

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

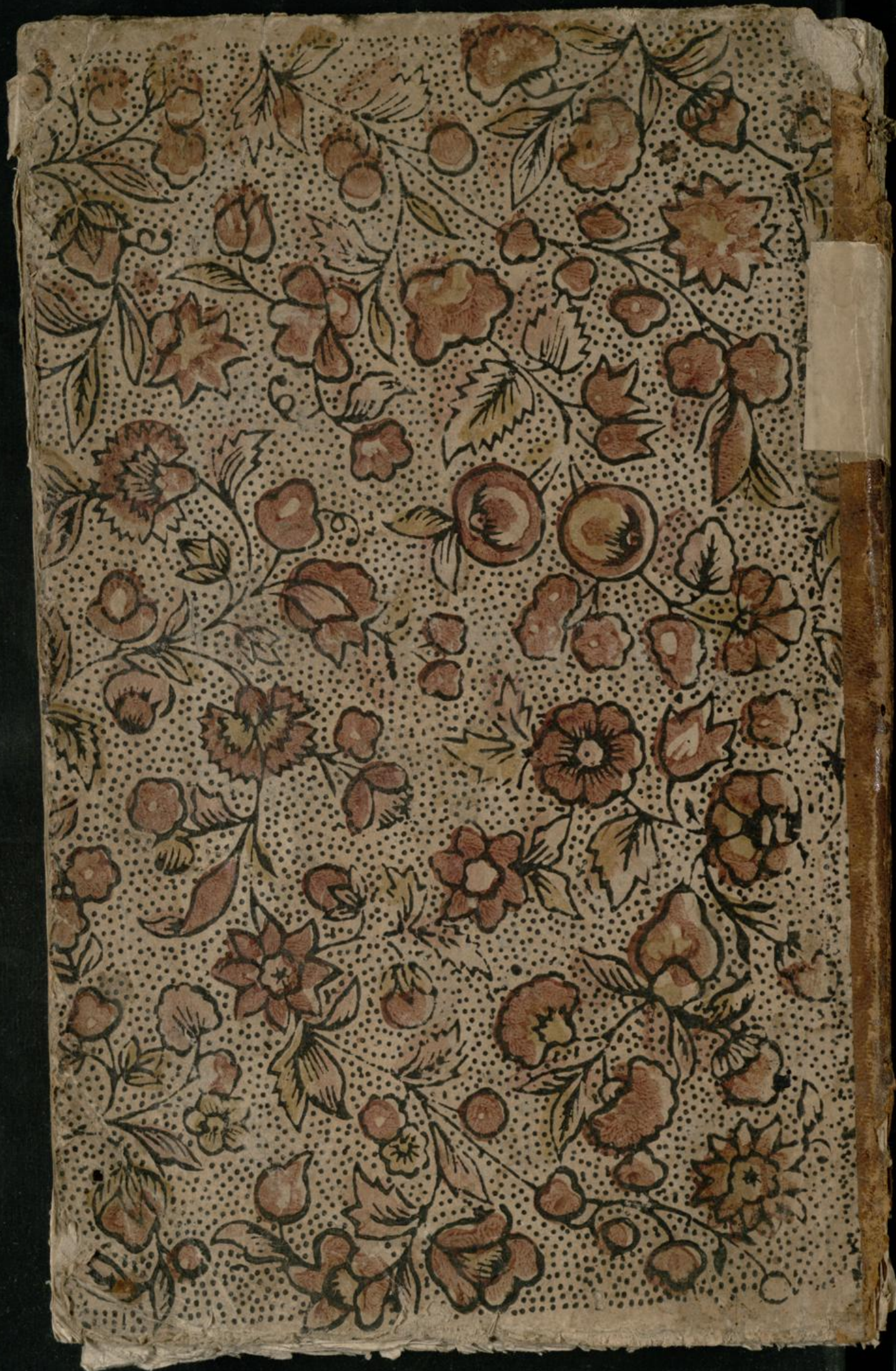
Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

הספר שנקרא זה שם חסידים

ספר

חמשה שיטות

להנהו שלשה מטיבי לבת שלכת הקודמין
 היה הראשון שבראשון אין למעלה הימנו ממנו יתר
 ממנו פינה שמו נודע בשערי בת רבים רבינו משה בר נחמן
 זלה"ה על מסכת גיטין ונידה השני שבראשון
 והראשון שבשני שוין הוא ניהו התייר הגדול
 רבינו ניסים זלה"ה על מסכת סנהדרין
 ותולין ומחבר לטהור טהר
 גברא רבא דאומת' בוצינא
 דנהורא רבינו יום טוב
 בן אברהם זלה"ה
 על מסכת
 מכות :

בוולצבאך

Cum Licentia Serenissimi Domini Electoris Palatini,
 qua Ducis Solisbacensis.

בבית ובדפוס כהר"ר משלם ולמן יצ"ו בן המנוח המפורסם
 כמחור"ר אהרן זצ"ל :

בשנת ולא קם נביא עוד בישראל כמשה לפ"ק :

B. 12.

הסכמות

וחרמות מהגאונים ורבנים המאורים גדולים והמפורסמים :

ה"ה מוהר"ר עמואל הילמן נר"ו אב"ד בק"ק מיץ ואגפיה יע"א

והתנו מוהר"ר אליעזר נר"ו אב"ד בק"ק האגנוי ואגפיה יע"א ואחיו מוהר"ר נפתלי הירש אב"ד חג' במדינת ט"ה וצירופיהן וגליל טויבר וגליל נעקיר וק"ק אויב יע"א :

ברוך רחמנא דייקא לן מתבטא טמירא
הנה ספרי דבי רב דאשכח
באחמא טמיר ובעל . חתם שיטות משל
עמודי טולם . מאורות לפנים . מדורות
הראשונים . אשר מעולם אגפ' סס . הסופרים
מרוח קלסס . אור יקרות וקפאון . ומימיס
אנו שמים בלימאון . ללמוד וללמד להבין
ולאורות הלכה למעשה מעשה נים סכ"ו ס"ה
רבינו הגדול ומלמדנו להועיל וכל יומא שמעתי
בפומייהו דרבנן ותלמידיו רבינו נים וזה
על מסכת סנהדרין וחולין . ואור דרוע לנדיק
ולשירי לכ שמחה וי"ס ט"ו עושה לחכמים
גדול אדונינו שיר וקדים רבינו הריטב"א וזה
על מסכת מכות . והשלישי הכי נכבד בכבוד
חכמים ומכבודו האירא הארץ זה סיני ועוקר
הרים דפקיע שמי' רבינו הרמב"ן וזה
על מסכת גיטין וזה . אשר עשה בלא בכרך
אחד יחדיו מלומדים ובחכמתם נרפא לנו
בחומם הפקודים . ולשון לימודים . סן כל
אלה חכמו ושמים ל"ו וז"ל וז"ל מאוראיתא
זה"ה האלף המדפים המפורסם מחו' בהר"ר
משלם ולמן י"ו מק"ק וולנכאך להויתא תעלות
לאורה ולהיות על ידו בספר נחקקים . ויארז
מכל דקוס . ככן נמטי ליה אפריון וטער
מאנה יאלל פרוי ולכל ויקוהו מליקים . לגדור
על

הנה אינה ה' ליד המדפים ה"ה המפורסם
בהר"ר משלם ולמן י"ו מק"ק
וולנכאך בהגלות נגלות דברים הפכוסים
ותעלותות יוניא לאור . חתם שיטות פירוש
והידוא וקיסוטי דאורייתא מרכי קאיאלי
סבורא וקמא אשר באורם נראה אור . ה"ה
הדוסי הר"ן על סנהדרין וחולין וחדוסי הרמב"ן
על גיטין וזה וחדוסי הריטב"א על מכו' וזה
כח ב"ד יפה רבני תקיפי דארשא עד כנון היום
הולך ואור . וכדעתו להעלותם על משכ"ח
הדפוס דבריהם מסולח' בפו . ונפויק ל'
טיכותא ודין הוא דלמחט' ל' שוקא .
ולמיעד ליה גדר מחשגי נבול להרחיקה .
אחרתי נגורתי בגורם שירין כהדי שארי רבני
הדור שיהיו כל הדפוסין אסורין . במשך ט"ו
שנים שלא להדפיס חתם שיטות ה"ה מכלי
רשות המדפים בהר"ר ולמן ה"ה וחירות
השרה יר"ה במקומה עומדת שלא להדפיס
ספר ה"ה בלי רגון ורישיון בחסד השרה יר"ה
ולשומע וינעם ביטועת חוסן וינגל מכל חסון .
הכ"ד ביום כ' ניסן תמוס **ויורש** לפ"ק
אליעזר ועירא בל"אא מ"ו האנאן
מוהר"ר משה וזה"ה לבית קצנאילנבונן
החונה בק"ק האגנויא ומדינה יצ"ו :

אבשרא דרא בהגלות נגלות אליו
מטמונות דברים המכוסים
לא שסתן עין הנה חתם שיטות על חתם מסכתו
גיטין סנהדרין מכות חולין ונדה מתרת
קראשונים רבתינו גאון קדמא המפורסמים
עני העדה הר"ן והריטב"א והרמב"ן וזה
ואינה ה' כתבי הקודש ה"ה המדפים המפורסם
בהר"ר משלם ולמן י"ו מק"ק וולנכאך אשר כבד
הסתחל במלואו ועומד דופס לכות הרבים
וכות הרבים תלוי בו . ולכן מזה עלינו לבוא
לעזרת ה' שלא יבואו עושי מלוא לדי הויקא .
אפילו בדרך רחוקה . והעני מטיל גורא רכא .
כנח"ש ויבואו ועקרבא . על כל מי שיחזור
ויודים ספר חתם שיטות ה"ה סן כולן או חד
מנהון בנידוף שארי ספרים או בלחודיהון .
בלעדי השות ורעו המדפים ה"ה עד כלות חתם
עשרה שנים . וחירות השרה יר"ה במקומה
עומדת שלא להדפיס ספר ה"ה בלי רגון ורישיון
בחסד השרה יר"ה ושומע ויבון בטח דשנים
ורעננים : הכ"ד ב' ניסן תקכ"ב לפ"ק :
העיר שמואל הילמן החונה פה ק"ק
מיץ ואגפ' יע"א :

גדר ולנעול דלת בפני שוכרי עטירה . הללו בעלי מאירה גלל כן הכני סניף לאריות גאון ומיטנו העומדים כפרן וגורו גורא . אשר גורו רבנן על
היום שניות מדבריהם אסורה . להעלות ספר חתם שיטות ה"ה תחת מכנס הדפוס עד כלות שנים חתם עשרה . בלעדי רשות המדפים בהר"ר
ולמן ה"ה וכל הדפוסים אסורות ואלו מותרות ויעובר ולכד במלומד החרמים ותדבקו נרעית ממארת . וחירות השרה יר"ה במקומה עומדת
שלא להדפיס ספר ה"ה בלי רגון ורישיון בחסד השרה יר"ה ושומע ויבון בטח דשנים ורעננים : הכ"ד ב' ניסן תקכ"ב לפ"ק :
הכ"ד ביום ח' כ"ד כסליו לסדר ולפרט אלה תהי' **על ביתי** לפ"ק פה מעריטוס :

הק' נפתלי הירש בל"אא מ"ו האנאן המפורסם מוהר"ר משה וצוק"ל לבית קצנאילנבונן חו' במדינות ט"ה וצירופיהן
גליל טויבר וגליל נעקיר וק"ק אויב יצ"ו :

הערה אל עין הקורא

כל החכמים וכל נבוגי הדעת . דרשו היס כוח אנוש פקח . כל דק ועמוק לפנת פענח . כי סן תוכננו הלא בשמעת . שכלו וחכמתו
הלא נודעת . אור זרוע לנדיק גדול אדונינו שיר וקדים הרמב"ן וזה"ה האירוי ברכיו תכל ורח בחושך אור . כל יומא שמעתי' כטס
רבנן ותלמידיהון מלמד להועיל איהו הדרך יבון אור . ס"ן הלכה כשיטה אשר יאמר כי הוא זה דבר גדול אדונינו . מפארת שוינו . היות דהר"ן
עקר היום וטחנן זה כוח ויאל מהן אור . על שמועות טובות הוא אומר הטוב ומטיב ואין טוב אלא תורה אשר כבד התייר הגדול . למעט ולמגדול .
הוא טיהו הר"ב רבינו הריטב"א וזה"ה ובמורה אשר הנחילנו ראיון אור . בריך רחמנא דיהב לן מתנה טמירא הני ספרי דביא רבנן לתנמר
ולאגמורי לאיש שונה ופתי איהו הדרך יתקן אור . דלא ספרא דאשכח באחמא חתמה גנוזה לסי רוב השנים המה ה' במוראדי אור . וכעת
תשמש יואל על הארץ ולכל בני ישראל ה' אור . ראוי אורו חכמים בעיניהם בהגלות נגלות דברים המכוסים ותעלותות יוניא אור .
ולכל בני ישראל היה אור לפ"ק :

חידושי לרב רבינו ניסים ז"ל פרק דיני ממונות

בנייהו הא טובא איכא בנייהו לענין השומרים דלי עירוב פשוט שומרין לא בעי כפירה במקלט והודאה במקלט ואי חין עירוב פשוט שומרין לריבון כפירה במקלט והודאה במקלט. ונראה לי דאין ה"ל דתלמודא הוי ידע דעירוב איכא בנייהו ופקח מינה לדין השומרים ודכתיבנא. אלף דהא חכמי' ליה מאי איכא בנייהו לענין ג' הדיוטות חכמים לסודות והלואות דהא תרומיהו שוין בכך מלמא. ומתוך דשמואל איכא בנייהו ופליגי בענין השלשה הדיוטות אס כסרים חסם שנים חו לא. ור"ד דוד בוגער ז"ל סובר דאיכא למימר דא"ל דאחרין חו עירוב פשוט ובהלואות איכא שבונו מודה מקלט אפ"ה אפשר דלא בעי שלשה ולא מומחין במלוה דהך עירוב לא קאי אכולה פרשתא דהא איכא קרא אחרונה דכתיב בגדך תפוט עומתך דמשמע מיניה דאשילו חו כסר. וכן אי בני אחרין חין עירוב פשוט כתוב כאן אפ"ה איכא למימר דביבטי ג' מומחין והלואות דילמוד סתום מן התפוט וילפי הלואות מגזלות דבולא דיי ממונות מהדדי גמרי. והאי דאחרין חו קא סבר עירוב פשוט אפי' מומחין גמי ובראה לכאורה דתלמודא סבירא כדכין בהלואות והלואות משום עירוב פשוט אף לענין מומחין י"ל ג' לומר כן וכן אס' אחר אומר לענין מומחין שאין עירוב פשוט לא גמרי מהדדי אף לענין שלשה גמי לימא דתרווייהו חד טעמא ניטרי :

עירוב פשוט

פירש רש"י ז"ל עירוב פשוט שדן מודה בקלט שכתוב בפרשה בלאן אחר ואמר כי הוא זה חין מקומו בפרשה זו של פקדון אלף בפרשת אס כסר תלוה שלמטה היתה לפי שאין מודה מקלט אלף במלוה שאין אדם מצינו פניו בפ"ב לכפור בכל לפי שגמל לו חסד ולפיכך כופר בכל פטור ומודה מקלט חייב דאישתמוטי קא משתמט אלף בפקדון שלא טעה עמו חסד מצינו פניו לכפור בכל ולין נר"ך שיהיה מודה מקלט אלף אף כופר בכל חייב ומש"ה מומחין ושלשה נאמרו בהלואות והלואות כמו בגזלות וחבלות דכפרסה אחת נאמרו ולמ"ד חין עירוב פשוט סבירא ליה דקרא דכי הוא זה קאי אפקדון. ובעיני כשבוטע השומרין כפירה במקלט וסודאה במקלט ולא הוצרכו חלוה בפרשה זו הלכך לא אשכחן בהלואות והלואות שלשה ומומחין ומייהו לבתר דאשכחין שבוטע במודה מקלט של שומרים ה"ה והוא הטעם במלוה. זו היא שיטת רש"י ז"ל ואין פירושו מחזור. שלא עלה על דעת לומר שיהיה פרשה זו מעורבת ואלו במקלות ועוד שאי אפשר שיהיה דין מודה מקלט במלוה ולא בפקדון שדרי בכל מקום הפקדון במלוה לדון מודה מקלט וכופר בכל בפקדון פטור ככופר במלוה וכדאיתא בהדיא בפרק השואל (דף ע"ג) גבי מתניתין דהא אומר שאולם חסה וזה אומר שכורה תפס דאחרין ש"ל מנה לו בידך ואלו אומר אינו יודע חייב ומוקמינן לה בשיטת עסק שבוטע בפרשה זו דהוי מודה מקלט והוי מחייב שבוטע שאינו יכול ליטע ומשלים. והכי איכא בפרק הגזול ובפ' קמח דמיטעא ובפ' שבוטע דדיינין. דהא דאמר' בפ' הגזול דכופר בכל בפקדון חייב. דוקא בטוען נאנסו משום דטעין בדדמי ואין מצינו אלף אס טעין לא הפקדת לי בכל פטור דאין אדם מצינו פניו בפ"ב כפירה במקלט. אלף הכי פירושו דמ"ד עירוב פשוט סבירא ליה דכפרסה ש"ח איכא חייב שני שבוטע האחת. בטוען טענת גבב ובטענה זו לא נאמר. אשר יאמר כי הוא זה לחיוב הטענה ההיא והשבוטע השני שבוטע מודה מקלט. שאם טענו ב' כלים ומסרינן לך והודה לו באחד מהם בהא אומר קרא אשר יאמר כי הוא זה לחייבו שבוטע אפ"ה של טען הפקדן טענת גבב ולא טענת אונס. וכיון דכפרסה זו איכא שבוטע כהדי' למורה מקלט בפקדון ה"ה והוא הטעם למורה מקלט במלוה לפי ששניהם ענין אחד הוא. והוא שאמרנו בגמרא על ענין זה בפ' קמח דמיטעא ובי' כתיב כי הוא זה אומרו הוא דכתיב בגמרא על ענין זה מלוה דדיינין פקדון דומיא דמלוה הלכך שפיר ילפי' שלשה מומחין לבהלואות והלואות אלף לח"ד חין עירוב פשוט סבירא ליה דמאי דחייב רחמנא שבוטע לש"ח אינו דוקא בטוען טענת גבב. ואפשר ג"כ במקלט אלף מודה מקלט במלוה בלאו אומר איכא לך דפטור לא א"כ יס עסק שבוטע פשוט פשוט. וא"כ לית לן שלשה ולא מומחין בהלואות והלואות. והו' הפירוש המוסכם מהתפוסים האחרונים ז"ל :

ובדין הוא

דלגיבי מומחין משום דר' חנינא וכו'. חין ספק

דיני ממונות. בג' גזלות וחבלות בג'. מסקין בגמרא דהכי קאמר דיני ממונות. דהיינו הודאות והלואות בג' הדיוטות גזלות וחבלות בג' מומחין. כלומר סמוכין ומש"ה פלגינא תנא דמתני' דאמר שלשה שלשה. וכתב הכי גמי לא עריב נוק וחלי נוק כהדי' גזלות וחבלות משום דהיינו ממונה והכי קנסא. או ממון שאינו משתלם בראש ופ"ג נזק חיו ממונה הא אחרין בגמרא. דמשום דתנא חיו נוק מנה נוק ולא עריבניהו ולאן גזלות כולל. כל מה שאדם זוכה לענשו משכ' חבירו הן שחטף איזה חפץ או שולט יד או כופר בפקדון. כמו שהוא מפורש מפרשת שומר חנם. דהתם ילפינן בגמרא גזלות בעינן שלשה מומחין. ולאן חבלות כולל. כל מה שאדם חיו זוכה בו לענשו משכ' חבירו לא שחטבו ממון ומוקין בגון מדליק גדים חבירו או חובל בחבירו שחייב בחמשה דברים וכיונא בהם. כמלא שחבלות דמתניתין נכללן כל הניזקין הן גזוקי גופו הן גזוקי ממונו דמה לי חבל בגופו. מה לי חבל בממונו. שכולן מענין חבלות. שאינו זוכה לענשו. דבר מחבירו ומש"ה סריבין בגמרא נוק היינו חבלות. ולפ"ו הפירוש מתניתין מיידי בכל מיני גזלות וחבלות בין במידי דשכיח בין במידי דלא שכיח ככולהו בעינן ג' מומחין. והא דמתניתין בכלל קלט מיני גזלות וגניבות בגמרא גפרס כס' ד'. ובתוספות פירשו דגזלות וחבלות דמתניתין דמסקין בגמרא דבעינן מומחין. לאו בכל מיני גזלות דהא איכא טובא דמתנין ליה בכלל דליה כהן מומחין כדאיתא בטובא סוכא בתלמוד. בפרק הגזול ע"ג (דף ע"ג) גבי ההוא גברא דגזל פדנא דתורי חביריה. וכנכא מליטא פרק השואל (דף ע"ג) גבי ההוא גברא דשאל רגא חביריה. לא מתניתין מיידי. גזלות שפ"י חבלות בגון אדם שמתקוטט עם חבירו ונזל מידו חפצו דומיא דחבלות והוא מצינו דלא שכיח. ומש"ה בעינן מומחה. וכן פירשו נוק דמתניתין דוקא נוק שור בארס. דלא שכיח אלף נוק ארס בשור או שור בשור. לא כפי מומחין. כדאיתא בפרק השואל (דף ע"ג) והוא שהקשו בגמרא נוק היינו חבלות כלומה בין דגזל דמתניתין היינו אדם הנחבל מן השור. א"כ היינו חבלות. ולפי שטתם יש לומר תשלומי כפל ותשלומי ד'. וי' דבעינן מומחין לאו בעיקר הקרן מיידי דהוא תכלול הגזלות הנגזבות בכלל. לא בקנס הכפל וקנס ה' וי' מיידי. ואין שיטה זו מחוורת דודאי על כל הגזילות אחרו כאן עסק דריבוב ג' מומחין. אפילו במידי דשכיח דהא גמרינן להו מפרשת שומר חנם והן דלינו גזילות שלש ע"י חבלות. והו' מצינו דשכיח לפיכך חין לט' אלף כפירוש ראשון. ואפשר לי לתר' לדברי התוספות. דא"כ דככל גזלות אחרת מודה דבעינן מומחין וכדנמכת מש"ח מ"מ מתניתין מיידי לבתר תקנא דמיקון רבנן למיגבי גזלות במידי דשכיח הלכך מתניתין מיידי דאמר דלא שכיח. ואיכא דקאמ' אחאי לא תנא קנס שלשים של עבר כהדי' אונס ומסתא ומתריס דתנא ואמר וכו' מאי שאיר דהאי שיר. שיר יונא בן ששן :

ע"ב גמרא

מה לי חבל בגופו. מה לי חבל בממונו דקדקו בתוספות ז"ל שתחלה הו' לו להוכיח מה לי חבל בממונו. מה לי חבל בגופו. דעיקר קרא אוממוניה כתיב דהיינו גזלות שהוא יותר פשוט. וכדאחרין בעלמא מה לי קטליה כוליה מה לי קטל' פלגא. אלף שמעני שלאן חבלה שייך בגוף טפי מן הממון לפיכך הסבירו תתל :

מאי קסבר

אי קסבר עירוב פשוט כתוב כאן פירוש אשר ואמר שכפרסה ש"ח יש בה דין גזילה ודין מלוה בתיבא בהלואות. ואי קא סבר חין עירוב פשוט כתוב כאן שאין כפרסה זו דין מלוה א"כ שלשה מומחין דכתיבא בפרשה זו לא קיימו אלף גזילות בלאו. הלכך בהלואות לא שמעינן דין מומחין ולא שלשה. הלכך אי הדיוטות והלואות בעינן ג' מומחין. ע"כ אית לן למימר עירוב פשוט ואי לא בעי בהלואות ג' מומחין לית לי עירוב פשוט והו' שיטת רש"י ז"ל. והקשו עליו א"כ כי אחר דכ' אחא בריה דרב איקא דתלמודאיתא חו כסר סבירא ליה דאין עירוב פשוט ומאן דאמר שנים שני דייטס דין סבירא לי עירוב פשוט. וא"כ כי אחרין לקמן מאי איכא בין רבא לרב אחא בריה דרב איקא ומתרינן דשמואל איכא

חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דני ממונות

כעלי הדין את דיוס כדרך שאסור לבא לפני הכותים. אף ע"פ שקבלו עליהם כעלי הדיוס את דיוס ואף ע"פ שכתבתי הדיוס אינו כולם מן התורה אפילו הכי פדי שלא יבואו בערכאותיהם שהיו עליהם יראתם או כדי שלא ישמחו ההדיוסות בכבוד המומחין אשר תורה שלא לבא לפני ההדיוסות וזהו שאלמו של אבי לרב יוסף בלומר שאע"פ שתקנו חכמים שיהיה הדין כשר בהדיוסות עדיין איסור זה במקומו עומד ואין כח בחכמים לבטל זה הענין והוא ליטול כתר מן המומחין וכן אע"פ שהיה יודע שפשוט הגט מועיל מתקנת חכמים מ"כ"מ למה לא חששו על איסור לפנייהם ולא לפני הדיוסות ופירש לו דשליחותיהו קא עבדין והם שנתנו כח לדון בהדיוסות הם עתה מוחלו כבודו על זה. ובשליחותיהו עשין מה שפושן ההדיוסות ככלל וזהו שאמר מרדכי דהוא האדולות והאולות שהדיוס רין ולענין האיסור סומכין על שליחותו עשו הגט נמי דכתיבין. וזהו והקשה לו אי הכי גזירות וחכמי כלום אחר שאמר דשליחותיהו וזהו עבדין. והכח ביד החכמים להכתיב את ההדיוסות ככתבין של מומחין א"כ כשתקנו שיהיו ההדיוסות כשרים לדיוס ממונות למה הפרישו גזירות וחכמות מהדיוסות והאולות כמו שכתבתי בלשון דגולות וחכמות נריבין מומחין בא"י והאולות והאולות לא. והסיב שלא ראו חכמים לתת רשות אלא במה שיש בו דרך דבר ופירש לו דין ככל שיש בו ופירש לו שדברות נכונה ככל מלתא דשכיחא והרי גזירות ככלל ומקנת החכמה כחן שהתבאר בפרק החובל ולא פירש לו דין א"כ לפי שמה"ל לא נתנו רשות ככל מלתא דשכיחא אלא במה שיש בו משום גזירות דלת בלבד בהדיוסות והאולות וכמו שכתבתי למעלה. ולדברי רב אחא ברבי דר"ל דשכיחא ליה דמלאווייתא חד כשר ואפילו הדיוס לפי שיטתו זו אין אלא נריבין לשליחותיהו קא עבדין אלא במה דמלאווייתא בעינן מומחין. ובהנהיגו אמרינן לפנייהם ולא לפני הדיוסות. זו היא השיטה הנכונה מהרמב"ן ז"ל.

נמצא לפי שיטתו זו דכל דיוס ממונות בין האולות והאולות בין גזירות וחכמות אין גזירות דרישה וחקירה וטעמא דהאולות והאולות שלא תנעול דלת בפני לווין וטעמא דגזירות וחכמות שלא תפסח דלת בפני הגזולין והחומסין. ומש"ה אמרינן בסוף פירושנו גבי עדות אשה דכיון דלית לה כחונה למישל כדכתיב ממונות דמלא ולא בעי דרישה וחקירה לא בעדי קדושין וגירושין ולא בעדי מיתה וכן דעת הר"ר יונה ז"ל והרשב"א ז"ל. ומיירא דכתיב נקבות משמע דאוקמהו רבנן דאיכאיהו וכעו דרישה וחקירה דקנס חידוש הוא ואין לך בו אלא חידוש ולענין מומחין בהאולות והאולות אין נריבין לא בא"י ולא בא"כ כדי שלא תנעול דלת אצל בגזירות וחכמות בא"י בעינן מומחין בכולן מן במדי דשכיח בין במדי דלא שכיח בא"י במדי דשכיח ואית ביה חסרון כים עבדין שליחותיהו כדליתא בהחובל ובהתגרס אצל במדי דלא שכיח אע"פ דלית ביה חסרון כים ובמדי דשכיח ולית ביה חסרון כים לא עבדין שליחותיהו כדליתא בהם וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ה' מהלכות סנהדרין:

ומיהו אי תפיס ניוז מניה דמוחין לא תפקין מניה כדליתא בתוספות בפרק החובל (ד"פ ד"ט) ופר' קמח דר"ק (ד"פ ט"ז). ובתוב היר"ק ז"ל סס בהחובל דמנהגי שפי ישיבות דאע"פ דאין גזבין קנס ככלל מנהגין אותו עד דמפיש לבעל דיוס' וכו' ויב' ליה מלי דחיי שרו ליה לאלתר בין אישיים מריס דיוס בין לא אישיים וכן כתוב הרמב"ם ז"ל בפרק הנכנס (אבל בתוספות אמרו שחן לך גזבינא גדולה מזה ה' דמשתמחין ליה דללקטס כבוכסיה דלשפוק לגליהיה הוא) אלא מנהגין אותו ולכתר זמן נידוי שריבין ליה:

אלא מעתה טעו לא יסלמו סיר' דש"י ז"ל מאחר שהביאנו חכמים את ההדיוסות הרי הן כדיוסין מומחין סהם כשרים מן התורה יש לו לומר שאם טעו לא יסלמו כדיוסין כל המומחין שאם טעו לא יסלמו. והקשו עליו דאפשר לומר שלא עשו אותם חכמים במומחין לענין משלומין. ועוד שאפילו במומחין עתה סהם כשרים מן התורה אפשר שלא אמרו בהם שאם טעו לא יסלמו אלא מפי שנטלו רשות מריס גזירות או מן הגזירות ובדליתא לקמן אצל שאר הדיוסין אע"פ סהם כשרים אינן פטורין ממשלם. ופירשו דהך דלקמן דכשינן נקטת רשות מריס גזירות אינו דוקא במומחין לריס שמינו כשר מן התורה וכמו שכתבתי לפנינו. אבל הדיוסין הכשרים מן התורה הן פטורין ממשלם ולש"ה מן התורה לפי שאין מתעלה מהם מניוון ויאלמו שחלש שפשו אומן דיוסין ראוי הוא שינתנו להם דין הדיוסין שהיו פטור משלומין סה"ה החזיר לדיוסין שחלש שחלש כשרים. ומירון לו כ"ש שאתה טעל דלת בפני לווין בלומר שמכח התקנה היאם בעלמו ראוי לחייבן בתשלומין וכמו כן פקשו לגבי רב אחא בר' דר"ל דאמר דמלאווייתא חד כשר אלא שחכמים החמירו עליהן שיהיו שלשה א"כ טעו לא יסלמו עד שתירן לו כ"ש דנפישא יושבי קריות בלומר שלא ישימו

דר"ח סבירא ליה שירוב פרשיות ומלאווייתא בעינן בהאולות והאולות מומחין ושלשה אלא משום תקנת לווין התיירו חכמים לרדן שלא במומחין דלי לא סבירא ליה שירוב פרשיות לא היינו נריבין להאולות והאולות תקנה להתייר הדיוסות וכן נמי כי אחר ר' חנינא דבר תורה אחד דיוס ממונות ואחד דיוס נפשות בדרישה וחקירה הא דיוס ממונות דקאמר רבה לומר כל דיוס ממונות הן האולות והאולות הן גזירות וחכמות דאע"פ דהא קא' דחשפ' אחד יהי' לבס בחבלו ממונכתב דכתי' לעיל מיני' (ויקרא כד) מכה בהמתו שלמנה ומכה אדם יומת ואס"ה מייטיב מיני' ראיה לפי שכל דיוס ממונות אחד הם לענין זה דהא תלמוד משפט אחד קאמר ואם פיקר דבריו שלא נחלוק בין דיוס נפשות לדיוס ממונות משום משפט אחד פ"ס שלא נחלוק בין ד"מ ענין דהיינו בן גלות וחכמות להאולות והאולות דלא היו משפט אחד וכו' א"כ אפילו למחן דלית ליה שירוב פרשיות גיבשי דמלאווייתא בהאולות והאולות שלשה מומחין דלפנין לכו מגזירות וחכמות מקרא דמשפט אחד יהיה לבס. ליתא דהם טעמא אחריתא הוא שפנין התחמאות הדיוסין אינן שוה בכל הדיוסין אלא כפי חומר הדיוס ושל ג' הלכך אע"פ דגזירות וחכמות כשו מומחין היינו תחת חומר הדיוס אבל האולות והאולות דקילי לא היו בעינן מומחין אי לאו משום שירוב פרשיות. ומעתה ר' חנינא הכי קאמר כל דיוס ממונות בין גזירות וחכמות בין האולות והאולות נריבין דרישה וחקירה דבר תורה ומומחין אלא שחכמי תקנו ותקנתם תקנה דהפקד בית דין הפקר שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין דאם היו נריבין דרישה וחקירה העדים לא יבואו עדותם נבדיות וחקירה ויפסיד המלוה ולא ידע להלות ללווין. וכן נמי אם אדם מלך דרישה וחקירה בגזירות וחכמות אדם פותח דלת בפני הגזולין והחומסין שיגזלו ויחמסו ולא ימלאו עדות העדים מכות פעם אחת לע"פ סנה וימלטו כל דיוס גזירות וחכמות ולפכך תקנו שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה ומיירא מומחין בעינן ככולהו וזהו עיקר המעשה של ר' חנינא וקאמר תלמודא משום דר' חנינא בלומר כמו שתקנו חכמים בכל דיוס ממונות שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כמו כן עשו תקנה אחרת בהאולות והאולות שלא יהיו נריבין מומחין לא בא"י ולא בחובל לאחר. כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שאם המלוה לא יוכל לגבות חובו אלא ע"י מומחין ימנע מהלנות כדי שלא ינטרד לטרוח אחרים. אבל בגזירות וחכמות לא עשו תקנה כלל בא"י לפי שהגזול או החבול ילך אלא מומחין סהם מלון סס ומשתמיו סתויה בא"י ומש"ה אמר רבא דתריטי קמי דיוס ממונות דהיינו האולות והאולות בשלשה הדיוסות מן התקנה האחרונה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אבל גזירות וחכמות נריבין שלשה מומחין לפי שהמומחין מלון סס ולא הוכרחו לעשות תקנה להתייר הדיוסות. אבל ככלל שאין סס מומחין אם לא בעיר הדיוסות אף בגזירות וחכמות נפתח דלת בפני הגזולין והחומסין. ומן הטעם שהתירו כל דיוס ממונות שלא ינטרו סתויה וחקירה מן הטעם ההוא בעלמא התיירו גזירות שתייה נכבות בצבל אף ע"י הדיוסות במדי דשכיח ואית ביה חסרון כים כמקי סור כשור וזהו כשור וכלל דיוס הפקדון והסמורין כדליתא בפרק החובל (ד"פ ד"ט) ואיכא למידק טובא דמאמרין בפרק התגרס (ד"פ ט"ז) אבי אשכח' לרב יוסף דהוא מעשה אגריא אחר ליה והא אבן הדיוסות אבן ומביא לפנייהם ולא לפני כותים לפנייהם ולא לפני הדיוסות אחר ליה שליחותיהו קא עבדין מרדכי דהוא האולות והאולות אי הכי גזירות לא עבדין שליחותיהו במלתא דשכיחא במלתא דלא שכיחא וחכמות כיון כי עבדין שליחותיהו והבא איכא תמהי טובא דא. דמשתע לכאורה דגזירות לא מצינו ככלל משום דהוא מלתא דלא שכיח. ועוד דהם משמע דטעמי האולות והאולות משום דשליחותיהו קא עבדין והבא אמרינן שטחא כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וליכא למימר דתרווייהו נריבא דמשום דלא תנעול דלת עבדין שליחותיהו. דודאי כי היכא בדרישה וחקירה לא נריבין לטעמא דעבדין שליחותיהו אע"פ ששטין שלא כדיוס תורה לגמרי אף כאן אע"פ שהדיוס הוא במומחין מן התורה נתנו אותו חכמי להדיוסות כשכיח התקנה ואין נריך לטעם שליחותיהו. ועוד קשה דהם משמע דמדרשה דלפניהם ולא לפני הדיוסות בעינן מומחין וא"כ אפילו למחן דלית ליה שירוב פרשיות נבשי מומחין מלפניהם זאנן אמרינן דחלן דלית ליה שירוב פרשיות לא בעינן מומחין. ועוד קשה דרך אחא ברבי דרב איקא דאמר דמלאווייתא חד כשר משמע אפילו דיוסו ומדרשה דלפניהם ולא לפני הדיוסות איפסילו להו. והתירו הנכון לכל זה דהך סוגיא דהבא היא לענין הדיוס ענין אם הוא כשר בהדיוסות אם לא והא נפקא מעירוב פרשיות שהיו בעיקור הדיוס שאמר ר' עזרע דהאליהם יבא דבר שיהיה סהם מומחין ואם אינן מומחין הדיוס פטור דמלאווייתא ומשום גזירות התיירו חכמים הדיוס אפילו בהדיוסות דהפקד בית דין הפקר. ואותה סוגיא בספר התגרס הוא ענין מלוה וזהו שאתה תורה שאסור לבא לפני הדיוסות ואע"פ שקבלו עליהם

כ

ומים אין דורשן מחלה • פירט דס' ז'ל' דלגו' אינטיקד
לכבש מומחין דאלהים לאון גדולה ורכבות הוא • וז'ל'
ומי איבער מ' דקדק קמל לא אינטיקד לגופים ומי שטחמ דמאן דדרש
מחלות • ז'ל' ה' היבד לנביא חלם חד קרא חזי היבד איבער תרי
ומתאן דרשן מנדטיק דלדסה און דריס •

היכי השתתף תפוסת מוחזין עד שמכח קושיא זו גורסין בתוספות אל
המסכת ומדכתיב אליהם ש"ל למניינא . חלה טרש"י ו'ל סובר דשופט
בני השטע מוחזיה ובין דלחלים קמא לא חלה לא למשפיעין חלה מוחזיה
למניינא לא ליגטרדיד ובין שכן לא ה"ל למימר אליהם בקרא קמא

בְּשֵׁאֵר בֶּדֶד • מִי שֶׁחֶטֶת לִי • פִּי' בֵּין כְּדֵינִי מַחֲוֹת בֵּין כְּדֵינִי
נִפְסוֹת מִי שֶׁחֶטֶת לִי • דָּלָה כְּעִיר יְהוּדָה כֶּלֶךְ

גזרת הכתוב הוא : **מזקים לה** כדיני נפשות • כלות' טמה טהגריכו
כ"ד נוטה חומר הוא טהמורו כדיני נפשות שלא להבסירו אלא בכך ואם

אח"כ דבשקין כ"ד נוטה מחילול ידעין דאוליגן דתר דובא שמשביל טמא
זה הגריכו כ"ד נוטה בדי שגלך אחר הרוב • אלא ח"א דלית ליה לרבי

וא"ת ותחי קח פריך ל' לר' יאשיה מהא דאמרינן לעונס אימא לך דבעינן
עד שיסכימו כלן ות"י ובאי כיון שלא הסכימו כלן לחיוב • והרב בעל

מזי פריך שפיר דכיון דקתני זבאי דמשום רובא קאמר שאם חמני שלא
הסכימו כגון אינו זבאי שלא נגמר דינו לזכות ועדיין אפשר לו להתחייב

המזכאין ה"כ ניבני סהיו המכרישים שנים • וכו' מדיני נפשות
לזכות קא חיימי לה שמכרישין ע"פ א' ח"כ אויל לי' ק"ו דשאני התם

שנים ולזכות ע"פ א' אבל בדיני תמונות א' לחלק בין זכות וחובה שמה
שהוא זכות לזה הוא חוב לזה וכיון שלמדנו שכלל אחר הרוב א' לומר

בסנהדרין קטנה מ"ה והא כתיב ושפטו העדה והגילו העדה. כלומר עדה
סופסת ועדה חללה והא על כרחין במחלת דין. דכגמר דין לא שייד

מזהר קטנה ולא דק • ועל כרחין הכי הוא דלח דק דאפילו לפוס
מאי דמקשה ר' אבהו מ"ה כדי שיגמר הדין בכ"ג ודאי אין אנו נריבין

דלל דק וכדכתיב: **נאמר אלהים** למטה ובאמר אלהים למשלה.

ל' בהבי דהא אמרינן לעיל דכ"ע חין דורשין מחלות ור' לא ס"ל הארי
דיוקא דר' יאשיה דאמר נכתוב קרא אל השופט :

דף ג' ע"א מדאורייתא חד כסר וכו' ככר כחצו למעלה לסיטת רס"י ז"ל

הרמב"ן ז"ל דאפשר דאית' בן עירובי פרסיות לגבי דין מודה מקצת של
מלוה וזית' בן שלשה מומחין וכמו שכתבנו למעלה הלבך אפשר דאי"ל

בגדול סבדיינין חשפני סהיה חוקר העדים וכדאיתא במכילתא אבל הכא
מספוט כתיב דמשמע דעיקור הווספט ביחיד ומאן דסבירא ליה דעיינן

מדלג כתיב ביה אלהים . וכן כתוב הרמב"ן ו'ל והרמב"ם ו'ל וכן
דעת רש"י ו'ל לקמן גבי אם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי ומאן

ולענין הלכה פסק הרמב"ם ז"ל כפרק ב' מהלכו' סנהדרין :

תחש דהא חמרינן בגמ' בפירוש דר"א בדר"א חית ניה דשמואל דס"ל
דיניהם דין • ומתה טויסוף לי תמה ע"ו סכרלכ ד' ו' ל' לא חסיד עליו

תקנתא דרבנן הוא דאפילו דמי שנים אין דיניהם דין דתקנתא ג' סתתא
אפילו בדיעבד ואחלאל ט"ז בדעבד ב' סדמי דיניהם דין אפילו מדרבנן

מחומות כסלסה דהיינו הודלות והלוחות והס"ה פסק הרמב"ן ו'ל' דשנים
שדנו חין דיניהם דין וכי איכא דגזילות וחכלות כג' דמתניתין לעבכ

דין דלא גרשי ב' מומחין מתומחה אחד דאמרינן לקמן אם היה מומחה לרבים דן חשילו יחידי • והא אמיא בדברי הכל וכמו שהביא הרמב"ם

לדיני תמונות מן התורה ואפילו חד נמי בשר וסוגין ככולהו תלמודא
דשליחותיהו קא עבדין ולא דייטין כבכל אף בהודאות והלואות אלא

אי אפשר
 דליכא נה חד דגמיר בלחור א"ל סיכניסו עמון
 בדין אי ליכא כהו חד דגמיר וידע הדין היכן נוטה

תלמא ללא גמירי נמי . וכן נמי חי איכא כהן חד דגמיר בשין הך
פרי לייסכרו לכו וסכרו דאי לא כחמא דלייטנא דמי והכי אימא בבכורו

א"ב דשמואל כתב דס"ו ל בקמת פירושו דלהבא לא
אמר איבא בניהו דר' אבהו דרבא אית לי

חיונין לקמן דר"א ושמואל סליגי בדלמירין גברא אנברא קא רמיז ואס
ליתא דר' אבא מדרבנן קאמר אכל מדלורייא דיניסא דין א"כ כיינו

חידושי סנהדרין להר"ן וז' פרק דיני ממונות

ובקרינות שאין המקרא מחלקת מחזור. שאין במשנת קרינות וסוכות שאלו
למניין הכל בשבועים ושבועיים שהם מחלקות מפורסם רחוק הוא שאלו
שלא בשבוע על המקרא ונאמר שבועים. ואפשר שאלו שאלו שבועים
אם ששחשבו שתי שבועות כמו כן אפשר ששני שבועות ושבועות הרבה
ואפשר ששם עשה כמו המסורת שהם שבועים. ובמקום שלא שנה הכתוב
המסורת מן המקרא. אין לנו לבטל המקרא. שאף הוא מסורת הוא ולא
סוד כמו כשכיל סודו מקובל בן בקריאמו הלכך מי שדורש מסור אפשר
לדורש את המלה בכל מה שאפשר לקרואה ולא במקרא בלבד. וזהו מה
שאמר למעלה יכול בחלף חמו להביא חסור אף בקרב. ולא להביא את
החלף כמו שכתבנו למעלה. וזהו דעת מי שדורש יראה יראה שסותר
על המסורת שאלו סותר על המקרא לא היה דורש אלף יראה בלבד.
וזהו שהקשו יראה וראה כי הדרי נינו ופלינו דלשבת נמי דלית להו
יש אם למסורת. ה"ר דוד וז' וז' לפי זה דמחן דדריש יתן דומיה
דכי יתן מסורת דריש ובהא לא משכחן מחן דפליג. כדרך שכל
לראות כך כל לראות. פירש וז' בדרך שהק"ה כל לראות כך כל
לראות כך מה הוא רואה אומך כשהוא שלם אף אתה רואה אותו בשמי
שניגד. ולא יראה לראות חומר כנגד יראה. ולראות חסור כנגד
יראה ויראה. הוא הקב"ה כדכתיב יראה כל זכור. שם נראה שו
והוא רואה אותם רואה שלימה. אלא ה"פ בדרך שכל כל זכור לראות
כלומר כך יבא לראות בראיה שלימה בשני עיניו. ר"ה ביטול
חסרה תורה. פירש וז' ולא שייך ביטול אלא בקרב. שהוא משקם
אבל בקרב. שהוא חסר לא שייך לשון ביטול אלא שניגד. והקשו עליו
דמי לא שניגד דכדמי מים מבטל בשר וז' ומיקרי ביטול וי"מ דרך
ביטול חסרה תורה כלומר דביטול שניהם יחד חסרה תורה הא זה בעלמא
זה בעלמא חסרה תורה באכילה כמו בשר בעלמא וז' לעלמא חסרה תורה
בעלמא חסרה באכילה. ואף זה לא יראה לביטול חסרה בעלמא חסרה
ורחמנא לא חסרה אלא ביטול. ואחרים פירשו דרך ביטול חסרה תורה
דרשינן בפ' כל הכשר לא תבטל דכתיב באורייתא חד חסור חכמה
וחד לא חסור הנאה וחד לא חסור דין וחד לא חסור חסידות וחד לא חסור
כתב רחמנא כלשון ביטול ש"מ דה"ק לא חסרה לך ביטול אלא כשהוא בר
אכילה חסר נתבטל בעני עולמו וז' חסר ש"מ ש"מ שנתבטל בעני עולמו
חסור באכילה.

ר"ה ע"א ואם

היה תומחה לרבי דן אפילו יחיד. פירש וז'
ז' דהא אחיה ברב אחא בדר' ח' דמלאווי' ח'
חד נמי כשר ורבנן הוא דתקון שלשה תשום יושבי קרינות. ובמקום שיש
תומחה לרביס חוקמיה אדאורייתא וכן אפילו יחיד. ואינו מחזור ש"כ
הוא להו לסייעה לרב אחא ושמאלו להקשויי לרבא וז' אבא. דדמי
לפי פירש וז' לא משכח דדמי לרבא וז' אבא. דדמי
בתלמוד חו שכלו בפירש דין הן טעות לפיכך פירש דהא כ"ע מדר
דמי' וז' דמלאווי' ח' בענין ג' תומחה חיינו סומכין את אמרין לעיל
דמסוס געילת דלת תקנו רבנן דקייטות והם עלמא התקינו שאלו היה
תומחה לרביס שיהא דן יחיד. ושיא חסוב כשלשה דיוטות. ותומחה
לרביס זה שמתנו חז"ל ר"ה סמוך אל חכם מוכה בדיוט וידוע לרביס
כגון ר' נחמיה וז' שאלו בנת כגון אלה דמירעל וסביעל וקייטות רשות
דיניה דיהא ח"ד א"ע דלא נקט רשות דיניה דיהא ומסקינן דדי' דיי' וז'
א"ע דלא נקט רשות מיסוי טעי לא ליפטר ח"ד נקט רשות.
ותומחה וז' לט' מיני תומחין. ותומחה הסמוך הנקרא חלשים וזה דין
של תורה. ותומחה הבקי בדיוטין שהם תומח' לרביס התומחה הנ"ל א"ע
שאינו סמוך. ותומחה לרביס א"ע שאינו סמוך בטעם רשות. ובתבן
בסם הרובץ וז' שהתומחה הסמוך שדן יחיד פטור מן התשלומין מפני
שהיבטן עולה לו במקום נטילת רשות מפני שהתומחה לר' כ"כ בשמחיה
ומנו אותם ב"ד וכן ואלו בירושלמי מתן קרו למנייתא סמכותא לומר
שהמיני הוא הסמיכות כמלל שכל הסמוך הוא תומחה לרביס ולכ"ד
ופטור מן התשלומין ודע דין. ותומחה לרביס שאינו סמוך דינו דין אל
שאלם טעם חייב בתשלומין ולי בקיט רשות פטור מתשלומין או חס קבלו
עליהו בעלי קדין כמו שיתבאר. ח"ה ואלו נטילת רשות אינו אלא תק
ריש גלותא או מן הגשמי שאל' ובדאורייתא בנת דהכל שבט והכל מחוקק
והסמיכות אפשר שבעשה שלא מפי הגשמי שאל' מי שסמוך סמוך.
ובדאורייתא לקמן שהסמיכות כ"ה וז' היכי אמרין דכל הסמוך הוא כאלו
בטל רשות והכל לא בטל רשות מן הגשמי ח"ה לא הי' לחוי לסמוך שפטור
מתשלומין אל הכסמוך מפי הגשמי בלבד. וז' שכל הסמיכות הן געשית
ברשות הגשמי ולא הי' סומכין אלא ברשות הגשמי הלא תראה דר' חייה
שאל מר' על סמיכות דר' ב"ה בן אחוה ירד ללכך ור' היסבם בסמיכותו
ואבי סמכו ר"ה ב"ה בדאורייתא וז' חסרי מרי מרד. ור' מר' וז' וז'
אחיה בירושלמי ח"ה בן פיסא בראשונה הים כל ח' או ח' תמנה תלמידו
כגון רב' וז' מינה תלמידיו ח"ה וז' וז' חזרו ותקנו כבוד לבית הגשמי
ואחריו כ"ה שמינה אל מדעת הגשמי אין מיניו מיניו שלא מדעת כ"ה
מיניו

ר"ה ע"א במתנה אחת כפר. פי' חסוס דכתיב ודס
ובחיד וספך סיכה אחת במשנה וז' כ'
חינה חס' ושלמים דמקיים בהו שפיר סופי דקרא חלל עולה דבולה
בלול חס'. י' ש' לומר דהא אמרין בכתב דוכתין דלכילת חובת סתה
אכילה וספיר מקיים בה אכילה. קרנת קרנת קרנות. משמע
מפורש מהכלל דלפוס נחמד לר' דהיה בס' קרנות בוא' ו' בפרשת בשפה
דיחיד. ובתבן מקנת מפרשים וז' שכתבו בשם הר"ה בלתי וז' דלא
כתיב קרנות לא בתוכה ולא בתמורה וז' הוא כ"ע. ויש ביטול בזה
ביום כלות משה שלם ורבותינו אמרו דכלת כתיב. וכן ולגני הפילגשים
חלל ורבותינו אמורים פלגסם חסר. וכתב הרשב"א וז' דהא חוי
פלוגסא דמדינא חוי ומערבא. בפלוגסא כן חסר וכן נפלי. ובכל מקום
שאלו מולמים מחלוקות בספרים אמרו בתם סופרי' שהולכים אחר הרוב:
לא אשכחן. ואיכא דמקשו וכוין דכפרה בכדי
לא אשכחן. א"כ היכי אמרין שנים לעכב
הוא להו לחומר לתלם לעכב דא"כ דלא כתב רחמנא קרנות בלל היו לן
חד לעכב דכפרה בכדי לא אשכחן. והשתא דלית לן קרנות ניבש תלמא
לעכב. ואפשר דכ"ס לית להו דכפרה בכדי לא אשכחן.
וי' דכ"ס אי אפשר להו למדרש מכת הפסוקים אלא שנים לעכב
דכי אמרין דכפרה בכדי לא אשכחן. ה"ה היכי דנימא
דכולהו למנוה דכוין דכפר רחמנא כי הדם הוא כגסס יכפר ש"מ
דעיקר כפרה בדם הוא אכל השחא דלית להו לב"ס קרנות קרנות
ששה ע"כ לית לן לחומר כולה לעכב דלית במחנה אלא ד קרנות הלכך
דרשו הכי ארבע למנוה וז' לעכב. ובהני תרי ודאי איכא כפרה דא"כ
דלית לא כתב רחמנא קרנות בלל ה"ה אחת לעכב. ת"מ ה"ה כתב רחמנא
וי' קרנות כי היכי דנימא ארבע למנוה ושנים לעכב. פ"ה ב"ה
יכור בחלב אמו. פי' רש"י וז' ביטול בקרב חמויה חסור אלא
בקרב יבא חומר בשל אחרת יש אם למקרא וליכא מחן דפליג על דלוי
פליג מנ"ל דכשר בחלב חסור. והקשו עליו שיהי אף לפי המסורת אפ"ס
לקרנות חלב כמו חלב וז' וז' חסור חלב ולא חלב. לפיכך פי' וז'
הקרב חמו לרבות חסור אף למכשיל בחלב ולא להניח חסור מתבטל
בחי' אלא שיהיו שניהם בדרך שדורשין לקמן גבי יראה וראה
למ"ד יש אם חסור חסור. וע"ה ש"ס אחרת יש אם למקרא לומר שאין לנו
אלא המקרא בלבד.

ע"ב ורבנן סברי

סככה כפי קרא. פי' וז' חד בסוכות
לגופי' פשו להו ד' לחד מינייהו לסכך
פשו להו' אלא הלכתא וגרעה לשלישית אטעם. ומקשו הכא ח"כ דסכך
כפי קרא ודפנות נמי כפי קרא ח"כ הוא קרא דלגופי' מחו. ואשמינן
זכי היינו סבורים שנעשה סוכה חס' לא חסכך ודפנות וע"כ מקרא
דלגופי' כשתהו סוכך או דפנות ופשו לן חד סוכה. וז' דקרא דלגופי'
לא אשמינן. אלא שנעשה הסכך על ד' קונדיסין וקרא דסככה חמי שלא
יבא הסכך מן העשוי ולא מזהב הסכך לסכך. ושאר מקראות חמו
לדפנות: טעם בכתפי שנים פת חסריק' שנים. וז' ח"ה
לר"ע נפיש ל' תרי קראי דמחד לטוטפות חית לן ד' בתים וג' לטוטפת
בוכי' ב' בתים. וז' דכוין לר"ע לטוטפות שם חסכין ארבעה הוא חין
להוסיף על המנין שהוא אלא שכל המנוה הדיא ב' פעמים. ואפשר
דקראי דרש לבו לדרשה אחרת. ואחרים תירגו דתרי לטוטפת גריבו
כי היכי דלדעו ארבע לטוטפת דכתיב ור' ללישא דאסריק' וחד לגופי'.
וזהו דר' דרש דרש דרש ככתפי פת באסריק' לאלו למימרה דדריש טטפת
כשהוא חסר דהא חיוה ס"ל יש אם למקרא. אלא טטפת לאו דוקא ה"ה
לטוטפות דחד לישא הוא דלא קפדי כהני. וז' דהוא מני לאקשויי
מהאי דפ"ק דקדושין (ד' י"ח ע"ב) בגנדה בה כיון שפירם טליות עלי'
סוד חיוה רשאי למוכרה דברי ר"ה ר"ה אומר. כיון שגנדה סוד חיוה
רשאי למוכרה ואמרין פתם בחאי קמפלגי ר"ע סבר יש אם למקרא
ור"ה סבר יש אם למסורת חלמא חיוה מ"ד יש אם למסורת לא דמהדיא
חיוה סלמין לטוטפת לטוטפות סלמין מני להאי. כן ב"ה:

והרי יראה יראה

לומר דאשכחן לר' יוחנן בן דהבאי
דאמר יש אם למסורת דשמינן ל' דדריש יראה יראה וקשיא ביון דדריש
יראה כדקרינן מקרא הוא ח"כ יש אם למקרא ולמסורת. וחלי קושא
חיוה מ"ד דכל פלוגתא דיש אם למקרא ולמסורת הכי היא דכ"ע אית
לכו יש אם למקרא שלא לחנם חיו קוראים בן חלל מ"ד יש אם למסורת
ס"ל דלמסורת מני דרשין וח"ה יש אם למקרא ס"ל דלא משנחין
למסורת כלל אלא קרא כדקרינן. וליחא דהא פלוגתא דקרנת קרנות
דכסכת בסוכות מחן דלית ל' יש אם למסורת מסורת דריש ולא מקרא
שאלם חס' סמוך על המקרא נפשי טובא לא ש"מ דמחן דא"כ חסר שאל יחוס
למקרא המקובל בדיוט. וז' היכא דשני קרא ממסורת. איכא למימר
ש"מ המסורת סמך הכתוב והמקרא אינו אלא דרך נחות כגון בסוכות

חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות ג

כדין חזיה חלל שלא קבלו עליהם טעמו וכשקבלו עליהם דינו חיוב
חידוש אם הוא כשר שאף הדיוט לא יטענו מומחה כלל דינו דין כשקבלו
עליהם את דינו וכדאמרינן לקמן פ"ב דקבלוהו עליהו . חלל
ודאי הכי עיקר הפירוש אי קבלוהו עליהו פטור מן התשלומין
ומאחר שהוא מומחה וקבלו עליהם בעלי דינין הרי הוא כאלו נקט
רשות מריש גלותא ופטור מתשלומין ודין הוא שהרשות שנותנין לו
בעלי דינין על ענין עומדת לו במקום נטילת רשות מריש גלותא
לכל העולם שהם שליטים על ענין כמו ריש גלותא על כל ישראל .
ואי לא קבלוהו עליהו זיל שלים אחר טעמיה ולא נטלת רשות מריש
גלותא . ואם תאמר הא אמרינן לקמן דאמר ליה דיינת לנו דין תורה
ואפילו הכי משלם מכותיו ואמאי הא קבלוהו עליהו . אינה קושי
דהיא כשאינו מומחה מיירי וכדכתיבנא לשל ולפיקד טרף הוא לקבלתן
חלל שקבלתן אינו מועלת לו שיפטור מן התשלומין . והגאונים ז"ל
גרסו . אי את קריית להו זיל שלים ואי אינו קר לך לא תשלם .
כלומר אם חתם שלחת להם מעמך וכפית אותם לדון שיהו כמות
מומחה שהוא ראוי לכך ולדון זיל שלים אחר שלא נטלת רשות ואם אינו
קר לך כלומר שקבלוהו פתם לא תשלם וזה מפורש דקבלה בסתם
מביא למומחה וכדפרישנא לגרסא הראשונה ולמדנו לפי גרסא זו דדין
מומחה יכול לכופ ולדון . והכי אימא כירושלמי מומחה שבפך ודן דינו
דין . וכן גרסא דג' הדיוטות יכולין לכופ ולדון דלא אליס יחיד מנ'
הדיוטות דכולהו דייני מתקנתא דרבנן וכמו שיתבאר לפנינו . וכן
גרסא שם הג' הדיוטות נטלו רשות מריש גלותא שפטורין תשלום חלל
שהתוספות כתבו שאין להדיוטות נטילת רשות חלל לשעה הואיל ואין
בקיפון כדדינין . וכן גרסא שם קבלו עליהם בעלי דינין חלו הג'
הדיוטות שקבלתם מהניא לפוטרום מן התשלומין אם טענו אחר שהם
יכולין לכופ ולדון כמו שפטור יחיד מומחה אם קבלוהו עליו . וכן
אמרינן דמנו הג' הדיוטות או היחיד מומחה לכופ ולדון הני מיני
כשהתבאר מהם מלבד לדון עם התובע חלל אם שניהם רולים לבד
לדון בהם לא שייכא כפיו כלל חלל או כורר לו אחד וזה כורר לו אחד
כדאימא בפירקין דלקמן . וזהו הפירוש המוסכמת מהאחרונים ז"ל
ומתוספות ז"ל : **דרבא שבת ורבא סוהוקא** . כלומר ראש
גולה הוא שומד במקום מלך והפקדו הפקר ותקנתו ורשותו תפסות
על כל ישראל אבל רשות הנשיא לא אליס כולי האי ואם תאמר הא
אמרינן בפרק מקום שנהגו כיון שאין כפיין להו עבדי להו כותיהו .
חלמא בני בבא כפוטין לבני ארץ ישראל . י"ל דה"ל לענין הוראה
שהם כחכים יותר דאמורא דארץ ישראל מחכים חלל לאן לענינים
אחרים :

יורה יורה

מיטיו מיטיו חזרו והתקינו שלא יהא כ"ד חמנה חלל מדעת הנשיא ולא
יהא הנשיא חמנה חלל מדעת כ"ד ע"כ . והבית הרמב"ם ז"ל בפ"ד
מה' סנהדרין ואומן סמיכות שנתעו קודם התקנה זו כמו כן נאמר שהיו
פטורין מן התשלומין אם טענו מדעת הנשיא הית' מסכת' שכל מי שימחהו
כ"ד ויהי נשמוך שיה' פטור מן התשלומין וזהו הפירוש הנכון מהרמב"ם
ז"ל שכתבו תלמידיו משמו . ויש כאן טיטא אחרת שסוברים שכל
הסמוכים שבה' אם טענו לא היו פטורים תשלום חלל שאין ממנין סמוך
אחד ורבים היו מומחין אותו עליהם שיהא דין ואפן לפניהו וזה היה נוטל
רשות מן הנשיא בפירש לענין פטור תשלומין ולפיקדן ולטענו שני מיני
מומחין לרבים האחד מומחה לרבים שכתבו שאינו סמוך חלל דגמיר
וסביר וזה דן יחידי כדני מתובות מדרבנן ומושיל כמו' הדיוטות
וכדפרישנא לשל ולענין פטור תשלומין לרף נטילת רשות . והמומחה
האחר הוא הסמוך שבה' שנטל רשות מן הנשיא לפטור מן התשלומין
ומאחר רבים עליהם וזה הסמוך חשוב כמו' סמוכים מדאורייתא
והביאו רא' דסמוך שאינו מומחה לרבים דחייב בתשלומין אם טעה
מהא' דאמרינן בבכורות ומייתכן לה במכילתא גבי מעשה בפרשת של בית
מנחם שניטלה הארץ שלה והאכילה ר' טרפון לכלבים וכו' ואמר ר' ט'
הלכה חמורך טרפון חל' ר' ט' טרפון פטור חתם מומחה לב"ד וכל
המומחה לב"ד פטור מתשלומין והרי ר' ט' היה סמוך ולא פטוריו חלל
מפני שה' מומחה לב"ד . וזהו אינו רא' דמאי מומחה לב"ד דקאמר
ר' ט' היט סמוך שבה' היו ממחין אותו וסומכין אותו וקורין אותו רבי
וכן כתב הרמב"ם ז"ל בבכורות בפירש המסנה . עוד הביאו רא' שהסמוך
המומחה לרבים שבה' חשוב מדאורייתא כג' סמוכין מאי דאמרינן בג'
דאבוה כ"ד (ד' סנה"ע) סיפא אינו טרפא ל' סד' ח' הואיל ותנן כדני
מומחה שאלם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי אף בקידוש החדש כן
קמ"ל ואימא ה"ל לא סד' שאין מומחה לרבים יותר מתרע"ה כו' חלמא
יחיד מומחה לרבים כשר בד"מ מן התורה כשלאה סמוכיהם ה"ה סד'
למילך קידוש החדש מדיני ממונ' שאילו לא היה קושיאל חלל מדרבנן ומפני
התקנה מה ענין זה לקידוש החדש שהוא מדאורייתא ומה רא' מתרע"ה
לשל דבריהם . וגם זו אינה רא' דאיכא ליתמר דהאי שקלי וטרי דהתם
לא נחית למידק אי יחיד כשר מן התורה או לא והיה איכא למית' דלית
כרב חלל כד' דאמר מדאורייתא חד כשר . ולרבא דס' דמדאוריית'
ג' בעינן הוה מלי למיעבד כריכותא אחריתא סד' ח' הואיל ויחיד מומחה
כשר להפיק דברים אימא בקידוש החדש כן קמ"ל . ועיקר טעמא דהתם
אינו חלל לומר דסד' ח' הואיל ויחיד מומחה כשר בעלמא אי לענין דיני
מומחה אי לענין ספרת דברים שיהא לענין קידוש החדש כן . ועיקר
כאסה הראשונה שהמומחה הסמוך הוא המומחה לב"ד ואין אחד למעלה
היינו ממאי דאמרינן לקמן דיני קנסות כמת' מאי קא מיבעי' ליה יחיד
מומחה קא מיבעי' ל' אי דיין דיני קנסות או לא . ופסטי ל' מתתני'
דקתני בשלם מומחין דמשמע דיחיד מומחה פסול ואי סד' ח' שיש מומח'
לרבים שהוא גדול מן הסמוכין ה"ל לאוקמה למתני' בסמוכין שאין
מומחין לרבים ואימא קא מיבעי' ל' יחיד סמוך מומחה לרבים אי דיין
דיני קנסות או לא . וכתבו שו' הרא' ברורה ואין דרך לגלות מתנה .
ואי אומר שאינה ברורה שיעקר השאלה היתה אי עבדו רבנן תקנתא
לדיני קנסות שיוכל יחיד מומחה לדון כמו טעמו לדיני ממונות או לא
ואימא פסטי ל' מתתני' שלא עבדו רבנן תקנתא אבל לעולם אימא לך
דפסטיא ל' דיחיד סמוך מומחה לרבים חשוב כג' מומחין לדון אפילו
דיני קנסות . וכן תלמידי כתוב בקלת הנסחאות המדוקדקת יחיד
מומחה קא מיבעי' ל' אי עבדו רבנן תקנתא לדיני קנסות או לא אבל
מ"מ תאמת כמו הפיטה הראשונה . ומ"מ במאי דפרישית דיחיד מומחה
דיין דיני ממונות לר' כיון לר' אבא ורבא כיון לר' כד' דמתי
כשלאה הדיוטות חל' מאי פרישין לרבי אבא לקמן מההיא דדן את
הדין דמשמע דאמר דינו דין לוקמה היתה במומחה . י"ל דבמומחה
ליכא לאוקמה דקתני סיפא ואם ה' מומחה לב"ד חלמא רישא לחו
במומחה עסקין : **בגון אנא דן יחידי** . כלומר שיכול לדון
יחידי מן הדין חלל שכתבו אחרו במסכת אבות חל תהי דן יחידי
כלומר ענה טובה קמ"ל שאין לו לסמוך על עצמו כדי שלא יכשל .
ואין לפרש דהיא מיירי בהדיוטות דה"ל למימר שאין דן יחידי
חלל מומחה :

אי קבלוהו עליהו

לא תשלם ואי לא זיל שלים וזהו שם
גרסת הספרים . ופי' דה"ל
אי קבלוהו עליהו לגמרי לייך אחריו אם לדון אם לטענו לא תשלם ואי
לא דאמר לך דיינת לנו דין תורה זיל שלים ומיהו מהדר דינא לא הדר
דמאי להאי דאמרינן לקמן גבי דן את הדין דמשלם מכותיו . ולא
תחורר שאלם קבלו טעמו נריכא למימר שאינו משלם . ועוד
דכ"י מוכיח מיני' דדינא דילמא שאני הבא שקבלו עליהם

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות

שמיני וידע מה יס' להם לעשות ה' להם לגמול את הדיון בשנים ארבע
ליתא לשחולל שדיניהם דין . ומידע לו שמיני התם דמשיקרא אדעתא
דליתא יתבי כדומד עלא היו וריס לדון בשנים אלא בג' כאל לדון כד
סלא יתא ב' חנוך וז' סוף דיון בתחלתו שמיני אחר האחד אינו דר
שמיניו דדינין . ומדוך האחת לתפוסה השניו בתחלתו כדומד סוף
כר"ח ז' סוף כפי' דר"י ז' סוף חנוך שעבר על חקלא שמיני' מתקמ'
שמיס ולפיכך ה' סבר המקשה שמיניו ג' בתחלה שמיני בסיס חסוס
חוסה . ויס שפירס ז' חנוך מנולס שמיניו סין מי סמוכין סמיס
סמיניוין כסמיניס סמיניו סמיניו סמיניו סמיניו סמיניו סמיניו סמיניו
יכול לומר אל איני סמיניו סמיניו סמיניו . ואס' כדומד סמיניו ז' סוף
כלוס סמי' אומר אינו וידע דהס' סמיניו ז' סוף :

יפה כח פשרה

[illegible]

לשחולץ ס"ת לשחולץ קאמער שנים ה"ב חד דלי שנים דוקא דלוקא הקסא
 לר' אברהם לויקס נמי לשחולץ דאס דין חס הדיון בשבין מומחה מירי
 דלי מומחה אפילו ר' אברהם מורד דיכיד מומחה דין כדלית' לעיל ואל
 חס מומחה לרבים פאר דלמאז ככ"ס . מלך דלמאז דלמאז דלמאז דלמאז
 אקס"ל אברהם מכל שכן דהוא אחר בשנים אין דוינס דין וחכ"ס בחד
 וזכא אסבךן דאפילו בחד דין איז אכל לשחולץ איזא לתימר דאפילו
 בחד דיון דין וזל אקס"ל ליה וזל דדוקא בשנים וקסא"ל אלא חס פיון דלמ
 יחד סברתיה בדוקא אל מני ולמאז קכ"ס . מירי מומח' דלמאז דלמאז
 מומח' ללא ברא קא מפלגי דמר סבר דין בשנים וכו' משמע דשנים ללא
 דוקא דאס אחרין דח"ד פסדה ביחיד מומח' לר' בח"ד דין בשנים וממ
 דמקס"ל פסדה דין . וזל"ת וזל"ת אחרין כסחור לוימח חלמח דלמאז
 פלגי בפסדה ס"ס חלמח וזל"ת מירי וזל"ת דין דלמאז דלמאז דלמאז
 בשנים דוקא קאמער דלי לא ליכא אלא מירי בנא . וזל"ת דלמ דמי פסדה
 לדין דבשלמח דין איזא לתימר דשנים ללא דוק' סברי השנים דינן כחל
 בדין שנים הסבך בזכות סל זה וזה הסבך בזכות סל זה מחל שנים
 דיון אלא מומח' . אכל בפסדה איז השנים כחל דלמאז דלמאז דלמאז
 היו משמע ליה לתלמודא דשנים דוקא דלמאז לר' אפילו בפסדה שנים
 מחל דלמאז מירי אפילו בחד . וזל"ת דלמאז מירי כי היכא דלמאז פליה סבדי
 אכל בדין לל הסברו לומר שנים למה אמרו שנים לפי שדברו כל דין
 וזה הסבך בזכות סל זה וזה הסבך בזכות סל זה משני שונים בל שנים
 אלא כשני נחלמח . אכל פסדה שנים פלוג וזל"ת מומח' מומח' מומח' מומח'
 בשנים אי ללא משום טעמא דלמאז פליה סבדי . עוד יזל דמ"ה היו
 סבורים לומר בפסדה יס"ס מירי וזל"ת מירי וזל"ת סבורים דמ"ה מירי
 פ"ה חס משום דכי אחרין יפה פח הפסדה מכל דיון פסדה בשנים
 חס ויזל דמ"ה חס היינו חס דלמאז וזל"ת מירי וזל"ת מירי וזל"ת מירי
 אינו כן דלמאז' בשנים וכדכתיבנא :

והלפתא

[illegible]

דינא קנסות • בן כ"ל • וה"ר דוד בונפ"ר ז"ל תורן דודא"ל
מי סה"א דיין של תורה פטור מן התשלומין מלאורייתא וכדכתיבנא לעיל
בני חלם מעשה טעם לא ושלמו ויחזק לו דינין דבי מחובות שיהיו פטורין
מלתשלומין מלאורייתא ולא שכלם סמוכין שהם אינם אכל יחיד מומחה
אפילו בטל רשות ואפ"ל סמוך לו לשלם הדין שותף פטורין מלתשלומין
מלאורייתא • וחס"ד הכה דינין בלשון רשות והשק"א • אז מרע נלחמת
כדי שיוכלו לכוף בעלי דינין ויפטרו מהתשלומין מכה הפקר כ"ד אכל
לענין הכרעה מחשבו ויהי ודאי היחיד מומחה שיעד דינין פטר מן
התורה להורות ופטור מתשלומין • ות"ק קא תקפו אי דגמיר והוא דיין
בשר מלאורייתא למח"ל • למשקל רשותא מהשק"א לפטור • מן התשלומין
אלא הוא עתה פטור מתשלומין אלא שפיר טעמי מלאורייתא • ומשני
מסום מעשה שה' וכו' • וגזרו תלמיד אל יורה הלכה אלא"כ בטל רשות
מרבוב וכו' גורא וז' הוכרכו בעלי הוראה לטול רשות להורות כדי שיפטרו
מתשלומין אלא שטעם אלא לא טעו בהוראתם הוראתם הוראה אלא כי
לא תקפו רשות • והיינו הדין דאם אין טעם מה הטעור טעם
אלה טעמי דמרייב בתי שאין מנהג אלא טעם משלם הא לא טעם
שטחא טעמא ומה שטחא טעור • ויש שהיו סוברין לומר דיורה לא משמע
ל' אלא דרשא ולא הלכה למעשה ומשום דרשא בעצמא אלא עשו אחרים
בהוראתו ומנא טעמא אינו חייב לשלם וכו' • שאל אי ממיר רשותא ל"ל
למשקל אלא לא שאל ע"י דיין וימיר בכורות • טעמא מורה הלכה למעשה
ודייקא מתאי עובדא דמי • בענין בלתיא בגמר • טעמא זה • והוא מי
בימים דרש להו וכו' ואינו כן כלל :

ע"ב מי קרמיון

בשרות יבוננה אלן נשרות רדן והמוך קרמיון ופנים ויכסל אחריני הכה
דמי כנעים טינה ו' וכ' אשות נהר יונל ללדדן וזלות מיס הוו מי
כנעים לפי שאיני בלום מכה הנשר כי הנשר יונל לפעמים וחוזר לחיטבו
ונשארם סח אלות מיס ולא הולכים ולא בלום : **באותה שעה**
גזרו תלמיד אל יורה הלכס אל' כ' נטל רשות מדב' ויט כסחלות שמת'
בסל אל יורה הלכס במקום רבו ע'כ' ה' במקום רבו למו דוקא דודאי
מדאורייתא במקום רבו אסור וכדלחמין בסמוך תלמיד אל יורה הלכס
במקום רבו אל' א' רחוק ממנו ' פרסאות ודאי יונל דלחמין
תקני ודמסקין בעירובין פרק דמ' (דף ס') אמר רבא כנעני אסור
רזיזי מיתא שלב כנעני אסור וזמן חייב מיתא ' וכל' כנעני ממש מיתא
שלא כנעני אלל שהוא תוך ג' פרסאות אסור מדאורייתא וזין כי מיתא
זוהי כנעלדך גמור אבל כנעלדך חבר כדון ג' פרסאות מותר . וכל' ו'
גורא ו סהוי מדרבנן הויא כנעלדך גמור חון ג' פרסאות דבתור' ו'
פרסאות חיובא חיובא דלחמין . והמספ' ו' המספ' דרך חרות
ופרישו כנעני חיוב מית' ודלחמין א' תוך ג' פרסאות שלא כנעני חון ג' פרסאות
אסור מדאורייתא . ולדכרס' ו' קש' א' כ' תלמי' וינטרבו לגורר הכה
תלמיד אל יורה אל' כ' נטל רשות מדב' בלל הכ' גורר חיובא חיבור
דלחמין ואוכרונו כהמייז גורא ו' תלמידך חבר שחמ' ג' פרסאות
חיובא חיבורא וזון ג' פרסאות מותר ומכה גורא ו' כנעני אסור חון ג'
פרסאות אל' כ' נטל רשות . ותשעת ל' דוד ו' דמה שהוא אסור מן
המורה אסורו כנעלדך רשות אסור וקמ' ראי' לז' מתי' דלחמין בנל' ללח'
ר' מני דמן חון חיובא הכה ותני וכו' . ואלו ה' מותר כנעלדך רשות
ה' ללח' גורר מכה נטל רשות ו' ללח' כנעלדך כנעלדך . ולי חיובא
ראי' דחיובא למיור שס' ידעו שלא נטל רשות מ' מ' אבל לעולם חיובא
לך כנעלדך מותר וטעמא דמילתא דכיון דמשא יקירא דרבי' הוא מלי
מחיל דהא קי' ר' רב שמחל על כדורו כדורו מחול : **נופא** אמר שמור
שטס שדני דייטאס וכו' . ע"כ ה' שמואל מייזי . בדלל' קדקבואו
עליהו דני קבולוה ע"ייהו אפילו ר' אבהו דלחמין דייטאס ו' ודלחמין
איהו גופ' הסיא דלקתן דדן את הדין דקדקבואו עליהו ור' אבהו פליג
בקטין א' כנעלדך מודה אע"ג דלא קדקבוא אלל שפכה ודן . ומהא
שמעין מתי' דנעלדך לטיל דשטסא דייטאס . יבולין לבין הנכסע ולדון
אלל דני אמר הכנעל אל שבעין למדן קמייבו . אמר רבא דינא כנעלדך
שמועין לו ואי לא בעי למידן כופין אותו ותשתמין ל' עד שיקבל דינא
ויס שפירא דלעולם חון כח כוד שטס לבקו ואפילו אלינא דשמואל ושמואל
שוניר בדיכא דתקן קמ' וכל' א' וזכר' ו' וסניס בוררין לכן עוד לחז'
וקמ' שמואל שטס אלן שטס אל בורר' דלס את סלילי' דלס דייטאס
דין ו' אבהו פליג ואמר שאין דייטאס דין . ודלחמין עיקר
ליחי' כשטס שדני דייטאס דין . וז' את וזה שמואל
לא אמר אלל שטס דני דייטאס שדיין דין' אלל
לכחלל' מודה הוא שדדך . ובכחנן בתנתינן דני' מתוגוב בן' וכו'
שכן מ"ה וסופו דייטין לכחלל' הוא . ו' דל' תלסח' דכיון
דשטסא סן שגמבו לדין והלחמין איהו ו' ה' ל' כ' דייטאס שחמ' .

7

דף' ע"א לא נאמר פסוק זה אלא כנגד מעשה העגל •

גאמר כנגד אהרן שעשה קסדרה בינו לבין עמו והורה היתר לעמו לעשו

לד והאי דכמוכות פ' בתרא (דף מ"ב ע"ב) גבי הקוץ לאייסו ליה כגמא

לד והאי דכמוכות פ' בתרא (דף מ"ב ע"ב) גבי הקוץ לאייסו ליה כגמא

מוליד ב ב א א

באן חסר

דיו . פסמו רוב הנאונים שבספרד כר' אבהו דאין דיניהם דין . דהא

1870

חרושי סנהדרין להר"ן וז' פרק דיני ממונות

האחרון וכמו שפירש הרמב"ן ז"ל ולא במוסדו ר"ת ז"ל שגדלו הכעל
נותן ק' שלע כשהכחישו העדים וז"ל א"ע דליקן נסקלין וירושלמי אחר
בהדיא מקום שהעדים נסקלין הכעל נותן ק' שלע ולא בגזנת אחרית
גמרא • וכי יס בו דיני נפשות מאי הוי • פי' רש"י ז"ל השתא מיהא
ללא דיני נפשות הוי דליכא עדים כלומר שמינו אומר אלא

פתח פתוח מלאמי • ונאמן להפסידה כתובתה וכדליתא כפ"ק דכתובות
(דף ט"א) ואפילו למ"ד התם אינו באין הא פרישנה בתניתין דמירי
בגון שהביא עדים שגתה • אבל לא העידו שגתה תחתיו ובהא ליכא ד"ר
וא"כ מאי טעמיהו דרבנן • ותירצו עולא בחושפין ללעו שגתה הכעל
בכ"ד שיאמר פתח פתוח מלאמי פליגי ר"ת ורבנן דרבנן סבדי כיון דלחושא
מלתא חושפין שיש עדים וחותם העדים שיעור שגתה יתממש ויבואו
ויעידו בכ"ד שגתה • לפיכך גריבין ב"ד כ"ד הוואל ואפשר שיבא הענין
לידי נפשות שאם יתחילו הדיון בשלש הוואל ויחזיקו בגמור לא יבואו
עדים יבואו הדבר כמו שהו' ורחמנא אחר • וכעת הרע מקרבך ור"ת
סבר אין חושפין ללעו שיבואו עדים שגתה וכיון דהשתא ליכא חלל ד"ת
דנין בג' • ואין זה הפירוש מחזור דלפס פשטא דגמרא משמע שיעקור
הקושיא היא דא"ע ד"ר דירעין דליכא עדים שגתה • מאי טעמא לא דייקן
השתא בשלש להפסיד כתובתה • ועוד שהפירוש שגתה מחושפין ללעו
לרבנן ליתא בגמרא שיעקור הטעם הו' • כי שם השלשה יבואו הדיון
כמו שהו' ולא יבשרו הרע ומה אין דמו בגמרא • ועוד דלשון חושפין
ללעו לא משמע בשום מקור' אלא חשש דבר שמינו כאחרס ז"ל אהא מוגיא
לעו על כניה סתן מחזורים • כלומר ואינן אלא דבת עס • לפי פירושא
הקושיא כמו שפירשו דא"ע דירעין דליכא עדים שגתה מאי הוי כיון
דהשתא לא כפי הכעל • אלא להפסיד כתובתה • ותירצו בחושפין ללעו
קא מפליגי אס חושפין ללעו • סיוביא על הדיון אס יתחילו בשלש • ולא
יגמור על פיהם אס לא ד"ר סבר אין חושפין ללעו • אלא כל זמן שאין בו
דיני נפשות דנין בשלש להפסידה כתובתה • הו' להגבות מאה סלע • כפי
הפירוש האחרון ובסוהי בו דיני נפשות מוסיפין עליהן לכ"ד • ורבנן
סבדי חושפין ללעו ואין מתחילין את הדיון בשלש הוואל שאם יבא לידי
נפשות ח"א שיגמר הדיון על פיהם • ולפי זה הפירוש מתרצא לן הקושיא
שקורא במשנתנו ז"ל לר"ת שלש מוחזין בג' הדינות סגי כיון דלמי
בא לא להפסיד כתובתה לפי' רש"י ז"ל דהיינו טעמ' דכיון דאחר' השתא
דטעמיהו דרבנן משום דחושפין דדיינין ללעו איכא למית' דא"ע ד"ר
פליגי עליהו דלא חייב ללעו ה"מ כששלש הראשונים הם מוחזין דא"ע
דחושפין עליהן אין לחוש ללעו כזה אחר שהם מחזקין דדיינין • אבל אס
היו הדינות שאינן ראויין לדון ד"ר • ויגמורו מוחזין מן הדיון ויעמדו דיינין
אחרים במקומן ודאי ר"ת מודה בכאי לעו • ולפיכך לר"ד סוהי בג'
הראשונים מוחזין ראויין לדון דיני נפשות לפי' רש"י ז"ל • הו' סיבה ראויין
לדון כל דיני ממונות דהיינו קנס ק' כסף דהיינו נזח מוחזין :

דב"ע לא

חיישין ללעו והכא בחושפין לבבדן וכו' פיר' דב"ע
לא חיישין ללעו היכא דהו' הראשונים מוחזין
ומכלל דיינין • וכדפירשנא בסמוך • אבל אס היו הראשונים הדיוטות
והאחרונים מוחזין • פשיטא דחיישין ללעו כזה ובגון דליכא כ"ד לדון
דיני נפשות שאתר הכעל • להביא עדים שגתה תחתיו ובנתיים ויבדור
הכ"ד בעינן גריבין בגון לעגלה ערופ' ואשר נרבי לבידור ויבדור • שגתה
ואחר להו דונו לי מיהו דיני ממונות להפסידה כתובתה • וכן אס קבלו
הכ"ד עדות העדים שגתה תחתיו ויבדור • ואחר דונו לי מיהו ד"ת
להפסידה כתובתה • וזה לשיטת רש"י ז"ל ולשיטת הרמב"ן ז"ל כפרש
בגון דליכא כ"ד למידן דיני נפשות • שביחא הכעל עדים • שגתה תחתיו
והביא אהא עדים להותם וקורס שקבלו ההומה • איבדור ואשתור • מלתא
ואחר להו קבלו הומה העדים אלו כדי שתגבו לי מאה סלע מן הכעל לפי
שד"כ בג' ולשיטת ר"ת ז"ל כפרש בגון דליכא כ"ד דיני נפשות • שיהא אומר
הכעל שיביא עדים שגתה תחתיו ובאו העדים והעידו כן • אלא שהכחישו
זו ז' בחקירות ויבדור וכה האב לפני השלשה שגתהו שידנו לו דין מאה
כסף שיש לו על הכעל :

ע"ב תבעו ממון בג'

תבעו נפשות וכו' לפירושא של
רש"י ז"ל שהכעל בא להפסידה
כתובתה קשה מאי לשון תבעו דמשמע דהשתא תובעת לבעל דתובע
לחבירו משמע ותבעה בעי' לי למתני • ועוד תה סידך הכא לשון תביעה
הרי הכעל לא בא לתבוע אלא לפטור עממו מכתובתה ול"כ שאין אוקוסין'
דכלשון תבעו בא הכני טרס הידיעה • כמו ותפחה ותרחיכו את הילד
שהכונה להפסידה ומי רחא הילד • ה"ג תבעו כלומר תבע אחר • ומה תבע
החזון וכו' להפסיד כתובתה ומה שפסקו עוד אין סידך הכא לשון תביעה
איכא למימר דבעל תבע תב' ד' לקרוע כתובתה • ואלא תשאר שיעבורה
עליו • ועוד דליכא גזמא כמי דשיך לשון תביעה • בגון שהיה חושפין
כתובתה • ככ"ל : ונבאקין דליכא נפשות ככ"ד • פי' רש"י ז"ל
כתובתה וליכא עדים בעינן כ"ד שאפשר שיבא לידי נפשות ויהרגו • אבל
אחר

מונ' ס"ר דכליו ר"ת וחכמי' היינו כשהכעל תובע ואחר לא מלאמי לבדך
גמלי' וכו' להפסיד כתובתה וכו' ובהא נאמן כדליתא כפ"ק דכתובות (דף ט'
האומר פתח פתוח מלאמי נאמן להפסיד כתובתה ולמ"ד התם אינו נאמן
מירי בגון שהביא עדים שגתה ולא העידו שגתה תחתיו ובהא פליגי ר"ת
סבר כיון דהשתא דיני ממונות הו' סגי בג' ורבנן סבדי כיון דאפשר דיש
בו דיני נפשות אס יבואו עדים שגתה תחתיו בעינן כ"ד • והקשו עליו
דלא להפסידה כתובתה אתי בעל אחר' חזקתו כגון ל' מוחזין בג' הדיוטות'
סגי לר"ת דוריא דבדי כתוב וצט עבדין • פליחתייהו וכדכתיבנא לעיל •
ותירצו דלון הכי נמי לר"ת בג' הדיוטות' סגי לא משום דשיקור פלוגתייהו
הו' לי הו' דיני ממונות או דיני נפשות דלר"ת הו' דיני ממונות
וכדדיוטות' סגי • ולרבנן הו' דיני נפשות ובעינן כ"ד ומשום הכי ערביהו
בהדיא כוק וחלי כוק משום רבנן דכולהו הו' מוחזין • עוד הקשו עליו
שסמא מוגיא • סס רע הו' חוב • מלה כסף שחייב הכעל לאב • כלישנא
דקרא ועבדי סס רע הו' חוב • אלא סבדי ג' יס לומר שדרכך השאלה
קורין אותה מוגיא סס רע • על שם סופו • חק על פי שאינו • אלא להפסיד
כתובתה וכדליתא כפ"ק דכתובות (דף ט"א) כיכד הוכחא סס רע
בא לבית דין ואחר לא מלאמי לבתך בתולים וכו' • עוד כתב רש"י ז"ל
שכ"א לפרש מוגיא חזיתא מאה כסף • ל' כמשמעו כלומר כשהאב לגבות מאה כסף מן
הכעל משום דחוב ק' כסף ליתא חל"כ הכיא הכעל עדים שגתה וכתב'
הדבר שר' ע"י אחרים שהיומו לעידי הכעל וכה"ג • מאי טעמא
דרבנן דבעי כ"ד • דלון לחוש שמה יחזיר ויביא הכעל עדים ויזימו לעידי
האב ויבא לידי נפשות שהרי אלו רואים שכל אלו העדים סמוך והוחזו •
וזה שיטת רש"י ז"ל וכל ההלכה נמשכת ושוכל יפה כפי פירושא • וא"ע
שם כי קנת קושיות וכמו שפירש בגמ' כס"ד • ור"ת ז"ל מפרש מוגיא
ס"ר דכליו ר"ת וחכמי' על חוב ק' כסף ולא מירי כשהחזו עדי הכעל
דככה"ג ליכא למיחש שיביא הכעל עדים אחרים וכדפירש רש"י ז"ל •
אלא דמירי כשהביא הכעל עדים בג' ד' מוגיא והוכחא • דכפי הלי
גזמא ליכא דיני נפשות לא לאשה ולא לעדים • אלא שיש לחוש שמה יביא
הכעל עדים אחרים שיכנו עדותם • ותירצו השלש וזו ההכחשה היא בין
סגי העדים עממ' • כגון שלא כיוו העדים עדותן בחקירות וכיון
שנתבטלו עדותן חייב הכעל לשלם מאה כסף שגתה כמשקל לפי' ר"ת
סבר בג' דליכא אלא דיני ממונות • ורבנן סבדי ככ"ד • שמה הכעל יביא
עדים אחרים שיכנו עדותם ואין לפרש לשיטתו ז"ל כשהוכחא אלו
העדים שאתר וינתה תחת עדים אחרים • כשהעידו שכיוס • פי' היתה
האשה עמהם דככה"ג ליכא חוב ק' כסף דשתי כתות עדים המכחישים
זו' הו' לכו • מרי ותרי • ועדיין יאמר הכעל שעדי' הם ה' מתים • ואין
לחייבו מאה כסף אלא ע"כ מירי כשהוכחא ת' עממ' • ואלא ידעו לכוון
עדותם • ואפילו ככה"ג אחר' בתוספות ז"ל שלא גרסה שהיה חייב
לשלם ק' כסף דכיון דק"ל דייני ממונות • לא בעי דרושה וחקירה • ח"כ
לגבי הפסד כתובתה שהיומא ומהימנא למיפרי עובדי והיך אפשר
שיסלם ק' כסף אחר' להפסידה כתובתה ולאשרו עליו • אלא שרמב"ן
ז"ל מירוק קושיא זו ואחר' שאל' ע' סבדי ממונות לא בעי דרושה וחקירה
הכא כיון שיעקור העדות הו' בדיני נפשות • א"ע פי' שיוכלן מתנה דברי
מומני' כשם שבעל העדות לד"כ הו' בטל לענין ד"ת היוגלין מתנה •
אלא הו' לכו • מרי ותרי • ור"ת חלק הכי ז"ל וסובר ברס"י ז"ל שאין הכעל
חייב מאה כסף עד שיוזמו העדים דוקא דלא פגמיה רחמנא • אלא כשהביא
עדים שגתה תחתיו והוחזו שהיה גורס להורגו אבל כשהוכחא שלא גמ'
דינא להרגיה א"ע פי' היתה מתכחשת להורגה לא נכנס הכתוב שהרי לא
הביא עדים שכיון שלא נחקרו עדותם הרי הם כאלו לא העידו כלל •
וכ"ת ז"ל מאי חזקתו כמאמר למיפטר מוגיא ע"ד על הקטנה שהרי פשיט'
שאין חייב כיון שאל' להורגה כי קטנה היא • לא היא • דסד"א כיון
שגתה הו' עדים שאם היתה גדולה היתה נדרגת עכשיו • א"ע פי' שהיה
קטנה יתחייב קנס • מה שאין כן כשהוכחא העדים אחר שלא הוחזו ולא
נזמנו הענין להרגיה דלון סס קנס • ויש לפרש שג' ק' כסף של בעל
גזמקו ובגון שהביא הכעל עדים שגתה והאב בא לב' • ואחר שזיז את
עדי' ובזמנה כהומה זו אינה אלא כדי שיגבה מאה כסף לא להרג • את
עדים ובהא פליגי ר"ת סבר הוואל ואינו בא לא לגבות ממון כמעל יכול
לכו' לב' ז"ל • ויקבלו הומה העדים ומחייבו לבעל • ליתן מאה כסף
וכסירנה בג' דלון את העדים המוחזין דיני נפשות יחזרו ויקבלו ההומה
בכ"ד שבעדות שקבלו ה' מההומה אינה כלום לגבי חוב העדים • ואין
חושפין ללעו ולא לבבדן של הראשונים וכדליתא בגמרא • ורבנן סבדי
דכיון שיש בעדות הומה העדים חייב נפשות א"ע • פי' שהאב אינו תובע אלא
הקנס לא לקבל ההומה אלא ככ"ד • לפי שם כפי דיני נפשות עדים המוחזין
וזה ה' ירוס • עולה יפה לפי משנתנו וסגי האוקוסיות הראשונות מהגמר'
אלא שאר האוקוסיות אינן עולין ויהא אלא כפירוש רש"י ז"ל וכמו שפירש
בגמ' כס"ד • אבל בירושלמי נאמרו שם שתי הסברות • ז' אחד אומר
מקום שנסקלת היא תפסידה כתובתה וזה כפירוש רש"י ז"ל ובלשון אחר
ואחר מקום שהעדים נסקלין שם נותן הכעל מאה סלע • וזה כפירוש

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות ה

אחד מהם קרוב או פסול עדות בטלה והא דאמרין הכא ואלכא דר"ע
משום דשמע' לי' לר' עקיבא דאמר הכי בהדי' ולא תס' דת' פליג עליה :
(גליון) **ר' ט' ע"א** [אין] מדברי רש"י וז"ל ראי' דאע"פ דר"ע לא
פליג אר"ס אבל ר"ס אפשר דליש
לי' חומרא דר"ע דכיון דעד זומם חידוש אין לך בו אלא חידוש ודוקא
שנים כענין שהם עיקור העדות ודין לענין פסול העדים הכשרים לא
תסתבר לי' לר"ס שתבטל כל העדות ור"ע סבר דמס' נטעל יס' להחמי'
עליו . ע"כ גליון מהר"ר שמואל הלוי וז"ל שיד על מה שכתב כאן] :

ואף רש"י וז"ל כתב כמס' מכות דר"ע לא פליג אה"ק דמורה הוא
שאין השנים נהרגין עד שיוס השלישי נדפאק לי' מזהבה עד
סקר העד עד שיהיו כל העדות שקר אלא דמשמעות דורשין א"כ . ממון
לזה ונפשות לזה . מהמל' משמע דמחוק לזה ונפשות לזה חייב . וקשה
דא דאמרין בפ' לו גירות (דף כ') בור שאלו תרומה תשל' וקדש שיחייב
משל חבירו פטור אע"פ דחייב נפשות לשם שיש מישה' בחלוקת תרומה
וממון חבירו . ואמרין נמי בפ' כיצד הרגל (דף כ"ג) לא לריבא בגדי
חד ועבדא דחד ואפ"ה אחר עבד כפות לו ונדי' סמוך לו פטור משום
דלין אדם מת ומשלם אע"פ דאיכא מחוק לזה ונפשות לזה . ואמרין
נמי בפ' כן סורר ומורה (דף פ"ד) גבי רודף ודלמא שאני הכא דנעיתה
לזה ונפשות לזה . ל"ס דאמר רבא רודף סה' רודף אחר חבירו להרוג
וסיכר את הכלים בין של רודף בין של נדבך בין של אדם פטור מ"ט
מתחייב כנפשו הוא . ומיר' רש"י וז"ל כמס' בכורות דרב אשי דאוקמוה
האיך דור שאלו תרומה כו' סבירא ליה דמחוק לזה ונפשות לזה פטור
ורבא נמי ס"ל כרב אשי ומ"ה רודף שסבר את הכלים פטור . והאיך דפ'
כיצד הרגל דאמרין בגדי חד ועבדא דחד כרבא וברכ' אשי לחיוב ודלמא
ברב יוסף . ואין זה מחוק דא"כ גדי חד ועבד דחד אכתי' מחוק לזה
ונפשות לזה שכל ידי העבד הוא חייב נפשות לזה ונפשות לזה פטור
נהרג עליו . ועוד דהא תנן בהדיא יס' שחייב על מעשה שור ופטור כל
מעשה עמו . כיצד שור שהדליק את הגדי' של חבירו בשבת חייב . והוא
שהדליק גדישו של חבירו בשבת פטור והא דא"ר קשי' לרב יוסף דהא
איכא מחוק לזה ונפשות לזה ואי אפשר ליה לחלוקי' אמתותיו ועוד דתק'
מלא דבר הכתוב ואם אסון יהי' ונתת נפש תחת נפש כלומר ופטור ממתי
ולדות ואע"פ דאיכא נפשות לאשם ומחוק לבעל דהיינו דמי ולדות
והתירוק הנכון בזה דכי אמרין מחוק לזה ונפשות לזה חייב היינו דוקא
נפשות לחבירו ומחוק לאיש אחר כגון אלו העדים שהם חייבים נפשות
לעדים האחרים ומחוק לבעל אבל היכי דנתייב' מיתה לשנים כגון
האיך דור שאלו תרומה וכגון המתדליק גדיש של חבירו בשבת שהוא חייב
מיתה לשנים כה"ג אפילו רב יוסף מודה דלין אדם מת ומשלם . והאיך
לדבר רבא רודף סה' רודף אחר חבירו וכו' דפטור התם לא היו מיתה
לזה ומשלמות לזה שאע"פ שסבר כלים של כל אדם מחוק . ונפשות לאחר
הוא לפי שלאותו בעל כלים עלמו הוא חייב נפשות שהרודף ניתן להטילו
בכפשו וכל אדם מותר להורגו וכן אתה אומר . בזה שמר הכתוב ואם
אסון יהי' וכו' שאע"פ שדמי ולדות הוא חייב לבעל מ"מ מחוק ונפשות
לאחר הוא כשעשה שהרג את האש' נתייב' נפשות לבעל סה' כיצד להורגו
מפני שניתן להגילה בכפשו . ור"מ וז"ל כתב כמס' מחוק לזה ונפשות לזה
פטור כדכתב קרא ואם אסון יהי' וכו' ולא אמרין מחוק לזה ונפשות לזה
חייב אלא בעדים ומחוק דוקא דהיינו דר' יוסף וטעמ' דמלתא משום
דאמרין מחוק לזה ונפשות לזה פטור לא קרינן ביה ועשיתם לו כאשר
זאת יכול להזימה ואינה כלום ולפיכך חייב לשלם כל מה שיהי' מחייבין .
ואע"פ דאמרין בשירי הבעל שהזמין שאין תשלומין מחוק אע"פ שהיא
עדות שא"א יכול להזימה לגבי מחוק . התם כיון שמתוך ונפשות לאחר
אין לנו לבטל חקת העדות מחמת שאינו יכול להזימה לגבי מחוק . והואיל
והעדות אפשר להזימ' בעיקור העדות וזהו כמה שהעיד על אשה זו שהיא
חייבת מישה' . והקשו על זה הפי' דאי קי'ל' מחוק לזה ונפשות לזה פטור
לית לן למימר בעדים ומחוקי' שיהי' מחוק לזה חייב כדי שתהא עדות
שאתה יכול להזימה דאדרבא אית לן למימר שיהי' מחוק לזה ונפשות לזה
פטור כדינו שתבטל העדות מחמת שהיא עדות שא"א יכול להזימה
שך הוא הדין בכל מקום שכל עדות שא"א יכול להזימה בטלה . ולי
דכרי ר"ת וז"ל כגונים ואלו מקום לקושיית דר' יוסף הכי ס"ל דאע"פ
דקי'ל' בכל התורה דלין אדם מת ומשלם דקיס' לי' בדבריה מינה מ"מ
בעדים ומחוקי' חדש דחמלא שיהיו מתוושלים היכי דמחייב מחוק לזה
ונפשות לזה דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו כלומר שיעשו
בכל אותן הענינים שהיו רגילין לעשות לכל א' וא' מחייב אבל כשי' מחוק
ונפשות לאחר פטור מן המחוק וחייב בנפשות דשפיר תקיים ב' כאשר
זמם לעשות לאחיו אבל אם נאמר שכתו שנתבטלה העדות לגבי המחוק
תבטל לגבי נפשות משום עדות שפוטלה תקלה בטלה כולה לא תקיים
קרא

אחר שהביא האב עדים והזימום לעדי הבעל ותבע האב מבעל קנס מאה
בסף וכו' בשלשה לפי שלא יבא הדין לנפשות שאין לחוש שמה יבא הבעל
עדים אחרים דחוקה דלאהי סהדי שקרא סמך . ומ"ה אמרין כא' לנכות
מחוק מבעל משום דעד השתא כל מחוק שאלמר בהלכה זו הוא להפסיד
במובתה מן האשה . ולפי שיטת ר"ת וז"ל שפירש כל ההלכה במחוק מאה
בסף כפרס הכא ובמקום דאיכא נפשות כגון שהוכחשו עידי הבעל ולא
הזמין דחייסין שמה יבא הבעל עדים אחרים שזמנה ויכוזו עדותם
בעיני כ"ג אלא כשהביא האב עדים והזימום לעדי הבעל אין חוששין
שמה יבא הבעל עדים אחרים כדי שיבא לרדי נפשות הלכך מני מבעל האב
קנס כ' סוף בג' מחלו הכ"ג דאע"פ דאלו הכ"ג עושין דין בעדים המחוקי'
מ"מ זו תביעה אחרת היא שיש ב' האב והבעל ואין ביניהם דיני נפשות
הואיל וכבר הזמין עידי הבעל . ואע"פ שכלל ההלכה המחוק הוא נגדה
מן הבעל פירושו הכא כה' לנכות מחוק מבעל משום דקא בעי למית' ובמחוק'
דאיכא נפשות לזה כ"ג סוף הנפשות שמוכע הבעל לאשה . דודאי כשפיל
הנפשות שמוכע האב לבעל סוף פריגת העדים המחוקים אין אלו נמנעין
מלדון המחוק בשלשה ולפי הטהר האחרונה אע"פ שכל ההלכה היא במחוק
של מאה כסף ובנאות העדים כאן לחדש ככאן שהעדי' כבר הזמין ונגמר
דינם של עדים להריגה וחייבנו לבעל מאה כסף ואין לרדף האב אלא ב"ד
שיבנו לו המחוק מן הבעל וזהו שאלמר כא' לנכות מחוק מן הבעל שאינו
לרדף לא גובינא לא לדין אחר לפיכך הוא בשלשה שאין לו עסק עם דיני
נפשות כלל שהעדים כבר נגמר דינן להריגה וסוף אין להם שותפות עמו
בכלל . ובמקום דאיכא נפשות שאלמר בהלכה זו הוא כשכל האב להדיס
את העדים שאלות' דומה תלוי דין נפשות של העדים וראוי לחוש שמשעה
בכ"ד שיהיו גומרין כל הדינין התלוים בה : **רבובי ערסא** חוששין
ללעו ולכבודו של ראשונים וכו' כגון שהתרו בו סמס . וכו' . ופי'
רש"י וז"ל קא מפלגי אי אית בה דיני נפשו אי לא דר"מ סבר דכולי דינא
לית לעו בדיני' . אלא לעו עדים שישמעו עדים ויכוזו וכיון שכבר פלו
עדים והעידו שהתרו סמס ליכא למיחש שיכוזו עוד עדים שהתרו בו
בתפוסם דברי תוך כדי דיבור של התראה בעינן דעביד מעשה אלא דאכתי'
הכי ס"ל וקוסטא דמלתא קאמר . וי"מ דר"מ סבר כיון שהתרו בה
סמס אי אפשר שכתבו לדיני נפשות . ולפיכך דנין דין הפסד בכמותה
בשלשה . ורבנן סברי אע"פ שהתרו בה סמס יס' בה דיני נפשות ולפיכך
אין דנין דין הפסד בכמותה אלא בכ"ג דחוששין ללעו ואם תחילו נמי
ככ"ג לא מני למימר דינו לי' מיתה דיני מחוקי' וחוששין לכבודו של ראשון'
ומ"ה קאמר דכ"ג חוששין ללעו וכו' . וכן לפיר' א' וכן לפי' רש"י וז"ל קשה
אליבא דר"מ למה לרדף ג' מוחמין לפי שדין זה אינו אלא להפסיד
בכמותה דהשתא לא מנינן למימר דר"מ חייס ללעו כשאין מוחמין לפי
שאפשר שיבא הדין לר"ג . אי נמי דבעי ר"מ שיהיו ראוין לדון כל דיני
מחוקות ואפילו קנס מאה כסף כמו שכתבנו למעלה דכה"ג ודאי לא יבא
הדין לדיני נפשות ולא לנכות ק' כסף דכל היכא דליכא קטלא לא קרינן
ב' וענשו אותו מאה כסף וכו' למה לרדף מוחמין . ונריבין אנו לחזור
למה שפרשנו בתשנתינו דר"מ לא בעי ג' מוחמין ואינו מחלוקת אלא בין
ג' לכ"ג . או אפשר שאלמר דת"ס בעי ר"מ מוחמין דהכ"ג כגון שהביא
הבעל עדים סתם ועדיין לא ידענו אם התרו בה סמס או שהיתה חבירה
או דאיתכחש בדבריות ולא איתכחש בחקירות או שנתמל ביניהם קרוב או
פסול לפי האוקומות וכיון שהיה אפשר לבוא לר"ג שעדיין לא ידענו
האיך יפול העדות משום הכי קבלו עדות העדים בכ"ג . ואח"כ נחלא
שהתרו בה סמס או אחד מן הדברים הטורים אותה מתימה דר"מ סבר
כיון דליכא דיני נפשות אפשר לדון דין המחוק בשלשה אע"פ דחוששין
לכבודו של ראשון ורבנן סברי איכא ד"ב בהתרו בה סמס או בלחת
משאר האוקומות ומ"ה בעינן כ"ג ואפילו לנכות מחוק דחוששין לכבודו
של ראשונים . ולפי הטהר האחרונה קשה הדבר אם לא התרו בה
בעינן שהיא חייבת מיתה האיך הוא חייב מאה כסף שאע"פ שהזמין
העדים אין הזמנתו מחייבתו הואיל ולא היו מחויבין אותה מית' לפי שיטה
היא . ועל כרחנו ננטרף לומר שאילו האוקומות האחרונות הם
להפסיד בכמותה וכפי שיטת רש"י וז"ל והאוקומות הראשונות היו לחיוב
מאה כסף : **וקא מפלגי** כפולגמא דר' יוסי ואליפא דר' עובי .
ללא ומימר דת' ק' פליג עליה דר' עובי דהיינו מה שנים אס'
גמלא אחד מהם וכו' אלא דר' עובי שהשליט כא' להחזיר לעשות דינו
ביוצא בזה כשהוא סתם . ות"ק דריש להקל לפשות השלשה כשנים כאלא
פוזם השלישי ואע"פ דהזמין השנים כיון שלא הזמין השלישי פטורין דמה
שנים עד שיוזמו כולן ח"ה השלשה עד שיוזמו כולן אבל ה"ה דת"ק אית
לי' דר' עובי דתקין המקום ג' לב' ה"ה ח"ה לי' לחקושי שנים לב' שאם פוזם

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות

היבא דמקיימים בהו דין הוה כגון גבי מעשרים אלו בלמים פ' שבת א' הכנס או שחייב מחון לפ' אבל היבא דליבא לקיומי בהו דין הוה כגון גבי מעשרין אלו בלמים פ' סוה"כ ב' וא"כ כגולה לניקוי משום לא תעשה ויתירין דמחוס דהיל' לאו שחיון בו מעשה שאין לוקין עליו בשאר מקומות ויבא לקי' משום גילה דוהדרקין חת הגד' ויבא נמי מתערי קושי חלוצי' וכל תענה נמי חיו' לאו שציתן לאזהרת מיתה א"כ וכל קושי לאזהרת ב"ד חין לוקין עליו ואפילו היבא דליבא מיתה בהדיא גזא כגון שמעירין ספוגי חייב מכה אפ' הימקרי לאו שציתן לאזהרת מיתה ב"ד דומיא דמתמר ותחנין למ' דתחנין דאורית' דמקרי לאו שציתן לאזהרת מיתה ב"ד אפ' ע"כ דליבא חת מיתה כיון שבאמור שבת ים מיתה ויבא נמי באמור עדים וזמנין חת מיתה חלל דליבא למימר נדקרה דוהדרקין חת הגדלין גלי אלא תענה דלקי אפ' דניחן לאזהרת מיתה ב"ד :

רבא אמר

רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת וא"ל ובי דרמא ליה ג"ס דרשע וזה אחרתין כפי' אחד דרי תחבות (דף פ"ג ע"ב) יחיבין מלקות מחזירין לנכות ואזין חסידים חסידים ומצינן מתי חייבי גלות מניין אחיה רבנא רבנא חייבי מלקות מניין אחיה רשע רשע וכן כדרייתא ודאי דכרי הכל היל' ועוד מחי טעמיה דרבנן דפליגי עלי' דר' ושמעאל הוא שפיר יליף ג"ס דרשע רשע • וי"ל דכ"ל מתי להו ג"ס דרשע רשע כי הויא חסידא דהתם אלס דר' ושמעאל יליף כלמיה לכל מילי דלחייבי מלקות ויטברוכ"א ורבנן לא יליף לגבי כל תלתא דמיתא שאור דבר גדול רבינא דייגין הדינא אבל מלקות דלא חסיר כולי האי איזן לט לומר שתפסוט הכ"ס לענין זה אלס לגוונא דהתם ורבה נמי חסידאי טעמא מתי נארי מטעמא דר' שמעאל דכפי' כ"ג דלאו תמוס דנר דרשע רשע הוא אלס תמוס דמלקות תחת טעמא ודא"ל וזה אחרתין כפי' דמלקות (דף פ"ג ע"ב) משליש בחזון ואזין משליש בתקלות כלומר כסא העדים וזמתי ויחיביו תמוס לשלם לא נאמר שכל אחד מהעדי' יפריע כל הסך אלס כ"ג יפריע מחצית הסך דכ"ה מחייב ואזין עושין כן בתבוס שאלם העידו שפלוגי תחת מלקות ודחומו כל' סופא דא' אחרתין ויחיבין רבא טעמא דנר תמוס דכענין כלאר זמס ואחזי לא תאר תתס נמי תמוס דמלקות בתקום מיתה עומדת וכמו שבמיתה ימות כל א' ה"ה בתקלות ויקח כל א' • וי"ל דהתם יחיב רבא טעמא לרבנן ופסא היסר טעמא לרבי ושמעאל כלומר ועוד שאזין דנין אפסר משאי אפסר ע"ב **שכבר קדשוהו שמים** • כלומר שאזין דריבוי כלומר ביום ל' •

מקודש מקודש לקדש החודש השני שמחילא הוא ת

מקדש מקדש לקדש החודש השני שמחילת הוא מקדש דלעסע אין ק
חודש יומר משל יום ויבי אחריו אתם אפילו שנגיין אתם אפי' מיד
אתם אפילו מוטעין היינו דוקא קדש ל"א אבל ביום ל"א אין גרד קדש
ב"ד וכן פסק הרמב"ם ו' בפ"ב מהלכות קדוש החודש :

שנים אתה מקדש • דיוק הכי מדכתיב שנת החתשים

ורבנן דרש לה לדרסה אחרינא : **אחר** אומר לא ישיב ויטע אחרים
שלא ישיב בעיבור שנה בלחוד חייו ולא פליגו אשיבור מודם והא דאמר
שנים אחרים לשיב ואחר אומר שלא ישיב מוסיפין כתבו התוספות ז'
דה"ה דאם אחרו שלטון לישיב והחשש אחרים לריבא העשבר לעולם
מוסיפין עד כהנה שאין גזמין השיבור עד שבעה דהא תקראו נפקא
בנגד ברבית בעיבור וכנגד אומר הסף : כנגד שמרי הסף כמו שמר
רש"י ז"ל דהלכותא דרשיתא כדון הלכותא דערעא . ויבדולמי אחר
יבא גה"ו ויבטל גה"פ' שפכטיל וזאת השיבור סאול השכנה יהיו כגול
מחברות והגירות דכתיב וכשעלתי יעקב קדו וי"ח דהני שבעה שנה
דאין פני המלך הגדול דכספן ידמו' דהסם כתיב שבעה רואי פני המלך
דף י"א ע"א **מי הוא** שעלה שלא ברשות . איך תחשב
וביון דאין מעברין חלל בחזומיטין

מן הגשיח מאי האי דקאמר רבן גמליאל מיהא שעה שלא ברשות וזה

הוא עמלו של ברשות אחר כל שאל בביטוי השאחרים אחר כך
הוא לא יזמן אותם אלא כל שאל בביטוי השאחרים אחר כך
על רגליו להגידו את הכוונת ההוא או אסירד ויכירו כולם מי הוא
שאל ברשות. וז"ל דר"ג לא יזמן בפיו אלא שאחר לאסור שיזמן שבע
מן הכתמים הנזמנים ולא ידע מי הזמן ולתחור כשתכל שמונה אחר
הוא שפלה שאל ברשות ולישאל דבר"ה הוא מוכחא דקדחת שיאמר השביע
לי שבעה לעלויים כלומר שאחר לאסור שיזמן שבעה שביעתי לעלויים
הוא עמלו הזמנים ה' לוומר שיאמר לשבעה השביעתי לעלויים :

י' **שכני' בן יחיאל** . פירש שלא נשא נברית סהרי לחש

קא חשב לוי: אין מעברין את השנה. א"כ רביא מפ
השנים וחמשי הדרכים. הדרכים שצילן הרובע התורם תפ
עבור הם שלשה חמשי התקופ שחג הסוכות ובי' תקופת שמרי ולי
האסף

קרא כלל דועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו • ככ"ז : (כאן חסר)
דף ע"א **מדר דתימא** • אדם קרוב אל עמלו אחרינו
אל עמלו לא אחרינו ח"ל •

[illegible]

חדושי סנהדרין להר"ן ול פרק דיני ממונות ו

ור"ן ו' פיר' מפני תקופת עד שמת' באו! כלמי כסדים שהיו חקוקי' על כתליהם ושהם לכפרם והכי איתא בירושלמי:
ע"ב ר"א אומר אינו מעוברת ואע"ג דאמרן לשל שחרות ביד ב"ד לעבר מפני הנורד אפ"פ שאין סס הסמינים הידועים ס"ל לר' יהודה שחכמים גזרו מפני הטומאה כדי שלא יבואו להרהר על טומאה בניבדו משום דר"ס ס"ל שטומא הותרה בליבוי:
וכי מטו ריש ירחא מרחקין ליה ואחי לזולתי בחתן • ה"ה דהוה לכו לאקשו הכא לח"ד שמעברין את השנה כל אדר וכדק"ל כותיה וכדאמרין כעדותהם העידו שמעברין את השנה כל אדר שהיו אומרים עד הפורים אלף דבי מתרי מידע ידעו דבחושכא תליא חלתא אולא לה דך קושי' לגמרי:

דף י"ב ע"ב אחרים בתקופת ניסן קיימי • כלומר דבעי שפול תקופת ניסן בעוד שהלכנה מתחדשת והוא עד י"ד יום שהחודש מתחדש שערין הלכנה אינה במלואה ואם תפול ביום ט"ו לא קרינן כי בחידוש ניסן והשתא ליכא למימר יום תקופה גומר יום תקופה מתחיל שנקבילת התקופה הדבר תלוי אם ר' יהודה ניסן דבתקופת תשרי הוא דאזכא למימר יום תקופה גומר יום תקופה מתחיל דבעינן סיח' התנן בתקופה חדשה ויש לנו לדקדק יום הנפילה אם הוא תקופה חדשה או ישנה • ובשום חד וימות בעברי' לשחא עליה נעברי' לאדר קשה קצת הילכך חקשין השת' לאחרים דהא בכולהו סוגיא משום חד וימות מעברין בין לט"ז כולו חד בעינן בין לט"ז מקצת חד בעינן אי מוספות חד וימות לא כריבא לביבדור • ורש"י כשאר מזה שפירס שכלול סוגין דלאירי בתקופת תשרי ליכא למימר למליה לאלול כדי שישו יום י"ז תשרי על י"ז דקא ק"ל לא ח"ד ראש השנה וע"י מילוי אלול במלאת משנה יומא דר"ה ליומא דאדר • ופ"ת ובי מתלינן אדר במי במלאת משנה יומא דפסח ליומא דדב"ר • והכא נמי ק"ל לא בדר"ר פסח • איכא למימר דבדר"ר פסח לא קפדינן אלא כי הויכא דלא ליימי ר"ה באדר דכל היכ דהוי פסח בדר"ר הוי ר"ה באדר וואד"ו הוא דקפדינן כי הויכא דלא ליימי יום הערב בשבת וכי הויכא דלא קלענין תרי שחא כהדי הדדי הלכך אפשר לן לעיבדא אדר ואע"ג דמקלענין פסח בכד"ר לא איכפת לן דעיינן בירחא דקיימא ועבדינן כי הויכא דלא קלענין ר"ה באדר דמחשבינן חד ירחא כדי שישו ר"ה ביום קטוב כאלו לא נעברא אדר וכשנעבר אדר נועיל להקדים איכא של תקופה בחידוש ניסן וזהו שהקשו כאן ולמליה לאדר ותיירו דאחרים מלמטה למטה קא חשיב כלומר אם תחזור תקופת טבת י"ח או י"ז ימים ותפול תקופת ניסן כי מעברין אלף אם היתה חסרה י"ד ונפלה של ניסן בטר' דמעברין ל' לאדר אלף אם חסרה ט"ו נלטרך להשלים שני ימים ולא יספיק כזה עיבור אדר אלף אם חסרה חודש אחד וזה לא אפשר שלף התירו חכמים לעבר שנה חדשים אלף בשנה ומעברת כדאיתא בעירובין • ומאם הכי לא חקשי' לעיל גבי תקופות תשרי ולמליה לאדר לפי שאין הענין מתוקן אלף בשני ימים שאם נקדים התקופה יום ח' נשתנה הקבוע ויבא ר"ה באדר • ונלטרך לעבר חודש אחד ואין מעברין שנה חדשים כאשר אמרנו • אלכ בתקנת הגוססאות בקוביה הקושי' ותיירו ורש"י ו'ל' בתנא בפירושא וירב בעל המאמר הקשה לפי' רש"י ו'ל' ואמר שלא היו בעלי התלמוד משגיחין לא על אדר ולא על בדר' בדומות בדרים מלה דתנן תמס חל להיות וכו' ומוה' שם כל מימי השבוע ולפי הקבוע שלנו אי אפשר להיות אם לא בדר' ימים שששש • והענין בן הוא סהרשמיים לא היו מדקדיקין בדבר והאחרונים תקנו בן כדאיתא בפ"ק דר"ה (דף) ודעין חבירן ככללי מאי טיבותא עבדינן בהדיא • וכן בתם סוכה (דף) אמר הודרו דלא ליימי יום ערבה בשבת וא"כ אפשר לזלרס' ו'ל' לפרס או הסוגי' על דרך תקנת חכמים האחרונים שלא רנו להקשות סוגיות עניין שאיט נהוג לפי דורן משום תקנת אדר' כפי מה שכתבנו ונבין הוא אע"פ ש'ל' לדברי התנא' שרנו לישאלות לפי הענין הנכונ ביימיהם הנא' ורש"י ו'ל' יסבור שלא רנו לקנותו ואחר שנקטנו לפי דורן הדבר הוא כראוי • ולסדרת' ו'ל' דרך אחרת ואמר דליכא לאקשווי' ולמלי' לאדר אלף לאחרים דקיימי בתקופת ניסן דס"ל דמעברין את השנה בשביל דבר זה בלבד שאול לדבריהם מלוא מפורשת מן התורה על האביב של תבואה סיח' בחידוש ניסן ואין לשנות אלכ דנקד דקיימי בתקופת תשרי ליכא לאקשווי' הכי שאין מעברין את השנה על תקופת תשרי בלבד כדאמרין לעיל על שנים מהן מעברין על ח' און מעברין ויבין דמעברין לה להדיא שחא משום איכא ומשום תקופה או משום פירות האילן ומשום תקופה און לנו לומר לחי' לאלול כדי שלא נעבר את השנה שהרי נורך השנה לעבר משום איכא והואילן שאט רואין שהתקופה שלא בומנו שאלו רשאין לעבר מן הדון און למחוט בידינו • ונבין הוא:

ר"ה י"ד ע"א ר' יהודה בן בבא אחרינא הוה כהנים והאי דלא אמר לכו משום כבודו • מיהא משמע ליה דאע"ג דמחכות וקנים בעי' מ"מ בחד סמוך סג' דאי בעי' שלשון

נמשכו תקופת תמוז עד ט"ו יום אחד תשרי מעברין השנה שנאמר חג האסיף תקופת השנה • ומפני האביב שנקדש חודש ניסן בומן שהתבואה מתחיל להתבשל ומפני פירות האילן שהיו הביכורים ראויין ליקרב בומן העלאת דבתי וביום הביכורים • אלכ אלו דברים שאמרו כלן מפני הגשמים ומפני הדרכים אינן ענינן שמתכלין בך ב"ד שאין סימנין קבועין אל בדרך מקרה הן באים לפעמים והטע' כזה שאע"פ שהסימני' שהעבור תלוי בך הם ידועים אפ"כ מסרו הכתוב לכ"ד כדריש שמשך להם קידש החודש כדאמרין ב"ה (דף) אחסא חסילו שוגנים חסילו מודירן חסילו מוטעין און לי מועדות אלא חלו • ופעמים שהשנה היתה כריבא להשתער מפני הסימנים שאתרנו והיתה רשות לאחר העיבור עד השנה האחרת כדאמרין לקמן און מעברין את השנה בשני רעבון ושלין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במולא שביעית וכמו כן היה להם רשות להקדים העיבור מפני הסימנים ומפני הדרכים ומפני תנאי פסחים כדי שילכו בך פסחיהן ומפני גלויות שנקעו ממקומן אלכ מפני הגדוים והטללים והגולות אם הם קטני' און מעברין מפני שאין נורך המועדי' ומ"מ בכולן אם עברו מעוברת שאין המועדות תלויים חלף ע"פ הב"ד המקדשים חדשים והמעברים אותן ומעברין את השנה • ומה שאמרו חכמים און מעברין לא אמרו אלא לבתלה • וכן מה שאמרו לפנינו שאין מעברין את השנה לא משנה לבדיתה ולא שלש שנים וא"ל ויבא חלף לבתלה • ומיהו אם עשו כן ומפני הדחק כולן מעוברת כמו שפירס' עיקר הכה' בבית האסורים שה' חושש שחל לא יח' מי שערך אותן וע"ז אלו סומכין בכל עבודתו שקבעו אותן ועשו הקביעו שאלו מתנבאי' על פייהם החכמים הסמוכי' האחרונים שהיו פירש' כשראו שה' הסמיכ' בטלה מישאל וקבלה היא בינו מפי הגאונים ו'ל' שר' הלל בנו של ר' יהודה הנשיא הוא שפירס' מוסד הדמב"ן ו'ל':

ע"ב דילמא בחר דעברו • פי' רש"י ו'ל' דלאחר שהעבירו נזר להיות ענין ואינו מחזור והפי' הנכון לאחר שמונ' ר' איעור בן עזריה נשיא כדאיתא בברכות ובבבורות ולא היה בינו לעשות דבר שלא כרשות ראב"ע אחר באנפי ובאנפי חבדאי' כלומר לשון יחיד ולא היה כנוי לחברים רבים • ומיהו שמשנין שזה ר"ה המוזכר הנה אינו ר"ה הזקן שהי' בומן הכית חלף ר"ה וקינו של רבי שהי' בימי רבי יהושע שהעבירו מפני מחלוקתו ומינו ראב"ע עמו והוא היס' לאחר החורבן • וקשה לאחר החורבן שאין הי' גולתין גולתין רכובין ואמרינן דקוקין והרי לא היה להם קרבן פסח ולא קינו וזבי וולדת • ו'ל' שאף לאחר החורבן היה מסתכלים בדברים הנדונים אלו הי' ב"ה קיים שאם יבנה הבית בימייהם היו העניינים על מכוונ • כמו שאמרו לענין יום הקץ סיח' כולו אסור מטעם מהרה יבנה וכו' • וע"כ הכי הוא שפירס' אמרו בהלכה על שלשה מעברין את השנה והם איכא ומשום עומר ומשום פירות האילן משום כבודים ותקופת תשרי סיח' תנן הסוכות בתוכה • ואפי' שלאחר החורבן און חלו לריבין אלף מפני התקופה בלבד ואפי' אמרין פנח' שכל אחד און מעברין אלף ודאי אף שאר הדברים היו מסתכלים אחר החורבן כמו קודם החורבן • ואם שיש ותאמר והלא העיבור שאלו נהגים בו עכשיו אינו בשביל אלו הדברים אלא בשביל התקופה בלבד זו אינו משונה שכבר אמרנו שר' הלל בנו של ר"ה הנשיא הוא שתיקן לעבר בכל מחזור ב' ח' י"ה י"ז י"ט כמו שאנו נוהגים והוא תיקון דבר זה מפני דוחק השעה ושהיתה הסמיכה מתבטלת והוא עיבור שנים וקדש חדשים לעולם עד יבא משיח לדקנו אלכ כשהיה מקדשים החדשים חדש בחודש ומעברין השנה בשנים הנדונים און היה מסתכלים העניינים כאלו ב"ה קיים • כל דרישות שאתה דורס לא יח' אל לשכנו של תקום • פי' ולפיכך און ראו לעבר אל בירושלים או בכה' שהיו שכנו או און יהודה והיו יודע שאלון שכנו הוא לשון כולל כוונת חלוקות לפי הענין הנאמר עליו כשהוא מדבר בקרבנות הוא על בית המקדש בלבד ופעמים על ירושלים וכשהוא מדבר על איכות קדשים קלים • ופעמים על כל און יהודה כמו שאמרו כלן און מעברין אלף ביהודה ולקמן אמרין גבי קון ממר' מלמד שהתקום גורם והוא לשבת הגוית דוקא: **סח משפט ביום** אף קידש ביום מיהא שמשנין דמשפט אם דנו בליה און דין דהא וליפין קידש החודש מתמש' ובקדש אמרין ואם קדשו בלי' אינו מתקדש א"כ משפט אם דנו בליה בתחילת דין אינו דין שלא כדברי רבינו שחולל ו'ל' שכתב שאם דנו בליה בדיעבר שדינו דין והא היו תיובתיה:

דף י"ב ע"א אמור מעתה ראוי היתה אותה השנה שחשבו שחלף עליה שחלף אחר העומר ח"ל שלא ביכרה אלף מין אחד אם היתה השנה מעוברת והיו דכתיב לחם בכורים לאשמועי' שבכורים היה ללמד מה שאמר: **שעיר** את השנה מפני הטומא' פי' רש"י ו'ל' שנטמא ביימי אחי' שאם חשבו לתורה והיו חזקי' מחזורין לחושב וידע שלא יספיקו כולם לבא ולטער עד הפסח ועיבר את השנה:

חדושי סנהדרין להר"ן ו"ל פרק דיני ממונות

הכנה קמה רמזי גבי הקדש וגבי ערכיו דוקא כהן ולא ישראל חל
לרבען דלא בעי כהן כלל למה לי בלומר הא דהכנה למה לי ככ"א
לאו כבודת דמין ומ"א אחרי רבען דאין כאן חיוב
סבוכות מודת מקלות וק"ל כותייו וקשה דהא ק"ל

במחשבות דכל העומד לגדור כגדר דמי ותחשע דשני דרכין ועבר ד
מחיר . ויתרבו כספים הרי"ף ז"ל שכתוב בתשובה דחמי דלחור דרבן
הכל דברקע דמי ח"י דוקא כדון כל מודה תחת חשני בעניניה על
רב מחבור דמי שמה שספקיך אכלו לא ע"ה לכבוד הסקיד אבל בעלמא
קיימא לך דכל העומד לגדור כגדר דמי . ויזינו מחבור דמי דמי הא
לשעך של עבד שלימי מחזיקי טעמם . אבל בתוספות ידברו שדון ס"ה
זינו כשאר דמינין שמיין שיעברו ח"ה שמה שחלש דעתו סמכה על הקרקע מחמם
שאר הקרקע וטעמא דחלשת חלשותו אכל מה ששדור לבדור דמי
שמיין יקטנו שמיין ארס מירי הלוקחות אכל מה ששדור לבדור דמי
במחשבותי' הנהלוק מסלקן מיד כ"ה וזין חלשותו עליו : א"ע ז"ל שוב
דכתיב ואיסי בן יתן שכבתו בכמהה פירש וטעמא בן דרעב זכר בין דרעב
קביה : **א"ל אביו לרבא** דוגם בעליו יומת אחא למיתא השור ולמיתא
אביו ע"ל דנימא דרבא דוגם בעליו יומת אחא למיתא השור ולמיתא
בעליו מחא ואחמי אחרנין במתנין דשיקרא קרא לא אחא חלל בעליו
מיתא השור למיתא בעלים . ואסיי לא רבא א"ל לבתור דוגם בעליו
ולא לבתור יומת ויהי הספקיך לשני ענינים למיתא בעליו מחא ולספקיך
המיתא וזלו כדחייבין בקרא דהורגת את האדם ואת הבהמה שהרעו
המיתא במיתא האדם כך מיתא הבהמה שהכל בכלל דמכתב דחמתי
יומת ש"ה דלא חייב דחמתי מיתא בעלים אלא לגלוי לך דכתיבת בעליו
בעלמא שדור כ"כ דך מיתא השור . וסדר חקשי' יא' כתיב הלא
בסקילה כלומר לשלם אימא לך דבעלים עמלן חייבין מיתא מחא וילפי
מקרא כולו מיתא בעלים עמלן וחקשי' מיתא השור למיתא בעלים וזה
דכתב דחמתי יומת לגלוי שלא יתחייבו בעלים סקילה אלא סייף ותתפרני
בסקילה למ"ד קטל אימי כסיף ותמותו בסקילה וכן כולל בעלמא
זה ה"ה מתפסק שדור דעת דס"ה ז"ל כן נכון אבל בתוספות סתריין דאש
לא הו מתפסק שדור דעת דס"ה ז"ל בעלים במיתא חלל סקיה מקשה דר
היובטו לבטל : חמי דלחורנין במתנין דלחקשי' מיתא השור למיתא
אחא וז"ל אפילו נאמר דלמיתא בעלים . אחא קרא דוגם בעליו יומת
מ"ה מחללי' בקא היקישא דכתיבת בעלים כך מיתא השור דבכתיב
לפול . ותירוד לפי שחלמו חלמא מיתא השור וחלמי' מיתא בעל
אין לגלוי שדוקא מיתא השור למיתא בעלים אבל כשנאמר שלא
הכתוב למיתא מחא שפיר ילפינן במיתא בעלים כך מיתא השור .
וזהו פירושא לא כדירא דר"ב חמי דתתפרנין במתנין ח"ה לבתור ק
וגם בעליו ולשחקן ס"ה א"ל דלמיתא בעלים מחא חלל לבתור ק
ולשחקן וזהו ח"ה ילפינן מי' חלל מיתא בעליו וזה אחרי דלחק
ומיתא וזלו אתה אכל השאר דכתב דחמתי יומת אחא לחקשי' חריו
ולא סקיה' הבעלים במיתא מחא . והוא לא כדירא דמי' הנותנת דלש
אימא לך דלמיתא בעלים מחא אחא קרא דוגם בעליו וקרא דיומתי' ח

ע"ב שור סיני בכמה

[illegible]

מלשכת סמוכין אחרי לא חשב להו כדבריו כיון שם חתמים גדולים
וסמוכין כמורה ומלא חולשם היו לו לרב יהודה בן בבא אי חשב להו
כדבריו אלא חפצי שר' סמוך ח' התם עם שנים חפצי סמנחה
עמו תש"ל לא מצי להו אחר ר' בבא שבו חפצי חפצי כדורו . כן
היה לי . חתם תחתיו להרמב"ם ז"ל בעמוד דבריו כפר מלכות
סנהדרין : ערופת ענהל ע"ה ערופת חתם דקרא כתיב וכו'
זקני שער יהיה הקרובים אל החלל ירחנו את ידוהם אל למידת העיר
משכיכות החלל : זקני השוק פירש סמוכין ומומחין אלא חתם
ממנו הנגדורין וכן פירש רש"י ז"ל וכן מוכח בפי מלות חליטה דלא
היה חתמין קדושות חליטה זו אלא דכתיב לטעי ימירה זו חתם
דכתיב חוקים כדאיתא התם ואת"ל שמעון דרורס זקני וקני' אחרי
לא דרורס שפטי שופטין . ללא דרורס ה"ל למיכח זקני שופטין
דקני היו סמוך אבל שופטי דבר ח' ח' לכונו כי שופטי היו מלי
סמוכה לדבר אחר :

ע"ב מצאן אבית פג' סמוכה למזל

[illegible][illegible]

הירוש' סנהדרין להר"ן וז' פרק דיני ממונות ז

קאמער אחד ממונה על כולו והוא הנשיא כי הוא ימנה הסנהדרין בכל עיר ועיר והוא מכלל הע"א ומש"ה אחר קרא תתן : ר' יוחנן אמר לעול' און עושין משום קדחה פירוש : לשלם און עושין ג' בחר' ישראל משום קדחה אלא שמים והשמים ענמן דוקא אחת ביהודא ואחת בגליל אבל אם שתיקו ביהוד' לא שתיקו בגליל לא והיינו דקא מייית' תני' כותי' דר' דאמח' ר' יוחנן הכי קאמר ור"ל ס"ל דשלם עיירות דאון עושין דוקא בגליל אבל שמים בגליל ושמים ביהודא עושין : ורא' עיר הנדחת בספר פי' שאין מחריבין העיר וכן ג' עיירות משום קדחה אבל יתירדים הן בסקיל' ומתונן פלט והעיר על תלה : הרב המאור ז' :

רפ"ע"א כתב שבטים ושנים פתקין וז' תל' לכתוב אלא ר' פתקין ל"ב שבטים ביו"ד וכתוב ששה ששה שבטים וכתוב ה' ה' ויש לומר דנח"ל לי שהסנהדרין ענמן יטלו פתקיהן ואם היה שבטים ענמן בוררין לענמן היחא מחלוקת ביניהן : לפיכך ביררן משה רע"ה הראוין לשבטים : בעירי בשפטים פירש רש"י ז' ל' להחית מכשפים הבוטחים בכשפיהם להגלל מיד ב"ד וכו' והרמב"ם ז"ל פי' בפ"א מהלכ' סנהדרין כדי שידעו לזון אחס ויטירו מה הוא כיסוף ומה שהוא חלבו כיסוף וידעו ע"כ : וכן נכון : בר עיר שאין בה שנים לדבר ואחד לשמוע און מסיבין בה סנהדרין : פירש"י ז' שנים לדבר בשבטים לשון וז' שאין יודע לדבר הלכות אלא שמבין כל מה שהן אומרים כדי שאלו הנ' יוכלין לקבל עדות העדים שיעידו באיזה לשון מן הלכות ולפי פירושו משמע דב"ד של שלם יוכלין לקבל עדותה של דיני נפשות : ואינו במשמע דודאי כל הכ"ד הנריבין בגמ' דין נריבין הם בקבלת עדות הלכך משמע דכל הכ"ד נריבין שידעו לדב' בעי' וז' לשון ויכולין לקבל עדות מדוי נפשות וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ' שני מהלכ' סנהדרין : לפיכך פירשו סיידי בעיר חוץ מן הסנהדרין באותן ג' שורות שני חמשים גדולים הראוים ללמוד ולהורות בכל התורה כולה ואחד יודע לשמוע ויודע לשאל ולהשיב : וזו הוא שאמרנו שהיה ביבנה ארבע שורות לא היו מכלל הסנהדרין כימור ר"י בן וכלי' סתק' ליכנס אלא כולן היו תלמידיו והם ידעו לדבר לפטו ולשמוע מה שהוא אומר וכן פי' הרמב"ם ז' בפרק ח' מהלכות הנזכר :

רפ"ה"א נמצאו דיני ישראל שבעת דבוא וכו' און חשבונו זה עולה ופה שהיו לחתם שסלקת מהם שרי אלפים שזון' תמאות ושרי תמאות שהם של אף ושרי תמאות י"ב אלף ושרי עשרות הם סת' אלף בגלילי להו טובא : והעירון הנכון בזה ששרי עשרות אחד ממונה על ט' והכי מוכח בהתנתין ר' נחמ' אומר ר"ל כנגד שרי העשרות והסנהדרין קטנה ענמה בכלל החשבונו וכדומה להו בנת' בשרי' איכנוי' מלה ועשרים ששרי אלפים ושרי תמאות ושרי תמאות אינן מכלל המנין של ששים דבוא אלא וקיים היו מששים שנה ומעלה שלא היו מכלל כדלית' בפרק י' שחולין :

סריק פרק דיני ממונות

פרק כהן גדול

דאי לאו דדיינינן ליה איזו הכי דין אדרבה ה"א דתשום מעלתו לא דיינינן ליה וכיון דלא דיינינן ל' איזו לא מני דאון משו' התקשסו וקושו : לפיכך נראה לומר שיקר הקושיא שהקס' דן פשיט' הוא סמוכה על הכתוב שמשך כל הדיני' א' הכהני' כדכתי' וא' הכהני' אשר יהיו בימי' ההם וגו' ואף על הסבר כן סמוכה שדבר פשוט הוא זה ולא הולך התנא ללמד על ענין זה כי ידוע הוא מן הכתוב ואין בדבר חידוש והסדר ליה דין אותו אינטרבא ליה ללמוד שאע"פ שהוא גדול בישראל דנין אותו והדר חקסי' ל' הא נמי פשיטא דכיון דידעינן מן קרא ותן סכר' דדן פשיט' דדינן אותו דלית לן מי שהוא דן שלא יהיו דנין אותו כדל' וכו' : וכן מתנינן אינטרבא לן לאשמועינן הא דר"ל וטעמא קאמר דמש"ה דן לפי שדין אותו ליתא דר"ל ודאי קרא קאמר ופשוט הוא לכל אדם : ואע"ג דר"ל וכה לומר בשמו מ"ת מילתא ברירא היא : ויש מתרנים עוד דאי מתני' בעיא לאשמועינן הא דר"ל ס"ל למתני' למתנא בפירוש דהמקטא אחרים יש לו לקטש את ענמו וממילא ידעינן דכסן כיון דדן דנין אותו : **דלית ליה** תקנתא בחורס דתקן וכו' אימא לא ליגלו קמ"ל : וא"ת היכי מנינן לאסוקין אדעתין מההיא מתני' דקתני דלית תקנתא בחורס דלא ליגלו דהא כהני מתני' גופא קתני אינו יולא משם ועולם דלמא גלי' : וי"ל דהכי קאמר כ"ג דלית ליה תקנתא בחורס כדמוכחין במתני' דאלו הן הגולין מקרי' אימא כיון דאי גלי' לית ל' תקנתא בחורס אימא לא ליגלו כלל קמ"ל דגלי' : ויש מתרנים עוד דה"ק אינו יולא משם ועולם אלא כרח' שם מענמו אבל מ"ת ה"א דלא לחייבו

ואיבא דר"ס נחמ' ר"ל חיקל טפי בזמן שהמיתו שאין נריבין לדון בדיינים אלא כל הקור' להורגו וכה ופ"ס שחם ידעו שהם בני תרבות ס"ל לר"א שאין מועדין ורבנן ס"ל דאין להם תרבות שלא יהא מועדין אלא יש להם בעלים ומיתתן בכ"ג ויש מן המפורשים שמתלפין הגרסא מכה קוש' זו ואין לנרד :

רפ"ע"א ה"ג מהו דיתמא הואיל וכתב כל הדבר הגדול כל דבריו של גדול קמ"ל ולא גרסינן ואית' ה"ג משום דלקמן בפ' כהן גדול גרסינן ל' בגווא אחרינא לגביה גופו אבל לגבי ממונו פשיטא ל' כל דלא אחרין כל דבריו של גדול : מאי קראה ואחרי אחיתופל עיקר הגרסא כך היא ואחרי אחיתופל יהודיע בן בניהו ואחיתר ושר הכהן למלך יואב אחיתופל זה יועץ יהודיע בן בניהו זה סנהדרין אביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר וכניהו בן יהודע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמו כרתי שכורתיין דבריהם וכו' ואח"כ שר נבא למלך יואב : וכך פירוש שחלה לומר הסדר מן הפסוק של ואחרי אחיתופל שהוא מתסדר הכל ופירשו על יהודיע בן בניהו שהוא סנהדרין כמו שהוא מפורש בפרק נגמר הדין ואחריו ה' מלאל מקום אבותיו ופירשו על אביתר אלו אורים ותומים שהיו כהן מפורסם בכתובים שהוא מזכירו על משפט האור' וקודם שהגלימו ואח"כ ושר נבא למלך יואב הביאו מקרא אחר שהוא מסייע פ"ן שסנהדרין קודמין לאור' והוא שנאמר וכניהו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי וכן אור' כמו שפירש הולך על שכורתיין דבריהן ושופלגים בתעשייה ומשמע ממה שאמר הכתוב על הכרתי ועל הפלתי שהיו קודם להן וכן מנחנו במקום אחר וכניהו בן יהודיע והכרתי והפלתי זו היא שיטת רש"י הנכונה והמוסכמת שאביתר המוזכר בפסוק ראשון הוא על כוונת האור' : ומה שאמרו בתוספות שסכרתי והפלתי הם הסנהדרין : אינו נכון :

ע"ב משיחתן מקדשתן פי' שהיו קדושים קדושת הגוף ושוב לא יהיו להם קדושת הא' הם הקדושים כלי אחר בפיו אע"ג דקדש מ"מ יכול לפדותו : ומניין שמשמדים שופטים לכל שבט ושבת פי' אפילו ה' שני שבטים בעיר אחת ומניין שמתעדין שופטים לעיר אחת אפילו לשבט אחד בשני עיירות שחייבין להעמיד להן סנהדרין קטנה : אחר טמונה על כולן פי' רש"י ז' סנהדרין גדולה היוסבת בלשכת הגזית ונראה דה"ק סנהדרין גדולה ממונה כל הסנהדרות על כל העיירות ועל השבטים שנאמר תתן דמשמע דלכ"ד של ע"א קא מוזיר ונראה ל' דר"ל ור"ל לא פליגו את"ק לפירוש רש"י ז' ויש מפרשים אחד ממונ' על כולן היינו מופלא שב"ד שהוא חשוב שכולן והוא הנשיא ולא ה' ממנין השבטים לר' ורבנן דאמרי לקמן ע"א ומשה עמיהן לא ס"ל אחד ממונה על כולן ולא מחזור ל' הפירושים דא"כ רבנן ור"ל לא פליגו אלא אם המופלא הוא ממנין ע"א או לא אבל כולן ס"ל דהיו ע"א עם המופלא והא לא משמע הכא בהתנתין לפיכך נראה ל' דהכא

מתניתין : דן ודנין אותו : אידי דתנא בפירקא קמא שאין דנין כ"ג אלא כב"ד של שבטים ואחרונים כהאי פרקא כל מילי דכהן ואנב דתני כהן תני מלך וכל מילי דמלך וכתב הכי דהר' תליתא קמית' דיני ממונות זה בורר לו וכו' : דן ודנין אותו בנת' איבא תרי לישנא : לפום לינשא קמא משמע דבדיני נפשות מיירי וקאמ' שכולן להיות מסנהדרין גדולה להיות דין עתהם והם ידעוהו אם יתחייב נפשות והא לא הוה לריבא למיתני דפשיטא הוא לא אידי דכע' למיתנא מלך דן לא ואל דנין אותו תנא כמי גבי כהן דן ודנין אותו : ולפום לינשא אחרינא מיירי דיני ממונות וקאמ' דדן ודנין אותו אפי' כג' : והא מילת' פשיטא דממונו של כהן בשלמה כדאיתא בפ"ק גבי שורו של כהן גדול וכהא ליבא חלן דטעי דלגבי ממונו של כהן דבריו של גדול אלא דעיקר חדושה דמתני' כסוגג גולה ושאל עבר על עשה ול"ת שלוקה בשלם' והיו כדדיוט לכל דבריו : ואע"ג דמלקות היו בגופו אשמועינן בנת' דהיו בשלמה ועל זה הקשו בנת' ואיתא ה"כ כלומר שמלקות של כהן לקרי דבריו של גדול ומהדר ליה מי כתיב דברי גדול הדבר הגדול כתיב : **גמרא** דן פשיט' לכאורה משמע דמקשה ל' למסכר' ואמר פשיט' למה לא יהי דן כהן גדול אם הוא חכם הוא כש' הסנהדרין ומהדר ליה דנין אותו אינטרך כלומר דסד"א דמשום מעלתו לא יהיה דנין אותו כדאמרינן גבי מלך : והדר מקשה ליה הא כמי פשיטא וכו' והא פירושא לא כהיר דכיון דאינטרבא ליה לאשמועינן שדינן אותו אף ע"פ שמעלתו גדולה משה' תני דן והיכי דהר' חקסי ליה הא כמי פשיטא

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק כהן גדול

[illegible]

דף יע"א גזירה ביהא ראשונה חטו ביאה שנייה
וה"כ כי הכי דלענין חיסור
אשחא חא חמרינ דלע"ג דקיים עשה דכיום חומר לו לקיימה דברי היא
כאשמו לכל דבר בלתי נאכלת כמי דכיום כאשמו לכל דבר ויהיה חומר לו
לקיימה . ו"ל גלג דמי כלל דכשת"ה האם קר דרשינן וקיימה וכלאשמו
ביון שלקה הרי היא כאשמו אבל לענין חיסור לכ"ג אין לו להחזיר בה
אלא מה שהוא מזהו בה דכיוני ביאה ראשונה משום ופאר הביאות בשאר
חיסורו דאשחא . ווא"ל ופולני בביאה ראשונה ענמה לתא לא חמרי
בה תחלת ביאה חטו סוף ביאה חטו מזהו ענמה . אלם לקנותה
בביאה ותחלת ביאה קונה ביכמה . כדאיתא בפ' הבא על עמיתו (דף ד)
ל"ג דלע"ג דבתחלת ביאה הוא קונה מ"ה חק בסוף ביאה מזהו קא עביד
דכעינן להקים זרע לאחיו ואין בתחלת ביאה כדי קהתה זרע . ווא"ל
בכחלה יהא חומר בה בביאה שנייה שאין בביאה ראשונה כדי קהתה זרע
שחיון ואם תעברת וביאה ראשונה . ו"ל דלפשה"ל עמיתה כחמר
כדאיתא ביכמות : ר' יהודה חומר אינו ואלא מן המקדש שכלאשמו
ומן המקדש לא חטא . חומר הרבה"ל דלעדיק קרח לא חטא אלם לכ"ג
שעבד אונן כדדרשנא לקמן . בפ' הכפרין אונן מנלן דכתיב ומן המקדש
שחטא ואלא חלל הא חסר שלח ואלא חלל . וה"כ דרשינן כאשמו וביכום
ח"כ חמי דלחמרינ הא שלח חטא ויהיה על חטא כאשמו בעלמא
היא ודכי מוכח מפלוגתא דר"מ ור' יהודה דבסברא בעלמא פלגי דר"מ
סבר כיון דחייב לטע הכירא לא חמי לזניע . ור"י סבר אגב מזריה
לזנא חקיקא ונגע . וכן נראה דרש"י ו"ל שכתב מקדשותו ויהי
דעלמא חקיקא דכדורו של גירוב לזנא מקדשותו וישמך וההיא ליטמא ויהי
משמע דמדרבנן היא דמדקאמר שיטת חקיקא דכדורו וכו' אע"פ שחלוקה
היתכ"ס ו"ל בספר המזנות משמע דכיו חיסור דלחורייתא : עמוד על
גרנליך וישידוך . לא על קבלת עדות העדים אחרז שיעמוד על גרנליך ולא
מזניס סיידי בעלי דינין בעמידה כשעת קבלת העדות אלא על שעת
גמר דין הוא דבעלי דינין ביכום ובעלי דינין בעמידה ואינו וישידוך
ר"ל סכך"ל ואחרז ויגמרתוהו ודכי מוכח בפ' שבעות עדות (דף י)
ואע"פ דלחמרינ האם כדורא חמרינ מותבינ ליה משום כבוד תורה וה"כ
הוא לכו ואחזיבי משום חיות מלכות . איכא לחומר דעשה כדבר תורה
דעלמא דלחויי עשה . דבעלי דינין בעמידה אלם עשה של חיות מלכות
כד עדיף לדחויי עשה דבעלי דינין בעמידה דלחריב דלחריב אינן קרח
דלחריב לא תגורו מפני איש אלם ככבוד תורה אינו כן שלח לכבוד
איש הוא עשה . אלם לכבוד שמים דוקא דלח"י אלהיך תירא . נלח
מוראת תלמידי חכמים . הר"ד ו"ל . ואיכא מ"כ כי חפשי מביד ליגאי
לגורבא לרשות ב"ד חמר לך משעש שימור על גרנליך לעשו חסיד שאין
מן הדין שיסב אל"כ וישיבוהו ו"ל . ואני חומר שאסור ל"כ טעה כאל
שלח היה לו לביי"ש ולומר שימור על גרנליך חסר מלך ומתי דלחמש
תור' דבעלי דינין כבעידה משום כבוד ב"ד הוא והסובלן לחולל מ"ה
אחר' דהא דלחרינ מותבינ ליה ע"כ לכו לכבוד משום כבוד תורה
ולא ע"כ לא לחמרינ האם גורבא חמרינ וכו' דלחריב לכו כדברי
הרד"כ כי חמוך מותבינ ליה לגורבא חמרינ ולע"ה . נמי לחמרינ ליה
חוב אלהים משום כבוד ב"ד הוא והסובלן לחולל לע"ה שיסב דלי לא
אחלי אומרים לו שכל איכא עשה דומיהו האסורים וכיון שכן אחלי
אחר ר"ל ליגאי עמוד על גרנליך ליה להם לחולל על כבוד דלחיה עשה
דלחריב חסא חיותו עדיף . ככ"ל :

ע"ב מצוה שאני . פירוש ואש"ה פלוגי רבנן מפני שיש
בזמן יותר תדאי בחלינה חסום
וירקה בפניו וביבוס גמי אינו כבודו של חלך להשתמש בכלי שגשמשן

[illegible]

ודנין אותן אלא מוסר תעניתין לא אלא במלכות ב"ד מיידי . כדקדתי סיפא
 מלך לא דן ולא דנין אותו . וכן בדין שבבית שני לא היו להם מלכי בית דוד
 ויקחון להמריקין לא שני אלא במלכי בית ישראל . אבל מלכי ב"ד דן ודנין
 אותו . ויחלפו לא ללמד על מלכי ב"ד . ויטעריך שם א"ל ליהוה לט מלכי ב"ד
 עד בזה חשיבה . אלא ללמוד דמן דרין ודנין אפילו במלכי בית ישראל
 ואלו מוסר תעשה שהם : **בן מלך** . הדיוט הוא בן כפני מלך .
 לא לתימרא שהמלך יקבל עדות הכ"ג . וסבי משמע מלשון רש"י . שכתוב
 שהמלך יושב ודן בסעודה . והוא פתן . דמיני דן ועוד פשוט קרוב לבנו .
 אלא כפני המלך . שהיה הוא עומד שם כדי שיהיה כבודו של כ"ג . שימנא
 הבלק כפניו . שפלוט . שפלוט הוא א"ל מושבין מלך בסעודה . כלומר
 ש"ן . ראו ישב המלך עם הסעודה דין . כדמיני חוזה דין מנקשות א"ל פ"ט
 ש"ן . מושבין הסעודה דין . דלאו ממנין הסעודה דין הוא מלך לא דן . ולא
 דנין אותו ואפילו . מלכי בית דוד . ודנין אותן מין מושבין אותן
 בסעודה דין . אבל היבא הוא המנין . דלא שמינא דמילתא מפרשין מוסר
 לא משמע על קרב כלומר . חס יחזר המלך דעתו . ולא יוכלו לתקן עליו
 בסעודה דין . אבל היבא שהמלך הוא ממנין הסעודה דין . כגון מלכי בית דוד
 ודנין הוא וידע שבדין כפשות מחזירין מן הכל . והוא לא יגלה דעתו עד
 שיחזר דעתו וידע כבודו כיבן הוא חס . אלא כפמיני מן המנין . שפמיני
 יבא כלוקט . שם הוא בסעודה ויחלפו מוסר לא משמע על פניו .

ויתקן מוס יקרא דבין אתי ויחביבו • כלומר על יבש עש המלך
אלה בקבלת העדות כלכל לא בשם נטלין ומתנין דבין שלל השם חינו
אלה בשעת משא ומתן כסתיבא • א"ר פפא ס"ר סחח כתר
אלה חול • פי' כסמכדבין את השנה על האזיב ועל פירות החילין
השנה הולכת אל העיבור כלומר שיהא חק עם כמו חדר לחשון אלה
בתר ירחי אולה וא"ל הוא כמו טיסן וסמרי הוי כמו מרחשון דלא לא
מיאס הכי חמי איכפת ליה לכהן בעיבור שנה כיון דטיסיה הרהימ ליהות
בסמרי בשנה פשוטה הויא בסמרי • את שנה משתברת דודמי ליכא למימר
דבין וכלל דחוס סמרי דלא חילול ויהי בסמרי דכיון שסמרי השנה
הולכת כרואי וגויה הרהימ להיות בסמרי תהיה • כיון כן בסמרי דרולא
איכפת ליה טי' מחכי • ומקשה והא הכן שלשה דשי בקר והוא קס"ד
השתא שחוקפה הרהימ הולכת כמקשה אלא שערבו שנה ההוא על האזיב
לפי פירות החילין והשנה ההיא אחר העיבור • ואלה ידו סימני אדר
רואין אלה סמרינו שנה אחרת כמקשה כתר עיבורא חול • ומשמרי
סמרי דבין ארעיות סמוך ושלא היתה השנה לריבה לעבר מפני תקופה
לא לחשוב כגויה סמוך כלומר משפני תקופה עברוה וכלל' ודלי השנה
הולכת אחר התקופה ואסמיו למיתביה דדשי בקר • שלא היו הסימנין
של א"ר דביתארה השנה • וי"ל שחל' פסל לומר דהיה שנה היתה
השנה לריבה לעבר משני תקופה שאין כן מסתכלין על הקור והחוס
בדרך • מסתכלין על פירות החילין ועל האזיב לפי שאין החוס והקור
תלויין בתקופה שמשנים שחוקפה הויא קרה ועמיסם שביא חמה אלה
היה קור וחוס תלויין כפי חדשי הלכנה לכ זמן שחוקפה הולכת כמקשה
ומ"ה סמרי כ"ב מקשה כל עיבור את השנה • והספול וממשע הרהימם
שנתו סימניהם בקור וחוס • ועברו כחמיס את השנה כלומר שנסתכלו
בזאת הסימנין ודחו שלא נסתכלו כן כ"ד אלה אלמיוס חסימיוע
מיליבו דבשי בקר • קא פסיק • ומי' לאנה מן הניסיון וז"ל
מן הניסיון • וא"ל אמיל מן חוקי לה למעני' כללמנה מן הניסיון
דוק' דהא קאמרין בתנתינן סמרי סהא אסור כללמנה אכל כללמנה
מן הניסיון ליכא איסורא דחמי עשה ודחי ל"ת • י"ל דביבות פ"כג'
(ד'ס) אמרין כל סהא מזה ומוס דקושה חולן ואינו מייבס
ואינו דקושה אלמנה לכ' גרסוה וכלונה לכ' מתורת וגמיה
לישראל • וכל מי חילן אל חייב לאוין כללמנה מן הניסיון וא"ל ס' אלמנה
חמי עשה ודחי ל"ת • וכדי אימא כדדיי כללמנה קא פסיק ומי' ל"ס אלמנה
מן הניסיון וכו' • וטעמא דמילתא דסיסא דמתי' מוכחא דאפילו חייבי
לאוין גמי אלה דקשי ליה חללמנה מפני שפגמתי תחלה • אלא דקשיא
הא קשיא דאדרבה תלמורא • ל"ל למפרך ויפכת ממתי' דקנתי חילן
וגמיה כבי • כללמנה מן הניסיון מ' חולן שאמר שמן הבורה היתה
רהימ לייבס דחמי עשה ודחי ל"ת • אלה שחמיס אסור לייבס גזרה ביאה
לשכונה אסו ביאה שביה • אלה אלמנה מן הניסיון כיון דמחלוקייתא
לא חמי עשה ודחי ל' וטעמא • א"ל כבי רהימ לייבס • ואינה זקוקה
לו א"ל לתת חול' • ופ"ת דמדלמנה ליה חולן שאמר שמן הבורה חללה
שביח • י"ל דע"ג דכללמנה מן הניסיון איכא לאו ושנה מ"ת

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק כהן גרול

ע"ב גרסת הספרים לעבור בעשה זל"ת על כל סוס וסוס ורש"י לא גרם בעשה לא לעבור על כל סוס וסוס

דליכא הכא עשה כלל לא דלי כתב רחמנא לא ירבה לו סוס' הוה במת' שלא יעבור לא על סוסים שהם יותר משנים ואף אם היה לו חלק. שלא יעבור לא על לאו אחד בא הכתוב דלמען הרבות סוס לחלק שעובר אפילו על סוס אחד ואם הם הרבה עובר על כל א' א' אבל ליכא למית' שעובר בעשה דקרא דלמען הרבות לאו לעשה. לא לחלק בדכתיבא ומ' אין לחקוק גרסת הספרי שלמען הרבות סוס לגופי אחא ליתן עשה על הדבר ודייקאן מדאמר סוס ולא אחד סוסים לגלוי דעובר על כל סוס וסוס. והקשו בתוספ' וז"ל גבי נשים דכתיב ולא ירבה לו נשים. אימא דלא קא עבר עד שירבה שתי נשים. יותר על י"ח מדאמר נשים ולא אחד אשה כדדייקאן גבי למען הרבות סוס ואיכא קושיא שרבו נשים אינו כרבו הסוסים שרבו הסוסים הוא יותר מכדי מרכבתו ופרשו וידיק' פי' כתיב ירבה יותר על כדו מרכבתו ויהא חייב אם אחד או נשים אבל גבי נשים אין הכוונ' שלא ירבה עד כדי נרבו לא שלא יהיו לו רבוי נשים וכבר פרשו על הרבוי ענינו כמה וס' וז"ל ולא יותר. לו רבוי נשים למעוטי הדיוטות. פי' למעוטי הדיוטות שאינן מלכ' שמותרין בנשים הרב'. וא"ת א"כ גלו דסוסים גמי נדרוש למעוטי הדיוטות שמותרין להרבות סוסים וכן גמי דכסף זהב. י"ל דלגבי סוס' לא אינטרדך למעוטי הדיוטות דהא פשיט' שלא ישיב העם מלריהם. וכן גמי בשביל כסף וזה לא ירבה לא ירום לבדו לפי שאין לו סוס שררה ומ' לא אינטרדך למעוטי א"כ דכסף זהב לא שייך למימר למעוטי הדיוטות דמאי דאמר רחמנא על המלך שלא ירבה לו כסף וזהב היינו שלא יבקש מס גדול כדי להשתע' לא כדי הונאות שבר חילוליו. אבל אם הקנה לו מן השמים ממון הרבה לז קאי בלאו כגון שכבש מדינה ומלך בה מוכרות כסף וזהב דודאי שלו הן וכדאמר' לעיל מוכרות מלכ' למלך ושאר ביהם שבנוין מחלה למלך ומחל' לעם: **מתניתין** וכתב לו פ' לשמו ויש כדון וזהו עמו. וא"ת והא מלך לא דן ולא דנין אותו. י"ל דמיידי דבני ממונות. והרב המאירי ז"ל תירץ דבנין שהוא דן בענינו מטכסופי מלכות. א"כ מלכ' בית דוד והאי עמו דקאמרין למשמע לפוס פשטא שהיה עמו ממש ותלוי בודעו כדאמר' בגמ' ועלשם אותה כיוון קמיע ואפשר גמי דלא עמו אינו אדם אחר שהיה מוליכו לפניו וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' מלכים: **חזרה** וכתב להם בימי עורא ככתב אשורי ולשון ארמי. הענין אשר הביא למר עוקבא ור' יוסי למר שהכתב שכתב המס

דכתיב משנה התורה כלומר ספר הראוי להשתנות דלית להו סדך דרשא דמשנה התורה לשתי תורות וקרא בני דכתיב בשעתון וקרא דלא כהלין ככתב למקרי דלא ס"ל שהכתב היה בגימטריא. וכאמת כי כשיגלו ישראל לבבל כבר הלכו להם עשרת השבטים בחלח וחבור ובאחרו מתי מעט ושנא את לשונם ואת כתבם ונשתכחה התורה מהם הלא תראה בימי עורא שכתבם מהם התורה ואפילו המנות המפורסמות כסופים כשקראו להם המנו' היתה להם כחדוש גדול וזה עורא האיר עיניהם כדברי התורה ומוטות' והוא החזיר להם את כתבם שכתב מהם ועל אותה חזרה נחלקו התנאים והא שר' יוסי ור' עוקבא ס"ל שלפי שה' לשון ארמי להם יותר מבנו' כתן להם התור' וכתבם בכתב אשורי ולשון ארמי והתנאים' ההחזירו כר' ראש"ג ס"ל שלא נתחדש כלל לא שכתבו הכתב והלשון ועוד הסופר החזיר' הלשון הראשון והכתב הראשון וקרא אשורי שמאמר בכתבו ולשון משנה התורה הוא מזה למלך שהיו לו שתי תורות וכן הוא הלב פסוקה ומתני' גמי הכי ס"ל שילכך הכתב לא נשתנה ולפוס הכי. אמר' בפ' ביבוס ת"ס ומת"ך שכלוח' כנס היו עומדין שלא נתנו הלוח' בכתב עברי העי' הית' עומדת בגמ' דעי' בלשון עברי היא כדמות משולש כדאית' בירוש' אלה סוג' דת' ס"ל דכתב לא נשת' וכן הוא האמת בענינו כתב ליבונאה. פי' רש"י ז"ל אותו גדולו' בעין אותן שכותבין בקמיע' ובחזיו' והקשו עליו א"כ אמאי לא כהלין ככתב למקרי וכי מפני שכן גדולו' לא היו יכולין לקרות. ואני אומר דיפה ביו' רש"י ז"ל שאותן אותיו גדולו' הן אותיו בכתב עברי והן בעין אותן אותיו' שששתמין בעלי קמיעין שאין כלורות אותיות שלהן ומאי דכתב רש"י ז"ל ובחזיו' הוא שהיו נוהגין מקדש בזמן הגאונים שהיו מכתבין קלת שמות בגג המזוזה. בלתינות ההם. והאמיתיות ההם הם כתב הכותבים וכן הוא האמת כנ"ל ויש שפירשו כתיבא ליבונאה שהיה היות מחולקת ונדרשת הכתב נאמר לכן וזה אינו דלא אינו כתב לא שמשא' הלכן ממיל' וככה"ג מיקרי חק תוכות ואינו כתב כלל:

ר'בבב'א אמר ר'ה אסירי לי. פי' שכבר נשא ח' נשי' וא"ת וליסבה נפלגש. ויתרו המספ' י"ח הם בין נשים ופלגשים. וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' מלכים. והקשו על זה דהא דוד נשא רלפס בת איה דכתיב ואת נשי חלודין כתיבין וליכ' למימר שנשאה כחופה וקדושין דא"כ הוה להו שבע וקאמר לי' נביא כהנה וכהנה. לפיכך פירשו דה"ג דאם נתינת תיבש' ליהו פלגש שהיה מותר בה לא שלא נתינת' להיות פלגש וכיון שלא נתינת' היה אסור בה. ושינוי דלמיר' דהתירו ליחד א"כ שפי' איסור בדבר ולא התירו לגרש.

וכן הדין: כאן חסר
ב ו ג ד
וכתב

בז' אחרים. ואע"ג דלמירין בסוף סוטה גבי אגריפס המלך שקרא בעמידה ושכחוהו חכמים ר"ע"ג דכתיב שום תשים שתהא איתמו עליך עמולה שאני אלמא רבנן מורו במלוה היינו דוקא בעמידה דליכא כיוון כולי האי ובהא אפילו רבנן מורו אבל בחלינה ויבוס חיבא ויולותא טפי. עוד כתב הר"ד דוד ז"ל שלא אמרו שחלף שחלף על כבודו שאין כבודו מחול לענין מלוה אלא שאין אחרים רשאים לנהוג בו ויולותא אפילו לאחר שחלף כענין זה של חלינה ושל יבוס שלא נתנו רשות לנשים ההם להתנהג בו כבנוין אע"פ שהוא מוחל אבל כשקבל המלך על ענינו לקרות בעמידה אין אחרים נוהגין בו כבנוין של כלום. וכן אמרין בפ"ק דכתובות באגריפס המלך שעבר מפני הכלה והעמידוהו חכמים שפדשת דרכים היה דמשתע' שאם לא כן לא היינו מקבלים ממנו לעבור בפניו שנהגו בו מנהג כיוון:

ר'ר' ע"א מתניתין ר' יהודה אומר אם רנה לגלות אחר המטה יונא. אפשר דדוקא לאחר המטה חפני שאינו מתעסק כל כך באכל המה שכבר עבר מלפניו אבל אם נהגו האנשים לגלות לפני המטה לא היה תמיר לו ר' יהודה. אי בני יס' לומר דה' הלפני המטה לא דר' יהודה קאמר לאחר המטה השום דאולי לטעמיה דלמר לשולם נשים לפני המטה יונא:

כאן חסר

כאי דרגש אחר עולא ערשא דגדא. פי' רש"י ז"ל לחול הבית מונחת משום יחוס. ואין פי' כגון דה' לא תהא בואת בישראל דודאי אסור הוא מפני דרכי האמורי ויותר חמור ממנו. אלא יש לפרש שאותה המטה היו עושין לסימן של עושר לומר שיש להם בגדים יותר מכדי גרכן לעשות מטה. שלא לגורד ובדרך השאלה קורין אותה המטה העולם מטה של מול טוב: **ערשא** דגדא קרביטין מי אית ליה. לאו למימרא דערשא דגדא היתה לה גורם ידועה להקרביטין. אלא מדקאמר מתיר את הקרביטין משמע דלא גביא דלאו הוי. וליתא דכל מי מטה עושין ערשא דגדא כפי רגון הכעל כבית ומ' מקשה מי אית ליה קרביטין דוקא:

ע"ב מתניתין ומוציא למלחמת רשות ע"פ של ע"א. פי' שהמלך יכול להכניס העם ולהוציאם למקום חפלו וזו אחת מחמשת המלכות. דאין לפרש שהכוונה לומר שאינו מוציאם אלא ב"ד של ע"א א"כ אין זו מעלה אלא שפלות. ולפי' כי פרכין בגמרא תנינא חדא זימנא לא קאי במאי דמכח להו להוציאם אלא אחרי דקאמר ע"פ של ע"א פריך דהא תנן בפ"ק אין מוציאין למלחמה הרשות אלא ע"פ של ע"א: גמרא כל האמור בפרס' מלך מלך מותר בו. א"ת א"כ למה לא נתן נבואת כרמו לאחאב ואת מלך ואחאב למה נעשע על הריגתו והלא מורד במלכות היה כדכתי' ואת זיבסם ואת כרמיסם יקח. תירץ ר"ת ז"ל דאם בא אחאב תתחלה ליקח בלא דמים הרשות בידו ואז היה נבואת מורד במלכות אבל כיון שהוא רונה ליקח בדמים ונבואת לא רנה למכור אין כאן חסר. אי גמי דאחאב לא היה הכרם לגורד הכנו ולא לתנו לאחד משריו ועבדיו דבא דבא דבא כדכתיב ונתן לסריסיו אבל ללקחו לעלמו לעשותו גן ירק כדכתיב להיות לי גן ירק לא. אבל ליבא למימר דלא התליכו לאחאב מן השמים אדרבה היה מורד במלכות בית דוד שהיתה קיימת באותה עשה שהרי הסי' קרע הממלכ' מכות דוד רק משכס יהוד' לבדו וכל מלך שהמליכוהו עשרת השבטים עליהם דין מלך יש לו לכל דבר:

ר'בא ע"א מתניתין לא ירבה לו נשים אלא י"ח וכו'. פי' ג' מחלוקת בדבר דת"ק סבר בין מסירות בין אינן מסירות ותו לא. ור"י סבר מסירות י"ח אינן מסירות' אפילו ח' אף. ור"ס סבר מסירות אפ"ה אסורה ולדקיות עד י"ח ויותר מי"ח אסורות אפילו כאביגיל. ויש מפרשים דר"י ור"ס פליגי אליבא דת"ק (וכה"ג בפ"ה ויבחי' פרק המזבח מקדש מתוספי הרא"ש ז"ל) דת"ק אחר לא ירבה לו נשים יותר מי"ח וקא מפרס' ר"י האי דקא אסר ת"ק יותר מי"ח דוקא מסירות אבל דקניות אפילו אף. ור"ס סבר האי דקא שרי פ"ק עד ר"ח דוקא לדקיות אבל מסירות אפילו אחת אסורה: **גמרא** אמר ר' יהודה א"ד תמר בת יפת תואר היתה רכ' לטעמי' דס"ל שביאה ראשונה מותרת בה בכוחים אבל ר' יוחנן חולק עליו בירושלמי שלא התירה ביאה ראשונה אלא ביאה שנייה לא לאחר המעש' הללו ולדבריו לא היתה בת יפת תואר אלא בת איה מלך מנהבית' א"כ מכות' שכן עליה דוד כנגעו שמותרת מן התורה כך תרבו בתום: **שאין** להם לכנות ישראל לא בית השחי ולא בית הערוה. וא"ת א"כ נדרה ויאלה כסוינתין היכי משכח' לה. איכא למית' שפער' מועטין היו לכן ולא היו בתקום שיוכלו להזיק. ולי כדאמר' שאע"ג שלא היו עשרות היו לכן גומות וקו' גומות אע"פ שאין שם שער' הוה שיומן גלות בדליהא בפ' בא סימן:

חרושי סנהדרין להר"ן ויל פרק כהן גדול

ובתב"ר חז"ל שכן עיקר שכן ולינו כדכתיב שנשא י"ח נשים בדיונו
והיו לו ס' פילגשים כדכתיב בדברי הימים :
אדר אליעזר כל המגדל אשתו ראשונה כך היא הגרסה
בעיקר הכסחאות והיא מילתא בארמי נפשא .
אבל הר"ר דוד וז"ל גורם דאמר ר"א ויהי טעמו למה לא התירו לגרש
דאמר ר"א כל המגדל אשתו ראשונה . ואע"ג דהרבה נשים היו לו ולא
היו ראשונות לו אפשר לפרש דראשונה בנישואיה כלומר סווא היה ראשון
בנישואיה שלא נשאת לשום אדם ואפי"ג דהוא היה אביה וכתב שבע . שלא
היו ראשונות לו מכבר נישאו לאלים קודם דוד והיה יוכל לגרשן . ליתא
פן היו הם המוכיחות ולא עלה על דעת שגרם אותן דוד . אפי"ג
דמאשכחן ר' אלעזר באשתו ראשונה דמוכח מוריד עליו דמשתה נלחוד
אסור בכל הגירושין אפי"ג שאינה אשתו ראשונה : אפי"ג
מחמת מחמת ואין לו . פירש סנדר ואין משלם גדרו וכדאמרינן בפ"ק
ד"ה (דף י') דענין גדרים אשתו של אדם מתה ודוקא כסגומה בדעתו
שלא ליתן הא חלו גמר ליתן אלא שהוא עני או שעבר על כל תאחר אין
אשתו מתה כדאיתא הכס בדיונו : פ"ו וי"ח קודם יצירת הולד .
וא"ת וזה אמרינן בפ' הירואה (דף ס') דקודם יצירת הולד יכול אדם
שיהפיל הולד וזכר ואחרי כן הולד נקרא מוכרז ואומרת שתי נקבה
ותהי לפלוני לאשה קודם יצירתה . וי"ג דהא דהכא מייירי שהוריעו זה
אחר זה וכשהיא מורשת תחלה וילדת זכר וכת קול ונחלת וכשהיא מורשת
תחלה וילדות נקבה וכת קול מוכרזת נקבה והיא דהתם שיכול להתפסל
שיהפיל הולד לזכר ואחרי כן הולד נקרא מוכרז וכת קול . אפי"ג איכא
למחר דלעולם יכול להתפסל ושישנה תקנה לזכר על נד התפלה אפילו
הוריעו זה אחר זה אלא שכת קול מוכרזת שידע האמת . איזה משני חלקי
האפשר יכול והידועה הייא לא תכריח האפשר . כך מירבו בתוספות
אפי"ג שלא אמרו כזה הלשון :
ע"ב ויליק פרע פרע מניח . כך לאו ג"ס היא דקרא דיחוקא
דברי קבלה ואין עושין ג"ס אלא כשנתי המקרא
הן של תורה אלא דגילוי מילתא בעלמא היא שפירש פרע האמור לענין
בהניס כדרך פרע האמור בניור . ומה קא מקשה ר' פפא לאבוי איתא
דלא לירבו כלל ואם הילפומה היתה ג"ס גמורה לא הי' מקום לקושא ו
כלל ג"ס גמרינן : איכא גמרינן גמי . האי ח"ה לא אפשר
בדרך אי אמת בשלמא דאפילו פירכה דר"פ ליתא אבתי איכא להקצוי
אי הכי הירדנא גמי לחייבו כהני לספר משלמים לשלמים . ואפשר לפרש
דמשיקרא הוא סגרינן דהא דכתיב הדיוט מספר משלמים לשלמים יוס
אילו מחמת מנוה של תורה אלא דרך כבוד בעלמא כענין מלך וז"ל ומה
קא מקשה אפי"ג דלאו משום מנוה דאורייתא לא משום הדור וכבוד היינו
דליכא למימר דבזמן ביאה חייבין לספר הירדנא דלאו זמן ביאה שרי
אפי"ג דמנוה דאורייתא היא הירדנא גמי לחייבו : סבבך דרבנן
אילו הוה לאקשווי וכלל דהא רישא דאורייתא בדיא תניא כהן
סגרינן משמרתו ובית אב שלו אסור לשנות יין כל אומן ויס וכו' כדאיתא
במש' תענית (דף י') לא דאורחא דתלמוד בכמה דוכתי דמקשה מדיוקא
דרישא אפי"ג דמתפרס כסיפא וכדאיתא בשבת פ' במה מדליקין ופ' בירה
וכפ' אלו מילואות . וי"ג דעיקר ההוכחה היא מדברי ר' דמיתא ילפינן
דרבנן דאסרי אפילו בזמן הזה אסרי דלא מדברי חכמים ענין אפשר שלא
אסרו אלא בזמן הבית אבל הסתא רבנן מגלגל לן דרבנן דאסרי אפילו שלא
בזמן בית המקדש אסרי דהא ר' לאחר חורבן איירי דאמר כהן אסור
לשנות יין לעולם לפי שהן משמרות חלוקות שנתערבו מלך הגלות ותקנתו
קלקלתו . וכן רבנא שלא מינו בתלמוד שיביא סוף דברייתא לקדק
על מה שפורש בראש . אפי"ג דאשכחן שדוקק ברישא מאי דפורש
בסיפא . וא"ת אחרי קא מקשה כלל דרבנן אסרי ליתא ליה אפי"ג
דרבנן אסרי אבל אכן שתיבין כר' בדאמרינן בשתיית יין דשמו כהני
האידנא יין כרבי . וי"ג שאין הדבר ברור כל כך שיהי' הלכה כר' בשתי'
יין אלא מתוך הדק עושין כר' וסומכין שיהי' הלכה כמותו אף מחביריו
אפי"ג שאין סנדר ברור אבל כפריעת ראש למה : פה שמוי יין
במיתא אף פרוש ראש במיתא . וא"ת וז"ל למילף פרוש ראש במיתא
מדברי קבלה קא מקרא מלא כתוב ויחמר משה אל אהרן כו' ראשיכם אל
תפרעו וכו' ולא תמותו הא אס יפרעו ימותו . איכא למימר דהיא נוחה
אינה לדורות ולא היתה אלא הוראת שעה לבני אהרן שלא יהיו פורעין
ופורעין על המת בשביל שהיו מחכמים הבית בימי המלוכה והנהוגה
שהיא היתה בין שבעת עבודת בין שלא בשעת העבודה אבל לדורות ודאי
אין שם חיסור מדאמר רחמנ' כ"ג דכתיב והכחן הגדול תאחזי את ראשו
גנו' מכלל דאדיוט שרי . ותאי דילפינן פרוש ראש במיתא מדברי קבלה

אילו לא על שעת עבודה בלבד . ומה לא חנו בכלל חלו שמוי' קרושי
בגדים : דקרא דיחוקא לא מייירי חלו שמוי' ויין ופרושי ראש ואילו מקרא
דאל בני אהרן ראשיכם וכו' הוה ילפינן שיהי' אף לקרושי בגדים חלו
ש"מ כדכתיבנא . וא"ת והא כפ"ב דנחמיה (דף יח"ג) אמרו כהן שעבד
עבודה בבגדים מקורשין עבודתו פסולה . וי"ג דקרושי בגדים דאמרי'
היינו אס קרע בגדיו על המת וכזה לא אסר רחמנא אלא להוראת שעה
והיא דכתיב כהן שעבד בבגדים מקורשין דעבודתו פסולה היינו טעמ' דאמרי'
דהוה כהן שעבד מוחרס בגדים שעבודתו פסולה ואית ביא גמי מיתא .
ולפי' תאי דאמרינן כפ"ב וזו מלחין חלל שלא פירש חייב מיתא מדאמרי'
רחמנא לבני אהרן ראשיכם ובגדיכם לא תפרעו ולא תמותו ואינה הוא
דלא הא אמרינן חייבין משמע דקרושי דאורייתא . או אפשר שהכל
סמך מדכריהם שאין נמשע שיהי' לאחר מלוא חלל ראש וכן הסכים
הרמב"ן וז"ל בספר מורד האדם . אבל מה שכתב הרמב"ן וז"ל שם
סקרושי בגדים במיתא בשעת עבודה מן קרא דראשיכם כו' ובגדיכם כו'
אילו מחור מן הטעם שכתבנו דאי הכי חזאי אמרי' במתא דנחמיה שם
דפרושי ראש תמורת משה לא למדני חלו מיתא חלל כן בויי הא מקרא מלא
הוא לפי דברי הרב וז"ל . ואפי"ג שסבב היה מתוך ואומר דעיקר קרא
למלמוד בל לחייב בני אהרן אס ישתבו פרושי ראש וקרושי בגדים וכן
הדיון בכל הכהנים ההדיוטות אלא משני שהסוק נאמר לשעה הורכו
ללמוד מדברי קבלה שלא תאמר שאין מיתא זו לדורות וכוון שלמדנו על
פרושי ראש למדנו ג"כ על קרושי בגדים שמהן הן במיתא ככל הכהנים
ההדיוטות וזהו דעת הרמב"ם וז"ל בספר הרמב"ם . חלל שח"מ אין זה
מחור דא"כ היו דאיו שימנו בכריית קרושי בגדים פס איתן שכן במיתא
ושוד דפסטה דקרא לא מייירי על שעת עבודה אלא על מת כדיון כ"ג סה'
על מת כדכתיב את ראשו לא יפרע וכו' . ושוד דא"כ למה אמרו כהן
על פרוש ראש דלא מחלי עבודה הרי כיון דאית לן בקרושי בגדים שכן
מחללין עבודה מקרא דובגדיכם לא תפרעו הרי הוקשו פרושי ראש
לקרושי בגדי' וז"ל הוה ילפינן מקרא דיחוקא אי לא משום דדחינן מקמי
דנתי יחוקאל מאן אמרם כי גמירי הלבחא למיתא לחולוי עבודה לא
גמירי הא אייתר לן היקשא מקרא דכתוב באורייתא ע"כ אית לן למיעבד
הקישא לגמירי . ושוד קשה לפי שיש זו מחלי דאמרינן גמי' עד דלא
אית יחוקאל מאן אמרם והלא הכתוב מפורש הוא בתיורא ראשיכם וכו'
על שעת עבודה אלא שאתה חושש שמה מנוה זו לא נאמרה אלא לשעתה
ומדברי יחוקאל איתא לומר שהיא לדורות ונכ"ל לא הוה להו לנמרה
למיתא עד דלא אית יחוקאל מאן אמרם דאדרבה הן הסתם יש לנו לומר
בכל מנוה הכתובים בתורה שהיא לדורות . ואף כדכתיב וז"ל חזר בו
והקשה בו מקנת קושיא חלו להרמב"ם וז"ל בספר המנוה שחידר הרמב"ן
ז"ל להקשות על דברי הרמב"ם וז"ל ומכסים עס הפסטה הוה שהסכתו :
ה"ג רש"י וז"ל אף פרושי ראש מחלי עבודה קשיא . ותאי דא"ל
רבינא לרב אשי עד דלא אית יחוקאל וכו' היא שאלה אחרת
שאינה מענין הקושיא הראשונה כלל . אבל אין הגרסה זאת בספרים
שלנו . אבל יש בסוף הסוגיא ובי גמירי הלכה למיתא לחולוי עבודה
לא גמירי . וכך בראשית' סוגיא זו דרב אשי הוה עומד על שמושתו
שאתה דפרושי ראש לא מחלי עבודה ולא גזרו כהן רבנן והקשו עליו
מברייתא דאילו שמויתא ללמוד משם שאף פרושי ראש מחלי עבודה
ורבינא א"ל לר"א כמשייע על דבריו הא עד דלא אית יחוקאל כמתמיה
על הדברים ענין לומר שער שנשיב מהן כדע מה עיקר יש כהן כלומר
שאין ביד הנביאים לחדש טוס מנוה ופירש לו דגמירא גמירי' לא ואתא
יחוקאל ואשמתה אקרא . ומעתה נתגלה להם מירון לעיקר הקושיא
שהקשו ממה שהיו מדליקין מיתא מה שמוי יין מחלי עבוד אף פרושי ראש
מחלי עבודה דכיון דאנטרטינן למימר ע"כ דהלבחא גמירי' ליה אית
לן למימר דבי גמירי הלבחא למיתא לחולוי עבודה לא גמירי . ואפשר
שעיקר שאלתו של רבינא לכך היה משכוין שידע שישיב לו רב אשי כן
לחולוי עבודה לא גמירי . וכן נכון :

סליק פרק כהן גדול

מתיבין

חרושי סנהדרין לחר"ן ו"ל פרק זה בורר

ט

בתנתינן ושליון כוררין להם עוד אחד וכמו שפירשנו לפי רש"י
לעיל : ואפילו לוח מלך מעבד ואחר ר' אליעזר ל"סוכו . פי'
השתל דאחרת דזה בורר לו אחד ב"ד אחד קאמר קס"ד שבערירי של
שנים אינה בעיר אחת שכן הסתם אין דרך להיות שני בתי דינין בעיר
אחת וא"כ בשם בירר לו ב"ד אחד וזה בירר לו ב"ד אחד הא"כ בירר ב"ד
שבעירו והאחר בירר ב"ד שבעיר אחרת וא"כ שמע דלע"ז דלוח בירר
ב"ד של עיר אחרת ומלוח ב"ד שבעירו . עדיין שומעין ללוח ואין מבטלין
ביררתו לגבי ביררת מלך ואמאי לא והא"כ אלעזר לא שגא דוכל לית
לוי נלך לבית הוועד דוקא מלוח אלכל לוח בופין אותו וכן בעירו שאינו
בדין שונוא מנה על מנה . וסובר הרמב"ן ו"ל דה"ל דלוח המלוח אחר
נלך למקום ב"ד חכמים גדולים ויחד מ"כ שבעירו . דשומעין לו אע"ג
ליתיהם בית הוועד ומ"ה פריך שפיר דלע"ז דלוח בירר ב"ד של עיר
אחרת שומעין לו אע"ג ליתיהם בית הוועד ואמאי האחר ר"א וכו' . ויש
מי שסובר דהא דר"א דוקא היכא דקאמ' לבית הוועד אלכל אם אחר מלוח
נלך לב"ד של עיר אחרת אע"ג דהו' גדול מ"כ של עירו . אין שומעין לו
וכן דעת ה"ר דוד תלמידי . והביא הרמב"ן ו"ל ראי' לדבריו מן הירושלמי
דגרסינן התם א"ר אלעזר זה אחר בטבריא וזה אחר בלפורי שומעין לזה
שאומר בטבריא . א"ר א' דהא דלחר ר"א זה אומר בטבריא וזה אומר
בלפורי כגון דאין יתבין בחלל משכנה מיבא ולכא תשעה מילין . ומיבא
ולכא תשעה מילין זה אומר בטבריא וזה אומר בלפורי שומעין לזה שאומר
בטבריא כלומר לפי שהא' גדול ממלוחו שכלפורי . דמובח לקמן בסוף
פירקן . וגרסינן מן התם א"ר יוסא וא"ש ש"ת פתרי בר כש הוה לן דון
בטבריא זה אומר ב"ד הגדול וזה אומר ב"ד הקטן שומעין לזה שאומר
ב"ד הגדול . ע"כ . פי' כן שאמר מלוח בין שאמר לוח . הרי נתבאר
מכאן שלעולם הלובין אחר הגדול . שאלות העיר או אפילו הוא בעיר
אחרת כדברי הרמב"ן ו"ל . ועלונתא דבעלי דין דוכלל וכלל דוקא
בשם בורר ערבי וזה ערבי או זה מומחה וזה מומחה וכן שוין זה מומחה
זה חכם (והא' אפילו בעיר אחרת) שומעין למלוח (זה ב"ד הקטן וזה
ב"ד הגדול שומעין לזה שאומר לב"ד) הגדול בין לוח מלוח זה דעת
הרמב"ן ו"ל . וה"ר דוד דהא דרבינו רבנו ואמר שעל זה אחרת שם שבוין
אותו ללכת לטבריא לפי ששם היה בית הוועד והם ב"ד הגדול בימי
האחרונים משער גלות שגלתה סנהדרי וכלאמרינן בפ"ק זוג בא חרקה
דתינו טבריא וכדאמרינן בסוף פירקן ה"אמרינן ויראה פנינו בטבריא
אלכל למקום אחר לא . ובשם עוד דהא דאמרינן בירושלמי מכא' ולכא
תשעה מילין וכו' הוא מפני שלא חלקו בירושלמי בין לוח למלוח דאמרינן
שומעין לזה שאמר אלכל לפוס גמרון לא הו' הכי . ואינו מחזור דלית לון
לשונייה פלוגתא בין גמרון לגמרא ירושלמית היכא דאפשר לקיים את
שניהם . ומתירי' כדאמר ר' יוחנן בערבאבות שבערירי שבו"כ וכו'
כלומר מתני' דקתני ושליון כוררין לו עוד אחד דמשמע שאין כח במלוח
לדחות הכרירה שביד לוח היינו דוקא בערבאבות שבערירי שהם יושבי
קרנות ואינם ראויים לדון לפי שאין בקיאים אלכל שהתחום עליהם בני
העיר ולפיכך כשהמלוח אומר כגון כאלו וזה אחר נלך למקום הוועד או
לב"ד מומחין אע"פ שהם חזן לעיר שומעין לו האלו היה בעיר ב"ד
מומחין כלומר בקיין בדיוני אע"פ שאין שומעין ומלוח אחר נלך לבית
הוועד שומעין למלוח דעבד לוח לאיש מלוח הא' אלו אחר לוח אין שומעין
לו כיון דאינה בעיר מומחין . משום דבדין הוא שיפיר לוח את חובו .
ועוד דאינו בדין שונוא מנה על מנה שהלוח המלוח .

רב פפא

אמר אפילו תימא מומחין וכו' . פי' לא תפטרך
לאוקומה בערבאבות דאפילו אם יש מומחין בעיר
ומלוח בירר ב"ד מומחין שבעירו עדיין יכול קליה לחלוק על הכרירה
היא ולומר שאינו רונה במומחין ההם אלכל במומחין אחרים שבעיר
היא . וכו' והכי אפשר שיהיו שתי דינין בעיר אחת הא' מן הסתם
אין משתמשין שני מלכים פתח אחד משכנת לה כגון כי דונא דרב הונא
ורב חסדא שהיו בעיר אחת . ואל' ולדברי הרמב"ן ו"ל שלעולם
מי שביד המומחה הוועד הוא וזהו כדבריו ודאי רב הונא מומחה היה
ויחד מרב חסדא דרביה הוא וכדאיתא בפ' הדר (דף ס"ג ע"ב) וא"כ מי
שביד ר' הונא היה ראוי שיובע כדבריתן . נ"ל דלא רב הונא ורב
חסדא הו' שריין יחד בעיר אחת אלא תלמידי רב הונא ורב חסדא והיינו
דאמרינן כי דינא דרב הונא ורב חסדא כלומר תלמידיהם והתלמידים
אפשר שהיו כן שוין בחכמה . והכי אמרינן התם א"ר יוסא אפי' ביטשא
בכותא בעי מיני' דרב חסדא ולא אורי בשבי דרב הונא . (ת"מ כ"ב
אחת) היה יושב ב"ד קבוע בתלמידים מיירי כנ"ל . אלכל ה"ר דוד ו"ל
סובר שאע"פ שרב הונא היה גדול מרב חסדא דרביה הוא אפי' כיון
ששניהם הם מומחין שהיו ודעין דין מורה לפיכך לוח יכול לטכס ולומר
אני

דפ"ג ע"א מתניתין

זה בורר וכו' . כבר כתבנו כריס
פר' כ"ג דבחר דפרוי מילי דכ"ג
וחלך דדר תנא למילתיה קמייא לפרוי דיני ממונות דריס מבילתן
וה"ק הא דאמר בפ"ק דדיני ממונות בשלש כולד זה בורר לו אחד וכו'
וא"ל ולמה לריך ברירה כלל והא' אובחנא בפ"ק שלש הדיוטות כוסין
אע"ג דלא קבלום עליהם פעלי דינין ואל' אם היו שלש מומחין דאפי'
ביחד מומחה אחרינן בירושלמי מומחה שכפו וכן דיני דין . ו"ל דהא
כתבין לעיל דכי כויפי' שלש הדיוטות או יחדיו מומחה היינו דוקא
כשהנבע משרב על עיקר הדיוטות שלא יעשה עמו וין אלכל אם טעון
שיעשה עמו דין אלכל שאינו רונה שיהא פלוגי דיין אלכל פלוגי בייחין ליה
בהא . ומ"ה פנינא במתני' וכלל' וכלל' . ואפי' דינא דברירי ל"ש
בהרלות והלוחות ל"ש כגולות וחלות ואף ע"ג דלפוס הא' אוקמתא
דמוקמין לה בערבאבות שבערירי דוקא בהרלות והלוחות דכגול' וחלול'
לא מתבשרי מ"ה הוה אוקמתא לא סלקא דהא איבא אוקמת' דמוקמין
למתכנתן אפילו במומחין : גמרא . מאי זה בורר לו אחד וזה בורר
לו אחד . פי' רש"י ו"ל דקס"ד דמתני' הכי קתני זה בורר לו ב"ד אחד
היינו שלש וזה בורר לו גמ"ג אחרים והם ששה . וסנייהם והם המלוח
והלוח או הטוען והטוען כוררין לכן עוד ב"ד אחר של שלש נמלא שבין
כולן הן תשעה . ורבנן פלוגא עליה דר"ת ואמרי אין קושטא קאמרת
דזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד והן ששה . אף שאין ברירה
הב"ד השלישי מהטוען או הטוען או מהמלוח והלוח . אלכל שהשני ב"ד
הראשונים יכירו לכן הב"ד השלישי . ומ"ה קא מתתא מאי קאמר והלא
די לנו בכ"ד של שלש כדקתני דיני ממונות בשלש . ומתירי' דה"ק
לא תימא שיהיו התשעה כולן ב"ד אחד . אלכל אם התובע או הנתבע
בורר לו ב"ד אחד של שלש יכול חבירו הנתבע או התובע לפסול הב"ד
הוא שבידו ושיאמר שלא ידון בפניהם אלכל בכ"ד אחר שהם פלוגי
ופלוגי ושטענת שניהם טענה שכל א' יכול לפסול הב"ד שביד חבירו
ואין שום פקקה למחלוקת זו עד שיסכימו שניהם ר"ל התובע והנתבע
בברירה השלשה וזהו שאמרו ושניהם כוררין להם עוד אחד . ובדין הוא
דהו' לן ליתיהם הכי דיני ממונות בשלש שבוררין לכן הבעלי דינין .
לא דאחא לאשמועין דמתוך זה המחלוקת שחולקין מי יהיה דיין שומעין
לכס' אלכל אם יהיה א' מהם משרב בעיקר דינין אין שומעין לו וכדפריש' .
במתני' . ורבנן פלוגי עליה דר"ת וסברי דשני הכחות שבידו לכן
הבעלי דינין יכירו הדיוטין . ומ"ה פריכין לקמן בחר דפסלי להו יכירו
לדברי דינא אחרים . וזה דרך רש"י . והקשו עליו דאי מעיקרא
קס"ד דזה בורר לו ב"ד וזה בורר לו ב"ד קאמר אלכל דמייירי בדלל פסלי
להו . כ"כ כי מתירי' ה"ק . וזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד
עיקר חידושיה הוא דמייירי כדפסלי להו וא"ה הוה ליה בגמרא לפרוי
עיקר התיורן . ועוד כי מקשיין לקמן ואי ס"ד כדאמרינן ב"ד בחר
דפסלי להו וכו' לא הוה ליה לאדכורי ב"ד כ"ע מודו דמתני' כב"ד מייירי
ולא הוה ליה למימר . אלכל הכי וא"כ דכפסלי להו בחר דפסלי אולוי
וכדורי וכו' . ועוד דאי הו' פ"ד מעיקרא דזה בורר לו אחד ר"ל ב"ד אחד
והכלל ר"ל ב"ד אחד על כרחין לא הוה ליה למקשה למיסק אדעתיה
שיהיו כל התשעה כדון זה שבערירי אומר ב"ד אחד הכוונה בחאמר היה
שיגמור הדון על פיהם וכשבורר שבידו ב"ד אחד הכוונה דבריו שיגמר
הדון ע"פ אלו הב"ד האחרים וא"כ הדי מובן מכוונת אלו המחלוקת
שהני כשבורר ב"ד אחד לא בירר לתוספות מנין הדיוטין אלכל למחלוקת
שפוסל הב"ד שביד חבירו . לפיכך פירשו דהמקשה סבר ליה דזה בורר
לו א' דיין אחד קאמר דכיון דפתח ואמר דיני ממונות בשלש והדר ואמר
זכנ' א' אחד מן השלש קאמר ומ"ה קא מקשה מאי קאמר אי דפסלו להו
שזו פוסל דיוטין של חבירו וזה דיוטין של חבירו . א"כ הכי דיין לוח וכן
גמי קשיא בחר דפסלי להו הכי בררו לכו ב"ד אחרים כדמתני' לקמן .
ואי בדלל פסלי לכו' אלכל שיהיו כל השלש . וישעין בדין הניחא לרבנן
דאמרי דשני הדיוטין כוררין לכן פלוגי מ"ה בשם בורר לו אחד וכלל' א'
במתק' המחלוקת אלכל לר"ת מתירי' דעת בעלי דינין עדיין לא נסתלק'
המחלוקת דלע"ז דבוררו לכן שנים עדיין יש להם לחסכים ביניהם . מי
יהיה השלישי וא"כ מה הועילו בברירה וכלל' וכלל' יכירו שניהם
שלשם או האחד בהסתמת חבירו והיינו פירכא דפריכין לקמן מאי שגא
דעדי הכי . ומתירי' דה"ק אם זה בורר לו ב"ד אחד של שלש ובא
חבירו ובידו לו ב"ד אחד של שלש הרי גלה דעתו . שהוא פוסל הב"ד
הראשונים ומ"ה לא יאבטרכ' תלמודא לפרוי דמייירי כדפסלי להו דכיון
שהבורר לו ב"ד א' כוונתו יהיה שכן יגמורו הדון ושבידו כשבורר לו ב"ד
אחד פסל הב"ד הראשונים וכדכתיבנא לעיל הילכך אין מקשה למחלוקת
זו עוד שבידו התובע ב"ד אחד קאמר קאמרת שניהם . והיינו דקאמר

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

אני רוצה בזה אלה בזה והאי טענה טענה היא דמלי לזה לחיבור למלוא
מאי קא מטרנחא לך כיון ששניהם בעיר אחת ויודעין דין תורה :
ואס"ד כדאמרינן ב"ד כחלדפסילי אולי וברוי . פי' ומאי
טעמא דרבנן דאמרי דשמי הבתי דינין בוררין לכן ב"ד
שלישי ואחרי כריי אי אפסילו להו . ועוד מאי וכל"א דודאי משמע דיין
אחד וכדכתיבנא לעיל . וה"ה נמי דהוא מלי לאקשאי מלישגא דמתני'
דקתני ושני הדיינין בוררין להם אחד דמשמע שני אקסיו ולא שני בתי
דיינין . ולפני מאי דקאמרינן שני בתי דיינין הוא לכו למיתני . ועוד
מקרא הכא מסיפא דקתני זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה וזה
לכו למיתני דאי רישא מייירי בדפסלי לבתי דיינין למה לי ל"מ לאהדורי
ובלתייר זה פוסל דיינו של זה וכו' הא מנא ליה רישא ותו רבנן היכי מנא
אחרי בזמן שמכא ראיא עליהם יוכל לפסלן דהא אינא מודו כרישא
דהנהו תרי בתי דיינין לא דייני להו דהא קאמרי' ושני דיינין בוררין לכן
עוד אחד . ולי כראי דאין זו קושא דפסול דרישא ליתיה אלא שאינו
רונה לזון לפניו ופסול דסיפא היינו שפסולו לומר שאינו ראוי להעיד
וכדאוקימנא בבאין הוא ואחר לפסולו הלכך לא מנא למיקשי קד קושא .
לא דמקשי' קמיתא איכא למיתני דעידא מייניו אקשי ליה . ומסקינן
דכתי קאמר דלא מייירי בדפסלי להו אלא זה בורר לו דין אחד זה בורר
לו דין א' ול"מ שני הכעלי דינין בוררין לכן השלישי ולרבנן שני הדיינין
יבררו השלישי . וכו' מאי שאל דעבדי הכי כיון דר"מ כפי הסכמת
שניהם ביררת השלישי שהוא העיקר כך היה אפשר שיבררו לו האחד כל
השלישי וידעה לו שני ביררתו דבשלמא לרבנן נראה דזה בורר את שלו וזה
בורר את שלו כסתלקה המחלוקת בין הכעלי דינין שהדיינין עלמין ובררו
ה' אלא ל"מ מ"ס דעבדי הכי . ומתחן מתוך שזה בורר לו דין א' וזה
בורר דין א' ויכא דין לאמתו . פי' שאם האחד יברור כל ה' דיינין
אע"פ שישנו חבירו א"כ אפשר שיה' דעת הדיינין טעם אחריו בשביל
שכבדם שנירדם לדינו . או אפשר שחבירו בעל דינו אע"פ שהסכים
א"כ בכיריהם היה מפני הכושת שלא רצה לפסלם אבל מ"מ יחסכו
בעלמא שזה שנירדם יהיה לו קצת הטייה שיהפכו בזכותו יותר מבזכותו
לפיכך מחלוקין הכבוד הזה ביניהם שמתוך שזה יברור א' וזה א' יהיה הדין
שקול שאם יהיה דעת האחד טעם אחר התובע יהיה דעת הדיין האחר
בוטא אחר הנתבע ויאל הדין לאמתו בלא הטייה אבל אין לומר שיהיה
הדיין האחר שנירדם לו מהפך בזכותו יותר מזכות חבירו לפי ששניהם
בזכות לעמוד בישר לשניהם או אפשר לומר שהדברים כמשמעת שזה
שנירדם התובע והפך כל זכותו ככל כמה שאפשר וזה שנירדם הנתבע והפך
כל זכותו שכול למתבע ולנתבע ביניהם וכל אחד ואחד יודה לחבירו האמת
בי הלילה להם לכסות זכות חבירו אם נראה אמת לפי דעתו ואחר זה
הזכות האמתית שכל אחד יודה האמת לחבירו ואל הדין לאמתו ושאל
האחד יתקע עלמו כסברתו וזה השלישי ויכריע ביניהם :

ולענין פסק הרכה לפי שטת הרמב"ם ז"ל ק"ל ברבנן
דשני הדיינין בוררין לכן השלישי
וכן נראה דעת הראי"ה ז"ל דבפסקת וחכמים אומרים כחנה לאח דרב
יהודה דאין העדים חותמין על השטר אלא"כ יודעין מי חותם עמהם
משמע דרבנן כ' יהודה קיימי והלכתא כרב יהודה . ועוד דרבנן ור"מ
יחד ורבים הלכה כרבים וק"ל נמי דשנים שנעלמו בדין שזה אומר
בדון כאן וזה אומר נלך לבית הוועד בופין אומי והולך לבית הוועד ודוקא
דמנא אומר נלך לבית הוועד אבל הלוי לא משום דעבד ליה לאיש מלוא
ולא דוקא בית הוועד דה"ל לכל ב"ד גדולים מהכ"ד שדונו אותם יוכל
המלוא לומר נלך לבית הוועד . וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' מ"ה'
סנהדרין . או לב"ד היתר בקיאיין וכדמניא לקמן דקד תרדוף הלך
אחר ב"ד יפה אחר ר"א ללוד אחר ריב"ז לברור חיל אחר ר' מתאי בן
מרס לרומי אחר ר' יהודה לגנינין והני בחולה אחר קיימי אמת לאו
דוקא לבית הוועד . ומסתברא דכשאר תובע ונתבע כגון גזל וגנול
חובל ונחבל מוק ומוק אם האחד טוען ללכת לבית הוועד אפילו גזל
ומזיק וחובל שומעין לדבריו דודאי מאן דקא בעי ב"ד מומחין דינא קא
בעי דהא דקא מעבידן ללוא אי אחר לעלות לבית הוועד היינו טעמא
משום דעבד ליה לאיש מלוא הא לאו הכי טעמיה טעמיה . אבל
הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מה' סנהדרין דכולהו תובעין דיניהו כמליון
וכולא תבעין דיניהו כליון . ואיכא דדייקו איפכא ואמרי דדוקא
מלוא יוכל להעלות הלוא לב"ד הגדול משום עבד ליה לאיש מלוא אבל
שאר התובעין כגון מוק ומוק חובל ונחבל גזל וגנול אין א' מהן יוכל
להעלות חבירו לבית הוועד . ולא מחזור . ומסתברא כמי דאע"ג דבכך
אוקמתות אידמו מ"מ דני דנפקון מייניו קושא אינון הילכך נקטינן
היכא דבתי דינין שבעיר כולא ערכאות נינהו ואינן בקיאיין בדין תורה
אפילו ליה מני למיתר נלך לבית הוועד או למקום מומחין וכת"ש למעל'
וק"ל כמי דהיכא דאיכא תרי ב"ד בעיר אפילו מומחין מלי לחיבור לכו
לא טעמא לי כהאי אלא כהאי כל קיפא דקון שוין . אלא אם א' גדול מקביר

והוא שישנו חבירו א"כ אפשר שיהיה דעת הדיינין טעם אחריו בשביל שכבדם שנירדם לדינו . או אפשר שחבירו בעל דינו אע"פ שהסכים א"כ בכיריהם היה מפני הכושת שלא רצה לפסלם אבל מ"מ יחסכו בעלמא שזה שנירדם יהיה לו קצת הטייה שיהפכו בזכותו יותר מבזכותו לפיכך מחלוקין הכבוד הזה ביניהם שמתוך שזה יברור א' וזה א' יהיה הדין שקול שאם יהיה דעת האחד טעם אחר התובע יהיה דעת הדיין האחר בוטא אחר הנתבע ויאל הדין לאמתו בלא הטייה אבל אין לומר שיהיה הדיין האחר שנירדם לו מהפך בזכותו יותר מזכות חבירו לפי ששניהם בזכות לעמוד בישר לשניהם או אפשר לומר שהדברים כמשמעת שזה שנירדם התובע והפך כל זכותו ככל כמה שאפשר וזה שנירדם הנתבע והפך כל זכותו שכול למתבע ולנתבע ביניהם וכל אחד ואחד יודה לחבירו האמת בי הלילה להם לכסות זכות חבירו אם נראה אמת לפי דעתו ואחר זה הזכות האמתית שכל אחד יודה האמת לחבירו ואל הדין לאמתו ושאל האחד יתקע עלמו כסברתו וזה השלישי ויכריע ביניהם :

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

אז לאו הא דרב דמי ה"א דבי אחר ר' מאיר באבא ואבין שהיו יכול לחזור בו דוקא דקבלי עליה דתרי והוא מעלה אותה שתי מעלות אחת שהוא פסול ואינו ראוי כלל לדון ולא להעיד והשנית שהוא קבלו כשנים ובכחאי גוונא כיון דמילתא יתירא חזר ויכול לחזור בו אבל אם קבל עליו אבא ואבין בחד כשר בלחוד דלא עלייה אלא חדא מעלה ה"א דלא יוכל לחזור קתמנע לן רב דמי דאפילו בכחאי גוונא יכול לחזור . ואם תאמר והא שלשה רועי בקר שמוא מחמתן שלשה פסולין בשלשה כשרים ולא עלה אותם אלא אחד מהם מעלה ואפילו הכי יכול לחזור ואם כן מאי חדית לך רב דמי . ואבא לחימר כיון שהוא מקבל שלשה פסולין בזה אחר זה בשלש מעלות דמי ומשום הכי איננו נדרך רב דמי דאפילו בחדא ויכול לחזור :

משום ראבא ואבין

חזו לעלמא . ואם תאמר והא שלשה רועי בקר תנן דלא קוין לעלמא הכי אמרי רבנן דלא מני סדר ביה . ואבא לחימר שלשה רועי בקר לא פסולי כולי האי אלא משום דלא נמירי וכפסולא דחזו לעלמא דמי :

אמר ר' אליעזר

בבא הוא ואחר לפסלו . פירש רש"י ז"ל דלא קאי אלא אעדים ופסול דיינין מיידי בערכאות שבסוריא באוקמתים דרבי יוחנן . ואין לפרש דאפסול דיינין מני קאי כי יוכי דלא נלמדך לאוקמתיה תנן דבערכאות שבסוריא דאם כן תרמי בבא הוא ואחר לפסלו למה לי בפסול העדים ופסול דיינין כי יוכי דקשיא לן בהימניה עלי כדרי תרמי למה לי : הכי גרסת רש"י ז"ל רבי מאיר סבר אין נדרך לברר ורבנן סברי נדרך לברר :

והכי פירש כגון שאמר הבעל דין שיכיר תביעתו בשני בתי עדים והביאן לבית דין וכל הנכבש שבגברו לפסול אחת מן הכתות . רבי מאיר סבר שהוא נאמן לפסול כבת ההיא שאינו נוגע בעדות שהרי יתברר הדבר בבא אחרת . ורבנן סברי נדרך לברר ולפיקר אינו נאמן לפסולן שאף ע"פ שיש לו שני בתי עדים מכל מקום נדרך לברר שתיקן כשירות ולפיקר כשהוא פסול כת האחת היו נוגע בעדות ואף על גב דאחרת כסומן לימא כפוגמא דר' ורבנן שמתעין בן גמליאל קאמפלגי ואחרת כפרק גט פשוט (דף ק"ז) דעד כאן לא קאמר רבי אלא שהוא נדרך לברר לא שיהיה נדרך לעדות שתי הכתות תרינא דמילתא הכי היא . נדרך לברר דבריו שיביא לפני בית דין שתי כתות העדים כדי שגבר מהם אם הוא אומר אחת אבל אם לא הביאם לא עשה ולא כלום וכן אם הביא עדים פסולים לא עשה ולא כלום שעדים פסולים אינם נקראים עדים אבל אם הביא את העדים ואומרם שאין זוכרים את העדות דיו שאינו נדרך לעדות כיון שיש עדים אחרים כשרים . וכן כשיבא לדון בשטר ובחוקה נדרך הוא להביא את השטר כדי שיכיר דבריו ואם בלא ואמר אחד שטור לא עשה ולא כלום וכן אם הביא את השטר והיו עדים פסולין חתומין בו או שזו העדים כאן ולא היו מקיימים אותו כמו כן לא עשה ולא כלום אבל אם הביא את השטר לפני בית דין והעדים אינם בעיר חף על פי שאנו מוסיף מי שיקיים השטר דיו והרי בירר דבריו דמן הסתם אינו בחקות מוסיף ואף על פי שעדות השטר אינו מועיל כיון שלא נתקיים מכל מקום הרי בירר דבריו שהביא את השטר בפנינו . ואבא דגרסי רבי מאיר סבר נדרך לברר ורבנן סברי אין נדרך לברר והכי פירושם כגון שאמר בעל דין שיכיר הדבר בשני בתי עדים והביא הכת האחת ובא חבירו לפסולן רבי מאיר סבר נאמן לפסולן שאינו נוגע בעדות שהרי בין כך ובין כך נדרך הוא לברר דבריו ולהביא הכת האחרת ורבנן סברי אין נדרך לברר ולפיקר הוא נוגע בעדותו כפסולו לו את הראשונים כי שמוא לא יביא עדים אחרים ולפי פירש זה כשאמר שיביא שתי בתי עדים אם הביא שתי כתות חף על פי שהאחת פסולה דיו בכך ומ"ה קאמר ר' מאיר דנאמן לפסול הכת הראשונה שאינו נוגע בעדות שיתקיים עדותו בכת השנייה . וזה הפירוש אינו כגון דודאי אין זה בירור כשהביא עדים פסולין דנאמן ליתבטל דמו . וכן הקשה רש"י ז"ל :

כבר העירו

כתקלה בכשרות פסול הכת הראשונה שהעיר בעל הדין עליהם לפסולן לפי שעדיין לא היה נוגע בעדות . ולפי זה נלמדך לומר שלא הביא שתי הכתות יחד בב"ד בפני הבעל דין אלא שאמר לפניו שיש לו שתי בתי עדים להביא שאלו בלא השתי כתות יחד לפני הבעל דין אפשר שהוא היה חביר בפסול הכת השנייה ולפיקר פסול את הראשונה והוא היה נוגע בעדות אלא ודאי כדאמרן :

א"ר דימי

בריה דרב נחמי כגון דקבלי עליה בחד . פירש רש"י ז"ל הא דרב דמי אדר"מ קאי דאמר יכול לחזור ויכול לחזר' כל שכן לא קביל עלי' אלא בחד דלא עלייה אלא חדא מדרג' חפ"ה ויכול לחזור' כל שכן כי

שידעו מי חותם עמהם אלא משום בקיות הדעת אין מכשירין את הכותי בכך שאין הכל זוכין לבקיות הדעת : ברעית דיינין כ"ע לא פליגי דפטין . ואבא מ"ד דלא דוקא שבסוריא הבעלי דיינין את השלישי הוא דבעינן דעת השנים תב"ד הכדריש לא אפילו כשהו בורר לו דיון אחד בעינן דעתו כשיכירור האחד את הדיין השני וגוריע לכל אחד ואחד פלוני ויהי עמך דיון וסיכומיו שניהם ר"ל הדיינין בכך . ואבא מ"ד דדוקא בשטני העלי דיינין בוררין את השלישי הוא דבעינן דעת שני הדיינין משום כיסופא דשלישי אם לא ירנו השנים לדון עמו . אבל כשהו בורר לו אחד וזה בירר לו אחד אין נדרך דעת השנים שאם לא יסכים האחד לדון עם האחר חבירו לית ליה כיסופא לחד טפי מחביריה . וקתא עיקר : ברל כמנייה דפסיל דייני . כי רש"י ז"ל ויכול הוא לומר לא דאון לפניו . פי' לפירושו דהשתא לא קס"ד דפסול זה יהיה פסול לעדות דלקמן הוא דמחדשינן דך אוקמתא ליבא דר"ה דקאמ' הכא בבאין הוא ואחר לפסלו וכו' . וזה מומחין קא מתמה תלמודא והא עד השתא כי אוקמתא לעיל תנן דוב בורר לו ב"ד אחד וכו' ב"ד אחד על כרחין בדפסלי מיידי . ואפילו כשהו בורר לו ב"ד תומחין ויכול בעל דייניה למיפסל לכו ולכירור ב"ד אחרים וכדאוקמי לעיל ר' פפא אפילו תימא מומחין ואבא למינר דקושיא דהכא היא לבתר דאוקמתא למתני' דוב בורר לו דיון אחד וזה בורר לו דיון אחד ומ"ה קא מתמה כיון שכל אחד בירר את דיינו למה יוכל האחד לפסול דיון שביד חבירו לומר לא דאון לפניו זה אין לו טעם . לא היה פוסל הדיין ההוא בפסול עמנו באוקמתא דר' אלעזר דלקמן . ומ"ה אקשינן כל כמנייה :

א"ר יוחנן

בערכאות שבסוריא . וי"ת ערכאות שבסוריא הם הדיינין שאין יודעין דין תורה אלא שהם ממונים עליות המקומות שאין בני תורה כפי אומד דעתם ומ"ה אמרין שהוא פוסל דיינו של חבירו חפ"ה שהוא בורר דיון אחד לעמנו לפי שאינו דיון שיביא לפני דיון שאינו יודע דין תורה . והא פירושא לא כדיר דא"ב מאי טעמיהו דרבנן דפליגי עליה דר' דודאי מי שהוא מומחין לנו שאינו יודע דיון פסול הוא ואין דיון דין כדאמרין לקמן גבי שלשה רועי בקר שהם פסולים א"ה כל תלתא דלא נמירי כמי' חלמא מאן דלא נמיר פסול מדאורייתא וא"ה דמכשרין כפ"ק שלשה הדיוטות היינו טעמא דפליגינן מן הסתם על ההוא טעמא דאמרין לעיל אי אפשר דליכא בייבייה חד דגמיר . ועוד מאי טעמא דרבנן דאמרי לא כל המינוי שיפסול דיון שהמחור רבים עליהם ואי דיון זה פסול ואין דיון זה מה מועיל בטענה זו המחלוקת רבים עליהם הרי זה קשר רשעים ואינו מן המניין כדאמרין לקמן . ולי גראה לקיים זה הפירש דטעמיהו דרבנן דאמרי דאין יכול לפסול דיון שביד חבירו . משום דכיון דמיידי במקומות שאין בני תורה כל בני הנהי קבלו על עצמן כל אותן שמתכוו להיות ערכים שלא יוכלו לפסולן ומ"ה קאמר רבנן לא כל המינוי לפסול דיון שהמחור רבים עליהם ואף על גב דלא נמירי דינא דאורייתא משום דהוה להו בשלשה רועי בקר דלא נמירי דינא כלל דכשרים כדקבילו עלייהו ופסא מיתרתי כוליהו קושי' . וה"ה דוד' ז"ל פי' דהני ערכאות יושבי קרנות ניבאו וכל תלתא מייבייה מן הסתם א"ה דלא נמיר חד מייבייה . ולשון ערכאות הן דיינין הממונים על דיוני ממונות כדאית' בפירק קמא . ובא פליגי רבי מאיר סבר יכול האחד לפסול הדיין הערבי שביד חבירו משום דמי לחימר ליה חכמיה הדיין שביד ר' אינו יודע דין תורה ודיין שביד ר' יודע דיון ועוד אינו רואה לברר מומחה ולא יוכל ליטא וליתן עם מי שאינו יודע ספר . ועוד שלא ירבה להיות נכנס עמו כי הוא מקניי הדעת . ורבנן סברי דכיון שתינובה העיר ערכי עליהם אין בזה שום חלישת הדעת מהמחמה אם יתנוה עמו כיון שהמחור בני העיר עליהם . ועוד שהוא רגיל קת' בדיוני . ואף על גב דכסוביא דלעיל אמרין דהאחד יוכל לפסול ערכאות שביד חבירו . התם היינו טעמא שכשהאחד בירר לו כל השלשה דיינין בזה אמרין שלא כל המינוי לברר כל הכית דיונות לעמנו . אבל כשהו בורר ל"ה וזה בורר לו ערכי שהמחור רבים עליהם אין יכול לפסולן . ומיהא שמתעין דכיון דטעמא דרבנן משום דלא כל המינוי שיפסול דיון שהמחור רבים עליהם הא בירר הדיוט שאינו בקי בדיוני כלל שלא המחור רבים עליהם יכול חבירו לפסולו בטעמיה דר"ה . ולפיכך במקומות הללו שאין לנו ערכאות קבועין לדון אלא שבוררין לכן הבעלי דיינין דיינין כדלכנס ומי שטועה דין זה אינו עושה דין כל אחד יכול הוא לפסול הדיין שביד חבירו אם הוא הדיוט כהדיוט ערכאות . הא אם הם בקיין דיינין לא :

ע"ב וא"ר דימי

בריה דרב נחמיה בריה דרב יוסף כגון דקבלה עלי' בחד . ואם תאמר ולמה לן הא דרב דמי בגופא דמתני' מוכח דקבלת מי שאינו ראוי לדון באבא ואבין לרבי מאיר יבול לחזור ולרבנן אין יכול לחזור . ואבא לחימר

חדושי סנהדרין להר"ן ו"ל פרק זה בורר

דאחר דבא קביל עלי קרוב או פסול לפני ג"ד וכול לחזור בו ומתאחר
קבל עליו סתמא משמע בין תובע בין נתבע וכשקבל הנתבע היינו אתן
וכשקבל התובע היינו מחול אלא בין במחול בין בחתן לפני ג"ד וכול
לחזור בו . ושור רא"י מחלי דאחרין לפני ג"ד וקטו מידו מהו .
ואי ס"ד דבמחול לך לפני גמר דין מהני פטירה דלא בעי קנין דמחילה
אינה כריכה קנין . וכיון דבמחילה לפני גמר דין מהני אפילו בלא
קנין פטירה דאחית סג בקנין ומאי קא בעי לי . אלא מהס דבמחול
לפני גמר דין וכול לחזור בשי מיני בחתן בקנין אי יכול לחזור בו או לא
ואסדר ליה דאין לאחר קנין כלום ואין יכול לחזור בו .

מתניתין

אלו הן הפסולין המשחק בקוביא וכו' כל הני פסולין
דמתני' משמע דליתגחו אלא מדבריהם . והכי
מוכח בפ"ק דר"ה (דף כ"ט) דמני התם כל הני פסולין דהבא פסולין
לעדות החדש וקמי' בסיפא דהאי מתני' וזה כלל כל עדות שאין אשה
כשרה לה הם כשרים לה א"ר במס' ז"א גזלן דדבריהם כשר לעדות
אשה . אלא כל הני גזלן דדבריהם נכחו . ופ"ק מוכח בגמ' דמתקין
גזלן דאורייתא אין לריבין הכרזה וגזלן דדבריהם לריבין הכרזה .
ואחרין עלה דמתני' וכולן לריבין הכרזה אלא פסולין דרבנן ניבין .
וה"ל מוכח בפ"ק דהנביאים (דף ס"א) במתני' דתנן שבענו חסוד
על השבועה וכו' ה"ל מן משחק בקוביא וכולה מתני' דהבא .
ואחרין סס בגמ' ה"ל מן פסולין דאורייתא והדר
מני פסולין דרבנן . אלא כולה מתני' פסולין דרבנן ניבין . והיינו

טעמא דמתני' בגמ' פסול משחק בקוביא מפני שאינו עוסק בישונו
של טולס וא"ל דאין פסול דרבנן . ומלוי דבית גמי מיירי בחתן ריבית
דרבנן וסומרי' שביעית כשביעית בזמן הזה דרבנן וכן כמי מפרזין ויוטס
משחק דרכי שלום שהוא ודאי דרבנן . וא"ל ומהלן דמפרש טעמא דפסול
משחק בקוביא משום אסמכתא ולא קניא א"ל כיון דלא קניא הוי גזלן
דאורייתא והכי מני להו כהדי הכן פסולין דדבריהם . וכו' לית
טעמא דלא הוי פסול מדאורייתא מפני שאינו עוסק לעשות עבירה כיון
דמפרש דחברי' קא שקיל וכדאחרין בפ"ק ד"מ לא תחמוד לאינשי
בלא דמי משמע להו . ליתא דא"ל אפילו מדבריהם אינו כדון שיח
פסול כיון שאין בדעתו לעשות עבירה וכדאחרין בגמ' גב' תשרי וגב'
ניסן לא שמי' גב' משום דמורה ואמר תורה מדמי' קא חביל וכן חרס
שגב' דבר מועט . וזהו אפי' פסול דבריהם לובא כלל . וכן נמי

מקשרין התם חמסין דיהבי דמי חס' לשבועה ודאי דה"ל לעדות .
והכי מוכח בגמ' דקמי' הסופיו עליהם חמסין וברקא יבבי טעמא
כיון דמור דהא חטפיו שקלן מכלל דמקשרא כשרין ואפילו מדרבנן .
ומכא קמי' זו הוכרה ה"ר דוד ז"ל לומר דמתני' קמי' פסולין דאורייתא
בגזלן ופסולין דרבנן באיך אחריו . וא"ל אחר דבולה מתני' פסולין
דרבנן לחוד קמי' וכדמכחי הני ראיות דנשל דק קמי' דמשחק בקוביא
למ"ד משום אסמכתא ליתא דא"ל דאסמכתא לא קניא לא הוי גזל
דאורייתא כלל כיון דמדתני' יבבי לי' גזלן דאורייתא יתח' אלא כגון
החוטף דבר מיד חבירו וכדמכחי ויגזל החטית מיד החזיר או הכופר
בפקדון או השולח יד בפקדון וכדמכחי בפ"ק דמכילתן אכל הבא דמדתני'
יבבי ליה אס קדים וכו' לומר של חבירו אלא שיהי שובע בדעתו שהוא

יריחו כה"ג לא הוי אלא גזלן דרבנן למתן דס"ל דטעמא דמשחק בקוביא
משום שאינו עוסק בישונו של שלם הוא וכו' יורה דאחר שחיל לו
אומנות אלא הוא הלכך הוי משמע לכאורה דבקוביא באקדרי' בעלמא
כגון ש"ס לו אומנות אחרת ליבא איסורא אפי' דרבנן אלא שאין הדבר
עם מן מדאחרין בפ"ק דא"ל אס' (דף קמ"ט) גבי מתני' דמכיס אדם עם
בניו וכו' ודבר זה אפילו בחול אסור משום קוביא ושמינן מהא תרתי
חדא דבקוביא איבא איסור דרבנן אפילו לדין דק' דטעמא דמתני'
משום שאינו עוסק בישונו של שלם אלא שאינו פסול לעדות א"ל ח"ל לו
אומנות אלא הוא . ושור אחרת דאיסור קובי' לית כה איסורא מדאורייתא
אלא מדרבנן דאי מנה גדולה בגד מנה קטנה אית בי' איסור דאורייתא
אפילו במנות שוות ה"ל למימר גורא שוות אטו אינן שוות כן כ"ל .

אח"כ ראיתי הרמב"ם ז"ל שפסק כן . ר"ל שהוא כתב בפ"ו מה' גולה
שמחשקין בקוביא הן גזלן מדרבנן . ופסל משחק בקוביא פסולין
לעדות מדרבנן כשאין להם אומנות אלא הוא דוקא וכו' מהל' עדות
וא"ל וחי מתני' דהבא פסולא דרבנן בלחוד קמי' הוי תנן התם בפ"ק
דר"ה עבדים כהדי הכן דהא ודאי עבדי' פסולא דאורייתא הוי כדדנשי'
בפ' החובל משקר ענה בחזיו . י"ל דהתם לא תני עבדים אלא משום
דתנינן לה גבי מתני' דתנן התם מפשה בטובי' הרופא שזה הוא וכו'
ועבדו וקבלו את עדותו . א"כ משום דבעי למיטב עלה זו הכלל וכו'
לאשמעין דעבד כשר לעדות אשה : רב ששת אמר כל כה"ל לאו
אסמכתא הוי . פי' רש"י ז"ל מפני שאין הדבר מלוי בידי אס ריחא אס
לא דכי אחרין דהוי אסמכתא כגון אס אויבר ולא אעניד משלם אלא

בי קבלה עליה כתי' . ולרבנן דאחרי אין יכול לחזור בו אפילו קבלה
עליה נמי כתי' אחרין הלכך הא דרב דיומי לאו הלכה היא דא"ל דר"מ
איתמר . אכל הריא"ף ז"ל כתב לזו של רב דיומי בהלכותיו משמע דס"ל
דאדרבנן קמי' דדוקא כי קבלה עליה כחד הוא דאינו יכול לחזור בו הא
קבלה עליה כתי' יכול לחזור בו ואפילו לאחר גמר דין וכדמסקין
בשמיטתין דלאחר גמר דין מחלוקת אכל לפני גמר דין דברי הכל וכול
לחזור בו . ובתה הריא"ף ז"ל שמי' דגאון דהיבא דקביל עליה קרוב
או פסול ככתרי אפילו קנו מטיס בב"ד מני הדר ביה דקנין בטענה הוא
דמחמתא אחר על פי שנים עדים . והוא הכריע דודאי אקנו מטיס אפי' כ'
דקביל בביתו לא מני הדר ביה דאין לאחר קנין כלום והיבא ראי' ומאי
דאחרין בשבועות מתימנת עלי ככתרי דכל היבא דאחרת לא פדענא
והרי הבא שבעל דינו הוא מאמין אותו בשנים ומתני' . והקשו עליו
ומחו ליתא לן דהתם מיירי בקנין אדרבה איתא לך דכלא קנין מיירי
ומינה שמינן איפכא דהיבא דקביל עליו בשנים אינו יכול לחזור בו .
ולי נראה לתרץ דראיות הר"ב ז"ל דהכי נמי קאמר ודאי התם בלא קנין
מיירי וטעמא דמתני' התם משום דהוי באלו קנו מטיס דלוב דביון
שבעת הלאה מלוא מתני' תנאיה כשהודו הלווה משבעת דמורא לערב
דשבעת מתן משיב משבעת אפי' דלא קנו מטיס . ואחר לא מסלקא הא אחר
לזיוה נשך גבי משכנתא כאלתר דמסלקי' ואחר לא מסלקא הא אחר
לא מסלקא . הלכך ספיר אייתי הר"ב ז"ל ראי' דהיבא דקנו מטיס
מתני' כדמתני' התם דהוי באלו קנו מטיס . ככ"ל . אלא שח"מ עדיין
איבא למימר מה לי אי קבלה עליה כחד או ככתרי דכי ריבין דלרבנן כחד
לא מני למיבדד ביה הכי נמי איבא למימר כי קבלה עליה ככתרי דאחר
הוי כתי' למיתן ליה ככתבה מן לא מני יבבי ליה . והראיה דאחרין
בבבא בתרא פרק י"ט נחלין עבדי גבית שורי אכלך אתה מכרת לי אתה
נתת לי במתנה רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור בו . וזהו

הבא סוג המחוץ בעבד היה נאמן לומר שמתברר לו עד שיביא הלוה עדים
שלא מכרו לו ובעלמא לו מחוץ זה השבוע וטול . הוא מאמין בשנים
ואפילו הכי כשנשבע אינו יכול לחזור בו אפי' דליבא קנין . וב"ל שאני
התם שהוא מאמין דוקא כשיעשה שבועה הא בעלמא דליבא שבועה לא
ליתיה דמה לי אי קבלה בשבועה או כדיוור בלחוד הואל וזן הדיון זה
הטוען הוא לריב' לעדים והוא מאמין בשנים . וריבין אפרים ז"ל פיר'
טעם רבו הרב ז"ל דכי קביל עליו חד פסול ככתרי גומא בעלמא הוא
ומ"ה יכול לחזור בו אפילו לאחר גמר דין אכל כהיבא שאתר רבנן
השבוע וטול אחר שאינו מאמין אלא בשבועה אין כאן גומא . ואפי' לא
מחזור מדאחרין בתוספת משמע בלא שנתחייב לחבירו שבועה בב"ד
זכר לו כחיי הקדן וקבל עליו כלומר שקבל עליו בעל דינו שבעה לו
שבועה מחיי הקדן בלאו היתה שבועה שלמה וכיון ששעה שבועה זו לא
היבא יכול לחזור בו . ודאי שאין לך גומא יותר גדולה מזה ואפי' אינו
יכול לחזור בו לפיכך נראה דהא דרב דיומי אחר"מ קא וכדפי' רש"י ז"ל
אכל לרבנן כיון קבלה עליו כחד ואפילו כתי' אין יכול לחזור בו וכן
פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' סנהדרין וכן דעת הראב"ד ז"ל :

אמר ר"ל

לחבירו שבועה אחר לו דור כחיי ראשן והיינו גמר דין לפי דעת הראב"ד
ז"ל שהוא גורם בפ"י שחלין רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
כלומר שמיד שאתר לו הלה רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
אפילו קודם שבועה . אפי' ש"ס גורסין שם ונשבע כלומר אחר שנשבע
אינו יכול לחזור בו מ"מ הוא גורם נשבע אלא שכיון שהטיל עליו שבועה
בב"ד אינו יכול לחזור דה"ל בגמ' דין אלא דלאחר גמר דין פליגי .
איבא למימר דלא אחרין שיהיה גמר דין אלא כשקבל עליו חפירו .

ור"ל מפרש למתניתין בשלל קבל עליו חפירו . ופ' המפקיד נאריך בס"ד:
לאחר גמר דין מחלוקת . ולא מטיב
הספא למימר דאחרין לעיל רבא טעת'
דנפשי' קאמר דלעיל איבא למימר משום דאינו מפרש פלוגתא דמתני'
באתן לך מחלוקת דמשמע דלנפשי' קאמפרש בתי' פליגי רבנן ור"מ
ולא פליגי אדר"י ור"ל אכל הבא דלא מפרש בתי' פליגי אלא דקא פסיק
ואמר דלינא הכי הוי משמע ודאי דאליבא דר"א או כר"ל אחרת ולא ניחא
לן דפסיק כר"מ ואליבא דר"ל דלא שיק רבנן ועבד כר"מ וכמו שכתב
רש"י ז"ל בפירושו : שלח ליה באתן לך מחלוקת והלכה כדברי
חכמים . הילכך נקטינן דלאחר גמר דין בין באתן לך בין במחול לך
אינו יכול לחזור בו אכל לפני גמר דין בין באתן לך בין במחול לך יכול
לחזור בו . ואפי' דאחר רבא באתן לך מחלוקת אכל במחול לך ד"ה
א"י לחזור בו לא תדוק מינה דמחול לך ד"ה א"י לחזור בו אפילו לפני
גמר דין דליתא אלא ס"ק כשאמר חכמים א"י לחזור בו אפילו באתן לך
אחר וכו' כמחול לך מיהא תרוייבא לאחר גמר דין דוקא ור"מ פליגי
עלייהו דחכמים באתן ומודה במחול לאחר גמר דין . וראיה לזו מאי

אמר ר"ל

לחבירו שבועה אחר לו דור כחיי ראשן והיינו גמר דין לפי דעת הראב"ד
ז"ל שהוא גורם בפ"י שחלין רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
כלומר שמיד שאתר לו הלה רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
אפילו קודם שבועה . אפי' ש"ס גורסין שם ונשבע כלומר אחר שנשבע
אינו יכול לחזור בו מ"מ הוא גורם נשבע אלא שכיון שהטיל עליו שבועה
בב"ד אינו יכול לחזור דה"ל בגמ' דין אלא דלאחר גמר דין פליגי .
איבא למימר דלא אחרין שיהיה גמר דין אלא כשקבל עליו חפירו .

ור"ל מפרש למתניתין בשלל קבל עליו חפירו . ופ' המפקיד נאריך בס"ד:
לאחר גמר דין מחלוקת . ולא מטיב
הספא למימר דאחרין לעיל רבא טעת'

אמר ר"ל

לחבירו שבועה אחר לו דור כחיי ראשן והיינו גמר דין לפי דעת הראב"ד
ז"ל שהוא גורם בפ"י שחלין רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
כלומר שמיד שאתר לו הלה רבנן השבוע וטול נשבע ואינו יכול לחזור
אפילו קודם שבועה . אפי' ש"ס גורסין שם ונשבע כלומר אחר שנשבע
אינו יכול לחזור בו מ"מ הוא גורם נשבע אלא שכיון שהטיל עליו שבועה
בב"ד אינו יכול לחזור דה"ל בגמ' דין אלא דלאחר גמר דין פליגי .
איבא למימר דלא אחרין שיהיה גמר דין אלא כשקבל עליו חפירו .

חידושי סנהדרין להר"ן וז' פרק זה בורר יא

וזהו • וכונן מי שפרע מקלט חובו והסליש את שטרו שדבר תלוי בידו • והקסה עליו רביו תס"ז דאפיכא הוא דאם אויבר ולא אשכיד לא היו אשכבתא בדאחרין בפרק אויבונשך (דף ע"ג) ומאי שח' תאם אויבר ולא אשכיד אשכס במוטבא דלא היו אשכבתא • ומתוך הים בידו הכא לאו בידו אלא תידי דהוי בידו לאו אשכבתא • לפיכך פירוש דטעמא דרבי שמעון דאמר כל כי האי גוונא לאו אשכבתא היא משום דזה רונה לקנות וזה רונה להקנות • ואין זה כנון דאם תוקמין לקמן אליבא דרבי יהודה משום דבי טרפון דאית ליה אשכבתא ואי טעמא דרבי שמעון משום דזה רונה לקנות וזה רונה להקנות הא לא חיון לרבי יהודה משום דבי טרפון דאמר אשכבתא לא קניא היכא דאיכא טעמא דמתוך דזה רונה לקנות וזה להקנות דהא לא שמעין ליה דאמר אלא בתולה בדעת אחרים כי התם • אלא נראה ודאי שפירש רש"י וז' עיקר דהיכא שאין הדבר תלוי בידו כלל אין בו משום אשכבתא וליכא למימר לא גמר ומוקי מפני שהוא סבר שפליגין תנא דהא לאו בידו הוא כלל היכאכ ודאי גמר ומקנה • אבל כשהדבר הוא בידו תמס הוא סומך בדעתו לעשותו ולא גמר ומקני • וזה הוא עיקר אשכבתא דלא קניא והיינו מתניתין דמי שפרע מקלט חובו וכו' שבידו הוא לפרוע את חובו וסומך על כך • וכן מתניתין דאם אויבר ולא אשכיד אשכס על עמלו שישלם אף זו הא ודאי כמי בידו הוא שיחרוש השדה ויורעו וכהא ודאי איכא אשכבתא כיון דגוים והכי איתא בהדיא בפרק המקבל • ומ"ה אורח רש"י וז' דכבי האי גוונא איכא אשכבתא • והא דאחרין באהא נשך דהתם בידו ולא הוי אשכבתא ההוא מיירי בגוונא אחריתי כגון שהוא משעבד על עמלו שאם אויבר את השדה שישלם לבעל השדה כמו שסיתא דרואיה לעשות והא ודאי דהא הוא דהיון שבידו לחרוש ולורוע ולא קיים תנא לדעת כן הוא שישלם לו כמה שסיתא דרואיה השדה לעשות דכל דבר שהוא תן הדיון אין בו דין אשכבתא שהדיון עמלו מחייבו בכך אבל מה שהוא גוים ומשעבד עמלו באלפא וזו כהא ודאי איכא אשכבתא ולא קניא • וכן נתייח דאחרין התם דכלל שאין בידו הוא הויא אשכבתא אין הכוונה על מי שתולה בדעת אחרים לגמרי ולא על דעתו דכבי ההיא גוונא ליכא אשכבתא אלא התם מיירי גבי ההוא חוץ דהיכא וזו לחברי' לתוכן חמרא ושעבד עמלו בכך ידוע ופשוט ולא מוכיח ליה אחרין מעיקרא משלם ליה כדאזיל אפרותא דזול פסט ולכסוף אמרו דהיו משלם ליה משום דהויא ליה אשכבתא שאף על פי שעבד על תנאו דהיו בידו שישלם לו לפי שאין הדבר בידו שימכרו לו כי שחא לא ירנו למכור לו וכיון שקבל עליו לשלם שלא כדיון יש וכו' אשכבתא מה שאין בו כח אויבר כו' שהוא בידו שלא להוירי ואינה תלוי בדעת אחרים כלל • ומכל תקום כשאמרו התם אין בידו אין הכוונה שסיתא הדבר תלוי בדעת אחרים לגמרי דאי הכי לית ביה משום אשכבתא ובדכתיבנא אלא שאני הכא שחחרים שותפים עמו והוא סומך על עמלו שיעשה הדבר על ידו שימכרו לו את היין במשותף כמנהגם • אלא שכל תקום מאחר שאין הדבר ברשותו לגמרי אינו בדין שישלם והויא ליה אשכבתא וכו' דברי רש"י וז' נכונים • ולפי זה כהא פליגי רבי שמעון ורמי בר חמא רמי בר חמא סבירא ליה דמשחק בקוביא הוי אשכבתא משום דאמר קים לי כנפשא דאנא ידענא טפי הא אשכס הדבר תלוי בדעת אחרים ודאי לא הוי אשכבתא ורבי שמעון לא ניחא ליה טעמא דאנא קים לי כנפשא טפי דכיון שאין הדבר תלוי בידו מתם לעשות כרעונו אלא שהוא מוסר את עמלו לענין השחק כדי שיודעו קרי הוא בתולה בדעת אחרים לגמרי ולא הוי אשכבתא שאינו סומך בדעתו סמך של כלום אלא שהוא גומר ומקנה מעבדיו • ולפי שיטה זו הדבר פשוט לדין דקיימת לן ברב שסת דחין במשחק בקוביא אסור גזל לא דאוריותא ולא דרבנן • והאי דפרק שאל דאחרין דבר זה אסור אשכס בחול משום קוביא הייא לית הילכתא • וכן כתבו בתוספות וז' • ואיכא למידק לשיטה זו שאתרנו דכל דבר שהוא בידו איכא אשכבתא • דהוא מוכח בפרק איזא נשך (דף ס"ג) גבי אשכמי דהוה שתי שיכרא מיירי דהוא בידו ליכא אשכבתא • יש לומר דהתם מיירי כגון שהוא דבר שהוא בידו מתם לעשותו כלי שום עבוב בעולם והוא מניח אותו לדעת תלשעות דכי האי גוונא מתנה הוא דקא יתיב ליה וגמר ומקנה • וכן יש לומר שאם תלה איזא תנאי לדעת בעל דיון שאין בו משום אשכבתא כלל דודאי טפי גמר ומקנה מהתולס בדעת אחרים דודאי יש לו לחשוב שהקנה ישלים תנאו כדי שיקנה וזהו תנאי כבי גר וכו' דאין קונה אף בלא מעבדיו שהרי דעת המאזינים וז' שאם יש בתנאים על תנת או מעבדיו אין אלו כריכים לדיני כפילת התנאים ובדכתיבנא בפרק האומר בקדושין ובפרק

התקבל • וכן נראה שאף התולה בדעת עמלו שדיון להיות בו אשכבתא אינו אלא כשהוא תולה הקנין בביטול מעשה כגון האומר אם לא כתתי לך כך וכך מחלן ועד יום פלוני שדי תנונה לך ועבר הותן ולא נתן כהא יש לומר לא גמר ומקנה שהיה סבור לקיים תנאו ולא עלה בידו • אבל אם תולה הקנין בקיום המעשה כגון שאמר אם אעשה כך ביום פלוני שדי תנונה לך ועשה הדבר ההוא כהא אין בו אשכבתא שזה דומה לדבר שהוא בידו לגמרי להחנם ובשאינו נתנם גמר ומקנה • ובשדקדק על כל האשכבתות שכתלמוד תתלסם כולם שהם תלויות בביטול מעשה • וכן אין דין אשכבתא אלא בדבר שיש בו גוונא אבל אם התנה עמו בדבר שדיון בכך אין בו משום אשכבתא והיינו הסיף דאם אויבר ולא אשכיד ובדכתיבנא לעיל • ואף על גב דאחרין באהא נשך בלוייה על השדה ואמר לו אם לא כתתי לך מחלן ועד שלש שנים הרי היא שלך ויש בו משום אשכבתא אף על פי שאין בו גוונא • יש לומר דהתם נתייח לגוונא הוא כשהוא מוכר את שדהו שאין דרכו של אדם למכור את שלו לא קרקעותיו ולא מטלטליו • וזהו שאמרו נתייח מתנה שומר חנם להיות כשאל נתייח לא הויא אשכבתא אף על פי שהוא אומר גוונא מפני שהוא תולה בדעת אחרים שהרי מחייב עמלו על האונס ואין בידו לשמור עמלו שלא יכא להם פשיעה ואלא יגבז מהם יש בשם אשכבתא אם אמרו דבר של גוונא כגון שאמרו אם לא בשמור כריזיו נשלים אלאפי וזו • אבל אם אמרו אם לא בשמור כריזיו נשלים אין זו אשכבתא שדיון בכך לפי דיני התורה • ובגייטין ובקידושין לא מתינו דין אשכבתא בשום ענין לא בביטול מעשה ולא בקיום מעשה שהרי שנינו אם לא כתתי מחלן ועד שנים עשר קודם אם אשכיד מבגד פניך שלשים יום ואין הבט בכל משום אשכבתא • וטעמא דמילתא דדין אשכבתא ליתא אלא בדיון תמונות מפני שיש לומר בו לא גמר ומקנה • ואם תאמר והא דאחרין בשמעתין דרבי יהודה משום דבי טרפון אית לי אשכבתא כגורות • יש לומר דרבי יהודה משום דבי טרפון דוקא הוא דאית ליה הכי משום דדרים שלא נתנה נזירות אלא להפלה • וזהו הדין שיש דרמב"ן וז' שכתב הר"ד דוד וז' משמו פה חל פס :

רבה בע"א לוח ברבית פסול לעדות • פירש אם לוח ברבית דרבנן פסול מדרבנן וברך הסרוס ואם לוח ברבית קבולה פסול מדאורייתא ואין נרדף הכרוס • שלא בדברי קבלת מן המפרשים וז' שאמרו דמלוי ברבית אשילו ריבית קבולה לא מיפסלי אלא מדרבנן כיון דמדעתיה ויבי ליה • והרמיה מהא דבר ביתום שהיה העיד עליו לדידי חוץ ברבית ופסלי רבא לבר ביתום ומקשינן והא אמר רבא לוח ברבית פסול לעדות והו' ליה רשע והתורה אומרת אל תשת רשע עד ואי פסול מלוח ברבית קבולה אינה אלא מדרבנן מאי קשיא דהא עד לא הכריזו עליו ואם כן כשר הוא לעדות עד שיכריזוהו אלא שמע מינה דפסול הוי מדאורייתא ות"ה לא היה נרדף הכרוס ולא הכשירו עמוהו אלא משום דפלגי דיבורי דאין אדם תמים עמלו רשע :

מלוח הבאה לו ברבית הכי הגרם כרוב הספרי ולפי גרסא זו אין הסופר ואגדים פסולין לעדות אף על פי שהם עוברים על לא תשימון עליו נשך וטעמא דמילתא דלא תשימון עליו נשך במלוח שמע להו לאיכסו וטעו בכי • ואית דגרסי מלוח הבאה ברבית ולפי גרסא זו אף הסופר והעדים בכלל • וצריכא דאי תנא תולה בדעת עמלו • וקשה סוגיא אולא אליבא דרמי בר חמא דאמר משום אשכבתא • וקשה דהא קיימא לן ברבי שמעון משום דקא' לעיל ברבי יהושע כן לוי שהלכה במתו בכל מקום שאימתי לפרש ובהא לחלוק • ואיכא למימר דמ"ה אולא דק' סוגיא כרמי בר חמא משום דמחן דאמר אי תקדמתי וינך ליון ודאי קאי כרמי בר חמא דאי סבירא ליה כרב שסת משום דאין עסוקין בישובו של עולם היינו משחק בקוביא ותרמינא ליה • הילכך ודאי רב שסת כרב חמא בר אבשיא דאמר ארס • ומ"ה אי תקדמתי וינך ליון היינו כרמי בר חמא ומ"ה בעדין האי אברכתא אליביה :

ע"כ דאפילו בהנם לא עבדי • לבחוריה משמע האי ליגנא אתי כרמי בר חמא דאלו לרבי שמעון כיון שאינו עוסק בישובו של עולם מה לי בהנם • וזהו אסור דבריותא איתא אליבא דלוח הילכתא • לפיכך נראה דאפילו דרב שסת איתא שאמר שור עושה בהנם אי אפשר שלא יתא לא חומות אלא הוא • לעיל • ע"כ שילך לתקום שאין מכירין אותו וכו' • איכא למידק דהא אחרין במספת בגורות שכל החשדיון יש להם תקנה בקבלת דברי חכמות כפני בית

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורה

שאינו עושק אלא ליתמי הרטובות ע"כ :

ע"ב אמר רבי אבהו הלכה כרבי יהודה • היפך
בטקין דמסול מחסך בקוביא
ומסריה ויטס מפני שאין עושקין ביטבוס של עולם ולא משר' אסתבת
הילכך בשם מחסך ח"ן כי תמוס גזל ואפילו גזל דדבריהם לאו הכי
בין פסקו בתוספות וז"ל והרבה הן התפסות וז"ל • ולפי מה
שכתבו בתפסותו דלפניו דרבי שמעון דלמך דמחסך בקוביא הוא
תפסי שאינו עושק ביטבוס של עולם אפילו הכי איכא בתפסך בקוביא
אסורא דרבנן תמוס גזל דדבריהם וכמו תפסך הרמב"ם ז"ל •
וכדומה היא דפרק שאלא דלמרינו ודבר זה אפילו בחול אסור •
אם כן קשה מאי דלמרינו דעל דרבי שמעון אמר כל כי האי גוונא
לאו אסתבתה היא וקיימא לן בותיה וסא חמית לאסור גזל דדבריהם
איכא וח"כ לופסול לעדות מדרבנן • ואפשר לן דלמך ולומר דר'
שמעון לא קאמר כל כי האי גוונא לאו אסתבתה לענין פסקו דמחסך
בקוביא לעדות אם יש לו תמוס אחרת שאין אסתבתה זו כשאר
אסתבתות דאסתבתות דעלמא ח"ן התנאי אלא מזה אחד כדמרינו
ואחר לשמעון הכי נותן לך מהי • אם לא תלך בתקום פלוני וכבי
האי גוונא לאו קניא ואי תפס שמעון מרחוב ח"ן גזל דלוריתא
אלא כל התחשקס בקוביא התנאי הוא מפני דנדיין ס' קדמין'
יזכך לוינו תריוס ואם קדירס ויני ליוזכ ארויס ומתוך שזה רוגס
לקנות וזה רוגס להקנות ח"ן כי איסור אסתבתא דלוריתא לענין
שטס תפס זה מזה כחוקס בדרך גיל הסחוק סייסו בו גזל דלוריתא
אלא אסורא דרבנן דלוינו ח"ן דדבריהם ויפון דלא נשטפס
גזל לנסיב תליעמד איסורא אפילו דרבנן ח"ן רחוי ספילטו מסחרי
בקוביא אפילו מדבריהם אלא אם כן ח"ן לכס חוממת אלא הוא
והוא סלעיני דרב שט • ורב דוית סירול ח"ן תיש דלפיו כבי
האי גוונא איכא אסתבתא ואיסורא דלוריתא ח' תיש חד מחסבין
בחוק • וסיינו דמריה סלפול לטור יסודס תמוס דרבי שמעון
סחממאס הוא כפי הדיקין כל אחד ואחד רוגס להיות טריפן
אמר הריני כורס שזה כורס וחד אמר הריני כורס שזה אינו כורס
וכל אחד דעו לנזירות ואפילו הכי קיטן שחלס כל אחד בתנאי לינו
כורס הכי נתי אף על פי שזה רוגס לקנות וזה רוגס להקנות כיון
שיס סס תנאי איכא אסתבתא וכל דקרי ואכיל כל אחד ואחד סתמא
כן כרעא לי וכו' עליו דרבי הרמב"ן ז"ל כהנא :

אמר רב נחמן

אמר רב נחמן החסוד על העריות כשר לעדות
 פי' הרי"ף ק"ו ב' כגון שבה על העריות
 וכן פירשו הראשונים עד שנחלחל בחובו כהנקה נוסחתא אמר ליה
 רב ששת עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר חמיר ליה יגרו תקפו וזהו
 טעמו ש' רב נחמן סבבסי' ו' וספק עליו הרי' מתירא' ד'אס'
 ר' חין זה חסוד אלא שבה על העריות מתם' ועד לזה פסק
 הרי"ף ק"ו ב' כרי' שמעין משום והליכא בוותיה ב'אסוריה דמא' כך
 פלוגתא לגבי' דיני' היא אם חס' כשר לעדות או פסול' ל'פס'
 פירא' ק"ו חסוד על העריות שוא' מיוחד עולם' וכשריר
 נחמן משום שאינה עושה עבירה גמורה אלא יחוד שפך על פי שהוא
 חסוד מן התורה אינו סבור לעשות עבירה כענין גנב ניסב ונגב
 תשרי' ורבי' שמעין אסדרה ארבעין בכתפיה' וכשר שהיה עבירה גמורה
 היא דמלקין על לא טובה השמעה ורב נחמן לא חס' לפירביה קיימא
 לו כרב נחמן ומיהו רב נחמן גופי' חודש בכוכל דפסול לעדות כ'
 דעת ה' ק"ו ב' וכן הסכים הראב"ד ק"ו ב' ומכל מקום חף על
 פי שזינ' מלקין בשוקר דיון גדלה שפי' הוא בדברי הרי"ף ק"ו ב'
 שמה שספק לו ק"ו ב' מלשון חסוד על העריות אינה קושיא סבבסי'
 לומר שפך על פי' שהוא חסוד לכו על העריות מחמת שדענו כי שם
 על העריות אינו חסוד על החסוד והכי אשכחין דלחמין חסוד' על
 הטריות חסוד' על השמעה וכו' הן חסודין מחלו ולהב'א מפני עבירה
 בדורה ששנו וזו היא תשובתו ש' רבי שמעון דלחמ' חרבעין בכתפיה'
 וכיון שזה כשר ודאי על העריות חייב גמור הוא ואינו דיון להכשירו
 ודאי למסוק הבלה בחימו חש' שחמ' דין' וסבבסי' ו' וטעמא דליחלח'
 משום דשמעין ליה לרבא דקמי' בוותיה בשמעתא דלגוני רבשי' דלחמין
 ל'טובי' רשע הוא והתורה אחרת' אל תשת רשע עד הרי' שהוא פסול'
 לעדות על ידי שרשע עושה לעבירה של עריות' אלא חמל' מקום
 איכות למדך בעיקר מחלוקת' ד' תמעת דפלוגתא דרב נחמן ו' שמעין
 שייב' כפלוגתא דאבי' ורבא דלקין דרבא דבני' רשע דחמס' דין'
 הוא סבבסי' דא' על העריות כרב נחמן ואבי' דלא בני' רשע דחמס'
 היינו כרי' שמעין ופסול לעדות ואם כן מה ו' תמיה' ש' רבי שמעון
 ארבעין בכתפיה' דמי' ליהדר ליה רשע דחמס' בעינ' וי'א' שחירלו'
 דבא' על העריות ורבי' נחמור' אוכל ככלות לתאכלן' דמיוז' ביה אי' ורבא'
 דפסי'

וכן בין שהיו חסדיו לעמנו וזו תמורה לחסדים וכדליתא הס' וכן
 כך וכן כך מקבלין אותו שאלה טובו בנים טובים . וכדליתא
 בפרק קמח ד"ה ויפסקה הליכא הכי הכס' . ותירן רחב"ד
 שכתובתו שזה המעשה היה בטוב שהאכל טרפה במיד ולפיכ
 היה חסדו היה מפי שמים להאכל הטרפה אבל לא חסדו
 החסדיו דהם חסד חסדיו אלא שאין כחברים להיות מדקדקין
 בדברים ואין חסדיו אלא פושעים במלכותם . ולפיכך כתב
 הרב"ד שכל החסדים חסדיו קרה כפי פשוט . ואין זה חסדו
 שהיה שנינו . אלא תמורה לדתה לשם חסדיו ואין גדול מה
 ויתיר הרב"ד ז' ל' שפי שהיה טובה לו מחמת הריב ודעים היו
 סומכים עליו החסדיו עליו שלא למסור עוד על הדבר וחששו שהיה
 מערים ודליתא לה מלי דלמירין בפרק גיד הנשה טוב שנתנה חסדיו
 חסד כחן להקלוקל כאן להעביר הרי שחסדיו מלקוח על הטב
 המונע ולא תנינו כן על שאר חסדיו . וכדלמירין בפרק התקבל
 הלי טבחה שאלהם ואונתו כחמורין ועומדיו דמי טלומה שמעביר
 אותו על השונג במיד . ור"ד דוד תלמידו ז' הסיף טעם
 אחר דליינו טעמא שחשדו דלמיריו קא מערים לפי שהעבירוהו
 ממנו וחשדו שקבלו חסדו מזה ונפש חסד כדי שיחזירוהו למנו
 אבל קבלת החסדיו שכתובת במיד סתן כאין מעשנו לקבל דברי
 חברות ולא עשו אותן ככלום הדבר ברור . אבל שאלו לפסוק חסד
 פושטין כמו שאלמו מן קרא דטובו בנים טובים :

אמר רבי נחמיה

אמר רבי נחמיה לא חזרת לדעים כלבד אלא חזרת
תמון. פירש רבי נחמיה דוקא
פניו ארבעין בענין חזרת תמון דשביעית כלבד דרבנן סברי דליון רבין
גול תמון מבעלים אף על גב דנכסה דקדושת שביעית. ויז חייב להחזיר
הכסין הסוף ורבי נחמיה סבד דלפילו בכמה גוונא חייב להחזיר
אבל בשארם שבה ליוז תמון מסור מיד חזירו פשיטא דלפילו רבנן
חזרו חזירי להחזיר התמון כגון מליו ברבית ותסחי' קבוצי' למחן
דלית ליה דקבוצי' חילא סתמחא. ובי יומא אף סבן כיון דרבנן
לא חזרו תמונא כל סבן דבעינן קריעת טטרו'. יא כיון דרבוהא
אשמינן דאף על גב שלא קבל עדין טוס דבית אלה שכתב בשטר
בעינן שיקרבו הסטרוה כולן ולא יבטל לא אף בקרן ולא אף הדבית :
רבא חטפי ושקלי בעל כרחיכו גזרו בכו
בין רחוק רבין דאף חטפי ואלא תמל ולי חטפי בעל

ברחיקיו ונח יחסי דמי חין זה חסכן חלל גזן . יס לומר מחסיה
היו נוטלין על דעת שלא יקנו דמים ואחר כך הם נותנין דמים והם
נכסלים על כוונתם להצא . אי נמי נחמני סיס דשם
נותנין דמים גורו על כך חף בזהם פסס חוטפים ונחמני דמים
אחר מעל ברחם כס נותנים . ועיקר הפרס שהחמסנין נתנו
דהו יחסי דמי סקו כשרון מחסיה חורן עבשיו ופסלו אותו ויגיד
עליו דיעו הנוגזין שהיו נוטלין מלידת חרם דלית בכו חלל חפני דרכי
פסס והיו מחסנין אותו מחסיה כיון דחור דרכו סוף דתמונה סקני
פסלנה והו פסלו הנוגזין נתנו סקו כשרים מחסיה הכי נמי
פסלו החמסנין שהיו כשרים מחסיה חפני שהיו מתמידים לחסום
כדי חרם . והם תמחר כיון דחמסנין חיוני פסולין אלו מדרהים
הכי חמרינן בפרק קמח דבבא מטיעא גבי משביעין אותו שוטם
שליה בדרשונו נוחל מני דחבר תמונה חפני כשרים פסלנה והלל חלל
שהו חמסל כונה שהיה שוה הפקדון חלל סמלו חוסשין שחט עיניו
כמו כס חין לנו לפסול חמסנין שוטם כלל בכרה . חיובו לחומר
סלל הבריו הכרה חלל לפסול לעדות אבל לכשעת חסור הוא סלל
בכרה שלענין חד משעת העברה יס לנו לחסור אבל לענין פסול
עדות הואיל מן הדון חיוב פסול חין לנו לפסלו עד שיכריזו עליו
שהו פסול . אי נמי יס לומר סס שהו לוקח חלל מחסירי דבר
חקק וחומר וטעון לו דמתיס סס פו שהמוכר חלל בכרה ודבר
פסול דרהים מושג חלל משעת עליו לחיוב ליעידו חסור
אלל יס משביעין אותו שוטם שליה בדרשונו שחוסדין אותו שהו
בכרה הוה סכירה לייס שיחא פסול מן התורה שחיוב מורה סלל
כל כך כמו זה שהו נוטלם בדרך חקק וחומר ומהדרין הפס
דחלין . בבלי גזונא חני מורה היתירא דלל חמורד לארסי בלא דמי
משעת לכו :

דף כ"ט א פוקן וזרעו

דביבוע"א פוקו זורע
 ב'ציעצוה' חסום ארנונה פירט
 סטאנעם לא היה להעמיד חלל
 להנחת עמנוט סלא יפסידו הארנונות וכל
 ידבר ואף על פי שהוא בפרהסי' וכדליתא לקח פוקו פן סורד
 ויבי ליחא בדיו' בירושלמי בסכת פשיטת פרק' חלו החורשין
 פשיטת למח חין חומרים סיבה ואל יעשר כדן בפרהסי' חפשי

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר יב

ל' חלף דשטרא חספא בעלמא הוא כיון שהעדים פסולים והיו קסידא
לדקוחות מ"ה תקימו רבנן שיעל שטר זה משום תקנת השוק .
כן נראה לי :

איכא בנייהו

דלמדידו תרי בחד תרי בחד . וזו היא
גרסת רש"י ז"ל ופיר' דלתו ארבעה עדים
והיווה הסני עדים ראשונים תרי בחד ותרי בחד . והקשו עליו
דמאי שנא דלא דהוי השתא חדוש טפי ממי אתו תרי לבדו תרי דלענין
בגוונא דליכא חדוש בגון שלא דאו שתיין יחד חלף אחד מחלון זה ואחד
מחלון זה ולא דאו שניהם זה את זה דהאחד אינו יכול לסייע דבריו
חבירו לומר אני הייתי עמו . אי נמי זה מעיד הלוחה בלח' בשבת
והאחר הלוחה בשני בשבת דלון אחד מסייע דבריו חבירו . אבל
רבינו תם ז"ל גרים דלמדידו תרי בחד כלומר שלא היפה מחלה חלף עד
קאמר בגון דלמדידו תרי בחד כלומר שלא היפה מחלה חלף עד
אחד שהעיד והוא על פי שנים עדים דהבא דלוי ליכא חדוש :

אי נמי

דפסלניהו בגוונא . גירסתא זו ברוכ הנוסחאות
וקשה אי פסלוס עדים אחרים שהם גולגין פשיטא
דפסולין הם למפרע מעת שגולג דהא חוקיהם דגולג דלורייא לא
בעי הכרח וידידי שייך הכא פלוגתא אי פסולין למפרע או מכלא ולהבא
בלחוד . ועוד הקשה רבינו תם ז"ל הכי שייך לחומר דפסלניהו
בגולגות הרי לון זה דין עד וזהו כפי מלי בנייהו בעד וזהם
מכל מקום כריך שיעירו בעדות גולג דאי לא הכי לא חופסיל
זה דין אחד הוא . ואף על גב דגולג דלורייא לא כפי פסלניהו
לפיכך גרים רבינו תם ז"ל אי נמי דפסלניהו בגולגותא ופירש ששני
עדים היו ופסלוס הא' בגולגות וזה האחר אחריו והלא' במקום פלוני
עמנו הייתי דהשתא ליכא חדוש מכיון שהאחר האחר בגולגות שאין
זה שהיווה חלף אחד :

רבא אמר כשר

רשע דחמשינן . הקשו בשם ר"ה
ז"ל והא' תנן כשר כל הנשבעין (ד' י"א)

ושבגגו חסוד על השבועה כיצר אחת שבועות העדות וכו' היה אחד
מנה משחק בקוביא ומלוי ריבית וכו' שבגגו בשבע וגו'ל והרי אחת
רואה דכל הפסולין לעדות פסולין לשבועה שפרי דינן שוק והרי רבא
דכפי רשע חמס סבור' ליה דמי שהא' רע לשמים בלחוד אינו רע
לשמים ולבריות ואין אשכחין התם שמו חושדין מי שהא' רע לשמים
בלחוד דהיינו שבועת שוא לביות רע חף לבריות שיכפר ממון חבירו
ולשבע ודלוי דלרבא מומר להכעיס כשר לגמרי לעדות ולשבועה .
וכן נמי דלוי שיהיה כשר לשבועת הדיונין דלא ישבע לשקר יהיה רע
לשמים ורע לבריות וסענו קוש' זו כ"ע . ולי נראה דלוי קוש'
דרבא נעלם סביר' ליה דרע לשמים אינו רע לשמים ולבריות אבל
התם שוק מוכע לחבירו מנה וכופר במקדש והודע לו במקדש את
המסופקים בכופר זה אי אשתמוטי קא משתמט או שמא אינו חייב לו
כלום . ות"ה אמר רחמנא רמי שבועה עלי' כי היכי דלדוי וכשישבע
שאינו חייב לו כלום אמרינן דלוי קושטא קא חמר דחמסו חמומא לא
חמסו אשבועה אבל כוז שחשוד על השבועה במה יבחין במלוי דכופר
בחבירו אי אשתמוטי קא משתמוט או שמא אינו חייב כלום דהא
בשבועה חסוד הוא לעבור עלי' הלכך ה"ל מחויב שבועה שאינו יכול
לישבע ויפסל כן נראה לי :

והלכתא כותיה דאביי

ומשמע דבי היכי דלא
בשיקורשע דחמ' בעבור'
של תורה ה"נ בעצירות של דבריהם כסס שגולג של דבריהם פסול לעדות
וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י' מה' עדות . מתקימו לניחן שכל החסוד'
לאכול דבר אסורים של דבריה' בין שהן עושין להכעיס או לתאבון פסולין
לעדו' חלף שכן לריבין הכרוה וכלא הכרו' הן חסודין על השבועה לאותו
לשון שכתבנו למעל' שאין לריבין להכרוה לחסוד שבועה : אי ודאי קטל
בפשא ליבדיניהו לטיוס . פי' רש"י ז"ל ינקרו טיוס משום דכטלי דיני
כפשות ולא היה יכול להמיתו במיתא האמורה בו וקנסא הוא דקא עבד
בית מפני שפ"ד מכין ועונשין שלא מן התורה . ומיתה הוא דדון מכין
ועונשין שלא מן התורה ויותר חמור הוא ממה שהוא דין תורה ויותר גרדי
וייבין גדולים ומומחין והלך אפשר לעשות זה בעל שאלן להם בח דבריו
כפשות כלל אפילו במה שהוא דין תורה . לפיכך פי' ה"ד דוד ז"ל שריש
גלותא לא מכח ב"ד ה' עושה שהוא לא הי' דיון אלף מכח המלכות שדין
המלכות לבקר אכשי' כרעות והיה נותן רשותו לרש' גלותא לעשות הדבר
כפי דעתו :

ע"ב מתניתין

ואלו הן הקרובים לחיו ואחי אביו וכו' .
כל חלף הקרובים השמיין במשגמיו לא
הולכר בו לן להיות שמיין במשגמיו כי יש מני באב אחד שהוא אב וכן
וחתן

דפסיל דכפין ואכיל כפין ומסידר והכי גמי על בולמוס של עדות
יהא מעיד עדות שקר בגון שמאמר לו האשע שיעיד עדות שקר ותשמע
לו . ולא הענינו כלום דלא כן מלי טעמיה דרב נחמן . ולי
בראש' דלון זו קוש'א דהא פליגי אי דמי לחומר אוכל כבלות לתאבון
אוכל . ומכל מקום יש לפרש שהיה לחומר אוכל כבלות לתאבון
שמשום חשש ממון ממש שאוכל אותה מפני שחולא אותה בולג לחמדת
ממון . ויש שתרנו עוד דלא על הערוא רשע דחמס הוא שהוא פוגם
את האשע והוא רע לשמים ורע לבריות . ומכל מקום בא על הכהמה
קשיא לכו דודאי פסול לעדות וכדאיתא בפרק קמא . לפיכך הפיר'
הנכון דפלוגתא דרב נחמן ורבי שמעון לא שייכא בפלוגתא דאביי ורבא
כלל דפלוגתא דאביי ורבא היא אי חסוד לדבר קל הוי חסוד לדבר
חמור או לא דלמיא הוי חסוד ולרבא לא הוי חסוד וכדאמרין לקמן
דפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי דודאי חמור לאוכל כבלות אינו רע
לבריות ואינו חמור כמעיד עדות שקר שהוא רע לשמים ורע לבריות .
וכא על הערוא ודאי חף על פי שנאמר שאינו רע לבריות מכל מקום
חמור הוא ממעיד עדות שקר שהוא מחויב כריתות ומיתות בית דין
ודינו שיהיה פסול לעדות חלף משום דרב נחמן הוא מכסיר משום
דירא דעבירה תקיף ליה טובא ואפשר שיהא חסוד על הערוא וזה
יעיד עדות שקר ורבי שמעון השיב לו ארבעין בכתפיה וכשר ש"מ
רשע הוא מעבירה חמורה וגופו פסול לעדות והלכה כדבריו דרבא קאי
בומיה דרשע הוא והתורה אמרה אל תשע רשע עד כלומר רשע
בעבירה חמורה אבל בעבירה קלה הרי רבא עמנו מכסיר מומר אוכל
כבלות להכעיס וטעם אוכל כבלות לתאבון דפסול לב"ע מפני שהוא רשע
דחמס שאוכל אותה מפני שחולא אותה בולג וכדכתבנא :

רפוב ע"א עד זומם

רש"י ז"ל שהעידו בניסן והיו
צתרי שלאחריו ונפסלון מניסן משעם שהעידו בבית דין . דלון
לפרש שהעידו בחדרי כך ראונו בניסן דהוא דלוי לכולי עלמא לא
מיוספלי לא חתרי מעת שהעידו העדות בבית דין דהשתא הוא דמסקרי
זהא מיירי במלוא על פה דלוי בתלוי בשטר האי לא אפשר דמתומו דזון
מלי למומר אחרגוהו ובתגוהו שהלואה היפה מעיקרא ולתועלת
הלוי אחרגוהו ובתגוהו . אי נמי משכחת לה אפילו במלוא בשטר
וכגון דכתיב בשטרא שטרא דגן בזמניה כתבגוהו ולא אחרגוהו :

רבא אמר

מכלא ולהבא הוא נכסל . ואם תאמר והא' רבא
הוא דלמחר בפרק חוקת הכתים (ד"ה) גבי זה
אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי וכו' ואמר רב
נחמן אוקי אבילה כהדי אבילה ואוקי גברא בחוקת אבהתא אחר ליה
רבא והא' עדות מוכחשת היא . ואמאי הא אפר רבא דמכלא ולהבא
בלחוד הוא נכסל ואם כן התם כשהעידו העדים דלא אבותיהו' ואכלה
שני חוקה במה שהעידו דלא אבותיהו' ויהא נכסל הוא ואחר כך כשהעידו
על החוקה נכסלו ואם כן אמאי אחר רבא והא' עדות מוכחשת היא
דעדות אבהתא קמיתא כוז כשר . ומו קשיא לקמן גמי דאמרין
דרבא כאבי סבירא ליה והבא ה"ט משום פסידא דלקוחות אס' כן כל
עדות מכלא ולהבא הוא נכסל בין במתנה בין בחוקה דלי' לא תומא
הכי כי אמרינן בגמרא מלי בינייהו הוי ליה למומר עדות התם ומתנה
והרבה עדות א"ב . חלף דלוי בכל עדות קאמר רבא מכלא ולהבא
הוא נכסל והיכי אמר התם כהדי סהז שיקרי למה לי . ואיכא למומר
דהתם כיון שהעדות אחת כמכלא ולהבא דמי דודאי באותה עדות
שהוכחש תורה רבא דפסולה :

רבא נמי

כאבי סביר' ליה . כלומר דהיכא דליב' למיחש
לפסידא דלקוחות בגון שהעידו בנתיים בעדות
בניהם או עדות מתנה או עדות קידושין אי נמי עדות נפשות למפרע
הוא נכסל . לא הא דלמחר מכלא ולהבא הוא נכסל שהעידו בנתיים
בעדות מכירות והלואות דליכא פסידא דלקוחות שלא ידעו בפסולו
של זה . ואם תאמר והא' אמרינן לשל דגולג דלורייא לא כפי
הכרוה ולא חייש לפסידא דלקוחות . יש לומר דלא דמי דגולג יס
לה קול משעם שגולה כיון שגולג בפני עדים אבל הזמה כהי' דלית לה
קלא משעם שחמומו לית לה קלא משעם שהעידו דלא ידעין אס' ומכלא
זומתין ומ"ה חיישין לפסידא דלקוחות חף על גב דפסול מדלורייא .
ואם תאמר וזו חיישין לפסידא דלקוחות ניהוש נמי לפסיד' דמוכרין
דכיון שנחמלו שקרנין ניהא דכל אותן המכירות שהעידו עליהם בנתיים
הם שקר כדברי המוכרים ומלי חות' דשמכית אלקוחות דטעני קושטא
טפי מן המוכרים . ולי נראה דלפסידא דמוכרים ליכא למיחש
דא' מיירי בשלוקח מחויין בשדה וזוהי לי שטרא דמוכר מכהר' לא
ויכין דאוכא תרתי חוקה ופטר' מוכחא מילתא דמוכר מכהר' לו דלי
לא אמאי לא תכשו בבית דין עד השא' שילכך יצאם מוכיותהן הן דמכרה

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

וחתן שהם שניין באב אחר ולפעמים יהיו שני שלקים מאב אחד בכללים
באב אחר. אבל אי אהת מונח כל השלשה חלקים מאב אחד והם הוא ובנו
וחתנו ויהיו בכללים באחד ולפיכך לקח התנא כל הקרובים שיש להם
אבובן וחתן והם שלו השניין במשנתו וכל שאר הקרובים שלא נשנו
במשנה אין להם אבות ובנים וחתנים חוץ מאביו שלא הוגדר התנא
לשנותו אפי"ר דים לו בנים וחתנים משום דכדריא כתיב לא יומתו אבות
על בנים ובנו לא היה חמי' למיתני הכא דאין לו חתנים דחתן בנו כשר
הוא וכמו שפירש לפיטו בע"ה. ואפי"ר דמי' בחתניו אחיו ובנו
וחתנו ובפיק בק"ו מאחי אביו השניי אחריו וזה שאם אחי אביו פסול
לו הוא ובנו וחתנו ב"ש שהוא פסול לאביו הוא ובנו וחתנו שהרי זה
מכה אביו הוא בא שהיה אח לאותו הדור. אלא אפי"ר דנפיק בק"ו
כיון דהיה גזונא לא חתניא בהדיא בחתני' תני תנא כולו גזונא דלא
הו בהדיא בקרא. וכיון דתנא דחתני' בעי למיתני הכהו אבות דהיה
לוי בנים וחתנים איכטריך למיתני אחי אביו ואחי אמו ובכל אחותו
דלא נקט בן אחיו וכן אחותו לא תני למיתני בהו בניהן וחתניהן דה"ל
שליש דראשון וכשר. וכן אי נקט אחי אשתו אין לו חתנים דהיינו
חתן גיסו כדאיתא בגמרא וה"ל באינך כולו דחתני'. ותמ"מ כיון
דקתני בחתני' גיסו ובנו וחתנו דפסיל בחתן גיסו ה"ל למיתני אחי
אשתו ובנו וחתנו אלא דמ"מ כולן הן בכלל השניין במשנתו דאחי
אשתו היינו בעל אחותו וכן בעל אחות אשתו ובנו היינו בעל אחות אמו
וחתן אחי אשתו היינו חתן גיסו דכי פירי גיטו וכמו שפירש בגמרא
וכי קתני בעל אחות אביו ובעל אחות אמו לא היה ליה למיתני בן אחי
אשתו וכן אחות אשתו לפי שאין להם בנים וחתנים. וכי קתני נמי
בעל אמו לא היה ליה למיתני חורגו לפי שאין לו בנים וחתנים. וכי
קתני חתני ה"ל ה"ל למיתני חתנו אלא שאין לו חתנים דאפי"ר דבן
חתנו או בת חתנו פסולין לו דהיו להו בני בתו ופסולין דלא ק"ל כמר
דרב אשי דאכשר באבא דאבא ובדאיתא בשר"י שגולין (דף קמא)
ח"מ חתנים אין לו שלא פסלו בגמרא אלא אחי חתני ואחי חתנותו אבל
אחי חתני ואחי חתנותו לא פסלו וזה מכלל טעמו של מר ב"ר אשי דאיתו
סבר דכיון דלא קתני חתנו אין לו בנים וחתנים ואנן ס"ל דמשום שאין
לו חתנים לא קתני ליה אבל בנים יש לו שכן בנו וכן בתו שני בראשון
הוא לו ולא מיתני שני בראשון סיהא כשר בקורבת עמלו אלא שנקרבו
אימות נחלקו שבעלי קרובות בראשון ושני זהו מחלוקת חתן גיסו
שהבנים שלהן הן ראשון ושני וחתן בתו. שחמרו שהוא כשר הוא בעל
בת בתו שהיה שניה בראשון ואין כחן אלא קורבה אחת של קידושין.
ויש כיוצא בזה שהוא פסול וזהו חתן אחיו שאף הוא בעל בת אחיו שהיה
שניה בראשון אלא שהשנים בזה שכן בנו אפי"ר שהוא שני לרחוק הוא
לו יותר מכן אחיו וזהו הכשרו של מר ב"ר אשי אלא דלית הלכתא
כוותי' ככן בנו אלא מ"מ כבעל בת בתו אין לנו שיהי' פסול. שאין לנו
ללמוד מכן בנו שח"מ רחוק הוא ממנו כיון דמעלמא קאתי ואין למדין
קל מחומר להחמיר עליו. וודאי מבין שלא נשנה חתן בתו במשנתו
אין לנו לפסולו שמשנה זו חתוכה היא שאין עוד קרובים פסולין אלא
השניין בה ואין לדון ממנה בק"ו וסייענו דלא למדו אחיו מק"ו דאחי
אביו וכדכתיבנא לעיל. וסייענו נמי דלמדין בגמרא אחי חתנותו לא
יעיד לי בן אחות חתנותי וכו' ותנא תונא וכו' ואפי"ר שאלו אחי חתני מהו
בן אחי חתני מהו וכולו יליף להו מחתני'. הא חתן קרובים דלא
אחו מחתני' כשרים. וכבר כתבתי שלא היה נריך התנא לשנות אחיו
הוא ובנו וחתנו דמק"ו מאחי אביו נפיק. ואחי אמו לא הוגדר ללמוד
על עמלו שהוא פסול דהא קתני בעל אחותו ובנו שהוא לו אחי אמו.
וכן לא הוגדר ללמד על בנו דהא קתני בעל אחות אביו ובנו שהוא לו בן
אחי אמו. אלא הוגדר ללמד על חתן אחי אמו שהוא פסול. ובעל
אחותו לא הוגדר ללמד על עמלו שהוא פסול דהא קתני חתני ובנו שהוא
לו בעל אחותו ולא על בנו דהיינו אחי אמו כמו שחמרו. אלא משום
חתנו איכטריך ובעל אחות אביו בשביל עמלו הוגדר שאין זה בן גיסו
דגיסין היינו בעלי שתי אחיות כדלמדין בגמרא כגון אבא ופנחס
דגיסין אבן. ולדעת הרב בעל המחור שכבש שאחי אשתו בכלל גיסו
לא הוגדר בעל אחות אביו וכן לא הוגדר בשביל בנו דהיינו אחי אמו
וכנו כמו שחמרו אלא לפסול הוגדר. ובעל אחות אמו היינו בן גיסו
שהוא לו בעל אחות אמו אלא לבנו וחתנו הוגדר ובעל אמו לא הוגדר
בשביל עמלו דהיינו חורגו שהוא לו משום בעל אמו ולא שהוגדר משום
חתנו דהיינו בעל אחותו ותמ"מ בעינן ענה בגמרא בנו היינו אחיו
וה"ל דהוה מבי ממי לאקשויי בעל אמו היינו חורגו וחתנו היינו בעל
אחותו אלא חשני שהחירף הוא על שני שחמרו לא נכרעה לאחי האח
ורב חסדא אמר תנא חתן מן האב ואחיו מן האם וזהו דרך כל משנה או
שכשכר קרוב א' תנא את כולן. וחמיו בשביל עמלו הוגדר אבל בנו
סייענו בעל אחותו וחתנו היינו גיסו. וגיסו לא נגדר בשביל עמלו
דהיינו חתן חתני ולא משום בנו דהיינו בעל אחות אמו כמו שחמרו אלא

לחתנו הוגדר. וחורגו לבדו לא הוגדר לומר דהיינו בעל אמו שהוא לו
חורגו אלא שהוכרחו ללמד שהוא לבדו שאין לו בנים וחתנים ואפי"ר שכן
עליו טעמו. וכן נלמוד מזה ועל מה שכתבנו למעלה שאחי חתני ואחי
חתנותו כשרין ואפי"ר שהיו עליו טעמו שכן שכלם דורות של משנה
שהוא אסור עליהן מחמת אשתו אין בהן פסול עדות אלא בראשון דהיינו
בת אשתו ובנה ולא בן בנה ולא בן בתה כך שלשה דורות שלמעלה שהוא
אסור עליהם בשביל אשתו אין בהם פסול עדות אלא בראשון דהיינו
חתני וחתנותו אבל לא אחי חתני ואחי חתנותו. ואל תתמה שאחי חתנותו
פסול ואחי חתנותו כשר שהרי למד ב"ר אשי אחי אביו פסול ואחי אביו
כשר כמו שכתבנו למעלה וכן הוא בודאי מדלא קתני ליה בחתני' לאחי
חתני ואחי חתנותו. ותמ"מ שנו במשנתנו חתני ולא שנו חתנו חשני
שאין חתנים וכדכתיבנא: בשנה ראשונה דודו וכן דודו וכל
הראוי לירשו. פי' רש"י ז"ל שהראוי לירש פסול אבל הראוי להירש
ולא לירש כשר כגון אחי אמו שהוא מנחיל ואינו מנחל וטעמא דמילתא
שהראוי לירש טעם בעדות למורש ולא הראוי להירש ולא לירש. ואין
זה מחזור שאין זה פסול קורבה מחמת נביעת עדות שא"כ יהא הקרוב
גאמן לחובה ולא לזכות. לפיכך נרחין דברי הר"ן פליגי ז"ל שהראוי
לירש פסול למורשו וכן מורשו פסול לו אפי"ר שהוא אינו ראוי לירשו
ושלס"ה ז"ל מסכימים שראוי לירשו בקרא כל זמן שהוא ראוי לירש פי' אפי"ר
משום נחלה ואפילו פי' אשתו א"כ אין התנא הראשונה חולקת אלא
בעל אמו ובנים ובעל אחות אמו ובחורגו שאין ביניהם דין ירושה
כלל. ר"ל שאין אדם וזהו בבכסיו וטעם מחמת עמלו אף על פי שאפשר
שתבא לו הירושה פי' עילה אינו כלום כגון אשת אביו שהוא וזהו
בבכסיו פי' אביו או על ידי בנים שהן אחיו מ"מ אחות ירושה אינה
לו מחמתו ואינו נפטר ראוי לירשו בכך אבל כשהוא יורש פי' אשתו אינו
דומה לזה שהרי לעמלו הוא וזהו שמה שקנהת אשה קנה בעלה ועמלו
הוא לעמלו לפירות. ומעתה נחמר שרבי יוסי מודה הוא בחאי אשתו
שאפי"ר שחמרו בגמרא פיר' חולק הוא בגיסו אחי אשתו ללא בכלל גיסו
הוא אלא בכלל בעל אחותו שהוא לו אחי אשתו. וזו קושי' של הר"ן
הלוי ז"ל שאומר שאחי אשתו בכלל גיסו. שא"כ יהא חולק על אחי אשתו
ועל חתניו ופי' אפשר לו לפי מה שחמרו. וזה שאמר ר' יוסי וכל
הראוי לירשו לאו דוקא ראוי לירשו דא"כ נחלם ממשמשט ויחלבת עד
דאובן ויסיח רחוק ממנו כמות דורות ויהי' ראוי לירשו ולא יהי' פסול
לעדות אלא ראוי לירשו דקאמרינן ראוי לירשו בקורבה זו של ראשון
ושני דוקא הוא אומר ותמ"מ קאמר בחתני' דודו וכן דודו. אבל דעת
הרמב"ן ז"ל שאין נקרא ראוי לירשו אלא כשהוא ראוי לירש מחמת
עמלו ולא מחמת אשתו שהרי כשהוא יורש מחמת אשתו לאשתו הוא
יורש שאפי"ר אחי אשתו קיימת חיו יורש כלום וזהו שחמרו דודו וכן דודו
למיתן שכוונתם על משפחת האב שהוא הראוי לירש בכל און שדודו
של אדם יורש בשאין אביו קיים ובשכסיו קיים הוא יורש על ידי אביו
וכשחמרו וכל הראוי לירשו לא לרבות שא"כ נחלמו כל ישראל פסולין
להשיר זה לזה שכולן דרואין לירש זה לזה פי' משום נחלה אלא כל
הראוי לירשו אמרו שאין כל שני בשני פסול אלא הראוי לירשו כגון
דודו למעט בן אחי אמו. וטעם משנה ראשונה הוא לפי שאין קורבה
אלא מן האב לענין נחלות ולפיכך יבוס וה"ל ס"ל דה"ל לענין עדות
ואפי"ר ח"כ מהו שחמרו וכל הקרוב לו בלחמה שנה דמשמע דבקרובי
אישות עסקינן שהם מתרחקים ים לומר דלאכשר אשתו אחר שגירסה
אחריו בן.

גמרא. לא יומתו

אבות בעדות בנים. ואפי"ר והא
איכטריך קרא לגבי' שלא יומתו
האבות בעון בניהם כדכתיב באחיהם ואת בני האבות לא המיתם ככתוב
במסכת משנה לא יומתו אבות על בנים. איכא למימר דמקרא אינו
יוצא מירי פשוטו דפסטי' דקרא הוא שלא יומתו אבות בעון בני' ומדרשו
שלא יומתו בעדות בנים ומקרא ח' מתחלק לכמה טעמים כדכתיב אחת
דבר אלהים שמים וזו שמיים ח"ג משום סיפ' דקרא דכתיב איש בחטאו
יומתו. וכ"ל ולמאי איכטריך לן קרא שלא יענשו האבות בעון בנים
וכי נריך לומר שאלם הכה הכן אפי"ר ח' קלל אמו שלא נהרגו חת
האב. י"ל דשיקרא קרא לא אחי לפוטרו מן העונם דהא פסיטא הוא
אלא שהוא אזהרה על הדבר שלא יעלה על לב ההואל לפסוק חתנו על
הבנים בעון האב או על האב בעון הבנים והיינו דכתיב וכן התבנים לא
המית: בשאורחין מעשה אבותיהם בידים. פי' והיינו דקרא
בדין שמים שידעין בדין אחיהם מה היה ואם היה אמת אם לא אבל
בדין אדם הן אינן בקיאין לידע אם אחיון מעשה אבותיהם אם לאו
ולפיכך מן הסתם מחוקקין להו כאלו אינן אחיון. וסייענו דלמדין
בגמ' כשהוא אומר איש בחטאו יומתו בשאין אחיון שחמרו שפירשו זה
לדבר אדם הכי הוא בשאין אחיון שכן הוא בדין בין שיהא אחי
אם לא לו:

חירושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

יג

בעלה פסול לו שהרי יהיו בעלי אחיות ודאי שהאם והאחות שנין סו
בקורבה ח"כ פשוט הוא שאם חתן אחי אשתו פסול ה"ה חתן אחות אשתו
לפי המשנה שהיא פוסלת בו אבל מה שאומר הר"ן ז"ל שחתי אשתו
ככלל בלשון גיסו בדקדק ר' יוחנן עלי' דר"ל גיסו אינו נכון שהרי פירשו
בגמרא מה בין גיסין כגון אבא ופנחס אלא שח"מ אחת הוא שחתי אשתו
דין גיסו יש לו כמו שאמרנו : חורגו לבדו והוא הדין לגיסו .
תמה הוא הא"ך אפשר שישי' גיסו לבדו דהא קתני במתני' בעל אחות
אמו דהיינו כן גיסו שהוא לכן גיסו בעל אחות אמו . ורש"י ז"ל פי'
דבי אחרינן גיסו לבדו לא למעוטי בט דהא מבעל אחות אמו נפקא אלא
למעוטי חתנו אחרינן שהוא נפסל מחמת גיס' ולא מקורבה אחרת ששהא
שניה במשנתנו . וכן שיקר . אבל הר"ן ז"ל כתב דבי אחרינן
גיסו לבדו לא למעוטי גנים וחתנים מאותה האשה הקרובה אלו ואחרים
אלא למעוטי גנים וחתנים מאשה אחרת והביא רא' מן הירושלמי כמו
שכתב בהלכות . ואין דבריו מחוורים דאין ודאי כרב חסד ק"ל דאש'
באחי האם דס"ל דבעל אמו וכמו דקתני במתני' דוקא בגנים שכן אמרו
אחיה ולא מאשה אחרת וס"ל בגנים דבי אחרינן במתני' הוא ובנו וחתנו
מאותה אשה קרובה קאמרינן . א"כ בי אחרינן בכרייתא בגיסו לבדו
למעוטי גנים וחתנים מאותה אשה הקרובה קאמרינן . אלא שח"מ אפשר
למעוטי חת פהבנים שהם ככלל בעל אחות אמו אלא למעט חתנים בדברי
רש"י ז"ל ומן הירושלמי אין רא' שהוא כדברי ר' ירמיה דהוא ממשכח
דאמר לא נגררה אלא לאחי האם ולא ק"ל כוותי' : ולא ריא' לא
שנא לאפוקי ל"ש לעיולי לא מהיתן . ובתם הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה'
עדות דבאשתו ארוסה הפסול דוקא לעולם אבל לקרובה לא שלא פסלו
קרובי אריות אלא באשה נשואה . סוכר הרב שמעוני שראה באשתו
ארוסה שחילקו עלי' בגמ' וסליק' שמעתא דתנאס קרובי דעתא היא
והא ח"קריבא דיה שיהא קרוב הדעת לגבי עמלה לא לקרוביה . ורש"י
דור ז"ל אחר שאפשר לחלוק שח"מ שח"מ בגמרא והא ח"קריבא דיה
אחריו שיש לו עמה קרוב הדעת כמו באשה בגמרה ואינו מעיד לא לה
ולא לקרוביה ע"כ דבריו . וגראה כדברי הרמב"ם ז"ל דאשתו דהיינו
שאר דוקא נשואה ודינה בקרוב וטפי מקרוב דאשתו כגונו וא"כ דין הוא
שיפסול בקרוביה אבל בארוסתו דלא גיסי אהדי די לנו שפסלו היא
עמלה : **מסאי דבר' דמתני' דמכסר בגיסו דלימא כרבי יוסי**
דכרייתא הפסול בגיסו . כתב הר"ן הלוי ז"ל דבין דלא איתמר בהדיא
אי בר' דמתני' אי בר' דכרייתא עבדין לחומרא והמוציא מחבירו
עליו הראיה . ואין זה נכון דהא ודאי כולה סוגיין דלא בר' דמתני'
דהא קתני מתני' וכל הראיה לירוש' ואמרינן לעיל דב חסדא אכשר באחי
האם ואי בעי' ראוי לירוש' אפילו האם עמנו כוח כשר כיון שאינו אלא
מאמו שהרי אינו ראוי לירוש' . וכן גמי אי ס"ל בר' דמתני' להיבי
מקסי' לרב חסדא אי אכשר באחי האם . ועוד לאמרינן דאין אדם
מעיד באשת חורגו ודאי שאין ראוי לירוש' כלל . וכן הא דאמר ר' חזקוני
בן אחי חמותי לא יעיד לי וכן אחי חתי לא יעיד לי ולנו כולן אין ראוי
לירוש' . והילכך נקטינן בר' דכרייתא :

דף כט"א חר דרין
דאויב פסול לרין וכשר להעיד .
ואיכא למידק דכפ' אחד דיני ממונות מקסי' לר' יוחנן דמכסר בסומא
לרין דמתקן כל הכשר לרין כשר להעיד ויש שכר להעיד ואינו כשר לרין
ואמר ר' אחא לאתויי סומא בא' מעיניו ולא אשכח לאתויי לא הא ואחא
לא אחר לאתויי סוגא דכשר להעיד ופסול לרין . ויש מתרין דאע"כ
דסוגא אינו ראוי לרין מ"מ אם דין דיוני דין דיעבד דומיא דשני תלמידי
חכמים שסוגא זה את זה שאין יושבין בתחלה דין מיהא אם ישבו ודנו
דיוביס דין והכי משמע ליפסא דשאין יושבין דין . סוגא גמי נפי
דאין לו לרין לכתחלה מיהא אם דין דיוני דין . ומשום הכי לא חגי
למתני' הסם לאתויי סוגא : **מתניתין ואמרינן** לו הא"ך אשה
יודע שזה חייב לה זה וכו' לכאורה משמע לפסוק הך ליטנא שכר העיד העד
שזה חייב לה זה מתמים וכו' דאל"כ הא"ך ופתחו לו ב"ד לומר שזה חייב
לזה . ואי הכי קשיא כיון דק"ל דדיני ממונות אין לרובין דרישה
וחקירה כיון שהעיד העד שזה חייב לזה מנה מה להם לב"ד לשאלו להם
הא"ך הוא יודע . ואיכא למימר דאלו העיד העד פלוגי הלוה לפלוגי
בפני מנה פשיטא דכבי ס"ל אין שואלין לו כלום . אבל כלפי שאחר
מאחר פתום שזה חייב לזה מנה אפשר שזה העד טועם בעמנו וסובר
שכיון שאמר לו הלוה דרך שיחה אזי חייב לפלוגי מנה דמהני וליחא
שטמם עשו שלא להטעי את עמנו ויחאמר לאנשים דרך שיחה שהוא חייב
לפלוגי כדי שלא יחזיקוהו בעשיר . וכן גמי אי אחר פלוגי אחר ליה שפוא
חייב לו לא אחר כלום דהוא ליה עד מפי עד . הילכך דבר ברור
שאם כתבו בשטר יודעים אנו שפלוגי חייב לפלוגי מנה שזו עדות ברורה
דעדים בתומתין כשטר נעשה בתי שחקקה עדות ככ' וכלא חיינו
אומן . ולא אמרו כן שחוקרים הא"ך הס"ד וידיעם לא ידעוהו דהיינו

דף כט"א אשכח לחובה

לזכות מכל' . וא"כ
ולא ק"ו הוא . י"ל
מילתא דאיתא בק"ו טרח ובכתב להקרא ח"כ לעלמא מקשינן לזכות מכלל
ותרתינן הוו . וא"כ זהא ארבעין הוו שמהא אבות
הני תרתין
ושמהא בניס ומהא חתניהם ומהא חתני בניס
ושמהא בניס . וי"ל דבניס לא חשיבי משום דלא חגי להו במתני'
ואע"כ דאמו תכללא דחתי בניס אבל חתני בניס חגי להו במתניתין
דחתינן דמתני' קאי אאבות וקאי גמי אבנים ומ"ה חקשי' תלתין ותרתין
הוו . ורש"י ז"ל פירש דסם חתנות אחת היא ומ"ה לא קא חשיבי חתנים
וחתני בניס אלא בשמנה . ולא מחזור דא"כ כי מתרין דחתן כדור
אחר דמי אכתי קשיא לן תלתין ותרתין הוו דאית ליה למימני שני בניס
דאמו תכללא דחתי בניס כיון דכדור אחד דמי : **שמנה אבות** שכן
עשרים וארבעה . ודאי הך מנינא דכ"ד לאו דוקא דמתני' איכא
קרובים טובא דהו כחד אב ונכללין באבות אחרים וכדכתיבנא במתני'
הילכך לא מטי למנינא דכ"ד . וכן גמי הא דמקשינן תלתין ותרתין הוו
לאו דוקא שאין לכל שמנה אבות שבתשנתינו חתני בניס שאין לכן חתני
חתן שיהא כן גיסו או כן אחי אשתו ור' חייא הוא דס"ל גיסו לבדו ות"ה
חשיב גיסו וחורגו :

ע"כ מהו שיעיר

אדם באשת חורגו . פי' רש"י ז"ל
דמ"ה מיבעי לן טפי באשת חורגו מאש'
שאר הקרובים משום שאר הקרובים יש להם בניס וחתנים והואיל שבני
האשה פסולין אי אפשר שלא תהא היא פסולה . כל זה שאין לו בניס
וחתנים מיבעי ליה אם אשתו כמותה . ואין בורך ליה שהרי גמי כל
שאר הקרובים שניות הם בתשנתינו דודאי אחיו ואחיו אחי אמו יש
להם נשים כשם שאחותו ואחות אביו ואחות אמו יש להם בעלים דקתני
במתני' בעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו דטפי פשיטא לן
אשתו כבעלה חפצא באשתו דאשה כבעלה נפקא לן מדודתה היא . וחמיו
גמי אשתו שאינן חמותו ככלל וזה הש"ס אשת חורגו הוא מפני שה' בעל
חורגתה . וכן ודאי יש לבניין של אלו הקרובים נשים כשם שיש לבנותיהן
בעלים דקתני במתני' וחתינן . וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה'
עדות הילכך בלתי אחי אשתו אשתי .

באן חסר בפסד הנעתק מתנו כמו ששה שורות

וכן גמי פשיטא לן שאין לבעל אחותו ולבעל אחות אמו ולבעל אמו נשים
שיפסלו מחמתן כדן אשכ דבעלה שהרי הם עמנו אינן פסולים אלא מדיו
בעל באשתו וא"כ שהם יפסלו נשים מדיו אשה כבעלה דתרי קדושין מתר
גר לא אמרינן . וטעם שאין אלו הקדושין השניים עושין לו קורבה כלל
שהבנים שיפיו לו מאותה אשה השנייה לא ירי' להם שום קורבה עמו ועם
בניו . אבל תרי קדושין מתרי גרדין אמרינן ויבינו גיסו שהוא קרוב
לאשתו כדן בעל אשתו והוא מתקרב לו כמו כן כדן בעל אשתו ויש לומר'
מהא אשת חורגו שגם היא יש בקרובה תרי קדושין והם כמו כן בקרובה
ראשונה שהאשה נכנה כך הם ראשונים כשני אחים אלא שאין למדין
קרובים זה מזה כמו שאמרנו שמהא חתובה היא ולמה בר רב אחי אין
האב וכו' ראשונים כשני אחים שהרי הוא מכשר באחי אביו ופוסל בשני
אחים וכדקתני במתני' ואחי אביו לפיכך שאלו באשת חורגו . ואע"כ
שלאמדו באשת חורגו שהיא פסולה ואע"כ שכן שני קדושין אין לנו למדור
על בעל קרובות שזו קרובה ראשונה וזו קרובה שנייה ואפילו לפי משנתנו
שהיא פסולה חתן גיסו עדיין אין לנו לפסול בעלי קרובות שכן בעלי
שניות שחתן גיסו נשארין הן ראשון בשני אשתו של זה היא לחברתה אחות
אמה כל שכן לפי דברייתא שהלכה כמותה . קאי מכשרת בחתן גיסו
שלא נשאר לנו בשני קדושין לא בגיסו שהיא קרובה ראשונה ממש והטעם
שפסול שני קדושין מתורת משה רבינו לא למדנו מדבריהם למדנו והם
לא גזרו אלא בקרובה ראשונה ולפי משנתנו הראשון בשני אבל בשני
בשני דברי הכל פסלו כן שני קדושין . וכן כתב הר"ן ז"ל וכן
הסכימו הפוסקים ז"ל . והר"ן הלוי ז"ל כתב שהטעם שפסלו בגיטין
ואע"כ שכן שני קדושין ולא פסלו כבעלי קרובות מפני שאין שני קדושין
פסולין אלא בקרובה שהיא עליו פרה . ואין זה מחזור שהרי כת חורגו
שהיא עליו פרה והיא כשרה למדנו שאין פסול עדות תלוי כשרה ועוד
שאין טעמו מסתקף שהרי לפי משנתנו שכן פוסלין חתן גיסו לן פוסלין
שני קדושין בראשון ושני שבנקבה אינה עליו פרה . ועוד כתב הר"ן
הלוי ז"ל דהא לא חשיב אחי אשתו במתני' משום דאי משום הוא גופ'
היינו בעל אחותו ואי משום בנו היינו בעל אחות אביו ואי משום חתנו
לא נפיק מכלל גיסו למנא דמתני' דפסול בחתן גיסו ונכון הוא דודאי
בעל אחותו פסול לאשת אחי אשתו שחם היה אחותו אח אחותו לאשתו היה

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורה

ע"ב כל מילתא דכדרי לא דכדרי אונסי . פי' רס"י ז"ל
הואיל ואותה הסודקה דכרי רוח היה

[illegible]

אמרין שאל עמד דין דיט כשרד סגור ומתעבדין • י"ל דהיום
כשתבו לדין ויורה חלל זה סודר בנני ב"ר בלא תביע חיט דין
סמחא הודלתו גורב • מן התעבדין • הולל ולא חתר להם שכתבו עד
סיהו חייגין קצועין • וסיהו חתאמרין עד דקבעו דוכא • ומזמרי
לגיבא כלומר דכרן בכך • וז"ל בראש דע"ל בלא תביע חלל עד
דקבעו דוכא וכתר ב"ר אשי • אם הודע בפני שלשה הודלתו הודלא וף
ע"פ שלא חתר להם אדם עדי • ולא תסם דיני דהא רב חלד • בר אבחי
אמר כנפיהו חניה כמבינן • דחיל דלא חתר לכו תסם עדי חילי אחר לה
אסם עד ודחיל אין להם תורת דינים ומכתב הוי דלא תביעו • חיל
הודלא הוי • חיל מבין למימר סודר פשו • אסם להשעין עליו דמחבר
סדא וחזר לעשות הסודלא בפני שלשה • הוי הוי כמסר בתורת עדות
ועד דאם הוי מטעם השענה לא היה יריך לחזור רק אחר שנים
ועד תכס ה"ר דוד ז"ל שפילו בשנים • אס חזר אחרים כדי שישתע
הסודלא הודלא סל הגרובו לחזר אסם עדי • חלל כדי שימנעם לדבר
זה בין דיבורא קין במעשה קין אחר להם • ומעתה קין הפסד בין שלשה
לשנים • שאל שמועם הסודלא בלא הומהו ואפילו בפני מהל חיל
הסודלא כלום • ואם חזרין אפילו שנים בין דיבורא קין במעשה שמועם
אחרים הסודלא הודלא • ולענין הדיבור • יר ק"ל כמר ב"ר אשי
חי לא דעת ר' הילי גאון ז"ל דלפתח כמר ב"ר אשי • וכן דעת ר' אבחי
הירא ז"ל • וכן פתח כמר רש"י ז"ל • הדלכא כמר ב"ר אשי • וכן
דעת ר' גרשם ז"ל • ובתוספ' כתבו דחללו כתוב בסדר התנחול ואחריהו
והולכתו כמר ב"ר אשי בר חמיקן כסודר ומורייתא ודורייתא היינו הך
דכא • וכן פסקו בלכות גדולות • במשלשלי ואיתנהו בעיניהו
ודלי דלי איתנהו בשני • פקדון הוו ולא תלוה ופקדון אינו גובה מן
התעבדין וא"פ • חמיקן • דחין כותבין טעמא וסודר דכלא שט
יכול למימר החזרתי • וכי חיבת שטרא לא יכול לאימר החזרתי • וא"ל
בר קרקקט דלא שייך למימר • הילי טעמא דחזרתי • ח"ט דחמיקן
דחזר לין כותבין כיון דחזר • חמיקו • חיבת למימר דחמיקן •
דכין דק"ל • דכל שטר בשני נולח תחקה בכתב • אוקח תפי סתריהו
וכדתיבא בגיטין • וכן שפחו וסמא סודר • אס חס קרקע • סל פל
לא עשוו סליח • שיעשה שטר • חלל סודר • על מה שעבר • סקרקע הוי
לא פלוג • ח"ל חין כותבין שטר • סמין להם לעדים • כתוב שטר חזר
עלם • חלל חמיקן • וכדתיבא וסודר • ח"ל חין דחזר • דכ
חוריתא דחמיקן • גריך שיעשוו • חלל סודר • כסא חמיקן • לקות
הייא חוריתא דסוק כתיב כס • אמר ללא כתבו וסודרו • חלל גריך • סמא
בזמא חמיקן • חלל דסודר • דקרקע • ס"ל • דכין • סמין • סס • סוס הקדש
דבזר • חין • סוס • נוק • חילי • סמא • סודר • חלל • חמיקן • יכתבו שטר חזר
אס לא חן חמיקן • ל' • דעת' • דמורה • זה דליכתבו שטרא • נוק • ליה
ומן הסמא • כותבין • חללו • הוי • חזרתי • חמיקן • וזו לעשות שטר • וסלכת

כִּדְ שִׁבְרֵינִי אִיוִם וְחִקְרֵינִי בִּלְשׁוֹן כְּדֹם שֶׁלֹא יִשְׁטוּ כַּעֲמָן . וְיִם וּמִפְרָשֵׁי
שִׁקְרֹם שֶׁאֵינֶה הֶעָד כֵּלִים שֶׁמִּלִּין חֲתִיךְ הָאֵר וְיִדֵּעַ יוֹדֵעַ שִׁבְרֵי
דִּבְרֵיו דָּמוֹ הַסֵּסם הַלְלוֹם הִינֵן לֵבִי לִהְיֶדֶל עַד חֲזוֹנֵה אֶת וְיִזְעֵם מִלִּין
חֲתוּם בִּלְשׁוֹן חֲתֵי וְיִדֵּעַ אֲבָל לֵאחֲרֵי שֶׁאֵינֶה יוֹדֵעַ אֵי שִׁבְרֵי כֵךְ וְכֵךְ
אֵין לִי מִלִּין כֹּסֶם שְׂמִדוֹת שִׁמְרֵם הִסְדִּיר וְיִזְעֵם וּפְדִירוֹשׁ חֲתֵי עֵינָי
אֵם אֲמַר הוּא חֲתֵי לִי שֶׁאֵין חֲתֵי בִּי וְכֵךְ שֶׁאֵין חֲתֵי כִּסְתּוֹ
הִסְדִּיר . דִּקְדָק וּמִכָּן הִרְאֵה לִי שֶׁאֵין חֲתֵי

בפני עד אחד איכ"פ שאמר לו אתה עדי אין האדואל בלום וזמני תלוי
ליה קטשני חני כך דכיון דתתלת תשעה הוה כלשון יחיד שאמר הוה
אחר לי שאני חיוב לו ובפני מני עד שיאמר בפנינו תשמע שאין האדואל
מוקדשות אלף בפני שטם • והביא רמ"ב מחיל דחוקין בפרק חוקי
הבנים (דף י"ג) האדואל בפני שטם וז"ל כתובו ומשמע דדוקא בפני
שטם דהא קמ"ל ג' הוה נגזר קיום שריות בפלגה סמוך דוקא • וזו
אינה דא"י שאלו בלא לומר שם שלא תתקיים הוראה אלא בפני דודאי
אפילו בפני מהני • אלא שם פאניה נרביה פלגה • דדוקא לה גבי קני'
בפני שטם דלאו דוקא שם לומר גריך פנים אלא אפילו בלא עדים מהני
דלא חיברו סהדי אלא לשקרי • והקשה הוה ז"ל על עמנו דהא תתקיי
לקמן בגמרא ד' חוקין דכין הוראה אחר הוראה דאפילו תתקיי
הוראה כגמרא ד' חוקין דלא עינין • תשעה הוראה בפני שטם • איכ"פ
דאיכ"פ לחיוב דבי חוקין הוראה • אחר הוראה מטרפני ריטו שיערי
בפני ובפני פלוגי • פה"ל למדינת הים הורא וכן יאמר הש"י • ת"ה
ריטו בתשמי • ועיקר הדקדוק תתמי' דקמ"ל עד שיאמר בפנינו אורדי
אינו מחזור דא"כ כי תתקיי אלא אחר לי שאני חיוב לו לא תמר בלום
למה לא תמר אם אחר בפני אורדי לא תמר בלום עד שיאמר בפנינו
דבר ורבותא שפי אלא ודאי בשאמר הוה אחר לי לומר שאין בלשון הוה
לשון הוראה דלדע עשו שלא להשיב את עמנו • תשמע הוה אם הוה
בלשון של הוראה אי' ביהדי עדותן עדות • והפסד שפכיל עד אחר
לשון יחיד לומר שאם הוה אורדי לשון הוראה שאו כסר אף ביי
באמור' מסכת דה"ז הו"ז ז"ל • ומה שאמר בפנינו אורדי לו לאו דוק
באמר שיהיה גריך לומר כן לקיום האדואל שיהיה בפני שטם אלא
לרבותא קט"ל ב' בריבא בלשון יחיד לומר שאפילו אחד לומר בפני הו'
ואחד לומר הוה אחר לי דתשעת קדושא איכ"פ אלא אחר בלום עד
שיאמר שיהיה מבוטא את עדותם בלשון מחזור שיאמר בפנינו אורדי
או הלוכו • וזה דעת הרמב"ם ז"ל והביא רמ"ב דביורשני אמרי
בדידי עליה דהא הוה אחר לי שאני חיוב לו לא תמר בלום ואם נכתבו
למסור לו עדות עדותו עדות • וה"ר דוד ז"ל מקיים את תתקיי ואומר
שדברי הרמב"ם ז"ל בגמרא וכדוריו וכמו שהבינו מירושלמי ומימי
בדואל הוה שאל ע' תביעת תלמוד ובכי האי גונא חיוב טעמ'
דלדע עשו שלא להשיב את עמנו וכיון דמורס האדואל הוראה גמור'
וטעמא דתשמי' אל תשיב אלא באורס שאל ע"י תביעת דבעל דין
וטעמא דהשמי' ליתא אלא כשכותב תלמוד ואו דמורס הוה אחר לי
ל' לרבותא שפי חני כך דכיון דתתלת תשעה הוה כלשון יחיד שאמר הוה
יכול לומר שאף הוה הסיבו בשטמו ובכי ה"ג אפילו אורדי לו בפני
אחד ואמר לו אתה עדי אינו בלום בדברי ה"ר הו"ז ז"ל דמ"י תלוי
משמע הייתי כך דמ"י וכדי יכירא עדות עד א' אינו תשוב
גמרא ופא עד • אלא אפילו הכמין עד אחד חאורי גדרו ו
מה' תשמי' שפכיל הוראה שפי תביעת

אָפֿט שטאַך כּמוֹסר יכּוּל האָן לומד מוטט אַזי כּדן דאָס האָבן קיין
כּמוֹסר אַדמור חתירה אַזי שטאָן תּפּאָליזי בדין ופֿאַר מני לחימר ל
מטט אַזי כּדן אָפּילו צוּם אַדמור כּמוֹסר . ונאָכשטענדיג תּפּאָן עגינן
באָ ברייטאָ ונאָ ער אַלץ וכו' . ללמד שׂאף כּמוֹסר יכּוּל לומד מוטט
אַזי כּדן שׂאן אַדמור אַ כּמוֹסר עדות עדות ובראָדמרגין לקחן אַלץ
על ידי תּיבּיע . שׂהאָ מוטטן השּׁבּיעה דאָס אַדמור כּמוֹסר ודאָר אַלץ
מאָס השּׁבּיעה האָן . וכו' אַלץ אַדמור הכּמין עדים אַדמור הכּמין
שׂאף אַס האָן העדים בפּניו דאָר אָיין כּלום אַלץ אַדמור אַלץ אַתּם
כּדן כּשׂאדמור כּמוֹסר אָלץ לומד שטאָן יכּוּל לחימר מוטט אַזי
וכדמיינאָ . ליאָן דכל עוקר לשון הכּמין אַלץ אַתּא אַלץ ללמד שׂאן
האָן העדים בפּניו אָפֿט שׂאן אַדמור אַס אַתּם עידי אַס אַדמור כּמוֹס
דברוי קיימט שטאַך אַדמור בפּני טעדים כּמוֹסר אַזי אַדמור מוטט
אָס חתירה אַדמור אַן טעדים . וכן אָס דברי הרבּ רמבֿם אַלץ בּפּרק
מח' עדות : מאָר ה"ל רמיינר דברי הרבּ ודברי התלמיד וכו'
והאָ אַלץ כל חסית יכּוּל לטעור ענינו כּטענה וו וזאָמאָ קטלינן ליה
טעין הכּי . י"ל דדוקא נאָם האָן . דאָס מני טעין הכּי לנפּש' אָפֿט
בּטוּה וזאָ שטענן הכּאָב אַלץ ענינו אַלץ כּשׂאָן אַתּא לזאָס וזאָם תּק
אַל ידן אַלץ כל חסית שטוּה ענינו שׂאן אַלץ לזאָס נאָמאָ כּשׂמית ענינו
אַל דברי מורס :

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

יד

שאלין זה לשון הר"ד. אלא שהתלמוד אומר שהדיינים יכתבו שמדבריהם נזכרה פלוני. או אפשר שאמרו כן לפי שלפעמים כותבים מעשה ב"ד בלשון פנים שנגטו מפני הדיינים והוא הנקרא לוי ב"ד.

ולכא רהו

אף לדברי לייטיתו חתן נתי לא משלמיתו. ומשמע שאף אפשר לעולם שיהי' החולק עליהם משלם טעות. וכן משמע נתי ממאי דאמרינן בסמוך ולימרו ל' אי לאו את בהדין לא הוה סליק בדיוטא. לומר שהם יסלימו. שני חלקי הממונ והחלק השלישי יהא תססיד בעל הממונ ר"ל הבעל דין. ואין התחלקות כאלו האמוראין. אלא משום לא תלך רביל וכדומה שנגמרה. וא"ת והאידך אמרו דר"ס בן לקיס לית ל' משום לא תלך רביל והא חתני' היא ואל' ליה לאיפלוני עליה. ואל' שלא אמרו במשטתו אלא שלא נחזיקו הדיוק טובה לעצמו כעני בעל הדין שזה ודאי. ענין רבילות חלל בתי שבתבין את הדין לפי תומם אפשר שאין בזה. משום לא תלך רביל דחששא דמחזיק כשקרא עדיפא ליה וכן אמרו בירושלמי. אוליכא דעני דיוק תסס קיימי. ומקשה הבא הוי' תוסק אדעתין למימר דבעלי דיוק קיימי תסס דהא קמי' ומגיין שביטול לא יחמר אתי מוכח וחזירו מתיבין חלל מתאששה שחזירו רבו עלי וכו'. ואי תסס קיימי לא סידך רבילות כמי ה"ל דהא לויכא קא חזו מלך מהכך בזכותא דכל חד מווייטו. ולגברא דהכי קא פריך. אוליכא דעני דיוק בלומר שבעלי חתן. שבעת גמור דין לומר מי הוא חייב. ומי הוא זכאי תסס קיימי. ודאי בשעת קבלת עדות העדים היו בעלי דיוק סס דלחן מקבלין עדות. שלא כענין ב"ד. ומגלה דמגלי' דתנא מונויין כל אדם לחזן. היינו כל חתן שאין נזכרין בקבלת העדות. וכיון שכן במתני' לא הוכרח כלל שיגלו בע"ד לחזן. וא"כ הוי' תנא דבה הכי ומכניסין חתן. ומיהו אס שוכנסו היינו פריק דמורא תסס קיימי. וב' תלי תסס קיימי ה' ודעי בע"ד מי מוכח מי מחייב. אינה קושא דלויכא למימר שבעת ססיו הכי' דין. נושאין וכותבין בדבר סיו הבע"ד בקרן ויוות. מהכח בענין שלא הו' שומעין מי מוכח ומי מחייב. ובמה הכי מסקינן דלעולם בעלי דיוק ור' נחמיה וכו'. וא"כ דמחזיקי לא חזכוו ססיה מונויין הבעלי דיוק בשעת משא ומתן. קוסטא דמילתא הכי הוא. כן כ"ל.

אמר רבא

מסתברא מילתא דר' יהודה בל' חומר חרפקי שחור וכו'. וא"ת כיון דבשרדעי דפלוני עלי' דרבא ס' שאף בזה חומר מנה שחור וזה חומר מנה לכן עדותו קיימת משום דרשכ"א היכי בליג עלי' רבא. והכי תלי לה דרדרי יהודה דהא ר' ר' כרשב"א ס' בראיתא דרב' חוקת הכתים (ד' ו' ו' ו') בעיבדא דתרי אמייתא ותלת אינייתא וכו'. דכי אמר רבא מסתברא מילתא דר' לסכרס דנפשא קאמר ולא תלי לה דרב' יהודה לא משמע הכי דא"כ נגשרך לומר דרבא לית ליה דרשכ"א. ואין ק"ל כותים בראיתא תסס ויכא אפשר דרבא דהו' חומרס בשרס פלוני עלי'. ואל' דכ' דע' לית להו דר' שמעון בן אלעזר כהאי דיוא דוס בכלל תחתים מנה. ובהאי דיוא דר' שמעון בן אלעזר ואל' דר' רבא דרשכ"א כדברי רבא חתמס כלומר שדבר רשכ"א עלתן אינן מוכרחין שיהיו בהן הכחש עדותן שבעתם מעידין על המ' ומי שאמר תחתיו מוסק הוא ואינו מוכחי' לתי שמו' מכה' אלא זה חומר מנה שחור וזה חומר מנה לכן הוא הכחש ודאי' אלא שאינו בעיקר הדבר שמה שחור ומנה לכן שוין קן בדמיהן. והוא בענין בדיקת אי בסיקס הרגו אי בחרירין הרגו. ורבא ס' שלא הונויו דיני ממונות מדיון בדיקות לגמרי אלא שלא החזירו בהן כל כך לבדוק בהם סהא חזן לעיקר העדות כגון חרקי שחורס סהא בענין כללי שחור' אבל מה שחור בעיקר העדות כגון מנה שחור ומנה לכן פוסל הוא בדיני ממונות. שאין דעתו להונוי'ס מדיון בדיקות לגמרי וא"כ שס' זה חומר מנה וזה חומר מנה' כשר הוא בעיקר העדות אין זה הכחשות עדות כמו שאמרנו. שרי הכל שוין בעדות המנה ובהרדעי דמכשרי. אף במנה שחור ס' דנוני ממונות כפי' מכלל בדיקות לגמרי לומר שבדיקות מאחר שאינו עיקר העדות שס'ס אמר איני יודע עדותו קיימת ואין הונו' תלוי בה. וא"כ שס'סא מן התורה בדיני נפשות היכא שאין מכחישי' בה מ"מ אינה גורמת בדיני ממונות אף במכחישי' משום דבדיקות קולא טפי מחקירות ואין דרך העדות בדיני ממונות לרקוק לא בראש הממונ שלא לפתחא ללהתיר. ומה שלמדו בהרדעי מרשכ"א משום דל' דוס חומר תסס וזה חומר תחת' הכחש עדות הוא א"כ שס'ס בכלל תחתים מנה. לוי שס'סא מ'ס'ס א"כ שס'ס בכלל דבריו מנה מ"מ אין תנא ס'ס כמנה ס'ס חומר. א"כ הוי' אלא מנה כלבד דומיא דמנה שחור ומנה לכן. והוא מטעם בדיקות שאינו פוסלת בדיני ממונות. מ"מ בחקירות א"כ שס'ס שיהי' העדים שוין בראש הממונ פסלין עדותן. שאחר שהאות העדות תלוי בחקירות ואי אפשר לומר שלא יהי' העדים מתקדקין בה. וא"כ דאמרינן בסמוך ח' חומר בדיוטא דהתמוה ו' חומר בדיוטא העליונה עדותן כשרה. וא"כ שס'ס מכחישי' עמלן בחקירות תסס ה"ט שעל ידי ססס מקומות קרובים הוא נזכר קולא בדיני ממונות שאין העדים מתקדקין כל כך בדיני ממונות.

וכיון

ההיא

אדיתא דהוה כתיב בה דוכרין פתגמיה. ודאי בהודאה זו לא חתמו בה' אלא שנים כיון שהביאו בה' דברי שמואל בשנים שדנו. וזו הו' כתיב בה במושב תלמא כחדא הוינא ומשמע מהכא דאי הוה כתיב בה במושב תלמא כחדא הוינא חק ע"ג דלא חתומי בה אלא תרי מהני. חק"ג דלא כתוב בה וחד ליתיה ואף ע"ג דאמרינן בבבכות דבר' האשה שנתארמלה דאית להו למיכתב וחד ליתיה ליתא חלל לכתיבה הא לאו הכי לא תופסלא אשתא הכי וכדמוכח בהא. דף יע"א בל' כהני' חוששין לב"ד טועין. פי' ר"ס ז"ל שטעות הוא שחוששין בהם שטועין

בשנים שיהיו ב"ד. ואינו מחזור דל"כ מ"ק ר' נחמן בשר הכי ואי כתיב בה כי דונא לא נריך כתיב וס לא יגמרו מולת החששה כי מפני הטעות הראשונה שסוכרים שנים הם ב"ד כתבו כי דונא. חלל הפי' סכנון שטעות הראשון דחיישינן לב"ד טועין הוא דחיישינן שאחר שפסאן כ"ד על פלגו לענין הסודא' שתייה ראויה לכתיבה כמו שאמר להם מכתבו. שלא על חס' עשו בו ליטוי דכי דונא בעדים ובשר הכי אמר רב נחמן דאי כתיב כי' כי דונא מ' לא נריך שסכניל שפסאן על פלגו כ"ד לענין הסודא' לא קראו עמלן ב"ד אס לא היו שלשה. ובשר הכי מקשי' ודלמא ב"ד חקף הוא כלומר ששמואל דאמר דשנים שדנו דנייהם דין בדעבד אפילו בחד קאמר וכדמוכחא בס"ק ולפיכך קריין עמלן ב"ד והסודא' בפניהם מתורת ב"ד אינו כלום. אפילו נאמר שס'ס דנו דנייהם דין דהא תלמוד יחיד מומחה שיכול לדון וכדלכתובא בפ"ג חנוף שאין הסודא' בפניהם שפסק בין בעלי דין והוא קיים ואין יכולין לחזור בו דהא מבורר להם הדין טס מי כי תלוי בכתות האדם ופעמים שיהיה חכם מן השלשה אבל שיהיה לו כח בהודאה בפניו כאלו הודא' בפני שלשה ב"ד. וכן שיהיו לו כח לעשות קיום ב"ד דכינו אשתא דכי דונא ביחיד מומחה ודאי אין לנו וכו' אלו השנים שס'ס ב"ד חנוף שאין הסודא' בפניהם מיקרא' הודא' ב"ד ומאי דאמרי' בשר הכי דכתיב כי' כי דונא דר' חשי' ר"ל שססס הוא נאמר על ב"ד חסס וסלס. וחדר מקא' דלמא רבין דכי ר"ל שסמולס ס'ל ויס לחסס ססן טועין בכך לקרות עמלן ב"ד בשנים. ועדיין לא יגמרו מחשבת ב"ד טועין שסכניל סקראו עמלן כי דונא דרבנא אפי' שלא יטעו לסחוק על פנתן בהודאה זו כמי שס'ס שלשה. ומתקן דלכתוב כי' אמר לנו רבנא אפי' ואחרתא לרבנא חשי' ומעתה אין חסס טעות בדבר. שאין רב אפי' טועה חלילה. ורפי' שיטרו וז' לא למדנו מתוך משא ומתן. וס שאין חלסס כשמואל בשנים שדנו דהפ"ג דנייהם דין הסודא' בפניהם. אינה הסודא' וכן דעת רבנאנו שכתובספת ז"ל וכן כתיב ס' דוד ז"ל. אבל שיטת רס' ז"ל היא שערך הטעות בזה הוא לפסוק כשמואל בשנים שדנו דנייהם דנייהם דין ודעתו ז"ל שההודאה בפניהם הודאה ומנהיג כמו שסאר דניין אפילו דשמואל. וכמו שמוסרס בפירושו. בבית לא אזור כלום. יס לפרס ולומר דמילתא פסיקתא קמי' בין שאמר סתם בין שאמר כחומר רבס לא חזר כלום. וא"כ דעד' ח' נאמן כליוסרס ותי' דיון סיה' נאמן לענין מעשה שני אפשר שעדות זה של מעשה שני דין ממונ יס בו שהמעשה שני ממונ גבוה הוא. והוא כח להונוי' הממונ מחקרתו ודבר שכתמונ אינו פחות משנים. וא"כ פי' שיש איסור בדבר וכן דעת רבינו תם ז"ל. עוד יס לפרס דשמעא דמילתא דפכית לא אמר כלום לפי שראוין אותו מן הסתם שלא אמר כחומר. אלא שלא להכביד את עמלו הא אס אמר כחומר ממש נאמן כיון דליכא נד איסורו אבל בשעה מן הסתם אין דרוין אותו. שלא אמר הענין שלא להכביד כיון שכירו לישלן הליכך מן הסתם אמרינן דכמוסר אמר ל' ונאמן.

בא בער החלום

בבית לא אמר כלום. י"ל אינטרס סד' חלום עדיף שהוא ח' חששס כנבואה קמ"ל דהפ"ג דברי חלומ' לא מעלין ולא מורידין לאסור לו ממונ ודעי' שיש רגלים לדבר דקושטא קאמר כגון הבא שהודיעו היכן היו המשות טמונין וא"כ לא מהסו החלומות לאסור. וכיון שכן משמע לי מהא דמי שנדר בחלום אין נריך התיר דדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין לאסור חמור וא"כ דנידוהו בחלום נריך התיר כדאיתא בפ' קמח דנדרים. תסס היינו טעמא דאמרינן דמן שמיא נדוכו אבל לגדר דהוי איסורא דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. אפי' שרשכ"א ז"ל הנריך התיר למו סכרס בחלום שסס מקנת מן הגאונים ז"ל כתשובות פסא. וזה כתב שססס ז"ל דמכחינן עשרה בני אדם דידעי' למיקרי ויפירו ואלת דברו ובחרטה כמו שנדר וכשכך בקרין ומייית ראי' מההיא דאמרינן החוטא לחבירו ומת מכחינן עשרה בני אדם. ומשפסח על קברו יחומר חטאתי לך' ולך יעשו כולם מחול לך' ג' פעמים והוא להשתגע על עיהם עכ"ל הרשב"א ז"ל ססס וד' ז"ל חולק עליו וכדאיתא בפרק קמא דנדרים. מדרביהם נזכרה פלוני. אין לשון זה מדוקדק דהוה ז"ל מדכרינו נזכרה פלוני שזה הלשון הראוי שיאמרו ב"ד. אלא אפשר

חרושי סנהדרין דהר"ן ז"ל פרק זה בורר

ובין להלכתא בנהרדעי שאין בדיקה בדיני חמנות כלל ואע"פ שיס
בו הכחש עדות היו ס' ל' אחי ור' אסי לתיב באחד אומר חביות
של יין ואח' אומר חביות של שמן אע"פ שהוא הכחש מפורסם שאינו
לומה למנה ומאמין וגם הם חביות חלוקין מתחלתן מ"מ בראש המזון
שוין הם שהמערב על השמן מודה הוא בחיוב של יין לדמיו . ודחו להו
דרבנן לא אחר בכה"ג שאין שוין בראש המזון שהיון והשמן שני
דברים הן ואין הכל מתבסס בשביל הדמים אבל כשנודע לו דמי החביות
בן מוריס שעבדו כל החיוב הוא הדמים והף על פי שאין שוין בעיקר
החיוב אם היה שמתן או מיון מ"מ כעין בדיוקת הוא זה סבכשו החפץ
המבוקש בזה אינו אלא הדמים : והיו יורע דכי אחריון במכחישי
שמרפין עדותן דוקא כשבעל הכית טוען כשיעור שני העדים אבל
כשטוען כשיעור העד האחד אין מנטרפין את עדותן שהרי ביטל הבעל
דיון את דברי האחד וזה כשטוען הבעל דין שהוא חייב לו מנה הרי הוא
כמי שבורה שאין חייב לו יותר והודלת בעל דין עדיף יותר מחלה עדים
ואע"פ דאחריון לקמן בשני עדים האכחישין זה את זה זה אומר מנה
זה אומר מאתיים דים בכלל מאתיים מנה דוקא בעדים הוא דאחריון
הכי אבל בעל דין חוקה שהוא תובע כל מה שיש לו והרי הוא כמודה
למי שיש לו יותר והוא יכול לבטל העדות שהוא לזכותו מה שאין כן בעד
האחר שאינו יכול לבטל העדות שהוא לזכותו של תובע . ורמי' לדבר
מדאחריון כפרק יס נוחלין מלוה אחר לא נפרעת כלום ולזה אחר
פרעתו מחלה והעדים חעדים שפרשו כולו נשבע וגובה מחלה ואי
אחריון גבי בעל דין יש בכלל מאתיים מנה למה הוא נשבע . על המחלה
הרי יש לו לסמוך כל עדות העדים על המחל' מתוך שכן אומרים שפרשו
כלו שהרי יש בכלל מאתיים מנה אלא דהיינו טעמא דכיון דלוה אחר
פרעתו מחלה הרי הוא כמי שבורה שלא פרע יותר . וכן נמי אם תבעו
בעל דין שמתחילה ה' חייב לו מאתיים אלא שגפרע ממנו מנה והביא
לו עדים זה אומר הלוהו מנה וזה אומר מאתיים אחריון כיון שגפרע ממנו
מנה ע"פ הודאתו א"כ כבר נסתלק עדות העד האחד שאחר שהלוהו
היה מנה וזה שאמר מאתיים אין סומכין על עדותו שהרי יחיד הוא .
וכן נמי בעדים שאין מכחישין זה את זה אלא שכל אחד מעיד על מנה
דוחנו כשאוחר שהיה חייב לו מאתיים וגפרע ממנו מנה אין לו כלום שהרי
אין לו ללוי איתו אלא מנה מתוך עדות שני המכים וע"פ הודאתו
שגפרע מנה אומרים שגפרע מן הכל . זו היא שיטת הרמב"ם ז"ל שכב
ה"ר דוד ז"ל משמו . והראב"ד ז"ל כתב בתשובה שהכחש עדים עתה
והכחש התובע עם העדים כולן שוין שנכחו אם הוכחו בדבריו' שהוא
דבר שאינו בקיום המתון ליכא הכחשה וכן כשזה אומר מנה וזה אומר
מאתים ככולן יש בכלל מאתיים מנה ע"כ . ודחי' שאם הוכחו התובע
והעדים בדיוקת כגון שנתבע מנה שחור והעדים אחריו מנה לבן שאינה
הכחשה כסם שאינה הכחשה לענין העדים עתה לא חלקנו בהכחשת
התובע והעדים אלא דיון יש בכלל מאתיים מנה מפני שהיה הכחשה
שכחיון המתון אלא שהכחשו בעדים מטעם יש בכלל מאתיים מנה אבל
בהכחשת התובע אין לומר כן מפני שיכול לבטל העדות שהיה לזכותו
בדכחיבתא לעיל מה שאין כן בעד שאינו יכול לבטל דברי חבירו וזה
דאחריון בזה אומר חביות של יין וזה אומר חביות של שמן דהיינו הכחשה
ה"כ הויא בין התובע והעדים או הנתבע והיינו טעמא דטענו חטים
והודה לו בשעורים שהוא פטור ואע"פ דאחריון כפרק חוקת הבתים בין
חטי' לשערי לא דייק' איננו היינו בזה אומר אכלה חטים וזה אומר אכלה
שעורים שהכחשה היא בדיוקת לפי שאין הדבר תלוי בכך שהחזקה
כמו כן היא חשובה אם אכלה חטים כמו אם אכלה שעורים אבל זה
אומר חטים הוא חייב לו וזה אומר שעורים הוא חייב לו ודחי' הכחשה
היא בקיום הדבר וזה דאחריון בגמרא לא גריבא לדמי כלומר דכה"ג
לא הויא הכחשה הכה גווי לגבי התובע לא הויא הכחשה וכדאחריון בפ'
השאל (דף ס"ה) שאם טוענו דמי עבד גדול והודה לו בדמי עבד קטן
אין זה בטוענו חטים והודה לו בשעורים . והראב"ד ז"ל כתב דכי
אחריון לא גריבא לדמי דלא הויא הכחשה היינו דוקא כפקדון אבל
במכירה הויא הכחשה של דבריו ז"ל הכחשת הדבר הנמכר הרי הוא
במכחישין בקיום הדבר עתה דהויא הכחשה . ואינו מחזור :

ובין להלכתא בנהרדעי שאין בדיקה בדיני חמנות כלל ואע"פ שיס
בו הכחש עדות היו ס' ל' אחי ור' אסי לתיב באחד אומר חביות
של יין ואח' אומר חביות של שמן אע"פ שהוא הכחש מפורסם שאינו
לומה למנה ומאמין וגם הם חביות חלוקין מתחלתן מ"מ בראש המזון
שוין הם שהמערב על השמן מודה הוא בחיוב של יין לדמיו . ודחו להו
דרבנן לא אחר בכה"ג שאין שוין בראש המזון שהיון והשמן שני
דברים הן ואין הכל מתבסס בשביל הדמים אבל כשנודע לו דמי החביות
בן מוריס שעבדו כל החיוב הוא הדמים והף על פי שאין שוין בעיקר
החיוב אם היה שמתן או מיון מ"מ כעין בדיוקת הוא זה סבכשו החפץ
המבוקש בזה אינו אלא הדמים : והיו יורע דכי אחריון במכחישי
שמרפין עדותן דוקא כשבעל הכית טוען כשיעור שני העדים אבל
כשטוען כשיעור העד האחד אין מנטרפין את עדותן שהרי ביטל הבעל
דיון את דברי האחד וזה כשטוען הבעל דין שהוא חייב לו מנה הרי הוא
כמי שבורה שאין חייב לו יותר והודלת בעל דין עדיף יותר מחלה עדים
ואע"פ דאחריון לקמן בשני עדים האכחישין זה את זה זה אומר מנה
זה אומר מאתיים דים בכלל מאתיים מנה דוקא בעדים הוא דאחריון
הכי אבל בעל דין חוקה שהוא תובע כל מה שיש לו והרי הוא כמודה
למי שיש לו יותר והוא יכול לבטל העדות שהוא לזכותו מה שאין כן בעד
האחר שאינו יכול לבטל העדות שהוא לזכותו של תובע . ורמי' לדבר
מדאחריון כפרק יס נוחלין מלוה אחר לא נפרעת כלום ולזה אחר
פרעתו מחלה והעדים חעדים שפרשו כולו נשבע וגובה מחלה ואי
אחריון גבי בעל דין יש בכלל מאתיים מנה למה הוא נשבע . על המחלה
הרי יש לו לסמוך כל עדות העדים על המחל' מתוך שכן אומרים שפרשו
כלו שהרי יש בכלל מאתיים מנה אלא דהיינו טעמא דכיון דלוה אחר
פרעתו מחלה הרי הוא כמי שבורה שלא פרע יותר . וכן נמי אם תבעו
בעל דין שמתחילה ה' חייב לו מאתיים אלא שגפרע ממנו מנה והביא
לו עדים זה אומר הלוהו מנה וזה אומר מאתיים אחריון כיון שגפרע ממנו
מנה ע"פ הודאתו א"כ כבר נסתלק עדות העד האחד שאחר שהלוהו
היה מנה וזה שאמר מאתיים אין סומכין על עדותו שהרי יחיד הוא .
וכן נמי בעדים שאין מכחישין זה את זה אלא שכל אחד מעיד על מנה
דוחנו כשאוחר שהיה חייב לו מאתיים וגפרע ממנו מנה אין לו כלום שהרי
אין לו ללוי איתו אלא מנה מתוך עדות שני המכים וע"פ הודאתו
שגפרע מנה אומרים שגפרע מן הכל . זו היא שיטת הרמב"ם ז"ל שכב
ה"ר דוד ז"ל משמו . והראב"ד ז"ל כתב בתשובה שהכחש עדים עתה
והכחש התובע עם העדים כולן שוין שנכחו אם הוכחו בדבריו' שהוא
דבר שאינו בקיום המתון ליכא הכחשה וכן כשזה אומר מנה וזה אומר
מאתים ככולן יש בכלל מאתיים מנה ע"כ . ודחי' שאם הוכחו התובע
והעדים בדיוקת כגון שנתבע מנה שחור והעדים אחריו מנה לבן שאינה
הכחשה כסם שאינה הכחשה לענין העדים עתה לא חלקנו בהכחשת
התובע והעדים אלא דיון יש בכלל מאתיים מנה מפני שהיה הכחשה
שכחיון המתון אלא שהכחשו בעדים מטעם יש בכלל מאתיים מנה אבל
בהכחשת התובע אין לומר כן מפני שיכול לבטל העדות שהיה לזכותו
בדכחיבתא לעיל מה שאין כן בעד שאינו יכול לבטל דברי חבירו וזה
דאחריון בזה אומר חביות של יין וזה אומר חביות של שמן דהיינו הכחשה
ה"כ הויא בין התובע והעדים או הנתבע והיינו טעמא דטענו חטים
והודה לו בשעורים שהוא פטור ואע"פ דאחריון כפרק חוקת הבתים בין
חטי' לשערי לא דייק' איננו היינו בזה אומר אכלה חטים וזה אומר אכלה
שעורים שהכחשה היא בדיוקת לפי שאין הדבר תלוי בכך שהחזקה
כמו כן היא חשובה אם אכלה חטים כמו אם אכלה שעורים אבל זה
אומר חטים הוא חייב לו וזה אומר שעורים הוא חייב לו ודחי' הכחשה
היא בקיום הדבר וזה דאחריון בגמרא לא גריבא לדמי כלומר דכה"ג
לא הויא הכחשה הכה גווי לגבי התובע לא הויא הכחשה וכדאחריון בפ'
השאל (דף ס"ה) שאם טוענו דמי עבד גדול והודה לו בדמי עבד קטן
אין זה בטוענו חטים והודה לו בשעורים . והראב"ד ז"ל כתב דכי
אחריון לא גריבא לדמי דלא הויא הכחשה היינו דוקא כפקדון אבל
במכירה הויא הכחשה של דבריו ז"ל הכחשת הדבר הנמכר הרי הוא
במכחישין בקיום הדבר עתה דהויא הכחשה . ואינו מחזור :

דף לא ע"א הא קמשמע דין

רש"י ז"ל ואחרי לא אחריון הכה דאחריון לעיל ה"מ לכתחילה אבל
דיעבד שפיר דמי . ותייר' דהכא דפסקין כדברי חכמים ליכא למית'
דחתא לאשתמועין דאפילו דיעבד דודאי פשיטא הוא דבי פסקין הלכה
כדברי חכמים דברי היחיד בטילין הן לגמרי בין לכתחילה בין דיעבד .
והר"ן הלוי ז"ל תירך דבשלמא ברישא דמתניתין דאחריון הלכה כרבן
גמליאל דכל זמן שמביא דמי' סותר את הדין שחייבוהו ב"ד עליו לפרוע
איכא למימר כה"ה ה"מ לכתחילה כלומר שאם מנה הנמכר דמי' ועדיין
לא שלם מחזון הנהיגו ליה דרשימו לפרועו לכתחילה מלפניו אבל דיעבד

ההוא ינוקא

היה דערוכין דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא כמ"ד יתמי דאכלי דללו
דידכו . גיזלו בחר שבקייא . א"כ איכא למימר דנוקא לאו דוקא אלא
משום דלא הוי ידע במילי דאביו קרי ליה ינוקא כדאחריון בעלמא מלי
קטן גדול משום דגדול במילי דאביו לא ידע . אי נמי אפשר דהו
חר מהבהו גווי דנוקאין לנכסי יתומים בכחכות אשה ואיך כדאיתא
התם בערבין : כיון דאתחזקו שטרף כבי דינא ידע כי בשיא קלתא
לא אחריון . פ' רש"י ז"ל דכיון שנתקיים השטר כפ"ד לא מרעין ליה
לשטרף מנו דמי בשיא קלתא . והך פירכא דפרובין משלים משום
דקס"ד דאפילו בנתקיים השטר מהימן משום דהא היתמי . ואין זה
מחזור . דאע"פ דנתקיים מלי הוי הא לפרעון קלי ואחרי לא מהימנא
כיון דמי בשיא קלתא . וטעם מלי קושיא מיהא דשלים דילמא התם נמי
בשלא נתקיים השטר . לפיכך גרסא לפרש דאיתחזקו שטרף כבי דינא
היינו שמשרס השטר ביד כ"ד שאחר שעבדו אין השטר בידה שיכול
לאבדה אינה נאמנת עליו שאין אדם נאמן בטענת מנו אלא כשהמנו
קיים אבל לאחר שאבדה עליו כפ"ד אזל ליה מנו וכן הוא בכל אדם הנאמן
במנו אינו נאמן אלא מתחילה לא לאחר הודאה ודכ"ד דלפי' עלי' דר' נחמן
ס"ל כלשם שאין הנאמנות בשעת התנו בלבד כמו בשאר טענות אלא
ע"י שהיחוי השטר בידו שהיה שליט עליו לפרוע ורואין אותו כאלו
האמינוהו עליהם וקבלו דעתם והוא נאמן עליהם לטעון עד שחזרו
לזה את השטר שהיחוי שליטתו אבל כשהיחוי איתו ככ"ד שר' פי
שמסרו להם עדיין בשליטתו הוא עומד ונאמן עליו וכן אתה אומר בכל
שאר שלישיות שעל הכה הראשון שהיה בידו הוא הנאמנות . והשתא
חתיא הדיא קושיא דמתפון שפיר דקאמר דמתפון הינוא מתפת יד שליט
נאמן ומשמע אף כשמתפון השטר ליד כ"ד שאלו בשוד השטר בידו ומשום
מנו דמי בש קליה אין זה תדין שליט אלא תדין מנו וכל אדם נאמן אף
על פי שאינו שליט :

ע"ב ואם אמר כתבו

ותנו מאיזה טעם דנתנו
כותבין ונותנין לו . כתב
ה"ר דוד ז"ל וכן כתב הרמב"ן והראב"ד ז"ל בפ' איזהו נשך דמתברר
דוקא לזה האיש שהיה רגיל ללכת לבית הוועד וכפו אותו ודגורו בעירו
הוא דאחריון דמי אחר כתבו לו מאיזה טעם דנתנו כותבין ונותנין לו
כדי שיפאל בחקוק הוועד אם דגורו כדון אם לאו הא לינש אחריוא
דלא טען מעיקרא גלך לבית הוועד אין כותבין ונותנין לו ומיחו משמט
ודחי' שאם אחר בתחילת הדין לא חקבל דייבס אם לא תכתבו לו מאיזה
טעם דנתנו כותבין ונותנין אפילו לא טען דלהבי נחית מעיקרא .
וכתבו בשם הראב"ד ז"ל ובשם הגאונים ז"ל דכי מני אחר בתחילת הדין
תכתבו לו מאיזה טעם דנתנו היינו דוקא היכא דאיכא בית הוועד קבוע
בכל אכל בומן הוא דליבא בית הוועד אין יכול לזלזל כל כך בהם ולומר
כתבו לי לפי שיחשדם שיטעו . ויש חולקין דבומן הוה יס עיירות
תלמודי חכמים ויותר מן האחרות ואפשר שהם יודעים פירושי הגאונים
וראיות אחרות שלא ידעו חלו ולפיכך כותבין לו הטעם אם שא מעיקרא .
עוד כתב דבכתובין לו מאיזה טעם דגורו לא שכתבו לו הראיות שיש
להם בדין זה אלא שכתבו הטענות של בעלי דינן ואם נכתי הוועד
ואחר הדין כפי שקול דעתם וראיותיהם דהם ודאי אינן גריבין לידע
הראיות שדנו בהן או הדיינין : ואם הוצרך הדבר לשאלו כותבין
וטולחין . פ' ואע"פ שאלו ככ"ד שבעיר אינן בקיאות לגמרי בדין עד
שם להם ספק בדבר והיה ראוי שכתובת לתי שטוען לעלות לבית הוועד
חפ"ם

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

טו

א"כ כופין אותו ודן בעירו והכ"ד ישלחו לבית הוועד שיכארו להם את סמיון והם סנהדרין גדולה היושבת בלשכת הגזית שכן סוף הוראה שעל פיהם יהי' כל ריב וכל נגע . וכבר כתבתי בתחלת הפרק כל הסברות אי דוקא בית הוועד או כל ב"ד גדול מהם ודעת הרמב"ן ז"ל ודעת ה"ר דוד ז"ל : אבל אם אמר מלה עבד לזה לאיש מלה כלומר וכופה

א"כ כופין אותו ודן בעירו והכ"ד ישלחו לבית הוועד שיכארו להם את סמיון והם סנהדרין גדולה היושבת בלשכת הגזית שכן סוף הוראה שעל פיהם יהי' כל ריב וכל נגע . וכבר כתבתי בתחלת הפרק כל הסברות אי דוקא בית הוועד או כל ב"ד גדול מהם ודעת הרמב"ן ז"ל ודעת ה"ר דוד ז"ל : אבל אם אמר מלה עבד לזה לאיש מלה כלומר וכופה

סליק פרק זה בורר

פרק אחד דיני ממונות

דף לב ע"א דיני ממונות . דיני ממונות מטין ע"פ א"כ בין לזכות בין לחובה . וכתב רש"י ז"ל דדרשין לא תטה משפט אביונך אבל אתה מטה משפט שור הנסקל לחובה ע"פ אחד וכ"כ דיני ממונות . ומתני' לי כיון דלפינן מקראי . דיני ממונות בשלשה דלתא אלהים כתיבי בפרשה א"כ לא משכחת הטיה ע"פ שנים בין לזכות בין לחובה דאם כולן לחיוב או לזכות אין כאן הטיה כלל ואם שנים מחייבין או מזכין אין כאן הטיה דיוכא על פי אחד וא"כ למאי אנטרבינן קרא דלא תטה משפט אביונך . וניחא לי דלתא לשמטין . דדיינין דוי ממונות ככ"כ כמנא שם רפ מפני שכול לבוא לידו נפשות וכדאיתא (ל"ה דף ס"ד) דכ"ה ה"ג כעני הטיה לחובה על פי שנים קמ"ל לא תטה משפט אביונך . אבל אתה מטה שור הנסקל וכ"כ דיני ממונות כמנא שם רפ . כן כ"ל . שנאמר משפט א"י יהי לכם ומה בין דיני ממונות לדיני נפשות . איכא למידק כיון דכתיב משפט א"י וניטה ילפינן דרישה וחקירה לדיני ממונות נילף גמי מהם וניחא דככל מילי דנהיגי בדיני נפשות ליהו כמי בדיני ממונות ואין מניין עשרה דברים דאיכא בינייהו במתביתין . בשלמא שלש ועשרים בדיני נפשות ושלושה בדיני ממונות מקרא ילפינן דממונות כתיב תלתא אלהים וכנפשות וכנפשות העדה והגילו העדה עדת שופטת ועדה מלאת דליתא בריש מביילתן . ודיני ממונות כמי גומרין בלילה כפסא לן מושפטא את העם בכל עת ונפשות נפקא לן מוהקטנסא ל"ה בגד השמש . ובשלמא כמי בדיני ממונות דהכל מלמדן זכות וחובה והכל פותחין בין לזכות בין לחובה דמה הוא חובתו של זה הוא זכותו של זה וא"כ בכל כד שהתחיל איכא זכות אחד ומינישו וא"כ שוכותו של נכבד ויחד חסדו לפי שהוא מחזיק והמוניא ממנו עליו הראי' ומ"ל לא עדיף כולי האי . שלא יוכלו ללמוד זכות וחובה לחיוב שירנו . אבל בדינא דמתחילין מן הגד הוי ראוי ג"כ שנלמדו דיני ממונות מדיני נפשות דא"כ דקרא דלא תטענה על ריב גבי דיני נפשות כתיב הו' איכא קרא אחריתא דמשפט א"י ל"ה . ויש למדן ולומר דקרא דמשפט א"י ל"ה ל"ה לא אתא אלא בעיקר הדין שהוא קבלת העדות וכיוצא בו היינו דרישה וחקירה אבל הנהגת הדיינין בדיני נפשות אינה שיה לדיני ממונות שיותר ראוי שנחמך בדיני נפשות מבדיני ממונות והיינו טעמא דבדיני נפשות אין מתחילין מן הגדול כדי שלא יסתמו דברי הקטנים משני הגדולים אבל בשאר דיני ממונות וטומאות וטהרה לא החמירו :

גמרא שטר . שומע כחוב בלחץ כניסין וכו' חיישין שמה אחריו ובתבואו . פ"ה רש"י ז"ל שקודם לכן ראו המלוה במקום הכבד בשטר והוטל עליהם לכחוב השטר ואחריו מלכתוב עד אחד כניסין ובתבואו במקום שאחריו המזימין שהיו עמהם ולא כתבו שם המקום שנכתב שם אלא שם המקום שראו את המלוה שם . וא"כ דלמדינן בניטין כי יתבית בהיבי כתיבי בהיבי א"כ דמיחמסרן לפי מילי בשלי מיהו אי בתבי סילי לא מיפסלי בהיבי והיחא ענה טובה קמ"ל שלא יבחומו לדידי הומה דליעוד להו והלא במקן פלוני עמנו הייתם . ואין עוד לכך כלל דלעולם איכא לאוקחא שנעשית ההלוואה בלחץ בלדד בהיבי וכתבו השטר הנזכר בהיבי בלחץ ויש ואחריו וכתבו שנעשה בלחץ בניטין שלאחריו וכי האי גוונא בשר ולא שייכי בההיא דהיבי וסילי דניטין דלעולם איחא דההיא דהם הויא לעיכובא דבעינן דליכתבו מקום הכתיבה ממש אף על גב דלמסיר לכו מילי במקום אחר והכי אמרינן התם בניטין היה במורה התמיכה וכתב במשרב במשרב וכתב במורה פסול . ומייתיב התם ההיבי וסילי . ולמא דלעיכובא חיתמר אהיבי דהיבי וסילי . אלא אם כן נתרן דההיא דוקא לניטין איפסל אבל לשאר שטרות לא מיפסל . אבל מכל מקום אק' אשכחינן מלאחר שהכל נעשה במקום אחר וכדאמרינן בגמ' פשוט (דף ח"ה) שטר שומע כחוב בשבת או בעשרה נחשתי מלאחר הוא ופטר כלומר שנכתב השטר קודם השבת וכתבו בו זמן מיום השבת :

והמאורחין כשרים . אוקמו רש"י ז"ל כפי כפי עדים וכמו שכתוב שכל עדים וכו' וקשיא לי למא ליה לאוקחא בהיבי לוקחם כגון שהעדים עומן מעידין שאחריו השטר וכתבוהו אחר הפלוסא וכיון דמלאחר הוא אי אפשר להימו ולי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה הוי עדות שאתה יכול לקימו ואינה כלום . וניחא לי דאי אוקמא בהיבי הויא ברייתא עדישא מתניתין דבריתא איכא הומה אבל מתניתין לוכא הומה כלל אלא שהעדים עומן אומרים שאחריו מ"ה נקטה רש"י ז"ל כפי כפי עדים דהם חמם כגוונא דבריתא שהעדים הראשונים היו עתם כשעת הלוואה ושלא כשעת הלוואה כגון הכתוב בשטר כן כ"ל : **א"א מעתה** . טעו לא ישלחו . פ"ה רש"י ז"ל דדילמא נקטת להו לדרוש ולחקור הוה רוחא מילתא ולא הוה טעו . ואינו מחזור כדיון דטעונו דטעו דיני לא הוה מענין הדרישות והחקירות מה לי אם חקרו ודרשו אם לא חקרו ודרשו בכל ענין יש להם להחשך שידוע משפט נדק וכיון שטעו בדין הוא דלישלחו . ועוד דלכאורה משמע דפירכא דגמרא קיימא אחאי דקאמר שלא תנשול דלת כפי לוויין ולפיר' רש"י ז"ל לא שייכא בההיא . לפיכך נראה דהכי פירושא כיון דחיישית לכעול דלת ניחא דטעו בית דין לא ישלחו שאם אתה אומר ישלחו הכל יהא חושבין עומן מן הדין ובמלת ז' מפסיד ואתה נועל דלת כפי לוויין . ומשני כל שכן שאתה נועל דלת כפי לוויין . שלא ירנו המלון להלוות ויאחרו למא גלוש שאם ישנו הדיינין כפסי' לפיכך טוב לנו שנאמר שאם טעו ב"ד ישלחו : **ע"ב רבא אמר** . מתניתין דהבא בדיני קנסות ואידיך כהדאיות והלואות . פירש רבא ודאי לא פליג אדרבי חנינא אדרבה מההיא דרבי חנינא סבירא ליה לרבא בריש מביילתן דיני ממונות בשלשה הדיוטות דכי יכירי דלא כפי דרישה וחקירה הכא כמי לא בעינן מוחזין . וכיון שכן לא הוי מני רבא לאוקמא למתניתין אריגא דאורייתא דמתניתין דמדין קמא דמתניתין תנא תקנתא דרבנן דהיינו שלשה הדיוטות וכיון דאורחא דמתניתין להפליג למיתני תקנתא דרבנן תנא לא תנא הכא כמי מתני תקנתא מ"ה אינטידיך רבא לאוקמא למתניתין בדיני קנסות דהכא לא תקין רבי חנינא מירי . כן נראה לי : **ואידיך בבוראות** . מדקאמר רבא ה' לישנא משמע לכאורה דבהדאיות והלואות בלחוד הוא דלא פשינן דרישה וחקירה אבל בגולות וחבלות משמע דבעינן דרישה וחקירה ולא ערבינהו כהדי הוראות והלואות . והא קשיא טובא שאם אתה מלמדן לגולות דרישה וחקירה אתה פותח דלת בפני הגוילים והחומסים שיגלו ואפילו יכירי שם עדים פי רחוק הוא שיכוננו עדותם כדרישות וחקירות ואם כן ראויים הם גולות וחבלות לתקנה שלא ינטרבו דרישה וחקירה . ויש לומר דבדיני קנסות לא תקנו רבנן מירי ובעינן שלשה מוחזין וס"ה דבעי דרישה וחקירה . הילכך בחבלות דהו מירי דלא שכיח בעינן מוחזין ובעינן דרישה וחקירה וס"ה בגולות שעל ידי חבלות דלא שכיח אבל בגולות ממש כהא ודאי לא בעי דרישה וחקירה כדי שלא נפתח דלת בפני הגוילים והחומסים . וכיון דרבא לא היה מני למיכללנהו גולות וחבלות כחדא משום הכי שנקינהו לגולות'אלא קוסטא דמילתא בגולות דשכיחי לא בעי דרישה וחקירה . וכדכתיב בפרק קמח' בס"ד :

ולענין . דיני קדושין וכתובה ודאי בכלל הוראות והלואות נינהו וכדאיתא כהדיא ביפחות דכיון דאיכא כחובא למסקל בדיני ממונות דמיא הילכך לא בעי דרישה וחקירה . והר"ם ז"ל : **כאן בדין מרומה** . כאן בדין שאינו מרומה . פירש רב פסא לא פליג אדרבא כלל אלא דלא בעי לאוקמא למתניתין בדיני קנסות אלא כהדאיות והלואות ומתניתין דבעי דרישה וחקירה כהדאיות והלואות היינו דוקא כהדין מרומה ורבי חנינא מירי בדין שאינו מרומה . ופ"ה

חדושי סנהדרין להר"ן ו"ל פרק אחד דיני ממונות

מטהר הטמא חזרת שלא יאכל דבר טמא באסור :
כאן במזמחה כאן בשאיט מזמחה • פי' רש"י ז"ל
 דמזמחין דקטני תחזירין כמזמחה טמא

שאלו חסם מומחה לרבים יוכל לומר ששיתים בבורחתי או בדביו עלי
 כרחם ים להם להאמינו ואינם יוכלו לומר מאי חיות דעשתה במלך
 עיקר דילתא טעמא קמא עיקר דלחיו דע טפי מתיביו • ומתני' דרן
 לא דרין בשלמי מומחה ולפיכך מה עשה עשוי שאינו יכול לומר ששיתים
 דיביו לפי שאמרנו דן טעמאזי איה עושה • ומתקנין ובמומחה מחזירין
 והא קתני סיפא ואם ה' מומחה לבד פטור מלשלם דחשמה שהמחלף
 המומחה מקיימת את דינו ופטור מלשלם • שאם היה מן הדין חוזר
 לא תמיד ביה פטור משלומין כיון דהדר • ועיקר ד' כחמן כלן
 שיש גדול מתנו בכחמה ובמנין ובכס' לא מור' יוסף שמחזירן לא דינו
 לפי שאינו פטור מלשלם אם לא ידע שגור' • וכן נטות דלחתי
 מיירי בסיקול הדעת • והו"פ רש"י • וקשה דהא אמרינן כס' כ
 מן וזוהר ברי' דרב נחמן דן דינא טעמא אחא לקמי' דרב יוסף א"ל מי
 בכלול עניניה לא תשלם ולי א"ל ויל שלים • והא מר וזוהר מומחה
 הוה אלא כדן להקטיל רשעא בדמוכה געיל ואם ה' חיבור ר' יוסף עתה
 לשלם ואחרי לא הדין • דינא דמומחה ויש גדול מתנו הוה כלוקחתי
 דר' יוסף דלוקס מתני' הכא • ותתנו בתוספות ו"ל דמוחזיק דהכא
 סייע מוחזיק מתם שמיכין • והתחלף מר וזוהר דפ"ק סוף דהוה
 גמיר וסביר בלחור • ודלחתי דלא קפיד לרש"י • דהא חוקמת
 דר' יוסף דהכא אדלחתי ונא דלחתי לר' לומר וזוהר סוף פ"ק לפוס
 מסקנא דטובין קדיל' כרע שט דבר חסד • אבל הירוש' •
 ו"ל פ' בלא במומחה בלא בשלמי מומחה מתני' דקפני מחזירין בין
 לבכות בין לחוסר בשלמי מומחה דלא גמיר ולא סביר ולפיכך מחזירין
 את דינו שאין כן כדיון להשמי' דבריו • ומתני' דבורות דן את הדין
 מחזיר בהמוחה • ומ"ם מה עשה עשוי ומתקנין במומחה קתני סיפא
 ואם ה' מומחה לבד פטור מלשלם ואם ר' רשע דקפני ומלסם אמירו
 בשלמי מומחה תפוקתא ואם ה' מה עשה עשוי ולא דדר דינא •

וקצתהו ברחמיו ל"ק בלא שיש גדול ממנו בחכמה ומחנין כלומר לשם
 מתניין בשליטתו מוחמה ולא גמיר ולא סביר ומ"ם הדר דני"ו
 וממני דבכורות רישא ורישא מיירי במוחמה שאין גדול ממנו במחנין
 ה"י מוחמה פטור ממשלם מיירי במוחמה שאין גדול ממנו במחנין
 ובחכמה ודרי הוא כאלו בטל רשות ולפיכך פטור מן התשלומין • ורישא
 דקמני שטא עשה שבו ומשלם כמיתו מיירי במוחמה שיש גדול ממנו
 בכיוון רשות מוחמה • שו בך להשתי' דאי דנינו • ויכין שיש גדול ממנו ולא
 קניט רשותו וטעם בשיקול דעת' חייב לשלם • והיטני בדר' ר"פ
 למד וטעם ברי' דרב נחמן דאי לא בקבלו עליהו שישלם מפני שיהא הדין
 גדול ממנו • ומכל מקום בין לפי' או בין לפי' דש' וז"ל שמע' דמוחמה
 שאין גדול ממנו הרשות נכנסה לו לדון • ודרי הוא כאלו קניט רשותו ואי
 שטי פטור ממשלם • ומה' גלויה' לא הקשה לפי' או דהרי רישא דנתיב'
 דבכורות תמן • ומי שחיו מוחמה ורואה את הבכור וכאטל על פיו הרי זה
 יקבר' ועלש קמני דן את הדין וכו' וא"כ היכי אפשר לזקוקהו הדין
 במוחמה • ותימן הרמב"ן ז"ל דאפילו המוחמה לרביס' לענין דנינו
 הוי שחינו מוחמה לפעני בכור עד שיטול רשות מן הכהן כדמסר' כדמסר'
 ביומא דבר • והבינו לו בדין כהן כהן כהן • ועל המוחמה שלא נטל
 רשות הוא שחמיר דן את הדין • ומ"ם אכני קור' דכפ' דמחילתן
 לזקוקהו הא דדן את הדין גבו פלוגתא דשמואל וא"ר אבהו גמייס' דאין
 בשחינו מוחמה וקבלוהו עליה • הלכא דבלאו מוחמה עסקינן • והולך
 הרב ז"ל למד דקניט דק' חזקתא דר' יוסף לא קיימא • אליבא דהרב
 דברר הסדל דקניט ק"ש' לא חזקתא דר' יוסף • ודרי דר' יוסף
 תלמידו תירן • דלא קניט חזקתא דר' כלל דשיקורא עדיף • ויפ' דר' יוסף
 הוא דממני דקמני מחזירין בין לזכות בין לחובה מיירי • במי שחינו
 מוחמה ולא גמיר ולא סביר וטעם דכפ' • חזר שחינו כדאי להשתי'
 את דנינו ומתניין דבכורות מיירי במוחמה ולא קניט רשותו דנינו
 דין וטעם משלם בין דלא קניט רשותו • וה"ם גמי דממנין לזקוקהו
 הקד דדן את הדין בשחינו מוחמה וקבלוהו עליה דנינו דין ומשלם
 לחזירין ליה כי קבלנך חזקתא דדיית' ולאו דין מורה הלכך כהנן
 רבנן גמייס' מיכין לזקוקהו רשא • הדיא דבכורות כרב יוסף דקניט בה
 חלה ממנו גמייס' ולא דא תמלו' להאריך ולפי' שטא וי' אפשר לנו לומר
 דכלוהו הקד חזקתא דחזקתא • היכנסה נכנסה • ולא חזר דאין ור' אבהו
 חלה • ולא פליגי דר' יוסף חידש גמי שחינו מוחמה • דלא חזר דאין לא סביר
 מחזירין את דנינו • ועל זה סומך ריב"ז ז"ל בבבא חתיסאה דכלכותה
 ורב נחמן חסד כחמה א"כ' דאין קניט רשותא כל שאין גדול ממנו פטור
 ממשלם • ולא קניט רשותא אלא שריא"ה • ז"ל כפ' דאידני לו פירור' דר' דוחס'
 טפס' ור' נחמן ולפי' שטא • ולא הוה לנו לרחוקי אלא שריא"ה • ז"ל דוחס'
 חזון מטעם אחר שיהא סופר דרב חסדל דקיימא' לו כותי' ס' ז"ל עולס'

[illegible]

אֶזְרָא דְהַנָּר

זה נהגו להדליק אבוקה של שעות בבית הכנסת ביום
החול. והיא דנהגו נמי לפרוס חסה על הפסח שכל זמן שמסת
פרוסה אורחין ככנסין. וזוהי הטעם נראה ג"כ התנגב מחולקין אבוקה
של שעות לפני החתן ואשרסין מפות בבית החתונה :

דף לג ע"א מידור את הטמא

מקומו הכל טיבה את הטמא הריק אפשר לומר בו מה שגשה עשוי שחם
נודע שהוא טמא הריק אפשר מיהו טמא כשכל שמייה טמא בשטות
ועוד למה חמלם חביתו ומאי חסריה הא הוה טמא חתירה • ועוד
דכיון דטעה דיי' לא דינה ודד' דלא עבד כלום כדאחרין לקמן
ותירלו וחסוסת דמיייר ששירבן כעל הבית עם פירותיו והכי סבירא
לו השתא לקמן הוה דמחשיתו שיערבן חם ומאי חמלם חביתו למי
גמר לו הפסד ומה שגשה עשוי דקתני לא שיהא עשוי מחב דיי' אלפי
הכי קאמר אם מה שגשה עשוי שמיניו לא הפס' שאי אפשר להחזיר
חמלם חביתו • וכי תמא' וכו'ן דאלו לא עירבן כעל הבית דדד' דינה
הטמא מיי' לערבן לא כלום ק' עב' • כדאחרין לקמן כיון דלאו איתמ'
פרה והדרה דייק' לאו דינה ולא כלום ק' עבדת השתא מיי' לא כלום
ק' עבדת • הדיא איתא אליבא דרבנן דלא דיי' דינה דגרמי דלדריה
כשחזא יכול לבעול אף על פי שיערבן כעל הבית מעצמו פטור אפי'
כשחזר החכם כעל הבית להאכיל לבגדים והכא הוה ע' פיו חיי'
מיי' דהוה איתמא' ומדעת ומחשך דמה לו נטמא בידים ומי' לא נטמא'
כפי' אכל הא דק' את הדיו איתא אליבא דר' תמא' דדאין דגרמי איתא'
כשחזא יכול לחזור חייב כשגרם לו היק • ואינו מחזור דדינה דגרמי
לא מקרי אלא היבא דכרי היקא' שגמר דהיבא כפרק הגזלן וכן
כשפרק שטרותיו על חבירו ומחולל עובדו כדמוכא בפרק הגזלן וכן
לא וחסור וגרמא כניקון שהוא פטור אלא כשגרם לו היק ולא נגמא
על ידו הילכך כל היבא דמי' דדד' ביה לאו דינה דגרמי מיקרי ואפי'
לבי תמא' פטור • ומאי דאמרי' הם ו' לא מ' נטמאו כפי' מה
נטמאו בידים • ליתא דשטמא דתמא' ומדעת מ' החיוב חסור
גרמא אלא חס' חזק חמל' אלא שחא' כוק שמיני' כיבר ופלגי' י' שמי'
היק או לא שמי' היק כדאיתא בפרק הגזלן • ומ' כ' דדרא קאסי'
לדוכתא • תירפ' כ' דד' ד' דכריים כשפסד דטמא' הטמא' מ'
שגשה עשוי חסור דטמא' לו את הטמא' הרי זכא' לו דדד' הכי
על פי דיי' ודי' הוא שח' חסור וכושידי' לזאחר כן שגשה כניקול' דע'
סביה טמא' הרי הוא כדן את דיו' נזכה את חסוי' כ' ע' שח' דדד'
ה' לו לשלם כיון שזכה לדיו' וכן ו' לא דדד' דינה' ומחלם להחזיר חבית
ה' כיון שגשה כניקול' דעטע שטמא' הטמא' הרי זכא' בו דעל כמות' לא
מישאר הטמא' טמא' ומה שגשה עשוי דאחרין היינו לשלם שטמא'
שכ"ט שהוראש קיימת קוף חייב ששגשמו' לא עיבר ההוראש •

מז

א ה ב

אין בעל הדין תפסיד ולפי ר' יוסף ור' נתן לא תפסיד: ודבר בעל
המאור ז"ל סיטה אחרת ופי' כאן בתומחה בלא בשאיון מומחה דתת'
הכח בתומחה בטל רשות שהוא פטור מן התשלומין לפיכך מחזירין את
הדין כדי שלא יפסד' בעל הדין וכן תתני' איכא לאוקמה בתומחה ולא
הדין נקט רשותא לא שני' אחרים עמו אל"פ שאינן מומחין דכבש"ג
הרי הוא בתומחה דנקיט רשותא לפי שהוא ז"ל סוכר דתתני' דקטני'
אחד דני ממונות וא' דיני נפשות וכו' בשלש דיונין קיימין דאיעקין
קמא קאי דקטני' תני דני ממונא בשלש וא"כ בן מוקמינן תתני' בתומחה
היינו גמיר וסביר הכוונה היא' סייחה דיוני עס שנים אחרים ואינן
גמירין גמירין דקטני' שפיר' הימיר דגמיר וסביר דני דין והשנים האחרים
האסיפין עמו אל"פ ולא גמירין וסבירין משה' לאו קיט רשותא
לפיכך פטורין תלמס' וכיון דפטורין מחזירין את הדין משום הפסד
בעל הדין . ומתני' דכדורית דדן את הדין בשאיון מומחה וכיון שהוא
חייב לשלם אין מחזירין דדן דכטעם בשאול הדעת קיימין שדיוני
הדין תפקא דחד בשעת דת' למד הדין ומד חדל אל"פ פליגי
ומקשי' דתקטני' סיפא ואס' הי' מומחה לכ"ד פטור תלמס' דמשתע' שדיוני
קיים ולא דדן דניא דאי דדן דניא אל"פ למימד מחזירין אותו . ומתיר' ר'
נתן בלא שני גדול ממנו וכו' כלומר תתני' דקטני' מחזירין בתומחה שיש
בגמיר תתני' דבשנין תתני' תתני' מומחה וסיפסור מן התשלומין וכיון
שיש גדול ממנו מחזירין כדי שלא יפסד' בעל הדין בלא שני גדול ממנו
אל"פ שיהיה הוא לעלמא להחזיר אין שומעין לו והיינו סיפא דדן את הדין
דקטני' ואתה הי' מומחה פטור תלמס' דממירי בשאין גדול ממנו אבל
בשאיון מומחה אין שיש גדול ממנו בין שאין גדול ממנו וכו' וקצין להחזיר'
את דניו וחייב לשלם והיינו רישא דת' את הדין דמשתע' עשוי ומלס'
מביתו כיון שלא טעה אלא בשאול הדעת . ולפי סיטה ו' לא דלמחר ר'
יוסף למד תרס' אי לא קבלון ול' שלם אל"פ דהוה מומחה ויש גדול
ממנו והיה הדין לומר סיפסור הדין משום דלא מחזירין להחזיר הדין היינו
דקטא היבא שדיוני פטור . ומשום הפסד בעל דין מחזירין אותו אבל אס' היינו
דמיר וסביר לא נקוט רשותא' דני דין וחייב לשלם . וזה הפירוש נכון .
אלא שחולקין עליו במאי' דלמחר בתומחה דגמיר וסביר אל"פ דלא נקט
רשותא דכשפול דן עס שנים אל"פ שאינן מומחין דפטור תלמס' כאלו
נקיט רשותא' דמאי' עבדי' לא' הכי דני דלא גמירי ולא סבירי ואס' אחד
אומר כן לענין הדין . כי י"ך לן דמיר' לבטין דהורס' כאלו מומחה אחד
טרף את השכר' ויש עמו שנים תלמידים' ואפילו קטנים וטעה בשאול
הדעת סיפסור תלמס' כאלו נקוט רשותא' ואין מחזירין כפ' ולא טרפות
ואחריו ליה' דברי' דרך יוסף דר' חמא' דלשליש' תורא למחרי' ומי לא
שעקטן שאין עמו שנים תלמידים' ואס' אי חיבובא לשלם . ועוד דא"ל הי'
אמאי' לא לישתמיט דין תתנא ולא לתורא' למימד האי דניא . כ"כ ז' הי'
רב ששת אמר
בשאול הדעת כלומר מתניין דקטני'
מחזירין ממירי בטועה בדבר משנה ומת' חור לא' כשא' ונתן ביד ז' אל"
לא כשא' ונתן ביד . ומתני' דכדורית ממירי בטועה בשאול הדעת .
ומשתע' דדאי' דכולהו אמוראי' ורב חסדא' כמי כולהו ס' דטעה בדבר
משנה חזר ביד כשא' ונתן ביד בין לא כשא' ונתן ביד והכי מוכח בדוכתא'
מוכח דטועה בדבר משנה חזר דלמחרינן כפ' שבעות' השבות' הוי דיוני'
דלשכב דתפלי' כטעה בדבר משנה וחזר . ובשבתות' כפ' אלמנה' ניונות'
שמעין ל' ר' קר' חזר דתני' הס' ב"ד שמדבר' שלא כדבריה' שפוטט'
בדבר משנה וחזרין . ובפ"ק דמכילתא' אייפין בפשיטות' ה' דרב אסי'
טעה בדבר משנה חזר אלמנא' הכי הילכתא' וכן הסכמות' הרי"ף . ורוב
המחברים ז"ל ופי' קאי' אמאי' חזר דלמחרינן כפ' מתוקמתיה' דרב
שע' כיון דקוטעיה' הוי . ופי' משום דלא חזר' לדיטור' דייני' דבדן
משנה . ליתא דתתני' משום דני נפשות' אינן טרס' דלמחרינן דבדן
מחזירין . אפילו טעו בדבר משנה אלא ח"כ טעו בדבר סהלדוקים' מוריס'
כו . וי' דמוח' דדני' וכלכוליה' אמוראי' לאוקמה' תתני' משנה' בטעות'
אחת דייני' שקול הדעת' לא לאוקמה' חדא' בדבר משנה' וחדא' בשאול
הדעת' ור' יוסף ור' נתן כולהו' וקומי' לא בשאול הדעת . ואכתי'
איכא' למיוד' אי רב חסדא' ס' דטעה בדבר משנה חזר אפילו כשא'
ונתן ביד מאי קא' תקשה' תלמודא' לקמן אלא לחוכה' הכי משכחת' לה'
וכיון דלא' פטור אלמנא' כמי ששא' ונתן ביד דמי אמאי' לא תרין ליה'
ומתני' בטועה' בדבר משנה וחזר אפילו כשא' ונתן ביד כש' אין
בטועה' בדני' נפשות' דמאי' חזר ח"כ כשא' בדבר סהלדוקים' מוריס'
כו . וי' דלמין ס' דהוה מני' לתרומ' הכי אלא כיון דעיקר' דבריו'
הוי' להסמיר' שפי' השמיטות' בטעות' שקול הדעת' הוא דתקשה' בגמרא'
הי' מייסד' קוטס' דתלמא' הכי הוי' והיינו דמסקינן בגמרא' מייסד'
פירוקא' דרבינא' בקאי' ולא בתיווכה' משום דכפאי' איכא' פירוקא'
אחרונה' ובתיווכתא' ליכא' פירוקא' תרומא' : אמר' אלו טעלי' הני

חדשי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק אחר דיני ממונות

מכאן רשות להדיעות אלא לשם וכדכתיבנא בפרק קמא דמכילתא
ודיין שאינו מומחה דגמיר ולא סביר אפילו קבלה עליהו בעלי דינא
ואפילו בקט רשות וטעה בשקול הדעת וכשא ונתן ביד מה טעם פשוט
ומשלם מכיוון והיינו בבא דביעשה . ומי שאינו מומחה דלא גמיר
ולא סביר אף על גב דקבלהו עליהו בעלי דינא מחזירין אותה דינו כל
שאפשר להחזירו דהא נפקא לן ממאי דפרש' באוקמיה דרב יוסף
דמתני' דמחזירין מיירי בשאינו מומחה מפני שאין סס דין עליו .
ואם אי אפשר להחזיר את דינו אם נשא ונתן ביד חייב לשלם ואם לא
נשא ונתן ביד פטור דלאו כלום קא עבד חס לא שכתף אותם להעמיד
את דינו מכה מלך ושלט . והיינו בבא חמישאה מהיר"ק ז"ל .
והרמב"ם ז"ל מופס שיטת היר"ק ז"ל כפ"ו מה סנהדרין :

עב זכות גרידתא פירש כגון מחלל שבת דיש בו חיוב
סקילה ויש לו זכות וליכא חובה

לשם אדם . אינמי בדונת גופי' וכגון איכא דלית לי' גואל הדם :
כגון טענה שלא כדרכה . פי' והו' דבר שאין הנדוקים מודים
בו וקשה דהא אמרינן סנהדרין (דף) סנהדרין מודים
בשלא כדרכה דמסכני אשה כפי' . וי"ל דהערהא בשלא כדרכה
קא אמרינן שאין הנדוקים מודים בה שאפי' וי' וסנהדרין כהערהא
בכדרכה דמקורה הערה כתיב מ"ה בהערהא שלא כדרכה לא מודו
כדאיתא התם . ח"כ איכא למימר דכתיב וטאפת לא מודו בשלא
כדרכה דהא כתיב ואל אשת עמיך לא תתן שכנתך לזרע . וכי אמר'
בהוריות משכני אשה כתיב באשת כהן קא אמרינן דלא כתיב לזרע :

הכל ואפילו עדים לימא מתני' רבי יוסי הו' . פי' הו'
דדייקין הכי לאו מחזירין דכדיני

ממונות הכל מלמדן וזכות אלא מחזיר דאמר' דכדיני נפשות הכל
מלמדן וזכות ואין הכל מלמדן חובה והא מפקא מסנהדרין דרבנן דסביר
דעד לא יענה בין לזכות בין לחובה משום דקרא דכדיני נפשות כתיב .
ואין לומר דכיון דרבנן ס"ל דאין מלמדן עליו זכות דכדיני נפשות הכל
דכדיני ממונות אין מלמדן לא זכות ולא חובה . דהא עיקר טעמיהו
דאין מלמדן וזכות הוא משום דמחזיר כנוגע בעדות דהו' סברא בלחוד
דמקרא לא חזי כפוס פשטיה אלא שלא יענה לחובה כדכתיב למות
ומפשי' לה לקרא דלמות לא קאי אלא אלאחר . הילכך אפי' דכדיני
נפשות לה לרבנן דכדיני נפשות לזכות הן נוגעין בעדות דחיישינן
שמא העידו שקר ורובין להפך כזכותו כדי שלא יגמר הדין ע"פ ואם
יומא והיו פטורין לא חיישינן הך וחששא דכדיני ממונות שאין נוגעין
ב"כ בעדות משום חשש הומה הילכך עוין הן בין לזכות בין לחובה
דכדיני ממונות זכות וחובה שוין הן . אבל דעת הרמב"ם ז"ל דכי היכי
דחיישינן לדיני נפשות משום גניעת מ"ה חיישינן לדיני ממונות ואין
עוין העדים כלל לא בממונות ולא בנפשות וכמו שכתב לקמן גבי עד
נעשה דין . ולפי שיטה זו הראשונה נרין אנו לומר שפירש הערה
דכדיני נפשות אלוהא דר' יוסי ואליבא דרבנן דכדיני ממונות אין נעשה
דין דהא ק"ל דאין עד נעשה דין וכדנפקא לן לקמן מקרא דוהיה ביום
הנחילו את בניו . ואפי' שנאמר שהנעני על הדיינים הן נמנין עמהם
וכמו שפירש בסמוך מ"ה אנו נקרא דין הואיל ואל נעשה דין מחמתו
לכך . א"כ י"ש לומר דכי אמרינן לקמן שהנעני על הדיינים נמנין
במנין הדיינים היינו דוקא כשהתלמידים אלו עושים אבל כשהאחד מן
העדים הם העוין פשיטא שאין נמנין כי אין עד נעשה דין וכי אמר
ר' יוסי שהעד עונה לזכות היינו דוקא טיבול להגיד דעתו לפני הדיינים .
ורבנן ס"ל דמשתקין אותו מפני שנוגע בעדות . וכן עיקר דמלמדן
לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן העדים י"ש לו נעשה עליו זכות
משתקין אותו והיה איתא כרבנן : **שתנתיין** דיני נפשות הכל
מלמדן וזכות וכו' פי' שהמלמד זכות נמנין במנין הדיינים והדין נוטה
בו לזכות והכי אמרינן לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן התלמידים
י"ש לו נעשה עליו זכות מעלין אותו ומשיבין אותו כהנים ואמרינן בגמרא
דאינו יולא משם לעולם . והכי נמי מוכח בהא דאמרינן דמלמדן אחד
מן התלמידים טובה ומת רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו דמשמע
שאמר טעם זכותו ושאמר נמנה במנין המזכין שרואין אותו כאלו הוא
חי ועומד במקומו . ויש שסוברים שהתלמיד שנאמר זכות שאינו נמנה
במנין הדיינים ואלא דאמרינן רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו
לא לשני המנין אמרו אלא שאל זכה ומת בלומר שאמר שיש לו נלמד
זכות וקודם שאמר הטעם מת אמרינן רואין אותו כאלו הוא חי וחוששין
שאלו היה חי היה אומר טעם זכות ויקבלוהו כל הסנהדרין וי"ה פטור .
והא אנו כגון כלל דלישנא לא משמע הכי דהו' ליה למימר פטורין אותו
מכאן דהא חזי כדאמרינן כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו
שבתה . ועוד קשה לפי' זה מאי דאמרינן בגמרא ולמה אלו היה חי
היה דר ביה ואם כפי' הו' שלא אמר טעם זכותו ה"ל למימר דילמא

נשא ונתן ביד דלאו לא נשא ונתן ביד בין מומחה דלא נקוט רשותא בין
מי שאינו מומחה פטור מן התשלומין והער דינא אם אפשר להחזיר
ואפי' אם ח"א להחזיר נמי מיפטר' דמומחה מזה קא עבד וכדכתיבנא
גלית כזה דינא דגמיר ומי שאינו מומחה לאו כלום קא עבד וכדנפקא
לן מתאוקמיה דרב יוסף . ובכר כתב היר"ק ז"ל בבא חמישאה
ודוקא הו' לומר שלא יושל נטיגה רשות אלא דוקא בשנשא ונתן ביד
שלא ידע דינו חזר שאלו לא נשא ונתן ביד אפילו מי שאינו מומחה נמי
חזר . לפיכך פירש הרמב"ם והרש"א ז"ל דכי אמר ר"ח בלא שנשא
ונתן ביד כו' לא חי טעמא משום הפסד בעל דין כמו שסובר היר"ק ז"ל
א"כ ס"ל לרב חסדא דטעה בשקול הדעת מתקיי' הדין לא דם"ל מכיון שלא
עשו מעשה מן הדין לא הדין ולא הבעלי דינין שמחזירין אותו אבל כשעשו
בו מעשה יפה כח הדין כשלא טעה בדבר משנה ואין מחזירין אותו ואפי' ג'
כאן חסד

לבעל דין ונתן ביד לאו דוקא אלא חס"ה אם נשא ונתן בעל הדין על פי
הדין והיינו דאמרינן כיון דלא פטור אתה כמי שנשא ונתן ביד דמי
שעכשי' נעשה דין כל מה שפוסק לעשות בו כאלו חייב את הוצאי
סהויאלו מחזיר מחזיר . הילכך לפי פירש זה כשנעשה מעשה דין אין
מחזירין אותו בין שהיה הדין חייב לשלם בין שהיה הדין פטור כגון
מומחה דנקט רשותא או קבלהו עליה אף כשנשא ונתן ביד הו' עלתו
ואם לא נשא ביד הו' עתה אף כשאינו מומחה פטור דלא דייקנן
דינא דגמיר בדיון וכדכתיבנא ובהא לא חיייר רב חסדא אלא דפירש
דמתני' דתתן מחזירין מיירי בשלא נעשה מעשה דין . דדיין
דפטור מן התשלומין ולא דייקנן ב' דינא דגמיר ה"מ בדיון מומחה
דגמיר וסביר או טענה הדיוטות שהן מכווין לדון . אבל כיון שאינו
מומחה דלא גמיר כלל מתוך שאינו מכוון לדון הו' כמסור שהראה
מעטנו שהוא חייב בדיון דגמיר אלא דאיתא טעמא למימר דכיון
דדינא לאו דינא ולא נשא ונתן ביד לאו כלום קא עבד ופטור אלא
שאם כסף ודן והעמיד את דינו בכח ונלך ושלט ככה"ל חייב בתשלומין
וזהו שכתב היר"ק ז"ל אי כיון דין ודין זה שאינו מומחה אפילו
בשלא טעה בדיון דינא לאו דינא אם לא קבלהו עליהו כד' אבהו
דאמר שנים שזנו אין דיניהם דין אבל אם קבלהו עליהו אם לא טעה
בדין אינן יכולין לחזור בו אחר גמר דין דלא גרע משלשם רועי בקר
ולא כדכתב הר"ה ה"ה ז"ל דדינא לאו דינא . ואם טעה ודאי אין
דינו כלום הואיל ואינו ראוי לדון ואף על גב דקבלהו עליהו לא
קבלהו עליהם אלא אדעתא דדינא לכו דין מורה וכדאיתא בבבא
בריא מביילתן ואפילו טעה בשקול הדעת נמי מחזירין את דינו ואפילו
נשא ונתן ביד לפי שאין בדכדיון שהיו מעמידין את דינו הואיל וטעה
ואפשר להחזיר הדין אבל ח"א להחזיר את הדין וכשא ונתן ביד חייב
לשלם תדון חזק . וכטועה בדבר משנה נמי ואמרינן דלאו כלום
קא עבד אם נשא ונתן ביד חייב . והו' דין מי שאינו מומחה כלל
דלא גמיר ולא סביר . ואם אינו מומחה אלא דגמיר ולא סביר היינו
מחזירין דין את הדין וכו' מה טעם עשו ומשלם מכיוון ואוקמיה
בפרק קמא דקבלהו עליה ורב חסדא אוקמה כנשא ונתן ביד וכטועה
בשקול הדעת :

כללא דשמעתא מומחה דגמיר וסביר ונקט רשותא
אינמי לא נקוט רשותא לא שקבלהו

עליהם בעלי הדין וטעה בשקול הדעת פטורין מן התשלומין
ואפילו נשא ונתן ביד והיינו הך דפרק קמא האי מאן דכע' למידן
דינא וחי שפי' לפטור לינקוט רשותא מריש גלותא . והיינו נמי הך
דר' יוסף דהתם אי קבלהו עליהו לא תשלם . וכן כתב היר"ק ז"ל
בבא תרי כבי קמאי דיליה . ולדבריו ז"ל מחזירין את הדין הואיל
שהדין פטור מן התשלומין כדי שלא יפסיד בעל הדין את דינו כל
שאפשר להחזיר ואם ח"א יפסיד . ולדברי הרמב"ם ז"ל דור ז"ל
כל שנעשה מעשה כ"ד בין על יד הדין בין ע"י הבע"ד אין מחזירין
את הדין וכדכתיבנא לעיל ואם טעו בדבר משנה חוזרין כל שאפשר
לחזר ואפילו טעו מעשה דין ואם ח"א לחזור פטורין משלם . והו'
לדבריו כל התפסדים ז"ל . ואם הדין מומחה ולא נקוט רשותא ולא
קבלהו עליהו אי טעו בשקול הדעת . אם נשא ונתן ביד חייב לשלם
דמזיק הוא ואינו חוזר . ואי לא נשא ונתן ביד חוזר לדברי היר"ק ז"ל
כדי שלא יפסיד בעל הדין דלא הדין כיון שלא נשא ונתן ביד פטור
דליכא אגסיה וכדכתיבנא כדכרי רב חסדא והיינו בבא תליתאה .
ולדברי הרמב"ם ז"ל כל שנעשה מעשה דין אף על גב דלא נשא ונתן
ביד חייב לשלם ואם לא נעשה מעשה דין חוזר אף על גב דטעה
בשקול הדעת . ואם טעה בדבר משנה חוזר אפילו נשא ונתן ביד ואם
ח"א להחזיר או נשא ונתן ביד הדין עלתו חייב לשלם דמזיק הוא ואי
לא נשא ונתן ביד אף על פי שהבעלי דינין נשא ונתן על פיו פטור וכו'
דין מומחה ודין שלשם הדיוטות בין מומחה לרבים בכל דבר אלא דלא

חדשי סנהדרין להר"ן זל פרק אחד דיני ממונות י

לא חזו סנהדרין טעמא דידים . הילכך נראה ברור שהכל מלמד
דבות כדתי בפסות וכן נמנין עס המוכין והוא שהיו הנמנין מן התלמידים
וזמנא דההיא שנה . הילכך עיקר הפירוש הוא שזכה וזמנא שזכה
ללמד עליו זכות ולא אמר טעם וזכותו דין אחד הוא וכבר שאלו עליו כפי
נגמר הדין אחד אח' מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו
ולפנינו נאריך בס' . וזמנא כי אמרין שהם נמנין עמיהם ה"מ
בשהדיינין חולקים זה עס זה אבל כל זמן שהם מסכימים לדעת אחד אין
התלמידים ולא שאל חכמים נמנין לבטל אותם ואף ע"פ שהיו מרובין
מהם לפי שהיו באלו הדיינין הוא נגמר לא חכמים אחרים והיינו
ואמרינן בפרק היו בודקין בא' מן התלמידים שאלו יש מהם בדבריו
נשתתק לו משמע שהחזירה נמנה לב' להכיר אם יש מהם בדבריו
כשכן כולן כנגדו . שאלו אי אתה אומר כן פעמים שהתלמידים יבטלו את
דבריהם ודיינין שרי מרובין היו מהם שהיו ג' שורות של כ"ג . וכן
זמנא דההיא שנה נמנויות דבי אמרינן הכל מלמד זכות וחוכה היינו
והוא כותב שנתקן הדיינין אבל בזמן שהן כולם נסכימים לדעת אחד אין
נמנויות לטעם אדם שהרי הם כדאי שגמר הדין על פיהם ממחרת שהם
היוקו והוכדו לאומות דין כ"ג אם קבלו אותם בעלי דין דודאי דעתם
קבלו דין זה ולא דעת אחרים לסיכך א"א שיתבטלו הם ויגמר הדין על
פי אחרים . וכן נראה שב' שקבלו עליהם בעלי דין אף בזמן
שנתקן אין הכל עונים עליהם שהרי לא קבלו אלא דעתם של אלו ורשאיין
בדבריהם כדאי שפרק זה ברור דמנין חד מן בעלי דין למימר לא דינא
קמי' כי דינא דרב הווא אלא קמי' דינא דרב חסדא כדאיתא התם
ובי אמרינן הכל דכדדי ממונות שהכל מלמד זכות וחוכה היינו שדינן
דין ואין משתקין אותו כל זמן שבעלי הדין אין מסרין בהם . וכן
נראה שדין יוסטין הדיינין אינו אלא לדעת בעלי הדין דכשקבלו עליהם
אלו השלש דיינין ואמר האחד איני יודע בטלה קבלתם ושבו אין להם
לדון ולהסיק מזה אותה קבלה אלא בקבלה אחרת ואין גריך לומר
בשקבלו לדון בשנים שאמר ח' איני יודע שקבלתם בטלה ואין לומר כי
סוסיס דיינין ולא שיעשו אחרים באותו הדין : ורואה דאמרינן
באחד מן התלמידים שהוא עונה ונמנה למנין הדיינין . א"א לומר
כן כדתי בפסות שאלו הגדון נמנו טען זכות על עננו שהיה נמנה בכלל
הדיינין דאע"פ דאמרינן לקמן בפרק היו בודקין שאלו אמר יש לי ללמד
זכות על ענני שסומעין אותו היינו לומר שמתקבלן את דבריו ואין משתקין
אותו כדי להשיב את דעתו אף על גב דגבי עדים משתקין אותן כדאיתא
התם אבל שיה' נמנה במנין הדיינין לא . אף על פי שהרמב"ם ז"ל
כתב בפ' מהלכות סנהדרין שאף הוא נמנה במנין הדיינין אינו
מהור כולל :

דף כ"ד ע"א אבל

בשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד
חוכה . איכא למידן ומאי טעמי דמחן
דפליג עלי' דרב שאינו חוזר ומלמד עליו חוכה בשעת גמר דין והאריך
אפשר שיגמר הדין על פיו לזכות אע"פ שחזר בו ואין דעתו מסכמת אלא
חוכה . וי"ל דסבירא ליה לחנן דפליג עלי' דרב דכי היכי דאם יאמר
מח' ובאי ויחא"ב ראו כולם טעם אחד לחוכה שאין מחזירין אותו
וכדלכא פני מוכין ובודקין אל תהוהו ה"כ נראה בכל אחד ואחד מהב"ד
כדיון שזכרנו על פי דין זה א"א לחזור ולטעון עליו חוכה אלא כ"כ טעם
דבר שהגדוקים מודים בו דה"ג נמי הדרי בהו כולהו ב"ד מוכות
לחוכה ומשום האי טעמא היו כותבין בדרי המוכין כדי שלא יבטל לחזור
לומר טעמי דבר שהגדוקים מודים בו לחנן דסבירא דלינו יכול
לחזור כי וליבא דרב היו כותבין בדרי המוכין כדי שלא יאמרו שנים
טעם אחד משני מקראות : רואין אותו . באלו הוא חי ושומד
במקומו . הא פירושא לעיל דנמנה במנין התלמידים ואיכא למידן
וה"ד אי שנים עשר מחייבין ואח' עשר מוכין הרי הוא זכאי אפילו
בלאו האי תלמיד ולהטויה לרעה בעיני שנים וא"כ לומר אם שנים עשר
מוכין ואח' עשר מחייבין דהו זכאי . ואיכא למימר דנמנה לא כגון
שנים ואילו השנים בחלקו ח' מוכה ואח' עשר מחייבין וזמנא דההיא שנה
אי נמי כשה' אחד עשר מוכין ואחד עשר מחייבין ואמר האחד איני
יודע קדם זה התלמיד וזכרו הרי נעשה ההפך על פיו ואין גריבין
לבוסיין שאין לומר שמכין שאמר איני יודע הרי אמר יוסטין דיינין
ואין מוסיפין פחות משנים שאמר שקדם וזמנא דההיא שנה שהיוסטי
הדיינין כבר נגמר דינו לזכות ואין גריבין למוספות . א"כ כגון שזכה
בשעת משא ומתן קודם שנגמר הדבר ביניהם ולבסוף כשירדו למנין
מלאו ו"א מוכין ואח' מחייבין ואח' אמר איני יודע ונמנה שהוא זכאי
על פי אותו תלמיד : מוכה מקדם את הראוי לו . פי' ואע"פ

ע"ב שהט וורק

ואין הכי נמי דהוא מני למימר דוק והעלה בחנן איכא ננייהו דל"ע
דנפקי ליה זרק ממנה לא מחייב אלא חדא ול"א מחייב דמני דהא
נפקי ליה זרק משום אלא דכפידוקא דסליק להאי סליק לאידך :
ומה נגעים כיום אף ריבוס כיום . פי' ונגעים ודאי בין
תחלת דין בין גמר דין כענין כיום . תחלת דין
היינו ראיות הנגע וסוף דין היינו טומאה וטרה שהכחן מטהר או
מטמא הנגע וכתיב ולהורות ביום הטמא וכיום הטמא אלא נגעים
ביום נענין לכולו מילתייהו אף ריבוס ביום לכולו מילתייהו בין לתחיל
בין לגמר דין דהא אישקס להדי . עוד יש לפרש דבין דכתיב ויס
אילא כתיב וספטו את העם בכל עת לא הו' משוינן פלוגתא בין תחלת
דין לגמר דין וכיון דר"מ דרים וספטו ליום המעונן על כרחין בין תחלת
דין בין גמר דין כענין כיום : הרואי סמיא : דהוא כשביבתי' דר'
יוחנן . פי' רש"י ז"ל סומא כחית משינוי ה' וכן פי' הרמב"ם ז"ל
ורבינו שרירא גאון ז"ל וכן עיקר דבסומא משני עיני פסול הוא לדון
דהא לעדות ודאי פסול הוא כדאיתא בפרק יש גוחלין וכיון שכן לדון
נמי פסול דהא ק"ל דכל הכשר לדון כשר להעיד דאע"פ דסיכא דמתני'
דקמי' יש כשר להעיד ואינו כשר לדון ואוקימנא לה בסומא מחזר משינוי
ואידחי' מהילכתא כדאמרינן הכא סתמא אחרניא אשכח מ"מ רישא
ודאי הילכתא היא וזית בה פלוגתא כלל : רבי יוחנן סתמא
אחרניא אשכח דתנן דיני ממונות וכו' פירשו הרמב"ם ז"ל דהך
סתמא מוכחא על הכשר סומא כחית משינוי בודאי יותר רואה הסומא
בא' משינוי ממה שרואין כל אדם בלילה . ואיכא למידן א"כ לא נכשר
סומא בא' משינוי אלא לגמר דין והוא סומא היכי הוה דין אפילו
בתחלת דין . והרמב"ם ז"ל פי' דהכי מוכחין ודאי מדמכשרין לילה
לגמר דין משמע דלא מקשינן ריב' לנגעים כר"מ וכיון שכן תמילא
אתכשר סומא בא' משינוי בין לתחלת דין בין לגמר דין דהאיכא תימי
למפסליה . והרמב"ם ז"ל כתב דמשום הכי לא פירשו רש"י והרמב"ם ז"ל
דמשום דהך מוכחא לא סגי דאיכא למימר דאע"פ דלא מקשינן
ריבוס לנגעים לענין לילה לפי שהיא כשרה לגמר דין כדלפי רבנן
מושפטו את העם בכל עת מ"מ אכתי איכא לחוקמא הקיישא דריבוס
לנגעים לענין סומא דכי היכי דנגעים סומא בא' משינוי פסול כדכתי'
לכל מראה עיני הכהן ה"כ לריבוס וכו' היכי דריבוס בקרובים פסול ה"כ
בנגעים בקרובים פסולין . וא"כ מכלל דרבנן נמי לא מפסלי סומא בא'
משינוי דהא תלמוד דר"מ נמי לאו כל מילי מקיש לכו דהא לא מקיש
לכו לענין שלשה להגריכס בנגעים ולא ליום המעונן לפסול ריב' דאף
פ"ג דטעמא דלא מקיש לכו להכי משום דאיכא קראי דיינין בנגעים
דכתיב אחד מבניו הכהנים דמכשר נגעים אפילו בחד וברבי' ושפטו
להכשיר יום המעונן הכי נמי איכא למימר לרבנן דקראי דושפטו את
העם בכל עת אתי לאכשורי לילה לגמר דין הילכך לית לן לאקשוי ריב'
לנגעים אלא לפסול סומא בא' משינוי כריבוס ולפסול קרובים בנגעים .
אלא ודאי עיקר הפי' כפי' רש"י והרמב"ם ז"ל דודאי אי מכשרין לילה
אית לן לאכשורי נמי סומין מפני שהן שווין ודומין זה לזה בשפטיהם יש
חשך ולא חור אדרבה יותר רואה הסומא בא' משינוי משאר בני אדם
כלילה וכיון דמתני' מכשרא לילה פשיטא דלית לן הקיישא כלל וסומא
נתיב בא' משינוי מתכשר שא"ל להכשיר לילה ולפסול סומא ומ"ה הוגר
ר"מ לדרוש ושפטו את העם בכל עת לאחיו יום המעונן מפני שיש בו
קלת חשך ומוציא לילה מפני שהקיש הכתוב ריבוס לנגעים ואם היה דרוש
ושפטו להחיר לילה הוה הקיש בטל לגמרי כי כמו כן מותר סומא בא'
משינוי אבל כשכיל התר יום המעונן אין ההקש בטל שאין הפסול נענין
נגעים אלא מפני שבהם נראית עזה . מעשה הקיישא שהקשו לסומא
בא' משינוי שהיא פסול לתחילת דין . איכא כולם שלאחר שלדברי
חכמים אין סומאין על ההקש מקראי דושפטו את העם בכל עת הרי
הוכשרה לילה וסומא נמי אפילו לתחלת דין לא דחא קרא ביום הנמנה
את

הרושי סנהדרין להר"ן ו"ל פרק אחר דיני ממונות

את כניו לפסול תחילת דין בליגה וסומא נאמר בהבשרו :

ורבי מאיר האי ביום הנחילו את כניו תמי עביר ליה מיבשי

לי וכו' . פי' כיון דר"מ איש ליה היקישא

דריבוי לנעשים וליגה פסולה אפילו לבשר דין ביום הנחילו תמי עביר

לי' ותתקן דיעק קרא אתא שאין עד נעשה דין כלומר שאין עושין דין

נחלות אלא ביום אבל בליגה לעולם אין עושין ואפילו למחר שהוא יום

כסר לדין לפי שכבר נעשו עדים בתחילת בליגה שלא היו ראויין לדון

שוב אין נעשין דיינין לעולם בדבר זה דלדין עד נעשה דין . וא"ת

א"כ לרבנן דחוקמי האי ביום הנחילו לתחילת דין אין עד נעשה דין

מנא להו . ויתרן הרמב"ן ז"ל דנפקא להו מדרשא דעד לא יענה בנפשו

שחם אינו עונה כ"ס שאינו נעשה דין דהא סברי רבנן דלדין עונה בין

לזכות בין לחובה וסובר הרב ז"ל דדיני ממונות נמי אינו עונה כלל

דכיון דאפילו לזכות בדיני נפשות אינו עונה ה"ל לדיני ממונות דמהאי

טעמא דפסלי רבנן דלדין עונה משום דהוי נוגע בעדות בנפשות הכי

נמי הוי נוגע בעדות בדיני ממונות . ולפי השיטה האחרת שכתבנו

למעלה שכל מודים בדיני ממונות בין לר' וסו ורבנן שהעד עונה בין

לזכות בין לחובה אין עד נעשה דין מנא לי' לרבנן דפליגי עלי' דר"מ

איכא למימר דבולה שמעמא מהכא שהתורה אמרה ביום אתה מפיל

נחלות ואי אתה מפיל נחלות בליגה מפני שהליגה פסולה לדין והפסול

הואו נמשך אף למחר מפני שהן עדים ואין נעשין דיינין הרי למדת

שהליגה פסולה לדין ואין עד נעשה דין . ובר"ת ה"ל אפשר ליה

למדרש קרא הכי לדלודיה לא אלטרין לפסול לילה לדין דהא נפקא לן

היקישא דריבוי לנעשים אלא אינטרפא לי' דלדין עד נעשה דין .

וא"ת דהכא שמעמא דכ"ע איש ליה דלדין עד נעשה דין ואלו כפ' האשה

שנחלמה (ד' ס"ב) אמרינן דעד נעשה דין גבי שלשה שיסביו לקיים

את הסטר . וי"ל דככל מירי דמנטרין עדות דאורייתא בין בדיני

ממונות בין בדיני נפשות אין עד נעשה דין ואפ"ל התם גבי קיום

שטרות דהוי מדרבנן אמרינן עד נעשה דין דמלאורייתא עדים החתומי

על הסטר נעשה כמי שנקרה עדות בבית דין :

דף לה ע"א אשרו דין שמחתן את דינו . וא"ת וכו' ואלו

איתא אפילו בדיני ממונות ואלו

אין תנן דיני ממונות דין ביום וגומרין בו ביום ז"ל דקרא בנפשות מיירי

דכתיב לעיל מיני' ידיכם דמים מלאו : אשרו חבורין ולא חותין .

פי' רש"י ז"ל שנוקקין לתובע תחילה כגון שחובט לדין שיהיה ואינו

משלם זה וטעמו משכון היה לי בידך ונתקלקל לו נאכד נוקקין בית דין

תחלה לתובע עד סייח ממונו בידי ואל"כ נוקקין לדין המשכון .

והקשו עליו דהפסיו מטרפא למי לי' לאטרורי כ"ד תרי וימיני למה

מטרמין והלא מוטב שישינו כ"ד מתחלה אם המלוה חייב ללוה מחמת

הפסד משכונו ואם אותו הפסד היה כנגד החוב יא' זה הוא ולא יא' כ"ד

לריבין לטרוח כלום ואם החוב מרובה ישלם הלוה מה שהחוב מרובה

יותר על הפסד משכונו והשאר יעבד בידי דמי הפסד המשכון . לפיכך

פי' רש"י הלוי ז"ל דהאי נוקקין לתובע תחלה לא לגבות לו תחלה קודם

שישמו כ"ד דברי חבירו אלא לזקק בעלמא קאמר דלכתחלה נוקקין

לתובע לשמוע דבריו ולקבל עדותו ולעין כדיוו ואל"כ מעיינון בדינו

של כתבם ופועמים נוקקין לכתב הכי דלילה נכסיה ויגיע לו נזק מזה

וכדאיכא בפרק שור שנגח את הפרה (ד' מ"ז) ובתוספות ז"ל פירשו

דלא מיירי במלוה ולוה אלא כשטען הטוען מזה מחמת חבלות והגטען

טען שיש משכון בידי וכבי ה"ג יגבו כ"ד המנה תחלה משום דלדין נותנין

זמן לחבלות ופועמים נוקקין לכתב תחילה הכי דלילה נכסי כלומר

שהנכס ינטרך למחור קרקע פפרעמו אלא לא ידעו כ"ד בחזרת המשכון .

וכבר כתבנו דעת הראב"ד ז"ל בפרק שור שנגח בס"ד :

ומה עבודה שהיא דוחה את השבת . פי' לעבודת נכור

דהיינו תמלדין ומוספין קבוצת מת מלוה דוחה

אותה מולאחותיו . ואפ"ל דעבודת פסח הוי קרבן יחיד עבודת נכור

מקרי כיון שהוא דוחה את השבת בתמלדין ומוספין :

ע"ב שבת שנרחית מפני עבודה אינו דין שיהא מת

בספרי ודורשינן ומוספין דמיעקרא דרשין מלאכיו שאם היה נזיר

שאינו מטמא לאכיו אבל מטמא הוה למת מלוה ומלאכו דרשין שאם

היה כהן נזיר שהיו מטמא למת מלוה ומלאכו דרשין שאם היה כה"ג

וזכיר ההלך לשחוט את פסחו ולחול את כניו ושמת שמת לו מת יכול

יטמא משום מלות טומאת קרובים אחרת לא יטמא מהדבר פשוט שאין

כה"ג זכיר מטמא לקרובים . וזכיר למידין דבבבויס פרק טבול ווס

(ד' תע"א) מוכיחין מהך דרשא דולאחותו שאין עשה של טומאת

קרובים דוחה שחיטת פסח דלמדין התם מעשה ביוסף הנהן שמתה

אשתו ערב הפסח ולא רבה למחול לה וטמאיהו אחיו הכהנים בעל

כרחו . מיתוכי וולאחותו מה ת"ל הרי סבי' הולך לשחוט את פסחו

ושמת שמת לו מת יכול וטמא לו וכו' אלא שאין עשה של טומאת

קרובים דוחה את הפסח ואלא יטמאיהו ליוסף הנהן ואם כפי' רש"י

ז"ל דהך דרשא דולאחותו מיירי בכה"ג זכיר תמי קושא דכי אמרינן

לא יטמא היינו דוקא כ"ג זכיר שאין מטמאין לקרובים אבל ככהן

הדיין מטמא לקרובים איתא לך דעשה דטומאת קרובים דוחה את

הפסח . ויתרנו דשפיר מוכיחין מהך שאין עשה של טומאת קרובים

דוחה את שחיטת הפסח דאי ס"ד דחיי לא הוה גירך דחמא למיכתב

ולאחותו להעיר כ"ג זכיר ואלא דלשחוט את פסחו ולחול לה כניו

שיטמאיהו למת מלוה דלשחוטין שכהן גדול זכיר מטמאין למת מלוה

מלאכיו שעינין ליה ולשחוטין שמת מלוה דוחה קרבן פסח ק"ו הוא

ומה טומאת קרובים הקלה דוחה עשה דפסח מת מלוה לא כ"ס שהיו

כ"ג זכיר . שאין מטמאין לקרובים מטמאין למת מלוה א"כ ולאחותו

דכתב דחמא ל"ל ש"מ דטומאת קרובים אינו דוחה עשה דפסח ומ"ה

אינטרך קרא דמת מלוה דוחה עשה דפסח ומילה א"כ שיש כהן כרת .

כך תירלו בשם הרב ר' יצחק בר אשר ז"ל . וכן עקר וכו' . אבל מ"מ

הדרשה שדרש רש"י ז"ל מלאכיו ולחול ולחולא ואלאחותו אינה נדרשת כן

בזיר בפרק כ"ג (ד' מ"ח) ולא בפרק טבול ווס (ד' ק"ח) דהתם אמרי

דמלאכיו ואמו דרשין נזיר ומלאכיו כ"ג זכיר ומולאחותו היה הולך

לשחוט את פסחו וכו' ולא דרשין מלאכו מירי ואמרינן התם טעמא

משום דאכיו ואמו לרבי לפי שיש בלכיו מה שאין בלכיו ויש בלכיו מה שאין

בלכיו יש בלכיו שמתיהם אחריה מה שאין בלכיו יש בלכיו שהיא ודאי מה

שאין כן בלכיו שאין אלא חוקה . ואיטו זו עקר דלא לנטריבאל למידיש

כהן זכיר שהיו כהן הדיוט מטמא הוה לקרובים . וי"ת דמאי דרשין

מולאחותו מי שחולך לשחוט את פסחו וכו' לאו כ"ג זכיר אלא

שגברא לא יטמא דעלמא שאינו מטמא לקרובים במקום פסח אבל מטמא

הוה למת מלוה ומאי דלמדין בנחל אחרת לא יטמא משום דפסח

לן דלא דמי עשה דטומאת קרובים עבודת פסח ומילה שהוא עשה שיש

בו כרת . ועוד דהתם פרק טבול ווס תמרינן דהואו מעשה דיוסף

הנהן היה קודם מלות ומ"ה טמאיהו שלא הניע זמן שחיטת הפסח והא

דמוכיחין מלאכותו דלן עשה דטומאת קרובים דוחה פסח ומילה מיירי

לאחר מלות שכבר חל עלין חיוב שחיטת הפסח ואינו בדין שדחה מלוה

שהתחיל בה דהיינו זמן שחיטת הפסח כשכיל טומאת קרובי שלא התחיל

בה ודמי לשוסק במלוה שטעור מן המלוה :

דף ל"ע"א לאתענה על ריב . פי' אין האוהרה על

הקטן שלא יענה אחר הגדול בדין

אלא עיקר האוהרה היא על הגדול שלא יתחיל ויאמר דעתו תחילה כי

שחם יפתח בחובות הגדול ושאר דיני הסנהדרין הקטנים חמנו לכבוד

התוספתא שבכ"ד שפתח לחיוב לא יוכלו לחלק עמו כדכונס להפך בזכות

הגדול לפיכך ראוי שיתחילו מן הגד כי שחם לאחר שיטען המופלג

הטענות שטענו הראשונים לזכות הגדול יחזור ויפסק בזכותו . אף על פי

שבראשונה הייתה כוונתו לחובה ומיחא אם רבה הקטן לענות ולחלק על

הגדול הרשות בידי . וכן כתב הר"ד דור ז"ל : ויאמר דורר לאנשיו

גמרו איש חרבו . וא"ת ואלא אמרינן בתנאיה פרק קמח וכו' דנין לויני

נפשות בליגה . ומשני מורד בתלכות הוי ולא גירך למדיני' והכל

אמרינן דחגרו איש חרבו על סדר הדין שסתכלו בו מן הגד . וי"ל

דדוראי הוקקו לדינו תתחילה אם היה בדין מורד בתלכות מפני שחול

שהיה עדיין קיים וזה היה סדר הדין כשלאחר דור חגרו איש חרבו וכשכל

לאכניגל אמר לה שכבר דעוהו שח' מורד בתלכות וכו' לא גירך למדיני' אמר

אם הוא חייב מיתה אם לאו . שהלך דן אותו כדעמו בין ביום בין בלילה

שאין אומרים בדין המלכות שאין דנין בלילה וכן אמרו בירושלמי כבר

בגמר דינו מבשר ווס : דהנהרות והטובאור האב וכו' והרב

ותלמודו מניין להם שנים . כך הוא עיקר גרסת הספרים . וטעמא

דמילתא שבהוראה אין גירך מנין אפילו אם מומתה הוה כסר לה ואין

גירך המנין אלא במקום התחלוקות כגון שני תלמידי חכמים שאין

בכחם האולקים ואין שום כחנין התלמידים שהגדול בחנין התלמיד

כמו בקרקוקים ואם וכו' מנין אותם כשנים שהוראה כשרה בקרובים

כמו בקרקוקים . אלך בדבר שפירך מנין נע התורה כדני ממונות

ונעשות

חידוש סנהדרין להר"ן פרק אחד דיני ממונות ית

ונפסית ואיך אינו נחנה בשביל הסכר שאלה מרוב וכן ראוי ובשאר
למענה שאלה מן התלמידים עונה ונמנה מן התנין לא אחרו אלא
בסיס לו סכר מעלמו כגון רב כהנא ורב אשי וכ"ס האבא ובנו סין
וסולין לדון שאלה שימנה האב ובנו דיני ממונות . והמנה מהמנה
אל שכתב בפרק י"א מה סנהדרין שדיני ממונות והטעמות
אב ובנו הרב ותלמידו מוזנין חותן בשנים בשעת משא ומתן אבל בשעת
גמר דין אין גומרין דין בקרובים . וליתא דלא גרסינן דיני ממונות
עם הטעמות והטעמות . וכן כתב רש"י וז"ל בפירוש וכן עיקר :
ע"ב הכל לאתויי מאי . פי' ודאי אע"ג דלא תנא
במתני' הכל הוה משתמע
מניה גזנא דלא דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות משום פסול
יחס דהיינו תללים דאזנן משיאין לכהונה דכשרין לדיני ממונות ופסולין
לדיני נפשות ובזמן שכן הכל לאתויי מאי ומתוך לאתויי ממור . ואל"ת
לימא הכל לאתויי זקן וסריס דכשר לממונות ופסול לנפשות . וז"ל הכל
לא מרבה אלא בגזנא דמתניתין דהוי פסולי יוחסין וכדמסיק בספרא
המשיאין לכהונה ומה מרבינן מהכל גר או ממור . כנ"ל :
הא תנינא חדא זימנא . תמונה לי ונמנה דנין
מיתני' הכל במתניתין
דפירקן דמתנין להו בריס מביילתן דיני ממונות בשלשה דיני נפשות כנ"ל
ודיני ממונות הטייט ע"פ א' בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות ע"פ
א' לזכות וע"פ שנים לחובה אלא מאי אית לך למימר דתנא כולהו דנא
דאיכא בין דיני ממונות לנפשות קא מני הכא אע"ג דתנא מנייהו בריס
מביילתן הכא גזנא ממור אע"ג דתנא הוה בפרק בא סימן (דף ט"ז)
דכשר לממונות תנא הכא דכשר עיקר והוה אגב גרר . ונאמרי
דאין כ"ל אלא דעיקר פרכין אמאי אילגטריך רביהודה לפרשאי קרי
זימנא לאתויי ממור . לימא ליה בחד דוכתא ומישתמע אידך מהבדיה .
ותירין לו דרכי יהודה לא פירש דינו מרי זימנא אלא חד לאתויי ממור
וחד לאתויי גר . וילגך מתניתין דהתם לא מיימרת כלל בדקס"ד דבחד
דוכתא לאתויי ממור ובאידך לאתויי גר ונריכי . כנ"ל :
חד לאתויי גר . מהכל משתמע דגר כשר לדיני ממונות .
ואלו בפרק מלות חלינה אמרינן דגר דן
את חבירו גר משמע שטינו כשר לדון בני ישראל . ורש"י ז"ל תירץ
דגר אע"פ שאין אמו מישראל כשר לדיני ממונות אבל כשאמו מישראל
אפילו בדיני נפשות כשר . והכי אמרינן בפרק החולץ ביון דאמו מישראל
מקרב אחיך קרינן ביה וכי אמרינן גר דן את חבירו גר בדיני נפשות
קאמרינן . ואל"ת והא אמרינן במשכת סוטה (דף י"ח) גזי אנריסם
התלך אמרו אל תמירא אחינו אתה בלוחה שעה בתחיבו שגליהם של
ישראל בליה . משמע דלא קרינא ביה מקרב אחיך . ורש"י שיהיה אמו
מישראל . וכמו שפי' רש"י ז"ל סם כדר גמור רש"י ז"ל סם מזה ופיר'
משפטי שיהי אביו מתפשטת עבדים גבי מלכות ולא מילתא . ומ"מ
אינו מחזור דמשום זילותא לא היו מתחייבים בליה . ויש לתרץ ולומר
דגבי מלכות לא קרינא ביה מקרב אחיך עד שיהי אביו מישראל והכי
אמרינן בתוספתא אין מעמידין מלך אלא א"כ הוה נשוי לכהונה לפיכך
אגריפס לא ה' כשר למלכות אע"פ שאמו מישראל . מאחר שה' אביו
מתפשטת עבדים ורש"י דק"ל דכתיב ועבד הכה על בית ישראל הולד
כשר מ"מ פגום מיהא הו' לכהונה כדאיתא ביבמות . ומן הטעם
הזה הגר פסול למלכות אע"פ שאמו מישראל שאחר שיהיה הורגו מכותי
פגום הוא לכהונה אבל כשהוא בן גר וגירות . שיהיה הורגו ולידתו
בקדושה וא"ל בן גר ובת ישראל או בן גירות וישראל גראין הדברים
שהוא כשר אף למלכות שהרי משיא לכהונה . אבל מ"מ כגון גר וגירות
אע"פ שהורגו ולידתו בקדושה לא משמע להבטירו דלא מקרי מקרב
אחיך כיון שאין צו גר ישראל אבל בן גירות ואביו מישראל פשיטא
דכשר דהא אכשלוס היה בן העבדה בת תלמי מלך גשור ולא היו פוסלין
אוחו למלכות מפני כך . מיהו כשר משמות דשרותא דמתא כיון
שאמו מישראל כשר הוא למינאי . וטעמא דמילתא דתרי קראי כתיבי
גבי מלך כתיב מקרב אחיך תשים עליך מלך דמשמע אחיך מתא אבל
גבי שחר משמות כתיב לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא
דמשמע דלא תיפסיל אלא כשהוא נכרי מתא שאין אמו מישראל .
ואלו דאמרינן בפרק החולץ (דף ט"ז) כיון דאמו מישראל מקרב אחיך

קרינא ביה לאו דוקא . דהתם מקרא דאשר לא אחיך הוא נפקא . ועדיין
אין שיטה זו מחזורת דל"ך אפשר דאמו מישראל כשר לסנהדרין ולדון
דיני נפשות ולא יהיו כשרין לחלינה דאמרינן התם כרך מלות חלינה
(דף ק"ט) דאין כשרין דיני חלינה עד שיהא אביו ואמו מישראל .
ועוד קשה כי לפי רש"י ז"ל גר דן את חבירו גר בדיני נפשות ודאי
דינו של גר הוא כנ"ל דלא גרע משור הנסקל . וכ"ל של כ"ג בעינן שיהי'
מנוקה וימיוסם וכדאמרינן בבבאי גמרא משום דאין הכל כשרין .
וכ"ג חדא מילתא הוא כלומר שכל שהוא בעשרים ושלשה בעינן שיהיו
כשרים וא"כ אם שור הנסקל בעינן כ"ג וכשרין ומיוחסין כ"ג גר
בעינן כ"ג וכשרין ומיוחסין וזה כדור כך קשה ה"ר דוד ז"ל ולי נראה
דאי משום הא לא איתא דלעולם אימא דכל כ"ג מבני ישראל בעינן
מיוחסים ואפילו במיתת השור דבמיתת העגלים כך מיתת השור מיהו
אפשר שיהי כל הב"ד של כ"ג מגרסין . ודין דיני נפשות את חבירו גר
וכנ"ל אמר גר דן את חבירו גר דיני נפשות וזה נכון לפי שטתו של רש"י
ז"ל . אבל ה"ר דוד ז"ל לקח דרך חרפת לפי שטתו של רש"י ז"ל ואמר
דכי אמרינן גר דן את חבירו גר היינו למנותו דין קבוע בדיני ממונות
על הגרים וכי אמרינן גמרא דגר כשר לדיני ממונות של בני ישראל
היינו דוקא באקראי ובדיעבד . ואם דן דינו דין אבל למנותו דין קבוע לא
משום דבעינן מקרב אחיך . ואם אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה
ומותר למנותו דין דיני ממונות של ישראל . וילגך בענין דינו של
גר איכא שלשה דינים . גר כשר לדון את חבירו גר ולהיות קבוע בדיני
ממונות כגרים . ולדון ישראל באקראי דינו דין . ואם אמו מישראל
כשר להיות דין קבוע מבני ישראל ולכל שאר מינוי העיר . אבל למלכות
ולסנהדרין ולחלינה בעינן שיהי אביו ואמו מישראל . וכן הסכים ה"ר
דוד ז"ל . אבל שיטת הרא"ה ז"ל דכי מכשרין גמרא גר לדיני
ממונות היינו כשאמו מישראל וה"ל לכל שחר שרירותא דמתא אבל אין
אמו מישראל לא . והכי דגר דן את חבירו גר מייירי בדיני ממונות .
וכדיני נפשות ולחלינה ולמלך בעינן אביו ואמו מישראל . וכן דעת
ר' אחא משבחא גאון ז"ל . וכן פסק הרשב"א ז"ל ביבמות . ואל"ת
א"כ גר שאין אמו מישראל פסול לדיני ממונות א"כ כי אמרינן יש כשר
לבעיר וזין כשר לדון לימא לאתויי גר כשגר להטי' ואינו כשר לדון
דגר ודאי כשר הוא להטי' כדאיתא בהחולץ דף פ"ח . ואיכא למימר
דהואיל דשם גר כשר לדון כשאמו מישראל או לדון את חבירו גר לא
אמרינן ביה שאינו כשר לדון :

סליק פרק אחד דיני ממונות

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק היו בודקין

ר' טע"א היו בודקין • כתב הר"ן הלוי ז"ל דהני שבט
חקירות עבדי כשנאין לבדוק
בל אחד מן העדים קודם שיפתחו לדבר כדי להחמיר עליו העדות
כר' שמעון בן אלעזר וכדליתא בגמרא ומ"מ אם התחיל עדותו לומר
בשנה זו או אשתקד אין נרדף לפרש בלחוד שנה כשכוע ובלחוד שבע
דכיון דאמר שנה זו הרי פ' בלחוד שנה היה ואפ"פ שאינו יודע שנה זו
כמה היא בשבוע מה בכך ולמה תפסל עדותו בשביל כך • וכן אם
אמר בחדש זה אל"ל בלחוד שנה דכיון דאמר בחדש זה הרי שירש בלחוד
שנה וכן נמי אפ"פ שאינו יודע שם החדש אין עדותו נפסלת בכך • וי
גמ' אם אחר אחרת או סלפניא אל איני יודע כמה ימים עברו מן החדש
אין עדותו נפסלת בשביל כך ואין נרדף לפרש יותר אל בלחוד שנה ובלחוד
מוקדם • ולא הוצרכו לפרש כל אלו החקירות אלא כשאוחר וכן מרובה
הינכך אפ"פ שאחרו בלחוד שבע עדיון אין אלו יודעים בלחוד שנה
בשבוע • ואפ"פ שפירשו את השנה עדיון אין אלו יודעים בלחוד שנה
ועדיון אין אלו יודעין כמה בחדש עד שיפרש ואפ"פ שפירש כמה
בחדש שאלין לו בלחוד יום בשבת שחל מתוך כך יהיו מומתין כחלופי
רש"י ז"ל • ונראה שאלו אחר זכור אני בכמה בחדש אבל איני זכור
בלחוד יום בשבת היה אין עדותו נפסלת בכך • אבל אחר יודע אני
בלחוד יום בשבת היה ואינו יודע בכמה בחדש עדותו פסולה שלא בירר
היום • והטעם שהרי ארבע שבתות יש בחדש אחד ואינו יודע בלחוד שבת
הוא • אבל כשאוחר כמה ימים בחדש אלו יכולין לחשוב בלחוד שבת
היה וכאשר יום מהשבת ויכולין להיומם בכך • ע"כ דבריו ז"ל • וכן
נראין ומכאן חכמתם אבל פשט דגמרא לא משמע הכי • ומדאחריו
בגמרא אחר להם ר' יוסי לחכמים לדבריהם מי שאל ואמר אתם הרגו
ובלחוד שבע שבועות שנה וכו' ומסקין אלא אפ"פ דלא נרדף
דמינן עליה כר"ס ב"א ומשמע לשיבוכא בעינן הני שבעה חקירות כיון
דליפתין להו קרואי ומשמע נמי דאפ"פ דאחרו העדים אתם הרגו נרדפין
אין להשיב על"ן חקירות ואם הוכחשו בחקירות הקודמות ואפילו אחרו
אין חט יודעין עדותן בטלה • וכן דעת הר"ן ז"ל וכן דעת הרמב"ם
ז"ל • מ"מ אפ"פ דאח' מילתא הויה הילכתא למשיחא ת"מ נפקא מינה
לרבי מתנות הכה דהו' קרין מרומה דבעינן דרישה וחקירה אם אחר
בכמה ימים בחדש או בלחוד יום מימי השבת זו דלא נרדף בלחוד שנה
ובלחוד שבוע כדעת הר"ן הלוי ז"ל • ומהו הר"ן דוד"ל חולק על הר"ן
ז"ל ואומר דאפילו אחרו העדים בכמה בחדש נרדפין אלו לשאול להם
בלחוד יום מן השבת שהרי הכשירו בלחוד אומר בשנים בחדש וא' אומר
בשלושה חמשי שנה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע בעיבורו ולפיכך
סולין אותם בלחוד יום מן השבת שאלם הם מבטלים בו ודאי אמרינן
פשוטו בעיבורו של חדש אבל אם אינן מבטלין ביום השבת עדותן בטלה
שלא טעו בעיבורו של חדש בלבד • וכן נכון • **מכירין אתם אותו**
התירוש אותו העובד ע"א את מה עבד וכו' דעת הר"ן הלוי ז"ל דמכירין
אתם אותו התירוש בו הו' שיקר העדות ואם אחר ח' מהם איני יודע
עדותן בטלה • אבל עובד ע"א את מה עבד וכמה עב' הו' בדיקות עדותן
אחר ח' מהם איני זכור את מה עבד וכמה עבד אבל יודע אני כדאי
שבע ע"א עדותן קיימת כדקתני במתני' דאיני יודע בבדיקות עדותן
קיימת • אבל הר"ן דוד"ל הקשה עליו דאי מכירין אתם אותו התירוש
אחרו ואחרו אין אלו יודעים עדותן בטלה • א"כ נפיש להו חקירות ואין
שבע תנן • ולי אינה קושא דו' חקירות דמינן מלבד גופה של עדות
מינן • והני הו' מגופה של עדות דאלו לא ידעו אם ישראל אם כותי ולא
ידעו אם התירו בו פשיטא דלאו כלום הוא • וה"ר דוד"ל סובר ששבע
החקירות המנויות בתשנתינו אין עדותן תקימות ואלתם שאלם לא שאלו
אותם הדיינין אין עדותן כלום אבל מכירין אתם אותו וכו' עוב' ע"א
והו' אם לא שאלו אותן עדותן עדות • מהעדים כך הם מעידים מעידים
אני בלחוד שבע שבועות שנה הנפש ויש בכלל דבריהם שהם ידעו
שישאלו הרג ושהתירו בו וסקבל עליו ההתראה אלא שיש להן לדיינין
לבודקן ולשאול להם על כל דבר ודבר שאין לסמוך עליהם מן הסתם
וכדומה להם אמרינן בדברי תמונות הידך אתם יודעים שזה חייב להו
וכמו שפרשנו שם אבל ודאי אם אחרו אין אלו יודעים אין עדותן כלום
אל שמי אפשר ללכס לומר כך שהרי אחרו שהוא חייב מית' ואולי דמסייעין
במתני' אם אחר ח' מהם איני יודע עדותן קיימת • לא קאי אמרינן
אתם אותו והתירוש בו שאלם כמו שאמרנו ולא קאי בני בעוב' ע"א את
מה עבד וכמה עבד שאלם שם א"ל להם שיאמרו אין אלו יודעים שכיון
שהשידו בו שבע ע"א הידך יתכן שלא ידעו את מה עבד אבל ת"מ בכלל
הבדיקות הו' לשניין שאלם לא שאלו אותן עדותן קיימת שמשפיק הו'
לשם מה שאמרנו שהוא חייב מיתק' על ששבר עבירה פלונית • וזה דעת

ה"ר דוד"ל • ולדבריו נרדף לחלק בין בסיף הרגו בין באריון הרגו
לפ"א אינו עבד וכמה עבד דאלו אחרו אין אלו יודעים אם בסיף הרגו
או באריון הרגו • אבל ידענו שספרנו בנפך אחר שחקק בלבו הן נעם הן
חרב ודאי עדותן קיימת אבל אלו אחרו שבע ע"א ולא ידעו איזה
עבודה וכמה עבדה אין בבדיקהם כלום • והרמב"ם ז"ל לקח לו דרך
אחרת בפ"א ובפ"ב מהל' עדות מסובר דבסיף הרגו ואריון הרגו הו'
כע"א דבעינן שיאמר איזה עבד וכמה עבד ואם אחר איני יודע עדותן
בטלה • וזה אינו מחוור כלל דבגמרא מוכח דבסיף הרגו ואריון הרגו
הו' בדיקות ובבדיקות אם אחר איני יודע עדותן קיימת • בדליתא בהדי'
כפרק זה בורה דבסיף ואריון מיקרי בדיקות ואף הראב"ד ז"ל השיג
על הרמב"ם ז"ל גבי הדין דבסיף הרגו ואריון הרגו דאם אחר איני
יודע עדותן קיימת • וכבר כתבנו שה"ר הלוי ז"ל משה סייק ואריון
את מה עבד וכמה עבד • ובשניהם אם אחר איני יודע עדותן קיימת •
ע"כ נבדא • כיון דכולהו בהדין כתיבן מהדדי ילפין • פ' כיון
שכולן כתיבין בלשון אחד שכולם כתיבין בהם דרישה
והיטב הם יכולין ללמוד זה מזה כמה מליט • שאלם לא ידעו כולם כתיבין
בלשון אחד אלא כל אחד כתיב בו לשון בפני עצמו היינו אמורים שאין
חקירות של זה דומה לחקירות של זה אלא כל ח' וא' נמי ענין הכתיב בו
אבל בעשיו שכלן כתיבין בלשון אחד אלו יכולין ללמוד כל ח' וא' מהדדי
וכל כתיבין ח' כאלו כתיבין ג"כ מהדדי • שכן בסיף • שירש
פעמים ששם בסיף תאמר ביה' עובד ע"א שלושם הו' בסקילה ולא
בסיף • וה"ה דהו' מלי למיפקד מה לעדים ומומתין שכן בחק
לפעמים אם ותיבין לפלוני חקן אלא דאחר טעמא דרשויה לעיר הנדחת
ולעדים וזממין • דרשו' תדרוש חקור תחקור • וזהו גמרא • ומה
דרוש תדרוש ותחקור א"כ תדר' וחקור תחקור • ואחר גמרא • ומה
מנסקלין • וקסא לי ולמה לי ק"ל לנחקרין דבעי שבע חקירות ואפ"פ
לר' שמעון דס"ל שריפה חמורה להם לי קרא הא בעינן וזממין ילפין
מג"ס דהט"כ היטב דבעי שבע חקירות ובעדים וזממין איכה כוללה
ארבע מיתות • אם השידו לפלוני שחיב חמת חלוצה מיתות • ומכאן
וזממין נסקלין ובשרפין נהרגין ונחקרין • ויטא לי דאפ"פ דעדים
וזממין ככולהו ארבע מיתות • איכה שבע חקירות ה"ה ה"ה עדים וזממין
דקלי דלא עשו הכוונה כלל אלא שסקשו להרוג אבל התחייב שריפה
לח"ד שריפה חמורה כיון דחמיר חסור • א"ל דלא בעי חקירות כלל
כיון דלית ביה קרא ת"ה אינכר קרא לר' שמעון לנשרפין וק"ל לנחקרין
מנסקלין • וזה דאמרין דלחזו כוליה מנסקלין ונהרגין ה"ה דה"ל
לאקשו לר' שמעון דאחר חק חמור אלא דלא איכפת ליה דמ"מ מק"ו
דנסקלין אלו לדברי הכל • אלא לר' • דאחר חק טועה חט
שעה מלי איכה למימר • ואם תאמר ומה קסא ביה דאחר טועה
חט שעה ולא יותר דאין לשאול להם בכמה בשעה שאלם יאמר חת
בתחילתו והאחר בסופה תהא עדותן בטלה • ועל דרך שמתירי בפר' קהת
דפסחים (דף י') דהיבין לה לכולהו טעמיהו • וי"ל שאלם חט אחר
כן כיון שאלם טועה חט שעה עדותן קיימת דאחריון משה כי הו'
בפלג שעתא הויה והאי טעי בפלג שעתא לקמיה והאי טעי בפלג
לגמריה וככה"ג אמרינן התם בפ"ק דפסחים • **הניא אל רבי**
יוסי לחכמים • ואם תאמר ולרבי יוסי דלא בעי אלא שלשה חקירות
הני קראי דילפינן מינייהו שבע חקירות מלי עבד להו • ויש לומר
דתלת קראי דאיתן וכו' לא דריש לה כלל פסו להו שבעה חקירות שלשה
לשלשה חקירות ושלשה לנ"ש • שיכוס בכל ח' ואח' שלשה חקירות פס
להו חד לרבי שמעון לאתויי נשרפין ולרבנן מילתא דליתא בק"ו טרח
וכתב ליה קרא •

ר' טע"א שהתירו בו

ועדיין חזק תקוש וא"ת והא
אמרין בעלמא דמקום הוראת
שעה היתה שלא היו יודעין בלחוד מיתת • י"ל דאפ"פ דלא ידעו קלחו
מיתת • מכל מקום התירו בו סתם שיש מיתת בתחלת שבת •
אחר אומר • בסיף הרגו וכו' אומר באריון הרגו אין זה נכון
פ' רש"י ז"ל דרב הסה"ס ז"ל דבי אמרינן
במתניתין דבמכחישינן בבדיקות עדותן בטלה היינו דוקא בבדיקות שכן
בגופה של עדות בסיף ואריון אבל בלוי שחורסו ובלוי לבנים אפילו
במכחישינן עדותן קיימת • ולפוס תאי שירושא שמעתי בהדיא דדוקא
אין חט • ומהו חט • בסיף ואריון עדותן בטלה אבל אחרו אין חט
יודעים אם בסיף אם באריון הרגו עדותן קיימת שלא בבדיקה הרמב"ם
ז"ל ובדכתיבנה לטיל • ולפי זה דרב הסה"ס ז"ל כרבנן ובכא פלגי כן
ובאי ורבנן דכן ובאי ס"ל דבכולהו בדיקת מינן כסגליו לבנים
ושחורים אם מכחישינן זה את זה עדותן בטלה ורבנן ס"ל דעדותן קיימת
אלא

20

אח"כ מחשיב בדבוקות שהן ענפים של עדות ורבינו דקדק רב ויסק
בזן וכלי לתיב חניט שאני בן וכלי בדבוקות בחקירות משו"ל בלומר
הריבוי הדבוקות אפילו בחיוב דבוקה שמה' עדות בטלה ודבוק סבר
השי' בדבוקות דלא בנפ' של עדות אפילו במחשיב עדות קיימת וז"ל
דאי' דרב הסדר עדות' לית להאכלתא בתי' אלא אפילו מחשיב
בכלי משורים ובעטם עדות' בטל אדרתמי בטוח קמי' בדבוקות
עדות בטלה ולא משורין פלוגתא בין דבוקות שהן ענפים של עדות ובין
הי' מהרובותיה . ועוד השי' דשמעתין מוכחי נמי בדבוקה דבוקות
עדות' בטל ואף על גב דרב ויסק אחר דבן וכלי חמי' לכו' מ"מ חשבו
דאי' בטלה נימא כיון דתלת סתמי' חליבי' וכן פסק הרמב"ם ז"ל ב"פ
מ' עדות .

ע"ב אמר רבא והא עדותקיימ' קמגיוול' ת' והא רבא כמי

דָּהַמְבַּע"א אִמּוֹ כִּי הָסֵר מִי מַכְרִיכִין דִּין הָאֵמֶת

לחן לתימרח דכל סיכא
דחבריונו הנהגה ופתיחות חרצונינו על כבוד דיון האמת שיהיו על

מתניתין ו' כ' מחייבין ו' א' חזקין מוסיפין ב' ב' אין ספק

מחייביו וא' אומר איני יודע כלל. שיהי' לרד להוסיף שנים כי בתוספת

סליק פרק היו בודקין

חרושי סנהדרין להרין זר פרק נגמר הדין

ואין לפרש ולומר דמאי דכעא נפתח חזו היינו אס מונין אותו פחד
או לא והיינו דקא בעו לאוכוחי ויכא חין לא ויכא לא לומר שאלו היה
הדין בגשתק פמונין לו אחד יותר היה רחמי ללמד בלא ויכא שימנש
אחר ומה שהודיענו ר' יוסי בויכא ומה משום דפיון דלא ויכא כלל כמו
כן אהה וכול לתלות בו שימנש אחד או שתתלה ותאמר שכולן היו שומעים
לו ויהיה מקולל להם וכוותו וכוון ששני אלו הנדדים אחת וכול לתלות
בדבריו א"כ עיקר הספק חזינו לא שחלחל שלא אחר כלום שגדון בו כאלו
לא דבר כלל :

ע"כ שנים בימי משה

ע"כ דכתיב והחזרתי את
ערוסה וכוונתו בו עשו חלל שלא במפרשו . והרב אברהם אב"ד
כתב שמא בב"ר גבי זרח ח"ר וידן כתוב כאלו ד' דיות כנגד ד' חרומי
סבנו של זרח ועמד לפשוט וידו בארבע חרומים . ואף רש"י ואל הבאי
זה המדרש פאחד שלקח מחזריו של עמלק בימי משה בדכתיב בשמות
וכיית את עמלק והחרמת את כל אשר לו . הסני חרמו של סיחון ועוג
שגמרו בסיחון החרם את כל עיר ממש . ובענין כתיב והחרם אתהם
וכו' . והם שלש והחרם של כענין מלך ערד הם ד' ומאן דאמר של משה
שנים מני סיחון ועוג כחד וערד כחד ועמלק דלא כתיב כדאין בחזריות
לא קא חשיב : שרא ענינש על הנסתרות עד שעברו ישראל את
הירדן . פי' רש"י ואל שך הוא חמשת הפסוק הנסתרות הן לי' .
לשני לענין עליהם על יחיד שפאן ולא במסר עונשן לבדור אבל הנגלה
הן לנו ולכנינו עד עולם שגמרו עונשן לנו ולכנינו עד עולם . והנקודות
כאן למעט שאין מלת הנסתרות כאן נוגתה לטולל שחשעו את הירדן
נענשו אף על הנסתרות . ולפי פי' זה היה דלוי פסח' הנקודת על
לי' אלהיט לבדור חלל משום דלאו אורח ארעא לנקודת השם שנקודת על
הפסח מורה מחק . וכן מוכר למחוק את השם שמו הנקוד' על לנו
ולכנינו . ואין סברא לומר שפסח' הנקודת למעט סיח' פסח' ומה
שלא נענשו ישראל על הנגלה כי נסבדו רבו ויורד לטולל נענשו ויענשו
על הנגלה וא"כ הנקוד' חללו ולכנינו בלא למעט שמת' הנסתרות
איהם נכנסו כן ג' עולם כי אין שיענשו אף על הנסתרות משעברו את
הירדן . וכ"כ נבי נמי דנקודת בלא למעט על מלת הנסתרות שאין
נוגת כן לטולל מ' מ' איהם איהם שפסח' שער את הירדן נענשו אף על
הנסתרות . ולאחר שפסח' את הירדן לא נענשו עליהם כלל . חל ליתא
שאין בדין שחשעו העונש ששעברו את הירדן שרבה עליה מות ויתיר'
וסקודם שעברו את הירדן ויתיר' ענינם עונשם הנסתרות . ועוד
שנקודת שפסח' של עד עולם מורה שלא היה מדרו ו לעולם ואם תתקין
מלה זו כשעברו ישראל סוב לא פסקו ונחמלם נוגת עד עולם . ולי
אפשר עוד לומר וזה המדרש מהנסתרות שכן לי' אלהינו לבדור הוא
נוגת עד עולם כלומר עולמו של יעקב שהיה חתים ענה ולא עד בכלל
וזה הארבעים שנה שסיו ישראל במדבר . אבל כשעברו את הירדן הוא
נוגת אף לנו ולכנינו . אבל מכל מקום קשה קצת לרש"י ואל לשון
הגמרא שאמר מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן
דמשמע שהנקודת שחשעו דבר זה ארבעים שנה לא היה הנקודת לוימי
אומר שלא ענש על הנסתרות מטולם . והנקודת בלא לומר ששני עליהם
משעברו את הירדן . ולי' שמעתי שהנקודת הוא ארבעים שנה שני מדרש עונש
ולא לרבות לא אחריו מלמד ששני על הנסתרות שגמרו שני מדרש עונש
מן הנקודת ולפיכך אחריו בלשון שלא ענש על הנסתרות שהוא לשון
מיעוט שהנקודת מיעוט המדרש האחר . בפסוק שאין נוגת כן לעולם .
ור' נחמי' ס"ל דאין לומר שיענשו זה על זה על הנסתרות לטולל ציון
קודם שעברו את הירדן בין לאחר ששעברו דא"כ לקתה מלת הדין וא"כ
הנקודת בלא למעט מיעוט' על הנגלות שלא נענשו זה על זה הנגלות עד
שעברו את הירדן ולשון עד עולם קאי אמתת הנסתרות . אבל ר"ת
ו"ל פירש דר' יודן הכי דרש קרא ואמר פסטיה דקרא הוא שהנסתרות
שהן ידועות לי' והנגלות שהן לא נענשו עד עולם . העונש מוטל
עלינו ובהה' הנקודת על לנו ולכנינו לומר שלא ענש על הנסתרות עד
שעברו ישראל את הירדן . חל' ש' שמלשון הפסוק משמע שהנסתרות הן
לנו ולכנינו לא נגה כן לעולם . ולפיכך נקודת על ע"י' ששני עולם
ולא נקודת עד עולם לומר שהיה חתם הוא נוגת לטולל . וזהו מלת
הנגלות שהיה לנו ולכנינו מטולם ועד עולם . ולפי זה הפירש לישאל
דגמרא חזי ספיר שאתר שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את
הירדן משמע שאלו לא היה הנקודת הוא עונש הנסתרות קודם
שעברו את הירדן . אחר לי' רבי נחמי' ובי ענש על הנסתרות
לעולם ואלא כבר נאמר עד עולם שאמר שהכתוב אחר שהיה הכתוב
בפסוק

מתניתין

סקילה ברישא ואח"כ לסקול . להכי נקוט לפרושי
סקילה ברישא משום דמחזירי טפי משאר ג'
מיתות כדכתיב דמחזירי חמורה ובתר הכי בפ' ארבע מיתות מפרש
פרישה הרג ובתר הכי פרק הנחנקין . ואידי דנקוט סקילה פריש
כולה מילי דסקילה ואיכא מ"ד דאפילו לר' שמעון דאית לי' שריפ' חמורה
א"כ אחריתו בסקילה משום דנפיש מילתא טפי משאר חיובי מיתות .
ומאי דאמרין דבית הסקילה הי' חון לב"ד איכא מ"ד דה"ל לבית השריפ'
וכהה"ל והחנק שהיה חון לב"ד וכן דרשו וכדו היונה לפניו . ואיכא מ"ד
דאע"פ דשריפה והרג וחנק היו חון לב"ד כי יכבי דליהו להו הללה מ"מ
לא היה לירד לתקן מקום קבוע לבית השריפה וההרג וחנק כמו בבית
הסקילה . ואיכא למידק דהא אחרין בפרק גערה שנתפחה (דף י"ט)
ג' נערה המוארסה סוקלין אותו על פתח בית אביה חון לה פתח
בית אב סוקלין אותה על פתח שער העיר ובעיר שרובה כותיים סוקלין
אותה על פתח ב"ד וככה אחרין דבית הסקילה הי' דחוק מב"ד ובדלוי'
בגמרא מקרי' ועוד דהתם נמי אחרין גבי עובד ע"א חל שערך זה
סער עובד בו או חזיו חלל סער שגדון בו . ואיכא למימר דעל פתח
שער העיר שהיה לחו דוקא חלל חון לשער דהיינו חון למחנה ישראל
שאין שלש מחנות אלא בירושלים ובעיר שרובה כותיים חון סם מחנה וכל
סבא חון לב"ד קרינן ב' מחון למחנה ולפיכך סוקלין אותה על פתח
ב"ד ולא דוקא על פתח ב"ד דהתם חלל חון לב"ד כי יכבי דלא ניהו ב"ד
רומיין וא"כ יכבי דהיו להו חלל' ואין חלל' מחלקין סם בין פתח שער העיר
וכן פתח ב"ד חלל' לענין הדין עמלו . אס טעה במקום שבעדה העבירה
או במקום שגמרו הדין וכדאמרין סם גבי עובד ע"א חלל' חומר סער
עובד בו או חזיו חלל' סער שגדון בו אבל דבר פשוט הוא שהגדון יחל
נזון חון לשער ואין לב"ד בדלויפין הכא מקרא דהונא את המקלל
חלל' בתוספות ו"ל דתרו דדין מחזרם הוא כנערה המוארסה וכעובד ע"א
וכסם שבערה המוארסה שנסקלה על פתח בית אביה או אפשר לקיים
זה מחון למחנה א"כ בעובד ע"א חלל' כשאר המומתין בב"ד תקליפין
בהו מחון למחנה בדלויפין מהולא את המקלל : או אינו אלא חון
למחנה אחת כלומר שיעשה המשפט במחנה ישראל שיהיה דלוי לא היה
עומד במחנה שכינה חלל' במחנה לוי' וכדאמרין לקמן משה היכא הו'
קאי במחנה לוי' ומ"ס אחרין לקמן וליצי' משאשין חון מזה לסקל חון
למחנה אחת אף כאן חון למחנה אחת והכוונה כי שיעשה המשפט במחנה
ישראל משום דחון למחנה האחר בשאשין חון הוא במחנה ישראל שהיה
כתיב אשר ישחט במחנה סבא מחנה ויהי חו אשר ישחט מחון למחנה
זה מחנה ישראל שהוא חון למחנה לוי' . ואיכא למידק ואיכא הכי וליפין
מקלל מפרשים הגשרפין דהא פריש הגשרפין לא כתיב בהו כדאין . ואין
מחנה חלל' סם להדיס מפר העדה ופר כהן משום ופסד הדשן ואין
ק"ל דככל הסוד למדין למד מלמד חון מן הקדשים . ואיכא למימר
דכיון שהלכו כן חזיון דהיינו מקלל אפסר למקודשין דהיינו פרי הגשרפין
להיות מלמדיו עליו . חלל' שמת' חין הענין מוסכם דאיכא מ"ד בפרק
איהו מקוהו (דף ע"ב) דבתר מלמד חזיון ואע"פ שהלמד חזיון חין
למדין מהמקודשים כשהעוקדים למדין מחקום אחר כי הכא גבי פריש
הגשרפין ואפסר להטום שחי טעמא דן דב פסח ורב אשי ולא לפי מהך
ג' חלל' מקלל עמלו ומ"ס אחרין חלו לא נאמר קרא הייתי אומר ג' ש'
עפסיו שנאמר קרא ג' לא כירך כלומר שאין סומכין על ג' ש' ומטי
שהוא למד מלמד במקדש' שאל"כ למי לא היו סומכין על ג' ש' שהיו חין
אדם דן אותה מעמלו א"כ קבל' מרבו הלכ' למשה מסיבי :
דף כג ע"א כן באין

אחד מן

התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו
ולא הספיק לתת טעם לדבריו מהו אס חוששין שמה היו כולן רואין את
דבריו וסבורין הדין חלל' . וקשה מי בשלא אחר טעם הזכות היחך
אתה תלמודא לאוכוחא מהא דר' יוסי בד חגיגה אחד מן התלמידים
שזיכה ומה רואין אותו כאלו הוא חי ועומד בתקומו ויכא חין לא ויכא
לא כלומר חין חוששין לדבריו אדרב' נידוק לאידך גיסא ויכא חין
ויכא נגמא אחד מחזין החזין לא ויכא לא שלא יכ' נגמא כאלה מן
התלמידים חלל' שחוששין שהיו כולן רואין דבריו ופוטרו חיותו . ויש
לתקן דכדי קאמרין לא ויכא לא כלומר שאין חוששין לו כלל . שאם היו
פוטרו חיותו כשלא ויכא ליטענין כלא ויכא דפוטרו חיותו שהוא לירך
לומר יותר חלל' משמע שאם לא נתן טעם לדבריו חין חוששין לו כלל .

חירושי סנהדרין להר"ן פרק נגמר הדין

ך

בפסוק הוא בוקעת עד עולם. ואי אפשר שחלוק המדה שהאמת תהיה
לעולם והאחרת לא תהיה לעולם. ולפיכך דורש ר' נחמיה שעד עולם
אינו חוזר חלילה על הכגלות והקדוה באהאמת שאינן לנו ולבנינו לעולם
שלא נעם עליהם עד שנקדו ישראל את הירדן. אבל על הכגלות לא חזר
שכן לנו ולבנינו עד עולם. שהדבר פשוט שלא נעם מי שאין יודע דבר.
ואם שיתר דבר יוחנן. ל"א אלהינו שכן ל"א אלהינו כמו שכתבנו בפ'י
רש"י ז"ל:

דף נד ע"ב ובי הדרי בהו מאי הו כיון שהגיד שוב
אינו חוזר ומגיד. פי' **למה לך טעמא דכיון שכבר בגזירה גזיר' להחזירו** א' א' דבגלו הא טעמא
בתי חין להאמין העדים. דכיון שהגיד שוב חזר חזרין ומגידין. וקשה
דאימא לך דטעמא דלמרי להחזירו. א"ל שכבר בגזירה גזירה היינו משום
דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דחד טעמא הוא. וי"ל דהכי קאמר'
וכי הדרי בהי. מאי הו פשיטא שאינן נאמנים תמה שחזרין בהם. דכיון
דלמרי רחמנא דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. היינו טעמא דודאי חין
העדים חזרין בהם מפני שלא היה עדותם הראשון אמת לא מפני שאומרי'
בלבם מה לנו לחוב. בדמו של זה וא"כ לא שייך הכא לאדכורי' לישאל
דגזירה גזרה דטעם נכון יש בדבר. שלא יהיו נאמנים לחזור ולהגיד.
ומ"ל מהדרינן. לא גרידא דהכי טעמא למילתיהו. שגדלה כטעם נכון
שהם אומרים אמת ממה שחזרין בהם וס"ל דבכה"ל יהיו נאמנים קח"ל
שכבר בגזירה גזרה. דבכל גזירה אחר רחמנא. כיון שהגיד שוב אינו חוזר
ומגיד:

דף נה ע"א הכי גרסינן וכן גרסי' ז"ל. מניין שבדחיה
ת"ל יורה ומנין שבסקילה ת"ל סקול ויורה ומנין שאם מת בדחיה
יבא ת"ל יורה ומנין שאף לדורות כן ת"ל סקול ויסקל או יורה ויירה. וס"ל
מניין שבאחרת סקילה הר סיני פית' דחיה ת"ל יורה כלומר שיש בפסוק
הוא לשון השלמה. כמו יורה בים ומנין שבסקילה ת"ל סקול ויסקל ויבא
כדכתי' וסקלוה כל אשתי עירה באבני ומנין שבסקילה ודחיה ת"ל סקול
ויורה כלום דרי. אמת דוואה בפסוק סקול ויירה א"כ יש שם שניה ויב"ח
הא כתיב או יורה ויורה לחלוק ויבא חו סקול ויסקל או יורה ויירה. מנה לך
דכתי' מתי משום דא"כ לבתי קרא סקול או יורה ויירה דלשון ויסקל לעת'
לא גריבין מירי דלדבר' הר סיני ויפ' מעלת דסקילה באבני וא"כ לבתי'
סקול או יורה ויירה למאי יבא לבית כתיב ויסקל ויב"ח דכ"ל. יש שני מיני סקילה
האומרי' בפירש' שם סקילה ודחיה שאל לא מת בדחיה ימות בסקיל'
ומנין שאם מת בדחיה יסקל ואין נדיר לסקולו ת"ל או יורה. ומנין שאף
לדורות כן דאיכא ויירה. ושאל מת בדחיה ולא ת"ל יורה ויירה דהוא לשון
עמיד ועיקר אובחא הוא מלשון יורה דלא מלשון סקול ויסקל הא דרשינן
ל"ל לעיל ואע"ל דתלמוד' נביח ת"ל סקול ויסקל או יורה ויירה לישאל דקרא
נקט ועיקר האובחא הוא מלשון יורה. בנין פירש' שאל חוץ לעיר
שב"ד מעמידין לו גול הדם פירש' ז"ל לענין רוחה כנגד' שיכל חוץ לעיר
מקלטו במו'. שמונה ביד גול הדם להורגו שאל' ורלה גול הדם את הרוח'
וקשה דהדין איתא בפ' א' בן הגולין (דף יב) ת"ל ורלה גול הדם את
הרוח מנה ביד גול הדם. אין גול הדם רשות ביד כל אדם דכתי' ר' וי'ס
הגולין ר"ע שות ביד גול הדם וכל אדם חייבין עליו וק"ל כר"ע וא"כ
הכא לא אשכחן שיעמידין שב"ד אדם אחר. תחת גול הדם להורגו. ועוד
קשה דהיי קרא דהכא דגול הדם ימות את הרוח כנגדו בו לא כתיב
גבי שונג לא גבי מורד. ועוד דהם איכא אוקמתא דרב טובי' בר מתנא
איכא דר"א דרובה שילא חוץ למקלטו והרגו. גול הדם נהג עליו. אלא
שזעמידין אותו לפני שב"ד והם יפטרו אותו למוות על שילא חוץ לעיר
מקלטו לפיכך משמע דהך ברייתא דהכא מירי בין בדולח בחי' בין ברוב'
בשונג שילא חוץ לעיר ומקלטו וכל לב"ד לדוני שגול הדם יטעון טענותו
פניו ב"ד על שראוי להמיתו ושאל חוץ לו גול הדם שב"ד יעמיד אדם
אחר תחת גול הדם שישטען בחובת הרוח ודלמרי' בפ"א דיני תמוני'
חובתיה דמאן חובתיה דגול הדם אמת הוא טוען כל טענו' שיוכל לטעון
נגד הרוח ונ"ל כשפטורו ב"ד את הרוח למוות מנה ביד גול הדם להמיתו
שיטען עליו חמתו ואם חוץ שם גול הדם מנה ביד אחר להמיתו וכה"ל
יעלו דכתי' רש"י ז"ל על נכון לא דלא דוקא דולח מורד אלא חף רוחה שונג
שיכל חוץ לעיר מקלטו:

ע"ב אי הו מקרי להדין חין בכלל. אלא מה שבפרט הני
חין מירי אחריתא לא. פי' והיו הפרט פירושו של
כלל ולא יותר. וא"ל וכיון דפרט לא הו לא פירושא של כלל א"כ ח"כ תמי'
מהני לן כללא קמא דך קושא איתא דכתי' בפ"א מינין ומתרינין התם דמי
לא כללא היינו מרבים על הפרט או בק"ו או בבנין אב או מכל אחר
והשם אבני לן כללא דחין מוסיפין על הפרט בשום מדה מהמדות:
דף נז ע"א השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבוני ע"א דמי
ל' בכל מלי. מיהא שמינין דכלל

ופרט המרחקין הוי בכלל ופרט וכלל: ור"א דריש דריש ומיטוט
וכי' הו מקרי להדין לא הו מקריב' אלא ע"א דמי ל' בכל מלי מיהא
שמינין דרבוני ומיטוט היבא דמרחקי הוי בכלל ופרט וכלל ושמינין נמי
דרישוי ומיטוט היבא דמרחקי הוי דרבוני ומיטוט ורבוני: **בבב כהן**
ובועלה בבב כהן וזמתי וזמתי. פי' דבב כהן וזמתי הו שמי
מיתות ועבירה אחת שהיא כשרופה וזמתי וזמתי א"כ הו ארוסה או
בחבן א"כ הו נשואה. והא דלמרי בבב כהן וזמתי וזמתי חבן גרר
בסבא כדלמרי בעלמא בלש תשרף הו ולא כזמתי הו ולא וזמתי א"כ
הכא לא שייך כלל דהני שמי מיתות ושמי עבירות. דמיתות האם משום
ביאור מיתות העדים משום עדות שקר: **ב"ד** מכין ועובשין שלא מן
התורה וכו'. פירש' ז"ל לא שיתבוננו לעמוד על דברי מור' לבלתי מלכס
שיב מיהא לשאינו חייב לא מפני נורד שעה לעשות סיני. פי' לפרוש
שאין להם לחבתי' לחייב איתא על איסור של דכתי' כדרך תקנה עולמית
לפי שזה הו' כמסויף על דברי מורה. אבל יש להם לעמוד שיה עובשין
עובש מלקות הן עובש מיתא לפי נורד שעה כשהדור פרוץ. וכך הם דכתי'
הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' ממרים. ומעתה בראה שא' הב"ד העושה עובש
מית' למי שאינו מחוייב לה כדרך שהסייג ראוי שיהיו הב"ד מומחין וסמוכין
כשמשנן בן שטח ומכיריו דיותר חמו' הו זה משום דין תור וכו' שכתבנו
למעלה בפ' זה בורר גבי בר חמא קטל נפשא ליכסיון לעיניה. אבל
במקומות שדנין דיני נפשות בח"ל לא יספיק להם טעם זה של מכין
ועובשין דב"ד אלהים בעינין כדכתיבנא. אלא דמי אית לכו דהמ' דמלכא
לדון דיני נפשות כפי דיני ישראל בראה לומר. שכל דין נפשות שדריש
חייב מיתא מנד דין המלכות וכדינו ג' ב' חייב מית' כוס וכולו' הם לדון
מבב דהרמנותא דמלכא וכדאיתא בפ' השוכר את הפועל גבי ד' אלעזר
ב"ר שמעון אכל בדין שבדיניה' פטור מניה וכו' ודיני חייב בבב"ד ודמי
אסור דב"ד מומחין וסמוכין בעינין. אבל בענין מלשינים ומסירות. כבר
נמשט המנהג להרמס כשהחזקון במלשינים אפי' בחובה לפרוץ מדין דוקף
וכדאיתא בפ' הגולל וכדכתיבנא התם. וזה הדרך הכ"ל כדברים הללו:
ע"ב רמז לקבורה מן התורה. כלומר קבורת קרק' שאם
לא כן היה משמעט שלא יהא מוסר

אל שיהא מעבירין מבג' פני הרוחין דומי' דעץ שאלמנה תורה לא תלין
בכלתו על העץ. וזה מובאר כמו שאתרו בסמוך חייבא דעבד ל' ארגו.
ואע"ל דלמרי לרב חמא תקברנו לא משל' ל' ק"ל בתי' אלא כר' יוחנן
דלמרי משום רש"י וז"ל אין אדם יוצא מירי חובת קבורה אלא בקבורה
קרקע ולא שיהא הקבורה מומס בקרקע. שלא יבא ידו ויחבטו. אם יקבור
אורו בקרק' אלא הכונה בקבור' קרקע מפני שהיא מכלית העצין שאין לך
גביה גדול' מתנהגין הים ומהג' התלמו בקבורה הכוכין שהיו נותנין שם
את המת כשהוא מונח בארון אבל מפני שאמר הכות' כי עפר חמה וא עפר
משום ואמרו בהגדה. שהעפר הוא רפואתו טוב לוקיים. כן קבורת קרקע
מתשאל בהפסוק וכן מהגדה גמיר' וכלל' ליתמי: **לפאני נים דאמ'**
לא תקברו להו גברא. אבל הכא לא אחר' נפשא מני' לאשקוי מהיורסי'
דמתה נפש מקפין מינייהו דמי משום בפירש' שמיטא דמקפין ואי משו'
ביונה נמי מקפין מינייהו דכיונה לאו משום ביונה דחיו לחוד אלא חף
ביונה דמת איכא. וכן בפירש' דלמרי' שקבורת הקרקע הוה שפיהבת
היינו משום שמתנינין אותו בתחתיות ארץ. והיא הכונה גדולה שפיהבת
פי היה מושל על כל מיני הכעלי חיים. אע"פ שיותר טו. לו הויתו נקבר
משל' היה לדומן על פני האדמ' שזה היה ביון גדול ומו' שהוא בזה התואר
הביון ההוא אין לו כפרה בדלמרי' לא יספדו ולא יקברו פי' היכי דלא
מיהו להו כפרה. והא דלמרי' לקמן לא נקבר ב' יפה לו היינו שנקבר
ולא נקבר כהלכה שלא היה לו הכבוד שראוי לו בקבורתו וא"ו יש להשתי
כפרות כפרות הקבורה שנקבר בתחתיות הארץ. וכפרת הביון שלא נקבר
כהלכה בכל הכבוד שהיה ראוי לו. וכן דעת רב אחא שכתבא גאון ז"ל
במאי דלמרי' לקמן דס' יפה הוה לו שלא נספד היינו שלא נספד כהלכה
שאם לא נספ' כלל מדת רשעים היא זו שאל' בהם לא יספדו ולא יקברו.
אבל מ"ל לפטנו פירש' דאפילו לא נספד כלל. אם הוא אדם בינוני ואינו
מוחזק כרע דהוי כפרה לו: אי גבי' לאשקוי מיורסי'. תמה הוה
דמי משום יקרא דחיי' גמי הוה לן לאשקוי מיורסי' משום פנס משפחה
בדלמרי' בפ' התובר פירות גבי מוכר מקום קברו ומקום הספדו ואפשר
לומר שאין פנס משפחה אלא במקום ההפס' שהוא דבר של קביעות. או
אפשר לומר שמה שאמרו לאשקוי מיורסי' היינו א"כ ב"ד נוקקין לכוין
בזמן שסן וכל בני המשפחה תפסיין בדבר ודלי' שאין ב"ד נוקקין להם
בכה"ל אלא כשהוא משום יקרא דשכבא. ויבינו דלמרי' ככתובות דאפילו
עני שבירא לא יפתחו לה משני חליטין ומקוננות שאל' שבעל וירש
הוא אפילו לא ירבה להספידה. ראוי הוא לחוש למשפחה אשמו שחם תמה
אומר שאין בני המשפח' כופין את הירש' אלא כשהוא משום יקרא דשכבא
היו להם לפטוט הבניא מלוחה משנה. ומ"ל לענין דנאל לא נפקא לן
מיד דכא חיפשא בעינין דמשום יקרא דשכבא הוה:

חרושי סנהדרין להר"ן ו"ל פרק נגמר הדין

הקרבן קדושה אבל מחללה הקדושה על הקרבן בשעת ההקדשה פיר
אינו נדחה חלל מטעם זכר רשעים תועבה וזאת דפליג ר"ל התם עני
דר"ל בענין הדמים הוא חלקו בלבד שאין בהם חשוד זכר רשעים תועבה
אבל בגוף הקרבן ד"ה שהוא נדחה משום זכר רשעים תועבה . ואיכא
למירקא חשמינן היכי פשיטא לן דכיון דליקטול הוא להו כפרה והתנן
אכסי עיר הגדחת אין להם חלק לע"כ . שנאמר יגאלו אנשים בני בליעל
מקרבך . וכ"כ דהתם תיורי בשלל קבלו עליהם את דונם לא משמע
דסתמא קתני בין קבלו בין לא קבלו ועוד שהרי אתה דואר בסמוך
דקרינן המוחמין בכ"ד נהרג מתוך רשעו . לפיכך נראה דלא גרסינן
התם אין להם חלק לע"כ . אלא ה"ל אנשי עיר שנאמר יגאלו אנשים בני
בליעל . ואינה נעשית עיר הגדחת וכו' ומפרש דני עיר הגדחת וכן היא
הגרסא בספרים הישנים שבסדר המענה נקוט לשנא דקרא והדר מפרש
הדינן וכן תמלא במלות חלינה דנקיט לשנא דקרא והדר מפרש הדינן
וכיון שכן אפשר שנאמר שאנשי עיר הגדחת יש להם חלק לע"כ הוכח
שקבלו את דונם ועשו תשובה פדאווה כענין שאמרנו בסמוך דנהרג
מתוך רשעו ה"ל כפרה לאחר חטא וקבורה או לאחר עובד הכפר
וכדחתן נעטבל הכפר מלקטין את העגלות וטעמא משום דלאו כי חרחיה
מיית וכ"כ הרבני מלכות דהו שאל כדון . וטעמא דמתני' דהו כה
קדשים שימותו בשלל קבלו עליהם את הדין . וככ"כ אין המיתה כדרכה
מכפרת למותר ופורק עול ופורש מדברי גבור . וכל אותן הדינן שחין
להם חלק ע"כ . וז"ל יכול פשוט מדברי גבור וכו' והא דלמירקא
הכא במת מתוך רשעו דלא הוויא ליה כפרה לאו בכל המיתות מחמת
עבירה כהנהגה אחרת אלא באנשי עיר הגדחת שחין מומרים לע"כ שחין
בכלל אותן שחין להם חלק לע"כ . אבל שאר חייבי מיתות כ"ד וכריתות
יש להם חלק לעולם הזה דמיתה מכפרת להם וכדפרישנא בפרק חלק
כס"ד :

ע"כ אבי אמר

אסור האומה מילתא היא . פי' הרמב"ן
ו"ל דאביי ס"ל דהאומה גרידא בלא
מעשה כלל נמי מילתא היא וזה דפליג באורג בגד למת . שהיא האומה
שיש בה מעשה משום דרבא שרי אפילו באומה שיס בה מעשה וה"ק
אביי ברין הוא שהאורג בגד למת יסא אסור דהאומה מילתא היא אפילו
בלא מעשה כ"כ כפי דבכר מעשה ורבא פליג עלי' . ואמר דהאומה לאו
מילתא היא והאילן וכן אפי"פ שיש מעשה אינו מושיל כלום לאסור דבר
המוזמן עד שיה שיתמחו בו האסור ולפי שיטתו וז"ל הא דקא מקשה
אביי לרבא מביה של ראש שהיא טומאה ונתנתו לספר בדבור בלחוד
שהיא האומה בדבור בלא מעשה שהיא טומאה מן המדרס . וכן נמי
א"כ היא דהו אביי ואמרו מורקין בו כלים מזה על אחרים להניין
דמשמע דמקש' דהאומה בלא מעשה דאינה אסרת אלא דלאביי אסרת .
אבל איכא למירקא לפי שיטתו זו מה שיקרא לרבא מהוסף בו דיומא אח'
לשום מת אסור בהנאה וקא משני ב"כ דדמיא ביה מת ומקש' אי הכי
מאי אריא הוסיף אפילו לא הוסיף נמי וז"ל דאביי בהאומה גרידא
קאמר לאביי נמי קשיא מאי אריא הוסיף אפילו לא הוסיף נמי . ואיכא
למיתר דלאביי כיון דבהאומה פליג מילתא ואין הדבר תלוי בעשיית
המעשה כי נקט הוסיף בו דיומא לאו דוקא אלא כל שנעשה בו האומה
בין בדבור בין במעשה ענין אחד הוא והא דקאמר הוסיף בו דיומא אין
הכוונה אלא שיעשה אינו האומה אבל לרבא קשיא של דבריו אין ראוי
שיאסר האדם בשלל האומה אלא בנתינת המת בלחוד ואפילו הוסיף
בו דיומא הרי הוא כאורג בגד למת דלא הוויא אלא האומה ושו"ר . ומ"מ
עדיין קשה מאי דלמיר' לא נריבא אפי"פ דנתינת שבראש מפשט הלשון
שהכוונה למת . שפי' התוספת כאשר הקבר אף לאחר שפינת מתו את
המת לפי שכבר נאסר בהאומה ומשמים . וזכר אין לו היסר אבל משמע
שחם נתן שם את המת בלא מעשה אחר שכן מותר אפי"פ שהומיני
בדבור דמן הסתם כשמניח את המת בקבר כבר הומיניו בדבור ואפי"פ
אם פינתו מותר דה"ל כבר ב"י ולא אומני' . אלא האומה של דבור לאו
בכלום היא . גם ממה שאמרנו שחם היה מכירו חוללו ומותר לומר שאין
תוספת הדיומא אסור האומה מעשה אלא בענין הדיומא לא לענין הקבר
מפני שלא עשו שני מעשה בגופו אלא שהוסיפו עליו ואפי"פ שהומיניו
בדבור דמן הסתם בדבור הומיניו מכל הני משמע שהאומה בדבור
אינו כלום אלא ע"כ מעשה אפילו נתינת שפינת שפינת ב"י ואומני'
ומתכן נלמוד לאביי בהאומה גרידא שפינת שפינת ב"י ואומני'
לא עדיף לאביי אומני' ולא כד ביה אומני' וכו' ב"י לרבא . ותיקן
הרמב"ן ו"ל שמה שאמרנו לא נריבא אפי"פ דנתינת היינו לומר שאפי"פ
שהניחו שם את המת נתבאר ע"כ לפיכך וה"ל מן הדין שיהיה הקבר
מותר אחר שפינתו משם אפי"פ כיון שמה מעשה בהוספת הדיומא
אפי"פ שפנתו משם אסור . אבל מ"מ אם הניחו את שחם בקבר אחד
בלי שום תנאי בשלל ההנהגה בלבד הוא נאסר יש שם האומה דבר דמירקא
וה"ל באומני' וזר ב"י דלמיר' . ודמירקא אפי"פ מכירו חוללו ומותר
כשקבר

רמב"ן ע"כ ניהא להו

לדקדוק דמתיקרי בהו אינשי .
כלומר כשהלדקים מתים ניהא
להו שיתכבדו בהם האנשים כולם הן טובים הן רעים . וכסמוך גבי
לא יספרו ולא יקברו אמרינן דלא ניהא להו ללדקיא דמתיקרו ברשיעא
כלומר דלא ניהא להו הלדקים החיים כשמתים הרשעים שהם הלדקים
יתכבדו ברשעים והכוונה לומר לתנאי דקס"ד השתא דהספדא יקרא דחיי
שאפי"פ שהספד כבוד לחיים מ"מ מתכבדים הם בכבוד המת אלא
שהבט' אינו מושיל למת ומושיל הוא לחיים וא"כ מניעת ההספ' אינו
עונש לחיים אלא למת שהיה ראוי שניגע בכבוד לחיים בשבילו אלא היה
אדם ראוי ועתה שהוא רשע מורה שאינו כדאי שיתכבדו בני אדם בו .
ודכור ההספד הוא זכות למת אפי"פ שהספדיון הם רשעים לומר שכדאי
הוא שיתכבדו בו בני אדם ועל הדרך זה מותר להלץ את המת בשביל
ההספ' שאפי"פ שאין בכבוד ההספד מושיל לו כלום מ"מ כל זמן שבני
אדם מתכבדים בו אין ההלצה בזיון ואפי"פ שאינו בכבוד המת אין חשש
בזה כיון שאין בה בזיון מתם למת . ומעשה איכא למירקא היאך למת
דהספדא יקרא דשכבי מתוך ברייתא דר' נתן דקתני שמינן יוסף למת
בשלא נספד דהא אף אמרינן לעיל דאפילו למ"ד דהספד יקרא דחיי מ"מ
מניעת ההספ' הוא עונש למת על שלא הגיע בכבוד לחיי' . בשבילו וככ"כ
אומנו טעם שהגנינו לאחר מיתה אנו אומרים שהוא סימן יוסף לו אפילו
באמר דהספדא יקרא דחיי . ותיקן ה"ר דוד ו"ל שהשאלה הני תשובה
והיא דלי אמר' דהספדא יקרא דחיי ואין המת מתכבד ואינו נכבד בין
שחסיפדיון אותו בין שאין חסיפדיון אותו א"כ א"ל שפעלה לו כפרה
כשחין חסיפדיון אותו אלא שמורה שלא חסיפדיון שיש עונש כנפשו על
שעלה בידו כחמת הרשעים שלא יתכבדו בו בני אדם . וא"כ כיון
דאמרינן ר' נתן דהספדא יקרא דשכבי הוא שוב אין אנו גריבין לומר
מה שפרשנו למעלה גבי לא יספרו ולא יקברו אלא שהוא עונש מתם
לכחותם וזיון שהזיון הוא בגופם הוא עונש הראוי להועיל להם מ"מ
אינו מספיק למירקא שמומרים ואין ראוי לומר בהם שלמינן יוסף אחר
בהם הכתוב לא יספרו וכו' אלא שהדין גותן שמתעב מהם כל טובה
שההספ' הוא ה"ל מן הטובות . ומ"מ באלה ביטוי ראוי שנאמר שהוא
סימן יוסף כשנפטרין מתו ככך שטעם הוא לו ומכפר הוא לו כדודאי
ואין לו להחיות אותו ברשע גמור . ולומר שהדין נתן עליו למנוע מתו
כל טובה כיון שהוא אדם ביטוי . ומעשה יוסף אחר שחם לא נספד
שמינן יוסף שלא נספד כלל אפי"פ שהוא מדת רשעים וזהו כפרתו כיון
שהוא אדם ביטוי . ומעשה אין אנו גריבין למה שפי' רב אחא משכח
גאון שלא נספד כהלכה . אבל מ"מ אנו גריבין לפירושו בענין שלא
נקבר שפרש . שלא נקבר כהלכתו אחר שקבורת קרקע היא כפרה לו
וכדכתיבנא לעיל ואם לא נקבר כלל הרי נמנעה מתו אותה הכפרה
ואין אחי' יכול לעשות לו סימן יוסף כשלא נקבר כלל אלא כשלא נקבר
כהלכתו שלא נתקיימו שני הכפרות הן כפרת הקבורה וכפרת הכיוון
שלא נקבר כהלכתו :

רמב"ן ע"כ אבל חרב

והספד קרבן נעש' מומר ומור וזהו
הואיל ונדחה ידעה . פי' רש"י
ז"ל שבעשה שבעשה מומר אינו ראוי לקרבן שאם נעשה מומר לאכל חלב
אינו ראוי להביא קרבן על שגגתו דכענין שב מדיעשו וליכא . ואם
נעשה מומר לע"כ נמי אינו ראוי לקרבן דאחר מר מעש הארץ פרט
למומר : והוינן בה אמאי ימות כיון דליקטול הוא להו כפרה
וליסלקו לגבוה . תמה הוא דהא כבר חלק (ר' חיי) דליתא להך
בריתא לא הוינן עלה הכי אלא הכי הוינן כה אמאי ימותו ירעו עד
שיסתאבו ויפלו דמיהן לגבה וא"ר יוחנן זכר רשעים תועבה אפילו
דמי לא מיימי מייביהו . ותיקן הרמב"ן שזאת האויה של ר' יוסף היא
אותה שבה חלק אלא שלא נאמרה באן בלשונה לפי ששם היתה כוונת
הקושיא אמאי ימותו ירעו עד שיסתאבו שכלל הפחות הדמים ראויין הם
לקרבן ובכלל הקושיא למה אינם ראויים לאחר מיתה הרשעים שחם
הו ראויין לאחר מיתתן לא היו מתיקין אותם אלא היו מניחים אותם
עד לאחר מיתה ומקריבין אותם או דמיהם לכל הפחות וא"ר יוחנן זכר
רשעים תועבה ואפילו לאחר מיתה ואפילו בדמים . ורב יוסף לא
הביא הקושיא בלשונה שלא נכבדו אלא בתקנת הקושיא שהו ראוי
שקריבנות עמלן יקריבו ולא חשם להוציא קושיא דהמים שלא נאמרה
שם אלא בשביל מחלוקת ר"י ור"ל שנחלקו בדמים והזכיר פסול הקרבנ'
עמלן אמאי ימותו שהוא לדברי הכל . אבל מ"מ קשה לרש"י ו"ל שפי'
הואיל ונדחה ידעה משום דמותר לע"כ אינו ראוי לקרבן מדרש דמיעס
הארץ פרט למומר או משום שאינו שב מדיעשו דהא אחר ר"י טעמא
התם משום זכר רשעים תועבה ודאי' שלא דקדק רש"י ז"ל בזה שאמר
שבעשה שבעשים את הקרבן לא ה' מומר אין דחיו . אלא משום זכר
רשעים תועבה שכל המפרים כשהוא מומר הוא דליכא למיתר טעמא
מעס הארץ פרט למומר או שאינו שב מדיעשו כדי שלא תחול על

חורשי סנהדרין לחר"ן ז"ל פרק נגמר הרין כא

בשנתקדש בו פ"מ לפסוקו הו' שחמור דוקא לומר שאין הקבר נאסר בשביל
מפסח הדימוס שאין מפסח בענינו של קבר וכדאמרן . וזכרתי שאין
שיטה זו מחזיקת טעם הדימוס ע"מ לפסוקו חסילי ע"י מפסח אין בדיון
לאסור שפסחים על תנאי אינו כלום והמטעם עליו אינו אושר דהא
חומרי' ולא נר' בי' שרי . וכן אם לא הוסיף הדימוס פסוקו שאין
הנתינתו על התנאי אושרת וזי' אחרי' דנר' בי' ולא חומרי' דשרי לא בנתיב'
על תנאי אבו חומרי' אלא חסילי נתן בה סתם . לפיכך פירש דאבי
דאמר דהומנה מילתא היא לא אחר אלא בהומנה טעם בה מפסח דומיה
דאורג בגד למת הא הומנה בדבור חסילי אביי מודה דאינה כלום ולפון
הומנה הכי מוכח שהומנה בהמשה או במקח שלקחו לשם כך או כל
שהוליה דכבר הוה הומוון מרשותו ונתנו בשרות אחר כגון גביית מטות
לשם מת. ואם כן כל שיש עם מפסח כל דהו לאסוקי שאלא אחר דכדור
בלבד זה הבגד ית' למת פלוגי או זה הקבר אין זה הומנה אלא הקדש .
אבל ודאי אם שבת נתינת המת או הנחת החסילין אחר סיבה מיוחדת
לכך או חסילי אם לא אחר כפי' אלא חסב כלבו נס זה חסב בהמשה
שהמנה הוא מן המטעם וז"ל כל שדבר או חסב בשבת מפסח חסבי
הומנה וזי' אמרינן דבעי דאבי' הומנה בהמשה ודבור לא חסבי מירי היינו
כגון שהומנה בדבור ולא היתה בו לשעמו ולאחר וזן בלא הסכמה אחרת
היתה בו וכפ"ה אין אותה ההומנה של דבור עושה כלום עד שיא' בו
הומנה של מפסח כמו שאמרנו כלומר מפסח כל דהו . ומעשה כל
הסוגיא פשוטה היא לפרש דהיא דפוסק' בה דימוס שלא עשה התוספת
בשבת הסכמה אלא מקורס לכן . ומ"ם בעינן דרמא בי' מת דאיכא
הומנה בהמשה דימוס הקודם וההנהגה בקבר ולפיכך אמרו שאלא היה
מבירו חולנו ומותר שאין תוספת הדימוס מפסח לענין הקבר עלמנו .
וסא"י דאשתתא הכי מוכח דבלא הומנה דבור נתקן אלא הומנה דמטע'
כל דהו דומיה דאורג בגד או בעגלה ערופה דאיכא מפסח כל דהו והיינו
ירידתו לנחל חיותן שהוסתתה . וכן כיום ששמו להניח בו חסילין והיה
דאמר לאותן עשה לו תיק של ספר שהם בהמשה והיה דכופה כ"ל
דמטעמי היינו שכתנו לנזכרים דאיכא מפסח . וה"ר דוד ז"ל פירש
שנתינתו ותקנתו לנזכר הספר והיה דהו אבו ואמו מורקין בו כלים
הורקה לבד המת היא המעשה וכשנגעו הכלים במת היו ככרבתו בהם
או כאלו נקבד עמם . והיינו דניחא ל' לרבא האי דקתני עלה ואם נגע
במטה דאשתתא אכל בלא נגעו מנגנו להניין דהומנה לאו מילתא היא
הילכך כיון דקיימא כרבא לא הוה נריך לן לפרושי לרישא משום מררייאו
ולא לסיפא משום דמחלמי' כמבירי המת אכל הרי"ף ז"ל היה קר
תרגומא דעולא משמע דס"ל דהך סברא אע"ג דאיתמר לא תרוני סברא
דאבי קושטא דמילתא הכי הו' :

דף מח ע"א מותר המתים לחתום מותר המת
לירשיו. ה' דחסיישי'
מוינ' לרבא משום דקס"ד דמיירי' חסילי בגבו ממות וקט בגד או בגבו
בגד מתם שאותו מותר מהבגד מותר לירשיו חף על גב דאיכא מפסח
אלמא הומנה חסילי בהמשה לאו מילתא היא שאלא לבד לנזכר המת
פסוקו דחסילי אביי מודה דאותה ההומנה אינה כלום דהוה ל' כטווי
לאורג הוא . ובדיון הוא דהוה מלי' לשמוי' דהכ"ע בגבו ממות דוקא אלא
דניחא ל' לתרגומא חף כשלקחו בגד מן המטעם וכדפירש ואולי . ומיהו
מותר המתים לחתום לא הוה נתינת דרבא דלאו חסילי הומנה הוא
אלא מתורת נדקא שמתקן שגגה לנזכר מתים אין ראו לשמונו לדבר
אחר אבל כמות המת לירשיו הוא משום הומנה משום שכבר עשו לנזכר
המת ואין טעם באיסור מותר זה אלא מטעם איסור הומנה בלבד שהרי
אפשר לאיניא הכל בענין המת כגון דימוס או וילוף ומתורת הנדקא היה
ראוי לנהוג באיסור במותר ולא אמרו שהוא לירשיו אלא משום דאחולי
אחיל לגבייאו ומעשה חף בגבו ממות שלא לקחו מתן בגד למת דאוי
לנהוג באיסור במותר מתורת נדקא אלא שאית לירשיו משום דאחולי
מתחיל לגבייאו :

ע"ב תנאי היא דמינן גיפן וזב או שטלה עליהן עור
בהמש טמאה פסולי' וכו' פי' רש"י ז"ל
דמ"ק דאמר שמתקן שלא לשמן כשרות איתא כרבא דאמר הומנה לאו
מילתא היא דעיבוד העור לשמו אינו אלא מטעם שיתקדש העור בהומנה
קודם שיטעמו בו בקדושה והואיל וזכרנו הומנה לאו מילתא היא כמלא
עבוד לשמו בטל מעיקרא ולפיכך אם לא עיבדו לשמן כשרות ורש"י ז"ל
דאמר פסולות עד שיטעמו לשמן ס"ל כאביי דאמר הומנה מילתא היא
ואפשר לקדשו בהומנה קודם שיטעמו בו בקדושה ולפיכך נריך עבוד
לשמו כדי שיתקדש קודם לכן דאבי' הומנה דאית ביה מפסח בעי כאורג
בגד למת . ואיכא למירק דהך ק"ל כרבא כדאפסוקא הילכתא שהיה
בנמרה וא"כ ק"ל כמ"ק ולא כרשב"ג ואלו אין ק"ל כשמואל בפרק
ההכלת (דף ע"י) דבעי' בנתינת טווייה לשמה ואמרינן התם דשמואל
כרשב"ג אלא לא בעינן בתפילין עבוד לשמן . וז"ל דא"ג דאמרין

דשמואל כרשב"ג מ"מ ק"ל כשמואל מדכתיב קרא גיילי' מפסח נר'
לשם חובך אבל בתפילין דליכא קרא לא בעינן עבוד לשמן . וכדאיתא
התם בפרק התכלת תפילין גריבין בדוקא ונקחין מכל אדם כלומר משום
דלא בעי עבוד לשמן . מ"מ מלי' אחרת כמ"ק דק"ל דבעי' עבוד לשמן
וכדאיתא התם ספרים ומזונו' ח"ן נקחין אלא מן המומחה ואמרינן
בפרק הניקיון (דף ע"ב) ס"מ שכתבתי לפלוגי גיילי'ם שלו לא עבדתי'ם
לשמן וכו' כדאיתא התם אלא מ"מ בעי עבוד לשמו ואמאי כיון דק"ל
כרבא דהומנה לאו מילתא היא לא משכחת דבעי' עבוד לשמה דהא לא
אפשר למיקדשה עד דלישתמש ביה . ואפשר לתרץ דכמ"ק בעינן עיבוד
לשמו לדברי הכל לחיוב ההומנה משום דדרשינן עשיה לשמה מוכתבו
לכס את השירה ואע"ג דהא דרשינן לה בפרק כ"ב סמ"פ שהניחו לו
לאדם אבותיו מ"מ תנאי' לכתוב משלו הא מכתבו את השירה כשרות
איתא לכס לעשיה לשמה וגבי' חלך כתיב וכתב לו ודרשינן לשמו אבל
בתפילין ומזונו' כיון דלא רבי' בכו קרא לא בעינן עיבוד לשמן כמ"ק
כרשב"ג וזוהי הדין מוכרי' לדברי' הרי"ף ז"ל דהמשמע שפסק בת"ק
דרשב"ג דלא בעינן בתפילין ומזונו' עיבוד לשמן . ובכדיכונת כפירושנו
להלכות תפילין כמ"ד . והרב בעל המאמר טי' דמ"ק דלא בעי עיבוד
לשמן סבר לה כאביי דאמר הומנה מילתא היא וכיון דההומנה גרידתא
אפשר למיקדשה לא בעינן עיבוד לשמו כדי לקדשו ורש"י ז"ל דאמר עד
שעבדו לשמן ס"ל כרבא דאמר הומנה לאו מילתא היא ולפיכך נריך
עבוד לשמו כדי לקדשו בהומנה גרידתא לא מיקדשה ואף ע"ג דרבא
ס"ל דחסילי בהומנה ע"י מפסח נמי לאו מילתא היא דהא באורג בגד
למת נמי קא פליג אפשר מתוך שהרעויות ענינו כן דבר של קדושה משום
ש"ן וז"ל של תפילין כדאיתא במשכת שבת ואינן תשמישי קדושה הן
כאשרות ע"י הומנה מפסח . והא לא מחזור דלי מפסח כלי' ענינו
קדושה אמרינן דהומנה מילתא היא מירי דהוה חטלה ערופה דהיא
גופא קדישא ח"כ חסילי בהמשה כל דהו נמי ליכא דהא ירדתה לנחל
חיותן ואושרתה וכן נמי קיינת העור וחתיכתו חס"פ שלא עבדו לשמן
ליכא כהני ולא ננריך עבוד לשמו דהא איכא מפסח כל דהו וז"ל
לשיטת הרמב"ן ז"ל שכתבנו דירידה לנחל חיותן לא חסבי מפסח כלל
ח"כ חסילי בלא מפסח עבוד נמי ליקדוש העור בהומנה כהן . ועוד
קשה לפירושנו ז"ל דלרבנן כי היכי דלא בעינן עבוד לשמן בתפילין ה"כ
אית לן למיתר' דלא בעינן נמי כמ"ק דההומנה גרידתא מיקדשה ואין
לא אשכחן כלונתא כמ"ק דלכ' בעינן עבוד לשמן . אלא דמטעם
האלא חריא דאיכא לתרוני כתרתינא לרש"י ז"ל דמיתרתא דקרא דכתבו
לכס נקא' לן עבוד לשמו כמ"ק . אלא שאין כן דעת הרב שהיה ז"ל
סובר דע"כ לא פליגי רבנן אלא ברכושות אבל בקלף של תפילין ענינו
ד"ה שהיה נריך עבוד לשמן ואמאי הא ליכא קרא בתפילין דנבעי לשמן
ואע"ג דכתיב ויהי לך לאות הא דרשינן לך לאות ולא לאחרים . וח"כ
אי הומנה מילתא היא חליבי' דמ"ק בהומנה גרידתא סוגיא ככל תנאי .
וסבכונו כמו שפי' הרמב"ן ז"ל דכי אמרינן תנאי היא לאו למיתר' דת"ק
ורשב"ג פליגי בהכי אלא דאבי' אמר לדחוי' דא"ג דאשכחן חלי' תנא
דתיק של ספר דס"ל דהומנה לאו מילתא היא איכא תנא אחרת דס"ל
הומנה מילתא היא והוא רשב"ג דס"ל דבעי עיבוד לשמן שהוא סבור
שנריך שיא' העור מקודם קודם שיטעמו בו בקדושה והוא מקדשו בעיניו
לשמו משום דהומנה מילתא היא ובהומנה גרידתא אפשר לקדשו לפי
סטמו ז"ל שכתבנו למעלה שאביי לא בעי מפסח אלא שנריך שיא' עיבוד
לשמו כדי שיהי' מקודש מתחלת המעשה שלו דכפא פליגי רשב"ג ות"ק
דירידה דמ"ק אע"ג דס"ל הומנה מילתא אינו מנריך עיבוד שרי שומין
אותה קודם הכתיבה בהומנה כל שהוא ורשב"ג סבר שנריך שיהיו כל
עשוייתו בקדושה . ח"כ איכא למיתר' לרבנן שאין דעתם שיהיה נריך
לקדש העור קודם שיטעמו בו בקדושה ולפיכך אין לתלות בהם אם הם
סבורי' דהומנה מילתא היא או לאו מילתא היא ואפשר שאין חולקין
אלא בתפילין אבל כמ"ק ד"ה שנריך לקדש את העור קודם לכן והוא
דנפשיה הוא דקא מתרץ הכי כדי שיוכל תנא שיאמר כדבריו דסבירא
ליה דטעמא דעיבוד לשמו כדי לקדש את העור . אבל רבא ס"ל שאין
טעם עיבוד לשמו כדי לקדש את העור אלא מזה בעלמא הוא לחבוב
המלות שחאה עשייתה לשמה שהרי חף במלות שאין בהם משום קדושה
כגון כינות וטובה אמרינן דבעינן כיו עשיה לשמה וודאי חסילי משום
קדושה שהרי חף לאחר שטעה בהן את המלות אין בהם משום קדושה
כדאמרין תשמישי מטה נורקין אלא משום מנוח בעלמא היא . ורשב"ג
ס"ל שמונה זו היא בתפילין שתהא עשיתן לשמה . ורבנן ס"ל דלא
הילכך אליבא דרבא ליכא לאותהא מכתב' אי הומנה מילתא היא או לא
ואפשר שנפסקו כרשב"ג משום דמוקמי ליה לרשב"ג בפרק התכלת
כשמואל דבעי' בנתינת טווייה לשמה והרי"ף ז"ל נראה שפסק כרבנן
בהלכות תפילין שלא פסק כרבנן . ש"כ אלא הילכתא כרבנן וטעמא
דמילתא

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק נגמר הדין

דמחן דסכירא לון העשרה דהוא מתחנן מלות סוכה למחנות לילות חף
על גב דלית בה רבויא דעשיי' לשמה חלל דלח' הלקח שמעשה הכי
חלל דבעיניו דלויכא למיזרם דרשין ורובא דלויכא למיזרם חל דרשין
ואפשר דבספר תורה כתיב בעיני עמוד לשמו לחבוט המנוה מעשה
כתבו לכם את השירה הזאת לכם לשם חובתכם
ודכתיבנא לעיל :

הדומה ומחמירין בהם תפילין קצתן מכל אדם דלא בעינן שתייה
מזות עשייתן לשמן אלא במזות שרבה בהן הכתוב כתלות לזית דכתיב
בסוגיותם תעשה לך ודמינן לשם חוקך אבל במזות שלא רבה בהן
הכתוב אין לנו שתייה מזות עשייתן לשמן דהא ק"כ כ"ה דלא חזק
עמי' לשמן דמזות דלא דמינן הסוכות תעשה לך לשם חוקך
ומי' דהדומה לזו לזית כפרה תתקבל הריא שבה חולל חליבא

סליק פרק נגמר הדין

פרק ארבע מיתות

[illegible]

רף מטע"ב כל מקום
 שטו חכמ' דרר מנין אין מוקדם
 ומאוחר • פי' לשון אין מוקדם
 ומאוחר כולל שני ענינים ה' ש' אין הדר בן • בדוקא ואם החליף סדר
 מיהו לבתחילה ראוי ענינה הענין כסדר השני במשנה כענין סדר
 חלינה ואם הקדים רקוקא ומחילין חלינה כסדר • האיני הסדר
 הסניו במשנה אין אפשר יהיה בן בהקדמת הבטות למכנסים ודיינו
 דחשיבין לקרן גבי כהן משום שמשנה נבדלו ומלא כתי מלי טמא
 אקדמה כלומר שאחר שאין הבטות ראוי להיות מחילין למע הקדמות
 אפי' דלמחריב אין מוקדם ומאוחר אין במשנת אלא כהן הראשון
 שפירשו בענין סדר חלינה אבל לשמה הוצ' סדר שאם עשה כן לא יבא
 אין לו למלא לבטוח • ומזהיר לי' משום דחשיבין קרא •
שבעה ממנין
 מעבירין על הכהס פי' ש"ה ז' ודוק
 אי דם נדה הוא ולטמא טהרות שנוגעין בן

[illegible]

מוסיף כהן גדול

וְלֹא כִסְדָּר לְבִישׁוֹתָם מִסְדְּרֵיהֶם דְּקָרָא הֵי הוּא חוּלָה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יִבֹּשׁ
חֹסֶן וְאֶשְׁדָּר וְהַעֲוִל: • **אֲדָרְבָּה** חֲרִיפָה חֲמוּרָה שֶׁבֶן יִתְבַּשֵּׁל לִפְתֵּי כֹהֵן
וְחָא חֲמוּרָה שֶׁבֶן מִלְּתָלָא אֲבִי • פִּרְשֵׁי ד' כְּדִתְּנִי לְקָחֵן שֶׁאֵם כִּי
נִהְיִין בְּנוֹ דְּקֵדָּה מִבְּנֵי בֶן חוּל אֲרוּר שׁוֹה יֵלֵךְ אֲרוּר שׁוֹה גְדֵל • וְקֵשֶׁר

כב

לחיל
ה'ל

ה"ב נח
ה"ל לח

טענה צו
נשי האט

תתגה ק

הגבול

מחריסן
בית

החמור
כ"א וטח

ב מוכיח

ידי ואיך
אי קושי

ל' כסלו

הדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ארבע מיתות

אחד מ'השוכב והנשכב כ'א' ו'א' חייב לעלות ו'א' ליתני מחנאין
הביא זכר עליו . ו'א' דבשמן הכל עליוכר ים במשמע השוכב
והנשכב כמו בבה על האם דלע"ג דנריכי לאחמאין טפי דזכר הנשכב
מ'א קרא כתיב בבה על האם דלע"ג דנריכי לאחמאין טפי דזכר הנשכב
אחמא לא תנא הביא את הכהמה עליו דלא הוי בכלל הכה על הכהמה
אלא טמא לומר דכיון דתנא האשה המביאה את הכהמה על' הרי האיש
בכלל דהא עבד דתמי סהרי ידענו שחייב הנשכב כשוכב : אם אדם
חוטא בהמה וזה חטא . לא חייבין הכה אלא הנשכב כשוכב : אם אדם
בנשקלן שבמהה דלא קמני שור חטא הכה אלא בנשקלן שבמהה לא
הנרבעת בכלל כה על הכהמה מ'ה פירושו הכה אם אדם חטא וכו' אבל
לא הווקעו להוציאה כפירושו : איש פרט לקטן . לפי וזה שכתבנו
למעלה דאיש פרט לקטן לא לפחות מכן י"ג כלל נכרה ולפטור הקטן
דמילתא פשיטא הוא דפחות מכן י"ג סנה יום אח' חייב דר עונשין
ובדכתיב וכו' י"ה ב'איש חטא משפט מות והמות עד שיהא איש אל
לפחות מכן תשע ולפטור את הנשכב אם הוא גדול ח"כ כי חמירין בתר
כ'י אשר ישכב את זכר בן גדול בין קטן ים במשמע אפילו פחות מכן
ט' דלי מכן ט' דוקא לחמא הלכתא כתב רחמנא זכר מאיש נמי לא
מתעטין אלא פחות מכן ט' שיהא השוכב הגדול או הנשכב עמו פטור
ו'א' קשה מאי דלמחר רב בסמוך . ומילא כותבי סהבד לא פשה בו קטן
גדול שלא פשה ביאה על פחות מכן ט' כן ט' ודלי שגריק ט'ס
בדבר הידך אפסר שלא יתעט מאיש אלא פחות מכן ט' סהרי ודלי
בשהוא פחות מכן י"ג סנה חייב איש . לפיכך י"ל דדלי אם כי' כתיב
איש אשר ישכב את איש לא היה במשמע אלא שיהא שניה בני י"ג שני
יום אחד . וכן נמי אי' לא כתיב איש כלל אלא אשר ישכב את זכר
היה במשמע שיהיו שניה אפילו פחותין מן' ולא לחייב אותן בפחות
מ'ג סנה סהרי חייב בני עונשין אלא לחייב את הגדול ע' שכיבת
הקטן בין שיה' שוכב בין שיהיה נשכב סנה הפסוק לא ללמד על הקטן
שחייב בו עונשין נלמד דלמחר ידוע הוא מקרא חמירא ודכתיבנא אל
ללמד על השכיבה עמו דעת רב דלמחר שוכב נשכב ונשים שוין
ובא זה ולמד על זה דכיון דכתיב איש אשר ישכב את זכר ח"כ לומר
שפטור כל פחות מ'ג סנה סהרי כתיב זכר ולא לחייב כל פחות מכן
ט' סהרי כתיב איש אלא דנין אותן בתשע שנים ויום אחד שעתידו כחמיר
על הדבר כשעשור זה ביאהו ביאה . ולפיכך גבי אשת איש כתוב איש
אשר ישכב ואין כתוב שם זכר הוי לפטור את האשה כל שהיא פחות מ'ג
סנה שאינו איש אלא דמחמא דמחמא יליפין להם שפסד דליה דהכח
אינו אלא לפטור על פחות מכן ט' כ'איש ר'א הכותב ששני משכב
באשה . פי' לא תלשון משכב יליפין הכי אלא חמני שחייב הכותב על
משכב חסד וקרא חמני משכב איש למחר שחייבין עליו באשה משום
משכב : דהרי זה בא ללמד ונגמל למד . פי' למד דוקא ולא תלת
שליש משפט הנקבה תלמד על משכב הזכר כלום דהא כתיב וזה זכר לא
תשכב ומשכב הזכר תלמד על משכב הנקבה כשלא כדברה שיהא משכב
ומה שחמרו שכל ללמד ר'א שיהא כתיב שיהא תלמד ואינו אל ללמד
ע"כ קרי ביה

אמר אביי
פליגי כדרייתא ודלי לא אשכחן לי לרבי יהודה
דפליגי כדרייתא כדרי' אלא דמסכחא חמירא אביי
דאית' לן למחר דפליגי כדרייתא ולעיל גבי הכה על בלתו חייב על'
משום כללנו ומשום אשת איש ה"ל לחידק נמי הכי אשת כהן היא משום
כלתו אשת מחייבו וזו אשת מחייבו משום א' אלא דאביי כדורת טעמא
הוא דקאמר לה דרבי יהוד' דפליגי שאינו חייב אלא משום האם כלל
עיתורא דקרא קאמר דמותר לי' חמך הוא דלא מבני לי' לעונש דחמו
שאין אשת אביו כדמעט לרבנן והכי נמי אית לי' לחילוני באשת האב
ואינו חייב על' משום אשת איש דהכי נמי מיתר לי' עדות אבי' היא
דלא מבני לי' לאוהרה לאשת אביו לאחר מיתה כדמעט להו לרבנן
אבל באשת כהן היא דלא פליג רבי יהוד' למחר משום אשת כהן אשת
מחייבו ואי אשת מחייבו משום אשת איש משום דהא מבני לי' לחייב על
אשת בנו לאחר מיתה דלא כקרא לי' היא מדוכתא אחרונה :

מתניתין
הכה על הזכר ועל הכהה ואשה המביאה את הכהה
עלי' . וז'א' ומחמא לא חמך נמי הביא זכר עליו
והביא כה' עליו דהא דתמי מילי נזכרו שיהיה הנשכב חייב כמו האב
דחייב כה' טפי מה' אפסר לומר שהשכיבה כשוכב היא תלויה דלא
דמי לבה על האשה שהאביו' היא כדברה ולפיכך ראוי שיהיו שניהם
שוין כחייב וז'א' לא תני כה' מתניתין הכה על האם והאם והאב על
אשת האב ואשת אב דבשמן הכל על האם ים במשמע החייב לשניהם
אבל הזכר הנשכב ודלי כי' נריך לומר . וסורבו בתוספות ז'א' דמיתא
מתניתין כר' ע' דמחייב אשת בלחוד הכה והמביאה עליו . והא' ליתא
דלי נמי אינו חייב אלא חמך כשעשה אחד חמני הקמשים הללו כהעלם

איש כשעשה אחד חמני הקמשים הללו כהעלם
גדול הכה על אשת קטן כל שהיא פחות מכן י"ג שנים ויום אחד אע"פ
שהיא אשתו גמורה כגון קטן בן ט' שנים ויום א' סנה על יבמתו שקרא'
א"כ כי דרשין נמי איש אשר יבאף פרט לקטן ה"כ כל שהיא פחות מכן
י"ג שנה ויום אח' שהוא פטור לענין הקטן עמו אבל לענין האשה כל
שהוא בן ט' שנים ויום א' היא חייבת דביאתו ביאה ובדכתיבנא . ואי
דרשין איש פרט לקטן ולפטור אף האם' והא' דכתיב מות יומת הנזאף
והנזאפת על כרחין לרבינן לפרושי פרט לקטן היינו קטן פחות מכן קשה
שנים ויום א' וכו' שפירס לפרושי בס"ד :

רפנע"א מתניתין
הכה על בלתו חייב עליה משום כלתו
ומשום אשת איש . חין ספק שאין חייב על' משום אשת איש בכו בין
לאחר מיתה בכו . חין ספק שאין חייב על' משום אשת איש בכו בין
מיתה בכו דלא אשת איש היא . ואם כן לומר דאשת אשת אשת
שחייב על' ח' משום אשת איש פשיטא . וי"ל דסד"א דלע"ג דכלתו
לאחר מיתה בכו חייב על' ה"ה בשלא נשאת לאחר אבל כשנשאת לאחר
קשה שם כלה מינה קת"ל . א"כ י"ל דחייב על' משום אשת איש
כלתו וזו היא אשת בנו כלתו אחר מיתה בכו בלחוד חמך . וז'א' ו
ועיקר קרא כי אשת לחיוב כלתו אחר מיתה בכו בלחוד חמך . וז'א' ו
עונש כלתו לאחר מיתה בכו חמך דמאשת כהן היא לא נפקא לן אל
אוהרה . וי"ל דכיון דאשת כהן קרא באשת אב אוהרה ונזכר תלין
נמי בכלתו דליכא אוהרה נמי לאחר מיתה לעונש לא נריך קרא סהרי
למדנו באשת אב שכן יש עונש בלחוד מיתה כמו בחיים אבל אי' אי
הוא בכלתו אוהר' לאחר מית' לא הוי יליפין להו לכולא מילתא מאשת
אביו דחין עונשין מן ק"ו אבל השתא דליכא אוהר' לאחר מיתה עונש
ליתיש אלא גלויי מילתא בעלמא מאשת אב . וזה דרך ר'א' אל
הרמב"ן ז"ל סוכר דודאי לא נריך לן קרא לחיוב כלתו אחר מיתה בכו
אלא דוקא במקום שזכור לשון חיוב כמו באשת אב אבל בכלתו אין
נריך סהרי כן היא קרויה כלה לאחר מית' כמו מבחיים ובדכתיב ונתת
פחד כלתך והיינו דקא' מעשין בלחוד דכיון דלא נריך לן קרא לכלתו
לאחר מית' לחייב נמי משום שם אחר דהיינו אשת בנו . ומתקין ו
הוא כלתו זכר כלומר ששאת כהן היא דקא' פסוק אינו חמך פי' שם כלה
ואינו מחמור דלשון כלה ידוע הוא בדכתיב אחר כלתך . ואפסר לי' לתקן
לרבנן ז'א' שלא חמך דכל' דקרא היא כלה כיון חממא' לא אשת כהן
לכך כתב אשת כהן היא :

אמר אביי
פליגי כדרייתא ודלי לא אשכחן לי לרבי יהודה
דפליגי כדרייתא כדרי' אלא דמסכחא חמירא אביי
דאית' לן למחר דפליגי כדרייתא ולעיל גבי הכה על בלתו חייב על'
משום כללנו ומשום אשת איש ה"ל לחידק נמי הכי אשת כהן היא משום
כלתו אשת מחייבו וזו אשת מחייבו משום א' אלא דאביי כדורת טעמא
הוא דקאמר לה דרבי יהוד' דפליגי שאינו חייב אלא משום האם כלל
עיתורא דקרא קאמר דמותר לי' חמך הוא דלא מבני לי' לעונש דחמו
שאין אשת אביו כדמעט לרבנן והכי נמי אית לי' לחילוני באשת האב
ואינו חייב על' משום אשת איש דהכי נמי מיתר לי' עדות אבי' היא
דלא מבני לי' לאוהרה לאשת אביו לאחר מיתה כדמעט להו לרבנן
אבל באשת כהן היא דלא פליג רבי יהוד' למחר משום אשת כהן אשת
מחייבו ואי אשת מחייבו משום אשת איש משום דהא מבני לי' לחייב על
אשת בנו לאחר מיתה דלא כקרא לי' היא מדוכתא אחרונה :

מתניתין
הכה על הזכר ועל הכהה ואשה המביאה את הכהה
עלי' . וז'א' ומחמא לא חמך נמי הביא זכר עליו
והביא כה' עליו דהא דתמי מילי נזכרו שיהיה הנשכב חייב כמו האב
דחייב כה' טפי מה' אפסר לומר שהשכיבה כשוכב היא תלויה דלא
דמי לבה על האשה שהאביו' היא כדברה ולפיכך ראוי שיהיו שניהם
שוין כחייב וז'א' לא תני כה' מתניתין הכה על האם והאם והאב על
אשת האב ואשת אב דבשמן הכל על האם ים במשמע החייב לשניהם
אבל הזכר הנשכב ודלי כי' נריך לומר . וסורבו בתוספות ז'א' דמיתא
מתניתין כר' ע' דמחייב אשת בלחוד הכה והמביאה עליו . והא' ליתא
דלי נמי אינו חייב אלא חמך כשעשה אחד חמני הקמשים הללו כהעלם

רפנע"א אדרבה
אשה דלמחרת היא חממא על חממא חייב . פי'
באשה הנשכבת והכי מוכח במח
לחמירין תניא דלא כדרייתא . והאשה המביאה הכהמה על' וכו' וקשה
קמי' הכי חמירין דאש' אורחא כהמהה ובה' לאו חמירא חמירא ודלי
פי' הדדי ניבאו וליכא לחמירא הכי קאמר אשה דלמחרת היא שיהיה נכבית
מריבא כדברה ראוי שתחייב ולא על שלא כדברה ראוי שיהיה נכבית
אבל אדם שהוא נכבית בין כדברה של כהמה בין שלא כדברה ראוי לחייבו
על כולו דמאי חמירא דכיון דלמחרת חמירא בשלא כדבר' דלמחרת לא חמירא
ה"כ לא הוי חמירא כהמה' אף כדברה וכו' שחייב כהמה' על האדם
הנכבית מעביר' ראוי שיתחייב על כל נקב ונקב . ומתקנה לא הוי הכי
ובדכתיב דלא בויסה : דבא' תקלה חמירא קלון ליכא . כדא' לי
לפרש דמאן דנשי לא לא פשיטא לי' ממש דכתיב' ליכא קלון כלל אלא

כג

ע"ב והייבין עריה משום חסת חיים • פי' אין לריד

דף נ"ז ע"א בכל יום דנין את העדים • נראה מתוך

כאן העדים לפנינו אינו בדין לחבשו ולבזותו חנם :

את יוסי אבל בירושלמי משמע שלא היו אומרי' העדי' לא שהיו מזכירי' את
השם וכו' אומרים בנדבון אומן בשם שאמרתי בפניך' אומן 971 וכו' 972

חדושי סנהדרין להר"ן ו'ל פדק ארבע מיתות

חיבי מיתה אם יחדשו חיה דבר לעשות אבל אינו נהרג. אבל כל הדוק
לדיכא אוסרה איכא למיתר דלית בה חיוב מיתה. וכן נראה אבל לענין
דינין סהם מכלל ה' מלות וא"כ הו' מלות עשה חייבין עלי' מיתה.
וכן כהם הרמב"ם ו'ל' שעל ידי זה נתייבגו כפי סכס מית' מפני שלא עשו
בזמן כהם שלא נדעו למיתה. והקשו עליו דוראין כן נח שהטא את הרין
ועבר על לא תעשו עול כהשפט ודאי נהרג אבל בני העיר שיסבחו ואלו
הסובי' דינין בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך אין חייבין מית' להרגם כידו'
ש' מלות עשה הוא להם. ועוד קשה לו דהא במקום שבה אסור שהיה
סוף חייבין אלף שלפי פירה סכס כן חמור ארון עליהם. ולא יכלו לשפוט
כמו שנינו בכתב חכמי פיה' על שויה' חסיד' כענין ה' הלא ה' אורג'
אותם ישראל. ות"מ אפשר לומר לענין הרגת בני סכס שכבר היו חייבין
מיתה לפי שהיו עובדי ע"ל. אלא שלא היה דיוס נחסר לבני יעקב שלא
היה ספק בידם לעשו זה המשפט ולולי השנה"ה שנתן חתם על יושבי
הארץ וי"ע יעקב עכרשת' אורי' באכש"י ביום הכ"ח: ר"ל יעודר אורג'
אף על הכללים. הרמב"ם ו'ל' ספק כר' יאסור כפ' אכזר אבל אורג'
נהרג עליהם. וכ"ל שפסק כמותו אפ"פ שהוא יחיד ומאס דבנת' אחר'
מ"מ ו'ל' שמואל ח"ק את הקותי' חוקים שקתין קר' כבר וכו' ומדקדקת'
הא לא נבנה למיתר. אלא ח"ט דר' בדקדקת' לגיל מית' וי"ל דר'
שחטו. ועוד שזאת הדרשה דחוק' שחקתין קר' כבר היא רגילה בתלמו'
לומר חוקים שקתין לבני נח שניתי' אותם. שלא להרכ' כללים כהמה
אליננות שסודו ומשמע דליכסת' אלא שחין או רחיה דבעמלת' לא
קבץ קר' דרשה. לענין בני חיל' לבני חוקים שחקק הקב"ה בבראית'
ועלמו שאמר לחיבה בכמותו ואילנו' נבנה סודי דראית' כהכרת'
ובכללים: לאמר ו'ב'ע. וא"ל הלא קרא מלאחור דהא
ערוית' נהדיה דרשין' להו קתן מקרא דע"כ יעוב' חס' וכו' וי"ל דע"כ
יע"ל חס' אורג' אלא דברי חיל' כפי שמתר' כן חשמו ולא ופין ללמוד
שלא הם אל ערוי' סבאורו דרשין' אבל אחרת' לא שחטנו ולא מלאחור
שהוא בפסוק וילנו שהוא רמו על המלות כולן. וא"ל והא האי קרא דלאחור
גבי מחורר גרשמו הוא דכתי' שכי' נח לא נבטו' אלא על ערוית' של כריתו'
ומיתת' כד' וכדלית' בפרקין. וי"ל דמ"מ הוי' לישטת' איתתה על איסו'
ערוית' ישראל. להדיט מחורר גרשמו וי"ל אפ' לעשות חמסת' דמו לערוי'
האסורות לבני נח אבל מה' של הערוית' האסורות לכן ילפינן להו מקרא
דעל' כן יעוב' חס': אבל תאבד' ולא אכר' מן חס'. איכא למידק
והא לאדם הראשון לא הו' לו כשר וביון שכן לא שיד' ביה אזהרת'
איסור אכר' מן חס' ואיכא למימר דשיקר קרא אחל' למיסר' ליה כשר
דכתי' מכל עין הנן אכול תאכל ולא כשר. ושעור' כשר לבני נח. כשר
איסור אכר' מן חס' במקומו מלאסן אבל תאכל. ומיחו כהדי' איסור
לבני נח אכר' מן חס' כדכתי' אך כשר כפשו' דמו לא תאכלו וכדכתי' לקמן
כהדי' בגמרא יכול לא יא' אכר' מן חס' כשר. בבבא כ"ל ח"ל אך כשר
כפשו' דמו לא דכתי' ליה למיסר' בולאו' ו' מנות דרשין' חס' ו' והרמב"ם
ו'ל' כתב כפ' מ' מה' מלכיה על ששה דכרס' כהנוס' חס' הראשון וכנסא
נח הוסיף להם אכר' מן חס'. והכי אימא כהדי' בואלה שמות דכה כפ'
ואלה המשפטים נתן הקב"ה לאדם ר' מלות ולח' הוסיף לו אחת והם ו'
ולאברהם הוסיף א' והכי אמלי' ונפילת' שחרי' והם ח' ולינחם הוסיף ח'
והכי תפוצר' ונפלת' הנהיגה. והם ט'. וליעקב הוסיף י' ונח הכשה הוסיף
ערכית' והם עשרה. ולפום גמרי' הו' שמענה לכאחור דפליגי אחא דואה'
שמות דחין אחריו' ו' מנות. והרמב"ם אחריו' ו' מנות. אלא דמשמע ליה דלא
כהדי' דהא ר' אפילו באכילת' כשר שחטת' אכור ח"כ לא כתיב כי איסו'
לדורות אל' בו' מנות נח' אכילת' ר' כשר כהנו' ב' איסור ו' מנות. והכי
אימא כדכרית' דגמרי' אבל תאכל' רמו לו על אכר' מן חס' כמות דואה'
איסור על הדור' הכללים: אלהים אני יהא מורא' עליך. פירש'
ו'ל' דהאי מורא' עול' היינו דינין דכתי' כהו' לא תגדור' חמסי' איס' כי
המשפט האלהים הוא. וי"מ היינו דינין שחטות עליהם. להוסיף דינין
לקמן הממות ולפס' דין דרשטו' עול' וי"מ ויהא מורא' שמי' על בני אדם
שלא יעברו על המלות כפרהסי' וכן: הוא.

דף נוע"א ואידך

דף ג' ע"א ואידך
היה למשרי שריים • ס"ה דרוס מני
למיתר ההוא למשרי כשר לכניס הוא
ליסטנד וכו' ודמיתא לקמן ובשכלו בני נח
האחר להם כשר וכו' יכול לא
לחם אכר מן הכי טובה כהם תלתו' לומר דף
כשר כנפשו דמו • אלח
דמיתא ליה למיתר דמיתא שריים כהם
חודש יתור • וכו' כשראל אשור
יכול אף כשרים כן ת"ל דף • וכו' כשרים
וישראל כמותי מותה הא אחיה ליכא דמ' ד' גול
כתי מוס' מן אשור ופלות' •
הוא כ' בטול כשר • (דף קי) • ומיטו
דרכנן אשור מפני חילול השם
וכדמיתא • הכס וחשמה • משעת הלכה
דגול הכותי מות' מדחורית' •
ורדמיתא • כמותי שכל עבד ד' • עמד
ויורד דף • רלס' גויס • גויס
רלס' • כמותי שכל עבד ד' • עמד
ויורד דף • רלס' • גויס • גויס

וזה שהיו אמרתי אחר מה שזכרתי בפי' היינו שיזכרו והם טיגל מפיו
ומה אחרת בנח' א' שומע וז' שומע מפי שומע שהדין שומע מפי
שומע הם שהדין לא היו מפרישים גדרו כענין שחם היו מפרשין
בפי' שומעים חמש תפילות הם אפי' שאין כוונתם לרש' • ומ' מ'
לדבריהם לאו דמי' אלא לנעול אחרת אפי' שחורו הפדיון לומר
הדברים עמנו שחור המגיד אפי' התקדש שומע מפי שומע כיון
בנפש לרש' • ומ' לדברי הכל חזו נקרא שומע מפי שומע אלא
שהוא תוכיח את יי' בעירום אבל אם שמו חזו שחור פלוגי נדף את
השם אין בכך כלום שפי' ששם המפורס וכוונתו שווה לא לענין
קריעה הרי זה לא הכיר כל' ולא כינוי אלא שחור לחזו בלשון שם •
וזכ' למידק מאי דאקשו בירושלמי מן הכרח הוילג לפנוי שחור על ששבו
פ' אלה אין קורבין עליו ואחרו שלא אחרנו אלא על שומע מפי שומע
אבל על השומע הכ' בכרוו זה לא גרר למקדש ולפי מה שחזרנו שאיננו
קריעה אלא בהזכרת השם א"כ חילוני לא כרוו זה שומע ראשון כיון
שלא הכיר את השם אין גרר קריעה אלא שיש לומר שכוונתו בירושלמי
לומר ולפרש האמת שהשומע מפי השלישי אין גרר קריעה אפילו זכיר
את השם : חנא עד שיכרך שם בשם • נראה שלענין קריעה
אינו גרר שם בשם שהרי קא' לענין מיתא' שם גי' נח אחרו כסמך דלא
בעין שם בשם • וכן נראה שחף לענין מיתא' אינו גרר שח' שם
בשם אלא חזק' יקול לחזק' דליתרין הכנייון' לא חזרנו שם בשם
דנכי ונזכר שם בנזכר שם הוא דכפי' ביה מיתא' דא' פשוט :

לא נצרכה

לפי חוקק שם נקראו שם הוזהר דכפי שיהיה חסד פשוט
אלה לרבות כלל הכנעניין ואוליב דל' מחיר' • פ'
דל' מחיר דמחיי' מיתח בישדארף אל על הכנעני
חפשר ל' לרבות בני נח דלין הכנענין במיתח בישדארף מיתורח דליש איש
אכל לרבנן דמחירי דעל הכנענין באוהרה בכני ישראל א' לרבות בני נח
הכנעניין מחירי איש דלמחי חתרנו ו' לאוהרה כלומר ללא חוהרה
שלחן ו' הי' מיתחן וחי חפשר לרבותן ללא וזל למיתח וזלן חסד הידך
גריס משחי קרא דליש מיתח לכני נח במחי דלח מיירי ביה כלל אלה
למטוסי מיתח • ועוד כדי לחזקין אוהרה שלחן ו' הי' מיתחן הי' ס'
באותן אוהרות שוהרה לכני נח כלל א' ללאותן אוהרות שהיו בם
בני נח וכו' ישראל במיתח אכל שחלקל אוהרה ונאמר דלישראל אחל
למטוסי מיתח וכן נח לרבות למיתח לא חפשר • ופליגא דר'
מחיש • כלומר הו' חתרנו שאל' לרבות בני נח לרבנן מחיש איש
מפני שלא יח' רביין אלה לאוהרה מפני הכבוד שאינו מדבר אל באוהר
אל פליגא דר' חפשר שדבריו אל רבנן הוא כני בכות' אל הכנעני
לדברי חכמים וחיפ' שאין הכו' מדבר אלה באוהרה לישראל מ"ח
כיון דגל' בקרא אחרינ' דנבר באוהר דדרשנין ביה גר ואזרח הו'
דאין נקבו שם אכל כותים אפילו בכני שפיר מתינן למיתח איש
לרבות בני נח דל' וחי א' לא הו' קבר באוהר לא הו' מתינן
לרבות בני נח בדאזרן • ורבי יוחנן נפחא אליהו דרבנן שיערה ליה
שלא הויה אחת מכלל הכנענין כלומר שיעולם לא תברכו בני נח על
הכנענין אכל הויה הכותים לענין קביתת שם בשם דלידורה לא עניין
השם • דהא ננטו בני נח על א' כדאמר ר' יונה • וברכת השם אכל
איש איש אל מרוב כבודו כלל וימית ל' ר' יוחנן נפחא אליהו דרבנן
והיינו דאקס' בסוד' איש איש למה לי דברח חורה כלשון בני אדם •
ו' מחיר כבוד ליה שפירסה בפרשה ו' בני נח לענין הכנענין שלא
ה' כלל וינה' • ו' ברכת השם אכל כוון למיתח אלה שאין המיתח
שלחן בסקילה בישראל והיינו דמיעשר חמתא גר ואזרח בסקילה אכל
כותים בסק' •

ע"ב ר' יומי

ע"ב ר' יוסי אמר כל האומר בפרשת כיסוף בן נח חוזר עליו
אחשבו ויבאש וקוסם פליגי לפי שאלו אינן
בכלל מכשפים וישראל הטומא אותם אין בהם חיל מיתה והיינו דמיימי
דלו ומקור דובגלל הטומעו האם בו ואתן דפליגי עלי' דר' יוסי ומק' לקרא
דובגלל הטומעו למעביר בנו ובתו בלא שם אלו אותם ביהם משום ע"א
וה"ל מוקינ' ל' אף למכשפ' ובדמיה לקמן : וישו אלו דרובין
וכן הוא אומר כי ידעתי וכו' ה"ל לא מחשבא לדקא דקא כתי' לעשות
דקא ושפט אלא משום לדקא לא חשיב משום דקא עשה לא חשיב
בדמיה לקמן : ואין לומר בדקא לא מחשיב ויהא חשיב לקמן ואם
לא מחשבא ורא כתי' כי ידעתי למען אשר ידעו וכו' ואחריו כתי' לרין
ביום לדקא אלא בדקאדגמ' מחשיב ואשכחן לויטענש עלה דכתי'
יוד עני ואכזבין לא החזיקו : וכן אחריו לקמן כותי שפכתי
מיתה ר"ל שלא לקבוע לבס וס מנחה דכתי' יום לילה לא ישכחו
ומלא חייבים פני נח על שבע ממות לא חששו והם דרברבי פ"ק דיובין
בבבא השם ע"ג ופ"ד גזול ואבר מן החי ופסיון נמי על שני ממות
וזה הדיקא וכל אלו אגב שבעה המצות חשיבא דח' מיתה בלתי
הדיקא בנח' לא ישכחו דאיכא ללא ואזהרה היא מיתעין : אבל הרמב"ם
פ"ג מ"ה מלביש כבוד דמיון אורן ועונשין אותן ומודיעם אותן שהם

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ארבע מיתות כד

סכן דעת הרמב"ם ז"ל כפ"ח מה' גזילה שכתב חלות לא תעשה שלא לגזול את חבירו וכו' גביה כתב שלא לגזול חדר כותי ע"פ ואלו ישראל ואיכא למידק וכיון דאשרל מותר מדאורייתא לגזול את הכותי ח"כ איכא מיד דאשרל שרי וכו' חסור דאשרל שרי לגזול הכותי וכו' חסור לגזול חבירו כותי . וכו' דאשרל כותי חסור לגזול ישראל חבירו . ואל"כ ליכא מיד דאשרל שרי וכו' חסור . ליתא דאשרל חסור לקמן גבי יפת תואר והרי יפת תואר דאשרל שרי וכו' חסור ח"כ ישראל חסור הוא כדאמר בנפיש תואר של ישראל חבירו . ואין זו קושיא חללי דכשלאמר גבי יפת תואר דאסורה לבני נח . בין שהיה היפת תואר של ישראל או דירשו ואלו לדורן שריא יפת תואר דירבו . כהא איכא ללקטוי . דאיכא מיד דאשרל שרי ולכותי חסור . אבל דין גזל הרי ישנו ביהאחל . אלא דאשרל בכותי שריא דאחלה בדכתיב דאשר ויתר גזים עמד והתיר ממוכס לישראל . וכו' .

רף נחמ"א גר . שהיה הורמו של בקדושה ולידתו בקדושה יש לו שאר האם ואין לו שאר האב . עיקר אובחתן מהך ברייתא דכותי חסור בשאר האם משום דגר שנתניו . קטן שגולר דמי ומותר מן הר"ן בין בשאר האם בין בשאר האב . אלא שחכמים ז"ל גזרו בגר זה שיהא חסור באותן עריות שהיה חסור בהם הכותי כדי שלא יאחרו בלתי מקדושה חמורה לקדושה קלה אלא כהא ב"כ מותר בשריות של שאר האם . וכו' בגר שהיה הורמו ולידתו שלא בקדושה שהוא חסור בשאר האם ואש"כ שנתניו לאחר שגולר . שלא רבו חכמים להקל עליו בגירותו כלום . אבל גר שהיה הורמו ולידתו בקדושה אינו בדין שיהא ליהוה מותר בשאר האב . שהרי ודאי חסור הוא . ככל שאר האב שיש בגירותו בש"כ שגולר שקורב גמורה של ישראל יש לו עליהן וכו' לא קתני כהא גר שהיה הורמו ולידתו בקדושה . וזה דקתני הורמו שלא בקדושה ולא קתני הורמו ולידתו שלא בקדושה . לשאמרינן שאש"כ שגולר בקדושה הוליל הורמו . שלא בקדושה מותר הוא בשאר האב ואפילו באותן שהיו בגירות כשגולר . שח"כ בשעה שעברתו חמו מאביו לא היה לו קורבנה עמו מחמת שהיה שלא בקדושה וכל שאר האב מותרין לו לעולם בלאו היתה הורמו ולידתו שלא בקדושה . אבל כתב הר"ד דור ז"ל שח"כ גרשה באמת שמה שהוא חסור בשאר האם משום גזרה דרבנן . שלא יאחרו בלתי מקדושה חמורה לקדושה קלה היינו דוקא באותן שנתניו לאחר שגולר . דככה ג' איכא חסורא דרבנן בלחוד . אבל עס כל אותן שהיו בגירות בשעה שגולר . לאו משום גזרה דרבנן בלחוד הוא דאשרל חסור קורבנה גמורה יש לו עומה . הוליל וקדושה ולידתו . וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב הילכך נשא אחותו מאם שגולרה קודם שנתניו . וזה חסור . וכתנייה עס אחת וגמלה . וזו משנה גמלה ויולד דלא גרע מב"כ ומדרבנן . ולפירש הר"ד דור ז"ל ככה"כ איכא חסורא דאורייתא כיון ששגולר ידורי היתה אחותו מאמו יהודית . ובי תימא אם כן דככה"כ איכא חסורא דאורייתא מאי אובחתן איכא מהאי ברייתא דלדן כ"כ דאשרין בשאר האם דשאני האב . דכיון שילדתו בקדושה כדן הוא סיחא חסור באחות שנתניו קודם שגולר כדן ישראלים . ויש לתר דוכל מקום לא נפקי מכללא דברייתא אותן אחיות שנתניו לאחר שגולר . דככה"כ איכא חסורא דרבנן בלחוד . אי נמי דהך ברייתא לאו דוקא במי שהיה לידתו בקדושה אלא ח"כ במי שהיה הורמו ולידתו שלא בקדושה כדמשתע וכדמכחא הדיא דנשא אשה ונתה דמייורי גבר דעלמא . שלא היתה הורמו ולידתו בקדושה ודכתי' רש"י ז"ל . אלא דקטן לידתו בקדושה לשאמרינן הדר שחר האב וכדכתיבנא לעיל ח"כ שפיר ילפינן חסור עריות של אחות לבני נח .

אחות אב . מן האם ויולד . כדן הוא שמה מותרת לו כיון שאין לו שאר אב . מדכתיב ודמת כוסיס ודמתים . אס כן אחאי חסורא אחות אב כלל . אלא שפירש דכתי' אחת התורה מדכתיב ע"כ יעזוב איש את אביו ודדרי' ר' אליעזר אחות אביו . מן האב רבי מאיר אומר ויולד ח"כ כיון דכיון שמה מותרת שהרי לאחיו היתה מותרת משום שאר האב אם היתה זכר . אלא משום גזירה דאחות האב מן האם דאשריא מדאורייתא גזר לה רבי מאיר מפני שפירש יס כהא שחר אב ואשר האב . ורבנן לא גזרו היכא שנשאה דעבד . ומיהו לכתיבה חסור וכדקתני בספרא ולכתיבה לא יכנסו דעלה קא מהדר . וכדאיתא בפרק נושאין על האנוסה (ד' י"ב) : וטוהר . באשת אחיו ובאשת אחי אביו . וכלל העריות של אישות ואפילו בכתי מותר ואין גזירה לומר ככלתו . והאי דקתני לאחיו אשת האב שריא מותרת פשיטא דהיונו עריות של אישות אלא דאליכטרכא ליה למיתני משום דרבי פקינא מרבה לה מקרא דע"כ יעזוב איש וכו' . דדריש לאחיו אשת אביו . וכתב רש"י ז"ל דהא דלא קתני כלתו משום דבגר שהיה לידתו בקדושה אידידין וא"ל לו לאות כלל אלא בגירות . והא לא חזוהי חסור חסור . וזה קתני נשא אשה ונתה כולם אחת ומוליד אחת הדיא ודאחא קא שפירש לה במי שהיה לידתו בקדושה דעיקר דליא

סכן דעת הרמב"ם ז"ל כפ"ח מה' גזילה שכתב חלות לא תעשה שלא לגזול את חבירו וכו' גביה כתב שלא לגזול חדר כותי ע"פ ואלו ישראל ואיכא למידק וכיון דאשרל מותר מדאורייתא לגזול את הכותי ח"כ איכא מיד דאשרל שרי וכו' חסור דאשרל שרי לגזול הכותי וכו' חסור לגזול חבירו כותי . וכו' דאשרל כותי חסור לגזול ישראל חבירו . ואל"כ ליכא מיד דאשרל שרי וכו' חסור . ליתא דאשרל חסור לקמן גבי יפת תואר והרי יפת תואר דאשרל שרי וכו' חסור ח"כ ישראל חסור הוא כדאמר בנפיש תואר של ישראל חבירו . ואין זו קושיא חללי דכשלאמר גבי יפת תואר דאסורה לבני נח . בין שהיה היפת תואר של ישראל או דירשו ואלו לדורן שריא יפת תואר דירבו . כהא איכא ללקטוי . דאיכא מיד דאשרל שרי ולכותי חסור . אבל דין גזל הרי ישנו ביהאחל . אלא דאשרל בכותי שריא דאחלה בדכתיב דאשר ויתר גזים עמד והתיר ממוכס לישראל . וכו' .

ע"ב הרבה . עריות יש שאין ב"ד מותרת עליהם וכן כח מותר עליהן . פי' היינו דוקא כגון חייבי ברייתות ואליבא דר' אליעזר . אבל חייבי לאוין אין כן כח מותר עליהם ולא מיבעיא נתיבס וממורס דאישתו לבני נח דהא בקהל י"י פתיב לא אפילו חסור מחזיר גרושתו ליתא בכותיים כלות' דאם ונתה אחר גירוסא מות' להחזיר' ולקיימה דאש"כ דאשרל איכא לאו כדכתיב לא יוכל בעלה הראשון לשום לקחתה אחרי אשר הוטמאה ולא יזנינו לרבות סוטא הנספחת כי האי גזירה ככותי שרי : **מגבר גרע** . פי' שאחר שדינו של בני נח בעריות שלכן להיות כדון בדיון אחד וכעד אחד . אין לבו לגרוע את דינו כשכל על עריות שלכו . כלותה ח"כ של ישראל . ואל"כ אם היא אשת איש גמורה כלומר שנבעלה שאחרי כן היה כדון עליה בדיון שלכן בדיון ח"כ וכעד ח"כ . ח"כ כנערה המאורסה או כנכנסה לחופה ולא כנעלה שלא היה כדון כן בדיון שלכן כשהוא כדון בדיון . שלכו שאין לגרוע את דינו שהוא בעד ח"כ ובדיון אחד וא"כ לענין מה שאתרו שהוא כדון כדתי' ישראל וכו' ר' יוחנן שהוא כדון בסקילה בישראל משום דלדוריה לית לה . דיינין ל' דינא דידן . ועלולם בעד אחד ודין ח' שאין לבו לגרוע את דינו שלעולם מיתתו כדיון ח' ועד ח' . והכו מוכח כפ' כן סודר לענין נסתנה דינו נסתנה מיתתו . שאפילו כשלא נסתנה מיתתו כגון כנערה המאורסה . אתרו שנסתנה דינו כשנתניו כנעלה . אש"כ שהיתה מיתתו בסקילה לא ח' דינו אלא בעד ח' ובדיון ח' . ועכשיו שנתניו הוא ככה"כ והיונו לאחרינן טיבא בותיה דר' . משום דקתני ואבו אין לבו אלא כנערה מאורסה ולא חסיר כנענה לחופה ולא כנעלה . משום דאידו ואידו חנק הוא כהא דבי מנשה ואין דייני ישראל מחדשין לו כלום . שאף הן דנין אותו בעד אחד ובדיון אחד . והיונו כה"כ שאלו כר' מתן אחר רבה בר אבוב ח"כ למיתני כנענה לחופה ולא כנעלה משום עלה ועדים והתראה :

גירסת הספרים . וא"ר מאיר כל ערוה שב"ד מותרת עליה . כן כח מותר עלי' אין ב"ד מותרת עליה . אין ב"כ מותר עלי' והתני וכו' . וכן היא גרסת רש"י ז"ל . ולפוס הדי' גירסת הקוסיא היא מרישא ומסיפא מרישא דקתני כל ערוה שב"ד מותרת עליה כן' הא איכא אשת אביו וכו' וכו' לגלות דכ"כ מותר בהם סכן

חרושי סנהדרין להר"ן ול פרק ארבע מיתות

דאחא לאשתמינן לומר שאין כסאוי כותית אסורין עליו ולפיכך כונס א' ומוניא אחת וכולל להשחיר לענינו אפילו האחרונה וכלכד שפסוקי בנשואי גירות לא יכנסו את שתייה דאף ע"ג דכתיב לא נאסר באשה ובתה מ"ת קורבת האם חביבה קורבא לגבי כותי וכוון דבישראל אשה ובתה אסורין אף בגירותן אסורות כיון שהן נקראות אשה ובתה על פי קורבתן אע"ג שגם שנתנייר בקטן שגולד • ות"מ כל הוי דינא לא מיירי אלא במי שהיה לו דמי שאל בקדושה ובאשם בעדו כותי • ואף רש"י ו"ל פיר' כן ולא מיירי בלידתו בקדושה • דלין לפסם נשא אשה ובתה לאחר שנתנייר וכונס אחת ומוניא אחת ומפני שאין להם קורבא מן הדין לאחר שנתניירו ולפיכך רשאי הוא לעמוד אף עם האחרונה וכלכ' שלא ישאר עמו שתייהן כאחת שהרי אחת רחלה שלא התייר אלא בלאחר מיתה וכדאמרינן מיתה אשתו מותר בחמותו • וטעמא דמילתא דחמות לאחר מיתה דקלשלא יאסורא שמהויה מחיים דלא קלשא יאסורא דחיי לא התייר • אלא ודאי כנושא בעדו כותי איירינן ומפ' כסאוי כותי שאינן כלום אחריו כונסא' ומוניא אחת • ולא משכחת לה במי שהיה לידתו בקדושה אלא דמשום נר שהיה הורו ולידתו שלא בקדושה נקט לה שאף הוא בכלל הברייתא כמו שאמרנו וכוון שכן אף בכלתו היה אפשר לומר שמתיר בה אלא דטעמא דמילתא דלאחר מיתה לעיל דכיון דלין לו יאסור בעריות של אישות פשיטא בכלתו ואיננו יד' אשת האב לומיטת משום ר"ע דנפיק לה מעל כן יעוב איהו וכדכתיבנא : פותה אשתו מותר בחמותו • פי' אע"פ שנתסרה לו בנשואי גירות מביון שאין לו קורבא כאחת עם אשתו אלא משום שמה ואחריו התייר לו לאחר מיתה כת' דחמות לאחר מיתה קלשא לה איסורא וכדאיתא תם ביבמות : הא ר"י חליבא דר"ה הא ר"ה חליבא דר"ע דלאשכחן ל' לר"ה דמרבית אחריו ואחריו אהו שכן חייבי כריתות ומהם נלמד אף לחמותו שהיו חייבי כריתות דקרא דאיהו חייב מרבית עריות לכותים דומיה דקרא דע"כ יעוב איהו ס' לעריות האסורות לכ"כ מהם שהם שאר האם בלמוד לא שאר האב והיינו ברייתא דקמי' חמותו ואחריו אהו ואחריו חמותו ואלי אחרת האב מן האב לא תנא דלית לכו שאר אב דרומנה אפקרי' לזרעיהו ושם קורב' דאישות לא אשכחן אהו והיינו דקמי' ומותר באשת אחיו וכו' • שכל קרובות של אישות מותרות לו ואפילו אשת אביו וכלתו שכן במיתה לגבי ישראל • ור"ע מרבה אשת אביו מע"כ יעוב וכו' • ולדבריו אין לנו חייבי כריתות בכותיים כלל והיינו ברייתא דלעיל דקמי' שכל עריות שאין ב"ד תמיתין עליהן אין כ"כ מותר עליהן • ולדעת רש"י ו"ל כיון שרבה הכתוב אשת אביו כל אישות שהיא בו מיתה לישראל כתרבה • והם כלתו וחמותו ובת אשתו • אבל אשת אחיו ואשת אחי אביו חייבי כריתות הן ואין בכלל אפילו בקדושה ממש של שאר והיינו דקמי' בברייתא כל עריות שב"ד תמיתין עליהן כ"כ מותר עליהן ועליהן מלידך ברייתא דקמי' שהיא מותר באשת אביו • ואשתה דבשריה פליגי כדכתיבנא לעיל • ולפי שיטה זו שאתרנו דכלתו כיון שיש בה מיתה כ"כ לישראל כ"כ מותר עליה • א"כ תמר ליהודה אחאי פטרויה מיד שהיה לה יהודה הא חיבא חיוב מיתה לישראל בחמותו אע"פ שהיה לה אבוס שהיה חושב שהיא קדשה • ת"מ היא הבירה אותה וחליבא דר"ע חייבת מיתה • והשטת הנכונה שגאחר ר"ע אינו מרבה כל קורבא של אישות אפילו אותן שיש בהן מיתה כ"כ לישראל אלא אשת אביו בלמוד דודאי אשת אביו חדוש הוא דכיון דכ"כ אין להם שאר אב אפילו אשת אביו היתה מותרת וכנס אשת אביו לענין שאר דהיינו אשת אביו ה"ל חדש רחמנא לענין אישות שלא היה נוסב אישות אלא באשת אב בלמוד ואין לנו לרבות שאר מיני אישות כשכילה • וכן דין דקורבא דאישות קיהא כתיבה בהו דהיינו קידושי כסף ואיכסו לית להו אלא בעולת בעל ואע"ג דברייתא דלעיל אוקימנא לה כר"ע וקמי' כל ערוה שב"ד תמיתין עלי' וכו' • י"ל שאין בכלל האור אלא בשאר האם וה"ק כל ערוה משאר האם שב"ד של ישראל תמיתין עלי' כ"כ מותר עלי' אבל בערות של שאר אב לא קא מיירי כלל • וזהו שכתבנו למעלה לפי הגרסא האחרת שהקושיא אינה אלא מחייבי כריתות מלבד ואיהו הגרסא הנכונה והאחרת •

ע"כ כותי מותר בביתו • טעמא דמילת' משום דשא' האב הוא מותר בין לר"ה בין לר"ע אבל אחרות ואין בכלל ההיתר אע"פ שאינן ככותיות כפסוק דע"כ יעוב איהו ממש • ורש"י ו"ל פי' דטעמא דר"ה הוא דלא ילפינן מהבד עריות דכתיבי בקדאי' ולא מחזור דא"ף אף אחרות היה לו לומר דלא דכח איהו לומר דמותר דחליבא דר"ע יעוב איהו שיהיה לו לא נשא אדם בתו כדי שישא קין את אחותו • חיבא דמקרא ומהו לו לאדם לישא את בתו • אלא היתה לו חוה לאמתו • ומרבו דחיה היתה חייבת מיתה פשאלה מן העץ ולא ה' נריך הכ' להאחיותה כשכיל קיום העולם שהרי ה' אפשר לו לאדם לישא את בתו • אלא שלא עשה כן כדי שישא קין את אחותו כי אמרתי עולם חסד יבנה • והיו פירושא לא כהיר מדאמרינן טעמא דעולם חסד יבנה הא לזו הכי אסירא ולפום האי פירושא לאו משום דאסורה לקין אלא משכיל חסד • שישא קין אחותו בתלה העוון לחוה ולא ממה מיד כשחטא • ויש שפי' מפני מה לא נשא אדם בתו שהיה מותרת לו דין • שיליד מתנה בת וישאנה לבנו קין בהיתר • משום דאחרות מלבד מותרת לבני נח • והשיב דאע"פ שאחרות מלבד אסור' לכ"כ משום עולם חסד יבנה שלא ישהה קין כל כך בתולדותיו היתה לו הצי' • וכן גמי מתפרשת שמועתו • שדרכ האנא בכותי מותר בביתו • וא"ת מפני מה לא נשא אדם בתו • מלאך שהיה מותרת לו שאע"פ שכבר היתה לו אשה היתה תועלת בה להוליד ממנה בת שיהא מותרת לקין וישא אחותו מן האב • ומדון לו כי עולם חסד יבנה כי לא רצה הקב"ה לאחר תולדותיו כי גדול מעל השמים חסדו • וי"ת כך מפני מה לא נשא אדם בתו שהיה מותרת לו • וגם קין שהיה אסורה לו • והשיב כדי שיהא אשה לקין כי עולם חסד יבנה שחטא הא לא הכי אסורא • ואין לך להשיב שהרי כבר היתה לו לאדם אשה שאין הנוקד' שיהא לאדם אשה אלא למה נשאת באיסור ולא נשאת בביתו והשיב דמשום עולם חסד יבנה • וכן פי' ה"ר דוד ו"ל : יצא שכלל כותי שאין לו קורבא עם הכותי דבקטן שגולד דמי ולכלל ישראל לא בלאסור עליו עדין שמה ואחריו באנו מקדוש' תמור' לקדוש' קלה דעבד דה לא בלאקדוש' כלל שאינו בכלל ישראל • והא דאמרינן דמותר באחריו הוא החדש שנתחדש להם כעבד • אבל בתו אינו חדש דאף הנר כך הוא מותר בביתו מאחר שלא היתה לו אלא קורבא כלל • וכן הדין בכל שאר האב ולא אחריו אסור באשה ובתה • ומה מפני ס' לכן קורבא בכותיות בשאר האב בתו שכתבנו למעלה : בדרקד' ליה רביתא דלגליא • פי' אבל ביאה אחת אינה עושה אותה אשת איש כדעבד לכ"כ לפי שאין ביאתה לגם אישות ולפיכך ברוביה חוד גמור שתקרא על שמו • וכן הא דאמרינן מחימתי החרתה משפחה דאש' בסק • נראה כיון כן שהיה דוקא בשפחה שאחר שהחמירו כ"כ בייחוד קין אין היתר' אלא כפריעת ואש' בשוק • אבל כ"כ אחר כיון שפירש ממה נפש גירושין וישלחנה לעמה אף שתכלה היא מתחת רשותו ותלך לה ואינו ידועין שאין להם גירושין בבית וכן כתב הרמב"ם ו"ל בפ"ט מה' מלכים • חליבא דר"ה דוד ו"ל כתב בחדשו סקדוק הוא שגאחר סב"כ • אין לו היתר לעולם בגירושין • כמו שקטר אמר חליבא ישראל לא ייתר הכ' שמו על הגירושין אלא על ישראל

דאחא לאשתמינן לומר שאין כסאוי כותית אסורין עליו ולפיכך כונס א' ומוניא אחת וכולל להשחיר לענינו אפילו האחרונה וכלכד שפסוקי בנשואי גירות לא יכנסו את שתייה דאף ע"ג דכתיב לא נאסר באשה ובתה מ"ת קורבת האם חביבה קורבא לגבי כותי וכוון דבישראל אשה ובתה אסורין אף בגירותן אסורות כיון שהן נקראות אשה ובתה על פי קורבתן אע"ג שגם שנתנייר בקטן שגולד • ות"מ כל הוי דינא לא מיירי אלא במי שהיה לו דמי שאל בקדושה ובאשם בעדו כותי • ואף רש"י ו"ל פיר' כן ולא מיירי בלידתו בקדושה • דלין לפסם נשא אשה ובתה לאחר שנתנייר וכונס אחת ומוניא אחת ומפני שאין להם קורבא מן הדין לאחר שנתניירו ולפיכך רשאי הוא לעמוד אף עם האחרונה וכלכ' שלא ישאר עמו שתייהן כאחת שהרי אחת רחלה שלא התייר אלא בלאחר מיתה וכדאמרינן מיתה אשתו מותר בחמותו • וטעמא דמילתא דחמות לאחר מיתה דקלשלא יאסורא שמהויה מחיים דלא קלשא יאסורא דחיי לא התייר • אלא ודאי כנושא בעדו כותי איירינן ומפ' כסאוי כותי שאינן כלום אחריו כונסא' ומוניא אחת • ולא משכחת לה במי שהיה לידתו בקדושה אלא דמשום נר שהיה הורו ולידתו שלא בקדושה נקט לה שאף הוא בכלל הברייתא כמו שאמרנו וכוון שכן אף בכלתו היה אפשר לומר שמתיר בה אלא דטעמא דמילתא דלאחר מיתה לעיל דכיון דלין לו יאסור בעריות של אישות פשיטא בכלתו ואיננו יד' אשת האב לומיטת משום ר"ע דנפיק לה מעל כן יעוב איהו וכדכתיבנא : פותה אשתו מותר בחמותו • פי' אע"פ שנתסרה לו בנשואי גירות מביון שאין לו קורבא כאחת עם אשתו אלא משום שמה ואחריו התייר לו לאחר מיתה כת' דחמות לאחר מיתה קלשא לה איסורא וכדאיתא תם ביבמות : הא ר"י חליבא דר"ה הא ר"ה חליבא דר"ע דלאשכחן ל' לר"ה דמרבית אחריו ואחריו אהו שכן חייבי כריתות ומהם נלמד אף לחמותו שהיו חייבי כריתות דקרא דאיהו חייב מרבית עריות לכותים דומיה דקרא דע"כ יעוב איהו ס' לעריות האסורות לכ"כ מהם שהם שאר האם בלמוד לא שאר האב והיינו ברייתא דקמי' חמותו ואחריו אהו ואחריו חמותו ואלי אחרת האב מן האב לא תנא דלית לכו שאר אב דרומנה אפקרי' לזרעיהו ושם קורב' דאישות לא אשכחן אהו והיינו דקמי' ומותר באשת אחיו וכו' • שכל קרובות של אישות מותרות לו ואפילו אשת אביו וכלתו שכן במיתה לגבי ישראל • ור"ע מרבה אשת אביו מע"כ יעוב וכו' • ולדבריו אין לנו חייבי כריתות בכותיים כלל והיינו ברייתא דלעיל דקמי' שכל עריות שאין ב"ד תמיתין עליהן אין כ"כ מותר עליהן • ולדעת רש"י ו"ל כיון שרבה הכתוב אשת אביו כל אישות שהיא בו מיתה לישראל כתרבה • והם כלתו וחמותו ובת אשתו • אבל אשת אחיו ואשת אחי אביו חייבי כריתות הן ואין בכלל אפילו בקדושה ממש של שאר והיינו דקמי' בברייתא כל עריות שב"ד תמיתין עליהן כ"כ מותר עליהן ועליהן מלידך ברייתא דקמי' שהיא מותר באשת אביו • ואשתה דבשריה פליגי כדכתיבנא לעיל • ולפי שיטה זו שאתרנו דכלתו כיון שיש בה מיתה כ"כ לישראל כ"כ מותר עליה • א"כ תמר ליהודה אחאי פטרויה מיד שהיה לה יהודה הא חיבא חיוב מיתה לישראל בחמותו אע"פ שהיה לה אבוס שהיה חושב שהיא קדשה • ת"מ היא הבירה אותה וחליבא דר"ע חייבת מיתה • והשטת הנכונה שגאחר ר"ע אינו מרבה כל קורבא של אישות אפילו אותן שיש בהן מיתה כ"כ לישראל אלא אשת אביו בלמוד דודאי אשת אביו חדוש הוא דכיון דכ"כ אין להם שאר אב אפילו אשת אביו היתה מותרת וכנס אשת אביו לענין שאר דהיינו אשת אביו ה"ל חדש רחמנא לענין אישות שלא היה נוסב אישות אלא באשת אב בלמוד ואין לנו לרבות שאר מיני אישות כשכילה • וכן דין דקורבא דאישות קיהא כתיבה בהו דהיינו קידושי כסף ואיכסו לית להו אלא בעולת בעל ואע"ג דברייתא דלעיל אוקימנא לה כר"ע וקמי' כל ערוה שב"ד תמיתין עלי' וכו' • י"ל שאין בכלל האור אלא בשאר האם וה"ק כל ערוה משאר האם שב"ד של ישראל תמיתין עלי' כ"כ מותר עלי' אבל בערות של שאר אב לא קא מיירי כלל • וזהו שכתבנו למעלה לפי הגרסא האחרת שהקושיא אינה אלא מחייבי כריתות מלבד ואיהו הגרסא הנכונה והאחרת • ולפי שיטה זו כיון שלמדנו לדעת ר"ע שלא נאסרו קרובי אישות אלא אשת האב בלבד ולא חייבי כריתות כלל • ולא שאר האב א"כ אין לנו עריות ככ"כ אלא אשת אביו ואחריו ואשת איש וזכר ובהמה • אלא דחייבא למימר אין הלכה כר"ע דרביס פליגי עלי' דהיינו ר"ה וחכמים שאתרנו הרבה עריות שאין ב"ד תמיתין עליהן וכ"כ מותר עליהן והלכה כר"ע מחבירו ואחריו ולא מחבירו • ואם רמזי שגאחר שהלכה כר"ה וחכמים לחייב כ"כ בחייבי כריתות ולפטור באשת אביו • אבל הרמב"ם ו"ל סוכר שהלכה כדברי חכמים בחייבי כריתות והלכה כר"ע בדבריו אשת ביו דפלגנא באנשי כפשה היא • דמתפרש טעמא לקח ר"ה סבר אביו דומיא דאחרו ואחרו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחריו ור"ע סבר מוטב לאוקומא באשת אביו דליקרי עריות אביו ולא באחריו אביו דשאר אביו איקרי עריות אביו לא איקרי וכוון דלא אשכחן לרבנן דפלגי עלי' דר"ע

חידושי סנהדרין להר"ן פרק ארבע מיתות כה

אבל לעולם איתא לך שהכשר לא הותר לאדם ר' מקרא דולכל חית הארץ.
אבל בתוספות אמרו דמאי דאמר' דלא הותר לו לאדם ר' כשר היינו שלא
הותר לו לשחוט בהמות או לגמור אבל הכלה היתה מותרת לו אם
טרף ארז או זאב שור או כשד והוצרך לאסור על אדם שחט מן החי
אע"פ שהוא בנבלה כשעת אכילתו ולפי פי' זה קשה מאי דאקש' בגמרא
ממה שאמרו שחלבי השרת היו גולין כשר ומאי קושיא דלמא כשר בבלה
והם תירלו שחינו דרך כבוד שיטבו לו מבשר בבלה :

רפסע"ב וריחשוב כיון וזקן . פי' רש"י ו'ל דבשלמא
מליקה וקבלה לא קא חסבו ורש"י :

דעבודת פנים הם משום דלא אשכחן להו דליהו עבודות הנעשות לשם
ע"א חבל הכי עבודות דהיינו וזיבה והקטרה וניסוך אשכחן להו בקראי
דכוז עבודה לאיזה ע"א וביון שכן ליחשב וזקן דהא אשכחן ליה בקראי
ומשני וזקן היינו מנסך בדכתיב כל אסיד נסכיהם מים . ולפי
מ' מע דאע"ג דמסקינן דזיבה ללמד על הכלל ויאה דכל עבודת פנים
אם עשאו לאיזה ע"א אפילו אין דרכן בכך חייב ה"מ אלו ה' עבודות
דוקא שהם וזיבה והקטרה וניסוך וזקן וניסוך אבל מולק ומקבל אע"פ דהא
אם כן חייב חסד דכתיב כל אסיד נסכיהם מים . ואפשר לו לומר דכתיב רש"י
ז' הכי ה"מ מקמי דאיתא ביון אב מוסיפה אלא דהוה ס"ל למה
דמשום דאשכחן בקראי לשום ע"א הכי עבודות נקטנו תנא א"ר זריקה
במי אשכחן בקראי וליחשב ומשני וזקן היינו מנסך . ומ' חשבינו תנא
ומליקה וקבלה דלא אשכחן בקראי בע"א לא תני תנא . מיהו לבתר
דעבדינן ביון אב מוסיפה לכל עבודות פנים ח"ק מולק ומקבל בכלל
דכפנים הוה חייב ולא גרע מנסך להעביט של מי גרלים דחייב אפילו
אין דרכה בכך כדאיתא בע"א פרק ר' ישמעאל (דף ע"ב) כיון ניסוך
אית' בענינים אע"פ שאין מי גרלים לא בענינים ולא בחוק לשום ע"א חייב
אם כן מליקה וקבלה דלית' בענינים ובחוק כסוד ע"א דחייב בכלל
וכ"ע : **ריקן כל** העבודות כולן לשם החיות . וכך הוא משמע
הפסוק העבודות שדרכן לעשותן לנפ"ש לו לבדו והיו שלם מעבוד אחרים
מש' אפילו אין דרכן בעבודה ההיא ובדיון היה שלא יזכיר הכתוב וזיבה
כפי' אלא שהכתוב הוא של בלתי לנ"ל אין משמעו בעני עמנו אלא
לאחר שפרט הכתוב איסור וזיבה ועשה כל העבודות בזיבה עם זה
הפסוק של בלתי לנ"ל לבדו מדקאמר וזכר לאלהים משמע אפילו לשלם
בדרכה דמי בדרכה דוקא ה"ל לקרא למימר עובד לאלהים בזיבה
דסתם לשון עבודה בדרכה משמע וביון דכתיב וזכר ש"מ אפילו לשלם
בדרכה חייב . וביון דזיבה וזיבה מכלל ויכל אחריו לא לבדו כדרכה
וזיבה כשלא בדרכה לא ללמד על הזיבה בלחוד ויחשה לחייב בשלא
בדרכה אלא ללמד על הכלל כולו דכל עבודת פנים אפילו שלא בדרכה
חייב . ואיכא למידק בדיון דמוסיפה אנו דנין ממנו ביון אב לכל
עבודת פנים והשתחויה אין אנו דנין ממנה ביון אב ללמד על מה שהיא
דרך כבוד אלא שיהא ללמד על עמיה שתאסר אע"פ שאינה עבודה של
פנים א"כ בלתי לנ"ל לבדו ל' דמוסיפה מי לחתמי מיה' כל עבודת של
פנים . התירוק כה דמי לאו קרא דבלתי לנ"ל לבדו לא הוה דייקני
רחמנא קרא דאיכא יעבדו משמע דלא אסר רחמנא לעבד לנ"א אלא
העבודות שדרכן בכך לבד דכאסרה תורה וזיבה שלא בדרכה אין דנין
ממנה לשאר העבודות של פנים דאע"פ דבנין אב היא מדה בתורה מ"מ
איכא דאיכא קרא דממעט אי אפשר והבא איכא קרא דאיכא יעבדו
דמעט כל העבודות שלא בדרכה ואין לנ' אלא וזיבה בלבד אבל
השתא דכתיב בלתי לנ"ל לבדו גלי לן דכל עבודות פנים אסר רחמנא ולא
הוה עבדינן אב מוסיפה אם לא כגירוף בלתי לנ"ל לבדו ומייתנין מוסיפה
כל עבודת של פנים ונמעטת השתחויה שהיא עבודת חוץ ולא של פנים
אלא שמתרה לידון בעמיה אע"פ שאינה עבודת פנים דחייבין עלי'
מיתה שאם היינו עושין ביון אב מהשתחויה הוה מייסדין כל עבודת של
כבוד כיון כסוד ונסוך ודומיהן וכל עבודת פנים דכולן הם דרך כבוד
וא"כ למה כתב בלתי לנ"ל לבדו . ועוד דזיבה לא לרף רחמנא למיכת'
ובדמפרשין בגמרא . ואפשר לו עוד לומר דמי לא כשר רחמנא בלתי
לנ"ל לבדו הוה עבדינא ביון אב מוסיפה ולמימר מה זיבה דרך כבוד
אף כל דרך כבוד אפילו שלא בדרכה כדאסר עבדינן מהשתחויה מי הוה
וגאה ללמד על הכלל כולו . וכ"כ א"ה השתחויה לחיה לו הא איתכלל
בבנין א' דזיבה חיוב למימר דנזקים לה להשתחויה של דרך
ביון כמו דרך אחרון או בענין אחר של ביון . אבל השתא דכתיב רחמנא
בלתי לנ"ל לבדו גלי לן דא' לחיטא ביון אב אלא מעבודות של פנים
והשתחויה ללמד על עמיה ויחשה . ככ"ז :

רפסע"א איכא יאחשה השתחויה ללמד על הכלל כולו .

קרא דאיכא יעבדו לכדך עבודה בכך דוקא וזית לן מרי קראי וזיבה
והשתחויה ומוסיפה איתקדן ממנה ביון אב על הכלל כולו לעבדו פנים
והשתחויה

אבל בשפחה זו שלא נעשית אשת איש כביאה כשאר ב"ב אלא בכח היחוד
שייחיה לו כזו אמרו שהותרה בפריעת ראשה כשוק שהותרה שחמרה
התורה הפריעות . וזו איתא רמ"י בענין דאפשר לומר דמאי דאמרין
שלא ייחד הכ"ס שמו על הגירושין היינו דוקא בגירושין שבכתב :

ומי איכא מירי דכתיב ויחייב וישראל לא מחייב . תמה דהא
איכא גזל פחות משנה פרוטה ודינן ואבר מן החי
דכתיב מחייב מיתה וישראל לא מחייב . אלא ודאי הלא מחייב ולא מחייב
לאו דוקא אלא כחלו חומר מי איכא מירי דיישראל שרי וכתיב אסור וא"כ
מחלל משמע דיישראל שרי לבא על אשתו שלא בדרכה והכי מוכח במסכת
בבבא (דף כ"ב) גבי הלא איתתא דאמרה שלחן ערבתי והפכו ואמרו לה
התורה היתירה לו . וקשה דאמרין ביבמות דבר המבול הוא דהוה
מפסח ער וחונן . ויש שפירשו אע"פ שבענין אסור לעשות מ"מ הביא'
לענינה חייב ערוה ואינה ביהא של איסור . אבל ענין השתתה ודע איסור
אחר יס' ומאי דאמרין לה התורה היתיר לו היינו שאין בה משום איסור
ערוה אלא משום השתתה ודע ואם הוכר משתתה ודע מין על הנקבה
כלום . ובתוספת ז' אמרו שהוא היתר גמור בכל מקום שאינו מחייב
להשתתה ודע ולא יוסיפו לכתוב . וכן הם בדרי הרמב"ם ז"ל כפי'
כ"א מה' איסורי ביאה מיהו מדרבי חסידות אסור לעשות כך שלא יקל
ראשו לכך וייתקדש בשעת משתתה : כותי' שהכה את ישראל חייב
מיתה . משמע דמדין גזל מיייתק לה דמה לי מכל כנופי' מה לי מכל
בממונו . ולפי' ל"ס כותי' ונ"ס ישראל שוין בדבר . ועוד דהאיכא
דלפנין מ' מהמדרבי שהכה את איש עברי שניהם היו ב"ב . ולי לא משמע
הכי דדוקא ישראל דאע"ג דעדין לא קבלו התורה ככה ה' להם תלות
יתירות על בני נח וכדכתיבנא לעיל ועוד א"כ למה מנו בכלל ה' מנות
שפכות דמים והיא הריגה לחשב מכה חבירו . אלא ודאי דוקא מכה ישראל
חייב מיתה ממנו כמו שהרגו מרע"ה . אבל הרמב"ם ז"ל כפי' דלוי
בחיוב מיתה זו ובחיוב מיתה שאמרו בכותי' פשוט בתורה ובחיוב מיתה
בכותי' ששבת . אלא שדמדין איתא שהוא חייב מיתה ומכאן עושין איתא
אם יעשה אלא לחיוב כהרע עליהו אע"ג דמשפטא דגמרא לא משמע הכי
מדאמרין בסמוך גבי כותי העוסק בתורה וליחשה גבי מ' מנות דמשמע
דמטיק מנה היא . ועוד מדאפקה מגזל או מנערה המאורסה שהם
חייבי מיתות ממש :

רפסע"ב לכל דבר שמיצין גירף מנין אחר להחירו .

רש"י ז"ל מפרש תכני שאסר להם
משמע ג' ימים קודם מ"ת ולאחר ג' ימים הוצרך להם להחירו ואע"ג
דממילא אישתמע היתורא דהא ג' ימים הוא דאסור והרי עברו . ולפי'
פ"ד שאסור דבר אחר לזמן ידוע כדך מנין אחר להחירו אע"פ שעבר
הזמן . והא לא אפשר דלא עדיפא דך גזרה מנדר או שבועה דהא
שבעה על איזה ענין לזמן ידוע דלאחר הזמן אין גירף היתר . וקרא
דמי' נכונים לשלם ימים אין פירושו שהיו פרושים שלשת ימים בלבד
אלא שלא יגשו אל אשה כדי שהיו נכונים ליום השלישי ויקבלו התורה
ואפשר שלאחר שיקבלו התורה ג"כ היו פרושים איזה זמן ולפיכך לא
באסר בזמן ידוע שמשמעות לשלם ימים איזו אלא כמו לשלם ימים בלבד
אחר ליום השלישי . ומעשה אין הדבר נאסר לזמן קצוב אלא סתם נאסר
עליהם כשביל קבלת התורה ואע"פ שקבלו את התורה אינן מותרין
לשוב לאחריהם אלא גירף מנין אחר כדכתיב שובו לכם לאחריכם .
וכן אמרו בירושלמי אע"פ שכתל דבר לא בטלו גזרה עד שיבא ב"ד אחר
ויבטל . הלכך חכמים שאסרו גביות של בתיים מפני שמשמדין אותן
בעור קיבת בבלה או שטחין פני' בשומן חזיר אע"פ שכתל דבר שיש
מקומות הרבה אין עושין כן אפ"ה גירף מנין אחר להחירו בזמן חכמי'
הראשונים : אלא מעשה בני קטורה לא לחייב . רש"י ז"ל
מפרש אותן בנים שילדו קטורה לאברה' בלבד שהיה אברהם חייב כפן
ז' חמור שהרי לכל הפחות הוב אברהם מלוה בהן כדן ילידי בית .
ועוד שאם אין המלוה אלא לאברהם בלבד ודאי שאינו בחיוב ברית עליהם
וא"כ ויחא אמרו את בריתי הסר לרבות בני קטורה . וע"כ אנו
לדיכין לומר שבני קטורה כולן נחייבו במילה וכל יונאי ירבייהו מפני
שגולדו לאחר שנגטו אברהם במילה שאע"פ ששאו לא נגטוה היינו
משום דמיעט' קרא כדכתיב כי ינחם וקרא לך ודע ולא כל ינחם וכן
פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ט מ' מביים : אדר"ה' לא הותר לו כשר
כשר כתבנו למעלה שחלשן אבל תחלל נמעט כל כשר שבעולם ואמר חן
היה בכלל וכשהותר כשר למה חסר אסור אחר מן החי באיסורו הכולל
תחלל תחלל . וקשה דא"כ למה הוצרכו כולן איסור הכשר לאדם
מולחית הארץ תחלל תחלל נפקא . וי"ל דלשון תחלל אינה מניעה
מפרשת אל הכשר לגמרי אלא שיש ללמוד מזה קלת אסור ואפשר
לחוקק' לאסור אחר מן החי דחמיר טפי עד דתחת קרא דולכל חית
הארץ דהיתכלל ב' כל אסור כשר . ולפיכך יליפין מאכל תחלל איסור
אחר מן החי בדי גירף אותו עט שאר ז' המלות הרמוזות בהי' קרא דויקן

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ארבע מיתות

אכל לדרון דנחרין מנחמה עם קרם דכלתי ל"י לפרו אר"ם ששנבר
עונם לזוכה שלא כדרכה וכל עבודות פנים מ"ת ואוהרה לא שחטבו אשא
קרה דולה ונחמו עוד לחזרה בדחתיהם בהשתחווה ענבם שחטבו אור
מנין סנאמר כי לא השתחווה לאל אחר • ולפי ע"ז לא תתן דר"ף
השתחווה אית"ל על עבודת של כבוד ואית"ל על עבודת אלה
דהוו נמי של כבוד ואית"ל ליה עונם ואוהרה וא"כ על דרחין וזכה להכניס
א"ל לחקוניה ללמד בלמוד דביין דליפת עונם ואוהרה ועבודות של
כבוד חיי' הוא ונחת און לפדס מנחם ספי' רש"י ז"ל שאינו מתחילן בעבדו
אל תתקבלו הוא כלכלו אלא סתא דהכניסם לפניו כדרך כסחיה
וסתקף וקלל בחלבו ובחלסיו שאם אינו מתקבלו כאלוה דין על עמו לא
כעם אלה נכון • ולדרין נמי אינ"ל עדיק קרה דולה ונחמו עוד וכו'
אחא לחזרה לשלא כדרכה בנחמה ועבוד' פנים מ"ת לא נפיק מכללן
וזה להכניס אלא מתקבלו באלוה דתי' מתי' • ועוד ז"ל קרה דולה
יובחו כו' אינטרדיד בנחמה של ותרקלים • ואף ע"ז דמית לן קרה
דזוכה לחזרה לשלא כדרכה ששנים הוגברו בדחתיהן לקוון גבי
השתחווה א"ל לתלמודא לפרו' כדרך שפרשו בהשתחווה וכ"ת אוהר'
זכיה לשלא כדרכה לע"ז שאינם של כיוון תנין כשלתא לביד' אוהר'
יעבדו אלא לשלא כדרכה כע"ז שאינם של כיוון מנין • איך לחזיר
דנפיק' מלח תעבדס כדכרם אלא תעבד' להם כעום עבודה האבות
עבודה כדנתי' • ולפי מירוח זה איין לנו פסוק דזוכה להכניס לדעת
תנא דבריהם • אכל לפוס מירוח דפרושא לעיל חלקהו באלוה חיי'
דורך דביין דקבלו עליו נחמה און מתי' מתי' אלה חלקי' ושרא
ורכסבר רש"י ז"ל • אלוהי סדר דור' דור' • ומס' סדר דרמנ' ז"ל
בהלכה זו עם יתר הדברים שהוספתי מלבי : **ברא** ועבדוהו מ"ת
מתי' ר' יהודה מוטר • רש"י ז"ל מתי' המסית מתי' במסית
דעלמא ור"י פוסק המסית • וכן נראה שלא לענין הניסות הן הדברים אלא
לענין המסית ויטינו דאחרי' גמור' היכא דלעלמא ז"ל ג"ס דמתי' •
תעשה לך פסל • משמע שלענין המסית הן הדברים לא לגבי הניסות שאם
תעשה חמנו ניסות ועלוי' סתא חיי' ופאשר בולו ועבודו הוא דורך
לחיי' הנעבד לעמו ולפניו סת' רש"י ז"ל ואחא אומר כדכר' של אור'
ואשכח סתא דבור לחיי' הנעבד • ואנ"ל דמסית דעלמא מתי' מתי'
דבור בלבד לר"ה היינו דוקא כשהוא מסית לע"ז ידועה שעובדין
אוהר' הכותיים • אלא במסיתים יעבידוהו כבולו ועבדו' שאינו ע"ז לשום
אדם עדיון איין חייב אלא כדרך שחיי' האומר אלא ואשכח' מסוס דבור •
והדר בי' ר' יוסף ואמר בלחז מילתא חיי' דאמר שחיי' מתחלקות בדבור
עלמו אס הוא חייב אס לאו ח"ה דאס שמשכן ליה לר' יהודה דמתי'
חייב' • ואחרן במת' קתפלי' במסית לעלמו פ"י שלא בכל הדבור חייב
הוא התחלקו' אלא אז בלבד מסוס • דליפת ויתמר לחטוב קא מתייבי
כדמסרס ואויל' ומשמע דפליגי בין במסית בין בנזות דר"ה דמתייבי
סדר דמקל' איין דריוויא מתייבי שהיו קבלו אותו כע"ז והמסית
המסית פניס חייבין • המסית מסוס הסתה של ע"ז והניסות מפני
סקל' לעבוד ע"ז • ור"ה סבר דלענין חייבין ביהולא וז' שאלמ' איין עד
שיאמר כל א' אשכוד אלא ואשכח' דאין דקאמ' ל' אחובי קא מתייבי ביה
ושינס פטורין • שנתת חין באת ע"ז שאמר שלא קבלוהו כע"ז איין
המסית מסית לע"ז ואין המסית מסית לע"ז • אבל המסית לע"ז
ידועה שעבדו הכותיים אס"ל • שלא קבלו מתנו מתי' של ע"ז הוא ואין'
מתי' • ויטינו מתי' כדאלי' :

ע"י יחיד ממלך
 רבים לא מחליבו וטעי בדברים .
 היום גרסת הספרים כן גרסה דמיון
 דמיון דקא מחיבו בדבור' בלשון רבים היום כעבור דבדור ובעבור
 וטע"נ דקתי גמי אלך ואעבוד לא ביה' מתח קאמ' אלא רבים כס ובעבור
 ח' אומר לעבדו וטעמא דרבים לא מחיבו מלטי שכן גדרין זה אחר
 זה . ורש"י ע"ל מחליף הדברים יחיד לא מחליף רבים מחליב . וטעם
 לדבריו כן הסביר ר' יוסף קא"ן מן פסוק לא תחבול לו ולא תשמע עמו
 הא אבא ושמע חיי' וקרא ביחיד קא שמעי' אלא שיש לחדות בזה דבר
 החרין דברים הניסחם לאו דוקא בעיר הכהנת בלבד אלא אף ביחידים
 הניסחים ומועתא אפטר' אסמך' הסבוק דברים הניסחים שבה מחיבו
 בקבלה בלבד שכן לא אינן מחליבין אלא הרבה הרבאנא . וכמוסות
 אחרו שמה שסקאן מן הדברות לא תקון אלא תחלת הכרייתא אחרת
 אחר יחיד הניסח וחדל רבים הניסחים שיש בשמיעה כל רבים אף על פי
 שכן ייחידים אבל עיר הכהנת וכן אחריו הוא ולין אקאסות ממנה
 העבד ע"ל מחלבה וייראה אפי' אחר חיי' ורבא אחר
 פטור . ע"פ רש"י ע"ל מחלבה אדם ויערצא . וטע"נ

והשתחווה ללמד על עמיה אימה השתחווה ואלה נלמד על הכלל
מה השתחווה דרך כבוד אף על דרך כבוד ואחריו נסוף ובסוף ודומיהם
ואף כל עבודתם של פנים • וב"ח יי הכי ובה ל"ג דש' אחריו
עבודת פנים והשתחווה יביע ל' גופי' כלומר למי שחשב שחטה
ברחו ובתוך שחטתו חשב לנורק דעה על א"ה מכבידים ומולות שדרכה
בורקה ואשמיטין אלפ"ג דשחטה ה' כראוי כיון שחשב בשעת שחטה
שירוק דמה על א"ה כחסרת הבחינה בהנהגה דמחשבתו מעבודה לעבודה •
וב"ח יי הכי בלתי ל' לבדו למה ל' כ"ל לפסד ד"ק וזבח לסי' •
כל שיש לו בוחנה בשחטה לסי' א"ה אלה שמוכרין לשלש חביות עבודה אחרת
בורקה על א"ה הנקראת אלהים ויחד ויחיד ויחיה אלה א"ה תהי' השחטה
בלתי ל' לבדו • וחי לא כתב דרמנא בלתי ל' לבדו אלא וזבח לאלהם
אלהו לעבודתו בנין א"ה מוציא לאסור כל הסעודה ל' כבוד והשתחווה
ללמד על עמיה השתחווה שחטה דרך כבוד ודרכינה כסודו והשתחווה
דכתיב בלתי ל' לבדו גלי לן דהא אפשר למעשר בנין א"ה מוציאה •
וזה א"ה אחי אקסירא בר חנן שנעשה בנין א"ה השתחווה דכתיבנה
והיחיה עם בלתי ל' לבדו גופי' דמחשבתו מעבודה לעבודה • ככל' •
דוד ל' כתב דה' רמזה למי לתרוי א"ה בלתי ל' לבדו למה ל' •
אלה של אסור כדן דתלמודי' משום דאקסירא ו' אחי א"ה לן לאקסירא
קרא דוובה למחשבתו מעבודה לעבודה דלכא לא נריך קרא • וז"ל וזה
א"ה דקטיר קרא דוובה לגופא דמחשבתו מעבודה לעבודה א"ה נמי מחי
חיה דלא נעביד בנין א"ה חתובה א"ה דאינטרדך לגופי' דהא אינטרדך
השתחווה נמי לעבודה לית לן לאחיהי דקרא דא"ה יעביד אלא א"ה אשר
אלה לעבודה שדרכה בכך הילכך אינטרדך השתחווה ללמד על עמיה
אפילו אלה כדרכה • וא"ה דאינטרדך לגופא אחי עבדין מניה בנין א"ה
כלל עבודתם של כבוד • כ"ל דהי אפשר לעביד בנין א"ה מוציאה כיון
דאקסירא ל' לגופא למיחד דמחשבתו מעבודה לעבודה ולאו למיחד
לזבח שיחשב לנורק דמה על א"ה שאין דרכה אלה על א"ה שדרכה למיחד
הילכך לא אחא וזבח לשלם כדרכה כלל אלה לכדרכה וללמד דין של
מחשבתו מעבודה לעבודה למיחד הילכך א"ה לנשות חתני בנין א"ה כלל •
ומה יפירשתי א"ה חשב לנורק דמה על א"ה שדרכה בורקה • וזהו
קושינו כי דרכה בר חנן וזהא בר חנן דמפתי למיחד דאפילו בלאו קרא
קושיא דמסקין בגמ' דלמירין ללא נריך קרא כלל לדין מחשבתו מעבודה
לעבודה הילכך על כרחו וזבח אחא ללמד על הכלל בולו והשתחווה לעבודה
ס"ה כל אלה קרא ס"ה א"ה לזרח אפיהא השתחווה ללמד על הכלל כולו
הכי איבער יעביד למיחד וזוהי בנין א"ה שחטה הכתוב על איבער
שאינו אוסר עבודה על א"ה אלא כמה שדרכה בכך אנו עושין בנין א"ה
מוציאה לאסור כל עבודה של פנים כבירוק פסוק של בלתי ל' לבדו
כי אלו לא כתב דרמנא א"ה וזבח א"ה דקרא וזבח וזה הוה עובדנה בנין
כלל אלא ללמד עמיה למיחד כיון דא"ה דקרא דמחשבתו דסיני א"ה
יעבדו אבל השתחווה דא"ה בלתי ל' לבדו גלי לן דרמנא דנעביד
ענין א"ה מוציאה ובכתיבה לשלם וכיון שכן היך אפשר לנו ללמד
ענין א"ה השתחווה שיחשב כל עבודה של כבוד וכל עבודה פנים ויחיד
פסוק של איבער יעבדו שאינו אוסר אלה עבודת שדרכה בנין א"ה
כל עבודת שאין דרכה בכך אלא אלה מרבה כל עבודה של כבוד אפילו
אין דרכה בכך א"ה חישות הכתוב של איבער יעבדו לית לאקסירא כמדין
שלא חישות הכתוב דלמא למיחד גופא חיה דסיני פוער עמיה למירוקליס
שלא חישות הכתוב יעבדו של כבוד אלא עבודתו של כיון
ובשלא דרכה • ומ"ה עמיה דכתיבה אינו דהא אחריתם בנין
בר הנדא א"ה למיעבד בנין א"ה השתחווה א"ה פסוקים של איבער יעבדו פסוק
הוא בכל עבודתו בין פסוק של כבוד בין פסוק של כיון לפסוק בשלא דרכה •
ועל מה פסוק זה אחא לזרח דקושי' דנקשה א"ה איבער יעבדו למיחד
אין אנו מפרשים בקתה הפירושים שחטרו דקרא דא"ה יעבדו מירור
מאחר שכבר למדנו כל דייגין מהשתחווה • ואקשה להם לפי פירושם
א"ה אפילו ויפסין מוציאה נמי למחי אינטרדך איבער יעבדו שחט דמירור
מוציאה שאין חיוב בשלא דרכה אלא עבודתו של פנים • ועפי' שחטנו
מתבאר דהי דקדק קרא דלכא יעבדו מתעבד כפי' כל אלה עבודתו וא"ה
לאו היך קרא והוא לן מרי קראי' דנחיה והשתחווה הוה דייגין בנין
א"ה מהשתחווה לחומר' דקולא וחומר' לחומר' מקסי' אבל השתחווה
דאיבער קרא דלכא יעבדו חורני לזר האחר ללמד מוציאה וזה השתחווה
כדי לקיימו כה' של פסוקים ורבה בר רב הונא חושב לפסוק של איבער
יעבדו ובכתיבה • בנין דוובה בהה' • ואיבער למיחד ללמד
גמרא מוכח דהך קושיא הוה למחי עבדי בנין א"ה השתחווה ודך מירור
במי איבער לאקסירא אפילו לתמן לגמיר מוציאה דכיון דלית לן קרא דוובה
לאלהים יחדם לן וזכרונם וזה וזכיהם ל' • ואיבער למיחד דוובה
עיקר קושיא הוה למחי דהוה דלוי בנין א"ה מהשתחווה והוה מקושי
קרא דוובה לגופי' דמחשבתו מעבודה לעבודה • וליכך תקיים דלכא
קרא דאחרית דמוציאה דמייקרא ויש לנו לזר' שחטה ללמד על הכלל כולו

בר

תשנ"ט

דאס איז ע"א תני ר' זכאי קמיה ר' יוחנן זכא וקיסר
וניסך והשתחוה בהעלם אחד

THE STATE OF NEW YORK.

חֲרוּשֵׁי סִנְהֶדְרִין לַחֲרָן וְלִפְרָק אַרְבַּע מִיתוֹת

וּלְרֹאשׁ פֶּטוּר מִיֵּהוּ הַיִּשְׂרָאֵל מִיֵּהוּ אִיזֵק אֲחִינוּ לְדָוִד רֹאשׁ דְּקִיּוּמָא לֵן
 בְּחַיִּים: כָּל שֶׁתְּחַיְּבוּ עָלָיו אֲחִינוּ לְדָוִד וְחִשְׁלֵי קִדְּשׁ • הָיוּ
 כִּי אֲחִינוּ בֵּר' אֶחָד שָׁלַח לְהוֹדֵךְ פֶּטוּר דָּכַל שֶׁתְּחַיְּבוּ עָלָיו לֵן מִתְּשֵׁנָה
 כִּי הָיוּ לְמַחֲזִיר כֵּן שֶׁקָּבְלוּ בָּאוֹת אֶחָד לֵן מִתְּשֵׁנָה מִיֵּךְ מִבְּרֹךְ שִׁמּוֹ
 עָלָיו שֶׁל דָּכַל שֶׁחֲשׂוֹבֵים בְּעַלְמָהּ בָּאוֹת חֲשִׁיבִין לֵן חֵם מִיֵּהוּ בְּרֹךְ וְיַעֲבִיר
 אֶת כָּל לְפָנָיו וְהָיוּ לְחִיבֵי דְמִוְחָךְ לֵמוֹ ע"ה הָיוּ שֶׁאֵינוֹ יֵשֵׁה אֹתָם ע"ה
 לְקַבְּלוּ בָּאוֹת אֶל בֵּיחָ כִּי שֶׁקָּבְלוּ כִּדְרֵינֵם: וְהָם וְכֵן וְכֵן לְפָנָיו פֶּטוּר וְכֵן חֵם
 הַעֲבִיר בְּנוֹ לְפָנָיו ע"ה פֶּטוּר שֶׁאֵין הַעֲבָרָה בְּנוֹ עֲבֹדָתָה ע"ה אֶלָּא דְרֹךְ
 וְכִישׁוּף כִּי לְהוֹדֵךְ בְּכֵן:

עב אמר רב ינאי ליט חיב עד שמסרנו לבוחרים
 פורס רש"י ולי' דאחא לאחמנא
 דמסירה דתמנ' היינו מסירה לבוחרים והקשו דשמיטא דמסירה
 דתמנ' היינו מסירה לבוחרים • ועוד דכתיבא דמיתאי לביעיל אל
 אדבר בהו מסירת בוחרים כלל משמע דשמיטא לכו הכי • וכן רש"י ולי'
 שפיקר מסירת הבוחרים היא כדי שיהיו הבוחרים עמוני מעבירים
 ואח"כ אל העביר הוא עמלו את פטור ולי' איה הוה עמלאו
 ליט חיב עד שמסירה למוזל ויעבירו בלא • לפיכך פירשו דר'
 דר' ינאי אחא לאחמנא סאם העביר הוא עמלו את כנו בלא שמסרו
 לבוחרים פטור והיטו תמנ' דקמי ליט חיב עד שמסרו למוזל ויעביר
 בלא ולי' אחא ר' ינאי לאחמנא • איה דרשא דקרא דתוורטק לא תמן
 והיטו דהמשיכין ולי' דמרייתא • וסובר דרמנ' ולי' שנין ההפירה
 לבוחרים היא כענין קרבנות שמקריבו אל המזבח ולי' עיקר העבודה
 שיהי' הוא עמלו מעבירו • ואלה קפידה בחשמיטני אלל שיהא הוא מעביר
 אחר שמסרו לבוחרין • ותלז לו רח"ל גירוסאלי • וכן כתב הרמב"ם
 אלל בפ"ו הל' ע' • **העביר** כל דרעו פטור שגמל מרובא ולי'
 כל דרעק • סי' דח"כ דהייב ה"ל לחכת ודרעק לא תמן ומדקאמי
 הוה כד תמנ' קקמנו וכו' כולו וטעמא דמילת' דתמנ' עובד מולך בימי'
 אחרים היה • והכי תמנ' באיכר דיתי ע"ל של פלוני שלחין לך מכל
 הבנים שיהי' לך תקריבו לו אחר וכו' • **העביר** עמלו פטור •
 רש"י ולי' מילא מהבא שבערה למוזל אינה אל העברס בעלמא שמעביר
 בלא ואינו מרובו דכיון דאחמנא שמעביר עמלו אינה פטור שמעביר
 שחזי חי לאחר העברס • ויהא דאחמנא גבי חוקי • שבתא אמו שבתא דחרי'
 ללו למוזל חי לאחמנא פטוריס דהייבס גיה כריס • ויפס פניו שודלי'
 אלסי פטוריס היא ע"ל • מדקאמר לשון אלות ובמוזל אחמנא דלאו ע"ל
 הוא אלמא העברס תמוזל אל היתה כספרים אלל שבערה בעלמא
 שמוזל ענין אחד והפריס ענין אחד • אלא שאלה שיינו בן כספוס
 דביס מלמנו אל על המולך שאף הוא הי' כסריס • לכך כתב רמנ' ולי'
 בפירושו המורס שעבות המולך היתה כהפריס • וכל שהיה עובד היה
 שולט בו קתה האם אל בגדו וכו' כשעדותו ענין שלל היו עובדים בו רק
 פעם אל שתי אספריס היא ויס שתי מלטיס כהעברס פעמי' רבות
 עד שהיו כסריס • והאדרי כזה ע"ל •

דף סה ע"א **אמר רבא** שחיי מתוך יואל וישנו כלב
 פי' דלוי עקיבת שפתיו היו מעט
 כמו כפיפת קומתו לרבנן אלמ דמיה לא מחייבו כבודן
 שפעמים הוא מתוך בלא מעשה זה של עקיבת שפתים
 חייב למוסר בלא דקדק כפיצת שפתים מעט מעט
 מתחייב בדכתי' למען תפוס את בני ישראל כלכם
 חטאת המתוך כלבו לפי שחייב טעם מעשה
 בעקיבת שפתיו פטור חטאת לא כן כגמל
 ופעמים שחייב מתוך חטאת ורומח' אמרם תורה
 לא ידע שזין הסגנוע כשנעשה מעשה ויכין
 פטורין ולפיכך כל המתוך פטור מתוך :

ע"ב יצא עדים וזמנים שחין בהם מעשה סי' וס"ה מקלן
אזני וזמני ומסית וס"ה פטורים מקרבן כיון שחין
בהם מעשה ורחוקא אחר אחר לא תעשה עד שיסגנו בעברה שיש בה
מעשה • ודאי דעדים וזמנים חרין מתחייבין על מחסבותי הכל אלא על
הבגדה שסב"ק • ואם הקסת שפתיו הויה מעש' הרי יש מעש' בעדים וזמנים
וה' ספקא הויא מעדים וזמנים וחזירו • ומתקן דכל אשליז מעש' חרין
הואיל וישנו בקול בלומר דאין לא חזרין • לא דקסת שפתיו הויא מעש' חרין
דסינו בשפתיו ומצינו השפטים כלו' שזו מעשה הבראה לשון כל וזו
בכל דבור שיש בהם אומיות השפטים כמו בות"ם אבל בדבור אחר שלא
יבוע השפטים והוא הדבור שלא יפתחם בלא אומיות שחין שם הקסת שפתיו
לא ע"י שיש בהן קלת עוקם בחזיות הלשון ואיכתי' ויחיד הדבור הויא קול
חרין קריי מעש' חרין דכלה על כל לעיני הוראים וס"ה כן שכן שחין
בלומר קול דבור בלא הקסת שפתי' • שחפשי לגרף בלא אומיות שחין בהם
אומיות בות"ם ולא יח' • בהם מעשה וכן אפשר בעדים וזמנים וחזירו
שיוכלו לשפתיהם בדבורן • כל שח' האומיות ולפיכך חרין מתחייבין שחין
בהם

משמע ודאי דס"ל אליבא דרבנן דללאו וילתא בר' אחי . ובענין כחוס
בספר ר"ת ז"ל דל' אחי א"ע דהשתחויה לא אחיה לאחוס חסד קרל
לא תעבדס ונלח תחייבי בעלמא ענדו . בעלמא חסד לאחוס חסד קרל
השתחויה וילתא תחיל תכלה שם וכתב וקטור ויכח ויפתחו בעלמא
אחייב שני חטאו א' חסוס וזכו וקטור ויכח וז' חסוס השתחויה ונעיל
גבר ר' ובקי דס"ל דהשתחויה ללחו וילתא גביו תגמס . השתחויה
דקטור וקטור וזכוו והשתחויה בעלמא א' יחי חייב לאח' . חלבי שו
ר' אחי לא גבסי' בעמר' אלח וזכו וקטור ויכח ונ"ג והשתחויה חסוס
לבעלמא וילתא אלח לאח מחזור דללו לא היתא השתחויה מיוחדת
אחרי ספיר אלח אחרי ספיר מיוחדת א"ת לי ומיחדס מיה' לשקל חו' להחמי'
ולתשמי' א' . כלבך אחי לי תמיחד לשקל ולפסור חסוס מוקרן . והיה
אפשר לי להעמיד דבריו ר"ת ז"ל דהשתחויה אחת לאקולי ממי' במיחד
אלח יחי' . מכרת חובי קרנן כסודן ויפתא וייתא לבעלמא . אלח דת'
לא מיוחד דלתה חובי וילתא השתחויה מיוחדת דליתא בקרבן כדדיא וילתאחמי'
כל כרמ' כלל כפינה כל כדתי' אל ע"כ' בעלמא :

דף ס ע"א **האי**
 כתי לחו שכללות הוא דתי' מנין לאוכל
 פיר' לחו של לא תעבדו הוא לחו שכללות
 שכולל תעבדו ומרדן ודומיהן וכן גרסה מתוך פ' רש"י
 ו'ל כתי' המשנה גבי אכל התעבד וכו' ור' במוס' ו'ל וחי היא
 היא דת' לא דתי' האי לחו שכלל' ללחו של לא תאכלו על הדס דלא
 תאכלו על הדס היא אזהרה אחת כוללת עניינים רבים. תלוקים זה מוס'
 ואינו תלוקין אחד כלל. אבל לחו זה של לא תעבדו שכולל גפוך וגסוף
 ודומיהן כגון פן מענין אחד לאסור דברים של כבוד והיו כלא תעשה כל
 מלאכה שכולל מלאכה. הריב ופס' כ' לא קרא לחו שכלל' ותמני שבוין
 ענין אחד והוא אסור המלאכה. ועוד שחינו מחזור שגאמר שלא
 תעבדו וסיר על שלא כדרכה שחי' סתם עבודה אלא כדרכה על בריחת
 תעבדו' פנים סתם קרויות עבודה סתם שכל לא תעבדו' שחיבין עני'
 ונחתה היא אזהרה אזהרה דבר הלמד מעניינו לא על חייבי לחין.
 וזו אזהרה קושיא אגלי. שכבר פירש' ו'ל בכתני' דתסום דסוי קרא יתי'
 אם אינו ענין לכדרכה וא' לשעבוד' של פנים תברו ללחו גירוד' דתנפך
 ומנסך וחריו. לא תעבדו קאיא קושיא קיימא. ו'ל לתוך הקושי'
 דת' לא קרא לחו שכלל' מההיא טעמ' דלא דלמחר ו'ל תעבדו' מעיקר
 לישא' משמע עבודה שדרכה בכך. ואכפר דתשמע נמי ד' מעבוד'
 עניס אפי' אין דרכה בכך. ומשמע נמי תחתית יתור הפסוק דאס'
 אינו ענין לגופו תברו גפוסף וגסוף וחריו אפי' זה שלא כולל' נענינים
 תלוקים זה מוס' והיו לחו שכלל'. והרמב"ן ו'ל כתוב בספר המדות
 סלהו הוא חסד. לא תכלי חריו ארס' ארס' שגד' שגד' ו'ל ארס' ארס'
 תירא. י' ש תשמע של יד' אחר ע"א בכל הדומה לזה כלומר
 ליראה תחתית ושלח לכבדו כמו שהוא מנהגו לפשות לשם וי' שכלל זה
 שלא לעשות לה סוס תעשה של כבוד גפוסף וגסוף וחריו ושלא להשבע
 בשמה ושלא לידור בשמה ושלא לשאול תמידות מונס' ולפיכך אחרון
 סחול לחו שכללות :

[illegible]

רַף סרע"א אף על גב דקא מכין נכוסים • פי' ודוקא כשמקבלו באלוה אלא שהוא בלא להרגו כענין והאקל וכלל במלכו ובאלוהי אלא שם חייב עבדה בעבדות היתומה לט"ו כיון שנתכוון להכריז לו לרדוף כדמרי' בנכוס להכניס • ומכאן משונה לדברי רש"י לט"ו למעלה בנכוס להכניס דא"כ לאו בלמוד והכי אמרינן גבי פירושא דתנא' דהויא חיוס סקולא דמייור עבדה להכניס ומכין לנכוס • ומחיל דלמרינן גבי ר' מנשי' וורק אלא בלמקוליס נתן לא לחייבו סקילא ולא לחייבו תשטא • והכי דא"כ לא קבלו באלוה אלא דלמרי' לט"ו שאף ע"פ קבלה נכוס • והכי אמר עשרנו • והכי אמר כמי שזכה להט"ו ולא קבלה נכוס • דהוי פלוגתא דלמרי' ורשא' בעוד ש"ל מלכא • ומירא' דלאמרי' חייב

כז

١٦١

ימן

של

ותיו
למלך

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ארבע מיתות

לכספים בהלכות ימים חמשים שנים שהיו בקפדת בני ולא כעין דר"א
אלא שיש לעיין בתו' דאמרינן בשמור שאלו הסד יכול לברכת רבי' פחות
בשעורם והוא כספים שרוממו מרים ומכספיה היו • ומשם נלמד לברכה
שמשפטים וזה קם משם שנים • ור"י ל' פירש השפטים בני עשר
ע"ה מלאכי חבלה ולבדו ממי דאמרינן שאלו הסד יכול לברכת רבי' שאלו
נאמר מהו בדיקון ורמיז ב' מלאכי חבלה • ונראה נותר שכל ודאי
הוא בכה העדים בכתות של שומאים לא דבר של מלאכי חבלה לא שיהי' נא
עוד במשנה בלא הקפדת כלים ותר דבר חוק ותר וזוהו משנה אחד
הכתוב ובקפדת כלים מותר • והוא דאמרינן לעיל בתקור לשל לחבר
ואמרינן שהיו בקפול' כבעל חוב וסבא ב' חובב סדא שמי' (תכר כח' כח'
ועקרים בלא חמר לפי דא"היט' • וסבא אסור כל ואלו כספיה בלא
הקפדת בלא חלף כחם כשעבות וסמות • אבל בקפדת כלים מינו בכלל
ספנים ומותר • וע"ה סמכו חכמי אלהינו"ה שהיו משתמשים בכל וס
במשנה שנים • ועוד סתם ברור ותר ממי דאמרינן בש' חלק חיון וסמיון
בשנים בשבת ר' יוסי אמר כל חסור ואמרינן דר"ף ר' יוסי לא
קחמר חלף חסור סבבה •

רַחֲמָנָא מְלִיכָא **מִנְיָדִין** **אִיסוּר** סְקִילָה וְעוֹסֵקִין בְּאִיסוּר שְׁבוּת •
 בְּרַחֲמָה שְׁמַעְתָּהּ וְהָיָה עֵרֶב שָׁבַת עִם
 שְׁמִיעָה וְאַחֲרָיו כָּל כֶּךָ מִפְּנֵי טוֹרַת הַחֹלֹה וְיִזְכְּרוּ מִדְּאִי וְכִיּוֹן שְׁמִיעָה
 כִּי־הָיָה הָדִין עִם ר' אֱלִיעֶזֶר ס"י ר'ד"י וְהָיָה לָהֶם לְקִדְּשֵׁי הַלֵּל עֲדָה שְׁמִיעָה
 אִיסוּר סְקִילָה מַחֲלִילָת מִפְּלִינן שְׁמִיעָה אִיסוּר שְׁבוּת • אֲבָל בְּזֹמַן שִׁים שְׁבוּת
 בְּיוֹם וְדִאִי הַלֵּל עֲדָה הֵב מַחוּמָּה חָף לְדַבְּרוֹם עַל שְׁבוּת בְּדִתָּן עֲשִׂיתָם
 עֲרֵבְתָם וְדִלְקוּן אִי הֵב ר' וְלִמְרִינָא מִי קִיעֵס שְׁלִישִׁית סֵלֶךְ הַמַּסְתֵּם
 טוֹמָה מַחֲמִינן וְדִלְקוּן הַמִּלְדִּיק • וְהָיָה חֻקְתָּהּ הָיָה חֻלֵּין שְׁמִיעָה מִכְּחַל
 כְּמוֹ שְׁמִיעָה דְּרַבָּה בְּשִׁמְרָה ע"פ ר' אֱלִיעֶזֶר גִּיעַר בַּז מִפְּנֵי שְׁמִיעָה דִּשְׁמֵי מִיּוֹשֶׁבֶת
 עָלֶיהָ וְיִזְכְּרוּ מִמֶּנּוּ וְהָיָה שְׁמִיעָה בְּיוֹם וְאַחַר שִׁשְׁסָף לִבְיָחִי אִיסוּר סְקִילָה
 וְלַעֲסוֹק בְּאִיסוּר שְׁבוּת אַחַר שְׁבַעֲרֵס שִׁשְׁסָף וְנִתְחַבֵּה הוּמָן אִיסוּר • וְלִבְנֵי הָאָרֶץ
 יִדְּיוֹן עֲמוֹ • **עֲשֵׂר** • לִבְיָחֵט עַל דְּרָגָל וְאַחַר הוּמָן הִנְדֵּר הוּמָן
 סִגְדָר • מִתְחַבֵּה מַשְׁמַע שְׁמִיעָה הִנְדֵּר לֵאחֲרֵי שְׁבַעֲרֵס דְּקִאֲמִירִין יִנְאֲתָה
 בְּשִׁמְתָה בְּטִרְהָ • יִנְדֵּר ר"ע עַל דְּרָגָל מ' • אֲלֻמָּה שְׁמִיעָה שְׁמִיעָה בְּיִדְּיוֹן מִמִּירִין
 אִיסוּר לֵאחֲרֵי מִיתָה וְאִין לִרְדָּךְ לְסָקוֹן דְּרָגָל וְטוֹרְחִין בְּעִינְיֵי מַכְרִיבֵין
 וְקִבְרוֹת וּבִן הַסִּבִּים הִרְבֵּה • מִאִין אֲבָל אִיסוּר שְׁמִיעָה • וְאִין הִרְבֵּה ע"פ ר' ז'ל
 כֵּן הַסִּבִּים תַּנְחוּבֵת שְׁמִיעָה •

[illegible]

ע"ב כתנאי ומתוכם שניים עד שיזה שנים שוין • סיר
ר"י ז"ל מיהו שנים בני גושן • וקס' דהיא
קירא דהיא כחש' א"י צעול וזכשת א"י א"י אפסר למטוסין • עד מיהו
שנים שוין דהא חוכמא לא עלה דברין • קרן בן ט' גמס ויוס' א' הכה
על הכדולה ה"א נחמק • וגדול הכה על קסט' חג' שנים ויוס' א"י כולן
ומתין על יד • וז"ל דרשקן הכה עד מיהו שנים שוין א"י חמא
אלה לנפשה למחורסה • שם א"י כבועל חייב על קסט' א"י חמא חק • א"י
שנים שוין כבועל חמא וזכשת כבועל א"י ה"א גדולה • וגמט' גומד
בזה דהא חילי ענין לאשת איש תנאה • ענין למחורסה • והכח' ו' ז"ל
אחר ספסוק א"י גמח' שם בדרקוק שוין דהיא • שגמח' ספסוקי ה"א
חפוק ומתו • שנים א"י מהפסוק והזכרת א"י שנים שגמח' בבער'
המחורסה והאחר' חמא שנים עד מיהו שנים שוין • והטעות ה"א
נכל בספרים • א"י שגמח' גמח' שגמח' בדרקוק •

דף ס"ז **דקפיד** אונזע שד האט דאס קינד אונזע כעסן •
מאכן זשעטע זעכסעס שטעס יאנו בכלל
מאכענס שארע תורה וכו' איז אונזער קא חשבי מעשה שטעס
תחילי אחרתין הלבות כעסין כהבנות שנת יא מהם מוחל בתחלתו ונחיל
התורה הלבות ויורה לאשכח מעשה שטעס • ואיבא לתימר דיושר דומה

סליק פרק ארבע מיתות

פרק בן סורר ומורה

[illegible][illegible][illegible]

סודר

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק בן סורר ומורה כח

סורר ומורה שראוי הוא לקרותו אב שאפשר היה שיעבר כשהביא שתי
 טפחות ויזכר העובר ואם ע"פ שכתבו חז"ל לא היה מ"מ ראוי היה להיות
 אב ומהם הגרסא הנכונה פה לא לשלם לאיעבר בתר דלייתי שתי
 טפחות ואולי מקמי דלקיף וכן התחנן ודקא קש' לך וכו' דמקמי
 דלקיף וכן היה מוטרין אותו משום בן ולא היה אב מתם לא היה ראוי
 לקרותו אב והיה כר' כרוספדלי שג' זה הוא נותן שיטור של ג' חדשים
 כדפרישנא : וברייני נפשות מי אולנין בתר רובא . וז"ל וכו' וז"ל
 בפ"ק דחולין ולינין מדני נפשות דאולנין בתר רובא משום דלא חיישינן
 דילמא טריפ' הרג . ו"ל דהם מייירי היכא דלי אפשר למיבדקא להרוג
 לי חיישינן למיתא שמת במקום נקב נקב וכו' ג' כיון דאחר רחמנ' דנקטול
 רוגח על כרחין סבירא לן דאולנין בתר רובא דליגיני דלא היו טריפות .
 חלל היכא שאפשר לקיים את הדין במקום שיש לפטור אחד מפני חשש הי'
 ראוי לחוס בו כגון זה שאפשר שיהא ראוי לקרותו אב דמכיון ששהה שנים
 וג' חדשים משהביא שתי טפחות והיה דמקמי' מוספטו העדה והגילו
 העדה : ריבנא' הי דוקא קא משהדי ואכחשי הוא דקא מחכשי
 אהדי . פי' ואע"ג דחזוין לבו דמכיון אהדי בחקירה של חיות יום
 והיה לו לתר שודרי טוישין בעבור החדש כמה שאין שוין בחקיר' בכמה
 חדרם אין בכך כלום שאלם היה לתלות בהם שהם יודעין בעבורו של
 חכם ומכחשינן זה את זה אע"פ שהן מכוננים בחקירה של חיות יום אלו
 פוסלין אותם מידי דהוא אזה אומר בשנים בחדש וזה אומר בחמשה
 בחדש לפי שכל החקירות נרבות סיהיו מכוונות וכדכתיבנא בפרק היו
 בודקין :

ע"ב רבית שמאי סוכרים גמרינן מדורות ראשונים .
 וא"ל ויכח גמרינן מנייניה דהתם
 מולידין היו בני שנה ועכשיו אינן מולידין עד שיהיו בני י"ג . ואיכא
 למיתר שלטנין ביחור ביחא היה אפשר ללמוד שח"מ אע"פ שאינו מוליד
 עכשיו ראוי הוא להיות ביחור ביחא מידי דהוא חזן תשע לב"ה . אלא
 טעמא דב"ה דלא גמרינן מדורות הראשונים לשמה מפני שאינו מוריש
 עכשיו כמותו זה עד שיהא בן ט' בדאיחא לעיל וכל שאינו מוריש אין
 ראוי שיהיה ביחור ביחא :

ר' עב ע"א מתניתין הכא במחצית נידון על שם סופו
 חייבי דתנא דכן סורר ומורה נידון
 על שם סופו תנא הכא במחצית נידון על שם סופו אע"ג דדייקי דנא
 במחצית נידון כהלכתו כסיף בשתם מיתה אלא דאם אינו יכול להמיתו
 כסיף יכול להמיתו באיזה מית' שירנה וכדאיתא בגמרא . ואידי
 דקתני כה במחצית דהיו חייבו משום רודף ומלינין אותו בנפשו תנא ולי
 ס' מלינין אותו בנפשו ובתר האי פירקא הדר תנא לסידרה ותני ואלו
 הן הגשפין : ואי קאי לאפאי קטילא ליה . ודאי שאין כל
 הגנבים באין על עסקי נפשות ואי קאי בעל הבית לאפיה ושקיל אמוניה
 מידי גנב לא קטיל ליה דאי לא יכל גנב למיגניב לזיל לנפש' אלא בעל
 הבית הוא העומד כנגדו על מנת להרוג . אם לא יניח לו את הכלים מיד
 שאע"פ שאינו בידו להארגו על כך חוקה שאין אדם מעמיד עמו על
 תונו והגנב שהוא יודע זה כשהוא עומד כנגדו על עסקי נפשות הוא
 עומד והוא שהתחיל במריבה וזא במחצית עשהו עשאו הכתוב רודף ואחר
 שאין לו דמים : אמר רב אמר רב הכא במחצית ונטל כלים וילא פטור .
 פי' ס"ל לרב דבי היכי דאם סיבר את הכלים במחצית פטור דאין אדם
 מת ומשום ה"כ אם נטל את הכלים והולין לבית והם כבישו פטור
 והיה דקאמר בדמי קננהו כלומר שבעת שנטלן וזכה בהן נחיי' בנפשו
 והוא פטור מתשלומין לעולם משעת גניבה וזכה בהן . וקאמר רבא
 מוסתברא מילתא דרב כשנבר כלומר שערן הגנב במחצית הן בשוגג
 הן בתמיד דאין אדם מת ומשום . אבל נטל והכלים הם ברשותו ולא זכה
 בהם הגנב וחייב להחזירם שאע"פ שג' שעת הגניב אינו חייב בתשלומין
 דההיא שעתא מתחייב בנפשו הוי מ"מ עכשיו שהכלים בבית הגנב שאינו
 מתחייב בן האדך יזכה בתמונו של זה . ורבה העיר על רבו שהוא רב
 ואחלהים אחר רב אפילו נטל לומר שזכה הגנב בכלים עתה ופי' שמו
 כל רב שהוא סבור שאלו הכלים הן קטיון לגמרי ביד הגנב לפי שבעת
 שהגניבן בבית בעלים זכה בהן שכחותה שיה' ראוי להתחייב
 עליהן דהיינו בשעת הגניבה ואלו גנב שיש לו דמים באות' שעה נחיי'
 באונסין וזה שאין לו דמים כיון שהוא פטור משום דנתחייב בנפשו שעה
 אחת בעת קנייתו הם קניוין לו לעולם לא יחא סבו רב כל גנבים
 שלמה שיש להם דמים יהיו זוכים בכלים מיד ולא יהיו חייבים לשלם
 לבעלים אלא דמי הכלים שהרי דלי אין לגנב ולגנן קנייה בכלי שגנב
 או גנל אלא לאחר יאוש ורב גופי' הוא דאמר הכי בפר' מרובה (דף ס'
 אלא כי אחר רב בענין זה שאין לו דמים הוא דאמר פטור והיה הגונת
 סיפסר מן חבל אע"פ שהכלים ברשותו בעין אבל כשיאנו מתחייב
 בנפשו שחייב בתשלומין אין מוטרין אותו בנתינת הדמים מאחר שהכלים
 ברשותו אלא א"כ נתחייבן בעלים אחר שישלם אין לומר שישלם לו

דמים ויזכה בכליו בע"כ . ואמרינן ולא היה דבי אוקימנא רחמנא
 ברשותי ה"מ לענין אונסין . כלומר שאין סכרת רב ככונס דודאי
 לעולם לא זכה בגוף הכלים בשעת גניבה שאע"פ שסכרתה שעה הוא
 מתחייב באונסין מ"מ בשליל חיוב האונסין אינן ברשותו לענין קנייה
 מתם בגוף הנכסים מידי דהוא אשכול וכו' וגנב עלתו יזכיר שאינו פטור
 בתשלום הדמים כל זמן שהכלים ברשותו ומתנו יס' לו ללמוד לגנב שאין
 לו דמים שאין הכלים ברשותו אלא לחיוב אונסין ומאזנה ויביא שזכה
 בגנבה לחיוב אונסין הכלים נפטור הגנב אם נאכסו אחר זמן אפילו בביתו
 חלל אם הם בביתו פשיטא שלא קנאם דלמה לא יחזיר לו את שלו כיון
 שלא קנה גנוסן של כלים אלא לאונסין בלבד . ומיהו אם שבר הגנב
 הכלים אחר שגל מחמתרתו פשיטא דחייב דכיון דלא זכה בגוף הכלים
 והרי הם עדיין ברשות בעלים אם משכרן ה"ה היה מוקף אותו בידים
 וחייב לשלם . זו היא שיטת הרמב"ם ז"ל אבל הר"ן הלוי ז"ל
 כתב שאף אם שבר הגנב בעלמו פטור מאחר שאין זקוק לתשלומין דאף
 ע"ג דבי חיתנא בעניניה הדר חומרא בעלמא הוא דדמי רבנן ע"ג
 דליהדר חומרא למר' כיון דאיתנא בעניניה . וזא לא מחזור דבי
 דברי כלים שנטל למו משום חומרא הוא אלא משום דלא היו ברשותה
 לענין מקנה דומיא דשאל והיא הגונת להתחייב כשהוא בעלמו משכרן .
 וזה ברור : אחר דריבנא' גיטליה ולא קבלינא . כאל דהסדרינא
 רבא להכי דייכרי ודאי תמידות חסידות היתה שאין הלכה כרב דא
 אמרינן בגמ' והילכתא דשדנא כההיא חלל מ"מ אע"פ שגנבי עמנו ה'
 חסידות שלא רנה לקבלם משום דקיננהו גנבי לפי סדרת רב מ"מ לפי
 הפסק וההלכה דק"ל כרבה תמה דאחתי היו גנבים נרובין לגמרי ודי
 שמים להחזיר מה שנטלו ממנו שלא כדין אע"פ שלא היו מחויבין להחזיר
 דביי אדם משום דנחייבו בנפשם והרואה מזהאמר' בפרק הפועלים
 (ד' נא) איתנא חסרה פורה אפילו כל על חמו כלומר שאע"פ שהוא פטור
 מן האתנן מפני שהוא מתחייב בנפשו אע"פ כן נרדף הוא לתת האתנן להם
 לקיים דבריו וכיון שכן חל עליו חיוב אתנן ואסור להקריבו לב"ס כאן
 שהמון שלאחרים בידו שאינו בידו שיעבדוהו ברשותו חנם כך הקטא
 בתוספות ז"ל . ופירש"י דוד ז"ל דלא דמי דהתם גבי איתנן נרדף
 האדם לעמוד בדבורו אע"פ שלא יתחייב מן הדין אבל כאן אחר שקני
 הני דייכרי בדמיה לפי סדרתו של רב נמא גנבא וקטילא גמרי' ביד
 הגנבים ולא תנא להשכן וכך הוא עובר אם הוא מחזור כמי שאינו
 מחזור שאחר שקנאה אם החזיר מתנה בעלמא הוא דקא יזיב . וגם
 אינו נרדף למחילה של בעל המון לפי שקנאם בדמו ולפיכך לא היה לו
 שום תועלת לגנב בחזרתו אם היה הדין כך ורבא מדרך חסידות החמיר
 על עמנו כרב : אלו דבריו ז"ל :

ע"ב גמרא חזרו קרפיו מנין . פי' דוקא במקום שבעל
 הבית מלוי שם כדי שיהיה הטעם בו משום דאין
 אדם מעמיד עמו על בעל המון לפי שקנאם בדמו ולפיכך לא היה לו
 שום תועלת לגנב בחזרתו אם היה הדין כך ורבא מדרך חסידות החמיר
 על עמנו כרב : אלו דבריו ז"ל :

ר' ענ ע"א מתניתין ואלו שמלינין אותו בנפשו . פי'
 ואלו הן הגדלין שמלינין אותו
 בנפשו של רודפין והכי מוכח בגמ' דאמרינן בנערה המאורסה . שמלינין
 אותה בנפשו כלומר בנפשו של רודף . אלא דקשה קמח' דאמרינן
 במחלל את השבת וכעובד ע"א שאין מלינין אותו בנפשו . והכא לא שייך
 למיתר להליל הגרדף דאין שם נרדף . ולפיכך נרדף לפרש שמלינין את
 הרודפין לעשות עבירה בנפשו כלומר שהורגים אותו כדי שלא יעשו
 העבירה . ואם נראה לפרש הפי' הראשון נרדף לומר דמסיף דוחלל את
 השבת לא דייקא ליטנא דמלינין אותו בנפשו אלא דמשום דישא
 נקטא :

גמרא וכי מה למדנו מרובא וכו' כלומר מה למדנו מרובא לנערה
 המאורסה שהוא אומר מתפשט הרובא כי משפט הדבר הזה
 אם לומר שהיא אטוסה כמו שגראה משפט הכתוב וכי גריבה התורה
 להמשיג לרובא והלא כבר נאמר נעקה הנערה ואין מושיב לה אלא הרי
 זה כל למד ונמא לזר כלומר חף לזר וכדמפרש בגמ' לקמן דההי' רובא
 ירגב ואל יעבור חף נערה המאורסה וכו' ומה נערה ניתן להלילה בנפשו
 חף רובא רודף אחר חבירו להרוג ניתן להלילו בנפשו . וא"ל ולמה
 איננו נרדף לרובא למילף מנערה מאורסה להלילו בנפשו ברובא גופיה
 אית' לן קרא בהדיא דניתן להלילו בנפשו דהיינו כה במחצית דאמר
 רחמנא . הכא להרדף השכם להורגו דאין לו דמים ויולפין לקמן והוכה
 ומה אפילו כל חלל שכולין להרוג הגנב כמו בעל בית וזא כן הם
 מלינין בעל הבית מיד הגנב בנפשו של גנב לפי שהוא רודף . ויש
 לומר דמח' דרשינן והוכה בכל חלל היינו לומר שכל אדם יכולין
 להרוג אסירנו כמו שנתן רשות לבעל הבית אבל אין בו חיוב מנוה
 להרוג אבל השתא דילפינן מנערה מאורסה אלא למנוה מתם
 לרודף אחר חבירו להרוג שמונה להרוג הרודף
 והליל

חורשי סנהדרין להר"ן וז' פרק בן סורר ומורה

והיה הדרך . ואם תאמר וכיון שכלו הוא לפרוץ הדרך כדי שיביל הנדק למה לי קרא דלא תפטר על דם רעך פשיטא דהוא מלווה לטורח בהגנתו כגון שבע בנהר או ליסטים ביום עניו . וז' דמקרא דיתן להבילו כפסו לא שמינן אלף במי שברדלו כשם שהוא רוח להרגו וככה"ל במי שברדלו כשם שמינן בנהר אם לא יבילוהו הוא דמחייב להבילו אבל כל ספק לא שמינן מידי מ"ה אלא קרא דלא תפטר על דם רעך לומר שהוא מלווה לטורח בו אף על הספק . אבל מיטרא ומינר חגורי חתול לא קמ"ל . לאו למימרא דלא תפטר על דם רעך משמע הכי דהא חסר דלא אלא קרא אלף לגופיה לא דמיתורא דקראי הוה דמריבין גופי ומחזיק ומ"ה כתיבי תרי קראי והשבותו לו ולא תפטר על דם רעך : נער זה וזו נערה זו נערה המאורסה . וחי' מקרא ומסורת קא דריש מדכתיב נער וקרינן נערה וכמו שפירש רש"י ז"ל לפרש דתרי נערה קא דריש דכתיב ולנערה לא תעשה דבר חזון לנערה חטא מות . דהא אמרינן בסמוך ואידך חיידי דכתב רחמנא נער כתב נערה ואי תרי נערה קא דריש ליכא למדרש הכי לפיכך משמע דלא דריש אלא קרא דאין לנערה חטא מות דכוליה לדרשא אלא דלא נריך כלל אבל ולנערה לא תעשה דבר לא מיתיר ליה דאף ע"כ דהוה מתי למימר ולה לא תעשה דבר אורסה דקרא הוא : ע"כ משעת

הערה שפגם את הנערה איפטר ליה מקטלא דהא אמרינן לעיל בעבדה העבירה אין מליצין אותו בנפשו ובתר דאיפטר ליה מקטלן יתחייב בנקם קנס אינו משלם . אלא על השרת בתולים דהיינו גמר ביאה כפ' פירש"י ז"ל . ואין כוונת רש"י ז"ל שלא יתחייב קנס על שלא בדרבה כיון שאין בה השרת בתולים דהא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף ט"ז) בלא עליה עשרה בני אדם ועדיין היא בתולה כולן הם ילד וז' אומר הראשון בסקילה ובזמן בחק ומורה רבי לענין קנס דכוליה משלמי אלא דשלא בדרבה איכא קנס . אלא כך הוא חומר דבשביאיה היא בדרבה אינו חייב עליה בנפשו אלא היא בחינת ביאה לא בגמר ביאה שבהה בה השרת בתולים שהיא חיוב הביאה האלה לענין קנס . אבל ביאה שלא בדרבה מילתא אחרת היא והיא חיוב אחר לענינו דהוא משכב אחר אע"כ דלא שייך ביה השרת בתולים . וקנסו עליו בתוספות ז"ל דאכתי לא ביאה דהא אמרינן בירושלמי השרה בה עשרה בני אדם כולן משלמין קנס . לפיכך פירש רש"י ז"ל שאין לבן לפרש מחובת לא משלם עד שיהא שעת גמר ביאה שלא יהא חיובו עד שעת גמר ביאה כמו שפירש רש"י ז"ל לא לומר שיש חיוב קנס על תחלת ביאה ועל סוף ביאה כמו שאמרנו בירושלמי ואע"פ שכל תחלת הביאה הוא מתחייב בנפשו דהא עמה . מ"ת עדיין הוא מתחייב קנס בסוף ביאה לפי שיש בגמר ביאה כדי חיוב קנס בלא תחלת ביאה . וה"פ מחובת לא משלם עד שעת גמר ביאה כלומר זה הכח על אחותו דמשלם קנס אינו משלם הקנס מתחילת הביאה דהא מתחייב בנפשו הוי ההיא שעתא אלא חסוק ביאה הוא דמתחייב קנס דכדכתיב נעמה כבר איפטר מקטלא דהא אימנאיה מתיקרא אבל היכא דלא מתחייב בנפשו מתחלת ביאה פשיטא דתשעת השרת מתחייב קנס וכדאיתא בירושלמי . וזה נכון :

דף ע"א דירמיה מיתה לזה ותשלומין לזה ל"ש דאמר רב הורדף שהוא רודף וכו' . כך היא הגירסא הנכונה בכל הספרים והיא בדורה לומר שכמו כן הוא פטור מיתה לזה ותשלומין לזה כמו במיתה ותשלומין לאחד והכי תיבחות כל הסוגי' תהיה דפרק אלו נערות ופרק כיצד הרגל . ומתי דאמרינן בפ"ק דמכילתן מוחין לזה ונפשות לזה חייב אינו אלא לענין עדים וזממין בלבד . משום דבעינן כחשך זמם לעשות לאחיו וכדכתיב ב' דמכילתן . ואית סברי דכתיב וכו' ולא היא דאמר רב הורדף ס"י רודף וכו' כלומר שאין שם מית' לזה ותשלומין לזה לא מית' ותשלומין לאחד לפי שהרודף לכל אדם הוא חייב מיתה . שכל אדם מוחין להבילו בנפשו והיינו דרבה שהוא פטור את הרודף מפני שהוא מתחייב בנפשו : חזין מע"כ זג"ע וס"ד לפי שאלו העבירות הם חמורות מכולן אחר חמתיס יורג ואל יעבור . ע"כ טעמא מבורא שלא יעבור בהקד"ה . ופסיכות דמיס ג"כ שלא יביל נפשו בדמו של חבריו . ג"ע מתי מפני שיש בהם פגם שהיו מליצין אותה בנפשו וא"כ בדין הוא שיהרג ואל יעבור . ולפי טעם זה אם יחמור לו דא על הבהמה או תהרג כיון שאין שם פגם יעבור ואל יורג שהרי למדו כל עריות הנערה המאורסה להבילן בנפשו ואין הבהמה בכלל ואין נריך לומר חייבי לאוין כאלהם לכתן גדול . אבל אין לבן לדון דין זה שלא יירשאו חמתיס ועוד שאין טעם יורג ואל יעבור מפני שחליצין אותן בנפשו דהרי ע"כ ק"ל דאין מליצין אותו בנפשו ויהרג ואל יעבור ולפיכך אפשר דאפילו בא על הבהמה אחריו יורג ואל יעבור כיון שיש בה מיתה כ"ד אבל בחייבי לאוין כאלהם לכתן ג"כ פשיטא דיעבור ואל יורג ובאלו ג' מלות דאמרינן יורג ואל יעבור מפני דאמרינן

חומר שכתב אין הפרש בין נכנס לפרהסיא אלף בשאר עבירות . וטעמא דידעו משום ולא תחלו דכנגעו יעבור ואל יורג ובפרהסיא יורג ואל יעבור : אבל בשעת הגזירה אפילו מלווה קלה יורג ואל יעבור . פי' בין כנגעו בין בפרהסיא וטעמא דמילתא שבשעה שאומות העולם חושבין לבטל ישראל מן התורה לריך לעשות חוק כנגדן שלא לקיים מחשבתן ומוטב שיהרגו כמה מ ישראל וזאת אחת מן התורה לא תבטל בזמן שם רועים לבטל חוקה מ ישראל בכלל ואם שעת להם אפילו בחדרי חדרים הדבר מתפרסם מפני שחמנו שהענין גורתם ולפיכך יורג ואל יעבור . וזו קדוש השם וחכמת המקום הכוללת לכל בני ישראל . אבל כשאין דעתם להעביר כללות ישראל אלא יורג ח' מ ישראל או שנים אם הוא בפרהסיא בפני עשרה מ ישראל יורג ואל יעבור ואם הוא בנגעו יעבור ואל יורג . ומיהו היכא שהכותים עושין הגזירה להנחת עולמן בין כנגעו בין בפרהסיא כל סקן משאר עבירות חזק מע"כ זג"ע וס"ד לא אמרינן יורג ואל יעבור וכי יחית בירושלמי כחשבת שביעית בראשונה היתה התלכות אונסת הור' ר' ינאי ס"י חורשין חריש' ראשון חד מומר אעבר כמתיסיה חמין דמין קונעתא . פירש ראה אותן ארסין תבואתן ועושין אותן כובעות כלומר נדישין אחר לכן ה' סטו מלן שר' לכן מכדי כמלן שר' לכן מדמי כובעתא . פי' אחר להם הסתא' זו שאתם סטים מן החנות מן התיר' לשם להיות חורשין חורשין ולהכילן כובעות הללו והקשו שם אחר ר' יעקב דר' קושיאיתא קומי ר' אבהו לא כן א"ר ירמיה נבנו ונמרו בעליית בית תמו' על כל תמור' מלוה קלה מע"כ וכו' . דהא דתימא בינו לבין עמנו אבל דרביס אפילו מלוה קלה לא ישמע לו ופריקו חומר לא איתכוון מנוירין לא איתכוון אלא למיגבי חרטינן כלומר שלא היה הדבר להעביר אלא להנחת עולמן לבדו הארטינן שאין רגון המלכים להוכיח השדות וזה היה גזירה על הכל ולא עשו חיות שעה גזירה חפזי שלא ה' להעביר וזאת ה' בדורה . וכן הסכים ה"ר דוד ז"ל בלי סוס חולק ומשמע לי שאין כן דעת הרמב"ם ז"ל כפ' ה' מה יסורי התורה דקאמר וכל הדברים האלו שלא בשעת הגזירה וכו' . דאחר שהתיר הוצאת עולמן משמע דבשעת הגזירה לית ביה שריתא כלל :

ע"כ והא אסתר פרהסיא היא . כלומר היכי אחרת דבשאר מכות אפילו שלא בשעת הגזירה אם הם בפרהסיא יורג ואל יעבור דהא אסתר פרהסיא היא דיושר המשפחה מ ישראל הי' כששון כשלקחה התלך לאשה ואפ"כ לא משרה ענמה למיתה נדקת זו . וא"ת ומתי לא חקס' דעריש' מניה ולימא וזה אסתר גילוי עריות הוי זג"ע אפילו כנגעו יורג ואל יעבור ולא חייב' לפ"ד וזהו לו לבת דהיתה אשת מרדכי דאפילו בלא הכי איכא כרת כחא על ארמית ומשמע דה"ל לכותי שבה על בת ישראל . תירבו דלא תהרגו עריות ליהרג ואל יעבור אלא בעינן נערה מאורס' כגון כריתא ומיתות פ"ד כדאיתא לעיל לענין מליצין אותן בנפשו . ואע"כ דאסתר הבת על הכותי איכא כרת כדאמרינן ר' גמלי' יברת השם לחים וכו' וכדאית' בפרק הגזרין מ"ת בבתי הכה על בת ישראל לא שמינן מידי בה כרת ודין הוא דאסתר' הנכעל' לבתי כנה ימשך אחריה ויהי' ישרא . אבל ישראל הכה על הכו' . הולך נחשך חרורים ויהיה כותי וקורא חיי' בו ובעל בת אל נכר שנעשה חתן לע"כ . ובת ישראל הנכעלת לבותי כ"ד של סם גזרו עלי' כדאיתא בפרק חזין ומשידין (דף ט"ז) ונת' דאסתר הית' אשת מרדכי ואיכא עריות תמם מ"ת ז"ל דאפי' אשת חים הנכעל' לבותי פטורה מדרשא דאשת רשעו ולא אשת אחרים וכדכתיבא בפ' ח' מיתות וכן דעת הרמב"ם ז"ל ולמלן דס"ל דא"ל הנכעלת לבותי איכא חסורא דאורייתא . ע"כ נאמר דמלן דמקס' ס"ל דלאו אשת חים הואי אלא וזהו לא לבת תמם . ובת ישראל הנכעלת לבותי לית ביה חסורא דאורייתא אלא דכ"ד של סם גזרו עלי' ואיכא חסורא למסור נפשה עליה . ומתק' חייבי דרכן והויא פרהסיא הוי' לה לאסתר למסור נפשה עליה . ובת דהוי' מות דאסתר קרקע שולש הית' כלומר שלא עשתה שום מעש' וכיון דלא עבדה שום מעש' ואפי' הית' עריות תמם דאורייתא אין לה למסור את ענמה למית' שאחר שאפשר לאכנס אותה בעל כרחא ולעש' בה מעשה מה תועיל אם מוסרת ענמה להרג' הרי לא יורגוה אלא שיעשו בה מעש' בעל כרחא . וכשהקשו וזה אסתר פרהסיא הויא ס"ל הוה לבן לאקשיו וזה אסתר ג"ע הואי אלא דלא פסיקא לכו אם הית' אשת חים אם לאו ולרווחא דמילתא קא מקשו פרהסי' הואי . ורביא תירין הוצאת עולמן שאפי' לא נא אלא שבה לחדש שאפילו במקום שבושה מעש' כל סטו להנח' עולמן חזין לה למסור ענמה למית' היכא דלא היה עריו' תמם דאורייתא ואע"כ דהוי' פרהסיא אבל בתוספו ז"ל מפרשים דעיקר קושיא' ליתא דמקס' ודאי ידע דאפילו ישראל האונס אשת ישראל אין לה למסור ענמה למיתה דמיהא ולפיכך ג"ע שיהרג ואל יעבור מרוגז ורוגז נופא הוי' סברא

דאמרינן

דאמרינן

חרושי סנהדרין להר"ן וז' פרק בן סורר ומורה כט

דאמרינן מתי חזית דמיתא דידך סומך טפי דלמא כו' שהכוונה בו שאינו בדין שיגבל עמו דמיתא סל חבירו . וכן נמי ו'ל' שאין סברא שימסור עמו למיתא כדי שיגיל את חבירו מן המיתא . כגון אם יאמר לו הכותי שהרגנו את לא יניח לו להרוג את פלוני או אם יאמר הנח עמך שנדחה אונקד על תינוק כדי שימות בדחיפה זאת או אהרוג אותך פשיטא שאין לו למכור עמו למיתא דמתי חזי' ואם הכותי ידחהו וימות העינו בדחיפתו הכותי הוא ההורג ולא הישראל . ומכאן הם למדין שהאשה שאינה עושה מעשה' אלא שאומרים לה שתינו להם לעשות מעשה' שאין לה למסור את עצמה למיתא . ומ"ה לא מקשו בגמ' והא חסתר ג' ע' הואי דפשיטא ליה שאין אשה בכלל יורג מטעם ג' ע' . אבל הקשו פרהסיא הואי שה' הנקשה סבור שאע"פ שאינה בכלל ג' ע' פ' דחמור להיות נהרגת בנגעא משום עריות מ"מ ראוי לומר שלוי יהא היתא גמור אלא הרי היא לכל הפחות כשאר כל המנות ובמקום פרהסיא דאיכא חילול השם היתה לריבא למסור עצמה למיתא . ותיקן אביי אסתר קרקע עולם היתה שאינה עושה שום מעשה' כלל אפי' בפרהסיא דאיכא חילול השם אין לה למסור את עצמה למיתא . שהיא אינה מחללת את השם שאינה עושה שום מעשה' . ורבא פליג עליה דאביי ואמר דאשת איש גמורה בנגעא אינ' מחוייבת למסור עצמה מ"מ כשהיא בפרהסיא אפי' ד' ריבא עושה מעשה' ראוי למסור עצמה למיתא . משני חילול השם . אלא טעמא דאסתר לא חסרה עצמה למיתא . משום דלהנחת עצמן היתה ולהנחת עצמן אין סם חילול השם . ולפי שיטה זו מתי דלמרינן בגמ' אף נערה מאורסה תהרג ואז תעבור קשה דלמה תהרג והלא אינה עושה שום מעשה' ופ'טורה בין לאביי בין לרבא . לפיכך גרס הר"ן הלוי ו'ל' אף נערה המאורסה יורג ואז יעבור ויבינו הכובל דקא עבד מעשה' . אלא דלא קשיא גרסת תהרג ואז תעבור משום דמיידי כגון שאמרו לה אם לא תביאי עליך כלוגי תהרג וככ"ה בדין הוא שההרג דהא עבדא מעשה' . א"כ בשעלה בלבה טיבא שאין לה להתרפא בג' ע' : רבא אמר הכנת עצמן שאני . כבר פירשנו דר'א דפרי הנחת עצמן היינו דווקא בשאר מנות אבל ע"ה ג' ע' וס' ד' אפילו להנחת עצמן יורג ואז יעבור . שלא בדברי הר"ן הלוי ו'ל' שכתב שאפילו בג' ע' הנחת עצמן מותר והכינוי ראיא תאסתר וליתא . ובדכתיבא לעיל דלא ג' ע' היא . והביא עוד ראיא מקאוקי ודימוקני והיה מאבק ע"ה והיה בדין יורג . ואז יעבור דודאי אכזרית דע"ה היא לא דמשו' הכנת עצמן מותר . ואין זו ראי' ג' ע' דקאוקי ודימוקני למה משום ע"ה היא כלל אלא שהיו משליח להם הכלים והכותים היו משתמשים בכלים ההם לע"ה . ובהא לא עבד ישראל שום חזק ע"ה אלא שהיה הם לאו כולל כל התורה משום לפני עור . לא תתן מכשול וככ"ה להנחת עצמן שרי . וראיה לדבר דהנחת עצמן בע"ה ג' ע' ד' אסור מהיהי דע' כל שעה בכל מדרגותיו במקום סכנה חזק מעני אשמה אפי' שאינו משתמש בהאשמה אלא להנחת עצמן . וכן ממה שאמרנו בסמוך תמות ואז תעבור עמו מאחורי הגדר אמר אפילו אכזרייהו דעריית יורג ואז יעבור ואין לומר דטעמא הוא משום שלא יהיו בנות ישראל פרוגות בעריות דהיינו טעמא ליתיה אלא למ"ד פנויה הואי אלא למ"ד אשת איש . נקטינן מילתא כפשיטא דההרג ואז יעבור ואע"ג דהיו הנחת עצמן אלא דלאי דככל אל הג' עבירות החמורות מפני חומת סנה' אמרינן יורג ואז יעבור והנחת עצמן לא שרי וס' ד' יוכיח שאינו מותר להרוג כד' להניח עצמו . אין לך הנחת עצמן יותר מלהניח עצמו . עוד

הביא הרמב"ן ו'ל' ראיא דרורה מירושלמי בפר' אין מעמידין א"ר חנא זאת אומרת שאין מתרפאין בעריות דאני שבת הותרה מכללה נערה המאורסה לא הותרה מכללה . כלומר שבת הותרה מכללה שחותר לעשות מלאכה לחולה בשבת אבל נערה מאורסה לא הותרה מכללה כלומר שאין לה שום נד היתר ומשמע אפילו הנחת עצמן דלאו הנחת עצמן שרי הרי נערה מאורסה הותרה באונס להנחת עצמן אלא ש"ה דהנחת עצמן אסור בג' העבירות . וכבר האריך הרמב"ן ו'ל' בספר החתומות וכן פסק הרמב"ם ו'ל' בפ"ה מה' יסודי התורה :

רפה ע"ה ואם איתא לא לימא ליה הא בנגעא והא בפרהסיא פיר' רס"י ו'ל' ואם איתא דכן נח מוהר על קדושת השם למה אמר אלי' שבע לנעמן לך לשלום אדרבה היה לו למחות בנעמן שלא יסתחוו בבית רמון . אלא ודאי מדאמר ל' לך לשלום ש"ה דכ"ה אינו מוהר על קדושת השם ודאי מלמודא לשלום א"ל דכ"ה מוהר על קדושת השם . וכי מיתא ק"ה ה"ד בפרהסיא כפני עשרה ישראל אבל כפני כותים אין סם ק"ה דכתיב ונקדשתי כבוד בני ישראל וכבית רמון שהיתה סם ע"ה לא היו סם ישראלים . ואיכא למידק דהא אמרינן לעיל דבג' עבירות החמורות יורג ואז יעבור אפילו בנגעא וא"כ אמאי הותר לנעמן אפילו בנגעא . ותיקן הרמב"ן ו'ל' דבי אמרי' דבג' עבירות אלו אפילו בנגעא יורג ואז יעבור היינו דוקא ישראל שהיו חמור מכלות ואסרת את י"ה אלהיך אבל כותים אינן מוהרין באסבתו אלא שבמקום פרהסיא היתה שאלה אם מלווין על ק"ה אם לא ועל זה מירנו שבנגעא תיור לו לנעמן . וככ"ה אין בו משום ק"ה . ואכתי איכא למידק שאם ב"ה מוהרים על ק"ה ולמה לישראל בעשרה בני נח הוא פרהסיא שלהן . דלמה לא היה פרהסיא בבני נח כמו בבני ישראל כיון שאף הם מלווין על קדושת השם . וי"ל דאין ה"ה דכל ירג עשרה בני נח כופרים בע"ה אם יעבור אפילו באונס בפניהם היינו פרהסיא שלהן . ויהרג ואז יעבור אבל בני נעמן בבית רמון טולם היו עובדים ע"ה וא"ה נגעא שלא היו סם עשרה ב"ה כופרים בע"ה . וזה כגון . ואכתי איכא למידק ואף אם היו בני נח מלווין על קדושת השם והיה פרהסיא למה יורג להנחת עצמן היה שהמלך היה נשען ע"ה נעמן ולא היה מכריחו להסתחוות אלא להנחת עצמו שהיה נשען על ידו . ולפי מה שפירשנו למעלה בן נח הרי הוא בע"ה כישראל בשאר מנות וכל הנחת לענן מותר אפילו בפרהסיא . וי"ל שנעמן לא היה יודע לכל שהיה כופר בע"ה והרואה אותו שהיה משתחוה עם המלך היה סבור שישתחו' ממש לע"ה והיה חלול השם בדבר . ולפי גרסא זו של רס"י ו'ל' משמע דמשקנא דתלמודא דכן נח מוהר על קדושת השם . אבל גרסת הספרים שלנו ואם איתא לימא ליה הא בנגעא והא בפרהסיא כלומר דההא מוכיחין דכן נח אינו מלווה על קדושת השם דאם איתא למה התיירו אפילו במחולט לנעמן לך לשלום היה לו לומר בנגעא מותר בפרהסיא אסור אלא ש"ה מלחא קאמר ל' מיד דכן נח אינו מוהר על קדושת השם וכי משקנא דתלמודא וזו גירסא נכונה גרסת ר"ה ו'ל' כמו שאמרנו בתום' והכי איתא בדיא בירושלמי בתם' שביעית פ"ג ר' אבהו בעי קמוי רבי אחי כותי' מיהו שהיו מלווין על קדושת השם ר' יוסא בשם ר' אשור שמע לה מן הדא לדבר הוה יסלח' לעבדך בבאי בית רמון ונ' ישראל מלווין על קדושת השם כותים אינן מלווין על קדושת השם :

סליק פרק בן סורר ומורה

פרק ואלו הן הנשרפין

מתניתין . יש בכלל אשה ובתה בתו ובת בנו וכו' כלומר העריות המפורשת בתורה הן בת כהן ואשה ובתה וכל אלו העריות האחרות הן בכללן ונפקי מדרשא דאשה ובתה . וא"כ היה בדין לומר אשה ואמה פהיא המפורשת באורה בעונם שהריפה כדכתיב ואיש אשר יקח את אשה ואם אלה כאלו ישראל כו' דלא אשה ובתה באזהרה שמענו בדכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה וכו' אבל בעונם שהריפה לא שמענו . אלא שהנחת לקח לשון אשה ובתה במקום אשה ואמה וכדמפרש רבא בגמרא תני אשה שנשאת בתה ובנותיה הן באומרו אשה ר"ל האשה האסורה דהיינו חמותו ובתה דהיינו אשתו הנשואה לו . אבל קרא דקאמר אשה ואמה מפני שאמר בלשון קיחה איש כייקה וכו' שהקיחה היה בלשון והאסור הוא באשה : דהיינו ואם חמותו ואם חמיו . והיותו היינו אשה ובתה כמו שפירשנו אלא דכולהו מסדר להו ואולי כחה נשים הן בכלל אשה ובתה . שבין שריפה וחור ומונה חמות . עתה

ע"ה מניין לעשות שאר הבא חמנו כשאר הבא חמנה נאמר כאן ומה וכו' . ע"כ אית' לן למיתר דג' ע"ה מופנה משני נדדים דהנה הנה וזימה וימה כולו מייחרי וכוין סבן למידן . ואין משיבין דאי לא תימא הכי איכא למיפדך לע"ה שריפה חמורה מה לשאר הבא חמנה שכן אמה בשריפ' תאמר כשאר הבא חמנו שחמו

חרושי סנהדרין לחר"ן זל פרק הנשרפין

שאלו בסקילה . וכו' א"כ לקח דפרוכין הכי כי בשנין למילף אס' אמו
מאס' אמה אחת לא עי' ליה דמופנה חשני כדריס למדין ואין משיבין .
משום דעיקר ג' ש' דהנה הגה וימה וימה . אוקימנא לה לבת בנו ובת בתו
מאנסתו סה' כפריה בתו בת בנה ובת בתה . ובת הכי לא מלינן למילף
אויסורא לאס' אמו מאס' אמה מבח הג' ש' דחייב למיפד' מה לאמה שהיא
בשריה וכו' משום דלא אחרין למדין ואין משיבין אלא כדי לקיים
הדרשא לעיקר הג' ש' . אבל לאחר שינא מתנה דין אחר אין לרבות בכח
ג' ש' דין אחר כל היכא דחייב למיפד' . וכו' ומאין ראית לרבות בת
בנו ובת בתו לשריפה בג' ש' . והאניא אס' אמו מבח הפירכא . אימא
איכא גוקים הג' ש' לאס' אמו לאויסורא ולהניא בת בנו ובת בתו משריפ'
מבח הפירכא . יש לומר שיתר ראוי לרבות שריפה לבת בנו ובת בתו
שהיא בנה הכתוב בפירוש מלרבות אס' אמו לאסור . שלא שמענו אומה
כלל . תדע שהרי בתו מאנסתו לא נתרית בכלל הג' ש' לפי דברי
בביריתא לפי שאין אויסורא מפורש בתורה שאס' היתה בכלל בדברי
הבביריתא היאך שאלו עליה לפענו בתו מאנסתו מנין הרי דנו ג' ש'
דהנה הנה ומה אמה אלא שכונת הבביריתא חיה אלא להביא בת בנו ובת
בתו לשריפה מפני שנכתבו בפירוש וזהו שאביי טורח להביא אותה בק"ו .
ורבא דחמר א"ר ינאך בר אבדימי אחי' הגה הנה ומה ומה אין לך
לומר שהוא חדש ג' ש' זו להביא בת לשריפה שכבר באמרה עיקר הג' ש'
בביריתא ור' ינאך בר אבדימי לפי' הבביריתא הוא לריך . וכן סדרה אמו
למעלה אלא על ידי שאין כוונתו הבביריתא להביא מן הג' ש' אלא בת בנו
ובת בתו שאלמנה כפי' בקרא' בא רבא להוסיף עכשיו סוף' בתו בכלל הג' ש'
ואין להניא אותה כמו שאניא אס' אמו וכלתו משום פירכא שדרך סברא
הוא שג' ש' היא לכל הג' דורות שלמטה היא כה' אבל לאתויי אס' אמו אין
שומעין לך ששאלה דורות שלמעלה מילתא אחריתא ועוד שהפירכא בעמ'ת'
היא אמו שהיא בשריה שהיא בג' דורות שלמעלה . ומה שהקשו בכלתו
מאין היא בסקילה אפי' שהכלה אינה בכלל ג' דורות שלמעלה וזה
מפני שהג' ש' בעמ'ת' לא באה אלא ללמד על שאר הבת מתנו כשאר הבת
מתנה ובשאלה בא לחזור וללמד על שאר הבת מתנה . משאר הבת מתנו
אין שומעין לך במקום שיש פירכא . אבל מ"מ בג' דורות שלמטה שהג' ש'
ורבא המופנה שבה אין משיבין כלל . שכבר למדנו שאר הבת מתנו משאר
הבת מתנה ולדברי רבא מהניא הך ג' ש' אף לבתו דהיא בכלל ג' דורות
שלמטה ולדברי אביי לא מהניא ג' ש' אלא לבת בנו ובת בתו ובתו אחי'ת'
חק' כדאיתא בגמ' לקחן וכן סוכר אבוב דר' אבין כאביי דמגירין דרשה
לבתו מאנסתו מובת אס' כהן . זו היא השיטה הגבוהה . ונסתלקה
הקושי' שמקשין בתוספות וז' היאך למדו שאר הבת מתנו . משאר הבת
מתנה דשאר הבת מתנו אס' אמו פטור . שלפי מה שפירשנו אפילו
איתא להך פירכא לית לן למיפד' מידי על עיקר הג' ש' וכדכתיבנא .
וכ"ס דקושא' משיקרא' ליתא דהיאך יקשו . תאמר בשאר הבת מתנו דאס'
אמו פטור דתלמודא לאריך גיטא קא פריך מה היא אס' אמה אסורה חק'
הוא אס' אמו חייב : **רבא שאמר** לעולם כדקתני ומאין למטה
למטה באיסור . כלומר שאין כוונת הבביריתא ללמוד דורות שלמעלה
מדורות שלמטה דוליא קרא דאשה ואמה קא רבי אבהא' דור' שלמעלה'
דג' דורות שלמטה הם האשה ובתה ובת בנה' או בת בנה ועם האשה הם
שש' דורות שלמעלה הם האשה ואמה . ואס' אמה הרי שלשה וא"כ קרא'
דכתב אשה ואמה היא חיה לן שני דורות למעלה אלא שבה לרבות הרחוק'
מן הקרובות כלומר לעשות אס' אמה כאמה וזהו למטה כלמעלה שהאיסור
הקטן והקל . והוא אס' אמה ויהי בעליון החמור . והוא אמה ויגפין הוא
מבח בנה ובת בתה דאס' האס' כדורות שלמעלה מתנו היא כנגד בת הבת
מדורות שלמטה מתנו ואס' ששה בת בנה ובת בתה ככתב כך יעשה אס'
אמה כאמה . וזה כה' מנ"ש של ומה ומה שלמחור דורות שלמעלה מתנו
דורות שלמטה מתנו כדרך שאמר אביי . ומכאן נלמדו לאס' שכלל
דורות שלמעלה היא אס' חמיו באס' חמיו כדרך דורות שלמטה שבת בנה
היא כבת בתה וכן מה שאמרנו בסוף הבביריתא ומה כאן למע' כלמטה
אף כאן למעלה כלמטה הוא . כדרך שפי' אביי ומה כאן בשריה עשה
למעלה כלמטה' אף כאן באזהרה עשה למעלה כלמטה וכו' . והכוונה
להניא אזהרה לאמה ואס' אמה לפי' שלא שמענו אזהרה לא בדור' שלמטה
שאפי' שרי אס' מפרס' למטה כלמטה וזהו כדורות שלמעלה' עמ'ת'
שאס' אמה קרויה למטה ואמה למעלה' אף כשבא ללמוד דורות שלמעלה
מדורות שלמטה' ודאי שאמה קרויה למעלה' ובתה למטה' לסדר הדורות
שבאיסור אין לומר למטה ולמעלה' שהבת והאס' במעלה אחת הן באיסור .
ובתוספות אמרו שר"ל לריך לשנות לפי פירושן סוף הבביריתא מה הלן
למטה כלמעלה' שהרי הוא מפרס' על הדורות שלמעלה' שהס' למט' באיסור
ואינו כלום שהרי אחריו שאין זה אלא באס' אמה כשהוא עושה אס' כאמה
אבל כשיבוא לעשות אמה ככת' איש השם . ועבר ברור הוא :

ר' ע' ע' א' במוסר את בתו שלא לשום אישות וכן היא
שמסרה עמה של לשום אישות .

ע"ב שהברור תמית בכל שבו . פי' רש"י ז"ל שאס' תחב
לו מחט בנחש . וזהו דמדין . והוא דבריה
מכירו . ואינו מחזור שאף אס' תחב לו קין בנחש כך הוא ממית . אלא
כמו שפירש ר"ז ז"ל עיקר שהברור יש בו כדי להמית בכל מקום שמוחבין
בו בנחש . משום דפרולא מרחץ זרופי . והכי איתא בפ' אין מעמידין היא'
פדעשא סבתא היא ומתללן עליה את השבת ופירוש פדעשא חמת
ברזל : **ההוא** גברא דלמנא לחיותא דחבריה רבינא מחייב ורב
אחא בר בר פטור . גרמא דולא דמאן דפטר מתלמא לית לי' בדיני מחמור'
דינא דגרמי הילכך לדין דקיימא דמבינן דינא דגרמי חילוי' כבשורה
לגילמי פשיטא דחייב דהא מתלמא לא גרמא כבוקין בלחור הוא דפטור
דינא דגרמי דברא היזקיה . וכדאיתא כ"ק וכדכתיבנא ומה חייב
ברוכא ומאן דפטר מתלמא מיימי לה מקרא' דרובא הוא למטוי' מתלמא
ולדידיה ה"ה דככל דיני מחמור דינא דגרמי פטור ולא ק"ל בותיה
ובדכתיבנא :

ר' ע' ע' א' אמר רבא כפטור ומה פטור . הוא משמע
למחור . וטעמא דפטור מפני
שסוף רעב לבא וא"כ היינו אריך דרבה דסוף חמה לבא . וסוף ננה לבא
דפטור . ומתני' ז"ל . אלא ודאי היא דמת ברעב פטור היינו חט"י
שהתחיל בו הרעב דלא דמי לבסותו בנה' ומה בחמה ומה דחייב דהתם
מזירי דים באותה חמה ובאותה ננה בעמ'ת' כדי להמית והוא לי' ככבש
עליו לתוך המים או לתוך האש שאפי' שחינו מת מיד בחמה ובנה' כמו
באש מ"מ באותה חמה ובאותה ננה הוא מת ע"י שנלממהו לתוכן .
אבל כשהתחיל בו הרעב אותו השניעור מן הרעב שהתחיל בו בשעת כפי'ת'
אין בו כדי להמית . אלא מוסיף הוא ובה' לו תאלוי ודומה קלת לסוף חמה
לבא שהרעב התמית סופו הוא לבא מתקום אחר ולא אלוהו רעב בו כבר
ובה' עליו רבה ור' ירמ' בסמוך בכפיה עליו גיגית ופרע עליו את
המוסיקה שמיד בשעת כפי'ת' הגיגית התחיל בו הכל שיהא מוסיף והואך
עד שיהא בו כדי להמית . וכן נמי בשעת שפער את המעצ' התחיל בו ננה
שהוא מוסיף והולכת עד שיהא סוף המעצ' לבא מתקום אחר וזהו כפטור
ברעב כמו שאמרנו ע"ז אמרו תסתיי' דרבה הוא דאמר פטור . ודאמר
רבה כפטור ומה ברעב פטור . והכי מוכח במאין דאחרין לקחן התם בלא
שרגא לא התחיל ביה הכלל בשעתיה הכא בלא שרגא התחיל ביה הכלל
בשעתיה שכל שלא התחיל בשעת כפי'ת' . וסופא לבא . לאחר מכן פטור .
וכל שהתחיל בשעת כפי'ת' והוא משרגא וממית מחלוקת וק"ל דרבה
ופטור . ולפי' כי אחרין כפטור בחמה ומה בנל' ומה חייב לריך לשער
אס' היתה באותה חמה ובאות' ננה כדי להמית בשעת כפי'ת' כלומר שאס'
כפטור בבקר קודם שנתחמם השמש כל נרכו פטור לדעת רבה :

כפתו לפני ארי פטור מפני שיש בו כדי להמית . פי' רש"י ז"ל טעמא
דכפתו לפני ארי פטור . משום דאי נמי לא היה כפות אילו
יכול להניל מן הארי . וי"מ דהא דכפתו לפני ארי דפטור אין לריך לומר
אס' כפתוהו וא"כ בא ארי ואכלו שהוא פטור אלא חט"י שהיה הארי

חירושי סנהדרין להר"ן פרק הנשרפין

ר

גירי ממש • וזה לפי שיטת הראשון • וזה המוסדות
ז' פוסקין • דאפילו במתנות פטור • כהני דרש • וא"כ הראש חנה
מוכרת • אבל החלוקה היא אמיתית • ולענין אשוי אפי"ג דמשום
הניז הוא וכדק"ל הכי וחיי' בארבעה דברים • מ"מ לא מחיי' מיתה לא
א"כ כלל למוך האור ובכא שם • או שדחפו לאור • ואין יכול לעלות משם
לעבד מעשה ממש • וכדאיתא בהדיא במתנות הלכך בדיון הוא דכשהני'
האבן דרך וירידה סיפ' פטור דלא עבד מעשה דגירי דרומי • בכה ראשון
בדקא דמיה • בעינין • ולפיכך אין להטות • ענין אש דחויבו מינו • אלא
במתנות • וכד' דברים לענין חי' • מיתה • אלא א"כ עשה מעשה ממש •
זה ברור כנ"ל • **פחם** • משחקין בכדור כמה דעיינו שפי מינה ניחא
ליה • פי' ובשרה כגון ד' אמות • ה"ל כנפיון לזרוק חרבע וזרק שמים
דפטור • ובדרשין במס' מכות מקרא דוא"ל לא נדה וכו' • ובמספ' •
אמרו שפטור גלות הוא דאי פטור מית' פטור • דהא לאו כר התראה הוא •
ולא דהא נאמרו להרוג את הבהמ' • והרב את האדם פטור ממיתה ואינו
בר התראה יותר מזה • • אלא שבו וכוה • י"ל שהתראה' היא שבעדים
התרו לו שלא יזרוק כנגד הבהמ' • שמה יזרוק על האדם • ויהא חיוב • והוא
קבל שהתראה' • שכל מנה כן הוא עושה • שאם יזרוק את האדם שיהא חיוב •
זה • א"כ אמרו לו העדי' שלא יזרוק חרבע שמה יזרוק • ויהא קבל ההתראה •
שואל עומד כדק' שמים • והוא קבל ההתראה •

ר' עזע"א רבנן סברי • כל נפש עד דאיכא כליה נפש
ור' יודן • וכו' בתוס' • ז'ל מההין

סיף חסד לדרוש • משפוק אחד דבר והפכו • דלרבנן אחי למעט • ולר'
יודן • לרבויו • ויורנו דמשמעות דורשין הוא כנפש • כלל כל אש
משמעות נפש או מקנת נפש • ולפי המשמעות • בא כל למעט או לרפות •
ואין מורך לזה כלל • דלשון כל כולל' שמי משמעות • יש כל שהוא כולל • כל
הדבר כגון כל פטור טהרה תחבול • • כל התנה אשר אכזי אנו אהבס •
ויש משמעות מקנת הדבר כגון לא תחיה כל נשמה • • והיינו כל נפש •
לא תאכל כל פועה • • ומ"מ פלגי כל נפש • אדם אש הוא כללות הנפש
או מקנת הנפש בהשאלת לשון כל • • וזה כגון •

ר' עזע"א רבנן אמרי • דבר יבאי • פרט לזורק אבן
לגו • • הא מפרש ואולי לא

אכזרי לן קרא אלא למשעה ישראל וכתיב אחד ביבינין לאשמועינן דכל
קבוע כמחלה על מחנה דמי • • וא"כ ככל דוכתא דחמירין כל קבוע
במחלה על מחנה דמי • מהבא שמועינן ליה • והכי אייתא בהדיא בכתובות
פ"ק (דף יו) • דאמרינן הפס ומדאורייתא מנלן אמר קרא ואמר לו • וקס
עליו דמוקי • ליה רבנן פרט לזורק אבן לגו • • ואיכא למידן • לר' שמשון
דמוקי • ל' באי קרא • עד שיחכוון לו דנשכוון להרוג את זה • והרב את זה
פטור • ואפילו אמר לאחד מבייבי עד שיאמר לפלוגי חיי מחבוון א"כ מנל
הי דינא דכל קבוע כמחלה על מחל' דמי • • ואיכא למימר דר' שמשון
ית' ל' • מדאורייתא דינא דקבוע • אלא מדרבנן דהתם בכתובות • שילינן
מדאורייתא מנלן לא משכחת ליה • אלא מואחז • לו קס עליו אליבא דרבנן
ואלו ה"ל לר' שמשון קרא אחרינא הוא מייני ליה תעמוד • • ולענין פסק
הלכה ק"ל • כרבנן דנשכוון להרוג את זה • ויהא את זה חיוב כל היכא דליכ' •
התראה יחיד ודבי • הלכה כרבי • דפלגי עליה דר' שמשון • • ועוד
דבעלמא חית לן דקבוע מדאורייתא • ולר' שמשון לא משכחת ל' • קבוע
מדאורייתא • ובדכתיבנא • • והתמה מהרמב"ם • י"ל שפסק דנשכוון להרוג
את זה • והרב את זה פטור כר' שמשון ולא מחזור • • וכבר השיב עליו
הראב"ד • ז'ל פס"ד מה' רונח •

ע"כ האי דתנא • דבי חוקיה מפקא פדר' ומפקא מדרבנן •
ודאי חוקי' לית ליה דר' • ולית ל' דרבנן

דחוקי' • ש"ל נשכוון להרוג את זה • ויהא את זה פטור ממית' וממון • כדמפרש
ואולי • • ור' סבר שפטור ממית' וחייב ממון • • ורבנן סברי שחיי' מיתה
ולא ממון • • ולבאורה משמע דר' ורבנן לית להו דחוקי' • אבל קשטא
דמילתא דרבנן • ביון דס"ל שחיי' מיתה • ולא ממון • לא מסקי מדתני • דבי
חוקי' דאמר אף מכה אדם לא תחלוץ עליו לחייבו ממון • אלא לפוטרו ממון
דאיכא • נמי מודו בהכי שאין לך מכה אדם שיהא חיוב ממון • אלא דקרא
ודאי לא מלריד • לכו לשליחן מתכוין בדקאמר • תנא דבי חוקי' • ביון דכר
קטלא הוא ואוקמי ל' לדרך עליה ודרך וירדה לשונג גמור • שהוא פטור
ממון • דק"ל • כל' אלו נערות (דף נ"ה) • שחייבי מיתות שונגין • ודבר אחר
פטור • והיינו דאמרינן התם נמי איכא מיד' לר' • דחייבי מיתות שונגין •
ודבר אחר חיוב • והא תנא דבי חוקי' • וכו' • משמע דלא פלגי דרבנן • עלי' •
אלא מ"מ משמע דר' • פלגי עלי' • דליה • ש"ל שהתכוון להרוג את זה • והרב
את זה פטור ממיתה • וחייב ממון • וא"כ • לית ליה דחוקי' • דפטור • ממון
וממיתה • • ומיזא ש"ל • דר' • פלגי עליה • אמרינן • התם • ש' • מלו • כדברתי • ומי
איכא • דלית ל' • וכו' • דרבנן • מודו • בהכי • אליבא • דר' • ור' • אמרו • דאמרינן
דדא • ש"ל • כרבנן • והיינו • דאמרינן • בריה • פד' • שהתכוון • הניחא • למחל' • דלית
ל' • תנא • דבי • חוקי' • אלא • למחל' • דלית ל' • תנא • דבי • חוקי' • • חיי' • איכא • למחל' •
השם

שם ובמקומו לפינו פטור משום דארי אדעתא דנפשי' קא אכזי • ואין זה
במלמס למוך המים • או למוך האור דהתם עכ"פ ישרף • או יטבע בתים
אבל בעל חין הסיוק מחוי' • נכא • • וגדולה מזה • תנן במשנה את הכלב ואת
הנחש פטור משום דאדעתא דנפשיהו קא אכזי • • אבל הדבר פשוט
שם התחיל הארי לאכול והוא היה בורח ממנו • וכו' • זה וכפולו לפניו עד
סהמיתו • וזה דאי כבש עליו פמים • ואין יכול לעלות משם דחייב •
ולפי שיטה זו • כי אמר רבה לפני יתושין חייב • א"ל לומר אם כפולו ואח"כ
כאן היתושין ואכלו • או אף אם כפולו • למוך היתושין שהיו שם • דמ"מ
אענינן הם נאמין ואוכלים • כו' • • אלא דאיידי שכבר התחילו בו לאכול
וכאן היה בורח מהם • וכו' • זה וכפולו לפניו שהיה חייב • כמי שכבס עליו
למוך המים • והחיי' • שכל ללמד מן היתושין יותר מן הארי • מפני שאותן
יתושין שהתחילו בו אין גומרין מיתתו דהכי חולי • והני קא איתו • ואע"פ כן
הוא חייב מפני שכל היתושין שם אחד הם כענין המים • שוודאי אינו מת
באותן המים • שכלם למוך • אף אם הם מים • וחולי דהני חולי • וחאריזי איתו
סמת בהם אלא טעמא דמילתא דחיי' • דשם מים אחד הם • ה"ל שם היתושין
אחד הם • • ורב אפי' פלגי דאפילו • ביתושין נמי פטור • דלא דמו למים
מפני שכולן מתדבק' • והן נזק אחד • אבל היתושין הן גופין נחלקים • ואיכא
למימר בהו הני חולי • והני איתו • ופטור • • כך פירש בתוספות • ז'ל • ויפס
פירשו • • ולענין הלכה משמע • ל' • להלכתא כרב אפי' • דהוא כפרא וטעמא
דמסתבר הוא • • והרמב"ם • ז'ל • שלא הביא דין זה • דפ"ג מה' רונח • ושמירת
נפש סמך על מה שפסק דסוף חמה נכא • וסוף נכא • כלל פטור •

ע"כ זרק • גורר כבולת וחורר לאחר' • והרנו חייב • • מפרשין
לקמן טעמא משום דכ"כ • כמו הוא • • וזרק גורר

למעלה והלכה ללדדין נמי • דחייב היינו נמי • משום • דכה כחוס הוא משמע
דלי אולת' לתחת שאינו בכח שלו כלל שהוא פטור • • והקשו על זה • ואמרו
דלמה לא יהא חיוב חי' אולת' האבן לתחת ממש שהוריקה שלו • שזרק האבן
למעלה חייבה לו הירידה • ומה • ומה לא חיי' • העליה • הולת • במדליק האש
בשרה • וא"כ • באה רוח מלוי • דחייב • למ"ד • דאש • משום • חניו • והכי ק"ל
שח"פ • שאין האש פולג' • • בכחו • כלל • תאחר • שהוא • מדליק • במקום • רוח • מלוי' •
דחיון • אותה • כאלו • הוא • עלמו • עשאה • • וכן • נמי • מולדה • דאש • היו • אכזו • וסבינו
השני • בראש • גג • ונפלו • ברוח • מלוי • והיו • דחיי' • ויהא • לא • ת"ל • הוריק •
שזרק • למעל' • ואע"פ • שירדו • מחליו • כאכזו • וסבינו • שהניחו • בראש • גג • ונפלו
דחייב • • ויורדו • בזה • דליו • חיוב • נזיקין • אלא • בכח • וכפול • לא • בזה • שבעה
ורוח • מלוי • פועלת • היא • ורואין • אותה • כאלו • היה • בכח • אדם • ע"כ • שהיא
מלוי' • אלא • הירידה • למטה • אין • בה • פולג' • של • כלל • • אלא • שמתחת • כבדה • היא
יורדת • ואף • אם • הרנו • בירידתו • לא • נעשה • זה • כפועל • • אלא • כובד • האבן • הוא
שהיו • מחליו • • כן • כתב • הר"ד • ז'ל • • בשם • רבותיו • בעלי • תוספות •

ואין • אמר • דעיקר • תירוצא • ליתא • שמה • סבא • אמרי • שאין • חיוב • של • נזיקין •
אלא • בכח • וכפול • • לא • בזה • שבעה • ממילא • אלא • רוח • מלוי' • היא • פועלת •
ורואין • אותה • כאלו • היא • בכח • האדם • • אבל • היריד' • למטה • אין • בה • פועל • כלל •
אלא • מתחת • כבדה • וכו' • דא"כ • תנן • דכפסיה • לחכריה • לפני • ארי • אחאי • פטור •
הא • אייתא • הארי • הפועל • האבן • האדם • כמו • הרוח • המלוי' • התלבה • האש •
וכ"כ • דלא • דמו • אהדי • • משום • דארי • אדעתא • דנפשי' • קא • אכזי • ומ"מ • פטור •
אלא • הרוח • המלוי • הוא • בטבע • וכיון • שהיא • בשבע • רואין • אות' • כאלו • היה •
פועל • כמבעי • דהא • • א"כ • יותר • היא • בטבע • טענת • האבן • אלמטה • לפי •
שכל • עת • מהעית • מרד • למטה • אחר • שהולפה • למעל' • • והרבה • זמנים • יש •
שאין • נעשה • שום • רוח • ואפילו • מלוי • • וביון • שכן • יותר • ראוי • הוא • שיתאמר •
שהיה • טענת • האבן • למטה • פועל • האדם • כי • הוא • פועל • בהשליך • אותה •
למעלה • יותר • מן • טענת • הרוח • המלוי • הנעש' • בלי • שום • פועל • • לפיכך •

אין • אותה • שאין • לדמות • נזקי • ממון • לרונח • לענין • חיוב • מית' • משום • דרונח •
אקיל • דחמא • גביה • דלא • עשה • בו • שונג • כמו' • ואונס • כרנון • וביון • שכן • בעינן •
שבעה • פועל • תנא • • ובריה • היוקיה • קודם • שיתחיי' • מיתה • כהדיא • במחן •
דכפתי' • • לחכריה • ואסקיל • עליה • בדקא • דמיה • • דכח • ראשון • חיוב • בכח • שני •
פטור • משום • דלא • היו • גיריה • אלא • בכח • ראשון • אלא • בכח • שני • אע"פ • דכריא •
היוקיה • כיון • דלא • עבד • מעשה • ממש • אלא • בגדמא • פטור • ואילו • דכות' • לענין •
נזיקין • אלו • הניח • חפצו • חבירו • בקרקע • ואסקיל • עליה • בדקא • דמיה • • ונאכזו •
אפילו • בכח • שני • משמע • דחייב • דכה • שני • זה • בריא • חוקי' • והי' • דינא • דגרמי •
ממש • ולא • גרע • משורר • שטרותיו • של • חבירו • דחייב • • ורואי' • לגר • מדאמרי' •
כפ' • כינא • דהנל' • (דף כ"ט) • • אמר • רבה • זרק • כלי • מראש • הגג • והיו • תחתיו •
בריה • ובפסות • ונא • חר • וסילקן • או • קדם • הוא • וסילקן • פטור • דכתיב • דלא •
דשדיה • פסוק • • מפסקין • גיריה • ובהא • לא • ק"ל • כרעה • דליה • לית • ל' • דינא •
דגרמי • דליה • הוא • דאמר • דשורש • שטרותיו • של • חבירו • פטור • ואין • ק"ל • דחיי' •
וכמו • שכתב • הראשון • ז'ל • והרמב"ם • ז'ל • פס"ד מה' • חובל • וזמיק • והמפרשים •
ז'ל • לפיכך • ליתיה • לדרבנן • ולפיכך • אש • קדם • וסילקן • הוא • או • אחר • חייב • •
ואלו • דכותיה • אמרינן • בשמעתין • זרק • חן • ותרם • כירו • וכו' • אחר • ונא •
ואפילו • קדם • הוא • ונא • פטור • דכתיב • דלא • דשדא • פסקי • גיריה • אלא • דאפילו •
היכא • דפסקי • גירי • חייב • דגירי • תמונות • ודירי • נפשות • פטור • כיון • דלית • ל' •

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק הנשרפין

השום לשמיעתו ליה לר' פלגיו כדאמרינן • כן תירץ הרמב"ן ז"ל • אבל בתוספות ז"ל חמור דר' נחמיה לא פליג • אע"פ דהקדוש דחוקיה וס"ל נמי דחייבי מיתות שוגגין ודבר אחר פטור דא"ל דאמר במתכוין להרוג את זה והרג את זה שהיו חייבי כהנא • חייב חלא כלמי האסא עמיה שחייבו הכה"ן כן במקום מיתה • משום דכתי' ונתת נפש תחת נפש אבל מדמי ונדרת פטור הוא • וכן מכל ממונ אחר שנתחייב בלוחה הכאה • מכח הדין דהכה אדם ומוכה נה"מ • ומשום אחר הדין דהיה חייב • מודה דחייבי מיתות שוגגין ודבר אחר פטור • והיינו דאמרינן בפ' אלו נעדרות ונ"י חייב מ"ד חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר חייב • והא דאמר רב ארש בר אבהו בפ' שור שנגח ד' וז' (דף מ"ב) חסדים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש חסין בלשון יענשו נתכוונו ללשון עמיה לא יענשו • גרסה דפלגי אדחוקיה וכן גרסה דע"ר ז"ל ס"ס • וז"ל דלא פליג אדחוקי' וס"ס יתבאר בע"ה • ומ"מ איכא למידק אשמעיתין לתנא דבי חזקיה ונתת נפש תחת נפש למאי • מוקי לה • כיון דחייב פטור ליה מיתה וממונ • תירץ הר"ן דוד ז"ל דחוקיה לא ס"ל דר' אלעזר דאמר דמלכות שבתיה הכה"ן מדבר אלא במכות שלא במיתה • שלא היה כדי להמית בהכחשו • ולפיכך בשניהם האסא פטור עליה • כיון דמתכוין להכותו על מתנא שלא היה בו כדי להמית דפטור • אבל גרסה ודאי דכיון דלא היה בו כדי להמית שחיי' לשלם ממונ ליורשיו • כיון דמוק ללשון כוקין לא בעינן כוונה אדם מועד לעולם • וזאילו לחוקיה דפטור • בכל ענין ממונ היינו דוקא כשי' בהכחה כדי להמית • אבל כשאין בו כדי להמית אינה בכלל תכה אדם אלא בכלל כוקין הוא • ונתת נפש תחת נפש היינו ממונ כדדריש בגמרא •

דשבר חמור כהונא שלא נגמר דינו כ"ע לא פליגי וכו' • פי' לאו למימרא דכשור איכא לחלופי' ולומר דגומרין דינו שלא צפניו אדרבה קרא כי כתיב כשור כפי' והעדר דבעליו חמרה מודה יבא בעל השור וישמור על שורו אלא דרש"ב ז"ל ביא' לי' טפי טעמא דר' יהודה דאמר להיפטיבניה נגמרינן לא • כיון דרובא דכשורים נינהו כשורים דוקא • שאין שונם בהריגתו מלחוקיהם בלשנים • שיש עונם במיתתן דר' יהודה אחר דמכשירי' שישו לכיסא • לאו לחלופי' אגומרינן דינו דשור אלא • אלא לטעמא דאמר דמפסירניה נגמרינן לא • כיון דרובא דכשורים נינהו • וא"ל ובשוריים הדין פוטרינן אותן חמשים את כולם • מפני אחד שלא נגמר דינו שנתערב בהם • שאפילו היו כולם כשורים • אם נתערב שור הנסקל ביניהם • כולם שפוטרינן אפילו בלחץ חשד דבעלי חיים חשיבי ולא בטילי כדאיתא בפרק התעורבות • וז"ל דלרבנן לא פטרינן להו • אלא מיתה לומר שאין ב"ד מניין להמיתן בבין שיש ביניהם אחד שלא נגמר דינו אבל ודאי חסורים הם חיסור עולם • ונהנין כן כשאר חיסורי הנאה שאין אחד מהם למיתן שיש עוד שיסתמו כדאיתא התם בפ' התעורבות • ומה שאמרו בתוספ' ששור הנסקל אינו אסור בהנאה אלא אחר שחטא • אין קושטא הכי ואו • וכדמוכח בפ' המניח את הקדרה • אלא שם מ"מ בעינן גדול שפליגי ה"ל • תירוצא לאו מירי' • שכן שיש בו מלות הדינה אסור הוא בהנאה כדי שלא יענה את דינו • וע"ז אמרו בשור הנסקל שנתערב • עם אחרים שאסור את כולן • ובהם נמי אחריו בולד נוגח את סגנונו דיה עבד וילדה שהולך אסור למ"ד • זה וזה גורם אסור ולפיכך כולו מודו שמונה להרגו • ואין בו משום הפסד בעלים אלא שגלחוהו אם נריבין ב"ד לטרוח בהם לקיי' כן מלות סקילה חס לא •

רפ"ע"א ולר' נוגחה אסור הוא וילדה נגחו • פי' לא מטעם שדבר ירך אמו הוא אלא לומר שאף העובר עלמו שיע בלוחה נגחיה וענין עובר ירך אמו לא שייך אלא כשנגחיה • ולכנסו עבדו ונגמרו דינה כשהיא מעוברת שהעובר באסור עמה למ"ד • עובר ירך אמו • והכי מובא שוגגין • דהבא • הלכך אין להוכיח מכלל דרבא ז"ל • עובר ירך אמו • כמו שחשבו רבים • ומאי דסלקא שמעתי דעובר ירך אמו • לא לפסוק הלכה הוא • אלא לפרש כן בהדיא • ואפשר להעמידה כר' אלעזר אע"פ דק"ל בעלמא דהלכה כר' יהושע דשבר • לאו דאין אמו הוא וכדאיתא בפ' ואלו טרפות (דף נ"ב) לא שבתם ז"ל אחר דק"ל • וז"ל דאפילו למחן • דלית ליה עובר ירך אמו • הבא מודה כשנגמרה דינה • גם על העובר נגמרה דינה כולו כשהדיינין אסורין בוגות • וזאמרינן את דינה להרגו עליה • ועל כל מה שכתובה גומרינן את הדין • דלא דמי ליסור הבא מחליו • על הכהמה • כגון טרפות שאין ליסור הכא עסק בולד כלל וכשהיא גוזה • אפשר למיתו עובר לאו ירך אמו הוא • וכן הוא •

ע"ב ש"ב מותר לרבה חמור הוא מותר לרבה קל • פי' אדוקתו בתעניתו כל חייבי מיתות • ש"מ דבשאר מיתות חוץ תרומה שאי אתה יכול להמיתן אלא בלוחה מיתה הכתוב • כן עסקינן • ובדקתני כדלוי הנסקלין בגדפין • • ובין שכן אינו כיון שיא המותר לרבה חמור מותר לרבה קל • שכתב התורה דאסור הוא מות • ואי אתה יכול להמיתו אלא בלוחה מיתה הכתובה בו • דבשלמא גבי רונח • אפילו נאמר שהמותר לחמור לא יא מותר לקל מ"מ גזירת

הכתוב הוא להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ואפילו מיתה חמורה מהר • בדכתי' ולא ירחק לא יופר • כי אם בדם שופכו • אבל כשאר מיתות דבעינן קרא בדכתיב אינו בדין • • וא"ל ואפילו נאמר שהמותר לרבה חמור הוא מותר לרבה קל • ואינו מותר להתיר מ"מ חיי מיתות חייבי המיתה הכתובה בו • והיה רמזו לנו לומר שיהיה פטור כדאמרינן בבבא יד העדים • דבעינן קרא בדכתי' • וז"ל דבשלמא אי חמור בן שמעון לרבה חמור הוא מותר לרבה קל • כדכתי' • מיתה זו משעת הקדשה • וא"ל שאין זו המיתה • שחייבה תורה • מ"מ במקום שכתובה הקלה בחמורה אינו מבטלה זו את זו • שהקלה בכלל החמורה • ולפיכך ידונו בקלה • דלאו כיון אחר דיינינן ליה אלא בחלק מן הדין • שלו שכתב על יד התעורבות שכתבו המיתות • ויש בכלל חמשים מנה • • כן תירץ הר"ן דוד ז"ל • ואינו חומר דכי נתעטשו שחר חייבי מיתות • שלא להמיתן חלא במיתה הכתובה כן • היינו דוקא שלא להשגיח • מקלה לחמורה כדעבידנן • גבי רונח • אבל מחמור • לקלה פשיטא דכובל נשקיה כל היבא דאמר דמותר לרבה חמור הוא מותר לרבה קל • • כגון שהתירו לו סס • גרסה דהא דלמ"ד התירא סתם • התירא ה"א כן פור מודה כשהתירו לו לחמור • שהא מותר לקלה דכ"ה הוא • וא"ל כי אמר' כגון שהתירו לו סס • לאו דוקא אלא לומר דאיכא מ"ד דהתירא סתם • התיר' ה"א ולידיו • ודאי מותר לרבה חמור • מותר לרבה קל • דאפילו בהתירא סתם • שכתב לומר היינו כשור שהיה קלה חסותן מ"ד דהתירא ה"א • • ואיכא מ"ד דהתירא סתם • שהיה מותר לרבה חמור • מפני שהוא נשנה לו את הדין ואינו מקפיד על דבריו • וא"ל דוקא חמור כגון שכתבו בו סס • דמותר לרבה חמור • ל"ע לאו הוא מותר לרבה קל •

רפ"א ע"ב מתניתין מי שנקא וסע ב"ד כובסין אותו לכיסא • יס לדיקדק בזה וכל הסגור • במשנתו בכיס' • ובקלאו פוגעין בו אם הם מתקבצין חבשים בענין שחמור • ב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין • • או אם הם הלכה למשה מסיני • ומשמע ודאי דהלכה למשה מסיני • הם דאם אחריו כבועו ארמית • שהיא הלכה למשה מסיני • כדאמר ליה כהנא למשה דלא חמר • • ומדבריהם מטעם מכין ועונשין • ח"ל דטעם מכין ועונשין ליתיה • אלא לטורח שעה למרחית הכ"ד • אבל לפעוץ פקעה קבועה • אין לו שוין נביא רשאי להדס • דבר ומלוא עולמית • וכ"ל לחדש מיתה • למי שאינו ממוי • לא חקקה עולמי • • לפיכך כהנא דע"ב • כל אלו השניות בהשגתינו הל"ל • • והיינו דבא דגונב את הקסוה אחריו • בנח' היבא רמזו • ולא יבואו לראות ככלל את הקודש • ואע"פ דפסטי' דקדק מיידי במילי • אחריתי' מ"מ משמע דאורית' היא מהלכה למשה מסיני • • וכן לפינן מי' שלקח וסע • מתמותת רעע דעא אלמא דמלחוריותא • נינהו דמי' מדברין • לא היה להו למימר מחלן • • ובהרנ' כפסות שלא בעדים • אע"פ דלא אמרינן בהרנ' היבא רמזו • משום דפסות הוא להם מקרא דכתיב ולא יבואר כי אם בדם שופכו • שאחר שיש עידי אותם שדרג אין פוטרינן אותו • • וא"ל ח"ל ה"ל הלכה למשה מסיני • הם ח"ל ה"ן גופי פור • ואי הכי איכא אחריו לקמן • מי' איכא מירי' דרמחל פטריה • ואכן קטלינן ליה ואקשינן ולא רחא חזק • מי' שיקה וסנה הגונב את הקסוה המקלל כקוסם • והאיכא הבעול ארמית • דאלמא דכל הני חנן קטלינן לאו • ודמחל פטריה ואי ה"ל • מ"מ לא פטריהו • דמחל • • ויש מתירין דלקמן הכי פירוש ומי' איכא מירי' דמחל פטריה • שלא יבא כיון הסגל דרין • ואכן קטלינן ליה כלל • ב"ד • שהקלאו פוגעין • • ובתירין • • וזה קשה מה שקלאו מכונסין אותו לכיסא דהתם ע"ב • ב"ד הוא נהרג • • אלא שיש בזה לומר דהא דלא מיקריא מיתה ב"ד דמחיל הוא שמת • • ועובר איכא למידק לתירין • • וז"ל דאמרין בגמרא דגברא דקרקט לא הוא דחייב מיתה • בדי שמים • מ"מ • עדיין לא מלינו בכל שחר חייב כריתות • שהיה מותר להרוג אותו דרך הפקר • • ולי' גרסה דס"ל • לתקשה הכי וה"ק • ודאי מילי • טובא נאמר למשה מסיני • דאיכא כהן דמו בקרא כשעורין • מחינין • • חנינין • • ושאר דיני מלות • אבל מ"מ אינו כגון לומר • שיהיה מיתה • בדי אדם נאמר למשה כסני • • ולא יבא בו חז' דמיתה במורה • • או חייב מיתה • בדי שמים • ואין שכן כי חייב מיתה • נדאורייתא • • והכנים פוגעין את מוחו בגזירין • ולא יבא בו חייב מיתה • נדאורייתא • • והקשו לו ולא הסתכן מי' שלקח וסע • כונסין אותו • • לביסא דרמחל' • פטריה • ואכן קטלינן ליה דמקשה • • ד"ה • בכל חייבי תלקיות • כחובל בגלה • או חזיר • • ותירין לו הא אחר' • וימיה חמור • • כן בתקיות • של כריתות • • עסקי' • דגברא דר קטלה הוא דאיכא מיתה • בדי שמים • • ואזר והקשה • • לו והאיכא נגב • את הקסוה • דלית בה מיתה • בדי שמים • ואכן קטלינן ליה • • ומירין ליה דהא רמזו בקרא דולא • יבואו לראות • • ולדברי הרמב"ן ז"ל • איכא בה מיתה • בדי שמים • • וא"ל דא"ל כי מן לקמן כל חייבי מיתות • בדי שמים • אחא לא מני בגונב • את הקסוה • • ותירין הרב • ז"ל • דהני דלקמן • הם שיש בהם מיתה • בדי שמים • • ואין בהם מיתה • בדי אדם • • אבל בגונב את הקסוה • הא איכא מיתה • בדי אדם • • והקשה עליו תלמידו • ד"ר דוד • • ז"ל • והא איכא טעם • ששם עס אותו • שבתיה • ומימיה • בדי אדם •

לכן

五

כתבת 9 ט א

לפנים אפילו לא שמים. וי"ל דמסתכל לה כשנשחט ועוד ויחזק שיעור
השחייה הדק כינורא ודכי מוקי לה תסם כס' דיעות הטומאה (דף ט"ו) א"כ
דפס' דתנא כגון שגג על הכנים ואיזר על העבוד; ויחתי"י ויפרעי
דאס. אמרו בדיקסא דדכי בדרייתא דחסיב דהו בנתיב. אינו חייב
דאס על עבוד תמה דאכרי בעלמא דאין חייביב משום שטין וין ופרעי
דאס אלא דתנא ושייר דדכי גמי תנא ושייר ביוגק וכולל דלא חסיב לכולא
עבודות דלא מחי' כיו דלא הו עבודות תמות; אשר ירמונו י"ל
שעתידין לתרום הכתום דדבר. מחא קרא גמי ליפיון בעלמא דקדשים
שלא חורמו ודלא כמי שארמו דמיין. קרא אשיריפיון אלא כן דאס
משע' הרהס ודאין שחמט לבארה דלאן דרמו לשבצר שחט ודכי אמרי
דמחט לעשר על העמידין לתרום. וי"ל דירמונו לשון עת' הוא אלא דהאס

חרושי סנהדרין להר"ן ויל פרק הנשרפין

כל או שלמדנו למעלה • וליכא למימר דטעמא דמילתא מפני שבעל חס
הוא ענין אחר וכן משילה וזה שלמדנו למעלה הוא חסו ענין בתיאור
דהיינו דין טומאה וטבל שהוא בשרותא • אלא מטמא שמתא נהר
פסול הגוף מפסול הגוף קדש פסול • וזהו מקדש פסול • וזהו
דאכתי ה"ל למילוף מותר חלול דחיד • מחלול דחיד קדש פסול • וזהו
דהו להו ארבעה כמו בטמא ששטם • דרבינא דאחר לעיל חלול דרבי
מחלול דרביס עדיף • דהשתא הוה ליה למימר דחלול דחיד עדיף ליה •
והיכא דמימר דכיון דכמות כתיב • אף קדש • חלל לשעבר והכא כתיב
ולא יחלל • להכא לא דמו אהדדי כ"כ • ופסול הגוף מפסול הגוף עדיף ליה
כיון דגבי נזיר לא נפיש • מדע שהרי פסול הגוף לעצמו הוא מכריע
שחלה היו אחרים מתרות • הוה ליה למילף שכן פסול הגוף •

בתבתי כפ"כ • למה לא למדו מן הכתוב המפורש בתורה • דאשכחם אל
מפרשו וגו' • וזה הארכנו כל הנזק ע"ל •
דף פד ע"א לעמידה • בחרתיו ולא לסיבה • פי' אבל
לא אחריו דכיון דלח נבחר הוה ליה
זר ואחר מר זר ששטם כמותה דלא אחריו הכי • אלא בשאמר הכתוב
והיתה לו כהונת עולם לומר • שאלו בנדיס עליהם • חין שם כהונה
עליהם אלא וזה • אבל בשאמר שלא נבחר בישיבה • חין בששטם שיהא זה
אלא שאינו מן הסוכה • ודרך דס"ז • אלא שג"מ חסו נבדיס
לחורן זה ובעיקר נסחאות סוכות • וזרין דה"ל זר • ומחוסר בנדיס
ושלא רחוק ולא גרסינן שמוי יין ועוין שם • הא • דאחריו בו ולא
בבעל חסו בו ולא במשילה • היכא למידק למה לא דרשו • כמו כן • ללמד

סליק פרק הנשרפין

פרק הנחנקין

שנו ולא שאין להם חלק לע"כ • שנגשן חמור וכדפרישנא • ש"מ • כל
היכא דליכא אכילה סתם לאו מיתה הוה • וזו"ה כתיב וזו"ה כי יכה
כל נפש אדם מות ימות והיה הבא • וזהו הכא • דמיתה הוה • י"ל
דהיינו לאו הכא • סתם הוה • דכיון דכתיב נפש הבא • של מיתה משמע לא
הכא • שיש בה חבורה כשיש לדרוש באכין שהוא נכד על חבורה כלא מית
וקדא דחיס כי יכה כל נפש לא דרשינן ליה באכין • משום דהא ליכא קדא
אחריו • דרשינן ליה באכין בסמוך דהיינו ומכא דחיס ימות ומיחמין גיה
להורג נפש לכל דהו נפש וכדדרשינן ליה בפ' הנשרפין • איש דבר
מזבז חין קטן לא • כך הוה נגדס הספרים וליכא חלון דנדרים חיס דבר
מזבז חין קטן לא • והקשו על גרסא זו ומשום דקי"ל דהקדש הכתוב אשה
לאיש לכל עונשין שכתורה • וליכא קדש דכיון דכתיב חיס חית לן
למשמטי אשה שלא אחרו הכתוב חס לאיש לכל עונשין שכתורה לא
שכתוב סתם • ח"כ כלשון זכר • וכדכתיבנא לעיל בפ' ד' מיתות • ר' יוחנן
אומר משמע שיהיה ומשמע אחד בפני עצמו והכי ק"ל בפ' השא במנינא
(דף יד) • גבי חס בתלוי עמו • וזו"ה • רב • לא שבק לבדיה למשקל
סילוח • משמע ודאי דר"פ לא פליג אהיקשא • דלעיל דמוכחנא • מיתה
דמה מכה כהנה לרפואה פטור • והיינו פטור ומותר • ח"ה מכה חס פטור
דהיינו פטור ומותר • דר"פ לאו בגוונא • דלפונא קאמר למיתות • הילכך
הקדש דם מותר לאכיל • וז"ל ביהושע לשגגת חק • דלמלא לא תהיה
רפואה לאכיל • ח"כ ח"ה לאחר גמי יא חסור להקדש דשחא ויהרגו ויהי
נגנת סוף שפעת • דביס יקדש שהקדש חסות מיתות החול • כשהיא בטעות
ולא בהקדש בלבד • ליכא ספק הרג חס בלבד דבר של רפואה • יש דך לומר
כן שכולן הם סכנה לחולה • שאפשר שסם זה חס יטעה הרופא • ויהיה
החולה • לא ע"כ חית לן למימר שהרופא המומחה כשיטעה ברפואתו חסו
שוגג חסו חסו שברשות הוא מרפא • כדאמרין בפ' החובל • שכתבה רשות
לרפואה לרפואה ואין לו • חסו חסו חסו חסו • כדאמרין בדיון • שטעה
דליכי • אנשים וז"ל התקין את חבורו בהסכמת הרופא פטור ומותר • ח"כ
דליכא שגגת הרג חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שרי • וטעמא דרב דלא חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
דלמלא חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הסילוח ויחללוהו במקום אחר • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
לאחר • אבל אפשר לחסור להקדש לאכיל • מההיא טעמא דסילוח • שפעת
יטעה בהקדש ולא יכין בוודור • ויטעה חבורה שלא לגור • וליכא שגגת
חקן • אבל לאחר דליכא חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
וכן הוה • ושגגת לאו דאחריו דמותר • פי' • בתוספתא • שהוא דבר שאין
מתכוין ומותר באסור • לאו כדאמרין לגבי כלום • מוכרי כסות מוכרין
כדרכן • אבל באיסור מיתה לא הוה דבר שאין מתכוין • ואשכ"ה דהוה
דבר שאין מתכוין • באיסור מיתה • דהיינו איסור שבת • דליכא סקילה ה"ט
משום דמלאכת מחשבת • אסרה • תורה • והיינו דאחריו • לעיל • דר' • מיתות
חומר בשאר מלות • והכא • דבשאר מלות • שגג • בלא מתכוין • חייב • מש"כ
בשבת • ואשכ"ה • שפי' • שס' • לענין חלבים ועריות • מפני שכבר נהנה מ"מ
חין ריחיה • וינחה מן הכלל • שהרי חייב • עליה • תורה • גלות • חסו חסו חסו חסו
לא מיירי • אלא בדבר שגגת חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שלי ד' דלי חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
דמלאכת מחשבת • אסרה • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
רישיה • ומ"מ • קא • מקשה • דהוה איסור • לגבי • שבת • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
לאו חסו • כי הוה פסיק • רישיה • אסור • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
דשגגת לאו חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ש"מ •

ע"ב גרסת • רוב הספרים לסדר פרק זה • אחר פרק הנשרפין
לפי שס' פירשו מלות הנשרפין • והנהרין
וכפרק זה סיימו דין חק • שהוא אחר • השלשה
מיתות הראשונות • ואחר כך פרק חלק • אבל סדר המשנה חסו כן
סבסדר הפרקים • כולן הוא לפרש חסו חסו חסו חסו • והנהרין
והנחנקין • בסדרן של חסו חסו חסו חסו • דפליגי עליה דרבי • שמעון • דאחריו סקילה
שריפה הרב וחנק • וכבר כתבנו למעלה • בפרק בן סורר ומורה • שהוא
לשטל • חסו חסו חסו חסו • פרק הנשרפין • ונחותו • פרק שט • דין
הנהרין • דהיינו רוכה • ואשכ"ה • עיר הנדחת • ופירשו דין הרוגה • ואחר כך
דלי לפרש דין עיר הנדחת • שהוא בסוף • קודם • שפרש • דין הנחנקין • ודין
עיר הנדחת • הוא בפרק חלק • לפיכך מסדר הרי"ף • חסו חסו חסו חסו • פרק חלק • קודם
עיר הנדחת • והכי מוכח בפרק קמא דמכות • דאחריו חסו חסו חסו חסו • דפנא כל
היומין • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ואחר שפרש • דין חסו חסו חסו חסו • ואחר כך דין חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
זה משמע • שכל חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ואלו שאין להם חלק לעולם הבא • בין רוכה • חסו חסו חסו חסו • עיר הנדחת • חסו חסו חסו חסו
שפירטו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הבא • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
האחרים • שאין להם חלק • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
עיר הנדחת • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
וגו' • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
אנשי עיר הנדחת • ואלו חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
וכו' • כדרך • שחסינו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
דבר למשפט • שלשה חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
של דין עיר הנדחת • להקדים • הפסוקים • ולדרוש • חסו חסו חסו חסו • על כל דבר • ודבר
וחף • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
אחר • שחסינו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
לכו כפרה • ודלי • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
אירא עיר הנדחת • כל עובדי ע"ה חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ח"ה • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ואי חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הנכון • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הנידון • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
חלו חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
לע"כ • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
כיוצא בכן • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הנזקין • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שעדין • כשאר • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
הנשרפין • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
כמו • שפירטנו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שחסינו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שנעדר • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
באחרים • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
שנו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
ושנו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
וע"ה • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו
מנה חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו • חסו חסו חסו חסו

כב

ע"ב ומה מכה שפסה בו שלא בעמד בעמד לא חייב בו

למחר מיתה וכו' • אין נפרט דטעם דמכ

דף פו ע"א **אנא** מונחל בידו קאמובא • תשמע תהבא לכחור
דכי ימחא לא תשמע פרט למכו • אלא ונחל

דכי יתגדל לא תשתע פרט למכור אלא ונתחיל

2 2 ט ב חכל

דף פה ע"א והאמר רב ששת בייסורין ומת חייב • פג
היה הגירסא בכל הספרים • ופירוש

בוסת לבני המשפחה אף כחן מע"ס שהוא גברא קטילא יס בוסת לבני

1870

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק הנחנקין

והמכירה יחד או על המכירה שחזר הנגבה ומתא לא נפקא מינה מדי
לגבי נגב לענין חיוב מיתה שמת כנגב ומכר הוא נהרג אבל לענין
העדים נפקא מינה אם נהרגו עידי הנגבה אם לא וזהו שחלקו בעידי
הנגבה ומשני שחזר הענין יונא להם המחלוקות לענין מלקות בחלקו
במלקות לענין העדים דר' יוחנן דאמר נהרגו ס"ל דלוי לוקין וחוקיה
ס"ל אין נהרגין ולוקין • ודאי שאף מלקות הנגב בכלל מחלוקות זה לא
דנקט כולא מילתא בעדים • והר"ן הלוי ז"ל דוחה בקושיא זו אחרי לא
פליגי כנגב ענינו אי לוי לא לוי משום דהא דפליגי בעדים משום
דברבא אשמעינן בעדים משני סהם ראוי לקנות מלאו סהם כמו בעדי
של בן גרושה וכן חלונו • והא לא מחזור דהא בגמרא מילתא חיוב מלקות
העדים מחיוב הנג • ענינו דלמחרין ואי חיוב לא לוי חיוב היכי לוי • זו
היא השטה הנכונה • שכתב הר"ן דוד ז"ל מפי הרמב"ן ז"ל • ובחלוקות
בין סורר ומורה שנים אומרים בפנינו נגב ושלם אומרים בפנינו אכל •
פי' דלא תימא כעילי נגבה של בן סורר ומורה הכל מודים שהנגבה
לענינה היא לעומדת לחיוב אותו ממון דלית דבר היכי דפליגי לענין מלקות
בנגבה כגם אם היא התחלה לחיוב מיתה ופטור מן המלקות חק בנגבה
של בן סורר ומורה כך הם חלוקים אם היא התחלה לחיוב המיתה שאינו
חיוב חלל נגבה ואכל ואינו מחייב ממון על הנגבה והא חלל אחי
לאשמועינן •

רפ פט"א דבר זו הדבה

והוא שכן נגב נגדה ששט"פ שאינו חולק על דבר הכתוב בתורה חלל
בהל' למי יעשה וכן ממחר • וכיון שכן משמע ודאי שאינו נעשה וכן ממחר
על דבר שהוא מדברי סופרים ר"ל מתקנת חכמים כגון מה שחלקו לסיוג
מלת התורה שח"כ למת לכו לרבו • מדבר הלכה למשה מסיני לרבות
תקנת דרבנן מדבר וכו' ס"ל • ולעבור על דברי סופרים דלמחרין
במחנה • היינו דוקא על הל' • דלמחרין חמש טוטפות שבתפילין ודאי
הלכה למשה מסיני היא • טוטפות חלל דרבנן עשו רמז בטט בכפתי ופס
באפריקי • וכדאיתא בריש מכלילין ור' שמעון גמ' דלמחר דחפילו על
דקדוק אחד מדברי סופרים שמשע וכן ממחר אינו ר"ל דקדוק דרבנן
אלא דבר ה' הנלמד מק"ו או מנ"ט או מחמת מהי"ג מדות שהמור בדרשת
בס' דהא היו מדאורייתא ממש והמדרש היו מדרבנן ור"ל לדבר דלמחר
בפ' חלק אפילו אתר כל התור' מסיני חזן מדקדוק זה חזן מנ"ט • וזהו
בי דבר ר"י בזה • חלל דקדוק נאמר על דבר תור' כנלמד בחמת מהי"ג
במדות דרבנן ומה שחדש בחטוב ונגלה נעשה וכן ממחר דל' לפ"ו
מאי דכתיב בקרא דוקן ממחר ושמרת לעשות ככל אשר יורוך ולא תסור
מן דברך אשר יצוהך וכו' איכא לאו ועשה וא"כ בכל איסור דרבנן
איכא לאו ועשה ולמה הקלו דבר של דרישה ספקיו לקולא והיו תור'
שלימה היא • ואע"פ דאיכא למיתר בהא דמשיקור כי תקני חכמים
תקנותיהם תקטם על מנת כך שכלל לקולא מ"ל לא משמע הכי מדלמחר
בפ' כירה האי מאן דעבר חדרבנן שרי למקרייה עברינא כמאן כי האי
תנא וכו' • אם הוא עובר על עשה ועל לא תעשה שבתורה אין לך עברינא
גדול מזה • ולא תיקם לך במאי דלמחרין בעלמא • היכן נזיל חלל תסור
דמשמע לבחורה דמדאורייתא הוא דהייא אסתכחא בעלמא הוא דהיי
איתא בפר' • מי שמתו מדבר כל ימיו דרבנן • אלא דלא תסור אסתכחא
אלמא דאסתכחא ניכר כלומה שחזר סתכחא מסרן לחכמים נקבלת
התורה ובפירושה כמו כן • יש למנוע להם כמה שהם מתקנים לעשו סייג
לתורה • וראיה עוד מדלפנינו בגמרא על מאי דלמחרין • היכן נזיל חז
חזר מלא תסור וחד חזר משאל חז"ק ויגד • אלמא דליקן תורה ממש לא
שהאדם חייב להסתכל בקטנותיהם וכדלמחרין כימות גבי שניות לעריה
ושמרתם את שמרתיו עשו שמרתו למשמרתו • לא יראה הדבר תורה •
וזו היא שיטת הרמב"ן ז"ל ויפה דבריו הם בספר המלות וס' הקסם
קוסיות רבות נגד סדרות הרמב"ן ז"ל • ר' יהודה אומר על דבר
שעיקרו מדברי מורה ופירושו מ"ס • לבחורה משמע דר' יהודה בא
למשט בדברי ר"ל דלפילו בדבר שדונו כרת ושנגנו חטאת אינו חיוב לא
על דבר שעיקרו מדברי תורה • ופירושו מ"ס • וכן אין גריך • סיהא ודונו
כרת ושנגנו חטאת • סיהא אחרו לפנינו • ואנו אין לנו חלל תפילין וחליבת
דר' יהודה • וא"כ נלמדך לומר דבריהם לעיל דרדשינן כי יפלא ולקמן
גמי דמתרגמינן לה אליבא דר' יוחנן דוקא היא ולא ר' יהודה • ור"ל
קסיה למאי דריש ר' יהודה בוליה קרא דבר יפלא וגו' • שחזר שאין לנו לא
תפילין קרא דבין דם לבין דין לדין בין גפ' לנגע דברי ריב' בשעריך
למאי דרדשינן ליה • ובתוספת' דחקו ודלמחר דר' יהודה הגיו קרלי לא
מוקים לכו בוקן ממחר סיהא חיוב על כולן • אלא שמתנה היא לשמוע להן
בכל אותן דייקן שכוללן • כל מלות שמתנה אכל בחיוב וכן ממחר בתיב
ע"פ התורה אשר יצוהך אשר יעשה ואשר יצוהך לא תעשה ולא תסור וגו'
והאיש אשר יעשה בודן וכו' לומר שלא חיוב הכתוב חלל עד דליבא תורה
ויורק

אכל עידי נגבה שכלו קודם שחזר • ודאי ליכא למיתר דנהרגין דהשתא
ודאי לא לוקטל קח אחריו יימר דמזיבין • וטורח • חוקיה בעדים
האחרונים של בן סורר ומורה • כלומר שכל שטמו של חוקיה אינו חלל
תסור דבר ולא חזי דבר וגבי נגבה ומכירה הוא דלית לן למיתר חזי דבר
מפני שעידי נגבה ויעדי המכירה • שניהן באין להרגו שחזר שניהן הוא
נהרג ויעדי נגבה אין עושין בו כלום אלא עס עידי המכירה שאין מחייבין
אותו לענין לא מחוק ולא מלקות • אבל בעדים של בן סורר ומורה אע"פ
שהראשונים והאחרונים גריבין למיתתו כדלמחרן לעיל • וזהו שלקן בפניכם
מ"ל הראשונים עושין בו ענין לענין שמחייבין לו מלקות וכיון שהם אין
גריבין לעדים האחרונים אין זה חזי דבר לא דבר בענין שחזר בפ' מרובה
בשנים אומרים קדם ושנים אומרים בעל דל' דע"פ דע"פ ביאה וכו' • דבר
הוא והענין הוא שחזר שהראשונים עשו דבר לענין החיוב • כאלו בא על
האחרונים שפליגיהם מיתה התורה בתנאי • סיהא • אותו התעשה קודם כמו
ביאה שלאחר קידושין •

ע"ב מתקפה רה

בכאן • פי' השתא הדריגן למיתר דפלוגתא דחוקיה • ויחזק לנו בדבר
ולא חזי דבר פליגי דה"ל אית לן למיתר • בעידי נגבה • דלא גריבין לעידי
מכירה • משום דעידי נגבה גומרין את עדותן לענין המלקות • משום
דקס"ג סנהדרין את הנפש משעת נגבה הוא לוקה שוחר • על לא תנגבו •
וכ"ל דקסדר חוקיה דלא לוי • פי' משום דאיכא לסקוקי כזה המלקות
במשמעות • דקרא דלמחר וגו' • וזהו שחזר וכו' • סיהא • על שתיים
מיתה מיתה על שני המשעים שאם יגנוב וימכור סיהא חיוב • על שתיים
מיתה והלאו של לא תנגבו הוא אזהרה למיתת ב"ד • ואין לוקין עליו • וזהו
דעת האומר שאין בו מלקות • וזהו לוקה ס"ל • שלא על הנגבה ועל
המכירה הוא נהרג • אלא על המכירה שלאחר הנגבה • אבל הנגב לחודה
קרי ואין בו מיתה אלא גומרת היא למלקות • וכך הוא משמעות הכתוב
וגנוב חס אם מכרו אה"כ מות יומת • ובהא מילתא פליגי חוקיה • ור'
יוחנן בלוקין והיא הנוגעת לחלוק ביניהם אם נהרגין אם לאו דלפוס רל
שפא פלוגתיהו היא בעידי נגבה בלמוד דבעידי מכירה • כ"ע לא פליגי
דנהרגין וטעמא דחוקי' • דאין נהרגין משום דנגב' לחודה קיימה לחייבם
מלקות וכן האשם הוא הם פטורים ממיתה דמנו אומרי' • להלקות נאמי •
וטעמיה דר' יוחנן דלמחר נהרגין • משום דנגבה אחתהא • דמכירה היא
שעל שניהם הוא חיוב מיתה ואין על הנגבה לבדה חיוב של כלום ומשום
ה"ק דאין לוקין • תפליים וחוקיה הוא דלמחר לוקין מדלמחר חוקיה אין
בנהרגין • אין להכרח מדברי חוקיה ענינו שאפשר לומר • שאין נהרגין
ואין לוקין משום חזי דבר הוא שאין עידי נגבה באין למלקות אלא להחיל
בו חיוב מיתה • והיא הנוגעת שאין לוקין שאין מחייבין אותו מלקות •

אבל ההבדל הוא מדברי ר' יוחנן דלמחר נהרגין דכאן שהן נהרגין • ודאי
אין לוקין בלמחרת ואין וא"כ ה"ל למיתר דמתייבין דר' יוחנן דלמחר אין
לוקין ומיתה דחוקיה ס"ל לוקין חלל • שלפי שהיו עסקין בדברי חוקיה
לכבריה שהוא סדר שולקין התחילו בדברי חוקיה שהוא סדר שולקין אבל
האזהרה • היא מר' יוחנן משום דה"ל לאו שניתן לאזהר מית' ב"ד ואין לוקין
עליו • ואי חיוב לא לוי חיוב הכי לוי • פי' לאו למיתר דכל היכא דלוי
לא לוי • איכא לא לוי דהא אם העידו שנים שהוא בן גרושה או בן חלונו
והוא אינו לוי לוי ואינו לא לוי • אלא הבהנה לומר • דכיון שקדמך ר' יוחנן
על עידי הנגבה • שאין נהרגין ארי למלת דעתו דנגבה אחתהא דמכירה
היא שעל שניהם הוא נהרג ואין חיוב מלקות על הנגבה • משום לא תנגבו
דהוי ליה לאו שניתן לאזהר מיתה ב"ד • ואין לוקין עליו ואי חיוב לא לוי
איכא הכי לוי • שאלו הם בני מיתה הם על עדות הנגבה מחזק • שיש בה
חיוב מיתה • שחזר שאין המלקות בעדותן מלאו של לא תנגבו • לפי שהוא
ניתן לאזהר מיתה ב"ד • א"כ אחתהא במכירה הם • ואפילו אם עידי
הנגבה חילם בני מיתה • כגון שלא כלא עמיהם • עידי מכירה • אפ"ה אינן
לוקין דכיון דנגבה אחתהא דמכירה היא ארי לא הוסיף עדותן כלום
ואינו כפי שילקו בו • דל' דלמחרין בעדים ומהמין שהן לוקין • בעדות
של בן גרושה או בן חלונו • והא כשהעידו עדות של כלום אבל חלו לא • טירו
עדות של כלום דנגבה בלא מכירה • לאו כלום היא • למ' דנגב' אחתהא
דמכירה היא • והרי זה כדבר גמור דר' יוחנן דלמחר נהרגין הוא דלמחר
אין לוקין ומחר יוחנן דלמחר אין לוקין חוקי' • הוא דלמחר לוקין וכיון דס"ל
לוקין א"ל לומר בעידי מכירה • שלא יהו נהרגין • דכיון דעידי נגבה לא
גריבין לעידי מכירה עדותן עלות שלימה • כענין עדים האחרונים • של בן
סורר ומורה וכדפרישנא • אלא ודאי בשחזר חוקיה אין נהרגין • על עידי
נגבה דוקא הוא אומר • מפני שאין חיוב מיתה עליה • אלא על המכירה
שחזר בנגבה הוא החיובי • דלמחר' לטעמיה דחוקי' • נגבה לחוד • קיימה
ומכיר' לחוד • קיימה • וכדפרישנא לעיל • ומעתה נסתלקה הקושיא • הקשינו
למלה • דלמחרין בעדים ליפלו בנגב ענינו אם לוקה • או אינו לוקה לפי
שכבר פירשנו שהמלקות חלו • בהמשעות הכתוב אם חיוב מיתה על הנגבה

חרושי סנהדרין להר"ן וזל פרק הנחנקין

לג

וירוד כדכדוש ר' יהודה . וזה אינו מחזור שכל הפרשה כדון וזקן ממרא
הוא . וטור קשה האלף נאמר לדברי ר' יהודה . שלא חייב הכתוב מיתה
במחלוקת וזקן ממרא . אלא בתפילין בלבד . ועוד דאמרינן לקמן על וזקן
ממרא אין מחלוקת לו . כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל והיאך ירבו מחלוקת
בשני תפילין בלבד . ועוד דא"כ דר' יהודה כאל למעט בדר"מ א"כ
שמע דר"מ לא כתי עיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים אלא
בכל דבר שיהא ודנו כרת ושגגתו חטאת חייב ואפילו היה הדבר מפורש
בתורה והא ליתא דדבר מפורש בתורה וזל קרי כי דבר הוא ולא שייך ביה
דבר של הוראה וכדאיתא במס' הוריות ואין בו חיוב לזקן ממרא ומשנה
שלימה שנינו חומר בדברי סופרים מדברי תורה האומר אין תפילין מן
התורה פטור ודאי דהך רישא ד"ה הו' לענין החומר שיש בדברי סופרי
מדברי תורה אע"פ דסיפא דמתניתין לאו ד"ה הו' לענין חמש טוטפות
שבתפילין . והדרך המחזור בזה שנאמר דר' יהודה לרבותא על דברי
ר"מ לומר שלא דבר שדונו כרת בלבד הוא חייב אלא על כל דבר שעיקרו
מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים בין סו' הדבר ההוא בכרת או
בלאו או אפילו בשעה והבי מוכח לישנא דר' יהודה דאמר על דבר שעיקרו
מד"מ ופירושו מד"ס דלאו כל למעט היה לו לומר אינו חייב אלא על
דבר שעיקרו מד"מ וכו' ולפי שהיה מרבה כל דבר אמרינן לקמן ואנו אין
לנו אלא תפילין וחליבא דר' יהודה כלומר דלא כתי ודנו כרת ושגגתו
חטאת דוקא דאפילו בחייבי עשה מחייב מיתה לזקן ממרא אין לנו אלא
תפילין למעט שאר חייבי עשה וכדפרישנן לקמן שבעין סו' בו כדי
להוסיף ואם הוסיף גורע . שם הורה על חייבי עשה בחיוב גדול ודבר
שפטר מנייתו או מחטאתו או בחיוב מלכות עשה בכה"פ ודאי הו' פטור
דכח ולא תעשה הוא וזקן כענין שורה לעשות . אלא כשחורה להניח חמ
במים בתפילין הוא עשה מעשה לעבור על ד"מ ולפי שיהא וז' דר' יהודה
מרבה כל דבר במאי פליגי עליה ר' שמעון דאמר דאפילו דקדוק אחד
מד"ס ואין לפרש דר"ס מרבה אפילו דבר שהוא מדרכין דהא כתיבא
לפי דכולהו מודו דנאיסור דרבנן ותקנוהיהם לית בה דין וזקן ממרא
לשון דר"ס היינו דבר הללנו בה"מ ר"ה מדות ודאמרינן בפ"ה חלק אפילו
אחר כל התורה כולה מסיני חון מדקדוק זה חון מג"ש וז' עליו הכתוב
אומר כי דבר י"י בזה . והבי מוכח בזה בספרי דאמרינן בנח דסתם
ספרי ר' שמעון ואמרינן התם על דברי תורה חייב ואינו חיי' על דברי
סופרים כלומר על מה שהוא מן התורה כהלכה למעט מסיני הוא חייב
מיתה משום וזקן ממרא ואינו חיי' ל דבר שהוא מדרכין דסיני דברי
סופרים ואין לפרש דברי סופרים דהתם הל"מ דכ"ע סברי הלכ' למשה
מסיני היינו דברי תורה . וא"כ ספיר מוכחין מהתם דר' שמעון ס"ל
דאין חייב על איסורין דרבנן וכיון שכן במאי פליגי ר"ס דאין לומר דמ'
בכתוב בתורה עיקרו וזקן לדבריו דז"ל קרי כי דבר הוא כדאיתא בזה
בהוריות . לפיכך נראה דר"ס ס"ל דלא בעינן עיקרו מדברי תורה
ופירושו מד"ס אלא אע"פ שהמנהג כולה היא כהא מדקדוק סופרי כענין
בתו שאין לה עיקר בכתוב כלל מחיי' עליה ועל כל כוונת דבר של הוראה שיה'
יהיה דבר שדונו כרת ושגגתו חטאת וכלבד שיהיה דבר של הוראה שיה'
תורה לעשות . וז' יהודה אינו מחייב אלא כשהמנהג עיקרה מפורש
בתורה ופירושה מד"ס כענין בתפילין ודבר המנות כך הם כמו נדה
שעיקרה בתורה ופירושה ידוע מדברי סופרים כי"א יוס שכן נדה לבד'
ומתהא משבח דר' יהודה ממעט מדברי ר"מ כענין זה דר"מ בכל קבר
שדונו כרת ויהא חייב אף על פי שהכל מד"ס ולא יהיה העיקר מפורש
בתורה כגון בתו מחלוקתו שחמטנו ולר' יהודה לא יתחייב עד שיהיה
העיקר מפורש בתורה וכדאמר בזהא עד דאיכא תורה וירודך משמע
לדמטוי קאתי והא דאמר לעיל בפשיטות הדבר שהוא מדרכין אין בו
חיוב לזקן ממרא היינו דוקא דבר דרבנן בענינו אם הוא אסור או מותר .
אלא אסור של דבריהם שיהא לכסוף לדי אסור תורה ואף יסיה בו חיו'
כרת אם ככה"פ איכא חיובא לזקן ממרא או לא כהא לריבא שיוגא כגון
שקדא ארס את האשה בחזן בשעה ששית שאסור בהנאה מדבריהם או
בדבר איסורי הנאה מדבריהם דק"ל דאין חוששין לקדושו וזה אחר
וקידשה קדושין אחרים שלדברי חכמים מוקדשת לשני ואסורה לראשון
אסור כרת וזה הוקן והתירה לראשון מפני שלא ראה שיהא אותו דבר
קדש בו אסור בהנאה מדבריהם אם נאמר מאחר שאין המחלוקת לעקור
דבר מדאורייתא אלא מדרבנן פטור או לאמר שנאמר שעבדו חולקין
באיסור דבר שחייבין על ודנו כרת ועל שגגתו חטאת יהא חייב . ולדעת
הרמב"ן וז' פטור ולדעת הרמב"ם וז' חייב וכמו שהאריך הרמב"ם וז'
כפ' הכותב יענין שם . והא דאמר נמי לעיל דחיובא דזקן ליתיה אלא
עד שורה לעשות דבר התבאר בנח' דאמרינן גבי עבוד חדשים דאי לא
גיסא קא שרי חתן בפסח ולאוי גיסא נמי קא שרי חתן בפסח דהא
אמרינן בכה לישנא ש"מ דוקן לא יתחייב אלא בהוראה של התיר דלא
מורה לאיסור אינו מורה לעשות אלא שלא לעשות והבי איתא בזהא
בד"ה הוריות דאמרינן אין חייבין עד שיאמרו אליהם כ"ד פותחים אדם

ורב דימי מנהלדעא אחר עד שיאמרו להם מותרים אדם לעשות מ"ט
לפי שלא נגמרה הוראה אחר חייב אף אכן נמי מניחא הורה לעשות חייב
הרי שהם לומדים מוקן ממרא להורו כ"ד שאין חייבין עד שירו לעשות
והתמה מהרמב"ם שכתב בפ"ד מה' ממצרים שבדבר שדונו כרת ושגגתו
חטאת חייב בין שיהא סו' אוסרים והוא מתיר בין שיהא סו' מתירין והוא
אוסר . אלא שגורא שאין זה עליו קאיא כלל בדפריקין הקודמים לזה
כתב הרב וז' עד שירה לעשות והא דקאמר בין שיהא סו' מתירין והוא
אוסר מיירי בהנהגה גווי' דמתפריש בנח' דאי לאוי גיסא קא שרי וכו'
ובכולהו איכא לחומר דאי לאוי גיסא שרי וכו' ונעשה מעשה על פיו .
ולענין אם הוקן הזה מחיי' על ענינו בענין שהאוסר אוסר והחכמי האחר'
מתירין . אומר הרמב"ן וז' שם קודם שגורא דבריו לפניהם שפיר
מלי להחמיר לענינו אלא אם אחר שגורא דבריו לפניהם ובטלו דבריו הן
מתירין הענין ההוא אסור לו לנהוג איסור בענינו והבי מוכח במסכת
הוריות ופירושה : אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מד"מ ופירושו
מד"ס . והבי ק"ל דר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה וכן פסק הרמב"ם
וז' . וכבר פירשנו דר' יהודה מודה נמי בכל דבר שדונו כרת ושגגתו
חטאת חייב כל היכא דאיכא תורה וירודך וכדאיתא בזהא כבולא גווי'
דמפרש בגמרא בפסוק כי יפלא וגו' אלא דכלשון הזה ממש כל שאר
הוראות מחייב עשה ואין לנו אלא תפילין כלומר משום דלא מחייב אלא
דבר שבעיית המנהג כדאוי ויש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע כמו
שורה הוקן להוסיף פרש' אחר על הד' פרשיות שבתפילין שבעין סו' הוא
מורה לעשות ולהניח תפילין אלו והתניחן עובר משום כל מוסיף וגורע
שאינו מקיים המנהג מה שאין כן בלול וז' ונעשה מעשה ואולי . ואימנע
נמי כהן המוסיף ברכה א' משלו כגון ויפ' . עליכם כסם אף פעמי'
שאינ' שגור משום כל מוסיף כדאיתא בפ' ראוהו כ"ד (דף כח ע"ב) מ"מ
הוקן פטור משום שהוא מורה לעבור על ד"מ בלחו דאין כאן ע"מ מדברי
סופרים דכתיב כה מתכבד כלשון הזה :

דף פח ע"ב והא איכא

לול דעיקרו מד"מ ופירושו
מד"ס . יש מפרשים דפירושו
מדברי סופרים היינו מנין המניין כגון ג' הדסים ושתי ערבות ולולב א'
ואתרוג א' ויש בו כדי להוסיף ואם הוסיף יותר על ג' הדסים ושתי
ערבות הרי הוא גורע דמנין זה לעכב הוא . ואע"פ דאין מוסיפין על
הדסים ועל הערבות היינו משום דק"ל לולב אין נריך אגד והא לחוד
קאי . והא לחודיה קאי וכדאמרינן בסמוך . והא דאמרינן בריש לולב
הגזול דלא ליימי מיתא אחרינא אע"פ דק"ל דלולב אין נריך אגד היינו
דוקא במוסיף מין אחר ויהיו חמשה מינין בלולב וכי היכא דלא ליתו
למיסדך אסורו אלא לרבות במינין ענינו אין לנו איסור כהן . ואפשר
לפרש דפירושו מדברי סופרים היינו לפרש מה הן המינין ענינו שנות
תורה ליתן שפכולן יש לטעות במינין אחרים כדאקש' התם (דף נ"ב)
ואימא חרותא ואימא פלפולין ובהם איכא נמי למיטעי דען עבות הוי
דקא חלו טרפי תרי וחד ועברכי בנח' נמי איכא למיטעי . אי הוי אותו
שעלה שלו עגול ופיה דומה למסר ויש בו כדי להוסיף משאר המינין ואם
הוסיף עליהם גורע כדאמרינן התם ד' מינין שבלולב אין פוחתין עליהם
ואין מוסיפין עליהם אלא באותו המינים שמו חכמים יש להם שיעור
למטה ואין להם שיעור למעלה . וכן מה שהקשו במינין הוא ודאי על
חשבון החושין שם באין מדרשא גדיל שנים גדילים ארבע' שהוא מדברי
סופרים ואע"פ דאמרינן במנחות (דף מא ע"ב) כאן בטלית בת ארבע'
חושין כאן בטלית בת ששנה חושין היינו דהתם איכא דריש ארבעה
ואיכא מאן דדריש ששנה מיהו לכ"ע מי שמוסיף יותר מדרשת הכתוב
איכא משום כל מוסיף דק"ל דקאר עליון דאורייתא ולדידן דק"ל
נמי דחוי' לניח ארבעה וכשהן תלויין בכנף הם ח' אם הוסיף עליהן
פסלן ואיכא משום כל מוסיף . וכן כתב הרשב"א בתשובות . ומכאן
הויא תיובתא לרש"י וז' ולהרמב"ם וז' דפסקו התם במנחות בהקטן
דבה דכרבו החושין לא מפסדי הניצית ואפשר לי לפרש לדבריהם דלעיל
כרבו החושין לא מופסל הניצית כן ח' או עשרה וכלב' שיהיו מהמין הראוי
להיות כן נגמרה או מפסדים אלא אם היו החושין במנינים . הראוי נגמרה
או מפסדי 'והוסיף עמה' חוטי קבוצו מין אחר ככה"פ מופסל וככה"פ
מיירי הכא דאיכא משום כל מוסיף : אי תלידך וז' גרוע ועומד הוא למה אינו מחייב'
גרוע ועומד הוא . איכא לתידך וז' גרוע ועומד הוא למה אינו מחייב'
הוקן . שהרי מורה לעשות דבר של איסור שיוסיפו ה' מינים ועוברי משא'
כל מוסיף ואע"פ שהלולב גרוע ועומד ופסול מתחלתו מה בכך . והראב"ד
וז' דוחק בזה שלא למעט חיובו של זקן ממרא אחריו כן אלא לומר שח' ח'
אין הענין כמו שאמרנו שיש בו כדי להוסיף . ואם הוסיף גורע שזה אינו
גרוע ואינו לאחר שהוא כשר אלא גרוע ועומד . וזה חינו כגון שח' ח'
מה שאמרנו שאינו חייב אלא על תפילין שם הוסיף גורע אינו חת
שהרי כמו כן הוא חייב על הלולב שהוא גרוע ועומד . ל"ל לולב לריך
אגד . והנכון כה דמאי דאמרינן גרוע ועומד הוא לומר שאינו חייב
עליו

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק הנתננקן

עליו חסום כל תוסף. מדבר ברור הוא שהטול ביום ח' של חג ענף של זית או של רמון שחייב עובר משום כל תוסף. שאין לו לקשור ידיו שלא לטול. וזאתו יום חלל אותו הד' מינים בלגד שהנטלה היא חייבה חסיבה בלגדו לחמה ולא לעבוד עליה. וכן כשנטל את הלולב שיש בו ה' מינים באגודה ח' למד' לולב כריך אגד. הרי הוא גרוע מתחלתו ואין נטילתו אלא כענף של זית או של רמון שאמרו שאין נטילתו כלום לא למנוח ולא לעבוד עליו. ובשורה הזקן חמרה עליה אין בהוראתו מעש' של עבירה אלא של חלל מעשה שמוכח מחמת נטילת לולב בשם וחוב תוסף אלו. אלא כשהמנוח נגמרת מתחלתו ויזנא בה כדלוי' וכשנטי' המוספת כפסולת כמו בהנחת הארבעה פרשיות ובשמוס' החמשה הוא מוסף במנוחו וגורע אותה. ונפוס בית חילון שאינו רואה את האויר ובקריאתו כסמ"ך. וכ' בלולב נמי חס יטול הד' מינים ואח"כ הוא אגד בו המין החמישי. הרי הוא מוסף במנוחו ואורע בה הא' ליתא דלמ' לולב כריך אגד כריך הוא לקיים בו מנהג אגודה שאם היו ג' מינים אגודים והוסף לאגוד הרביעי עתה פסול. שהרי זה לא קיים בהם מנהג אגודה אלא דומה למעשה ולא מן העשוי שהאגד נעשה בג' מינים שלא כדלוי' ואין יוכלוין כי ידי אגודה ואף זה אם עשה כן במין החמישי לא עשה ולא כלום. וכ' ת' שהיה מותר ואגד בתחלה הרי הוא כאגוד מתחלתו והוא גרוע ועומד. כן פי' הראב"ד ז"ל. ויומר גרסה לפרש ולומר שללוב ח' אלא נטל הלולב כשר ואחר כך הוסף שוב אינו גרוע שכבר ידא' יד' נטילה. וזה הוסף ואח"כ נטל הרי הוא גרוע ועומד. שאין קדימתו באגד הד' מינים עושה כלום עד שעת נטילה. אבל בתפילין שמלותן כל היום ראוי לומר שהוא גרוע במנוחו. ובתוספות אמרו שאין כל כך ניכר המין האחד הנוסף בלול' ולא תוספת הגיטית כמו תוספת הבית החמישי בתפילין. וזה אינו מחוור. נהא דאמרן לטיל. נטילת שאר המינים שאין עובר עליהם אפילו בזמנו חפשי שאין הנטילה כלום. תמה ממא' דאמרין בבית ששולח לדוכן שאם אחר הריני מוסף ברכה א' שהוא עובר משום כל תוסף. ואמרין שטעמא משום דא' תמרי' ליה. בגורא אחרינא נאמרי' הוא. ואמרי' לא אמרינן שאין אותה הברכה כלום כדאמרי' בנטילת שאר המינים וז"ל דגבי ברכה ודאי ברכה היא ורחמנא אחר כה תכרכו כענין הזה בלשון הזה. הלכך אם הוסף עובר הוא. אבל כשאמר הכתוב עלקחתם לכם ביום הראשון אין בהמשע שלא יטול דבר אחר כל אותו היום. וא' ס"ל דקשר עליון לאו דאורייתא הוא לחודיה קאי.

דף פטע"א בעדים
וזהו מומין כתיב והנשארם ישמעו ויראו דלוא כ"ע חזו לשהדוה. פי' רש"י ז"ל שיש קרובים ופסולים שאין ראויים להעיד וקשה דל"כ בן זקן ממרא אחרי כתי' וכל העם שהיו ודאי יש בהם הרבה שלימים ראויים לסנהדרין ולהיות מן המופלא. שכל ד' והפסולין לעדות ודאי פסולין להיות מן הסנהדרין. ועוד בן סורר ומורה אחרי כתיב בו וכל העם דהוא ודאי לא כ"ע חזו לכן סורר ומורה לכל מינו של בן סורר ומורה אין אלא שלשה חדשים. והשעם הנכון בזה שגלמח שמה שריכין הכרזה וכן סורר ומורה לא מפני היראה שלא יעשו בני אדם סוררים וממרים כמותם אלא טעם ההכרזה הוא מפני העם שילמדו לנתיים המדות הטובות ושיהיו נוסרים לשמוע מלות אביהם ומאמריהם וכל אחד וא' ישתדל בתוכחה כמו שהרי כן זה נהג. על שם סופו שלא קבל מוסר עד היום הזה. וכן ענין זקן ממרא הוא כדי שידעו כל העם כח הקבלה מתורתנו הקדושה וכל השולח עליהם אפילו המופלא שבי"ד כיון שהריבוס חולקים עליו יש לו לחזור בדבריו ולהורות בדבריהם כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל והיינו דלא כתיב גבי זקן ולא יפסידו לעשות כדבר הזה שאין החכם חפשי וקנים אחרים שיאמרו אלא כתב ולא יזיזו עוד ר"ל שלא יבא שום אדם לחלוק על הקבלה הא' ית' אבל במסית ועדים ומומין אין ההכרזה על העם אלא שלא יפסו המעשה ההוא בעגמו והיינו דכתי' בהו ולא יפסידו לעשות כדבר זה הוה. והיינו דאחריו דכגבי עדים ומומין כתיב והנשארם ולא כתיב וכל העם דלוא כ"ע ראויים להעיד כמו שפי' רש"י ז"ל.

דף צע"א אבל
עוקר הגוף דשאר מלות ד' בחנק. פי' רש"י ז"ל דשוקר או מתחיי' מיתה מן הפרס' האחרת ומכיון שקר. שמתנבא מה שלא שמוע שהוא בחנק לכ"ע כשכורע לנו בו. שהיה מתנבא מה שלא שמוע. ובקיים מקלע ונטול מקלע בשאר מלות אחריון דפטור אפי"פ שגורע שהתנבא מה שלא שמוע משום דאשר ויד' לדבר דבר כתיב דשמוע דבר שלם ולא מקלע. ואפי' שהוא חייב בשאר דברים שהתנבא מה שלא שמוע אחר הרב ז"ל שאין אותה הפרס' של נכיון שקר אלא בדברים אחרים כגון חננין בן עזר שאין הפרס' מדברת בדברי המנות. וזה תמה גדול היחך אפשר שהתנבא מה שלא שמוע שיהא חייב בשאר דברים ולא יבא חייב בדברי המנות. בין בכולן בין במקלען שמת' הרי הוא מתנבא מה שלא שמוע. ועוד שבתת הפרס' כתיב אבל קיים מקלע ונטול מקלע דשאר מלות ד' פטור עד דמתידע לך ומשמש ללבי מתידע לך שהתנבא לשקר חייב ואפי' הרי נבחר דשוקר גוף דשאר מלות הוא חייב מיד. וכ' למה הוא מתחיי' מיד מפרשת של נכיון שקר. שהרי לא מחייב מיתה אלא בשיעורו בודאי שמתנבא מה שלא שמוע. ליתא דדבר ברור הוא שאין הקד"ר עוקר מבוה מן המנות לעולם. וכיון שזה עוקרה בידוע לנו שלא שמוע מה שמתנבא והתנבא וכולנו עדים בדבר. אלא שאינו בכלל נביא המדות היינו כענין ע"א בין ובכולה בין במקלעו ואפילו על ל"ט ועשה שבה כגון ונתלת את מוצתותם אבל כשהוא חקיים מקלע ומנטל מקלע בשאר מלות אף משום נכיון שקר לא מחיי' עד שנדע שהתנבא מה שלא שמוע. דאפשר שהוא נביא אחת והאפי' לזה לו לבטל מקלע בלומר לשעה כמו אליהו בהר הכרמל. וזהו לדעת רב כהנא. ולדעת רב הונאה הכיון שכתב בפרס' נביא המדות ללכת בה דרשין ללכת זו מלות עשה כהו זו מלות לא תעשה. הרי נתרבו שאר המלות דדוחק הוא לאוקומי לקרא בעשה של ע"א דהיינו ונתלתם אלא שלא נתרבו שאר מלות לעוקר מקלע. ולקיים מקלע דכי כתיב מן הדרך דמשמע מקלעם היינו דוחק בע"א ונמלא שהתנבא לעבוד ע"א בין בכל בין במקלע והשוקר הגוף דשאר מלות וזה נכיון המדות שהוא בסקילה בדברי חכמים. והמתנבא לבטל מקלע דשאר מלות פטור עד שידעו בו שהוא מתנבא מה שלא שמוע בודאי. והתמה על הרמב"ם ז"ל שכלל נביא המדות עם המסית כפי' המלכ' ע"א לפי שיתחיי' בסקילה להלכה בדברי חכמים. נמלא שאין חילוק בין נביא המד' להדיוט המסית והמדות. וקשה דדורא לא שו' מסית הדיוט לנביא מידת המסית' אינו חייב אלא על ע"א בלבד. והגבול המדות חייב אפילו על שאר המלות בשוקר. גוף המלות לדעת רב המנוגה שהלכה במומו משום דרכא סבר ליה כותמים. ואפילו חליבא דרב תסרא דפריעא ליה דנביא המדות.

עליו חסום כל תוסף. מדבר ברור הוא שהטול ביום ח' של חג ענף של זית או של רמון שחייב עובר משום כל תוסף. שאין לו לקשור ידיו שלא לטול. וזאתו יום חלל אותו הד' מינים בלגד שהנטלה היא חייבה חסיבה בלגדו לחמה ולא לעבוד עליה. וכן כשנטל את הלולב שיש בו ה' מינים באגודה ח' למד' לולב כריך אגד. הרי הוא גרוע מתחלתו ואין נטילתו אלא כענף של זית או של רמון שאמרו שאין נטילתו כלום לא למנוח ולא לעבוד עליו. ובשורה הזקן חמרה עליה אין בהוראתו מעש' של עבירה אלא של חלל מעשה שמוכח מחמת נטילת לולב בשם וחוב תוסף אלו. אלא כשהמנוח נגמרת מתחלתו ויזנא בה כדלוי' וכשנטי' המוספת כפסולת כמו בהנחת הארבעה פרשיות ובשמוס' החמשה הוא מוסף במנוחו וגורע אותה. ונפוס בית חילון שאינו רואה את האויר ובקריאתו כסמ"ך. וכ' בלולב נמי חס יטול הד' מינים ואח"כ הוא אגד בו המין החמישי. הרי הוא מוסף במנוחו ואורע בה הא' ליתא דלמ' לולב כריך אגד כריך הוא לקיים בו מנהג אגודה שאם היו ג' מינים אגודים והוסף לאגוד הרביעי עתה פסול. שהרי זה לא קיים בהם מנהג אגודה אלא דומה למעשה ולא מן העשוי שהאגד נעשה בג' מינים שלא כדלוי' ואין יוכלוין כי ידי אגודה ואף זה אם עשה כן במין החמישי לא עשה ולא כלום. וכ' ת' שהיה מותר ואגד בתחלה הרי הוא כאגוד מתחלתו והוא גרוע ועומד. כן פי' הראב"ד ז"ל. ויומר גרסה לפרש ולומר שללוב ח' אלא נטל הלולב כשר ואחר כך הוסף שוב אינו גרוע שכבר ידא' יד' נטילה. וזה הוסף ואח"כ נטל הרי הוא גרוע ועומד. שאין קדימתו באגד הד' מינים עושה כלום עד שעת נטילה. אבל בתפילין שמלותן כל היום ראוי לומר שהוא גרוע במנוחו. ובתוספות אמרו שאין כל כך ניכר המין האחד הנוסף בלול' ולא תוספת הגיטית כמו תוספת הבית החמישי בתפילין. וזה אינו מחוור. נהא דאמרן לטיל. נטילת שאר המינים שאין עובר עליהם אפילו בזמנו חפשי שאין הנטילה כלום. תמה ממא' דאמרין בבית ששולח לדוכן שאם אחר הריני מוסף ברכה א' שהוא עובר משום כל תוסף. ואמרין שטעמא משום דא' תמרי' ליה. בגורא אחרינא נאמרי' הוא. ואמרי' לא אמרינן שאין אותה הברכה כלום כדאמרי' בנטילת שאר המינים וז"ל דגבי ברכה ודאי ברכה היא ורחמנא אחר כה תכרכו כענין הזה בלשון הזה. הלכך אם הוסף עובר הוא. אבל כשאמר הכתוב עלקחתם לכם ביום הראשון אין בהמשע שלא יטול דבר אחר כל אותו היום. וא' ס"ל דקשר עליון לאו דאורייתא הוא לחודיה קאי.

ביום שנת התור אין כריך לקשור החוטין בשני קשרים בכנף לא למלותן ולעשות בהם הגדיל כמו החוליות שאנו עושים ח"כ האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואפילו הוסף חוטין לא נכנסל הגיטית בכך. ואין בו משום כל תוסף. ואפי' קשר עליון שקושרין החוטין בשני קשרים סמוך לכנף הוא דאורייתא. וזה הוסף חוטין ח"כ גרוע ועומד הוא שלא נעשה הגיטית כהלכתו. והא דכתב רש"י ז"ל דפלוגתא היא במנחות. לאו פלוגתא היא אלא דרבא חוכה התם ואמר ש"ת קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן בלומר. ואין כריך לקשור החוטין בכנף אמאי אינטרך רחמנא למישרא סדין בגיטית ולמשרי בלחיים הא כל חד וחד לחודי' קאי וככ"ג ליכא משום בלחיים אלא ש"ת דקשר עליון דאורייתא וא"ת לעולם אינון לך דקשר עליון לאו דאורייתא ואפי' אינטרך למשרי בלחיים בגיטית דרחמנא אחר גדילים תעשה לך וגדיל ר"ל החוליות שאנו עושים והחוליות הן חבור. וז"ל דע"כ אית לן למימר שהחוליות אינן חבור כל שאין בהם קשר לפי שנתעלמן הן כתרות הלכך אי קשר עליון לאו דאורייתא לא אינטרך רחמנא למשרי בלחיים בגיטית. ומשום דרבא חוכה הא מילתא התם נקט לה הכא בלשון אי ס"ל דקוטטא דמילתא דקשר עליון דאורייתא הוא. ואפי' דכי אמרינן הכא אי קשר עליון לאו דאורייתא וכו' דהוא ליה לאקשויי ח"כ בלחיים בגיטית אמאי אינטרך רחמנא למשרי אלא דעדיפא מיניה אקשי ליה דאפי' לא שייך ביה כל תוסף כן ב"ל. וה"ר דוד ז"ל כתב ולאו למימרא דאי סביר דקשר עליון לאו דאורייתא דלא בעי' קשר כלל דא"כ גדיל היכי משכחת לה אלא הקשר הסמוך לבגד ודאי דאורייתא הוא. אבל הקשר שכל הגדיל לגד הגיטית הוא דמספקא לן. הרי דאורייתא אי לא ואפי' דההוא קשר הסמוך לבגד הוא דאורייתא אית לן למימר האי לחודיה קאי. והאי לחודיה קאי שקשר אחד אינו חבור לענין בלחיים עד דאיכא שתי תכופות ועל זה אמר דאי ס"ד דרבנן אמאי אינטרך רחמנא למשרי בלחיים בגיטית שמשני אותו הקשר הסמוך לטלית לא הולך להסיר שתי תכופות אחת היא ואינה חבור. ע"כ דבריו ז"ל. ולא ירדתי לסוף דעתו דאי ס"ל דהוא קשר עליון הסמוך לבגד שהוא דאורייתא יש בו שני קשרים זה אחד זה כמו שאנו נוהגין או קשר אחד בלחור ואי דשינן שני קשרים כדי שיהי' הגדיל ח"כ קשר עליון דאורייתא הו' ומ"ה אינטרך רחמנא למשרי בלחיים בגיטית ואפי' דהוא קשר עליון דאורייתא היינו קשר אחד בלחור' דהיינו תכופה אחת אבל משום דכתי' גדיל בעינן קשר אח' בלומר תכופה אחת ליתא דגדיל ר"ל עניבו וחוליות וקשר אחד בלחור' לא משוי' ליה גדיל. ועוד דאי איכא אפילו קשר אחד

חרושי סנהדרין להרין ול פרק חלק

המדיח לא חתיוב לא בע"א בלבד מ"ת חכמי לא שו' אהרדי מסית לפיכך
המדיח שהמסית אין חייב אלא על עיקר ע"א והנביא המדיח חייב חס"י

סליק פרק הנתקין

פרק חלק

תנא הוא

כפר בתחיות המתיס ולפיכך לא יהיה לו חלק בתחיו
המתיס • וז"ל וזה בתחיותין אין להם חלק לעול
הבא תנן ולא אדכרין תחיות המתיס • איכא
לחומר דהיינו טעמא מפני שאין ע"כ אלא לבני תחיות המתיס לפי
שאחרי תחיותם יתעלו ליהנות מזיו השכינה • והוא מה שאמרו הפ"כ
אין בו לא אכילה ולא שתייה אלא נדיקים וישיבים ועטרתיהם בראשיהם
וגנין מזיו השכינה כלומר שאע"פ שהיו חיים וקיימים בגוף ובנפש
יחיו בלא אכילה ושתייה כענין משה בחר ואליהו אחר שגלה השמים •
ולפ"ז ע"כ הוא שם מוכח לזמן תחיות המתיס • זו היא דעת הרבה מן
הגאונים והרמב"ם ז"ל אבל לדברי הרמב"ם ז"ל ע"כ הוא שם מוכח
לשולם הנשמות אחרי מות הגוף וזו היא מחלוקת יסגסג תלוי בגשמי דרכי
וממדרשי רבותינו ז"ל והגדלת החולקין בענין זה זו ע"ז • תניא ר'
אליעזר אומר ימות המשיח לישראל ארבעים שנה • אין כוונת ר"א למעט
בכבודן של ישראל אלא להרבותו לפי שידוע הוא שימות המשיח הם
מדרגת לתחיות המתיס וסובר שאחר מ' שנה ליומת המשיח יהיה זמן
תחיות המתיס • ואיכא מ"ד נדעיים • ואיכא מ"ד ארבע מאות שנה •
וכן ר' הלל שהיה אומר אין מניח ישראל לא היה גדענו שהיו ישראל
באכלן בגולה ויהיו חוכדין בכותים ח"ו לאותו נדיק שהרי התור הבטיחה
והעירה שאתה ושב וקבצך מן העמים וישבו בארץ וירשוה וכל הפרשה
כולה מפורשת בפרשת אחס נלבים ובפ' האזינו אלא ר' הלל מקצר בימות
המשיח לומר שלא יהיו נדיבין לתוך המשיח לבקש האומות אלא מיד
בלאדם מן הגלות כבוד י"י ויראה עליה ויחיו המתיס ויהיו מזיו השכינה •
והיינו דלמחרין דלא איכרי עמלא אלא לדוד שהטובה של ע"א היתה
בימי דוד וזמנא דאחר בימי משה כלומר בימי משה היו טובים מהם •
וכמו כן מי שאמר שכבר נכללו בימי חזקיהו ר"ל שיעקר הטוב הגופני
היתה בימי חזקיהו • וכבר נדחו דבריו הלל מן הכתוב גילי מאור מיד
ניין וגו' הנה מלך יבא לך וגו' וזה היה בזמן בית שני וזכרתי כי מנטיח
לישראל על מלך המשיח שיגלה במהרה בימינו • עשרת השבטים
אין עתידין לחזור • נראה ודאי שכל אותו הדור הרע בלבד אחרו שאין
עתידין לחזור ר"ל שאין להם חלק לע"כ לפי שסרו מאחרי ה' וספרו
נגזות של ח"י • והכי מוכח דהאי עתידין לחזור ר"ל אם יש להם חלק
לע"כ ואם יש להם חלק יחיו בתחיות המתיס מדפליג ר' ואמר באין הן
לע"כ שנאמר והיה ביום ההוא יתקבץ אלמא דהא בזה תליא אבל לענין
זעט ודאי אם מעט ואם הרבה ישובו ליומת המשיח ויעבדו את ה' והם
נדחי ישראל אשר יסוף אותם הסי' דגמירי דלא כלה שיטתו ואף בספר
יחזקאל מוזכר כל השבטים ומחלק להם את הארץ ולא היה בישראל מי
שחלק על זה ח"י •

דף קע"ב קטן

איתת ב"א לע"כ • איכא מ"ד דהא לא מיירי
בענין ע"כ אלא בענין תחיות המתיס
שיחיהו הסי' ח"כ כמו שיחיהו שאר מתיי ישראל והכי איתא בירושלמי
בפס' שביעית קטני ישראל מתיי הן חיים •

דף קיא ע"ב מתניתין

אנשים בני בליעל מקרבך ואינן
נכרין עד שהיו מדיחיה מתוכה • זאת היא גרסת הספרים הישנים
והיא בגרסת הגבוה • ול"ג אנשי עיר הנדחת אין להם חלק לע"כ
דודאי כיון דליקטול והתדור וקבילו דזיכוריהו ויהי כפרה עם הקב"ר
כמו בשאר חייבי מיתות ב"ד וכדאיתא בפר' גמור הדיון • והספרים
שנודסין אין להם חלק לע"כ • היא הגסה על פי רש"י ז"ל שסובר דענין
חשנה זו היא מענין הפרק מחלות שאין להם חלק לע"כ • וליתא דמשכ'
זו של אנשי עיר הנדחת אינה מענין אלו שאין להם חלק לע"כ אלא
שחורדין הן לראשונות לפרש אלו הן הנכרין שאמרו ואלו הן הנכרין
דוכא ואנשי עיר הנדחת וכדכתיבנא לעיל בפ' הנתקין בס"ד • א"ת
לכרוש פרושי קשיא ומייהו תיובתא לא הו' שכל שכל יהודה ושמשון נאמר
כן ומפני שכתוב שחלת שמשון בתוך כחלת בני יהודה ערב את שניהם
מפני שהיתה נחלתם מעורבת נחלת שבת אחד •

דף קיב ע"א דא

לאיקרוי מבני מתא הא לאיקרוי מיתבי
מתא • ובעיר הנדחת מפני שכתב בה את

יושבי העיר יהיו רבו החמרת והגזלות שנסתרו פס שלשים יום ואע"פ
שדעתם לחזור שכך הוא סתמא של סירה • והם נדונין בבני העיר כסיף
וממונם אחד וכן להלכה כחשכין בבני העיר והם נוספים עם המיעוט
שלא הודחו ופס עורפים על הרוב שהודחו ומגלין את העיר שלא יהא
ממונה אחד אלא יהיו העובדים נדונין ביחידים • ומייהו גריבא עיובא
אם זאת החמרת והגזלות שנסתרו פס שלשים יום אם הדוחה את העיר מי
נקרו מדיחיה מתוכה או לא • משום דאיכא למימר שאחר שכן נדונין בבני
העיר מדיחיה מתוכה מקרו או דילמא לא כתבו חמרת וגזלות לא מקרא
דאמר יושבי העיר אבל לבני מדיחיה מתוכה לא נאמר לשון יושבי ואימא
לך שבעין סיבו המדיחין מבני העיר שנסתרו פס י"ב חדש וזה נראה
באמת ודאי • לדבר מדקאשי' לעיל למ"ד אין חולקין • עיר אחת לשבטים
מתאי דתנין במתני' עד שהיו מדיחיה מאותה העיר ומאותו שבת • והיי
אלא חסורא רמזים להיות מן החמרת והגזלות • אין כאלן קושא כלל • וזה
אחת מוגל שתייה חמרת וגזלות משאר השבטים באותה העיר • וזו
ראיה ברורה • בהפ"ה חמיה של עיר הנדחת והליה של עיר אחרת
חפורת דא"ל לביתו בשר בלא שחיטה • משמע דהאי איכסורא ליתיה
אלא איסורא אכילה שאחר שכל יום ויום שבה טעון שחיטה של שני סימנין
ח"א להפירה באכילה שהסימן האחד שהוא של עיר הנדחת אינו מתיר
שהרי הוא חסור בהנאה ועד כאלן לא איבעי לכו לא אם חסר בה שחיט'
לטהרה מידו נכלה למ"ד שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה דלכא
למימר דהא לאו שחיטה היא • אלא הדיון שבה כה תורה שאמרה לפי חרב
אבל ודאי פסוט • שאין השחיטה עושה היתר אף בבהמה של סתמי' • אלוהו
הסימן של חלק עיר הנדחת אין בו שחיטה • שהרי חסור הוא בהנאה והוא
שחיטה שאינה ראויה • ואינה מתרת באכילה • לדברי הכל • אבל החלק של
עיר האחרת מותר הוא בהנאה • שהרי בלא שחיטה ודאי בחר חלוקה היא
ולענין טומאת נבלה היא חסאל' של רב חסדא ופסוטי' הוא • חלל שרפי'
ז"ל ככפ"א לביתו בשר בלא שחיט' ואפילו חסטה משחט אין בכך כלום
דלאו לשחיטה קיימת אלא נמית' ושחיטתו זו היא מיתתו • ואין זה
מחזור שאם דעתו לומר ששחיט' היא כמותה מתא א"כ הרי אחרת דלא
תהיט לה לטהרה מידו נכל' ומאי קא בשי רב חסדא אם השחיט' מותרת
מידו נכלה • ב"ם • רחוב דמעיקרא חשמה וכו' נראה דפלוגתא
אלישנא דקרא דכתיב' א תוך רחבה ורחוב העיר הוא הידוע שמשון לנודך
העיר לעסיקהם והוא מיוחד לכך ואם עושין לה רחוב חדש עכשיו לשדוף
את שללה אין זה רחובה • של עיר המיוחד לפסקי' העיר הנקרא רחוב •
הכי ס"ל למ"ד רחוב דמעיקרא חשמה • ומ"ד דרחוב דקשתא נמי
כדאעיקרא דני הוא הוכך אחר הלשון בעגמו שהרי רחוב הוא בודאי והוא
של העיר שהרי כתוב הוא • ורש"י ז"ל לא פירש כן •

ע"ב ורשא

בהמתה ולא בהמת בכור ולא בהמ' מעשר בכור
ומעשר בכלל קדשי מוכח הם שהם שלל שמים •
אלא דלקחן מפרשין לה דפליגי בבעלי מומין • וטעמא דר' משום דאף
ע"פ שהן מומן הדיוט הואיל והן נקראין על שם בכור וע"פ מעשר אינו
בכלל שללה • ואית מ"ד דפליגי בתחיתין דת"ק סבר שאחר שהוא נאכל
במומו בלא פדיוה אחרת • לזו שלל שמים הוא • ור"ש סבר דליתא בהמתה
למשוטי אפילו בכור ומעשר מפני שאינן בהמת' כשהן תמימים דכו קא
זכי משלחן גבוה קא זכי • אבל במאי דאמר ר"ש שללה • פרט לכסף הקדש
וכסף מעשר לא פירשו בו כלום דכר גרין תלמי' דהא שלל שמים ד"ס הוא
שאינו בכלל שללה • ות"ק קאמר ליה בהדיא קדשי בדיק הבית יסדו לומר
סכן נפדין כהלכתן ומותר' להדי' כשאר קדשי בדיק הבית • ואיכא למימר
דכסף הקדש כדי נסבה • אלא לכסף מעשר אינטרד' ר"ש לומר שכך הוא
מתמעט מעשר בכסף הקד' ואינה למימר שאף במקום שהוא מומן הדיוט
בגון בירושלים שהוא נאכל וטעמו כטעם הכבוד מפני שאינו נאכל
בתורת ממונו • ואף לשמואל דאמר דר' ע"פ שלל בתחית'
מכאן טעמא הוא שאינו נאכל בתורת ממונו • אלא בתורת מעשר דמדינא
בכלל ממונו הוא כיון שאינו נדריך פדיוה • ואבאמי ירשו עד
שיסאמנו • דקס"ד קדשי מוכח שלל שמים כס' ודוראי אינן נאסרין אלא
שאמרו בהן שפוטו מפני שאין דוריון עוד להקדיש ולא עיבידא בחטאות
ואשמות שאינן קריבים אחר מיתת הבעלים • אלא חף עולה ושלמים • אינן
דוריון

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק חלק

הר"ן ז"ל פ' סו"ט סי' כ"א המצוות שהם ח' מהם דרכא דאמר מחי' לקלוט דרכא דאמר שמו התורה אין קולטות מחינות הרי הן נאשרין בלי ש"ע עיר הנדחת וא"פ שאלו המצוות במחילות סו"ט קולטות אין מפקיעין איסור תורה בכך • ואין זה נכון שאלו המצוות תקנו • סו"ט קולטות הרי אין נקבלין לתוכה ואין כאלו הפקעה לאיסור תורה מתקנת המצוות שאף מהם דבר הרשות כך הוא דין • ככל שהוא דבר ידוע שאין נקבלין לתוכה שהרי הן מובדלין מן העיר הוצת מאחר שאין סופן להיות נקבלין לתוכה וכדי היא תקנת המצוות לעשותן מובדלים מן העיר האיל וכן גזרו סו"ט המצוות קולטות ולא יכלו משם לעולם • ועל זה הוצרכו להעמיד דנפולו מחילות ולפרש דלא גזרו חכמי קליות כי ליתנהו למחי' • ואם תשאל מ"מ ממון גמול הוא כיון שאינו כדאי לחבול באו הוא כנבלין ולא הועיל לו לענין הסוגיא כלום שהם רובים להעמידה כממון הדיוט • י"ל שאחר שאינו מחוסר צעלאל • אלא שבתקומה הוא עומד עשוי ויהיה ראוי לאכילה אחר שיטעמו המצוות בלא כדויה אחרת הרי זה ממון הדיוט שהוא ממון הדיוט • קודם שנפלו המצוות דאף בלא כפילת המצוות א"ס כנכנס שם כשהוא טהור וגטמא בירושלים כך הוא ממון הדיוט • א"פ שטעמו נפלו המצוות אל שאין להעמיד המצוות בכך שלא יטמא באיסור עיר הנדחת שהרי קלטות מחילות קודם שנטמא • או אף לאחר שנטמא כמו שכתבנו ולא היו נקבלין לתוכה וגם שאין לרוביה גמול מהם איסור עיר הנדחת א"פ • דעלמא נמי • והרב בעל המאור ז"ל שהקשה על זה לא

הר"ן ז"ל פ' סו"ט סי' כ"א המצוות שהם ח' מהם דרכא דאמר מחי' לקלוט דרכא דאמר שמו התורה אין קולטות מחינות הרי הן נאשרין בלי ש"ע עיר הנדחת וא"פ שאלו המצוות במחילות סו"ט קולטות אין מפקיעין איסור תורה בכך • ואין זה נכון שאלו המצוות תקנו • סו"ט קולטות הרי אין נקבלין לתוכה ואין כאלו הפקעה לאיסור תורה מתקנת המצוות שאף מהם דבר הרשות כך הוא דין • ככל שהוא דבר ידוע שאין נקבלין לתוכה שהרי הן מובדלין מן העיר הוצת מאחר שאין סופן להיות נקבלין לתוכה וכדי היא תקנת המצוות לעשותן מובדלים מן העיר האיל וכן גזרו סו"ט המצוות קולטות ולא יכלו משם לעולם • ועל זה הוצרכו להעמיד דנפולו מחילות ולפרש דלא גזרו חכמי קליות כי ליתנהו למחי' • ואם תשאל מ"מ ממון גמול הוא כיון שאינו כדאי לחבול באו הוא כנבלין ולא הועיל לו לענין הסוגיא כלום שהם רובים להעמידה כממון הדיוט • י"ל שאחר שאינו מחוסר צעלאל • אלא שבתקומה הוא עומד עשוי ויהיה ראוי לאכילה אחר שיטעמו המצוות בלא כדויה אחרת הרי זה ממון הדיוט שהוא ממון הדיוט • קודם שנפלו המצוות דאף בלא כפילת המצוות א"ס כנכנס שם כשהוא טהור וגטמא בירושלים כך הוא ממון הדיוט • א"פ שטעמו נפלו המצוות אל שאין להעמיד המצוות בכך שלא יטמא באיסור עיר הנדחת שהרי קלטות מחילות קודם שנטמא • או אף לאחר שנטמא כמו שכתבנו ולא היו נקבלין לתוכה וגם שאין לרוביה גמול מהם איסור עיר הנדחת א"פ • דעלמא נמי • והרב בעל המאור ז"ל שהקשה על זה לא

ר' קינע"א • ר"ע ח"ת ל"ד דר' • א"פ וסבא כדא קמפלגי ר' יוסי סבר עוד לגמרי משמע • ר"ע סבר עוד לכמות שהיה • זו היא גרסת הספרים • אבל הראב"ד ז"ל החליף הגרסא וכתב דכ"ע לית ליה דרבי חנין • נראה דהקשה לו הגרסא הראשונה דאי ח"ת ל"ד דר' חנין דר' דורשין אותו בכלל ופרט הרי דבר ר' יוסי כמתקן • כיון שאין דורשין אותו בכלל ופרט אין לנו לומר שאין בכלל • אלא מה שפירש אלא והיתה תל • עולם הוא לעצמו לאיסור כל דבר • אלא סו"ט תל • עולם הוא לומר עוד לגמרי משמע ומה י"י טעמו של ר"ע דסבר עוד לכמות שהיה שם • מוסיף תל • עולם חוסר הכל • ויש להעמיד גרסת הספרים שטעמו של ר"ע • מלשון עוד שהוא מיוחד לו שהוא נעשה לו יותר מכלל ופרט • אלא שהוא פ' • מחוור שאין הכבוד חוסר אלא לכמות שהיה ומה שפ' • ל"ג • הגלגלי עוד לגמרי משמע לא לענין דבריו הוכרחו שכבר פ' • שטעמו מהם דר' חנין אלא שהוכרחו לפרש כן כדי להוציאו מדבריו של ר"ע • שהוא קובע עצמו בלשון עוד דמשמע לכמות • שהיה לומר דלשון עוד לגמרי משמע וכן הוא בודאי • ש"פ • א"פ • התנאים לחלוט על ר' חנין שהרי דברי חזקוני הם בלא מחלוקת ובי אמרי מעיקרא ליתא בדר' חנין קמפלגי • לא היתה עיקר הקושיא אלא ל' • חנין אומר דמאחר דדבריו מוסכמים הם • ליתא דאזכא שום • תל • דפליג עליה ומתריץ • כדלי • עתא • ח"ת • ל"ד דרבי חנין ודכרי • הם מוסכמים •

סליק פרק חלק וסליקא לה מסכת סנהדרין של חדושי הר"ן ז"ל

חרושי סנהדרין לקוטים מהרמב"ם ז"ל פרק זה בורר

ומתחם של פלוגי וזה אומר לפי פלוגי שגדול ממנו שומעין לזה שאמר
בהלכה שנאמר דק דק חרדוף הלך אחר בית דין ופי' . נחלקו
בבבירה של בית דין אחר וזה בורר לו אחר של ערכאות וזה אומר חרבי
דן חלח לפני ומחין לא כל הימיו שמוסל דינו של חבירו אל יבדור
הוא לעלמו המומחה וישבו שניהם עס השלש בדיו ואפילו חלו לא חמי
מעבד והיינו סופא דמתניתין והכמים אומרים חיתתו וכו' והני מילי
בדיין של ערכאות דמתוך שרגילין ליכס בדיו חיי חסד דלא בקיאי בדיני
חל בירר לו חס' מוסכי קרנות שומעין לזה שאמר לפני שומחין דהא
קאמרי רבנן טעמא לא כל הימיו שמוסל דיין שהמחזיק רבים עליהם
הא לא המהוהו רבים פוסלו . ויש מפרשים דערכאות גרידי משאר
הדיוטות ולא מילתא היא דהא לא מתעטין מיניהו כגולא שמעתא
אלא מומחין מהם ועוד דין של עגמו גמי פוסל לרבי מאיר ולרבנן עד
גמר דין . ועוד שאין הרבים מחין עליהם דרבי נקד חלח כדיוס
סודם אלח כדפרסיות . וכל הנך מילי כשנתיבן רובין ללא לבית דין
אלא סוד בורר וזה בורר חל כשחין שניהם רובין חלח חס' מועב למני
בית דין ואח' מסרב לדון עמו כלל כל שלש חפילו וישבי קרנות כופן
ורבין אומ' ודויתיה דין וכן יחיד מומחה כופה וכן ואף עד גב דלא קבלה
עליהו כלל והני שמעתתא דברק קמא וכן אמרו בירושלמי מומחה
כספק וכן דינו דין ופי' לשלש ומוחלתי בירושלמי אומר רבי אלעזר זה
אומר בטבריא וזה אומר בכפורי שומעין לזה שאומר בטבריא כלות שהוא
מקום הווע' כדאמרינן בגמרא לקמן ואפילו הוא בטבריא והוא בכפורי
כגומר מבית דין גדול לקטן . אחר רבי הלך כד יימרר חלעור זה
אומר בטבריא וזה אומר בכפורי דלוינן דהוין יתיבין בחדא משכנא חסה
ולכה תשעה מילין מכה ולכה תשעה מילין זה אומר בטבריא וזה אומר
בכפורי שומעין לזה שאומר בטבריא ח"ר יוסה ותשעה מינה תרין בר
כס דהוין לון דין בטבריא זה אומר בבית דין גדול דאמר בבית דין קטן
שומעין לזה שאומר בבית דין גדול שומעין מינה דבעיר אחת הולכין מן
המומחה לגדול ממנו ועל הדרך שפירשתי למעלה והיו יודע שכל מומחה
האומר בשמועה זו הוא מומחה לרבים ואינו הסמוך כר' חלח דגמיר
וסבור בלחוד וכשר הוא לדון בדיני ממונות ביחי' כדפריש' בפרק קמא
דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים ד' חפילו ביחודי ופירש' .
ז'ל דכתיב בלדק תשפוט עמיתך וקסבר אין עירוב פרסיות כתוב כאן
וזה אינו נכון דאם כן תימא תיבוי מיובטא דמחל דלמר עירוב פרסיות
כתוב כאן ואמאי לא תיבויטא גינה בגמרא וקיימתא לן גמי דהלכתא
עירוב פרסיות כתוב כאן ועוד יש לתמוה עליו ז'ל שהיו מומחה לרבים
האומר כאן אינו חלח הדיוט של תורה כלומר שאינו נסמך בר' ומן
התורה בשאר יחידים הוא ואפשר שח' הרב ז'ל לומר דיחי' סדוק כשר
מן התורה בהודאות והלואות מדכתיב בלדק תשפוט עמיתך חלח שגור
בו משום יושבי קרנות הלכך אם היה מומחה לרבים וידוע שאינו מיוסב
הקרנות וקאמרינן לה חריגא דאורייתא וכן אפילו ביחודי . מכל מקום
אינו נכון להעמי' בדינא דכדרי רב אחא בלדק וכל שכן שאין הלכה
במותו חלח דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים ביחי' דברי
הכל היא בתמלך דלמר אין עירוב פרסיות כתוב כאן יחיד מומחה דינא
ושלש תקנתא גמירא משום יושבי קרנות לתמלך דלמר עירוב פרסיות
כתוב כאן כולה תקנתא כסם שהכסיר בשלש שלא תגעול דלת בפני לוויין
הכסירו ביחי' מומחה לרבים דקא גמיר טפי מיניהו וסביר ברב נחמן
ואף על פי שהוא הדיוט של תורה . ויש אומרים דלרב אחא בריה דרב
איקא אפילו תימא עירוב פרסיות כתוב כאן חד כשר דגלי רחמנא בלדק
תשפוט עמיתך וכן אינו סובר דלרבה ורבי אבהו אפילו תימא אין עירוב
פרסיות כתוב כאן בעינן שלש ומומחין דגלו רחמנא בגזילות והי' .
לכולהו דיני ממונות ואכולהו משפטים כתיב לפנייהם ולא לפני הדיוטות .
והא דליתא דלעיל אין עירוב פרסיות כתוב כאן בשלש למע לי ופריק
לגולס קסבר עירוב פרסיות כתוב כאן ולא מתוך שלש אין עירוב
פרסיות כתוב כאן חלח שלחמוד מגולות הוא הדיוט והוא הטעם חלח
שיטה נקט דלח עירוב פרסיות כאן ע"כ נריך שלש ומומחין דלחתי
לא סלקא דעתין דרב אחא וזו דרך מחזור דמשמע ודאי דפגועתא
דשנים שדנו לא פלוגתא דעירוב פרסיות הוא דלא מסייעין על
איכא בייחוד דרמי בר חמא דלמר ארבעה שומרין נריבין כפירה
והודאה בתקנתא כדליתא בפרק הגזול (דף ט.) והתם גמי חמירין
ופלגי דר' חייא בר יוסף ולא חמירין ופלגינא גמי דרבי אבהו ורבא
מפרש התם טעמא דרמי בר חמא דלמר אין עירוב פרסיות כתוב
יו"ד א נחמן

דף כנע"א גמרא
מאי זה בורר לו אחר וזה בורר לו חס' .
פי' רש"י ז'ל דמשמע זה בורר לו ב"ד ח'
וזה בורר לו ב"ד חס' . ושניין בוררין
להם עוד חס' הרי ט' ופי' לה לי הא בתלת טמיה ומפרקי' ה' קכסא
בורר לו ב"ד חס' וזה בורר לו ב"ד חס' ופוסל אותו ב"ד סביר חבירו
פניהו נריבין לרבו לן אחר ואינן יכולין לכופו זה את זה . וזה סביר
אינו נכון שאין במשמע משמתינו ב"ד חלח אחר מן השלש שפתח בן
וכדאמרינן בדינא ופי' ס' דקאמרינן ב"ד בתר דכסלי לכו חלוי
וכדרי לכו בי דינא אחריתא חלח חס' הוא דמתרבי ב"ד ומעיקרא קס' ד'
דיין אחר ועוד אי מעיקרא קס' ד' ב"ד וקסאי ליה היכי מתוך זה בורר לו
ב"ד אחר זה בורר לו ב"ד ח' היינו הך היינו שאין לשון המקשה ללשון
המתוך סוס שנוי חלח הכונה הוא שהרב מפרש בה וז'ל לפרוש זה סורי
ב"ד ח' ופוסלו וזה ב"ד ח' ופוסלו ועוד דלי מעיקרא קס' ד' ב"ד ודאי
בשחבירו שסל בית דינו הוא שאין במשמע ב"ד חס' לא שלש ולא תשעה
אלא ב"ד שלם הנריך לדיני ממונות ועל כרחו כסא בורר זה פוסל הוא
חלח ס' דמעיקרא אי דיין אחר קמני קסאי ליה ופי' ב"ד ח' קמני קסאי
ליה דאי אחר קאמר מאי זה בורר וזה בורר דודאי זה בורר לדעתו של
חבירו דלכדור לעגמו בעל כרחו של חבירו אינו יכול דהא קמני זה פוסל
דיינו של זה זה פוסל דיינו של זה חלח על כנאן כולם לדעת שניהם
הם נבדרי ואלדעתם וישבין בדיו וא' ח' מאי זה בורר מאי בריר זו עוש' כאן
ולפ' הכי בעי סתם היכי קמני אי ב"ד או דיון ומעיקרא מתוך ב"ד ופרכי'
והרב מתוך ומתוך למאי דקסאי לי' ת' רעבדי הכי כיון דדעת שניהם
הוא נריך ומתוך שמתוך כך יחל הדיו לחלוט דליתיה בעלי דינא ומגלי
לכו טעמתייהו כדפרש' ז'ל . והא דקאמרינן ואפילו לכו גמי מעבד
והא אחר רבי אלעזר משמע דקס' דמעיקרא סוד בורר לו ב"ד סביר
זה קבוע לו בית דינו בבית מדרשו בבית מדרשו דפרי בתי דינן בעיר אחת לא
עבדי אינשי והיינו דקסאי ליה דר' ח' דהא טעמיה דר' ח' כד פלג יונתא
מנה על מנה הוא ובעיר אחת ליתיה להאי טעמא והיינו דלמר רבא כגון
ב"ד רב הונא ורב חסדא דלמר ליה מאי קא מטרנא לך חלחא עד
השתא דקא מטרנא ליה חירינן . ופי' הענין דרב הונא ורב חסדא כל
ח' קבוע לו בית דינו בבית מדרשו חזן למדינה זה למחרת וזה למחרת
ובני מדינה קרובים לזה כמו לזה דלא מטרנא ליה : ואוקימנא בערכאות
סבסוריא . וקסאי לי תיבוי לר' דקאמר בסינא פוסל דיינו של חבירו
כמו ערכאות חלח לרבנן היינו פוסל דקאמר בשמוד ואי סלקא דעתך
דקאמרינן ב"ד בתר דכסלי לכו חלוי וברדכי דינא אחריתא ועוד לר' ת'
זה פוסל דיינו של זה דקמני סינא היינו רישא . ויש לומר רישא קמני
סאם זה בורר לו בית דין של שלש בערכאות זה פוסלן ואומר איני דן
אלא בפני בית דין של פלוגי ופלוגי וסינא קמני גזונא אחריתי שאפילו
זה בורר דין חס' לפגמו זה פוסל אותו כדברי רבי מאיר חלח לרבנן אינו
יכול לפסול דין ח' של חבירו לפי שזה אומר לו בורה אתה לפגמך אותו
חכם שאלה רונה בו וישבו שניהם בדיו . ומסתברא שאינו פוסל
בערכאות חלח משום מומחין סאם זה בורר בערכאות זה בורר לו
מומחין . מהלוינן עלא מדר' וכן פיר' רש"י ז'ל לקמן בשמעתין
ודיינן בערכאות כדאוקימנא ולא פסול משקאמר חלח בעינא מופלא
ולפוס הכי מתנינן הכי קמני זה בורר לו בית דין ח' בעירו בערכאות
זה פוסלו דלמר בתקום הווע' אי רונה זה בורר לו אחר בערכאות
זה פוסלו משום מקום הווע' עד שיהיו שניהם בוררין להם עוד בית דין
אחר בערכאות שבעירם לדעת שניהם והא דקמני הכי זה בורר זה
בורר לומר דין מלוה ויין לזה אנו מעבדין . ומיהו רבא דמוקי לה
במומחין כגון כי דינא דרב הונא ורב חסדא לאו משום מעלויותא פסלי
הכו דלא תדכרינן הכא בשמעתין מומחה וגדול ממנו חלח בערכאות
ומומחין קא חירינן הכא חלח משום מאי מטרנא לך ליה הוא פוסלן חס'
אפילו במומחין וסורין . ומשמע דאף על גב דלא אוקימתא דמתנינן
במשקא חלח מקום דינא הכי כדברא וכן אומרינן בשם ר' ח' ז'ל נקטינן
מיהו דבערכאות היכא סוד בורר לו בית דין פלוגי יכול הלה לומר אינו
דן בערכאות חלח אחר בית דין מומחה אינו מהלך ואפילו ליה מני
מעבד ואף על פי שערבאות כאן ומומחה בעיר אחרת והיינו אוקימתא
דמתנינן דקא מתוך מעיקרא כדפרסיות חלח חס' היה בית דין זה מומח'
זה אומר כאן וזה אומר בבית הווע' מלוה מני מעבד חלח לזה לא והיינו
דרבי אלעזר שניהם בעיר אחת אי גמי כגון כי דינא דרב הונא ורב
חסדא שני מדינה קרובים לזה כמו לזה שניהם מעבדין כיון דנתיב
מומחין או שניהם ערכאות והיינו דרבא חלח זה אומר לפני בית דין

חרושי סנהדרין לקושים מהרמב"ן ז"ל

[illegible]

באן הפל לית ליה דמחזאל אלף אליבא דהדרי פלגי דפרסיות ואיכא דמקשו הכא מחזנין כפ' דרואו כ"ד (דף כ"ט) דקחמרי ס"ד הואיל ותנן דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד הכי נמי ליבדקמי ביחיד קמ"ל ואימא ס"ד אין לך שומא לרבים יותר מתחש ר"ע ודקחמר דחמנה עד דליכא אהרן בחדן קושא לחמי דפרסיות דהא אהן מדברין קאחכשרין יחיד מומחה ויחשום שלא תבעול דלת בפני לווין . ושור מתי דאיהי מחמיר"ה לשל דבויסם ושור דקדוש החדש מוחחין כתיבי ביה בדלתא דכפ' ים נוטלין (דף ק"ח) ומתחין ים סדן דיני ממונות ביח' דהויט ס' תורה ואפילו נהפך פסולין וקדושים החדש ו"ל גמ' הס' אלף כתיב למדק בנלי חיל מלה כיון דאשכחן חי' מומחה דן ביחיד ס' ס' איהי קדוש כדני ממונות קמ"ל ואקשינן ואימא ס"ד כדשורי קדוש כדני ממונות ואפילו ביחיד כדו ס' וס' מומח' דמתני' הוא מומחה גמור וכולא סוגיא קושא ופירוקא אליבא דרב אחא שפיר אפילו ותיבא אליבא דר' אבהו ס' ל' למימר דיני ממונות דמוראות בשלש מוחחין בעי ובקדוש החדש ליכא למימר משום נעילת דלתא דרבנן ומיני לריי אבהו נמי כיון דתנן היתר דברום בשלש ואם היה מומחה לרבים אפילו ביח' סלקא דעתך חמינא מתי קדוש החדש כספתא דגמרי קמ"ל דכתיב החדש הוא לכם וכדתינא בפר' ים נוטלין מוסי' נאמר' הפרת דברים אלף לחמרו וכ' דן גרלה י' ופיר' מומחה לרבים בדוק כענין שחמרו בקמיני מן המומחה איתמחי גברא איתמחי קמינא והכל יודעין כו' גמיר וסביר וקראוהו מומחה לרבים שהוא מומחה לשם ואינו מומחה לתורה שמיני סודך ד' והוא הנקדח חכם בדלחמין בפר' כל פסולי המוקדשין (דף ק"ח) הפרת דברים בשלש ר' וידועא אומר' ח' מהי חכם כגון מלא אהר דב נחתו כגון אהא כלומר דגמיר וסביר ואינו בשמך שאלו היה שמך וכו' בדלחמ דב נחתו הכא כדני ממונות כגון אהא דגמירא וסבירא דינא דיני ממונות ביחיד . ושלש המוכרים הם כפרת דברים הם שלש בני הכנסת ויינו דמסכרין לו וסביר ואם הם שלש המוכרים דניני ממונות והם וסביר קדושת וכשרין לדון דיני ממונות משום דא"ל דליכא חד דגמיר כלומר שומא ומיירא או שישלם קודם גמר דין דהא כי קא מוכרין לו סביר . ועיבא דאם שלש בני הכנסת הללו אלא מתמחוהו אותם רבים והורגו כדניי דהא לא גמיר וזה וסביר לזה לא סביר היינו רמי כקא וסבולין וקא מתמחה הגזכר דברים מביבאן גזילות וכלתא בשלש מוחחין וכן כהוכרין בתלמוד בתקום הדיוטות הוא הסמוך בר' וקדח' מומחה חמ' לפי שהוא מומחה גמור של תורה שקדוהו כמחז' אלהים והוא כש הפרת דברים ביחיד כסבדיוטות הוא כל שלש אבות ופליגרי בדלחמין ואינו כפר' אלא בהדלות והלואות כמו שחזרנו בפר' קמ"ל וכו' קא דיניי נמי בהדלות והלואות שליחותיהו קא עבדינן כדלחמין בפר' החוב (דף ק"ט) ובמכתש גיטין (דף ק"ח) ורמינא בתוספות קושא איהי אחרון בשמעתא קמייתא אי קסבר עירוב פרוש כתוב כאן ליכא נמי מוחחין בהדלות והלואות ואי קסבר אין עירוב פרוש כתוב כאן נמי נמי למה ל' אלא הדיוטות כשרין והא בפר' התנשן חמרינן אביי אשכחינן לר' יוסף דקא משגי' אגישא ח"ל והא אהן הדיוטות ותינא לפניהם ול' לפני עותים דבר אחר לפנייהם ול' לפני הדיוטות ח"ל שליחותיהו וכן עבדינן מתי דהוי אהדלות והלואות אלאם פסולא הדיוטות מתתיה וס' מתני' אותה בדוח . ואי אומר הדיוטות כסבולין ודלי מאלבי נפקא היכא דכתיב אלהים בעיני מוחחין היכא דלא כתיב אלהים ל' בעיני מוחחין אלא הדיוטות כשרין אבל לא כהא כתיב אלהים אלא לומר שמיני של הדיוטות אינו דין אבל לאסור עלינו שלא נזקק לפניהם איני בשמעתא לך דהנך הדיוטות לפניהם ול' לפני הדיוטות כס' שערבא ל' כל כותים א"ל ע"י שחמה וידע' שדיהם כדיון תורה אי חמה ר' לזקק להם כך בהדיוטות אסור לך לזקוק להם ושקדא מאלבי ואל לפני הדיוטות ולא כדכרי ס' ד"ל שפרש דלפניהם קא אשכניא וקס' שכלו עמו ע"י ע"ל ג' דלמי חמרי ולמי חמרי קא' אי חמה לר' יוסף היכי משגי' מר אגישא והרי אסור לך לדון ולבעלי דיוניי לר' לפדך כלל והיינו דקחמר שליחותיהו דידהו קא עבדינן להטיר אותה לדון שאלו לא נחמ' שדינו דן דהיינו לומר התם כדי שלא תבעול דל לפני דכני סוגיא ובשמעתא דרשיה וקדקדא ומתי' אליפותא דידהו איכא למע' בין ליריין בין ליריהו דיני ממונות כדן דריש וקחירה ומתאם של תבעול דלת שאינן לרבים והדיוטות נמי מתיא משום תכשרין להו בריי מביבאן אלא תקום שחמרו דיהם דין אחרו משום שלא תבעול דל תקום שחמרו דין אותו כגבל אחרו משום שליחותיהו קא עבדי להטיר בית דין לדון ולבעלי דיוניי לזקק לכל לפניהם ועשוי דייט הודאות והלואות הוא דכיון דסמיא אליבא כתיבא למע' כדניי ממונות דמיא כדליכא בשלבי יבמות . כן גרלה לי וזה כספתא ופרח .

חידושי סנהדרין לקוט' מהרמב"ם ז"ל

רו

ועוד במקומו אלא יותר אחר מחשבו וזהו לן למימר וזהו א"מ התלמודי
ומה פסוק ועוד ס"כ מהו שאלה שאלו דלמא אלו היה קיים דבר
והלא לקולא מולין בו אפילו להחזיר הכל לדבריו והוא אחר מזה
מכלל דבריו דלמא יכול הוא לחזור וללמוד חובה בגמר דין אלא שאלו
מולין בו שלא יחזור לעולם דהא משא ומתן הוא לרדיה ולית ביה גמר
דין ודבר זה לא ניתן ליכתוב שם הוא חי אינו נמנה עמהם וכשהוא מת
ניחוס שמה אחריו כל אדם ימשיך כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו
שנים אחריו ואלו אחד כל רשותיו ומת מי איבד למימר הכי ואכן
זה סתם קאמרין ומשמע שכבר סיים זכיותו ורשותיו אלא ודאי ס"מ
שמוין אחר בתחלוקת הדיוטין וכן פ' רש"י וז"ל רואין אותו לענין המעין
ועוד פ' לקחן כפר' בגמר דין דכאן שאלו דבריו וטעמו אלא מה
שאלו בגמרא אחר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו וצו' ונשתתק
וזהו פ' הרב וז"ל דהוי קא מיבעי ליה מי אמרין דלמא אי לא נשתתק
היה ממש בדבריו ונריך לסתור דין להביא דיינים אחרים ומדבריו
למדנו שאין כל בשוכה שכבר אחר טעמו וממנו אלא נמנה אחד בכלל
הדיינים אבל כשהוא אחד מן התלמידים וזהו פ' רש"י וז"ל רואין אותו לענין המעין
ת"ס דאמר ר' יוסי דבר חנינא דלמא להכי אר"י דר חנינא וזה לומר
דהיבא דכח מונין לו אחד אבל כשהוא אחד דין אחר יש לו שגריף לסתור
את דין גמרי וזוהי למימר הכי פרכי' וזה אין לא וזה אין חוששין
לו כלל דאי הכי לישימשיק ר' יוסי דר חנינא לא וזה וז"ל כשהוא שאלו
אחריו דלמא היה דבר ביה . ה' למדנו מ"מ דהא דתקן ודאי נפשות
הכל תלמידין וצו' ומפרש' לה בגמרא כחבר מן התלמידים שאלו
לענין המעין מן דוכותה רש"י דבריו ממונות הכל נמנין בין לזכות בין
לחובה כלומר שהן נמנין בדין להלך בהן אחר הרוב . וזה תלמוד א"כ
לר' יוסי דר יהודה דאמר חסדיו אחר מהעדים תלמוד עליו וצו' מנין
עד נפשה דין . איבא למימר כיון דאיבא בית דין שלם חון ממנו אינו
נקרא דין אף על פי שהוא נמנה בכלל לענין התחלוקות . ומיהו הא
דתקן אחר יש לי ללמד על ענינו וצו' שומעין לו נראה שאלו למנין אחר
אלו שלא ישתקו אחר וזהו דלא קטני אלא שומעין לו . וזו רש"י
אשכחן הכי מני אחר א"מ מן העדים יש לי ללמד עליו וצו' וזה חסדיו
וכיניו וזה חסדיו וכיניו אחריו מנינו לראשון לשני לשנים בשמיניה
הן הרא' דלמא ר' יוחנן והוא שנוצרה מפי ענינו אין מוסיפין אותו דין
הרי שנוצרה מפי ענינו ונמנה עד דיון לא מנינו עד נפשה דין ונראה
ד"ה ר' שנוצרה מפי ענינו וזהו א"מ אחר אחד מן העדים יש לי ללמד
עליו וצו' וזהו שאלו וכל אחד ראה דבריו של ראשון מי מעלה ומוסיפין
אחריו כיניו הראשון שהיה וזהו' הוא נמנה בכלל הדיינים ותקנים
עדות כשהוא שהיה שם שנים אחרים או שאלו לשני מונין ולא לראשון
אם רואין שהוא יותר חכם ויוצא לזכות או שאלו לשנים כלומר לכולם
ועד נפשה דין וקס' השתא דכיון דאמר עד תלמוד וצו' כחבר מן
התלמידים הוא שומעין אותו ומוסיפין אותו כיניו ופסטיגן נשתתק
מן הדא דמר ר' יוחנן כוונתה מפי ענינו אין מוסיפין אותו דין ולא אחר
היה מלמד וצו' על ענינו אלא שומעין לו ואין משתקין אותו וכן נמי
לדברי אחר דעד תלמוד וצו' לא אחר שומעין אותו דין שאין עד
הענין נפשה דין אלא לומר שאין משתקין אותו ולדברי חכמים משתקין
אחר כוונתה חסד דמיון כוונתה עדות פטעמא דתפרס בגמרא וזהו
גרסינן בירושלמי חזקיה שאלו הרי שהיה יוצא להרג ונשתתק כד' אומרים
הואיל ולא נשתתק היה לו ללמד על ענינו וצו' שמוע' יוחנן וזהו הא
שאלתה דתתרא אלא מני הרי שהיה יוצא להרג ואמר יש לי ללמד על
ענינו וצו' ונשתתק כד' אומרים הואיל ונשתתק היה לו ללמד על
ענינו וצו' ונשתתק אחר שגריף לסתור את דין שגריף כפר פירשנו שהוא
ענינו אינו נמנה במנין לא לומר שומעין דבריו ואין משתקין אותו וכיון
שכן זה הרי שיקוים מן השמים ומה לנו עליו הא' נראה שחוששין שמה
היה ממש בדבריו וסותרין דין ודנין אותו בתחלה כשהיה חדש
אבל מכלל כל הדברים טולה בדינו בחד מן התלמידים שמונה שמונה
במנין הדיינים לענין התחלוקות ושומעין דלמא שישבו בדין שנים חזקין
או מחייבין ואחד מולק עליהם ותלמוד אחד או שנים מן השוק רואין
דבריו של יחיד אין אותו היחיד בכל במיעוט אלא הולכין אחר רוב העיר
ואף על פי שאין רוב דיינים שישבו תחלה בדין זה ודקתני . ומלמא
דין לר' משה הספרי וז"ל שכתב דני ממונות הטמאות והטהרות הא
וכן היה ותלמודו מונין בשנים ודני נפשות ומכוח וקדוש החדש ועבוד
השם האב וכו' הרב ותלמודו מונין אותם כאחד . זה שאלו מונין האב
עם הכן בין כאחד בין בשנים בגון שהיה אחד מהן בסנהדרין והשני
היה מן התלמידים שאין יש לי ללמד וצו' או חובה שומעין דבריו שאין
משידין עמו ונפשת גמר דין אין גומרין את דין בקרובים שהדיינים
הקרובים פסולין לדין ואף על פי שיש לרקדק בדברי הרב וז"ל ובגמרא
מכל תקום למדנו שהוא מונה אחד מן התלמידים למנין הדיינים ועוד

כתב אחר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו וצו' מנין אותו עומדים
לסנהדרין אפילו אחר הדיוט ענינו יש לי ללמד על ענינו וצו' שומעין
לו שאלו למנין אחר שיש ממש בדבריו . וזהו אינו מודה לו כמו שכתב
למעלה . מלמא כן בתשובתו של דבריו הא' גאון ז"ל ואם נחלקו בית
דין שם שלשה שנים אומרים כך אש שוין נחמיה מניחין דברי יחיד
ועושין דברי שנים ואם האחד עדיף מן השנים הולכין אחר מי שניתן טעם
לדבריו ע"כ . ולא נחמיה ל' מנחמיה דסנהדרין דגמרא ת"ע מ'י
בפרק קמא דיבמות (ד"ה) גבי מחלוקת דבית שמאי ובית הלל אחרין
בגון רובא ת"ד לא עשו כ"ס בדבריהם דהא ב"ה רובא ומ' עשו כי
אוליין בתר רובא היכי דכי הדדי ניטרו הכא ב"ס מחדדי טפי . וק"ל
התם כמ' ע"ז עשו אלא אם אחד מהם חכם גדול מכל חסדיו אין דבריו
בטלים . ויש לומר התם לא יושבין בדין הס עושה כדקן ענינו לפי
שגבו נטה אחר חכמה אבל בסנהדרין כולן גריבין להם ודאי ה' סיסביו
כולן לאותו דבר ר' אלא דרמיה אחר אחר דבית הלל כשהם
דיינים נמי הולכין אחר הרוב ועדיין קשה לי הא דיבמות דמר אליעזר
בן הורקנוס דכטלו דבריו ומד"מ שגלי וידוע שאין דבור כמות .
ואם תאמר הן ענינו רש"י לעשות בדבריהם דהא חסדו קולין אחר רוב
וידעי טפי אבל אחריו לא והתניא הרולה לעשות בדברי בית שמאי
עושה בדברי בית הלל עושה אלא כל אדם עושין כן ושמו יש לומר ר'
אליעזר ור"מ יחיד במקום רבים אין דבריו של אחד במקום שנים אבל
רבים ורבים אין הולכין אחר רוב מנין אלא אם רוב קולין אחר רוב
חכמה מכל מקום זה סיוע קצת לדברי הגאון ז"ל ואין דברי החכם
בטלין מיד אלא שאלו עליהם למקום הוועד שהם יש לכן לדרר כיון
דמחזיר וגמר טפי אבל אם אי אפשר לדרר עושין כדברי המרובין כמו
שעשו במחלוקתן של ר"א ור"מ כדפרישית : ובפרק ארבע מינות
(ד"ה) הא דכעי מיניה מרש' שש כותי הבא על הכהנים מהו כלומר
שתתא בסקילה תקלה וקלון בשיעור בישראל כמור דלית בה תרתי והכא
תקלה איבא שהכותי חייב קלון ליבא דכתיב בזה הכי ולא מתבייש ועוד
דלקלון דכתיב לא חיישין או דלמא תקלה אף על פי שאינו קלון מתחייבת
בהמה לסקיל' ופסטיגן לה רב שש מניתיה והיא ברייתא של מורה בריית
ומה חילנות וכו' והבדילתה מחללתה כך היא שמי ויהרגתה האש' ואז
נכחה' אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא מפני שכלת לאדם תקלה
על ידה לשיכר אחר הכבוד חסד' . והלא דברים קל וחומר ומה בזה'
סאינה וידעת כיון טוב לרעה על שכלת לאדם תקלה על ידה אחר
מורה חסד' אדם שגורס לחבירו להטעותו מדרכי חיים לדרכי מיתת על
אחת כחה וכו' כיוצא בדבר אחר חומר אבד תלמודו את כל המקומות
והלא דברים קל וחומר ומה מקומות ואילנות שאין רואין ולא שומעין
ולא מדברים על שכלת לאדם תקלה עליהם אחרת מורה שחת שרף
וכלה והעבירים מן העולם אדם שגורס לחבירו להטעותו מדרכי חיים
לדרך מות עכ"ל וכו' מפני מה אחרת מור לאבד את כל המקומות ולשרוף
את האילנות מפני שמוכרין גנותו של אדם והלא דברים קל וחומר ומה
אם כך חס המקום על כבודו של רשעים ק' על כבודו של לדיקים ע"כ
הבדילתה הסנייה כשיפרא הנה פסטר ר"ס מתחלת הבדילתה הו' דכתיב
העובד לאילן נאשר האילן ומתחייב על ידו שריפה וכו' כותי הבא על
בהמתו . ואקס' עליה אלא מעשה דנשום תקלה נשקלת כותי השתתק'
אשור להדין איבא מעדי דלישראל שרי וכו' אשור ואקס' לישראל
ענינו מיתסר מיד דהוא ארביעה דהא לישראל אפילו קלון איבא ומתסר
אבי זה קלונא מרובה וזה קלונא מועט ומשום קלון מועט לא קטלינן ל'
לבהמה ופי' רש"י וז"ל דס' לאכרי דתקלה וקלון בעינן ולית ל' דר"ס
א"כ ס' כותיה ומתוך דקלונא מרובה איבא קלון אפילו לכותי לשיטת
רש"י וז"ל קשה מה ענין חילנות געדין לבהמה לעבדת התם איסורו
בעלמא הוא דנאשרין חשעת עבודה ואפילו בלא עדים מה שאין כן בבהמ'
דבגמרא דין הדבר תלוי אלא אם חסד תקלה באסרת ובגמרא דין איבא
קשה דהא אסירה דכתיב יש לי ביטול אלא איסורא בעלמא רביעא
עליה ובביטול פקע איסור מינה ואע"פ שהכותי נהרג אלא לאו משום
תקלה הוא ווא' נעבד דלישראל דלית ליה ביטול אדרבה היה היתנות
דתקלה וקלון בעינן הלכך בישראל דאיבא תקלה וקלון אין לה תקנה להחיר
דומיא דגרעא אלא שחת שרף וכלה בכותי שאין שם קלון לא חש הכותי
לתק' אלא אשור הוא שחסר הנעבד כדי להתרחק מע"א עד שתבטל .
ומה קשה דהאי בריית' דת"כ קטני בהם בדריא קלון כע"א בכותי דקטני
מפני שמוכרין גנותו של אדם וכו' ועוד הקשו ז"ל על שיטתו של רש"י וז"ל
ספירא דאבי לית ליה דר"ס וזהו כל עיקר לא כד' לאכרי אלא לתק'
הקושי' שהקשו על ר"ס לא מעת' כיון דלא בעית לא תקלה כותי השתתק'
לבהמתו ואשור וקטלה והלשון האחר שאמר הרב ז"ל שמתוך שקלונא
מורב' איבא קלון אפילו לכותי מזה דלא מדברין בגמ' כך סברא ועוד

חרושי סנהדרין לקוטים מהרמב"ן ז"ל

דמ' מ' איתורב ליה ר"ם ואיכו לא חזר אל תניחיהו אילנות זכ"ב ליכא לחימר כלל וכדאי מוז השמועה קשה ועמומה . ופס' בתוספות בלחורו בה לשונות דחוקים הרבה ורחוקים ביותר מלשון הגמ' . אבל כך חזי פובר בפירושה דעכו מיניה דר"ם כותי הבא על הבהמה מהו ופירשו בגמ' דבעיין משום דתקלה וקלון בעינן והבא תקלה . איכא וקלון ליכא דלא חיישינן לקלון דכתיב שאינו תתבייש מחנו כישראל או דלמא תקלה בעיקר וא"ל רב שפת תניחיהו אילנות בעבדין דארץ ישראל שאמרה בהם תורה השחת שרף וכלה ואין להם תקנה נמי בביטול ומשום תקלה דכתיבין הן כשרפין ור"ם לא חשש בעכו לטוב הכרייתא ומ"מ איפסאט בעינן והוא לא בא ללמד אלא על עיקר בעיין הכותי הבא על הבהמה ולומר שהיא בסקלת מאילנות ואי משום תקלה לחודה ואי משום דאיכא נמי בכותי בע"א קלון כ"ס דאיכא קלון בעריות . ומה שקשו מענין הביטול שהרי בעבד דכתיב יס לו ביטול אע"פ שהכותי במיתה אלא לאו משום תקלה וקלון דכתיב הוא וזע"פ שילנות דא"י אין להם ביטול ה"מ משום דחייבי ע"א דישראל בדאיחא בפ' כל הגלמים . וזו הקושיא אינה לר"ם אלא לעיקר הכרייתא שחפרשת טעם השריפה משום תקלה דכתיב או קלון שלו אבל י"ל דביטול עממו טעמא חריבא הוא דכל שמו עניו חשש הכותב לתקלה או לקלון דעובד וכיון ששכרו ובטלו ונעקר שם ראשון חמתו אין כאן משום תקלה וקלון ופנים חדשות באו לכאן וכשחזר השחת שרף וכלה משום תקלה או קלון דכתיב שחבא לרשותך קודם ביטול אסורה עולמית לא הטעם גזירה שלא יחמוד ויקיים ומה שקשו שהעבד איסורו מיד קודם גזירה שלא בעדים ואפילו שאין הכותי בסקילה י"ל קסבר ר"ם ישראל הבא על הבהמה בשוגג נסקל . אף על פי שאין הרובע בסקילה דומיא דאילנות ומ"מ תקלה חשיבא ליה ואין נרדף לומר כותי הבא על הבהמה בשוגג לפי שהוא נהרג שהיה לו ללמוד ולא למד והלכך אילנות ובהם נרבעת שוין הם אלא דדומה רב שפת חס החמנא אכעני חיים לידע בודאי . אם באת תקלה על ידם לפיכך הנריבין הכתוב עדה ועדים וגמר דין שאין הדבר אמת עד שיתברר באלו ולא הנריך כן בשאר הסגבדין בגון אילנות ומיהו כולם משום תקלה או קלון הם מתעברין כבר פירשתי פשיטתו של ר"ם כזה ואקשי בגמ' לא מעשה כותי המתחזק לבהמותו תיתסר ונקטל פ' זו הקושיא על עיקר הכרייתא היא דכיון שמתענו הכרייתא שאמרה משום לתא דכתיב ואילנות כשרפין האקשה לנו בגמ' תיד אלא מעשה בבהמה נמי לאמר כן ומשקרי' ליכא מיד דישראל לא חסרי והאי לישנא סירבא דשאר דוכתי נקט והבא ה"ק לישראל שרא אע"פ דאיכא תקלה וקלון טפי לכותי לא כ"ס והקשו לישראל נמי תהא

אסורה דהא איכא תקלה וקלון טפי דומיא דרביעיה גס זו הקושיא על עיקר הכרייתא ומשגתינו שפירשו טעם הסקיל' משום תקלה וקלון וכן אילנות מפני כך . הן כשרפין וחזר אביי לתא שהייט סבורין מתחלה וחזר זה קלונא מרובה . וזה קלונא מועט לומר שאין טעם האיסור בדביע' אלא משום תקלה וקלון . וסוגיא דכרייתא נמי דקתני כסיפרא קלון דאילנות קלון מועט הוא וכעניי חיים לא חיישינן ליה . נמלכת הכרייתא מתורבת וטעם אביי מתוך כך דכדרי אביי וכדאי שגלה מהכרין בכותי הכא על הכהנה דעטור דלא כד"ס והיה ראו לבעלי הגמ' להקשות ולר"ם דליף בעלי חיים מאילנות תיקשי ליה הך . אלא שבא רבא ופי' טעם אחר אחר תורה בהמה הנגיפה מטעם דתיהרג כלומר משום תקלה וקלון דקתני מתני' בהדיא אלא דכדרי רבא דתקלה וקלון בלא הגהה לא מחייבי בעלי חיים וזה הטעם עולה כדכרי ר"ם דכתיב הבא על הבהמה חסל ופשיטתא דאילנות לומר כסם שמתניו באילנות כשרפין משום כותי דחיישינן לתקל' או לקלון נמי דידע כישראל כך בעלי חיים אע"פ דחם רחמנא עליהו . דלא קטלי להו אלא בתקלה דחזיתו להו בדביעיה דכתיב כישראל דהא איכא הגהה ותקל' דכתיב תקלה היא וקלון דידע' נמי קלון הוי דרבא פריך לר"ם לא מקשינן בסיומא דאביי לר"ם מיד כך נראה לי דרך השמועה וזה הפי' מלבן הסוגיא ומחזיר אותה כהגון בלא קושיא וכלא שבו : דהא דאמר רב אחא מדפתי למאי דקא"ל רבא בר רב חנן לאביי וכו' איכא יעבדו למעוטי מאי שיטה תגומגמת היא אבל רבו המפרשים ז"ל ומחזיריה דשעתא דקסבר רב אחא מדפתי דעיקר וסמכתי . דתנא דכרייתא לא משום יתווא דזוכר דהא איכא לחימר אינטרד לחימשינן מעבודה לעבוד' ח"כ דלא הוינן ידעינן מהשתחוויה לחודה אלא עבודה הנעשית לגבוה כדכתי' והשתחוויה לבני י"י מהיך ואחיה וזיכיה ורביא כל הנעשה בפנים ואחיה השתחוויה ורביא כל דרך כבוד אלא עיקר אסתכתא דתנא מאיכא יעבדו דמשמע בכל העבודות דוקא כדדרש ומעשה הולרכו וזיכיה לרבות עבודו' פנים דהקרב והולרכו השתחוויה לרבות את עמיה ואחיה . דכתיב בלתי ל"י אלהיך שריקן כל העבודות לשם המיוחד לא הייתי מרבה אלא וזיכיה בלבד דמיעוט דאיכא יעבדו אכולה מיתוקם בר תהני דפריט בבו רחמנא והולרך נמי לא יוכחו עוד את זכתייהם אזהרה לזיכיה שלא כדדרש . בדכתי' בהשתחוויה אזהרה ועובד אלא לרבה בר רב חנן איכא יעבדו מאי ממשע שאלו לרבות כדרכ' דרך בזיון לא גריבא קרא דהיינו עיקר עבודה בכל מקום וכאשכחן בפעור והא דאמרינן בכוליה תנאיה כדרכ' מאיכא יעבדו נפקא לאו דאינטרד להבא אלא להשתח דכתי' ודאי מתתם נמי נפקא ולא מנטרד לאתויי קרא חריבא ודפשיטא ליה נקט . וארי זה כיון :

ברך רחמנא דסייען מריש ועד כען

חדושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כיצד

ד

רפ"ב מתניתין

כיצד העדים נעשין וזממין . הא דפתח תנא בזה ולא פתח בפ' אלו הן הלוקין דהוי עיקר האי מסכת דמכו משום דפרשת מלקות דכתיב וי' אל' בן הכות הרשע כתיב בעדים וזממין מדכתי' והלדיוקו את הנדיוק בדחיתא בגמרא . ועוד דהא אמרינן בגמ' דתנא אמתניתין דפ' הנחנקין קאי דקתני כל הוזהמין מקדמין לאותה מיתה חוץ מוזהמין בת כהן ולהכי פתח הכא בעדים וזממין . ונראה דברים דפ' הנחנקין הוא סוף מסכת סנהדרין מדקאי עלה תנא דהכא בדחיתא בגמ' וכן נראה מדברי רש"י וז"ל ואע"ג דלמחרין בעלמא דקתני תנא דכתיב מסכת נדרים בסדר נשים משום דלמירי בפ' המדיר דכתובו בענייני נדרים ואע"ג דלויכא כמה פירקי ומכילמי ביני ביני התם למיתן טעמא למכלל נדרים בסדר נשים ואלו הכא לא בעינן טעמא אמאי קתני מסכת' מכות בנאי סדרא דהא פשיטא דהיינו דוכתיב ודקתני בפרקא קמח דסנהדרין מכות בשלשה אבל למיתן טעמא במאי דפתח הכא משום פ' הנחנקין לא הוה עביד הכי אי לאו דסליק מיניה במסכת סנהדרין . ונראה קתני דהוה אליבא דרבנן סקילה שריפה הרג וחנק ובפרק חלק איירי בשבטי שיר הכהן שהם בסיוף וסוים בפ' הנחנקין . והא דקתני כיצד העדים נעשין וזממין ולא קתני לין העדים נעשין וזממין בגמרא מפרש לה : **מעירנו** בלש פלוני שהיו בן גרושה או בן חלונה . פי' שהיו לאמו כשנדרס' או חללה ביום פלוני במקום פלוני והתנא מקלר בזה כשם שמקלר שאינו שונה ונמלאו וזממין משום דהא פשיט' והא דקתני בן חלונ' באגרת לישן דכן גרושה נקטיה דהא פסול בן חלונה אינו מן התור' אל' מדרבנן וכדאמרינן בפ' עשרה מיני חלונ' וזממין משום דהא פשיט' והא דקתני בן חלונ' כלל אל' משום דליסור חלילה לכהן' ומדרבנן הוה אחרטו לפיכך גרושה דאורייתא ואסמכתא גמי על מלי דכתי' ואשה גרושה מליש' כדאיתא התם (דף ע"ח) . נקטו את תרומתו כהדרי ודקתני ליה לקמן פ' אלו הן הלוקין במשכב . מיירי בחיובי מלקות דאורייתא ובי הכי דקתני אלו הוה מני למיתני בפסולי קהל ישראל שהיו נתין או עבד או ממור . ובתוספתא תני ליה כולוה ותנא דידן דלא קתני ליה כולוה משום דלא בעי לאורוכי וכחיל ליה למיתני בן גרושה וכן חלונה משום אמתניתין דפ' הנחנקין דקאי עלה הכא דלמירי בענין וזממין כהונה כדקתני חוץ מוזהמין בת כהן . א"כ משום דכתיב שפתי טפי . א"כ משום מאי דקתני שלוקין בלבד ואין תורת הוזהמין מתקיימת בהן כלל ואע"ג דתפסדי ליה תרומה ושאר תמנות כהונה וטעמא דלא משלמי ליה איבעית אימא משום דהוי מירי דלא קין ומסתמא לא אחרת תורה ועשייתם לו כאשר זמם אל' במירי משום דהוי פסידא לא כדריא הויא וגרמא בעלמא הוא דכותה בעלמא פטור דמי יימר דיהבי ליה תמנות כהונה דהא טובת הני' לבעלים ואפי' בתכרי כהונה לאו שעבודא דלית ליה לכהן עליהו אל' מלות נתיב' והוה דבדר שלא כל לעולם ולא ידע אי הוה ליה ומסתמא רחמנא כאשר זמם לעשות ולא כאשר זמם לגרום וכדפי' מורנו המובהק הר"ה ור"י ז"ל . עוד פירשו בתוספתא בטעמא דהא דכיון דלא מקיימין בה הוזהמין במאי דהוה עיקר סנהדרין ופסולא דנושא דכן גרושהאובן חלונ' לא מקיימין לה כהא דלא מקיימין הוזהמין לחלמן וכדאמרינן בגמרא גבי ועשייתם לו ולא זרעו ואע"ג דלמחרין לקמן תעידין אלו באשת פלוני שזכתה והוזהמין סנהדרין ואין משלמין כתוב' שהיו תפסדין לה התם כיון דקיס' לי' בדרכה מיניה דין תורה הוא שכל מקום שיש מית' וזממין שהמיתה עומד' במקום שניהם וכולה הוזהמין : איין אומרים יעשה זה בן גרושה . נקט לה כלשון יחיד כלישנא דקרא דכתיב ועשייתם לו . ופי' רש"י ז"ל שאם העד כהן אין אומרים שיעשה בן גרושה או בן חלונה והכי ודאי פשיטא דמילתא דלכאן הוא דלמאטרך דשייד ביה פסול זה . אבל בתוספות פירשו דפ' מיתני בעד ישראל דלא אמרינן שיהא פסול אשה כביאתו לכהונה כללו הוא חלל בן גרושה או בן חלונה אל' לוקה את הארבעים . ומפרש בגמ' דנפקא לן האי מלקות מדאורייתא . מדכתיב והלדיוקו את הנדיוק וכדאיתא בגמ' . והקשו בתוספות דהכא תנינן דאפילו בעדות שאי אמה יכול להזימ' עדות כשרה היא ודנין בה דבי לא מקיימי בה הוזהמין חמש לוקין עליה והמלקות עומדת במקום הוזהמין ואלו בכמה דוכתין אמרינן דכל עדות שאי אמה יכול להזימ' חמש אינו עדות ואין דנין בה כלום וכדאמרינן לענין עדים שהעידו בדאובן שהרג את הטרפה שאינו נהרג לפי שאין אמה יכול להזימ' להרגם כיון שהם אינם טרפה דבעינן כאשר זמם לעשות לאחי ולכיה ואפי' תימא דשאי התם עדות' על הטרפה אינו כלום דנדרבא קטילא בעי למיקטל הא אמרינן גמי במס' סנהדרין (דף ע"ח) דעירי נגרה מלמורס שהוזהמין ליהן נהרגין והיא עומדת אינה נהרגת ובשלא התרו ממש ואע"פ שהוה סכר' ואליבא דר' יוסי דאמר חבד אינו נדיר התר' וטעמא דמילתא לפי שיכולין לומר לאשרה

על בעלה בלבו וכיון שאין אמה יכול לקיים בהם הוזהמין אינה נהרגת דאין עדותן עדות ואמאי לקבל עדותן ואם יוזהמו ויהיו לוקין . ומירי דשאי התם דכאמ' לחייבה מיתה ומלקות לגבי מיתה לאו רלוס הוא והלכך עדות שאי אמה יכול להזימ' הוא . אבל הכא שאין בליו להעיד אל' בפסול בן גרושה ספיר מיקיים כאשר זמם במלקות וכיון שלוקין עדותם שאמה יכול להזימ' הוא . וכן אמה אומר במעידין שהרג את הנפש בשוגג ולענין גלות . ודכתיבנו וז"ל תירנו זנבי עדים וזממין תרי דמי כתיבי חד ועשייתם לו כאשר זמם ולא יעשה הקרא מהוזהמין בענין עדות שאמה יכול להזימ' והיינו ההיא דטרפה ונערה מאורסה ודכוותיהוה אל' בכל מאי דלא שייכא הוזהמין דמעטינהו קרא מינה כי הכי דמתיי' וכל דוכתייהו לית לן למיבעי בהו עדות שאמה יכול להזימ' דהא חייבה דידהו מוזהמין את הנדיוק ולא מכאשר זמם וכדאיתא בגמרא כדלוי זה טעם בכון מחור : **מעירין** אלו באים פלו' שחייב גלות . פי' רש"י ז"ל מעירין שהרג את הנפש בשוגג . ודקדקו עליו ז"ל דבמאי עסקינן אם כשהוה מודה לדבריהם אין כלן הוזהמין ואם כשהוה שלא הרג אין עדותם כלום ואינו גולה על ידם כי הוא נאמן על עצמו יותר מהם וכדתנן בבביות פ"ג א' אמרו לו נשים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ר"ח מחיוב ואכתיס פוטרינן אמרו לו לר"מ וזה אלו ירדה יכול לומר מוזהמין הייתי והכא נמי יכול לומר מוזהמין הייתי ואינו נגיד . ובשלא להסוד טעמא דלמחר עלה בכריתות שנאמן משום שהתורה האמינתו לענין קרבן יותר ממאה עדים מדכתיב או הודע אליו . י"ל דהכא אינו נאמן כנגד העדים דהכא לא כתב הכי והדבר מפורסם לך אל' להסוד טעמא דלמחר התם דמסר' דיבוריה לא אכלתי שוגג אל' מוזהמין מלי אימא למימר . וז"ל דמירי' כשהעידו שגברו בו שהיה שוגג כודאי' דהא אינו יכול להכחישן הלאך אפשר להם להעיד בן בבירור דהא אמרי רבנן לקמן במכילתא האובת גולה והשוגג אינו גולה משום דחשיבין ליה מוזהמין ואמאי ודאי אפילו באיבי גמי משכחת לה גולה בשמעידין שהעידו בפ' שהיה שוגג דאי סתם העידו אפילו באובת גמי אינו גולה כיון שמוכחשין . תרנו בתוספות דכל שהעידו שגרה להם שוגג כשילת כהרל' וכיוצא בו כיון דבאמרו הלאך על הרוב שוגג הוא גולה באובת ולא מקיימין לי' לומר שהיה מוזהמין אל' באיבי שהוזהמין להרוג כמירי חשיבין ליה מן הסתם שהי' מוזהמין וטעמא דהא הוא שוגג . עוד תירנו דמסתמא לא למתנינן כשהיה שוקק ולא חשיבין ליה לא הוזהמין ולא הכהנה לגבי האי . א"כ כיון שאמר להם הרגנו אל' לא בפנינו' דכתיב' חייבין וכדאמרינן בפ' גבי טבח ומכר שאם אמר טבחתי ומכרתי אל' לא בפנינו' ונמלאו וזממין שמשלמין וכת' והכא למח חייבין שרי הוא גולה ע"פ עצמו דגלות כפר' היא . י"ל שאינו גולה ע"פ עצמו שהרי יס דבדר חיוב מיתה אם ינא חוץ לתחום שהרגו גולה הם . ומיחו אפילו תימא שהיה גולה ע"פ עצמו כיון דבעידנא דהסידו עליה עדיון לא הוה חייב גלות כד' ע"פ עצמו לוקין אם נמלאו וזממין ודמיא למאי דאמר רבא לקמן בפירקין עדים שהעידו בחד בשבא קטל פלגיא פלגיא' ואלו שנים ואחריו בחד בשבא עומד הייתם . אל' בערב שבת קודם לכן הרגו נהרגין דבעידנא דהסידו עליה גבדא לאו בר קטלא הוא . ואחרים פירשו דמשמעו כשהעידו שנתחיי' גלות כד' פלוני ונכון הוא . אל' רש"י ז"ל לא פירש כן משום דסתם מעידין אלו באים פלו' שהוה בן מעדות ידיעת עמלן היא ולא תמה שראו כד' עד שיאמרו בן פירים והכי דהיינו כולהי' תנא . ובגמ' מפרש אמאי לא קתני הכא מאי דקתני בפרייתא שאין משלמין את הכופר' ושאיין נמכרין בעבד עברי . והא דתנינן בכל דוכתא לוקה ארבע' ואע"ג דהוה ארבעים חסר' לי' שאלא דקרא נקטי דכתי' ארבעים יכנו : גמרא היא ועוד מאי קא בעי הכי כיצד העדים נעשין וזממין דהא לקמן בפירקין תני כיצד אל' אמרו להם הלאך וכו' פסטי לטונו ז"ל נראה שהספר מקשה תרתי למה לי אל' אין לשון הגמרא משמע בן מדקאמר כדקתני לקמן הוא משמע אינו כמו שאמר כאן אל' כדקתני לקמן הוא . אל' ה"פ דלשון נעשין עדים וזממין לא הוי עיקר משמעותו על קיום תורת הוזהמין בהן אל' באיזה לשון נעשין וזממין בתפלת וזממין . ולהכי פריכין דאפילו תימא דהאי נעשין וזממין דקתני מיירי בקיום תורת הוזהמין בהן לא ה"ל למיתני כיצד העדים נעשין וזממין ואין העדים נעשין וזממין מביעי לי' דהא קתני בן גרושה וכן חלונ' ועוד קושיא תמורה יותר דאפילו הוה תני אין העדים נעשין וזממין לא אחי שפיר דלא משמע האי לי' שאלא לאו וזממין מתחלתן ובהא לא איירי הכא וכדקתני לקמן הוא אל' אמרו להם וכו' וזה עיקר . וכן פי' בתוספות . ואפשר שזה כיון לשון רש"י ז"ל אל' שלשום משום והכי קאמר מר' ז"ל מאי בעי הכא למה לי' לי' שאלא נעשין כדקא מיירי בקיום תורת הוזהמין דהא לי' שאלא כביד ניומין דלמירי כד לקמן הוא : **תנא** התם קאי פי' אפרק הנחנקין דקתני כל הוזהמין וכו' ויש עדים וזממין וכו' ק"ל מה שזכרנו יס בזה למירי קושיית

למן

חדושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כ"ד

דליתא שאני הכא שאם היינו חוזרים כן בשלטו כל תורת וזממין לגמרי
ואין למדן אפשר מחשי אפשר . ומורי הרב ז"ל בראה לו כי' הראשית
ז"ל שפי' וזה ההורג לחיובו בסקילה אינו נסקל מאין דין אלא בסיק
ברוכהו וזה שפירשנו על חכיו לסקול שבער עביר' הוא חיוב לסקול ולא
כדכחו לפי פסחם אינו דין שאלו יסוף אלא בסיק וז"ל בבלת ממאן
תורת וזממין דרמחמא אחר כאשר וזה וליכא : ובה' הוא מעשה
מבשר בחיור וכו' י' ההורג היום בסיק ומע' אינו גולה מע' שפי' שחינו
גולה בלון עשו היום ב' ה' אחר קרוב למד שחינו דין ואינו
גולה הם עשו עב' בחי' י' שחן כדול' שלם מעשה אינו דין שלא יגלו
ואיכא דקסי' ליה למ' דעקימת פיו היה מעשה חז"ל . ז"ל דחשלו
לחמרכ' מכל חקום אינו מעשה גמור כמו מעשה ההורג ועוד דלא
ק"ל דעדים וזממין אין בהם מעשה החלי ויטען בא' וכדליתא בפ' ד'
מתות :

[illegible][illegible]

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כיצד

לח

לכא לנבי המיתה ועשייתם לו וכו' וכיון שכן אף כופר לא שייך בהו
הכופר במקום מיתה בידו שמים וכיון הוא מאור . ושמה לזה נמכור
רש"י ז"ל במה שפי' שהרי לא הרג שורם את הגפס אלא שלטנו קר
במנהגו והקשה בתוספת' למה לא שנינו לזו במשנתנו שאין משלמין את
הכופר ותירנו דכיון דלמ"ד כופר ממונה משלמין אף דרבנן ור"ע ס"ל
הכי בפלוגתא לא בעי לאירוי . אבל הרמב"ן ז"ל פיר' דהני אינן לוקין
משמעל דפרסמא לעיל דהא חלקות והלדיון במקום הומה עומד וכיון
דלא שייבא בהא הומה לפי שאין עדותו נריך לשמים אף חלקות נמי ליכא
ובתנאי' לא קפני' אלא אותן שלוקין וזה שלא בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב
שפליגו בו לוקין משום והלדיון . והקשו בתוספתא דהכי משמע דל"ע
כופר כפרה ממנוה שמשלמין הכופר ואלו כפ' שור סנכה (דף מט' ב')
משמע דס"ל כופר ממונה דתניא התם ובעל השור נקי ר' אליעזר אומר
נקי מחלי כופר א"ל ר"ע והלא אינו משלם אלא חנופה הביאנו לב"ד וישלם
לך . והתם מסקינן דר"א סבר כופר כפרה ומינה דר"ע סבר כופר
מונה . ויש שפירשו דתנאי היא אליבא דר"ע והכנו יותר סבר שהיב לו
ס"ס ר"א עקיבא כן אני בעיניך אין דיני' אלא בשהמית ע"פ עד אח' או
ע"פ העעלים שאינו נסקל ואשר בשלם חנופה ור"ע היה סובר דכל ונתן
שארן השור בפקילת' אין הפעלים משלמין כופר וכדליתא התם וא"כ לא
נריך קר' לפיכך מחלי כופר לאם נסקל' אין כאלו כופר ולא אמרינן
התם דר"א סבר כופר כפרה לפי שלא אחר שהי' משלם מן העליה דודאי
ליכא עליה כופר דהם אלא כלפי' שומר שהיה כופר על פי העעלים
שאינו נסקל הקטנו עליו דהא חלי כופר שור תם קנסא הוא ובתני' בוק
קנס' ומונה בקנס פטור ופרקי' קסברי כופר כפרה ומו' כפרה
חייב מעשה אף ר' יהודה יורה בזה אלא דס"ל דלא נריך קר' לפיכך
במית' ע"פ בעלים מחלי כופר דכיון שאין השור נסקל' אין בו כופר כן
כ"ל ובמקומה ביארנה ופי' בס"ד וגם בתוספת' דמו' כן : מאן תנא
כופר כפרה וישמעאל היא . והא דלא קאמר ר' אליעזר היא וכדאמרינן
לעיל בנכונ' בזה משום דלא חיתמה היא אלא לחנופה לשון שהשיב ר"א
שדיו כשהרג ע"פ העעלים וכדאמרינן אלא לשון האחר שהשיב לו שם שאין
דינו אלא כשהרג שלא כנונה ליכא הכרחא דס"ל לר"א דכופר כפרה
וכדמוכח התם בסדאי הלכך טפי ניחא ליה למקנס' ר' ישמעאל דמפרש
לדידא כ"ל ולא חלי אחר ר' עקיבא היא כדמוכח לעיל דכיון דסיפא ר"ע
רישא לאו ר"ע וזה פשוט : ונהן פדיון נפשו דמי ניווק . פי' אפי"ג
דחרוב הוא קרי ליה ניווק משום דכל היבא דלא מחייב עליה מיתה אלא
מחוי' ניווק קרי ליה : רב"ע כופר כפרה . פי' ולא מנינן למימר
דכ"ע כופר ממונה דא"כ חלי טעמא דמ"ד דמי מוין דהא כל מוין
בדבר הניווק שיימיון ליה בכל דוכתא : מ"ט דרבנן . פי' דאלו
טעמא דר' ישמעאל טעמא תירוצא הוא מקדאמר פדיון נפשו דמשמע
נפשו של מוין : נאמרה מיתה למעלה וכו' . יש מקשים בתוס'
דהא ג"ש לגמרי דיינינו ואלו לחנאין וא"כ לימא נמי מה להגן מחוץ אף
כאן מחוץ . ותירנו דשאי' הכא דכתיב פדיון נפשו דמשמע כפרה והכנו
דכל כיה לאו ג"ש חמש היא אלא כעין ולמד סתום מן האפורס וגבי
מוין וניוק הוא סתום אבל לגבי ממונה וכפרה כדמפרש הוא דהי' כפרה
למאי דס"ד השת' דקרי לי פדיון נפשו והיינו דאמרינן ור' ישמעאל ונתן
פדיון נפשו כתיב בדמיון כלומר אף זה כדמפרש הוא והשת' להאי
פירושא לא שייגי' בהאי א"כ ג"ש מופנה היא אם לאו ולא אמרינן נמי דר'
ישמעאל ג"ש לא גמיר . וכן פי' מורי הרב ז"ל : ר"ב היבא דאית
ליה לדידיה נכסי וכו' וא"כ חלי מחי קמ"ל פשיטא לומר שאין נמכרין
דהא בעינן כאשר זמם והס' לא זמנו למוכרו וי"ל דקמ"ל דאפי"ג דכי
אסידיו עליה לא הוו ידעו ליה נכסי או דלא הוו ליה אלא דלכתר הכי
קננו אפי"ג אין נמכרין : בנבנהו ולא בוממו . פי' ואפי"ג
דכפ"ק דקדושין (דף יא) גרסי' דדרשינן ביה מילי אחריני בנבנהו ולא
בנבנהו . שאין האשה נמכרת בנבנהו כגנבהו ולא בכפלו כוליה שמעת
מינה דהא כוליה יתיר לדרשא וא"כ ותנא דמתני' אחאי לא קפני' הא
בשלמא לרב המנונא כיון דנמכרין לא פסיקא ליה אלא לרבה דמפרש
דאין נמכרין לעולם אחאי לא קפני' ליה . וי"ל דלא בעי למיתני' אלא
מאי דחתי מקרא בדרשא רויחא בכפיה דלעיל אבל האי דרשא לאו רויחא
כולי האי כיון דבנבנהו אינטיריך מילי אחריני א"כ דלא בעי לאירוי
גרס' מחילתן אלא במאי דכתי' לאירוי במכילתן כנון מעידתו בא"ש
פי' שחיב גלות והיה דכן גרסיה וכן חלוקה משום דקאי אפרק נמכרין
כדליתא לעיל : אף אין משלמין ע"פ עמון . פי' בשאומרים
העדנו והזמנו בב"ד פלוגי כדלקמן : תדע שהרי לא עשו מעשה
ובהרגין . פי' לאו משום דליכא עדותן אלא דיבור בעלמא קאמר
ובהרגין מדינה ולא משום קנסא . אלא הכי בעי למימר שלא עשו מעשה
שיוק לזה שהרי הומו ונכנסה עדותן ואפי"ג נהרגין ופדכתי' ועשייתם
לו כאשר זמם לעשו ולא כאשר עשה והיינו נמי דרב נחמן כדמפרש ואולי
קדע שהרי בעדות שנתמון מחוץ ביד בעליו שלא שילם על פיהם ביום לפי

שהומו קודם ששלם ואפי"ג דכי שלם נמי איכא הומה ומשלמין כיון דכי
לא שלם נמי משלמין קנסא הוא . ומ"מ לענין הפסק . היבא שחיוביה
מחון ופלט קודם שהומו ואפי"ג הומו דעת רבי' הרמב"ן ז"ל משלמין
משום דינא דגרמי' דלא גרע חזק את הדיון דאמרינן מה שעשה עשו
ומשלם מביתו משום דינא דגרמי' ודוקא היכי דליתיה לממונא דלאהדר
אבל היבא דליתיה לממונא דהדר שלא כדיון שקל' וכיון שחזר מחוץ לבעליו
אין כאלו משלמין על העדים דהא ליכא דינא דגרמי' . וא"כ ח"כ חסי'
כי לימיה נמי פטור . וי"ל דדיון שאני שהיה בו ג' אונס דלכניה ליביה
אבל אלו עשו כמיו' כל היב' דליתיה לממונא דליהדר חייבין מדינא
דגרמי' . ואיכא מדכתיבו וי"ל סובר דהוא קשיא ליה דאפילו כי איתיה
לממונא דהדר למריה למה אין משלמין ליהו' כאלו לא עשו מעשה כלל
אלא שזמנו לעשות כדאמרינן לא הרגו נהרגין . וי"ל דהא ליתא דמיון
הומה לא חייבוהו לכתוב אלא בשלם עשו מעשה כלל וכדכתיב כאשר זמם
ולא כאשר עשה כדק"ל וכל ששלם זה כאשר עשה הוא אפי' בחמוץ שראוי
לשטלם דאפי"ג דטעמא דאמרינן שאם הרגו אין נהרגין הוא מפני שאין
עונשין מן הדיון וגבי מחוץ עונשין מן הדיון מ"מ לא חלקת' פורס' וכיון
דגבי קטל ק"ל כאשר זמם ולא כאשר עשה ה"ל לענין מחוץ אפי"ג
דכיון דאין אהדורי שאין הפסק פירש ללדדיון . ואף הרמב"ן ז"ל וגם
בתוספת' שחזרו בדבריו בזה לא חייבו לעדים הא' בשעשו מעשים אלא
מדינא דגרמי' וכו' מאיר דק"ל כותיה דאלו לרבנן לא דייגי' דינא דגרמי'
פטור וכל שהוא מדינא דגרמי' אין חייב לגורם אלא בשהפס' הניק
אבל כל דהדר ממוניה להדיא ולא הפס' אין כאלו דינא דגרמי' . וזה
בראח לי בודר לפי פשוט' . ומ"מ בראח מן הדבריהם האלו דכי אמרינן
כאשר זמם ולא כאשר עשה היינו לפטור העדים מחמת הומה שהיה כן
גזרת הכתוב . ומ"מ אף כיון האחרוני' נאמנים על הראשונים בכל הומה
שקודם מעשה דאי לא כי איתיה לממונא ברשומא דהיאך אחי' מיהדר
וכי ליתיה אחאי משלמי' עדים ניחא אוקי תרי בדידי תרי וחוקי ממונא
היבא דקאי בכל תרי לבדדי תרי דהכחשה אלא דלא כדאמרינן ולא אמרו
תרי לבדדי תרי אלא בעדות האובחשת וכדאי הוא רבינו ז"ל למוך
עליה בזה :

דף ג' ע"א איכא

וכן ס"ר נחמן . ותלמודא דלא קאמר וכן
משום דר"ן לאו אדרבה קאי אלא אפי"ג
גופיה : בשלשין בחמוץ . לקמן בדוכתא מפרשין לה בס"ד .
ועיל דאמרינן דלמ"ד כופר ממונה משלמין היינו מההיא טעמא
דמשלמין בחמוץ דאי לא הייך משלמין ליתן האי כופר והאי כופר כופר
א' אחר רחמנא ולא שני כופרים ליתן האי כופר והאי חלי כופר
כופר א' אחר רחמנא ולא חלי כופר כדדרשינן בטעמא לענין מי שהרג
שורו את הגפס כב"ד גבי שור של שני שותפין אלא כיון דק"ל שמשלמין
בחמוץ כי היבא חלי כופר והאי חלי כופר מלטרפין וזהו ליה כופר א'
שלם וזה בודר וכמו שכתבו בתוספת' : אמר רבא באומר עדות
שקר העדתי . וישגורסין עדות שקר העדנו כלומר העדנו אפי' וחבירי
וכרחה פירושא לפי פשוט' . וכן פי' כל הפרשנים ז"ל דמירי בשלם הומו
כלל אלא שחא' מהם היום למנמו או לו ולחבירו ג' לומר עדות שקר
העדנו כי לא היינו מנויים באותו מק' אותו ויום כלל דמשמעל להכי קרי
ליה עד זומם לפי שסותר העדות בגלון הומה וקאמר רבא שמשלם חלקו
על פיו דכתי' שאינו נאמן על חבירו נאמן הוא על עצמו ולא אמרינן כהא
שאין משלמין מחוץ עד שיומו שניהם דהאי בהומה אחרים . ועו'
דלמאן דגרסי' העדנו הרי הומו שניהם על פיו לא דלא תהיון על חבירי'
וכי תימא והיאך נאמן אפילו על עצמו דאין אדם משים עצמו רשע .
י"ל דההיא בחיוב שבגופ' כלל' אבל בחמוץ פלגין דיבוריה באומר נכבתי
או גזלתי שמשל' קרן ע"פ עמון שהרי יולא מדבריו שהוא מוד' טי' לחבירו
מחון אלא וכן במודע שנטל מחבירו מחון ריבית קנונה חייב על פיו .
ושדע דלמ"ד כופר ממונה משלמין הו' על פיהם אפי"ג שאומרי' עדות
שקר העדנו כדליתא בסוגיין . ופרכין כל כתיוביה כיון שחגי' שוב
אינו חוזר ומגי' . ואיכא למידק על פי' זה דמאי קושא דהא אדרבא לפי
שאינו יכול לחזור בו מעדותו והנכון מתחייב על פיהם הוא חייב לשלם
מה שמפסידו בעדותו . וי"ל דלישנא דנקט רבא עד זומם קשיא ליה
לתלמודא דמשמע מדין עד זומם משלם ולא מדינא דגרמי' וכל שהוא מדין
הומה בעינן כאשר זמם ולא כאשר עשה אפילו לגבי ממונא כדכתיבנא
לעיל וכיון שזה אינו יכול לחזור מעדותו כאשר עשה הוא ולא כאשר זמם .
וכן פי' רבי' מאיר הלוי ז"ל . ומיהו ק"ל בר מהכי נמי מיקשי לן היכי
קרי ליה עד זומם דהא ליכא הומה אלא מפי אחרים ואפילו אם בא הרג
ברגליו שזה ודאי נמיר שערות שקר אפי"ג אין כאלו מודע הומה כלל .
וי"ל דאין ח"כ אלא דלידך עדיפא ליה לאקשוי' דכיון דחייב מדינא
דגרמי' הוא על כרחיך לא הו' למיקרי' עד זומם לפי שסדר עדותו כלשון
הומה . ובחכמה נאמר פי' אחר דהא דרבא בשומו שניהם ולהכי קרי
ליה עד זומם אלא שהא' מהם אחר קודם שהומו עדות שקר העדתי או
העדנו

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כ"ד

הפסדו וקאמר רבא שמשלם בהמה שהיומיהו העדים כמו חבירו ופריך
תלמודא דהא נמיטא דהא מחמת הודאתו לא נכנסתה עדותו עד שאלת
שלא תחול עליו הוזהר דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד . וק"ל על
פי' זה חלף מלשון באומר ועוד דהוה לן לחיות כל בתייה לסיכך אין לנו
אלא הפירוש שפירשו כל המפרשים ז"ל : אלא באומר העדנו
והוחזנו ככ"ד פלוגי וחייבנו מחוץ פירש"י ז"ל דמשעת נמר דין היו מחוץ
גמור גבייהו ואין זה מרשיע ענינו שכבר הריעוהו אלהים עכ"ל ז"ל .
ויש שדקדקו עליו דכיון דהאין לא ידעין שנתחייב חלף על פיו מרשיע
ענינו הוא בשאומר שהיה ולא ק"ל הא כלל דמר"ן ז"ל לא קאמר חלף
שלא הריע ולא נקרא מרשיע ענינו בענין זה חלף כל שורה בקנס
ובדאמר קרא גבי ככל אשר ירשיעו אלהים פרט למרשיע את ענינו
דמייירי כבודם קנס חלף כבודו מחוץ חלפנו שם מחמת קנס לא מייקרי
מרשיע את ענינו שאלו היה כן לא היה משלם ע"פ ענינו ולכן תפס
דב"י ז"ל לשון הוקרא שכבר הריעוהו אלהים . וזה ג"ל ברור .
ומסתברא דחשילו כהא לא אמר שהם משלמין ע"פ ענינו לא בשאומרים
עדות שקר העדנו והוחזנו ונתייבנו חלף אם אומרים עדות אחת העדנו
חלף שהוחזנו ע"פ עירי שקר ונתייבנו חוץ משלמין שהרי לפי דבריהם
שלא כדון נתייבנו והנה שאמר הוא היה שחזיר ואיכא טוסחי דגרסי
הכי כדריא באומר העדנו שקר ואף לגוסחי דגרסי העדנו והוחזנו הכי
מתפרש חלף דקט ליכא קלילא לפי שכבר הכיר כן באוקמתא קמייאת
ובשאומרים העדנו שקר והוחזנו שהם חייבים אפי' בשלם שלם הלה כלום
ומשום באשר זמם ולא באשר עשה דאלו בשיטלם פשיטא דחייב מדינא
דגרמי דהדרי ל' מחוץ לחארים : בותניתין מעידן חטא באיש
פלוגי שגרס את אשתו פלוגי ביום פלוגי ובתניתין פלוגי ולא נתן לה כתובה
ונמלך שתייבין לו לפרוט לה כל כתובה דגמור הדין ע"פ הדין והוחזנו
והבעל חובע ששלמנו לו כל הכתובה מדין הוזהר והם אומרים שאין כאן
הוזהר דהא חייב היה בכתובה אפילו לא גרסה וקמי' כהא שאומרי וכו'
ובגמרא מפרש מאי קאמר : גמרא כינר שחין ח"ר חסדא כבעל
רב נתן בר הושעיא אומר באשה רש"י ז"ל פ' ב"ב בזה לשונות הרבה חלף
הכונן שכלשונות הוא מה שפי' כי בכתובה שהבעל חייב לשאתו בעדו
תחתיו יש שתי אומדנות האחת אומר שיווי ספק וכותה בשבטא למחור
איתא בטובת הגאה כמה יתנו לה כבודתה הוא ואפילו הכעל ענינו כדי
שפסור מנכשו ולא יענו כחותו ספק שהסך הוא חשוב על האשה לגמרי
וכזה הוא שאומר רב נתן בר הושעיא שמתין באשה לומר שאומדין כוונת
זכותה שיה כדרך זו ומגבין מכל הכתובה שיעור סך זה ומשלמין לבעל כל
השאר לבעל היה משפירים לו בעדותם . והאלוה השני הוא שאומדין
כמה שום ספק זכותו של בעל בחיוב כתובת זו אם בא למפור וכותה לאחר
מיאכל הלוקח פירות הנכסים והיוצאין לה מתעב ושאם תהא ויהא וירשה
שיכח במקומו שהמתן הוא הוא מחוץ של בעל גמור והעדים האלו משלמין
לו אומר זה ופטורין מן השאר וזהו שאמר רב חסדא כבעל וכו' ודאי שהאומ'
שלו מרובה בדמים ללוקח יותר מלוקח וכותה לפי שהלוקח מהבעל מחוץ
בנכסים מעבדין ואם יש שם פירות אכלם ומיאו משלמין העדים גדולי'
יותר משלמין באשה כי בשות הבעל אין משלמין לו חלף דמי הלוקח לו
בלבד ובשומתן באשה משלמין זה שיש בכתובה יותר על דמים שנותן
לפי הלוקח שהמתן ההוא ודאי מרובה בדמים שנותן הלוקח לבעל בספקו
וטעמא דפלוניתייהו כזו דרב חסדא סבר דכיון דלבעל קם חייבים לשלם
בדידיה חאריבן שיה לבד שחוב מחוץ שלו כשעה שהעידו עליו ורב נתן בר
הושעיא סבר דכיון שהיו מחייבים אותו לפרוט כתובה שלא היה חוב
לפרוט עתה חנן ככל הכתובה משעדין לא שאלו מנכין מה שהבעל ענינו
היה נתן ללוקח תשליו אותו שעבוד כתובה שהיה מסתלק ממנו בעדותם
כשפוטע על פיהם . ורבי' מאיר הלוי ז"ל ואחרים מרבותינו המפרשים
ז"ל הקשו על פי' זה שהרי לשון משנתנו אין משמעו לא במכירת ספק
זכותה של האשה וכדקמי' שאלו נתיאמלה או נתגרסה יגבה . וח"כ
היה יכול רב חסדא לומר שמתין בבעל ונסיכך פי' הס' ז"ל דלכ"ע בספק
מכירתה שחין כמו שאמרנו חלף שבאומ' זה בחלקו דרב חסדא סבר
שאומדין כבעל כפי עניו ובדיחותו אם הוא ילד או בריא או זקן או חולה
כי לפי שנתנו ובדיחותו שיה יותר ספק וכותה . ורב נתן בר הושעיא
סבר שמתין באשה בשנים ובבריאותיה . וכן פי' ריה"ק ז"ל ועוד הוסיפו
בענין זה למ"ד בבעל לשום בקדמותו בבית וגם בותרותו במחון אם
הוא חסיד לגרסה אם לאו ומ"ד באשה סבר שאומדין בקדמותה ג"כ כי
אע"פ שאין פירוש לגרסה את ענהא מ"מ תוכל להקטיו ומטיקא ליה עד
שיגרסנה . ואין פירושם חלו מחוץ דמאי דפריש בשנים ובבריאותו
אינו מחלוק' דהא ודאי רב חסדא דאמר שאומדין כבעל לא לגבי שאר בני
אדם קאמר שאלו אשתו וקנה וחולה כמותו מה לנו לשאר בני אדם חלף
ודאי לגבי אשתו קאמר אם הוא ילד או זקנה בריא או חולה או בהסך
וח"כ הרי בכלל דברי רב חסדא גס דברי ר' נתן בר הושעיא וכן בכלל
דברי ר' בר הושעיא . ואיכ' שצין קדמותו לקדמות' ש' חילוק גדול חלף

לאו בשופטני עסקינוכל ששואל אומר בשנים הוא עושה אומ' כמו שפירש
כל אדם בכל מקח ששואל משעין בכל הדקדקן שפירש ליה' אומות מקח
ורב"ס ז"ל פי' דרב חסדא ורב נתן מרבותיהו ז"ל שאלוה במכירת ספק
זכותה חלף דר' סבר שמתין בדמים שחין הבעל בספק זכותה שהוא
מרובה לפי שידור לגרסה ורב נתן סבר שאין שחין חלף כמה שיתנו
אחרים בכותה זה שאינו כל כך . ואין פי' זה מחוץ בענין דכותה ז"ל
וגם בענין דקשה לשון רב נתן שהיה לו לומר רב נתן אומר באחרים מאי
באשה לכך נראה כפי' רש"י ז"ל שכתוב לעיל כי אע"פ מלשון משנתנו
מורגל בתלמי' בספק מכירתה מ"מ מכללו חנן לחזין מהו ספק מכירתה
של בעל כי מה שמדריח הלוקח בזה המסד בזה ולכן תפס התלם הלשון
הוא לפי שהוא מורגל בכל מקום ובי מכירתה האשה בטובת הגאה מלוי
יותר ממכירת ספק של בעל ככ"ל : אמר רב שפא באשה
ובכתובהה ולפי גרסא זו רב שפא לא בא לחלוק חלף שאל לומר דבר חדש
שאל לא כן היה לנו לגרסו רב שפא אחר בכתובהה וכן פי' רש"י ז"ל דרב
שפא אומר כי שומא זו איכא חלף בכותה כדבריהם כפי' אפי' . ולאסוקי
בכסי חלון שאין בכלל כתובה שבהם אין עדים משלמין כלום לבעל
שיכולים לומר לא היינו יודעים שהיו לה . והרמב"ן ז"ל הקשה ע"ז
שא"כ חשילו בתוספת ובדיוטא ואמר כן . ולא ירדנו לסוף קושיא זאת
דהא איכא לחזיר דאחי נכסי חלון לפי שרוב נשים אין להם נכסי חלון
וזי אית להו לית להו קלא כל כך לפי שאין נכסין בכתובה ויכולין לומר
לא ידענו שהיו לה חלף תוספת ובדיוטא רוב נשים יש להם ויש להם קול
לפי שכתבין בכתוב' ואינה מודה רש"י ז"ל דכל היכא דידעין דמפרשת'
מיתלת דלית לה נכסי חלון חלפנו נכסי חלון אומדין וחייבין . והר"ק
ז"ל פי' באשה בכתובה שמתין לפי גדלה וקטנה של מחוץ כתוב' שהמתין
הגדול משעיה דעתו של לוקח יותר מפי' שרוב לוקח כשהמתן קטן
ואפילו שיקח לפי חשבון . ורבי' מאיר הלוי ז"ל ואחרים ז"ל פי' בספק
כי יותר קושטין לקוחות בכתובה מוטבת מכתוב' מרובה שאין הכעל קופץ
לגרסה כל כך ואלוה שאמרנו נכסיה ה' בידי לא חלף קום זו אשה רעה
ובכותה מרובה . ואחרים פירשו בכתובהה לפי שהעב' שיש לכתובהה
מקרקע עריות או נזירות . ואין פי' זה נכון דמה חדש ר"פ בזה פשיטא
וז' בכלל דברי רב חסדא ורב נתן הוא . ופי' רש"י ז"ל ב"ב נכון יותר
מבולס מלשון ובענין וכלת' כרב חסדא וכרב פפא : בותניתין מעידין
אנו באיש מ' שהוא חייב לחבירו חלף זה ע"מ ליתנו לו מבולס ועד שלשים
יום והוא אומר מבולס ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויחייב
בידו חלף זה מבולס ועד עשר שנים אין לפרש שישלמו לו מה שאומדין
שהיה זה יכול להרויח כאלף זה עד עשר שנים . חלף שאין זה משמעות
לשון זה . ועוד דהא מורי דלא קר' הוא שחין בו הוזהר כמו שכתבנו
למעלה . ועוד שיה גרמא כנאקין בעלמא הוא שפסור כחילי דנאקין
בעלמא וכמו שאמרנו בירושלמי מבולס כיסר של חבירו שהוא פסור זה
לשני הוזהר כדכתיבא לעיל ואפילו גזק גמור אינו משלם חלף כשעת
הגזילה . חלף פי' שישומו מה היה נתון הלוה למלוה עתה מחוב זה אם
יפרענו עתה ומה היה מניח לו המלוה מזה מבין שומא זו והשאר ישלמו
כפי שיעור האומר שהיה נתון ללוקח שעבוד זה משלמו לא היו מפסידין
אומ' זה ברור : ומבולס דן מורי הר"ק ז"ל במי שמכר או נתן שחוב
לחבירו והאריך ללוה סוד בכלל מה שאמרנו שאלו חזר ומחולו מחול וזה
אריכות אריכות דמקלת מחילה הוא וכן חייב לשלם מה שהסכים באריכות
זה ללוקח . או למקבל התפתה כדרך שאיבן אם מחלו לגמרי מדרי' דגרמי
כדאיתא בדוכתא שאומדין כמה היה נתון הלוה באריכות זה למלו' ואיכא
לו מדויג' דגרמי וכן אם מחל לו זכות ערבות או עבד' סוס קרקע שחין
כמה יפתחו דמי החוב אם בא למחורו מפני כן ומשלם לו : גמרא אחר
רב יהודה אחר שמואל התלוה את חבירו לעשר שנים פי' שמיטה עובדת
קודם זמן הפרעון זה' בשתה שנים או אם חנן וידעין ששנת השמיטה
קודם לכן חלף דנקיט עשר שנים לרווחא דמיתלת . שביעית משמטת
ואע"פ דהשחא בשנת שמיטה לא קרינא ביה לא יגוס אחי לידו לא יגוס
פי' רש"י ז"ל דקרא ה"ק לא יגוס את רעהו כוונתו שכבר קרא שמיטה לשם
קודם זמן :

ע"ב מתיב

רב כהנא וכו' עד כוזהו בעי לשלמו . ויש מקשיין
חמאי בעי שלמו דהא ק"ל שיכול אדם לומר
פרחולו היה לי ונאכד ואנן נמי טעינן ליה בדקאמרין בפרק הסולח
(ד' ה') . וי"ל דאין ה"כ שיכול לתרונו הכין חלף דאריך עריות ליה
לתרונו והנכון דההיא תנאי הוא כדאיתא שם ורב כהנא סבר כז' כד' נאמן
ולשמואל לא שמעינן ליה הכין ככ"ל : רוב"ע במלוה על המשכון
פי' שאינו משען דקני מדר' ינחק כדאיתא התם כהנאלח ומינה משמעין
דההיא דר' ינחק איתא אפי' במשכון כשעת הגולה כדפרישנא בדוכתא
ובבבבבב שריותיו לב"ד . פי' רש"י ז"ל והיו פרושני' שתקן
הלל שכתבו בו מוסרינו לבס' וכו' והקשו עליו בתוספ'
שהרי במשנת מ"ס שביעית מיימי הא ומיימי בתר הכי תקנת מרחובל
חננה

חדושי מכות להריטב"א וז' פרק כיצד

לט

חלמה תרי מילי גיבסו ובספרו תייתי לה להא מן הכתוב שנאמר ואת אשר יאמר לך את חשיך תשמת ידך ולא תהי שלחיד בידך פרט למלוא על המעון ומכאן שטרותיו לבד שאלו משמטין לא ודאי כל שטום שטרותיו תתם לבד דלורית אינו משמט דהא נגשו ועומד הוא והלל תקן פרוככול שלא יהא נריך למסור שטרותיו וכן משום מלוא על פה שיאמר להם מוסרינו וכו' וכדפרישנא בדוכתא . ואפשר כי רש"י ז"ל כך רוצה לומר דהיינו תקנת פרוככול כלומר דהא אחמכה : א"ר וכו' . ים שפסקו הלכה בלישנא קתא משום דרבה דהא בתרא הכי סנידא ליה בתרומיהו לישנא ועוד דגמרא חומרא לתובע וקולא לנתבע וכן כתב ה"ר אליהו באוהריתו אס לטעם שנים ולגו בחי ימיו יעצנו . אבל ר"ת ז"ל פסק בלישנא בתרא והגיה באוהריתו אס לטעם שנים ולגו לא בתשפט בחי ימיו יעצנו . ופריא רחיה לדבריו מדאמרין בפרק מי שמת גבי שושבנות שאין כביעית משמטין דלא קרינא ביה לא פשו דלכתי לא מטי זימניה ובתוס' וכן הרמב"ן ז"ל דחור רחיה וז' דשליה תתם דשאל לא יבא לעולם לירי לא יגוש כי כמה תנאים ים בה כדליתא תתם פר' מי שמת (דף קס"ה) וכן הא דלמירין בפ' כל הבט (דף ל') גבי הא דתקן המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפרשו עליה והלך דלמירין עלה בגמ' שאין שביעית משמט מלוה וז' משום דלא מטי זימניה דשליה תתם דמסתמא לא חתי לירי פרטון דש"ג דהא יוכל לחזור בו כדליתא תתם וזן הסתם לא ור"ה הכהן לחזור בו . והרמב"ן ז"ל פסק בלישנא בתרא כדבריו ר"ת ז"ל דשפטא דמתי' הכי רהטא ודברא רווחא בעלמא הוא . ועוד דשביע' בזמן הזה דרבנן הוא והולכין בו תמיד לקולא לתובע כדמיו' תתם בכמה מילי וכן פסק הרמב"ם ז"ל . והתייחס על הרי"ף ז"ל שלא כתב מכלוא כלום דהא חייב כתב במס' גיטין דשביע' מוגהש בזמן הזה וכמו שמוכח שם בפ' השולח וכדפרישנא כולה שמעתי' דהבא : א"ר ענן לירי שפרש' לו וכו' עד ע"ת שאין בו אונאה הרי ים בו אונאה . פי' רש"י ז"ל הוא התנה עמו שאין מאונא במכר זה והרי אנו רואים שיש בו אונאה ובהא מודה שמואל דיש עליו אונאה עכ"ל והקשו עליו דהא פשיטא דאפי' לא הוהיה תורה באונאה יכול להסתנות שלא יאונא ונתנו קיים בכל דבר שבמחנות שאין זה מתנה על מה שכתב בתורה ואולי נאמר דהא קמ"ל שיש עליו אונאה ואפילו בכמות משת' דכל דאמר תנאה דלא נריך לטעמי מילתא קא חתי בדאי' כפ' המוכר את הבית . אבל אין לשון רש"י ז"ל כדאמר בן מדקא פתח ובהא מודה שמואל דיש עליו אונאה אמר אורחא הוא מודה דיש בו דין אונאה . ועוד קשה לפי' זה דא"כ תנאי הא דקאח' לענין שמיטה ה"כ ע"ת שלא שמתנו וכו' שאין זו דומה לזו כלל דאלו באונאה התנאי האחד היה לתובע של מוכר והתנאי השני לתובע של לוקח ואלו באידיד' דשביעית שני התנאים לתובע של לוקח לא דנחיתא תתם ליה תנאה למלוה ובאידיד' לא תנאי ליה . ויש לנו לפרש דלא מדמה לזה בטכסיסא דתנאה אלא משום דה"כ בחד תנאה קיים ובאידיד' תנאי בטל זה דוחק . לכך הכינו דני אחר ע"ת שאין לך עלי אונאה שגאל קיים לפי שהתנאי הוא ביניהם ובאלו מוחל לוקח שגאלו אבל כשהתנה ע"ת שאין בו אונאה התנה שאין בתנא דהא דין אונאה כלומר שלא תחול ע"ת והוא מתנה על מה שא"ל דע"ת תחול בו דין אונאה ודכונה בשביעית כשהתנה שלא שמתנו לו בשביעית התנאי היה בין שניהם שלא יתבע לו כן וכשהתנה שלא שמתנו שביעית התנה שלא יהיה כח בשביע' להשטת וזה אין כוונת להסתנות ולפיקך בטל וכן פי' הרמב"ן ז"ל ורבי' ז"ל וגם בתוס' מלחין כן . וא"ת וכיון שגאלו זה קיים למה הוצרך לל לתקן פרוככול . וי"ל דהא ליתא דאין כל אדם זכור להפנות כן כשעת הלואה וגם אינו רוצה שגאלו כאלו תתנא מלגבות חומו כוונתו ועוד שגאלו כא' מרחא עין הרעה לשמית השביעית . ועוד שגאלו תורה שביעית אבל פרוככול יהא זכר לשביעית דאוסא מילתא כשבאין בולם לעשות פרוככול ולענין התנה ע"ת חבירו ביוכל במכר קרקע שלא תהא יוכל משמט כד בתנאיה ב"מ וכן כפר' השולש שאין תנאו כלום לדעת הרמב"ן ז"ל ודעת רבותינו ז"ל דיוכל בקרקעות אפקעתא דמלכא היא ורחמנא אחר בי לי אחרך וכללו לא התנה שום דבר בה וזם הארמתי בס"ד : ה"פ במלוא בשטר וכו' ולא שמיא ליה הא דלקמן דאמר לש דבני מדכתב קרבה שנת השבע דלפוס השוא קרא ליכא הפרש' בין מלוה בשטר למלוה שבע"פ : רבי' אחר חביו בין מלוה בשטר וכו' וכן הלכה ומיהו דעת רבותינו ז"ל וכן בתוספות דבמלוה ע"פ אס טען שפירי מוך שלש' וים נאמן כביעות פיסת ולא דמיו לקובע וזן לחבירו דק"ל שחא אחר פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן כדליתא בפרק קמא דבבא בתרא . דהתם הוא בקובע וזן כפי' כדליתא בבידא אבל בשטם מלוה בלא קביעות וזן עבד חייב דשער מוך שלשים וים וכן עיקר : לא תיחוב אכרעין . פי' ר"ת ז"ל כי לשון קר הוא לא תיחוב אלא עמוד על כרעין עד דתפרש וברעין רגליך כדלמירין נריך למרחי' לברעיה . ויש לפרש עוד לא תחב אפילו במקום שברעין עומדין . י"פ כרעין מלשון כרעיה המטה כלומר כשליך : ואיון שמיטה

שהיא כזו . פי' שדומה לזו קנת שהיא בלא יגוש שאינו יכול לתבוע פחות מל' וים . ר"א"ם שלשים וים בשנה חסוב שנה . פי' ואפילו למ"ד בתם ר"ה (דף י') דיום א' שנה חסוב שנה בהא מודה דהו' שלשים וים שאין אדם לזם מחבירו לפרוע ליומא אחרי . וזכאן חביו מורי הר"ה ז"ל רחיה לדבריו רש"י ז"ל פסוק דדוקא בתם מלוה שלשים וים לפי שניתנה להונאה ולא דדרא בעינא אבל שאל כלים דהדרו בפנייהו שראי לתובע מוך שלשים וים כל זמן שירלה אלא ח"כ שאל בפירוש לזמן ידוע או לדבר ידוע . והוא ז"ל מביא רחיה מדאמרין בפ' השולח הלויני חתי למכתב השאלני לא חתי למכתב טעמא משום דהלויני כיון שאינו יכול לתובע בתוך שלשים וים חתי למכתב אבל השאלני שיכול לתובע כשייר' לא חתי למכתב ור"ת ז"ל דוחא רחיה וז' שאין הטעם מפני שיכול לתובע אלא מפני שדרך השאל להחזירו מוך שלשים וים . והוא ז"ל כתב דסתם שאלה ג"כ שלשים וים מדאמרין במנחות טלית שאלה כל שלשים וים פטורה מן הטלית . מכאן ואילך חייבת והטעם משום מדאמרין חייבה חייבת בליתא אלא כמות שלו כדפרי' בסוף . ורבותינו חייבו בשאלה לאחר שלשים וים לפי שהלה יכול לתבוע ומיחויא כדירי' אבל מוך ל' וים שאין הלה יכול לתבוע ואוקמוה ארינא דלוריתא ופטורה דהא ידעש דשאלה היא וס"ת דסתם שאל שלשים וים ואינה רחיה דהתם אינו מפת' דסתם שאל שלשים וים לא מפני שהרבה בני אדם משאלין אותה לשלש' וים או משאלין תתם ואינם רוצים לתובע עד שלשים וים ולכך תולין בעולם בשאלה אבל יותר משלשים וים אין דרך להשליח ותלו עתמא במזכרה . ורבי' הרמב"ן ז"ל הביא רחיה דלא אמרין תתם שאל שלש' וים דמביא באבל דמביא המשאלי חלוק לחבירו לילך לבית אבל א"ל ליטלו עד שיבדור ימי האכל וברגל עד שילאו ימי הרגל ובמשתה עד שיבדור ימי המשתה משמע דמסתמא שאליו בתוך הרגל ובמכתב המשתה שם ח' וים אפטר ליטלו . ואיבא דרדני דלמלא הריב בשאלו דמקן הרגל והמשתה שלשים וים מיהא והשתא חי אפטר ליטלו עד שיבדור הרגל והמשתה . ולאוי מילתא הריב חזא שאין דרך לשאל ולהשאל לרגל ולמשתה ולאכל שלשים וים קודם שיהא בטל ברשותו . ועוד מדקתני ברגל ובמשתה משמע דאפילו בשאל ברגל עתמו ובמשתה עתמו ככ"ל לפי דבריו ז"ל ומשמעו דלירי רש"י ז"ל דהא קרא דשנת השבע שנת השמטה במלוה היא ולא בשאל כלים דמיוא לשמיטה דמשתה עתמו שמיטה אלא במלוה גל' בשאלת כלים מדכתיב משאת מאומה : א"ר יורודה ח"ל הסומה בית הגואר בשבת חייב חטאת . מיתוי מלמורא לכך חיידי מילי דלגיל דלירי בהו רב ורב כהנא . ופריש' ז"ל פותח בית הגואר מתם ששעה פתח חדש לחלוק בשבת חייב מפני שתקן בלי' פי' דברי דלא מחיי' משום קודם ע"ת לתפור מחייב משום תיקון כלי משום דהו' גמר מלאכ' ומולדה דמכה בפטיש דהא לימיה חטלו כללים ואפילו למד שאין בנין וסתייה בכלים וכדליתא במסכ' שבת : שבת קלה רב כהנא ובי מה בין זה למגופת חבית . פי' רש"י ז"ל דלמירין בפרק חביות שנסברה שמתיו בשבת כשייף לפותח להניח מונח פירות . ופרקי' זה חיבור וזה אינו חיבור זה דבית הגואר היה חיבור הילכך פותח הו' תיקון חדש אבל מגופת אף על פי שיהא טוחה על פי החביות בטיט אין זה חיבור וז' כפתוחה ועומדת עד כאן לשון ז"ל . והקשו עליו דודאי רב כהנא מסתמא לא מתקיף ממגופת חבית (כדמור' חת) אלא לפי שמתיו בגופה של חביות חדא דמפתוח במגופה עתמה לא היה מקשה לפותח בית הגואר שלא נפתח מעולם . ועוד דההיא שמתיו בטיט חביו שמיטת בגופה כגופה וכדלמירין תתם כהנא (דף קי"ח) בעו פנייה דרב ששט מהו למיכרו בבורטיא בחביתא שפשתא ואמר לכו אכיר ופרקינן תנאי שגאל תתם דתיבא מביא אדם את החביות ומתוה בטייף אלמא נתתיו בגופה היא דמיוא דבורטיא ופרקי' תתם לעין יפה מכיון וכו' . ומעתה קשה היכי אהדר ליה רב לרב כהנא זה חיבור וזה אינו חיבור דהא גופה של חבית חיבור גמור הוא והוא ליה לאהדורי כדאדרה תתם רב ששט תתם לעין יפה מכיון וכדרך קלקול הכא לפתח קא מכיון . ועוד הקשו דלרב כהנא דמדיה הא להדיא דחבית אס כן הכי נמי מותר לפתוח בית גואר חדש לבתחלה ואפי' איסורא דרבנן ליכא כהדיא דחבית והי"ל אפטר שלא יהא בתיוקן בית הגואר זה איסורא דרבנן מיהא . ויש לתרץ פי' רש"י ז"ל דהא דמתי' זה חיבור וזה אינו חיבור הכי קאמר שום של בית הגואר שאין בכלל הבגד שום פתח אחר אלא זה חיבור גמור הוא והו' חייב משום גמר מלאכ' דמכה בפטיש וזה של חבית אינו חסוב חיבור להחייב משום מכה בפטיש דכיון שיש לה פתח אחר אלא שהא טוח בטיט בעלמא כפתוחה חסובה לענין זה ולא חסוב פתח של התוח גמר מלאכ' ודקא קשיא לכו דא"כ לר"כ מותר לפתוח בית הגואר חדש לבתחלה ומדממה לה להדיא דחבית הא לא קשיא כולי' היא דרב כהנא לא קשיא ליה איסורא בעלמא אלא דחסיב ליה לרב גמר מלאכ' דלוריתא משום דמקוין לפתח' ולהכי פריך מילי שאל מתקופה

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק ביצור

דפדפו לכתחלה משום דלא מוכיבין לפתחא דאלמא כי מכוין לפתחא לא הוי
מלכא דמורייא דלא לא הוי אסירי רבנן לפתחא היכא דלא מכוין לפתחא
הו"ל מכוין לפתחא אבל לא דלא קמ"ל דלא כפת' דאם הוא היכי ס"ד דרב
בפסג' דבי מכוין לפתחא לא מחייבי טעמ' משום גמר כלי והלא הלב' דיוחא
היה כחם' שבת דכל שהוא גמר מלכא חייב משום מכה בפטיש אפילו
מוסקל חקוי מגליחא או שווי קופינא דמחא חייב משום מכה בפטיש
והנכון כמו שפ"ר ת"ז דהא דרב לאו בפותח פתח חדש לגמרי לא שכת'
לפתח בחול אלא סגורו חותו על ידי תפירת חוט או בגד בחלניעתו בדרך
שפושין מכבדים או חותו בגד שהיה שם חייב חטאת משום גמר כלי ופרקי
רב כהנא ומ"ס מתנופת חבית שמואל לפתחא וכדתינא התם אין נוקבין
במגופה דברי ר"י וחכמים מתירין וק"ל כרבנן ואקשי מינה פתחא משום
דכולהו חמורא שקלו ופירו בה התם כרבנן אלא מפלגי' בין נוקב' מן הכד
או מלמגלה ופרקי זה על בית הנואר חיבור דתפירת החוט או הכד
שחלמגליה חיבור גמור הוא לענין כליהם ולכל דבר וזהו שם מגופה חיבו
חיבור וכפתורה ושמחת היא ולהכי שרי לכתחלה נמי : וא"ר יוחנן
אמר רב שלש' לוגין מים שנגבל לתוכן קרטוב יין ומרחיקין כמרחא יין
ונפלו לתוכו לא פסולו : והא מירי לענין פיסול שאובה למקוה דק"ל
דמים שאובין פוסלין את המקוה מדרבנן : והוא על שלשה דרכי כתחלת
המקוה פוסל דרביעית דהוי לטבול בה מחטין ולגורות אפילו הוסיף עליו
בהמשכה כל מים שבעולם פסול : דאמאי פי' קודם שנגבל המקוה בה'
טאה פוסלין לו שלש' לוגין : וכאשר דהיינו לאחר שנגבל המקוה בה'
טאה רשאי לתל' אפי' בכפף כל מה שירצה וכדתינן במשני' בהדיא ותינא
נמי בספרי : ויזרז מזה אמרו במשנה טאה עירוב מקוהו אכול לתל' אפי'
ובזו עשרים טאה ואעפ"ה הנוד כינייהם טאה עירוב מקוהו אכול לתל' אפי'
כפף ככל א' מן הגומות : ועוד אמרו שם טאה היה שם מקוה ריקן וג'
גומות שים ככל א' מהם : וטעם דמירי באמג' מקוה כלומר במקוה שלא היה שם
שלא ואין פוסלין לעולם בלא שני מרחא לא כתחלה ולא באמג' אלא שאין
משלימין והא דרב מירי באמג' מקוה כלומר במקוה שלא היה שם שאל
היה טל' אפי' מרחיקין כמרחא מים לא פסולו ומתל' בכפף כמה שירצה
אבל לפי שהיה המקוה חסר חלו הי' מרחא מים פסולו לר' ה' אבל עכשיו
שמרחיקין כמרחא יין אמר רב שלא פסולו דאפי' דליכא שיעורא דמירי
מירי דמרחא הוא : וסבר רב דבתר חיותא חליבין והוא לכו מי פירות וכוין
שלא בשעתה מרחא המקוה מן הסתם מפני' ג' לוגין לא לא פסולו ומשלימין
במים כשר : מתקף דרב רב כהנא ומה בין זה למירי נכח : פי'
היינו גמורים שהלכנו נוטל בהם ידיו ומשתינים מרחיו בכך וזהו כמרחא
כפף דתינא ר' יוסי אמר מי נכח פוסלין את המ' זה בג' לוגין כדון מים
וק"ל דהא דרב יוסי דברי הכל היא זה הלכה הם : א"ל רבא ההם מירי
דכעכו' כלומר דהם רבנן לחמור בה משום גורם דקרו ליה חכמי'
חייא דכעכו' וא' לא היו פוסלין את המקוה היו סבורין שאפי' מים גמור'
אין פוסלין בשלש' לוגין : ופרקי וזהו תני' ר' חייא בבי הא' תנא ורב'
התירו את המקוה שפסלו אותו כיון דליכא שיעורא דמירי : א"ר רבא ל'ק'
בה' ר' יוחנן בן גורי והא רבנן : פי' דמירי דרב כדכ"ל דסבירא ליה
דבתר חיותא חליבין ודר' חייא כרבנן דסבירא דבתר שיעורא לחוד חליבין
ואפי' דליכא חיותא דמירי דתנן שלש' לוגין מים חסר קרטוב הכי הוה
תני' לה רבא וכדמפרשנא בסמוך שנגבל לתוכן קרטוב יין ומרחיקין כמרחא'
יין לא פסולו פי' דהא ליכא לא שיעורא דמירי ולא שיעורא דחיותא הא
אלו לא היה חסר קרטוב כסגורו רבנן לפי גרסא זו דגרסינן דהא
איכא שיעורא דמירי ור' יוחנן בן גורי פליג אף חרישא זו דלמר הכל הולך
אחר המרחא לומר דכיון דחיותא דמירי הוא אפילו איכא שיעורא דמירי
לא פסולו ומשום הא הוא דלמירי דרב כדכ"ל ויחנן בן גורי ור' חייא
ברבנן : שלש' לוגין מים שאובין חסר קרטוב שנגבל לתוכו וכו'
בסיפא הכל גורסין חסר קרטוב שנגבל לתוכן קרטוב חלב ה"ל והיה גרסת
רס"י ומרחיקים כמרחא מים דהשתא איכא חיותא דמירי וליכא שיעורא
ואמרי רבנן לא פסולו וכדפי' רס"י ז"ל טעמא דאפי' דליכא חיותא
דמירי כיון דליכא שיעורא דמירי לא פסול דשיעורא בעינן :

דפדפו לכתחלה משום דלא מוכיבין לפתחא דאלמא כי מכוין לפתחא לא הוי
מלכא דמורייא דלא לא הוי אסירי רבנן לפתחא היכא דלא מכוין לפתחא
הו"ל מכוין לפתחא אבל לא דלא קמ"ל דלא כפת' דאם הוא היכי ס"ד דרב
בפסג' דבי מכוין לפתחא לא מחייבי טעמ' משום גמר כלי והלא הלב' דיוחא
היה כחם' שבת דכל שהוא גמר מלכא חייב משום מכה בפטיש אפילו
מוסקל חקוי מגליחא או שווי קופינא דמחא חייב משום מכה בפטיש
והנכון כמו שפ"ר ת"ז דהא דרב לאו בפותח פתח חדש לגמרי לא שכת'
לפתח בחול אלא סגורו חותו על ידי תפירת חוט או בגד בחלניעתו בדרך
שפושין מכבדים או חותו בגד שהיה שם חייב חטאת משום גמר כלי ופרקי
רב כהנא ומ"ס מתנופת חבית שמואל לפתחא וכדתינא התם אין נוקבין
במגופה דברי ר"י וחכמים מתירין וק"ל כרבנן ואקשי מינה פתחא משום
דכולהו חמורא שקלו ופירו בה התם כרבנן אלא מפלגי' בין נוקב' מן הכד
או מלמגלה ופרקי זה על בית הנואר חיבור דתפירת החוט או הכד
שחלמגליה חיבור גמור הוא לענין כליהם ולכל דבר וזהו שם מגופה חיבו
חיבור וכפתורה ושמחת היא ולהכי שרי לכתחלה נמי : וא"ר יוחנן
אמר רב שלש' לוגין מים שנגבל לתוכן קרטוב יין ומרחיקין כמרחא יין
ונפלו לתוכו לא פסולו : והא מירי לענין פיסול שאובה למקוה דק"ל
דמים שאובין פוסלין את המקוה מדרבנן : והוא על שלשה דרכי כתחלת
המקוה פוסל דרביעית דהוי לטבול בה מחטין ולגורות אפילו הוסיף עליו
בהמשכה כל מים שבעולם פסול : דאמאי פי' קודם שנגבל המקוה בה'
טאה פוסלין לו שלש' לוגין : וכאשר דהיינו לאחר שנגבל המקוה בה'
טאה רשאי לתל' אפי' בכפף כל מה שירצה וכדתינן במשני' בהדיא ותינא
נמי בספרי : ויזרז מזה אמרו במשנה טאה עירוב מקוהו אכול לתל' אפי'
ובזו עשרים טאה ואעפ"ה הנוד כינייהם טאה עירוב מקוהו אכול לתל' אפי'
כפף ככל א' מן הגומות : ועוד אמרו שם טאה היה שם מקוה ריקן וג'
גומות שים ככל א' מהם : וטעם דמירי באמג' מקוה כלומר במקוה שלא היה שם
שלא ואין פוסלין לעולם בלא שני מרחא לא כתחלה ולא באמג' אלא שאין
משלימין והא דרב מירי באמג' מקוה כלומר במקוה שלא היה שם שאל
היה טל' אפי' מרחיקין כמרחא מים לא פסולו ומתל' בכפף כמה שירצה
אבל לפי שהיה המקוה חסר חלו הי' מרחא מים פסולו לר' ה' אבל עכשיו
שמרחיקין כמרחא יין אמר רב שלא פסולו דאפי' דליכא שיעורא דמירי
מירי דמרחא הוא : וסבר רב דבתר חיותא חליבין והוא לכו מי פירות וכוין
שלא בשעתה מרחא המקוה מן הסתם מפני' ג' לוגין לא לא פסולו ומשלימין
במים כשר : מתקף דרב רב כהנא ומה בין זה למירי נכח : פי'
היינו גמורים שהלכנו נוטל בהם ידיו ומשתינים מרחיו בכך וזהו כמרחא
כפף דתינא ר' יוסי אמר מי נכח פוסלין את המ' זה בג' לוגין כדון מים
וק"ל דהא דרב יוסי דברי הכל היא זה הלכה הם : א"ל רבא ההם מירי
דכעכו' כלומר דהם רבנן לחמור בה משום גורם דקרו ליה חכמי'
חייא דכעכו' וא' לא היו פוסלין את המקוה היו סבורין שאפי' מים גמור'
אין פוסלין בשלש' לוגין : ופרקי וזהו תני' ר' חייא בבי הא' תנא ורב'
התירו את המקוה שפסלו אותו כיון דליכא שיעורא דמירי : א"ר רבא ל'ק'
בה' ר' יוחנן בן גורי והא רבנן : פי' דמירי דרב כדכ"ל דסבירא ליה
דבתר חיותא חליבין ודר' חייא כרבנן דסבירא דבתר שיעורא לחוד חליבין
ואפי' דליכא חיותא דמירי דתנן שלש' לוגין מים חסר קרטוב הכי הוה
תני' לה רבא וכדמפרשנא בסמוך שנגבל לתוכן קרטוב יין ומרחיקין כמרחא'
יין לא פסולו פי' דהא ליכא לא שיעורא דמירי ולא שיעורא דחיותא הא
אלו לא היה חסר קרטוב כסגורו רבנן לפי גרסא זו דגרסינן דהא
איכא שיעורא דמירי ור' יוחנן בן גורי פליג אף חרישא זו דלמר הכל הולך
אחר המרחא לומר דכיון דחיותא דמירי הוא אפילו איכא שיעורא דמירי
לא פסולו ומשום הא הוא דלמירי דרב כדכ"ל ויחנן בן גורי ור' חייא
ברבנן : שלש' לוגין מים שאובין חסר קרטוב שנגבל לתוכו וכו'
בסיפא הכל גורסין חסר קרטוב שנגבל לתוכן קרטוב חלב ה"ל והיה גרסת
רס"י ומרחיקים כמרחא מים דהשתא איכא חיותא דמירי וליכא שיעורא
ואמרי רבנן לא פסולו וכדפי' רס"י ז"ל טעמא דאפי' דליכא חיותא
דמירי כיון דליכא שיעורא דמירי לא פסול דשיעורא בעינן :

דף ע"א ור' יוחנן

דמירי הוא ולא גרסי' כסיפא ומרחיקים כמרחא חלב דא' אפילו לר' יוחנן
ב"ל לא פסולו דהא ליכא לא שיעורא דמירי חיותא דמירי ואפי' דהא ליכא
דבתר דפני חסר קרטוב דמירי דר' יוחנן ב"ל חרישא פליג לכו למימירא
דפליג חרישא ולא חסינא דא' היכי תני' ר' יוחנן בסיפא ליתני מעיקרא
שיפא טאה ד' וכתר הכי ליתני רישא במחלוק' דכדי חוריא ככל דוכתא
מרע דהא נמאן דלא תני ברישא חסר קרטוב ר' יוחנן ב"ל לא פליג חריש'

חרושי מכות להריטב"א וז' פרק כיצד

מ

הדרב"ן כיון דודאי בטורח מוטותיהו ומספק שבעה אחר טביל ראשו ורובו
במים שזכרין אתה פוסל טבילתו לתרומה אל תפסלנו מספק דהבא ראשו
ורובו דודאי פסלו לתרומה בי"ח דבר ולא ספק בא ופי' ספק המנוי אינו
מוזיל מיד דודאי דספיקא דרבנן הוא ועוד דסופ"ק כיון שהיה הטמא
והטמאין שנופלין לתקוה נכשרין שם מדיו וריעה כדאיתא בפ' כל שעה
אין כח מים שזכרין ולא טמאים כלל שכבר נתבטלו שם בין שהם מים
בין שהם יין כיון דליכא סינוי מראה . והנכון כזה מה שפירש הראב"ד ז"ל
בשם ר' משה הדרשן ז"ל דשאני הכא דהים הגדול מימיו מלוחים ובבדים
ואין המים המתוקים מתערבים עמהם ואותן שלשה לוגין הם עומדים
במקומן והיו כחומר שכלל בהיתר והוא ניכר שם שאינו מתבטל ולא אמרו
שהמנויין או הטמאים נכשרים במקוה אלא במקוה דוק או בנהרות
פמיהם אינן מלוחים ומתערבין מיד ואינם ניכרים כלל הלכך כשתמלא
לומר שבעה מגובי כלום בלוחות מים לא עלתה לו טבילה ואפי' בכל שהוא
ובאלו לא טבל וכללו לא נכנס כל גופו במקוה המים ואפילו כפחו' משלשה
לוגין גמי אל דקוטט בקט שנה הפסגה נשאין שלשה לוגין שלא נתערבו
אל ל' ל' ר"ל ר"ל תפס דדוקא שלשה לוגין דבפחות מכלל לא גזרו
חכמים פיסול תרומה . ואף לפי' רש"י ז"ל נדיר למען כי מפני שהיה
מלוחות ואינן מתערבין משו' לפיכך שלשה לוגין שבעה שם ראשו ורובו
לאחר טבילה ומדוק קושא זו היו גורסין בפרווינויין ד' דכתיב להו
דאף פמים מתוקים אין היו מתערבין וזה אינו חמת אלא בים המלוח כמו
שאמרנו והחוס יוכיח בזה . ומעשה חבית של מים שנפלה ונתערב בכנהר
או בסאר ימים דלא קו' פשיטא שפלתה לו טבילה וכדמפר' הבא אל
הכוכל במקוה חבית או כלי אחר שבתוך הנהר או תוך המקוה אנו נריבין
לדעת מהו אם עלתה לו טבילה אם לאו ואלו לענין טהרת מים טמאים
פשיטא לן שבתרין שם שם במקו' ויבינו השקה האמורה בכל מקו' וכדפנ
במים' בינה' (ד' י"ט) ואין שם שיקין את המים בכלי אכן לטהרם שמו
לו מים ימים טמאים וזה לטהרן בהסקה בתוך כלי כחם מערב אותם
במים מה הועיל לו זה פסול ודיון זה במים דוקא מדיו וריעה כדאיתא
בפ' כל שעה ובסוף פ"ק דחולין ולכך אין זה באובלין ובשאר מקו' וכו' ו
לענין טומאה אנו דנין אותו כדורעין ושחרור במים שכנהר אפי' להונו
מדיו מים טמאין יס לומר כן שאף בתוך כלי שבתוך כלי בים עלתה לו
טבילה כל שיש שם נקב כשפופרת פנו כדיון השקה שכנהר נתבטל שאיבתו
וחרורו כאלו לא נשאבו כלל וכן תבין כחוס' והביאו רמיה מדאמרו בפרק
חומר בקודש מטיבילין כלי בתוך כלי שיש בו כשפופרת הנוד ואפי' לפרו'
ולקדם ותנן בפ' דמקואו מטיבילין בשד' חבית ומגדל סקן נקובין כשפופר'
הנ' הנ' הפרס בזה בין שהם שאובין מן הנהר עמנו בין שנשאבו מתוך
דסוף סוף שאובין הם וכן כתב רבי' הרמב"ן ז"ל בזה . וכ' רמ' לדבר
מתקן התם בתם בינה אכל מטיבילין וכו' ופרש"י ז"ל בפ' אכל מטיבילין
בכלי אכן ואין מטיבילין כלי לאנב מימיו הטמאין וכי"ט הוא דלא תמס
מקו' כלי כדאיתא התם אכל בחול מטיבילין ועלתה לכלי טביל' אנב טהרת
מים טמאין שמתבטלין בו והא' התם שהמים שבתוך הכלי חולטין הם שאין
מימיה המקוה והנהר נכנסין בתוכו ואם עדיין תורה שאובין עליהם היאך
עלתה לו טבילה אלא ודאי שמימי המקוה או הנהר שיש ביניהם כשפופר'
הנוד ומשקים בו מעלין אותן ומשפיותן . וזו נראית רמיה ברור לדבריה
וכן הכירו כפי' לטבול לבתחלה בתוך כלי שבתוך הנהר או מעין שיש בו
כשפופרת הנוד דליכא פירושא בזה בין טבילת כלים לטבילת אדם . אלא
שיקשה להם ז"ל מה דאמרין בירושלמי בתם' יומא גבי ים שששה שלמה
שהיו בהים טובלין בו דאמרין ואלו כלי הוא ומתרגל רגלי השוורים היו
פחותין כלומר נקובין בחבילי רמון וכל נקוב כמוביל רמון יל' תמורת
כלי . ותירנו דהתם לרווחא דמלתא עשו כן ולא שהיה נריבין לכך ומדע
דלא ברנ' אחד נקוב כמוביל רמון סגי ורגלי כל השוורים למה לי . והרב
ר' אהרן ז"ל תירך דלכך הולך שם כמוביל רמון להונו תמורת כלי לפי
שמעין שיטת הנכנסים שם פשימים היה קטן וכל שפע המעין נכנס למקו'
אותן יס והיה נראה להם כטובל תוך כלי גמור ולפיכך נקבואו כמוביל
רמון להונו תמורת כלי . עוד הקשה להם ז"ל מדתנן פ"ג דמקואו' בור
שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת לתוכו ויוצאת תמנו לעולם הוא
פסיסא עד שיתחשב שלא נשפיר תן הראשונים שלשה לוגין ותנן נמי
התם תמנו שהעבירו פ"ג שוקת של מים שאובין לעולם כפיסולו וכו' .
ותרנו רב' התם דהתם כשלא היו מימי האמה ולא המעין מ' סאה קודם
בשיקת לבור או לשוקת כיון דלית בכו' מ' סאה לא מארי' להו לשאובין
בהסקת' לטבול בו אדם שהיה לא היה בהם כדי לטבול בו אדם . ואפי'
שענינו שהמעין מטהר בכל שהוא לא לאדם אחרו לא לכלי' אלא אדם בעי'
מ' סאה וכדאיתא בפ' אומר בקודש ארעא חלחולי מתחלה ובעינן מ' סאה
במקום א' . ועוד אחרו במדרש יען פי תמס העם הזה את מי השלוח
ההולכים לחט' לא לט' בגמטרי' מ' רמ' למ' סאה ומי השלוח מי מעין הם
דהיינו מעין גיחון ואפי' בעי' מ' סאה . ואחריו' בפ' ב' דיומא כיון
שהגיס לפתח בית דוד והגדילו למ' סאה' ורואין בו וכו' וזכרנו כלל דמשיק'
אין טובלין בו לפי שאין בו מ' סאה . ע"כ מורף דכרי רבתינו ז"ל ודאי

דמפניות לא דלמה ושוקת מתפרסין ברחק . ויש מחלקין בטביל' במקו' כלי
שכנהר שאפי' ש' מטיבילין בו כלי . אין מטיבילין בו אדם שהמירו בו כוס
בשם שהמירו בו לענין מעין שאין בו מ' סאה ואין זה מתחומר . ויותר
נראה דכרי מורי הראב"ד ז"ל שהיה חומר בשם רבתינו ז"ל ובשמו אלא
אחרו שהמים השאובין נטמאין בשפופרת הנוד אלא כשהם בתוך מקוה או
הים שמתערב דוקא כמותו והיו להו כמין א' אכל לגבי מעין שהוא מטהר
בוחלין מה שאין כן כמין' שככלי' אין יוצאין מידו שאובה כשפופר' הנוד ואין
מטיבילין בו לא אדם ולא כלים עד שיהא נקוב כמוביל רמון שיוצא תמנו
כלי . והיינו היאך דים שששה שלמה שתרנו בירושלמי סרגלי השוורים
היה פחותין כמוביל רמון ועשו כן ברגלי השוורים כדי שיהיה נראה לכל
שהוא נקוב מכל נד' ובהא' אחרן שפיר מתניין דשוקת ואמה העוברת
וכן קבלת' מפי רבינו ז"ל ומיהו נקוב כמוביל רמון מטיבילין בו ל' ל'
ואפילו לבתחלה אלא שאין לומר זה בכל מקו' משום גורה ומי' לא
מיד : בתנינ' מפרין אנו באים פ' שחיב' לחבירו חמתי' וזו ונחמא
וזמחין לוקין ומשלמין שלא הסם המביאין ליד מכות מביאין ליד משלמין .
פירש"י ז"ל כי משני מקראות הן באין מלקות מלא תענה כדעך וממון
מועשיתם לו כאשר זמם וכן מפורש בתוס' בעסקי ממון הוא חומר ועשית'
לו כאשר זמם ובעסקי מלקות הוא חומר לא תענה כדעך והקשו פתוס'
דמשמע דדוקא משני שבאין משני מקראות הוא דא' מ' מאיר לוקם ומשלם
אלב היכא דנפקי מחד קרא לא אחר ואלו בפ' הסוכ' אפי' הפולין' (ד' י"א)
היה החוס' את הפרס או את החומר ודש בה לוקם ומשלם ד' קבין לפי' רמ'
וג' קבין לחומר והיוני' בה וזה אין אדם לוקם ומשלם ופרקי' רמ' מני' ר"מ
היה דאמר לוקם ומשלם ופתס שני החיובין מתקרא' אחד הם מלא תחסו'
שור דבשו' . ומירנו דהתם נמי שני מקרא' הן חד לא תחסום וחד והשיב
את הגזול אשר גזל דאפי' דכתיב לא תחסום מכלן דמחייב להאדורי' אי
לאו דמחייב והשיב את הגזול וכ' דלי' לא במי' לא תחסום אלא דיענין
דליכא גזל כלל . ועוד הקשו דהא בפ' אלו נערות (ד' י"ב) לא אשכחן
ל' מ' דדרים כדי רשעתו שלא לחייב שמי' רשעיות אלא במלקות ומית' או
מיתה וממון ואמרו וזה משכחת לה אפי' במלקות וממון כשהם תמס' אחי' .
ותרנו דלא משכחת לה לעולם שם א' במלקות וממון ומיהו אכתי' קשיא
לענין למידע' כדי רשעתו שלא לחייב שמי' רשעיות מה לי שם אחד מה
לי שתי שמות . וי"ל דכשכאין תמס' א' אין השם מתבטל כיון שפוקה או
תמס' אכל כשהם שני מקראות אלא אחר חומר שאינו לוקם ומשלם הרי אנו
מבטלין המקרא' האחד ויש לנו לקיים שנישם . כך יס לפרש לפי שיטת
רש"י ז"ל . אכל בתוס' פירשו טעם משפתינו ל' מ' שאלו היה שניה תמס'
אחד היה משלם ואינו לוקם כי אפי' שכן מרוחקין ה' לאו שניה תמס'
שאין לוקין עליו כאשר אין לוקין אלא תגזול מוהשיב את הגזול אכל עכשיו
שכן שני שמות אין גינן אותה בלאו שניה לעשה כיון שכן מרוחקין .
והיה החוס' את הפרס נמי שני שמות הן ולפיכך לוקם ומשלם זלשון
המשנה זה טעם קטת לפי' זה . והמתחור ויתר כזה הוא מה שפי' רבי'
הרמב"ן ז"ל אלא השם המביאין ליד מכות מביאין ליד משלמין בא לומר
שלא תענה שחיובין עליו מלקות אינו מביאין ליד משלמין שאין לא תענ'
אזכר' לעונש כאשר זמם דלא ויסיפו לעשות . הוא אזכרה להם וכדפריש'
בגמ' שאלו היה כן ודאי אינו לוקם עליו שכבר פי' שאלו היה שנישם שני
לעשות לו כאשר זמם ואין לנו לדון לו עונש אחד אכל עכשיו שם שני
שמות דלא תענה אזכרה למלקות והכתוב המביאין ליד משלמין אזכרה
אחרת יס לו לוקם ומשלם ולכלוהי פירוש' מה שזכר ל' מ' שאלו לא תענה
היינו משום דכתיב והגדיו כדאיתא בריש פירקין דלי' לא לאו שאין בו
מעשה הוא שאין לוקין עליו ל' מ' דלא אשכחן הכי אלא ל' . והנהר בר'
פלוגתיה ומחאי טעמא נמי לוקין עליו לרבנן ואפי' דלדידו היו אזכרה
לעדים וזמחין דעבד' ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב' ד' שאין לוקין עליו
לרבנן כדאיתא פ' אלוהן הלוקין וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקם
וכפ' אלו נערות פריך תלמודא ולימא כל הלוקם אינו משלם פריך בפי'
רבתה תורה עדים וזמחין למשלמין והתם מפרש היכן רבתה תורה :
ע"ב גמרא בשלח לרבנן כדי רשעתו וכו' לפי' הרמב"ן ז"ל
לרווחא דמילת' נקטינן האי טעמא דהא בלאו הכי
נמי כיון דלרבנן אזכרה דעדים וזמחין מלא תענה הוא פדאית' לקמן אינו
לוקם ומשלם השם המביאין ליד מלקות מביאין ליד משלמין : **סבר** לה
כר' ע' דאמר עדים וזמחין קנסא הוא ואפי' ל' מ' היפא דלא היו קנסא אלא
ממון כגון החוס' את הפרס למה לוקם ומשלם וי"ל דכיון דכדי רשעתו
שכל לפסור שלא תחיי' שמי' רשעיות גבי קנס כתיב והתם לא דרש' לו'
במלקות וממון מכלן למידע' דשם מלקות וממון ומוטב דנזקים קרא'
במית' ומלקות או מית' וזמחין אכל קנס דהא כ' א' לערות משכחן לרבנ'
דס' ל' דאדם מת ומשלם קנס ואין אדם מת ומשלם ממון והא' חלל' כיון
דכדי רשעתו עדים וזמחין כתיב וליכא למי' דרבה סבר עדים וזמחין
תמונה דהא לשיב טעמא ל' ע' דאמר קנסא הוא דאמר' אחר רב'
תדע שהרי לא עשו מעשה ונהרגו וע"כ התם רבה נרסין מדמיתו לו'
מקמי רב נחמן וי"ל דלרב' כיון דכפיו כדי רשעתו שלא לחיי' שמי' רשעין

חדושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כ"ד

נערות עדים וזומין תשלחין ה' בדמים כשהעידו ע"ה שכל בחבירו
 ולשון נד חמור אינו מתיישב לפי זה גם אין זה כחלל ופה בלחם תקומות
 סקסו נד חמור וזה ששלטנו שפרשו בן בחם' בס"ר מ"ג דבר שחמור
 ס"ו ויכנס נד חמור ל"ה פרו' בראש דלית ליה לא דאחרתין בשמיטת
 חולין דכל מה הגד פרכינן כד דרש דאם פרכא דלד חמור משה' דפרכא
 כד דרש או מפרשינן כד' כמו שפי' ד"ה גבי יהיה חמור מלילא וחרם
 דנמס' סנהדרין (ד"ט) וכן כתב רבינו ז"ל : החזא מוכני ליה
 לחזרה לעדים וזומין . פי' דש"ז שאל עשה הכתוב חלל א"כ הוה הדין
 ואין לשנוי ברור דהא לא אחרת לא חלל הכוב שאלו ענין לחזרת
 בלחם כ"ד או כרת דאחרתין לחלואה וחרם בא' חלל לעטט ענין מתנות
 מכל בלח' גרידא לא מיתער הכין דל"כ כד חייבי לחמין אין לקוין ענין
 שבוין בלא לחזרתן ואי כפי' לומר דה"כ בא' להזהיר על עונש כאשר זמס
 ט"ס בו מיתת כ"ד לפעמים . וכל לאו שניתן לחזרת מיתת כ"ד אין לו קוין
 עליו כדאחרתין בני לאו דחמור היו ליה ליתמר הכי כהדין כדאחרתין
 בכל דוכתא ועוד דקוין שבת דחמור ובהדיקו חסדי' מתאוד דובא כי
 הכי אספקתא חזרה' דלאו שאין בו משפט דאספקתא פירקין והנכון
 כמו אספקתא חזרה' ז"ל דקוין דלא תענה אזהרה לעדים וזומין לקיים
 בהם עונש כאשר זמס . שכן אין לנו בו חלל עונש כאשר זמס מתקום שיש
 לקיים בו מרת הוות . שכן פירש בסמות עונשו ולאספקי היכא ש' אינו
 כבודת הוות כגון השנויין פירקין ויכולה כזה . שאין קוין כל הלאו או
 משום שבת דחמור ובהדיקו ודייט לחזרת' דל"כ מ' אין לומר כן ד' או
 כ"ד לחזרת עונש כאשר זמס הוא חלל ויספיק לפסות :

רָהֵקָה עֹה אָמַר אֲבִי
אֲחִי אֶרֶשׁ רֶשֶׁת וְכֹחַ וְאִכְלָה דָּק שֶׁ
לִּי אֵיךְ דָּהָא אֲחֵרֵינוּן לִמְיָן דִּמְיָן חֵל וְאֶפְסָר
מִחֵל כְּדֹאֲחִיתָ בַּפְסָחִים וּבְחֵסֶה כִּדְרָם פִּי וְיִנְהַל דִּקּוּן . וְיִסַּח שְׂתִירָה דְּרֹאֲכִי
דִּפְסִילוֹנִי גַבִּי מִלְּקוֹת הָאֵלֹהִים אֲחֵרֵי דִּלְיָהּ הָיָה דְּמַשְׁלִינִן קִטְלָם בְּמִחוּמוֹ לִי עֲבָדִי וְיִסַּח
טַיִל חֵל וְכִלְשָׁר זֶסֶם אֲכִי כִּי הָיָה דְּחִיבֵי אֶתְּלָה שְׂמֵרָה לְיוֹמָה כְּאִשְׁרֵי לְיוֹמָה שֶׁ
הָיָה לִּי לְמַפְסְרֵינִי דְּאִי עֲבָדִינוּן בְּהוֹ טַיִל . מִחָל לֹא הָיָה כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם
וּמִדְּחִיבֵינִי דְּחִמְחֵל שְׂמֵינִי דְּקִטְלָה דְּכֹלְשֹׁהוּ כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם הָיָה וְגַבִּי מִלְּקוֹת
כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם הָיָה . וְהִקְשָׁה עֲלֵיו רַבִּי הִרְבֵּינָן וְיָלַד רַבִּי אֶל לֹא הָיָה מִגִּבֵּי
דְּרֶשֶׁת רֶשֶׁת גַּמְרִי אֲלֵל מִן גְּלוּיֵי מִלְּתָה דְּגַבִּי מִיִּתְּלָה שֶׁ מִלְּקוֹת וְדִמְיָנִי אֲנִי
וְאִמְרוּם דְּלֹא וְלִי הָיָה דְּבִמְתִּיבֵי אֲלֵל אֲשֶׁר הָיָה כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם אֲלֵל מִלְּקוֹת
דְּאִשְׁרֵי . וְאִחֲרִים תִּרְבִּנוּ דְּגַבִּי מִלְּקוֹת כְּמִי פְעֻמָּה שְׂמֵי אֲשֶׁר כְּגֹן . וְהָיָה
שְׂמֵי עֲדִים אִי וְיִתֵּה מַשְׁלָה . וְהִכְנוּן יוֹתֵה דְּלֹאֲכִי סִכֵּר שְׂמֵל אֲחֵרֵינוּן לִי דִּמְיָן
אֲשֶׁר מִחֵל בְּגֵ' אֲלֵל מִחָ מִנְּטֹו : רַבָּה . אֲחֵר כְּעִינֵי אֲשֶׁר כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם
וְאִכְלָה . וְהָיָה דְּלֹא יִלְּקֵךְ רַבָּה בְּגֵ' וְאֶפְסָר דְּגֵ' אֲשֶׁר גַּמְרֵי הָיָה כְּאִשְׁרֵי זֶסֶם
כְּמִי הַחֹבֵל (דְּרֵי טֵר) לְעִינֵי סוּמָה שְׂמֵל פְּטוּר מִחִיבֵי מִיתוֹת . וְמִחוּבֵי
גְּלוּת . וְיָלַד דְּלֹאֲכִי אֲשֶׁר בְּגֵ' אִין לְמִדְּיִן מִחֵי אֲשֶׁר אִין גַּמְרֵי דִּי אֶתְּ
דִּהֲבָה לֹא כְּרִכְיוֹן לְגֵ' . וְהִכִּי כְּמִי אֲשֶׁכְחֵן לִי בְּקִי דְּמִסְתַּדְרִין כְּמִי . וְהָיָה
דְּהִמְרֵי אֶתְּשַׁמְלֵל מִיִּתֵּה מִלְּקוֹת כְּבִי . וְאִחֲרֵינוּן מִיִּתְּלָה שְׂמֵי אֲשֶׁר רֶשֶׁת וְיִסַּח
כְּרִכְיוֹן לְגֵ' . וְהָיָה קִישִׁי הָיָה קִישִׁי דְּכַפֵּר אֲלֵי עֲשֻׁרֹת . לְגַבִּי חִיבֵי מִיתוֹת
סוּגִינִי . וְדִכֵּר אֲחֵר שְׂמֵל פְּטוּרִין לְרִישֵׁי לְקִישֵׁי מִיִּתְּלָה לֵה מִדְּכִיבֵי רֶשֶׁת רֶשֶׁת
וְרַבָּה אֲחֵרֵי אֲחֵי מִחָ מִכָּה . וְאֵלֵי לִי וְיִסְתַּח אֲחֵר הָיָה שְׂמֵל חִיבֵים וְהִכִּי
לֹא דִּימֵר רִי' וְיִסְתַּח גֵּ' דְּרֶשֶׁת רֶשֶׁת . וְיָלַד דְּרִי' וְיִסְתַּח סִכֵּר דְּלֹא אֲחֵי גֵ' אֶתְּ
דְּרֶשֶׁת רֶשֶׁת . אֲלֵל מִחָ שְׂמֵל מִפְּטוּר שֶׁל מִלְּקוֹת . אֲלֵל לְדִכֵּר אֲחֵר הָיָה כְּמִי
מִתְּלֹוֹת : כְּמִי . מִנְּטֹוֹר . פִּי מִנְּטֹוֹר . כִּדְרָם שֶׁ אִין סְפִי מִחִיבֵינוּ
מִיִּתֵּה אֲבָל מִתְּלֹוֹת שְׂמֵינִי כְּעִנְיֵה דְּרִאשֹׁן מִקְּבֵל כְּלוֹם אִין מִנְּטֹוֹר . כִּדְרִי
הַזֹּמֵמִין : וְהָיָה . עַד סִקֵּר הַעֲדָה סִקֵּר עֵבֶה בְּאִחוּ . פִּי . וְסִקֵּר קִישִׁי
מִיִּתֵּה לְדִרְשָׁה כְּעִנְיֵה עֲמֻלָּה אִין הַסִּקֵּר . שְׂמֵל אִין שֶׁס . וְכֵן אִין דְּרִישִׁין
מִדְּכִיבֵי לְעֻמֹּת בִּן סִרָה מִיִּתְּלָה הָיָה . דְּלֹא כְּמִי לְמִיכְבֵּר כִּדְרִי . כְּמִי כְּמִי
יִקֹּם עַד אִין . כְּאִין אֲלֵי הִי אֶתְּ לְעֻמֹּת עֲמֻלָּה שֶׁ עַד סִרָה : כִּדְרִי . כִּדְרִי
רַבִּיטָא . נִיחוּם לְכֹהֲרֹה כִּדְרִי . עֲמֻלָּה לְמִיִּתְּלָה דְּמִשּׁוֹם מִחָ
דִּימָה דְּלֹא הָיָה אֲלֵל כְּמִיטְשָׁה . כִּקְטוֹל אֵת הַכְּדוּן כְּעֻדֹתֵם . אֲלֵל לְיוֹמָה
דְּמִחָ דִּימָה כִּינֵל אֵת הָעִידִים מִחֵי עֲמֻלָּה וְהִיִּים הָיָה וְהִסְפִּיר קִישִׁי
רִישִׁין כִּינֵלִים כּוֹן דִּי אֶתְּ בְּפִי כֵן סוּרֵר וְתוֹרֵה דְּאֲלֹוֹן כִּדְרִי מִפְּטוּר . כְּמִי
דְּלֹא כִּי לְקוֹלֵן לִי מִיִּתְּלָה וְעַל הַכְּדוּן אֵת מִתְּפַרְשֵׁי מִיִּתְּלָה . לְמִיִּתְּלָה
כְּסוּמֵן מִחָ דִּימָה נִיחוּם לְגַתְּלָה פִּרְחָה לְהִכִּיל אֵת הָעִידִים מִיִּתֵּה . קִישִׁי
דִּפְסִילוֹן לְהִכִּיל דִּירָה לֹא חִיטְשִׁין לְגַתְּלָה פִּרְחָה . וְהִקְשָׁה בְּתוּסֵי פִּרְחִי
הָאֵשֶׁר דִּיכְמוֹת (דְּרֵי קִישִׁי) חִיטְשִׁין לְגַתְּלָה פִּרְחָה כִּי הָיָה נִיטֵל דִּלְשִׁתָּה
כְּסוּרָה דְּקוֹה כְּפֵה כִי אֲלֵל עֲנָבִין חִיטְשִׁין מִתְּפַרְשֵׁי אֲשֶׁר כִּי וְדִקְלוֹן רִבִּין
וְלֹא אֲשֶׁכְחֵן . אֲלֵל דִּל עֲנָבִין כִּי חִיטְשִׁין אֲחֵרָה בְּהִיִּיֹה אֲשֶׁר כִּיכְרֵדֵהוּ וְאֲחֵר
רַבָּ

[illegible]

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק כיצד

מא

לא טענין להו . ולין זה נכון בעיני הרב רבינו הרמב"ן ז"ל ובעיני רבותינו ז"ל דהא דאורייתא נאמרו ונאמרו העדה כל מלי דאפשר להו למשנן טענין להו בכל דוכתא דלמלא הכל משום ביעותתא לא טענו או בכבודין דלא מהמני משום דהו מילתא דלא שכיח . והרב ר' אברהם אב"ד ז"ל תירץ דהתם עיקר טעמא דרביא היינו משום מילתא דאידך דקפידה וגמלא פרחא לסמיטין בעלמא בקטיה דסימנין דעבי' תלמודא הכי ותדע לך דהא בודקין את העדים באיזה מקום הייתם לקיים בהם מלות הוזהר ולמה ליה דהא תלין בגמלא פרחא או בקפידה . וכבש עליו הרמב"ן ז"ל שדבריו נכונים אבל דאיינו חייבה ראייה דאפי' תימא דחיישי' לגמלא פרחא או בקפידה אלו נריכין לבדוק העדים באיזה מקום כי אולי תתקיים תורת הוזהר שיבואו עדים ויחמרו עמנו היו כל אומות יום במקום כלונו ולא זו יורה תורה ידענו : ואמר רבא באו שנים ואמרו פי' שכלו בשלישי בשבתא לכ"ד ואמרו בחד בשבתא וכו' עד אלא בתרי בשבתא הרג את הנפש ומלא שכן הרג את הנפש קודם שכלו העדים לכ"ד להעיד ולא עוד אלא אפילו אמרו האחרונים בע"פ קודם לכן הרג פ' את הנפש שקדמה להרגו לעידו אלו להרגו בעדים הראשונים נהרגו מ"ט דכי אסבדו עלי' נבדל' למו בר קטלא הוא פס"ז ז"ל דמי הוא מזה קודם שכלו עדים האחרונים הוא מופטר משמע דס"ל למר"ן ז"ל דמי כיכי דגבי קנס מודה בקנס ואח"כ באו עדים דפטור דה"ל לגבי קטלא וקנסו עליו שיהא לא מלינו בשום מקום דא"כ כל רוחא ויכל את עמלו וכל כירכו טעמא משום דכל ויין שלא נגמר דינו איך חייב מיתתו כבוד והכורגו חייב עליו דגברא חייה קטל ולא עוד אלא כיון דאויב בעדים כמה חקירות ובידקות אולי לא תפריק עדותם וכוונת דגבי קנס גברא למו בר חיובא משום דמי מודה מופטר ולאסוקי דבר דמתון דליכא לא ח"א ולא הא דהא בדיו ממונות לא בשני דריסה וחקירה דלא אמרינן הכי : דבעידנא דקא מסהדי . פי' דקא מסהדי הראשונים שבו בחבלי' ל' יתגברא בר קטלא הוא . פי' דכיון שכבר נגמרו דינו למית' גבר' קטילא הוא והכורגו פטור עליו דבעידנא דקא מסהדי גברא בר חיובא הוא . פי' ואפי' שנגמר דינו לבסוף ע"פ עדות האלו האחרונים אין דנין אותו למפרע וכדאמרין בכתובות לענין קנס הכת' ולא הספיקה לעמו' כיון עד שנגמר קנסה לעמלה וכן אמרו בס' לענין שאין אדם מוריש קנס לבניו קודם העמלה דנין . ואיכא למידק דהא לענין חלי נוק דשור תס דק"ר דהוי קנסא אמר' התם בכ"ק דלמ"ד שותפין ביניהם הקדשו נזק אפילו קודם גמר דין ואחר כך נגמר דינו הקדשו הקדש שדנין אותו למפרע כהיה שלו ויכול להקדישו . ה"ל אמרינן התם בכ"ק ששם באו שני עירי' ואמרו שהפילו את שני של עבדו ואח"כ סימא את עינו סיולא לחרות בשני וניתן לו דמי עינו כהיגיו דעלמא ואפי' דלא נגמר דינו של שני עד עתה דנין למפרע כאלו נגמר קודם שסימא את עינו וז"ל דאפי' הקדש ושחרור דהוי עירי דוכה בו שמים דגבי שמים דנין למפרע כאלו נגמר דין אבל לגבי הייטב לא אמרינן ובמסכת בכ"ק כתבתי מירונים אחרי' וכולם יש בהם נחמנו גדול : כותבתי' כאלו אחרים והיומם וכו' הגאונים הראשונים ז"ל פירשו בזוממין וזוממין וזוממין וכן היה נראה מן התוספתא אבל רבינו אלפסי ז"ל דחה פירושו לגמרי כדאיתא בהלכותיו דודאי כל שכלו הרבה כמות או אחר וו להוים כל א' את חברתה הקודמת לה הכל הולך אחר העדות האחרונה וק"ל גמי שכל עדות שאינה בזוממין וזוממין וזוממין לא שמה עדות ועוד דבגמ' אמרינן להדיא בתוספתא חטו כלי עלמא גבי הכי הו קיימי אלא כת אחת בלבד היא שהיומו כל הכחות הללו הכחות להע' על הגדון והתוספתא היא שחייבת לפי הראשונים ז"ל משכשתא היא ולין לנו אלא פי' הראשונים ז"ל פירשו כי באו אחרים והעידו בזוממין הראשונים לומר שראובן הרג את הנפש וכת הזוממין הראשונה הויתו אותם וכן לאחרים ואחרים שכלו כן לכולם הוזהר הכת הזוממית הראשונה ואמרי רבנן שכל אותם הכחות יורגו בעדות הכת הזוממית הזאת ור' יהודה אומר איסטמית היא ופי' רש"י ז"ל לשון סרס דמתרגמי' סטיא כלומר אין להאמינה כי כת זו עדות המדברת סטה היא והראשונים ז"ל פ' לשון סטיס וקולה כלומר כת לבשת שרונה לנכע העולם בדם גקי כפטיס וקולה שמבטבת את הכל ודרך משל אמרו כן ופני הפירושים יולאין לענין אחד וטעמא דידועה מפרש בגמרא והלכתא כרבנן :

לא טענין להו . ולין זה נכון בעיני הרב רבינו הרמב"ן ז"ל ובעיני רבותינו ז"ל דהא דאורייתא נאמרו ונאמרו העדה כל מלי דאפשר להו למשנן טענין להו בכל דוכתא דלמלא הכל משום ביעותתא לא טענו או בכבודין דלא מהמני משום דהו מילתא דלא שכיח . והרב ר' אברהם אב"ד ז"ל תירץ דהתם עיקר טעמא דרביא היינו משום מילתא דאידך דקפידה וגמלא פרחא לסמיטין בעלמא בקטיה דסימנין דעבי' תלמודא הכי ותדע לך דהא בודקין את העדים באיזה מקום הייתם לקיים בהם מלות הוזהר ולמה ליה דהא תלין בגמלא פרחא או בקפידה . וכבש עליו הרמב"ן ז"ל שדבריו נכונים אבל דאיינו חייבה ראייה דאפי' תימא דחיישי' לגמלא פרחא או בקפידה אלו נריכין לבדוק העדים באיזה מקום כי אולי תתקיים תורת הוזהר שיבואו עדים ויחמרו עמנו היו כל אומות יום במקום כלונו ולא זו יורה תורה ידענו : ואמר רבא באו שנים ואמרו פי' שכלו בשלישי בשבתא לכ"ד ואמרו בחד בשבתא וכו' עד אלא בתרי בשבתא הרג את הנפש ומלא שכן הרג את הנפש קודם שכלו העדים לכ"ד להעיד ולא עוד אלא אפילו אמרו האחרונים בע"פ קודם לכן הרג פ' את הנפש שקדמה להרגו לעידו אלו להרגו בעדים הראשונים נהרגו מ"ט דכי אסבדו עלי' נבדל' למו בר קטלא הוא פס"ז ז"ל דמי הוא מזה קודם שכלו עדים האחרונים הוא מופטר משמע דס"ל למר"ן ז"ל דמי כיכי דגבי קנס מודה בקנס ואח"כ באו עדים דפטור דה"ל לגבי קטלא וקנסו עליו שיהא לא מלינו בשום מקום דא"כ כל רוחא ויכל את עמלו וכל כירכו טעמא משום דכל ויין שלא נגמר דינו איך חייב מיתתו כבוד והכורגו חייב עליו דגברא חייה קטל ולא עוד אלא כיון דאויב בעדים כמה חקירות ובידקות אולי לא תפריק עדותם וכוונת דגבי קנס גברא למו בר חיובא משום דמי מודה מופטר ולאסוקי דבר דמתון דליכא לא ח"א ולא הא דהא בדיו ממונות לא בשני דריסה וחקירה דלא אמרינן הכי : דבעידנא דקא מסהדי . פי' דקא מסהדי הראשונים שבו בחבלי' ל' יתגברא בר קטלא הוא . פי' דכיון שכבר נגמרו דינו למית' גבר' קטילא הוא והכורגו פטור עליו דבעידנא דקא מסהדי גברא בר חיובא הוא . פי' ואפי' שנגמר דינו לבסוף ע"פ עדות האלו האחרונים אין דנין אותו למפרע וכדאמרין בכתובות לענין קנס הכת' ולא הספיקה לעמו' כיון עד שנגמר קנסה לעמלה וכן אמרו בס' לענין שאין אדם מוריש קנס לבניו קודם העמלה דנין . ואיכא למידק דהא לענין חלי נוק דשור תס דק"ר דהוי קנסא אמר' התם בכ"ק דלמ"ד שותפין ביניהם הקדשו נזק אפילו קודם גמר דין ואחר כך נגמר דינו הקדשו הקדש שדנין אותו למפרע כהיה שלו ויכול להקדישו . ה"ל אמרינן התם בכ"ק ששם באו שני עירי' ואמרו שהפילו את שני של עבדו ואח"כ סימא את עינו סיולא לחרות בשני וניתן לו דמי עינו כהיגיו דעלמא ואפי' דלא נגמר דינו של שני עד עתה דנין למפרע כאלו נגמר קודם שסימא את עינו וז"ל דאפי' הקדש ושחרור דהוי עירי דוכה בו שמים דגבי שמים דנין למפרע כאלו נגמר דין אבל לגבי הייטב לא אמרינן ובמסכת בכ"ק כתבתי מירונים אחרי' וכולם יש בהם נחמנו גדול : כותבתי' כאלו אחרים והיומם וכו' הגאונים הראשונים ז"ל פירשו בזוממין וזוממין וזוממין וכן היה נראה מן התוספתא אבל רבינו אלפסי ז"ל דחה פירושו לגמרי כדאיתא בהלכותיו דודאי כל שכלו הרבה כמות או אחר וו להוים כל א' את חברתה הקודמת לה הכל הולך אחר העדות האחרונה וק"ל גמי שכל עדות שאינה בזוממין וזוממין וזוממין לא שמה עדות ועוד דבגמ' אמרינן להדיא בתוספתא חטו כלי עלמא גבי הכי הו קיימי אלא כת אחת בלבד היא שהיומו כל הכחות הללו הכחות להע' על הגדון והתוספתא היא שחייבת לפי הראשונים ז"ל משכשתא היא ולין לנו אלא פי' הראשונים ז"ל פירשו כי באו אחרים והעידו בזוממין הראשונים לומר שראובן הרג את הנפש וכת הזוממין הראשונה הויתו אותם וכן לאחרים ואחרים שכלו כן לכולם הוזהר הכת הזוממית הראשונה ואמרי רבנן שכל אותם הכחות יורגו בעדות הכת הזוממית הזאת ור' יהודה אומר איסטמית היא ופי' רש"י ז"ל לשון סרס דמתרגמי' סטיא כלומר אין להאמינה כי כת זו עדות המדברת סטה היא והראשונים ז"ל פ' לשון סטיס וקולה כלומר כת לבשת שרונה לנכע העולם בדם גקי כפטיס וקולה שמבטבת את הכל ודרך משל אמרו כן ופני הפירושים יולאין לענין אחד וטעמא דידועה מפרש בגמרא והלכתא כרבנן :

ע"ב גמרא

מדקתבי אינה נהרגת אלא כת הראשונה משמע דאפילו כת הראשונה קיימת לפנינו כשנעשה כת הזוממית אסטמית אפי' אינה ניגולת כת הראשונה ולהכי פריקין דכיון שהזוממית כת הזוממית בקפידה אפילו כת הראשונה ראויה שלא תהרג ופריק' ר' אבהו דמיידי בשקדמו והרגו את הראשונה קודם שמתלאת או אסטמית ופריקין מלי דהוה הוה כלומר פשיטא שאם כבר קדמו והרגו תהרג ומלי קת"ל במלי דקדמי אלא כת הראשונה אלא אמר רבא ה"ק . פי' איכא כת אחת בלח' נהרגין איכא טפי איך נהרגין כלל ופריקין והא בלבד קתני פי' דמשמע

חרושי מכות להריטב"א ול פרק כיצד

חומדנא וכן ר' יוחנן וקס"ד שהחומדנות הללו שוות הן ותלמודא מתירן
ואולי שאין החומדנות והחוקות הללו שוות דרש לקיט ס"ל דחומדנא
דאיתתא חמירא טפי ומודה בה דבגן דכיון דהיא מהדרת אסחדי שקרי
וחסו לה לאסחדי שקרי וקרוי לומר כי כשם שהסיתת לשפי הכתות פלא
הסיתת לז' מה שאין כן בשטותו דליכא דחשדל להו ור' יוחנן אחר דלר'
יודתה גליתא ליה חומדנא דמתני' כי החומדנא בזה אליכו מחמת גוון
של עדים דאטו כ"ט נפיהו הו קיימי אבל כשכדא דהיא איתתא חין
החומדנא והחוקה הרעה הולת בזה לינו מחמת שום ריעות שרלינו בכת
השלישית שטבו באין לשקר אלא מחמת האשה שהכילתם והרי זה נכון
וכדור וזע"פ שר"ז הלוי קצר בלשונו זה פי' דבריו כבדור . והלכתה
בר' יוחנן ולא דמיה הא למאי דאמרינן בפ' אלו נערות (דף י"ג ב') כהאי
דחפיק שטרא אחרבין ואחר מוויק הול ואחרו סהדי ואלסידו דלדידהו
אחר להו ויפלא ל' שטרא דקי"ל דכל שטרא דנפיק חפיקתו יד ה פסיל
ואלינו מקייים ולא אמרינן אס הוא מוחזק כל ישראל מי החזיקו דשאי
הסם מטעמא דאחר' ענה דכיון דאולי לזוויס שטרי אמרי' דכי לא משכחי
ליורי יוריה חיוה גופיה וכדפרישנא דהסם כסנהדרין : מתני' חין
הסדרי וזמתינן נהרגין עד שגמר הדין וכו' עד והלא כבר נאמר ועשיתם
לו כאשר זמם וכו' והרי אחיו קיים לאו דנפקא לן מדכתיב לאחיו דהאי
ודחי שפיר מיקרי אחיו אפילו לאחר מיתא וכדכתיב להקים לאחיו שם
בישראל וכתיב קרבו שמו את אחיכם ונפיקא לן דכדנן חין
נהרגין אלא מדכתיב כאשר זמם ושחין עונשין מן הדין אבל מלאחיו לא
נפקא לן מירי ואע"ג דנבי מלקות דכתיב ונקלה אחיך לעיניך בעיני
סיחא אחיך קיים לכתר דנקלה ולהכי אמרינן שאם אמדוהו לקבל עשרים
מלקין אותו י"ח שריו להשמש ואין מכין אותו כ"א ואע"ג דכי מחית
כ"א אנבא דחיה מחי הא מית כסוף כ"א ובעינן לאחר שנקלה סיחא
אחיך האם מדכתי' אחיך לעיניך סיחא קיים לעינינו ולאו משום אחיך
בלמוד אלא הכא לרווחא דמילתא נקטורבגן ועדיין אחיו קיים ואף
ע"ג דלא נקרו להו מחיו ודכדכא טובא דנקטו חדא קרא במקום קרא
אחריו : ונניין אפילו הס מאס ת"ל עדים ואע"ג דעדים לא
מסמם אלא חרי מ"מ כיון דאפיקתיה מתלתא וארבעה קים לן דלא שני
לן בין ארבעה למאה דלא איבא דעת טובא וסא דאמרינן בעלמא חרי
במאה מהבא הוא דנפקא לן : ר"ע אומר לא בא השלישי אלא להחמי'
עלי . לשום פסוקא כדל' דר"ע חולק על ר"ש וסבירא דלא נמלאו שנים
וזמתינן נהרגין אותם שני מיתא אע"פ שלא הווינו כולם כי לא בא השלישי
להקל עליהם כיון דכלאו ידיה הוה הגדון מחוייב ע"פ השנים ולישי
להחמיר על פגמו בא שום הווס עמהם סיחא חייב ואע"ג דכלאו ידיה
הוה הגדון מחוייב ע"פ פסוק . ומיחו ר' שמעון מודה לר"ע כשם
סיחא לדבריו להקל ויבא להחמיר דהא קאמר שאם כוונתו כולם נהרגין
כולם . אבל רש"י ו"ל פי' לא הוגד השלישי לבא להקל על השאר אלא
לחמיר ולפי זה לא פליג ר"ע אלא שאמר שלא הוגד לכך דהא פשיטא
דער סתירה כל העדות חין חייבין כלל ונלחמיר הוא שהוגד הכתוב
ובין שכן ור' שמעון לא פליג על ר"ע כדאמרן א"כ ליבא ביניהו . אלא
חשמת דורסין . ואפשר דפלגינן בלהחמיר דאע"ג דקתני ר' שמעון
שאין להרגין עד שיווינו כולם דמשמע שאם לחמו כולם נהרגין כולם
הסם כשכחו כולם כיחא אבל אס השלישי בא בפני עולמו פסור וזה ר"ע
ואחר שפילו בא אחרי כן בפני עולמו חייב כיון שנטפל לטוברי עבירה :
ובזה שנים נמלאו ח' חסם קרוב וכו' בגמרא תפטרשא כסנהדרין :
בבבא אמרנו רבינו שאין עונשין מן הדין דפניה וכו' יס שפירשו דרבי
לחדודים לבריה הוא דקאמר ליה דודאי אפילו לת"ד בעלמא עונשין מן
הדין כדאיתא במס' סנהדרין (דף י"ד) כהא חין עונשין דעדים וזמתינן
חרש הוא ואין לנו בו אלא חסוק חדוש בלבד כדאיתא בבב"ק . אלא
לחדודיה אחר ליה ובריה אהדר ליה שפיר למדתנו רבינו דאפילו בעלמא
חין עונשין מן הדין וכ"ס כאן ומעתה הוא דאמרינן לעיל ומה הסוקל
חינו נסקל לפי רש"י ו"ל שפיר פריך לר"ה ואפילו דלמ"ד דבעלמא
עונשין מן הדין : אהותך היא הא למדת שאין מזהירין מן הדין
וכ"ק דיימות אמרינן דאע"ג דחיות מיותר אינטרף ליהא ללמדנו שאין
מזהירין מן הדין דמי לא ה"א מילתא דאיתא בק"ט טרח וכתב לה קרא
וכו' לגבי אזהרה כמאל דליכא למדרש הוא אבל לגבי עונש איבא למדרש
הוא ולכא לא כתיב בעונש היא אלא עדות אחתו ומחילא שמתנין דאיתא
ייתירא לשמעתינן שאין עונשין מן הדין : חייבי מלקות מניין פרש"י
ו"ל דמתני' קאי דקתני שאין העדים נהרגין עד שגמר הדין ואחר לומר
דכ"ה לחייבי מלקות וחייבי גזיות ויהי פי' דודאי ליבא למימר דמתני'
לחין עונשין מן הדין קאי דהיא לא מתפרשא בחייבי מיתות עד דנליף
מינה לחייבי מלקות ואידך דגבי כריתות הוא דתניא ליה וסתמא נקטינן
למי שאין עונשין מן הדין וחי מסוס כאשר זמם ולא כאשר עשה סתמא
אחרת ככל עדים וזמתינן אלא ודאי איתת' קאי דלמדנו שאין נהרגין עד
שגמר הדין מדכתיב נפש כנפש דיינו חייבי מיתות . וזה ברור .

חייבי גזיות מניין פי' לא שפירש חייבי גזיות דהא תנן שאין גזילין חלל
ה"פ אס העירו על אדם שהוא חייב גזלות ונמלאו וזמתינן שסם לוקין מכלן
שאין דנין אותן עד שגמור הדין . וא"ת א"כ מחייבי מלקות נפקא חג"ש
דרשע רשע מירן רש"י ו"ל דמתת לא נקחא אלא כשהגדון חייב מלקות
דכי כתיב אס בן הכות הרשע כגדון כתיב . ומתואה מילתא טובא דהא
להדיא אחר תלמודא לעיל . אלא עדים שהרשיעו את הנדון וחתו עדים
ואנדיקו את הנדון דמעיקרא ושוויכו להי רשעים . ויהי אס בן הכות
הרשע לומר שאן לוקין דלמלא אס בן הכות הרשע . בעדים וזמתינן כתיב
וכן פירש"י ו"ל סס . וי"ל דאין ח"ג לפוס קוסטא דמילתא אבל מ"מ לא
משמע הכי קרא ולעיל נמי דמי לעדים וזמתינן . שולקין קרי ליה תלמודא
ובין דאפשר למודחי להסיח כלל ביחא ליה טפי אלימיו מרוחב רוח .
לא הכדנן יותר דשפיר איתא חג"ש רשע רשע כשאר חייבי מלקות . דהא לא
חיונן מאן דפלגינן בדרשא דעדים וזמתינן לוקין אלא דהכא נקט לרווחא
דמילתא הא לרווחא רוחב מאס דפ' החובל בקטינן ליה הכי נפסור סומא
מחייבי מלקות וחייבי גזיות . וא"ת חייבי זמתינן מכלן מירן חר"א אס
כ"ד ו"ל דנפקא לן מדכתי' נפש כנפש יד כיד : אראח נכחמה אס
לא הרגתי עד וזמם דרך קטיל טובא נקט הכי ולא הווס כפי לומר . אלא
סלא יראה נכחמה אס לא הרג עד וזמם וכן סיטת התלמו' ככל מקוס
וכאופה שאמרה חיה אס להניחי מכתובתי כלום וכן הכתוב אומר מי אני
אס יבואו האנשים . מוספות אס לא שפכתי דם נקי וז"ל ויחיד באת
קלה ע"י דניק זה דהא כהמתן של דניקים חין הקצ"ה מביא פקלה על
ידן . וי"ל שהער ההוא היה חייב מיתא מפנידנות אחרות וכלאופה שאמרו
בפ' השוכר על ר' אלעזר דרבי שמעון . הוא וכו' בעלו נערה המאורס'
ביום הכפורים : וירלפא בדינא קם כהדי' או נמי פיוס פיוסי' .
קסא לי ובי חין הנדון הוה נאמן אלינו כדך . וי"ל שאין ח"כ קאמר
דליה ודאי מהימן אבל סייעתא דמיימי שפיר מתינן לדחוי דלמ' דבינא
קם כהדי' או דפייסיה וזה ברור . ואנב אורחי' בא להשמיענו שיש פיוס
גם לאחר מיתא כקבר להפטר משום הכש : מאה טובא הו .
פי' דאפילו דברו כולם כיחא או אפשר שינארו כולם מוך כדי דבר של
חשון ופרקי' כל אחד ואחד כדי דיבורו של חבירו . והכי נמי אמרינן
בחס' שבעות וטעמא מאס דכולי עדים כחא חסיבי וכדכ' דהסם אבל
בעניי דנין סהודי אחד מהם לחבירו ואחר שדבר חבירו בא לחזור בו
מוך כדי דיבור של חבירו חינו כלום דכל מוך כדי דיבור שכלל מקוס מוך
כדי דיבור עלמו הוא בר מהני עדים בלחו' וכן דנתיב בשבת שחלה :
ופרה שנים נמלאו ח' מהסם וכו' דרשא אחריתי היא דדרוש ר"ע ביימורא
דקרא דקסא הוא וקסא לגמרי דיינין :

דף ע"א אדר"י

בד"ה דייני נפשות אבל דייני ממונות
תקייים העדות כשאר וטעמא דר' יוסי
לאו משום דכתיב קרא בשנים או שלש עדים יקום דבר דמוקמינן לפ'
כשאר עונשין וכמתינן וכו' דרשין הסם לא יקום עד א"כאין לכל עין ולכל
חזות אבל קס הוא לשכונא אלא טעמא דר' יוסי כדפי' רש"י ו"ל דסנהר
הוא שאין לדון בן חלל דייני נפשות דכתיב ביה ויגלו העדה אבל כמתון
למה יפסל הכשר מפני שגמלא עם הפסולים . א"כ כדפירשו התוספות
דיין דנפקא לן מהקסא דשלסל לשנים משמע ליה דכדיני נפשות חלל
דפשיטא לן דנכשנים עדות שניה בטלה כי עד א"כדיני נפשות חינו כלום
אכל כמתון אפילו בשנים יכולין חנו לומר שאם נמלא אחד מהם פסול
שחבירו עדותו קיימת לשכונא מית . ומיחו ר"ע ורבי סברי דשפיר
גמר דיני ממונות מדיני נפשות ומה הסם עדות יחי' בטלה לגמרי חף
דיני ממונות בטלה לגמרי ואינו קם אפילו לשכונא ולכן חזרו וזמלנו
על השלשה ועל המאה וכיון דהלכתא כרבי כדאיתא שמתנין נמי
מינה דדיני ממונות שגמלא אחד קרוב חין הכשר קס לשכונא וכן כתבו
הגאונים ו"ל . ומיחו ככר רבי' אלפסי ו"ל בתוספתא שאלו חמתו
על שטר סיחא חתום בו קרוב וכשר שלא אחרו עדותו בטלה לא כשהכיר
הכשר את הפסול ונגטרף עמו אבל אס חס הכיר בו חינו נפסל סברי לא
היה בדעתו להגטרף עם הפסול שזהו טעם פיסולו ולא עוד אלא שאם
אחר העד הכשר שלא הכיר בו נאמן אס חין פסולו על זה מפרסם דהא
מתנינן להו לקמן כי אמרי למיחוי חסינא וכל מלי דאפסא מתללות
בחוקות כשרות תלינן . והיינו הא דתניא בפ' גט פסוט (דף קס"ד) חמשה
סבי חתומין על השטר ונמלאו שנים הראשונים קרובים או כסולים
תקייים העדות כשאר ופרישנא הסם טעמא מאס דמתסתא תלינן
להכשרא שלא יגטרפו כשרים עם הפסולין אלא דשוקו כשרים לעיל רוחא
למאן דקסיט מנייהו . וזה זה ותלמוהו בקרובים וק"ל מלאהו בקרובים
כשר וסם פי' דלרבותא נקט שנים הראשונים דלע"ג דסמיון הוה לנטר
חינן חוללין וכ"ס אס הס כחמס או אחרונים דאמרינן לרבות עדים הוא
דעבד כשר דאיתתוס ואיתכשר בכשרים ולא שמעינן נמי דפרישא חתימה
בקרובים ופסולין מלמסקב ביה רוחא סהודי טובס סס וכדאח' הסם ואל'
תתה שדרי חויר פוסל כסוכה כשלסא ושכך פסול חינו פוסל לא שרבע'
אלא

מב

אֵלֶּה מִשְׁרֵיבוֹ אֲחִי וְלֹא כַּדָּם שֶׁבִּעִין שִׁיּוֹן סָמִים עֲרִים כְּשֵׁרִים כְּרֹמִים
וְהָם שֶׁנִּסְבּוּ בְּקֶלֶת מְקוּמוֹת לַחֲמוֹס כְּבִטְרִי כְּמוֹת כְּשֵׁרִים וְקֹרְבִי וְהֵפֵךְ
שֶׁמִּשְׁרֵיבוֹ בָּהֶם יֵלֵךְ לֵאמֹר מִיִּסְכֵּל בְּכֵבִי הִנֵּה הָיָה וְיִדְעִין לִכְבֹּד הֵם חֲמוּתִים
וְנֹחֵי בִּיאָה דְּלֹמְרִין לִקְנוֹן דְּאֵי אֲחֵרִי לִמְחִיזוֹ אֲתִינָה כְּשֵׁר וְכֵן דַּעַת הָאֵלֶּם
בְּעַל הַיִּטְטוֹר וְכֵן מִשְׁמַעֲנֵי דְּשֵׁם רַ' מִיְּהֵיָלָה וְעַם כֵּן טוֹב שֶׁאֵל הָאֵלֶּם
בִּן קִרְבִּיבֵי אֵלֶּה אֲבִי בִּרְחוּבִין שֹׁשְׁבִין אִוִּי שִׁיחָתוֹם עַל כִּפְתָּלֹם שִׁמִּים כְּשֵׁרִים
וְיִכְבֹּד כֵּן אֵל שֶׁדִּם כְּמוֹ שֶׁנִּסְבִּין בְּקֶלֶת מְקוּמוֹת דִּשְׁמָא הוּא הֹכַחֵה דְּלִידִין
לַכְבוֹד חֲתוּם וְכֵן אֲחִי לִמְחִיזוֹי בְּשִׁטְרוֹת דַּעֲלָמָא וְתִמְקוֹס שֶׁנִּסְבִּין שֶׁלֹּא
לַחֲמוֹס שֶׁם קִרְבִּיבֵי הוּא הֹכַחֵה הַטּוֹב וְהֵסֵד וְכֵן אֲנוֹ נִסְבִּין עֲשֵׂה שֶׁלֹּא
לַחֲמוֹס שֶׁם קִרְבִּיבֵי עֲשִׂינּוּ . וְהִלְכִי שִׁטְמָא דִּרְחִיבִי וְכֵן שִׁיחָא דִּרְחִיבִי
בְּזִנְהֵה הָאֵל דְּקִדְשִׁי שֶׁנִּמְחַל אִוִּי מִיָּהֵן קִרְבֵּי לֹא שֶׁנִּמְחַל לְעַד הַכֶּסֶר וְלֹא הִכִּיר
בְּדִרְדִּיין לִשְׁוֹן נִמְחַל כָּל מִקְוֵה וְלִדְלֹמְרִין בִּימִית עַל מַחִי דְּקִדְשִׁי
נִמְחַל אִיִּילֹנֵת אֵלֶּה הַפִּירוֹס שֶׁנִּמְחַל אֲבִינּוֹ עֲשֵׂה כַּדִּי אֲבֵל לְעַד הַכֶּסֶר
לֹא נִרְעֵה שֶׁם עַם קִרְבֵּי אִוִּי פִּסְלוֹ תִּקְרִיבִים עֲדוּת שֶׁכָּר . וְמוֹרִי הִרָאִי
וְלֹא הִיָּה מוֹדֵה דִּם אֵלֶּה כֵּן שֶׁנִּסְבֵּר עֲמֹו לְהַעֲדִי אֲחִי שֶׁ שֵׁלֹא
הִכִּיר בִּן עֲדוּת כֹּלֵם בְּטָלָה וְכִדְקִתִּי נִמְחַל אֲחִי קִרְבֵּי וְכֵן וְהַכֶּסֶר וְיִסְדֵּר
דְּרִי אֲחֵת : אִיִּמְרִי כֹּמוֹן שֶׁפִּירוֹס בָּהֶם וְכֵן פִּי רַ' שִׁי וְלֹא שֶׁלֹּא
הַעֲרִים כְּבִדּוֹן גִּבְלוֹ דְּלִעֲתִיבֵי לְלֹאסְהוּדִי אֲחֵו וְהִקְשֹׁו עֲלֵיו שֶׁנִּסְבִּין דְּבִינִי
נִפְשׁוֹת אֲבִיכָה הִתְרָאִה אֲבֵל דְּבִינִי מִמּוֹתוֹת דְּלִיכָה הִתְרָאִה מַחִי אֲבִיכָה
לִמְחִיר וְשֶׁדִּלְפִילוֹ דְּבִינִי נִפְשׁוֹת אִין הַעֲרִים לִרְכִּיבִין לְהַתְרָאִה בְּנִדּוֹן אֵלֶּה
לִרְ יוֹסִי בְּנָחוֹ וְהָאֵל קִרְבֵּי וְתוֹרַתִּי שֶׁהָאֵל אֲפִילוֹ מִפִּי הַכֶּסֶר וְעוֹד דְּלֹא
הִיכִי בְּקֶלֶתִּי הַרְוֵה וְהָאֵל וִילֵךְ דִּשְׁמָא דְּהִתְרָאִה אֲחֵו אֲחֵו . וְעוֹד דְּמַחִי
אֲמִירִין לִקְנוֹן אֲבִיכָה הִתְרָאִה לִוִּי כֵּדָה כְּשֵׁרִים בָּהֶם עֲלֵיו מִלְחָמָה מְעִיבִין
וְבוֹדֵאִי כִי עֲקוּשׁוֹתֵיהֶם לִלְוֵי פִּירוֹת חֲזָקוֹת וּפְסוּטוֹת אֲבֵל בְּתִמָּה עַל עֲלִמְיָהוּ
הִיכָא לֹא הִעֲדִיר עֲבִיבֵי רַ' שִׁי עַל אֲחֵת מִיָּהֵן לִכְךָ יֵלֵךְ לִדְוֹן לִכְוֹחֵי
רַ' שִׁי וְלֹא סוֹכֵר דְּבִינֵהוּ קֶטֶס כֹּמוֹן שֶׁפִּירוֹס בִּן דְּבִינִי נִפְשׁוֹת מִיָּתֵה שִׁיחָא
רַ' לְדִבְרִי רַ' אִוִּי וְתוֹשֵׁם דְּקִטְשִׁי מְעִיבִין דְּבִינֵהוּ עַל כִּפְתָּלֹם שִׁמִּים עֲשִׂינּוּ לִרְכִּיבִין
לְהַתְרָאִה אֵלֶּה שֶׁאֵם הִתְרָו גִּלִּי דַּעֲתִי דְּלֹאסְהוּדִי אֲחֵו וְתוֹשֵׁם הִיכָא דִּלֵּא
הִתְרָו אֲבִי דְּבִינִי מִמּוֹתוֹת דִּלֵּא סִידִי תְּרָו שִׁיִּילִין לִקְנוֹן בְּנִדּוֹן טֵלֵא דְּתִרָו
הִיכִי אֲחֵרִי לִוִּי אֲבִי דְּפִרְכִּי בְּסִנְדוֹן הַרְוֵה וִילֵךְ אִוִּי הִי פִירוֹס אֲבִי
דִּהִיכָא לִרְ יוֹסִי הָאֵל דִּלֵּא בְּנֵי הַתְרָו עַל פִּסְקָא דִּרְ יוֹסִי מִיִּיחִי עַל תַּלְמוֹד
וְאִפְשֵׁר עוֹד לִמוֹד דִּלֵּא סִידִי לְמַשְׁרַע בִּכּוֹן אֵף לִרְ יוֹסִי אֵלֶּה מְקִמִי דִּירְעִין
בְּמִתְקִימֵי דְּכֵר הַכְּבוֹד מִדְּכֵר וְהוּם סִידִי דְּכֵל פִּסְלוֹ פִּסְלוֹ פִּי כִדּוֹן וְאִף
בְּשֵׁלֵא תִמְחִיבִין לִהְיוֹת עַד כֻּלָּל אֵלֶּה לְכַתֵּב תְּרִיבֵנָה לִמְקִימֵי
מִדְּכֵר שֶׁמִּשְׁקִין שִׁכְרֵי וְאִוִּי דְּבִינִי שֶׁנִּפְשׁוֹתֵיהֶם לֹא פִּסְלוֹ אֵלֶּה כְּבִדִּי
שֶׁנִּכְבֹּחוֹת לִקְרִים עַד וְאִוִּי אֲחֵרִי לִמְחִיזוֹ אֲתִינָה לֹא מִיִּסְכֵּלִי הַכֶּסֶרִים וְכֵן
נִכְבֹּחוֹת כְּמוֹסֹת וְיִפֵּה כֹּמוֹן דִּלֵּא מְשָׁקִין פְּלוּגָמָה בְּכִדִּי בִין רַ' וְאִוִּי וְרַ' טַפִּי
מַחִי דִּרְעִים תַּלְמוּדֵא . כִּנֵּל . וְנִפְשִׁיקֵר הַרְיִיתָה פִירוֹשׁ שִׁדְרוֹת דִּרְעִין
בְּתִרָו אֲסִרְהִיב

כיו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין
 אותו מחלון זה וא' מתרחב בו כאמלע כמות
 כריו עדות אחת . פי' וילקין נעשין וזוממין
 וזלזל אח' מהם קרוב אל פסול עדותם בטלה
 כד היו מקלמן וזוממן והלא א' יבואו עדים
 אחד עשנו הייתם במקום פלוני ויבחיסום בעד'
 בחשת אין אלו נעשין וזוממן . וי' ל' להביא
 את אלו ולא קטני שכולן דמי בחד מחלו שרשו
 א' . ח"כ שרואין אלו את אלו קודם מעשה
 א' ופי' שרואין דרך הריב כלילת א' והסבירות
 בתומים : גמרא לא נכרעה אלא לכוויל
 ד מתייבז דהם שיעור ביאה . וא"ל א"כ מאי
 דיד דהא סוף סוף לא ראה זה את זה בשע' דליתו
 ביון דיעי כל חד מתייבז בחבירו בשעת מעש'
 א' מתרחב רואין אותו מנשטרין .
 מה ששנינו בתשמיטנו כותן שמקלמן רואין אלו
 פ'ג' דבה אמתני' דבשי' שיהיו מקלמן רואין אלו
 דלא יחידו במחלן כהאן ודאי כדאמרין .
 מל פ' דמתיר לנד בטעם א' עדות אחת .
 וזוהו כולם ושם פטלי עדות כולם קרוב אל פסול
 וזו את המתרחב הוה עומד במקום שרואה אותו
 וזו וזו ראו אותו אין יתרוק לעדים אלא
 ייד מילתא . כנ"ל : אמר רב נחמן
 הסיר לעד חכירי פטע מעשה כשר דביני מתחזק
 מ' ל' דהא ק"ל כשרי יאסעו פ' קרחה אדמור
 פילו בלואה אחר הלוואה מנשטרין לחייבו מה
 תלוקות ולא ראו את זה כלל וכ"ז שיה
 א' שאל ראו את זה : והכר' א' כשרה אב
 ק' דעדות מיוחדת כשר דביני מתחזק בבשרה
 א' קרוב אל פסול עדותו בטלה כ' ודלא

חדושי מכות להרישב"א ויל פרק כ"צד

לשמוע ותשמע דדוקא דדיני נפשות אצילו הכי גריד לשמוע ולהפיק
בלשון בעלי הדין מיהא ואע"פ שאינו יודע לדבר בו בלל וכדאמרינן הכי
דרכא הוי ידע מאי דקאמרי :

דף זע"א אילעא

רָפָא וְעֵא אֵילֵעָא
וְטוֹבִים קְרִיבֵי דַעֲרֵבָא הֵווּ . לֹא יִדְעֻם
מֵאלֵי סִיטִים דִּפְלִי עוֹבְדֵי הֵווּ גַל כְּמֵר
בְּנֹם סְנֵהֲדִין אֲחִיתִי אֲחֵלֹן מִן הַקְּרוֹבִים . וְאִם לַעֲלֹ גְבִי נִתְחַל אֲחֵסֵס
קְרִיב וְאִם כְּסוֹב . וְפִי דִרָא ז' אֲסֵדֵים אֲחֵלֹן הֵווּ עֵרֵי הַלְוֵאָה שְׁחֵטְרֵי
שְׂרָאוֹבִן הַלְוֵאָה לִשְׁמֵעוֹן מִתָּס וְלִי עֵרֵב אֲחֵסֵס מִתָּס לִשְׁמֵעוֹן מִלֹּה וְסִכֵּר
ר' פִּשְׁחָא דְכִסְרִים כִּיּוֹן דִּלְגַבִּי מִלֹּה וְלֹה רַחֲמִין הֵווּ וְאִל רַב הֹוֹנֵה בְרִי דִרָא
וְהִשְׁתַּע דִּבְיוֹן דְּכִי לִית לֵיהּ נִכְסִי לֵלוֹה אֲחִיל לְכַתֵּר עֲרֵבֵיל בְּחֵלֶן דְּחִסְהֵי
הַשְׁתַּע לֵז עֲרֵבֵיל וְפִסְלוֹסִים . וְכֵן פִי דִרְמֵס ז' וְלֹא פִי רִבְיוֹ
ז' אִם הִיתָה חִיבֵיהּ וְנִתְחַל עַל פִּי אִם מִתְּלֵה בְּשִׁטֵּר . וְפִי רִבְיוֹ ז' וְלֹא
דְּכַמְלֹה עַל פִּי לִיכָא לְפִרְסֵה דִלִּכְ שְׂתִי עֲדוּתֵי חֲלוּקוֹת הֵס לְגַמְרִי וְלִמֵּה
ז' אִם הֵווּ אֲחֵמִים עַל שְׁמֵעוֹן מִתָּס אִם אֲחֵרֵי שְׂמִים דְּחֵלֶבֶן מִלֹּה מִתָּס לִשְׁמֵעוֹן
נִתְחַל לֵלוֹי . וְהֵס קְרוֹבִים אֲשִׁמְעוֹן כְּלוֹם מִשְׁפָּלָה עַל לִי אִם אֲחֵרֵי . וְאֲחִילֹן
שְׁפִירָה שְׂתִי עֲדוּתֵי חֵלֶב כְּדִי יִדְבֹר . לֵכֵן אִם לְפִרְסֵה אֲחֵלֵס כְּסֵטֵר
שְׂחֵי חֲתוּמִין בִּי אֲיֵלֵעָא וְטוֹבִים וְטַעֲמֵה דִרְמֵס בְּרִי דִרָא ז' מִשּׁוֹם דְּכִסְרֵה
שְׂטֵרֵה דְּחִתִּיתִי עַלֵה בְּחֵדֵה שְׂדוּתֵה . וְאִי אֲפִסֵּר לְאֲחֵמִים לְחֵלֶבֶן וְעֲדִיִי
קִמְלֵי מֵהֵל אֲחֵמִירֵן בְּסִנְהֲדִין . וְחִיבֵיהּ לִית הִירָא ז' אִם כִּמֵּךְ כֵּל בְּנִסִּי
לִשְׂתִי בְּרִי אֲדִם קְרוֹבִין לֹה . וְרַחֲמִין לֹה אֲחִיפִלְגִי ר' וְרִי ז' רִישׁ לִקִּישׁ
לִשְׂתִי בְּכִיּוֹן לֹה וְפִסְלוֹסִין לֹה . וְחֵלֶב אֲחֵרֵי מִתָּס שְׁמִטִין לֹה . פִּסְלוֹסִין
לֹה . וְסִכְכֵּתֵה בְּרִי לְגַבִּי ר' ז' וְכֵן שְׁכֹן הִירָא ז' וְאִם וְהִרְמֵס ז' וְאִם
לְהֵלִי לִי מִתְּחֵלָה טַעֲמֵה אֲחֵלֵס . מִשּׁוֹם דְּכִסְרֵה בְּתֵר עֲרֵבֵיל אֲחֵלֵס אֲחֵסֵס בְּמִקְבֵּל
מִתְּחֵלָה דִרְמֵס ר' וְחֵלֶב ז' וְכֵן דִּקְשִׁי עַל בְּרִי פִשְׁחָא וְשִׁמְעֵה דְּחֵרֻוּיִין . וְחֵלֵב
לְשִׁמְעֵה דִרְמֵס לִקִּישׁ וְמִתְּחֵלָה אֲחֵסֵס ר' פִּשְׁחָא לְאֲכִסְרֵי וְרִבְיוֹ בְּרִי דִרָא
אֲחֵרֵי דִשְׁמֵי בִי דִשְׁמֵה כְּנֹסֵה לִדְלֵה לֹה . וְחֵלֵבֵי כְּכִי פִרְשִׁי מִתְּחֵלָה
קִמְלֵה בְּנֹם גִּטְרִין בְּפִרְקֵי מִשְׁחֹה שֶׁל רִבְיוֹ ז' אֲנִרְהֵה מִן הִירֹשְׁלֵמִי שְׁטֵטֵס
לְקִימָתֵס עַל ר' וְרִי ז' אִם דִּרָא כְּכִי דִשְׁקֵר עֲדוּת מִתְּחֵלָה עַל מִקְבֵּל
מִתְּחֵלָה הֵווּ דְּרוֹשִׁין חֲלוּקִין . וְרִי ז' אִם כְּכִי עַל הַנּוֹתֵן הֵווּ שְׁקֵר עֲדוּתֵס
וְהֵווּ לִית חֵד דְּרוֹשֵׁי לֹה בְּכֵל דִּהֲבֵה לֹה וְעֵרֵב שֶׁל גִּטְרֵי עֵסֵס
בְּמִתְחִיבֵיהּ וְהֵווּ לִית כְּכִי מִתְּחֵלָה וְרִי ז' וְחֵלֵבֵי אִם שְׂתִי עֲדוּתֵס וְחֵלֵבֵי
בְּרִי פִשְׁחָא לְאֲכִסְרֵי . וְחֵלֵבֵי רַב הֹוֹנֵה וְקִאֲמֵר לִדְלֵה וְעֵרֵב כְּכִידֵה גִטְרֵי חֲשִׁיבִי .
אֲכֵל אִין וְזִי שְׁטֵטֵה דִרְמֵס ז' . סִיחֹה כִּתְּמֵס סִיחֹה קְרִימָתֵס חֲלוּקוֹת אִף
וְרִי ז' אֲשִׁמְעוֹת אֲדִם כְּכִיִּים לֹה . וְפִסְלוֹסִין לֹה . וְלִפִּי אֲחֵרֵי דִרְךְ בְּרוּחֵה ר' אִף
וְרִי ז' בְּחֵדֵה מִתְּחֵלָה וְאִם בְּתֵר מִתְּחֵלָה לִכֵּל אֲחֵרֵי חֵד מִתְּחֵלָה שְׁכִיבִין
לְשִׁמְעֵה וְאִפִּי בְּתֵרִי גִטְרִי . וְאִם אִם דִּהֲבֵה דִהּ חֵד מִתְּחֵלָה פִּסְלוֹסִין לְשִׁמְעֵה
וְאִפִּי בְּתֵרִי גִטְרִי . וְאִם אִם דִּהֲבֵה דִהּ חֵד מִתְּחֵלָה לֹה . וְעֵרֵב עֲשִׂיטֵה
דִּלְרִי . וְחֵלֵבֵי פִסְלוֹסִין לְשִׁמְעֵה כְּלוֹם טַעֲמֵה לִדְלֵה וְעֵרֵב . וְהֵרֵב אִם אִם דִּרָא ז' אִם
וְיִרְהֵה לֹה עֲבִידִי פִרְשֵׁן . כְּנֹן שְׁכֵטֵר רֵאוֹן לִשְׁמֵעוֹן מִלֹּה שְׁטֵטֵס מִרְיֵה מִן
לִי עֵרֵב וְחֵלֵבֵי שְׁמֵעוֹן עֲדִי פִרְשֵׁן עַל זֶה וְעֵדֵי ז' קְרוֹבִים לְכֵלֵה מִרְיֵה מִן
לְשְׁמֵעוֹן . וְעַל זֶה סִכֵּר ר' פִּשְׁחָא מִתְּחֵלָה דִּבְיוֹן דִּלְדִּידִיִּה רַחֲמִין נִתְחַל . עֲדִים
כְּכִיִּים הֵווּ דִּהֲשֵׁת אֲחֵלֵס כְּנֵס לֵעֵד כְּלוֹם וְאֲחֵרֵי ז' בְּרִי דִרָא ז' . דִּבְיוֹן
בְּכִיִּים בְּתֵר עֲרֵבֵיל אֲחֵלֵס פִּיטוֹרֵה לִי לֹה כֵּל כְּפִיטוֹרֵה עַל בְּרִי . וְאֲחֵלֵבֵי בִּיִּים
לְפִטוֹרֵה בְּתֵר אֲחֵרֵי . וְכֵן וְכ

[illegible]

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הגורלין

מן

להריטב"א ז"ל פרק הגורלין
הנה מושלם ודרך גזומה אמרו כן שלח ה' (הנה) בעולמו של אדם אח' על הרוב ואף בזה אם לא רלו סנהדרין לשלוח הרשות בידם כיון שרובם לא היו טרפה אלא שאם רלו לשלוח ואחריו העדים אין אלו יודעים אין מקבלין עדותם • וזהו הוא שאמרו ר"ע ז"ל טרפון שהיו מקליין משום דכפישו רובחין ובעלי עריות • ונראה מסוגיות הגמרא שלא היה קולל זו אלא ברובחין ובעלי עריות דכפישו כדאמרין והיתה סנהדרין חבלנית כל יום אבל לא היו מקליין כן בשאר עדות דשאר עבירות • והיינו דלא שיליין בגמרא היכי אמרי אלא ברובחין ובעלי עריות • והוא דתמן שהסנהדרין נהגת בין בארץ ישראל בין בחולה לארץ • פי' שהסנהדרין גדולה כלשכת הגזית הא לאו הכי אינה נהגת בשום מקום כי המקום הוא גורם כדאית' בתם' סנהדרין ועל אותן מ' שנה שגלגלה סנהדרין גדולה לא דנו ד"ב וכן הוא בספרי • לא קשיא כאן בארץ כאן בח"ל • כלל דמיתלת דכל שבת מן הארץ לחול' לארץ כיון דשליחותיהו קא עבדין בחזות ב"ד הוא וכ"כ בספרה מ' הארץ לארץ או מחולה לארץ לחולה לארץ ולא חשיב ב"ד אחר אלא כשברח מחולה לארץ לארץ דלמלא מהניא ליה ונראה דא"י לאשכחיה ליה וזוהי הלכה • ואי איתא מוסיב בכל עיר ועיר • כלומר אינה חייבת להוסיב כמו שחייב בא"י בכל עיר ועיר לזון את עירם וכל פלך ופלך בין עירי' שבאותו פלך • דה"ב במאפסות ומשירא ומאפס' וכן גרס רש"י ז"ל וז"ל עד שיראו מלאפסין דמאי עד הא קוד לכן אי אפס' להיות שום דבר שיתחייבו בו • והא דתניא בס' ביכר דיבמות (דף כה) רובל יונא ואשה חוגרת בסיגר מנעלים הפוכים תחת המטה רוק למעלה מן הכילה כבולן אמר רבי תאל לא קשיא למה דכעו כהא • שירא ומאפס' או כמחול בספופרת דהא דהכא לענין דיני נפשות כדאיתא בדה"י והתם מיירי לענין כתובה וקנסא דרבנן הוא שקנסו שחלא בכתוב' אם רנה לכוזיאה מבעל וכדון עוברת על דת יהודית וכהיא דאכלה גרגרה בשוק וכל הני עובדין סוף דמסתכ דגרים • וכדכתיבנא על כל חרף וחרף בדוכתא כסיעתא דמארי שמיא יתבך שמו :

להריטב"א ז"ל פרק הגורלין
לדיו אויף ברביחא לא היה גריד אלא שיאמר דאויף ברביחא וכן הכא להי' על האלה לומר שמת בעלה דיו שיאמר שמת או נהרג כיון שכן אין מקבלין ממנו כל אותה תוספות כיון דתרי עניניי ניכחו דלא לריכי אהדרי לא תלו אהדרי כלל אבל ההיא דירושלמי שכתב נכסיו לשני בני אדם וכן הא דלוח וערב אין העד' מוסיפין בעדותם כלל מעלמם כי על שני דברי' גזמתו ונפשו עדים והוא לה עדות שכתב מקלמה בטלה פולה • וגם זה כ"ל טעם נכון • הא דתנן ר"ע ז"ל טרפון אומרם חלו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מושלם • אע"ג דר"ע ז"ל קודם החרב היו מ"ח לא היו בסנהדרין כי היו באותן מ' שנה שלפני החרב שגלגלה סנהדרין וישבה בחנות שלא דנו דיני נפשות מבין ואילך כדאיתא בתם' סנהדרין ודוכתא אחריו • והא דאחריו שלא נהרג אדם מושלם פרישנא בגמרא משום דאמרי להו לערי המצודות על הרוב לא היתה טרפה הרג שלם הרג ואת' ל' שלם היה דלמלא במקום סוף נקב היה ופי' רש"י ז"ל שהיו שואלים בדקתם את ההרג לאחר מיתה אם לא היה טרפה וכן פי' רבינו מאיר הלוי ז"ל ופי' פי' זה היו לריבין לבדוק לאחר מיתה כי"ח טרפות וכי היו שלם מני חיישין דלמלא במקום סוף היה נקב מכפנים שאינו ניכר ולפי' שמתו כפסטה שלא נהרג אדם מושלם כלל כי זה דבר שאי אפשר שיוכלו להעידו שהוא שלם ואלא היה נקב במקום סוף מכפנים • אבל אין נכון בעיני כל רבותי' ל' חרף דא"ב בטלה כל פ' רובחין ועוד כי אם היו לריבין לבדוק לאחר מיתה כי"ח טרפות קא מינווה טובא והכתוב אומר ונאשה לרעך כמות כדאיתא בפ' מיתות • ועוד דמאיכא תיתי לזון לך עד שיהא יגל הדרון דהא ק"ל שהלכין בהרובא דברי' נפשו בין להקל בין להחמיר כדאיתא בפ' סוהר ומורה ואפילו ר' מאיר דחייש למשטא אמרינן בשמיטת חולין דכל היכא דלא אפשר למבדק לא אפשר ומקומי' לכהנה אחוקה • לכך הכנו שלא היו שואלין אלא על טרפות שגמלא מבחון וכי שילי דלמלא במקום סוף נקב הוא מבחון קאמרי שזה דבר שאפשר הוא אלא שהוא רחוק שיתנו דעתם ולכך אמר שלא היה אדם

סליק פרק ביצר העדים

פרק הגורלין

ואמרי' תו עלה מ"ס אומר מות' אנוס ומ"ס אות' מותר תו' הוא • ומיהו רש"י ז"ל פי' ל' דהא דאמרי' התם ואזדו לטעמיהו בעיק' טעמ' משו' דקים לן שאין אומר מותר מות' כפירש' ז"ל בדין סבור בה' ונמלא אדם כותי ונמלא ישראל ומש' ה' לתינן לפלוגתא דסבור בטעמא דאומר מותר ודכותא בתלמוד' • א"ל אביי לרבה אומר מותר אנוס הוא פי' וידיקרי ליה תנא מו' • ה"ב שאני אומר אומר מות' קרוב למו' הוא • פי' ולקרוב למו' קרו מו' אפי' שדינו כמו' לפי' רש"י ז"ל לפי שהיה לו ללמוד ולא למד לפי' השני לפי שהיה לו לראות ולעיין מו' : אמ' בפסח פרט לקרן וזוית' • פירש' ז"ל בפסח כמו בפסח כתרונות וזוהי לשון סחך כדאמרין תפך לסמיכה שחיטה ולא חייבו הכתוב גלות אלא בשפי' סמוכין זה לזה כשהרגו כלות' שח' עליו פתאום ולא ראהו הנהרג כיסמור ממנו וכגו' שהיו שטיהם בתחלת קרן זוית זה בא מבין זה בא מבין ועד שפגשו זה בזה וזהקד זה והרגו לא ראו זה את זה ולאפוקי אם הרגו בסוף קרן זוית כי בשעה' בא האורג מדרך לקרן פסונית מורחית ופגיו למורח והלך בא מזד דרוס ללד מערבית פסונית או פגיו לבסוף ה' הנהרג הוא רואה את ההורג קוד' שיראנו והנהרג היה יכול להשמר וכשלא נשמר נמלא שהוא פושע ונעשה ההורג אנוס וכן פי' רש"י ז"ל ומת' כחלח תירך למח שחא למרדש'אס בפסח שהרגו בקרן זוית ולא הכא אמרי' פרט לקרן זוית וקשיין אהדרי' אלא דקבא מירובא דהא דהכא בסוף קרן זוית דלא היו פתע שלא היו סמוכין זה לזה והיה בתחלת קרן זוית שהיו סמוכין זה לזה והוא לי' פתע וכדפרישו ז"ל : בר'א איבה פרט לשונא • ואיבה למידק בדה' כתיב והוא לא שונא לו ולא הריגות האמור' בפסח' כלי עיד וכלי חכן וכלי ברזל ולענין ההורג כמו' גמור ים הפרש לענין אותה' בין זה לזה כדאית' בסנהדרין ואמרי' התם דלא גמרי מהדדי • ושםא ים תללו וזון או אנוס בזה יותר מזה ודלת' הוא אמרי' ה"ב דגלי קרלא בלח' גלי הכי דלא גלי לא גלי להכי כדכתיבו בולא ורפינו הרמב"ן ז"ל כבד דאילטריכו בולא משום דשונא ההורג בענין שגרא לעדים שפי' שונא בשא' בני אדם שאינו אויב יג' אמונה' ים שמים יכול לדון יותר שהרג לדעת ועשה עלמנו כמו שאינו יודע ויש שהדעת נוטה יותר שהרג שלא לדע' ים בינוני שקר' לדון' בזה ואי לא כתב לאחד שוכ' הוא מוקינ' באותו שטח' אות' שהרג לדע' איגטריכו חרף למטוטי מגל' אפי' הכינינו ואפי' אות' שגרא יותר שהרג שלא לדע' ולר' דאמר לקמן דבמקו' יסוכל לזון' שאלא לדע' הרג בול' טעמ' אפי' דכד' חדר' להכי כתב רחמנ' קונא טובא לזון' שיה' עד שיה' דע' מוט' לשון יותר לדון' שיה' הרג

אלו
הן הגורלין ואית' דגרפי' ואו' וליכא קפדא בהא דהתם בפ' דב' (דף ט') שיל בגמרא חלו תנן או ואלו תנן משום דהתם איבה למשטת דקאי' אדלעיל או דקאי' אחי' דבעי למיתני אבל הכא פשיט' דקאי' אחי' דבעי למיתני דכפירקן דלעיל לא חייבי מדי' בדין הגולין אלא משום דקתני במתני' קמית' מעידנו בפי' פ' סחי' גלות פתח הכא בפ' דיני הגולין ביחא' • ואי גרסי' ואלו כמו בעי הכי לומר כפירקא דלעיל פרישנא דין הנעשין וזמנין דפתח' ביה ואן הגולין שמעידין עליהם שחייבין גלות וזה כדור • וכלל דפירקן דכל שונג קרוב למו' או שהיה אנוס אינו כן בגלות כי האנוס לא מחייב גלות ומי שהוא קרוב למו' לא מיפטר ולית' לי' כפרה בגלות ואם הרגו גז' דהם אינו נהרג עליו אף כל זמן שלא ידא חזק לתחמו' כדכתיבין למימר וידינו דקתני' אלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה בלוח' בספסא שגגה שאין לא לזנוס ולא לד' דון : דיה' מעגל במעגל' וכו' טעמא כך מפרש בגמרא דלא מחייב גלותא לא בזה שהוא דרך ירידה כדכתיב ויפל עליו וכדאיתא בגמ' איהם מפרש כלל' דסי' לאתווי מאי : ע"כ גמרא מו' פשיטא דר' קטל' הוא • פי' ואע"ג דלא מיקט' כנון דלא אחרו ביה או דהוה שונג קר' למו' אינו כן גלות • אימא פרט לאומר מותר • פירש' ז"ל כסבור מותר להרוג ישראל וכן הלשון הזה מתפרש בכל מקום • ואיבה דקשי' להו דא"ב הכי ממשטת משונג דהא גבי שבת וגבי קרבן ע"א ושאר עבירות' כתיב בשגג' ט' קרבנס ואפי' אמרי' בפ' מיתות' ב"ד וכן בפ' כלל גדול דאומ' מות' שונג וחיי' קרבן • ויש מתירין דשאי הכא דכפשי' בשגגה טובא ובתי' נמי כלל דאות' ובלי דעת לומר דבעינן שונג גמור אבל התם בשגגה דכל דהוה סגי ואומר מותר שגגה כל דהוה היא • עוד פירשו דהתם מיירי בשאינו עוקר כל הגוף דידעי' לשבת או לע"א ודכותא למשה או לאו או בתחומין לשבת כדאית' התם שאם אחר מותר למר' פטור מתקרבן וכן בעינן לזון' שואות' מותר לגמרי שחיי' וידע כי שום איסור • כל זל' פירש' ז"ל אבל אחרים פירשו דאומר מות' אנוס' כאן ובכולה פירקין ל' אחר הוא והוא מן הלשונ' שכתבנו שפירשו מתקלובא בעי' לומר שהוא אומר מותר בהריגה זו כי היה סבור שה' כותי' או בהמה ונמלא ישראל • וכ"כ היינו פרט לשאין מתכוין להמרי' • ז"ל שאינו דומה להיא שטעה מתוך לגוף שמתכוין להרוג אדם זה והרג את הבהמה אלל הא דרבה הטעות היה בלוח' גוף עגמו שהרג שה' סבור שמתו להרגו • והביאו ריב' לפי' זה תמאי דאמרי' לקמן בפירקין דלעילי' דהא ורב' הכי' באומ' מותר ואמרי' ואזדו לטעמיהו דפי' פניני' בסבור להרוג את הבהמה ונמלא שמו' אדם כותי' ונמלא ישראל

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הגורין

זה נכון מאד : הרפו שדחו בגופו . פי' בלא מתכוין ואפי' אחר רחמיה דהוי שנג הוא ולא חטא ולא מו' ופרושא דהדפו אשמועינן תנא והא דפריש בלא מתכוין לאו מלישנא דהדפו והא כתיב ויגש נחוי להדפה אל כל דחיה כנוף נקראת הדיופ בלשון הקדש והבא דכתיב גבי פתע בלא חיה משמ' שלא במתכוין והתם דכתי' ויגש נחוי להדפ' משמע במתכוין וזה כדור בעלמו : בלא נדיה פרט למתכוין לנדר זה והלך לכד אחר פ' סוף פטור מגלו' דנדיה לשון נדוד יח ואחר הכתו' אם הרגו בלא נדו' גולה הא אם הרגו בלדו' אילו גולה דאנוס הוא . ואשר לא נדה פרט וכו' ואפי' ג' דהוי קרא לא כתיב הכא בהאי פרשה דפתע בלא איב' דדרשי' לעיל ואשר יבא את דעהו ביער דרשינן בסמוך . אל הוא כתוב בפ' ואלה המשפטים משום דהוי חד טעמא עס בלא נדיה וזה משמע הורג כגדוד ימין או שמא זה מדבר מגדו' משלמטה למעלה אימתינהו תריווייהו כחדא ולי לא כתיב אל חדא לא הוי מתעטין אלל' גז' ימין' לשמאל או משמאל לימין שהוא ענין חוכם להבי' אינטיכו תריווייהו למעט אפי' הגדו' הוא שמלמט' למעלה ולא דמוחא חד מהני קרא כדו' ימין' ושמא יותר מליד' קרא לא כיון דכתיבי תרי מוקי' תנא חד בחד קרא וח' בליד' קרא כדלי' לדידי ואימתמכת להי לית לן בה והכין שיטתא דתלמודא בכל דוכתא : **פרט** למתכוין לזרוע שתיס וזרק ד' . פי' שאינו גולה וכן פרש"י ז"ל כאל' וזכי הוא על כרחין והא קרא כתיב גלות מיירי כדכתי' ושמתי לך מקום אשר ינום שמה וקאמר ואשר לא נדה שם לא נדה גולה הא אם נדה אינו גולה . אבל בפ"ב דב' דב' (דף כ"ב) פרש"י ז"ל לשון אחר פרט לנחמון לזרוע שתיס וזרק ארבע שגול' ואינו נהרג משמע לי' ואשר לא נדה אחריו מו' דלעיל מינה קאי דכתי' לעיל מכה איש ומת מות יומ' והוא שלא נדה שום נדד ידו שלא לדעתו לא יומ' אל' ושמתי לך מקו' ואינו נכון כלל חדא דהא פסי' שאינו נהרג כיון שלא היה מו' גמור ועוד דלא משמ' דקאי ואשר לא נדה אל' לגושיה דקרא דכתי' נדה : בעי' מינ' ר' אבהו וכו' עליה או ירודה היא . פרש"י ז"ל בחד דיד' אוליגין ועליה היא או בחד שליב' אוליג' וירודה היא ח' כד נגעת בעליה שהיא לורך ירוד' פי' דקתי' לעי' שהיא גולה . ופי' מדאמר לי' ר' יוחנן הכי להדיא תשת' דר' אבהו ידעלה למתני' דלעיל במריס הגרון ח' ג' ממוך כחבל דידיה למטה כדי להעלותה לז' למעל' וז"ל ר' יוחנן שאף זה בכלל מתנייה דלעיל והאינו דמוטבין לר' ב' בסמוך מתני' למתנייה דלעיל מוקמינן מיד' מתני' לעיל . וזה כדור : **ולעמוד** כל שנדר ירודה גול' למתני' מאי . פי' במאי מוקת לה בהאי טעמא דשליב' למתני' לן דהני תרי כללי' בחד סגנונא אית' לן לאוקומינהו דומיא דרישא דמתני' שהיו והפטור בדבר ח' דהיינו מעולה אל' שזה דרך עליה וזה דרך ירודה אל' דהוי תריווייהו לאימתי קב' שהיה מקב' חד לפטורא וחד לחיוב' וכדנתיב' וכו' דתני חדא וכו' עד ולא קשיא וכו' וכלל' דמילתא דקב' התקל' י' ירוד' לפניו וירודה לאחריו ועליה לפניו ועליה לאחריו וכל שניד' גולה בין לפניו בין לאחריו וכל בעלי' אינו גול' דכתי' ויכל' עליו מאן דמחי' כשתיס' איירי בעליו' ומאן דפטר לפניו וחיי' לאחריו איירי ביריד' דלאחריו ויריד' לפניו וכדפטר' ואולי' : דב' ע' עליה היא פי' אחריויהו דלא כר' יוחנן וכו' ויתא' דלעיל במריס כגרון או במורי' החבל העלותה דלי' כדפרישנא לעיל : הא דאיתלע והא דלא איתלע . פי' רס' ז"ל כי איתלע הוי וירודה כיון שנקפת לאחר מיד' שהוא מעמי' אפי' רגלו אחת עליה וכן לא איתלע הוי עליה שהרי אינה נכפפת עד שממרו שני רגלי' עליה והיה עולה לגמרי . זה דרך פירש"י ז"ל למתני' . ועל דרך הזה מתפרשת מליד' אוקמתא דכי לא מיהדק הוי ירוד' שהרי נכפפת מיד' שהרי רגלו אח' כלל' דלא הוי עליה וכי מיהדק אינה נכפפת עד שכל גופה עליה הלכך וז"ל דהא והא לא קטיל' אל' בירודה וכפיפה ת"מ הא חשיבא עליה והא חשיבא בירודה . ככ"ל לדרך פירש"י ז"ל . אבל יש שפי' דתריווייהו וירודה דהא ירדת שליב' הוא דקטלא' אלל' דכי איתלע שגנה או לא מיהדק הוי שגנה קרוב למו' . שאינו גולה ומיירי בתלטה . ניכרת מקחן דומיא דלא מיהדק שהיה ניכר לו ולפיכך נדון בקרוב למו' ואפשר דכתי' תרתי אוקמתי בתרייתא לא מתרי דר' יוחנן כלל' דמוקמינן לדר' בדלא מיתלע ומיהדק כפתס שליב' והכין עדיף טפי' דלא לשויה פלוגתא בין הוי ברייתא לר' יוחנן ואפי' ג' דמשיקרא הוי אמרינן דכ"ע עליה היא לאוקומינהו דלא כותיה דרך תלמוד' נשנות אוקמתות כן כוז פעמיס לטמור ופעמיס לסיוע . וכיון דקטלא' וטריא בעלמא היא ק"ל כר' יוחנן ו' לן דליכא מאן דפליג עליה בהדיא : **רבי** סבר יש אם למסורת ויגש כתיב פי' בחירק תחת הגוף ורבנן סברי יש אם למתקרא ונשל קרינן פי' בקמת הגוף . ופרש"י ז"ל לר' דרדיש מסורת משמע לי' ונשל בחיריק מדרבא כתיב ח' בין הגוף והשף' הלכך דרשינן ונשל סוף פועל יונת' ונשל מנשל חתיכה מן העץ המתבקע . והקשו עליו דלפי דקדוק הלשון אין תקום בשום פועל קל שיחא ח' או ה"ח בחתכ' דהא ונשל' כולוהו בלא ה"ח וא"ל ק"ל וכן ונשל גוים רבי' מפניך . לכן הגבול דודאי אפי' לפי המקרא אין מקום להיות ח' או ה"ח בנתיס ומדרש מסורת אינו . אלל' שניתן מקום לאדם לומר בין בקמת בין ונשל בחיריק כמו ונשל את עולליך ונקב' סכרי' היער וכו' וכו' וכו' דליכא למידרש ונשל בחיריק דרשינן לי' מהכרע'

הכתוב שלא נאמר ונשל הכרול מעלו דעלה סמכין נמי השתא אל' דהיה לאו הכרחה הוא לחודים אלל' שפועל הכרע במסורת למיד' ונשל הכרול בחיריק ונשל מיתרנא לן אחריתי היכי אחר רב דטעמא דר' משום מסור' דהא מתנייה תלי טעמא מדרבא כתיב מעלו ולא משמע תלישנא דר' חייא בר אשי' דהא דרב אהא לאילפוני' על מתנייה מדרבא פריש ליה תלמודא ומדרבא אמרינן רב חייא בר אשי' אחר רב אלל' ודאי כדאמרינן דתריווייהו לריבי' אהדדי . ורבנן דאמרי' יש אם למתקרא ונשל קרינן משמע פועל עות' כפשוטו שהכרול מתקבל מן העץ שפות' כתוכה ומעסה מאי דלא כתי' מעלו אינה הכרע לבדה . וז"ל והא ונשל גוים רביס דב' ע' דרשינן מתקרא והוי פועל יונת' ונשל שקב' מ' חתכ' את הכותיס תמוקמ' מפני ישרא' . וז"ל דשאני הכא דלא כתיב ביה מ' והא נמי לילו כתיב ונשל הכרול את העץ או ונשל הכרול העץ שפיר הוי משמע פועל יונת' אבל כי כתיב ונשל מן העץ וקרינן בקמת' לא משמע אל' פועל עות' . כך הנכון בעיני' בשבטו וז' יותר מכל מה שפירשו בו . ובידועלמי' נכנס טעם אחר לתלמודא דר' ורבנן דרשינן התם טעמיה דר' נאמר כאן נשילה ונאמר כאן נשילה כי ישל ויתק' מה להלן נשירה אף כאן נשיר' טעמא דרבנן דאמר כאן נשילה ונאמר להלן נשילה ונשל גוים רביס מפניך מה להלן מכה אף כאן מכה ע"כ . ונראה הכי' דר' דרשי' לי' תלשון כי ישל ויתק' שהוא דבר שנקר' מתקוס חיבורו מתחלת ברייתו וסיינו העץ מתבקע שינוא הנקשת ממנו . ורבנן דרשי' ליה תלשון . ונשל גוים מה להלן לשון הבאה שהקב' מ' נכנס כותי' מפני ישראל אף כאן מכה שהמטה מנשל הכרול מן העץ כי ונשל מוסב על התכה שהוא האדם כמו ופשה כנלא' ומשמע דלא חיל' בשיטתא דנח' דילן כלל' ואפשר דהתם נמי דמסורת דרשינן לומר ונשל בחיריק ודגשות הסי' דאי לא היכי סבוק למידרש ליה מן ונשל גוים ודרשי' לי' מן ישל ויתק' דהא למאן דדמי ליה טפי' אית' לן לדמיוני' כדאמרי' גבי שיבה וציהא אלל' ודאי דמשום מסורת עכ"ל ליה ונשל בחיריק כדאמרינן וכיון דהכי ודאי טפי' דמי לכי ישל ויתק' ורבנן סברי דלי' לא מתקרא ומעט לין לדרוש אל' כמו ונשל גוים דדמי ליה טפי' מה להלן מכה אף כאן מכה . ככ"ל .

רפח ע"א דיינו ודאי' ועוד . תמיהא מילתא אל' הטעם הראשון אינו אמת דר' לית ליה למדר' מסור' היכי שייך לומר עליה ועוד . וז"ל דר' הוי אחר מעיקרא דאפי' דככל התורה דרשינן מקרא הכא דרש' אפסות מדרבא כתי' מעלו ומייה כשתת' לומר שאין בו הכרע לחלוק זה משאר כל התור' שאינו דורשין מקרא יש לנו אחרת שילמו' סתום מן התפוס' נאמר עץ למת' וכו' : **סבור דהיינו** לר' ככח כמו דמי . פי' מדרבא דמי לכן מתבקע דהי' שבהקסס מתבקע מן העץ בכוח עדיין הכרול התשילו בידו של מכה מה שאין כן כזה שכבר יצא פסח מידו של מכה קטל' דסוף סוף בכוח הרג כזה התכה ולא שני לן בעינינו : **אלא** כח כמו לר' היכי משכחת לה וכו' כפי' אלא קושי' היא דהא לא אשכחן לר' בשום דוכתא דאמר כלום ככח בעינין זה עד דנפרוך היכי משכחת לה אלל' דכיון דאיתיה בעינין לבדורי' משום דכולי' עולמא כח כמו לכו בכוח דמי' כדלי' בפ"ק דק"ג וכן בפ' התענין : **הא** דתנן איש יס רשות לגיזק ליכנס גולה . איכא למידק מהא דאמרי' בפ' המניח (דף כ"ג) הנכנס למנוחה של נגר שלא ברשות ובתוך בקשת ופגלה לו על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב ואמרינן ח' א"ר אשי' בר חנינא חייב כד' דברים ופטור מגלו' משום דהוה ליה שנג קרוב למו' . ויתיר רבי' הרמב"ם ז"ל דהוי דהכא מיירי שיש רשות לגיזק ליכנס סם בכל עת שרעה והוא נכנס דתיר בכל עת אבל אין לו וידע בחי' שעה סם נכנס הלכך לאו קרוב למו' הוא דלא הוי אפי' מסיק דאמרי' ויעל השתא אלל' התם מיירי שנתן לו רשות ליכנס עתה ונכנס היה לו לסמור ידו שלא ויקנא ומדרבא נשאר הוי ליה שנג קרוב למו' : **בסוחר** את כותלו לאשפה . ואוקומנא דסוחר לותת כיוס דלא שכיח בה רביס אלל' דאיכא דמיקרי ויתבי' ולפ' הוה משמע דמהדרין תתאי' דאוקומנא כסוחר את כותלו בלילה ולא משמע הכי לישנא דהוה לן למימר אלל' לכך ז"ל דהשתא איתנין לפרושי' דהא דאמרן בסוחר את כותלו בלילה לא ססותיה בלילה אלל' ססותיה במקום העשי' לתשמיש בלילה : **אי** דלא שכיח ביה רביס אנוס הוא . פי' לאו דוקא נקט רביס דהא ודאי אי לא שכיח בה רבי' ושכיח בה אפי' מיטוט' לאו אנוס הוא וכדמוכח מתסק' דאמרי' ואיכא דמיקרי ויתבי' לשון ואיכא' משמע דמיטוטא הוא ואפי' דוקא דמיקרי ויתבי' לא שכיח אלל' ודאי לאו דוקא נקט רביס והכי בעו לומר אי דלא שכיח בה איכא אנוס הוא ואנן נקט משיקרא דמי' שכיח בה רביס מו' הוא נקט לך גיטא אי דלא שכיח בה רביס ומיירי דלא שכיח אפי' מיטוטא . ואפשר נמי לומר דנקט רביס לומר דלא הוי סמוך לרשו' ונשל בקרן זיוות סמוכה לר' כי היכי דלחוקק חד מן הרביס' אלל' שכיח התם : **והא** דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר . לאו פלוגתא היא דהא מתקרא נכסי' לה בברייתא דתנו לה רבנן אלל' לפי שרבי' אליעזר בן יעקב חידש אותה מלי' לה בדידיה וכדתי' בברייתא תנו רבנן ומנא פרט לתמיהא את עמנו מכאן אחר רבי' אליעזר בן יעקב ואיזו' אפילו כשתמנא לומר דלגיני' רבנן בהאי דרשא הלכה כרבי' אליעזר

מד

בְּעֵקֶב שֶׁשָׁמַעְתָּ קוֹל וְנָקִי עוֹדֵר לְסוּגִינָן בְּתוֹמָהּ : וּרְמִינָהּ וּמִלָּה
כִּרְט לְפָנָיו . פ' נְבִי מוֹכֵר שְׂדֵה אֲחֻזָּה כְּמִי' וְהִסְגִּיהָ יְדוֹ וּמִלָּה כְּדִי
לְחֻלּוֹתוֹ וּבְדִרְשׁוֹנָיו וּמִלָּה הִתְחַל אֲשֶׁם הָיָה לְחֻלּוֹתוֹ וְזוֹ מִנְיָה אֲשֶׁלָּהּ בְּשִׁמְכֶה
כִּי בּוֹטֵן אֵת הַלֹּקָח לְהַסְתִּירָהּ לוֹ . וְהָא דְלִמְדִּירֵנָה שֶׁלֹּא יִתְכַּר בְּדִרְחָוּ וְיִגְדַּל
קִרְבִּי בְּרֵעֵה וְיִגְדַּל בִּיפֶל בְּרֵעֵהוּ כִּשְׁתִּינָה לֹא אֲפִלְיוֹל בְּהָא דְלִמְדִּירֵנָה
לְמִיטְבִּי הִכִּי מִסּוֹם דְּלִית בִּיהּ הַרְחֹקָה וְכִי מִיִּתְרֵב בִּיהּ וְכִי וְכִי לְמִיִּתְרֵב בְּקִרְבִּי
אוֹ יִפֶּה בְּשִׁבְלֵי רַחֲוֹק אוֹ רַע וְאִפִּי' מִיָּה שְׂמֵהּ : הָתָם מַעֲנִינָה דְקִרְאָה
וְהִכָּה מַעֲנִינָה דְקִרְאָה . פ' לְשׁוֹן וּמִלָּה שְׂפִיר מַשְׁמַע בִּין מַעֲנִינָה בִין
הִסְתָּא וְעִנְיָנָה דְקִרְאָה מְכִרְעִי כִי שְׁמַעְתִּי לִיהּ בְּדוֹכְתִּיהּ וְכִדְמַרְשָׁא וְאִלֵּי
לְמַעֲלָתָא אֲחֻזָּה בִּי הָאִי גִּוּוֹל גְּבִי כִי וּמִלָּה דְגִבִּי עֵלִיהּ עֵרֻשָׁה דְלִפְנֵי
בְּהַרְשֵׁי דְדִרְשׁוֹנָן כִּי יִמְלֵא חֲלָל פֶּרֶט לְמַלְתִּי אֲשֶׁם הָיָה מִקּוֹם בְּתוּמָה אוֹ עֵיר
הַסְמוּכָה לְסִפֶּר חָרִץ מוֹרְדִין וְאִלֵּי בִּפְ' הַבְּחִינָן (ד' פ') גְּבִי בִי יִמְלֵא אִישׁ
גִּוּוֹל כִּפֶּס חֲחֻרִי תִּנְיָא מְבֹרָא אֵת בְּנֵי ר' שְׁמַעְלָא בְּנֵי מִר' יוֹחָנָן כִּן
בְּרִיקָא וְחִיבִין וְחֻבְמִים שְׂפִירִין . וְאִתְרִיק מִט' דְרִבְנָן דְכִתִּי' כִּי יִמְלֵא חֲלָל
לְמַלְתִּי וְאִתְרִיק חֲלָל מַשְׁתֵּה אֵת דְכִתְבִּי כִי יִמְלֵא חֲלָל אִישׁ שׂוֹכֵב עִם אֵלֶּה בְּעוֹלָת
בְּעַל הִ"נ דְכִי יִמְלֵא פֶרֶט לְמַלְתִּי וְאִלֵּא כְּנֶגֶד בֵּית פְּלוּגִי דְשִׁבְתִּין גְּבִיּוּהָ הִ"נ
דְּסִפְרִירִי וְסִרְקִינָן אֲנִי מוֹנֵהֶנָּה בְּיִדּוֹ קִתְּלִימָה אֵת מִן בִּי יִמְלֵא לְחֹדֶר לֹא
דְרִשְׁתִּין פֶּרֶט לְמַלְתִּי . וְיִלֵּךְ בִּי הָא דְהִכָּה דְכָל כִּין וְחֹדֶר' מַעֲנִינָה דְקִרְאָה
דוֹרֵי בִי יִמְלֵא לֹא אֲשֶׁמַּע פֶּרֶט לְמַלְתִּי . וְאִלֵּא דְכָל עֵלִיהּ עֵרֻשָׁה מְבֹרָה
מִלְתָּא דְכִין דְתַנִּי רַחֲמָנָא בְּמִדְרָשׁ הָאִלֵּא בְּתַר קוֹרְבָּהּ דְכָל שֶׁכֶּן הִכָּה
דְמוֹכָא טַפִּי דְתַלְתִּין בִּיהּ וְכָל דְלִירָבִי בְּתוּמָה אוֹ מִזְוִי' מִסּוֹךְ לְסִפֶּר הָא אִישׁ
לְמַלְתִּי וְיִשְׁמַע דְכִי יִמְלֵא חֲלָל הִכִּי מַשְׁמַע שִׁימָלָה בְּחִדּוֹם . וְכָל שְׂמֵחָ מִקּוֹם
בְּתוּמָה אוֹ סִפֶּר לֹא חֲדָשׁ הוּא מִן שְׁלֹן לִיכָּר דְגִוּוֹל בְּכִינָן דְגִוּוֹל וְעֵלִיהּ
זְכִי מַעֲנִינָה בִּין כְּמִי מַשְׁתֵּה דְפֶרֶט לְחֻלּוֹתוֹ בִּיהּ וְכִי אִישׁ בְּכִינָן חֲרִי' מִלָּה
שְׂמֵלָה פ' וְיִסְרֹחַ מִחֲתָף דְלֹא בְּהִסָּא דְעֵלִיהּ עֵרֻשָׁה בְּכִינָן לִיכָּר דְפֶרֶט
שְׂמֵלָה עֵבִירָה מְלִי בְּמִקּוֹם הִסְוֹא . וְכִיִּדְרִךְ דְגִוּוֹב וְעֵלִיהּ בְּעַל בְּכִינָן לִיכָּר
שְׂמֵלָה וְהִכְנַעְתָּ שֶׁכֶּן נְעִשִׁית הַעֲבִירָה מְלִי חֲלָל הַעֲבִירָה לִיכָּר
הַעֲבִירָה מְלִי לְפָנֶיךָ וְתִּפְסֹת וְתִּפְסֹת לֹא הַעֲבִירָה לְקִשּׁוֹת וְלִתְרִן מִנְחָל אֲחִירֵי
וְדִשְׁמַעְתִּין בְּכִינָן לִיכָּר שְׂמֵלָה וְהַעֲבִירָה אוֹ הַעֲבִירָה הִסְוֹא מְלִי בְּמִקּוֹם הִסְוֹא
לְחֹדֶשׁ זֶה מְקוֹדֵם לְכֹן וְכִי אִלֵּא ג' עֵינִינִים חֲלֻקִים בְּשִׁלּוֹן אֶחָד וְפִשְׁטָה
מִלְתָּא לְרִבִּי לֹא פֶרֶךְ מְהִיר דְכָכָה לְהִסְוֹא דְכִתְבִּי כָּלִל . וְאִפְּלוּ הִיוּ מַעֲנִין
אֶחָד מִסּוֹם דּוֹמְתָא לְחֹדֶר בִּי יִמְלֵא לְחֹדֶר : כִּינָן דָּאֵם מִלָּה חֲסוֹב אִיבֵי
חֲסוֹב לֹא מְלִי הִסְוֹא הִכָּה מְלִי אִישׁ מְלִי . אִף כִּינָן דְלֹא חֲמֵר בְּקִרְבִּי אִיבֵי
בְּכִינָן לִיכָּר דְכִין דָּאֵם מִלָּה חֲסוֹב . אִין עֵלִי מְלִי לְחֹדֶר' וְלֹא עֵרֻשָׁה אִף
מְהִי אִף כְּשֵׁלָא מִלָּה חֲסוֹב . שְׂהוֹב לְרִיךְ לְחֲסוֹב . וְלֹא בְּכִינָן בְּכִינָן . אִין
הַחֲסִיבִי הִסְוֹא חֲסוֹב מְלִי וְכִסְכֵּר מְלִי בְּעֵלְתָּא הִיוּ . וְאִפִּי' הִסְוֹא מְלִי
אִין בּוֹה מְלִי אֲפִלְיוֹקִי הִכָּה בְּכִינָן אִיבֵי כְּבוֹ . וְכִינָן הִסְוֹא אִין תְּלִמְדִי
דְחִרְשֵׁי תְלִמְדוֹת וְאִילֵּי דְפֶסֶס לְעוֹלָא מְלִי מְלִי מְלִי וְכִינָן אִין דְלִרְשִׁי' דְלִרְשִׁי'
קִתְּנִי כִינָן דָּאֵם מִלָּה חֲרוֹשׁ אִיבֵי חוֹרֵשׁ שְׁלִין לֵב אֲפִלְיוֹ דְחֹדֶר מְלִי וְיִתֵּר
ל

ע"כ לרבות מחסר כפורים • פי' שאע"פ שטבל והעריב שחשו אם נכנס למקדש קודם שיביא כפרתו

במאות שנה מחוסרות כפרה בזה ובכזה וילידת ומורשת חייב כרת ובודל
מחיה שמעיין לבטול יום שלא העריב שמשו שאינו מחוסר חלא הערי
בלבד כהנא לא חשיב טהור והלא חשיב טהור דכתי' ובה' אלה
טהר . ואיכא מאן דאמר טהור בדרבא חלא כיון דלשון סתום הוא אי א
נכתב אל חדא יתורא דהוה מוקמינה לא בטבול יום דוקא : **אנא** מפור
קחמינא . פירושו אה' מעו' קחמינא' דכפין מפ' מזה' וברוחא דמילתא
ק'ט טמה יד' ויכ' אורחא דמגדנור' דמקנט' וד' קרד מרן קרד' קחמינא'
ק'ט טמה פסכל בקרד' א'תפס ראש' . וי' פלרש נד' אה' מעו' קחמינא'
לה' לה'א' דטבול יום ומחוסר כפרה' כפרה' דפריבין לעיל ממת מזה' ה'ס'

C15

מלת לו מזה ועוש ובי הא לנו מזהו להחיותו כדכתי' וחי אחיך עמך
ואף נהיך לומר שאם' לנו לגרום לו שום' טעם וכל שכן להורידו לבור וכן
בה הוא שם קבלם כד' אל דק' לו פתקיים חות מתעבדו וזהו כדון כס'
במי אלהי מזהו ועוש' מדכתי' עמך ויחד ארץ ארץ ופתקיים בות' כדכתי'
כד' ק' ו' ובי הוא חתן מזהו וזהו חתן לו להורידו ביד' ארץ
לר' בו שום קטלם כיון דס' סוף עוש' אותם שם' שאליו מזהו ועוש' שם'
יו' לו קת' כדכתי' חסם' וסתם בות' הוא שאליו וסר לקיים כד' עוש' מזה ובי
הא מזה להורידו לבור בחקוק דליבא וזהו לו לגרום לו להחיותו כל ארץ
לזהו שום עיב' כדכתי' חסם' וסתם בות' הוא שאליו וסר לקיים כד' עוש' מזה ובי

[illegible]

חרושי מכות להרשב"א ז"ל פרק הגורין מה

הא דמיה לנשמה הדרול מקחו : ושלשית סיהיו משולשין סיהא
הדרוס וכו' . ומכאן למדו פתוס' לחלי דאחרין במסכ' מגילה לענין
מגלה שפפרה בפסחן שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה ובלב' סיהיו
משולשין שהשלוש הוא כגון זה : ולא כפי' שס' רש"י ז"ל שכל גיד ויגד
משלש גידין כפול ג' פעמים אחד בתחלה וא' בסוף ושלשון בחלמג :
בגרער . שביחי רוגחין . וא"ת וכיון דמדידן הם מרי מקלט למה
ו"ל דרמאין היו ופעמים שמודין ומראין עמלן כסוגנין הלכך מרבינן
להו ערי מקלט לפי סיהיו קולטות את כולם . ואח"כ נכחין אחיה שוג
ואיה מו' דלי אפשר שלא יהיו לפעמים ביניהם שוגנין . בשכס שביחי
רוחחים . פי' בשכס וסביבותיה ומפני הסביבו' דשביחי בס' נמי
רוחחים הולך לקרב להם ערי מקלט . מכאן ומכאן כדי סיהא הרוגח
מגיע מהרה לאחד מהם דלי מוסס שכס גופה הא ליכא מרחץ לחברין
ולקדש בחדר . דלפנין ודרוס ומפני שכל סביבותיהם נטפלין להם והם
כמותם אמרינן בשכס ומיהו אף על גב דשביחי בשכס רוחחים לא הו'
רובא דחילא הא אמרינן לקמן עיר שרובה רוחחים אין עושין אותה
ערי מקלט :

ר' יע"א שלא לדעת . פי' כגון שנגסנין בכתף אחרים
או על גבי כהתם או שלא היה יודע שהיה עיר
מקלט : לא כרבינן גדולים . י"א לפי שאם יבא סג גואל הדם לא ירגיש
בו . ויש אומרים לפי שהכל נקבלים שם ותהא רגל גואל הדם מגויה שם
וכן פי' רש"י ז"ל : ואם אין שם מים מביאין שם מים פי' רש"י ז"ל אם
אין שם מים בתחלתן כשנזכרין אותם . ויש לפרש בה"א אם נפסק
המעין שלהם אח"כ וכדאמרינן לקמן גבי נתמעטו אוכלוסיה . מביאין
לסכ כהנים ליום וישראלים . פי' הר"ם הלוי ז"ל לפי כי בהם מדין
עניה ורחמני' ולא יהיו שופכי דמים וגם לא ימסרו את הרוגח ביד גואל
הדם . א"כ אם הולכין לסמוך שם ב"ד שימלאו שם כשרים לסמוך .
גרס' רש"י ז"ל אין זוכרין שם כל יוין וכלי מנוה . ופירש"י ז"ל שאל
יבא שם גואל הדם בלא כלי זיון כדי שלא ירגישו בו וסומך שיק' שם כלי זיון
להרוג ולכך גזרו אפילו בכלי מנוה . ויש גורסין דין וכלי גודה כלומר
דברים חשובים כדי שלא יהא רגל גואל הדם מגויה שם אגב הכאין שם
לקנות הדברים אלו שאין נמלאין בכל מקום : מגלין רבו עמו . פי'
ואפ"ש ט"ס ישיבה בערי מקלט שלא מן הכל אדם וזכה ללמוד כדאמרינן
במ"ע ז"ל מנין לדברי תורה שכן קולטין . פי' קס"ד דבעי לומר שבות
מדרשו קולטו ואם הרגו שם גואל הדם נהרג עליו כאלו הרגו בעיר
מקלט : למי שכל התבואה שלו . שכן בכל מקרה ומשנה הלכו ואגדו'
ואע"ג דכתי' לא תבואה באל"ף בוי"ו קרינן כמו בכל דרשם לא כר' ואינו
בכח מללא מסליק כהדיא בתמורת ולא אתיה בתמכת סוטה ופיר' של
פסוק בדרך חתמה ומוי אויב ללמוד ולדרוש כהמון מבלי שיבא לו כל
תבואה :

ע"ב רוצח שגלה לעיר מקלטו ומלאו גואל הדם והרגו . פי'
רש"י ז"ל שגאלו בדרך הליכתו והכי מוכח קרי'
דררס מיעה דכתי' כי ירבה הדרך : קסבר ולא אין משפט מות
בגואל הדם הוא דכתיבי פי' וה"ק קרא פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוגח
והכה נפש ואין לגואל הדין משפט מות בזה וכו' הדר כתיב כי לא שוגא
הוא לו ארוגח דיישיה קאי שלא היה שוגא להנהג וכן פי' רש"י ז"ל ויש
לפרש עוד לגואל הדם קאי ופי' ק"ו ואלו אין משפט מות לפי שזה הגואל לא
שוגא הוא לרוגח מתמול שלשום ולגואל דמו הוא שהרגו ויש כי שהוא
בתיבת טעם : אמרו לו הרבה שליחות עושה . פירש"י ז"ל הרבה
דברים יש שאדם עושה על ידי שליח יותר מעל ידי עצמו . ולפי' זה ר'
מאיר חולק הוא ולא גרסינן אף הוא מדבר . ובטוחו דידן נמי לא גרס'
אף אגב הוא בתקנת נוסחאו' . ומורי הרב ז"ל היה מפרש שדרך מליכה
תפס ר' מאיר לשון זה . והכי פי' זה המקרא של זה דבר הרוגח אין
לדרשו בענין זה כי הרבה שליחות אחרות עושה כלומר לדרשות אחרות' הוא
גריר כדאיתא לקמן : פשיטא דאי בתו' בר קטלא הוא . ורש"י
ז"ל גורם דאי בתו' בר גלות הוא ותפ' אותו בלשון אתמהא ושתי הגרס'
עולות לענין אחד : אין' והתניא ר' יוסי בר יהודה אומר וכו' .
א' שוגא וכו' מוד פי' שוגא קרוב למי' או שהרג בתויד גמור בלא התרא'
דלי בתו' גמור והתרא' הא אמרינן התם שחוכסין אותו לאלתר כדנפק'
לן מוכנה המכה והא דקתני אס' חתני' הריגה הרגוהו פי' שהתירוהו
לגואל הדם וכדמכח קרא דמיידינן ליה מניה והא דאיתי' האי ברייתא
ולא איתי' מתנינן דקתני הכי היינו משום דר' איירי במתניתא ולא איירי
במתניתא ולומר דהא מתניתא אפי' לר' משכחת לה : איתא שר' עיר
שאין בה זקנים וכו' הני תלת פלוגתא בחדא אפילונו ככולהו אי בעי קרא
דכתי' או לא תלמודא פליג לה תלת פלוגתא לרעוא דמילתא . והיינו
דלא עדינן לה גריכותא : מופגי מה נאמרה בלשון עזה . פי' לפי
שנאמרה בלשון דיבור שהוא בלשון קשה כדמפרש חזו"ל . ולא נאמר
בלשון אמירה . פירש"י ז"ל שכל יהושע אומרים ויאמר וכאן נאמר

וידבר . ויש פסיר' לפי שכולם בה לשון דיבור וידבר דבר אשר דברתי
גרסינן בכל הספרים דבר לחוד וידבר לחוד . ולפירש רש"י ז"ל קשה
כי היה לו לומר וידבר לחוד . גם לפיר' האחרון קשה דהא משלשון
דרשינן הכי חלל דלא דק הכא תלמודא . ויש לפרש בלשון דיבור לחוד ו'
ידבר לחוד בלשון וידבר לא משמע כלל לא לשון הפסחה ונחת אגב ל' דיבור
פעמים לשון נחת ופעמים לשון קושי והכל לפי עניינו שכתב סס' :
ר' יע"א ע"א ספר תורה שפפרו בפסחן וכו' וק"ל כתי' כתי'
פסול דהכי סוגיין במסכ' מגילה
(דף ע"ב) דתני אין בין ספרים לתפילין ומזוזות חלל שהספר' נכתבים
בכל לשון ותפילין ומזוזות אין נכתבין חלל אשורית ואמרינן בגמ' הא
למאן את הידים ולמפרן בגידין שווין וכן הלכה . ודקדק מכאן רבינו
מאיר הלוי ז"ל דמזוזות נרכזת עמוד לשמה כס' ותפילין דהא אחקש
לכל מילי דהא לא אמרינן חוקס ס' לתפילין חלל ששוקק כל פתורה
כולה לרבות אפי' מזוזות ובתפילין דהתם תפילין ומזוזות כי דדי נקט להו'
ולא נחלקו חלל לענין שרטוט דהלכה למטה מסיני דמזוזות ותפילין נרכזין
שרטוט וכבר ברירנא לן בדוכתי' אחריתא דכל מהי' קדוש פלגה המזוזת
מילתא היא ובענין שיבוד לשמה ולא נחלקו חלל ברלוטת תפילין שהם
שטחים קדוש כדאיתא במ"ע מגילה . ופשיטא דמזוזות קדוש עלמם
היו . איכא דגרסי' חייבא להו לתפילי דבי רב דתפירי בכיתא וטעמא
היא דהא בתפילין כ"ע לא פליגי ובס"ת הוא שנחלקו כדלי' לעיל . וי"א
חייבא להו לספרי דבי רב דתפירי בכיתא דסבר כמ' כשר ולית הלכת'
כוותיה . ואיכא דגרסי' לתילי דבי רב והיונו ספר דכתי' ביה קוולותיו
תלמליס וזה שרטוט כדאיתא במדרש : בת יתין אחד כסן משוח
בשמן המשחה ואח' המרובה בגדי' וא' שפפר מתחיתו מחזירין את הרוגח
פי' רש"י ז"ל משוח בשמן המשחה הם הכהנים גדולים שביד עד זמן ואשיהו
שנגבו השמן בימיו . ומרובה בגדים הכהנים גדולים שהיו אחר יאשיהו
שלא היה שם שמן המשחה למשוח אותם וכדאיתא במ"ע חוריו' לא היתה
כהנה גדולה שלהם חלל בריבוי בגדים שהיו משמחין בשמחה בגדים
ובירושלמי דמ"ס הוריות משמע כן דגרסינן התם משוח בשמן המשחה
בבנין ראשון מרובה בגדים בבנין אחרון . ואיתא ברמור' שמשוח בשם
ר' אחא חמשה דברים היו בבית ראשון יתר על בית אחרון שמן המשחה
וכו' ולפי' לא משכחת כסן משיח וכן מרובה בגדים בזמן אחד . וקשה
דאח' איבעיא לן לקמן במיתת כולן חזר או במית' אח' מהם אלא משכחת
להו בדור אחד . ובמ"ס הוריות אמרו משוח בשמן המשחה קודם לעדו'
למרובה בגדים ואמרינן גמי' במ"ס גזיר יטמא מרובה בגדים ואל' יטמא
משוח בשמן המשחה . לכך י"ל דמשכחת להו כוליהו קודם יאשיהו . בגון
שיחך כהן משוח למקום ח' ועבכת שם או נכסה שם שומעין אחר תחת
ואין מושחין אותו שאין מושחין שני כ"ג בדור אחד ואם ירדע פסול בזה
השני מתנין אחר עד שיעבור פסולו של שני ואם חזר למקומו השני יהיו
השלישי כהן שעבר ממשחתו . ומיהו מתחיתו לאו דוקא חלל לרבויו קרי'
הכי כדמפרשנן סבבן המשיח דמתרבה . וגם רש"י ז"ל מורה בזה
אלא שפסם במשנתיו פי' מרובה בגדים שהוא כהן גדול העיקרי וזה חיינו
אלא אחר יאשיהו : הרורג כהן גדול חו' כ"ג שהרג חיינו ויאל' חמס'
לפולס . פי' רש"י ז"ל כגון שנגמר דינו קודם שמי' כ"ג אחר . ולא
כדאיתא חדא מדפסיק ויני' שם ועוד דמריש' שמעין לה . לכך הכנו'
דאפילו היה שם כ"ג כשנגמר דינו פסוק ויני' חיינו ואל' חמס' לעולם .
וגזרת הכתוב הוא שלא כהן הכת' כפרה לכ"ג לא בשאין בריייה שייכו'
לכ"ג ולכפרה נכתבו ולא לרציה . ואפשר שטעם הכתוב מפני שהיו
חמור מאוד . ויש שכתבו טעם משום דבעינן כ"ג המכפר שיהא נמלא
בשעת רציה ולא הולך התנא לפרש חלל שיהא מגוי . בשעת גמור דין
ג"כ מטעמא דמפרש בגמ' ולפי' טעם זה לא גריר התנא לתפוס כאן כ"ג
שהרג או שהרג דבלאו הכי גמי' משכחת לה כהן כהיתיה ההרגה בין
כהן לכהן חלל דנקט הכי לאשמועינן דאפי' ג' דהוא כ"ג בשעת רציה
לא אמרינן שמייתו וכפרתו באין כאחת . ואין הטעם הזה מתחזר לי' :
ואינו יולא חמס' לעדות מזה ולא לעדות ממון ולא לעדו' נפשות . לא
זו אף זו קתני וחשך עדות ממון חשוב מעדות מלוה לפי שמינו' שחייבה
פורה עון על כובש עדות ממון ולא על עדות מלוה ועדות נפשות פשיטא
דחמירא אע"פ שאין בו קרבן : גמרא קללת חכם אפי' בחכם היא
בזה לפי שאין בה תנאי באידי דעלי' והוא משמע כי אחיזבל לפי שלא
היה יודע לדרש ק"ו בתחלתו הוא שלא גלה לו קרי ליה קללת חכם מיהו
לאו חכם ממש דהא בכל אדם אחר הכתי' קללת חכם לא גמא כי נכטע דוד
דבר על שלא גלה לו מיד ולא שם את לבו לדרו' ק"ו : שבשעה שסרה
דוד שיתין . הקס' רש"י ז"ל דהא בשקפה דוד מקום המנוח מחירוג
היבטי' בסוף ימיו של דוד היה כדאיתא בקרא וכבר מת אחיזבל כי
כמה שנים קודם . ומיר' דאפי' שיתין מעיקרא כרוכו בימי שחזל כי
יודע היה דוד באיזה מקום יפנה בית המקדש וכדאיתא בנביאים פ' חזקיהו
מקומן (דף י"ב) : קפא תהומא בעיזא למיטפחא לעמלא .
בתלמוד

חרושי מכות להריטב"א ו"ל פרק הנוגין

למשכבניהו כפסטייוו דתחומא הוי בעיר למקלט ולא הוי בעיר לדור .
ווי כיונא בלשון הוי בתלמו ונראין דברים דאפילו לדור דוקא בתחומא
חבל בעיבורה דר' דהא ק"ל דעיבורה של עיר בעיר לגדרים ולכל דבר
דכאיתא במס' גדרים (דף י"ג ע"ב) : מ"ט דר' יוסי הגלילי דאמר
מלוא ואמרינן מי כתיב חס רחא ור' עמי כתיב ירנח . מסתברא דבהא
פליגי דהא ודאי בלשון מקרא חסא פשה וכיונא בו שחא מלוא והיינו
רובא ואיכא מיטוטא דהא לשון רשומבדכתי' ונאל' את ממכר אחיו וכיונ'
בו . ר' יוסי סבר דכתיב רובא חזנין ור' עמי סבר דכתיב חסא שחא לקבוע
מלוא בדמו של זה לריד מקרא מפורש . וא"ל לענין כל חסא במאי פליגי
ו"ל דהא כהא תליא דלעולם נחתי כל חסא חדא דרנא מנאל' הדס הילכ' .
למ"ד גולא הדס מלוא הוי . שאר כל חסא רשות ונל' גולא הדס רשות
הוי שאר כל חסא באיסור לבתלה חלל דדעבי' חין חייבין עליו לפסול
גרסא הנכונ' דגרס' ושא' כל חסא חין חייבין עליו : א"ר ויטרא בר
טוביא א"ר רוחא טיילא חון לתחום ומלוא גולא הדס והרנו נהרג עליו .
ותב רבינו מאיר הלוי ז"ל דהא פליגא אדרב הונא דלעיל דאמר רוח'
שגולה לעיר מקלטו והרנו גולא הדס בדרך טעור דהשחא הילכ' שחאנו
בדרך והרנו כטור . היכא דילא משם מנעיה דפטור ע"כ . וכן הוי
סובר מורי הרב הלוי ז"ל דהא דרב הונא פליגא ואיכא דאמר בר' יוסי
ובר' עמי ובסתם מתני' והלכתא כותיה וקשיא לי היכי לא מפרש לה תלמוד'
ואי לא דמסתפינא מרבוותא ז"ל הויא חמינא דטעמא דפליגי ניכור ולא
פליגי דלמלא ביה דהכא מודה רב הונא דגולא הדס נהרג עליו כיון
שכר קלטוהו מחיובות לרנח ודעמו לחורו פס וס' סהי' אפטר לומר
דאפילו לר' עמרם ור' יוסי דאמר הכא שאינו נהרג הוי אמרי' התם נהרג
דשאני הכא שפסא הרובא בעלמא ללאת חון למקלט' מה שאין כן התם
דשהי' בורח למקלטו והיינו דהגריד התם דרב הונא ולא אוקימנא בתנאי
דהכא כלל . ככ"ל : ע"ד עמוד לפני העדה למשפט . פי' כד' שיהו
העדה מתרין בו שאם יפסע מבאן ואיך ללאת חון לתחום או חסא לא
ירנח לדור פס שיהא דמו מותר מבאן ואיך לגולא הדס חסא ינא חון
לתחום : ר"ע אומר מניין לסנהדרין שראו בה' שגר את הנפש
שאין ממיתין אותו עד שיעשו כב"ד אחר שנאמר עד עמוד לפני העדה
למשפט . והלכתא כר"ע בדכתי' בדוכתא אחריו ואיכא דקשיא ליה
מדאמרינן בפרק הנשרפין (דף פ"ג ע"ב) גזירה שרגא שלא בפני כ"ד פטור
דהוי לית עדות שאי איתא יכול להימנה בפני כ"ד חייב שנאמר ובערת
הרע מקרבך והיינו לפי שדנין אותו הם עומין בראייתן שלא בעדות
אחרות ולא אמרינן התם דאיתא דלא כר' עקיבא ומהשתה התם דהתם
דברי הכל הויא והלכתא הויא . אכל' ז"ל דשאני התם שאי אפשר לדנו
בפני עדות אחרת הילכך דיינו לא חנינא משום ובערת הרע ואיכא למידיק
דהכא קתני טעמא דר' עמי מדכתי' עד עמוד ופס' החובל (דף פ"ג ע"ב) במאי
דפליג על ר"ע כיון אוקימנא לדר' עמי דאמר כולן עדים ואין עד נעשה דין
דדוקא בשרואהו בלילה דהוי ליה עדים ומשום דאין עד נעשה דין אכל'
דלוי' ביום הם עומין דנין אותו . ובמס' סנהדרין פרישנא טעמא
דר' עקיבא משום דכתיב והלוי' העדה ובין דהו' דקלט בפסא חו לא חו
ליה וזאת' ולא משמע דהא דהכא אסמכתא בעלמא הוי ויעיקר מילתא
בהכא דהתם דהכא מבין דאמרינן הכא הוי עד עמוד מיכא ליה דהא
מכלל דיעיקר דרשא הוי ומדאורייתא . והכא דהא דכתיב עיקר דרשא
והכא דהתם טעמא לקרא ניכור חלל הוי סוגי' דפליגי דפ' החובל סברי
דטעמא לקרא ניכור משום דהויא ואי נפקא לן לפסול סוגיא דפ' החובל דכל
מאן דאמרינן בכל דוכתי' כהדין דאין עד נעשה דין מאן קרא דעד
עמוד נפקא לן ומיירא דיינן לרובין לשאל' לסוגיא דפ' החובל וכן לר' ט'
דפליג על ר"ע וכן לתנאי דלעיל דלית ליה הוי דרשא עד דאין נעשה
דין מכלן ויש סהי' אומרים כהם' דטעמא משום דהויא עדות שאי איתא
יכול להימנה שאם החומו על פי עומן נהרגין לפי שגמרו הם עומן את
דינם שאין העד נעשה וזמם עד שיגמר הדין על פיו וזמם הטעם אמרו
בירושלמי שלא יהיו דייני' קרובים שאם חומו עדים נמלחו נהרגין על
פי דייני' קרובים . ומיירא חין זה נכון לפסול גמרא דאין כפ' ב' בורר
שראו אותו הטעם של בירושלמי גבי שלמא חתין וז' מנשרק עמהם שאין
עדות אחת מנשרק שהם עדות אחת להומו כשהן שלם עדיו ולא אמרינן
במלא אח מת על פי אחיו ופרישנא טעמא משום דהומו מילתא אחריתא
היא ומעלמא איתא ליה וטעמא שאין דייני' קרובים לעדים משום
דקרובים כחד גופא וכאלו עד עומן נעשה דין כדפרישנא בדוכתא
וטעמא דאין עד נעשה דין נפקא לן מדכתי' ויהי ביום הנחילו את בני
דרשינן כפ' (דף ק"ג ע"ב) בשתעמא דמלסא שכתבו לבקר את
החולה דכיוס עושין דין ולא בלילה משום דהוי ליה עדים ואין עד נעשה
דין . ונפקא לן מדכתיב ביום הנחילו לומר ביום איתא חסיל כחלות ואי
איתא חסיל כחלות בלילה אי מני נפקא לן כדפרישנא ר"ז ז"ל הוקן מדכתי'
ועמוד שני האנשים אשר להם סריב לפני' ודרשינן במס' שבושע שני
האנשים

בתלמו וירושלמי יס' שחא שם חרש שהגביה קולו ואחר אל תכלי מכלן
שחני' כבוס על הסהם תאס' חתן תורה שרשרה הארץ ולא שחע דוד
לדבריו וכן ווטלו :

ע"ב אר יהודה אחר רב גידי (אפילו) על תנאי
(ואפילו מעלמא) לריד הפרה . פיר'
דס' י"ז הפרה חן המכנה או ששקול כמותו כן כראה מלשונ' ז"ל . וקשה
דהא ק"ל תלמי' חסם מנהל לעלמו ומופר לעלמו . וי"ל במנהל לעלמו
ולא לקנאות ועלמו ככך לאחרים : מנלן מיהודה שנאמר חס לא
הביאותיו וכו' . פי' ואפ"פ שקיים תנאי לא ינא מנדויו כמפרש ואולי .
ותימא מה ענין החומרא הוי כדנדי ויותר מנדרי' ושבועות שהם על
תנאי דפקעי בקיום התנאי ועוד מטעים ככל יוס' דמנדרי' על תנאי ואם
מקיים תנאי חין מתירין אותו . תירנו כפוספות דהא דיהודה שאני
כי התנה בדבר שאינו כידו חדא כי חולי יעכבו האיס' חרזי הארץ ועוד
כי יעקב הוי מתירא מחסון שיש בכללו לניס' ופחים . כדאיתא בפרק חלו
כשרות וא"כ הוי תנאי כמפלג' בדברים שאינו תנאי וכדוכתי' דהא דאמר
רב יהודה דלריד הפרה וטעם נכון הוא . ומורי הרב ז"ל הוי מתקן
שלא אמרו חלל כנון הא דיהודה שלא קיים תנאי להביאו משם לאכיל' ואף
פ"פ סייגה ליעקב לא הוי עולה זה דכעתא בשעת הגידוי ואפשר שרין
זה אף במגדן חס לא יפרשו לפלוגי וריבא אותו דהא הוי כפרשון וכו' ד'
ג"כ עתה נכך . ככ"ל : ואם איתא ליהוד' בדהכ' . פי' כקס"ד
דהא דקתני במגדן דניו בלא כ"ג חינויולא משם לשולס מירי אפילו
בדחיתנא חיד' כהניס' בשעת גמר דין כיון דליכא כ"ג העוב' אינו יונא
משם וליכא אחרין דהא איתא דכא' מהם הוי חור' ליהוד' במיתה דחד
מחידך דהא חסידי' כהא כותיה . ופרקינן בדליכא כלומר דליכא חד
מנייהו בשעת גמר דין : מירי גלות קא מכפר . פי' לאו דגלות
לא מכפרה כלל דדורי' בכל מקום גלות מכפרת ולא לחנם אמרה תורה
סיגלה לבאן חלל לומר דגלות לא מכפרת ליה לקחורו לפוטרו מנאל' הדס
ומית' כ"ג הוי דעבדא כפרה לחורא : אלא זה שנמשח בימיו .
פי' שנמשח בימיו של הורד' ולא בימיו של נהרג שנמשח אחר ההרגה .
דור אחר מתה כהונה . פי' דמכללן והכא הוי נפסל ודאי זה כאלו מת
פירש' ז"ל וחינו גולה פי' שנמשח בן אחר שנמגר דינו של זה וס' דהא
גלה כבוד וחל"כ נמלא שהוא חור' וכן פי' רבינו מאיר הלוי ז"ל ורס"י ז"ל
חדא מנייהו נקט : ודור אחר בטלה כהונה . פי' דכ"ג זה למפרע
הוי נפסל וכמלא שזה כאלו נמגר דינו בלא כ"ג שגולה ואינו יונא משם
לשולס . וא"ת ונל' מתה כהונה נדי שאינו נפסל למפרע מ"ת חין כאלו
מיתה המכפרת ולמה אינו גולה חו' למה חור' . וי"ל דפסול הנמשח בו
המנשרו חסוב לו כמיתה להיות מכפר : ריבא בפלוגתא וכו' ושמע'
מסוגיין דפלוגתא דר' אור' אפילו בשבועות ודאי שהוא כן גרסא חו' כן
חלונה לא כמו שפירש במס' קדושין (דף ס"ג ע"ב) דמירי בשבועות כספק
דהא כל הסוגיא בשבועות בודאי כן גרסא ואפ"ה אמרינן דמ"ד מתה
כהונה כר' יהושע :

ר' יב ע"א מאן דאמר מתה כר' . פי' שמכשירו
למפרע . וסובר דמכללן והכא
נלחו' הוי נפסל ומ"ד בטלה כר' פ' שפסול למפרע והא ק"ל דסלכתא
כר' ואפ"פ כן לא למפרע הכא במאי דאפילו מרדכי' ור' יוסי' איתא דידיה
הלכתא כמלא : טעה שאינו קולט חלל גנו והוא תפס בקרבותיו .
פי' אלון דרשינן משם מובחי תקתו ולא מעל מובחי וגנו הוי מעל מובחי .
וי"ל דיושב שפיר ידע מהאי דרשא מעל מובחי בעינן חלל דהוא סבר
דקדנ' מעל מובחי קרינן בי' וכן פירש' ז"ל ואפשר דידע שפיר דקדנ' חסוב
לחו' מעל מובחי ניכור לא דהויא לא דרי' כדדוקא הוי דר' מעל מובחי
פלוגתא מסוכן לו תקתנו למות ולא מתובחי משם ואפילו מקדנ' חסוב
ודורא תפס מובחי טילה . כך גרסא בכל הספרים וקשיא דהא בימי
דור לא היה משכן כשילה כדאמרינן בעלמא חותו יוס' שמת עלי' נתקיים
יוס' משכן טילה לכך גורס רס"י ז"ל והוא תפס מובחי במה כלומר מובחי'
במה ששעה דוד במה לפני הארץ באהל אשר נטה בעיר דוד בדכתי' ויבם
יואכ' אל חוה' ה' ומלינו כסדר דברי הימים . ששעה המובח' לפני' ע"כ
ויפה כיון ז"ל . ויש גורסין במובח' נכשון כי פס' הוי משכן בימי דוד
ושלמה עד שנבנה בית עולמים . ויש לקיים גרסת כל הספרים וישינ'ם
וטילה לאו דוקא חלל משום דטילה הוי עיקר משכן . ויותר מכולם חון
מבית עולמים וכו' נטפלין לוי' בדכתי' ויוס' משכן טילה לכן תפס כאן
מובח' טילה כי נכשון תחת טילה קס : ודורא גלה לבכרה . פי' לא
לבכרה דאדום דהא חין מקלט לא בארץ ישראל לא לבכרה שנא' ומשום
דאיכא איכש' דקדו' לבכר גרסה הוי סבר דבכרה ממש היינו בלר שהוא
ערי מקלט : רוצה שאני דגלי' ביה רחמנא . פי' ומלאן דקדו' לה
סבר דכיון דרוחא שהוא גר קביר שם כ"ס האורח' שלשם : באן לקלט
אח' לדור . הא ודאי מפורש הוי בכל אחת מהם דמתני' מירי בקליטא
בדקתני כהדין וברייחא בדירה מדקתני ויבם בה ולא להשוותם חלל

מר

[illegible]

ע"ב אמר רבא בעיקרו בפנים וכו' פי' רבא אחי לקיומה

[illegible]

חרושי מכות להרשב"א ויל פרק הגורין

עלמנו ודכולי עלמא חס לא החזקו כוא ולא אבותיו חין מחזיקין אותו עתה
 אפילו למנוייה ריש גרנותא ואפ"ס סהרג בשוגג . וכן שאלין ממנין פשוט
 מינוי למי סהרג במו" . ואפשר שאף ר' יהודה לא לחלק כאן אלא
 בשפיכות דמים או בשמחך ונעשה עבד לאחרים . שם דברים חמורים
 ומאומים מאוד אבל שאר עבירות דעלמא כל שחור בתשובה שלימה
 אפילו לכתחלה ממנין אותו לכל הראוי לו ואין גורד לומר שחור למה
 שהחזק הוא או אבותיו אפי' תומר שחור בתשובה שלימה ולא אחרו בסוף
 מנחות אלא דכהנים ששמו בבית חוליו לא ישמשו במקדש הא בדברי
 אחר משמשין ואפילו למ"ד התם דבית חוליו בית ע"א ועל כולם אחר
 הכתוב שבו בניס שוכנים וכו' . וכן נראה לבעלי תוספות ז"ל והם התירו
 בכן שהימר וחזר בתשוב' שלימה לנשיאת כפים מה שאין כן ברוגז משום
 דמתיב ביה ודיכס דמים מלואו וזה דעת מורי הרב הלוי ז"ל ואגב אורחין
 שמעינן משמעתי' דכל שהחזקו אבותיו בשום מינוי ושררם והוא ראוי
 לכך שהוא קם תחת אבותיו שלא לחלק כאן אלא לחלו לבי שהורעו בעבורו
 חלו ואין גורד לומר דכל שמניחו סתם בשום מינוי בלא קביעות זמן שאין
 משלקין אותו מלוחו מינוי אלא בטענה . וכן ראיתי בתשובה לרבינו מאיר
 הלוי ז"ל על ענין שליח גבור ומורי הרב ר' מאיר ז"ל היה אומר בשם רבו
 רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל ודקפא לן ונדמתי למען אירק ימי' על מולכתו
 הוא ובענין בקרב ישראל כל משימות שם בישראל יסיון לו ולבניו . וכן הוא
 בירושלמי דמסכת הוריות מפי רבינו ז"ל :

דיונינו ליה כישראל בגלות שנייה . וגם הוא נכון . ומיהו לתרווייהו
 פירושי מאי דקאמר מאי קרא דישאל מינוי ראיה . לכן לוי כדפרישית :
 והוא דתנן רוגז שגלה לעיר מקלט ורמו אכשי עיר לכבדו . יש משניות
 שגורסין כיונא בו רוגז שגלה לעיר מקלט ומחיק לה רבנן ז"ל דמאי
 שייכותא דהא כהדי דלעיל דליתני כיונא בו . ונראה שיש לתמוך ולקיים
 הגירסא דמשום דקתני דכן לוי גולה מעיר לעיר ואפ"ס שהכל מפלכו
 וטעמא כדי שיהא נכנס ויותר בעלמנו בגלותם לכך שנינו כיונא בו לענין
 ההכנסה :

ר' יג' ע"א תנו רבנן . ושב אל משפחתו וכו' פיר' גבי עבד
 עברי הגמבר החזר ביוכל כתיב .
 וזו וכן בגולה . פי' אהיבא קלי אחר' מאיר לחודים או לדברי הכל
 ופרישנא דר"ה הוא לומר בדדרך שחלקו בעב' עברי נחלקו בגולה
 ולתרווייהו נפקא להו מיישורא דכתיב גבי עב' עברי ישוב תרי וימיני לדון
 ממנו ג"כ לרוגז דהא בחזרתו שיהא דינו כענין חזרה זו כיון עבד עברי
 למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דגמרינן סיבה סיבה בדומה ואולי
 והלכתא כר' יהודה להדי' ר' מאיר והא דמתי' נקטינן פלוגתייהו בשדה
 שהחזק הוא ובמתי' דא נקטו שהחזקה באבותיו לא קשין אלא דמתי' .
 אשמועינן כחו דר' יהודה דאפילו למה שהחזק הוא עלמנו אינו חזר וניחא
 ליה למנקט כחו דר' יהודה והלכתא כותיה ואילו בדרייתא בעי לאשמועי' .
 לר' מאיר שהו' חזר אפילו למה שהחזקו אבותיו אפי' שלא החזק הוא

סליק פרק הגורין

פרק אלו הן הלוקין

מנין ת"ל ואשה ע"כ . נראה מדברי רבינו ז"ל דסבירא ליה חלונה אסור
 דאורייתא וכן משמע לכאורה מדקתני לה כאלו הן הלוקין דאורייתא
 ובדקתני לה נמי בריש מביילת גבי הומה דאורייתא וכן היה נראה מסוגיא
 דמס' סוטה (דף יד) ר' יוסי הגלילי אומר יורד ורך הלכב זה הירח
 מעבירות שבידו ר' יוסי אומר חלונה לכ"ג גרושה וחלונה לבסן הדיוט
 זהו הירח ורך הלכב ואמרין עלה בגמ' מאי בבייה עבירה דרבנן א"כ
 לר' יוסי הגלילי דר' לא א"כ עשרה יוחסין (דף פ"א) אסיקנא בהדיא דחלונ'
 אין לומר כן כלל דהא בפ' עשרה יוחסין (דף פ"א) חלמה חלונה דאורייתא היא אבל
 מדרבנן היא וקרא אסמכתא בעלמא ואמרין נמי ביבמות בפ"ט מותרת
 (דף פ"א) גרושה וחלונה לבסן הדיוט יש להן כתובה שניות מדברי סופרי'
 אין להם כתובה ואמר רבי מ"ט הללו דברי תורה ואין גריבין חזק ואללו
 דברי סופרים . וגריבין חזקין וזו היא מרגליתו ואמרין
 דבר אחר מן קטני לה ומדדרינן איבא דאמרי רבי קתני לה וחלונה קא
 קשיא ליה וחלונה דרבנן ואית לה כתובה . הרי שאמרנו להדיא דחלונה
 דרבנן והא דקתני להו הכא ובאידך דמתי' באגרת לישן משום דרשיא
 לגרושה ואסמכתא רבנן אקרא דיהם . ואפשר דכי אמרינן בוס' סוטה
 עבירה דרבנן איבא בבייה דעבי לומר עבירה דרבנן דלית לה אסמכתא
 כעין דאורייתא לאפוקי חלונה דהוי כעין דאורייתא אטו דמתי' ליה והא
 דאמרין הכא שאינו חייב בשום חלונה פירשו בתוס' דאפי' מכת מרדות
 דרבנן אינו חייב עליה דכיון שיש בה חיוב משום גרושה מדאורייתא לא
 חייבו עליה מכת מרדות מדרבנן . וכן תבאר ד"ה הלוי ז"ל :

ע"כ גמרא

רש"י ז"ל חייבי כריתות של עריות בכלל היו שאלת ונכרתו הנפשו השושות
 וברי אחותו בכלל . ולמה יתנה כרת בחמותו לעגמה בפ' קדושין דכתיב
 ואיש אשר יקח את אחותו וכו' . לומר שאין בה שום אחר אלא כרת כל
 דבר שהיה בכלל ויאלץ את הכלל ללמד לא ללמד על עגמו יאלץ אלא ללמד על
 הכלל כולו יאלץ סתם בברית ולא בחלקות . ע"כ . והקשו פלוג בתוספות
 חדא דהוה ליה למיתני כריתות חייבי כריתות של עריות בכלל היו . וטו'
 מאי בכלל היו . דהא כרת של עריות כתיב ונכרתו הוא הוא הכלל עגמו
 שחזר על אחותו . שם כל העריות . והכי הוה ליה למיתני אחותו בכלל
 היתה . לכך פי' בתוספות דה"ק חייבי כריתות שכלל התורה בכלל
 חלקות היו או מושא בן הבית הרשע או משום אס לא תשחור לעשות אפי'
 כל דברי התורה אלא שלכך יבא כרת אחותו מותרת כדפרישית לעיל
 לדונה בברית בלח' ולא בחלקות . ולידמה ג"כ על כל חייבי כריתות .
 וכו' ודאי שפטי זה קשה קצת . ולמה יבא כרת בחמותו דמשמע שיתנה בכלל
 כרת שחזרנו בתחלה חייבי כריתות בכלל היו . דהיינו כלל של חלקות וזה
 אינו שלא אמרנו אלא שיתנה מכלל כרת של עריות . והא' ולמה יתנה חללת
 ענין הוא לכר דייגו וכאלו אמרנו הכלל לכך יתנה כרת ואיני מתחשש
 בלשון

בתר . דסליק תנא למיתני דין גולין דאירי בכו בריש מביילת
 דכתיב לעיל בעו למיתני דין הלוקין שהוא עיקר מביילת
 ותו דאירי ביה נמי ברי' מביילת דקתני מעידנו באיש פלוני
 שחייב חלקות ארבעים . והא דקתני לו הן הלוקין הא ודאי איבא אחרונה
 טובא אלא דלא קתני הכא אלא דאית בהו שום גריכותא או הנהו דקט
 באגרת לישן אגב דידעו וכדכתיבין לפרושי וכדפריש' ז"ל : שותני' .
רבא על אחותו וכו' . נקט כל הני עריות לאשמועינן דחייבי כריתות
 ישנן בכלל חלקות ארבעים כר' עקיבא וכדאיתא בגמרא . ואלמנה
 לכ"ג גרושה וחלונה לבסן הדיוט דאפ"ס דאיכא איסור השום בכל הוא
 דחתי' עליהם ומשום דעבי למיתני סיפא חלמה וגרושה ככ"ג חייב
 עליה משום שני שמות ואפ"ס דכלאו אחד כאמר דכתיב חלמה וגרושה
 וחללה וזכה אית לא יקח ולא חשיב לאו שבכללות וטעמא דמילתא דכל
 שהאיסורין נפרשין בכמות בין שכתב לאו אחד על כולן בתחלה או שכתב
 בסוף דמאן דכתיב אבל חד קלי וכדאסיקנא בכריתות ולא חשיב לאו
 שבכללות אלא כגון לא תחבלו על הדם לדברי הכל אי נמי כי אם עלי אש
 ובי בשם הוא חובל . וכל אשר יעשה מנגן היין דאפילו בכו אביי ודאי
 וכדכרינא בכמה דוכתי . ועוד דהא כתיב לאו בגרושה דבסן הדיוט ולא
 נפיק מיניה כסן גדול . מתורת ונתינה לישראל . כן הגרסא בכל הספרי'
 וא"כ למדנו מכלל דנתינן אסורים מן התורה ואפילו לאחר גיירות דאית
 בהו אישות דהא דומי' דאירק קתני לה דאית בהו אישו' דאי בעוד כותי' לית
 בהו אישות . וש"מ דלוקין עליה מן התורה משום לאו דלא תתחתן כס'
 דסבירא לן בגיירותן אית להו חמדות דאי לאו דאורייתא נכחה היאך
 לוקין עליהם . וליבא למימר דקתני ליה באגרת לישן ואגב מתור'
 כדכתיב למימר בחלונה אטו גרושה אבל הכא מס' כעין גפניה חל' תמור'
 אלא מאי איסור תורה . והא דאמרין בעלמא דנתינן משה גזר עליה'
 ואמרין נמי דוד גזר עליהם הא פרישנא בפ' אלו נעדרות שכל אומם גזר'
 היו דדורותיהם באיסור ושעבוד כי יהושע גזר על דורותיהם . איסור קהל
 ויעצרו לשולם אבל נתינן דאשונה מן התורה אסורים לבא בקהל ומשה
 גזר עליהם שעבו' כדכתיב מחוטב ענין עד שואב מים מן הים כד' שלא
 יתערבו בן ישראל ודורותיהם היו מותרין מן התורה דהא כל היבא
 דאיבא איסור דורות כהדיא אסר לה מן התורה . ומיהו קשיא קצת על
 משנתנו היכי לא אקשינן מינה למ"ד כהם' יבמות דבעודן כותי' אית להו
 חמדות ולא חסיינן מינה לרבא דאמר בגיירותן לכך הכבון כחאן דלא
 גרים בתשנתינו נתינ' . והא דקתני מתורת אפי' שמתפרש לאו של תמור'
 בתורה . ז"ל משום דלמאס' ד' תמור דוקא אסור ולא מתורת
 וכדאמרין עמוני ולא עמונית קת"ל דתמור מוס' זה הוא ואף קצבו בכלל
 כדאמרין בגמרא דבמות : גרושה וחלונה אינו חייב עליה אלא
 משום שם אחר . פירש' ז"ל דחלונה אינה כתובה אלא מריבויא דגרושה
 מייתי לה וכדכתיב בהם' קידושין גרושה מאישה אין לי אלא גרושה חלונ'

תדושי מכות להריטב"א וזל פרק הרקוקין

מז

כלשון ח"כ כדעבדינן בעלמא ואינן כד' ינחק לומר חייבי פרישות בכלל
מלקות היו דקפי לומר שינה כרת בחיובו להניחו ממלקות' ואלו לא קתני
דחייבי פרישות בכלל מלקות' היו היכי ומפיק ליה לאחיות ממלקות אכתי
לא טיילתיה אפיקותיה' וכן פ' רבינו מאיר הלוי וז' : אי הכי חייבי
עשה נמי' פ' בשלמא לרדי תכונת' אינו לשון מלקות' אלא כתי מכות
מגרים אבל לדבריד דמוקמינן ליה במלקות חייבי עשה נמי' דהא איתגרו
בכלל דברי תורה ותרקינן תשמי' כתיב' ואמר מר השמר פן ואל' פי' השמר
לאו דוקא אלא כל לשון שמירה : דהשתא דהתינא להכי כולסה נמי
כלומר מהאי טעמא נמי תלית לתדתי חייבי עשה ואלו שאין בו מעש' דהא
לא דמו לאלו דחסימה' : וז' ח' ח' חייבי פרישות חסיד' דהא לא דמי
לאלו דחסימה' : י' שתי פאכות בדבר חדא דהא כתיב' את כל דברי
התורה הזאת שואו מרבה' וכיון דמקרא אחד מרבה' ומקרא אחר
מוקמינן ריבויא לחמורין ותיטוטא לקלים יותר מאלו דחסימה' : ועוד
לחטא משום דאית' ביה בלא חומרא דכרת מדרב גרע בחומר מלקות דהכי
אמרינן לקמן גבי לאו שיש עמו עשה' משום דאית' ביה עשה לא גרע וזה
ברור : ור' ע' מתי טעמא כד' רשעתו וכו' ור' ישמעאל ה"מ מיתא
ומתן פ' לאו דקפי' מיתא ומתן מהאי קרא דכד' רשעתו דהא מלא יחי'
אסון עני ענינא נפקא כדאיתא בפ' אלו נעדרות אלא דנקטינן ליה אגב
אידיך למלקות ומתן דנפ' מכדי רשעתו וה"מ מיתא ומתן דנפ'
מלא יחיה אסון ומלקות ומתן דנפ' מכדי רשעתו דהו' ודאי שתי רשעינא
אכל מיתא ומלקות מיתא אריכותה היא ורשעה אחת חשיבה' : גרסת
הספרים ור' ע' אי הכי חייבי פרישות נמי וכו' ומשמע דלאו א"כ' הוא
דהא בלאו האי טעמא דכד' רשעתו תיקפי גופא דמתני' היכי נקטי בטעמא'
דחייבי פרישות וכן בכלל מלקות' לפי שאם עשו תשובה' ב"ד של מעלה
מוחלינן ואזו דהא השתא מיתא לא עבי' תשובה' : וכבר כתבתי בדוכתי
אחריתי דאשכחן לשון אי הכי דלא הו' אי אחרת בשלמא' ואיכא דלא גרים
אי הכי' אבל רבינו כרמל' וז' פ' חיותו כלשון ח"כ' וה"מ דאין הו'
סבירא ד' דטעמא דר' ע' לאו משום דרריס כד' רשעתו אלא סבירא בעלמא
הוא דקאמר דחייבי מיתות כיון שאם עשו תשובה' אין ב"ד של מעלה
מוחלין איהו שאין מלקין אותו דהא לשלום מקיימין בהן לאו שבהן במיתא
ולא יבטל הלאו משום' אבל חייבי פרישות הו' ואל' עשו תשובה' ב"ד
של מעלה מוחלין להם מלקין אותו דהא אשכחן לאו' וז' לא מלקין לאו'
לא מיקיים בההוא הלאו לאו אבל השתא דנקטא טעמא דר' ע' משום כד'
רשעתו אפילו חייבי פרישות נמי' דהשתא בשעת החיוב תרי רשעינא איכא
כיון דלא עביד תשובה' : אמר ר' אבהו דפי' רבנא תורה חייבי
פרישות למלקות דגמר לעני מעלינן פ' דכתיב' ונכרתו לעני בני עמם
וההוא לעני מופנה לג' : ובמופנה מר' ח' סני' בזה דלא הו' אלא גילוי
מילתא בעלמא ב"ש הכא דלענין נמי מופנה' : וז' ח' והכי לא חייב הכי
במתניתא בטעמא דר' ע' : וז' דהנא נקט טעמא דקרא' שחלק' ביה
ג' בין חייבי פרישות לחייבי מיתות ב"ד' : וז' ולמאי דאמרינן השתא
בטעמא דר' ע' מכדי רשעתו אין ר' ע' פטר חייבי מיתות ב"ד' ממלקות אלא
היכא דאיכא מיתות ב"ד' אבל היכא דליכא מיתות ב"ד' לא וז' ח' היכי פסיק
וגמי פסח מתני' דאוקמינא כד' ע' חייבי פרישות' בלאו' הא משכחת לה נמי
בחייבי מיתות ב"ד' : וז' דקס"ד השתא דכיון דאיכא רובא דחייבי מיתות
ב"ד' דאיכא מיתות' ולא לקי לא פסיקא ליה למיתני מיתות ב"ד' כלל :
דחייבי מיתות ב"ד' כתיב' כינאמר מעלינן פ' : דכתיב' גבי מיתות ב"ד' כפרס'
ע"א והיה אם משיני העדה' : וז' וההוא לגופיה דדרשינן ליה לענין
פסחדרי סטעו בהרמ"ט ע"א' : וז' דכיון דלענין מופנה בהכי סני'
דכתיב' לשל דהא גלויי מילתא בעלמא הוא ובמופנה מר' ח' סני' לג' :
ואז' ח' דחייבי ג' טעמא דלענין' : וז' דאמרינן דעדים וזממין' אינן לוקין
היכא דאית' בהו' תור' איהו דהא כתיב' בהו' לא תחוס עיניך ויגמור עיניך
מלענין למלקות' : מירבו בתוספות דהא ליכא למימר דההוא קרא בעדי'
וזממין באומן משמע דכתיב' יד ביד וגרסי' בפ' אלו נעדרות דריבא הכותב
דפי' עדים וזממין לתשלומין ולא למלקות ולא עוד אלא דבוליה קרא דעין
בעין היינו דמי איברים שהוא ממון : ור' דהאי ד' ישמעאל וז' ח' הוא
שיבה וז' היא ביאה וכו' כבר פירשתי בארוכה בתוס' כד' ואלקד' בה כאן
דגבי גנבי בתיב בשבועה של הסגר ראשון ושם הכינן ביום השפיע
וראה והנה פשה הנגע בבית וגוה הכינן וחללו את האבני' ואת הבית וקניעו
מבית לומר שיקלף השער ועפר אחד יקח וטח את הכי' לומר שחולץ וקולח
וטח ובתיב בך ביום יאס' הנגע ופטר ופרח בבית אחר חלק וגו' ובה הכינן
וראה והנה פשה הנגע בבית' ונתן את הבית' : ומתא' ופרח יבול' אינו
נותן עד שיחזור ויפשה ת"ל דרע' תמחרת לג' מה דרע' תמחר' שאלומר'
בגנבי בגדים טומאה חוזר' אט"פ שלא פשה ח' כאן' ואמרינן ונתן יבול'
חוזר ופרח בו ביום יאס' טומא כלומר ודאי לאחר ואס' ישוב הנגע ונחל' וכן
הכהן מה' להלן בסוף שבוע ח' כאן בסוף שבוע למדנו שישן לו שבוע אחר
שחולץ וקונה וטח ואס' חוזר מיתה ואס' לאו מטהרה' : ומתא' אין לי שיבה
חולץ וקונה וטח ונתן לו שבוע אלא בפשה בסוף שבוע ראשון כדכתי' קרא'
נתן לגנב שעתד פשיטו בשבוע ראשון שלא פשה' והכין לא חלק ולא קלע

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקין

מח

בר' ויחנן וזכר ליקים דאילו לר' ויחנן כוליה מוקים ליה לתרומה ואלו
ר"ל פשוטה מוקים ליה לקודם וכל לרבות קודם קודם וריקת דמים
וזמירו דהיה דתם כר' ושתמאל דפרק הערל (דף ע"ד) דדריש אים אים
מזרע אהרן וכו' אזכרה לאוכל קדם ומאי עד אשר יטהר שיבול קרבנותיו
ומוקים קרא פז בעל שלש רחיות שהוא בן קרנן ובמקורע מוחלט ודלא
כדרשא דלעיל דרוש לקים דמוקים ליה בתרומה וכזכ בעל שתי רחיות
ובמקורע מוסגר שאין בני קרנן ועד אשר יטהר וטהר יומא ולהיה תנא
אזכרת תרומה מכלל . וכבר פירשתי לזו בפ"ק דשבוטות בפ"ד :
תניא כותיה דריש לקים . והלכתא כותיה דלא איתמר דר"ל ור"י הלכה
בר"י אהיבא דליכא מתניתא דמסייעא לריש לקים וליכא מתניתא בר"י
ובדכתיב' בפ' הכהובל ובפ"ק דע"א : **ואי** בגיגיה גרדיתא מי איכא
בטילת נשמה . פי' ולא מינוי טעם הכתוב כרת אה על האוכל בדכתיב
והנפש אשר תאכל בשר וגו' וכדפריש"י ז"ל : **אמר** רבה כ"כ חנה
אמר ר' ויחנן כל לא תעשה שבתות שקודמו עשה לוקין עליו . פי' רש"י
ז"ל כי לא תעשה טעם עמו עשה ואתה יכול לקיים העשה קודם עקירת
הלאו אין זה היתק לעשה ולוקין עליו אע"פ שאתה מקיימו לאחר עקירת
הלאו כגון לא תויתרו א"ל והשיב את הגולה ע"כ . ופירא מדברי רבינו
ז"ל דקודמו עשה דא"ר ויחנן לא סוף דבר שקודמו בכחול אלא אע"פ
שהוא מלא רב כפז כיון שיכול לקדמו במעשה והבין משמע ודאי דהא לר'
יהודה לאו דשלוה הן לוקין עליו . ופירש"י טעמא בדוכתה משום
דלדידיה שלח מעיקרא משמע ואע"פ דכתיב בתר לא תתק ורבנן סבירי
שלח לבסוף משמע . וק"ל דא"כ מאי הוי דמסייעין לר' ויחנן כסמך
מדכתיב ותניא דכחול טמא דהא תפס ויסלחו לבסוף כתי' ולבסוף
משמע ולא מעיקרא . וי"ל שכל קודמו בכתיב' מ' לא בעינן קודמו במעשה
אלא דלמירנן דכל שקודמו במעשה אע"פ שמתאחר בכתיב' . ועוד דהתם
זמנין דקודם במעשה בעקירת הללו לטומא שאורטה בפנים דנפקא נמי
מקרא ולא טמא את מחייהם בדכתיב' במש' שבוטות בס"ד : אמר
לו אחרת פירש"י ז"ל אמרו לו לר' ויחנן אחרת להא דאמר תלמידך משמך
וא"ל ר' ויחנן ולא אחרת רבה הלהיה אחרת הלא שחור בו ולא היה גיד
לחור בו דהא כתיב' ותניא דמסייעי ליה וכן פי' בתוספתא וכן ודאי פשטא
דאי ליטא אלא רבותינו ז"ל פקשו דהא לקמן אמרין דטעמא דהך
ביה וכפר משום דקשיא ליה אונס ולא לקמן אמר' רבין משמיה דר' ויחנן
גופיה דלא קשיא אלא אונס משום דכתיב כל ימיו כ"י בעמו והחור קאי . ויש
לתרן לדעת רש"י ז"ל דכ"כ פיר' ויחנן לא אסיק אדעתיה הוה טעמא
דכל ימיו ובתור הכי יהיב דעתיה ואמר ליה להוהא שטמא כחשי רבין
פלמדיה . כנ"ל . אבל רבותינו ז"ל פירשו אמרו לו לרבה בר פנה
אחרים שמעו דבר זה בשמו אחרת בן משמי דר' ואח"כ כתיבה ופנינו
פי' סייעית מרדתיא כדרי' אן הוקין לא מדכתי' לא שמעינן דלוקין עליו
ודכתיב אמרין בפ' הובב קרא ומתניתא מסייעי ליה לר' ויחנן דעיקרא

למ"ד דעקימת פה הוי מעשה מ"א חינו כל כך במעשה דבעינן שפחם
אונס לא כ"כ והא דחשיב לחומרא קיום עשה דלא תהי' לחשה תש' דכוסין
עליו וכדתנא אונס שותה בעיניו ואפילו הוי חגרת ואפי' הוי שומא כתי'
בפ' נערה שנתפתה : תגרו ענין לאונס לאחריו . פי' ויתגלו כי עשה
זה לאחר עקי' הלאו חינו קודם ללאו לא בכתיבה ולא במעשה
שהעשה שהוא קודמו עשה אחריתא הוי : שהרי אשתו הוי . פי'
ולא שייך ביה ל' ולי' פה' לחשה דמשמע הויה דהשתא : **ואיבא** תבנה
ענין לאחריו דידה . והא דלא פריך לעיל משום דלעיל עבד' ק"ו ומשמע
לן דאונס קל ודאי הכי עדיף טפי למשדיה באונס הקל אפי' . לאחריו ולא
דילוף מינה מויתא שם רע נגמרי בק"י . אבל השתא דלא איתנן עליה אלא
משום ליטא דלא תהיה לאש דלא שייך לפניו שהי' אשתו הוי יס לנו לומר
שניתן אותה לאחריו דידה דשייך ביה ולא נשדיה אקרא אחריתא כ"ל :
אלא אמר רבא כל ימיו בעמו והחור קאי . פי' דכל ימיו מיותר ואחא
למירדש לעמו והחור ולמכתב עשה אחר הלאו לנתיק לעשה . ופירש"י
ז"ל דדרשינן הכי קרא לא תהא בשלוה כל ימיו דהיינו על כרחין לעמו'
והחור . ור"ת הגוי ז"ל ואחרים פירשו דדרשינן ליה כאלו הוי תתק'
מסורס וכל ימיו אלו תפס לאשה קאי כאלו אחר לו תהיה לאשה לשלוה
ואפי' לאחר שלוח ואין תורן לכך דכיון דכל ימיו מיותר הוי עמנו לחורים
משמע עשה וכדדרשינן בפ"ק דר"ה מונא שפתי' זו מלות עשה משמור זו
מלות ל' תעשית אזהרה לר' שיעשו פרי שמואל שפתי' לחורים משמע
ליה מלות עשה : **אל** רב פפא לרבא וסא לא דמו ללאו דהסיתה
דעבדי מויתא כמו תלמ' לחיוב תלקות דהוא לית ביה שום עשה :
אל רבא ובי משום דכתיב ביה עשה מיגריו גרע . פי' אין חסו למירדן
תלמו דהסיתה אלא לפטור מחלקות למה שקל תלמו דהסיתה אבל כל
שחמור ממנו כ"כ דלוקה וכל שהוא עשה ז"ל טפי חמור מל' גרדיתא
ודבר זה פשוט הוי ודאי ולא נכתביון ר' פפא בקוסין זו אלא משום אידך
דכתיב לאקשוי : **אל** ר' אבהו למו שיתק לעשה . כלומר שהלאו קודמו
כימא דלוקה משום דלית ביה עשה לא גרע . א"ל הוה לנתיק לאויה
הוי דתתא . פי' דכיון דמינו מתקיים לשלוה אלא אחר הלאו לא בלא לחמ'
בעבד' ע"פ עשה ז"ל לא לנתיק ללאו דמי מקיים לעשה ליקלסו איסורי'
ואין לוקין עליו . גרסתא בל הספרים הישנים וכל הספרים שלני הניחא
למאן דתנא קיימו ולא קיימו אלא למאן דתנא בטלו ולא בטלו מאי איבא
למירדן מירי הוי טעמא . אלא לר' ויחנן האמר ל' ר"י . לנתיק תני קיימו
ולא קיימו דתני תנא קמיה דר' וכו' . עד תני קיימו ולא קיימו . ור"ל
אמר בטלו ולא בטלו וקמפלגי בהתרא' ספק וכו' . אבל רש"י ז"ל הסך
גרסתא כולה וגורם בן היתא למ"ד דתנא בטלו ולא בטלו אלא למאן דתני
קיימו ולא קיימו מא' מירי הוי טעמא . אלא לר' האמר ליה ר' ויחנן
תנא תני בטלו ולא בטלו דתנא תני וכו' . עד תני בטלו ולא בטלו . ור"ל
תני קיימו ולא קיימו וקמפלגי בהתרא' ספק וכו' . והורדך להגיה כן רש"י
ז"ל משום דמשמע ליה דלא שייכא התרא' ספק אלא כבטלו ולא כבטלו
וכדבעינן למירדן בפירושא דליה ולבולסו נוסחי ופי' מאן דתני קיימו ולא
קיימו ס"ל דלא פטור קכתוב לאו הגיעת לעשה מחלקות אלא כשקיים
העשה אבל אט לא קיים ואפי' תחתיה שגחתם חלקים לוקה ולמאן דתני
בטלו ולא בטלו לשלוה חינו לוקה עד שיבטל בידים אותו עשה בענין שלא
יכול שוב לקיימו כגון בשלוה הקן ששיב כנפי האם עד שהרגה וכן בכל
כיוולא כזה וכדפריש' גמרא לקמן בשמעתין דבתר הא . והשתא דהרינן
לפירש"י ז"ל כשמועתינו לפי גרסתו והוא ז"ל פי' דקושין על מאי דתרינו
רבא ורבין משמא דר' ויחנן גבי אונס דפטוריה דידה משום דכל ימיו
בעמו והחור קאי דבשלמא למאן דתני בטלו ולא בטלו איכא למימר . דכל
ימיו בעמו והחור קאי דהא לא מיחייב חלקות עד שיבטל העשה בידים
ומסתמא לא יבטלו לא למאן דתני קיימו היאך עומ' בעמו ואחור כל ימיו
לפטור מחלקות דהא כל שאמרו לו כ"ד וסירב ולא החזיר מיר לוקה ופרי'
דמירי הוי טעמא דתירולא דרבא . ורבין אלא יוחנן הכי איבא תני
בטלו ולא בטלו דתני תנא קמיה דר' כל מלות ל' היתק לעשה קיים
עשה שבה פטור בטל עשה שבה חייב וא"ל ר' ויחנן מאי קאמרת . ה"פ
שהי' דברך סותרין זה לזה אחרת קיים פטור משמע הוה לא קיים חייב
והדר אחרת דוקא ביטל חייב הוה לא ביטל פטור אע"פ שלא קיים אלא תני
בטלו ולא בטלו . ור"ל תני קיימו ולא קיימו . ואמר דקמפלגי ר"י ור"ל
בא במאי דאופלינו בעלמא בהתרא' ספק דר' סבר שמויה התרא' ור"ל
סבר לא שמויה התרא' ופי' רש"י ז"ל דאי אמר בטלו ולא בטלו כי מתרינן
ביה בשעת עבדות הלא הוי התרא' ספק דמירדן דתנא העשה בידים
כי היכי דלילקו ובי תימא דתמיה ביה בשעת ביטול העשה הוה ליתיה
דבעינן התרא' בשעת עבדת הלאו וכדאמרין בתם שבוטות (דף כ"ה) גבי
שבוטות שלא אוכל ככר זו אם אוכל או אכליה לתנאיה והדר אכלי' לאיסורי'
חייב אכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה בלאו לתחלוקת ר"ל ור' ויחנן
לר' דמא' התרא' ספק שמויה התרא' לקי' לר' דמא' לא שמויה התרא' לא לקי'
והיינו משו' דבעי' להתריו ביה בש' אכליתא הוי ולא בש' אכליתא התגלי'

דפשוט"א ותניא הבא אל המקדש טמא . ואיכא למידק
ור' ויחנן דהדר ביה ורב פפא נמי דאזיל
בכאי שיטתא לקמן הכי לא קשיא ליה הא מתניתין . ור"ל הגוי ז"ל תירן
דשמי מתניתין דחייב כרת הוי דחמיר . ולא דמו ללאו דהסיתה לנתיק
לעשה וכדאמרין לעיל דדיכיהו רחמנא מחלקות תלעזי לעיניך . ובתום
פירכו דליכא הוי סבירי דמתני' לאו משום דקודמו עשה אלא משום דליכא
מיר לחיו ולא יטמאו ואל התקדש לא תכל . ואמרין במסכ' תמורה גבי
תמורה שגוקין על אותו לאו דלא אתי חד עשה ועוקר תרי לאוי . ואע"פ
דתם תרי לאוי מקורבין ורבא מרוחקין לא שני לכו בחילתא אבל רבה
סובר דשמי תם דהוי מקורבין אבל מרוחקין אפילו תרי לאוי עוקר
וטעמא דרבא משום דקודמו עשה . עוד אמר' בתום דר' ורב פפא סבירי
דטעמא דלוקין בלאו דטומאת מקדש לאו משום דקודמו עשה אלא משום
דאין העשה כהנה אחר עקירת הלאו מתקן כלום למפרע . בעבירות הלאו
בי מה שנטמא המקדש כבר בנכסיהם שם לא תפקדו כלום למפרע בשלוהו
דלאחר כן אלא שאמרין בן תורה כדי שלא יוסיף טומאה על טומאתו והוי
ל' בלאו שניתק לעשה שניט' עשה שבו שלא לתקן כלום בלאו שגוקין עליו
וכלאו דהסית' אבל כאונס שגירש תיקון יש באש' אחרים שלא הועיל מעשיו
ושכסת' כיונה למפרע ורב' סבר דכיון שהשלוה הוה מניל מן הלאו שלא
ת' סוף טומאה על טומאתו תיקון הלאו יש בו וטעם דלוקין משום דקודמו
עשה הוי . ולתירן זה הסכים הרמב"ן ז"ל : **אלא** מ"ה דהר"ב
וכו' עד ואמאי ל' שקודמו עשה הוי . פי' דהא כתיב ולו תהיה לאשה
משיקרא . ולא עוד אלא חייב לקיימו קודם הלאו דהא קי"ל שבוטין אותו
שיטתא : **אמר** עולא וכו' פי' עולא אתא לפרוש טעמא דלא תפסי
אונס לר' ויחנן וכדפריש' ואולי . ואיכא נוסחי דגרסי ואה מאי טעמא
אמר ר' ויחנן דלוקין פי' דכיון דקשיא אונס דמתני' דמקדש הא כתיב' וכל
דלא הויא סייעיתא דכרתיה ואמרין אחר עולא וכו' . והכל דרך אחד :
וכבר מויתא שם רע שלח עשה מעשה . פי' שאין כאלו אלא דבור דחשיב

חדושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקחין

דף טז ע"א קשיא דר' יהודה אדר' יהודה גרסת הספרים
מלכו לר' יוחנן לא קשיא הא דידיה הא

ע"ב דאיתמר
סבועה סמוכל כבר זו וכו' עד ותרוויח
אליבא דר' יהודה כלומר אליבא דרבנן כ

חרושי מכות להרשב"א ז"ל פרק הרקוק

מש

ומה כפי רש"י ז"ל : אי דשויתיה עליה חיה קא מבטלה ליה . פי' כי אע"פ שהוא חסיד על דרך מכל מקום עיקר הביטול בדירה הוא : בגין דאחרת על דעת רבים ואחר אמיתר הלכתא וכו' על דעת רבים ח"ו לו הפרה . פי' רבינו מאיר הלוי ז"ל בגין נודר לרבי ואחר על דעת רבי ואחרו הם על דעת רבי ואחרו . וכת' הרשב"א ז"ל שמע מדבריו ז"ל שאין נדר על דעת רבים עד שיהא על דעת רבים ונדרים אבל אם אינם שם רבים אין כלום . וכן כתב רבינו האי ז"ל בתשובה וכן נראה דעת הרשב"א ז"ל . וכן דעת הרמב"ם ז"ל וטעם הדבר שאין לו התרה שהרי הוא תלם בדעתו וחס לא תלו את הנדר בדבר שיש לו התרה ואם יאמרו דלדבר מנוה יש לו התרה דהא דאורייתא תוליה הס דבר שיש לו התרה שלא תהא דעתם מסכמת לביטול מנה . אבל יש מרבותינו ז"ל שהחמירו דכל שנדר על דעת רבים אף שלא בפניה אין לו התרה לדבר רשות וזה חומר הוא בנדר ובכונה כל שנתלית בדעת רבים לא משתלפת בהתרה כי אם לדבר מנוה לפי מוסקא והשתא סבירין דאפילו לדבר מנוה . ומורי הרא"ה ז"ל היה חושש לפי' זה להחמיר אבל רוב רבותינו ז"ל אומרים כפי' הראשון והוא הנראה עיקר . והא דאמרין הכא על דעת רבים פי' רש"י ז"ל בגין שהדירה על דעת רבים לפי שמלא בה עון . וז"ל אם פירע בה עון הוי אחר' לקמן למסקנא דלדבר מנוה יש לו התרה אדרבה עבירה היא להחמיר . וז"ל כי מתחלה הדירה לפי שאלא בה דבר ערוה לפי דעתו ולכך גירסא ולא ח"כ נגמלא שלא היה לה שם רע אמת ויש מנהג להחמיר ולהסירה . וז"ל דעתי דרבותינו ז"ל אלא כללית מנוה יש לו התרה פי' כדעת ר"ת ז"ל שכתב לקמן דבי אחרין דעל דעת רבים יש לו התרה כי היה מיקרי דרדקי דדוקא כי היה שהיה בנדר טעות דסביר דאיכא אחרין דדייק כוותיה או שפי מילה ואשתכח דליכא דדייק כוותיה . וכוון דאיכא מנוה יש לו התרה אבל כל שאין טעות בעיקר הנדר אין לו התרה אפילו לדבר מנוה . וכבר כתבנו במס' גיטין פ' השולח שאין זה דעת רבי' הרמב"ן ז"ל . ודעת רבותינו ז"ל אלא כללית מנוה יש לו התרה פי' פתח כהנא בנדרים דעלמא ואע"פ שלא היה טעות בנדר ושם הארכנו בזה בס' ד' : כיון דמחייב בתשלומין אינו לוקא ומשלם . פי' הר"ם הלוי ז"ל כיון דנבדא דר תשלומין הוא אפילו בטלו אינו לוקא שאין אחד לוקא ומשלם . ונכתב לפרש דבריו חייב תשלומין משעת חבלה דייבין ליה בחיוב תשלומין ואע"פ שכתב מחליו לא נאכד דאי לא למאן דמי קיימו ולא קיימו למה אינו לוקא ומשלם דהא חיוב התלבות על שעת הגזילה ומשלומין על שעת שכתב או נאכד' לא ודאי דכיון דחיי' בתשלומין דחבל שלא כדין הוי ליה מואתה שעת כגון . שמשלם כשעת הגזילה כל היכא דאיכא תשלומין . ואין נודק לפי' זה אלא ה"ק דכיון דחיי' בתשלומין כשפרשו לא חשיב בטול עשה להלקות ומשלומין במוחו לענין זה וכן פי' רבינו ז"ל בכתובות ומיהו לא פסקי לפי' רבי' מאיר ז"ל הא דאמר ר' יוחנן גופיה כפ' לא נכד' דכל היכא דאיכא חמון ומלקות לוקא ואינו משלם דשאי הכא שהכתוב נתקן לעשה דתשלומין : ודא איכא משכנתא של גר . פי' ומתהגר ואין לו יורשין ומשכנתא לה כלל קיימו שמת הגר קודם שיחירו לו ומשכנתא לה בבטלו כגון שפרשו או ודק לים בחיי הגר ואח"כ מת הגר שאין לו למה ישלם כלום ונכחם שהוא לוקא ופרקינן דהת' כמי גבדא דר תשלומין הוא ופענכודא דגר פקע' וכתבנו בחיי הגר נתיח' במחון ופטור מתלבות :

ע"כ והא איכא פאה דרשמנא אחר לא תכלה פאה שך לעני' ולגר עשוה אותם משכנא לה כקיימו ולא קיימו בבטלו ולא בטלו . פי' לא קיימו כפשוטו ובטלו בגין שטחין ושטחין קמה לרבין ולר' ישמעאל כגון ששאלן עישה וכדמפרש ואזיל . פי' וה"ה דמשכנתא לה כשפרשן לא דעבי' תלמודא לאשמעינן קושתא דאפי' בעשיית קמה לרבין ועישה ואכילה לר' ישמעאל פקע עשה דאית ביה דקיימא בשנינו או ושוב אין לדבר תשלומין : כוונתו מעשר וטות' לו . פי' רש"י ז"ל מעשר את הכרי וטות' לו לעני' פאה שלו שלא להפסיד את העני שהרי הלוקא והפאה פטורין מן המעשר וזה הביאו לידי חיוב . פי' כפי' לפרש דפאה ולקט פטורין מן המעשר כשנתן לו קודם מירוח ומרחן העני בראשיתו אבל כל שמרחן ישראל בראשיתו כנחייב ונעשו טבל ותו לא פקע חובת מעשר אפילו בראשית עני וכן עיקר : אלא זאת וזאת אחרת אהא . פי' דפאה היא האחרת שיש בה תלבות בלא קיימו ובבטלו : אבל אונס לא . פי' לא משכנתא ביה חיוב תלבות בבטלו ואע"פ דאדרה על דעת רבים לדבר מנוה יש לו התרה ויחירו ויחירו ויחירו ואע"פ דגר' יוחנן מאריה דמיתר' לוקא בלא קיימו לגרסא דידן הא אלא זאת וזאת אחרת דאלו לדיוה דמי קיימו איהא איכא ש' משלוח הקן אונס ופאה : כי הוה דהוא מיקרי דרדקי דאדרה רב אחא לאבות התקנות משום דהו' פקע צינוקי . פי' רש"י ז"ל שהיה מכה אותם יותר מדאי ולא אחי' לינשא ספור גפי' הוה דלא מיקרי פשיעה אלא מילי דאפי'

ע"כ והא איכא

פאה דרשמנא אחר לא תכלה פאה שך לעני' ולגר עשוה אותם משכנא לה כקיימו ולא קיימו בבטלו ולא בטלו . פי' לא קיימו כפשוטו ובטלו בגין שטחין ושטחין קמה לרבין ולר' ישמעאל כגון ששאלן עישה וכדמפרש ואזיל . פי' וה"ה דמשכנתא לה כשפרשן לא דעבי' תלמודא לאשמעינן קושתא דאפי' בעשיית קמה לרבין ועישה ואכילה לר' ישמעאל פקע עשה דאית ביה דקיימא בשנינו או ושוב אין לדבר תשלומין : כוונתו מעשר וטות' לו . פי' רש"י ז"ל מעשר את הכרי וטות' לו לעני' פאה שלו שלא להפסיד את העני שהרי הלוקא והפאה פטורין מן המעשר וזה הביאו לידי חיוב . פי' כפי' לפרש דפאה ולקט פטורין מן המעשר כשנתן לו קודם מירוח ומרחן העני בראשיתו אבל כל שמרחן ישראל בראשיתו כנחייב ונעשו טבל ותו לא פקע חובת מעשר אפילו בראשית עני וכן עיקר : אלא זאת וזאת אחרת אהא . פי' דפאה היא האחרת שיש בה תלבות בלא קיימו ובבטלו : אבל אונס לא . פי' לא משכנתא ביה חיוב תלבות בבטלו ואע"פ דאדרה על דעת רבים לדבר מנוה יש לו התרה ויחירו ויחירו ויחירו ואע"פ דגר' יוחנן מאריה דמיתר' לוקא בלא קיימו לגרסא דידן הא אלא זאת וזאת אחרת דאלו לדיוה דמי קיימו איהא איכא ש' משלוח הקן אונס ופאה : כי הוה דהוא מיקרי דרדקי דאדרה רב אחא לאבות התקנות משום דהו' פקע צינוקי . פי' רש"י ז"ל שהיה מכה אותם יותר מדאי ולא אחי' לינשא ספור גפי' הוה דלא מיקרי פשיעה אלא מילי דאפי'

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקין

לא חיתמר אלא על דג וכדלמור לעיל בתוספות . וכבר דבינו ז"ל מנח
במקומו כי אין לנו כזה אלא מה שפיר' ר"ת ז"ל שגלו הסכימו בתוספות
ורבינו הרמב"ן ז"ל ורבותי הרא"ה ז"ל והרשב"א ז"ל דכתיב דבי כרבה
הוא דג שיש לו סימני טהרה ועיקר תולדתו מן המים אלא הוא חיה
וגדל בתקום החרס בלחות תלם המחרשה וקמ"ל דלאו משרץ המים הוא
כדון כדי שניתנו כסימני טהרה אלא מכלל רמז החדמה ומלקין עליו
כמו על רמז האדמה : אמר אביי אכל פסיתא לוקה ד' וכו' כבר
פירשנו שפ"ו ז"ל ופה דמרי קראי איכא שהם כוללים בין שרץ המים ובין
שרץ הארץ ובין שרץ העוף וכולם חייבין משום אחת שני לאוין והם
מאי דכתיב אל תשקטו את נפשותיכם בכל השרץ הארץ ולא תטמאו בהם
ויש בשרץ המים שני לאוין כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת חד קרא כמור'
כנים וחד במשנה תורה הרי יסבטותא דיינו שרץ המים ד' וכשרץ
הארץ איכא חד קרא כל השרץ הרומש על הארץ הרי חמש ומוסיף עליהם
שרץ העוף לאו אחר ולפיכך נרעה לוקה שם והקשה רש"י ז"ל אמאי לא
הייחוי כולוה כיון משום לאו דאל תשקטו את נפשותיכם בבהמה ובשרץ
ובכל אשר תרמוס האדמה ואיך תרמוס לא משמע אלא כשרנים גדולים
דמקפלים על הארץ כעין חיה ובהמה אכל שרץ הוא דבר סנד ורושם בארץ
ומה אכל בתרמוס משרץ גדולים כדכתיב בו תרמוס כל חיתו יערי
והקשו עליו דהא איכא לכל החיה הרומשת על הארץ ואחריו כפ"ד
מית' דכנס מיידי והנחם שרץ וכן בארץ וז"ל דהוא כדכרבו של אדם
כתיב ובפי אותה השפה שעריון לא נתקלקל הנחם ולא כמו שהיה בשע'
שנכתב בהכות דבינו . כג"ל . ולפי' ר' מנחם ז"ל לא קשיא דהוא
דכתיב דבי כרבה ורבותיו ויש מתרגמים דהא לאו שכלל' הוא שאין לוקין
עליו ולא נהירא לפי מה שפרשנו במקומו על פלוגתא דאביי ורבא כג'
וחזקין דבין דכבר הוהירו עליהם כפרט כי כיוצא ועבדיה לאו כללי
לוקין עליו והנכון בזה מה שכתבו בתוספת' בשם הרב יעקב מאורליינס
דהוא קרא כריותות מפרש ליה בהירא בשמנה שרנים הטמאים דוקא
מדכתיב ביה אשר הכדלתי לכם לטמא כמובדלים לך הכתוב מדבר :
א"ר ביבי בר אביי האי מלך דשתי בקרנא דלחמא וכו' מפורש במהדורא
קמא פ' רבינו מנחם הלוי ז"ל בזה ונראה ממנו דס"ל שזה חסור תורה אכל
כל המפרשים ז"ל כתבו שאינו אלא מדברין וקרא אסמכתא בעלמ' כלידך
דלמור שרץ הארץ ואחת משום כוית ככלה וסדר לה כמ"ד תוס' דליטור
ככלה חל על איסור טומאה וז"ל בתוספתא למה לי אחד חי ואפילו כולם
מרוסקין כמי כיון שיש בהם כוית חייב עליו חמש משום אכילת נבלה
וסתם אכילה כמי' ותיירו משום דככולה חמש לאוין של שרץ הארץ לא
כתיב בהן לאוין אכילה לחייב עליהם כוית כשאין שם כוית שמה להבי
נקטו א"י חי ומורי הרא"ה ז"ל היה חומר בשם אחיו ה"ד פנחס הלוי ז"ל
דלכיה נקט וא' חי לאשמועינן דאפ"ה לא לקי אלא שם דס"ד דלחייב
חד סרי חמש משום חד חי וחמש משום אכילת כוית נבלה שני פעמים
ועוד דא"ה כה"ה ל' חיתמר אינו לוקה אלא שם דליטור דלוקה שם דמנין שם
גופייה אלא לאשמועינן כהדאי דאביי דלעיל : ור"פ הא כדבריו
הא כושרי . פי' ורבותא דאפילו לאו בעיקר דינא אלא רבותא לאשכוחי
נמלים גדולים כולי האי ולא נקט שם כנמלה אותה חמה מא' דלא שכיחא
נמלה גדולה כוית : וז' דרין הוא חומר ואכלו בשערך . פי' ומופנה
לג"ס ופי' רש"י ז"ל דדרשין הכי קרא לא תוכל לאכול טבל בעור שיש בו
מעשר שני שנאמר בו בשערך פי' לפירוש דכל ג"ס הוא לית את האמור
של זה כזה והוא כאלו כתיב כן מרי בשערך חד לחייב חלקות על האוכלו
בגבולין מעשר שני בלא סדיון כדלקמן וחד להביא טבל של מעשר עני הא
דחמין מר סכר לא נחשו עמי הארץ על מעשר עני איכא דקשיא ליה
מאי דאחריון במשכת סוטה ששלח ר' יוחנן בכל גבול ישראל ומלא שלא
היו מפרשין לא תרומה גדולה בלבד . ויש מתרגמים דהא פליגי אהדדי .
והנכון דהתם לא קאמר אלא שלא היו ודיוין להפריש בחכמים לא תרומה
גדולה בלבד אלא במעשר עני לא היו מפרשין כל כך בודיות אכל מ"מ לא
היו חסורין בו כמו במעשר ראשון ומעשר שני :

רפ"ע"א כיון
דמונטיה הוא . פי' דאפילו מעשר עני גמור
ודאי אין בו איסור לזרים אלא מזה כתיבה בלב'
ולפיכך בשל דמאי אמר שפרש' ויעבדנו לענמו דכיון דספ' חמון בעלמא
הוא המוניח מחירו עליו הריש' וכדפי' רש"י ז"ל : **ורבנן** ברית
כשמה חשיבה וכבר כתבתי בספ' גיד הנשה לענין מה שחמון שם דכריה
לא טבלה דברית כשמה היא בין לשנין חלקות ובין לענין בטול כל שיש בה
שלושה דברים האחד שיש דבר שיש בעצמו רוח חיים והשני שהוא חסור
מתלת כרייתו כגון שרץ וכיוצא בו ולאמרי' ככלה וטריפה וכיוצא בו ודבר
שכולו גוף מחובר ושאלו נחתך אין שמו עליו לאמרי' חלב שאינו במקום

אחד גוף חסור ואפילו חלקת ממנו נקרא חלב כמו שפירש' ר"י ז"ל וכו'
בגיד הנשה אכל כוית אפילו של עוף טמא לא חשיבה כריה דבי מעורה
כיה פירש'א בעלמא הוא וכי הויא כריה לנפשי' אין בה רוח חיים :
רבי שמעון אומר כל שיהו נחכות ולא חמרו כוית אלא לענין קרבן .
פירשו בה דגמרא גמיר לה ורבינו מנחם ז"ל נתן טעם דלמלקין כיון דאכל
במיו' לחשיבה לחומר איסור להתחייב בכל שהוא אכל קרבן שהוא על
אכילת שוגג כיו כוית לחשיבות : **הא** דקתני קדשי קדשים דכתיב
כיה בחגר חוהל מוע' יאכלוה דהיינו חגר המשכן נקט קלעים ודכותה
כמקדש עורה וגבי קדשים קלים דכתיב כיה במקום אשר יבחר דהיינו
מקדש וירושלים נקט חוץ לחומה וכדפי' רש"י ז"ל : **וז'** דכרי ר"ע
סמימיתא וכו' ואקשינן וימא' זו דכרי ר' שמעון ואיכא דגרסי וימא' זו
דכרי ר' שמעון סמימיתא : ולתירויהו נוסחי ה"פ דאין ס"ד דכרי ר' ע
סמימיתא דקאמר היינו משום כלל דאחריון דכולהו אשכח דמית' ליכא
דר"ע ולא דשמי' דאיידי כהדיו בה ולכיה פרכיון דהוא ל' לחומר זו
דכרי ר' שמעון סמימיתא כלומר דאשכח דמית הכי כהדיו וכדאחריון
על כמה סמית' זו דכרי פלוני ואי בעי' לומר זו דכרי ר' שמעון סמימיתא
כלומר שנסתמה משנה זו לדעתו דאחריון כמ' מגילה ודוכתי אחריון
ופרכין הא קמ"ל דר"ע כר"ס סבירא ליה נראה מפי' רש"י ז"ל דהכי
קאמר דניחא ליה לדר' יוחנן לאשמועינן הכא דכולהו סמית' כר"ע .
ואין הלשון משמע כן אלא ה"פ הא קמ"ל ר' יוחנן דקף ר"ע מני הכי
כהדיו כהא כר' שמעון ואפ"ה דלא שמועין ליה בתנאי' איתניא הכי כסוס
בריות' והא דכתיב מאי ר' ר"ס ואחריון נמי להדיו ר"ע כר' ס"ס : עד
דפרכין כהדיו לימא ר' ר"ס ואחריון נמי להדיו ר"ע כר' ס"ס :
הא לא בא הכתוב וכו' פ"ה מזה היא בתורה דכל שאינו נריך לענינו
תכנה לענין אחר הדומה לו וה"ל תכנה לענין הכתובים נקטן להם גבול
לאכילה קריא ככור' כמקור שנתן למעש' שני גבול חומ' : **וגרבותיה** זו
חורה ושלמים . פי' דסתמן בתורת דבנה שאין בהם חחריו' . ונדרין
זו עולה . ססתמה באחריות וכדאחריון בזכחים לכפר עליו אטעניס
אכתיב : **הא** לא בא הכתוב אלא לאכול חורה ושלמים לפני זריק'
דמים שהוא לוקה . פי' דבר מהאי קרא ידעינן דזריק' דם הוא גבול
התורם כדכתיב ודם זבחיך יספך על המזבח והדר והבשר תאכל וימיה
אין זה אלא עשה שאין לוקין עליו להכי משמעלן דיימורא דלידך קרא
למת לאו כזה : בקדך ולחנך זו חטאת ואשם . פי' רש"י ז"ל שאין להם
שום זכר אחר כפסוק הזה וכיון דכן מסתמא הא קלי עליה ולאחריון
גבי כבורות שכל ללמדנו כאן דור לוקה משום דבר וזה איך כיה עשה
ובפרש' ה"ל לך ולא לזרים ולאוי' כהא מכלל עשה עשה ובחטאת ואשם
כתיב בחגר חוהל מוע' יאכלוה פי' בחגר חוהל מוע' ולא חוהל לו . וגבי
עולה ריח ניחוח לה' לה' ולא להדיוט :

ע"ב דילדה
חיותיה כר' שמעון תלד . פי' רש"י ז"ל אשה
המתפללת לה' על בן כר"ס . וק' לרבינו מנחם
ז"ל מאי חיותיה לכך פי' המתפללת על חוץ שתלד בן ותפלל שיהא כרבי
שמעון ולא גרסינן ואי לא תלד תלד כי הרבהים למטה מר"ס שטוב להם
להויד : **אדרבה** מעשר חמור שהוא חסור לאוין כדכתיב לא
אכילתי באוני ממנו . וא"ת וזה כבורים נמי חסורים לאוין כדאיתא
בב"מ ובפ' הערל . וי"ל דהוא לרבינן אכל הכא כר' שמעון קיימין
ור' שמעון סכר מותר' לאוין בלא תא' כר' הערל (דף ע"ב) : **ובאי** חומת'
דחורה ושלמים שכן טענין תמן דמים ואחריון לגבי מזה פי' מה שאין
כן במעשר ואפ"ה דלא שייקא ביה פרכין מניה והכין אורחא דלמורא .
אדרבה מעשר חמור שטען גורה פי' כפדיונו מה שאין כן בחור' ושלמים
שאפילו כשנפסלן פהול הנוף שיש להם פדיון לא הוצרך הכתוב כפדיונו
שיהא טעון גורה : **אדרבה** חטאת ואשם חמורי שכן מכפרין פי'
מה שאין כן בעולה שכלה כדכר' ואפ"ה דכתיב בה ודלנה לו לכפר עליו
ואחריון כפסרי שקבפרת על עשה ועל לא תפשה מ"מ אינם באים לכפר
על דבר ידוע אלא שהכתוב מבטיח שיכפר לו בדרך זה על עשה ועל לא
תפשה וכן מה שחמרו כהגדה שמכפרת על ההוריה הלב על הדרך הזו
הוא : **ובולדו** חמור משולה . פי' וכולהו חידך דליכא לחומר
בהן דמכפרין כגון עולה חודה ושלמים וככור' חמורי משולה שכן יש
להם שתי אכילות מה שאין כן בעולה שאין בו אלא אכילת מזהב וא"ת וזה
ודאי חומרה היא בעולה וכדאחריון לעיל שכן כללי וכן כמתי דוכתי .
וי"ל דהשתא מתורת טעמא פרכין לומר דככולהו איני חי טפי לת
גבול בקלעים או חומה או זריקת דמים טפי משולה דמילי דאית ביה
אכיל' אדם חוי לחיותי הני גבולים וכדאחריון לקמן כל היכא דחויא לבנים
קרינא ביה דלא חויא חוץ לקלעים : **וארא** האי דקאמר רבא דילדה
אחיה כר' ס' תלד כלות' מה ענין להתקלם בו כבא' כיון דמילי' משכשת
במקומו' אחרים היה לנו לומר כן יותר ופרקינן דהיינו קלושה דלמאי
דסכירה ליה למיעב' הכי דרשי' ולא חשיב ליה הכי פרכי' ידע ספיר למידרש
קרא מפורש מסופיה לריש' דכלהו הכי לא קיימי לי' כל הכי דרשי' וכדפי'

חרושי מכות להרשב"א ז"ל פרק הרוקין

נ

ולמדנו מכלל קדשי קדשים שיכל חזן למחיתו חזן לקליטו ועוד שהיה
לחזן בשעת שחיטת אמו . ודקדק עליו ר' מאיר ז"ל דהא לפניו מן
החומה איכא מחיתו ואפי' הסור למיכל התם קדשי קדשים ופי' הוא
ז"ל הכי דייקין דלישאל דוכסר בשדה משמץ כל שיכל חזן למחיתו שיכל
למקום שהוא חללו בשדה וכסר שיכל לשדה שרפה לא תכלו . ע"כ .
ויפה דקדק ז"ל אבל לפי דעתו לזה עמנו נמכוון רש"י ז"ל בלשונו כי
לפי שהשדה חזן לו מחיתו קדש הכתוב כל שיכל חזן למחיתו כחלו וכל
לשדה :

ע"ב הני מילי

היכל דקודש פסולו חזן פי' גנון כותר דכתי'
בקהל גופיה ושרפת את הגוף בשם לא יחבל
מהאי קרא קאמר . פי' דלח נחית דבא למימני
אלא לאוי דנפקי לר"ש מקרא דלא תוכל דאפי' דמתניתא גופי' שמעינן
ליה אשמועינן רבא במאי דקאמר לוקה חמס דר' ללוקי מייתי ליה ולא
לאיסורא דקדש ד' כדאשכחן בכמה מתניתא דספרי דקי' רב . כנ"ל .
בתיב רבא פי' ומותבי מניה לרב ולא אמרינן דרב תנא הוא ופליגי
בדאמרינן בכמה דוכתי' משום דהא מתניתא בתורה כהניס דהיו ספרי
דבי רבי וטובא איכא התם . דכותה דהא חלל דרבא נקט דהא מתייבא
דמרגלא בפומיה טפי : ולא דהא חלל עשה עשה תלפון הבריתא
עלמא הוא והיינו דמותר רבא מניה וכן היא בספרי וכדכתיבנא :

א"ר אלעזר א"ר הושעיא כבורים הנחה לפני ה' מעבדת בן . פי'
שלא להתייר אבילותם לכהניס . קריאה פ' כבורים אינה מעבדת בהם
פי' אלב מנהי איכא שלא לאכלס חלל לאחר קריאה וכדאמרינן לקמן כהי
דעובדא ליכא מנהי מני לכה : ופי' א"ר חלעור הכי והאמר ר' אל'
א"ר הושעיא השרים כבורים קודם החג ועבר עליהם החג וירקבו . פי'
משום דקי' למעשרת עד החג מביא וקורא לפי שהוא זמן שמחה ובתיב
במקרא כבורים ושחתם בכל הטוב מהחג ועד חגובה מביא ואינו קורא
וכיון דבגדן קודם לחג גרמו לקריאה וחלה עליהם חובת החג וכשעבר
עליהם החג לדחו מקריאה . וכבר כתבתי בפר' הספינה ופי' הגזקין
דעת רבינו חיים כהן ז"ל שכתוספות דקוקא כשגדן על דעת להביאם
קודם לחג שאז נראה לקריאה אבל אם השרים על דעת להביאם לאחר
החג לא ירקבו חלל מביא ואינו קורא בדיון לאחר החג . שלא חלה
עליהן חובת קריאה ודכותה הא דאמרינן התם בגדן ושגדן ביד שליח ומת
שליח בדרך מביא ואינו קורא ופרישנא טעמא משום דפעינן לקוח דהיינו
בגירה והכאה כדא' הא לא הכי מביא וקורא ואמתי אדרבה כיון שגדן
הוא עמנו גרמו לקריאה וכשגדן ביד שליח גרמו מקריאה דשליח אינו
קורא והוא לן למימר דאפילו לא מת שליח וירקבו לא טעמא דמילתא לפי
שכשגדן היא דעתו לשגדן ביד שליח דבגדן הוא עלמא משמע . והכי
רמיה מהירושלמי שאמרו שם ריש לקיש בשם ר' הושעיא שנקטס לשחם
ביר אחר אלב לקטס להוליכום הוא לא ישלחם ביד אחר שכל הבכורים
שגדלו למימר בקריאה אינם יתירם חלל בקריאה . א"ר מנחם זע"א
דלא אחר ר' יוסי דהא מילתא אחר דכותא דאמר ר' זעירא לרב אטי גרירת
כד איתמרת דהא דר' הושעיא א"ר יוסי בר חיננא מתניתא פליגא מפרש
בכורים ומכר שדהו מביא ואינו קורא פי' א"ר ע' שגדחו מקריאה ואמרי'
קיימינא שגדן דעתו למכור בשעה ראשונה והא טעינן יבש המעיין
ונקבן האילן מביא ואינו קורא כשיבש השעה ראשונה . ע"כ הירושלמי
והוא כמו שאמרו בדר' יורא בלומר דשמי התם דלא חזו לקריאה . וכבר
שארנו ראוי ל' ייה שבי' מעבד' בלומר דההיא דר' יורא לא שבי' גלחו'
היא אלב בג' יתורא וכדמיתנין לה בכח דוכתי אחרוני : רא"ר יורא
וכ' עיקרה במס' מנחות (דף קי"ב) וכבר פירשתי במקומות הרבה :
קשיא קריאה אקריאה קשיא הנחה הנחה . פי' דבאידך ברייתא לא
בעי הנחה לפני מנחה חלל משיירא פני הבית וקאמר דקריאה מעבדא .
וערקין קריאה אקריאה ל"ק הא ר"ש והא רבנן . פי' דברייתא דאמר
קריאה מעבדא ר"ש דלעיל דאוקימנא מתני' בתיב ואל' דלפוס פירושא
דייקא דפרישנא לעיל לר' עקיבא נמי היא שנויה דברייתא נקטינן רבי
שמעון דידיעה מתניתיה טפי כדפרישית לעיל וקמיינא דאמרה דקריאה
לא מעבדא רבנן דפליגי עליה דר' עקיבא לן דפליגי ואל' דלכתי לא
מנינן לה הא לקמן היא בשם ר' יוסי דברייתא : הגהה ר' אהנה לא
קשיא הא' ר' יהודה הא רבנן . פי' דברייתא דאמרה הנחה לא מעבדא ר'
יהודה דאמר הכי לקמן בסמוך וקמיינא רבנן דפליגי עליה . ופי' א"ר
הא דברייתא רישא דקריאה וסופה דהנחה ר' יהודה היא וי' דאפי' נתיב
הכי לא קשיא דס' בהנחה כר' יהודה ובקריאה כר' שמעון וניהי אפסא
לומר דקיש ליה דר' יהודה סבר כר' בקריאה אור"ט סבר כרבי
יהודה בהנחה : טאי' ר' דמנחם ר' אומר והנחתו לפני ה' חלוק'
זו תנופה . פי' דדרוש והנחתם לשון הנחה לכאן ולכאן משאן ולא נחם
אלהים . ופי' והא היא והנחתו לבתר קריאה כתיב ומנופה היא קודם
קריאה כמו שפירשתי במקומו . וי' דאין מקדים ומאחר בתורה וכבר
הנחתו לפני ה' קאמר קדש : כשהוא אומר והנחתו הרי הנחה אומר .
פי'

רש"י ז"ל לכך נתחכם יפה למידרשה מסורס : ובי' מזהירין מן
הדיון . פי' הכי מייית ליה לכל הכי דרשי לומר שוקין עליהם דהא
כיון דמק' קא מייית ליה חזן מזהירין מן הדיון ואלו לא כתיבי בדריא
לא היו לוקין עליהן דהא אפילו למ' עושין מן הדיון חזן מזהירין מן
הדיון פי' רש"י ז"ל דהא ר' ינחק ס"ל דעושין מן הדיון גבי אחותו בת
אביה ובת אמו שהיא בכרת ואל' דלית ליה שום ויתורא להכי ואפי' ה'
בעי ויתורא לאזהרה דידה מיתורא דאחותה היא ולא דק בה מר' ז"ל
לפוס סוגיין דלעיל דאמר תלמודא דר' ינחק גמר עונש מאזהרה לא ה"ס
דבימות איתא דאפילו למ' עושין מן הדיון ולא בעי שום ויתורא ושום
ילפוטא לעונש כרת באחותו בעי ויתורא באחותה היא לאזהרה :

איסורא בעלמא פי' דלא מייית ליה בק' לגלוקות לא לאסור לא תעשה
בלא תלקו ולוקה דקאמר שוקה בעונש לאו וכדאמרינן התם ויקה כחמסר
וביתיר . ונרבינן והא אחר רבא זר שאל עולה וכו' לוקה חמס פירש
ומסתמא חזן דרבו של אמורא בסתום חלל לפרש ולוקה חמס קאמר דלא
איסורי הא שמעינן ליה מתניתא ופרקי' דאיהו נמי איסורי קאמר
וגובה דמתני' קת' ופרכינן והא אן תנן חלו הן הלוקין פי' ומתי קריאת
בכורים דאוקימנא כר' רש"י ז"ל דתפכורים בלחו מקשינן חלל לא
שמינין להאי אף בשחור . ויש פירש דהכא אף מקדשי קדשי פרכינן
דאלו קרא דוכסר בשדה טרפה לאו שכללות הוא ואין לוקין עליו ומיהו
עדיין אטו פרכינן למיך ראשון למאי דסבירא לן לעיל לר' איסורי
בעלמא קמי' חלל קרא יתירא הוא ופי' דלעולם תלקות מתא מייית לה
ר"ש דסתם מתני' כותיה והכא קרא יתירא הוא דמכדי כתיב לעיל
מיהו קרא לא תוכל לאכול בשעריך קרא אחרוני דפרט כל הכי דכתיב
והנחתם שמה עלותיכם ונחיתכם ושלחיתכם וכו' מהדר ומפרט כל הכי
באידך קרא דלא תוכל דכתיב למי ל' לומר לא תוכל לאכלס חלל ודאי
לכתי פרישנא למי ל' לומר לא לכל חד וחד . פי' רש"י ז"ל דהוי כאלו כתיב
בכל חד כדפריש' ר' שמעון ופי' דילמא כדפריש' כוליה למלקי עליהו
בחק לחומה דאי כתיב לא תוכל לאכלס הוי לאו שכללות . י"ל דהא
ליתא דכיון דפרטי פתניה לעיל מניה לא חשיב לאו שכללות ואלו (כולם)
אלב חד וחד קאי והקסר רש"י ז"ל מנלל למדרש מהא כל הכי איסורא נתיב
דכתיב לא נפרטו חלל לענין גבול דקודם וריקת דמים שיהא בלאו בכל
חד וחד חללו בר מבכורים דלא שייך ביה וריקת דמים דנדרשוי לענין
דקריאה מעבדת בן . ומיך דאין פ"כ ולא מיייתין ר"ש תלקות חלל
לכבורים וכדקמי' חלל הן הלוקין וקדשי קדשים מן ובשר בשדה נפקא .
ואינו מחזור דודאי למאי דפרקי' השתא לרבא לוקה חמס לר"ש . לוקה
חמס קאמ' ככולהו וסבדן דכיון דכל הכי פרטי הא איתקש לעיל מש' דהא
איסורא במפרט חד מתייבא סגי וליקף חכריה מיני' לא כל חד וחד מפרטי
מכרי לנפשיה וליפנין חכריה מניה וכן פירש בתוספות :

ר' יוחנן ע"א גופא

אמר רבא זר שאל עולה לפני וריקה חזן
לחומה לר"ש לוקה חמס . פי' חמס לא חזן
האמרינן לעיל דברייתא דר"ש משום אובל קדשים חזן לחומה ואובל
חטאת ואשם חזן לקליטו דליק עולה מניהו ומשום אובל קדשים קלים
לפני וריקת דמים ומשום אובל עולה אפילו לפני וריקה ואפילו לפני
מן הקליטו ופרקי' בנח' וליקין נמי משום וזר לא יאכל כי קדש הם . ולא
גרסינן משום וכל זר לא יאכל קדש דהא בתרומה בלחו' כתיב בפ' הערל
(דף ט') . אלב חזן לא יאכל כי קדש הם דכתיב גבי מלואים שהוא קדש
קדשים אייתר כי קדש הם ללח' על כל שהם קדש קדשים שהם בלאו זה
והיינו דפרקינן ה"ה היכא דחזו לכהניס בפנים והיינו מלואים שהם
חטאת ואשם וכתיב בהו וכללו אותם אשר כוסר בהם . ואיכא דקשיא
להם היאך לוקין על לאו זה דהא לאו שכללות הוא ומתירא דהכא לילקין
באיסורא פרכינן . ואחרים תירט דכל היכא דכפרטי לאו באנפי נפשי'
כי כילינא נמי כחאן דכתיב בכל חד וחד קאי ולוקין עליו לרבא דאמר
לגבי ז' וחרזן ואחר התם דלוקה משום מכל אשר יעשה מגופן היין ויבא
לרבא פרכינן וזה ויתר ככין דלמאי דאסיקנא לעיל לרבא לוקה חמס חמס
קאמר כי פרכינן לא פרכינן ליה חלל מידי דחזן למלקי עליה ח"כ בלמו'
מניה דוכסר בשדה טרפה דפרכינן מניה לא הוי לאו שכללות מטעמא
דכתיבנא . ופי' ויהא פרכינן וליקין משום דר' אלעזר והכא איתמר
בפ' כל שעה (דף כד) דהוי לאו שכללות דכתיבנא בפרקן דלעיל .
וי' דהכי מקמי דתיקוין לן דאיכא לאו בפיוול חלל בתר דאיתקוין
מניה לאו בפיוול מג' ש' דשון עון מותר כד יא' פיוול ללח' על השאר
שהם בלא וריה כמותי : ודיליקי נמי משום ובשר בשדה טרפה .
פי' רש"י ז"ל דדייק בשדה דהוא ליפנא ויקרא בשדה שאין בו מחיבות

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקח

במה חזינו דהא פתח ביה על ידי מה הגד דאחריון לא רלי מעשר כרמי
 בכורים ולא רלי פבורים כרמי מעשר הגד הזה שבהן שטעונין הבאת
 מקום וטעונין בית אף חזי אכיל מעשר סהול טעון כחלת מקום סיבה
 טעון בית וא"ע ג' דככל דכחלת היקף עדיף מן הגד הזה שאין חזינון על
 הקסם אלא הכי קאמרין דכיון דפתח במה חזינו דלסימחא ודאחר בשו
 למילפא דהיקס נמי דליליף : ויבאי קסבר חי קסב וכו' כלומר הא' חזנא
 דפשיטא ליה חזנא דכבוד טעון בית ובמעשר לא פשיטא ליה עד דבני
 קדושה ראשונה היו סה לשעשה וקדשה לעמי אפילו בכבוד נמי וחי קסבר לא
 קדש לעמי והבא בכבוד שגור דמו וכו' : וי"ע : לעולם קסבר לא
 קדשה לעמי והבא וכו' וכו' חזיין אף לקדשה שניה דשורא קרי קדושה
 ראשונה דנקט לישנא קיליא וכך פירסא לפי גרסא זו : דחי קסב קדושה
 ראשונה קדש : עמי לבא וכו' לאחר החרבן ולשנ' חייב במעשר מן הכתר ג'ם
 בזמן הזה : אלא לא בכור נמי יקרב לבתולה בזמן הזה ויחלל דהא אחריון
 במה' מנהל' שבושות דלת ד' קדושה ראשונה קדשה לעמי' לבא מקריבין
 אע"פ שאין בית ואוכלים קדשים קלים אע"פ שאין קלעים וחי קסבר לא
 קדשה לעמי' לבא אפילו בכור שורא דומיא דמעשר מיכש ליה וטעון בכור
 שגור' דמו קודם החרבן וחרב' הכי ועדיין פשו קיים אס יכול לחללו חס
 לאו וכו' הכי דמיכשין לן לטעין אכילת מעשר דמאי שאל הא מהא
 ואחר דבינא לעולם קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעשה ולא קדשה לעמי'
 לבא וטעמא דפשיטא ליה בכבוד דטעון בית טפי ממעשר מא' דאחיקוס
 בשור' דלמו וכדמפרש ואולי : ולפי' זה וגרסא זו ה' הבא בכבוד שגור'
 דמו קודם החרבן וחרב' הכי ועדיין פשו קיים דמקריבין בכור למעשר
 וכו' : ולא גרסינן ועדיין פשו קיים כדגרסי' בקלת נוסחי דהא מעיקר'
 נמי כי פרכין דחי קסבר לא קדשה לעמי' לבא בכור נמי מיכש בכבוד
 שגור' דמו וחרב' הכי ועדיין פשו קיים הוא אחריון דמיכש' ולהאי
 פירוש לא מחדתינן השתא כהא מיד' אלא דמפרש לן רבינא דשמיחא דלא
 מיכש מאס דמקריבין בשור' דלמו ואורחא דתלמודא דעבי' הכי בקלת
 דוכתי דמאי דהוה בעיקר בעיא בפתח דמדבר ליה כדריא בלחוקותיה
 לאוסופי ענה מלי דעבי' למדותי טפי וזכרתי' בפ' האשה שנאמר חלה
 בפסיקא דמעלין לכהונה על פי עד א' וכדמתיבא התם בס' ד' : והשתא
 דאחריון להכי פי' כי גרסי' אית לן לפרושא בדאחריון וקשו על גרסא זו
 הוכי אסיק רבינא דקסבר הא חזנא לא קדשה לעמי' לבא דהא ר' יוסי
 קפני לא וליחא סבירא ליה בסדר עולם ומייתניא ליה בפ' הערל דקסבר
 קדושה ראשונה ושנייה יש להם ושלשית אין להם ומוסד דקסבר קדושה
 שורא מיהת קדשה לעמי' לבא וליכא למחוי' דהאיא והתם דסבר קדשה
 לעמי' מיירי לטעין קדושת הארץ לתרומות ומעשרות והבא דמיירי לטעין
 קדושת הבית לא קדשה לעמי' לבא כי תשכחו בה פריטים חללוהו דהא
 ליהא לפוס ההוא דמ' מנהל' ושבוש' דמית' לעיל דלמ' ד' קדשה לעמי'
 לבא מקריבין אע"פ שאין בית ואוכלים קדשים קלים אע"פ שאין חומה
 לבך נחלי מהך גרסי הכי חי קסבר קדשה לעמי' לבא אפילו בכור
 נמי וחי קסבר לא קדשה לעמי' לבא אפילו מעשר נמי לא חזר רבינא
 לשולם קדשה לעמי' לבא והבא בכבוד שגור' דמו וחרב' הכי ועדיין פשו
 קיים עסקינן דתקשינן בשור' דלמו וכו' פירושא כדור דה"ק חי קסבר
 קדשה לעמי' לבא אפילו בכור נמי יקרב לאחר החרבן ויחלל דהא לדודיה
 מקריבין אע"פ שאין בית וחי קסבר לא קדשה מא' פשיטא ליה דכבוד לא
 יקרב בזמן הזה דהא בטלה קדושת הארץ והשר אפילו מעשר נמי תפסוט
 ליה דלא ניכול דהא בעינן לפי' א' אלהיך תחלילנו ויכא דאע"פ דלמ' ד'
 לא קדשה לעמי' לבא אין המעשר אלא מדרבנן מ"מ כל דתקון כעין
 דאורייתא תקון ויוד דאפילו במעשר דאורייתא נאמכת לה כפירות שהיו
 לו טבולות קודם החרבן : ופירין רבינא לשולם ס"ל קדשה לעמי' לבא
 דשלשית אין להם והבא בכבוד שגור' דמו קודם החרבן עסקינן דלודיה
 הוא דאחיקוס מעשר דשעשה לא בשו הקרבה אלא דקיימי לאכילה א' היה
 סס בית וכבוד פשיטא לן דלא מיתאכיל מאס דהא אחיקוס בשור' דלמו
 ובין דדמו קרב למזבח אף בשור בשי מזבח וכמעשר דליכא למיתר הכי
 הוה מספ' ליה וסוף סוף חיימי ליה בהיקסא דאחיקוס מעשר לבכ' כיוולא
 בו מה בכור חי' נאכל אלא בזמן שיש מזבח אוכל סס אף מעשר כן ואל
 דאחר' במה' מגילה דמקריבין אע"פ שאין בית ואוכלין אע"פ שאין
 חומה מ' מזבח כשי שאף בכור זה שאחריון נאכל סס ולא כשי מזב' ראשון
 וגרסא זו רואה להתפרש יותר אלא דמ' הספינה הכי עדיף לן למיתר
 הספריים וגורסין בגרסתא של רש"י ז"ל כאן :

ע"כ תנינא

חדא ויחנא מעשר שני והקדש פלג נכדו : פיר'
 שלקס' ד' דרישא וסיפא דריווייה כחולא מעש' שני
 טהור בלא פדיון חוץ לירושלים : א"ר יוסי' ב' דתנינא סיפא במעש'
 שני טהור וכו' וירושא במעשר שני טהור וגרסא טהור ואכיל ליה בירושלים
 פי' במעשר שני טהור או גברא טהור והמעשר טהור ואכיל ליה בירושלים
 עגמה קודם פדיון דהוא אשירי כחילה אף בירושלים בטוה' וכדמפרש
 וחול

פי' חכמה אין בהנהגה אלא תקרא אחד ובין שאל שנה עליו אינו מעכב
 וא"ת ונת' ד' קריאה מעכבת הא לא שנה עליו הכתוב : דתורנו בתוס'
 דהא כתיב וענית ואמרת והוא וענית לטון קריאה בלשון הקדש וככל
 מקום כפי' מדכתיב וענו הלויים : ובמדרש אחרו וענית כגון כמו ותען
 להם תרים : ובין דכן כי חזר קרא וענית ואמר כן ואמרת הוה ליה שנה
 עליו הכתוב לעכב ואידך סבר כי וענית ואמרת כולה חדא חשיבה :
 ובאין תנא דפליג עליה דר' יהודה רחב' דתני' ולקח הכהן הטבא מידך
 למד על בכורים שטעונין מנופה דכרי ר' אליעזר כן יעקב ואחריון מ"ט
 דראב"י כלומר מהיכן משמע ליה שלום הכתוב הוה על זה : אתיא יד
 יד משלמים וכו' פי' ובין דיליף מנופה מהכא מכלל דוהנחתו לדודיה
 היינו הכהן תחם וכתיב נמי והניחו הרי שנה הכתוב בהנהגה לעכב
 וחלוק למידך דהא בסוגיין משמע דכין לר' יוסי' וכן לרסנן דהיינו ר' איעזר
 כן יעקב אין לנו אלא מנופה אחת וחלוק בספרא דתניא טיב שמי תפוסות
 וכן כתב רש"י ז"ל בס' המורה וכן כתבו בספר המגות והיא דסבירא
 מני' : וי"ל דר' יהודה חזי ליה נמי הא דראב"י דיליף יד יד לתנופה אלא
 דמקריב ליה לתנופה דקודם קריא והנחתו לתנופה דבשר קריא' כפשוטו
 ואין כאן מוקדם ומאוחר וכו' א"כ ניחא נמי דראב"י דריש דריווייה
 ולא שנה הכתוב בהנחת תחם ומגלן דסבר דהנחה מעכבה : וי"ל דכיון
 דנקט רחב' ליתא על הבכורים שטעונין מנופה משמע להו דלח' כאן
 ליתא אחר לתנופה אלא זה ככ"ל לדכרי רש"י ז"ל וספר המגות : אבל
 הרמב"ם ז"ל ובעלי הלכות ז"ל לא כתבו אלא מנופה אחת משמע להו
 להוה דספרא פליגה וליה : דהא כיבד מני' ידו תחת יד כעלים
 וחניף : פי' ואע"פ דכתיב ולקח הכהן אין יד בעלים חטבה דרחמנא עבד
 יד שניהם כיד אח' : כן פירשו בתוס' לפי פשט הכרייתא אבל בירושלמי
 אחרו לענין מנחת סוטה אגיה ידו תחת יד האש' ולא הוה הכהן הוא ומתקן
 בתחת כסמך למטה מידה :

דף יט ע"א בכורים

מקתן כחון ומקתן בפנים שבוין
 חולין ושפטים קדש : אפשר דהא
 אפילו כשהכל כול' אחר וקסבר כמ' ד' בתם' שבת דאיעוד כלי' לאו שמיא
 אינו' שהרי אין לנו לחלק בשני אינו' בלי בין זו לשבת : או אפשר דמיתר'
 סתן בשני כלים ומשום דהפרישן כחלת נקט לטון מקתן : דתניא ר'
 יוסי' חזר שלש דברים : פי' וזה אחד מהם : ר' ישמעאל אומר עד
 וחס' ליתא ליפירוק מה לבכורים טעון קריאה והנהגה אלא ודאי
 סבירא ליה דקריאה לא מעכבא אחר רב' אפי' ונטעמך נהי דקריאה לא
 מעכבא הא מנהא איכא וי"ל ליתא מנהא ולפרך' כלומר דנפרך' מהנהגה
 לעכבא ומקריאה למנהא דהא בהבאת מעשר חיט' אלא כשהא השלישית
 בשעת ישיור כל התעשרות אלא היינו טעמא דלא פריך כלל מקריאה
 משום דאיכא בכורי הגד דלית בהו קריאה לא פסיקא ליה וטובא איכא
 נמי דמיתר' וחיט קורא אלא דנקט גר' דלאו בר קריאה הוא לעולם :
 ובין דאחריון כן להדיא בסוגיא משמע דהבין להכנת דגה חיט' קורא
 והבין אחריון בפ' הספינה בין לר"מ בין לרבנן חד תמוך תרי זמני קורא
 למעוטי גר' דחיט קורא : וכן הוא סגויה במשנת מסכת בכורים גר' מתיא
 ואינו' קורא דחיט יכול לומר אשר נתת לי ס' : אבל בירושלמי אחרו על
 אותה משנה תני בשם ר' יהודה גר' עגמו מתיא וקורא ומה טעם כי אב
 התון גוים נתתיך לשעבר היית אב לאדם ועתיד אב לכל העולם : רבי
 יהושע כן לוי אחר הלכה בר' יהודה הוא עובדא קומי דר' אבהו ואורי
 בר' יהודה : ע"כ : דעת התוספתא וכן דעת הרמב"ן ז"ל ודעת רבותי
 שהלכה כר' יהודה כדעת בירושלמי וכן בלחמ' מהנהגה פשוט בישראל לענין
 תפלה כי שם במשנת מסכ' בכורים שנינו לרבנן וכשהוא מתפלל בבכור
 אומר אלהי אבותיכם וכשתפלל כינו לבין עגמו אומר אלהי אבות ישראל
 והנהגה שהוה מתפלל לשולם אלהי אבותינו וכישראל גמור וזו ודאי בר'
 יהודה שכל כן הוגרכו בירושלמי לומר הלכה כר' יהודה ואורי ר' אבהו כן
 דאלו לענין מקרא בכורים לא הוה הוראה בימיו' אבהו : ולפי' י' ש' לנו
 לומר דת' דין לא פליג אפסאק דירושלמי וסוגיין דהבא ודפ' הספינה
 (דף פא) אליבא דר"מ ורבנן דהתם דוקא וכן סוגיין דהבא לר' יוסי' ולר'
 ישמעאל דקים לן דכולהו סבירו להו ברבנן דמשנת בכורים דליכא דפליג
 עלייהו אלא ר' יהודה לחו' : ומיהו אין הכי נמי סבירא להו בגמ' דין
 להכנתא בר' יהודה בדקסר ר' יהושע כן לוי ואורי ר' אבהו בירושלמי
 דלא לחוקמי פלוגתא כהלכתא בין גמרא דין לגמרא דירושלמי : ואע"פ
 שיות דחוק קת' לסוגיא דהבא וסוגיית דפ' הספינה הכי עדיף לן למיתר
 כדי לקיים התנא הפשוט בישראל בתפלת הגרים וכן בענין כרכת התון
 כהנו לומר שהנחת את אבותינו : וא' ש' ואפילו לרבנן היחך יכולין לומר
 אלהי אבותינו נמי להכריעם אב לגרסי' יח' ויעקב חזי איכא לחומר וכן
 לענין בכורים היחך יכול לקרות דמאי מובד אבי' : וי"ל דקים לן דכולהו
 אבות אחד ניכא ולדאחיק' ככת' דוכתי ואף הם נעשו אב לגרסי' כהנרת'
 אכינו ע"ה : וליהדר' דיעא ותימי כמה הגד : פי' למה הוגדר
 ר' ישמעאל ללמו' מעשר מן בכורים דהא דלא תוכל דהא חזי מיתיי' לה

נא

והוא יבנה פדיון וז' אחר פדיון ומתירין וכדמפרס ואולי . ואחריו ומגל
 דמתי' עליה משום טומאה אי אכיל להו בלא פדיון דמתי' לא בערתי ממנו
 בטמא פי' בידיו מעשר משמע קרא טהור מתורה שנהג בו כהלכותיו
 וכדכתיב ביה לא עברתי ממנו ואלא שכתתי ולא בערתי ל' כליו כלומר
 שלא כנהג ממנו לא באכילה ולא בשתי' וסביב בטומא ודריש ר"ש דלישפא
 דבטמא משמע בין בטומאת הגוף בין טומא' מעשר : וזיכרן מזהר על
 אכילתו וכו' ת"ל לא תוכל ע"כ לשון הכריתות וקאמר תלמודא טומאה
 בהדי' כתיבה וה"פ נהי דמתורה עליו לא בערתי ממנו בטמ' היבא שמעי'
 בקרא טהור מזהר עליו ואפי' בלאו ודקדקני תנא סלוקין עליו דהא אפשר
 דלא מיתסר ביה כלל אלא טהור מתורה שנסמך בו לפנים משורת הדין .
 א"כ אית ביה איסור עשה מן התורה אבל אין בו ל' לקות עליו וקאמר
 איני יודע כלומר איני יודע מקום מהיום שמוזהר עליו בפיר' אלא מ"ש
 דבערין אלו הם דברי ר' שמעון ומקמי' תלמודא דהא טומאת הגוף' לא
 בעי ג"ס דכדכתיב כתיב במעשר כפס אשר תגע בו וטמא עד הערב ולא
 יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים ופ"כ קרא במעשר הוא מדרגת
 ליה ברחיקה וכדכתבן טבל ועלה אוכל במעשר ופרקין דכי אמר ר"ש איני
 יודע על טומאות מעשר ענמו בלב' קאמר : מאי שאלו ש"ת מתי' .
 פי' מדלא נקט לאוכלו ולא כשאר ש"ת מתי' בעי למיכלל בלאן שאלו ל'
 אכילה ומה שחיי : כי ירחק מן המקום ממנו לא . פי' מכלול
 דלשון מן מקום שיהא המקום רחוק מכלול וכוון גופו בפנים לאו רח'
 מכלול הוא : בעי רב פפא קיט ליה בקיט והוא בפנים והמעשר
 בחוץ מהו מי אמרין כיון דבכחו הוא גיטא בכל גופו הוא ואינו נפדה או
 דלמא איני כדון מכלל גופו ואינו חשוב ממנו לאו כמאן דמוכח אחרעא דמי
 ונכד' ולא איפסוטא הכי אבל לקמן באירך שמשמע דבסמוך איפסוטא
 אליבא דר' יוחנן וכדבעינן למימר וזיכר דכות' בתלמודא דכתיבא
 בדוכתי אחריני : א"ר אמי א"ר יוחנן מעשר שני מחימתי חייבין
 עליו משיחא פני החומה . פי' מחימתי חייבין מלקו' על אכילת מ"ש טהור
 חוץ לירושלים משום לא תוכל לאכול בשעריך משיחא פני חומת ירושלים
 וא"ע שלא ככנס יותר אם חור וינא לחוץ ואכלו קוד' פדיון או לוקה עליו
 אבל אם לא ככנס שם כל אינו לוקה עליו ומפרס טמא ואולי דלכא' כתי'
 רחמנא לא תוכל לאכול בשעריך בתר לפני ה' א"יך תאכלנו . ומיהו מלקו'
 הוא אליבא אכל איסור עשה איבא או מדכתי' וזרת הכסף בידך ואכלת או
 משום דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו ולא בחוץ ולא הכא מכלל פשה עשה
 ולשון ר"ב בא בקיור דהא מדקאמר משיחא פני החומה משמע דבדוכתי
 דקמ"ל היינו דסגי' בראיית פני החומה דהיינו כניסתם לירושלים . ולפום
 דהיה דקמיתין רבותא דידיה הוא דלא לחייב בחוץ כי לא עייל לירושלים
 וכדכתיב משמע פשטא דקרא דלא תוכל וכהא הוא דאיתין לאותיבי עליה
 למימרא דאפי' לא ראה פני החומה חייבין עליו והוא ליה לר' לומר אין
 חייבין עליו עד שיראה פני החומה אלא דלא דק . ומשום דקאי אחתי'
 דקני' אלו הן הולקין קאמר מחימתי חייבין עליו ואידי דנקט ל' מחימתי
 נקט לשון משיחא וכלשכחן לשל גבי קריאת בכורים דקאמר בכורים
 מחימתי מותרים לכהנים דאויין לקריאה משיחא עליהם וה"פ דהנהג
 קודמ' לקריאה נקט משיחא ולא דייקין כהאי כדדייקין בפ' השוכר את
 הבעלים דאחריו משיפסוק עד שילקא ויביעי ליה וטעמא משו' דהתם
 איבא למיטעי משום דאיבא תרי פיקוס דשדה ופיקוס דבית אבל באירך
 ל' לא למיטעי : מיתבי' כן שפלת בידו תאכא של טבל . פי' פרי'
 א' של תאכא של טבל ונקט שעלה בידו לומר שהיא תלושה לחסוקי מחובר'
 לזית בה משום טבל ולומר דאחשבה לאכילה ולכא' חייב טבל אפילו בפרי'
 אחד : ואומר תאכא וז' תרומתה בעוקלה מ"ל לפנמה ז"ל לתרומה
 פי' ששים להם מקום דבעינן סיום מקום להפרכת תרומה ומעשרות
 כדתיני האומר תרומ' פרי זה לתוכו מ"ש לתוכו לא אחר כלום עד שיאמר
 לגפוני או לדרומי וכפאן לן מדכתי' בתרומה ראשית דהיינו שהיה שיריה
 ביכרין ואיתקין מעשרות לתרומה בכמה דוכתי . ובתפ' רש"י ז"ל דמתני'
 דהלוקח יין מבין הכמים דלא תנא ביה סיום מקום פליגא וכו' ודאי דלפום
 עטא פליגא טובא דהא במשקא אפי' סיום מקום לא מהני עד שיריה
 לכלי אחר וכדכתבן גבי חבית של יין או של שמן או של טבל וקרא ליה שם
 מפי' לא ישמה משוליה משוליה לא ישמה מפי' משני שמשקא מעורב הוא
 ואלו בההיא דכתיבים קמי' תחל וטעם מיד בלא הפרשה . ויש מתרנים
 דלחפוקיה משום טבל לא בעינן הפרשה ויכול למיטעי מיטע בהפרשה
 לתוכו כל זמן שיסתיר שם שיעור תרומה ומעשרות ולחייב על אכילתו
 משום דז' שאלו תרומה ומעשר הוא דבעינן סיום מקום ולא משמע הכין
 מההיא מתניתא דקמי' לא אחר כלום עד שיחל לגפוני או לדרומי דמתי'
 לא אחר כלום אף לחפוקיה משום טבל דעלה מיתביא התם . והגבון כזה
 בדפריש' על מתניתין דהלוקח יין בכמה דוכתי וכדמשמע בירושלמי
 דההיא דהתם משום דסובר יש בריה דכי מבידר תרומה ומעשר ל' כסוף
 טרונים כאלו כבר הוכרו . אבל לז"ד אין בריה בעינן סיום מקום
 בשאר פירות והפרשה לכלי אחר במשקין וכדכתיבא בתם' חולין בדוכתי
 אחריני בס' וזה דהבא דר' ופי' היא דסבר אין בריה בדפריש' התם

בההיא דהלוקח יין מבין הכמים . ככ"ל : והיא שנת מעשר שני
 בירושלים . פי' מתי' קמי' שהפרי מעשר שני בשנת מ"ש כגון ראשית'
 ושניה או רביעית וחמישי' ולאפוקי שנה שלישי' וששית שמפרישין במקומו
 מ"ש והאכילה תואת היתה בירושלים או שהפרי מעשר שני בשנתה והיה
 זה אפילו בגבולין . אבלה כהן עלמא לוקה א' . פי' משום מ"ר הטבול
 בתרומה מעשר חור שאלכלה לוקה שנים משום תרומ' מעשר דאחריו ומשום'
 תרומה שבעוקה ואלו בתחלת קודם סום הפרשת אבלה בין כהן בין זר
 אינו חייב אלא אחת משום טבל דא"ל דטבלי לתרומה ולתרומה מעשר
 אכלו בגבולין זר לוקה שלש וכהן שנים משו' דאיתקין ביה לאו על אכיל'
 מ"ש בגבולין . וא"ע דלא ראה פני החומה כלל חדא דסתמא קמי' לה
 ועוד דאי לא אחאי בירושלים הא בגבולין משכח ליה דלא מחייב אלא שמים
 ובגון שפדיון לא ראה פני חומה וקמי' לר' יוחנן ופרקי' דההיא דמתניתין
 דדייקין הא בגבולין לוקה שלש מיירי בדעיילי לראות ואפקה לחוץ אלא
 דהדר עיילא ופרקי' אי הכי מאי למימרא דכשלא לרדן א' שחזקין דאפי'
 לא על כלל לירושלים מחייב עלה בגבולין . ופרקי' דהא קמ"ל דא"ל
 דלא על פני החומה אלא כדכתיב בטבלה קודם הפרשה ואפקה בטבלה
 ואפרשה ולא הדר עיילא מחייב עליה משום לא תוכל והא דאפי' עיילא
 בטבלה ראיתי פני חומה משום דקסבר משנות שלא הורמו כמי שהורמו
 דמיון פי' כמי שהורמו דמיון כו' והכוונת דהוי לחומרא דאלו לקולא לא
 אמרין כמי שהורמו דמיה דא"כ אין אדם מחייב לטעם משום טבל וזה
 פשוט . ומתנות שלא הורמו הנזכר כאן משונה מההיא דפד' ש' מוחלין
 (דף קמ"ט) גבי מתנות כהונה דזרוע ולחיים וקריבן דהתם כמי שהורמו
 במקומן יש לומר יותר כמי שהורמו דמיון מהני דהבא דמיידי בפירו' של
 טבל מעורבין דכלא הרמה אין מקומן ניכר וסייון דלא מייית הכא ההיא
 פלוגתא דהתם וההיא דבדקדושין דמיוני' לה' דהתם וזה ברור :
דף כ"א והתניא ר"ש בן יהודה אומר וכו' עד כ"ה אות'
 יפדה ויפאל בירושלים דלמא א"ר
 דעלו פירות בטבלייהו לירושלים מתי' פדיון להו חוץ לירושלים ולא חשיבין
 להו עיולי דהא מעשר טהור שכתב לירושלים' שוב אין לו פדיון א"ע שילא
 לתחום אלאהא הא דכ"ה פליגא לר' יוחנן ולא שני' ר' יוחנן דכ"ה ועבד'
 ככ"ל : אמר ר' אבהו ר' יוחנן דכ"ה פליגא לר' יוחנן דכ"ה ועבד'
 וכו' . פי' דלא דמיה דר' לזכ"ה דאלו דר' מיירי לשני' אכילת מעשר
 ענמו חוץ לירושלים ומדאוריית' כל שכתב המעש' לירושלים' אוסור להוניהו
 לחוץ לאוכלו דמחייב' אוסור' אותו באכילה לחוץ מן המור' וכו' דמחייב'
 היא אפי' בדעל בטבל' מיתסר אבל לאוסורו בפדיון : וזו שקלטוהו מחייב'
 לירושלים אין זו דין התורה אלא מדרבנן דגזרו איסור פדיון אטו איסור
 אכילה וזי' גזר דעל מעשר לירושלים' בעיניה אבל כי לא על אלא בטבליה
 לתגזור ביה רבנן אליבא דכ"ה : דבינא אחר כגון דנקיט ל' בקיטא
 ותפסוט בעיא דרב פפא . יש שפי' דלעולם אפי' לקלוט גזר כשין לאכול
 ואפי' על כטיבליה נמי אין לו פדיון והא דקמי' ב"ה אומר יפדה כשעבדו
 פירות בירושלים בטבלן לא כשכנכו שם כלל אלא דהוה נקיט להו בקיטא
 ואפי' לאחר שהפריס והיה הוא בפנים ומעשר בחוץ ותפסוט בעיא דרב
 פפא דכעיה להא לשל לקולא דהוא בפנים ומעשר בקיטא לחוץ כאלו לא
 ככנס כלל ויש לו פדיון . וכן פי' ר"ח ז"ל . ואינו מחזור דלישפא דעבדו
 בירושלים לא תשמע דהוא פרי דקיטא . והגבון דכ"ה פי' דלעולם לויא'
 הפרש בין מחילה לאכול בין מחילה לקלוט ועיולי בטבלייהו לא חשי' עיולי
 כלל ועייל לא נפרק דמיידי דעלו בטבלייהו אלא הכי תירץ אליבא דר' יוחנן
 להא דדייקין הא בגבולין לוקה שלש דפרכת עליה דאי בדעל לפנים מאי
 למימרא חייבי' בדלא על המעשר בפנים אלא דהוה קאים בפנים והמעשר
 ענמו בחוץ ותפסוט בעיא דרב פפא דלעיל לחומרא ואשמעינן דכי הא
 כמאן דעל בפנים דמי וחייבין עליו אם אכלו בחוץ ותפסוט בעיא דר"פ
 דלעיל לחומרא : מתניתין' הקורא קראה וכו' . כל הכי לאוי דידהו
 מיפרשי בקרא אלא דאשמעינן חירוש מילקו' דידהו דקורא וימני' דמחייב'
 אפי' בהתראה אחת על כל קראה וקראה ושחיי' על הקפה שנים ועל הדין
 חמש ואשמעינן כשריטה דחייב חמש על שריטה אחת בחמשה מתים .
 וחייב על הראש שנים וכו' בתמא מפרש היכן הם הפאות הללו והא דלא
 קמי' וחייב על הזקן חמש בדקמי' וחייב על הראש שנים ככתב ר"מ הלוי
 ז"ל דטעמא משום דבהקפת הראש ויכול להקיף שתיים בבת אחת בשתי
 ידיו ויחמי' שנים אבל לגבי זקן אין יכול להסחי' חמש פאות בבת אחת בשתי
 ידיו והא דכתיבא ששני לדי הזקן וימין ושאל לא יכול להסחי' עונה ביד
 החמישה שהיא בסגור הקרא מוכסו' ש' אינו מוכון לאחרות כלל והא
 דקמי' ר"א אומר אס נטלן רולם כחשת אינו חייב אלא אחת לא כחשת' ומה
 קמי' דהא לא אפשר . וכ"כ דסד אכעטווי בשא לא אמרו דמתי' בשא
 אלא לגבי קראה אבל לגבי זקן דבעינן גלוח נשא לאו גלוח הוא אלא מאי
 כחשת דאמר ר' אליעזר שלא הפסיק ביניהם דקסבר דכיון שלא הפסיק
 ביניהם אפילו כזה אחר זה והתירו בו על כל אחת ואחת אינו חייב אלא
 אחת כדכתיב חמש חשיב ולא מחייב אלא חדא דהא לאו

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקין

הוא . וה' דפליג' אליעזר כנור בין לפני יין בין לפני גלוח וכן
בכלום דהם נמי חד ללו הוא וזה מחייבו רבנן על כל התורה והתורה
כדתנן בספיק דמתני' וכיון דפירשה לפלוגתא דר' אליעזר הבא תו לא
איתגבר למפלגה התם . ולי בעית ליתא מחייב כחית בבת אחת ובהתורה
ח' . וכגון דעבר תער עקום שמכיל את זקנו כולו ונלחו כולו כח' ות"ק
דלא קתי חתם משום דלא מיידי במילתא דלא שכיחא . עפ"ל ז"ל :
גמרא ת"ר לא יקרו קרחה וכו' נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קר' יפי'
ומופנים הם לג"ס דגבי כהנים חסתייה דליבתו' לא יקרו בראש ובישראל
נמי מני למיכת' לא תקראו עינים . ולהכי שני למכת' לא תשימו קרחה
למדרישה בג"ס . ור' מאיר ז"ל כתב דגבי כהנים מני למכת' לא קרחה
בראש ואיתר ליה יקרוהו לג"ס והא דלמירין נאמר כאן קרחה לא לפון
קרחה תתם לא שם קרחה והראשון יותר נכון . ואע"ג דקרחה דרשינן
לחיי' על כל קרחה וקרחה משום דמיתר דגבי בלא יקרוהו חס"ה עבדינן
מני' ג"ס בהדי' חיד' דישאל דלגבי הא בג"ס כל דהוא סגי דגלויי מילתא
בעלמא הוא להטות קרחה וישאל לכהנים ככ"ל : מר' להלן וכו' אף
כאן בראש כבין העינים והא דפער רחמנא בישראל בין עינים ואיגטרך
לג"ס ולא כתב בראשם כדאמר גבי כהנים ככר נתפרס בפ"ק דקדושין
דלטרך ללמד על בין עיני' האומר בפסילין שהוא בראש דומיא דהא
דקרחה ולא בין העינים מתם : דהני' ארבעה וחמשה קרוהו חס"ה .
דאיגטרך קרא לישאל יתירה לחיי' על כל קרחה וקרחה חלמא בזה אחר
זה ובחמשה קרוהו פסילין ואל לר' יתורא שכבר שנה ושלא בעבירה וכן
הוא בכל לאוין שכתורה . ברשת קת ספרים וכן הוא בפירושים לא בזה
אחר זה ובהתורה אחת מחייב והתנן וכו' . ולגרסא זו אחת בפסולת הא
דלמירין והתנן כור שהיה שותה וכו' דהיה בזה אחר זה הוא חל' ברוב
הספרים הישנים גורסין וכן גורס ר"מ הלוי ז"ל ואלא בבת אחת והתור'
אחת יו' מחיי' והתנן וכו' ולפי גרסא זו חין לפרס בבת אח' טעשה במקו'
אחת בפסולת ח' קרחה גדולה כשיעור חמש קדחות דא"כ למה לי למפרך
מתני' דנזיר בלאו דידה' נמי פסילא שז' כחולא אכילה גדולה של חלב
ש"ס כה' ותיס בבת אחת שחינו חייב אלא אחת . אלא כמו שפ' קר' ת
לוי' ז"ל דהא ב' ח' ה"יני בזה אחר זה כלי הפסק בנתיים ומשום דליכ'
הפסק קרי לכו בת אחת . ואשמעין דאפי' היכא דליכא הפסק בנתיים
דסד' כיון דסמכי' וסמיכא לכו התורה דמתני' על כל חדא וחד' קת'
דא ליתא דא נזיר שהיה שותה יין כל היום בלא הפסק משמע דקתי
דלוי' חייב אלא אחת . ואפי' קושיא דשלי' הבא דליכא קרחה יותר
לגרסא זו . וי"ל שאין מותר כל כך דהא איכא לאוקומי לג"ס דלעיל
ויתור כל דהו הוא וליכא לאפלוגי משום הא בינו וכו' נזיר כל כך דהתם
אפי' בהפסק בנתיים אינו חייב אלא אחת והבא לחיי' אכל חדא וחדא אפי'
בלא הפסק בנתיים ופרקינן דמיתרי בדסך חמש אנכשותיו נשא . והיו בת
אחת מתם והא דגריס לעיל בבת אח' ולא גריס בזה אחר זה אי משום
דלישאל זה אחר זה הוה משמע אפי' בהפסק ואי משום דנת' גמירין דכ'
אחת היא מתניתא . אלא דקס"ד דהיה בזה אחר זה בלא הפסק ושנינן
בבת אחת מתם וכדסך חמש אנכשותיו נשא . כנ"ל ופ"ה דע"ה סס סוי

הכלה הרמב"ם ז"ל ובעל ספר המנו' פסקו הלכה כר' יוחנן דר' הולא ור' י'
הלכה כר' וסתמא דמתניתא בסמוך כותיה דקתי' כמה שיעור קרחה
כגריס ואע"ג דלמירין דליכא דמפי' כגריס לית לן בה דלסתמא דחידך
מתניתא ודל' סמכינן וכו' ל' לחידך גירסא דלא מפי' לא שתי שערות
ור"מ הלוי ז"ל פסק במתניתא דלקות דקתי' כמה שיעור קרחה שתי שערות
דלחידך סתמא ויחידא היא דר' לעזר בר' שמעון ולידך סתמא טדיפה ותו
דא כדדיה סלקא שמעמא . והראשון בראש עיקור . ומיהו הא כתיבא
דלענין איסורא בכל דהו חסור : וסוריס חכמים לר"א בתלפוט
לכנות תבין שחור' אפי' אחת שהוא חיוב . פי' סוד מיקון הוא ומלאכ' אפי'
כשערם אחת ופרש"ם ז"ל דלחידך כר' יוסף דלחידך דלחידך מלאכה שחי' גריס
לגוסס חיי' עליה ודבר זה חס' בחול חסור משום שנה' לא ילכס גבר שולת
אשה לישנא דמשום שנה' משמע דלא חסור תורה קאמר לא חסור דרכנן
ואתיה כרבנן דפליגי עליה דראב"ה דלחידך בתם' נזיר דלא ילכס גבר
שולת אשה בפסולת כבגדים המיוחדים לבשים ולא כשם ויון אחר חל' ר'
אפי' אחר התם שכל ויון הויכ' אשה חסור הכתו' וככל' ללא וידבריו
שלא תנא בכלי ויון למלחמה כדאיתא התם ובס' המנו' פסקו הלכ' כראב"ה
שמשנתו קב ונקי . וחונקלס תרגום כן לא הוא מיקון ויון נזיר על אחת
ולא יתקן גבר בתקוני' איתתא . והא דלמירין התם פיערת שער מדבריו
סופרים כרבנן איתו' ודלא כר' ר' . ואפשר דא' דהבא חסור מן התורה
קאמר ולא דק בלישניה דמתני' דכתיב בלשון רבים שאני' הבא דסדר כתב כל' אפי'
בס' נזיר וגם בבאן במהדורה קמא בס' ד' : הני הנא קמיה דרב
חסדא אחד התקין וז' הניקין לוק פירושא בפירושין וכן פי' הרב ר' אברהם
אב"ד ז"ל משום דכתיב בלשון רבים לא תקיפו את פאת ראשיכם ואפי'
דלורחיה דקרא דוימנין דכתיב בלשון רבים שאני' הבא דסדר כתב כל' אפי'
ולא תשחית את פאת זקניך . ולפיכך יש לפרס דקוק לענין הקפה חייב
הניקף במקיף אכל בהשחית וקן חין הגשח' לוקה . אכל מנינו בתוספת'
דקתי' חל' דינא גבי פסחא ושריט' זקור' . וי"ל דלכתר דשני קרא ובס'
ז' תקיפו כל' רבים לחייב נס את הניקף דר' ליק' השחית מוקפה בסיק'
ואי קרחה מהשחית בסיק' דכתי' ככהני' לא יקרוהו ולא יגלחו ושריט'
מקדח בסיק' דלא תתגדדו ולא תשימו קרחה אכל ליכא לוינו' דדיינינן
בקרחה ושריט' מדכתיב לרבים דשאי' התם דכל הפרשה כולה כל' דני'
אלא ודאי כדאמרן . ועוד פי' הרב ר' אב"ד ז"ל דטעמא דניקף נפקא
לן מדכתי' לא תקיפו דמשמע לא תניחו לניקף . וכן לא תשחית לא תניחו
לשחי' ולפי' זה קרחה ושריט' נפקא לן משמע דהקישא דלמירין לעיל
ומסתברא דלגבי הקפה גריבין חל' לגרף שני הפירושין . דלמיר לא תקיפו
כל' רבים לחייב נס הניקף ומשמעותו משום דדרשינן לא תקיפו כשהיכם
לא תקיפו מתם ולא תניח לסיק' וכדפריש' במהדורה קמא : א"ל רב
חסדא מתן דלכיל תמירי בארבינא לקי . ופי' פי' ד"מ ז"ל דאף ר"ה מודה
סהניק עובר בלאו ובכתי' לא תקיפו ובדליתא בתוספתא ולא קשיא ליה
אלא במאי דקתי' שנס הניקף לוקה והיינו דנקיט בלישניה מתן דלכיל
תמירי בארבינא לקי . והיינו נמי דקאמר דל' מני ר' יוסף היא דלמיר
לאו שאין בו מעשה לוקין עליה דלמיר לא קשיא לן אלא מלקי' משום דלי'
בזה מעשה . והיינו דלמיר רב חס' במסעי' ודבריו הכל' וכיון דמסייע הא
עבי' מעשה אכל לפנינא בלא מלקי' אפי' בלא מסעי' נמי עובר בלאו וכן
גרסא עיקר . והא דלמיר מתן דלכיל תמירי בארבינא לקי ח"ה וכו' מפני
שהוא נכנה במעשה זו והא לוקה בלא סוס מעשה ח"ה מי שחול' ב"ט
פיר' שליטת כחירי' ופלוני יוס' והא לוקה לפי שכתב' אפי' דלא עביר
מעשה וגוונא בעלמא נקט למלואה לאלומי' פירכא דפרך ממלקי' דהא
ודאי התם אפי' לאו נמי ליכא דהא לא עבד ולא כלום מה פסולת :

ע"ב וכמה שיעור קרחה . פי' לחייב מלקי' דלוי' לאיסורא
אפי' שערות א' חסור וכדלמירין בירושלמי דב הוב'
תפקיד לחבריו פקדון כשיכון בדקיימון על מיתה דלא ליתלשו' בשעריהון
דלא ליתי לדי קרחה שנה' כי עס קדוש אתה אחר אנשים וז' נשים ע"כ .
ומתקאמר דלא ניתין לדי קרחה משמע דאפי' על תלישה כל דהו הוא
דלמיר דפקדון ומיהו משמע לישאל דלא תפקד אלא למלשן אכל לחחו' בהם
כלא תלישה כמו שנהגין היום לא תפקד . ואעפ"כ ראו' לגעור בזה אפי'
שלא יבולו לדי קרחה לפי מה שפקדו בני אדם בקרחה . והדבר ידוע שכל
זה חסור אפי' כאביו אפי' ברכו ולא כמו שנהגו ואין ראו' לומר בזה מוטב
דאפי' שונגין שכן עושין בכל יום ומירין הם . ועוד דאפי' למ"ד התם
דאפי' בדלוריתא אמרי' הנח להם לישראל ה"מ באיסור עשה כמות' דיום
הכפורים אכל לא באיסור לאו וכדכתיבנא בדוכיה' בס' ד' : כרי' שריא
מראשו . יש שפרשו לחומר כל שרואי' קרחה בראשו ואפי' בעיון דק'
ומקדוב . ויש שפירשו לקולא שרא' מראשו מרחו' כעיון גס . גרס' הספרי'
שלא איכא דמפי' כגריס ותעיל בעד' וסימנך בהרת כגרי' ונח' ככעד'
וכנראה פירושא שהס' הוא דכי היכי שנגע' בה' שהיו כגריס קודמת
למחיה שהיו בעד' . ור"מ הלוי ז"ל פי' כי לפי שהמחיה ס' טומא' לכהר'
למלא את הגרים ולהטילא מן המחנה כך בזה כאן שיעור העד' והטילא'
את הגרים תכ"ה וגם הוא נכון . ויש שפרי' שגורסין אינא דמפי' שתי
שפיר' ומעיל בעד' ולפי גרסא זו יהיה הס' כנגעים שאין לנו כאן שיעור'
לא שיעור האמו' כנגע' שהם כגריס בבהר' וכעד' במח' אכל אין לנו כאן
שיעור שתי שערות . ואפי' אכתי' מלג' דמפקדון שתי שערות דילמ' תפקי' כיו'
שיראה מראשו יש לומר דהא' לא בעינן עה סימנא דאין לא חתינן לאספוקי
לא הדומה לגרים ועדשה ששיעור קרחה בכל אדם והיינו שתי שערות דלא
שיראה מראשו אין לנו שיעור קרחה בכל אדם : וילענין שתי שערות פסק

חרשי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקין

נב

הגלח לשו ומיהו הלכתא כרב הונא וסוגין כוותיה כב"מ בע"ק בדכתיב
התם כס"ד ובראה גם כן לרב הונא דהלכתא כותיה אסור לגדול שיהא
ניקף על ידי כותי דח"ג דמקץ לא מזהר ניקף מזהר והכי מוכ' בהדיא
סוגיא דכ"מ בדכתיבנא התם : ת"ר ושרט וכו' אסור ר"י וס"י שריטה
וגרידה אחת היא . פי' ששתייהן בין ביד בין בכלי ובין דגבי גדידה
כתיב למת ה"ה לשריטה וז' יתר לגפס דכתי' בשריטה לחייב על כל גפס
ומדלא יביח תלמודא שריטה לשריטה ש"מ שהיא בכל שהוא ומיהו דוקא
על ר' עקיבא שבי' מכה בידיו על ראשו עד שדמו מגיע לארץ על ר' אישור
רבו מטעמא דחמור שאין ליסור לא שריטה ביד או בכלי ואין חט' לריבין
למה שכתבו כחוס' דהתם על תורה ומלות הוא דקא עביד ורחמנא אחר
גמח וזהו דקא כי הדבר ברור בענינו . וכן כתב רבינו הרמב"ן ז"ל בס"פ
תורת האדם : אמר שמואל המשרט בכלי חייב . פי' אפילו בכלי
וכ"ס ביד דוראי סתם שריטה ביד משמע וקמ"ל שריטה וגרידה אחת היא
ואף המשרט בכלי חייב משום שריטה ומשום גדידה :

רפבא עיא מתיבי
שריטה וגרידה אחת היא . פי' ששתייהן
ביד דוקא וגרידה בכלי דוקא וקמ"ל דשמואל לר"ה קאמר ופרקינן דשמואל
דאמר כר' יוסי ומשום דלא אחר לה ר' יוסי בהדיא אלא דדיוקין הכי
מתניתיה כדלעיל . עבדא שמואל מיתר' ולא חזר הלכה כר' יוסי :

אלא אומא על ע"א ביד פטור בכלי חייב . פי' מן הסתם דעל הרוח אין
דרך עבדא אלא פכלי בדכתי' ויתגדרו בתשפוט אכל כל דידעין ודמי
סדרכה ביד ח"ק ביד חייב כדנפקא לן בס"ד מיתות מליכה יעבדו ונאילו
פוער נעלמו לפטור וזוהר אכן למרקוליס מחייב מהתם : סחוי רב
שטת בין פירקי ריטא . פי' וס' במקום חמור הראש עם הפנים שריטה
שתי חתיכות מקום השער חתיכה אחת ומקום הפנים והזקן חתיכה אחרת
ומתחברת ככל האוחז מלפניו וז' עם . מקום שהלועים קורין סיככ"א
וזהו נקראת גרעא כי שם סוף הראש מקום חבור הפרקים וכן אמרו
במסופתא וחייב על הראש שמים אחת בראש הגרעא מבאן ואחת בראש
הגרעא מבאן ולשון הכתוב שאתר לא תקיפו פאת ראשכם הוא מה שאתר
לעיל כדכתיבא שמשוה נדעיו לחמור אוניו ולפדחתו לפי שהשערות הם
כגרעא בולטות כלפי הפנים למטה ממקום נתיחת השער בראש לפניו
במחנה ולאחריו באוניו וכשארם מגלח שערות של פאה זו עד שהיא מגלח
כל הניצח חוץ מן המקום לנתיחת השער שבמחנה ואחוריו אוניו ויהיה הכל
סוה ויראה מקום הגרעא עם אחורי האוחז ועם הפדחת שהוא התכא הכל
חלק וישאר הראש בציגול מוקף ועומ' כבוליא . והשערות שם באותו
הפרק הם מה שיש בגופו של פרק זה כי היורדים למטה בחתיכות הפנים
אינם מכלל שום פאה לא מפאת הראש שש"י אינם בראש ולא מפאת הזקן
שאין מכלל שער' פאות דקון כלל . וככתב הרמב"ם ז"ל פאה זו שמתי'ת
בגרעא לא נתנו בה חתיכים שיעור ושמענו מוקינן שאין מניחין שם פחו'
מארכבש שער' ע"כ . וק"ל במס' נזיר דהקפת גרסת הספרים ברוב
המסני' וחיי' על הזקן שמים מבאן ושמים מבאן ואחת מלמטה . וככתב
רבינו מאיר הלוי ז"ל דהא דלא קמי' וחיי' על הזקן חמש כדקמי' וחייב
על הראש שמים משום דבהקפת הראש יכול להקיף שתייהן בבת אחת בשתי
ידיו ויחיי' שמים אכל זקן חייב יכול להשחית חמשת בבת אחת ואפילו
בשתי ידיו שאפילו היה יכול לאחז שתי ידיו באחת ונגלח כח' שמים מבאן
ושמים מבאן החמשי' שהיה למטה ואינה בשורה שם לא היה יכול לגלח
עמק וקמ"ל דלא לעשות עקר עקום שיכול את זקנו כולו שיגלח כל הפאו'
באחת ומילתא דלא שכיחא היא וזי' משום דסך אנכשותיו נשא כדאמרין
גבי קרחה גלוח בעיניו וכשא' לאו גלוח הוא בין לר' אישור בין לרבנן . והא
דקמי' ר' אישור אומר חס נטלן באחת אינו חייב לא אחת לאו בבת אחת
חמש קאמר לא שלא הפס' ביניהם וסבר ר"א דבוליה חד מעשה הוא בין
שלא הפס' ביניהם ולפיכך אפילו התירו בו על כל אחת ואח' אינו חיי' לא
אחת דחד לאו הוא . פי' גמי מתי' באחת בבת אחת ובהתראה אחת ובגון
דעבר עקום אכל ת"ק לא מתייר' במילת' דלא שכיחא והיינו דלא קמי'
חמש . פי' ע"כ מורף דבריו ז"ל . ומיהו יש משני' שגורסין וחיי' על הראש
חמש . והא דתנן ואחת מלמטה הסכימו כל המפרשים ז"ל שז' במקום
הזקן שנקרא גלע' ז' מונטון . ועל הזקן שמים מבאן ושמים מבאן אמרו
בגמרא מחוי רב שטת בין פירקא דיקנא ונחלקו המפרשים ז"ל בהם . כי
הר"ם ז"ל כתב שהם לחי העליון ולחי התחתון מניחין ולחי העליון ולחי
התחתון משתל' ולפי דבריו ז"ל אין היתר התע' אלא בשפה העליון או לחט'
בגרון חוץ לעלם כנג' תרדן הסימנים בלב' או כנג' הסימנים הסמוכים
לחוטם . ור"א ז"ל כתב ח' במקום חבור הלחי והלועים ואח' בסוף השפה
מניחין הרי שמים וכן מהשגל' ולא תברדור לנו דבריו יפה . וי"א כי הפאו'
הם בחבור הלחי העליון תחתון מתח' האוחז כשתחבר עם הלחי התחתון
וזו פאה ח' ואסוף למעלה מן האוחז כשתחבר עם הגרע' והוא עקום קלת
וסם בסופו כמין שיה' ונקרא' שכולת הזקן . ועכשיו הפאו' הם כי פירקי
דיקנא כמו שאמרנו בגמ' וקרינ' לז' דברי רש"י ז"ל שכתב שמים מכל לך

בדעי' לפי שהלחי רחב כנג' הגרע' ויש לכל דבר רחב קלה לשני גדרים .
וכפירוש כתבו תלמידיו ז"ל פירקי דדיקנא פרק ראשון של זקן הוא תח'
האוחז מקו' שהלחי התחתון יולא משום נשם נקרא פאה בחבורו של לחי שכתב'
לחוז ושתי השבול' שמבאן ומבאן נקרא פאה שכל אחת לסוף לחי קרי שתי'
מבאן ושמים מבאן ואח' עלמטה מקום חבור שני הלחיים יש עלם קטן
דברים סתומים אכל הולכין בשיטה אחרת שכתבנו לעיל וקורין שכל' זקן
לכל פאה ופאה מפני השער שבוטט שם משע' כדרך הפירוש האחר
שכתבנו לעיל אכל הרמב"ן ז"ל ור' חננאל ז"ל קורין שכולת זקן
למקום המונטון' בלב' הפי' האחר . ומתוך כל הפירושים הללו אין לנו היתר
תער' לא בשפה העליונה ותח' הגרון כמו שכתבנו וגם כזה כריך לחור כמו
שאתנו רבותינו הנרמשים ז"ל שלא ימנעו העור שהיא כנג' הסנטר כלפי
מטה וישחית בסנטר וחסידיס ויראי חטא' אין נמנעין בתער' כלל בשום
מקום והוא המשובח . והא דתנן ר"א אומר חס נטלן כזן כח' אינו חיי'
לא אחת כדר כתבנו לעיל פי' ר"מ ז"ל דאפי' כזה אחר זה בלי הפסקה
קורא כח' ואפי' התירו בו על כל ח' ואח' דחד לאו הוא . והא דלא פליג ר"א
בנזיר בין ביין בין בענין גלוח בין בכלאים דהתם נמי חד לאו הוא ודלא
כרבנן אלא דכיון דפליג בלא מו' לא חשך לפרוש התם אכל בתוספתא
כתבו דלא פליג ר"א לא בהתראה אחת ואפי' כזה פלגי דרבנן עליו דסברי
פאות מחלקין והכי מכתבו להו טפי : ת"ר ופאת זקנם וכו' עד הא
כירא הוא גלוח שיש בו השחפה הוי' אומר זה תער . וכן הלכתא ומשורת
הדיון כל שהיא במספרים אפילו בענין תער מותר . אכל מדת חסידים שלא
לעס' כן מפני חסד הרואים וכן ראוי לעשות . ועוד אמרו בתוספתא כי
גם במספרים יש ליזהר מפני שכחו של מטה משחית . כשתר וחמור כי
הרב רבינו יעקב מקיטר היה אומר לספר הוהר שלא תנוד וז' של מטה
ע"כ . ומסוגיא דשמיטתא הוי' משמע דדוקא בהשחית הזקן לא הוי' השחפה
אלא בתער משום דכתי' ביה גלוח והשחפה אכל בהקפת הראש בכל דבר
אסור ואפי' במספרים דהא לא תקיפו ביה וכו' וכלה' סוגיא לא איירי
בהא אלא לענין השחפה זקן בלח' אכל מנינו בתוספתא ואינו חייב עד
שיקיפו בתער . וכן פסק הרמב"ם ז"ל . ואפשר דנפקא לן לתוספתא
הוי' דיוח משו' דכיון דהקפה היא השחית הנדעים לחמור אוני' ולפדחתו
דלא חשיב הא במספרים אלא בגלוח תער ולפי טעם זה כ"ס דאסור
במלקט דתוספתא דליק' הקפה מהשחפה בהיקס' ולטעם זה יהיה מותר
במלקט וברביטני כמו בהשחפה וזה נראה יותר לפי פשוטה של תוספתא
ויוזרו קשיא על קמי' שכתב סוגיא דחמ' נזיר פ"ג מנין (דף מ"ח) דאמרין
כל שער ראש וזקנו . למה לא ואמרין דאגריכו לא שמועין דחיי' עשה
דגלוח מלוע' ודחי' ל"ת דלא תקיפו ולא תשח' ואמרין דחי' כתב זקנו ולא
כתב ראש . ה"ה הקפת כל הראש לא סתם הקפה והכא גבי מלוע' הוא
דשרייה רחמנא משו' מלות עשה שבו וחי' כתב רחמנא דראש ולא כתב זקנו
אכתי בתער מנ"ל פי' דהיי' דילפינן מראשו דהקפת כל הראש סתם הקפה
אלא דחיי' ליה עשה דמלוע' ומיהו שמועין דלחיו זקנו לאו דהשחפה זקן
ומיהו לא ידעין דליכא במלוע' דחיי' ללאו דלא תשחית דלגלוח גלוח
דמלוע' במספרים הוא ככתב רחמנא זקנו למדרש זקנו של זה ולא של אחר
הוא דילפינן דגלוח מלוע' בתער . אכל מראשו לא ילפינן לה ואח' חיתא
דהקפת הראש בתער מראשו שמועין לה מדכתי' ראשו להיתר הקפה
במלוע' דדרשינן ראשו של זה ולא ראשו של אחר וזה הקס' בתוספ' ולחמו'
משם דהקפה אסורה אף במספרים כעין תער וז' תוספתא דמשכתא
היא ח' ז"ל דבעין תער קאמר וגרסה דלא קשיא לפום חדל' לישנא דכתיבנא
לעיל דהקפה בתער מהשחפה הוא דליק' לה וז' ח' חלו לא כתב אלא ראשו
ה"ה ודחי' ס"ד דגלוח מלוע' בכל דבר אכל בתער דכת' רחמנא זקנו ולמדנו
מתנו דגלוח מלוע' בתער דוקא מחיל' דיעבין דעלמנא כמו' בין הקפה
ובין זקן לא באסור בעלמא אלא בתער וכן נראה ברור . ועם כל זה הגוהר
שלא להקיף אפילו במספרים כעין תער הרי זה משובח : בתנ"י הכות'
כתובת קטקע וכו' . פי' קטקע שיקטקע בעור בכלי או ביד ובכתי' הוא
שיפאל הקטקעות דיו או סס או סיקרא' וכו' ואלו דו ומשכתב בתיבה קודמ'
לקטקע שבות' תחלה על כשרו בדי' ובסס ובסיקרא' ואח' מקטקע הבשר
מחט ובסבין ובכל הנכנס בין העור לבשר ובראה כל הימים ודבריו ת"ק
אסור לכתו' פס' כתיבה בעולם וגורת הכות' הוא . ר' שמעון בן יהוד' אומ'
משום ר' שמעון אינו חיי' עד שיכתוב את השם ופירשו בגמ' דהיינו סס ע"א
דוק ולפי' הא דקמי' את השם פי' את השם הידוע והמורג' לבותי' בכתבי'
קטקע דהיינו סס ע"א סיו' מרחין עלמן עתה שמים בתחמי' ובמספרים לעבור'
וטמא' דת"ק דאפי' בכותי' לא רגילי' לא בסס ע"א הפירו' הכתוב במדה
ואסר כל השיא' והילכתא כרבנן דר' שמעון ויחידה הוא : בגמרא .
גרסת הספרים אישנים אומר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד
דכתיב חני' ה' מתם ולא גרסינה וזימא עד וכו' וגרסא זו

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הלוקין

והוא שזה שם בחי' כדליתא במס' נזיר (דף יט) . ועוד הביאו ראיה
מדתרינין במס' ברכות (דף ע"ב) המובא בלחיים כנגדו פוסטו . ופליגי
בסוף דלא חייב ככו' הבריות ודחי לאו דכללים . ופליגי מדתנינא
והתעלמות פעמים שחיה תפעלס בגון זקן וזינו לפי כבודו ופריקין שפ
ואל תעשה שחיי כלומר הא דלכוס כללים פוסטו ואפילו בשו' דהוי קוס
עשה ואחרי דהא בכללים נמי שכו' ואל תפעלס בגדיך הוא חלו' ודחי ש"ת
דכיון דיכול לפסוט ואינו פוסט חשבינן ליה . כאלו הוא לוכסו בעשיו .
בתניתין . יס חורס תלס אחד וחייב עליו משום שחיה לחיון החורס בסור
וכחור וכו' . פי' חורס בשור וכחור וסכיעת כ"ט וכן ופי' בבית
הטומאה הרי חמשה לחיון מוקדשין וכללים בכרס תלסא הרי שפנה
והא דחשבינן מוקדשין וכללים בכרס תלס דעת רס"ז דלכללים בכרס
חד ומוקדשין תרי בשור שהאז ככור ואיכא משום לא תעבד בככור סורק
וחמור מקדשין בדק הבית ואיכא לאו דמשיעל דליף מפרומה ולא יסאו
עליו חטא . והא דלא חשיב מר"ז ד' חמור בפטר חמור יא בעית חיחא
דסבירא לי' כרבנן דחמרי בכור דפטר חמור אין בו לאו דלא תעבד ומומר
בהנאה . איבעית חיחא כר' יהודה דחמור אסור בהנאה וכיון דפרווייה
משום דלא תעבד . ניכיה ליכא למחשבינהו בחמרי דתלס לחיון קא חייב . לא
חייסורי . ומהא טעמא נמי לא חשיב שור וחמור מקדשין ד' הבית דא"כ
חד לאו ניהו משום ולא יסאו עליו חטא . ולא חשבינן נמי דליכא בככור
סור שני לחיון חד משום לאו תעבד וחד משום לא יסאו עליו חטא משום
דליף זדון תשיעל . אלא בקדש השם כגון עולה אוקדשין ד' הבית או
בזמורקין אכל לא בשאר הקדשים וכדליתא במס' ר"ה גבי שופר של
שלמים דשלמים לאו בני תשיעל ניכיו . ומאי חין פי' רס"ז ד' כגון חדא
דא"כ ד' בגמרא לומר דמתניתין לא מיירי במקדשין דליתיהו בשאלה
ועוד דכללים בכרס דליק' היינו נזירע חטא ועושה וחרקן בתפלות יד
כר' יאשיהו דהלכתא כותיה וכיון דכן הא איכא שני לחיון . דלא יסאו עליו חטא .
ורעיס . וחד משום בלוי כרס וכדליתא בירושלמי וכדכתיבא במס' חולין
לכך הגבון דכללים בכרס חשיב בחמרי ומוקדשין חשיב חד ר' פרווייה
בככור ומשום לא תעבד דאפילו ל' יהודה לא חשבינן ליה אלא חד לאו
או פרווייהו במקדשין דד' הבית ומשום לאו דלא יסאו עליו חטא .
בברא . אחר ר' ינאי דחבורה נמנו וגמרו החופס ככללים לוקה . פי' ד' פור'
החופס בכללים שחכמה סורעים כעבר לוקה משום וזרע וכדחמור ואולי
המשום דפלוניא היא כפ' דמוע קטן (ד' ב) חייסורד' ר' ינאי לחסודי
בה : א"ר ר' יוחנן לאו משנטיס היא זו וכו' עד הוי חורס דמחייב
משום כללים ה"ד לאו דמכסה בהדי דלוי' דאלו משום חריסה גופה
ליכא חייסור דליתיה חמור דחמנה : **בתניתין** . מני ר' עקיבא היא
דחמור המקיים בכללים לוקה וכו' . וא' ותמנן ד' ינאי לרבנן קאמר
ומשום וזרע דלמא לר' קאמר ומשום מקיים . וי' דא' כחמרי נקט
החמשה בכללים ליתא המקיים . ודאי יס' ככללו מחמשה ומכסה וגורד וכל
מיני קיום ועוד מני סהדות דר' ינאי משום בני חבורה . וא' דהא
קפטי לומר דלא מחייב לרבנן משום וזרע דהא במתניתין דר' ע' דמחייבין
דא' דחייב לה כסוגיה דמ"ק דבולא ר"ע ודאי תנן המכסה והמחמשה
בכללים לוקה משום מקיים שר' ע' חמור המקיים בכללים לוקה :
זיריקי . נמי משום וזרע כ"ט . פי' למאי דרס"ז דרבנן מחמשה חשיב
זרע ליתא במתניתין משום וזרע ביום טוב נמי . וה"ה דאפשר למיקמי
בסכיעת אלא דחדא מחייב נקט יא נמי דכסכיעת פשיטא ליה שחין בו
חלו' תלכות בין דלאו גירדא היא וכו' טהור דקסבר דיש חלו' משום
דחמשה לפת שיש בה חלו' תלכות ואפילו טהור דלא תרין ליה שחין חלו'
תלכות אלא דבדר שודונו כרת וכדכתיב לן תלס תעברו ח"כ חמשה
תלחת מהנה דמתיב נבי טחאת שודונו ככרת : **חנא** . מני יס' וזאת
אמרת חנא וסיר . פי' דכל היכא דמני יס' עשה כך שהוא חייב מנין
כך וכך לרבות במתייב כל מני דאפשר ליה בני : **אמר** . דבא יס'
חלו' תלכות לשבת ואין חלו' תלכות ל"ט . פי' חין חלו' תלכות ל"ט
בין שטעה תלכות אח' שיש בה חייסורין חלוקין כגון זה של חורס ומחמשה
ואפילו בשתי תלחות בין שטעה תלכות הרבה כזו אחר זו בהתראה
לכו : **איתבירא** . חייב וכו' והתנן המכסל גיר הנפה בחלב כ"ט
ואכלו לוקה חמס . פי' משום חולב גיר הנפה ומשום חולב כסר בחלב
דסבר יס' בגידון בגיון טעם . ומותר כסר עליו ומשום מכסל כסר בחלב
ומשום מכסל כ"ט וכמכסל י"ט (ד' ב) אוקימנא לכא ככ' דליתיהו
מתוך דלאו לכה' לינו לוקה משום מכסל כ"ט דחמרי מתוך שהותרה
הבערה לגורד חמרי נמי שלא לגורד . ואע"ג דהאזי חמרי חלס כמסר בו
גורד י"ט כהולאת קטן וזלוב וס' והבערה חס לחמס . יס' לומר דהאזי
למשרייה לבתחלס . אכל לפטור מתלכות ואפילו במכסל כזה חייב לוקה כיון
שהניסול בעגמו דאוי ל"ט ועביר ליה ל"ט . אלא דרבינא עליה חריס
דחיסורא : **וחרא** . משום הכערה ואם אייתא דאין חלו' תלכות כ"ט
הכערה

שחיה הוא שאל מרב חיי לפרס לו דברי ר"ם שאמר עד שיכתוב את השם
אם רבה לומר שיכתוב חזי השם והשיב לו שאינו אלא שם ע"א דוקא
כדתיב בר קפרא אכל בספרים שלנו גורסין ואימא עד דכתיב חזי ה'
ולאזי גרסא יודע היה רב אחא דלחא השם דקאמר ר"ם היינו שם ע"א
חלל דק' ל' דהא חל' ל' ל' שמשון דחייחא דער שיכתוב חזי ה' בדמשמע
פסטיה דקרא דבשלמא לרבנן כל כתיבת קעקע חסר רחמנא ומאי חזי ה'
נאמן ליפרע אכל ל' ר"ם דסבר דכתיבת השם דוקא חסר קרא חמא ליה
לומר שם של ע"א ואהדר ליה . דנפקא ליה ל' שם בדתיב בר קפרא וכו' .
ויס' לפרס לפי גרסא זו דרב אחא סבר דלחא השם היינו שמו של הקב"ה
וקסא ליה למא לא נאמר שלא יחא חייב עד שיכתוב חזי ה' ואהדר ליה
שחין כלא שם של הקב"ה חמא שם של ע"א וזהו כתיב חזי ה' וכדתיב בר
קפרא . וכן פי' רס"ז ד' : **אמר** . רב מלביא חסור לחסר שיתן
אמר מקלע על גבי מכתו . מפני שגרסא ככתיבת קעקע . פירש חיסורא
דרבנן : **א"ב** . שטחוס . פי' ר"ט ז' שפחוס וכפגגדה כלומר חיי'
שפחוס ועייל אחר מקלע . וכבר פירשתי בע"א ובמקומות אחרים .
וכתבו בפירושי דדוקא נקט רב מלביא אחר מקלע ששאר שם רושס אכל
עפר בעלמא מותר אכל רביט חמיר הלוי ז' כתב דה' לעפרה דעלמא
אלא דנקט חורחא דעלמא . ואינו נראה : **ריברא** . דכוסילתא .
רס"ז ז' ומרס בכל מקום שהוא הקזה בכתב . ור' מליר ז' כתב שהיא
שוקרין ושמעאלים כלסין ערב אל מחנה ה' וידועה היא חלל הרופאים :
ר"א . אחר כל מקום שיש שם מכה אכתו מוכיח עליו . לפיכך מדרב
מלביא ומדרב ביבי והכתיב ברב חיי ונראין דברים שכל המיתרות הללו
לא נאמרו אלא לרבנן דאלו לר"ם חין לחסור דבר מכל זה אפילו מדרבנן
כיון שהחורס לא חסרה אלא שם של ע"א ומניח שמעינן דהלכתא כרבנן
דכל הסוגיא כותיביסו כי מכתו בר קפרא לדברי ר' שמשון כלחו' היא
קניא לפרס דבריו ורב אחא נמי ביחור דברי ר' שמשון הוא דברי ולא חסר'
דהלכתא כותיה ואין לדחות בכך כלל דחיי' ורבים הלכה כרבים כ"ס
בסכסוגיא חכרעס כרבנן אכל הראי' ז' פסק הלכה כר' שמשון וטעם
דבריו משום דבר קפרא ודרב אחא ולא נהירא : **בתניתין** . נזיר
סביה שותא יין כל היום מינו חייב אל אחת . פי' רס"ז ז' כי חייב אפסר
לחייבו אל על מה ששתה מוך כדי דיבור של התראה דלא במה ששתה אחר
כן יוכל לומר אשתלמי . והקשו בתוספות דהא כהן שכל על חמס אלמנ'
או על אלמנה וגרסא וחללה וזונה בגופין מחולקין חייב בהתראה אחת על
כל אחת ואחת דכדומה כפר' עשרה יוחסין (דף ט) משום דהו גופין
מחולקין . ואחרי ליתא אשתלמי אלא ודאי דכיון שהחמיר בעבירה שמוך
לפתרונה מו ליכא למימר אשתלמי על האחרות . וכן נמי שהיה לפניו
חיסורין הרבה וסתרו עליו על כולם ואכלן כולם חייב על כל אחד ואחד'
כיון שהחמיר בחמשה מוך כדי דיבור של התראה וטעמא דהכא פי' ר'
ז' דכא כיון שכל היין ששתה שם אחד וגוף ח' אע"פ שהלך ושותה בזה
אחר זה הכל נחשב שתי אחת כיון שחין כלא חלל התראה אחת . ולפוקי
איכא דהו חיסורין חלוקין . או גופין חלוקין דאשכחא התראה אכל חדא
וחדא : **אמר** . לו אל תשתה וא' תשתה והוא שותה חייב על כל אחת
ואחת . אע"פ שהיה שותה כלא הפסק . ולדעת ר' ז' ה"ה שאל היה
מפסי' כנתיים דחייב בהתראה אחת דאכל שתי ושתה חייבא התראה
דהא עבדנה כגופין מחולקין . ותנא נקט חורד דחמשה ליה דבוחא טפי
וזה נסגי להתרא בחמור א' תשתה לישנא קלילא נקט דהא בעינן שיאמרו
לו א' תשתה כדי שלא תלקה מי נמי כיון דבהתראה ראשונה הותרו בו לגמרי
חסימין בהתראות אחרות . כלשון אל תשתה לחור דבולא על קימתא
קמייתא : **אמר** . לו אל תשתה והוא מנחמא חייב על כל אחת ואחת
אוקימנא במס' נזיר (דף ט) כשהיה פורס מן המת וחור ונמנא וכרבי
טריפון שאמר פורס לא יטמא ואם נטמא חייב אכל כל זמן שלא פירש חפי'
ר' טריפון פוסר שאינו מוסיף טומאה על טומאתו ולר' ע' אפילו כשפירש
פוסר כל בו ביום שלא הוסיף לעגמו משין ידי טומאה כדליתא התם .
וכא דטומאה לא חמיר לארדך דשתי' דאלו בשתי' לא בעינן פירש וכן
בגלות חייב אפילו בלא הפסקה : **הירו** . לבוס בכללים וכו' השם הא
לאסחובינן מני דאשקינן בגמרא דאע"ג דלא פסגולבס חייב על כל אח'
ואחת חס היה לו כנאי לפסוט וקפטי כל חיסורי נזיר . לפי שהם חיסורין
חלוקין ויחינו דקפטי להו בולא חפי' שם סגנון אחד :

ע"ב גמרא

מתרין בו על כל סביה וסביה חייב על כל אחת ואחת . וקפטי ליה לרבני
מליר ז' הילך לוקה לדברי רב חיי הא לא עבד מעשה ולא מירך כלום .
אכל בתוספות תירדו דכיון שהיה יכול לפסוט ואינו פושט ושות' במלבושו
זה חשיב מעשה דככלל לא תלבס . דאחר רחמנא הוא שלא יעשו' לבוס וזה
חשיב לו כל שעה כאלו לבוס . והביאו ראיה לדבריהם מנזיר שכתבם לבית
הקברות כשהיה תוכה ומגדל ופרשו עליו את המעביה שהוא חייב על כל
סביה וסביה חפי' דלא עבד מעשה כיון דכניס' או בפריעה עב' מעשה

חרושי מכות להריטב"א ו"ל פרק הלוקין

נג

האבערע לא ליחייב . כן גורם במקלט נוסחאות ופירושא ברור דביון
דלוק מלכות ב"ט חין לנו להחייב ב"ט משום הכערה כיון
דחייב משום ד"ט וס"ה דיכול לומר דלא ליחייב על כשול ר"ט כיון
דמחייב הכערה דקדמה לה אלף משום דלחייב הכערה בפרוימא נקט
הכי . ויש ספרים שמוסיפין פגמא ואם איתא אהבערה לא ליחייב
דלא חוץ ליה ללודכיה ולשון מיתר הוא דביון דקושיאן הכא משום דלוק
הלוק מלכות ב"ט אפילו לא חוץ כלל ונית ליה שום מתוך אית לן
לחייב הכא ואלו באשגרת לישן בעלמא נקטיה תלמודא הכא אנב
דנקט הכי בע' אלו ערובין (ד"ה) דפריך מינה למ"ד דאפילו ב"ט אית
ליו מתוך ופרכין מינה דל"כ אהבערה לא ליחייב דלא חוץ ליה קלת
מכפיה ואית בה מתוך וטובא חייבא בתלמודא . ורבינו מאי הלוי ז"ל פ'
ד"ה אהבערה לא לחייב דלא חוץ ליה ללודכיה ואי בעית לחייבו משום
דיו ליסורא וחסכת ליה שלא ללודכיה חייבתי' משום מכשל ואין הלוק
מלכות ב"ט ע"כ : אלא הכ"ע בשכשלו בעני אשמה . ואל"ת
וליתיה תנא בגיד הכשה שג נבלה וילקי שג . וי"ל דלא פרכין הכי
למריב בלחין אלא על משכנתו דקתי' ויש חורם תלם . וכל דתי' ויש בעי
לרבי' לאו כפרותיה בעלי אכל הכא דלא קתי' י' לית לן למיפדך הכא
דלא בעי תנא למחני אלא דבר שיש בו חידוש . ובגין' של נבלה מאי חידוש
איבא למחני שילקה משום אכל נבלה אי משום דיש בגידין כמות טעם
סבירא ליה הא שמוענין הא בכשר וחלב והיוני דלא פרכין לקמן דלית
ליה מבכער בעני אשמה דלית ביה תרי לחין ואצ"ל דפרכין כשמוך
וילקי נמי משום ולא תביא חשבה תם כיון דלוקמינא בעני אשמה
אית ליה למחני כל לחין דלית ביה אכל אי לא בעי למחני עני אשמה
אלא עני הקדש לא פרכין ליה דליתני עני אשמה לרבות בלחין וזה
ברור :

דף בבב"א ואזהרתיה
מהבא ואזהרה תשרפון באש
לא תעשון כן לה' אלהיכם .
וה"מ וליחייב נמי דילקי נמי משום ודון מעילה דלא ישאו עליו חטא .
ורבינו מאי הלוי ז"ל פריך דביון דליסורי הנאה הוא ולא מלי לאיתגנוי
מניה בדיקורא לית ביה משום מעילה . ואצ"ל דכל הקדש איסור הנאה
הוא מכל מקום לא חייבו הכתוב משום מעילה אלא דבר מאיסור הקדש
חיי ליה לאיתגנוי מניה . והלכון דאי משום מעילה בעי לאיתגנוי בשום
פרוטא וניחא ליה לאוקומי אפילו בלא איתגנוי מענים אלו בשום פרוטא
כיון דאשכח ליה וקמינא תנא סתם וכן פ"ר ז"ל . ופרכין אמתני'
דקתי' ויש חורם וכו' . וליחשוב נמי אורע בנחל איתן ואזהרתיה מהבא
אשר לא יעבד בו ולא יורע פ' דהוא ללאו אמת וכדאיתא במס' סוטה .
וא"ת והלא נחל איתן חין ראוי לרועע ועבודה וכדמפרשין נחל ביי' .
וי"ל דאיתא דהוי ביי' השתא יש לו תיקון על ידי טורח עבודה ואסריה
רמחנא . וכן נראה מדברי הרמב"ן ז"ל בהלכות רולח ע"ש :

ורישושי נמי הקולן בהרמו . פ' ובגון שקולנו במחרישה בשעת
החרושה : **וירחשו** נמי המיחא את החשן והמסיר כדי ארון .
פ' ומשכנת ליה בהריש זו בגון שחסיר כדי ארון לחרוש בהם . וכל שעה
שחורש בהם ואינו מחזירין לארון עובר משום לא יסורו ומתנו ואפילו אינו
נזהר בשום פרוטא . ונוחית את החשן משכנת לה אליבא דאחריו לחשוב
נמי בלחים שהוא לבוש ובגון שיהיה לובש את החשן וחורש בו וכל שעה
עובר משום לא יורע ככ"ל . וחנב אורחין משעניו משתעניו דלא יורח
החשן ולא יסורו לשון לאו ואזהרה הם . וכל לשון נתינת טעם בלב' כמו
שכתב הרמב"ן ז"ל בספר המדות שלו : **וירחשו** נמי שנועה שלא
חרוש ב"ט . ופרישנא בשנבע ככולל וכדמשמע ואולי דמגו דחיל
אזהרה הייל נמי איסורא דלאו כפרט לא חילל עליה שנועה ביטוי
ואצ"ל דאיכא משום שנועה שוא מ"מ בשעת חרישה אינו עובר בלאו
שנועה ואין לאוין דלחוי ליה בשעת חרישה מניין וזה ברור . ולמחן
דסנר מרבנן ז"ל דרדיון חלין על האיסורין לקיימם בדיון הוא דמני
לאוקומא כפרט בסדר שאמר קונם עלי כלי חרישה לחרוש בהם ביום
טוב אלא דניחא ליה לאוקומא כשנבע וככולל ומיחא הא איבא חלין דסנר
דלוק נדרים חלין . על דבר מלוה לקיים ולהסיר סבירא לא תי' לאוקומא
בגודר . וכבר תרבינא בענין הוה בהם נדרים בס"ד : **מירי** דליתיה
בשילוב לא קתי' . פ' לפי שחכם עוקר את הגדר מעיקרו ונתנא שאין
בין לאו כלל . ופרכין ויהי הקדש דליתיה בשילוב . פ' דקי"ל ככ"ס
דמירי י' סל' בהקדש וקס"ד השתא השור וחמור מוקדשין דקתי' קדשו
דל' היתא הן ובדיון הוא דמני למחניו בהקדש שבל לידו גזבר . שאין עליו
שלא בדלית' בהם ערובין אלא דניחא ליה לתרובה בבכור : **בגודר** שמשון
פ' שהיה ע"י מלאך ואין לו שילוב אכל במדירו בגודר מן הבטן בשמשון
הא אפשר בשילוב ע"י האב התדירו ואפילו מת האב מ"מ הוא שעתא
בשילוב היו . ופרכין בגודר שמשון דר חזיתיו לאחריו הוא . פ' בפרושין
בשלא איתיה פריך כלומר ה' א' מזהר על שנואלת מתים . ורבינו מאי
הלוי ז"ל פ' מיר שמשון דר חזיתיו למית' הוא פיר' יכול הוא ליטמא

להם והכל ענין אחד : אלא הא תנא איסור כולל לית ליה . פי'
דלעולם מירי דליתיה בשילוב קתי' וקושיא דגשבע שלא יחרוש דלא קתי'
משום דהאי תנא איסור כולל לית ליה ח' דלית ליה שום איסור כולל ואפי'
דלית מילא כנבלה ביום הכפרים וכו' שמשון או דלית ליה איסור כדבר
הבא מעצמו מיתה בדלחין במסכת שבוטות ולפום הא תירוצא אית
לן למימר דסבירא ליה חין גדר' חלין על האיסורין לקיים דלא לא לתני
בגודר כפרט על חרישה ביום טוב דהא נדרים חלין על דבר מזהר כדבר
הרשות ואפילו כפרט אלא ודאי כדאמרן . ככ"ל . והקשו בתוספ' נבי'
דמירי הא דשנועה כי' יתיר אידך פריך דקולן בהרמו ומסיר כדי ארון
וחורם בעני אשמה וקולן חילנות טובים . ומירנו דלא חס תלמודא ליה
משום דלע"ז דקתי' י' חמס' ולא חמירי תנא ואיך ונדחי' לעיל . שמי
התם דהוי מירי ד"ט וכו' דלירי ב"ט אית ליה למחני כל לחין דלפס'
מ"ט תם שאין כן באידך דהוי מירי דמני' בעלמא ודלא כמני' נמי :
א"ר' הושעיה המרביע כשור פסולי המוקדשין לוקה וא"ר' יוחנן המהביר
כשור פסולי המוקדשין לוקה ששה גוף ח' ועשאו הכתוב שני גופין . פירשן
בפרושין שכתב עליו הכתוב תורת חולין ותור' מוקדשין . תורת מוקדשין
כשור חמייס בגיה ועבודה ותור' חולין שמונה באכל' לכל אדם כדכתיב
תזבח ואכלת ודרשין תזבח ולא גיה ועבודה ואכלת ולא נכליך . הילכך
המהביר כו' כדור' כמנהיג בשני מינין וכן המרביע אפילו כמניו במרביע
על שאינו מינו ששה מרביע קדשים על חולין או חולין עלקדשים .
והקשו בתוספות דהכי שמענו דקדש' וחולין' ככלאים זה בזה עד שח'
כן אפילו בגוף חס' המורכב מהם . ורבינו מאי הלוי ז"ל פ' דהואיל
והבשר והעור שני מינין הם והבא פלגיהו רחמנא בקדשים ששעה הכשר
חולין והעור והגיה קדש כחלקים העור והבשר זה מזה ובעשה כאלו הם
שני גופים תמים . וכל אלו הפירושים תמים שנועה מסבירא שללו ולא
מגורת הכתוב מנוח' ח' שני גופים חלוקים ושני מינין מפני שיש בו שני
דני הלכות ובודאי שאין לנו בזה אלא מה שאמרנו בתוספות שפי' ר' ת'
ז"ל סמוך לפסירתו ליישב לו ולישב מה שנתקנה לכל במסכת בכורות
לחמירי התם דגבי פסולי המוקדשין אלתא לבי ולי' כתיב ואמרינן דחד
מיניו לנדר' הושעיה ור' ינחש ובכ"ר רש"י ז"ל תם דלא חיתפשא
מילתייהו . ופי' ר' ת' ז"ל סמוך לפסירתו דהיינו משום דר' הושעיה
ור' ינח' דכתב רחמנא כגבי המקדשים חד כתיב וכולל לרוב' לענין
כלאים בהרבעה והתנא כאלו הוא מורכב מהבמה או מנדי ואיל' שהם
שני מינין ונלמדך לומר שגורת הכתוב הוא זה . וחדוה הוא שחזקה תורה
לעשות גוף חס' כשני גופים וחדוה אחר גדול יש בו ששה אפילו בשני
מינין וגופין מחולקין חין איסור כלאים לטע' הרמב"ם ז"ל וכן התוספתא
שכפ"ח דכלאים . אלא כמנהיג בשני מינין ח' טמא וח' פטור דומיא
דשור וחמור ולא בשני מינין טמאים או שני טהורים ופטור זה הכל
טמא ואיכא למיר' לדברי ר' ינחש אמת' קתי' תנא חרור' בשר
ובחמור לית' כשור לבדו ובשל פסולי המוקדשים למאי דאסיקנא דקתי' בעי
מירי דליתיה בשילוב . וי"ל דפסטיס דקדש דשור וחמור תתשטע' בעי
למינקט . ובמהדרא קמא וס' ל' בזה פ' אחר ולא כתבנו כאן משום
כבודם של רבותיו בעני התוספות ז"ל וסוגיו דבכורות דתשיע' להו' :
והא דתני במה מלקין אותו ארבעים חסר אחת חמירי עלה בגמ' מ"ט
דלא ארבעים כתיב ומתדרינן דאי כתיב כדי רשעו ארבעים במספר
הוא משמע ארבעים שלמות השתא דכתיב במספר ארבעים מנין שהוא
סוכם את הארבעים . פ' דלע"ז דכתי' קרתי' כינשו' ברכי' לכו בחדא
כלו כתיב בחד קרא כדי רשעו במספר ארבעים . ולהכי לא כתיב כדי
רשעו ארבעים . וכבר במספר ארבעים לומר דלאו ארבעים חמס' אלא
מספר שסוכם את ארבעים וזה ידוע מחכמת המספר כי האחרים שכלל
העשרות הם תשעה הם נקראים י' מספר לאותו עשרה . ופשיטא דמילתא
דלא הלכתא גמירי לה דתלקות ארבע' חסר ח' הם שהם ראויות להשתלש
אלא שיש לו רמז במקרא כמו שאמרנו ור' יסודר לא גמירי לכו נקיש קרא
כפשוטיה . ומבין מלאנו תירץ בתוספות למנין העשר שהוא מ"ט ימים
והכתוב אומר תספרו תמשים יום . אלא שיש לומר בדלחין הכא דלחכי
כתוב תספרו מעיקרא כלומר תספרו מספר של חמס' יום כלומר הסוכם
את החמשים . ויש מתרלים דה"ק עד מחמת השבת השנועית תספרו
ולחמשים יום והקרבנות וגו' וס' י' ספר יוסר מכאן דכתב קרא אחרינא
שנועה שנועות תספר לך שהם מ"ט ימים :

ע"ב מאי טעמא
דר' יהודה דכתב מזה המכות האלה
בידך כלומר בין ורועך מקום חבורן
בכתב . וא"מ ומשום רעועה אחת הי"ח אחר מכות לשון רבים . יש
מתרלים דביון שס"ד רעועות מכות קרי להו אי נמי משום מלקין טובא
שהו מלקין אותו ויש בכל מלקות אחת בין ידיו הוו להו מכות טובא :
דא' דלחמירי לומר הא דלחמירי למחר ולומר אחת . פ' מתניין
בדסדר אחרת ביומיה הלכך אי לאו שכתב לקט קלת ובלקט חממת אומר
ראשון הולכין אחר אומ' שני סהראשון אומ' בטעותיה ששהי' לא נשתנו
זה

חרושי מכות להריטב"א ז"ל פרק הדוקין

קריעה דחלב שהיא סלא במקום חסר . עד שהיא מגלה חת לבו כדו כ"א פ"א
המלקות בבשרו ובקריעה זו נעשה כפוחח מלפניו ומאחריו על כתיפו
האבן נותנה מאחוריו של דקון וחזן הכהן המלקה אותו עומד עליה ודומה
של עגל בידו כפולה ואחריו ושתים לארבעה כי הרעושה תימה ארוכה
וכי בעלגן מותה ואחר' כי חותכין סתיהם כחלפת ארבעה ושתים
רעושה' עולות ויורדות בה פרושה בנמרה כי הרעושה' סתיהם היו
חמור האח' נמנה בין כפל הרעושה של עגל האח' וישעית בין כפל הרעושה'
נשנית לארבע והיו ראשי' וסתי הרעושות ערדות על כפלי הרעושות
הראשונות למחלתה ולחלתה וסתי עולות ויורד' בה . ועוד כי לפה
האבן כי סתי הרעושה מלווה וסתי מחבורת כפרו או בקשרים אחרים נשנית
הרעושות הראשונ' בענין כי כשהיו מקשרין או מחביבין חסתי רעושות
הראשונ' על ידי אפקת שאלמד בנמרה היו סתי הרעושות מלווה החמור
עולו ויורד' עמה כי לא יסוריו טפח . וידה של רעושה זו טפח אורך ורומח
הרעושה כולה הכפולה עומד טפח ומעט לארבע לפי כרסו של אדם
ולכן לא נתן התנא ברכיה שיעור חסום כמו שנתן ברכיה ומתקם אותו
שליש המכות שאלמדוהו מלפניו בין דליו כנגד לבו ושני שלישים מאחוריו .
י"א כנג' האחרות שחלפנו וי"א שליט על כפף זה ושליש על כפף זה .
ולזה הסכים הרב ר' משה ב"ר מנחם הגדול פ"א בשם רבותיו רבני
אירא ז"ל וכן היה אומר כי ההכחות האלו אינם לרומח הגוף אלא לארבע
ולכן אמרו ונעט על פי כרסו וכן היה נוכח במכות מדרות . ע"פ פ"א
משנה זו . ומדבר ידוע סלא נאמר על הכרס האלו שמתנה ונמנח
אלא במקלות של מורה דהא עלה קריחה וזין מלקות בזמן הזה לפי שאין
לנו כ"ד סמור הראוי לכך וכל מקלותינו אינן אלא מכות מדרות .
ומתפרשים הראשונים והאחרונים ז"ל כמקלות כהן י"א שאין מקדקדיקין
על מכות מדרות משום דבר ומכל זה אלא שבהן חיות בין במקל בין
ברעושה מכות שיראו כ"ד לפי מדרו וכן נראה מדברי רש"י ז"ל . שכתב
פ"א דסנהדרין גבי כ"ד הדיוני שאלמדו סמק ורעושה מקל נאמרו
מדרו ורעושה למלקות וכלי מדרות לשון רדיו כהם הרודם במקל וכן
ברעושה כמו שיראה בלב הרודת אל כבו וברד אל תמלידו ומזין בלחיה
מקום שירדו בין מלפניו בין מאחוריו . ויש שכתבו דמכות מדרו' כעין
לדוריותא מקטות קנה להכותו לפניו ומאחוריו ומכות המשתלשלו וברעושה'
של עגל ושל חמור אלא שאין מקדקדיקין בכל אלו ברעושה הסמויים כחן ולא
בכפיתם על השמור וכן נראה מדברי רבינו חזקוני ז"ל . בסמך כחכות
וכתב הוא ז"ל שאין מוסיפין על מלקות ארבעים ואלדבה מכות מהם
לשום . ומורו ז"ל היה אומר כי מנין הרעושות כהימה שיראו ב"ד
שיכול לקבל כפי רשעו ומורדו וחס הוא של עבירה שכבר עשה יהיה ממנין
פחות ממלקות אכל חס הוא על כד היתה' כגון שחולל דבר לקיים דבר
של מורה או על בדברים כחן אותו עד שיחזור ממדרו וכעין מה שאלמדו
לענין מלקות לדוריותא דתניא אמרו לו עשה סוכה ואינו עושה טול לזכב
ואינו נוטל . מנין אותו עד שחנה נפש וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל
כפי' ההשניות שלו . ובה דתקן וחס חתת ידו טמור . כי טמור חף
נגלות ומאחוריהם לעיל כל ב"ה חגגין טמעה בדעין דומיא דהשבת ענים
שהיו ראש . הסיק לו ברעושה חגגין על הלחוד דומה וזוהי גולה מיר'
דרעושה זו רעושה דרשות היא והוא דומיא דהשבת ענים ואוקיימנה
דרוקח דטעם דיינה במנינה דהשבת היו עליה ב"ד שנג' אכל לא טעה
דיינה במניניה קרוב למורד הוא ואין לו כפרה בגלות שהיה לו לחוס משה
ימות במכה האחת הידועה לחזק' . נתקלקל בין ברעו' וכו' והלכתא
ברבנא :

דף כג ע"א גמרא
 כותן שהמכה מרובה מאריך פי' נאריך
 הקורא בנשימות קריאתו וכוונת שהיה
 מועטת מקצר בקריאתו כגון שמתדוה בפחו' מעשרים : א"כ מה
 חל' מכה רבה ליותר על הראשונות. סוף מכה פירושו כפירושו שניתן
 להלקותו ע"כ וה"ק פן יוסיף להכותו על מזה שכן מכה רבה ועושה
 ואינו כגון חזק דה"כ אין לטון מכה רבה דאחרינן השתא כלטון מכה
 רבה דאחרינן מעיקרא כדנתיב אין לי אלא מכה רבה דנשיגין לומר
 רבה במנין ותו לא דהא נרבען אין לו להלקו' בכח כל כך . לכך פירשו
 דקרא ששטח דלא יוסיף קא יכיב כלומר דאין בו כמה שמתדוה ומכה
 רבה הם ולא יוסיף להכותו עליהם ולמדנו דמלקותי ארבעים מכה רבה
 וכך כירך אומר : קלה בין שנתקלקל הראשונה בין בחבורות
 פיר' בפירושו' הראשונה הגבהה הרעועה קודם שיהיה שנתקלקל מחמת
 פחד הרעועה שנתקלקל כבודדה כהכנה אפי' הבאה הראשונה ואינו
 מחזור חל לנישאת ולא משמע כפי' ושו' דלקותי אחרינן כבמוך קודם
 תחלה מלקין אותו שנחת ובהו ונקלה ולא שקלה כבר אלאה בעיני
 לקולו לאחר הבאה לכך הנכון הראשונה הבאה הראשונה ושניה הבאה
 שניה תחת ומאס דנשי' אלפלוגי כפי' בפסקא הרעועה בין הבאה הראשונה
 להבאה שניה דהא רישא קלה בין הראשונה בין בשניה וכן פי' ר' מאיר
 הלכו וז' : קטן דשנן ר"ש אומר מחמתו כוא למד וכו' עד אשר
 יעשה

וז נוסף בנתיים ביום אחד לא חמירות לבתי שבת ולא בחיטוי לבריות
 ברייתא דאמרו למחר ולמחר אחרתי דאפשר שהוכחש נוסף של זה בין
 אומר ראשון למחר שני ואומר ראשון לא היה בטעות הלכך ח"ע" שאל
 לקה כלל מחלות אומר פטור דמן שמיא היה דחשו עליה ודמי לר"מ דא
 שהוא פטור ואפי"ה דברייתא דמפני בה לוקה בחטאי ליומיה דמיא
 דמתאין ונקט דבמות דלפניו דמפני לתיוב דוקא לוקה הא לא לקה
 חורין ואומדן אותו : עבר עבירה שיש בה שני לחוין . פי' כגון
 כלאים בכרם או חורש כשור ובחמור מוקדשים ודביתיהם ותפני שיהיה
 עבירה אחת אחרות אומ' אחד לשתיים כפחות משמנים לפי שלא היה
 בול לקבלם לוקה אומ' זה לבדו ופטור ואפי"ה שחלש סתיה יכול לקבל
 שמנים אלא שאלו שאלו אחדות לא יארכיטין או פחות מלרבעים : וקא
 ומתפרש וחוור ולוקה . ופרכינן והתניא חין אומדן אותו אומר ח' שני
 לחוין . ח' שנת לא קטיא ח' אחדות לרבעים וחד ח' דאחרות
 לרבעים ותרי . פי' דמת יתין בשאמרו לרבעים ותרי שיש בו שלשה
 דגושות ויתר מחלוקת אומ' והס ראוי לעומ' בתקום מלקות שיש סהרי
 הן ראיות להשתלם . וברייתא דאחרות לרבעים וחלל לזביח ויתר
 על מלקות אחת אלא שתי רכועות שאין ראוי להשתלם ובתאן דלינתה
 דמו ובמתא שאין כאן אלא אומ' של מתקן אחת ולכן חין דקון אלא בתקין'
 ח' בלבד ולכך נרדף חומר שני כשיתפרש : א"ר ששת מגין ליבמה
 שפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה כלומר שאין דוחין לדבריה
 כשהיה רונה להתייבס וז' וקטא לשלם דקדא דליק' מניה . דעת
 התפרשים ז"ל שכופין את היבם לחלוץ בדרך שכופין גרש כחשה דעלמא
 כדמתן אלו שכופין אותו לכובל מוכה שחין וכו' ומוכה שחין אלו דוקא
 דה"ל לחבריו השנוין שם אלא דנקט חדא תיביו ואפי"ה דבעלמא כופין
 אישכר את הקר ביום המוס דביתו תלי רחמנא ודמלא היה חליתא
 שיקים מנות יבום ואל"ה ככך חז"ל להוציא קת"ל דלא חלו תלה דחמנה
 בדוידה אלא בשראוי לקיימה לגמרי ומיהו דוקא במוכס שחין וחבריו
 אבל יבם שחין בו חוס גבוש ח"ע" שיש שם אמתלאות חוסמין אותה
 ואין כופין לחלוץ לעולם . ואפילו למ"ד מנות חלינה קודמת חלמא
 ושחין כותבין עליה אגרת מרד ושחין ליבם חלינה לייב אבל לכאן ואלחלוץ
 אין כופין לעולם אלא במוכס שחין וחבריו אלא אם אפשר להשגיב משגיב
 דחלינה מוטעת כסירה וכפי אחרתין במכס' יבמות על משנת בכורות
 שכתבנו לשם אחר דבאין כופין ועיקר הפ' שם ודלדלו חלינה דחור
 ואחר מנות חלינה קודת' אחר דבאין כופין לחלוץ ודלדלכרינה
 בס"ד . וזה דעוב דבמות פסולות פסולס' ז"ל דעת רבינו הרמב"ם ז"ל
 דעת רבותי הר"ה והרשב"א ז"ל ושלח כדעת הרמב"ם ז"ל שכן לכאן
 ולחלוץ בחומר אחים עלי בין כזו ובין כחשה דעלמא אלא דתפסידות
 בתורה ואין דמטיני מודים לו נאחת המס ודפריש' בפ' ח"ע" שפחותה
 דמורת בס"ד . ואף לשיטה זו שפי' רבותינו ז"ל שכופין לאין בתוכה
 שחין וחבריו קטיא לו מהא דאחרתין פקד מנות חלינה (ד"ה חלינה)
 מוטעת כסרה כש מוטעת פסול חלינה מוטעת פסולה דגט מוטעת כסרה
 ודא על כרחין דגט מוטעת כסרה היינו בחותן שכופין להוציא . ואפי"ה
 דבמה חלינה משום פסולה אפילו בחותן שכופין בעלמא להוציא וטעמא
 משום דביבם ביבם תליא רחמנא אם לא יחפון סתיה וכו' לכך היה נקרא
 לי דלבוש במוכס שחין לא קאמר אלא שאין חוסמין אותה ושחין נקרא
 ליבם לכאן חלוקה לתיבס לו ולחלוץ חלוקה דמורת אבל לכאן אותו לחלוץ
 אין כופין לעולם אלא משגיב ולפי השיטה הראשונה לריבין חלו לתר
 דהם לאו בחד נזוחה קנט גט מוטעת וחלינה מוטעת אלא לפי שחת
 דחלינה מוטעת כסרה כש מוטעת פסול קנט איפכא דידיה בכפיה
 דומיין דחלינה מוטעת פסולה כש מוטעת כסרה וזה דוחק אלא
 אפילו בחלינה פסול ואם הוא כדון אפילו בגט כסר וזה דוחק אלא
 שאין לנו אלא דברי רבותינו ז"ל : ולענין פסק הלכה במנות יבום
 ובמתא חלינה איזה המס קודמת מחלוקת גדולה היא בין הפוסקים ז"ל
 שהאנוסים פסקו שחלות יבום קודמת ואין הסכים הרמב"ם ז"ל ובתוספ'
 פסקו דמנות חלינה קודמת ובפרק חף על פי הארבעים כשיעתא דשמיא
 בתרי מהדורי :

ע"ב מתניתין • כיצד תלקין אותו וכו' • משנה זו נאמרה
בזוהר הפירוש 'בזוהר קמח הארבע
ההרבה אבל אכפו' כאן בקולר הפי' המוכרע בו יותר והכי פירושו כי
תלקין אותו וכו' כופת שתי ידיו על העמוד כלומר שליש ב"ד כופת שתי
ידיו של לוקה ב"ד על העמוד החוכן לכך נכון בקרקע ומטה קמח
וגבה כשתי אמו והלוקה כפות הוא ומטה על אותו עמוד כאשר הכנסת
על בריח דלת ומטה ידיו למטה וכופתין לו ידיו בגדי העמוד החוכן לכך
וחון הכנסת כלומר ששם הכנסת שיהיה שליש ב"ד לסיקתו ואחזו בגבדיו
של נדון כפס בגדיו תלמעהו מקום כניסת הארבע בחוקה אם חנקת
גוף בחוק הפירה נקטו ואם נפרשו בחוק הפירה נפרשו דרמיו
היא בחוק הפירה כדכתי' נגי בני אהרן נעדרכם לא תפרומו דכ'

חרושי מכות להרשב"א וז' פרק הלוקין

נר

ועשה וכו' . פי' דנפקא ליה לר"ס מדכתיב אשר יעשה וכו' וסמך ליה חיים חיים אל כל אשר בשרו לא תקריבו דהיינו שיושב וחיונו עובר פכירה אלתא אף זה בכלל העושה מזה דכתיב מעיקרה אשר יעשה וכו' .

ע"ב אר"י חלוקין עליו חכריו וכו' . פי' דאפילו ר"ע ור"י דס"ל שיש מלקות בחייבי כריתות כדסבר ר' חנינא בן גמליאל מ"מ חלוקין הן עליו כהאי דקאמר שאלו נפטרינן מירי כריתתן וס"ל שאין המלקות נפטרינן לגמרי מכרת : **תנינא** פירש דמסייעא להא דתנן אין בין שבת ליה"כ אלא שזה וזונו בירי אדם כלות' במויתב ב"ד וזה וזונו בכרת ומשמעלן דסתמא זו היא ואפילו לר"ע דאית ליה שיש מלקות במקום כרת ואם איתא דחייבי מלקו' שלקו נפטרו מירי כריתתן אירי וידי בירי אדם הוא דאפילו יה"כ דינו בירי אדם סמלקין אותו ומנקי' מכרת א"ו שאין המלקות פוטרו מכרת ולא היה ליה רוב וזונו בירי אדם . ופריך ר' נחמן בר ינחק דההיא תמני דמגלה ר' ינחק היא דסבר אין מלקות במקום כרת ורב אשי פריך דאפי' תימא ר"ע ור"י ולא הוי סיעעא דר' יוחנן דלעולם א"ל דנפטרו מירי כריתתן במלקות . והא דקתני שזה וזונו בכרת ה"ק עיקר וזונו בירי שמים בכרת דכל היבא דלא לקי מיהת יש בו כרת מה שאין כן בשבת . דעיקר וזונו בירי אדם ע"י מיתב ב"ד שהיא החמורה שבזונו : **א"ר** יהושע בן לוי ג' דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו עליהם ב"ד של מעלה . פי' אפי' שגראים כנגד התורה . מקרא מגילה שהוסיפו מזה מחודשת בישראל שאינו כמורה כלל והכתוב אומר לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו ואומר נמי אלה המנות ודרשין אלה שאין שום נביא רשאי לחסד דבר מעתה ובדוכתא במס' מגלה אחרי מהיכן מלאו לזה סמך מן התורה ומאי דרוס . ושאלת שלום בשם . פי' אפי' שגראים כמזכיר שם שמי' לבטלה שיש בו לא תשא אלא עשו כן משום עת לעשו' לה' הפרו תורתך לפי שבחבו שמו של הקב"ה כמו שגאמר ואמר הם כי לא להזכיר בשם ה' וכבר פירשתי בסוף מס' ברכות בארוכה בס"ד . והבאת מעשר . פי' שיבאו כל אחד מעשרותיו לאומר ידוע והיה נחלק סע ע"י ב"ד והתורה כתנה טובת הנאה לבעלים לתמו לכל כהן שירלה כדכתיב ונתת ללוי וגו' וכתוב ועשו כן . מפני שיש סתיו מולוין בנתינת מעשרותיהם ויש

שהיו כותבין אותם למי שאינו הגון וזה היה בימי חזקיה ולכך הכין לשכות להכניס שם המעשרות וכן היה בימי עזרא כדקנסינהו ללויים כדאיתא ביבמות : **גרסת** הספרים מאי ואומר וכו' תכו' ותימא פשו שאל מאי ואומר דהא בלאו ואומר לא ידעו שהסכים הקב"ה על ידו וכך מתרין ואזיל . וי"ל דחנן סלקא דעתן דגברא רבא בכועו לא היה אומר מי לא ידע דהסכים הכי הקב"ה מקמי דבין להבי שילה מאי ואומר . ופריך אפי' דכועו גברא רבא הוא הוה ס"ד דעבד מדעתיה לעשות לה' אבל הקב"ה לא הסכים עליה ע"י מעשה קמ"ל ואומר : **גורא** קא מרחמא וזה לא מרחמא . כלומר דהי דרחמא דהא חניה רחיה דאפשר דמערסא מ"מ אירך דלא מרחמא ואמרה גוורו . לוא אמה היא וכיון דאיהי לאו אמה לא סגי' דלא תהוי אירך אמה דהא היא ברא מחדא מיניה הוא :

ר' ברע"א כגון

רב ספרא וכגון ר' ישמעאל בר' יוסי וכגון ר' ישמעאל בן אלישע . עובדא דרב ספרא גמרא . דריב"ז ור' ישמעאל ב"א איתנהו בפ' סני דייני גזיר' ומפורשים בפירושן וכן במהדורא קמא ידי ב"ד : **ולא** אונס אונס משום דמים דלא שמת ביולותא דנורבא מרבנן ושתיק . יש שפירש דדרוש דמים שמת בכל האומר וילותא מלורבא מרבנן חשוב כשופך דמים ויש שפירש דדרוש דמים לשון דומם שהיא שתיקה : **שאינו** מסתכל בנשים בשעה שטומדות על הכניסה . פירושא אפי' שגריד לעבור דרך שם . ולית ליה דרכא אחרינא : **בא** חכקון והעמיד על אחת שהתקיי' את' מקיים כל התור והיא האומר בשם כראוי בקבלת אלהות וייתורו ועול מלכותו כדרך שנקטונו בפ' ק"ס שכוללת כל התורה והיינו דכתי' וגדירך באמונתו יחיה כדרך שגאמר בכל המנות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם :

סליק פרק הלוקין וסליקא מסכת מכות

הדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק ראשון

תביל על דאברין פירש משנה ראשונה במסכת גיטין להרמב"ן ז"ל כי נקדע דף אחד מספר העצת
ממנו ואך אפס קצרו ממנו נראה בדף השני : וזהו החלו :

מלוחו של כעלה וזהו אומר, כספני נכתב ונחתם תולין להקל ואומרים
שכעלה של זו כתבו ונחתמו כספני ועשאו שליח ואין חוששין שמה אחר
כתבו ונחתמו ואח"כ מכלה וזכרנו לו ועשה שליח הדבר מלוי כן :
וזהו דאמרין לקמן בדין הוא דליתמי הכי . ה"ק בדין הוא דליתמין
בדין דליתמי הכי כפני אלף משום דחיישין דליתמי גיזוי ליה ולא אחר
לשמה וזכרון שכלל אומרים כן וזה חזק אומר אין דבריו לשמה ועוד
דה"ל משנה ומשכנע חכמים . וי"מ גיזוי ליה וילמד כפני לשמה ולא
ואחר ככתב ונחתם . ורש"י ז"ל פ' כלשון ראשון שאלוין לו אי נכתב
לשמה ויש לו מחשבות ירושלמי דגרסינן התם כפני נכתב וכפני נחתם
לשמה . ולא דייק דא"כ הו"ל ליה למימר איכא גיזוייה הא דלרבה גירך
לומר לשמה ולרבה אין גירך לומר וזה דעיסא לן טפי למימר . וי"מ
דכי אחר רבה לפי שאין בקיחין לשמה לאו דוקא חלל ה"ה לשאר הדברים
הפוסלין בנט ושאלין מחנו הכל או שומכין עליו כסתם . וזה הפ' לתרין
הקוסיות הראשונות שכתבו למעלה ושמה למדורו מן הירושלמי דאמרין
התם ר' יאסע כן לוי שני הו"ל לפי שאין בקיחין בדקדוקי גיטין . ואין
זה הפ' כגון לפוס גמרא דלין דאמרין לקמן כפניקין וזה איכא לשמה
בשלה לרבה היינו מוליך ומביא אלף לרבה קשיא . וכן לרבה וכן לרבה
הא איכא מחובר אלף במוליך ומביא ליכא אלף לשמה . ורש"י משמע
כהא דאמרין חדא מתלת גיזוי . ורבינו תם ז"ל פ' שדרשת לה לשמה
לאינשי לא משמע להו ולפיכך חוששין לה יותר משאר דברים גם זה חזק
כגון כעס :

ע"ב ורבה אחר לפי שאין עדים מניין לקיימו וחיישין דילמא
אחי וטעין מוויף הוא . קשה ליה לרבה ד' ז"ל
ולומר שליח באפי תרי או באפי תלת שכתב עשאו שליח לתת גט זה לאשמו
וליהאמנה ותו לא יכול למימר הכעל הוא ויפתו ולמה לי קיום . ויחזק
ליה דליתמי אחי ואחר חזי עמלי ויפתו לפי שלא מנחתי עדים . ויחזק
סבור שהוא כסר ומקלקל לה . ולא מחזיר לן סהדין בנות שלא ידעו בלחן
בכך שכתבו כפני קיום שטר' לא אחר משום חשש שמא וי"ק בעל
השטר לא היינו טעמא ש"ה לאחמנו ככ"ל לומר שכתב עשאו שליח
כשהכעל משרער לומר לא עשיתיו מידי דהוה אלף עדות כשחזר וז"ע
דמקלקל מקומות נחתם השליח כיון שמקלקל נחתם הכעל כמו שמתבאר
בפ' המקלקל לפיכך חכמים נריכים להתקין לכונס דרך ח' ושלח ידא
שיקד הכאמנות על השליחות שלא יחזיקו חזות ככל מקום אלף שיקד
העדות על החתימה תקנו לומר כפני נכת' וכפני נחתם ונחתם משום דכל
קיום שטר' דרבנן הוא . ועוד דשליח כשכתב מקיים נחתם לומר גירוסין
משום דהימניה חלל חלל בא ואחר מוויף הוא הילך י' א' נחתם הילכך קיימו
הגט תחלה והאמנו חזו בקיומו ונחילה שליח נחתם דהא הימניה והיינו
דאמרין איכא גיזוייה בלתי חזו בקיומו ונחילה שליח נחתם דהא הימניה והיינו
הכעל עשאו שליח לית גט זה לאשמו ואין יכול לומר ויפתו ואין גירך
קיום וז"ע פ' שאין מתיירין חתימת ידי עדים ככל . ולא דבריו מהפסד
פסיון שיש כאן שנים שנים ויכולין להשיב מחספי הכעל ולא אחי ומשרער
דמימר אחר שחא יודעים שחמרי לעדים חתמו או שסם מתיירין חתימת
ידי עדים . ומיכא אחי נריכא עינא דמשתע בדברי הרב ד' ז"ל דנח
לחכמים להתקין קיום לאפוקי מכללה חששות דלקמן דריש פ' טע' (ד' טו)
פ' (ט' א') אמרין כשנים סבביה גט ממדית הים למ' ד' נריכא לומר כפני
בכתב משום לשמה דגורין ביה דא' מהם אומר כפני נחתם משום דאחי
לאיחלוף בקיום שטרות דלמלא אחי קיימו על פי היחיד הוא ולא מקיים
משום השנים שאומרים הכעל עשאו שליח וכדמפרשין בריש פ' ב' אלף
ז"ל כיון דמ' גירך להשיב כפני נחתם הגט מתקיים נתי על פיו של זה
גורין . ולי קשה ולימא נתי איכא גיזוייה דמקיימי ליה סהדי לרבה
גירך לומר כפני נכתב וכפני נחתם . ולא לרבה לאו קשיא הו"ל לכלל שכן
הוא דלרבה לא גירך לומר 'שש נתי גירך' : **ע"א** נחתם בחיסורין
פ' רש"י ז"ל שכל אחד האמנימו תורה על הפרס' תרומה ונקור כסר וגיז
הגשה ושאיטה . וי"מ משום דבדיק וספרה לה לעגמה . וק"ל התם
איתח' איסורא שאפילו פירסה נדה עמו במטה או שילדה סופרת לעגמה
ונאחבת על טבילתה ונעמד מינה דעד אחד נחתם אפילו אימורא איסורא
אלף שאני התם שמתוך שנאמתה על עגמה נאמתה נמי לבעלה אבל בשאר
עדיות מכל' . אי נמי התם א"א שכתב עדים לפסיקת וזהו ונדחה
ולספירתה ולטבילתה לפיכך האמנימו תורה ואין לירידן ממנה ולספירת
עדיות כלל שאין דנין אפסר משאי אפסר . ובתוס' מירכו דהתם בידה
לתקן שסמור ותטבול ופ' שאין בידה לתקן עכשו . אם לא שלחו וימי
מ"ח יכולה היא להמתין לספור ולטבול וכל שבידו לתקן עד ח' נחתם אף
פ' ד' דליתמי' איסורא דאמרין בפ' האשה רבה (ד' ט"ה) וכבר פירשתי
יותר מזה בפ' דשמיטת חולין :

אל

דף כ"א ויש אומרים עכו חניה בלחן ישראל וחניה
בלחן העמים . והיינו דאמרין
בפ' מי שחזו דעכו לאו במדינת הים קיימא ואיתמר נתי התם כי הו
אפסרין רבנן מהדדי כעכו הו מפרטין משום סמור ללחא מחרת ישראל
לחונה לארץ . וכן מפרטין בירושלמי דגרסינן התם המוכר עבדו לעכו
יבא לחירות . ר' שמעון ברבי ור' יוסי ברי ואפילו מעכו ואפילו כדמה
כד חלל מן תרי עובדא דר' חנן ילפין עבדו כה ארץ ישראל ויש כה חונה
לארץ . וכן כתב רש"י ז"ל בתם סנהדרין וכיון שכן קשה לי הא דאמרין
בנח' אבל עכו דמרחקא טובא לא ויבא מרחקא וזה חזק בלחן ישראל .
ואפסר דר' סבר כל עכו בלחן ישראל לגיטין . וכיון דחניה בלחן שכיחי
טפי מהנך דסמוכות וז"ע דמרחקא עיקר ארץ ישראל היא ירושלים
שכתי דינן קבועים סם . וכבר סי' קרובה לגמרי שיש סם ב' הגדול
דחניה כחוספתא ר"מ אומר עכו ותחומיה בלחן ישראל לגיטין . ומיכא
קשה הא דאמרין המוכר עבדו לעכו כמוכר לחונה לארץ . כמאי עסקי'
א' בחניה שבארץ ישראל אחי . א' בחניה שבחוץ לארץ כיני אחי' עלה
וכ' סוריא ארדכא סוריא קדישא טפי . וז"ל דפלגא בלחן ישראל
ופלגא בסוריא . והיא בחונה לארץ לטומאה וז"ע ותלמוד . עוד מנחט
בספרי תחומי ארץ ישראל עד מקום שהחזיקו עולי בבל . וקמי פרשת
אשקלון וחומת עכו ורקס דתגרא חלמה כולם כששם שניהם לפיכך
הגלו בתוספות שכל אלו מחרת ישראל הם אלף שטומות על הגבולים
ורחוקות מן המדינות בעיקר ארץ ישראל שבתי דינן קבועים כדאמרין
וקרובה לגמרי יותר מעכו דמשמע דהמשום קורבתה ורחוקה לגמרי היא
בידונה . והיינו מוכלשות וסמוכות . כלומר לתקום יסוב דארץ ישראל
שכתי דינן סם . ועדיין לא העלו חזקה בחזק . א"א פרשת אשקלון
לא היינו עיר אשקלון שלה אלף פרשת דרכים שלה האולכת לארץ ישראל
וחומת עכו מגדל סמוך לו או חניה כמו שפי' ורקס דתגרא חזק רס
השנייה כמשמעתו וכך מלינו בירושלמי במסכת שביעית בתחומי
ארץ ישראל גביא דאשקלון וכע' אשקלון . עגמה . אחר רבי יעקב
בס' רבי ועירא מן מזה דתנא גביא דאשקלון דהא חמרה אשקלון
כלחון . ויש תימא תנא מהיכא סליק דקמי האבי . וז"ל התם קמי
דמנא וקובה את עגמה בגט בפ' דקדושין . ומיכא ה"ל לפרושי הלכות
הגט כדריש לא וידי דתקנתא היא חביבה ליה ואקדמה : גמרא מ"ט
רבה אחר לפי שאין בקיחין לשמה . ח"ל וליחוס נמי לשאר דברי הפוסלי'
בו דהא איכא מחובר ואיכא נכתב ביום ונחתם כלילה . והא איכא
שלא אחר לסופר כתוב ולא אחר לעדים חתומה . ואיכא למימר שסם
ספרי דיינא מספיק פקיע ודברים הללו דברים המסורים לסופרי
הדיינים הם הילכך ליכא למיחש אלף לשמה איכא למיחש דילמא איכא
שקליה מבר מחתיה דמתיא כשמיא . והיינו דאמרין בגמרא שסם סופרי
דייני מיגמר גמרי ורבנן הוא דלגרוך פי' משום חששא זו דליתמי אשכח
בר מחתיה דמתיא כשמיא ושקליה מביא . וז"ע פ' שם הו"ל לגט לחזק לך
שליח חוששין לשני יוסף בן שמעון א"כ ה' החזקו ביון שיש לחוש
למישטא דמישטא דספרי לא גמרי . ח"ל דליכא גופיה כתיבא ודלמא
אשכחיה בר מחתיה אגרוך רבנן למיחש למיתא . עוד יש לי לומר
דנכתב ביום ונחתם כלילה דהוא דבר הגורם כשטרות הכל יודעים
דשטר חוב המוקדמים פסולים . וכן לא אחר לסופר כתוב אף בשטר'
הוא נכתב ואין סופר ועדים כותבים וחומתים גט לאשמו של זה
במלות . ועוד ז"ל שכל הכותב וחומת שלם בחנות המגרש' שלא לשם
גירוסין הוא . והכי מוכח בפ' שני ובדבשינן לפרושי קמן הילכך ככלל
לשמה הוא אלף מחובר לא שפתי כלל ולא חשאו לא לשם שהוא מני וטעין
בו . וז"ל נמי דספרי לא טעו דילמא איכא חתומים בקדושים
או בפסולים או כלילה ולקלקלה נכתבון ח"כ אפילו בנותן גט מידו לידה
בארץ ישראל ליחוס ואין לדבר סוף חלל לכולי האי לא חיישין דכיון
דלא ידעין אכן אחי טיקוס ומשרער . ובגמרא דארץ ישראל תרגמו
דלמי שחוד לקלקלה הוא שמתוך שהוא יודע אם לא וערער ערשורו בטל
אף הוא מחתיו בעדים כשרים כיון דליכא למיחש לשאין בקיחין לא
חיישין דילמא יתכוון לקלקל דלמי שחוד לקלקל ביד שמים שאם אין
דעמו לגרש לא יגרש . והיינו דאמרין לקמן השתא מניקט נקיט ליה
וערשורו קא משרער עלויה אלמא חזו שחוד לקלקלה ביד שמים אלף
כעמיה שחמרת וכן משרער לקלקלה ככ"ד . וכשהוא שולח גט ממדינ'
הים נמי יודע הוא שהיא הולכת ונשאת ואי אחי לקלקול' לא חיתין הילכך
איסורא לאינשי לא הו' סם . וזי אחר שליח כפני נכתב וכפני נחתם דיו
בכך דמימר אחר הוא שליח למה הוא לרבנן למשל אי נכתב ונחתם ככני
אלף ש' שיש כתיבה וחתימה בגט שהיא פסולה . ואלו לא היה גט ככתב
לשמה היה אומר כך וכך לירע מעשה דלאחר נכתב ועוד דכיון שהוא

נה

שמאל

במש' חולין פ"ק (דף 1) אין האומר לרדף לקיות ויבט ומשחר וכו' לכתח' הוא וכן' המביא תנין כמי' אחריקין' מהביא ה"ל לרדף ואי' לא אחר בשחר ויש פתח' דכיון דהנא בפר' ההביא תנין ולא אחר בפני וכו' פסול' דמתני' דיעבד הו"ל וזהו' אמנינא כל' קדש' אינו לרדף ה"ל דיעבד אב' לבתלה לרדף הו"ל דהוא' המביא שאס' נגמר' לבתלה והיינו' דאמר' אינו לרדף כלום' אין לרדף שטלנו' מתנו' ויחזור' ויבטנו' ול' ומהי' לבתלה' אומרים' לו שלא' וימסור' לה גט' אל' א' ואחר' בפני נכתב' ובפ"ק קמ"ז א' ה"ל דיעבד' כגון' שלא' דהא' תביעת' הגט' ונעשה' עליה' אינו לרדף אב' לבתלה' ובקושטא' בעל' לבתלה' הגט' ושולחו' לה לרדף שכתבו' אותו' ויחתמו' בפני' עליה' קמ"ל' לרדף' דלפני' דיעבד' דקדש' משב' שביח' אינו לרדף והא' תנן' כ"ל' חוקק' היינו' (דף 1) ד"ל' דרבינו' חשב' יהודה' ועבר' הירדן' וגבלי' וכו' ואמר' בגמ' חוקק' שלא' בפניו' הויא' חוק' אלא' דתס' יהודה' וגבלי' בשעת' חירום' דמי' עי' ולא' שביחו' ולא' אמר' בה' חבדך' חבדא' חית' ליה' וכו' הכס' מתחיל' בה' ע"ל' דרשנו' וקוריה' כלום' גבי' חוקק' בלא' דלא' שביחו' רביס' משו' חירום' לו הוי' וזי' וידע' מי' יורד' חתול' וכו' שם' ומיהא' לא' שם' חתחין' מתחיל' חתול' הדבר' שמה' חתול' ומפני' דחוקק' בטלה' אבל' כיוון' שסאשה' מחתרת' אחר' העד' לקיי' את' גיטת' ושביחו' אינשי' דאזלו' לב' ד' למקום' הוועד' ולקיים' קיום' שטר' וכל' הכמות' גיטין' מיני' דמחירי' לבי' דיעב' ניכח' א"ל' שלא' יהיו' עד' אמר' שם' כד' ד' לקיימו' ומתאן' שני' שהביאו' גט' מדמית' הים' שחשבו' כלא' עדיין' מגליין' לקיימו' כש' כשכבר' כ"ל' ה"ל' ויבספר' הישר' מתוך' גן' מחא' בעיור' דביב' א' שומרה' עליה' כל' עי' עורה' דביב' א' שומר' עליה' : אהא' :

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא קמא

[illegible][illegible]

חרושי נישין להרמב"ן ז"ל פרק המביא קמא

נו

קרי ליה זכות ואלו כדכונן לא היה מחזירה • ויוצתו ע"ה תירגס ומזה עליו
פילגשו לשון מוזן והעד והילד מכרו ביין וישמו • והיונו דשלא נתיי ר'
אזיתר בני אדם העולים משום לבאן הם קיימו בעלמם וישנו את הילד
בזונה לפי שמתייבתיים דיקס והם שוסקים בקורה ויורדים מנכסיהם
לכורך מוזנות • וכך בירושלמי מעשה בחדש ה' שמכר את בתו ללמוד
תורה ולכך פי' דש"י ז"ל :

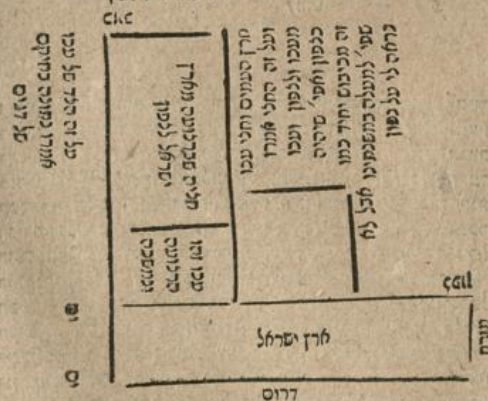
דף זע"א דא

דאמרין בלילה חלון דאסור פירש לחתנים אבל
לסאר אינשי שרי ודומי דבין גדול הוא שיש בבו'
ושמח' לבנו ורבינא דקא גדיל כלילא לברתיה בלילה דברתיה הוא וז"ל
דומי דבין גדול בגברי • ואז"ל דהא תנן במ' סוטה בפולמוס של טיטוס
גזרו על עשרות כלות הא פרישו התם מאי עשרות כלות שיר של זכר אבל
כלילא כנשי לא גזרו אפילו כשהיא כלת ושאר נשים מותרות אפילו כשיר
של זכר ולא אסרוה אלא בשבת דהא ר' עקיבא עבד ליה לבריתא ירושלמי
דרבא כדאית' במס' שבת פ' במה אשה (דף ס"ג) כך פי' ר"ת ז"ל פנעין
מ"ז וז' אחר מקלה שבראשי חתנים שמתקין גילה שם תהא רעיה על הרוב
הבית היינו דכתי' אם לא אעלה את ירושלים על ראש מחמתי :

ע"ב אמר

אביו רבועה נפקא • פי' דש"י ז"ל מארץ ישראל ועבד
למורה של רבועה • ואקשי' ומי חשיבא חדא רבועה
לאתגזיזי על סימנא ולא מחזור לי דלמא רבועה גדולה היתה וקשה לי
ומאי אז"ל לתנא למיתנא • והלא על כרחו לריך הוא להודיעו כמה רחבה
של רבועה לחיבה כמעט וכשיביעית לכל קדושת הארץ ואפי' לא היתה אלא
קטנה ביותר ומו' דלא מיימי ראייה כה"ל דקרא לאו לרבועה מתנח סימנא
אלא ברבועה הוא דמתנח סימנא לעיר • ועוד שהוא ידוע שטעו על שפת
הים הוא וכך אמרו בפסיקתא קול נעקש משאר הדגים וז' עכו שמתנח על
סיהם של דגים • אבל כך אזי אומר מתוך הדיוק דמתיק' קס"ד דעכו
לפניו ארץ ישראל היתה וא"ל מרובעת חמותו הגד ומעכו ואילך ועכו בכלל
חולה לארץ והיונו דתנן ועכו כנפון אלמא לאו מארץ ישראל היא • והשתא
אמרין דרבועה נפקא מארץ ישראל לנפון לגד מערב • וזה חזי עכו
ומשבת חתני עכו ומכונת מעכו לכזיב • והמהלך בה ימינו למורה הדרך
ישראל וזה שני כמנחמו מעכו ולנפון ועכו כנפון וזה הדרך שמתנח לכזיב
טמאה (זה מלמתי בספר שהעתיקתי ג"א) ושחאלו למעבר הדרך טהור
שהיא חותה רבועה שיוצאה מארץ ישראל ואקשי' א"כ עכו לאו לנפונה
הארץ ישראל קיימא • כי הויב תנא סימנא מן הדרך שכולת מעכו לכזיב
לא מפני שכל הדרך טמאה כלכך אלא מפני שהדרך מכונת למורה עיר
עכו ורוחן כאלו חוט מתוח ממורה עכו עד כתיב והיא מארץ ישראל אלא
אי אמרין עכו לנפונה דארץ ישראל קיימא ומתניה שבתורה ולנפון עד
סוף העולם הוא מחולה לארץ כדתנן מעכו ולנפון ועכו כנפון א"כ איך
הסיק של ההלך מעכו לכזיב אלא משביל הדרך שמתנח למורה עכו סימנא
הכי • והלא הדרך פעמים מתעקס ופעמים משתנה לגמרי בשנים מועט'
ופריך איך קרא נמי יריב סימנא הכיולדית והיב סימנא :

וזה הוא לורתם כדי שתבאחר למראית העין

והחכם הגדול ר' משה בר חסדאי מפולגא שיחי' ויארץ יומים כתב שנהר'
שגרסא זו משועת התלמידים שבשאו מפני שהוקשה עליו כי בפי' דהסכת
שביעית מיימי לה בתלמוד ירושלמי וגרים לה ספק וכן כתב בסוף
מסכת אהלות תניא העיר רבי יהודה הפחוס על סטר מזרחי שהוא
טהור המהלך מעכו לכזיב מיימינו למורה הדרך טהור משום ארץ
העמים וחייבת כמעט וכשיביעית שחאלו למעבר הדרך טמאה ופטורה
ועוד אחר נראה דכזיב מוכח במסכת חלה רבן שמעון כן גמליאל
אומר

אלמא איך ארץ ישראל חלוקה בכך אלא מפני מהנהגה ואין לך בגורה זו
אלא מקומה נשעתה :

דף ויע"ב ומתב

ליה בלא שרטוט • פי' ר"ת ז"ל בספר הישר
דהיינו שרטוט העליון שאין ס"ת וכ"ס שאר
ספרים לריבים שרטוט אלא שיטה רגועה חזק מן המזוזה שהלכה למשה
מסיני שגריכה שרטוט • והיונו בין שיטה לשיטה ואפי' יפחות נמי איך כותבין אחלי
ס"ת לריך שרטוט בין שיטה לשיטה ואפי' יפחות נמי איך כותבין אחלי
אזיתר הל"מ בתוזה וסא דאמרין בתם 'מגילה' (דף ע"ו) מלמד שגריכה
שרטוט פחתה של תורה היונו כמזוזה שיש בה מלכות שמים • חדע דהא
אמרין העם נקרא ספר ונקרא אגרת נקרא ספר • שאל תפיר בחוטי
פשתן פסולה כס"ת וא"כ ס"ת לריבה שרטוט תפיר • לי שרטוט מהתם
ומס' שנקרא ספר ולמה לי דברי שלום ואמת • עוד הביא ראייה מדאמרין
במנחות (דף ל"ב) שתפילין איך לריבין שרטוט ומי גרע מכל הספרים וא"ת
שהלכה למשה מסיני הוא • הלא לא חייבא בנח' דגמריי הלכה כשתפילין כלל
ובי גמריי כמזוזה הוא דגמריי הביא לריבה שרטוט • אבל דש"י ז"ל פי'
שם במגילה כחמשה של תורה היונו כס"ת ענמו • וכן משמע בירושלמי
דגרסינן בלחור בלח' דברי שלום ואמת ונאמר להלן אמת קנה ואל תחבור
הכי הוא כחמשה של תורה מה זו לריבה שרטוט אף זו לריבה שרטוט מה
זו נתנה להדרש אף זו נתנה להדרש אף קאי אס"ת ותפילין שאינן לריבין
שרטוט אלא לומר מדאמר רחמנא מזוזה לריבה מכלל דתפילין לא
לריבין • וא"ת וא"כ נימא רחמנא הלכה בתפילין יס' לי להשיב אם
למורה הלכה בתפילין • שלא יכו לריבין שרטוט היוני אומר ק"ו למזוזה
שקדושתה קלה מהן לפיכך נאמרה הלכה כמזוזה שגריכה שרטוט ומכלל
שתפילין איך לריבין סא"ת ק"ו לתפילין שקדושתן חמורה מן המזוזה א"כ
לישקוק רחמנא מהלכה של מזוזה לגמרי • והיה הכל ככל שרטוט שסרגול
תורה שכתב הל"מ כדאמרין בירושלמי מדאזיתרין למימר הלכה
כמזוזה ס"ת תפילין איך לריבין שרטוט • עוד אפשר לומר שתפילין ומזוזה
היון שלא ניתנו לקרות בהן מן הדיון איך לריבין שרטוט אבל כס"ת וסא
בספרים שנתנו לקרות בהן כדי שלא יתעברו השיטות • ויורד קורא בהן
ואתיה הל"מ והלריכה שרטוט למזוזה • אבל תפילין כדינם הם עומדים
ואין לריבין שרטוט כלל שלא נתנו לקרות בהן • אלא מחזיקין הן וטעמיהם
בפירוש ופפורים בגדיהן שא"ל לקרות בהם כלל • ובפסוק הגאונים
מלמתי בתפוסה כעשם הוא לרב נטרונאי גאון ז"ל כך ראינו שכל דבר
שהוא משום קדושה לריך שרטוט ואסור לכתוב פסוק א"ל בלא שרטוט חזן
מן התפילין שמתנו לברכן לקמען בקימה ולא לקרות בהם כל עיקר
בספרים • ומה שהוקשה לו לר"ת ז"ל אחלי לריך דברי שלום ואמת
במנהג שרי קראת ספר כיון שנקראת אגרת ה"א שאינה לריבה שרטוט
ומה שנקרא ספר להלכתיה אחא שאל תפיר בחוטי פשתן פסולה • ולא לשאר
מימי לפיכך הוכרח לומר דברי שלום ואמת שהחזירה לכלל ספר לגמרי
להגריכה שרטוט וה"ל לעבוד ולכתיבה אשורית ובדיו ושחאל לא הוכרח לא
לשרטוט שהיימי אומר • כיון שנקראת אגרת אינה לריבה שרטוט שכתב
היא דומה לאגרת יותר משאר דברים והתם במס' מגילה ירושלמי גרסינן
הלכה למשה מסיני שהיו כותבין בעורות בדיו מסורגל פי' משורטוט בין
שיטה לשיטה והיינו סרגול בכל מקום • ובפ"ר זה ספר תולדות אדם אף
סרגול הספר אדם הראשון למד • ואשחזין התם בספר ויקרא רבה
קונוטיו תלמלי זה הסרגול שחורות כעורב אלו השיטות • והיינו סרגול
כל שיטה ושיטה שהן עשויות תלמלי • ואורו מקלת חכמי הגרפנים ז"ל
דכי אמר' דג' איך כותבין ה"ת כי הווא דאמר והם קיימו בעלמם ויתבו
הילך בזונה דקרא גופי מיימי א"כ כגון דאמרין בתלמוד שחמא אלא
במקום שכותב אגרת הרשות ומדבר בלשון נקיה וקטל ליטא דקרא איך
לריך שרטוט דאין זה קדוש שלא כתבונו למסוק לא לשון נח • ובירושלמי
לא משמע הכי דגרסי' בפ' בני העיר שאל ר' אבהו כתב לן הרי פיססו
לנ' לטורין וכו' אבל תמר תמור' בתמור' היא עומדת ובקשו למתקא
ולשוא לרף לרף ר' מגא משלח כתב לר' אושעיא בר שימי ראשיתך מעבר
מאל תשנה אחריתך משמע דאפי' בכה"ל אינו ראוי לכתוב פסוק כלל
שרטוט ואפי' בתלמו וסבורים לומר שלפרש הפסוק או להלכותיו מותר
וטעיהם הם דהא ר' אביתר דומיא להלכותיו הוא • ואמר' נמי ביבמות
ואקרינא מאי דכתיב בספר אוריתא דמשה מאן יבתי ואמר' מר וטרס
משרטט וכבת להו וכן הדיון נותן דלמה יהא מותר אס"ל ושרטוט ויכתוב •
אלא כ"ל שכתביה זו שאינה אשורית מותר לכתוב בלא שרטוט שלא אמר
אלא כגון ס"ת וגיוראים וכתיבים שכתבתם אשורית אבל כתיבה זו ודאי
מותרת שאינה כתיבה כלל ולא הוכשרו בכל כתיב הקדש ועל דא אלא
סמך למיכתב כתיבה זו בלא שרטוט • וכן עמא דבר • ר' אביתר אמר
זכוב מלא לה ובהקפיד • לא ידענא מאי קא קשיא ליה דלמא מתא זכות ה'
ואזכר ה' דא ס"ת הכי לא היה מחזירה דמאיסא ליה כענין שנה' ותהיין
פרוות עד יום מותן כאלמנות חיות כ"כ • ולאו מילתא היא דבאזכר לא

חרושי גיטין רחרמבין זיל פרק המביא קמא

קיימא הייט הלועז יואל במקום עכו וכדי ועולה לחמלה ללד מורח ער
הנהר וימינו דקחמדין מן הנהר מהוה בחורח ונענים עד כתיב ט
מורחם של ארץ ישראל וכן מלתחלם ולפנים שאלמנה הוא לחרמב כל
הנפון ונכנס לתוך הים הוא חונה לארץ עד כז' מ' ת' קמא דשמע' השתח
דמכזב ללד מורח עד הנהר קדוש סבי מחד מערב . ופי' שמעיה זו כך
היא מהקמא היה סבור שהדרך הולך בעקלמון יואל ונכנס ולעולם עכו
ללד מורח וז' ק' היה מהלך מעכו לכזיב וימינו למורח הדרך והולך מדרו'
לפון . פשמים פנכנס הדרך לתוך ארץ ישראל שאלו למורח הדרך הוא
ארץ ישראל ופעמים שהדרך עולה לתוך ארץ העמי' הוא ללד מורח שאלו'
ללד שאלו הדרך שהוא ללד ארץ ישראל שאלו ולעולם עכו בחורח .
ושי' אביי דעושה נפחא מרבושה דארץ ישראל ללד לפון . שס' עכו וכזיב
והמהלך בדרך ימינו ללד מורח מלחא ישראל . ושי' שמועה זו עולה
מחוסל לארץ וימינו סטר מורחיה שהוא סבור . ואין פי' שמועה זו עולה
כחונן לפי דעת זו סהרי שנינו מעכו ואילך חונה לארץ . שאין לך בכל ארץ
מקום סביה כמדינת הים לגיטין . ואפשר לי לומר שמה ששנינו במסכת
חלה מכזב . ועד הנהר שתי חלות הוא . כנגד אותה רעושה . סיוולא מלחא
ישראל נפוגית מערבית כמו שפירשנו חנו למחלה ואותה רעושה נחשפת
מכזב ולחלן עד טורי חמנוס והיא רחבה הרבה ללד מערבא נכנסת
למים . וזה כזיב נקטה ללד מערבא או על ללד מערב . יושבה לגמרי על
שפת הים וזה פרת כנגד ארץ ישראל הוא מורחיה לארץ ישראל הולך
מדרום אל נפון עד כנגד כזיב וכשהוא מגיע כנגד כזיב הוא מתעקס
ויורד ממורח למערב עד אותה רעושה של ארץ ישראל שאלו עכו כזיב כל וכן
הוא חוזר ללך מדרום לפסון ויורד לו לכזב והולך מעכו לכזיב כל וכן
שמינו למורח הדרך שאלו מחוס ארץ העמים ושאלו הוא לחונה
רעושה סיוולא מלחא ישראל חלל כשהוא כנגד כזיב מתעקס והולך
ממורח למערב באותה רעושה שאלו ישראל עד שהוא בא לכזיב שהוא
נקטה למערבא של רעושה כמו שפירשתי . והיינו דכתיב בחוקלת נוסחי
דמינו למורח ושאלו למערב .

לומר שלשה ארצות חלה מלחא ישראל עד כזיב חלה אחת פי' לפי
שהכל מלחא ישראל ויכולין לשמרה כשהיה מכזיב . ועד הנהר חמנוס ב'
חלות ח' לאור ח' לביתן של חור י' לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מנהר
ולפנים ומלחמס ולפנים ב' חלות ח' לאור ח' לביתן של חור אין לה שיעור
ושל כהן י' לה שיעור פי' פנהר הוא הנהר הגדול נהר פרת שהוא בחורח
של ארץ ישראל וזה' בירושלמי דהבי קמני מכזיב ועד הנהר וכן כזיב
ועד חמנוס ושל כרחבו כך הוא שאלו שניהם ברוח אחד . ליתני חזיה מהם
שהוא יותר רחוק ומפורסם השם נמי בירושלמי של חור י' לה שיעור לפי
שהוא ארץ ישראל וחלה מן התורה חלה שהיא רחוקה מניקד ארץ ישראל
וחינן וידעין לשמרה כשהיה ושל כהן אין לה שיעור מפני שהיא מדבריה'
גלחמס ולפנים שתיים מדבריהם מוטב לרבות כנאלות ולא כנשרפות

וזה היא גורמה		טורי חמנוס		אמנוס	
מורח מן הנהר	ולפנים	חלה	כזיב	כזיב	אמנוס
		ארץ ישראל			

כך מפורסם סם בחמורח ארץ ישראל . וא' מ' מלי קאמר מחמנוס ולפנים
וזהו ללד פנים ארץ ישראל הוא והוא ליה למימיני ולחון דהא רישא כלבנים

וזה היא גורמה		טורי חמנוס		אמנוס	
מורח מן הנהר	ולפנים	חלה	כזיב	כזיב	אמנוס
		ארץ ישראל			

וזה היא גורמה		טורי חמנוס		אמנוס	
מורח מן הנהר	ולפנים	חלה	כזיב	כזיב	אמנוס
		ארץ ישראל			

לא סתירה לכו דר' כלל וחשונה ממי דתשנה הוא מביא ומתן גרס' ותימיה
לרב נחמן יחא ותימיה סבר כר' יוחנן . והק' : באנו למחוקת
ר' יהודה ורבנן . פי' ובספיקה לא בעי בקובה סתם ספיקה של עין הוא
ופל עין לא בעינן בקובה שהעין תלחלח ואינה מפסיק וינקת תקרקע אבל
ענין שמו של חרס וחרס חמס' . וכן מפורסם בחוספתא הטותן את הלף
בשביעית כינדר יעשה ויחזק בענין של חרס כדי שלא יבזח ואע"פ שאין
ראיה לדבר ועד לדבר דכתיב ונתתם בכלי חרס לחטן יעמדו וימים רבים
פי' לפי שאסור לזרוש בשביעית זה שיש לו לוף בשביע' כינדר ועשה יחזקו
בכלי חרס ויטמנו בקרקע כדי שלא יבזח שאלו היה טומנו בכלי עץ היה
יוקן וזכות והיינו דהרסין במס' מנחות (דף פ"ג) מני חדא המעב' ורעיס
בענין קבוק ובספיקה מביא וקורא ומני' אילך מביא ואינו קורא ומפסקין
ענין חשנין ל"ק . בלן בנקוב בלן בשאניו נקוב ספיקה חספניה גמ' ל"ק
באן בשל עין . באן בשל חרס כלומר הדקדקני מביא וקורא בענין נקוב
ובספיקה של עין וזה דקדקני מביא ואינו קורא בענין שאינו נקוב ובספיקה
של חרס שאינו נקוב . וספיקה ספיקה הוא ותימיה שאלו על ראשון ראשון
ועל אחרון אחרון ולא כדברי רש"י ז"ל :

דף הע"ב כר נכסי
בכזיב . פי' אע"פ דעבדא דיקרי
כזיב ויכין שאלו כזיב לפלוגי עבדיו
בכלל אע"פ דלא חמר כל דתשסע בפר' מי שמת (דף ה') מיהו כשהוא
נותן לעבדו אין במשנתו שיהא גיטו ומתנתו באין כאחד חלה ח"כ פי'
ואמר

ופרטין של דברים ומה שנמלא כתוב בתוספתא ר' יהודה הנחתום על סטר
מורחיה שהוא טבור שחא סטר מערבי וכולה ברייתא חסופתא ומלן ליאח
לן דתתקבא היא . וז' שאלות רעושה מלחא ישראל מתרחבת מכזיב
ועד טורי חמנוס יותר מעכו לכזיב עד שאלו סטר מורחיה שלדרך עד
הנהר הוא טבור . ותימיה סופא חסופתא היא מ' ולא סוכינן חלה
אגירסא דגמ' דולן ושמשתי' נמי מוכחא : דה"ג פקסחי דתימיה עפר
חונה לארץ הכא בספיקה לארץ וכו' וברייתא היא וקיינו דאמר ר' יורא
באנו למחוקת ר' יוחנן ורבנן משקע דליתיה דברייתא חזינן לפרש דברי
חכמים ואע"פ דתימיה כחם סנהדרין (דף כ"ג) להא דאמר ר' יוחנן כל
מקום שאלו ר' יהודה חזימיה חזינן חלה לפרש דברי חכמים ולא חסיס
בה במשנתיה ואתרינן כס"ב דייני גזרות (דף ח"ט) ככה"ג מי קאמר
במשנתיה בכל מקום קאמר . ופי' אחריו . בפר' סקונון דבה . לא קשיא
דהם בסנהדרין חזינן גררר מתימיה לה ולא חס לפרש חלה במס' עירובין
(דף כ"ג) חזינן להא דר' יוחנן וגרסינן לה במשנתיה . ואף ע"פ דהא
דפער חונה לארץ וכו' . במשנתיה כשנית בתם חלה כיון ששגית נמי
בברייתא לחלוק הוא אבל אפשר שמי ששנה חזימיה כשהיה היה סבור
שחלק בא ודבי משמע בשדית חולין פ' כיסוי דס' . כן מלחתי לחמי
הנפרטים ז"ל . ועוד י"ל דנבחר חנהר לזכא למירמי כדאמרין השם
במס' סנהדרין דמקשי מיהא והאחרת אר' חזינן בא חלה לפרש דברי
חכמים ופריק גברא חנהר קא רמית ואף חנו בלחמ דר' יורא ור' ירמיה

דַּקָּט ע"א אִם יֵשׁ עֲלֵיו עוֹרֵדִים יִתְקִיִּם בְּחוֹמָתָיו • רְאִיתִי
בְּחוֹמָתָם חֲמֵן בְּרִבְחָתָם וְלֹא שִׁדְדָרְתָּ מִבְּנֵי

דכין שאנו חסידין את האש על גיטא ואין את חתמים חותם לקיימו
אלא א"כ יש עליו עוררים אלמא שהחזיקו שטר על חבירו וא"כ
כפרע שלא בפניו חו שבל ליפרע מן התחומים או מן הקרקעות לא טענין
לחמוייק הוא ואין גרין לקיים את השטר . ומתדיין עוד דריא מה
דברים' מתיעט פ"ח (עד) אחד שחולל החולל שטר הקהל בשוק
אחור לבעלים ויש חסם שכלל ללות ולא לזה הא שעבוד נפשי ואי משום
פרעון לפרעון לא חיישינן מדקאמר הא שעבוד נפשיה אלמא בשחינו
מקיימי שטנין שאם תקיים היל"ל אכאנו בן הכסף דלחיתתה
בשומך וא"כ פ"ן חוששין ליו"ק . וא"כ היא הנותנת משום הכי חסר
משום טענין כלן ליטמי ולקחטון מוויק ואי נכפרע בפניו אינן
טעין ואי מודה מודה הא ללא מילתא היא דגרסי' כפי התם אחתני' דתנן
מכא שטרי חובות אם יש בכן אחריות בכסא לא יחזיר ח"ן בכם אחריות
נכאם אינן יחזיר וכו'כן בן במאי עסקינן ארלימא בשחיביו מודה כי יש בה
וכו' וכן בשטין חבי מודה כי אין בכן אחריות בכסא אמאי יחזיר ח"ן
דלא גבי מתשעבדו תבני חורי מבני גבי וכו' וא"ל דטענין לית גבי
מאי פריך מב"כ גבי תיפ' לי' דטענין לי' שלא בפניו מוויק אלח ודלא
דלא טענין ליה : שו"ר למוליך ומביא וכו' והקשו בדוספתא
שלאח דבשה איבא משום תקפת עגובות אלב כעבד ח"ה עיגוני יא
דבאחרת

ואמר כל נכסי ויטונו דלחמין הכא עמך ונכסי והבא כל נכסי :
הא דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו שיר קרקע כל שהוא לא יבא לחירות :
 פ"ה ז"ל אפילו אחר בית כור פלוני דכיון דנחית לשיורא לחמין
 לדיומי גמיי שמיא : והוא לא אחר לא לעמך : ור"ם סבר לעולם הוא
 בן חורין דנחית דגלי בלי וחתי לא גלי לאו ויתקדמוהו לאי לא לעולם הוא
 בן חורין ולא אחר יבא לחירות ומשום דאפילו חוק נמנע כור קרקע ולא
 מנח ליה מחרים דלא קיי ליה שאר נכסים דמני מנחי מכל דא וחד אפ"ה
 חוק יבא לחירות : דהא לאו קרקע הוא ולא שוירים ופליגין דבורא וזו
 פתח פ"ה ז"ל : ואיכא למיד' פליא א"ה מנל דת"ק טעם ליה יבא
 פלגין' דבורא לא איהו לא חייבי דמנח' דבורא כל ר"ם טעם דנכסי' :
 אחר : ולפנין הדין עלמא שסביר הר"ב ז"ל קשיא לן דהא א"ל חוק
 מיבית כור קרקע ודאי קנה נכסים : דתנן חתי שדה חתי מוכר' לן משמין
 ביטתא ונטול חתי שדה : אמר קנה אע" דחתי חתי לא לכל הדלדון ות"ש
 משי' : וכן גרסין ספ"ב דייני גירות(ד' קנין) שהוא לחמין לא דיקלא
 לברת אולל דנמין פלוט ולא יבאי לה דיקלא סבר ר' יוסף למימר היינו
 מתקנין א"ל אביי מי דמי תסם כל דא וחד מני מדמי ליה הכא דיקלא
 בביטא היא ומתקנין דקנ' אותו דקלא ונטול מנח ופליגינן ואע" דלא
 אחר להבדק פלוני : ורדתי' לר' יוסף הלוי בן מנח' ז"ל סבור דאחר
 ביון דהכי דנח מאן דמקני מירי לחכמים אנב ד' אמו' קרקע נרד' לסיומי
 ליה הכך ד' אמות דכיון דלא סיים ליה ד' אמות כפי' לא קנה והכי
 לחמין אקנינו ביטתא אנב אסיפא דביטתא דכאז נקום מסויס ואע"כ
 לחמין חתי שדה : ולין נקום ד' אמות ביטתא : ונקוט לן חתי שדה מסוס
 דחמין לו הסהי : ולא מחי' ד' אמות סתם אלא לחשתת מלוא או מוכר
 דהכי מחדר מתביטתא דאפילו על ד' אמות דארץ ישראל סמכין דתקנ'
 היא כי יבאי דלא ליפסיד מחרי מנחא או מחרי קדושה אלו דכרי הר"ב
 הלוי ז"ל : ואיכא נכונים אחר' כמו שכתבנו : וכן קשיא אחר לחמין
 בש' המוכרת בית הית' (ד'פס') וכן חלק לפלוני נכנס סקה רביע אחר
 דאיכא למימר כיון דבכולהו נכסי קנה רביע בכל א' וא' מחדשין קנה
 חלקו א"ל כאומר חתי שדה חתי מוכר' לן מתרגה הרב ברבנו : ואכלו
 קנה מן הראשונות דגרסינן בשבלי פ' תבשרא דתנחומ' (ד' קס"ה) א"ל הונא
 בן חיאי בית בביי' : אלא מוכר' לן מרחלע' : ואיסקא וקונה דגרמיא
 ויד בעל השטר על התחתונה ואיכא נמי בתם' דגרים וגרסי' נמי התם
 דתנחומ' בית בביי' חתי מוכר' לן ונפל מרחלע' נפל עבד בעבד' חתי מוכר'
 לך ותת מרחלע' תן אלמא קנה : וריא' ז"ל יבא נכסי קרקע כל שהוא
 סתם א"ל יכיל עבדא לבדו רבי כהנא ז"ל : נכסיה : וכן משתמט דבריו ז"ל
 דאמת וכהי' פ' גופיה לא תסחין ליה כפ' מי שמת(ד' קי) דלחמין סתם
 עש' מטלטלין שיר אכל עבד בלוי' כיון דשיר מטלטלי' כל שהוא או קרקע
 כל שהוא דקני מיהת דא מייחיה כלשון כל נכסי לא יבא בן חורין : וכן
 משי' כל הקרקע וקונה מטלטלי' א"ל משי' כל המטלטלים וקונה
 קרקעות ות"ש משי' מקנת קרקע וקונה השאר דא דייא וחד טעמא
 גיטא : ועוד אמר סתם אחר דבא א"ל דתנן חמשה עד שכתבו כל
 פסמים וכו' עבד דכונ' : דמשמע אפילו שיר קרקע כל שהוא הוא
 שיר ולא מנח מחדר שיעורא שדה אחר' וכן ובהאי ארכא לחמין דלמור דהוי
 לביטא דלא אחר ברות גיטא אחר' דלהאי טעמא ודאי כפי' כל נכסיו :
 ולא תחזור : ואיכא דאמרי דטעמיה דת"ק סתם דמשיקרא כולל כל
 נכסיו והשעבד בכלל ועבדו אחר חוק קרקעות פלוני : ופוס' סבין הראשון
 ואמר כי הלכך הוא לא שם שאלח' בגופו שם עבד חוק שוין סבכס
 בכלל ולא פליגין דבורא נכסיה כל הכלל דבר אחד ור"ם פליג עליה
 ופלגין דבורא חז' הפי' הכהן וכפ' פ"ה הרב ר' יוסף הלוי בן מנח' כפ'
 מי שמת ודאי שחרו ד' מנח שכתב כאן לפי שאינו נכון כלל : ומעת' בתם'
 תבשרא תניא הכי ר"ב אומר כל נכסי וכו' : חתי מוכר' שדה לא אחר
 כלום אלא חתי פלוני : א"ש שאין ע"ל אחרת ע"ל ואחרת שדה לא קנה
 שאר נכסים וקנה עלמא בן חורין וכשתאמר דכרים לפני' ר' וסי' וכו' :
 ובין שנתברר דביתו שכתבנו בתקנה ד' אמות בחליו כהני דריבס' אנו
 לשומעין שלא אחרה האגונוס ז"ל שיהי תקנתם אלא כפי שאין לו קרקע
 האסופה ע"ל ד' אמות כל ארץ ישראל או כל קדושה שאין לו מן הדין
 דכחא' כס' נזיקין ככאנ' מקומות : וג"ל שלא הורכבו לכך לא מתקום
 שאין להם בית הכנסת ידוע לכולם אלא שכל א' וא' יתקום ידוע
 ואיננו וזה אין לו : אבל במקום שיש להם בית הכנסת ידוע לכולם או
 בית הקדוש שקנו אבות' מתחנן גבור וכו' ויבא דהקשות אנבן ואלהקשות
 ומשיקרא דא' לתם או דלמא לתם כל שותקין שאין ע"ל חלקה :

ואסוקסען למחמץ? דעלעניגן דוראף וועג' דעם יאס מחלין פלויג דה רב
מריב וזיד האויב דאס גופא חיל? ענדט ענדט וועסערס? תרין יוניא
ועשרי יוני פלעניגן דערדעל לחורב דעם ספאס ונכסיו (דף) פלויג דה
דאס אשתי וואס ווארע מעלשסן איהרנא אכל אל לחורבנא ויהא לטעמי' אויל
לפוס תאי דאיתייסע עלה סד' אל חורב קובא אלל עמלון ארפניגן אלל אשמו
לל לחורבין ונא פלעניגן דוראף וועג' דעם ספאס ונכסיו ענדט ענדט דעם
דאס אשתי וואס ווארע מעלשסן איהרנא אכל אל לחורבנא ויהא לטעמי' אויל

חדושי גיטין להרמב"ן ו"ל פרק המביא קמא

קלי ונשיק כל הנך פרוקי ונשולס דחשם לכו וכיון שאין חותמין חלם ו
כפני זה אי לאו דכותי חכר הוא לא חתמים ליה בדידי ואין חוששין שח
חתם כפני עד אי ישראל והנך יד וכל כותי זה וחתיים שבין כפניו של
עד לא חתם לא היה נשמש עד יצאנוהו ומשיקרא דאחרין בנח' דידן לא
הוה חתמים לא חתמינו ולא חסם כבוד הסקדמה אל חסום דכסוף שח
חתם שלא חתמת ישראל. אבל חתם ישראל לנשאר מחוץ חזי ליה ולא חתים
ליה בדידי ולא היה ס' ד' לחיטא לרווחא שבק ומיחו אפ"ה היה לי לחימר
חלם אחר עד שפסד זאת חומרת וכו' חלם נזרה דחשביה פליגא כדפליגא
במי שהיו דחשבו אפילו למ' ד חותמין זו שלא כפני זה כפישראל חסום
בדכסוף לאו חתיים לרווחא. בשראטא חכר דחתיים ביה וזו קתייו
קנה ונטרר דחתי בעלמא הוא אי לאו דחתיים וזו קתייו לא הוה חרטי
נפשיהו. פי ומסום כן בחתיים ואפילו טען הנה לא חכרתי קל' נטול'
הו' ח' לנטריה הנהוה כדכנל הכשר הם דהא לא הסטרות קתני וטעמא
נמי מ"ה כיוון דחתיים וזו חשביהו ליה כפני ונטרר דחתי בעלמא הוא
פי הכי דחתיים ביה וזו לא דחתיים וזו קתייו לא חרטי נפשיהו וכתיבי
וגבי נמי מתחשביהו דכיון דעביד בערכאות קלא חתי ליה והיונו דלמתי'
כפ' החתיים דלקמן דכפסא כי חתי ליה שטרר פרסאה דעביד בערכאות
של כותים חקרי ליה לשי כותים בחתיים לפי תומו ומגבי ליה מתחשביהו
ולכא חתמינהו חתם דחמריה כיטביה בלתי שטרר ישראל קל' נטעם כדיוט
אע"ג דחמריהם ניהלה לא חתגי ביה חלם חכני חרי דלחלח עידי מסרי'
בסטר של כותים לא חקרי קלא ומ' בערכאות ולכא לחימר דחתיים
עליהם סהדי ישראל דחי חתימו עליה חזי עבוד בערכאות איכא עבוד
בישראל חלם ואפילו בדידיט נמי כדאחרין בעל כסוףן חלם שטרר
פרסאה דחתימו עליהם סהדי ישראל מגביין ליה מתחשביהו ונטרר פרסאה
סחם דעביד בדידיט מדלח קלחא דעביד בערכאות כדקלחא בקתייהו
ואע"כ מן הסתרי וכלתמה חתם שטרר בכל לשון כשר. וכן פי' רש"י
ד' שטרר פרסאה דעבי' בערכאות וחתימיהו כותים ונטרר חלם קלא חתי
לכו ותקן דגריס חתם ומגבי חתי חכני חרי דלחח חסום דלא חקרי
חתיים לפי תומו דכותי למינחא מתחשביהו ואכתי חרי סמיך חלם שאין
גרסא זו נכונה וכך מליט נמי לגלוח איכא דגריס חכני חרי וליכי דגריס
מתחשביהו מיכיו רוחא דרבנן דעלייהו סחבא גרסא סמוחא דכרונות
דעליהו סחבא שחמחא וגבי ליה מתחשביהו גרסי ופי' קל' כיני אחרין
הכל חכר דחתיים וזו קתייו קנה חרי אחר. אבל במקום שכותבין את
הסטר לא קנה עד שיכתוב את הסטר ואין זה שטר לקנות בו לא מטעם
בזה דהתם היינו טעמא תמוס דלא סחבא דחתיים עד דכתיבי שטרר
לרואיה חלם כשנכתב כסוף קנה הליכך חף כלא קנה בסטר פרסאה :
אלא שטרר חתמה חתי קני ביהא שטרר כחשפא בעלמא הוא פירש"י
ז' וה' דמני לחוקתה בעידי מסירה דחתינו משוה ליה שטרר חלם
שנייהו דחיקא הוא דמני לעיל דהא פריקני עליה דחתיים סיפא ד"ס
אשרירין לנטיי ולא מחזור לי דע"כ ביהא שנייהו חתיים דלי כל בשדיו
מסירה וד' אשריר מילתא דחתיים כדקדושין קתני. אבל חלם חלם משעו'
לא העתידו שחמתי דוקא בר' אלעזר דהא מודה ד"ל כמיוויך חתמה
שהוא פסול ואפילו בשמות מוכסבים לתת קתה דגור גורי' דלא לניגיבי
מתחשביהו ומחשמי נמי שלא עידי מסירה כלל. עוד שדיו בעידי מסירה
ובשמות מוכסבים. אפילו נפשה כדיוט נמי כשרים חלם חלמי כי מתקן
לעיל בעידי מסירה אסופא מתריטין וכו' וה"ק כל הסטרות השולין
בערכאו' אע"כ שחתימין כותים ואין סם עידי מסירה כשר' חזן מגיטי
בשים ואחרוני עבדים שאין להם כספר לנטול ואפי' בעידי חסרי' וסחות
מוכסבים : **ואב"ט** חזן חזן מלכטי נשים. פי' חלם חלמי חתמה
ולכא המתקלחמה לא שפרכאות חלם שפרכאות שחתימין חלמיין כי וחס'ה
קתני חתמי' דכשרים וקתני חזן חתמיטי נשים. אבל דלמי הלכה כשחמח'ה
דלינח דתלבוטה דיע כלל כינחא בזה ופס' חוקת הכהנים נוסף בליחור
כפ' ח' ואע"ג דאחרן לעיל מילתא דחתיים בשטרות לא קתני חלם חלמי
ליה להכחו פירוקא ועוד כיון דחתי חרי ישיטי לא פליגי חשדי' ומודה
דיחא דחתיים דיעה דתלבוטה כשרים חזן מגיטי מילתא דחתיים
בשטרות הוא : **וחא** לאו בני כריתא ניכו. קשה לן וליתא נמי
דלאו בני עדות הם ועוד אפילו בעידי מסירה לניחוש שאין קולחין לשמה
ועוד שאיב' כשרים לבתו חלם הגט דלדעתא דכשרים בעדי בני כריתא
בפ"ה וליחוש נמי לחומרבא לככתב וחתם לגילה ולשלא חמר להם
ככותבו וחתמוהו ולשאר כל דקדוקי גיטין השאח במדינת הים חיישינן
בכותביה לניחוש. ואני אומר דהא סלקו ונחתי נח' וה"ל דשעתה
והא לאו בני כריתא ניכו כלומר לאו בני עסק בכלל גיטין חפטי
פסוליה עדות הם ואין גיטי נשים כגיטי חזן כשמתקן עלייהו חסום
דלא חרטי נפשיהו ועוד שאין כתיבתן כשרה ואפילו אחריהם שומדים
על גביהם ובא לשון זה כולל נמי כל דגריס שפסולים בגט שאין נזהרים
בהם כלל. ומתריקין בעידי מסירה עסקינן ועידי מסירה כיון שרוא'
סחות מוכסבים שאלין על הדבר וכדור'י שחמתי בתכנסו וכו' בערכאות
והוא

כדאחריו לקח עדים שאין יודעים לחתום וכו' חזר ר' משום בן נחמיה
 בד"ה בנטי נשים . פי' רש"י חסד תקבות ענוות שמה וירלה זה
 המגדל בפרט ביום וכו' אבל שיחוריו עבדים ליכא חסד עינון . וז"ל
 בחיוב גט וחתימה הים אפילו בעד איכא עינון לפי שחשבת ליכא
 שפחה אינו יכול בה חורין אינו יכול אבל בעדים שאין יודעים לחתום גבי
 אשה איכא לחתום שמה יך הכעל למתיבה הים ותענו ויתפיק . אבל בעד
 לא אינו מתחררו יא שפחה ועינו . ח"כ כיון חלמיטוהו בנטי נשים
 החמיטוהו גבי בעסוריו שלא יחזיר בקל יותר ובחמור . אבל הים
 שמה חתמו ביום וכו' השלש כשר אין כאן חומר :

ע"כ בעידי

ע"ב בעירי מסירה ודכי אלעוד היא • איבא דמקס וזה
תניא ולדברי ר' ממיר בארבעה ור' מאיר בעירי
מסירה פסולא לאריותא הוא ולא משכחא ארבעה מדרכא • ומתירין
ה"ק ואם כדברי ר' מאיר כתבו שחרור זה לעבדיותא וס"ל כותיה
ארבעה כן :

דְּהִי עִי' מִלְתָּא

דף י"א מילתא דאיתיה בקדושין לזוזתיה . פ"ט
 § ונשיבאות גזרי לזוזתיה בקדושין כיבא
 דאיבא עירי מסירה ישרא דבגט שחרור הוא דגורין דלמא חתי למיטרי
 עלייהו ומתרכין ליה גיטא חרומא אבל בקדושין כיון דמלדוויית
 מתקדשת תמס עירי מסירה א"א אינה מקדשת שרינן אשת איש לעלתא
 וא"ת ניהא כי היכי דהבא גט פסול הוא וקדושין אחר תופסין כל חף הכי
 גזרי קדושין פסולים הם ואם אה אחר וקדשה חוששין לקדושי שניה
 להחמיר . ולאו מילתא דכיון דהבא גט הדין כשר אלא שחוששין לא גזרו
 מונין מתוכי . א"כ גזרינן שמת מובקשין שמו שרינן מובקשים לא גזרו
 אלא בגיטי נשים . תמס דילמא שמכו עלייהו בלא עירי מסירה ואם
 למיטרי אשת איש לעלתא אבל ככה ליבא למיזר . שמת מובקשין
 שרינן מובקשים דאי חתי למיטרי כשאין מובקשין . שמת מובקשין לא גזרו
 חסירה א"א אשת מיתר לא יאסור . אלא אומר לא תחתר א"כ דליס
 למיזר שמו שרינן מובקשים . דלמא . שומכים עלייהו בלא עירי מסירה
 ואם אה אחר וקדשה יאמרו שאינה מקדשת אין חוששין לכל זה והם
 פ"ט § . ועוד שרין גזרינן בקדושין כל הגזירות הללו שרינן
 לפרש"י § . ועוד שרין גזרינן בקדושין כל הגזירות הללו שרינן
 אלו גזרינן כי שטרי הקדושין אין חוששין זו וכל זו גזרה תמס כולו
 שאין כל הים עד כותי כשר קדושין . ושמעיה תמס דלא שפיה כל
 בקדושין . אלא בגיטי נשים שפעתים שהא כותב גיטו בערכאות
 קטטה או לקלקלה או שחשש בלא תהא כל' וא' . הולכת ומולה על
 ציר כותי ומקדשת עצמה מיד כעלה אבל בקדושין אין אדם כותב קדו
 בערכאות . ועוד קדושין כיון דליסא קדוש כסף וביאה קדוש שטר
 שכתי כולי האי ולי גזר בהו רבנן :

ע"ב זאת

ע"ב זאת
אומרת עירי בטע אין חותמין בלא זה וכו' וכו'
וְעַל זֶה בָּנִי וְזֶה גִּירָה בְּכִי כַּלְבֵּשׁ חֲמִי כְּפִי
לְדַקְנוֹת חֲמִי לִי כֹלְכֵם כֹּחוֹ בִּלְשִׁי ח' חֲמִי וְכֹלְכֵם חֲמִי וְכִי
הוּא חֲמִי כֹלְכֵם כֹּחוֹ בְּקִשְׁרִיחַ דְּעַל תֵּלִיחַ מִיִּלְתָּ דְּלֵא שׁוּיָא גִּישָׁא
בְּכִי לְפִיכָךְ חֲקֵט הִיכָא דְּלֵא חֲמֵר כֹּלְכֵם שִׁיחִי בִלְ עֵדִים קִבְּ
בְּעַתָּה חֲתִימָה פ' לִפִּי גִירָה שְׁחָא תִּתְּנֵהּ לֵה כְּפִיִּים וְחֵם וְסִכּוּר
כֶּסֶר חֲלֵל עֲשִׂינִי כִּשְׁחָה נְקִטִּים וְדִלִּי חֲתִימוֹ כֹּלְכֵם וְשׁוּד דְּכִינִי
רִיבִיִּים חֲתִימוֹ וְזֶה חֲלֵל בְּחִיתָה הִדְרִי דְּעַל כֹּלְכֵם שְׁחָא רִיבִיִּים
כִּי וְלֵא חֲמִי תִּתְּנֵהּ גִּירָה לֵה חֲתִימָה כֹּלְכֵם וְאַחֲרֵים חֲמֵר כֶּסֶר
לֵהם חֲתִימוֹ רִיבִיִּים לְחִתוֹם וְזֶה בָּנִי וְזֶה בְּדִחְמֵרִין כֹּלְכֵם כֹּחוֹ בִּלְ
פ' הָאֲחֵר וְאִין דְּכִרְסָה נְכוּבִים שְׁחָא חֲמֵר כִּי חֲלֵל בְּחִיתָה שְׁחָא
שְׁחָא לְכֹלְכֵם לְכֹחוֹ חֵת הֵטָּ וְנִמְר וְאֲחֵר לֵאשְׁךְ שִׁיבְחָא כ' בָּנִי
חֲלֵל בְּחִיתָה כִּיִּין שְׁכֹלֵם חֲוִתִּימִין וְזֶה חֲמֵר כִּי חֲלֵל בְּחִיתָה כֹּלְכֵם
שְׁחָא דְּלִפְטִי . וְהִכְרִיד ז' פ' י' וְזֶה שְׁחָרְדָּה פ' ב' כֹּלְכֵם חֲתִימוֹ
פִּשּׁוֹם עֵדִים וְכֹלְכֵם חֲמֵם תִּמְלִי וְאִפְלוּ מִחֲלָן וְעַד יִמִּיִּים וְכִלְכֵּר
רִיבִיִּים לְחִתוֹם וְזֶה בָּנִי וְזֶה וְכֵן יִמְזִי פ' בְּנִי אִין חֲוִתִּימִין וְזֶה בָּלָא וְזֶה
שְׁחָא בָּנִי וְזֶה חֲלֵל לִפְנֵי חֲוִתִּים וְזֶה בָּלָא וְזֶה וְל' דְּכִי פ' שְׁחָא עֵדִים
אִין חֲוִתִּימִין וְזֶה חֲלֵל וְזֶה חֲמֵר וְזֶה חֲוִתִּימִין גִּירָה חֲמֵר כֹּלְכֵם כֹּחוֹ
שְׁחָא חֲמֵר כְּנִי בְּרִיִּים לְחִתוֹם כִּיִּים ח' לְפִיכָךְ גִּירָה עַל כִּלְכֵּל
שְׁחָא יִתְחַמֵּר חֲלֵל וְזֶה עַם וְזֶה תַּמַּשׁ שְׁטֵינִים חֲוִתִּים לְכֹלְכֵם עֵדִים שְׁחָא
חֲמֵם כֹּלְכֵם עֵדִים חֲלֵל חֲמֵם תִּמְלִי חֲלֵל כֹּלְכֵם כֹּחוֹ חֵת אִין גִּירָךְ
וְזֶה בָּנִי וְזֶה בָּלָא חֲלֵל חֲוִתִּימִין ב' חֲמֵם בִּיִּים ח' וְאִינִךְ תִּמְלִי וְעַד
חֲלֵינִי שְׁחָא בְּנִיִּים דְּלֵא גִירָה בְּנִי כִּי בָּלָא חֲלֵל חֲוִתִּימִין אִין שְׁחָא בְּלֵא
דְּחִיקִים וְאִין לְכִשְׁפִּי וְהִיא חֲתוּם לְעַגְמָה וְהַעֲלִיחוֹם לְעַגְמָה וְקוּלֵר
בְּחוּרֵי וְאִין חֲמֵר גִּרְסִינִין חֲמֵר חֲלֵינִי שְׁטֵינִים כֹּתִיִּים שְׁחָא
לִפִּי שְׁחָא קִקְרָן בְּדִקְדוּקִי גִישְׁרָל עַתְּהָ חֲמֵר כֹּתִי ח' יְהִי כֹּחוֹ
בְּזֶה כִי חֲמֵר עַתְּהָ שְׁחָתֵם יִשְׂרָאֵל כִּסְיָא חֲמֵר רִיִּים חֲמֵר חֲמֵר
עֵדִים חֲוִתִּימִין כֶּסֶר וְזֶה בָּלָא וְזֶה בְּרִיִּים חֲמֵר חֲמֵר אִין חֲוִתִּימִין אִין
וְזֶה חֲמֵר חֲמֵם כִּיִּין כֶּסֶר פ' דִּלִּי לֵאשְׁךְ חֲמֵר חֵת חֵת חֵת חֵת
לִיִּים בְּהִדְרֵם כִּלְכֵּל וְלִפִּי כֶּסֶר וְזֶה שְׁחָרְדָּה פ' עֵדִים וְזֶה שְׁחָא בָּנִי וְזֶה

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא קמא נח

לחיות נעשה מעשה ואחלה היה בו ח' מהדברים הפוסלים בו לא היו
בזקקין לו וכוון שהיוקו להיות עליו עידי מסירה ודאי עמדו עליו ושא
שמו ישראל כתבו בכל דקדוקי גיטין אלא שכתבו במעמד ערכאות
והם חתמו עליו ומפני טעם זה נפסל גם אשכנזי שנתעשה בהדיוט בשמות
מוכהקים ובעידי מסירה משום דלית ליה קלל ושמא לא שמועו עידי מסירה
שכתב בכותים והיו סבורים שמה ישראל כתבו ששמו כשם הכותים ואף
ע"כ לא שכיח ושם מוכהק הוא לא שכיח נמי דכותים כתבי גיטי כגשים
ואפילו שמועו שכתב בהדיוט לא שמועו אלא שכתב נמי כגשים ופולין
שנעשה בסופר ישראל ופסול אבל בערכאות ליכא לתוהם בדאמרו והיינו
דאמרו אבל שמות שאין מוכהקים אחי לא ח' אדתי סופא לא הוכחו
אלא בזמן שנעשה בהדיוט כלומר שפסולין לעולם ליפלו וליתני והא
דמפרקין נמי אבל שמות שאין מוכהקים נעשו כשאר שטרות שכתבו
בהדיוט ופסולין כד פירש"י וזכ"ל לא הוכחו גיטי ממון קטני וארסי קלי
ואין פ' זה עולה לי כהגון דא"כ לא היה לו לומר ליפלו וליתני בדירה
דמשמע דמתניתין גופא ביחא אלא שהיה לו לחלק חלוק אחר בדרך כל
ליתני וליפלו בדירה שכתלמוד אלא הכי ה"ל אלא הא דקתני סופא לא
הוכחו אלא בזמן שנעשה בהדיוט במאי אי בשמות מוכהקים הא חמרת
כשרים ואי בשמות שאין מוכהקים אפילו ערכאות נמי ועל דקאמרו
הרי הוא כשאר שטרות שנעשו בהדיוט מי דמי פסולו של זה אפילו בעידי
מסירה ומפני שם אחר והכי תלי מיתא בדלא דמי לה כלל ה"כ אפשיך
לומר הרי הם כשאר שטרות שעדיין כותים שפסולין ועוד דאי בגיטי
ממון לא היה ליה למימר אסורה ועוד דקאמרו סופא אפילו לגיטי
חמון משמע דעד השתא כולה סופא בגיטי נשים שנעשו בהדיוט והוה מפרש
לה ופ' שפירשמי כגון . ומן הירושלמי למדתיו דגרסי' התם אחר ר'
יעקב בר אחא קול יגאוו ברכים מעתה אפילו פניהם כותים שגיהו היו
שלין בקיאיין בדקדוקי מלות גיטין והא ר' שמעון בן גיטין רבא בשם
ר' יעקב אביי ר' אבהו ר' אלעזר ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו
בשר כן ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו
היו נורבא להדיא דאמר ר' יעקב בר אחא קול יגאוו ברכים וכך פ' דקא
סלקא דעתין שקול יגאוו בערכאו ואם לא נכתב בהכשר אז שפאסאח קול
יש לה ולפיקי כשר . ואקשינן א"כ למה ר' שמעון בשר גיטי ערכאות
והדרן קושין לדוכתא ומפרקין כשהבשר ר' לא הבשר אלא בעידי
מסירה ואקשינן אם חתה סומך על עידי מסירה אפילו נעשו בהדיוט נמי
ומפרק' מפני שהם לו קול זה אין לו קול ואין סומכין על עידי מסירה
האילו ואין לו קול כמו שפירשמי ואפשר שזה הקשו מעתה אפילו נשים
וכן הוא ק"ל היכי חמרת דמשום קול שיוכל לערכאות כשרים והא אמר'
לשל מעתה אפילו שגיהם כותים ומפרקין לה עלה שגיהו היא לפי שאין
בקיאיין בדקדוקי גיטין כמו שהוא מפורש באותו תלמוד והרי אתי רואה
שרבי שמעון מכשיר בגיטיהם על ערכאות ואינו חושש לדקדוקי
גיטין :

רביא ע"א תניא אר"ה בר' יוסי כד אמר להם ר' לחכמים
לא נחלקו ר' וחכמים על כל השטרות
העולין בערכאות שבשרים אפילו בלא עידי מסירה חזן מגיטי נשים
ושחרורי עבדים שפסולים בלא עידי מסירה אבל בעידי מסירה ד'ה
כשרים על מה נחלקו על גיטי נשים שנעשו בהדיוט שר' מכשיר בעידי
מסירה וסבר עידי מסירה דיוקין וחכמים פסולין מפני הטעם שפירשמי
ורש"י אומר אף אלו כשרים גיטי נשים בהדיוט א"כ אערכאות קאי
בשמותיהן שאין ישראל חותמין וז"ל על מה נחלקו בזמן שנעשו בהדיוט
אשאר שטרות ובלא עידי מסירה וכל הכרייתא בפסוטה ואמתי כהאי
לישנא דאמרו לא הוכחו גיטין דפסולין אלא בזמן שנעשו בהדיוט אלא
שאין טעמו של ר' עקיבא מחזור ואפשר דמשום דמסתמי דאי מסקרי
נתפסין למלך בגניהם ומס' לא הוה מפסדי נפשייהו וכת' שטר' דסקרא
וגרסא דכולהו כסחי כדכתיבנא וכת' תניא כל השטרות העולין בערכאו
של כותים אע"פ שחותמיהן כותים ר' מכשיר בכולם וחכמים פסולין
בגיטי נשים ושחרורי עבדים א"כ אלעזר בר' יוסי אומר להם ר' לוקמים
לא נחלקו ר' וחכמים על שטרות העולין בערכאות של כותים שאל' פ'
שחותמיהן כותים שבשרים על מה נחלקו על שנעשו בהדיוט שר' מכשיר
בכולן וחכמים פסולין בגיטי נשים ושחרורי עבדים רש"י אומר אף גיטי
נשים ושחרורי עבדים כשרים שאין ישראל חותם וגרסא זו התוספתא
שכתבת לפי מה שפיר' ראשון אע"פ שאין הלשון דומה לתם שכתב בגמרא
ורש"י ז"ל מחק והיה ודבריו מפורשים בפירושו : והא בעינן כתב
שיכול להודיע וליכא . ק"ל מבדי רבא אמר לשמעיה בר' ר'א
דאמר עידי מסירה דר' מאיר בשטר' לא מייחייב כלל עד דאיכא סהדי
דקיימיה חופי' ור' אלעזר לא בעי כתב שאינו יכול להודיע שרי שגטו
אין כותבין לא על הנייר המתוק ולא על הדפתרא וחכמי' מכשירין ואמר'
האן חכמים ר"ל היא ואיכא ליתפר דהכא פיר' אליבא דר' תלמידו של
ה"ה דאמר לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטר' לא משום דלרואי

קיימי וחייסין דלמא הוה ביה תנאי וחיפיה אבל בגיטין שאין יכול
להודיע ליכא לתוהם לחלושי שיעדי מסיר' מכירין ועוד אי עתיד למר'
זה כפ' המביא תניין וכפ' גמרא דמכילתא בס"ד : והא בעינן נריך
שיחזור מעיניו של שטר בשטית אחרונה . פ' לא למימר' דבגיטין
ושטרות העולין בערכאות דאמרו דכשרים לא בעינא אלא משום דקשה
א"ה למשעבדי נמי קס"ד דהכא בדלא מהדר עסקין ומ"ה לא טריף
ממשעבדי ולהכי אקשי' והא אפילו לבני חרי נמי בעינן שיחזור מעיניו
של שטר בשטית אחרונה ופריק בדאסדר ופריק א"ה אפילו ממשעבדי לית
ליה קלל . ויש לפרש דבגיטין לא בעינן שיחזור ומתירין אותה בעידי
מסירה כדאמרי' באידך פירק' לקמן שאפילו על החרס ועל הנייר המתוק
שיכולין להודיע כשר בעידי מסירה לא חלחל והכא נמי אלא עסקין .
ומהו בעידי חתמה נריך לחזור מעיניו של שטר בשטית אחרונה כגטי
נשים ויש אומרים שסומכין על מה שכותבין בו בשטית אחרונה וזן ר'
יהוי ליכא תנאי ספר תרומין ואגרת פבוקין וגט פטורין וז"ל סהדי נריך
הדבר לאמרו כדאמרו' בפ' המגרש לר' יודא וז"ל שאין נריך להחזיר
ענינו של שטר בלא בגיטי נשים סהדי כותבין בו כדת משה וישראל וכתב'
ללמוד משטית אחרונה כלל אפילו מגיטי נשים וכן השב' הרשב"ד ז"ל
שריר וקיים קאי ונמקום שכתב שריר וקיים נמי אין למידן משטית
אחרונה משום דהא שטר דאין כותב בו שריר וקיים נמי הוא ומוכסין
שמה בלא שריר וקיים חתמו ובה הוא וזיף שיטה אחרונה וכתב בה שריר
וקיים לפי שלא תקנו חכמי' שריר וקיים במקומה ומה שאתר' שהיו כותבין
בו מושל עם משה בנט מהנה היה להם ואפילו בנט ממון ואע"פ כן אין
אבל במקו' שכתב בו שריר וקיים י"א שלמדים בכל השטרות ואינו עוקר
וכפ' הראוי לו לאריך אס יאריך הקב"ה ימי ורואי כל סופרי הדיינים
כותבין זה כדת משה וישראל בלבד בשטית אחרונה שאין הדבר נריך ללמוד
ממנו והיו יודע שכל הגיטין והשטרות שיש עליהם עידי חתמה וישראל
אם לא חזיר מעיניו של שטר בשטית אחרונה אין הסטר נפסל אלא שאין
למידן משטית אחרונה לפי שאין לחוש לזיוף יותר מאותה שיטה שאין
העדים מרחיקין מן הכתב לא יותר משטית אחת אבל בשטרות שאין שם
עידי חתמה אם לא חזיר מעיניו של שטר בשטית אחרונה וגרסא כסוף
השטר פסול ואם כתב בו משם למטה כלום חוששין לומר דזיפו' וכבר
כתבתי שכל זה לדעת ר"א אבל לר' יוחנן אפילו שטר שיכול להודיע ואפי'
בשאר שטרות מכשיר ר' אלעזר בעידי מסירה וכו' דסוגיין בר' אלעזר
הלכתא בותיה והכי פסק ר' ז"ל ולא כן כתב ר' ז"ל : **בעא מיניה**
ר' ז"ל מר' עדים החתומין על הגט ושמותיהן בשמות הכותים מהו וכו'
מהו לחוש שמה כותים הם וא"ל לוקום ולום הכשרנו ומשום דאפי' כותים
נמי כשרים בעידי מסירה ואמתי כר' אליבא דר' ז"ל וכו' כר' ע' ובאלו
יש לחוש שמה בהדיוט נעשו ואפילו בעידי מסירה נמי פסולין לר' ז"ל ודיקן
כדפרישמי לעיל ולפי' אינו מחזור ועוד שכל' וחסשנו ואין הכשרנו סתם
בעידי מסירה וי"ל לא כל לדינו לא לוקום ולום הכשרנו משום דשכיחי
ישראל טובא דמסקין ההוא שמה ואומרים שישראל הם וכשרים בלא עידי
אחרים וי"ל כגון שהוא יודע שהם ישראל וכך שאל מי חייסין שאלם חתה
מכשיר אתי למימר גיטי נשים שחותמיהן כותים כשרים בלא עידי מסירה
זו לא א"ל לא הכשרנו אלא לוקום ולום וגרסי' הכי דוקא לוקום ולום
דלא שכיחי בישראל דמסקי בשמייהו כלומר ולא אתו למישרניהו אלא
בידוע אבל שחתם אחריו דשכיחי ביה ישראל לא שם אתה מתיר בידוע
יתירו מן הספק וג"ע ול"כ בלשון ראשון ור' יוחנן קל הוא שהקל בשאינו
יודע והבשרין בעידי מסירה ושמות מובהקין וכן אמר ליה לא כל מעשה
בידינו בשאלתך ולא הורינו בהאי לקולא לתלות אותן בישראל אלא בשמות
מוכהקים שהכשרנו דכדי הוא ר' שם לסמוך עליו בספק כותים אבל בנט
הפסול לכותים לר' לא סמכנו על הספק לומר ישראל הם ולשון הגמרא
עולה וזה ע"פ הפ' הזה :

רביב"ע בפחות פחות משוה פרוטה . פ' רש"י ז"ל
דלא חילי הקדש אפחות מש"ס .
ואק"ל והא אמרו' במס' מעילה נרף את המעילה לזמן מרוב' וללא מילתא
היא דהתם כשאל הקדש אשוא פרוטה ואכל פחות פחות מש"ס . ומיהו
לא מחזור דא"כ ליתני התם ככ"ט שש פרוטות הן וליחשוב הא אלא הכי
קאמר האי גברא מעשה עבדי הקדש ואין פחות משוה פרוטה מעשה
ידיו אבל אם היה אותו ממון בעין והקדישו אפילו אפחות משוה פרוטה
נמי חלילי :

רפ"ג ע"א לעולם בדריא וכו' קשה ליה לר"ת ז"ל למה לי
מעמד שלשמן תיפוק משום דמנהו לקי'
דברי התם דהא אפילו בדריא נמי אמרו' רבי' כדאמרו' לקמן ואומר
ר"ת ז"ל שלא אמרו מנהו לקים דברי התם אלא בדבר שאינו מחמת ריו'
של יתומים ומסר לשליח כגון אומר לשליח הולך מנה לפלוני או מן וכו'
משלים מעמיו לבתו וכו' וכן שקל לבני בשעת שנתם ככשי' לחטורין'
ונזכר לומר כך וכך עשה מתן כהניא אומר מנהו לקים כדאיתא במסכת
במכות :

רביא ע"א תניא אר"ה בר' יוסי כד אמר להם ר' לחכמים
לא נחלקו ר' וחכמים על כל השטרות
העולין בערכאות שבשרים אפילו בלא עידי מסירה חזן מגיטי נשים
ושחרורי עבדים שפסולים בלא עידי מסירה אבל בעידי מסירה ד'ה
כשרים על מה נחלקו על גיטי נשים שנעשו בהדיוט שר' מכשיר בעידי
מסירה וסבר עידי מסירה דיוקין וחכמים פסולין מפני הטעם שפירשמי
ורש"י אומר אף אלו כשרים גיטי נשים בהדיוט א"כ אערכאות קאי
בשמותיהן שאין ישראל חותמין וז"ל על מה נחלקו בזמן שנעשו בהדיוט
אשאר שטרות ובלא עידי מסירה וכל הכרייתא בפסוטה ואמתי כהאי
לישנא דאמרו לא הוכחו גיטין דפסולין אלא בזמן שנעשו בהדיוט אלא
שאין טעמו של ר' עקיבא מחזור ואפשר דמשום דמסתמי דאי מסקרי
נתפסין למלך בגניהם ומס' לא הוה מפסדי נפשייהו וכת' שטר' דסקרא
וגרסא דכולהו כסחי כדכתיבנא וכת' תניא כל השטרות העולין בערכאו
של כותים אע"פ שחותמיהן כותים ר' מכשיר בכולם וחכמים פסולין
בגיטי נשים ושחרורי עבדים א"כ אלעזר בר' יוסי אומר להם ר' לוקמים
לא נחלקו ר' וחכמים על שטרות העולין בערכאות של כותים שאל' פ'
שחותמיהן כותים שבשרים על מה נחלקו על שנעשו בהדיוט שר' מכשיר
בכולן וחכמים פסולין בגיטי נשים ושחרורי עבדים רש"י אומר אף גיטי
נשים ושחרורי עבדים כשרים שאין ישראל חותם וגרסא זו התוספתא
שכתבת לפי מה שפיר' ראשון אע"פ שאין הלשון דומה לתם שכתב בגמרא
ורש"י ז"ל מחק והיה ודבריו מפורשים בפירושו : והא בעינן כתב
שיכול להודיע וליכא . ק"ל מבדי רבא אמר לשמעיה בר' ר'א
דאמר עידי מסירה דר' מאיר בשטר' לא מייחייב כלל עד דאיכא סהדי
דקיימיה חופי' ור' אלעזר לא בעי כתב שאינו יכול להודיע שרי שגטו
אין כותבין לא על הנייר המתוק ולא על הדפתרא וחכמי' מכשירין ואמר'
האן חכמים ר"ל היא ואיכא ליתפר דהכא פיר' אליבא דר' תלמידו של
ה"ה דאמר לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטר' לא משום דלרואי

הדרשי גיטין להרמב"ן ויל פרק המביא קמא

אלה מזה וזו מהסדר חף לב' לכוף עליה :

ע"ב אמר

רבה מסתברא מילתא דרב בפקדון . אי דק"ל
פקדון למי' לי במעמד שלשון לימא כל האומר תנו
כאומר וכו' דמי . ומתוך כרעות הלה המוסקדן אכלו כיון שקבל עליו מוכר
קנה לוקח . ומתוך דמעתד שלשון אי"פ שלא קבל עליו נפקד קנה הלה
ואי"פ שאומר לא אתן . ורואים לדבריו כפי דעתו מת"ש רבא פכתחא חי
במעמד שלשון אי שפח לי לא חתינא חלמא חי חתי חפילו בעל כרחיה .
ולא מסתבר לי מדאמר רב אבי בהאי הנהא דקא . משתניא ליה מחלוא
ישינה למלוא חדשה גמר ומשעבד נפשיה . והאי טעמא לא סיד לא כמודה
ומקבל עליו ליתן . ואי"פ דחסיקנא דהילכתא בלא טעמא חי' מיהו ודאי
לאפלוגי במילתא דרב ורב אי קים לי' שפיר טפי מינן תכסוס' דהמחא'
אי בעינן למימר בהכי' אי לא . ולישנא דהמרינן נעשה כמחן . והא
דאמרינן בכתבא חי שפח לי לא חתינא . משום דאי חתי פסיק ליה מילתא
ושור דמאי דהוה עבד קאמר ואמאי יטול . כיון דלא הוה מקבל עליה .
וי"א משום דאמר תבולא כחומר וכו' דמי . אלא כחתינא חתנה מחתת ידו
והיינו דלא חוקי למתני' משום דאמר תנו דמי וכו' ורואים לדבר כפי
כוונתם מדאמר בפ"ק דמטעין (ד"ה) . ווא"ת משתניא דאמר תנה לי ולא
אמר וכה לי ולא נראה . כפי דעתי דשאיני הסם . דכיון דמילתא ביד מוכח
כאמון הוא לומר לא תבולא חתנה לי . אלא ליתן שיש בחשבת נתינה והוא
כחמן בזה כמו שאמר חלמן לומר איני וכו' בזה חתנה כדליתיהר התם אלא
לעולם כל האומר תנו כאומר וכו' דמי ווא"ת מ"ת קסיוא ח"ל לרבה ל"ביה
דבר לית ליה . כל האומר תנו כאומר וכו' דמי ושור דהכי קני אי"פ שחין
ברשותו של נפקד . כגון שהטמין בשדה שאינו שלו . או שהסקינן אכל חמר
ואי"פ כן קנה במעמד שלשון הוילא וישנן בעולם . אכל בחלוה שאינה
בעולם לא קנה : **נעשה** . כאומר לו בשעת מתן מעות וכו' . והלחמ
רב אבי בהאי הנהא דקא חתניא ליה וכו' . ומתני' למי' לי מעמד ג'
מכיון דאמר מלוא תנהו לפלוני ואמר הלה אין משעבד ליה בהאי הנהא
או משום דנעש' כמי' שאומר לו כן בשעת מתן מעות וא"ל כמעת' ד' דכסיפ'
ליה מילתא לנותן למיחדד ביה סמכא דפתיא דהאי וגמר ומשעבד נפשיה
אכל שלא בפניו מימר חמר השתא דהי ביה ולא גמר ומשעבד . ובשעת
הלוואה נמי ה"ק משתעבדנא לך . ולכל מחן דקים לי ביה דאמי מחמתך
ומשעבד דלא תיחדד ביה וכו' . נמי להאי טעמא מדעתיא דע' דאי למו
הכי לא אשתעבד אלא למחן דקני בקנין . ודאי דמקרי אפי' מחמתיה תן
הדיון ואפילו אמר ליה הכי בפי' . אלא לדעתיה וקא חתנו . ואיב' דדאמי
מינה דאי"פ דאמר שמואל החובר שטר חוב לחבירו וחו' ומחלו מחול אי
אקנייה ניהליה במעמד ג' קנה ואיני יכול למחול דהתם טעמא מלי' משו'
דלא קני ליה מדאורייתא כדפריש' ר"ה ז"ל אכל הכל בעיקר . שעבדא
משעת הלוואה נשתעבד לו . ואין זה עיקר לפי שיש לומר בהאי געטעוולא
מודין מורה הוא . אלא מתקון חכמים דלמינה הוא דאמרינן ואמרו כיון
דמעמד ג' אקני ליה סמכא דעתייהו ואפי' מחמתך קרינא ביה אי"פ דלא
אקני לי' מתם בדברי הקנא' דכל מוכר שטר חוב לחבירו נמי חתי מחמתו
הוא ולא משעבד ליה עד דאקני ליה מתם ואי"פ יכול למחול ח"כ
לחתימר הכי הוה חקן לא ק"ל באמית' . וליכא למימר אינו קים ליה בדרב
כדאמרינן לגיל . דמחיל מילתא אחרייתא היא ולא אירינן בה השפא' ולא
מסקינן ליה דאפי' . כלל' וליכא למיחש להאי דיוקא כלל' ויכפר' מי שמת
אכר הדבר אס גמר עלי' הסם . ומינה משעבד מהא דאמרינן דהיכא
דאמר ליה בפי' בשעת מתן מעות משתעבדנא לך ליריד ולכל מחן דאמי
מחמתך משתעבד לכל מחן דאמי מחמתיה . ואי ויין או יסיה כמעתה וחו'
ומחלו אינו מחול דהא משעבד' ליה ולכל מחן דאמי מחמתיה כך שחפתי
בשם הראב"ד ז"ל וכך מלמדי' בספר עטור סופרים ואם כדבריהם
לאמימר לא משכחת להו לדשמואל דמחילא דהא בשע' הלוואה הוא שנעשית
כמו שאמר ליה משתעבדנא לך ולכל מחן דאמי מחמתך ומחן דקנה מיני'
בכפוי' או כמסירה או בלאב ודאי חתי מחמתיה הוא ולא יכ' יכול למחול
וכי מפני שהקנה לו במעמד ג' הוא . שנעשה למפרע כמו ש"ל כך . אלא
לאמימר בכל הלוואה קאמר דנעשה כמשתעבד לו . ולכל מחן דאמי מחמתיה
וא"ל לעולם לא משכחת דמחול וקסא דשמואל דאשמואל . ושור משעתי
מכאן רואים מסוגיא דנטיס אוחיון (ד"ה) . מלא שור בומן סהא' מורה
יחיד לבשל והוינא כה ליחוס לקטנויה ומפרקי' . אחר רבא ש"מ חיתא
דרשמואל ואמאי ליחוס דלמא משתעבדנא לך ולכל מחן דאמי מחמתך
אמר לה ולא מני' מחיל דהא בשאין שטר במוכר ויולא מתחת ידו מוקי לה
דכה וזה מילתא סביחא היא והוא לן למיחש . וכיון דנפול אחרעי ליה
אלא ש"מ ליכא תקנתא דלא למחול :

דף י"ד ע"א

קנין כשעבד הוא וקנין כשעבד חוור .
בכח ר' יוחנן ז"ל כתבו רבותא כהך
עובדא כבי הוא . דאיכא סהדי דקניסיון עבדי חושבנא וכאז הוה חושבנא
והשתכח דטעמא הוא א"כ דקא מודו ליה חברים דהכין הוא חושבנא דאי
לא תימא הכי כל שטרא דעמל' נמי ימלא דטעמא הוה דקסי לן וליתמניה
מגן

פתאות אבל כפאנו מוסר לא ועוד היה מקשה להביא ראיה לדבריו אלו
כאז דאמרינן מחתת ש"מ במקפת עמי' קנין אחי לימא מלוא . לקיים
דברי המת וכתב דא"ל משום מלוא אס רנו שלא לקיים אין כופין אותן
הא אמרינן לקמן בפ' השולח שפחתי עשתי לי קורת רוח יעשה לה קורת
רוח כופין את היורשים משום דמלוא לקיים דברי המת אלא ש"מ שאין
אומרים מלוא לקיים אלא כחומר מתנתו לשליח ואק"ל ח"כ אמאי כופין
את היורשים לעשות לפסחה קורת רוח א"ל התם כיון שאמר כך וכו'
בהשנים ובחומר מתנתו לשליח דמי כ"ו במכר ר"ת ז"ל בספר הישר ואפס'
לפרש דמשום מלוא לקיים דברי המת אין כופין אותן שהרי אמר' מלוא
על היסודים לפרש חובת אביהם . והדבר ידוע שאין כופין אותן . וכדפי'
דפי' ז"ל בפ' מי שהיה נשוי אבל שאני שפחה שכיון שאמר יעשה לה קור'
רוח נעשה כחפיקר שפחתו ויולא לחירות ונרדף גט שחרור ולי' למו מלוא
לקיים דברי המת אינו אלא כמטעם בה אכל מכיון שאמר לכפוי שלא
לשעשעבד בה . ומלוא לקיים דבריו מדעת גמורה חמר ונעשה כחפיקרה
ולפיכך כופין אותן לכחול לה גט ולדבריהם כ"ה ז"ל ור"ה ז"ל שפירשו . קורת
דאי חתמה לא מנינא למעבד . הך עבידתא דקא' לא כייפינן לה למי' זה
דומה לאומר תן מנה לפלוני . וכתן שליח שאין היורשים יכולים להוציא
גמירא מאחר שבה חף הוא וכתה בעמלה על פיו וכל זה אינו מתחורר . אבל
העיקר שפירא לי בדבריהם הללו שש"מ שחנה שליח או שניה ליידישו עשו
כך וכך מבכס' . ומת מלוא לקיים דבריו כפי' כחומר כיון במלוא וזהו שאמר
בבבולך מנה לפלוני שחנה לקיים דברי המת מפני שהוא חומר תן מנה זה
לפלוני או מנה סתם . וזהו משלים מעותיו לבתו וזהו דין אומר תנו שקל
לכני בשבת שהוא הפסד לו לעשו' . ומפני זה אמרו עשו לה קורת רוח כופין
את היורשים . ונשויין לה קורת רוח אבל האומר עתה מנה לפלוני בחתנה
אין אומרים מלוא לקיים דברי המת . שהוא לא גוה לנו ליתן אלא הוא בות'
ממנה אס קנה תן הדיון קנה ואס לא קנה אין מלוא לקיי' מה שאמר ופתי'
אמר ומתנת ש"מ בחקנת בעיח קנין . ודאמרינן לקמן הכ"ע בפלוגתא
דר"א ורבנן . דמשמע דבנתנו הוא ואי"פ כן אמר ר' יודנה הכניא דמלוא
לקיים דברי המת ודאי הכי הוא . דכל שאמר תנו או הולך יש בשלשן הוא
לשון נואה או מתנה . כדאמרינן התם עד שיאמר תנו ביה או לפלוני וידור
בו תנו דקל זה לפלוני ויאלל פירותיו דהויא מתנה . אבל כל שאמר יטול
ויקנה ויחזיק ויזכה . וכל לשון מתנה שאין בו לשון נואה לבנים אין אומרי'
בו מלוא לקיים . ואי"פ הא מתני' תנו קאמר ולוקמה משום מלוא לקיים וז'
אינה שחנה שאם ליורשים כוח ליתן חפילו בשטר שחרור יתנו לאחר מינה
חייב ואפי' מתני' כשאמר לעדים היו עלי' עדים ותנו מנה לפלוני שאני חייב
לו שהוא כחומר דבריו לעדים ואינו מלוא אותם לקיים דבריו . אבל גוה
ליורשים ליתן משלם . או שחנה שליח לקיים דבריו אומרים מלוא לקיים
דברי המת ואפילו בשחרור מלוא על היסודים לשחרור לעבד . ור"ה
ז"ל העמיד' א"כא דמחן דלית ליה מלוא לקיים . ועוד דאפי' מקשים
בשם ר"ת ז"ל כמעתה דאיכור גירול דהוה ליה תריסר אלפא' ווי' בי רבא
אמר הכי קני לכו רב מרי הני ווי' וכו' . לימא מלוא לקיים ועל כרחו יש
לי לרבה ליתנם לרב מרי . מפני מלוא וז' ומשכמים בתירן ספרות רבות
ולדברי' אין מלוא לקיים דברי המת . אלא ליורשיו . וזהו למקבלים מתנתו
שיש להם לעשות בשלכו כמו שחנה להם כענין עשו לה קורת רוח ותנו שקל
וכן משלים מעותיו לבתו . מכה מתנתו וכתה בהם . אסור להן לעבור על
מנותו אבל רבא בוזי דאסור מן הפקדן ובה בהם מה מלוא היא וז' לקיי'
דברי המת כנכסים אחרים . ומלמתי בירושלמי האומר עבדי עשיתי כן
חורין הרי הוא וכה ר' חייא בשם ר' יוחנן . וכולן בשטר ויעשה כן חורין
ר' אומר לא וכה . ויכמים אומרים לא וכה . תנו שטר שחרור זה לעבדי ומת
ר' אומר לא וכה . ויכמים אומרים וכה . כופין את היורשים לקיים דברי
המת א"ר ועירא בסתם חלוקים מהגן קיימין . אס כאומר שחררו אפילו
ד' מודה אס כאומר כתבו ותנו אפילו רבנן מודו אלא מהגן קיימין כאומר
אמר ר' אומר תנו כאומר כתבו ותנו ורבנן אומרי' האות' תנו כאומר שחררו
פי' ה' למת שבו אומר ליורשים שחררו אפי' ר' מודה שבכופין את היורשים
לשחרר . מפני שחנהו לקיים דברי המת . ואומר לעדים כתבו ותנו דהיינו
מחמתו כשהוא משחררו . אפילו רבנן מודו שאין כופין ואין אומרים מלוא
לקיים וכו' . מאחר שהוא לא גוה ליורשים לעשות כן ובתדרו דבריו .
וסוב מלמתי בכותב בתם' ככ"כ כאומר גתתי שדה פלוני לפלוני גתתי לו
במנה תהא שלו והרי הוא שלו . לא חמר כלום יטול פלוני בנכסי' ויקנה
בנכסי' ויחלוק פלוני בנכסי' ויזכה פלוני בנכסי' . הרי זה מתנה נתת לו ר'
אומר וכה ויכמים אומרים לא וכה . וכופין את היורשים לקיים דברי המת
פי' ר"ה ז"ל וכה . שהוא כאומר הריני נתן שדה פלוני לפלוני . וכולם בשטר
ואי"פ לא וכה . ואין זה אלא כמלוא שנתת לו . אבל הוא אינה גותנה לו
עכשיו ואי"פ כן מלוא לקיים דבריו . למדת מחלן שאי"פ שאינו מוניה
שדהו מחתת ידו . כיון שאמר נתת מלוא לקיים דברי המת וכופין במלוא
וז' את היורשים ואפילו בשאר דברים חוץ מן השחרור של עבדים ולא כמו
שפיינו סופרים לדמות מלוא וז' למלוא על היסודים לפרש חובת אביהם

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא בתרא נט

מגו דמתי אחר פרעתי דק"ל המלוה את חבירו בעדים אין נריך לפרעו
בעדים א"ל הוכח דליכא מגו לא קאמרינן כי אמרינן דליכא מגו דטעין
במטעם של עדים דליכא סהדי שלא פרע . שלא כווננו הנאון ו"ל חלוא
ללמד שאינו נאמן בטענת הטען מחמת עכתה אבל כבא בטען מגו נאמן
ואפשר שדעת אלו הנאונים ו"ל שהטען פרעתי לאחר שקנו מידו לא אחר
בלום שכיון שסתם קצין לכתיבה עומד לא היה לו לפרעו אלא בפני עד
וכבר כתבתי דעת זו כבר בהשגה שנתאלמנה . וי"ל שאל"פ שהטען
פרעתי אחר קצין נאמן . אינו נאמן לומר טעיתי דלא לאו דהא חושבנא
דוקא קים לי' גנוה לא הוה משעבד נפשיה בין בהמחאה בין בקצין ומדמי
להא דאמרינן בשבלי בתרא (דף קס"ט) ש"מ שאמר מנו מנה לפגונו ואחר
יתומים חזר ואמר לנו חבא פרעתי אינן נאמנין מ"ט א"מ אימא דפרענו לא
הוה אחר מנו וא"פ שהיתומים נאמנים לומר פרענו . אנו אין נאמנים
לומר חזר ואל"ל אינו פרעתי דלא לאו דקים ליה לאכבוה לא הוה אחר מנו
וזה דעת חכמי הגדולים ו"ל ומיהו היכא דליכא סהדי א"פ שמודה
סאמר במטעם שלשון או שקנו מידו נאמן לומר טעיתי בחשבון דהיכא
דליכא סהדי הוה דאמרינן אי לאו דקים ליה לא הוה משעבד נפשיה אבל
דליכא עדים מימר אחר . א"מ אימא דפרעתי סדרנא כי דליכא דמסהדי
פלי כן כתב הראב"ד ו"ל דהיכא דליכא עדים שהמחאה אכלו נאמן לומר
טעיתי חשבוני מגו דלד"מ אכל י"ט עדים א"פ שלא אחר להם אהם
עדי אינו יכול לומר משטה אני בכס דאלימא מילתא בשטרם ומסתברא
ה"ס למודה אפילו בלא עדים דליכא טעות משטה לא שיכול לומר טעיתי
בחשבון מגו דיכול לומר לא היו דברים מעולם . ודקאמר מר"ן ו"ל אי
דקא מודה ליה חכמי מחורפתא . דההוא דיכא דהיכא דמרי ארעא מודו
ליה דטעותא הוה פסור ומיהו נכבא לא משלם לי' כשמודה דמסדר דאקני
ליה מופטר בדכתב ר"ה ו"ל כפ' המקבל . והיכא דנגנא מודה ומרי ארע'
לא מודה ודאי אי קנו מיני' לסרי ארעא לא מהימן ומגא תימרא הדגרי'
במניעא (דף י"ג) מלא סודר כותן שא"ס מודה ויחידר לבעל וליחוס דלמא
כתב בתימן ולא כתב עד תשרי וחולא ויביתא לכתובתא מניסן ועד
תשרי ואחריא למיכסד לקוחות שלא כדון ומפרקין ש"מ אימא דלשמואל
דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומוחלו מחול והכא נמי אי
במטעם שלשון אקני ביון דיכול למחול כדכתבין לעיל נאמן לומר טעיתי

סליק פרק המביא קמא

פרק המביא בתרא

דף ש"ע"א מי איכא מידו דאן אחר חד כשר השתא דליכ' מרי פסול . פירש"י ו"ל שא"ס היה השליח אומר אני חבירה כשר וכן פ' בדרבנא שא"ס לא היה א' משיד עליה אלא השליח בלבד ואפילו כלשון יודע אני כשר וכבר כתבתי למעל' כפ"א שאינו נראה כן דאפילו לרבא בפני דוקא אבל בידע אני לא המנוס משום דהיינו קיום שטרות משום ואפי' לחלושי ושמעתי נמי לא דיקא בכותיה דא"ל הי"ך עלה על דעת רבא לומר דמשום דא' משיד פסול וכן לרב חסדא נמי קשיא דהא קיום הגט ותקנת חכמים הכל אחד אבל רבא נראה דבגלון יודע אני ומכיר ודאי לא מהימן עד ח' ומ"ה אחר רב חסדא דשים משידן על חטומי ידי שני שאומרים . מכרינן אנו בדרך שטרות דעלמא לא מנטרפי משום דבעינן או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים וא"פ א"ס עליה מכדי בפני נמי דרך שטרד דעלמא הוה דאשו התם כי קאמרי בפנינו מי לא מהימני וכיון שכן הי"ך קיומו של א' כשר וקיומו של ב' פסול . כיון דקיומו של א' לא אתי לחלושי דהא קאמ' בכתב בפני קיום השנים לתקופת כולא חד גזווא ניבא בקיום והדר אחר רבא דאפילו הוה אחד משידן על חטומי ידי שני פסול משום דאיתי לחלושי בקיום שטרות דעלמא כיון דאמרי ידעין ולא אחרי בפנינו מתקיימת ביחוד הדי דכל דאמר בפני נכתב ופפני נחתם לא אתי לחלושי בשאר שטרות דעלמא וא"ל חסידים הכי ביחוד כשר השתא דליכא אחד בקדמיה נפשיה שניה בדרך קיום שטרות דעלמא פסול כיון שהשנים משידין עליה ליבא לחיחס לקיום שטרות דעלמא ואומקת רב אשי אפילו אחר אי עד שני על עיקר הגט הוה תשרי ובכך דקאמר בפני אינו משיד אלא על חסד ודו ואחרי דקא משהב' בהי' לא מסידי בשא"ל וא"פ על גב דעלמא מנטרפין הכא לא תקון להמוני ויחיד לחלוף כן כ"ל : **דברי גרם** . רש"י ו"ל אלא לאו א' כרכא או כרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא ועי' משום דרבותא ויחיד הוה ולא אפוקי מדרב חסדא וי"ל משום דא"ל סיפא למא לי דקטני אחד אומר

בפני נכתב ואחר אומר בפני נחתם פסול השתא בפני נכתב כולו ובפני נחתם חליו וז' משידין על חטומי ידי שני פסול משום דבעינן כקצין חכמים לגמרי אחד אומר בפני נכתב ואחר אומר בפני נחתם שאינו כתקנת חכמים ואין כאן אלא א' מיבעינא ולא כשי לתריוו וז' אין נריך לומר זו קטני משום דרישא קטני לא זו אף זו ובתרי גזווי לא מוקמינן מתניתין וכל זה אינו מחזור ויש גורסין או כרב חסדא או כרבא ולאפוקי מדרב אשי דאמר משום דמתני' קטני בפני נכתב חליו ואל לרב אשי בפני נחתם כולו ופרקי מתני' לא קטני הכי דלא זו אף זו קטני ומיהו דניח הכי ודרב אשי בעלמא אימא וזה יותר מחזור אלא שא"פ פירש של ר"ה ו"ל גרסין ולאפוקי מדרב חסדא :

דף ש"ע"א אומר רבי ירמיה הרי אמרו הבא ראש ורופא במים שאובין וטורח שגפלו על ראשו ורובו שלשם לוגין מים שאובין . כבר פירש במסכת שבת פ' דלאשון שכתבא גזרו אף ביאה וכ"ס נפילה שיעקר גזירה ראשונה לא ביאה אלא משום נפילה כדאית' להם שהיו מעבירין עליהן ג' לוגין מים שאובין והיו אומרים לא לא מטהרים לא חלו ולא מטהרים ולפיכך גזרו בפילה בטמא וגזרו ביאה משום דלמא דידה דאי לאו ביאה לא קיימא בפילה וגזרו אטו למא דטמא שגפלו בפיל' כשהו דאי לאו טורח לא קיימא בטמא בלאו ביאה אכתי לא' בך שיעקר גזיר' כנפילה דטמא הוה ואין חוששין לשמא דטמא מש' טורח ונפילה דטמ' משום ביאה דטמא . ש"ס אין לחוש ועוד שאין רוב הנפול יכולין לעמוד בביאה דטמא ש"ס אין לך איסור רוחץ באמבטא . ור"ה ו"ל כתב והא דבעא ר' ירמיה טורח שגפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובין טמא חליו בבואה וטמא כנפילה ממי' . וכן זה נכון שהרי כשהו לא גזרו ביאה ואפילו כולו בבואה טורח כ"ס חליו לא בטמא הוה ומשום דביאה ונפילה גזרו בו וכולו בבואה וכולו כנפילה טמא אבל בחלואין קא מיבעי' לן בדרך כל הטובא :

ע"ב אלמא קסבר שנים שהיהו נט מטהרין הם אין לריבוי' שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם . ורש"י ו"ל

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא בתרא

כ"פ' אית' ת"ס דעמא מינ' שמואל מרד הונא ב' שהביאו גט וכו' וז"ל א"ר
 רבינן ומקשינן מניה לרבה קשיא ופרקינן ליה והביא דהא לאו להאי לישנא
 אחיזא דהא קאמרינן רבא ב' שהביאו גט לרבנן דריבין ורב הונא לאו כר'
 יהודה פטל ליה ט"ו דרדכא נמי מני חוקי למתני' דלא כהא ארוקמת דחוק'
 אלא דהא פטל דחוק' דריבין וכו' ודפרשתא וכו' ה' חוקמא פקדונאמיתא כהמא
 אחזר דת"ק סבר גזירה הילכך אפילו ביזנא תפסת דיו כולם פסול שביין
 שהם דריבין לומר פטנטי ככתוב וכו' ג' שהם לשמה נמי דגזירה היא
 מ"ו קיום הגט כתיב' ע"פ יחידד שאלהר בפני נחתם וכוון שכן דהא
 אלאחלופי בקיום שטרות דעלמא ו' יהודה סבר לא גזרינן הילכך לא כרבי
 למיחר כלל ומיהו כי אחרי נמי לא מהני משום קיום גט ואי אחי בעל
 ומטערע דלמא אחי אלאחלופי כדגורין בא' וכו' דהתיב' כפ"ו וזה חוקי פי
 משום דלמא אחי אלאחלופי כדגורין בא' וכו' דהתיב' כפ"ו וזה חוקי פי
 רש"י ד' בשמות זאת והכורס ממנו כפ"ו חתיים ומהאי קשה לי וקומת
 לרבה בקודם שאלמדו וביזנא תפסת דיו שם דר' חייא ופי' חש' ודאי חתי'
 דהא יחידד ואפי' אלאחלופי ור' יהודה לית ליה חלוק כלל ונכתב גופי' משום
 לשמה הוא הילכך הכשיר היה אפילו בראשון . וז"ל סברה דנח' הוא
 לכה לישנא דבולא גזור משום חלוק ואורחא דלמלואה הוא דהכריז כמד
 לישנא מסברה דאידך דל' ס' בחלוק פלגי' חז' חיתא דמוקמת חתי'
 לחומרא ביזנא תפסת דיו שניהם קומתא קולא כלישנא קומא חתא
 קאמר מסתברא דבולא חיתא לאו גזירה דחלוק ועוד מדקמתי כדרייתא וז'
 למשטיי נחתם ולא נכתב ואי קודם שאלמדו ח"כ לא תפסת גזירה שמה
 יחזור דבני כביה לשמה ולא מתי' לתרביי כדמתן גזירה סד"ה וכו' .
 ועוד פיר' ו' ל' דעלמא דר' יהודה דלא גזר משום יחזור הדבר לקלקול
 משום דתרי דמיתו גיטא מילתא דלא סביר' הוא ולא גזרינן והא דקאשי'
 לרפונר ר' יהודה דרישא ג"ל קאמר לכשר ביזנא תפסת דיו שניהם ומהי'
 מה חזרו דהאחלופי לא למשטיי בפני נחתם אכלל לא נכתב סד"ה
 והוא לא גזר ר' יהודה מש' שמה יחזור הדבר לקלקול דלא אחי' אלאחלופי
 לא גזר קת"ל שמה משום דהא דתרי דמיתו גיטא מילתא דלא סבירא
 היא ולא גזרינן אכלל דרישא גזרינן שמה יחזור הדבר לקלקול וז"ל אה"כ
 אלא כיון דאזינא גזירה דהשתא דעביד ליה למיחזר גזירה שמה יחזור
 הדבר ומיהו דתרוויי' איתנא לאו חזרו ר' אלא ר' יהודה לא גזר והבא
 בכלה משעתא לא אתר תפסת דמיתו גיטא מילתא דלא סבירא חז' :
 אהבאר נמי א"ר יהודה ח"ה ש' שהביאו גט ממדינא הים באנו למחלוק'
 ר' יהודה ורבנן . פי' איתמר נמי כהאי לישנא דר' יוחנן דאמר אפי' כיוב'
 תפסת דיו שניהם איזנא לא ארוקמת דמדינא כדדברא ורבה פלגי' דהא
 ב' שהביאו גט בלתי מחלוקת . ר' יהודה רבנן וכו' למתני' בלשאר שאלמד
 כיון דתר חית ליה גזיר' שמה יחזור הדבר לקלקול אפי' בשניהם ס' דריבין
 לומר פטנטי נכתב וכו' ג' דלמא לית ליה גזירה אפי' יחידד ח"כ לומר כלום
 דמשום קיום ליבא ומתאם לשמה נמי ליבא . והא דאמר ר' יוחנן אפי' גט
 ויזנא תפסת דיו שניהם כדגורין דזייקין קסבר ב' שהביאו גט ממדינא
 הים אין דריבין וכו' לא למתני' שהביאו גט דלא חית כהי נחתם נמי בב'
 אורחא פטנטי נכתב וא' אומר בפני נחתם משכח' לה דכשר ביזנא תפסת'
 דיו שניהם אלא ביזנא תפסת דר' א' מעידי חתימה דאמר וקא דייק כיון
 דבקים הגט פגי' ש"נ מני דכ' שהביאוהו אין דריבין כדגורין לוי' הוא
 ודפרשי' כפ"פ דדאמר ר' יוחנן לישנא אחרינא דרב שמה ללוי' קומת
 דר' אחי שנים שהביאו גט ממדינא הים דריבין שיאמרו פטנטי וכו' . הכי
 תרי לישני אסדרי' איתמר ושמעת ממדיוני' דקסבר בשנין לשמה וליחא
 דהא אסיקנא כפ"פ חתמים דר' כרבה ס' לא ללישנ' קמח דרב שמה
 וללישנא בתרא דר' אחי עקר ודבר דהי' מלישנא קמח . ולפום הכי לישנא
 חתמים דר' יוחנן לרבא :

דף י"ע"א ר"ל
אומר משום פירות • פירש י"ל שמונח הכסף
והי"ך אם יתכרך הכסף בכסיו' נכסי מלוג שלה
נמנע ואם לא היה בו זמן היה מוכר והולך ובשעתכע כדון הוא ירה על
התחמונה שיאמר לה קודם גירושין ומכרתי • י"ל לטון פירושו זה מחזור
למשעת גירושין • וי"ך לא לתום השלמה אלא מחמתה על עמלה • אם לא
הוכיחה נכסי מלוג שלה מידו משעת גירושין •

ע"ב קסבר יש לבעל פירות עד שעת כתיבת פ"ד ז' ו' חזן
הגט לא מחייב מידי דלחמין קד' חייבו ראי' אמת
מחול גיטא לידך . ואית' דלחמין עליהם דגריסין כפ"ק דמביעא
(ד' ט') מהו ט' אש' שוק' בזהו כסבע' מזהו ויחזר לאש' ויובין כ'
ו' יחז' שמה' כחב' ליתן גביסין ולא נתן עד תשרי ואזי' בעל' וקופידר דגריסין
עד תשרי ואחזי' הו' וחקק' וטרכ' לקוחות שלא בידו . הניחא וכו' אל'
לח' ד' משעת כתיבה . מהו איכא למימר ויתפרך דלחמין לה' חייבו ראי'
דלחמין חטא גיטא לידך אמר' הו' חטא דלחמין' לה' כפי' תמוס' בכיון דכפל'
איתרבי' ע"י חבל' בעלמא' לא ודכנתא' . הו' כפי' בשאר דמטרות
ליחא' הכי' דלחמא' תמוס' דכפל' אחזי' ודכנחבא' שמעא' כולא' דהתס'
שמעתינן' עמי' דייקא' דכל' דכפי' ביה' וזהו' לא' כפי' ראי' חייבו' מחול'
גיטא' לידה' בכיון דחוקדס' ג' ו' ולא' חיישין' דלחמא' כתיב' ואחזי' ביה'

[illegible]

五

אחי ודעת מתי לו דלא ליעקב כבתי' גט לנסיג' בסוף דודלי למאן דסבר הכי פקעה ומדלא איתברר הי מנייהו דר"י מספיקא לא נפקא מילת וטור דכפ' כל הבט משמע דטולא סבר לה כה"ד תשעת תביבא ואפשר שלמדו מזה שאמרו ימים שבתאי' כעלה וזאי ונאיתא וכו' למאן לא מספיקא תנאי' תאסור עד שעת דירושין וזאי לגרסיהו' אל' ס"ל הוה איתא בבבא מציעא כחז' מתי דכבוכה גופא ליתא ומתשא דאל' ת' הבי תיקאי' לנ"ד משעת תביבא מההיא דברייחא • וי"א גט מלאחר כשר דמס' בת אחתו ליבא ומשום פיר' ליבא שהיא מוחלת בענין שאמרו שטרי חוב התאחרין כשר' ולא משום שמה איתמרו בנה קודם לגיטא ונראה הי מתור אפשר לקיימא כד"ר קודם שפאה לאחר וכוין וסחוקהו גמסא ב"ד קורטא לא גיטא א"כ תאחר ולא תנסב עד דמטא וימלא דגיטא וכך גראה ש"א להתיירא לא ממתן הגט דלא כרות גיטא אלא מן סוכו' וליקד' ויש איהו לדבר מהא דאמרי' בכתרא (דף קסד) הסיב' ר' לדברי' ר' תנינא ב"ד והלא אינו דומ' ומנו' של זה למנוה של דבר' • עד א"ל היה השאל' הוא דיועת מתי קוסט' אין כותבין שובר מאי הוי מ"מ גיטא נשים הא אינו יכול לעשותו שפיר פסול הוא אלא ש"מ כשר ועוד סמך לדבר מדלא תשמעין מלא ותיב גט בין מוקדם ובין מאחר פסול כדקא פליג במתני' דשביע' דתנאי' פרוכא' התוקדם כשר והמאוחר פסול • ש"ח המוקדמין פסולין והמאוחרים כשרים ולא קניי מתי גט בין מוקדם ובין מאחר פסול וזה דעת הרמב"ם ד"ל • והוא התיירא ליבא אף קודם זמן הגט ודעת רבותינו בעלי תוס' להתייר' מוזנ' הגט כמו שכתבתי וקשה עליה הא דגרסינן ביבמ' (דף קס"ו) הוה גיטא אסתכח בסורא דתי' ליה ענן ב"ד מילי מסורא וכו' עד וביבא אחר גיטא' לגמלא פרחא וא"כ לקסינא' ב"ד חייא מסר ואי' כ"ד מאחר כשר ליחוש דלחא אחרובו וכבסוהו ובעבל' והעדס' הוה וכו' דליכתוב גיטא בסורא הוה אלא שחברוהו וכבסוהו וכתבו אותו היום שנדמו לו ח"כ כ' שהי' כהרדעא ובין לרבה דחיים ובין לחזי' דחיים ה"ל לתיי' ליה אלא ש"מ גט מאחר פסול • והא דלוחית' ר' לדברי' ר' תנינא ב"ד אפשר שאף ר' תנינא לא הסיב' מקורש משעמו עדיו מבטנים לא בגיטא חוב אלא בגיטא נשים לא • ואע"פ דלא פליג בהו רבנן כדאמרי' בפ' גט פסוט להא מילתא פליג בהו דביע' לדברי' ר' תנינא גט נשיק התקנה אמרין דלא פליג • ועוד יש לנו פי' נכון במשנתנו שפ' גט פסוט ומתנה מסתלק' ו' הקושיא דבי קטני גט מקורש שכתבו עדיו מתחוב פסול כשכתב גמי עדיו מתחובין הוא ומשום השאט שמה פסוטו ובפ' מינה כגט חוב חורבא דר' ר' חני' אמרי' יכול הוא לעשותו פסוט וכי נפקי' מיני' חורבא גט חוב אלא בגיטא נשים לא נפקא מיניה חורבא ככלום שיהי' האם' פושטת אותו לקלקל עמלה ודפקרן מיניה הדבר בארובה יפה • וזהו דעת הרמב"ם • הספדי' ו' • והיה דר' פרישתי בתוספתא דחזון' כשר פרוכא' פסול גט ואינו מוקדמין ומאוחרים ח"ל גט חוב קלמא באשנתנו :

דף יח ע"א אף

מחנני אהרדי גמרי ומשעבדי נפשיהו' כמו שרש"י ז"ל ו' ויבא דוקא
בשאלן בה חוס' אבל יבא חוס' לא ואש"ר דר' א"ל תנאי ויבא בה כבודו
דמי ה"מ תנאי דתני התם ברישא אבל לא לשאר ולא מחזור דאפי' תוס'
נמי קני משעת כתיבה לזכיבא למימר ביה גמי' בהאי הבעה דקא מחנני
אהרדי גמרי וקניו דמחזירי' התם והשתא דנכוה למיבא כתיבא ליה לן קנא
דחשעת קניא וקניו וגרמא מדבריה דה"ה ז"ל שאלן הלכה כמיהא וכך נמצא
בתשוב' סג' ואפי' ודעת להאשמו' ליה רב חונ' כפי' עליו היה לכל נקט'
כמשא' וכש"ש שלח חלק עליו בפירושו . והא דר"א בר דרזון גבי גט תניא
ומחנני קיימא דקאשר לא שאלו והיינו דקניי' בשר וה"ה לכל השטרות
ובפיר' ש"י ז"ל . ואולי הוא דוחה דוחה מדקא מתמה' עלה בגמ' לימא
כשחולס' ע"ל ודחו' ליה לא מחנני ש"מ ע"ל לימא איניש הכי קאמר' ואין
לה נכוה וס' פוסק :

ע"ב היישינן

[illegible]

בשמיטה משום דלא מקדיש אישבי פורענותא לכפשיה לחמי ניחוש לה
והקביר ים לבעל פירות עד שעת נתינה ומסתמא שעת כתיבה ים לה
קול וליכא למיתאש לזמן שבו וניחוי כל אירת דלא ידיע אמרי בימיא דכתיב
אחיהי • אבל משום דלא אחזרו איבא דספק נפשות להקל ואין אין נכון
אלא פי' השמעתה בחתלה כהו' ר"ל סבר משום דהשתא אין לבעל
פירות וליכא איה שעתה מתי נכנס עד אשתא פירי וזמנא ויהי וזמנא
במי דלחמך וגמר בדעתו לגרשה ובכח וחתמו בלא זמן לפי שזדמנו לו
פורי ועדין והוא רואה בכפשיה אשתו קמה לקפור ועבידי לבגור וזמנא
בכיסו עד דשמיט אוכל להו ואח"כ מגרשה בנטא וכלהו תמסדא פירי
משע' חתימה עד שעתה ואלא מן דיון אכל בעשוי שמיטא וזמן מטר'
חשטת חתימה פירי • ור"ל סבר ים לבעל פירות עד שעת נתינה
וידע' איה זמן תביעתה לפירו ויעוד לכשיגרשנה בודאי שמידי לה בכפשיה
ותגרשין ואיך ר' זמן תפיסה יד בכפשיה כדו שיאכל פירותיה' והכי
קא חשקא לר' יוחנן דאמר משעת נתינה ומשום מחשבה כתיבה ואחתיבה
בכפשיה דלא תפיסה חסימא חס' והעילוי בחכמי בתקנתם בשמלא לר"ל
בדיון תמסד פירות וכל עיקר לא תקנו זמן אלא משום שיהא עדות לשעת
חתימה אלא לר"ל דאמר למלך על שעת נתינה תקנו מה העילוי בחכמי
בתקנתם ומתפרקינן לא מקדיש אישבי פורענותא לבעל פירות דכד' ביה
זמן וזי נפיק איה או מחר דאמרינן מיום פלוגי הוא גרש' אלא ניהא לה
דאח מקי עליה קלא שעל חסג גרש' אלא פייס ועוד דפורענותא הוא
לגביה דמסד פירות שטורפת ממנו מיום כתיבה וגריך לחור' אחר עירי
שעת נתינה הילכך לא עבד הכי אלא אפילו חתימה דתקון רבנן ודאי היה
רצונו לחס' בכתיבה ואחתיבה דלאו פורענותא וזמן לבעל לא לענין
פירי' ולא לענין תפיס' ליה ליטא כיסא דר' מקי גיטא אמרי הסאה הוא
דגרש' ככ"ל • ורש"י ז"ל כתב בזה דאמרינן כתיבה ואחתיבה בכפשיה
מתי בדיון לענין זמן ג' לענין פירות טרפה לקוחות מיום כתיבה ותמתי
לפי הגדרה מדבריו דמאן אי ר' דין טרפה פירות משעת חתימה
למקודש כתיבה ותחתיה לזכא לתימא אי לר"ל אלא מחר כתיבה
וכע' לאיתוי רחיה אירת מטא גיטא ליהר' וכבר פי' למעלה דלר' יוחנן
דאמר משום זמנא הוא דרבינו • ולפי דפשי שאו כעין דאי לבדרי דבינו
ז"ל שפסא הלכה כד' משום תמסד דאח תקנו ומתקנו אמרתי אליה
דיוס סמ' אלא דל' ר' דכיון דלמ' משום תמסד דאח קדשי' אלא ל' ד
משום פירות אינה רחיה דלא הו' כריכוין לפרשו' אליה דמאן דאמרי
דאח מיתא דפסטיטא היה ושא דאמרינן לא אפילו ידיע כמי לא מיפסל
לכפשיה למיתא דאח הוא רבנן למיתא כלל ואפילו ידיע כמי לא מיפסל
ויר' דפסול וכו' שמיני' לי דא"כ ליתי תמתי' בכבד וכתב' רבי וזמן וכתב' ויר'
ועוד דאי וכו' פסול גיטא האין מחדתה יום כמי לא הו' לן לכאשוריבהו
ואע"פ דאית' להו קלא שלא ליתן דכריך לשעורין • וזאת לא כתיבה •
פי' וזאת דלא איש לא כתיבה אלא תמתי ביה רבנן תקנתא אבל מה ששנינו
בתולה נשאת לזוס ד' שאם היה לו טענת בתולה' תמסיס כל' משום
לאישימין נשאת וזאת ועיבד עליו התקא שאני' הם דכיון דאיהא לתימא
לאישימין חיישינן אפילו למיתא דלא כתיבה אבל הכא אע"פ שמחשה
עליה אין כאן מקיים איסור בידו ומשום שזכא דכאן מתי תקנו לכולן הא
לזנ' דכיון לבחור לא חיישינן ועוד דהתם לא תמסד פירי מדי דתקנת'
אלא גבי זמן שגטיין דפסליבהו רבנן לנט מוקדש ולשנין וזמן משום
למיתא דלא כתיבה אלא חלמהו רבנן לתקנתיהו • פירות דמשעת
כתיבה ועד חתימה א"כ • פי' דר"ס סבר אין לבעל פירות משע' כתיבה
ואע"פ דלא אחתיבה לזמן לית' ביה שלח תקנו זמן אלא להעיד על
יום כתיבה • ואי קד' לר"ל היכי כתיבנא בנט מוקדש משום חתי' שמיט'
ישימין דהתם כבד כתיבי וקודקדי וזמני מניסין ומתקנא ליה כסדי השתא
בכתיבי ויחא ליה להא' לא חיישינן משום דבעל גופיה מתי הנאה מתי
לזיוס בזה כיון דלא חייש' ר"ס משום כתיב' אחתו • וקשה אה דתנן שלמי
בכא בתרא הערב לאשה בכמותה והיה בעלה מוגרש' וכו' דאמאי חיישינן
לקנטיה הכא מני ניחוש לקנטיה משום פירי וז"ל התם תביר' הוא וזהו
דחזין דכזא מגרשה ומגרש' מן טעבד הילכך חיישינן אבל הכא איסורא
הוא דשלא כדיון טרפה ולא חיישינן • וא"כ הא דאמרי' במינע' ככ"ל מנא
נט אשה כזון שבעל מזה חזירי לאשה והוכיח לו וליחוש וכו' אמה בעל
לא מתמן אלא קאשיה הוא נטי' דהו' איתרע' ליה לא מתמן מתי במתא' לא
חיישינן לרתיח' שמו' קנטייה שאין אנו חשדתי' לרתיח' לאין לבדור סוף אלא
בדמתי הנא' לזיוה' ושכחי תמתי רבנא' ז"ל שלא הכשיר' ר"ס לא שכתבוהו
ביום ודאי ותחתיהו לזיוה' אבל כשאין העדים ודעיס' אימתי נכבד לא
חתי חיישינן שמה עכשוי כתבו וקדקדי וזה עיקר ואין בו ספק •
דא' דאמרינן איפוך ככ"ל מלא אימתינין איפוך כתיבתי' או קתיבתי'
ומאי חזי דלכפתי' כהו' איפוך אירד ואשכחנא נמי בכמה דוכתא בתלמודא
דאיתמר גיטא' לת' משום פירות אלא לת' משום תמתי' ואלא אחר הניחא
לר"ל או לר' ש"ל דנבנא' זמני מוסק' ה' מתיבוי וכו' וזמן שכן אין כאן הכרע
גמור לפסוקא לזיוה' א"כ פירוש' אי משעת כתיב' אי משע' וזמני' וזמני' נחלוק'
דבר' ות' דרבינו ז"ל קד' דלא שפס' שטרקוניה' עד דמטא גיטא לזוס

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא בתרא

אם איתא דפייס קלח חיה ליה והא דתניא לעיל במשלים לא חתמי לה אלא
לאחר ג' חדשים ה"ו גט ואין חוששין א"ל באומר נאמתי עלי שלא פייסתי
דלא חלימו חתמי דמוקדמה הכי בשלמי מי שחזו . ולדבריו רש"י ז"ל
שפי' שהוא הולך לדבריו חתמי דפלוניתא היא אי חיישין שמא פייס ונא א"ל
אזינן לא לא חתמי ואיתא התם בשלמי מי שחזו ונחן . דתניא ומוקי לה
ב'אומר נאמתי עלי . שלא בחתי ופייסתי בדאמרן ופי' רש"י ז"ל שמא פייס
ובטל ואיכא דקשה ליה הא דאמרין התם חתמי דקמי' ולגט ישן אין
חוששין שהרי לא נתייחד עמה וליחוס שמא פייס ומה מקום לחוס שמא
בא עליה והרי יש עדים שלא נתייחד עמה וזו אינה קושית שא"פ שהרי
לא נתייחד עמה שהיו עדים הולכים עמה ביום ובלילה אלא שלא דמינו
שנכנסה עמו לסתר או לחורבה בפני עדים ומ"ה חקשין וליחוס שמא
יבא הכעל ויחזר פייסתי ובחתי עליה ומיהו לא מחזור דהא ק"ל שמא
נתייחדה בגט ישן תפסא לכחלה ולא חיישין שמא יבא ויחזר בחתי עלי'
ובטל הבט . ור"ח ז"ל כתב שמא פייס ובטל הגט וא"ל והא ק"ל חזר
ומתגרס בו בשלמא התם חזר חזר ומתגרס . אבל כאן שהוא נחמתי לה לחזר
ניחוס א"ל כי חתמי חזר ומתגרס בו ה"מ כשנחתם תחילה דלא חתי דבורא
ובטל מעשה אבל כל זמן שלא נחתם לא מעשה הוא ואח"כ דבורא ובטל
דבורא ומסתבר דא"ל חתמי כל גט שאכתי תחנן ועד יום פלוני ובטל הוא
בטלין ואינו כשר עד שיבטל דבריו הילכך חיישין שמא פייס ובטל הגט
שיחזר חתמי הסדס שיחתמו בה בטלה טעם דרך המתפייסין . לומר גט
שכתבתי בטל הוא ולא יהא ראוי ליחוס ולתגרס בו בעולם . וכשם ר"ת
ז"ל כי איתמר חזר ומתגרס בו בטלה כיד שליח דנתיב דבטליה לשלוחתיה
שלח דגט עלמא לא בטל . אבל בטל הגט עלמא כפי' בטל הוא וזו דעתו
של הרב ז"ל ובמקומו יתבאר בע"פ : מרחם . לכחלה קרוב או פסול
אחרי לה כשר וא"ל פסול . וזה גרסת רבי אלפסי ז"ל ורש"י ז"ל גורס
אי חתמי בתחילה קרוב או פסול ופי' אי חתמי בשנים הראשונים קרוב
או פסולים וקשה ליה לר"ת ז"ל והא ק"ל מלואו בקרובים כשר וחתמי
בפ"ט פסול (דף קה) היו ד' חתומים על השטר ובמלואו ג' הראשונים
קרובים או פסולים תתקיי' עדות בשאר ותניא נמי בתוספת דגטין כה"ג
גט שחתמו עליו ה' עדים ובמלואו ג' הראשונים קרובים או פסולים תתקיי'
עדות בשאר ויחיה ליה כי חתמי דמוקדמה וכשר אף ע"ג דישבחו רוחא
למאן דקשיא ואח"כ קרובים או פסולים ומלואו כשר ולא חיישין לשמא
יחזר חתמי קרוב כשר לעדות שהרי גט קרוב חליטין עליו ואילו קרוב ולא
ערב אלא אין חוששין לקרוב אבל להחתיים אותם קודם שיחתמו אחרים
חוששין שמא הרואה יבא לומר שאליהם חתומים תחלה הם העדים ומיהו
במלואו לפנינו גט או שטר מולין להל' ואומרי' הני כשרין חתמו תחלה
ושבחו רוחא למאן דקשיא מנייהו ומלואו זה הדיוט בקרובים וז"ל דהבא
אשעתין דלעיל קיימי' ומשום דאמר כולכם דכיון דלרבי כולוה למתחם
ומתחם להני כדכתיב מחו כמאן דמסוה להני עדים ולאיך דמשום תנאי
אבל בעלמא לא חיישין וזו הגכון : אתי' לחלופי בקיום שטרות
דעלמא . פי' רש"י ז"ל ויבטלו קרוב בכל השטרות . ולא מחזור לו
דא"ל לא היה לו למימר בקיום שטר' דעלמא ותו קשיא לי וליבעי מנייהו
אי למיחוי אחו אי לאסחרי אחו כדעבדין כעדות על פה כדאיתא במס'
מכות ולא קשיא דכיון דנראה בשעת חתימה בעדים גוריק' ואח"כ משום
שטר' אחר . אלא משום ליכא בעלמא נקט לומר דגוריהו כוללת הכל
ל"ה כ"ל דהבא ליכא למיחם משום שאין שירי חתימה רואין גט כלום אלא
בעל דא' שאומר להם לחתום וכי חתמי אדעת' דבעל חתמי אס' רוגה
הוא משום עדים ואי משום תנאי ואח"כ מתחלה לכשרים מחתים משום
עדים והשאר משום תנאי אבל בשאר שטרות דה' שבלו לחתום שטר עדות
זה בפני זה וחתמו תחלה קרובים או פסולים השטר פסול דמנו דאמר
חתימה דתניא וכן כתב ר"ה ז"ל בפ"ק דמס' מכות ובירושלמי שטר
שחתמו בה עדים ובמלואו ג' הראשונים פסולים או קרובים כשר ותתקיי'
העדות בשאר ר' אליהו בשם ר' יסא אתיא כמאן דמר עדים חתומין בשטר
זה שלא בפני זה כשר כמאן דמר אין חתומים זה שלא בפני זה אפילו חתם
בסוף אלא כל שבלו להטיר פסול ות"ה גורין הבא שמא יבואו לנפול' כן
בשאר שטרות ולאו משום שיכשירו קרוב בגיט נשים ומיהו באחרונים
ליכא למיחם דכיון דב' כשרים חתמו מאן דהתם כשר הכי משמא לאו
לאסחרי אחא :

אסורין אלא שמא נהנו כמ"ד התם חזן מפ' סוטה שמקדש אבל כמ"ד
מטילין קנקנתום לתוך הדיו : ובבבלי דבר שהוא מתקיים לחתמי הא
דמי' ר' חנניא כתבו במי טרי ואפסא . אומר היה ר"ת ז"ל עדיו של
עפנים פסול לכתוב בו ס"ת דס"ת פד שמהא כתובה אסורית וכל הספר
וכדו דתניא או שכתב שלא בדיו יגנו ונבי ס"ת תניא כדנכתב כפ' הקומץ
רבה . והבא דאמרין דיו דיוטא וכל דבר שמתקיים לחתמי אפסא אלא חזן
זה דיו . ותו מדאמרין במס' גרה חתמי פלי קורטא דיוטא דיו . של
עפנים א"ל שיהא קורטא וז"ל שהדיו סתם הוא של עפנים לאחר שחשם
בו שרף האילן שקורין נאמנא"ל כל' ערבי אבל כי חתמי אפסא בכל דבר
שמתקיים באפסא לכד' בלא שרף שאינו דיו גמור . וכן חזי אומר עדיו
של עפנים הוא דיו . סתם לאחר שחשמו . אבל מי אפסא בלא שרף אלא
כשנשרפו העפנים במים הוא שכתבו חבל דבר שמתקיים . וזהו מי מילין
המכוסה הרבה עושה קורטא ובירושלמי חתמי משיל דיו . שאין בו אפסא
אלא סתם דיו יש בו אפסא והוא מוערב בדברים כמו שרף אילנות וסמך
ודברים הגרובי' לו . וכדאמרין בפ' במה מדליקין כל השדרים יפה לדיו
ושרף קטף ויתר מכלול . וכן אומר שם כל העששים יפה לדיו . וכן הדבר
דיו של עפנים ור"ח ז"ל פי' דיו הוא העשוי מפחי' של עפנים : דיו ע"ג
דיו וסיקרא ע"ג סיקרא פטור . אי' דק"ל וזה אחריו לקמן כתב הגט
שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה . כאן למחלוקת ר' יהודה ורבנן
וא"ל שלא אחר ר' יהודה אלא דמיני' בלשמה . אבל לא שיהא כתב . ענין
שבת והתקן בפ' הכונה (דף ק"ג) כתב ע"ג כתב פטור ואמרין עלה
אמר ר' יהודה דלא בר' יהודה דלי' בר' יהודה אלא חתמי כתב עליון כתב
ומתקן ה"ר שמואל ז"ל . והבא כשכתב יכא ולא אהנו מעשיו וכו' ר"ת
כד' יהודה כשעדיין הוא לא והכתוב כתב לא כתב הוא ואינו ככון
דגרסינן בפ' הניזקין גבי הניזק דלמא ס"ת שכתבתי אחרות שבו לא
כתבתי לשמן . ואקשינן וליעבר עליה קולמוס ולקשינו . והתם יכא
הוא ומיהו לאו קושית אלא כלל דהבא חליבא דרבנן חתמי שמתקין וכו' ר"ת
נמי שחתמו כתב ע"ג כתב פטור ואי קשה לרב אחא בר יעקב דאמר לקמן
ע"ג לא אחריו רבנן התם אלא דכתי' זה חלי' ואנחנו אה דתקן התם כתב
ע"ג כתב פטור חתי איכא לחומר מוקי לה כסיקרא ע"ג דיו ור"ה ח"ב
סבר חתמי לשמה שכתב דגבי שכת מלכת מחשבת בעינן ולא אהנו
מעשיו סבר רבנן :

ע"ב דא

דקארו קמיה דר' אלעזר וחתמי לא כעד מפי עד דמי
שהרי הוא עצמו ראה אותו עדות ואינו מחמין אחרים
בה אלא לומר שכן כתוב בספר זה וזו אינה עדות אלא כל מאן דמיהת
ליה ולא יזהר לבו נוקט עליו יכול לחתום על ידו דכיון דמילתא דעדיה
לאיגלויה הוא ואח"כ לכו חתמא דדיוס מהימני : טעמא דאיכא
כתב הא ליכא כתב לא . פי' קס"ד דשמואל מנורשת לגמרי קאמר ולא
כל הימני לאוסרה אפ"פ שערב הנייר . והא דקאמרין חיישין לו שלא
תנשא . אבל נשאת לא תנא והבא משמע דטעמא דאיכא כתב אלא ליכא
כתב אינה מנורשת כלל ואם נשאת תנא דלי' ס"ד כהא נשאת לא תנא
לימני נמי הא שהא יותר רבוחא ומתקן כי קאמר שמואל לא כשארב הנייר
אלא לומר שרביין בדיקא . אבל אי לא פליט חו שאכד הנייר חתמי נשאת
תנא . ויש נוסחא שכתב בה לא כל הימני לאוסרה עליו וא"ל אפילו
דאיכא כתב אין מתירין אותה ליכא לבחלה . אלא שאין אסורין אותה
על בעלה ואח"כ פרכא ארשמואל כדכתי' . ומיהו לא דיק' דלא חתמי לה
עליו סתם על הבעל שנשאת לו שהרי לא הוכר כאן וס"ל נמי לפרושי לא
תנשא ואם נשאת לא תנא דכתי' בכל מקום ושור דקמי' מנורשת ומשמע
לגמרי וז"ל כגטסו דוקמי' עליו ולא כהלכות ר"ה ז"ל וי"ת דמטיקרא
קס"ד דשמואל לקולא אחר מנורשת ומיני חייס לקולא בתלמוד וכו' ר"ת
דחיה ליה לתרוני חיישין לחוצאא קאמר שמואל . אלא פרושי מפרס לה
לחששא הכי חתמי ומיהו השתא לא ס"ד דק' דריוטא כדקרויה ושייל'
לכי ודיה דלסהא טעמא לא אתיא פרכא ההיא מיהו ת"ת קסא דבריוטא
לא מקילא בגירוסין כולי האי : ובי' פליט מלי' הוי השתא הוא דפליט .
פירס' ז"ל וכשהיו בלוטות לא הוי כתב שמואל נמי חיישין קאמר כלומר
שמא לא ככלתו יפה ונדהמה להם נייר חלק כשלא דקדקו יפה זהו תורף פי'
רש"י ז"ל ואפ"כ אינו מחזור דשמואל לא אחר חיישין אלא בני מילין
כתבו אבל דלי' כתבו בני מילין משמע דגיטא חיו ואפסא דבנא' מתקן
דברי שמואל כן נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיט חייס' לגירוסין
אלו ופסולה מן הכבושה מ"ט לפי שאני אומרים בני מילין כתבו וכיון
שנכתב בני מילין הדין נתן נכחם לו ותרובי' הוא דמתרין מילת' דשמואל
וה"ה דאפילו אבד ולא כדק' אין חוששין לא פרושי מפרס לה לחששא לומר
דלי' לא פלוט לאו כלום הוא . ור"ח ז"ל כתב ומתמיהין ובי' פליט מנ"ל
דגט הוא דפתיב כיה ידלמא עניא חתמיא הוה כתוב כיה . והוא פליט
ומתקין שמואל חיישין שמא גט הוא קאמר . וקשה לי דלי' פליט הוי ליה
דומיא דבריוטא דאיכא כתב ומנורשת . ועוד שחמיו בירושלמי א"ר חייא
בר גלין בני מדינא ערימין סביאי' כד חד מנאנא כשי משלחא מיתוריקון
לחבריה הוה כתב בני מילין דמקבל כתביו שפך דיו . שאין בו טעמא והוא
פולט

קנקנתום

ר' יעקב ע"א קנקנתום
שהוא הנקרא בלע"ז ארמניט
וא"ל הוא אין מטילין ארמניט לתוך דיו של ס"ת כדאמרין במס' סוטה
וכי מטילין קנקנתום לתוך דיו והטורה אחרת ומהא כתב שהוא יכול
לחתום ולא נהנו סופרים כן . אבל בפ"י ר"ח ז"ל פי' קנקנתום חזיג'
והוא ויטריאלה מספר הנקבל מן ההרים כן שמו בלשון יון ובלשון רומי
בספר הרפואות שלהם קנקנתום ונ' מינין הם וכולן מענין א' לשחרות
הדיו ולפ"ז אחר ר"ת ז"ל דמותר לתת ארמניט לתוך דיו של ס"ת לא אסרו
אלא ויטריאלה הוא קנקנתו' ואיני יודע למה סדדיו שכתב תשוב ארמניט
חינו נחמה כלל ומתקיים יותר מן ויטריאלה ובעי' ומתה' אלא שכולן

61

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא בתרא סא

פולט מקום הכתב אלא יס לו בדיקה לראות מה כתוב בתוכו ולקרותו :
דני כי תרי דיהי גיטא קמיהו לריבין למקריה ואם לא קראוהו אע"פ
שאר לא בפניהם הרי זה גיטין יכול לומר שטר פסיוס היה א"כ תנאה
הוא ביה ויהא אחריו הוא אכל בעידי חתימה אין גריבין לקרותו וכל
ומן שילא מתחת ידה מגורשת לגמרי ואין חוששין לה . והא דתנן טעה
סופר וכתן גט לאיש וסופר לאשה תלך מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה
כדאיתא בראשונה דבה היא בעידי חתימה ואיבעי ליה למקריה והא
דאקשינן עליה דרבינא מהא דתניא הרי זה גיטין ונשאלו וזרקו לים או
לאור וכו' משום דההוא דרבי לאו משום עידי חתימה היא מגורשת דודאי
לא כל הימניה להחיר את עמה הוהיל ואין גט וינא מתחת ידה אלא
משום עידי חתימה ההוא דהא קאמר לה הרי זה גיטין בפני עדים וק"ש
שאי"פ שלא קראוהו מגורשת משום דאמר לה בפניהם הרי זה גיטין
וק"ש דרבי איתא דשטר פסיוס הוא לעדים הוא מודע להו דפשלמה לא
אמרין דלעשרה קא מכיין אבל לעדים אמאי וכדאמרין בפ' הניזקין ואם
איתא דכטליה לעדים הוה אמר ומ"ה מגורשת ולא כל הימניה לאסרה
א"כ כיון שבידו לגרשה נאמן לומר גט הוא זה שאני נותן לה אבל לרבינא
קשה ומדלא מתריבין לכתחלה לריבין למקריה אבל דיעבד אי"פ שלא
ידיה ואפקה מהו דתמא חלושי חלפיה קמ"ל פיר' דדיעבד לא חיישין
ומיהו לכתחלה כיון דעיליה כלל לבי דרבי לריבין למקריה דחיישין ולהאי
טעמא אי"פ דלא חוו כתב לכתר הכי כשר . והאי דקתני ברייתא שטר
פסיוס דאיכא כתב משום דחזון דמטייל גיטא בידיה ומחליף כתב בכתב
מחליף ולא בביד חלק דחוו ליה עידי חתימה ומיהו משכחת לה דכשר
ואי"פ דלא קריה כלל כגון דמס' לא באגפיהו והרי היא מולאמה לפניה
עכשיו ועדים מעידים אותו סוה הוא משום דלית להו טביעות עינא
דחיי הוא והוא כתב שאינו יכול להודיע ולא להוסיף כי שיטות דטביעות
עינא עירף דהא קטלי בה כדאמרין בתם' חולין פר' כל הבשר ושרינן
ביה נמי אשת איש שמתעדין מת בעלה : ההוא גברא זרק גיטא
לרביהו . פי' עיליה לבי ידיה הוה ומשום דאשכח מוחותא על כרחין
מוחותא הוה דבי דבי מוחותא לא שכיח ואין חוששין לה אפילו לכהונה ואף
פ"ג דלא שכיח נמי במחליף בעיניה לבי ידי ואפקיה הא ודאי במוחותא
הוא דמוחותא הוה דמוחותא כי דבי ליכא ואי"פ לא קריה כלל הוא ולי לא
אשכח מוחותא מגורש ואינה מגורשת והשת' דאשכח מוחותא אין חוששין לה
ובי אשכח תרי אמרי' איתר עכבר שקלוה לגיטא ומגורש' ואינה מגורש'
משום דאמר הרי זה גיטין וכן פי' הר"ם הספדרי ז"ל ופי' רש"י ז"ל דבי
אמרין מדכח הוה הא נמי הוה דוקא דחזין דלא זרק אלא חדא :
רף ע"א דא בעי שמו ומה שם שירו ושם עירה . פי' כ"ל
משום דכתיב ספר כריתו ויטין ספירת ספרי'
של כריתות וא"כ לספר כריתות שבינו לבינה אלא א"כ כתב שמו ושמה
ושם שירו ושם עירה לא דוקא דעבד אע"פ שאין שם מקום מגורשת
וי"ג גט פסול הוא מדרבין מ"ה מגורשת ואינה מגורשת הוה ורבינא
לא חש לה כלל ובתוספתו מוקי לה כר' מאיר דאמר עידי חתימה כתי
וא"כ אלא א"כ מוכיח מתוכו מי מגרש ומי מתגרשת ואינו נכון . וי"א
שמו ושמה ושירו ושמה מדרבין לריבין ואי"פ כן אם לא כתב אין חוששין
לריה גט כלל דכל דמגרש ארעא דרבינא קא מגרש ואינה רבנא לגיטא
חספא בעלמ' ולי דוקא ועוד דא"כ היכי אמרין מאי קמ"ל טובא קמ"ל
ויש לפרש דה"ק כיון דבעינן שמו ושמה ושירו ושמה ואם לאו אינה מגורש'
לגמרי אין חוששין שמה הקדים דינר לסופר שאין מעשין מושלין ולא
דוקא משום דכלאו הכי ליכא לחיוב אלא משום דאמר הרי זה גיטין אמר'
שמו לקלקלה כד' ולגשרה קא מתכוין : דילמא אקניי אקני' ל'
רבנן . פי' אע"פ דכדריך דילמא איתמר עירך הוא והכי מפורש בפ' גט
פסות ואפשר דמשום דבידור רב חסדא א"כ כן . ושמינן מינה שהדיו
מיחוס והקולמוס והבייר הכל תשל סופר וכך הכל כשר ואין לו בית
וקלף פין דיו וטרחו ועמלו אקנו רבנן לבשל ולא כדברי הנקדינן שמקנין
לכשל לבשל משום אלא רבנן אקנינהו גיהליה ואע"פ דלא משיך כלום כשר
דאי ס' גריך לאקניי ליה מתם מעיקרא כיון דאמר בעל לסופר כתוב
ושויה שלוחו וקנה קלף ודיו במשיכה מתם מאיביא דאקש' הכא איחי
כתבה ליה אפילו פרטו וזוה דספדרי גיטא גופ' ודאי דבעל הוא ולא
דסופר ולא דאשה ושלוחו דבעל כתביה בשלו אלא ש"מ דלא מקני ליה
כלום דמאי וכתב על ידו או על יד שלוחו ולאפוקי היא או שלוחה דכש
שליחאש מתקדשת בשלם לא בשל בעל או שלוחו כך אינה מתגרשת אלא
בכך הילכך מכיין דאקני ליה רבנן פשיטא דספדרי דידה לבשל ואין זה
וכתב איחי כשר הוא דעשה שכיב ושלוחו של בעל בשטח זה ומיהו אם
היה הכל של אשה אע"פ ששטחיה אשה עלמה כותבת את גיטא דילמא
לריבא לאקניי מתם את הגט פלגו דבעל דלא תקון ליה רבנן אלא פשיטי
דספדרי דלא ליקנייה הוה לגט מן הסופר אבל דידה לא תקון לפעל והיינו

בגורת

חורשי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המביא בתרא

בגדרת וזה דחשיב שליחות דאב בעל כרחא משום דהיא עתה היא לה יד
בגיטין כדמקני בערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטא אבל לענין
קדושין אביה במקומה וכל שבעשה לדעת אביה לא מקרי בע"כ כדמוכח
בפ"ק דקדושין דאמרינן הסם דכסף באשות בע"כ לא אשכחן כך מפורש
בתוספתא :

ע"ב י"א זה שמחוסר קנינה ונתינה . יס מחלוקות שאמורים
הוא הדין לגייר ולכל תלוס שאם חתך מחנו אחר
שכתב הגט פסול וכן כתב בעל ההלכות ז"ל כלשון הזה ומתן דכתי' גיטא
ליסמוק מגילתא שיעור מגילתא והדר לכתביה דאי כתיב ליה מקמי
דליסמו' מגילתא ופיישא מגילתא ופסק לה כתר דכתב גיטא מפסיל גיטא
דכתיב וכתן מי שליטת מחוסר אלא כתיבה ונתינה יאל זה שמחוסר קנינה
ונתינה וכן נמי כפוס בפסקות . ואף ר"ח ז"ל כתב כאן ש"מ אפילו
אם מחוסר בו קנינה אחר הכתיבה פסול וכ"ס וזלחו והטעם לרמיה זו
לפי שקרן הפרה תלוס הוא ואע"פ כן בשקלגו פסלו . וי"א שלא אמרו כן
אלא במחוסר אבל תלוס אינו מחוסר קנינה אע"פ שקלגו כשר . ותלוס
מבעלי חיים עוקר דבר מגדולו ובמחוסר דמי' כדאמרינן בפ' כלל גדול
(דף ס"ד) התלוס כקף מן העוף והקוטמו והמורטו חייב ג' חטאת
ומפרש הסם בנתינת מולס משום גזול אבל בדבר תלוס לא וזו אינה טעמה
שאלס משום גזול כלכד הוא חייב אף לאחר נתינה הוא חייב ואע"פ שהוא
כתלוס ולא משום עוקר מן המחוסר כמו שפירשתי סם בפ' כלל גדול
בראיות גמור' אלא ש"ל דכל עוקר דבר מגדולו כעוקר מן המחוסר
הוא ומחוסר קנינה איקרי' אע"פ שחיובו בבעלי חיים לענין שבת משום
גזול דמי' ליה . וכן נמי אמרינן גבי כבוד בתסב' בכורות התלוס שער
מן העור כעוקר דבר מגדולו הוא ודאי' לדבר תלוס דאמרינן לקמן בסמוך
עלה של ענין נקוב 'אבי' אחר כשר ורוב אחר פסול גזירה שמא יקטום
אלתא בענין שאינו נקוב לא גזרינן שאפילו קטם כשר ובעלי הדין דוחין
לשולס אפילו בשאיתו נקוב גזר דלא והאי דנקט נקוב להודיעך דמי' דלא
ועוד לאשמועינן שכל החרס כשר ואין זה נכון שאם אפילו כתלוס נקרא
מחוסר קנינה כמו שהם אמורים אין כח לאחי' בנקוב יותר משאיתו נקוב
ועוד לדבריהם על החרס נמי ליגזר דילמא גיזו למקום הגט ופסיל' והם
לא גזרינן כי היכי דלא גזרינן בקרן הפרה . ומ"מ קשה לחס' לי נקוב
ואפשר שאפילו בעלה לא גזר רבא בענין שאינו נקוב משום דתלוס גמור
הוא ואם חתה גזר בתלוס שמא יקון אין לדבר סוף שאפילו בגייר עגמו
יס לחוס' שמא יגזר ממנו כתקון סופרים אבל במחוסר לא חלקו חכמים
אע"פ שאפשר לו שלא לתלוס כגון זה כיון ואפשר לנא לירי תלישה פסול
והאי דלא אמרי' נמי על טלה של ענין שאינו נקוב כשר דשקיל ליה לכולי'
והיהביה ניהלה משום דחרס ועלה אחי' לאשמועינן . והכי משמע לי
מדאמרינן כתבו על החרס של ענין נקוב כשר דשקיל ליה ויהיה ניהלה
למה ליה למשקל ליה חרס בוליה לגזייה למקום הגט . ועוד למה לא
לפרושיה בנתי' היכי עבד הא חי שקיל ליה כשר ואין נמי גיזו ליה כשר אלא
ש"מ דאי גיזו ליה מחרס למקום הגט פסול הוא ואע"פ שהחר' תלוס הוא
דמפרש ואולי . ומ"מ הוכרחו בנתינת דשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה
כמו שפ' אביי בעלה . ומלאתי בתוספו' שזה דעת ר"ת ז"ל והם מדמים
הדברים לאותם שאמרו בפ' גמור הדין (דף ח"ט) עין שומע אי' בין
בתלוס בין במחוסר וכו' מי שאינו מחוסר חפירה וקבורה ורובן חפירה
לאו כלום היא ע"כ לא פליגי אלא בחפירה שאע"פ שהקורה משוקעת' בארץ
בתלוס ממנה היא הח מחוסר קנינה בגוף הדבר חסרון הוא אף לדברי
חכמים . וכן נמי אמרו בפ' כסוי הדם (דף ס"ט) בעפר עיר הכדחת ואל
זה שמחוסר תלישה קנינה שריפה אע"פ שאינו עוקר דבר מגדולו אלא
ממקום חבור . ומ"מ אינו תמה בה ואפילו לעיקר הגמ' קשיא לי שלא
מלאתי בתלוס יאל זה שמחוסר אלא כשא"ל לעשות ממנו אותה מעשה
בחסרון הדבר כמו זה שהוכרתי מסאגדרין שא"ל לקבוע עין בלא קנינה
וכן מחוסר גמור א"ל להתקיים בו נתינה אלא בקנינה אבל תלוס גמור
מחי' מחוסר איכא ובשלמא הסם איכא למימר דגזירה משום מחוסר גמור
הוא וטעמא דמחוסר גמור מפרש' בנתי' טלה אבל תלוס גמור אינו יודע
בו לשון חסרון כלל . אבל ראיתי בירושלמי דמפיק מחוסר מספר מה
ספר מיוחד שהוא כתלוס אף כל שהוא כתלוס . ובריייתא היא בספרי
ותוספתא ותי' לה כן בתי' ותי' בנתי' דילן לא דרשי הכי בספר כלל
ומשמע דמתן דרשי לא נפקא ליה ממחוסר קני' כשנתן לה אילן וקרק'
דמי' למניח גט בחיורה ונתב' לה מתנה עליו ואפ"ס פסול ומחוסר קני'
פסול אחר הוא אלתלוס נמי כתב ומחי' דקשה לאו מחוסר מיקרי' ז"ל כיון
שאין בדעתו ליתן לה פרה מחוסר מיקרי' דהאין נתינה אחריתי היא
ונתינה דקדן לא אפשר אלא בקנינה וכן כתיבת דעלה ומקלת חרס מחוס'
קנינה היא כיון שאינו נתון לה הכל . ולפי זה הטעם נראה לי דבריו
של ר' אחי' ז"ל שאמר אם מקודס כתיבה הוא דעתי' למיגז' לית לן בה
אלו דבריו והם גבוים לדברינו דמחוסר מעשה בנתינה זו קלמח' רחמנא

ובדעתו של אדם הוא חסרון זה דהא בתלוס הוא ומי'הו גבי פרה וכל דבר
ששוימו שוב אלל הכל ושתו עליו ככני עגמו אפילו נתן דעתו שלא לשייר
פסול דמחי' דפרה סתמא תקן ויס לסמוך זה ממח' שאמרו גזייה לנתן
ויהיה ניהלה מחי' וכו' . אלא שגלתי לרבי' בעלי תוספו' ז"ל סברה
שאמר שכונתן שאל' חותך הגט מדבר גדול ואלס ממנו כגון קרן מן הכר'
ועלה מן הענין היו פסול דמיקרי מחוסר קנינה אבל בזמן שהסם חותך
זמן מן הגט מוטע מן המרובה שהגט שמו עליו וחשוב מחסטה של זמן לא
מיקרי הגט מחוסר קני' וזו סברה נכונה למי שמחרי' ז"ל : ע"כ שלא
תלכי לבית אחיך לעולם אין זה כריתו' . איכא דק' ז"ל והרי חס' מחר אביה
אותו בית מותר לה לכנס סם שכן אמרו בגדרי' קונס לביתך אינו נכנס
ומכרו לאחר מותר . ואם אמר לה נמי לכל בית שיהיה לאחיך חס' מת
איכה מותר לה ליכנס סם ואחאי' אינו כריתו' ז"ל כל ימי חיו פלוגי סוה
כריתו' ואי' למ"ד דאמר לבית זה שהוא של אחיך אף שחלח לה כפי' לא
תכנס לבית שבמקום פלוגי . שהוא היום של אחיך אלא דלא חס' לפרושה
הכא : כתבו' על החרס של ענין נקוב ככר פירשתי . ורש"י ז"ל
פ' במ"ס בפ' הראשון בעפר הבא בספינה שהוא בספינה של חרס ואי'
גריבס נקבוע וענין נקו' שאמרו שהוא של עין וזו השמועה קשיא עליו וי"א
אע"פ דלענין מעשרות והבאת בכורים לא בענין נקוב כשל חרס כדאמרי'
במנחות מיהו אינו מחוסר אלא בענין נקוב שאינו הסם דכל שהוא יונק
ומפריח מריח האדמה חייב במעשר' ורמיו לקרא עליו מן האדמה שהרי
יס לו אדמה בענין' ואדמה מלמטה ואין מין במינו חולק אבל אינו מחוסר
עד שיהא נקוב הא דאמרינן לענין מעשר' נקבוע בארץ וטוב בחלוס
לארץ וכו' דמ"מ היכא דליקבוע בתר נקב' חולין מתהסם הוא יונק עיקר
יניקתו ואין לפי' הוה עיקר' . והרב אב"ד ז"ל כתב דבספינה שאינה
עשויה לטלטל לא בענין נקובה אבל בענין נקוב לפי שהוא עשוי לטלטל
וקשה לי ספינה נמי עשוי לכרוח יותר מהטענין וליכא למימר משום דמיא
כארעא סמיכא דמי' דהא ר' ירמיה לית ליה הלי סברא דאמר ענין נקוב
כאלו למחלוקת ר' יהודה ורבנן ולא שאינו נקוב וי"א דאפילו בשל חרס
בענין נקוב ואפילו אינו מטלטל כלל מההיא דגרסינן בתוספתא מסב'
שביעי' הונומן לוף בשביעית כינר יעשה ויחזיקו בענין של חרס כדי שלא
יגמור וכו' כדכתיבנא בפ' וטור שסתם כל ענין של חרס הוא מדגריס'
בפ' ח' שריס' (דף ק"ח) הלי מאלן דתלוס פטור מחוב' דהגבה מחי' משום
עוקר דבר מגדולו מחי' רב אוביעי' התלוס מענין נקוב חייב משאינו
נקוב פטור אלתא חרס נמי בענין נקוב ודליה נמי מדאמרינן בשלמי
המלניע' ח' מדות בכלי חרס נקב' במזלי' מסקין וכו' ועדיין כלי הוא
להכשר בו זרעים פיר' דלאו כמחוסרים הם שאין נקב' זה רמיו לינק
לחלוותי שבקרקע נקב' במזלי' שרש קטן טבור מלהכשר בו את הזרעים
דכמחוסרין הוא וכן פ' רש"י ז"ל . וזו שובנה לדבריו ר"ת ז"ל אומר
דבחרס סני דנקוב אבל של עין אפילו נקוב לא . והא דאמרינן במנחות
ענין אשנין ל"ק כאן בנקוב כאן בשאינו נקוב בענין של חרס והא דאמר
ספינה מספינה ל"ק כאן בספינה של עין כאן בספינה של חרס ובנקובה
וסך אחריתי בשל עין ואע"פ שהוא נקוב אינו קורא . וא"מ ח"כ למה
אמרו בלוף טומט בכלי חרס ז"ל דכלי עין כרוב ימים מתיקב' לגמרי והלוף
מוציא פראיו בקרקע ואינו נכון ומחוסר וכבר פירשתי העיקר בענין של
חרס בענין נקוב אבל בשל עין אע"פ שאינו נקוב נמי מחוסר הוא ומציא
וקורא והיינו דאמרינן כאן בספינה של עין כאן בספינה של חרס דספינה
של עין אע"פ שאינו נקובה מציא וקורא ושל חרס אינו קורא לפי שאינה
נקובה ססתם ספינה בכל מקום אינה נקובה והיינו דאמרינן על דאשקן
ראשון ועל אחרון אחרון פלומר כרייתא קמייתא דקפתי מציא וקורא
בענין נקוב ובספינה של עין ואלו לפי' רש"י ז"ל אי אהא אומר כן
כך מפורש זה בתוספות . ומלאתי בתס' עירלה בירושלמי פ' ראשון ר'
חזקיה חקולה בשם ר' חזקיה הוטע בענין שאינו נקוב חייב בעירלה ר'
יוסי אומר כשהשרשין מפעפעין אותו ר' יונא מסיק ליגטא כלי חרס עות'
בפני שרשים פי' בתמיה ר' ירמיה בעי כטע' בו דלשות מאחר שהוא כקק'
אלל האילן נקוב הוא אלל זרעים ומשמע דנתי' דירן לזרעים פשיטא לנו
דלאו בנקוב הוא :

רפכב ע"א התם

כדקתני טעמא וכו' . קשה לי אדרבא
מסייע ליה דקתני סיפא אחר ר"מ ובי
מאחר שזה וזה יכולין לעכב מחי' ורק זה חי ש"מ תמל עליון הוא היה
ולאו קושיא דהא"כ דהיה תמנ' פסייע ליה ומי'הו מ"מ אקשי' וחד'
ורשב"ג דקס"ד דאיכא תמנ' בעלמא דפלגי' בה ואין אחר' לכ"ע לא
פלגי' . ומי'הו אין למימר אשמעתין דהסם בשלמי מניעא אחר רבא
בעיקרו כ"ע לא פלגי' כי פלגי' בזכור מ"ס שדי טובס בתר עיקרו ומ"ס
לא אמרינן שדי טובס בתר עיקרו ומ"ס נמי בערלה כה"כ אילן הינוה' מן
הגזע ומן השרשים ר"מ פוטר מן הערלה ור' מחייב מן השרשים אלתא
לא שדי ר' מאיר טובס בתר עיקרו ואי' למימר לענין עיקר יביקה מייקרו
היא וגם מעשר משום יביקה והסם אפילו גבי ערלה טעמא אחר' ממשום
דכין

דביון שהוא יולד בתקום שאינו חייב בערלה שהוא עיקר השם של אילן
 וכן פטור הוא דלאו נטיעה דחיוב הוא אע"פ שיונק מתקום אחר ושם
 אפרס בארובה בס"ד : בתניתין ר' יהודה בן בתירא אמר אין
 כותבין על סביר המוחק . פי' רש"י ז"ל שהוא ועדיו על המחו' ויבול
 להודיף שם יתחוק פעם אחת אינו נימך פעדים גם על המחק הם
 חתומים ואינו נכון סברי שטר הכא על המחק הוא ועדיו כשר הוא שם
 מחמר חור ומוח' אינו דומה מחק פעם ח' למח' כ' פעמים אלא מחגי'
 בהא על המחק ועדיו על הטייר שהוא פסול ואין לו תקנה כדמפורש
 בגט פשוט ומוכר כאן בירושלמי אלא הוא על הגיור ועדיו על המח' נפי'
 משכח' לה דבשר בגון דכתב סדי בין סהלא לסהלא אכתב' סהדי חתימין'
 מחמקא וסטרף אגריי ובשאר גוויי פסול ומוחי מחגי' לא מתוקמה בכבי
 דקתני אין כותבין על הטייר המחוק משמע שכל גט עמו מחמר ולא על
 חתימת העדים כלל . ואפשר לקיים דברי רש"י ז"ל ולפרס אין כותבין
 על הטייר המח' אלא כ' מח' בפנינו משום דילמא שדי דיוחא מחק' עדים
 מעיקרא ומח' ליה דבי הדך מחיק ליה וימנא אחריתי ה"ל כוליה מחק'
 ב' פעמי' כדאיתא בגט פשוט ולא מילתא היא שכלא אין לחוש שאין הכעל
 מטייל דיוחא מחק' עדים מעיקרא כדי שמוכל אשמו לוייף גט :
ע"ב ר"א הכשר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשאר שטרות לא .
 פי' אפילו בא לשטרות לא למח' ועדים מעדיון שלא וייף
 ולא הוסיף כלום לא דבעין ראוי לעמוד ימים רבים ואם אילו כן כמווייף
 מחבוב הוא ופסול . ואיכא למידק מהא דתניא כתובלו על הגייר או על
 פחרם שדי מכורה לך או נכונה לך הרי היא מכורה ונכונה וחרם
 יכול להודיף הוה ולא קנה ויש מפרשי' תפתר בשחקק לו על
 כחרם ור"ת ז"ל מפרס היא דומיא דגיטין הוא שאינה עומדת אלא לקנו'
 בחלומו שטר בחוקת נעל וגדר ופיר' כל שהוא שלא יחא הלא יכול לחזור בו
 ות"ק קני למחל כעדי מסירה כר' אלעזר אבל לר' מאיר לא קני דבעין
 עדי חתימה ככל שטרות בין בגיטין בין בקדושי שטר כדפירש' בס"ד
 דקדושין וה"ל לשטר קנין וה"ל חמירין במס' סנהדרין בההיא מתנתא
 דסמית עילי' תרי גביי ויל' חקנייה ביהליה בעדי מסירה פר"ח וה"ל
 מוכח במס' כתובות פ' מי שהיה נשוי אלא הא קשיא היכי ח"ר אלעזר לא
 חמר ר"א אלא בגיטין אבל בשאר שטרות לא וה"ל אלעזר חמר אע"פ
 שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדי'
 וה"ל דא"ר בשאר שטרות הוא דלאו בגט לא גבי ביה ואפילו הויתא גט
 ואין עמה כתובה שגובה כתובה לא בגט גביא שה"ל מוחן כתובה היא
 גובה ואפילו בעדי גירושין והכי אמרינן עלה בפ' התגרס (דף ס"ז ע"ב)
 וסבר דבשאר שטרות לא וה"ל קתני גובה מנכסים משועבדים . ור"ת
 כי אמר ר"א בשטר שיכול להודיף חמר כן מפני שהעדים טועין ושוכחין
 התנאי שבו אבל כשאין יכול להודיף אפילו מחלן ועד עשרה שנים
 מכירים הם שהוא השטר שנמסר בפניהם וכיון שאין יכול להודיף אין
 לחוש בו ואיכא למימר מחגי' בדאיכא עידי חתימה ות"ק פסול ר"א מחלן
 ועד עשרה ימים דילמא סמכי אעדי חתימ' ולא רמי אנפשייהו ולא דכרי
 ומהי' למחל כשר דאיכא ודעי ולא גורין למחל אטו עשרה ימי' סברי
 למחל הוא עשוי להיתר כד' ובשאר שטרות אפילו למחל פסולי' מחגי'
 שאין ראוי לעמוד ימים רבים מפני שעדי מסירה סומכין על חתימתו
 ואין ווכרין אבל ליהא עידי חתימה כיון שהן יודעים שהן גריבין לו
 לעולם רמי אנפשייהו והיינו מחגי' וגובה מנכסים משועבדים וקרי' לזה
 פי' רש"י ז"ל כאן . וכ"ל מנ"ל לר"א לאוקמה מחגי' בדאיכא עידי
 חתימה איכא למימר ח"כ לת"ק מחי איריא על הגייר מחוק אפילו אינו
 מח' פסול ולא דייק דהא בשטר פירסא אקש' בפ"ק והא בעינן כתב
 שאינו יכול להודיף והכא לא סומכין אעדי חתימה דהא כותבים הם
 והדיוטות ולא סמכי איכשי אכותים ודילמא סברי דבשרכאות :
דבתיב ונתנם ככלי חרס למען יעמוד ימים רבים . פי' הראוי לעמוד
 ימים רבים נקרא ספר מקנה שגובין בו ולא שאינו ראוי ולמאי הלכתא
 ודאי למעושי האי והכי קא"ל רחמנא כתוב בספר שאינו יכול להודיף
 והעד בעדי מסירה למען יהיו ראויים לעמוד ימים רבים : ור"י התם
 עלה טובה קמ"ל . פי' לאו למימרח דלר"א אינו ראוי לעמוד ימים רבי'
 דהא ר"י גופיה חמר אס איתא דהוה ביה תנאה מדכרי דכירי אלא משום
 דקשה ליה קרא דכתיב וכתוב בספר למען יעמוד ומפרק התם עלה טוב'
 קמ"ל שיחזק שם עדים מתם כדי שלא יהא כריך לאחר וימים רבים לאחר
 אחר עידי מסירה שמה וימותו בגולה ובעידי חתימה ודאי כתב שאינו
 יכול להודיף בעינן :

וכן גבי בכרי דאמרינן אדעתא דנפשיה קא עביד תיפוק לי משום דלא
 בר שליחות הוא ומכ"ל דבעינן שליחות דאמרינן בריש פר' כל הגט וחי
 כתב רחמנא ובתב"ה"ל למעושי האי דלאו חיוב קא כתב ליה אלא חיהו
 כריך למכתביה או שלוחו שהוא כמותו . ואמרינן במי לקמן בפ' התקבל
 (דף ס"ז ע"ב) הוה דהוה קרו לה נפשתה וכו' חמר ר' יוחנן עשו עדים
 שליחתן וגריד לחזור ולומר כתבו ואמרי' נמי מילי ניגרו ומילי לא מתסרין
 לשליח גבי כתיבת הגט . ואיכא למימר לאו דוקא משום שליחות אלא
 משום שאינו לשמה עד שיאמר להם כתובו שאני רוצה לגרשם אבל אם
 כתבו סופר ולא חמק' אבל הכא דילמ' גט חוב תקון מחל' : לא מעשה
 פתוח ובסתמא דמני חמר הכי גמי דבשר . קשה לן התם גמי פסול דהא
 בעינן תחלתו וסופו בכשרות ככל עדות כדאמרינן גמי נוחלין והרב
 אכ"ר ז"ל כתב דמשום שגובה אקילו רבנן הכא ואינו מחזור . הכי
 פשיטא ליה לאכילי האי טעמא ואפשר דבשאר עדות פסול משום דלא
 מני מחלן לא בארעא מדת מלכא ולא בגלימא מדת חרסא ורחבה ולא
 דאכתוב קמיה ואימתי לדידי כשהוא פתוח אע"פ שנסתמה יכול לומר
 גט זה שכירי בפני נכתב ובפני נחתם וכלבד שלא ילא מתחת ידו ור"ת
 בעלמא גורין הכא לא גורין דלא חמי לאחלושי וקא פשיט ליה לאכילי :
עבר מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה . פרש"י ז"ל וה"ל
 להולכה וכן פי' ר"י הלוי בן מונס ז"ל בשם רבו ז"ל שמיא מדקאמרי
 פסול ליה לגברי מחלן דעבד כשר והיינו להולכה דלהיבא תנן . ור"ל
 דה"ל מדקא פסול לגברי ולא פסול עבד כלל ש"מ אפילו לקבלה כשר שאם
 היה פסול לקבלה הוה תני גמי הכל כשרין לקבלה חוק מאלו ועבד דהא
 קתני כשרין לכתוב ובשרין להביא ואמאי שיר קבלה אלא הכאה וקבלה
 שוין ש"מ . ל"א כ"ל דבעי מיניה קבלה סתם ופשיטא להו דנעשה שליח
 וכיון דנעשה שליח יקבל דלא ס"ד ר' חמי פסולא אחריתא בקה ואחר ר'
 יוחנן וחדית אע"פ שהוא נעשה שליח לקבלה דגיטין מיהא הוי פסול לפי
 שאינו בחורת גיטין ולפון הגון הוא וחתקפיה דר"א אמרוייהו בין
 לפשטיה דר' חמי בין לר' יוחנן דהא אמרי דבר שליחות הוא תדע דבי
 ק"ל שאין העבד נעשה שליח לא קשה לן מחגי' לפי שלא השגז לדקדוק
 של ר' חמי הוולא וכשפסלם משנתנו נכרי לא פסלתו אלא להבאח שאלו
 דבדרי ר"ל מקשה נמי קשיא לן מחגי' עד שהגדך ר"ה ז"ל לומר שאין
 למידין מן הכללות וכן דעת הר"ב בן מגיש ז"ל שלא פסלוהו אלא לקבלה
 אבל להבאח אפילו עבד כשר כספס מחגי' אלא שלא פי' ושלל לעלמו מה
 שגא שליח הולכה שליח בעל שליח קבלה שליח אשה מה בין זה לזה .
 ואינו יס' לבו להשיב שליח הולכה אינו אלא כשליח דעלמא ובשליח דעלמא
 איתנאו אבל שליח קבלה מבין שהגיע גט לידו מגורשם שהוא אין לו יד
 לגירושין הוולא ואינו בחורת גירושין וכן גרמין הדברים שהעבד נעשה
 שליח להוליך גט מיד רבו שלו ליד עבדו ולקבל דוקא לא הכא נמי דוקא
 לקבל אבל מחמר שרמיה לבדות העולם שפירשוהו שה"ל להולכה ח"ק חנו
 סומכין עליו ונאמר שהטעם לפי שאין העבד בחורת גיטין כלל ואין להם
 יד לגט . ועוד שחללו להם רחיה בירושלמי דגרסינן התם איתא עובדא
 קמי ר' חמי בעבד שהפיה את גט פסול ח"ר חמי אלוני' ר' חא' כדר היינו
 להחיר אשת איש ואפילו תימא לא שטר ח' חמי דהא דתיר חייא
 שמת מיליטין דבתיב' ושמיכה מן הדא דחמר ח' וישרא ח' חייא בשם
 ר' יוחנן גרמין דברים שיקבל העבד גט שחרור ואל יקבל גט אשה ור"י
 לא חמר אלא יקבל הא עבד והכל כשר ר' יעקב בר אחא בשם ר' אבשיע
 מפשה היה וכנתה היתה וגא חשו משום רוח פסול :

ע"ב ונעשה כמו שהקנה לה ח' מחפריה . פי' גיטא ואותו
 אחר שוין באחד ואע"פ שמתוכה לעבד בעלמא
 לא קניא הכא קניא ליה אע"פ שאינה יונאה מרשות הארון וק"ל דעבד
 קונה עלמו כבטר ע"י עלמו משום דגיטו וידו כאין באחד דא"ל השתחרר
 חגי עבדו קנה גיטו וחגי נמי כאין באחד : בארץ דמי חמי
 בעל ומערער משנחין ביה איכא למימר לקלולא קא מתכוונא ולא
 מוסימנא . ואי' למידק דאמרו בפ"ק ובפ"ג ואי חמי בעל ומערער נמי
 לא משנחין ביה דהא אפילו בארץ אי חמר מהני כדאמרינן בריש פ"ק
 ולא קושיא היא דכיון דלא לריבין למיאר הכי ושאין חמר לא חמר הכי
 חיישינן וימנין דלא חמר הכי ואחו למישרי אסומת הילכך בין אמרה בין
 לא אמרה אינו נאמנת ולא בעו רבנן לתקוני כבוליהו שיאמרו כן דלא
 קיימא תקנתא דרבנן ומחלפן אטו שאל נשים כיון דמסימנא נמי אינו
 למימר בשאר שלוחים שיהו גריבין לומר כן בארץ ישראל וכל כה"ל לא
 תקנו רבנן לחלפין . ול"ל בארץ לא מסימנא כשהנהגה בבין הארץ הוא
 בארץ שאתמה נאמנת וכחולה לארץ שלא אתמה בגון חוזה מריה איכא
 באמת : וכו' נשים שאמרו חכמים וכו' פי' נשים אלו דר בחולה
 לארץ פשיטא ליה טעמיה דאכילי אבל אשה עניה מספקא ליה בחולה
 לארץ שהריש לחוש שמה עיביה נכתב באחד וגי' מת בעלה נמי אינה
 נאמנת אלא מתוך שאינה יכולה להכחישו ומתוך חומה שהתמת עליה
 בסופה

דף כ"ג ע"א והוא שהיה גדול עומד על גביו . פי' אפי' חורף
 הוא כותב דקסבר ר' יונא בשאחרי' עומדי'
 על גביהם יש להם כוונה ועוד שמעפיהם מוכיחים עליהם שהם כותבין
 שם האיש ושם האשה ואע"ל דלא משמע הכי בגמ' יבמות רב הונא ס"ל
 הכי . ואפשר שהיה מחלף בין כתיבה וז' לחלינה וכבר כתבתי זה בשחיט'
 חולין ואפשר שהיה הידך סס יכולין לכתוב הא לאו כני שליחות ניגרו .

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כל הגט

ובשלוחו של בעל דמיון . הא דאמרין ואיכפת איתא הו' שליח להולכא
עד דמטיא התם ואיתא קמי' כי דוכא וכו' . ה"ה לויטא קמח בתי
בפני כי דוכא בתי למימר הכי משום קיום כדאמרין בפר' קמח ומקמי
דלמיסר ליה . נמי לשליח שאינו נאמן חלל בעוד שהגט בידו חלל לויטא
קמח שליח ראשון . דהיינו אשה מסוה שט' שלא כד"ר שאין השני כריך כחן
לומר שליח כד' אפי' שהרי אשה זו יודעת כי וזין לה לחוס ולליטא בחרה
לעולם אין תפקידן גט מיד שליח שני . עד שיאמר שליח כד' חטי בשעת
גירושין כמטבט שקטן ח"ל ככ"ז :

בסופה הקלטה עליה בחלטה אבל נבי דלכא למימר הכי שהרי יכולה
לפסולו ואין חומר בסופה שיהא נאמנת לפיכך הו' לרבו לה מק"ו
דחמש נשים אבל אשה טמאה בארץ ודאי נאמנת :
דף כדע"א הצרה הבאה לאחר חבאן . פיר' רש"י ז"ל
שהניחו בעל בחצר ראובן וזאת וקנאח
ומתו . ואחרים השיבו א"ה לא דמי לשלוחו של בעל שהרי אינה כרסומו
כלל ופירשו כמו שהניחו בעל בחניו ומכר לראובן וראובן חזר ומכרה
לה והא דמי לשלוחו של בעל שהיא פסול דחגר מתורת שליחות איתרבה

סליק פרק המביא בתרא

פרק כל הגט

ע"פ י"ס לחוס שחא חבירו נתן בה עיניו וכת' ונתן לה גט זה כדי להוציא'
מבעלה ומכאן לו : **אלא** מאי חית לך למימר בעידי מסירה ור"ה
היא . ח"ל נמה לר' ד"ה הוא דילמא בעידי חתמה חלל דלכא נמי עידי
מסירה שיש לחוס לשני יוסף בן שמעון וד"ה היא . וי' דלר"ה ביון
דמשום עידי חתמה אין גירוסה מתבדרין פסול . דכפיין מוכח מחביו .
וכך מפורש בתוספו' ולא מילתא היא דא"כ יוסף בן שמעון הדריס
בעיר א' אין תגרשין בשותפים חלל ח"כ כותבין דורות ואחרין בפרק
הגדרש שנים ששלחו שני גיטין שוין וכתבדכו נותנין שניהם לזו ושניהם
לזו ואחרין עליה מתניתין דלח כר' א' חלמא לר' מ' מגרשין בשותפים והם
דוחים התם כיון במשולשין אלא שאין העדים יודעים מי מהם שמו כן ולאו
מילת' היא שהרי שניו שני גיטין שוין ועוד שאלו כפ' גט פשוט (דף קס"ד)
במתבין גט לאיס אפי' שאין חששו עמו ואקשיבין וליח' ל' יוסף בן שמעון
דילמא כתב גיטא וממטי ליה לאתמא דהאדן ומפיקין זאת אומרת שני
יוסף בן שמעון הדריס בעיר אחת אין מגרשין בשותפים אלא זה כפני זה והוא
ודאי לר"ה קא אמרין דאי בעידי מסירה ור"ה הוא למאי ניהוש . דילמא
ממטי ל' לאיתמא דהאדן ויבואו עידי מסירה ויעידו ור"ה שחא יטעו
עדים וסבורים שהיא חשמה הא מכיון דליכא למשרוי חלל בעידי מסירה
וכד"ה גריבה היא להביא עידי עמה וס' ודאי ואחרו דריס כדאיתן
ולא יעידו שגרסה בעלה חלל ח"כ תרידין . אבל ואחרו ח"ש פלוגי ששמו כן
נתן לה גט זה כפניו ומה מקום לחוס ועוד אי בעידי מסירה וכד"ה
למה לא בכתוב לו והלא הוא עצמו יכול לכתוב בכתב ידו ולחמטוי בעידי
מסירה לאיתמא דהאדן וכל שבידו אין חששין לו חלל ש"מ בעידי חתמי'
הוא ולפיכך חששו שלא לחסו וכיון דבעלמא לא נריך לעידי מסירה הכא
כמי לא הנרכוהו לעידי מסירה שיהו מכירין אותו חלל גריבה היא להביא
עידי עמה שכתבמסר לה שניהם בעיר א' היו וסוב אין לחוס לשחא חסר
לשחא חבירו שהרי בעלה משמרה מ"ה קשיא אלאי אוקמה כד"ה ח"כ
למיסר הכי אחר חטי ע"כ מתני' בעידי מסירה היא דהא ר' אלעזר קא
תני לה תמאי . דכפי' כתיבה לשמה וזל' לר"ה אפילו שחש קול סופרים
מקרין כשר לגרש בו וסיפא כתי' אוקי בגמרא כד"ה וכו' וכד"ה איתא
מתניתין ע"כ גריבין חט לעידי מסירה מנעיה נסתלקת מלפנין ממה
שאתה חומר זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדריס בעיר א' ומיניין סטר
חוב על אחרים כן כ"ל . חט' דקי' ל' אין ברירה מדאורייתא פסול משום
דלחמרא קאמרין :

דף כהע"א אלא

אי אומרת דלח' למינינא . מעיקרא לאחר
שחיטה מי קא מיתמי' וכו' . ואי קשיא
לוקמה בקטנים ואין האב מביא פסא בשביל בנו קטן חלל מדרכנו וזה
לביטא בכות לזו דאורייתא ודאי מוקי לה בפסחים ובפר' אין בין המוהר
(דף ט') מוכח מניב דשה לבית אבות לזו דאורייתא דח"ה דאורייתא
על ביטא קאי ומכאן לזו ולזו מתרגי' דאמינכוו משקדולית לה פתרי
שו' מן השמועות המתפלסות בחלוק המסכתות היא ואמוראי טיבה . ורב
יהודה סבר דאורייתא ולאביה דידה מתרן לה והתם לא ניהא ליה בסבי
משום דא"כ דלכאין וזה לזן מאי ומזכר : וררר' מותיב ליה תולה
בדעת האחרים . אריב' למידיק קא חטן דמתיב שפיר קא מותיב ק"ו היא
וי' א' לא יתובתיה דילמא הכי פשיט ליה מדתני תנא יתב על בולן . אין
ברירה בתולה בדעת עכמו ולא קת"ל יתב מכן בתולה בדעת אחרים ש"מ
בדעת אחרים חית ליה ברירה חלל מדקא מותיב תולה בדעת אחר' ש"מ
דאיב' פשיט ליה דאפילו תולה בדעת אחרים לית ליה ברירה ור"ה קשיא
הכי מדמיו מילתא למילתא : תרורה . בדעת אחרים חית ליה ברירה
כדכתיב מה היא באותן הימים וכו' . ולכי מותיו הוי גיטא . פירש"י ז"ל
ולא אמרין גט לאחר פיתא : פיר' דאמר עכשו ואף על גב דכשנפגם
המסקל

ערב יתר חבאן חמר ללבלר כתוב חזיון שארנה . אגרס פסול
לגרס בו . איבא דקשה להו וכו' ה"ג לאו לשמה אקרי
והאמרין במס' סוטה (דף כ') מאי כנייהו לחמק לה מן התורה ח"כ ורבי
תנאי וכו' . אחר רב פסול ודלמא לא היה ע"כ לא קאמר תנא הפא לא כיון
דאנתיק לשם רחל לא הדרה מנתקא לשום אלא חלל תורה דסתמא כתיבא
ה"ג דמחקי' ואפי' ג' דכתיב ועשה לה לשמה וזו אינה קושיא דכיון דס"ל
אין ברירה שחא דעתו היה משעה ראשונה לגרס האחרת ולדעתה בכתב
ואין סומכין על דעת זו שיש לו עכשיו חלל כאלו לשם שתיקן נכתב .
וא"ת ח"כ סופרים שמקריין יתב כשר דומיא דס"ת ונמלמל מקל עומד
שהרי שניו יתר חבאן וכו' . וא"ל התם לאו לשם גירושין איכותב כלל
אבל ס"ת אפי' לדע' זו נכתב' סתמא לסוט' מדע' שהרי אין מטיילין קנקתא
למוד דיו לפרסת סוטה . וא"ת הכותב שופסי גיטין למה נריך להניח
מקום הערוף הרי הוא כותב סתם לאיזה שתבא ראשונה וכתיבת פרשת
סוטה של ס"ת ח' למי' שאני הכא . דכתב לה ספר בריתות בעינין . שיהא
ספר בריתות לשמה וזה אפי' שהוא כותב לשם מי שתבא ראשונה כיון
דלא חמר ליה בעל לאו לשום בריתות איכותב וזו היא ספיר' בשמועות
ראשונה של מ' שחיטת קדשים משום דלסתא לזו לגירושין קיימת . וכבר
פירשתי שמתני טעם זה אמרו שגריך לומר לסופר כתוב ולפדים חתומו
שאפי' שם כותבין לשם אשה כל זמן שלא חמר להם בעל לאו בריתות
לשמה הוא . והא דאמרין בגמרא ולאו חזיון קא כתב ליה ה"ג קאמר
כיון דלאו חזיון קא כתב ליה לאו ספר בריתות הוא לגבי ידיה ולאו משו'
דכפי' וכתב משם . ח"כ אי כתב רחמנא וכתב בלחור ח"ה לאו משום
לשמה לא בעינן כתיבת בעל או שלוחו אבל הסתא דכתב לה גלי על וכתב
דלאו משום כתיבתו קפיד . חלל משום שאינו כרות לשמה ח"כ כשכתבו
בעל או אחר ברשותו ח"כ שחינו שליח משם . ול' דלכ"פ מאן דסברי
בני פ' סוטה דמחק לה מן התורה אי נמי ממגילת סוטה אחרת לאו דהוי
לשמה דסתמא נמי לאו להסקותה קיימא . וסתמא בשלא לשחן הוי . וכ"כ
דס"ת לאו הוי לשמה לעולם ואפילו מקום למיטת אלות חלל קס"ד רכ"פ
בתיבה לא בעי לשחם כדדר מסיק מאי עשיה מחיקה וחלל דכל דלח
אחשבה בה מעשה לשום אחר חלל סתם או לשום אלות כשר דלתיא מחיק'
לשחם דבר אחר לא הדרה מנתקא מחיקה של זו דכיון דלויקת לאלות
דרחל לא מנתקא למידי' אלות ללחא ולא מקללה בהו חלל זו שכתבון לש
בהן חלל תורה דסת' כתיבא חו' אלות ידיה בחתיקה ולליטא אחרי' אלא
עדיפא ליה היבא דכתיב לשום סוטה בעולם משום דהו' אלות משעת כתיב'
מס"ת דכרבו הוא : גמרא . זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדריס
בעיר אחת מוסיפין סטר חוב על אחרים . קשיא לן דהי' נמי דתפסוט
מיהא דנפילה לא חיישינן ולא לפקדון דכיון דשמייה בשמייה לא מפקיד
לגביה אבתי . איבא למיחם התם טפי דילמא חסר ליה ואין איתיות נקבות
במסירה ואחרין ביבמות גבי נאני בר חבו' ואבו בר נאני . דגנהרדעא
מכחי' טובא ומנבן בהו רבה בר אבוב ואי ומפרשי' התם למאי ניהא לאלי
נפילה לא חיישינן . אי לפקדון בין דשמייה בשמייה לא מפקיד גביה מאי
אחרת דילמא חסר ליה איתיות נקבות במסירה ומיהא הכא לוכא למיפסט
נקבות במסירה . וא"ה פשיט מיהא דכיון דכאשינן מינה דלנפילה לא
חיישינן פשיט ליה דלא חיישינן דילמא חסר ליה . ור' סבר דבא ביבמות
דלא חיישינן ואפי' דסבידא לן אין איתיות נקבות במסירה ובפ' גט פשוט
אפרש בס' ! . והא אמרין אין אחר יכול להוציא סטר חוב עליהן .
פ' חט"ג דלא דמיא לגמרי דהתם יכול לומר לא חטי לזיתי . אלא חבירי לזו
ולשעבד עממו בתב לך וכו' ואין לחוס לנפילה ליכא למימר הכי חף

סג

מבטקא ליה אם יחיה אם ימות ותלה האנא במי שחותמו בידו ובסת אחר
הובר הדבר דמשתע נתינה הוה ראווי לנות מחלו זה ואל גט מהחא
שפתא שער קו חסור ואין זה כשאר תנאי אלאם תתנה בגט שביד לקיימ
ודעו לקיימם כשתתנה עליהם ולכשתקיימם התנאי ואל גט למפרע להם
לאו טעמא משום בדריה כלל באה ליה בידו ובסת התנאי הוה ספק
והתנאי מתקיים מחלו אי לאו משום בדריה לא הוה גט מחיים • ופי' זה
הי' מעבשו אם מתי ומתוה אם מתי וכולהו גיטי דש' מ' לתמן דל' ליה
בדריה לא הוה גט • וקשה לן אי מילתא טובא דק"ל כ' דמורייתא
בדריה לא הוה אלא שיעור דלמך הכי בפ' משילין (ד' ל"ג) ודרש חזקוני הלכה
כ' ארשיעיה ובהא ק"ל דבי מיתת יחי גיטא ועוד דלשכחן לשמואל דלית
ליה בדריה דלמך כפ' בית כור האחין שחולקין בקומתן הן אחי חין בריר'
כפ' משילין בני חתונתן אפי' תביעו אסורה אלאם קסבר אין בריר' ואפי'
דברבן ואחין גיטא ליה דלמ' כמעבשו אם מתי דלי מיתת יחי דלמורייתא
לקמן וקשין שמואל ליה דלמ' דשביע מרס אם לתי לא יתא גט ואם מת
יהא גט וכו' • ויובא דמפרשי לה הכי לעולם מהיום אם מתי מעבשתי
אם מתי לבדן דלמורייתא מנורש לגמרי ובכד' סימ' לאו משום בדריה הוה
שאי' כשפ' ל' חין בדריה הוה גיטא דהא מעבשתי חיל • ורא דמחברין הוה
לי יודעה לית ליה בדריה מית' מש' ק"ל כפ' צ"ו שחלוו דשינוי שעת'
ד' יודעה דלמך ליה יהא כחא ש' איס' דלח לא גט מעבשו מש' שפאומר
מהיום אם מתי כלאמר מיום שמת' כלומר שעה אחת קודם מיתת ופי'
אמר בריהם שכתביהם ברא לאם כחא איס' לכל בדריה ואל' לבי מיתת הוה גט
ולא חתונתן כיון שלא בירד לאו חת' מיתת פלגי ואל' דלי לא גט לא לא
למחר מהיה חת' חתונתן הובר הכד' למפרע כיון שמת מיום א' ויחלך
הי' ראווי לחול משעת נתינה וזה הפירוש עולה בבאן • אבל אה דר' ש'
קשיא דמובה דר' ש' לית ליה בדריה משום שאמר דנה אבא מקודשת
ע"פ שכתעט בעליה ספק רוגע ספק אלו ראה חתונת דהובר הדבר
דמשתע בעליה הו' קדושין משעת ודאי שכל התולה על התנאי שברשת
אחרים אין המעשה מתקיים אלא למ' י' בדריה והכא בני משמע כפ'
בכל מפרשין (ד' ל"ג) ובפ' חקולין גבי בא דמתי חין איס' חתנה
על ב' בדריה כלל אלא אם בא חת' למחר ערובו נתיקון • למפרע שעת'
למחר ולא לבא ואל' לא ואקשיין • ע"פ לבאן ולבאן דל' לחין בדריה
למחר ולמערב כנני חין בדריה ואמר ד' יוחנן וכד' בא חסא אלא אפי' ש'
זה אומר אם בא חסא למחר יקנה עירובי ומינן הסתמעות למחר • כיון
סתלה תנאו דנעת חסא אינו קונה אלא לדברי האומר י' בדריה כדב'
ר' ש' זו ש' קדושין קסה ה' הראשונה א' חפילו אחר לחש' ע"פ שסתת'
לי חתונת' וזו ע"פ הכי בא ש' תנאי שביד אשה כתנאי שבידו דמי וסמך
דעתו עליו משעת נתינה מ"ה קשיא להבאן אלהא בגיטא דשבי' מרע'
וקסה בני הכי יק"ל הרי את מקודשת ע"פ ס' סירלה אבא דנה חתנה
מקודשת לא רנה האל אינע מקודשת דכתי' קדושין ונתבאר
המאנים • חין בדריה • ועדיין חין אומר דשאי' ע"פ סירלה כיון
שדבר' מסור לכל חין אומרים כסרנה עכשויו הובר הדבר שרנה משעת'
הראשונה אלא לדברי האומר י' בדריה ויכתי' משעת עירובין וכי ק"ל
בסתם ונתנ' דתנתי הרי את מקודשת ע"פ ס' סירלה אבא חליבא ד'
יוס' הו' ק"ל דלמך ע"פ ס' ס' ומהא חיל האו' וזה הכלל שכל אומר
בבדריה כל דבר שתנאו במשעת אחרים הרי זה קסה כגון גשוש' שבי'
מרע' לדברי האומר מנורש' למפרע ופי' כדבא' גט לחש' אם תנאו
בסתם תתלה בכתובותיו ואם לאו לא תתא טאם שסא נתיקין התנאי הרי זה
גט למ' או דומה לדומה להאסה הרי את מקודשת ע"פ ס' שירד בשמים
במלא ויחלך שסא שירד ודאי מקודשת כחו שחומר בירושלמי בקדושין אבל
אין חסא חתנה על ב' בדריה כגון לאו ו שתנאו מפתח תתלה ובגון שני
לוגין שאני עמיד להפיר' אלא קאמר שסתתקא הענינה ואל' דעתו בדרת'
משעת' הראשונה לדבר' וכן הדין במתנה אם בא חסא למחר עירובי
למחר למפרע עירובי למחר • חין כגון חין המעשה מתקיים הסא אלא
לדברי האומר י' בדריה אבל האומר אם בא חסא למחר יהא עירובי
למחר ואם לאו יהא עירובי בטל קנה לדבר' הכל והוא שינתה במשעת'
אבל התנה בטל ענינו או כשל אחרים אפי' שכל התנה כב' בדריה חין
אומרים כסרנה הובר הדבר ואל' משעת' הראשונה אלא לדברי האומר י'
בדריה ויכתי' דמית' במשעתין ע"פ ס' סירלה אבא כדפרושי' וכדנתיב'
הסא רנתיי אלך רנתיי לא אלך רנה כמעדו יוס' עירובי עירובי מחשבי'
ר' ש' אומר עירובי עירובי וכתביה אומרים חין עירובי עירובי מן סרד י'
בדריה ע"פ ח' ס' בדריה ופי' איתמר חסא כפ' כינת משתתפי' המנינ'
אל התביע בטל שקבל עליו מבעדו יוס' חסא חסא כסרנה אסור מיום א'
בדריה ויכתי' תולה בדלוג' ההולך והוי כתולה כדעת' ענינו ורמב"ם אל ע'
פי שאמר הניח לו • וברושלמי דבסינ' אמתניתין דתמן ואיוו שחרנה
אנרש פסול • וקושה כהיון שיתא' לו יעשה כמי שסיה כרת משעת'
הראשונה ומתקד' ה' הניא חת' ר' יהא חת' ר' יוחנן ויתני כן לא התנאי'
בסולין בגט דביר' ר' זכאריהס ומרי'א' שהא פוסל כפה פוסל ככת' ואל'

הוא"ל
ה'ור"ח
מי עדי
מ'כיון
נחכו
הדריס
בן בפר
ושיהס
הס והס
וכן ולא
דף קפז
בן שמע
רת שט
צ זה והס
דילמא
מא יט
י מסיר
וכהווי
ששמו
וכדר
ווי בעי
די חתי
מרה הס
אל להב
שמא ח
ח חס
ולעזר
ל סופר
אל חת
וליד
ביחין
שסול
מס

[illegible]

חרושי גיטין להרמב"ן ו"ל פרק כד הנט

לפניהם דרך בני אדם לכתוב בט לאשמו ובתנן ובתפיש ואלו כח
בגמרא ואין הכל תולין הדבר בזכות ועבירה ואפי' שחשבו לכתולה אבל
בארסא על כרחן תולין בעבירה לפי שאין שום אדם טעו לכתוב בט
בארסא ואלו יאמרו שגורב כל אלוים והוא נמי לא תשתט לו . ועוד
שאין לו ארסא לארסא קטנה ופוס' תולין . לפיכך החזירו בכלן
לומר אינו בט וזהו דמך כגמול' משום דרך בגמרא ליתא טפי למיסל
לפי' בדביבד . וזו שאלתו ביניה' (דף יב) פתוב בט לארסאי לבשחח
אגרסנה הרי זה בט כשפתבו לאחר שפסגה או שפגגה וזו מחוור ולא
תבול לה אלא תשתט שאין . וכן פיר' ר' נתן וזו ה' הם הרי
זה בט לפסלנו לו הכבול' וזהו דבני דמי דל חמח ליבאנו מהו ה' לבסל'
בזמן אט כפול' וזהו ופסלנו דגרסא וזהו מחור' כיון דלגירא ביה
בזמן אט כפול' וזהו ופסל' לה הרי בט או דילמא כיון דלא עביר בה מחמר לה
מחמר דלמח' ופסל' דלא מדינא דלמח' קא חמר' מחמר דלמח' דלמח' דלמח'
זו מחמר כלל . וקשה לי אי לפסלנו בט ליכח מ' אלא פסל' כיון דפסל' לה
עליונא האין לבסל' מהו ליפסל' וזהו דלא עביר שאליו אכל רש' וז'
בזמן אט וזו משום נט ימן בדביבד מ' קא מחמר שאליו נגרס' בו תבט'
לכתוב אלא דלמח' כפ' הוור' ואין הלשון שכלאן מכסינ' עמו : אבל מש'
שיקרא לה חייבין . פי' דלא חייבין בכלן דלא מחמר' בשיקרא אבל יש
מקומ' שחשבו' למחמר בשיקרא כאותה שאלתו דלא מחמר' בשיקרא אבל יש
דבכרי משום דמח' בשיקרא ואמרין נמי . כי דבכרי ומה דקטיוו וזהו
ואם לא כתובו ומה דקטיוו כיון וזו לא מחמר' בשיקרא וכולהו הלכתא
בשיקרא ויבנה שלא לחוש לדברי ר' יוחנן :

דפכוע² הא

רַבְבוּעַ א' ה'א
דקנ תמלו בחמיסה או בדמוסקא ומכירו כ"ש
ה"ה למכירו לגט עמלו כטביעת טיגל דכשר
דאס איזו ידע בנפשיה וטביע ערדמל כ"פ' ב"ש הארץ טפי חסד'
דאס קטנ' ציה וכדאחרנין ב"ש ג'הכס' (דף ט"ז) א' חמט' דאס דמית'
קטני דלא שכיח וכטביעות בנט' וקח' ל' דערות ב' בלי' מהדרין וסמבין
ביהלא אי' חסוס כטביעות טיגל א"ס"מ' מההדרין ציה אבידמל ודוק' ל'נורכ'
מרבנן בלי' חסדק' ואל' חסני' מתיביריה אכל' איכס' בעל' א"ל' מההדרין ב"ש
דעת ר' א"ס"ל' א' ח"ר' א"ל' ו' ומכירו לכל' כסמין' אכל' כטביעט' נענית'
לא חסמבין' אלא' א'נורכ' מדבנן וטעמא חסוס דשאר איכס' לא דיוק טפי
דאס ודאי' לענין סימני' באיטורים ל'כס' תלפוני' בין נורכ' מרבנן ל'איכס'
ארימא' ומ"מ לא חסודר כלל' א"ל' דאס' אחרת טיגל' נומבין
אפילו' שום חרוב' . א' חסודר' דקס' ל' תלמלח' דקס' כמבני' ש' לא
חרס' ש' וואו' א"ס"ל' א' ח"ר' א"ל' ש' עבר אדס' ש' א"ל' חס' ו' ואח' לא
יחזיר' הא ודאי' מידע כפל' ואין' לחוס' שחא' כתובין' היו' ומגל' עלי' אס' שחא'
ליחס' מיד' ומיד' בעל' כפל' אלא' ודאי' חמב' כטבע' ש' אחר' ו' היינו' ל'זמן'
חרוב' וכי' אחר' טע' נומבין' ו' וירא' דקס' דמית' דלמלח' דאס' וסכא' אף
כדקל' א' חסודר' חסוס' א"ל' חסודר' דקס' דמית' כדי' שטענד' וסכא' אף
ט"פ' שחא' עברה' ש' סירה' וסכא' כיון' שטענד' ש' כלכד' או' שטענד' אדס'
ש' חוספין' שחא' כתובים' היו' ומגל' עליהן' שחא' ליחס' ואין' או' פיר' כיון'
ומחודר' אלא' דיוקא' דרנח' חסוס' דקמני' לה' סתם' לו' א' ו'לפני' חלק' עלי'
ר' וירא' וכדפיר' א"ל' א' ר' הונא' א' חסודר' א' חסודר' א' חסודר' א' חסודר'
לבר' הונא' דחיי' חסוס' למי' יוספ' כן' שמשנן' באותו' שוירד' ולאו' מילת'
סדא' כל' לומר' שאין' לו' בדוקא' עולמות' אכל' אס' לא' חסא' אלא' ל' יוספ' כן'
שמשנן' א' לו' בדוקא' באותו' העיר' ור' א' ו' ולא' חסודר' יוספ' כן' שמשנן'
באותו' העיר' ולא' דבר' דכדור' ובמל' א' כ' מפרש' ש' מוחוק' ידוע' שאין'
ל' חסודר' שויר' א' יוספ' כן' שאין' א' . **בוסן** . כהנבל' מדר' מילת' וחיו'
ל'אסא' ו'ל'זמן' חרוב' . קסא' ל' ל'זמן' שבע' מדר' שבע' כמל' לה' אלא'
לא' יחזיר' הא' ק"ל' בעל' שחמ' גירמתי' את' אשתי' כמל' ואפי' כסמ' חסוס' לשם'
יוספ' כן' שמשנן' מ"מ' ו' מפרש' א"ל' או' בנט' או' ח' באחר' . א' ח' אחר'
כ"פ' יוספ' (דף ק"ה) א"ל' לבחל' אכל' למפרש' א"ל' והכא' א"ל' למפרש' לו'
דיוק' ל' דהכא' כמל' לא' חסודר' כמל' למפרש' א' חמ' א"ל' חיותי' דאי' אית'
מטא' גיטא' אלא' א' עיקר' קושיו' ליחס' דק"ל' חיו' כמל' דכ"י' מסקנא'
דשטמא' הס' ו'ל' חס' לא' אלא' לא' חסודר' ואס' כח' חסודר' ולא' מתיביריה'
ו'אבי' מורדות' חס' לקחיו' ככך' . ואי' קשיא' הכ' כך' . ו' חסודר' א' חסודר'
גרמתי' באונת' חסודר' א"ל' חס' מפרש' פניה' ככ' עולה' ו'ל' חיו' כמל'
נורכ' אלא' לא' יחזיר' לא' א' חס' ל'כס' נ"כ' איכ' מ'אס' אכל' הכא' דחייב'
בנט' דמתיב' לה' משיח' ומעיו' . ורש"י' ו'ל' מפרש' בזמן' שבע' מדר'
שחמ' כמל' ולא' משמע' הכי' כ"ק' דמית' דאחרנין' ו'ל'זמן' שחא' כמל'
ליחס' ככיון' א' כמל' עד' שפרי' ומסדוריה' דאחרנין' לה' חיותי' דאי' אית'
מטא' גיטא' לידך' אלא' חסודר' דאחרנין' שבע' נפתיו' ליד' עסקין'
ומתי' ל'כס' גרמתי' . כשחמ' מורג' כפל' ככבר' כמל' לה' בלחור' . שחא' כ'
דמלח' ל'כס' גרמתי' . כשחמ' חס' כאל' לפני' יוספ' כן' שמשנן' ואלא' עכשיו' איכ'
מפרש' בנט' או' כלל' אלא' חסוס' ודחלו' אלא' כשחמ' חס' לה' וככ'
נפתיו' לה' שחמ' חס' לא' כמפרש' מעולם' עכשיו' מפרש'
כמתיב'

אלה ה"ק שטרות אטו גביטנל גור כלל ואפילו בתורף חזן מתקום חזן
מסוס מוקדמין ואם לזה כחותו ווס אפילו כוחן לא גור וטעמיה דר' אשר
מסוס דשטר' בגיטין לא מחלפי' שהם חזקו' כלל טענים ובכל דקדוקים'
וא"ת מנה ליה בנ"ה הכי דילמא שאר שטרות אטו גביטן בתורף גור. ו'
א"כ לימין ר' א"ל מוסל בגיטין נשים וחסמיה אכל לא בשאר שטרות אטו
שפי"ת דין גביטן שטרדל לא בנח"ה דמי איבא למיגור שטרות אטו
גיטין אין גזרין לחללה לא בטוסם גזרין בגיטין וא"ת מה"ל דר' א"ל גור
טופס אטו תורף דילמא הכי קמ"י דר' א"ל מדסיך בטולן אפילו בתורף.
ומיני נשים ספוסל בתורף ור' דר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר'
ר' א"ל מדסיך בשטרות וזהו תשע' בשטרות מדסיך שפי"ת בתורף כפי שאין
בגיטין וקודמיה חזן מטיב נשים תשע' שאפילו בגיטין הוא חלוק על
פ"ק וי"א מדמטי' לר' יהודה ש"מ בטוסם נמי פסול. א"כ הרי גמירי
בנ"ה מירוש' דילמא דר' אלעזר דא' איכפת ליה בלידך שבייולי דרסלי
נ"ה מ' קשיא דר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר' א"ל חדר'
בטוסם גיטין אפי"ת כיצדעו חזן דתנן כתבו על החמור תלשו וחסמו כשר
הכל שביחל ליה טובא ואי שרית ליה לסמיך כתיב נמי לתורף. וגי' חרש
טוסה וקטן לא גזרין אפי"ת להתעלה דילמא לא שביחל אפי"ת ודכדפריש
לעיל קא' פסיק ותני ל"ם מן הגאסון ור' א"ל מן הירוסון. אין
מסוס דמני' לה סמא' דיוק ולא מחזור דנכח כיום ומחסם כלילה נמי
סמא' אלא שם נזר. דכ"י פסיח' דמתינין תשע' כן. מסוס דקמ'
גרי' להניח לומר שאין אשה תתגרם בנט שכיב' וזו מוקדה לחיית
שלא של חרש' כשר להא גרי' להניח חרש' הוא כשר לא חרש' אלא הארס'
ז"ל מסנה יתירא קדיון דקמ' ומקום חרש' הוא מעילה חרש' וזי' יתיר
כיום ונחמא כלילה טוס' ואפילו ר' דמכרי' התם לא אחר אלא בשאר
הנעל' לוסר' כתוב דמכין גמל' מיניו לגרסה שוב אין לו מידת חבל טוס'
הכותב טופסי גיטין ודאי א"ל כתב חזון ולא נתן שטל אלא לתר' מס'
ודמי קמ"ל תני' א"ל ש"מ לרבות א"ל על ארוסה שח"ג עגאל' ומקדס' מס'
אכל לא הניח חזון ומלך בו כיום חרש' הגרידן על"ה דכשר' וימי' כשר'
התורף ואי מחזור' ור' דמני' תשע' דגזרין ביה שטח יגרס בו תשע'
מוקדס' וזוקי' כדטול' דלמר' כתב על ארסוסו וזמן מהיום ולכאשר
אגרסה בו אינה גט משום גירסא חזון איחורו גיטתה קודם לכנה דלמ'
שנכנס וכשעת גירוסין כשאלה הוא ולכנה חזון פירי דאם מטיח חתימת'
לו לכנה מידת הליכך דא' מנכח משעת אירוסו' אינו ראוי לפירוש' כ'
ואם אכל כלום תשע' גאסון' כדון מוביל' יערו :
ואם אכל כלום תשע' גאסון' כדון מוביל' יערו :

ע"ב הת

ע"ב ה"ג
גירה מחא ואחריו גיטא קודם לבנה י"ט פאס יבחרו
סופר זמן מיום כתיבה פטמים שאדם נושא אשה ואין
המתקן ערב עליו וכל לגרשה בזיום וכו' הוצק טופס גט מוקדם
וחתמים עליו עדים דכין דבזיום מגרש ליה ליה לחוש משום פירות
ובמחל הולך מקולקל בכך וכו' עדים חמי ימי א"י להם לחסותם כדן משום
תקנת ולד חלל כל דלא חתמי עדים גרדן סופר לגרשו וכו' קטני גרדן
סיניא מקום הותן בארסא שאסור לגרשה בגט שותקתן משכנסה אבל
תגרש בשעה ארסא אינו גרדן להניח והעדים חתומים בן זמן הדין אלא
שואסורו ומנינו בן דקאק פסוקי ומני כפולן גרדן לבית ח"א שמח יחסות
הדני' כשטופס גט מוקדם בארסא ארסא ואינו גרדן להניח והעדים חתומים
בן זמן הדין וואו נוספה ומגרש בו דשאלתו בגטאח ליהב תריסר דילמא
מוחבי ליה בביתיה עד דעבר זמניה ואינו מוקדם משום דלא מקדי' איניס
פורעטאח בנפשיה דהוי פורעטאח לדיויה משום פירות דמספרת מקתי
בתניה חי משום קאל דומת' עליה אבל כולן גרדן חתומים וואו תגרש ולא
פורעטאח כלל כ"ל וכו' ומוסבין בה הרבה והאי דקאמר' אינו גט
משום גט יסן קשה ליה ק"ל שאם תגרשה בו גטאח לבתלה והבא
מודקאח אינו גט שמח' אפי' כדיעב' אינו גט ואיך דאמרתי ק"ל כ' תגרש'
בו גטאח לבתלה ח"מ בגט שנתיעבה עמו שאר' חתומים שח' עלי' א"ל
לבתלה אלא כדיעב' שנתיעבה עמו גירה ודל' וואיכא דרתי אשמת' וכו'
גבתי כיון ובתמה בליילה תיפוק ל' מש' שמח' ואחריו גיטא קודם ככל' וכו'
לר"ם דל' ליה משום פירי לפסול משום שמי' ואחריו גיטא קוד' לבנה ולא
דומיה יחי' א"ל קושטא הוא שלא נאמר דמח' הללו אלא בשל' מח' עמה
דאח' נתיחד עמה גרדן הכל שטולין שך שמי' חי' גט יסן כל שנתיחד עמה
אחר שכתבו ולא עברו אחר' שכתבו ליה אלא נתיחד עמה מחלח' שכתב' אומרו
לעולם גט יסן הוא ואין בו ספק אבל נראה שאם אחר' לעדי' כתבוו ובתיח'
ח"כ עמה ואם אחריו וכתבו ואם משכנסתו זמנו לא נתיחד עמה ח"כ גט
בשר שחין קאל לחוש חשום שמח' ואחריו גיטא קודם לבנה וכל שתגרדו
ל' דברי' א"ל תנא הספדי' וכו' שמח' נתיחד עמה מחלח' שכתב' שאלו
בזמן ואלחוסו ויתין ל' דרי' א"ל לא יכתבו ויתנו וק"ו הדברי' א"ל הגט שנתן
ל' ליהב כשנתיחד עמה נפסל שמח' בעל ק"ו ליה שלא ככתב ואין ק"ו ו' ו'
בלום ואולי' כתר טעמה אבל אפשר שלא כיון הרב א"ל לחוש לפסול ומודי'
והאי טיפ' לחוש שח' פייס א"ל אחר נאמנת עלי' שלא יפסלו וכו' ויש
לגרדן שיתקד' אחרת ב' ח"כ גט ובגט אחר' ק"ל שאם תגרשה בו
גטאח לבתלה משום דגטאח' אף הירואה אחר כך וכך היה המשעשע לפי

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כל הגט

סד

במקום זה וליפיד יס לחוס לשני יוסף בן שמעון משום שאין הוא נאמן
במה שאמר נתתי כמו שפירשתי ומה קשה ליה לר' יורא ולא מלי למתא
מאי מודה מודה שכבר נתנו לה ולא מקשי ליה :
ע"כ ר' ירמיה חזר כעין דקאמרי עדיו וכו' . אין ספק
בדבר שאלו היו ר' ירמיה ור' אבי שגורין
פרבה דבעי שיר' מלוות והחזקו שלא היו מעמידין משנעמו ככך שהכח
פסוט להעמידה בשאין שירות מלוות אפי' שהחזקו או כשהחזקו ואין
שירות מלוו' ועוד שאמר ר' ירמיה מכו דתימא ליחוש דילמא אייתימא לי'
סמיה כסמיה ועדים כעדים ואי כפי' החזקו הכי חיישינן ואי כשהחזקו
סמיה כסמיה ועדים כעדים אמאי לא לא ש"מ דר' ירמיה לית ליה דרבה
וה"ל רב אבי ורב הונא כמי חיישינן . ומימא לא אשכחן מאן דמחמיר
טפי מלישנא בתרא דר' יורא דאמר שירות מלוות אפי' שלא החזקו
וה"ל להחזקו ואפי' שאין השירות מלוו' וא"ת א"כ למה להו לר' ירמיה
ורב אבי לדחוקה למתני' כולי האי גוקמה במקום שאין השירות מלוות
והוא שלא החזקו וכד' יורא ליכא למימר משום דקשה להו אי במקום
שאין השירות מלוות ולא החזקו מאי למימרא אכל השתא קמ"ל דלא
חיישינן לשמיה כסמיה ועדים כעדים ולמך כיוון מוכח דאורייתא ומימא
משמע דהחזקו ואפי' שאין השירות מלוות לא ליהדר דאי לא הכי ר'
ירמיה ורב אבי לוקמה למתני' בשאין השירות מלוו' והוא שהחזקו וכד'
יורא מימא לא מוקמי למתני' כהכי דפשיטא להו כדפשיטא ר' אבהו ור' ר'
ז"ל כדאמרן . ומה שכתב ומסתברא כח"ד כל שלא עבר אדם שם אפי'
עבר אדם שם והחזקו שני יוסף בן שמעון חיישינן שמה ממנו כל לאו
למידק בדמקום שהשירות מלוות בעינן החזקו דא"כ קשה דיד' אדריה
במקום כדי דיוור לא שדעתו מכרעת שכל מקום שרואנו שלא עברה שירות
שם כמקום שאין השירות מלוות שם דמי ובעינן החזקו ואפי' שער
אדם שם ואין חוששין שמה פירש זה מן השירות שח"כ אפילו במקום שאין
השירות מלוות יס לחוס שמה זה פירש וכל לכאן וכל גמי דליפסקא
ליכא בתנא' כל שלא עבר אדם שם או שלא עשה ד"ש הוה עבר ושהיה לא
מהדרין . חסיה ליה להר"ה ז"ל דאמר כל מקום שהחזקו אפי' שאין
שירות מלוות לא יחזיר בדאמרן . ואפי' אי אית ליה לר' יורא החזקו
אפי' דלא שכיח לא ליהדר מ"ט לא משני כהן במקום שהחזקו כהן במקו'
שלא החזקו ק"ל דרובא קמ"ל דאפילו במקום שלא החזקו במקום
השירות מלוו' חיישינן ואין ל"ל במקום שהחזקו אפי' דלא שכיח ועוד
דמיא ליה לאוקומה במקום שירות דחיישי' לרובא דעלמא ומאי לא יחי'
לא יחזיר שלמי' אכל במקום שאין מלוות אפי' שהחזקו אפשר בדקדוק'
אומן מקום ועוד דחזא מבייה נקט דהא רבה בעי תרמי ומני כמי למית'
כאן במקום שהחזקו כהן במקום שלא החזקו ונקט חזא ויה"ל לחברתה
והכי דמי דמיא אשמעתין מהא דרבינן ביבמות פ' אהשא שלום (דף קצ"ב)
יבחק ריש גלותא בר אחיה דרב כיבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיה
ואיכא חיישינן לתרי יבחק או לא אביי אחר חיישינן ורבא אחר לא חיישינן
וקי"ל דמי ברבא וכן פסק רבי' ז"ל ואמאי והא התם במקום שהשירות
מלוו' דמי דמיא מבייה לן למיחש לכ"פ דלא שייך כהן עיר אחת כלל וכיון
דלא החזקו לא חיישינן . וזו שאלה שאל הראב"ד ז"ל ור' ירמיה בתירוה
סברות דבית' בעדות אשה הקלו משום חומר שהחמרת עליה בסופה
הקלת עליה בתחלתה ואין זה כלום ששם מפורש דרבא אפילו בגיטין כמי
אחרת וי"ל דהתם היינו טעמא דרבא משום דריש גלותא לא שכיח ולא
ידעי לן שום דוכותא דמזגין ליה אלא כבבל . ולא היה שם אלא אחד וכשם
מופלג בגון זה לא חיישינן והיינו דאמר אביי מנא אמינא לה מדההא גיט'
דאשתכח בנהדרעא והוה כתוב ביה מלך קולטא מתא אלא אגדרולינאי
בהדרעא פטריה ותרביית ית כלונית אשתיה ושלמה אבא דשמואל להתם
ושלח ליה תבדוק בהדרעא כולה דאגדרולינאי בהדרעא שם מופלג הוא
ולא שכיח ישראל דמסקי שמה הכי ואפי' חיישינן אלתא אין סומכין על
חזקת הללו וא"ל אם איתא יבדוק כל העולם כולו מיבעי ליה אלא משום
בבדוק דאבא דשמואל הוא דשלחו ליה פי' רש"י ז"ל שלא להחזיקו כטושה
ושאל דבר שאינו ואמר רבא מנא אמינא לה דהטעם שטרא דנקטו במחזא
דבתיב כהן גלמי בר חבו וכו' בר גלמי ונמצא כהן רבה בר אבהו וזו' והא
נאצי בר חבו במחזא שכיח טובא ואפי' מנב' כהן פי' ואפי' דאביא
למיחש לפיכך ולפקדון כיון דלא שכיח לא חיישינן ואפי' שהחזקו ה"כ
כיון דלא שכיח ריש גלותא לא יחוש ואפי' דהתם יוכל מתחת ידו ה"כ
איכא חזקה דלא החזקו ולא שכיח . אכל רש"י ז"ל פי' כהן דנאצי דהכי
מייחוס רבנן ראי' כיון דלענין ממונא אפי' דהחזקו לא חיישי' לענין איסור'
כי לא החזקו מימא לא יחוש ולא מחז' דאפוקי מתוך כמי לא מספקין סח'
כלל כיון החזקו מחזירו עליה הראיה . גם זה הפי' אינו שאין אגדרולינאי
בדורו ראשונים שם מופלג ומוכח אפי' שהוא שם מופלג ומוכח בדורו'
הללו . והראב"ד ז"ל פי' ואומר והוא דליכא ריש גלותא אפי' דמקום
שהשירות מלוו' הוה מ"מ ריש גלותא אינו לא כבבל וכיון שלא הוה בעיר'
בכל שני יבחק ריש גלותא לא חיישי' אכל באינו בעלת נקט במקו' שהשירות

מלוו' חיישינן לעיר א' שמה כשם זו ואפי' שכלות העיר לא החזקו שני
יוסף בן שמעון ואין חוששין לשני יוסף בן שמעון בעיר א' ח"כ החזקו
שאלמלא היו שם ב' מחזקים היו ידוע . והיינו דאחר אביי מנא אמינא לה
משלחו לאבא דשמואל יבדוק בהדרעא כולה ש"מ במקום שאין שירות
מלוו' הוה ולפיכך לא חששו ויורא ל' רבא ח"כ יבדוק כל העולם מיבעי
ליה למימר שאם נמצא במקום שירות אין לו בדקה לעולם . אלא משום כבודו
דאבא דשמואל הוא דשלחו ליה סתם ולא פירשו ליה ששמואל על חממו
שהוה מעלמו ואמר שאם נמצא במקום שירות אין לו בדקה לעולם . וידע
גמי שכהגריכו בדקה בלוחה עיר לא אמרו אלא כשהחזקו שם ב' וחכיהם
ברמיזא . והא דאמר ר' ירמיה הוה גיטא דאשתכח בשורא וכתבו כ"י אלא
ענין בר חייה בהדרעא פטר ותרקי ית אשתיה ובדוק רבנן מוסרא ועד
בהדרעא ולא שכיח אלא חד ענין בר חייה מחזקא ואמו סהדי וכו' ללא למית'
שנמקום שלא החזקו ויהא נריך בדקה אלא החזקו הוה והגריכו לבדוק
כמה ה"ש בלוחה השם ובאין ענין היה אם יש לחוס כלום או אין לחוס
בגון שביאור עדים ושידור לא חתמו ליה מעולם או בלוחה שאלמו שם גמ'
הוה בהדרעא ולפי זאת הסברא ניהא הו' דאמרינן לשני חיישינן לשתי
שיירי ולא חיישינן לשני יוסף בן שמעון בלוחה שירי ופי' נאצי הוא . אכל
לבי מהסס ביה משום דכיון דליכא למיחש ליבחק ריש גלותא במקום אחר
אלא כבבל ודאי ליכא למיחש שאין כבבל שני ראשי גלותא בחד דרמ' ועוד
דרים גלותא דבבל מידע ידוע אי ליכא אי ליכא ואין כאן מקו' למחלקות'
של אביי ורבא . אלא ודאי מסתברא דחיישינן לשני יוסף בן שמעון בעיר
א' ולשני שיירי במקום שירות והתם מקום שאין השירות מלוות שם ה"כ
שמת בעיר שאין שירות דרך שם לעולם דומיא דגיטא דבי ביתא . שאין
חוששין אפי' ששמואל שירות יס לחוס לכל העולם ואפי' חיים אביי ורבא
לא חיים והיינו דאמר אביי מנא אמינא לה משלחו ליה לאבא דשמואל
יבדוק בהדרעא כולה והא ודאי במקום שאין שירות מלוו' הוה ומסתכא לה
שנמצא בשדה או כשימא דלא שכיח רבים שאלו במקום . שרבים מלוות
שם לא הוה למספקא ליה לאבא דשמואל דאפילו לכל העולם כולו איכא
למיחש כיון שהשירות מלוות בעיר וא"ל רבא ח"כ יבדוק כל העולם מיבעי
ליה אפי' שאין שירות מלוו' חיישינן אלא משום כבודו שלחו ליה שלא
להחזיקו בטעם . ואין כאן מקום קושא מדרך הפסק אכל מדרך הסוג'
לא נבדקו כל הפרושים הגזכר' משום שאין דברי רבא מתחוררים בהם
שאמר מנא אמינא לה מהכא שטרי דנאצי בר חבו ולא שוין לפנין . לפיכך
אבי אומר שמתחלקין של אביי ורבא אפי' במקום שירות שרבא סבר כיון
דשלחו מתם יבחק ריש גלותא הוה איל מקורטבא דאלמא העדים שראו
אומן במיתא ראו אומן יולא מקורטבא אפי' חוששין שמה במקום אחר כה'
לקורטבא ומשנינא לאספמיה אלא אמרינן כאן נמצאו וכו' היו ואומן
שמייר קורטבא הוה בדרך אספמיה איה הולך שם ואביי לית ליה כאן
נמצא וכו' היה והכי ראיא מניטא דאגדרולינאי שכתב בעיר עגמיה
במקום בן חורין שהיה שם נקרא קולטא והוה ואשתו בהדרעא עומדין
ושלחו ליה תבדוק בהדרעא כולה כלומר כל ארץ בהדרעא והוה כהן שירות'
גדול' כל היכא דשני קבא בהדרעא כמו שאמרו שם ובדוק רבנן מוסרא
ועד בהדרעא ולא אמרינן בעיר בהדרעא היה וכו' נמצא ולא נחוש אלא
לעיר ואבא דשמואל גמי לא שאל אלא על העיר ודאי לריבה בדקה אלא
מוחזקת שאין שם אלא ח' אכל לארץ בהדרעא לא שאל ואמרו לו תבדוק
ורבא אפי' ח"כ תבדוק כל העולם מיבעי ליה משום ששירות מלוות היה
כיון שחששו לכל ארץ בהדרעא אלא משום כבודו שלחו לו כן שלא להחזיקו
כטושה והיינו דאמר רבא מנא אמינא לה משנינא דנאצי בר חבו דאמרינן
ברשותו נמצא ושלח היה ח"כ אמרינן בעיר זו נמצאן ומכאן היו ולא חיישי'
לכפילה דעלמ' כל היכא דלא החזקו ואפי' השכיח לא דמי דכ' כיון שגמ'
איתרע ליה ואיכא למיחש לעלמא אכל הכא לתמי נחוש לה וכו' ובעובדא
דענין בר חייה בדדוק רבנן אפשר דהחזקו פה כדפי' הראב"ד ז"ל . ח"כ
בהדרעא ודאי נריך לחוס שהרי תשם כל ולא היו שירות מלוו' מדע דהא
לא חששו אלא לאומן מחזקא שנמצא שם ולא חששו לכל העולם וזו דרך
הרובה וקלרה וכבר כתבתי פעם אחרת במקומה :

דף כה"א

דמין ונחיתו וקו' איתחלה נתן לה בחזקת שהו'
קיים . איכא דק"ל הא דאמרינן בפ' המפקד'
(דף ע"ט) דילמא מיתאספתה ומיתא בראה דאלמא חיישינן ובתום מתרן
כשהנינו האם והבת לגבורות וא"כ האם מפליג פליגא לה ומפרשי' דלא
אמרינן פלג אלא כהן תמא ולחו מילתא היא . וי"ל שאני שני כדלוחה
איתבנה ביה אכל בעלמא לא חיישינן וי"ל אביי התם דכיון דאפשר והכן
מושל על ב"ד אין נוקקין לו לתקנו לגמרי וחוששין לכל דבר שלא יאז דבר
שאינו מתקן מתחת ידיהם . אכל הכא מוקמינן ליה בחזקתיה משום
דלא אפשר לתקן לגמרי ולחוס וזה עיקר :

ע"כ והא

בשינא סמיה . פיר' ולכתלה עובי מקרי' ליה
בלא סמיה נמתין לו עד שיבא ויחזק' אלא
בדלא אפשר ודאי אין סמיה מעכב שרי' על נשמה
על שנים

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כד הגט

וְלִי דַבְתָּ שֶׁמֶל דְּלִיתִי שִׁלְתִּי אֶת חֲלֵה עֲשֵׂה שִׁלְתִּי אֶת חֲלֵה דֹקֵק וְדֹבֵר
אֲמַת : וְהָא דְלִמַּר רַבֵּא מִלֵּי נִיבָנוּ וְעִלֵּי לֹא מִיחֲמֵר שִׁלְתִּי : אִכְלָא
לְמִדְרַךְ כִּה דִּהָא ר' מַחֲזִיר לִית לִיה הֵךְ סִבְרָא דְקִדְשִׁי מִיפָּא חֲמֵר לֵב לִמְנוּ נָט
לִשְׁתִּי יִחְמֹר לְחֲמֵר וְיִכְבֹּדוּ מִפְּנֵי שְׁבָלָא בִּדְרֵי ר' מַר וְר' אֲמַר
אִף אֲנוּ קוֹמְלִים שְׁאִפְּלִי חֲמֵר לֵב לְעִמְרָא בִּדְרֵי ר' שְׁמַח דְר' יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּמִלֵּי נִיבָנוּ
וְלִמְדוּ וְיִכְבֹּדוּ וְיִשְׁטוּ וְיִזְכְּרוּ אֶת שְׁבָלָא בְּנֵת שְׁמַח דְר' יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּמִלֵּי נִיבָנוּ
וְעִלֵּי לֹא מִחֲמֵר לְשִׁלְתִּי אֲחֵרָא ר' לִית לִיה הֵיךְ סִבְרָא אֲנוּ מִשּׁוּם קִפְדִּיל
דִּבְכָּא וּבְדִבְאֵי וְאִכְלָא לְמִדְרַךְ וְדִלִּי שְׁבָלָא מִלֵּי לֹא מִחֲמֵר לְשִׁלְתִּי לְדִבְרִי
הַכֵּל אֲחֵרָא הֵסֵב כְּלֵיגֵי מ"ס בִּינָא שְׁבָלָא רְגוּ אֶת מִשּׁוּם קוֹמְלִי נִיבָנוּ
וְלִמְדוּ וְעִלֵּי לֹא מִחֲמֵר לְשִׁלְתִּי וְר' מַר סִבְרָא שְׁמַח בִּדְר' אֵיכָּן שְׁבָלָא
אֲחֵרָא בִּרְכוּ וּבִכְבֹּדוּ הֵסֵב עֲלֵיהֶם וְאֲחֵרָא מִיחֵלָא דְבִי דִּבְרִי לְמִחֲמֵר לִיה
שְׁבָלָא מִלֵּי וְר' מַר וְהֵדֵר ר' יוֹסֵי אֲבֹחֵרָא חֲמִירָא סִבְרָא דְלִמְדוּ מִשּׁוּם מִלֵּי לִשְׁתִּי
הֵי אֲחֵרָא בְּחִשּׁוֹ אֲחֵרָא פְּלוּי שִׁלְתִּי אֲכֵרָא בְּפִי הֵי : אֲנוּ תִּשְׁלֹא וְהִיכָּא
עֲרִידִים קוֹמְלִי וְחֲמִירָא וְעִלֵּי שְׁבָלָא שְׁמַח אֶת מִשּׁוּם כִּבְעָל אֲנוּ מִשּׁוּם הַדְרָת
אֲחֵרִים הֵי לֵה עַד מִפְּנֵי עַד דִּסְבָּל : וְאֵיכָּן שְׁבָלָא דְלִמְדוּ עַד מִפְּנֵי עַד אֲנוּ
בְּחִשּׁוֹ לִשְׁתִּי : כִּמָּה שְׁמַח אֶת מִשּׁוּם אֲחֵרִים אֲכֵל אֲנוּ מִשּׁוּם עֲרִידִים בְּלוֹס אֲנוּ
שְׁבָלָא לִשְׁתִּי כִּמָּה הֵוֵלֵא הֵוֵלֵא אֲחֵרָא יִחְמֹר לֵב אֵיכָּן שְׁבָלָא יוֹדֵעִים : וְאֵם
תִּשְׁבָּלָא לִשְׁתִּי עֲמֵה בִּדְר' עַל לִי אֲנוּ לִירֵכִיב מִפְּנֵי כִּי עֲרִידִים הִרְאִינוּ
שְׂעִירֵי בְּכִנְיֵי אֲחֵרָא וְכִי אֲנוּ יִחְמֹרֵם בְּכִנְיֵי וְחֲמֵרָא אֲנוּ הֵסֵב יוֹכִילִים
לְעִשּׂוֹת עַל מִי שְׂאֲמֹרֵם לִכֵּם הֵבֵל אֲחֵרָא לִכֵּם לְכַזִּיב וְחֲמֵרָא אֲנוּ הֵסֵב לִמְנוּ
לְחֲמֹר לִמִּי שְׁבָלָא שְׁמֹרֵם בְּעֵלְמָא אֲנוּ וְעִשּׁוֹן שְׁבָלָא עַל מִי שִׁמְרִי וְכַזִּיב
וְחֲמֵרָא וְאִכְלָא לִמִּי קוֹמְלִי דְּמִשְׁלֵי אֲנוּ מִשּׁוּם כִּי אֲנוּ מִשְׁלֵי בְּחִשּׁוֹ לִשְׁתִּי
וְהֵוֵלֵא אֲנוּ יוֹדֵעִים אֶת כִּי כִּי בִּלְעָל נִיבָנוּ לִירֵכִיבִי אֲנוּ בִּינָא שְׁבָלָא בִּיד הִרְאִינוּ
וְהֵוֵלֵא יוֹכִיל לִשְׁבָּלָא לִשְׁתִּי אִף אֲנוּ מִשּׁוּם קוֹמְלִי וְכִי עֲרִידִים שְׁבָלָא
הִסְבִּים הִרְאִינוּ אֲנוּ וְעִשּׁוֹן שְׁבָלָא תִּחְמֹרֵם וְאִכְלָא מִשּׁוּם עֲרִידִים בְּלוֹס :
בִּי פְּרִילִיגִי דְלִמַּר לִי שְׁבָלָא מִיחֵלָא אֲנוּ וְכִי בִּלְעָל נִיבָנוּ : וְהֵוֵלֵא
נִיבָנוּ מִיחֵלָא בִּלְעָל נִיבָנוּ וְשְׁבָלָא מִיחֵלָא חֲזַק דִּק' לִי תִּלְקוֹדָא שְׂדֵרְדִּיךְ וְלֵא
לְעוֹתִי בְּדִאֲמֵרִין בְּכַזִּיב : בְּכַזִּיב וְשְׁבָלָא שְׂדֵרְדִּיךְ אֲנוּ לֵא מִיחֵלָא לִיהֵוֵלֵא
דִּבְרֵא וְאִיבִינוּ דְלֵא חֲמֵר דְר' הֵוֵלֵא בִּלְעָל נִיבָנוּ וְשְׁבָלָא נִיבָנוּ מִשְׁלֵי
הֵי אֲחֵרָא הֵוֵלֵא דִּבְרֵא לְתִלְקוֹדָא שְׂדֵרְדִּיךְ תִּלְקוֹדָא בִּלְעָל : וְיֵשׁ מִחֲלָקִין בֵּין
הֵוֵלֵא וְשְׁבָלָא בִּלְעָל נִיבָנוּ וְכִי וְכִי אֲנוּ מִחֲמֵר :

[illegible]

מסלחים קרבנותיהם כדליתא בפסחים פרק תמיד (דף סג) ולא מעכבא
סמיכה :

[illegible]

חרושי גיטין להרמב"ן וזל פרק כל הנש

סח

ומדות הללו אללו באפסותיו מפורט שם שטפה נהר אינו גובה משאר
נכסים אבל כהן כעל כהן כמובן פירותיו ואם נח לחזור חור כך פי'
הראב"ד ז"ל :

ע"כ תני ר' אומר יורשין שידעו • פי' ארשם קאי דעלה מיתני
בגמר וכן מפורסם בתוספות ובירושלמי ואע"פ שהן
חייבים לשלם אם בחין לחזור בהם שהרי יש להם קרקע וק"ל מלוה על
פה גובה מן היורשין ועוד דמתניתין אפילו בשטר כמי היא בדמפורס
בירושלמי מ"ת לר"ך לטול דשות מן שמה ויחזיר בהן שהרי כהן יכול
לחזור בו בשלמה ואינו לר"ך לטול דשות שהרי מוכר לו ולא
חיישינן למי שאינו עומד בדבורו עד שיחזור בו אבל מירשין לר"ך לטול
דשות אבל כשרישו מטלטלים אפי"פ שנתנו לו אינו רשאי שיהו ככר נאכד
שעבודו והוא כמפורס שלם על מלוה כלומר ככהן שחמך לישראל הפרס
עליו וכן שך במתנה שאינו מפריש עליו שלם שנתנו אלל המלוה משות לפי
שלם עשו שאינו זוכה כזוכה לא במכרין ולא במזכר ע"י אחרים לא מפני
תקנת כהן ודוקא בחלוה וכן מפורס בירושלמי ואמרין נמי בשמיטת חולין
האי כהנא דרית ליה גורבא מרבין בשבכותיה ודחיקא ליה מילתא לוכי
האי מתנתא ואפי"פ דלא אמי לר"י במכריו כהונה ולויה ואיתמר פלה איתר
דחמי אבא דלא אפסר לא ויחזיר נמי דאשר' הניח תלם מחט גובה תלם
מחט ולא ויתר אפילו נתנו לו דשות משום שאין לו עליהם מלוה לא מלוה
מחט אס וכו' להבדיל קרקע או מעות דחמי אותה מחט ור' יוחנן אמר
כיון שאפסר במתנה קטינא דאבי עיקר שעבודו קיים כל מה שהלוה
לאיכסר של ידיו ויחזיר נמי דאשר' מפריש על קבל וסוגיא שבירושלמי
בענין זה מרומה : בורר מעשר יש לך בידו הילך דמיו חוששין שמה
עשאו תרומת מעשר ואפי"פ הא לא איתיה לדיה והא ל"ק דבמכריו כהונה
ולויה עסקין א"כ בדאיתמר עליה בירושלמי בתרומות מכיון דאמר בור
מעשר יש לך בידו נעשה שלוחו של זה ומלך בתורם ברשות אלל הא קשיא
לאחר שקבל דמיו הילך יכול לעשותו תרומת מעשר ורש"י ז"ל כתב דכיון
דלא תשך יכול לחזור בו כהנה ואפי"פ שהן ברשותו של ישראל לא קטו ממנו
מעויות דאיתם קנייה הא כי כן דלוקנייה ניהליה בקבלת מעות הילכך כי
חור בו ועשאו תרומת מעשר חל עליו שם מעשר משמע שלם קנה לגמרי
למוכרו אבל זכות יש לו בו לעשותו תרומת מעשר • ור"ת ז"ל פי' משום
דילמא קודם שקבל דמיו עשאו תרומת מעשר ולא דייק דא"כ היל"ל
ברשיעי עסקין דמשו לה תרומת מעשר והדר שקלי דמי • וי"ל מ"ה
לא אפסר לא הילך יכול לעשותו תרומת מעשר לאחר שחברו משו דמשכח
לה בשמים מעשר ברשות אחר או בשדה שאינה משתמרת לבעל כהן דלוי
קנה במכרין ולוקח לא קנה ומה אקשי דעדיפא מיניה : אלא ה"ק
ישראל שחמך לכן לוי מעשר לאבדן בידו חוששין שמה עשאו אביו תרומת
מעשר • קשה ל"א א"כ כל פירות שהניח האב לכן חוששין שמה עשאו
תרומת מעשר ואכן אפילו בזה כיון דמעשר לא חיישינן דאמרין בסנהדרין
ישראל שהטמין מעות בשדה ואחר כך וכך הן של מעשר שני הן אס במוסר
דבריו קיימים ואם כמתערים לא אחר כלום • וביבמות אמרין הניח לו
אביו ככה או פרה והיה כתוב עליה ק' קרבן ואיכא לגמיר דחולין לא
חיישינן כלום אבל בזה כיון דמעשר הוא חיישינן מדשכין להו ברשות
אחר ולא שקיל להו ש"מ אקנייהו ותרומת מעשר עבדיהו • וי"ל
שלם חששו אלל חבר שחוקה שאינו מביח דבר שאינו מתוקן ושל כרחק
עשר עליהן או הן על מקום אחר וכיון שהניחן מן מרשותו חוששין לכן •
דמיו חוששין דילמא אחר אביו הכי והאי דלא רמי אנפשיה ולא מדכר
זכר • ואי ק"ל אחאי מתוך לה בהילך דמיו היל"ל כהן לוי עשאו שאינו
חושש ובכור מעשר חושש איכא למימר כן לוי עשאו לעול אינו חושש ואם
איתא דעבדים אביו תרומת מעשר לדריה הוא אחר אבל כי אחר הילך
דמיו חוששין דילמא אחר אביו הכי והאי דלא רמי אנפשיה ולא מדכר
זכר דמי אבל אנפשיה ודאי רמיא נפשי' וכי לא דכיר שרי ליה ול"כ אב
דאמר' בלישנא קמא הילכך דמיו אחרה השתא וה"ל אנפשיה :
דף לא ע"א נטרת באומר • פי' רש"י ז"ל שא' מחמתים
שאתרו חכמים מפרישה באומר דאם

במחשבה אף תרומה במחשבה ותרומת מעשר מוכחש וכו' ומיניה הו' ב'
כתובים הפאים בא' • וזה אינו נכון משום דרבנן ודאי פליגי על דאבא
אלעזר במחשבה כי היכי דפליגי באומר והיינו בתרומת מעשר וליכא
לאוקומי סוגיא דשבועות באבא אלעזר • וה"ל מוכח פ' בתרא דכבוד
דפליגי רבנן אפילו במחשבה • ורבים אומרים בטלת באומר אף באומר
ואינו כן אלל דוקא באומר דהיי טעם במחשבות און תורמין לא במדה
ולא במשקל ולא במזין אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי
ומפורס בירושלמי אחר' אלעזר כיני מתני' מורד טבלו ומכניסו לביתו
ובל"כ שלם יתרום במזין ולרבנן תרומה גדולה דוקא באומר אבא במזין אינו
מן המוכח אבל תרומת מעשר דוקא במזין ולא באומר כלל דתני התם
בירושלמי פ' ד' המונס משוכה והמוד' משוכה ממנו והסוקל משוכה ונשלשתן
כאן לתרומת מעשר ומזין כן אבא אלעזר בן גומל אומר מזין שאין תורמין
לא במדה ולא במזין ולא במשקל שנאמר ונחשכ לכס תרומתכם במחשבה
אתה תורם ולא בדבר אחר ומה תרומה גדולה במחשבה אף תרומ' מעשר
במחשבה פי' מתני' דפ"ק בתרומה גדולה והא דפ"ד בתרומת מעשר
שהמונה משוכה ומזין כן אבא אלעזר בן גומל אומר וכו' פי' דמהך בריית'
שמעין דבין לאבא אלעזר בין לרבנן תרומה גדולה דאיתר כן ואיכא
דמין תורמין ובתרומת מעשר פליגי דלחבא אלעזר היא נמי באומר ולרבנן
במזין ומתני' דהמונה משוכה רבנן היא והתם פ"ד בעי בירושלמי דהיי
תרומה וזה משוכה ממנו אחר' חגיגה דר' אלל באומר ותרומת מעשר באומר
משוכה משלשתן פי' דייבין אומר מורד' ומוכח א"כ חגיגה תפתר בשלשתן
ולית את ש"מ כלום • ולי בראה דאבא אלעזר בן גומל ה"ק כסם שחמך
גדולה באומר היא בטלת כך תרומת מעשר לכתחלה בטלת באומר אלל
שתרומת גדולה אינה בטלת בתחלה אלל באומר ותרומת מעשר באומר
ושלם באומר ואשכחן כי האי היקא באותה שאלוה וטבחו או מכרו מה
מכירה ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר שפי' מה מכירה אינה לעולם אלל
ע"י אחר אף טביחה ישנה ע"י אחר א"כ תרומה גדולה נמי במזין היא
ואפי' לכתחלה לא דרבנן אמרי לכתחלה באומר' ש"טבל בעין יפה ולא דאמרין
עבד היקא והיינו דאוקומי' בירושלמי להא דתני המונס משוכה בתרומ'
מעשר ומזין כן אבא אלעזר בן גומל כו' כלומר אבא אלעזר בן גומל היא
מתני' מונס משוכה דמכלל דתורם באומר תרומה הוי ומפרס ואיל מתני'
הוא משוכה מן התורם באומר' וכו' ור' חגיגה פליגי עלה ואמר לעולם רבנן
היא ומאי משוכה לומר' שיפה הוא עושם ותרומתו תרומה ומזין ואיכא
משוכה בשלשתן ולית את ש"מ דמתני' אבא אלעזר היא אלל רבנן ופורס
באומר לא הויא תרומה כלל בתרומ' מעשר : **בבביתרין** המביח פירו'
להיות מפריש עליהן תרומה ומעשרות וכו' מפרים עליהן בחזקת שהן
קיימים • א"ל וכו' נחשדו חברים לתרום שלם מן המוקף • ואיכא למימר
כיון שהניחם ברשות עשאו במקום המשתמר ואין חוששין שמה אבדו ואין
שטין לרקוב לגמרי מותר לתרום שלם מן המוקף • ובשמיטת און תורמין
לא אחרו אלל כשאני ברשותו כי הויא דאמרין בגמ' כור מעשר לאפיך
שיש שיש לחוש לכל דבר שאינו משתת לדעתו שמה אבד ואפיכ' און תורמין
שלם מן המוקף וכך פי' רש"י ז"ל שאסור לתרום שלם מן המוקף משום
שחמך אותה שעה אינה בעין ומיהו קשיא דהא בספרי יליפין לה מדכתיב
והתרומה ממנו מן המוקף וא"ל אסתכתא דרבנן היא • א"כ מדאוריית'
תרומה גדולה אינה בטלת אלל מן המוקף • אבל תרומת מעשר בטלת שלם
מן המוקף דתני במס' בכורים פ"ב תרומ' מעשר שיה לבכורים בכ' דרבי'
בטלת מן הטהור על הטהור ושלם מן המוקף בבכורים ואוסרת את הגורן
ויש לה שיעור בתרומה והיינו מדאורייתא ואפי' במקום המשתמר לדעתו
נמי אבל תרומת מעשר כיון דאורייתא בין דרבנן בטלת שלם מן המוקף
דמתניתין דינא קמני' ואפילו לכדרבנן וכדקתני ויש לה שיעור בתרומה •
ואלו מן התורה חטה א' פוטרת והאי דאקשינן עלה וכי נחשדו חברים
שלם מן המוקף היינו משום חשש אבידה כדפי' רש"י ז"ל ואפי"פ דהאי
קרא ותרומתם ממנו בתרומ' מעשר כתיב אמרי' בירושלמי פ"ב דתרומה
מן המוקף מנין מכל מעשרותיכם תרומתו אפילו א' ביורה וא' בגליל והבא
משמע דלאו אסתכתא דרבנן דאי בולה מילת' דרבנן מ"ס תרומה דחששו
ומ"ס תרומת מעשר דלא חששו • ומיניה קשה הא דאמרין בפ' התפקי'
(דף ל"ה) התפקיד פירות אלל חבירו ואפילו כן אבדוין לא יגע ביה ומפרס
בגמ' משום שמה עשאו תרומה ומעשר על מקום אחר והילך יכול לעשותן
שלם מן המוקף • ויש לפרש מאי תרומה תרומ' מעשר ואפי"פ אלל נחשדו
חברים לעשותן כן דחיישינן שמה אינן קיימין • התם בעם הפרך שנחשדו
וא"ל הויא דתניא התם לפיכך בעל עושה אותן לכתחלה תרומה ומעשר
על מקום אחר לומר שמה עשאו אוכל לכתחלה ואינו חושש • וי"ל מתני'
בערב שבת שומרת לתרום שלם מן המוקף כדאמרין ביבמות פ"ב האלמס
דבא' (דף ע"ג) דר' ונחא ה"ל ארשא דהוי מיידי ליה כהנא דפירא כל עמגו
שבתא

חרושי גיטין דהרמב"ן ז"ל פרק השולח

בכח יומא חד גבה ליה ולא אחא עשר עליה מפירו דביתיה וכו' ח"ב כ
 ח"א דלחמין שדריבין גובר סאחד ליה לשם הארץ קד ולקוט לוי תחנה
 מחסנתי שבער עליה תחוד ביתי דנחיה לוי תחבר ליעבד חיהו אסורא
 ויחא וכן ליעבד עם הארץ אסורא ח"ב וכן היאד המספיק משבת
 לא לפסחא כמסורתן על פ"ט ח"א ש"ס ופסחא תירוח ותעשר על מקו'
 אחר ח"א ח"ב בעיל דקאסינן וכי כשדו חברים לתרום סלא מן המוקף
 ליהם לבי הכי גוצי לאו מילתא היא סאף לחשובכלל לא היה להם חסום
 שהיהו ברשותו ולא כטולו כמו שפירש לחסבה ו' ותמסו ח"א טענה
 לא חייבין דכרס סאניו מחיו לאסורא עליו סא סלו אכל סם כפ המספיק
 למה עשוינו ולא לוי יחסינ' ויסתכן מן הספק להך לישנא נמי ח"א
 לוי תחבר דסלא מן המוקף דרבנן בעלמא הוא ויס שחשדירין משכניו ו'

סליק פרק כל הגט

פרק השולח

[illegible]

ע ב שליח

דף לז ע"א **עדות**
 שבעה מקהות בעלה כולה. פי' בטלה
 בעל דבר לא' בטלה כולה שמא בעדות זה
 אינו רונה ואינו רונה בא' שהיא עליו עד חלל עדות שבעה מקהות פסול
 כגון נכחא' מזה קרוב או פסול הכל מודים בטלה כולה ור' נפיהא הוא
 שאחר כך בחסות חמות ואחריו קרובי פי' עשרה בטלה חסות חמות
 עשרה נפיהא דלא' פי' לישנא קמה להאי לישנא איבא בגייהא כתיבא
 דבטל ב' כפי' ש' אינא דלא' ד' משום דלאו וכתבי ולא ידעי איבא חות' ד'
 משום דרביי עשרה תלפלא כיון דעשרה ניטרו משתלפא חלל הכהן
 עשרה נפיהו קאמרין ומיהו לר' לא שכינן הכהן עשרה ולא עשרם
 אחריו וכו' כ' כויתו :

דף לב ע"ב מתני'

דְּיִיב ע"ב **מִתְנִיתִין**
 כְּרִאֲוֹנָה הוּא מְנַסֵּה שְׂמוֹ וְשִׁמָּה שֶׁ
 עִירֻדָּם וְשֶׁרָה • כִּי הוּא אֵלֶּם
 הוֹלֵךְ מִמִּדְּיָה לְמִדְּרִיז' וְזִי' קוֹרֵן אוֹתוֹ שֶׁ בָּגַשׁ וְכֵן בִּכְשֶׁתוֹ פְּעִמִּי' מִשְׁכֹּחַת
 עִמּוֹ וְחִסְטִין שְׁמֵהּ בְּמִדְּוֵת הָיִם • כְּסֻכּוֹת שֶׁ בָּגַשׁ לְפָנָיו לִשְׁמוֹ כֹּחֶת שֶׁן
 בְּכֹאֲוֹת הָעֵר • שְׁהִי' הַעֲדִים לְרִיבִין שִׁמּוֹ וְכִירֻם שֶׁ הָלַץ בָּגַשׁ וְהוּא
 לֶסֶם אֲשֶׁר לְפִיכֵךְ הוּא כֹּחֶת שְׂמוֹ • הַנּוֹחֹךְ בְּעֵדֵר כְּרִאֲוִינֹן הֵתָם כָּל
 סִסְחֹחֹךְ שְׂמוֹ בְּעֵדֵר שְׁלִשִּׁים יוֹם • חֵין חֹשֵׁטִין לוֹ וְהִיא כֹּחֶת כִּי שֶׁ הַעֵדֵר
 שְׁהֵבָב בְּכֹחַ בָּהּ • וְכִסְחֹחֹךְ הוּא מִקְלָל אֶת אֲשֶׁתוֹ • וְאוֹמֵר לָהּ שֶׁלֹּא כָכָה לָהּ
 מַעֲשֵׂהִם שְׁלִין וְזֶה שְׂמוֹ וְלֹא שֶׁ עִירֻדָּהּ שֶׁהִיא מִתְכִּין לְקַלֵּל מִתְחַלֶּה • חֵלָּה
 כֵּךְ

סו

ד' הדבר מזהרן ואפילו במורה בני' כיון שאין שמו של מקום אחר נזכר
בשם פסול הוא דכ"ש שמו ושמה ואין זה אם מוכרח שלו לפיכך התקין
ר"י סיבה כותב חיים פלוני וכל שם שיש לו בלומר תקן שלא יהיו משני
מקומות האם יכתבו חיים פלוני שמו ומה האשון של מקום אחריו וכל שם
שכליו לא נזכר בשם מקום הכתיבה ויש לפרש שכלכל חיים פלוני אינו אחר
העיר וכך כותב בגילוי תחת אלה דאזכרן שמהר"ם איהרן וכל שם אחר
יש לו והכי משמע לקמן בפ' הורקך דמקשינן הוה במורה ובתב במעבר
ואן אליהם בעל היינו סיבה שמו ומה שם עירו ושם עירה אלה סופר
בו דלמלת חזקין דגט פלוני שמעיר פלוני מלכד חיים שכותבין בו שם
המקום הכתיבה וכל אחרת בדימות (ד"ק) חזק קלוגית חיים אלה
ידולחני כהרדעא וכו' וכן בסורה מתא אלה ענין בד חייא מתגדר
אלמלא מוכירין שם עירם וכיון שרירי להוכיח שם עירם רירי כל
שם כמו שרירי לשם גופם ומהם תקנתא דר"י גמיי לשם חניכות בן
בן ה' כגון דאיהרן דקרוה לו שם איהרן וכן כתבו דאשנים כגמיי בן
גמיי ר' דמקום פ' וכל שם אחרן ותניבא דליה כי וכלל גמיי בן
גמיי שם לווי ור"ת ז"ל תשרם וכל שם שיש לו בלומר סיכתוב כפי
שם פ' דתקרי' ו' ולא דיק דל"ה אפילו שיה דנתקריא מרס' ועוד
ל"ה ליתני תקרי' ר"ב סיבה כותב כל שם שיש לו און מוכיח בירושלמי
גמייסין דהם שיש לו כלל שם לו בנת עמלק רה"י אפילו דאזכרן ואפי' ד
מיה שמתון אלה חיי' ו' וכל שם שיש לו פי' קס"ד סיכתוב כפי' אלה
גמיי דתקרי' פלוני ומיר' ומה דהוינו הכהנים בתקנתן און כתב שמות
הזרים אלה כותב חיי' פ' עט כל שם שיש לו ומה שם אחרן ותניבא
לדליה ו' והרשב"י ז"ל אחר שכותב ביהודה שמו ביהודה ויש לו
שם אחר בגלילי אפי' שכתב וכל שם שיש לו אינה תגורסין ואין וכל שם
גמיי מוסיף אן לחניכות כענין הדין דמרים וזהו שמת' כהרייתא ובתב
גמיי אחריו ביהוד' שמו ביהודה ושם גמיי עמו כפי' שיהרר דתקרי'
גמיי חמיי כענין שמתר' כליית גמיי מן ידא דליה בד הדין דתקרי'
דליה חמיי וכלי' ודעת שמעניני קי' קי' בשאש' חמיי חמיי חמיי
שמה כשהוא כל חמיי כללן עמד ר"ב ותקן סיבה כותב חיי' פ' ב'
המתות שיש לו מפני שם לווי ופי' תקנת תקן ר"ב שיש שחם לקלקול
שמי שמות חושפין אפילו לשם לווי ומתני' לסיכתוב קלילת שמי שכלל אינו
גמיי ב' שמתות ו' דתקנות ושם לווי ככלל כל שם שיש לו ומה
אחר רב חיי' והוא דתתקן כשתי שמי' פי' רש"י ז"ל אכל לא אשתקן
שמי' שם לווי שם שמת' אין רירי לביתוב וכל שם אפילו נודע לאחר וזן
שם לווי שם חיי' וי"ת ע"ד סדרת הירחאד' וואו דאשתקן בלומר כי
התקרי' דכלל שם לווי חיי' מ' לא מ' אשתקן וכל שמי שמת דכתיב
לירד חיי' מריבויא דוכל שם אכל אש חיי' מתקן כדתי' שמי' אלה שם
יש לו כלן ושם אחר במירוסת אלה רירי לביתוב שמי שמת כדתי' ואלא
אש מריבויא אלה שם חיי' אכל שם הרוב שם שמת שקרא כלן
שמי שמת אחר ומה הפי' חיי' כגון אפילו כפי' שרירי לביתוב שמי
ביהוד' רירי אחר לפי שם שכלל תקנת ר"ב הוא כדפריש' ויכתיב מתגר
עלה וואו דאשתקן הא תקנתא של ר"ב לביבא דלא אשתקן היא וכל
בכלל לשון משמיו דקתי' חיי' פ' כדכתיבא ואף סדרת הרב ז"ל אינה
תקנות חיי' אכל פי' ופגללי עמו סיכתוב חיי' מריבויא וכל שם שיש לו
אכל אש מריבויא כשמו שכללי אפי' שכתב וכל שם אחר תגורסין
ועפ"י שהוא היה בגליל ושם כתב גט לפי שאין שמו שכלותה העיר
אשתקן חיי' חמיי ו' ואכתוב כלארין שם שמת' בירושלמי כתוב
כדי שיכתב פי' חמיי שמה תורה דריש' זו לזה זו נזכר ולא שמה
ידולחני חיי' פ' כל שם שיש לו אחר עמלק דאזכרן חיי' דאזכרן
שמה שמתון אלה חיי' פ' וכל שם שיש לו יתח' מכלן אחריו היו לו כ' גמיי
אחת בגליל ואחת ביהוד' כתב זה עשיהיה לגרם ופ' בגליל בגליל לגרם ו
ביהודה אינה מורסמת תמני' כפסיחה ביהודה ופ' בגליל בגליל
ובתב לגרם ביהודה' אכל כל היתה ביהודה ובתב לגרם ביהודה' בגליל
עם כל שם שיש לו בגליל אש היה שריו בתקום א' תגרם בא' מהם שירנה
תמני' דהא דקתיא דתיעב' אכל לבתחיל רירי למעבד כדתי' דפריש'
חיי' אר' אכין אן אכל שם בתקום א' רירי להוכיח שמתון
תמני' דקתי' ו' בגליל לגרם ביהודה' אשתקן חיי' מריבויא כפסיחה אש
ביהודה וואו היה בגליל ובתב שמו שכללי שהוא העיר שכותב שם הגט
ובן ידא דקתי' כתב זה עשיהיה לגרם ופ' בגליל בגליל בגליל
ואו כתב הגט ביהודה ובתב שמו שמה ביהודה ולפילי' אינה מורסמת
אש היה אן ואשתו בתקום א' תגרם בא' חיי' מריבויא חיי' מריבויא
לבתחיל רירי לבתוב חיי' חמיי ו' ובתוספתא תמני' יש לו כ' גמיי אר'
ביהודה ו' בגליל ו' שמת' חיי' ביהודה ו' בגליל ו' גרסא אשת
ביהודה כשמו שכללי ואשתו שכללי כשמו ביהודה פסול אן אחר אפי'
פלוני מיהוד' עם השם שיש לו בגליל ובא' חיי' שכללי חיי' אש
תקום א' ובתב לתקום לשם א' חמיי כד' ו' ואשת' חיי' חמיי

דף לה ע"א

[illegible]

הדרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק השולח

כל מה שירלו מין רכושם באיסורא ששה דלמא עברה ואכלה ואח"כ חזר
כל בעל חוב שמחזיקין אותה שיאסרו עליה כל ימי חייה חייבה שיהיה
לפניה עומד כמדה ובאיסורא כל ימיה ויש עוד סאה היכי שיתקין דלמא
זולת לגבי חוב וסיר ויהא ק"ל המורדה הנה' כמחזיר בפניו מין מחזיקין
לו חלה בפניו והכי שרי לה חוב ואחריה כהם' כהם' מ"ט"ו סה"ח
אומר שהם סתירה מותר ויורדלמי מיר' שמהם כל דבר חשבי הכוונה
ומתני שהם וא"כ לכתחלה כוח נריך אבל דיבשר מותר סוף' וההפך ד'
ו"ל הסי' מחזיקין כדברים' (ד"ס) גבי דקדושי שמתירו לו שלא בפניו
כל כבודנרגר ואינו דקדוש אם לא חלה אחר כזה ויבטוי חסדי לגבי
ומתני בראש' ואחלי כל כזה חלה והם סתמירו לו פשוט ו"ל
מכיון של חלה הסם כזה הוא והם פשוט ויהא לו עבר על שבועתו וי"ח
לפולס בעל חסד בין בפניו בין שלא בפניו אבל הא' דמחזיקין דלמא חלה
לגבי חסד ה"ק דלמא חייב סברה דמלי חסם למשרי לו ויחלה לגבי
ואיזה לו ידע וסיר סברה דמלי חסם למשרי לו ויחלה לגבי חסד
ההד וסיר לו ידע לפולס ואם התיר חינו מותר וי"ח סלה אמור חלה
המורד הנאה מחזיקין לו הכשע להאילו כגון פסות דקדושי לנכודנרגר
וכדור של משה דל' הק"כ כחזין דרדת נך למחין והתר נדרך חלה כל חזן
שגאסר כל פירות שבעולם עשין חלה כל חזן האלת יתומים וסחורין כלל
לכסם שיקון שבעה פסענה ואפילו כלה להסיב להם המתון איסורה
במקומה עומד לפיכך מחזיקין לה חשיו שלא בפניהם או כגון לדכור מי
שגורס המורד כלה מחזיקין מין מחזיקין לו חלה בפניו ולכדור גורס
המורד הנאה מחזיקין בפניו חזן מחזיקין לו חלה בפניו אם שלא בפניו
מחזיקין דמעתין שיחומים קטנים הם או חיים שם ונדרת שלא בפניהם :
חנן סה"ח נשים שבערה וכו' ילחום דילמא חזיל לגבי חסם וסיר לו .
קשה לו ויבקי' מתני' וי"ל ח"כ חלה בדיחא חלימה יל' חסם דנבי
חלה דילמא חיים לה חסם דשביחא פוסתאס ויורדלמי הכל ודל' חלה
הס' לו חסם דעתי' . ו' נראה דכיון דלשכחן פלוגתא דמתי' בנדר
סהוד כרביס לקמן בסירקין וחמי' קמי' השקין רבן שמעון בן גמליאל
דעיסא ליה למיפד' ומהאי דילמא קסבר רשב"ן נדר סהוד כרביס חזין
לו עברה כד' יורה :

[illegible]

סבועה היא ופטור משבועת הפקדון מי' לה קרובה ולקח כענין ולא יסלם
סבועה לא קבלו בעליו שבועה חלה הוא מעמלו הוא ספקן . ובירושלמי
פ' ד' סוסי' חלשתי הטובן טענת נכס אינו חייב עד שיסבוכו . ככ"ד
הבן קיימן אם בזהר דקיים וחייב לחברו שבועה אפי' כשכע חזק לה' כ"ד
ח' ב' חלש בלחץ קו' ח' דמתי אולי' בעין משכשכיו וזכא חזק ונכס
והדרים הללו מטיס' לדברי חז"ל . שכל זמן שחלשתי וזכא חזק ונכס
לכסב' כשכעט על דעת כ"ד הוא כשכע ואינו חוזר . כשכע פסס אחרת:
אבד' לה מוויני בני לית לך . יש מחלוקת דאין דקנן מי שחלך
לדריגת הדין ואסחון תוכנת מוונת השכע כסוף . ולא תשכע בתחלה .
ס' ח' אלמנ' כך דית' שכע כסוף . ולא תשכע בתחלה וי"ל לא תמרו אל
באשתי חיש אכל תחלה תשכע בתחלה וסוף . ולא ראיית טעם מספיק
לדאומים מאוס דמוכות אשת איש דבר תורה ואינו כן דקד' לה דקנו מווי
חיתת משפח' דיה' וק' כ' מוכת בכחם דוכתי בתלמודא דקד' לה דקנו מווי
ת' וזונו ואומרי' תמוס' דעוטינן ליתומים . וזכא חזק ח' לית שדך
למדינת הדין טוטינן סדרי מטינן והפסד' שכל כענין לתפרי' חלש
שבועתו ככל ליתרע מכבס' יתומים' והכרעתי' משמוע' ומכרע' ודחל'
לה רבנ' לה די' איתתא מוויני בני לית לך . וזה בעין ויתבטוי' וכי היכי
ללא מביי' דר' תוכנת אכלת' חלש' ס' ב' לית לאבוי' מוויני' חלש' ס' א'
למוני' לא ביי' שבועה . ודחל' במונח' מי' ודחל' חזק' פ' כ' דיני גזרות
(ד' ח') חרמח' סתול' לפגלש' דקנן . וכי הכתיס' גדוליס' כשכעטו בו
סחת וזע' ג' לית הלכת' כסחול' חשתינן חזיה דחלתינן חזיה כשכעט
כתלת' קו' ו' דהדיס' ככל אפילו' סתול' סלח' ח' וספקין מוויני' לאש
חיש מדיס' פוסקין לאלמנ' ככל כשכעט ח' ס' לרב סלח' פוסקין . לאש
חיש פוסקין לאלמנ' ככל כשכעט כחן וק' כ' כוונת' :

[illegible]

ע"ב ודא דאמרוין אי אמר ל'דרי' ה'וא דען דמטלין. תמסי
 בא אי גרודי שקון למה לי ונראה דה"ס דמטלין
 דלא ליכתוב ליה אפסו דבויגה דבה אלוים מנספין בלא תמסא הלא
 לאקפוי ממונה דלמי כתי' דהלא גרודי בלחא שיקון דמלווי ותיקון
 דמי כל כי דנא דאין איזיב כמיל ליה נפוס אמר דחוי טעמיה הלאכא

קולו חלה הכי"י בשמי שמיטות הכסות וכדכ"א שמיטת קרקע שיהי' חרות מדה לפעילין ביובל וא' שמיטת כספים והיובו שמיטת שביעי' כחן כהנה מחטת קרקע כלומר כחן שהיוכל כחש שמיטת נובתה וכן מפורש בפרשנוני חנון אחרית' דבר ש'מפרות דבר שמיטת מלכות בשמיטת שיהי' מדיבריהם וזה דבר השמיט' שחזר ר' אומר ש' שמיטת' שמיטת יובל כחן שהיוכל כחש שמיטת נובתה מדברי תורה פסקו היוצלות שמיטת נובתה מדיבריהם ור"ל ו' הקשה כלן שפיר בימי הל' היה הויכל נובת דהנן התם בערכין בראשית' היה נגמול כל י' חודש דלי שיהי' חולט לו התקין הל' שיהי' חולט המאמצי ללכת ואלה שגדר הל' נובתה ונגמל ואיחל לקמן דפ' מי שחחו וס' מ' שהיה הויכל נובת דפ' ד' בת' כריעות אחרין ויחזר דלי' לכוניא נהיהם ואחמם חיל כלן על אשתמם אחר דב חסדה מלח' שכולן פתח חרופה בעלו ופתח חרופה היה החמורסת נובת עברי ואלן ענד פתח ברהא אל' כחון שהיוכל כחש כדאיתא חרופה בערכין ונגמל חקומה' בתלמו' לפיכך דר' ס' ר"ל ח' אומר שהיוכל היה כחש בימי הל' דבית שפ' והיה יושביה עליה לפי מהי דמס' התם בערכין דפ' המוכר דעשרת השבטים ורמיהו החורין ואיפסיהו מלך עליהם ואמ' ד' דבמי מורה ללו כוליהו פתח' סג' מיהו אל' השבטי' עלו ואל' היתה א' חסרה שיהי' כחש כיון שכל לו וישיבה סג' מיהו קרינה היה שפ' כסבלכו ד' ו' חס' מלכות' היה יושב אל' ודא' כל זמן שחבל השבטי' עליה ויכבי' עלי' קריב' ביה ודא' דאחר אבי' שבטי' בימי' הוה ור' י' ח' כחון היה מחס קלמר כלות לאחר חרבן ששכלו היוצלות ואיפלו למ' ד' לא בטלה חרובת' ואלל' ללו דלריה תקן אל' דכד' (ד' ע"ג) ודא' אחר חרבן תקן דקדו' דעית' אחרית' חר' וכלאמר' כדד' (ד' ע"ג) דלקמי' אבי' ח' דתקן וקביע' כדד' כדד' וכלאכי' מי' ידעי ביה ויחל' ודא' דמיכתי' לן דלריה תקן ח' לדרי עלמח' תקן איכא דרבה איכע' לן חלל לאבי' על כרחין לדרי עלמח' תקן ואל' דלריה וד' דעת ר' ר"ל ו' ויחיו מחוול' אל' שלפי דעתי אפילו למ' ד' פתרת השבטים ורמיהו חרובין אל' ולא נכלל מעול' אל' חורין ולחקוסה הרשעון בלחמיהו וזכרמם בגמ' אל' עשרת השבטים שכלו למדי' ועד נשקפו כולם ולא נחקרבו עם ישראל ולא גלו נכלל ובבית שני לא היו מעולם ועוד שמה לא היה הל' מחקן ולזרו' אל' דלירות לבשרת' להם תירך לתקן אל' ויחשו לעגמם ועוד א' כי שיתקן הל' ויחלל' הכספים לתקן ש' מפרוול' ח' ש' לא היה פותח ביה לנשטן ול' מתקן מקנות לאחרין אל' פ' סג' וידעין ש' חסרוב ודמיהם הגדול' שמהתמי' דר' ו' דכדד' שפיר המקראות מוכיחי' ה' דלכתי' ויעשריו קול ביאוד' וברפוליס לכל בל' הגולה לתקן ורפוליס ובבית ויקטנו' כל' לאבי' ויודע' ובביתו ורפוליס והרבה מפרשין זכאס וכדברי' יומי' מפורשי' כל' החורין ומשכ' ויודע' ויבנינו' ח' ועוד שפיר מרוב כריכס ככסום עשר' ורפוליס' ולא ככסום עלי' בכל' ובתישבו בתקלה' של א' במה שרלו ולא בתחלק' השבטים ואחרין הקם היו עליה' חלל' היה שחורבכין שש' יהיה בביתו' ושכט' בביתו' ביאוד' יכול יהי' חלל' נובת' ואל' לכל' וישיבה חש' שישביה בתקן ואל' כחון ש' שחורבכין ועוד ור' אפילו לנשטן כל' חור' ככמ' דכתי' אפילו למ' ד' תרומה' כחון הוה דלוריי' חלל' דרבנן משום דכתי' דכאכס' בדיח' כולמם אחרית' ולא בדיח' מקתכס' וכי' חסקיניה' עזא' ללו כוליהו ישראל' סג' ואם עליו כל' השבטים עד שנקדש' בהם כל' וישיבה עליה' ש' שאני' קורא בכאכס' חלל' כדכר ברור ומשום דלא' חינו קדש' אל' חסביה עליה' חלל' בכאכס' עד דליכא רוב כל' ששכט' בלחמיהו בעלמח' בכל' ויני' הגבור לפסח ופר' הפעל דבר של גבור' וכי' תעלה על דעת הרב ו' שחם עלו ד' א' חלל' שטט ושכט' היה ויכל' כהם אלל' דכר' ר' ר"ל' קיוות' הם כריכס' ולפניו ו' ס' איה' ד' בית' בית' ערי' חומה' נובת' דבמי' הלל' מדבריהם ואפשר ש' דמי' ויכל' מותין לן מדבריהם כיווני' חלל' חור' על ד' וזהתיר' עבד' עברי' כשפח' אל' להחמיר' וסעד' נחלל' לזה כספ' יוסף' בן גוריון הכהן שחמם שנקדש' היובל' בימי' א' מתבני' חשומח' וז' ש' בריכות' חלח' בעלנו עשרת' חרופה' אל' בימי' נדקיוה' בעלום כדלח' לפיר' חרופה' שנים עשר על' ח' חסומח' בימי' נדקיוה' היצול' חלל' ר' ר' היה מדה זה משום דפ' א' בימי' נדקיוה' אשכחן דעבדוה' חלל' חרית' בעלו שנים ככרו' ושפח' בימי' עזא' ולא' בימי' דלדרי' ח' וז' ד' ר' ס' כל' כדארי' אחריו ומורסת' לעב' בעליו' ולרבנן דלדרי' ומורסת' לעב' ע' עד דאחר הכיו' ואמרו ואיחל' עליוה' היה וי' וז' י' לומר שחלל' היה עבד' כחון הכית' וזכרנוה' הכית' קודם שחלל' ובטל' קיוב' שער' לעולם ודינו' כדון עב' עברי' להחמיר' בשפח' ועוד דב חסד' סבר לקמן חליה' שפח' ואח' שיהי' הויכל' נובת' אחר' הכית' ובעלום דבמי' עזא' ודא' דלחסיקל' התם עשרת' השבטים ורמיהו החורין אל' ליתמרח' דבמי' חנו' מכו' ויכל' לקדש' אלל' לתר' שאין ויכל' נובת' אל' כחון שכל' וישיבה עליה' ואל' ש' שנה כסוף' בית' רשאון כדמכזה' התם מדכתי' כי המוכר אל' הממכר לא ישוב' ומ' קלמר' סג' וישיבה עליה' ודא' דלחמיר' התם דלדרי' מכו' ויכלות' לקדש' שמיטת' וישיבה עליה' שמיטת' ויכרבנן פלפלי' עליה' דר' דא' א' לפרוול' אל' דליחמיר' התם מקמי' ש' חסרוב' בימי' עזא' לנחמיר' בימי'

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק השולח

לא תמסר. לכוון דכל יחיד ויחיד עבד הכי מיחיד בתוך דתחול ביקור
דשבת. ועוד אפשר מלא היו חובלין בתפארת ולא מסדירין סליח
ותמירין התם לעולם וסידר היום סליח ב"ח. חפ"ס סליח ב"ח. חפ"ס
לכות ומיכא וסליח ב"ח. חפ"ס מיד מוסר קדוש דלא תסעך דליכטן קיד'
סו"ס תלמוד א"ר כבוד ליה הכי מכתבין:

דף לח ע"ב גופא

הוא נבחרו חמשה בנים וכל אחד מהם
נפא לא קדים לדת כל קחל כרס י"ז סלמו
 רחיו לא נזכר ולא לבד הבית ואינו מחזור
 דהא מקדים בכתב טמאה בני קדים גופה ססרי מועלין כה עד שפסד אל
 ה"ק קני הנקח ט"ז לישראל זה העברי ח"א לבקדם קנינו שחיו עד לבקד
 בקד כסית חלל לקנות מחנו וזה אינו קני חלל כקנינו שסבי קנינו יט גבדח
 קני מחנו דח"י לבקדם ידיו ואל קנינו כקנינו שחיו חסור דומי קדנין ח"א
 דלא קעא אל תבטח חסירות ח"א ג דקעא קני מחנו שבו כגון שספקיד
 לו כסיתא מחנו ולא חסיו דין זה אלל לבדו חלל כל לבקדם :

[illegible][illegible][illegible]

אולם לא יצא להצטרות קני קניו וחס תכור בעשר חמשים
שורר לא יצא להצטרות קני קניו וחס תכור בעשר חמשים
הקו וק' לרב ואחרי לרב דמחא ופליג ויבולו למפרס דב' סכף
בו אל ד' סכף מין לגזרוני ולמפרסוני למחרס בכסף סמון גי
בכסף סמון גי למחרס חלל בעלמון דמחא דמחא דמחא
ובסמו כמי נמי דמיחא חמסון למחרס ד' ופליג ד' חמסר

דלה"כ כרב ותו אלק"ט גליה דרב מרתי כסברי מ"ס א' עבדי וספרי
הכנענים אלהי קרי לגוי ויאלצי דמתי אלהי כי כחוב כחור
אחרוי כהנים כחרי דבתי א"ל דכרי ולא יגא ודרשני אל ויכר מבר
ולא יגאל לבעני ומה יפסא להם יתנם לבתן דכחבי כסדיה החסיה
מתיא אחחוי סבירי דכחריה כהנים עסקין פסחא כס קוניה
קרי הגון סבירי חין להסדעיה גליה כלום אלא כמותן מתנה לבתן
ולא יגאל לחרות וא"ל כי קא מרבינ עבדי וספחתי הכנענים

וְחַמְדֵּי בִד' הַבִּיטוּ מְרִיבִין לָאֵל וּמוֹסְרֵי דְקִרְאָה נִקְרְאוּ דְבָרֵי כֹהֵר
קִדְשִׁים בּוֹא לֵא' דְרַעְיוֹן מֵיחֵה הַתַּם חֲרִיב ד' בִּיטוּ וְכֹחַ וְכַת
אֲכֻלֵּי קִלֵּי' וְיִחָל' כ' בְּלִשׁוֹן חֲרִיב קִרְרֵה דְלִיבֵה לְמִימֵר לְעִינֵי
קִדְשׁ אֱלֹהֵי' ע' בְּדִקְרָה קִלֵּי' ו' יִחָל' כ' אֲחֵסֵר לְמִדָּה דְלִישָׁא דִשְׁ
בּוֹא דְאֲחֵסֵר' לִיֵּה אֲבָע' עֲבֻדֵּי שְׁמָה יִחָל' רִשְׁיֵי נִעְבְּדוּ ב' עֲבֻדוּ
וְכֹחַ בְּלִשׁוֹן מִסְתַּקֵּר ב' וְכֹחַ מַחְנֵי' ו' כִּךְ ע' הִרָאֵב יִחָל' ו' יִחָל'
אֲחֵסֵר לְמִדָּה לְעִינֵי לֵא' מִסְתַּקֵּר מִסּוֹס דְלִין מִסְתַּמְעֵת לְהַסּוֹן כ' וְאֲחֵסֵר

[illegible][illegible]

שוק אלה תני עלה אהל לח עבדיו ושפחותיו
העבדים והשפלות

[illegible][illegible][illegible]

דף לו ע"א דמנה

עליה פרוצול : וחלי לים עד לחור סי' פ' רב נתן בעל ספר
הערוך ז"ל תולה שינוי בו כאלו רונה לקבל כדי שיחייבו הלא ויחזיר לו ה
ע"כ. וסיונו דמקס' אביי דהא ע"כ יחזיר מ"ן וכוונתו מ"ן נותן
לחלץ בעל הסתם ומהרה ז"ל יטלם כדברש מזהב ויורדמתי
מס' ביביתא ז"ל הוצא ז"ל משהמס' פ' בשם רבא ויחז'ן פסוק לקבל
אע"פ דקס לים רב דלא מתני' אלא כרבנן דבביתא וק"ל סתם מתני'
הערוך ז"ל תולה שינוי בו כאלו רונה לקבל כדי שיחייבו הלא ויחזיר לו ה

[illegible][illegible]

ע"ב דהג

[illegible][illegible][illegible]

אכל לשחול' דא' המפקיד עבדו וגא' לחירות לקני' לו' שפא' דהשת
זכ' העבד בעצמו והרי הוא כח חורין גמור ואין קונם כותי ישרא
ברכותו ודעתו והייט אריותו דשחול' לקח' ולג' ק' דכתי' ישרא
שבי' לאו ישרא' חשתי אלא כנעני דכתי' שבי' כלומר שבי' שבי
מי שפסדו בידו וכן ק' שפחה כנענית יס' כח חסד
ואחת קבצה טעמהו כע' וז' דא' ק' לר' יוסי דא' חסד
משחזק ואצלו' להחליט' וז' ה' פס' חסד מפני הגורד' אכל

ולפום הכי חסוקין קשיא ולרבינו יוחנן :
ע"ב ולא ה"א התם תפוס דהוה ליה כליו של מקנה . משמע ה"א
 בכליו של קונה נקנה בחליפין כסם שקול עגמו בספק
 וכך פירש"י ז"ל אבל ר"ח ז"ל כתב וז"ל כ"פ כ"פ כ"פ כ"פ
 בחליפין לא נרכיש נמי גט שחרור ע"כ דברי ר"ח ז"ל וי"ל בדברי ר"ח
 לא עשה ולא כלום אף להנתיב מיד שעבדו הכל בכליו של קונה יתנה מיד
 שעבדו וזריבה גט חירות ומדברי הרמב"ם ז"ל פלוגתא דה"א ור"ח
 עגמו בקנין ולא יצא מידו שעבדו בעולם והכל בתורת קנייה נגמרה
 שריא ליה תנור דמיא אלא באדם חסיד ובהנתיב הנזהר די לא מקבל הנזהר מיני ויחלי
 דקאמר כליו של מקנה תמונו של מקנה קאמר ולישנא בעלמא נקט משום
 דכלי הוא קאמר כליו ולא כפי המיחור לא משום דה"ל כספו של מקנה הא
 חי שדא ליה אחר קמה עגמו תנור דמיא כפי הנזהר וז"ל דקאמר ליה לנכד
 הא דאמרין לשל וקא דייקת מינה כאלה וכו' ה"פ דקאמר ליה לנכד
 תקנה להשחרר ביחוס ובהפך אלא כפי הנזהר נמי על דרמיו נאמרו
 כיון דעכ"כאשכחנא גט ופדוהו של גר דקונה עגמו במית' בעל אסורא ולא ממונה
 קטן דהוה אסורא וממונה ולא דמי לאשה לינו קונס עגמו במית' בעל
 נעלים כ"ל :

דקמ"א כאשר עשה כן יעשה לו גמולו וישיב בראש
 מוקמינן ליה ז"ל ליוקא שיחזור אותו מדע' עגמו סביה פיקוק וז' נגיש
 לעונות הפטוטות וממכרו וממכרו במטלטלין ואפטרוסות מוקמינן ליה
 לטעין בתקנתו ולשמוע בדמיו מעולין אכל הפיקוק כותב גט שחרור ואינו
 כיון דהא מ"מ אינו גט ואינו גט שליח כלל דומי' דאשמו ולא בר מוכר
 הוא כלל לא מדרבנן ומשום כדי חייו ויש שמקשים עוד עליו דהא אמר'
 בשליח פ' מנחת האשה (ד"פ) לא שנו וכו' אלא יש להא' אפטרוסות ליה
 מקחן מקח ואין ממכרן ממכר במטלטלין אלא אינה קושיא שאפטרוסות
 ז"ל כל עגמו לא העמידו אותו אלא לשמוע וז' אכל לא שחר עסקים כדי
 שיהא לוקח ומוכר לו . וי"א שלא אמרו אלא באפטרוסות שמיניהו אבי
 יתומים אכל מיניהו כ"ד מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ולאו מילת'
 היא . וי"ז פ' שאפטרוסות משחרר ולא אמרו דמקרקס ליה ליוקא
 אלא ומשע דאמרי כד דאמר ח"ק הוא כותב דמי עגמו ויולא לחירות עגמי
 שהוא כמוכרו לו ומכן חשמו סהלכס כמותו ומסתייע מזה הפי' ככתבתי
 למעלה דשייכא מיתריה בדיק דאמר כספ גומר בו דלכתבא כותמיה .
 והא דאמרין כאשר עשה כן יעשה לו . משום דלי מדינא לא מוקמינן ליה
 אפטרוסא וימתינן עד שיגדיל ח' לאלו קנסא הוא לא שמידין עגמי ולין
 עליו בעקפין מן הדיון ולא כאותה שאמר בפ' השאל את הפרה (דף ק"ב)
 כאשר עשה כן יעשה לו לא מיבעיא חנר דלא קיימא להנצח אלא חסי' חנר
 דקיימא להנצח דא"ל כ"כ יתח' לי להנצח לדידך לא יתח' לי להנצח
 דמית' עלי בארבע בארבע וזה דמי' דנא הוא ויכיל דמי קנס הוא עשה
 שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן אמרין כיה בגמר' בכל מקום אכל
 תמיהי שכתבתי רבי' ז"ל להדיא דתנינן ואין האפטרוסות רשאיין להנציח
 עבדים לחירו' וכו' ולא חש לפסוק בה הלוכה כד' ויש שסבורים דכי אמר'
 אין רשאיין להנציח אותן לחירו' לא שאין דיון לעשו' כן שהכל מורי' דכסם
 שמיך להנציח ממכר' הוא להשחרר בו אף לישול דמי עגמו רשאיין וכסף
 גומר בהם אכל השעם שלא כהוגן להם רש' ככך חסי' שחשמו שחא יתחרו
 אותם ולא ידקדקו עמיהן בשומת דמיהן וכאן קנאו אותם משום כאשר עשה
 כן יעשה לו והעמידו דבריהם על דין תורה וכן אהה מפרש בגיבורין
 והיינו דקטני הכא והכל אין רשאיין ולא קטני אין יכולין וכן פסק הר"ם
 הספדרי ז"ל שהלכה כרבנן וליתא לדר' :

דקמ"א הא דאמרין כה"א שאינו ניכר קא מפלגי לומר זה
 השני ששחרר העב' כיון שאין שחרורו כלום מן
 הדיון שאינו לא אסור שאסרו על רבו ראשון וגרסו לו שיחזורנו ודומ' לזמנ'
 טהור' שאינו ניכר היקין אלא אומר הרי שלך לפניך אכל בשחרור ראשון
 כיון שנקטע שעבדו לגמרי היק ניכר הוי כמחול סט"ח ומראה דינר ודן
 את הדיון כגולן חייבין בגמרא ואפי' בשוגג דהוי כגולן כיסו ממונו ונזמנו
 לאחר כך כ"ל . וכבר פירשתי דיון וכלל ענין זה עס' יפה יפה :
העושה שיהא אפסותי וסטפה נהר . פיר' ר"ח ז"ל אפסותי סתם כגון
 משכנתא וכן כתב רבי' יצחק ז"ל בתשובה . ומשמ' אפסותי סתם שמשכן
 לו שדה לאכול פירו' כדדי דמיהן או בכביית' והתנו שיהא גובין ממונו כות'
 פלוגי חס' לא שרעו ומשכנתא סתם היא שאין חס' כתי' בה גובינא כלל וכן פ'
 הרב אל כרגליו ז"ל . ומיהו באפסותי כל זמן שלא סטפה נהר אין לו לא
 מוחות שדה : אבר' שמעתיא דלא שפירן וכו' . תמיהי חס' דלא
 באפסותי מפורש עסקי' מי משר' דתני ליה סתם הא מתני' קטני ל' סתם
 עבר שעשאו רבו אפסותי . והוא באפסותי מפור' כהרי' אינו גובה משחר
 נכס' ולא תמיה' משום מוק' שענו' או עבר הוא סכ' שטר על דמי וי"ל
 משום

אכילו אחר הרי הוא קדוש לדמיו נתנם לחירות דומיא דמחפ'
 מחייתם לבדק הכית שאין יונאין מירי מוכח קשיא טובא דמחפ' מחיית'
 לבדק הכי' מדאורייתא ולא חייבא עליה קדושת הגוף אלא רבנן הוא דתקין
 משום דלא שביחי תמיהים דהא אפילו בדוקין שבעין פסול כדליתא בפ'
 הנזכרות והא טעמא לא שייך גבי עבד ותו דהתם גמי פורין חותם מיד
 הקדש בדק הכי' ליקר' על גבי המוכח ובי נפקי מיד הקדש נפקי ואם פדה
 אותם אחר חולין כן בידו אלא שחזרין ולוקחין אותם ממנו ממנו' תרומ'
 הלשכה ומקדישין אותם ליקר' אלא ה"פ דקאמר לדמי הרי הוא קדוש לדמיו
 ואפי' ב' אין גובינן יכולין למוכרום לאחרים שיהיו מוליאן אותם לחירות
 לפי שאין להקדש עליו אלא קנין דמיו אלא קנין דמיו ולא מיבעיא לרב דאמר אין הקדש
 קונה לעולם קנין הגוף בעבדי' אלא כ"כ עמי כפשי' לדמי' אין להם עליו
 אלא דמיו ואפי' שחמרו בפ' האומר בערבי' קדש סור לדמיו הקדש
 ומועלין בו שאני התם שהוא גופו תמונו הוא וכו' אמר לדמי' קדש הוא
 לגמרי שהוא עגמו דמיו הוא אכל כן בעבד כ' קנינין יש בו א' קנין ממונו
 וא' קנין הגוף שאינו . אלא אסורא בעלמא דמיה' דקנין שאני הילכך זה
 שלא הקדים אלא דין ממונו שבו אין הגובינן ולא אחרים רשאיין להנציח
 לחירות ולדברי הכל שגדליו קנין הגוף ויש לבעלים הראשונים עליו וס'ן
 משחררין וכבר נתפרסם זה למעלה . ואקשינן תו מהא דתניא המקדיש
 עבדו גומסא ואוכל שלא הקדים אלא דמיו דמיה' דמקדש סתם עסקינן
 ודמיו עליו הקדש ולא יצא לחירות . ומפרקינן הא מ"ר מאיר' היא דאמר
 אין אדם מוליא דבריו לבטלה ואפי' דלא דמי למעריך' פחות מכן חודש
 דהתם אדם יודע שאין ערך לפחות מכן חודש וגמר ואמר לשם דמיו אכל
 הכא ח' שיהא עס' קדוש קאמר ואינו מוליא דבריו לבטלה אלא משום
 דר"מ סבר דאין אדם אומר לשון הקדש אלא ח' כ' נהנה בו הקדש וכלא כיון
 שיהא לו לאומרה בלשון שחרור ואומרה בלשון הקדש הקדש עליו לשול'
 ועדיין יש כאן שאלה כי הקדים סתם ז"ל דלא ליהוי עס' קדוש קאמר אלא
 סתם הקדש ממש ליקדים לגמרי ואחרי עושה ואוכל מ"ס מאומר סור זה
 להקדש שסופלין לו ומוסיפין חותם כפדינו . א' עבדו בגופו וכו' אקדש'
 סתם כאומר דמיו עליו אכל סורו כממונו ולגמרי' אקדש' ולא מילתא
 היא ובכר ככתבו שפי' הא דאמר' לא קאמר שאין במשעם לשון מקדש
 סתם שיהא קדוש לדמיו וכיון דגופיה לא קני שאי אפשר להקדש לקנותו
 ולדמי' לא משמע אלא משום שאין אדם מוליא דבריו לבטלה אין לו קדש
 מוטעם שבהקדשות והיינו דמיו ומעיקרא קס' ד' דמילתא משום דאי לא
 עבדא חזן אכל' להקדש הילכך לא הקדים אלא דמיו שיאכל העבד ויתקיי'
 ברשות הקדש ואומדן דעתא בעלמא הוא . ולי נראה דה"פ קדושה ואוכל
 שלא הקדים אלא דמיו לא שיקדשו ידיו וגופו ממש לפי שאין בדין ממונו
 שיאמר הרב לנכד עשה עמי ואינו נדן ודינא קטני' . ובתוספות חכמי
 הגרמנים ז"ל מ"ס גופ' לא קדים כלל אפילו שיהא קדוש לדמיו לדמי' לא
 קאמר אלא חס' אחר לדמי' קדושים כשיבואו לעולם כי היא דאמרין
 בערבי' כשיבואו דמיו לעולם יקדשו ואפי' כרבנן דאמרין אין אדם מקדש
 דבר שלא בא לעולם . כיון דעבד הקדש דמיו נמי כמי' שכלו לעולם דמי
 ח' כ"כ בר מאיר וכן הא דתניא תאדם ואוקינא לדמי' כגון דאח' כשיבואו
 לעולם דמיו יקדשו ואין כאן כן חזרין שאין לו דמיו לימכר והשמועה
 פשוטה לפי דרך זו :

דקמ"א הכא כשערו העומה ליגזרו קא מפלגי . פי' ונהנה
 בו כשערו שהוא מחובר בראשו ולא גזרו
 והמפרש דשתלסן ופשה ממנו כספ וכו' . לא אחר כלום דא"ר ה"א ליה
 תלום ומועלין בו . ואפי' שהוא מחובר בשעת הקדש אין הולכין אלא אחר
 נהנה וכן בגדולי' אלא למד' יש משיגה בגדולי' הנכא' לאחר מחול' אפי'
 שאין מחבורים מועלין בהם וז"ל אמרין במשיגה דבס' קלפלין כשהם
 הקדש דאכא מועלה להו ואפי' שהיה קרקע עולם משעה ראשונה וכן
 בתוב כספר הישר : א"ה המפקד עבדו ומת נמי וכו' דאמיה' קשיא .
 פי' דכיון שאמר אחימר דאסורא לבניה לא מורית וקטני ממונו פקע לה .
 ח' כ' כעבדו של גר ויהא כאלהו ויקנה עגמו במית' האדון דהא לא
 קרינא כיה והתנחלתם אותם לבניהם ומיהו לרבינא דאמר יש לו תקנה
 ולירך גט שחרור ל"ק דאיהו סבר אדם מוריש כל זכות שבעבדו לבנו אף
 ע"פ שפקע מיינה קנין שבו ואסורא כה"ב לבניה מורית . כדרך שמוריש
 להם בזמן שלא הפקיר שהבן קונה אותם קנין הגוף ולריבין גט שחרור
 תמונו ולא אמרין שיקנין כן עגמו קנין הגוף והבן יהא יורש קנין הממונו
 שהם וכן דעת ר"ח ז"ל שפי' כאן ואקשי' חס' מיהו מוליא את העבדי'
 בלא גט למא' אחר אחי' אין לו תק' דהא זה העב' לא בר נחלה הוא וסור
 כתב לקמן כיון דק' הלכה כאכא שאול מוליא דמי' לה הא דאמיה' אלא
 רבו כותב לו גט חירות דרבינא וכן פסק ר"ה ז"ל כאכא שאול וברבינא
 אכל אין הפי' שכתב לר"ח ז"ל מחזור ל' . ואפס' לו לאומרה בל' דאמרין
 מעיקרא עבד כאשם וקונין עגמן במית' בעלים ואקשינן ח' ישראל נמי
 ופרקינן כי קונה עגמו במית' בעלים במקום שאין יורש אכל במקום יורש
 התורה אמרה יורש כבעלים בין קנין ממונו בין קנין הגוף שבעבד
 ואקשינן ח' כשפקיר עבדו ומת נמי . והא הכן קס' סתם אכיו' לשחרור'

חרושי ניטין רהרמב"ן ויל פרק השולח

מסד דל"כ אבות דשמואל לא חמר גובה ומלין שבושא באמי מסד דחש"ל
אבות דשמואל מיניה טפי והשתא חתרים שמעתי בלחן באשמושיקו תפוס
והידר בשתם ולא פליגי : **גובה** משאר נכסים . פי' בשמכר ופי' כ
הוא גובה משאר נכסים ולא מזה שאמר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו
ורש"ב אומר חסד אינה גובה משאר נכסים אלא ויה על עליונה חס
רנתה גובה ממנו וכן תפוסה כחוס' כחם כתפוסה והירושלמי שכתב ר"ה
ז"ל בלכותיו בכהן לא נכתב ממנו כל הגורף וכך הוא ר' יעקב בר אבא
אומר בעבדי גוף ברזל פליגי ר' יוחנן אומר מוכר אינן מכורין ח"ל ר'
אלעזר אכלן בתרומה מכחו וזהו אחרת מכרן אינן מכורין וכו' עד מה
פליגי בשמכרן לשעל אכל מכרן לעולם דברי הכל אינן מכורין או במכרן
לעולם אכל במכרן לשעל ד"ה מכורין נאמנה מן הדא השעשה סדה
אשמושיקו לאשה בכתובה וכו' ח' בחובו מוכר הרי זה מכורה והלוקח יחוס
לעצמו רש"ב ח' לאשה בכתובה אינה מכורה שלא עלתה על דעת שתהא
אשה מחזרת על בתי דינין אחרי חתיה דר"ה כרבנן דר' יוחנן ברש"ב הוי
בשמכרן לשעל אכן קיימין אכל חס מכרן לעולם ד"ה אינן מכורין וכך פי'
מכרן לעבדי גוף ברזל ר' אומר מכרן אינן מכורין מעתה שהמכר כשל
מיר שיוון שיהא גובה מן ודלי לא עלתה על דעת שתהא אשה מחזרת
על בתי דינין ור"ה אומר מכורין עד שכתב לגבות בכתובה וכתבתה ממי
חס מלאה שאר נכסים גובה משאר נכסים אכל מכרן לעולם כלומר שלא
מלאה מהיכן נגבו גובה חותן ולא אחרין תטלטלי דידעו יבנהו ולכתובה
לא משעבדי ואפי' כרבנן דאמרי מכרה מכורה והלוקח יחוס לעצמו שלא
לא תמלאה שאר נכסים גובה מזה ולא אחרין לא על דעת שתהא אשה
מחזרת וזה לא כתבו רבי מתחלתו מסד דגבי עבדי גוף ברזל ק"ל כמ"ד
הדיון טעם וגבי אשמושיקו ק"ל כרבנן ופי' חס מסד שכן בית אביה
כדאמרינן בפ' אלהנה אכל כתבו כדי לומר שזה שחמר כאן גובה משאר
נכסים ולא ממנו פי' בשמכרה לאחר ויש שם שאר נכסים אכל חס אינן
סם שאר נכסים גובה ממנו וכן כתב רבי' עכמו בכתובת שהירושלמי
באשמושיקו סתם הוא וחס דברי רש"ב ופי' נאמנה בזה הכרייתא
בגמ' דלין וירושלמי דחס' שבושע נחלקו במפורסם ופי' חס התשעבד
סדה לאסתו והלך ומכרה חס רנתה לגבות ממנו ומשאר נכסים וזה ר'
לא הודי ר' אלעזר בהן הניח התשעבד וכו' חתני' בשמכר לא יחא לך
פרעון מזה אכל חס אחר לא יחא לך פרעון אלא מזה אינה גובה לא ממנה
התשעבד סדה לחתיה והלך ומכרה ר' אחר אחר לשעל ר' יוסף אומר
אינה מכורה לשעל חייליה דר' ופי' מן הדא שור מניי הכרייתא סדה אינה
מגויה להכרייתא הגע עלמך שהיתה מכורה לעבלי ודוע א"ר אהון אבות דר'
חתניה מניין הן בעלי ודוע לישול תני הכותב סדה לאשמושיקו בכתובה
ולכ"ה בחובו מכרה הרי זה מכורה והלוקח יחוס לעצמו חתנית' באומר
יחא לך פרעון מה פליגי' בשמכר לא יחא לך פרעון אלא מזה וביבמות

נפרס הכל בדרך ארובה וקנהר כס"ד :
רף מב"א דהא דאחר כולו הא דאחר חצי חצי . פי' רש"י ז"ל
בשטר הא' כתב חצי נכסי גמולין לך וכן כשני
לחצירו לסיכך לא קנו ולא מיכשיל כתב ומסר לזה והדר מסר לזה דלא
קנו אלא אפילו מסר לשניהם כאחד לא קנו כיון דחצי נכסי כתוב בכל
אחד דילמא חד פלגא כתב לתרומיהו ואיכא סיורי רבינו שמואל הסיב
עליו דחדקתני כל נכסי בתוכים לפלוגי ופלוגי משמע דכתפרס שני חלקין
הוא ועוד דלא משמע דמשום שיקא בלישנא הוא ולדידי כתי קשה ובי
דביני מתנות אי כתב חצי סדה פלוגי וכתב חצי סדה לפלוגי לא
קנו כולה . ופי' רבי' שמואל דאפילו בתפרס חצי חצי לא קנו בדיון
דליתניה בזה אחר זה חץ ככתב חצי . וקשה לי דא"כ הוה תפרסין לה
גווי בגמרא כדריבא ועוד דכיון דמשכתת לה בזה אחר זה במכר חצי
ומשכתת לה גווי בכת אחרת בלשון כולו חץ בלשון חצי דלא איתמר כל
שחציו בזה אחר זה אלא כשא"ל לעולם כאס לשון ועוד כיון דלא דמו
דינייהו בזה דבזה אחר זה לא נפיק כוליה מיניה ובכת אחרת נפיק כוליה
ליכא למיתר בזה כל שאינו ולייתיה אלא בשוין ולי כדאח דבשאתר חצי חצי
מ"ה לא קנו שאין עלמו בכלל חצי נכסים לפי שהנותן חצי נכסי' לחצירו
אינו נוטל חצי בכל כלי וכלי ולא בכל סדה ושדה אלא שתיי הנכסים ונוטל
בחסם הילכך זה שכתב לו רבו חצי נכסים אינן עלמו בכלל אותו חצי והילכך
לא עשה כלום כן כ"ל וכן עיקר : נגמרו שור יוס של רבו לרבו וכו'
לישנא דתשעה ראשונה נקט ואפילו לתשעה אחרונה היא כמו שנגמ' לשפת'
וקה דתיית' ת"ס המית מי שחציו עבד משום דקס"ד כדדחי' לשא לקמן
בגמ' בתשעה ראשונה כנ"ל . והא דתיית' נותן חצי קנס לרבו וחצי כופר
לירשאי משום דלא דמי לשור של שני שותפין שאינו משלם כופר דכופר
ח' אחר רחמנא ולא ב' ולא חצי כופר כדאיתא בכ"ק דהכא כיון דלאו
כוליה בן חורין הוא מלך חירות שבו משלם כופר שלם הוא אלא שכופר שלו
עפות משאר חסם משום כד עבדו' שבו ודאמרינן וינא בשני ונותן לו דמי
פינו איכא דמקשו והא קנס הוא וקנס אינו וזהו בו אלא משעת העמדה
בדיון כדחנן עד שלא עמדה בדיון פטור ואפילו גבי עבד גופיה אחרין
בפ' מרובה (דף ע"ג) גמ' מעידנו פליש פי' שהפיל את שן עבדו וסימא את

ע"ב עבר שמכרו רבו לקב"ה . פי' בשמכר הרי הוא מכור לך
לקב"ה ופי' מיכשיל ליה מי אמרינן כמכר דמיס
כלכד הוא ולא קני אפילו לר' חזיר דלא אחר ר"מ דכבר שלא בא לעולם
כלל דקני אלא בכפין פלוגתא דרב נחמן ורב הונא דפליגי כפיד דקל וגל
דמי לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שתתגרסי לאחר שתשחררי
דהתם הנוק בשולם ואפי' דלא עבד דלתי קנה אלא דמי נדבר שלא בא
לעולם כלל דלא פירות דגופיה קא מוכין דליקני בשמיסכ דגופיה או
דילמא הרי הוא כמוכר גוף ופירות דבשכחו לעולם קנה ואפילו לרבנן
והרי הוא כמוכר שפחה בשכריה קנהה מתכסיו ולא דמי לא למוכר פירו'
דקל ולא לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שתתגרסי דהתם לא קנה
לרבנן אפי' דהאי איס והאי אשה אלא למוכר סדה לפירות או למוכר
שפחה לעובדיה דמי ולא מחזור לישנא דקדאח הא קאי שור והא קאי עבד
והא דאחר מי איכא עבד דלא מוזנך לקנאס ח"ק אפי' לאינו מוכר עבד
מוכר שחין אינן אדם לוקח דפסם הוא לרבו סל אינן אותו וימות עבדו
ברעב אכל זה שאינו לוקח אלא לקנאס ואין שמו עליו בודאי יתן בו פירות
לקנאס דמי ליה בסרפס ופי' דלית ביה אלא טריפות והדר מוקים ליה
חץ מוכר שחין הוא : **מ"י** שחציו עבד וחציו בן חורין שקדם בת חורין
מסו . אדק"ל הא אמרינן בפ' הוה"ל (דף י"ח) מי שחציו עבד וחציו בן
חורין בבא על בת ישראל הולך אינן לו תפיקה משום דאפי' לך עבדו וחסתתם
באש איס ח"ל כדאשמושיק' התם בשכח על ח"ל דעלמ' אכל לעולם חתיה לך
חציו עבד שקדם אינן קדושין ודאיתא מקנאס דהתם כמסקנא דהכ'
ודקס"ד דמיקרא התם כדקס"ד הכא :

רףטר ע"ב א דילמא כיון דלא קנו ליה לגופיה כדדרי' דמי פי'
רש"י ז"ל דמי מיתא ומגמר לה הדרי לה פי'
לפי' דאפי' שהדיון עמו אלא רנה לומר דמיס חצי כותן משתמח לגבותן הן
עומדין דלחצי קרו לכו כאן ברזל דקביל עליה בעל לזכאס ויחל כדאיתא
פ"ה חזיה נשך ולא דהו ליה בחלטין ואינן נעשין תטלטלין אלא בני
דאיתניהו אינן ליה תביעה אלא פליגין ובדאמרינן לענין כבורה התם דהוה
ידי בותי בחלשע משום דתמדי ליה וכו' כקנאס דרבנן דלא מוקריה
מכירה ומיזי לחתן דאחר הדין עמו ופלגוס בשן ועין לזימ' דכתאן דקנו
ליה הוי ומפקיע שחרור מיד שפוד דאשה ואין ויאלץ לשם משום דאמרו
רבנן לטעמודא דבעל דחסי' עבדי מלוג לא נפיק לה :

רף עה ע"א ורב ענין בדרייתא לא שאני ליה דשמואל מחמא
דאינה מכורה ומשום חורין דילמא
משום חתניה מידי דהוה אהתקדס אחריו . ופי' השתא דאחרת משום
חורין קשיו דשמואל אדשמואל ז"ל דהתם אדם יודע שאין קדושין בלחמותו
אכל כאן טועה וסבור שקנה שכר שבו איס אל אחרות וסוכ אינו משמש
יובל זה ח"ל טע' בדבר וסבור דמכורה וחזרתה היא : **בשנים** דוחקא
דנביר הוא לו דילמא משום דלא לגרבי ולייתו טפי ונפקא מינה לעסיר
שפודה את עלמו או סרלה חצירו לפדותו במתן מרובה . וקשה לי ותפשוט
ליה דתתיבא בפ' נערה שנתפתה (דף י"ג) נסבית והוי מבקשין ממונן עד
עשרה בדמיה פעם ראשונה וכו' רש"ב אומר אינן פודין את השבויין ויתר
מכדי דמיהן מפני תקון עולם ואוקימנא התם . וחץ פי' דפרקונה כנגד
בתובה אלמא ח"ל דליכא דוחקא דלכורה אינן פודין וא"ל משום דרבנן
דפליגי פליה תפשוט דתתיבא היא ויש מתלוקים בה אכל דברי רבא חס .
ו"ל בטענה דתקנתא התם והבא הלכה או אינן הלכה קא מוכיב לן . אכל
מלאה לר"ה ולרבי' ונחקר ז"ל שסקין שם הלכה כרש"ב וההמשיך רבינו
בכאן בפי' זו ומדבריהם לאדני דותני' רש"ב דהתם היא וכן משמע
מדקאמרינן התם כי היא לינא דתתיבא אינן פודין את השבויין ויודע מכדי
דתיקון מפני תקון עולם ש"ל דת"ק לית ליה תיקון השולם כלל כיון דהוא
רש"ב ח"ל היא ואפי' דפליג' בסיפא לאו תכלל דרישא לאו רש"ב ח"ל כן
גמי כרש"ב ח"ל כהא . וישיא דתתיבא סתמא דרבי' היא והיא סתמא יס
למ

64

סמ

ללא סתמה היא אלא יחידה הוא אלא שנת הסתם שכללפסטה בעיון
בכל מינו כיוצא בהתמוד שריב' ו' המובן בו שחרר אם
אולי תרומה אם לאו בעיון ולא אפשרו כפי' המביא תפלו במס'
ריתו' כהנא רב' סבר משום' נא שחרר אולי תרומה וכן כתר
הנידן בביתא דתמנ' סתמ' כרש' ג' דהסו והלכה כותיה
ו'א"ר ה' דתמרי' כפ' ה'טקון גבי' ההוא עובדא לא אהו מכאן עד שאפדנו
כל מחון פסוסקים עלי' אחרו' וכל ו'ו מסע עד שדארוהו במחון הרה' י'
וי' דהסו כשפת חרבן הי' וליכא תמוס דאירי בגו' טפי' שרי כולם
בשי' להסו א"ר' י' יושע דעבר לגרוריה הוא דעבר ו'ו' דלעי עליה
דרשכ' ג' היינו ר' יהושע ולא ס' כותיה' ו'י"א דכל היכא דחיכה
חששא דמיה פדון אהון כל מחון סיבולין לדקדון ולא מחשבו ו'א' פני
כולה איתענהו ו'ו' ועוד דגבי' חשא' איכא חששא דערוי' ו'א' חששו ו'א' פני
שקדקע עולם היה המס' לחמוס ומתבשרה תלמוד חס' פדון אהון כל
מחון עולם וליכא תמוס דוחקא' לא תמוס אירגוי' שרי' אחרו' ישראל
מחון אומתו משונאיהס הרה' יס' לגו כיוצא בהס' ו'א' חין לגו כיוצא בו
וקוס' לדנות המלך כדאירא' במס' 'סוריו' הילכך חין להחמיר כספ'
וחס' עליו ור' יהושע תמוס שהידי בו כוולד' שהוא תלמוד ותיק פדוה
במחון הרה' י'

המוליא את אשתו משום שס' רע • מע' לה

[illegible]

C45

לל :

אם
אם

ד'ק"ס

חייב

כתבתי

: 12

ובתובת אשה בזיבורית . פי' מפני תקון
העולם כדקדמי סיפא אכולהו . וא"ת הא

דף מט ע"א **ארימא** דנגחיה תורא דירן לתורא דהקד' ופי' רש"י כב"ק דלא מוקי לה בשן שביעיר

רש"י ב"ק דלח חוקי נה בשן שביע

וְגַם בַּשְּׂהִדָּיִם וְאֵלֶּיךָ כִּי הָיָה נִכְסֵי הַקֶּדֶשׁ וְהַמְרִינִן הֵם לֹא לְרִיבֵה דוּלֵה
לֹא גַבִּי וְהַאֲקוּמָה ר' יוֹחָנָן כְּסֹר שֶׁל הַקֶּדֶשׁ שֶׁרַעֲשֵׁי לִמּוֹךְ שָׂדֶה הַדְּיוּט לֹא
כְּתִיב בִּיהַ פְּטוּר דְּבִי בְּקֹן וְלִפְנֵיכֶן פְּטוּר הַכְּחוּב וְגַם וְגַמְרִינִן לִקְרֹן מִינֵה
וְאֲחֵר ר' מִנְחָה נִבְרָא לֹא כִרְס שֶׁל הַקֶּדֶשׁ דְּלֹאמֶר דְּלֹאמֶר לְמַשְׁטֵי הַדְּיוּט
דְּלֹאמֶר וְלֹא לְמַשְׁטֵי שׂוֹר הַקֶּדֶשׁ שֶׁהוּא אֲחָא אֲלֵא שׂוֹר שֶׁל הַקֶּדֶשׁ שֶׁהוּא
נִמְי מִלֵּשׁ רַעֲשִׁי וְלֹא שׂוֹר שֶׁל הַקֶּדֶשׁ נִפְקָא וְהִכָּה כְּמוֹרֵה הָרִי עָלֵי מַחֵה
מִנֵּה לְהַקֶּדֶשׁ וְאֲחֵר כִּי הוּא לְשִׁמְשׁוֹן שֶׁלֹּא תִּחְמָר אִלּוּ בִּקּוּיִן וְהַלּוּהָ עֲבָדִים
הַבּוֹקִים קְדוּמִים אֶת פֶּה שֶׁל הַמְרִינִים לִי לִגְבִּי וְלִיפִקֶּעַת הַקֶּדֶשׁ עֲבָדִים
וְתוֹמֵה שְׂמִירוֹת בִּקּוּיִן קְדוּמִים כִּל דּוֹקֵל לִר' חִיָּה דְּלֹאמֶר הֵם בִּקּוּיִן נִזְכִּין
מִן הַמְשׁוּבָּדִים דְּקִסְכֵּר שֶׁעֲבָרָה דְּלֹאֲרִיבֵאל וְלֹא שׂוֹר דְּבָנִן מִשּׁוֹם פְּסִידָה
לְקוֹמָתוֹ בְּדִי שֶׁנִּתְקַבֵּל לִגֵּם מִנֵּי גִזְלוֹן וְחֻמְשִׁין אֲבָל לִדְרוֹן דִּקְי' שִׁין
הַבִּקּוּיִן גִּזְלוֹן מִן הַלְּחָמוֹת אִיבִן קְדוּמִין וְר' מִנְחָה כִּי הֵמִינָה אֲתֵּי הַכֵּד
(דִּקְי' גִּזְלָה) גַּבִּי כִּי עַד מֵלֵךְ אִיבִן כְּסֹר . עַד מִלְחָמָה עֲבָדִים וְכַתּוּב
דִּקְי' אֲבָל בְּהַקֶּדֶשׁ נִבְרָ עַבֵּד מִשְׁחָרֵר וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְגַבֵּשׁ עַד שֶׁמָּוֶה פְּטוּר
יִפֶּה כִּי הַדְּיוּט נִכְרִי לְהַקֶּדֶשׁ בִּקּוּיִן וְלֹאֲרִיבֵאל וְלֹאֲרִיבֵאל דְּמִינִי בִּירְשָׁלָּיִם וְנִזְכִּין
לְהַדְּיוּט וְחִי אִיבִן וְהִכָּה לְהַקֶּדֶשׁ וְהִיטוּ בְּרִיבֵאל דְּמִינִי בִּירְשָׁלָּיִם וְנִזְכִּין
גִּזְלוֹן נִפְקָא לֵה מַחֵה דְּלֹאֲרִיבֵאל בְּמֵה מִעִילָה בִּפֶּה הִכָּה (דִּקְי' יִי) אֲקִשָּׁה
רַחֲמָנָא לְתַרְמוּהָ מִהַ תְּרוּמָה בִּי וְאֲבָל פֶּרֶט לְמֹה' אִיבִן הַקֶּדֶשׁ כֹּל מִינֵי דְבִר
אֲכִילֵה בִּי מִי' לִיב פְּטוּר שֶׁמִּכָּה פְּטוּר גַּמְרִי וְיִמִּיד דְּכֵר אֲכִילֵה לֹא דּוֹקֵל
אֲלֵא מִשּׁוֹם דְּלֹאֲרִיבֵאל אֲלֵא אֲכִילֵה דְּכֵר אֲכִילֵה וְכִי פֶּרֶט
וְאֵל גַּבִּי תְּרוּמָה וְלִי מִלֵּשׁ קֶרֶן רַחֵם מִשּׁוֹן כִּי הוּא . מִיטוּ מִנֵּי
אֲבָל פֶּרֶט לְמֹה' גַּמְרִינִן פְּטוּרָה דְּהַקֶּדֶשׁ לְגַמְרִי . דְּחִיּוּבֵיהּ דְּקֶרֶן תְּרוּמָה
לֹא מִינֵה נִפְקָא אֲלֵא גִזְלוֹן דְּעִלְמָה נִפְקָא . וְהִיטוּ אֲלֵם הַמִּי' אֲתֵּי הַקֶּדֶשׁ
מִדְּרַבָּנִן מִלֵּשׁ אֲתֵּי הַקֶּרֶן אֲבָל אִיבֵן מִשְׁלֵם אֲתֵּי הַחֻמֹּשׁ וְהִיטוּ דְּלֹאֲרִיבֵאל
בִּפֶּה הַשֹּׁאֵל מִן מִשְׁלֵם כִּי מִיטוּ . לֹא מִלֵּשׁ אֲתֵּי הַחֻמֹּשׁ כִּי רַחֲשׁוּ בִּי ר' ר' ח'
זֶל . וְכִפִּי (דִּקְי' גִּזְלָה) גַּרְסִינִן כִּי זֶר כְּסוּסִים שֶׁעֲבָרִים שֶׁל תְּרוּמָה מִלֵּשׁ
אֲתֵּי הַקֶּרֶן וְהִיטוּ מִלֵּשׁ אֲתֵּי הַחֻמֹּשׁ כְּכַתִּיב בִּי וְאֲבָל פֶּרֶט לְמֹה' .
וְהִכָּה כְּפִלְגֹּתָא דִּרְשִׁי כִּי מִנְסִיָּה וְרַבָּנִן קַמְפְּלִי . פֶּרֶט וְכִי קַמְפְּלִי
הַדְּיוּט מִלֵּשׁ מִנֵּי שֶׁדִּרְשִׁי לֵי אֲבָל הַקֶּדֶשׁ גַּמְרִי פְּטוּר . וְר' עֲבָרֵר
ק' לְהַדֵּם . אֲבָל מִלֵּשׁ לֹא גִחַ הַכְּחוּב דְּמִשְׁמַע דְּהִיא קֶרֶן דְּמִמַּעֲט בִּיהַ ר'
יִשְׁמַעְיָאֵל הַקֶּדֶשׁ לֹא כֹל אֲלֵא לְגַבֵּשׁ לְבִקּוּיִן מִן הַעֲבָדִים דְּהִיא ר' יִשְׁמַעְיָאֵל
וְדִלֵּי אֲתֵּי מִיטַע שֶׁל הַקֶּדֶשׁ אֲלֵא מִכְּתִיב שׂוֹר רַעֲשִׁי וְלֹא שׂוֹר שֶׁל הַקֶּדֶשׁ וְלֹא
כִּי לְגַבֵּשׁ לְבִקּוּיִן מִן הַעֲבָדִים : וְעֲבָרֵר מִלֵּשׁ ק' לְהַקֶּדֶשׁ . פֶּרֶט
זֶל הַוִּזְלֵל וְתוֹ הַעֲבָדִים דְּקִאֲמֵר ר' עֲבָרֵר אִיבִן אֲקִי וְלֹאֲקוּלֵי אֲחָא מִלֵּשׁ ק'
לְהַקֶּדֶשׁ וְאֵת דְּלֹאֲמֵר מִלֵּשׁ ק' לְהַקֶּדֶשׁ דְּמִי' לֹא קִשְׁיֵה הוּא דְּלִי דְּרִישׁ רַעֲשִׁי
וְלֹא שֶׁל קֶדֶשׁ ק' מִלֵּשׁ מִנֵּי אֲתֵּי אֲקִי פְּטוּרֵה רַחֲמֵי זִיל לִי דְּרִישׁ לִי אֲלֵא לֹאֲמֵר
שֶׁסִּין תִּסִּין מִן מוֹעֵד מִלֵּשׁ כִּי ק' אֲתֵּי עֲבָרִיבֵאל דְּלִי ק' גַּמְרִי נִפְקָא לִי
מִהִיכָּה נִפְקָא לִי מִן מִנְסִיָּה דְּהִכָּה לִי כִּלְלֵי כִּי וְכו' כְּדִלְחֵי בְּשׂוֹר
שִׁנְגָה ר' וְהִ' וְאֲכִילֵי לֹא דְּחִיק לִי מִשּׁוֹם דְּדִלְחֵי אֵת מִלֵּש

תחלה אין דינו לגבות אלא מן הבוררים בדרך חסד ורחמים והיה שם הרב
שמעתי וכו' נתפרסם בתפוצה ואינו נכון אלא להביא לאוקימנא בבבא
משום שא"כ יכולין יתומים לכלוק ועל כרחי יקבל מהם כיון שם רבים
לפרוע מה שעליהם דלא מופטר להם עיניה דמלג' עד שיאמר ויתן כיד וכו'
רפ"ו קבלן התפוסות משלמין לבתובה והיא משרתו כיד בתובה
קבלנות

五

三

ע" = ודאמר'נ

10

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק הנזיקין

פחותה כיון דסתמא אימחר משמע דלשולם מעליית יתומים משתלם :
ואפטרופים שמו כ"ד הרי הוא כשומר עבד וחי' כנעניה וחי' דה' :
ורחי' מדק"ל כ"ד יוסף כשומר אבידה והוא כמי מלוה קא עביד ומשכ' :
בפרוטא דר' יוסף וביון דליכא למיחש משו' דילתא מתבע ולא עביד ודאי
משלם ובשבע וז"ל והרי אפטרופו' של שור המצוי כ"ד מנהו וז"ל יוחנן
לחלח מתבע ולא עביד משום משלומין התם כיון דלחל לתקנת היתומים
מנהו כ"ד דחי' לאפטרופו' שמינהו אבי יתומ' והכי איתא בירושלמי בסאי
פרקא חמי' דר' יוחנן כרבנן ור' יוסי בר חנינ' כחבא שאון ומתהדינן ואפי'
יסבור כחכ' שאול בעי בר כס' למיתן כמה ומתקרי מתימן פי' ולפיכך ישבע
דלא מתבע אבל חיותו אפטרופו' של שור חין כו' שום נאמנות ע"כ . ודר'
יוסי כ"כ כחבא שאול ואפי' יסבור כרבנן אדם מתביר עמלו מן השבועה
ואין מתביר עמלו מן התשלומין . והא דמתרינן כפ' המפקד' (דף ת"ג)
כימא ליה לאפטרופא זיל עליה ח"ל לבקרא מסרתיה ואקשינן מכדי בקר'
שומר שבר דיתומים הוא חיבי' ליה לשינוי ולא חק' אפטרופא ש"ס הוא
משום דכיון דחית' לבן בקרא חט"ג דש"ס לא חבי' ל' לשינוי דהא כטירת'
אבקה דמי ואימא מסקנא לא קלי' הסוד דמא כבזי חבל לשל' אפטרופו'
שמינהו אבי יתומים פטור פי' משבועה דמתבע ולא עביד כיון דליכ' הנא'
דמתימן וכד' י' ומינהו כ"ד משלם כס' דהחיל' ומשום שבע לא מתבע
כ"כ משום תשלומין כדליתא בירושלמי דלכרי ר"ח ככ"ל . וז"ל ח' משו'
פרוטא דר' יוסף ח' ש"ס היכי מתרינן בגמרא חייית קבא . וכיילית ליה
לא קושיא היא דמי משום פטור דר' יוסף קאמר חטילו מנהו אבי יתומ'
במי מדקאמר מנהו כ"ד בלחור ש"ס דמשום פטורא דר' יוסף לא טרח
ומינהו ולא עביד לא שהוא כטשא שבר משום דמתקרי מתימן והכי הוא
דלא מימנע ורבינו הגאון ז"ל אמר בס' הוצק' שאם פשע האפטרופו' נחתי'
בחותם פשיעה והכי הוא דלחור הוא אפטרופא וכו' ולא בדר' הכורים :
דף נג ע"א ב"מ היון שאינו ניכר לא שמים היון . פי' ואומר
לו הרי שלך לפניך . ולפיכך עשור בין שפעה
מעשה בין גרם ואין לחייבו משום דכח דגמרי דלא עדיף גרמה לר"מ
מחפפה לרבנן והיינו דעייני לקמן מחמי מדר' . ולא דמיא למחל ש"ס
דחם כיון שאמר לגמרי ואינו מעמידו בפניו הרי שלך לפניך היון ניכר
הוא וכן בעוש עבדו אפוקי' וסחרו דכו' ראשון היון ניכר הוא הרי שמינו
יכול להעמידו בפניו כשהיה : **הברכות** . שפילו במקדש מידיו חייבי'
ואני טלה מפני תיקון העולם וא"ל וכו' . וק"ל ת"ס מגובג טלה של הקדש
וטכחו שהוא פטור מלגלג . וי"ל לשולם קרן תשלומין בכל התיקון . את
ההקדש משום תקנת חכמים שלא יזלוו בהקדשות חבל כחן ככהני' משמע
שתקנו תקנה אחרת וא"ל היון שאינו ניכר שמים היון למה לי תקנה זו
כשהיה אדרבה שונגין פטורים מפני תקון העולם . ח"כ הוא לבעלים
הוא חייב שהרי הן חייבים באחריות שברכים לביא ובה אחר :
העושה מלאכה כמי חטאת וכפרת חטאת וכו' בדבי אדם כמי לחיות .
מקשים בתום דלמא שאני התם משום דסתם שורים לאו למזבח קיימי
ואפילו בגדר כמי פטור דהכי אימחר טלה כפ' הגזול קמח ולא קושיא היא
דהתם לא פטור לא חליבא דרבא דפטור כגרים חוץ פרתו של חכירו משו'
דלא עבד לה ולא מיד בדקיימא קיימא וסוגיין לא כרבא :

ע"ב הא בגזון הא כנגדן . פרש"י ז"ל בגזון שהיה לוכלי שהיו
שמות והמים שליון ור"ח ז"ל פי' בגזון שקל כהן כשר
כפ' חלוצים וכנגדן שקל כהן שאן שלם לנזק ובחזות הוהן חור . וקל'
כנגדן כרבי ולא נפסל' חותם מי חטאת לא משום דאשכח דעתיה מינייהו
פי' כיון . שלם לנזק שקל האבן לא קרינא ביה עובד . ודמיא דעבד
וכסרה . והא דאסיקנא בתיובתא משו' דקום להו לרבנן דפלוגת דרשב"ג
ורבנן בשעה עבדו אפוקי' כרוב ולא כשול ואשכחן כה"ג תיובת' ופלוגת'
בתם' תמורה גבי סיירי משויר : **הא** דתנן ר' יהודה אומר בשוגג
פטור . ח"ק ה' דתנן דן את הדין טוה' את הטה' מה שע"ס עשו ומשלם
מביאו ואמר' כימא מתני' ר"מ היא ודחי' לה מינה ואמרין כשנשא ונתן
בד' דאג' כהן שרן והא התם שוגג ולא אשכחן חולן דמחיי' ומטמא בשוגג
אלא ר"מ ל"ק שאפי' פסיה סבור שפירותיו טמאים מ"מ כיון שלא היה
ליגע בהן שרן וכמו' עשה כן חיי' דכחיד מוקרי : **הב' וכן בכל**
הנוסחאות ורמי דר' מר' מ' בדאורייתא דתנן הנוטע כשבת וכו' וכתב
רש"י ז"ל וס' לר' יהודה כמי קשה חלח משום דת"ק ר' מאיר היה בקיט
ליה ומסק' איבא דתרווייהו מתרי' לה . וי"ל דל' יהודה אדר' ז"ל לן
משום דאפילו בדאורייתא חויה דלא קנים בע"ל הילכך פשיטא דטעמא
דשביע' חזירא לא דר' מ' קשה דלא פליג בין חמיר' ללא חמיר' :

דף נד ע"א תבא עליו ברכה דאביל מיד דלא חוי לי ומשל'
מיד דחוי ליה השתא בשע' תשלומין . וז"ל

ארכיט ולכסוף שויה וזו לא חייבי' לן דלא גרע חנוך . דתנן כל הנזלינן
תשלומין כשעת הנזלה אלא להחלוטו של הקדש אחריו ולא להריטותו . וי"ל
משלם חולין טמאים הרבה שאפי' כשנשע' תרומה ואין רחוקין אל' להסדק
יהו שוין פרוטה להסיקו תחת תבשיל . וי"ל דבתר שעת נתינה חזי' וכיון
שכשעת נתינה שוין דמי חולין טמאים כדמי תרומה טהורה פטור ואפי' פ'
שחחר תבאן בעשין תרות' לא חבי' לן כדמתרין תבא עליו ברכה :
ע"ב אמר אביי כל שבידו נאמן . פרש"י ז"ל לטמאם ולפגלם
וכן כ"ר ח' ז"ל : **רבא** אומר כגון דאשכח' ולא
אמר ליה ולא מיד ולבתר הכי אשכח' ואומר ליה . פרש"י ז"ל חט' שחין
בידו נאמן וסיפא כגון דאשכחיה ולא ח"ל . וק"ל דכל אביי ורבא הלכה
כרבא בר מיע"ל קנ"ס ואיינו דאמרין כבולה שמשמא ביד מי כיד לוקח
שורת הדין אינו נאמן פי' משום דאשכח' לך דמי אשכחיה ולא ח"ל
ולקמי רבנן הוא דהת' אנפשיהו ואמר ליה ומה' אחר' לכו נגי רבנן כיון
סס' ביד לוקח ולא חששם לו אינן נאמן ולא ח' ש"מ בידי לרבא אפי' פ'
שחין בידי נאמן וכן דעת ר"ח ז"ל שכתב . וק"ל כרבא וגבי מעשה דר' ד'
כתב וק"ל בפירוקא דרבא והו' יודע שלא אמרין כן אלא כגויל משום שמד
הי' לו להודיעו מה שחירע לו ופסה חזרו אביי ורבא לא כהא קטלגא אביי
סבר שאינו נאמן . חלל כשדריין הוא בידי כגון טהורות סבור לטמאם
והכחים כשפגל כחכמים ואמר כן קודם שיפליס עבודתו חלל סיס את
כולן כיון שלא אמר כן מיד אלא עבד שאר עבדו' או החתין עד שלא נאכל
אינו נאמן חלל כשבידו לפטות ורבא סבר כל זמן שלא הוסיף מלאכה מחמת
ידו או שאניא ולא תלמו לומר לו חט' שחין בידי נאמן ופלי' אומר
עבדו לאחרונה שבוכחי . סבור וי' חלל מידו חלל חס' שמינא דכר מידו
אשכחיה ולא אמר ליה אינו נאמן שהיה לו לומר או בשעת חזרת טהרות
לבעל הבית או בשעת שבת' בעל הביתים משגמח' מבוזמן עוד י' לרש
דפועל כיון שקבל עליו לפטות טהרות וטמא' כשפיה . וכן הכהן שפגל
כיון שפסוס או מיד הוא אינו נאמן על עמלו ככך דגורא הוא כהן ולא כל
כמיניה למיחר פשעתי . וקלקלתי חבב בעד ח' דעמלתי וחלל נאמן שחל לא
בזכר בשעה דאנא לא שלא רנה להי' לו ולבתר הכי אמר וז"ל אביי אומר
לו עד ח' נטמא טהרותיך וכלם שומן נאמן כדליתא בפ' האות' בקידושין
וכבר פי' ס'ס בברוכה . והרשב"ד ז"ל כתב כ"ל דלאביי חס' אומר לי כשעה
שיונא מתחת ידו כל שבידו קרינא ביה ומתרינן וחי' לא ח"ל כהניא שעתא
לא מחמתו כיון דפועל הוא בשעה . שהמלאכה יונאה מתחת ידו הוה ליה
למיחר ואם אמר אחר מבאן אינו נאמן דלגמורא וקאמר ורבא סבר חט' פ'
שלא אחר בשע' חזרת מלאכה לבעלים חס' אחר לאחר מכן כשנשע' בתל'
נאמן דלמיחר משום כשפגל לא אחר כהני' שפגל . ודברי ר"ח ז"ל מטיין
ללאון הראשון שהחטא לדרכא נכח' התם ס' ביד מי ובת' עור הורא' ד'
ז"ל חלל עד ח' בכל עד שישיד נאמן כדמתרינן לעיל כמי שידענו ואפי' פ'
שחין ור'אם שחא כמי שידענו קאמר : **דל' ב'א** כמי שח' קאמר .
פי' שאם שה' כביבא חו לפני ולפנים ולא אחר תשיעור היה ראשונה חין
בדין לשאמיט שחא משעת היה ראשונה שגל ואחר וזמן מרובה שהיה כל
הזוהר אחרות אחר וזמן הדין אינו נאמן . כיון שלא אחר משעת ראשונה כן
ומינהו חס' לא שהיה שם ויתר מזהו וזו' . עכשיו כהנהו וז' עגלתי חמי' לדברי
ר' חמי נאמן שכל . שחין לך עליו חמתלחא לסקל כעד ח' נאמן בעלמא
וכדרכא ואפסיה היה לו לפרש שחין פגול ככה"ג ביום הכפורים כענין
שפרשנו בהזאת שבפנים שיחייבו נכור כשכילן להקרי פסח אחרת שחרי
לא מטינו שחמא הכתוב ככך חלח מילתא כעלמא קאמר דקום ליה דליכא
פגול ז"ס כשפגל ז"ל ח' נאמן שחרי כעלמא הוא כביבא כמל' קטרה
ואם פגלה היה לו לנחל מיד :

ר'נה ע"א התם ח"ל טע' דר' רימיה . פרש"י ז"ל וסבור
הוא שלא יפסיד חלל שבר האזכרות ואינו

חרושי גיטין להרמב"ן וז' פרק הניזוקין

עב

ופריק חייב תנאי היא דליכא רשכ"ג דקאי כותמ' דבעי' הוזה' לשמ' דהיינו
עבוד דומי' דאריגת בגד למת דאס' ד' דאומנה לאו מילתא היא ומוחר
לשנותה לשמם בכן חול מה העול בעבוד כי קטיר רעויות דחול קטיר
ולת' ק' נמי אומנה מילתא היא והאי דלא בעי עבוד לשמה משו' דלא גמרי
בתפילין בשמה לא בכתובה ענמה ולרבא לכולהו אומנה לאו מילתא היא
אלא מר בעי לשמה ככולהו עבודות ומר לא בעי וההיא דאמרן לעיל בפ'
השולח גבי ספרים ולרשב"ג השתא עבוד לשמן בעי כתיבה לשמן לא בעי
וה' לרבנן אלא דרשב"ג אדרשב"ג לא בעינן לאקשי' ואפשר שהטעם
לכולהו משום דספרי' טעשוין להתלמד גריכין שיעמדו ימים רבי' ולפיכך
הוירו עליהן לעבודן לשמן כדי שיהיה בעובדן מה שאין כן בתפילין ומוחו:
ע"ב וא"ל יאוש כדי לא קני כרת ממי עבדתי' קשה לי מגופיה
דמתני' ש"מ דקתני אינו משלם ד' וז' וחי יאוש כדי
לא קני הקדש מאי עבדתי' חולין גמור' פס' וחיוב בתשלומי ד' וז' ואומר
ר"מ ז"ל דבי אחריון יאוש לא קני לא אחריון אלא בקרבן משום דהוא ליה
מנהו הראויה הבאה בעבירה ולא חל עליה הקדש שאינו ראוי למזבח כלל
אבל לשאר מילי יאוש פרי קני ומ"ה לא ק"ל מתני' גופא משום דהוא מוק'
לה כבעלי מומין דלא קיימו למזבח וה' להדיא וקסבר עולא דלהדיא
יאוש כדי קני אבל ברייתא דתני שחוטין חוץ ודאי בקדושת מזהב עסקין
ולעולא לא קני כלל ולפוסם הכי ביחא להו מאי דמקשו רבנן קשיא דעולא
הגזול דהכי אחר יאוש כדי לא קני וכן בפ' מרובה (דף ט"ו) וחלו כפ'
הגזול בתרא (דף קד) אחר עולא דכ"ע יאוש כדי קני אלא ש"מ בהדיא
קנה אבל לא בקדש משום דהוא ליה מנהו הבאה בעבירה עבדתי' דתני דהא אחר
עולא בפ' מרובה חבין ליהו' שאינו קונה שנה' והבאתם גזול וכו' ור' יוחנן
דריש לה כחומה פס' לולב הגזול (דף ט"ז) ומפרש לה משום מנהו הבאה
בעבירה וכן כתב ר"ח ז"ל בפ' מרובה כלשון הוס' והא דאמר עולא חכינו
לאחר יאוש לא קני הא אשכחן דאמר בפ' הגזול בתרא מחלוק' בסתם אבל
בידוע ד"ה יאוש קונה ודאי דאמר יאוש לא קני ולא דחין להו לגמרי לא
הגזול ויכולא בכן שמה מנהו הבאה בעבירה אלא קני אלא בקרבן הגזול ובלבד
בין יאוש מדעת כגון דשמיטין דתנאי' המחזיק אחר יאוש קונה אלו דברי
ר"ח ז"ל וליכא דק"ל הא דגרסינן התם בפ' מרובה אחר דבא יאוש
אחר רבנן דליקני מי לא ידענא אי דאורייתא אי דרבנן ואותביה אביי
לרבה קרבנו ולא גזול היכי דמי אילימא לפני יאוש וכו' אלא לאחר יאוש
וש"מ יאוש לא קני וחי' ס"ד לא אחר עולא כדי לא קני אלא לענין
קרבן מאי קושיא דילמא קרבן' ני ונאו קושיא דילמא רבה סבר כחין
דלית ליה משום מנהו הבאה בעבירה דפלוניא היא בפ' לולב הגזול ואפי'
שמיטת ליה מנהו הבאה בעבירה משום חבין ואפי' דמתי לפרטו ליה הכי
אי סבר לה בר' יוחנן והרב"ז ז"ל שד"ר כרג' ורמא דקלא ארעא
מחמרי' הבא הא ודאי מבעי ליה כי אוקמה רבנן ברשות' משעת גביה
או משעת הקדשה מאי נפקא מינה לגיוותיה ולולדתי' איהר פשטה משע'
ההקדשה וחי' ס"ד יאוש כדי לא קני להדיא הבא משעת יאוש קנה וליכא
דוקי ליה ומפרשי הכי כי אוקימנהו רבנן ברשותיה משעת גביה' שהא
קדוש יאוש וכוון שקנה לגביה קנה לעצמו בגזות וולדות אלא העמידה
ברשותו לענין כפרה אלא משעת הקדש ולא למפרע הילכך חף לענין גזות
לא כהה מדבריה' כלל לא קנה משעת יאוש כדי וזה דבר פשוט' ואחרים
אומרים רבא אבא דנפשי' קאמר דס"ל יאוש כדי לא קני אף להדיא זע"כ
הא מתני' בדעולא מתר' לה וקא מיבעי' מהאי שעתא אוקמינהו רבנן
ברשותיה ואפי' דרבא מתר' ולא הגזול מוכח דלאו כדי לא קני מ"מ חף
בשאר מילי אחר הכי וליה משום מנהו הבאה בעבירה כדפרי' לעיל וה' לא
מוכח בפ' הגזול ומהו משמעטן גופא תברא דאמר' וחי' ס"ד יאוש כדי לא
קני כרת מאי עבדתי' וחי' ס"ד יאוש כדי קני להדיא מאי אריא הקד' אפי'
לא הקד' ממי אינו משל' ד' וז' דשלו הוא טובח ושלן הוא מוכר וה' אחריו'
בפ' מרובה בהדיא בגזוב אחר הגזול י"מ דלעולא יאוש כדי לעולא לא קני
כלל ועלמא דהקדש אבל לא הקד' משלם ומיהו לעולא הקדש הקדש משו'
דליכא סיני השם דמיעקרא חולין והשתא הקדש כדאמר בהדי' בפ' מרוב'
בגזוב וזון שתרומתן תורת וקדשן הקדש משו' סיניו השם ואפי' לר' יוחנן
דאמר התם יאוש כדי לא קני והכא הכי פי' כיון נודע' בין לא נודע' אינה
תכפרת מ"ס יאוש כדי לא קני וכוון שלא קנאו ה' מנהו הבאה בעבירה
ופסול וזה דלא מוכר עולא טעם דמנהו הבאה בעבירה ופסול משו' דעיק'
טעמא בפלוגתא נקטי' יאוש כדי לא קני אינו דין שתכפר לו דכ"ע מנה'
הבאה בעבירה לאו מנהו היא ור' יהודה אחר יאוש כדי קני וכוון שקנה
מכפרת וחי' מנהו הבאה בעבירה משום דהשת' לא קאי עליה בעומ' וההוא
לא דמיס הוא חייב לו וה' משעת בפ' לולב הגזול שכל שקנה בין ביאוש
וכני רשות ביושגני שם יאוש כדי לא קני דאס' קני שוב איננו משו' מנה'
הבאה בעבירה והיינו דלא מוסקלא סוכה גזולה משום מנהו הבאה בעבירה'
והיינו דאקשינן בהנהו אומרין' וליקנינא ביאוש ולא גרי' למיקם כולה
סוגיא כר' שמואל בר נחמן ל"ה מנהו הבאה בעבירה ועוד דלא
שמעינן ליה דפליג אלא ביושגני משו' דברבנן לא איכפ' לן אבל בדאוריית'
לא וכן כתב שם כ"ה ונפסקו' ויש להם סיוע בירושל' באותן פרק' וי"א

שאפי' בלא הטעם משו' מנהו הבאה בעבירה לעולא בין נודע' בין לא נודע'
איכ' מכפרת מ"ס כיון דיאוש כדי לא קני ודבר שאינו ס' הקדו לא קרי'
בזה קרבנו לא כמי שאין לו בעלי' הוא אלא שמטעם שקרא עליו שם הקדש
קנה כשני השם כדאמר' במדות' ומיהו הא קשה לן כיון דר' יוחנן יאוש
כדי לא קני בדאית' בפ' מרובה הכי לא דריש גזול דומיא דפסח מה פסח
ל"ה תיקנה ל' טלפני יאוש ול"ה לאחר יאוש משום מנהו הבאה בעבירה'
מיסוק' לי דלא קנה דלאו כדי לא קני וזע"פ שהקד' קונה לו איכ' מכפרת
וי"ל דאית' ה"ל כמי שכשחטו שלא לשם בעלי' דכשרי' אלא שלא ענין לבעלי'
לשם מוכה ואחרי' משוי ליה לפס' שאם מלה יד משום מנהו הבאה בעבירה
וא"מ מ' הדרא קושיא לדוכתא דעולא דעולא י"ל התם להנהו תנאי'
קאמר וליה לא ס"ל ח' יאוש קני קאמר כלומר דהוי יאוש קונה בשני'
רשות מדע' דהא לא אימ' התם יאוש כדי לא קני אלא יאוש קני ואק"ל לר'
יהודה דאמר כדי קונה מיקשי' הא דאמרן' אילני לא הקדש נמי שלו הוא
טובח ושלן הוא מוכר ח' ל' יאודה מוקי' לה כשהקדש יאוש בעלי' כי נגב'
כדמוקיה ר"ל בפ' מרובה אבל עול' כד' מוקי' לה כשהקדש יאוש ואקדש'
נגב' ח' אפי' ה"ל ולטעמיה' ולתרוגה לפרווייהו כגון שקדשהו בעלי'
כי נגב' לא לא חס' לומר הכי ותראה לעולא ולר' יהודה ודאי מתר' כי התם
ואשכחן בכמה דוכתא בתלמודא דמי' למה' ולטעמיה' ולא אחר':
דף נ"ע ע"ב הא דאמרין באגדה ויקר בחמו' ז' שנים מעשה
כסוי נעשו' כי לרעה שריי' ניקב קרום על מח'
טריפה וטריפ' אינה חיה ויש מי' שכת' דהא בדוק חללו דניק' קר' של מוח'
בחדש' אינו טריפה גמולת' ומסיבין וחי' כל' י"ח טריפ' שבהמה בחד' אלא
יש מהן: **הא** דתנן לא היה סקריקון ביבירה בהרגו מלחמה תני עלה
במוספתא גליל' כי משום סקריקון ומפרש בירושל' דאשכ' גזור גזירה
ביבירה שכן מסורת בידם מאביה' סייודה הרג' את עשו דבתי' ודך בעורף
אויביך והיו המלכים משעבדין בהם ונטולין שדותיהם מפניהם ומוכרין
זותן לאחרים והיו בעלי' בתים בחין וטורקין ויהיה הארץ חלוטה ביד
סקריקון ומגנשו מליקניו שלא היה סקריקון ביבירה קודם גליל' לעול'
כו משום סקריקון' המטלטל חין בהם משו' סקריקון ומה' תני להו בהאי
פירקא משום דנפטי' מיקון העול' הוא ועל' כדקד' אחר אומר' כן שאם קנה
סקריקון למה לי מחזיר לבעלים כלום משלן נתן לו אם לא קנה יהא נוטל'
בלא כלום לא ודאי משום תקון העולם וכן תקנו שיבא קודם הוא וכוון
שכתב' י' חס' לא לקח כל הקד' אקח שלא תהא הארץ חלוטה הוא וכוון
ולפי' זה הענין חף מינוי של ד' לא היה לא ביבירה אבל לא בגליל ואין ל' כ'
כח' אבל לא אחר הגאונים כן: **ורא** דתנא הבא לקח מן הארץ וחזר
ולקח מן הארץ משום שסמכו ענין לו דכי היכי דאמר נתת רוח עמי'
לבעלי' לסקריקון נמי אחר נתת רוח עמי' לסקריקון ופי' וקחתי' מן
הארץ בשטר אחר מחאור או שפי' אבל בשטר א' חין אומר' כל הקד' אבה
ויורושלמי' עד כדי כשני שטרות היה שטר א' ר' יעקב ור' אליהו מרזייקון
אומר' כ"ס מקחו בטל והוא שלקח מן הארץ וחזר ולק' מן הארץ ופי' מקחו
בטל מן הארץ אחר לכשתבא לגבות כתובתה לפי הירושלמי' ובפ'
לכ"כ ביבמות ובפ' חוקת בבתרא מהא מפורש כס' ד':
דף נ"ח ע"א ורא דאמר שמואל' עד שיכירי' אחריו' לאו לטעמיה'
אולי דאמר אחריו' לאו טעות סופ' הוא אלא חף
ע"ג טעות סופר הוא בעלמא הבא ודאי שלא היה סקריקון בופסול' לכת'
לו הוא אחריו' ומעלמו כתב ש"מ לחול' אחיל' גביה' ועוד דסקריקון מוכן
ואיכיו מקבל עליה אחריות ורבי' גאון ז"ל כתב כס' התקח דכל שלא פי'
בלא אחריות כותב באחריות מקרי ולא מחזור:
ע"ב גירל דר' רשילאי קביל ארעא ממי באתא בטסקא' פירש
שהמלך נתן הבאת לכולם ומאן דמשכתה מיכיהו
פרע מתנא דמלכ' ואכיל' ארע' שכן אחריון זה לזה והלכו להם קנת' ואמרו
הנשארין לגירל' וכשחזרו הכורתי' אמרו אי מלכא תבע' להו כלום מטסק'
דתרתי' שחא חנן פרשין ואכן חללין דלא מפסדלא ארעא לא בטל שחא סבר
ר"פ למכת' טרפא חבני באתא מכולא פירא דתרתי' שנין ח"ל ר"ה א"ב
עשיית' לאו בני הבגא שמכרו קרקע כלא הם אלוסי' ודינא כדון סקריקון
שאתא אחר שקנה קרקע דבעלי' חב אלוסי' מחלי' גביה' ומ"ה כתבא
ליה טרפא שאם לא קנה נתי' דמעות יש לו פירא חין לו וא"כ הבעלים הוה
להם לשלם מה שנתן בה כדין הוה בידם ליקח ומאן דאולי' גביה' דהיניה'
מוחרת שיש לפיר' על הטסקא ושלמו או הבעלי' פטורין מחאורו מותר בדין
בזמן לבעלים דביע' לא ח' הוה ודאי לא קנה קרקע דלאו סקריקון הוא
ולכא' אונס' דליחול' גביה' וכוון שכן חף מה שהויתא הפסי' וה' כ' כפור'
חובתו של חבירו שהא פטור' חף אלו שפרעו מתת המלך כשכילו הפסדו
וכפלי' שדות פטורין מטסק' דתרתי' שנין וקיינו דאמר' הניח מעותיו על
קרן חבני שיה' שלשון שנינו בענין מה כדקדק' מי שהלך לחד' לר' ושמר ח'
ופריס' את אשמו וכו' הניח מעותיו על קרן חבני ומשם הלך לפרע חובתו
של חבירו כדאיתא במס' נדרים ובירושל' בכתובות' ואפי' ש' שהלך ח' בנ'
הבאתו נטלו קרקע שלהן כשכילו חוב שפרע' זה אפי' כ' פטור' שכן אחר'
שם בירושל' משכן ביד מימר אחר מפיי' הויתא ליה והוא מחלי' לי והרב"ז
ז"ל כתב ובראש' שהמלך שנה גויבדין' שלא לא שנה למה הניח מעותיו על

חרושי גיטין להרמב"ן פרק הניזקין

קדו הניזקין הם שהבעל רוצה לתת למתן גיטין זה בחזקת מעותיו
והנזק לא יבקש מעותיו כ"פ מנזכר א' ע"כ ב"ל שהנזקין הראשונים
עברו והשני בקשו מהם מן הבעל כשהוא כי המלך לא מנע אותם מחת
הראשונים לא כדי שיקבץ מהם בתחלה וגורם המלך היות ואינו נכון כלל :
דף נט ע"א הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר
במטלטלין • חף זו חפצי מיקון
העולם כדאמרינן בגמרא משום כדי חייו ומשום כדין דמקון רבנן ולא
פליג ואפילו מכר שוה תלם מנה ממכרן ממכר • וכן מתנה נמי שאינה לא
משום כדי חייו • כי היכי דליטבדו ליה מילי דחרין דאפילו במתנה ואפי'
במתנת שביב חרע דליכא לעבדו ליה מילי מתנתו מתנה • דלא פלוג רבנן
ד' ד' משום דשליה מתנתה חרע • אבל רבינו האי גאון ז"ל כתב כשער
י"ג מ"ס המקח שלא ימכרו אלא כדי חייו • אמר • לפיכך וסליק
בפשיטתו מהתם • פי' דש"י לבני חרמך קאלתר וכן כראה הדין דלא כל
במיתנייהו לאתקולי כהר"ו ז"ל פי' לעילא אחר לא תקבלו אריסות
ואריסות באותו מקום • וק"ל דכל דאליס גבר ולישאל דמתנה הכי משמע
דבהדי עילא היה מדבר אבי :
דף סא ע"א הא דמלקט רב כהנא ואבילי חמרי דמתנה ההוא
גברא ולא היה חושש מפני דרכי שלום משמע
סבור היה שהוא כותי ואין בו משום דרכי שלום • שלא גזר אלא בגזל
מתן או פסיד סבור שאינו רואה ולא רואה אותו היה חומר דלישקול דמי
במפסיד דרב אפי' דכפ' בגזל • ואותו הדין סבר • שמה אינו חושש • נדרכי
שלום וא"ל גזל גזר חומר הוא ופסידים לרב יאשי' דאחכמיהו לכל בני חרמיה :
במיתנייהו • משאלת אשה לחברתה ההסודרה על השביעית • כשהזכרה
וכן • מסורס גירושלמי בפ' • זה ופס' ד' במס' שביעית ד' ועירא בעי קומי ר'
מונה מתני' • בסתם הא במפרס לא ח"ל וסתמו לאו בפירוש הוא ח"ל חומר
נפס' לספור בה חטות כהנה לכבוד בה חול דמיס' לטחון בה סמנים טור
למחון בהם חזוין • של פשתן ולפי זה ל"ק הא דמי' בפ' ד' ח"ל לא ימכור
לו פרה חורשת • וב' חמירין מפני שכול לומר לו לשביעית מכרתי לך
אלתא ח' ליכא למיתלי אסור • וא"פ ח' למה שנינו וכולן לא חמרי אלא
משום דרכי שלום • והא חף במכירה חומר בכל מקום שיש לתלות ח' משי'
שאלתא מפני דרכי שלום לא היה לו להבינים ענמו בבית הספק ולהשאל
לו שאינו נהנה • כך כלום • אבל במכירה לטורד ענמו חמרו והיינו דקאמי
משום דריש קמ"ל משום דליכא למיתלי במתנין וחזוין • אבל סיפא לא
חינוך • גמרא • דבא אחר בעם הארץ דר' מריר • פירש"י ז"ל
לשון • במתנה על מתנה • משקילן להו ואסור לסייען • הוילי' ואסורה
דאסורא דאורייתא הוא ולא היה דכ"פ מודו דרוב ע"ה מעשרין הן והבא
מתן דבא גויה בפ' א"פ בדמילי הקלו ואינו משום דר' ע"ה מעשרין
הן אלא בטעמא פליגי דרבא סבר חף ע"ה דרוב ע"ה מעשרין הן • ככל
תורה חוששין למיעט מאחר שגזרו עליהן ואין ליה הגלה בסיוען • אלא
הכא בעם הארץ דר' :
ע"ב סוחנין ומסקידו אלא אובלי שביעי' ואכל אובלי פירותיהן
בטומאה • כלומר שאין חשודין לא להחלי' ולא
ליגע • והא דקתי' אובלי פירותיהן בטומאה • ה"ה בסתם עם הארץ • אלא
משום דפריס אובלי • שביעית פריס אובלי פירותיהן בטומאה ומהשתא הוה
לח למסרד על הסוחנין ומסקידין • ולא חשדי למגע בכו והא תניא לקמן

ולא כותן שהיה טהור משום שחל תבע ואחריו נמי בחס' ע"ה המטרה
פועלו וחרמיו ואחר להם לבו ואפי' חלף אחרים טהורים שאין עם הארץ
מקפי' על תבע עם הארץ חבירו את' כחולין נמי חשודין הם ליגע ומתמלין
הם כמגע ומתמלי' חמרי דאוקותה בחרות ח"ל חומר זהירי כה' כ"ס למסק' •
דאוקותה בפירות שלא הוכשרו ונמלי' דמתר' ומסקידין כממיר פתיל
סוחנין כמכנס ויולא ומסקידין כממיר פתיל ומשום סי' נקט' לה ובמספת'
מתר' לממיר דס' ד' דהבא בפירות שאין מתוקנין ואין לבו נס בהן • אבל
דס' ז' פ' סוחנין בתבואה מתוקנת ומסקידין אותה : ודירוש • שחל
תביטס אשתו נדה • מקסי' בתוספ' ומסקיד' • שחל ישיטס הוא ענמו
שעמי הארץ כותין הם • לכל דבריהם • כדאמרינן בפ' חומר בקודם • כלים
הנגמרים בטרה גריבין טבילה לקדם דגמרינא מחן • חליטא חדר אחי' •
גריבין טבילה אלא עם הארץ • מי ליכא נגמרינ' בטרה לעולם דגמרינא
חבר' ומשום נגמרא דעם הארץ • אלתא נגמרא דעם הארץ מטמא • והיינו
משום משקא הוה • זה"ל משמע בפ' נבות כותיים • דעם הארץ הוא ענמו
כזו וגזרו עליו ומתמירי' בס' ר"ח ז"ל • ש"ה הוא כזו לכל דבר • חזן
מהסטי שלא גזרו עליו • שא"כ אין לך מעביר לחבירו חבית ממק' • למקום
זה דאמרינן בחולין גזרי' ע"ה מדרס לפרושין בגדי פרושין מדר' • לאוכלי
תרומה בגדי אובלי • תרומה מדרס לאוכלי קדם ומכוסר טעמא חס' • שחל
יטבדו עליהן אשתו נדה • לאו אכנדי עם הארץ קאלתר • שחמתי ענמו הן
טמחין אלא חס' פרושין • וי"מ חף לענין היסט הרי הוא כזו אבל הכא
חששא היא ובטומאה דאורייתא חששו • לטומאה דרבנן לא חששו • והי'
נכון אלא ק' • זה דהא בדיא חמירין בסמוך ובסיכא עם הארץ לטוב נטיל'
את שחילן • ולמה לינו חושש להסיט' • אלא שלא גזרו בהן כדכ' • וכך פי'
דס' ז' ז"ל • זה"ל משמע בדברי דר' ז"ל • כל משנת חס' • טהרות בפ' דעין
הנגנים שנגמרו למד' הכית אין טמא • אלא המקום רגלי הנגנים • ויהי' הן
מטמחין האוכלין והמסקידין • וכלי חרס פתוחין • אבל המסככות והאוסיות
וכלי חרס מקיפין למי' • כתיב טהורין • חס' יס' עמיה כותי' • זה"ל חס' הכל
טמא • אלתא לינו מטמא כהיסט' • והא דתנן לפיל מנינ' חס' לינו רואה
לא את הנכנסין ולא את היוצאין אפילו חובל ואפי' כפות הכל טמא משום
דחוששין שחל נכנס עם כותי או חס' וטמא הכל בדישטון • • וכך נט'
כותיים בגדי' • אחר ענין זה בתשלום ראיותיו • חס' גומר חס' עלי' :
דא דמניא חס' חס' טומאה • עם אשת עם הארץ • כבר כתבתי פי' בפ'
הראשון של שחיטת חולין בפ' ד' :
דף סב ע"א אין טושין חלת עם הארץ בטרה • פי' דס' ז' ז"ל
משום שבהם • נטמאת העיטה ביד עם הארץ
והבהן שומד על הגבל • ואינו מחזור משום דהיינו קאלתר אין טושין
בטרה • הרי ח' יסוד פשיטא ועוד דתרומת ימיו וימיו חולין פרושיו
בחד גוונא • משכנת להו מ"ס דקתי' הכא טושין • והבא אין טושין • ה"ל
למיתני' אין טושין תרומת ימיו מן הכל בטרה אלא ח' ע"ה שחל לגבל
גבל לי' עשה בטרה • והפריס מתנה חלה • ופסיד אותן בטרה • ושאר
העיטה אעפשה לענמי בטומאה • אין שומעין לו • והיינו דקאלתר וטמא
חמרי משום כדי חייו • כה' ס' • וכן בפ' ד' ח"ל • ואמרינן מ"ס אין טושין בפ' ד'
חלה כלב לאו תרומה כלבד עד שחלה כל העיס' וכל הוה' • וא"ר יוחנן משום
כדי חייו כדי שיטלו שכל כר' יסוד' • מוכלי' לטרה טהור' • כזו חס' לא
ומלא כדי חייהם יכלו יעסקו בתלמא חס' :

סריק פרק הניזקין

פרק האומר

לו אלא על דעת שתתגרס בו מ"מ חס' פ' שלא ח"ל אלא לשון קבלה • בפסח
שליח להולכה בחסידת הגט לידו • ואין חוששין שחל חף השליח לא נעשה
שליח אלא לקבלה אבל לא לקבל עליו שליחות הולכה משום • שחל הוא כיון
שידע שנתן ענינו לגרם • על דעת שתתגרס • מ"מ קבל חף בלן • נמי יתיא
כיון שנתן ענינו לגרם • מ"מ ולא חל' • כמה שחמרה • אלא ח"ב אחר
כן • ואלו לא אמרה כן יהא שליח להולכה והשליח שידע שכל דעת שתתגרס
מ"מ נמסר לו סבר וקביל • ומסקידין התם • שאני דאמרינן היל' לשון קבלה
לשון הולכה הוא • שחל יודע שאין שליחות לקבלה לבד • אבל הכא הוא
טע' ושליח דאטע' • כי בטל שליחותו מהולכה לגמרי ומתגרס אחר לא
תגרס מטעם :
ע"ב הא דאמרינן פסק מתנה לקולא • ק"ל מי דמי דילמא
הולך בגיטין • לאו כזי' דמי • ובפסקין כזי' כדאמרינן
נמי כי פלוגתא בין מתנה לפקדון דמתנה לאו כזי' • הוה פירא' כדאמרינן
בפ' הלכה כר"ם הנשיא • ולא משקל' לן כלל • וס' משמע כהיא' דריס
פרק

דף סג ע"א בשלמא אי איתמר איפכא וכו' • חק"ל למה
לי כולי האי • למה בשלמא • אי איתמר
כיון שגביע נט לידה מנורשת • מ"מ דאריבורא דידה קא סמיך לאו קושיא
היא חרד • כיון דאמרינן מ"מ דאריבורא דידה קא סמיך • אחר רב אשי' • אי
איתמר איפכא • מ"מ הכי דאריבורא דידה קא סמיך • כדאמרינן • ועו' דא"כ
דאי אחר רב נתמן • אחר רב אשי' • אי איתמר
אלא מיה' כיון שאפשר לרב נתמן • לומר כן • לא אחר רב אשי' • אי איתמר
הכי בטעמא : אלא • אמרינן כיון שנתן ענינו לגרסה תגרס • כל
היבא דתגרסה הכא נמי וכו' • פירש"י ז"ל • דלא לרב אשי' פריך דלדרי'
פסיר מתירא כהי' • כדאמרינן • שחל דמתנין • משום דהתקבל • והולך
קאלתר • ותחלה נעשה פלוגתא • ולא איפכרד • למימר הכא טע' • אלא אליכא
דליטא קמ' דקס' • ד' דטעמא דרב • משום דאריבורא דידה סמיך •
ואליכא לפרוש' • דהשתא קס' • דלא לשון הולך • הוא • אלא לשון קבלה • אלא
שמתוך שנתן ענינו לגרסה אלו אחרים לא על דעת שליח קבלה בלב' נתן

עג

פ' השלח ופקדון ק"ל כרד דמתי כותים • וא"ל דסדרא לכו בנה
דניטין נמי כיון שעשאתו האשה שליח קבל' וזה נותן לו סתם דמי לפקדון
אלב מתנה שהו עושה שליח משכמו אין רבנו יצחק • אלא בתתן וחתו'
ובתוך • ולפיכך אין שקלין להקשות עוד מתקדון • ויש עוד לומר דכיון
לפנותה איהו • ואיבא תנאי טובא דסדרי הולך כוזי • כוזי חזק ואפילו
דמתנה בשליח פ"ק • ולא שמעינן ליה לרב דתמלו לכו חלוק פנים • אמר'
עתא דאמר כוכה כולו ומתוך לדרב לרווחא דמיתלת אפילו להאי סברא
ומיחו קאן במסקנא דבריייתא קי"ל • ולא מספקא לן מירי דגם אלא דקי"ל
הולך לאו כוכה כאבי' • והוא בתרא דמתא האם כפ' השלח בגמ' • שליח
מתנה בשליח הגט • כלומר שליח דמתא האם • שדומה לשליח • אלא לענין
הולך לאו כוכה • ואפילו עשלתו האשה שליח וכדמפרש התם ומינה דשליח
הגט לשליח מתנה דמי ולא לשליח פקדון לאפוקי מהך סוגיא וכיון דקי"ל
בר' מתן הולך וכן נמי קי"ל כותים דרמ"ר • נתן בתן נמי פליג והולך
ותן לא קאמר • והכי מתיבא בתום • וכירושלמי • ואש"ל • דאיתמר כפ' ס"ק •
האומר נתן כוזי דמי • ת"י • כשאריו • עבדים • ומילתא דרואיתא • ולא
עביד דאמר הכי • אלא לאחר גמר דעמו • ופעמים שנותן דמי עמו ויואל
וה"ל כח' אלב תמו דחוב' כנון גיטי נשים אינו כלומר וכו' ואש"ל • שיש עשה
שליח • וה"ל לשליח מתנה • כדמפרש דפרשית דהולך וכו' דמי עשה • וסמו
דעת רבינו • וכן דבריהם הללו • ודעת תלמידי דהר"ם • ז"ל • דתן והולך שוין
גיטי נשים • ודעת חזקוני • דלהכתיר דאמר חוללת • וגבי פקדון • ספק
מתובא לקולא • ולא תפקינן מיניה דשליח • וגבי מתנה מתובא בחוקת נותן
הוא ומפקינן מיניה סביב • ד"ש • כשנשאר ורוב וספק ודלתי • לא דאיק' לו דא"כ
הולך בכל מקום סביב הוא • ודמיא סוה בתמוה • לאקומייתא מתובא • באותה
מאריה • כן בגמ' • להענין • אשכ דרובא וסבור • ואל' ליה להיתיר שליח
מתנה בשליח הגט • ולא למיתיר הולך לאו כוכה • ועוד דכיון דמתובא כיד
שליח אי ספק הוא אדרבא והתקין • או שורא בתמאי דהספ • ולא פליג ר"ש
הנשיא • הכא • ועוד דהולך מנה לפלוני • ויסינא דבריייתא הכי הוא הכא קמני
אמר' רב' דקי"ל • הולך לאו כוכה • • ויסינא דבריייתא הכי הוא הכא קמני
שליח חייב לו • והכא הולך מנה לפלוני סתם ועוד • י' יהודה הנשיא • היינו
ר' • והסב קאמר הולך לאו כוכה • והכא בגט קאמר הולך כוכה • • ועוד
מתן בתום • מפורש כד דמיא כותים האומר נתן לו מנה • שאני חייב לו
נתן מנה לפלוני קמני • שיש לו בידי הולך מנה לפלו' • שאני חייב לו וכו' דר"ה
לחזור לא יחזור וחיי' באחריות • עד שיקבל את שלו הולך מנה לפלו' נתן מנה
זו לפלו' • אם רצה לחזור • ומלאו שמת יחזיר לנותן • אם מת יחזור לירושאי
התקבל • סטר מתנה • זו לפלו' זכא • במנה • כד • בטרם מתנה • אם רצה לחזר'
לא יחזור • ע"ל • מעורר • בתו' • • וכן יורשתי • נתן • הולך • וקאמרתי •
ח"ד • ע"ל • המעשר בחבוב • כלומר דאם אמר הולך מעשר לפלו' • כן לוי זכא
לו • ושמעינן מינה בדידי • דמתן דינא לחוד ופקדון דינא לחוד • הילכך בגמ' •
דרב פקדון ודלתי • ודרב וספק • דמתנה ודלתי • ודלתי • כרס • וכו' • דר' •
דרב פקדון • ודלתי • ודרב וספק • דמתנה • ודלתי • ודלתי • ודלתי • ודלתי •

אומר לפקדון ושליח אומר לגירושין • פי'

[illegible]

חרושי גיטין להרמב"ן דל פרק האומר

הם מוכרים לו. אבל לא היה נוטל אלא בשבת נתינת ואם הוול מוחזק לו
דמיו לפי אשר תתפרט שיחברו ממנו ויפתו הדמים עד ת' שלישים ומימי
אם הוקר אין לו אלא ת' כדליתא בסוף גמרה בכמויות ואם החזק מקבל
לא הספיק ר' דאז ונתנו מי שהיה מושך לבדו ואחר כל השומע קולו
יבטחו גם לאשמו. פירש בנח"פ המדור דכיון דאחר כתוב בלתי מחזק
אם עבד. ואי דק' לפי דאם כדברים גם אין כך התורד הנאה מחבירו
מורס לו תרומתו ומחזקתיו לה בנח"פ דאחר כל הרונה לתרום ויבא ויתרוס
וא"ל שליחותא קא' עבד א"כ הנה ממנו וא"ל קושיא דתסם כל הרונה
לתרום אחריו מדרשו. וא"ל הנה כמות דאם לאו שליחותא הוא. ובגין
תמלא חסדו וליצוי דעתא ממי מהני בלמדרין כפר' אלו נתימאות וכל
אלי יפות אם כנחלא יפות מתן תרומתו תרומה ומסתברא כמי שאתר כל
השומע קולו יבטחו גם לאשמי ותשמו' ג' ח' כותב ו' מוחזק ומימי ליד
במחנה בנח' ח' א"כ שאתר כל השומע שלא כתבחו זה לרבות בעדים אלא
ליתן דאם לכל כ' ח' א"ל פירלה ויהא רשאי לכבוש. ו' לירוש' שח
של הוול מי' לפי שכן גריליו גבורות ומורס גבורות א"ר חנינא ר' ונחמ
בני תלמידי ואם שרלו בזכות של אדם ר' אחא אחר כסס ר' חנינא דהא
התימא כססה אכל כשיר. אפילו לא רלו בזכות של בני אדם והא תימא מי
שהיה מושך כבוד ור' ונחמ ויהא שרלו בזכ' של אדם א"ר בון חיישין
חזונין כבורות דעת שמעיתא כשדות ומ"ל לא חיישין לגרם וחיישין
לשד אלא ש' שאר שדד הסכנה וכן כתב ר"ח ו"ל לשד לא חיישין כיון
דמו ליה לאחור המושך כבואה דכבואה ולגרה כמי לא חיישין כדנחא
דבר' ויחשאל. וכן כתב דמי' ו"ל בפ' דריכות' שלא תעלה על דעת
דאם תנא דבר' ויחשאל לתדון לדרב יבאדא תנא. אם הוכיח
סוט על חלתה ו' אב' ג'. פ' רשב"א אלו נשמיחא חזיל דאחר כתוב
כססו לאחריים ויחזק ויבסוף הוכיח על חלתו דתסם פלוגי דכגן עליה
והכח לא פלוגי כלל. רשאי יבאדא דאחר כתובו בלמדרין כסם חזיל' פ'
השומע. ותניא תנא' דריח שאתר כתובו גם לאשמי ועלם לראש הגב
וככל כותבין ונחמין לא כל ימי' שיש בן כססה רשב"א אחר אם תמחול סג
וכן ואם לאחור ונח' נח' ח' כותבין ונחמין. אפילו אחר שח' הרוח
דחפסו וא"ל פ' שפסיתו משפסיתו בלשון יחיד לא פלוגי דכגן עלי' ו' י' כיוצא
בה בתלמוד הירב' כחש' שבת ויבס' כינה רשב"א לא כל כביכירוש
סוים. ובכ' אלו קשרים ר' אעור חזק קשרים לפני הכהנים וככתובות
רשב"א אכל כתבה חזקתיה ונח' ח' דעתי רבי' ו"ל פסוק ב' כשב' ר'
אמר למיכס כתבו ותנו גם לאשמי. פירש כתבו לכו דוקא דאם אחר
לסנים חנו כמי הן עתק כותבין אלא אפילו במתקם כתבו חזקתיה לכו

[illegible]

דף סה"א הגיעו לעונת נדריהם נדר • פירש"י ו'ל
שנה אחת לפני גדולת וחוללת אם הביא

[illegible]

ע"כ גימטא לא ליהוי עד דמטי למתא מחסיו • וק"ל וזי מטי

[illegible]

דָּרְסֵה אֶשְׁלַחוּ מִתּוֹם מִחְתָּרוֹ כְּדֵי לִיטוֹת כְּחוֹ . כִּירְסֵי

חט לו יין. ואם החמין מן היין מלאה הין יסורבין ואמרינן לו שכן
 החמין. ואם אמר דמי מתחלה וחברו ממנו קטן ואכדו העשית אחריו
 אכדו משותף. היכלך אחר מחמיר. דמשמע אין לדמותי. הסכל אחרות לו
 וכן. היסור דודאי אינו חסיד אלא לפי השבון. היסור הוא ויסורין שמתקין
 ויסור אחר דחסינו לו חסיד אין בדין. יסורין ספק לו. וכן נפטר ספק
 ביהן ביהן יסורין. ואם אמר אלא אחר הכי. מן היין בין וירחיו בין בירושא שלא
 כאומר כך ודך כחיות חנו לו מן האומר ספק נכר פטיר. ואם לא דומה לחי
 פטור דמי כביתו לא שור כשוריו. ואני מתוך כך ונתח אחריו לא נפטר מרחה
 חט לא נכל ואין לו חלק מן שטמין בן האומר אלא כשתיהן קטנה לו חבין
 סוטה ת' מעשה. ואם החמין מרחהו חמון בין הוא. בין ורסיו דמי שפאל
 שותקין אחריו ונתן וקבל חבל מלחתי דמינן בתור' דקדשה אחרת מחלתה
 וזה יס' לא יטול פלוני. וז' מלות בין פלו' וזה פלוני. ופלוני יטול ר'
 דברי יס' פליין כחבות חס' וכן גובה ואמ"ם אלא נפכנסו כולם. אלא
 אם אחר ואמ"ם יטול פלוני מחתים אלא כנפכנסו כולם נפטר ואם לאו אינו
 נפטר. אלא פלין השבון פ' לפי שבהן חס' לו מכולם נפטר אלא אם אחר
 חס' לא יטול. תפסדו לו החלק שבסין. וזהו לו מכולם נפטר. ויטול משג'
 אבד חקיקת אבד חלקו בנמרי. וז' וז' פ' ליפות כמו דלא יביל לדחוי
 ומיבולא נבי תשאר נכסי. כדאחרין כפר' הגורד מן היקק פלגתה הכי
 חקיקתה אלתא לא נבי תשאר נכסי. אלא יפוי כמו שאין דחין חס' לשאר
 כל נכסיו וגובה חמון. ואם דעתי שפסדו חס' הוא אלא אחר חמון. כלומר יס'
 לו יס' ויסורין ויסורין ויסורין. וזהו לו יקח כשער חתנתו וכן נפטר
 שאל החמין מקלת החמין לו כמו שבכתיבי ואם אחר ת' מדמי חמון יס'

עד

[illegible]

חדושי ג'ט"ן להרמב"ן ו"ל פרק מי שאתו

[illegible][illegible]

סליק פרק האומר

פרק מי שאחרון

[illegible][illegible][illegible][illegible]

עה

זע"ב אתקין

בין פליגי עליה לקמן ובכל מקו' ולא אשכחן דמיפסיק הלכת' כר"מ

למחן 7 20

גמרא ראוה סבבעל' חוששין משו' ולין חוששין משו' קדושין • פירש' ו'ל' תולין בזכו' וק'ל' ריש דהפני

קדושין . פירש' ו'ל תולין בזנו זק' ל ריש דקתי
בתיחדה עמו באפ"ל אין חוססין שמא כתעסקו בדבר אחר דמשמע

1

חדושי גיטין להרמב"ן ו"ל פרק מי שאחזו

[illegible]

ע"ב למימרא

[illegible][illegible]

דף ע"א א"ל

[illegible]

חדושי גיטין להרמב"ם ז"ל פרק הזורק

עו

התקין מן מעשיו ולעולם משום ש"מ דמית בימא דהא רובא כי תקיף
לבו עלמא טובא ויהי גיטא אלא אומא היום עמנו ככלל מהיום הוא וכו'
שהגיע גט לידה כרת לה זמן וכן בשטרות : ארבעא : ליה לכתבא
בוותי דרבי כתר ר"ח ז"ל אפילו לא עברו עליו אלא ט"ו יום דיו ואינו
יודע מנין לו ואפשר ששם בשבת מחלה לאחר ומחלה לפני אף כאן חזי
חדש הוא ט"ו לאחר ואינו מחזור :

אזנו של שטר יום הוא שהרי אין בו תבין שפ' ומכסין אותו לר' יוסי ור' מ
כתב כסודר הגט שלו ביחא לי מעבדו ומתירא דאי מיתא כהוא יומא לא
ידענא מה דלון בה : ואני תמא אס כדבריו לתקנת דרב בגיטין פטר
ומתיר ית פלוגיתא אנתתיה מן יומא דגן ולעלם כל יומא דא יכול לחזור בו
ואינה מאשרת לכל דבר ונרע מנט סתם דהא כתי משמע מיום זה ואילך
תהא מגורשת ולא ביום זה ועוד רב דעבד תקנתא משום ש"מ אחאי לא

סליק פרק מי שאהוו

פרק הזורק

לרורין אלא שטין אשה מתגרשת מרין חנב אלא משום חשלה נעשו
בה :

ר' עזרא ע"א מתניתין : אמר לה כספי שטר חוב וכו' .
פירש לפי שכוין שלא אמר לעדים
במדת גירושין אלא נותן לה לא על חנב . לגרש נתן אלא דנה לשחק בה
ובטלי בטליה לך נתינה שתהא לה כשטר חוב ומיהו גיטא גופיה לא
מכיל דלא אמר כלום בגט אלא לדידה קאמר כספי וישנה גמי לאו
בה איתגרשוי היא שאין לה יד לזכות בגט ולא דמית לחרש' דהס' יודעת
לשמוך גיטא ויש לה יד . והרמב"ם ז"ל בחבורו כתב כלשון הזה וזמנין
שאינו נותן לה אלא במדת גירושין שנאמר ספר כריתות ונתן בידה
ספר אומא במדת ספר כריתות אלא אם נותן לה במדת שטר חוב
וכו' . ובריייתא היא כספיה כספיה כלשון הזה ונתן בידה ושלחה עבדו
מכאן ואחר כך בגט לאשתו ואמר לה כספי שטר חוב זה וכו' . וכן
הוא מוכיח בתוספת' . ואם פאחר ותיפוק לי משום דילמא בטוליה
בטליה ל"ק דאי איתיה דבטליה לעדים הוא אמר לה כספיה בינו לבניס
דהאי דאמר הכי בפניה משום כסופא דידה הוא לעולם אינו בטל עד
דמפרש ביטול ויש לומר דטעמא דרישא משום ביטול נתינה ומשום
סיפא נקיט ליה קרא כספיה ושלחה ומתניתין תרתי קאמרינן דקדושין
דחוזר ומגרש בו וסיפא דף על גב דערך ליה חלליה והוי נתינה כיון
דלא אמר לה כלום אינו גט ולר' דפרש ובתניין פרק קמא דקדושין
(דף י"ט) נתן לה גיטא וקדושה וכו' : והלכתא בכפות' פירש
דכי קאמר רבא יסן ומשמרתו בכפות שאינו יכול ללך אל יסן שאינו
כפות לא משום שכוין שהוא מעלמן יסר משנתו ויך כיושך דמי וכל
אלו מהלך לא קני אלא כפות מימי וכול לילך . סדרי מחוסר היתר ודכותה
ניעור לא קנה אף על פי שהוא כפות דחבר המשתמרת שלא לדעתה ובפ'
המביא טעין דאמרין כתב לה גט ונתנו ביד עבדו ופסק לה שטר מתנה
עליו קנאלה ומתגרשת בו ואוקימנא בכפות ולא הסיימן בה כיון משמע
דלא כענין יסן וכו' ז"ל כתב ובכפות נמי ש"מ דניסן ויפסא היא וקא
מגרשא ליה אלא היכא דתיר לא ופ' דבריו הא דלא מסיים התם כפר'
המביא ביסן דמאי דפרכין חזר מהלכתא מתוך אכל משמרתו לדעתא
שמעטא דרבא כהדיא היא דענין יסן וכן עיקר . ויש מפרשים דה"ק
והלכתא דניסן לא קני אלא בכפות קניה ולימא הכי כפות ומשמרתו
זה גט בין ניעור בין יסן אס אינו כפות אינו גט וכן כתב הר"ם הספרי
ז"ל בחיבוריו וק"ל דהאי ודאי משמרת לדעתא בעינן בדאמרין לעיל
וניעור אפילו כפות משמרת לדעתו הוא דלאו אשה כפות מילא
מגרשה בין בידה בין בחלרה שאינה משמרת . אלא משום טעומדת ככל
חלרה ועוד דהא משום חלרה המשתמרת שלא לדעתה כספי לה טעמא
ולא משמע דסתיר לכולה שמעטא דרבא ומשכס לה לגמרי :

ארבע אמות שלה זהו קרוב לה . איכא דקשה ליה והא ארבע אמות
של אדם אינם קנות לו ברשות הרבים ולא קושיא היא דהתם פלוגתא
היא ודילמא סבר רב קנות לו בכל מקום ומ"ד התם לא קני מוקי לה
למתניתין כרבי וזמנן אי נמי מוקי לה כסמיטא ואחאי קרי לה רשות
הרבים מפני שאינה רשות היחיד כדמחזק בכה דוכתי' וטעמא דמתני'
בין לרב בין לרבי יוחנן משום דמאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דהא
ארבע אמות גופייהו ככל מקום דבר עורה אינן קונות ואין לר' דלומר
כל שיכולה לשמור דאינה קונה לה אלא מדבריהם ותקנת עגונות היתר
להם וכדאמרין לגיטין אמרו ולא לדבר אחר אלתא תקנתא דרבנן הוא
בגיטין ומשום לית' דידעו פקיני דקדושין משום וילאה והיתה ומ"ה
קאמר ליה שמואל לרב יהודה דלא ליעבד פובדא משום דלא תקון
לאפקועי קדושין אלא בתקום שיש לחוס לקלקל ושחא משנתיו הוראת
שעה היתה אז משום שעת הגורע נשנית וכתב רבינו חננאל ז"ל ועת לא
תעבד טובעה ותורה ושיא תגורשת לגמרי עד דמטא גיטא לידה לגמרי
וכו' ואז קבלנו מרביתיו שאפי' זרקו לה לחלרה לא משתריא ליה לעלמא

ר' עזרא ע"א תל ונתן בידה מ"מ . פי' רש"י ז"ל מלמא כתיב

בידה יתנהו ואינו נכון שאין בונתן בידה לשון
מיותר ויותר מבידה אלא תרי ונתן בידה כתיב בפרשה ובה' מיותר
לדרשא : בכוחב לה דין ודברים אין בנכסיה' פי' ליטא קיטא נקט
והני כתב לה אין לי בנכסיה' וכפירותיה ואין לה אלא אכל פירות בחיים
ומיהו לא כר' למיכתב וכפירי פירותיהן . שטע' שחולל פירי פירותיהן
כיון שחלל היתירה ולקחה בפירות קרקע אין מחייבין אותה כדמחזק
בפ' הכות לאו, מה שקנתה אשה קנה בעלה ואע"פ שלא כתב לה נמי כחייך
ובמתיך קונה לה ואע"פ שזושה לא נרעה ממאכל ומשכיר דקני לה
בפ' חזקת הבתים כיונא כון גבי אין לאיס חזקה בנכסיה' אשמו פסיטא כיון
דאית ליה בפירי הוא דקא אכל ככותב לה דין ודבר' אין לי בנכסיה' וז"ל
ובפירותיהן . והא דאקשינן כי כתב לה מאי הוי וכו' בדיון הוא דה"ל
לחזקה כגון שנתן לה בעל במתנה דאמרין בחזקת הבתים מתנה קנתה
ואין הבעל אכל פירות ור' אלעזר גופיה מתוקמה אפילו במוכר דאיהו
אמר סתם א' מבר וא' מתנה קנתה ואין הבעל אכל פירות . א"כ כגון
שנתן לה אחר ע"מ שאין לבעל רשות בה כדאיתא בקדושין ובגדלים א"כ
בשקט מידו דק"ל מנופיה של קרקע קט מידו אלא חנב דמוקמינן הכי
במתני' דהכותב שנתקומות אחרים מתני נמי הוא מתני' בכהי וחד מתני

ומלת וארבע טעמי נקט :

ע"ב ותיזיל איחי ותיחוד ותפתח וכו' כתב ר"ח ז"ל ואף ע"כ
דק"ל דברי ש"מ ככתבין וכמסורין דמו הא
ק"ל דמתנת ש"מ לא קני אלא לאחר מיתה ואנן בעינן שיגיע גט לידה או
בשומה מחיים לפיכך אמר לה שחזוק מחיים הוי דברי רב ז"ל . פי'
לפירשו דהא ודאי מיתא מתת מיתה הוי דהא חק ליה עלמא טובא
ומניה מחמת מיתה אפילו במתקנת לא כני קנין . והא דאמר ותפתח
בשבת פירש' ז"ל שאסור לטול הגט בשבת ולמסרו לו ואע"כ דהשתא
ה"ל קונה קנין בשבת ואסור וכן גרשוין עלמן אסורין כדקתני בתוספת'
בפ' בתרא דביני דלון מקדשין ואין מגרשין ולא חוללין בשבת וכך שנויה
בפ' כ"כ ד"ה שביית מלוא מנין שלא יקדש ולא יגרש ולא חולל ולא ימאן
ולא מיבס וכולה מתני' התם אלא כאן משום שהוא ש"מ היתירו כדי שלא
תטרף דעתו עליו שהרי כל דבר ש"מ ככפונין וכמסורין דמו והוא כדיון
למסור דכתיב ודבר דבר כ"ס האי דיבורא דאית ביה מעשה ואפי' מותר
ואפילו לקנות מידו כדי שלא תטרפה דעתו עליו והאי נמי אע"כ דמתנת
בריא קא יתיב לגבי איסורא אמירתו מותרת כמו ביבמות דכל כה"ג לא
נזיר ביה רבנן כדביביר ומיהו לקנות מידו במתנת בריא לא שארי דשאני
תזיל ותפתח שאינו כרואה אלא כנוצל ביתו לשמור . ומלאתי בשם ר' שמואל
ז"ל שהתיר לקנות מידו במתנת ש"מ במקלס סתם עמד אינו חוזר וא"כ
למה לא נתן הגט מידו לידה ואם היה מונח במקום שהיה רשות הרבים
מפסקת יתגנו לה ע"י שליח . והא דאקשי ליה רב עיליס לרבא ממה
שקנתה אשה קנה בעלה תמה הוא והא ק"ל במתנת קנתה ואין הבעל
אכל פירות ורבא גופיה משמע דש"ל הכי כפר' חזקת דליכא מאן דפליג
וזה קושיא חמורה על המפרש דרעתם כתובה לי שם בפרק חזקת אכל יס
לומר טוה שכיב מרע מערב שבת אמר להם כתבו וכיון שהיה מסוכן היו
שלושים להולכה ולא הספיקו ליתן עד שקידם הוי ונשאר הגט בבית
הסופר ולפיכך אמר רבא שיקנה בעל הבי' שהוא שליח להולכה חזרו
למשת 11 ותגרש כחיד הבעל דאמרין קנאלה ומתגרש בו דודאי חזרו
של שליח כידו הוא ולפיכך הקשה לו שמה שקנתה אשה קנה בעלה דמתנת
אחרים היא ואף על פי כן טוה מתנת בריא היתירו לו דיבור ומעשה
כראה כדי שלא תטרף דעתו עליו של ש"מ ומה שכתב רש"י ז"ל ותיזיל
איחי ומיחוד ותפתח שאין המוכר יכול לחזור בו דהשתא קא יתיב לה
חזר וגרשה בכתוב ונתן נכסים שאין להם אחריות נקנין ע"ש בנכסים
שם להם אחריות בבסוף כשטר ובחזקה אין זה נכון שאין בתורת חנב
הוא שחלל למה לי הוא דוכתא דמותיב ביה גיטא והא לא בעינן

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק חזורק

ע"כ מהנתינתן • כתב לשם חלפות • שאינה הוגנת • כזו • שהאומות מוכין למכירתם וחלבו' מקדישין •

[illegible]

דָּהָפָה ע"ב גמרא . אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכ"א הו"ל
בספר . פי' משנכנס מלכות מצי קאי דעליה

קיימא סוגיא ופליגא דמאן דאחארי זו עורא ומתע דמסא לכח
ור"ל ז"ל פ"ד פליגא וזהוהי בחור ובת כמער ק"ח אבל סגול מלכות
דלבענא לית לכו כד בשמולח וחקון פ"ג גמאח דרב כל כחל לא פליגו
דלמסורא וזה סגול כלל קמחור כחול פס"ק ר"ח לא לחכמים
הולד כסר ככולן חזק חסידה שמו וסמא סגן מודין סגולד נמי ממור וזה
דאחריון בפ"ג הגמרא וזה איכא סגול מלכות וכו' רישא דחמ"י נקט זה
וחקסין מכולה חמ"י ר"ח ובי חסני ליה סמא הולד ממור הכא כולד
כסר דמסורא כהניא לר"ח סגול לבענא מח"ל דמ"ח קטא סמא דחמ"י
ואפ"ל למח"ל דלית ליה סגול מלכות לרבען וכו' כמחור על הפ"ג בראשון
סגול לסחמור וזהוהי ממור : ודא"ר בשא"ו וזה לוינו : ק"ל מחי
מסמא דמסייעת לית לרב ההנזח מניה ולאו מילתא הוי דכיון דלא ס"ד
טעמא דמסור דמחלפא ע"כ איכא סחורה לראשון לא מח"ל סגולת חמ"י
ומפריקין לא נישא דחמ"י סחור דמח"ל פיר"י ז"ל דמ"ח דכ"י היכי
דנזריין סמא סגול סחור יאחרו גרסא וזכא זה אבל נזות לית לה קלל
ומידע ידוע דפריכותא בעלמא הוי ולא דחיק לישנא וזהו עמנו ז"ל כד
ביבמות סגול גזירה דחמ"י למימר דכ"י בלמא סגול ככלה דלמדינת
אלא ז"ל דכיון דאיכא עדות חמ"י דכ"י דמסור ערוך נסא ולא חמ"י למימר
חזן זה וזכא זה ועוד נתיב דחלילי כד ר"ח קלל חמ"י חמ"י ולכ"ה למימר
וכסא נתיב לא אחרו סחור יאחרו גרסא וזכא זה אלל מסור סגול גזירה
גט מחי וכל עיקר לא הריבויא גט מחי אלא מחי שרינו למחירה
לראשון מסור טעמא דאחרת ע"כ ה"ק סחור חמ"י סחמ"י סחמ"י
בסמא קלל טעמא דמחלפא וכל זה אלל סמא בביב"ה היכי דהוי
גט מח"ל ר"ח דקוסין מוססין ביבמה וזה ר"ח מוססין ביבמה נתיב דין הא
סמא וזכא זה וקיים זה אלל מסור דמחלפא בלמא סגול בעלמא דלמדינת
היס גזירה פ"ג : וזהוהי ק"ל כיון דחמ"י ר"ח עקיבא בדמיון לה ביבמות
ובדכסר פ"ג ז"ל היכי דמח"ל סחור דכ"י דמסור חמ"י וזהוהי סגולת
למימר נסא דוקא דחמ"י ר"ח ביבמה עמנוהו סחור וזהוהי סחור
איס דמח"ל דאחריון במס' סוטה לא הא דחמ"י סחמ"י יבם וכנסה אלא
מסמ"ל עליה דמח"ל חמ"י ר"ח אלל לר"ח פסיעט הוי סחורה גזירה
וכסר דחמ"י ביבמות דלאו ממ"ל ע"כ מקססין סחור אלל מסור דודל
ק"ל דלא פליג ר"ח כסר ככולה ממ"ל סגול ממור סגול כסר דכדריס סגול
מודין סמא ח"י קטא נסא סגול דכדריס סחמ"ל לרדכי הכל לא רגה לסגול
במחלוק' וסמ"י לכו בנתיבין אלא דחמ"י כמ"ל דכרי ר"ח סמ"ל מסור ר"ח
אלל ח"י ח"ן ומחריס ביבמה אלל לא פליגא אלארע ועוד דלישנא קחא
דמסמא וזכא זה ע"כ מסור קקט חמ"י וזכא כמ"ל לא בעינן למריו
מחמ"י ר"ח לא לבענא כלל דמח"ל ר"ח טעמא דמחלפא ככלל בעלמא
טעמא הוי וקוסטא קמח :

דף פא ע"א **דילמא** כתיב קאמרי תבא • תפודת בתי תפסי
שקול זה לזה לחנם ויבא אלם לחוסרה על

[illegible]

דא

[illegible]

ע"ב היתה ידע עסויה קטמרים וכו' . חי' דקסה ליה וזה מתגלגל הוח ואחרי' ע"ב אוחיון מתגלגל קאחרת

[illegible]

דף עט ע"א ודא דתמן כיון שהגיס לאויר הגג הרי זו תגורסת
ולא קתני במחק או כשרף כדקתני סיפא

וְהָיוּ לְדֹרֹתָם דְּמִיתוּת נָקָט לְמַעַל מִכִּי רֹחַ מְהוּרָה וְכֹחֵהּ מְהוּרָה
 בְּשִׁלְמוֹ הָרֹחַ בָּהָּ קָמַי מִתְּנִי דְמִנְיֹשֶׁת מִדּוּ וְתִכְתֵּר מִכִּימִי מִיִּם וְאֵם וְאֵם
 קָמַי נִחָק אוֹ בִּשְׂרָף . וְתִתֵּן הוּא מִן הָרֹחַ כִּי לֹא כִּסְכָּס בִּינָם שִׁינִי
 לְחֵרֵי מִחִיבוֹת מִתְּקַפֵּה . וְאִתְּקַן לִפְנֵי מִתְּקַפֵּה וְכִלְכֵּל שִׁינִי
 לְכֹחֵהּ נִחָק אוֹ בִּשְׂרָף הוֹלִיל וְיִיטֵב הוֹלֵךְ לְנוֹחַ אֵינִי בְּטוֹחַ אִלֵּא כִּסְכָּס
 הָרִי וְזִמְנוּרָת . וְאִם נִחָק הַגֵּט אוֹ בְּשִׂרָף אֵינִי מְנוּרָשֶׁת אִלֵּא אִם הִיא בִּישׁ
 מִשְׁפַּח דְּרֹאשֵׁהּ רֹחַ שֶׁנִּשְׁלַח דֵּה לֵּאמֹר שִׁינִי סוֹפֹ לְנוֹחַ וְלֹא מִיִּנְיֵר בִּישׁ
 וְדִלֵּי אֵינִי מְנוּרָשֶׁת . לֵאמֹר יִשְׁמַח דָּבָר בְּנִי וְיִקְלַט מִי בְּשִׁמְשִׁי
 וְכֹחֵהּ אֵינִי מִתְּנִי . לֵאמֹר אֵינִי מִתְּנִי לְחֵרֵי דָּבָר לִבְנוֹת הָעִיר רִשׁוֹת אוֹ לְכִלְכֵּל
 שִׁלְמוֹ יִהְיֶה נֵג בְּנוֹךְ . לֵאמֹר נְבוֹחֵהּ . וְכִסְכָּס לֵאמֹר אִלֵּא רִשׁוֹת לְעַמִּי . וְיִי
 שְׁמוֹחֵל בְּכוּרֵי קִרְיָה . לֵאמֹר לְקוֹלֵט מְהוּרָה קִרְיָה . וְאִלֵּא מִתְּנִי אֵינִי בִּישׁ
 מִתְּנִי . תְּשׁוּבָה דְּלֹאמֹר דִּירִין לְחֻקִּין וְתִתְּשׁ לִפְנֵי דָּבָר קִשְׁתָּהּ לִי
 בִּינָם . הַגֵּט לְחֵרֵי מִחִיבוֹת מִיִּנְיֵר הָרִי וְזִמְנוּרָת . מִי הוּא מִיִּם
 כִּנְיָהּ מִיִּם הַפְּנִימִית דְּלֵי נִפְלֵל לְחֻקִּים פְּנִימִית נִפְלֵל . דֵּה לֵּאמֹר חֲרֵהּ
 שִׁינִי בִּן בְּקוֹפֹת אֹרֶץ . בְּקוֹפֹת שִׁינִי לֵאמֹר אֵינִי שִׁינִי וְיִי . דֵּה לֵאמֹר
 וְאִין מִחִיבוֹת אֵלֶּי עֲשׂוּת לְחֻרִין לְשִׁמּוֹר דְּלֵי נִפְלֵל עֲשׂוּ אֵלֶּי הַגֵּט בְּתִכְתֵּר
 אִין פִּירִם מִיִּם מִנְיֹשֶׁת בְּקִרְקֵה שִׁלְמוֹ מִחוּרֵי . שִׁינִי מִיִּם אֵינִי
 לְחִיבוֹת וְפְּנִימִית מִיִּם הוּא בִּישׁ הוּא שִׁלְמוֹ מִתְּקַפֵּה וְיִקְשֶׁה לֵּאמֹר חֲרֵהּ
 וְיִי לְפָרֶס . שְׁמוֹנֶשֶׁת בְּשִׁמְשִׁי אוֹ בְּחֵרֵי שִׁינִי לֵאמֹר שִׁלְמוֹ אוֹ כִּלְכֵּל מִקּוֹס
 קוֹפֹת לֵאמֹר כִּנְיָהּ מִיִּם חֲרֵהּ . וְלֵאמֹר דֵּה לֵאמֹר וְדִקְרָשֶׁת שִׁינִי אֵינִי
 קוֹפֹת מִיִּם קֶשֶׁה . לֵאמֹר לְחֻרִין בְּשִׂרָף בְּרִחַל דֵּה . מִי מִיִּם אֵינִי אֵינִי
 קִרְיָהּ בִּישׁ כִּלְכֵּל מִיִּם עֲשׂוּ דִמְטִי לְרִשְׁתָּהּ דִּמְטִי . וְאִלֵּא הַגֵּט בְּדִקְרָשֶׁת
 לֵאמֹר כִּנְיָהּ בִּישׁ וְיִי קֶשֶׁה לֵאמֹר אֵינִי מִיִּם חֲרֵהּ . וְיִי לְחֻקִּים
 חֲרֵהּ מִיִּם חֲרֵהּ לֵאמֹר כִּלְכֵּל מִיִּם חֲרֵהּ . וְיִי לְחֻקִּים חֲרֵהּ מִיִּם חֲרֵהּ
 הוּא שִׁינִי בְּחֻקִּים מִיִּם חֲרֵהּ הוּא עֲשׂוּת דִּקְרָשֶׁת לֵאמֹר כִּלְכֵּל מִיִּם חֲרֵהּ
 דִּקְרָשֶׁת מִיִּם חֲרֵהּ לֵאמֹר עֲשׂוּת . וְהִיא שִׁינִי מִיִּם חֲרֵהּ . בְּחִיבוֹת מִיִּם חֲרֵהּ
 מְנוּרָשֶׁת וְיִיטֵב מִיִּם שִׁינִי בִּן בְּקוֹפֹת וְאֵינִי לְקֶשֶׁה :

סליק פרק הזורק

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המגרש

אליעזר אפילו חזן לא תסוד דמחן דתני חזן לא תפרס פסול בע"מ לרצון
ומחלן דתני ליה בע"מ שמעין ליה קאמרין הכי ועוד יס לתרן דלורחא
דמרחא הוא לאקשווי מאי ד"ל בלומר שדי לו בטעמא קמיתא כדאמרין
בהניזקין מאי ד"ל ועוד כפ' אלו דברים כבירות ועוד במקומות אחרים
ולדברי רבי ז"ל הדבר בל בפשיטות ביותר :

דף פנע"א

בבבולא תחלן דעלמא לא תנכס • י"ח הדבר
במשמעו לומר שכל תחל דעלמא מותרת
ליבשא מיד ואין חוששין שחל לא תנכסין התנאי ונמנא גט בטל ומקשינן
מהא דס' מי שחוו ע"מ שמתני ל"ב תלית זוזי אפי' שנתקרקע הגט הרי
זו תגורשת ולאחר לא תנשא עד שתקן ואמרין בן לקמן ע"מ שנתקני
לפלוגי נקתי' התנאי הרי זה גט ע"מ שלא תבעל לאבא ולאבד אין חוששין
שחל נבעלה להן בלומר שחל תבעל להם ומותרת ליבשא מיד אלא רישא
עד שיתקיים התנאי אין מתירין אותה ליבשא וגדולה מכולן אמר דפ' מי
שחוו גבי משכיו חס לא באתי מכאן ועד י"ב חדש וכו' דלא שריא לה
פד לבתי י"ב חדש דמקיי' תנאי ואפי' דליכ' למיחש לבטל התנאי ומתקן
אינו דומה תנאי שהוא שחל תעשה לתנאי שיש בו קום עשה שכל תנאי
שהוא כשכ זא תעשה כגון שלא תנשא לפלוגי ולא תשתי יין מתירין אותה
ליבשא מיד והיא תחוש לעגמה אבל תנאי שיש בו קום עשה כגון שחל
לי מתים זוזי ושתבעלי או שתנשא לפלוגי או שתשתי יין חוששין שחל לא
תתקיים התנאי וכל תנאי שהוא כרשות אחרים בין שהוא בקום בין שהוא
בביטול חוששין כגון חס לא באתי מכאן ועד י"ב חדש חוששין שחל יבא
ואפילו מת בני גוריון ויש להקל ולומר שכל תנאי שבידה בין בקום בין
בביטול לעולם מותרת ליבשא מיד כגון ע"מ שחל שחל יין וע"מ שלא תשתי
כדאמרין לקמן הא לאחר תנשא והא בעינא לקיומה תנא • וכו' אפי' שחל
דמיגרשא ומקיימא ליה חטו בידה קיימא למגרשא ואמרין נמי התם
בדודים קיימי דמי בעי מכריו נפשי וכו' אלא כל שבידה בין לעשות
מעשה בין שלא לעשות מעשה מותרת ליבשא מיד ואין חוששין שחל לא
תתקיים תנא • והוא דאמרין ע"מ שמתני לי מתנים זוזי היינו טעמא
שלא תנשא עד שתקן שחל לא ירצה הבעל לקבל שהוא חסוד לקבל בב"ק
או ילך לו למדינא וינכסה בע"כ שלא בפניו אינה תבילין וכן הדין בע"מ
שמתני לאיש פלוגי וע"מ שנתבעלי שחוששין האול וברשו אחרים הדבר
תלוי ואפי' היכי דאמרין לקמן וכו' אפי' שחל דמגרשא וכו' הא אפילו
דמגרשא אכתי איכא למיחש דלמא לא נכסי לה לאו מילתא היא דאין
דעדיפא מינה אקשינן דהא אפילו גירושין של זה אין בידה ומה' חסורה
ואפילו לא תחוש לכשוףין של שני כ"ש שלא לאחר הגירושין שחל שחל
לא ינשא • שני ואפי' כל חס לא באתי מכאן ועד י"ב חדש שחלן התנאי
שחל ומקיימא לקיומיה תנאי קא בעי שחוששין ואפילו מת גוריון ויש
מחמירין בה ואמרין שכל התנאים אסור ליבשא עד שיתקיים התנאי
ואפילו הוא שחל ולא תעשה ויבדה כגון ע"מ שלא תשתי יין עד ליום שחל
מתירין אותה ליבשא עד שיעברו עליה ל"י יום ואם נשאת לא תנא • והא
דאמרין ח"ה ככל התנאים דעלמא נמי לא תנכסו בקיום התנאי קאמר
בלומר אינה ראויה ליבשא כלל וזכין שכן אינה מגורשת שחלוי בתורה
כריתו' משום שחל לא יקיי' התנאי בין שהוא תנאי גירושין בין שהוא
בין שאינו כגון לא תבעלי לאבא ולאבד דנ"מ לאו גיטא דמיתא • שלא
תנשא לאיש פלוגי דאמרת אינו גט והא דקתי' בסיפא במקלות כוונתה
ועברה ונשאת לאו משום דרישא בהתר כשאת אלא עברה על תנאה קאמר
אבל אפי' כנשואי ראשון עברה על דת שחל לא ליבשא עד שתתקיים התנאי
כגון שימות אותו פלוגי בעל התנאי • וכן דעת רס"ז אלא שכתב לקמן
דע"מ שלא תבעלי לאיש פלוגי גט שחל תבעל לו בלומר שאין מתירין
אותה ליבשא עד שתתקיים התנאי שחל שיתבטל כדבעינן למכתב קתן
בס"ד • וי"ל שאין חוששין כאן שחל ינשא אלא על אשת איש וה"ל כאבא ואבד אין
גט בטל למגרש וגמלא בא על אשת איש וה"ל כאבא ואבד ואין חוששין
שחל ינשא אחרים חסור בה • וא"ת שחל תבעל לו לאחר מיתה דבעל אין
חוששין אותה מתחל ליבשא לאחר שבעל כך דהא איכא כחה מי יוירי והא
דקתי' לקמן ע"מ שלא תבעלי לאבא א"ל ה"ל שחל חוששין שחל תבעל לו
אלא הא קמ"ל דע"מ שלא תבעלי לאבא ולאבד • תפליג דכדכידה הוא
וא"ת ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חייו מאי מהני ליה • האו ברייתא הא
אסורה ליבשא לעולם לאו מילתא היא דכי דאמרין שחלוי לא ליבשא שחל
הוי גט ואם נשאת תנא • ונמנא כשנכנסת בגורשין שחלוי לא ליבשא
גאובי מתא מחסרי וגאובי פומבדיתא ורבנן המתירין נקתי' • ונמנא
כתוב ע"מ שלא תלכי לבית אביך ושלא תשתי מכאן ועד ל"י יום הרי זה גט
ואינו חושש שחל תלך ושחל תשתי למדני • שכל תנאי שחלוי לא ליבשא
ואל תעשה אין חוששין שחל תעבור עליו ובסיוע לזה שלא י' בגירא לא
תנשא

דאמרין חזן הוא או ע"מ הוא ואסיקנא דחזן
הוא ע"מ דמי' שמע מניה הא בע"מ מודו
ליה לרבנן לרבי אליעזר דהכי הוא בעין מעיקרא ולא אמרין דבין כוז
ובין כוז מחלוקת והכי נמי תפעה מליפסא דנא דאמרת לקמן ומתנינן
דקתי' כתבו ואוקימנא בחזן אבל בע"מ לא פסיל אלא לפרס אוקמתין
ע"מ לא פסיל ואפילו בשלא תנשא לפלוגי דלאו שורא הוא ומיהו ק"ל דהא
ד' אקנים השיבו על דבריו של ר"א בחזן וע"מ ור"ע דהלכה כמותו מחסירו
השיב בחזן ובע"מ הוה לן למומר דבשרתי פלוגי והא דקתי' במתני' חזן
להודיעך כחו דר' אליעזר וכה דהיתירא עדיף ליה • ואפשר נמי לומר כן
דאם לא אמרין בפשיטא דרבינא חל בחזן חל בע"מ מודה ליה ע"מ
אלא סתם קאמרין דחזן הוא לומר דבין כוז נמי פלוגי ר"א ודלא כר' יוסי
בר יודנה ועל קאמרין מתנינן דלא כי האי תנא • והא דאמרין לקמן
מתני' דקתי' כתבו ואוקימנא בחזן אבל בע"מ לא פסיל לא ע"מ שלא
תנשא לפלוגי קאמר דהוא ח"ל בחזן דמי חל חל ח"ק והא מתני' דקתי'
בשבו ע"כ שורא קתי' חזן או ע"מ דומיא דחזן אבל ע"מ דעלמא דלאו
שורא כגון דלא תשתי יין לא פסיל ואוקי' לאו דוקא חל לרשותא דמילתא
אייתי אוקמת' • לומר דמתני' שורא קתי' ח"ל דמי ע"מ קתי' ה"ה דע"מ
דעלמא חל השתא דקתי' בחזן משמע הא בע"מ דלאו שורא לא וכן וזו
שפטינו בדרייתא חזן שפסיל • ע"כ ונ"מ שאינו פסיל • בע"מ דמחמירין וזו
קתי' דלא מעייל תנא נפשיה בפלוגתא התם וכן שנויה ואינו מחזור כל
היורק • ועוד שרינו לר"ה דפשיט דבע"מ מודה ליה ולמדנו דמתני'
דבשרתי פלוגי תנא דמתני' סבר בחזן פלוגי • אבל בע"מ כשר לדברי הכל
ור"ע סבריה דר' יוסי הגלילי ור' יוסי בר יהודה סבר בע"מ פלוגי • אבל
בחזן הכל מודים דאינו גט • ור"ע סבריה דר' טרפון ור' עקיבא נמי סבר
לפליגי בע"מ אינה מגורשת ופ"ש בחזן ומסוד דשמע' ליה מתני' איתבי
נמי חזן ור' אקנים סהסינו על ר' אליעזר הן עלמן נחלקו ולא תנכסו
אלא להוסיב על חזן ואין תנשא כיון דסתם מתני' בחזן ולא קתי' כלל
בע"מ כוונתיה ק"ל דסתם לן כר' יוסי הגלילי וה"ל סתם במתני' ומחלוקת
בבשריתא והלכה כסתם • ויש לחוש עדיין דלא מסתבר לחזוקי פלוגתא
דמתני' כדדי ולמדנויה דר' ע"כ ור' טרפון ור' יוסי בר יהודה דכולהו פסלי
בע"מ ור' אלעזר כ"ע דלית ליה פירכא נטילא לדדיו ולא אשכחן בהדיא
מ"ד כשר כלל ועוד ח"כ ד' אקנים הללו מחל דמותיב ע"מ לר' אשור לותיב
לחבריה דמכשר ולא ישיב את אחרי לאחר מיתה והיכי דמי דאשור רבנן
בלל כלום ועוד אשכחן כי הא מילתא דאיתמר לקמן ומתני' דאוקימנא
בחזן דלאו דוקא משום אוקמתא דאוקימנא חזן • אלא מתני' גופיה סויעא
בדפרישית ואין דרך להעמיד דרכו • של רבינו ז"ל והגאונים שכתבו כן
לא שחל דאמרוהי בתיארי סברי דע"מ כשר והם תולים ספרא זו במשנתנו
וסברי דר' יוסי הגלילי הוא דמכשר בה ומכשרא דנפשיהו אמרי הכי •
והאי ע"מ דכשר אפי' ע"מ שלא תנשא לפלוגי ולא תבעלי לו קאמר דכשר
ומתני' חזן וחזן בין כוונתו בין כשואין אסור לו כדמפור' לקמן בשמעין
ומיהו הוא חזן דפסול הא ע"מ כה"ג לא פסיל בלומר דלאו שורא הוא
אלא הרי הוא מגורשת חלוי כסם שנגורשת חלל כל חדש חלל משום תנאי
הוא אסור בה כדמפורש הכא מיד דהוא חלל חלל תנאין דעלמא ודאמרין
לקמן בשמעין בתיארי איתמא בע"מ הרי גרושה חלל כוונתו ולא מוקמינן
בע"מ שלא תנשא • ואלא תבעלי אפילו כוונת לאיש פלוגי הריא נמי גרושה
היא חלל ואלא שחל כל חדש כדפרישית • והאי דפרישין כוונת התורה
נכסי לה אפילו לרבנן דאמרין שורא גט הוא דלא ס"ד לחוקמי' בשני
תנאין ואי דאמר ע"מ שלא תבעלי הרי הותר חלל להתקשט וניחא ליה
לאוקומה בחזן משום דאידך תנא אחר בחזן נמי • ומאי דפרישין נמי
בדר"ב במאי איתא בחזן משרא שרי ר' אליעזר לומר משום סרנא דאידך
קאמר הכי דהא בלאו הכי טעמא נמי דר"ע ח"ל לפרוש בחזן דבני ראשון
לא הוו מזורזים וגם אינו בטל חלל ע"מ ומה דפריש' תו אי ר"ע חזן ס"ל
ליתבי חזן אי ע"מ ליתבי ע"מ • וק"ל והא ר"ע בין בחזן בין בע"מ פלוגי
ודאי ואי ליה חד תשובה לע"מ • וכ"ש לחזן וחדא תשובה לחזן לחודיה
ולמה לא ישיב כל מה דלית ליה • וא"ל דהכי פריך אפי' דחזן איתמר
דר' אלעזר דלמא בע"מ מודה דגט בטל הוא מפירכא דר"ע בתיארי
דקשה לע"מ ולא לחזן • ואפי' ע"מ לא חלל פלוגי ר' אלעזר כר' יוסי בר
יהודה לפרוך ע"מ דהא חזן מודה ופריך ר"ע שמוע' ל' דאיתא דתני כר'
אלעזר בחזן ואיכא דתני ע"מ ויבינו פלוגתא דמתני' ור' יוסי בר יהודה
ואיני פלוגי אחריויהו • ולא סבירא לכו דמודי רבנן כחדא מנייהו • ומה
אין פירכי ואפילו לדעת ר' יוסי בר יהודה איכא חדא ח"כ הכי
קאמרין אי בחזן ס"ל דפליגי • במתני' דקתי' חזן לותיב חזן ולא ע"מ
דקס"ד דע"מ מודו רבנן ותי בע"מ ס"ל דפליגי הא מודה ר' אלעזר בחזן
ופריך דר' אליעזר תנאי היא • ור"ה דה"ל דר"ע סבר כמאן דמכשר לר'

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המגרש

[illegible][illegible]

ע"ב כל

עב כר ימי חיי וחי פלוני הוה דכריות' וזע"ש פאפאס
פסחיו וימר חתנה כיון פאפאס בדבריות הוה . ותיבס
שחשיבן להא דלחמירין ע"מ שלא תפאלי' לחיס פלוני פאפאס לא
כתפאלי לו לעולם תנארי' דדומיא דחור דכסר בע"מ ודחור לעולם הוה .
ורש"י ז"ל תבן לקחן ע"מ שלא תכעלי' לפלוני חשיבן ע"מ שחא תכעל לו
דדומיא שלא תלך לבית חביד לעולם ושמעתי דר"ק כיון שכל יומיה בתנאה
דחא עומדת וי"ל שיעדיין יבעל בטא אס תכעל לו חזינו גט כלל ודא טעם
שלא תכלי סה קסא דכיון פאפאס מת תקיים חתנה הוה ליה בע"מ שלא
תסתי יין כל ימי חייו . ור"ס הסתרי ז"ל כך כתב בחיבורו דהוה ר' הוה
גט ע"מ שלא תפאלי' לפלוני חזינו חתא דחורא לא לאמר לה ע"מ שלא
תסתי יין לעולם חא ע"מ שלא תכלי' לבית חביד לעולם חא כל ימי חייו
ואדרבה חין דחמה חאל כלל ימי חיי פלוני ונראה שדעתו לחור שבין
שלא תנשא לו כל ימי חייו ופאפאסן לאחר יומיה ח"ל כתפאלי' שנעולם הוה .
קסא לו ילדרי דר"י ח"ל ע"מ שלא תכעלי' לאחור וליכא נאחמי' חא
גט חא חזינו כריות' וליכא לחמיר תפאס דכלי כדרי חיסורא דת"מ כתיבא
קיימ' לעולם חמה דה דומא לאחור לאחור ע"מ שלא תסתי יין נכס שאין
זכר כריות' . חבב הר"ס פ"ע ע"מ שלא תכעלי' לאחור ולאחור עד ונתן פלוני
ואפאסר טיב בלאס ר"י ז"ל טעור דר' הסופר בתם שכתב לעולם חזינו
דדומיא ח"ל לא תכלי' לבית חביד חא ופי' ל"מ ע"מ שכתב לעולם חזינו
דחורא ח"ל חמירין חותה לנשא עד שיעבור עליה פאפאס' כדלחמירין לעב
בדרים ודא דעת הרב ז"ל כמו שכתבנו למעלה . ומעשה לא חזינו חבב
בדר"מ ז"ל וז"ל בדרי חמירין לפי שאין תכאלי' חאל כל ימי חייו של
חורא פלוני . חאל לאחור חמירא ויבסתי תנאי וטוד דחור' לר' איבער וז"ל
דחורא פלוני חורא דדומיא דחור קסא דה כדכרית' : ע"מ שלא תכעלי'
לאחור ולאחור אין חוראסן שלא כעלה ע"מ . כדכר פיראס' דרש"י ז"ל
מפרש שאין חוראסן שחא תכעל להא וזין הלואן מחור . ולי נראה פירוש
כתפאלי' דחא קמא נקמיס תכאלי' כפני חורא תנארי' וזס חלו חזינו
תנארי' ודדרי קמא ע"מ שלא תכעלי' לאחור חין חוראסן שחא תכעלי'
להא כחורא ח"ל ע"מ שלא תכלי' ולאחור תפארי' עתה חזינו כרובה להבית
עדים ע"מ שכתב על תנאה חאל נאחבת חיוא לחור שלא עברתי על תכאלי'
ואז"ל שבעל מחמיה ואחור לה כדכרית' שבער וכן הדיון בכל תנאי
גיטין סקן בדרסא תפסא כנון ע"מ שחמירין עד יום פלוני שאז"ל כ"מ
שחא טוען שבער על תנאה חאל' שאין חוראסן שחא עברת דה"ל כ"מ
שחא תנאה חאל' ע"ל . וזע"ש שחמיר חוראסן פיוס חאל' חסא תפאס
דכתיבא דתפיים ויב גרלים לדבר שלא גרסה חורא כמו שפיראשתי בתקומתו
ושחא ברא חני חוראסן תפאס חמיר' שיערו ודא סב וז"ל תפאסן חוראסן לו
דדומיא דחוראסן לאחור ולאחור . וז"ל דה"ל שלא תכעלי' לחיס פלוני
לא לאחור ויבסן דר"מ שלא תכעלי' לאחור ולאחור חזינו חא כתפאלי' דכדרי'
ח"ל דשאל תפאס לפלוני לרבנן חזינו גט שדורא ח"ל :

דף פד ע"ב

דף פרעב תר כל התנחין פוסלין בגט • פיר' אס נכתב
בפוכו בין שנתקיימו התנאים בין שמור
ובטלו וכלל הוא דהא כל קמט • ועוד דאמרינן פטמא משום דאורי אטו

חרושי גיטין להרמב"ן וז' פרק המגרש

עח

הולד כשר וזה איכא משום שלום מלכו' ומיהו ככולם קשה שהרי משנה
מתקבצו שטבעו בגיטין הוא וכל המסנה לר"מ תלך וכול' ממור' ויהאב"ר
ז"ל כתב כולהו תלת גיטין בדליכא עירי מסירה קא מירי דמור' מיהא
ידע ידע ושיקר הזמן היא הגמיה וליכא לא משום פירו' ולא משום בת
אחותיהו כיון דלא כתב זמן גט פסלין ליה מדרבנן אליבא דר' ואין
זה מספיק שעדיין לא ילא ידי משנה וה"ל אמרין כפ' המביא אלף דתקן
ג' גיטין פסולין מה הועילו חכמים בתקנתם אלמא אין בהם זמן ויש לחוש
בכך לפירות ולבת אחותו ועוד אין עליו עדום מאי ודאי משנה הוא אלף
ז"ל מטבע חכמים כשאר סטרו' כך הוא שיהא כתב ידו כשר ולא פסלוהו
דיעבד בגיטין וזמן נמי כך הוא לפי שאין כותבין זמן בכתב ידו שאינו
גובה אלף מבני מורין ועוד כיון שאם רצה כותב שטע או שנה' אם רצה
גיים ליה לזמן וא"ל למיעבד תקנתא לרמאי לא אלמא רבנן למטבע של
זמן דיעבד לפיכך אם כשאר הולד כשר • וכפר ר' ה"ל דבי אמר רבי
אלעזר עירי מסירה כרתי • ואילו עירי מסירה קאמר אלף מודה ר' לעזר
כשהיו עדים החתומים עליו שהוא כשר ואע"פ שלא מסרו לה בפני עדים
ומיהו לכשתלה בעיני עירי מסירה שפן עיקר שלא מניסרך לשמור גיטה
עירי מסירה כרתי מבני ליה אלף לעולם לא שניא בלא עירי מסירה והא
דא"ר אלעזר אין העדים חותמין על הגט אלף מפני תיקון העולם דאי
מיתי עירי מסירה משתפיר בעירי חתימה משום דכיכא דהויא גט
ונתקיים בחתמיו כיון דמעיקרא נריך עירי מסירה ודאי בעירי מסירה
חיהו זיפתיה' ולא מסרה בעל ניהלה וזה מחלוקתו של ר' אפרים שחלק
על רביו וכתה בתרחקו דבריו וזן הדע' שא"כ כל הנשים לא ינשאו אלף
בזמן דהחוק' ועל מה נסמך בכך אם על העדים החתומים בו הרי הם כותבין
גט לאיש ואע"פ שאין אשתו עמו וכל דנמשך לאו דכ"ר חגש' כדאמרין
במליעא ועוד אם כל הכסף ועדער למה אין משניחין בו והא' אפילו משום
לשמה דסתם ספרי דייניו גמירי • חייסין הכא שאין הדבר מוסר אלף
לבעל לכ"ס ועוד דא"כ אפילו כתב סופר בפניו ונתנו לבעל ויולא
מתח' ידע כשר בלא עירי חתימה ובלא עירי מסירה • חגש' למחנה חיהו
זיפתיה' וכ"ס כתב בכתב ידו ועוד דא"כ הויא לא משתמיט תנא ותנא
יש עליו עדים ר' אליעזר פוסל • וחכמים מכשירין • ועוד נגופה דחתימ'
דמשמע דמודה ר' אליעזר בג' גיטין פסולין ואם נשא' הולד כשר אם לא
כפני עדים ולדבריו ג"ל ה"ל לפסולו נמי חרש' ולמחנה חיהו ר'
אליעזר אומר אם נתנו לה בפני עדים כשר ואם לאו פסול ואם נשא' הולד
ממור ועוד דאמרין בפ"ק דמליעא ולשמואל עירי בחתמיו וכן לו והיינו
דאי משום דעירי חתימה כרתי ושמעינן ליה בשמעתין דאמר הלכתא
כר' אליעזר אף כשאר' דעירי חתימה כרתי • משום דהוא משמע • שיהא
כולם עירי חתימה ועירי מסירה ועוד מפני שהם עיקר לכתיבה כמו
שארמר רבינו ז"ל • גמרא • מדחקינן וזה איכא גט קרח ואמרין
לרבנן התם תנא • ש"מ דכל פסולי הגט שאמר • במש' גיטין פסול סתם
א"ע • שהוא פסול מדבריהם כך דינו שלא תנשא ואם נשא' תנא לא שאין
הולד ממור לדברי חכמים וקי"ל כוותיהו שהרי גט קרח לדברי חכמים
לא הוכירו בו • אלף שהוא פסול סתם • ומפרש הכא שלא תנשא • ואם נשא'
תנא ואע"ג דלית' אלף משום גיורה הי' • ש"מ לכתב על עלה של עזין
נקוב דפסול גורה שמה יקטום ולשאר כל שאמר בהם במ' גיטין במשנה
ובגמ' פסול בגין כתוב גט לארומי לכשאכנסה אגרשנה בפ"ל הגט •
וכן הכותב טופסי גיטין דגור ר' אלעזר התם טופס אטו תורף וכן כיוולא
בהן וטולן לא תנשא ואם נשא' תנא • ועוד דאמרין גבי גט יסן ללישנא
קמא ואם נשא' לא תנא • ש"מ דכל פסולי דעלמא אם נשא' תנא שאלו בא
ללמד שלא תנשא לכתחלה לאפוקי מלישנא כתרף רב"ל לא תנשא ואע"ג
דקי"ל בלישנא כתרף דאמר אם נתגרשה תנשא לכתחלה שאני התם דקמני
וכ"ה אושרין ולא קמני פוסלין ומסתברא היו לה בנים לא תנא שאם אשתה
אומר תנא אשת מולא לנו על הבנים כדאמרין בפ' הורק • ושמעתין
נמי דייקא דאמרין התם תנא הכא לא תנא ואקשינן • אלף למ' ד' תנא
מא"ל ומ"ד תנא רב דאמר אין לה בנים תנא יס' לה בנים' לא תנא ואי ס"ד
כשאר גיטין פסולין לפסולם תנא ליתא התם יס' לה בנים נמי תנא הכא יס'
לה בנים לא תנא • ש"מ כל שהול' כשר א"ס יס' לה בנים לא תנא שלא להוי'
לנו על בטיה' והוא דעתי בדבר זה עד שמנלך כשנשבו' לרבינו האי גאון
ז"ל לענין היה סופר כחומר וככתב במעשר לא תנשא' ואם נשא' לא תנא
ואפשר שכל שאמר בה הולד כשר • לעולם לא תנא ואפילו אין לה עכשיו
בנים דהא ממני' לא קמני מ"ה ואם נשא' הולד כשר • ומסק' דלעולם לא
תנא • אלף בכלל הולד כשר הוא שלא תנא' ודאמרין בגמרא הכא גבי גט
קרח ולפסול מלכו' תנא מקמי דתיקום מתני' • דר"מ • אלף השנה אחרת
מתני' ר"מ היא • אלף לרבנן כולהו גיטין פסולין • משום תקנתא דרבנן
וגיורה דיהיה כך דין ואע"ג דלא חוקי מתני' • דר"מ • אלף מ"ד הכא תנא
ולית הלכה כוותיה' ואשכחן מ"ד בפ"ק לרבה לאחר שלמדו פסול גיורה

זה"ל למיתי אלף לכ"ז או לכתב הדין • א"כ רבותא היא דאפי' נאסרה
בגרושין גמירי או חלמה לא הוי סור •
דף פה ע"ב הא דאביעא לן בעינן וזן או לא לא איפסול
דבעינן דקי"ל ידים שאין מוכיחו לא הויין
ידים דשמואל ס"ל הכי בפ"ק דקדושין (דף ס"ז) ובפ"ק דנדרים (דף ס')
והתם נמי פלגי בה אבי ורבא דאבי סבר הויין ידים ורבא סבר לא הויין
ידים וקי"ל כרבא ואע"ג דהתם אומר רבא אלא דאמר אפילו לרבנן לא
סמכינן עליה שאין אותו הטעם שזה ליה שפורס כאן • ולפי שמועה זו
ספירס טעמיה דר' וחקן משום ידים שאין מוכיחו' הויין ידים ע"כ רבא
כרבי יהודה וי"ל דלא דאביעא לן הכא בעינן וזן או לא הוינו לומר אם
הוי ידים מוכיחו' בלא וזן כתיבולא דרבא והלכתא כרבנן • או דילמא
שעמייכו דרבנן משום דלא בעינן מוכיחו' והלכתא כר' יהודה דודאי אי
לא תנא פלוגמיהו דהתם שפירס דיי' ורבי' ואין פ'יה משמע הסוגי'
ומיהו דא"ר דכתיב וזה איכא אומר ידים שאין מוכיחו' הויין ידים לאו
פסול • וא"כ הוי אומר אבי הכא האי מאן דכתיב גיטא לא ליכתו וזין
אלף וזן דלמלא בעינן וזה איכא אומר ידים שאין מוכיחו' הויין ידים לאו
קושא היא דכתיב שאין זה גופו של גט • מ"מ טופס הגט הוי וכך נהגו •
ומיבין דאי לא כתב לה הכי לא תהיה אלף להפסול גיטא דאי כתב
ורזן אחי בעל ומעדר פסול ולא תנשא לכתחלה ואם נשאת לא תנא וכך
שמעינן בשם גאון ז"ל • בכל הכך דייק דאבי שאין אלף כשהבעל מערער
וכרז למיכתב והרי את מותר' • ואע"פ שכתב למחך להסגסא לכל גבר די
מייבין דאי לא כתב לה הכי לא תהיה אלף להפסול גיטא דאי כתב
מוזקך פסול • וי"ל שאין נריך וטולין ענמן כהא דתקן בפ' האשה רבה
(דף ס') הורוה כ"ד לינשא ואמרין מאי קלקלה למנה לכ"ג שלא תהיה
לא כנשואי איהר אלף לא כנשואי איסור אכל ונתה חייב' אלף כשמתירין
לשה לינשא וזו בכלל א"כ למה דאמרין הרי את מותר' לכל אדם בולמחך
וכ' משום שופר דשטר' דרס' • ז"ל לא כתבו וכן כנוסח ההלכו' של רבי'
ז"ל אין שם מותר' לכל אדם ואין ווראיה דהתם משום דא"ל אחון
שיתון פטירה הוא שאין הורא' כ"ד למחנה אלף של חלמה לכ"ג לא עלה
על דעת כ"ד שישאנה ולא תהיה כנשואי איסור • אלף המגרש את אשתו
כל שפטר • לטעון טוענין שמה שיהא שיר בגט • ועוד שאם באנו לדמותה
להורה כ"ד ינשא שפיר בה חלמה לכ"ג • ואע"פ שכתב לה לכל גבר די
מיבין התם נמי הרי תהיה לינשא לכל מי שתרנה וסוגין בעלמא
דכותבין בגיטין הרי את מותר' • לכל אדם כדאמרין ונריך להניח אף
מקום הרי את מותר' • לכל אדם ואיתמר בפירקין • כגון דכתב הרי את
למטה ומותרת למעלה ומ"מ א"י דן א"ס בשמעת להסגסא ולא כוונ' מה
הועיל לר' יהודה וזן אחר בגט זה תהיה כנשואין • וכדכורא לכל אדם
ואם נאמר סהרי את מותר' לכל אדם בגיטא דן שמעת דכתיבין ליה בשר
ודן • מ"מ למה כותבין למחך וי"ל דלישנא דגיטא הוא אגרת שפוקין וזן
פטורין • ונחמיה שריא לכ"ע • וכיון דכתבו והרי את מותר' • לכל אדם לא
חשבו לדקדק בין להסגסא בין למישרי ועוד דלשון מותר' לכל אדם משמע
שהא פניהו ומותרת' לכל לא שנתנא לאחר ותפטר לכולם ולהלויא מערער'
ז' כותבין שניהם אלף אם נאמר דל' יהודה אין כותבין אלף למחך
להסגסא למה לא אחרו למישריו לכל גבר די מיבין אלף ודאי נריך
למיכתב והרי את מותר' • ואם לאו אסורה וקדוב אי לומר שאם נשא' תנא
שזה גופו של גט • ורמיהו כטופס הגט של ראשונים דכתב הכי אלף
פכ' • דמתחא פל' וכל שום אחרון • וחטיבא דאית לי • ולכתיבה' ולמחנה
ולאחריון דאכתיבה' חלמה ס"ל דלריך למיכתב • וכל שום בשמיה דאכזה
כשם שגריך למיכתב בשמו על הדרכים שפירשנו בתקומה • וכן בשם עירו
זסם עיר אכותיו נריך למיכתב • וכל שום לפיכך היה הוא מיהודה ואכיו
מנל לריך לכתוב אהם • דמיהודה בר פל' • וכל שום דאית לי • דמתחא
פ' כתיב ברעו' נפשי בשם שלה וחוי נמי • דכתב רבים דהות אינתי • מן
קדמת דלא וכדו תרובות • יתיבי ליכי אנת פ' כת פל' • וכל שום דאית ליכי •
דמתחא • ולא מחזור לני לחזור ולכתוב • ועוד לנוסח הראשון • שאם בא
לחזור לא היה לריך לכתוב נמי • כמו שכתב למעלה • וכל שום לאכתיבה'
ולאחריון דאכתיבה' אלף הכי כתבו וכדו תרובות • יתיבי די תהיין ואין
נריך לכפול •

דף פה ע"א מתניתין • ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד
כשר • איכא דמוקי בגמרא כר"מ
וקשה כהא לר"מ • עירי חתימה כרתי מדאורייתא • כדאמר בפרק המביא
וכתב לה לשמה מאי לאו כתיב' הגט לא חתימ' העדים אלמא מדאורייתא
כרתי ואומר רש"י ז"ל דלמחן דמוקי לה כר"מ סבירא ליה דכתיב ידו בעדי'
דמי • וכדתנן הוליא עליו כתב ודו • שהוא חייב לו גובה ממכסים בני חורין
לא ממשועבדים • משום דלי' ליה קלא • אלף שטר' תעליה הוא • • ויש זו
וזן ואין בו אלף עד' • נמי מוקי לה כר' דאמר כתב ידו ועד ולמ' ד' נמי
כתב סופר סבר דכתב סופר נמי כעד' • דמי דקדק ס"ד לקמן לאכשורי
כתיב' חתנים כטופסא דשטר' • וזה סבירא וז' ק"ן ג' וזן לר"מ אחאי

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק המנרש

[illegible]

ע"ב דא' ר' אלעזר כיון דלחזר ערדו חסירה ברתה הא לא יפסיד
בדי חמיהו חגדשה . י' פ'קס' ד' ב' הי' דר' ח' בני
חמיהו לשמה משום דערדו חמיהו ברתה י"ב בעי' ר' אלעזר נתינה לשמה
משום דערדו חסירה ברתה י' לרדיה קא' דלחזר רחמנא לשמה אכזבת
בלחוד קא' דהא חסיד' שרי ק' ברתו' אגס' בכמיה' בלכד לא' ברתו
בערדו חסירה אלא אכזבת ונתן לה קא' וכנס' שגריד' כתיבה לשמה לר'
אלעזר אף כשי' שם ערדו חמיהו משום דוכתב' ללא' אחמיהו קא' בלחוד
דא' כ' חמיהו חמיה' עדים בורחת מן העירה אלא דחמנא אחר כל' כמביעת'
לשמה הא' כד' גריד' נתינה לשמ' חמיהו שפעמי' אכזבת' בערדו חסירה
וגריד' אכזבת' ברתו' לשמה יהי' אפילו י' שם ערדו חמיהו בערדו דהא' לא'
לשמה אכזבת' ונתן קא' ות' לא' חוקי' לר' אפילו ב' א' וכנס' עליו ערדו
חמיהו

[illegible]

ע

מתימה וז' אביו דנתיב לשמה לא בעי לטוב' דכי כתיב לה לשמה וכוונת
קאי ולא וכוונת: ודא' דלען ה' שכתבו טופס לכל א' וב' ג'טין וכתבו
שעדים בראש הדף כזה הרגל' ס' דלכון בעידי מסיר שערס וספתי
ישק משיב דברים בכוחים דודאי מווייף מתוכו אין לחשוב דהא ידע
מיתלב לכל מאן דמטי שטרא לז' אלא' דלמאן תתקן עליה דהא שול' עלי'
חתימה סדי וז' ד' בראש הדף ומחזורי וחסד דלא סדי וז' חלש
כאין עליו עלי' ואם כתב לה בשני עדים כשר ומעשה מיטני ראה' גדול'
לדברי ר' ז' דאי מתני' דקמטי ככולהו דלא בר' אלעזר ר' ירמיה
דמסר דאסתמינה ומתקנין י' כינוי דלא בר' אלעזר כינוי מהבי ויוד
הדבר ק' אסתמינה ומתקנין ואח' דהשתא כשמיטני חלש ודאי
מתני' בעידה חתימה דברי הכל וז' דלא וסמך בעידי עדים
שר' אלעזר ומכסיר וס' דעידו חתימה לחודה נמי כשר

על הכתפתו קם כחן חולין שחם בתקיים **שחמיו** והיו שובר לקול קדקדוש
לא חמני' הכי קמני מקודשת ומגורש' כרו זו מגורשת ואסור' לכהן' ולימתי
השבו לקול במקום שאין סם אמתלם חלל בקול שיש אמתלם כגון סאכיו
קול על' האשם שנתגרש' על תמיו וחל' כ' בת בעל' או קדקדוש' אין חושפין
לחיות קול' חלל הרב' ז"ל פ' הרגות' דריש קאי' שהיו אמרו מקודש'
סחם ומגורשת' על תמיו אין קול זה שחמיו שובר לקדקדוש' וחושפין
ולדעת הרב' ז"ל חספא' שלא תלו קמתן בשחמיו' קדקדוש' קטן וכפחות
תשובה פרושה אל' לו' שאם נבטל' כן מבטלין' הקול דמימר אמרי הכי ולא
חיישינן' לכו ולדמי' משעקין' וחזו' אי' לקח' לכס' כ' הר הן השם' והא'
דאמר רבא' אפילו' לא' לא' מבטלין' הכא מבטלין' לומר' שפאילו' לדברי
האחריר' שלא לבטל' אפילו' בדרישה' גמור' הכא מבטלין' בשחמיו' ולא חוינן'
באמרו' רבדקו' עליה דמילתא' כלל' :

סליק פרק המגרש וסליקא לה מסכת גיטין

וְרָא וְלִי סְפָרִיין שְׂאִין הַשֵּׁשׁ עוֹשֶׂה סְלִיחַ לְהַבִּיא אֶלְכָּן חֵלֶק כְּפִי
מִפְּרִיזְשִׁין בֶּפֶן הַסּוֹבֵא אֶת הָאוֹמִי, וְהָרֵם הַסְפֵּרדִי וְלִי כְּכַב
שֶׁהַשֵּׁשׁ עוֹשֶׂה סְלִיחַ בֵּין בִּקְבֵּל־בֵּין בִּהְבֵּלס וְיִין כִּידִי לְכַבֵּרעֵי אִם שְׂדֵרְיוֹ
רָאִין כִּטְעִם וְכֵן הַסּוֹמִינִי מְכַבֵּשׁ כִּפְשׁ, וְחֵין לִי לְהַאֲרִיךְ וְלִנְדוֹלֵי
לְחַמֵּר בְּכֹסֶף וּמִשְׁוִיעַ כְּמִי סְלִיחַ לְהַכֵּב־וֹ, וְכֵן לְחַמְרִינִי כִּם מִי שֶׁחֲחוּוֹ יִטוּ
מִתְּפַנּוֹתָה וְכֵן מִתְּפַנּוֹתָה אִם עֲמֵד חוּר חֹרֵף גִּיטוֹ אִם עֲמֵד חוֹר־פֶּרֶסֶץ וְלִי וְלֹא
מִיבִיעִיל הִיכָא לְחַמֵּר אִם מִי דִּהֵא לֹא מְחִילֵי אִם פֶּרֶסֶץ אִיבֵד כְּתָם אִם מִי
חוּר־וֹ, וְגִרְסָה מְעֻשָׁן הִיכָא דְכָלְמוֹ אֲמִירָא לֹא כְּמִי דִּהֵא גִיטוֹ אִם מִי
וְעַתָּה חוּר מִדִּין מִשְׁכָּן, וְקֹסֶף אִם הִיכָא מִשְׁכָּן עֲלִיךְ דִּרָּה מִתָּהוֹ אִם גִּיטוֹ
אִם מִי מְחִילֵי וְכֵן וְלִי אִם עֲמֵד חוּר חוּרִינִי לֹא לִי דִּרְעִי וְלִי עֲמֵד
מִי לֹא מוֹדִיעַ כֹּסֶם מִי עֲמֵד בְּטֵל מִתְּנִי וְכִיּוֹן שְׂכָן אִם מִי מְחִילֵי וְכֵן גַּם
וְרִאִי אִם עֲמֵד חוּר־הוּא דְכֹסֶם מִי מְחִילֵי וְכֵן לְגִרְעוֹי אִתָּם וְכֵן עֲמֵד חוּר כֹּסֶם
מִי גִירִי חוּר־הוּא וְרִאִי דְכֹסֶם וְרִאִי דִּהֵא לֹא מִתָּהוֹ, אִם כָּךְ הִיכָא
הִבְטֵם לֹא שִׂים וְכֵן דִּרָּה חוּלֵי בְּתֵר אֲמִירָא דְכֵן כְּרִדְלִינִין אִם בְּתֵרִי לְגַבֵּי
מִתְּנֵה כֵל עֲמֵד, וְהֵלֶךְ בְּשׁוֹךְ כֹּלָא מִשְׁעַנֵּה חוּרֵה מִתְּנֵה אִם שְׂתֵת מִתְּנֵה
חוּלֵי מִי דִּהֵא בֵּין נִתְחַסֵּי סְכּוּר הוּא בְּעִמְדוֹ שְׂבִיל מִתְּנֵה מִי שֶׁל אֲמִירָא
חוּלֵי וְכֵן הִבְטֵם לֹא בֵּין בְּשִׁתֵּם בֵּין בְּמִתְּנֵה אִם מִי בֵּין בְּמִתְּנֵה מִתְּנֵה, וְכֵן
בְּכֹלָן בֵּין עֲמֵד בִּלְחָם מִתְּנֵה בְּשִׁתֵּם לְגִיטוֹ שְׂכָל לִירֵין אִם גִּיטוֹ אִם מִי
יִטוּ מִתְּנֵה בְּשִׁתֵּרֶפֶת מִתְּנֵה חוּלֵי, לְפִיכֵךְ הַאֲמִירָא דִּרָּה בְּתֵרִי אִם מִי
וְעֵמֵד וְהֵלֶךְ בְּשׁוֹךְ וְחֵלֶה וְתֵת אִם שֶׁל מִי מִתְּנֵה הַרְשָׁן הוּא גַּם עַד
שִׁבְרִישׁ מִתְּנֵה וְכֵן הַרְשָׁן לְגַבֵּי בְּנֹקֶשׁ קוֹד־מִתְּנֵה וְכֵן מִתְּנֵה וְכֵן מִתְּנֵה
אִם בְּשִׁתֵּת מִתְּנֵה וְכֵן אִם שֶׁל עֲמֵד אֲמִירָא אֲתוֹן אִם מִי מִתְּנֵה הַרְשָׁן מִתְּנֵה
מִתְּנֵה לֹא לְגַבֵּי לֹא כֹסֶם אִם עַד שִׁבְרִישׁ מִתְּנֵה לְגַבֵּי מִתְּנֵה וְכֵן הִיכָא
שְׂכָבֵת רֶסֶץ וְלִי כְּשׁוֹךְ שְׂמִיעוֹ, רַבֵּה וְרִבֵּה לֹא שֶׁל דִּרָּה דִּיכֹא לֹא אֲמִירָא
לֹא מִי מִתְּנֵה חוּלֵי, וְכֵן אִם עֲמֵד יִטוּ חוֹר־לִיפִיגֵל דִּירוּחֵה נִקֵּט לְגִרְעוֹ
פְּלוֹסִיטִיקוֹ בְּחוּר וּבִבְיוֹן חוּר כֵּלָּךְ כּוּדִיא אִם מִי מִתְּנֵה חוּלֵי, וְכֵן
אִם פְּלִיגֵי לְעִינֵי עֲמִירָה, בְּנוֹן כֵּלָּךְ בְּשׁוֹךְ בִּלְחָם מִשְׁעַנֵּה דִּרָּה כֵּלָּךְ בִּלְחָם
וְלִרְכֵה וְרִבֵּה מִתְּנֵה חוּרֵה מִתְּנֵה שְׂכָל, וְיִישׁ מְכַלְכִּין פִּיטֵה וְכֵן לְשִׁבְרֵי
חִרְחֹרֶת וְיִין בְּכֵס מִתְּנֵה וְשִׁתֵּת מְכֻלֹּת מִלִּי, דִּרָּה שְׂמִירָה דִּרָּה גִיטוֹ אִם
מִי וְהִבְרִי כֵּלָּךְ גִּיטוֹ חוּר מִי מִתְּנֵה חוּלֵי, וְכֵן קִחְמָה לֹא אֲמִירָא מִתְּנֵה דְנִדּוֹלֵי
הוּא, וְחִמְרֵי הַבְּרִיא וְאִם מִי לֹא חֵרֶף עֲכָה מִתְּנֵה מִתְּנֵה, עַד דִּהֵא
אֲתִּיקִין וְחִמְרֵי כִּבּוֹלֵה אִם מִי וְכֵן אִם מִי לֹא לְגִרְעוֹי כֵּן לִשְׂכָל וְחִמְרֵי
שֶׁל יִמּוֹת וְכֵן דִּלְמָה אִם יִמּוֹת בְּחִי' אֲחֵרֶה שִׁיבֵה גַם אֲשֶׁלֶּה חֵסֶה אֲקוּקֶה
לִיבִס אִם חֵסֶה בְּחִי' חֵרֶף גִּיטוֹ אִם אִם אִם, מִתְּנֵה אִם מִי מִתְּנֵה, וְכֵן יִמּוֹת
אִם מִי בְּחִי' קִחְמָה דְבִרְיֵת מִתְּנֵה יוֹרֶשֶׁה וְיִישׁ מִתְּנֵה לֹא וְכֵן אִם מִתְּנֵה אֲשֶׁלֶּה
דְּכִרְבֵּל שִׁמּוֹת עוֹד עוֹד, קִבְּלִי וְכֵן דְּרִיבִי אִם יִמּוֹת מִתְּנֵה אֲשֶׁלֶּה אֲשֶׁלֶּה

חרושי נדה להרמב"ן זל פרק שמיא

והכי אפילו ברשות הרבים דליכא דרתי לרשותא בודאי טומאה הוא
ולר' שהתם איכא רגלים הכא ליכא רגלים ואפילו ברשות היחיד תולין
כלומר רבן מחלקים להחמיר ור' לסקל אבל לתנא מסוטה חומה
ליכא דגמר דהא לא דמו ויפה פירש. ועדיין קשה לעיקר שמונה עשרה
אי סוטה חומה רגלים לדבר הוא כל ספק טומאה ברשות היחיד דטומא
נימא שאני סוטה דליכא רגלים לדבר ובתוספות אמרו דלר' ס' כל ספק
טומאה ברשות היחיד ספקא מאיה ליה תולין. ואיט' כלום דאטו נימא
כולי תנאין דלא כר' ס' כל ספק טומאה ברשות היחיד ספקא מאיה ליה
לגמרי קאמרינן. ושמא יס' לומר דלר' ס' כל ספקא דקדוש לספק טומא
דאמרינן דקדוש דאטו חכא עד שעת מליצה דספק. אבל ספקות
דעלמא ספק נגע ספק לא נגע ספק הוה ספק לא הוה כפיין טומא וליכא
דגמרא דקאמרינן דלדבר לומר דלר' נגע ספקא מאיה ליה תולין לה דקדוש
היא שאין אשה מזנה והיא אומרת טהורה אני. וזהו לר' להחמיר אומרת
כמו שחלמיש אומרת בטילה לנדה וכן כיוצא בזה אפי' הכי משום רגלי
לדבר טומאה הכתוב וכל סבן בשאר ספקות אבל במקום ספק דקדוש
אין משחמין אלא רגלים לדבר. וזהו דאמרינן בטעמיה דר' ס'
דגמרא סוף טומאה מחמת טומאה ולא גמר דשות היחיד דסוף טומאה
מחמת טומאה מאס דסכידא ליה דרשות היחיד גמרינן מסוטה בחמת
טומאה וגורם הכתוב הוא רש' הרבים דינא הוא. וגמרינן מזה דלא
אורווי ולטמאין מיד חסיפא. ואב"א היינו טעמיה דשמאי הוהיל
ומרגשת בעלמה. הוקשה בתוספות דתנאין דרשות היחיד דסוף טומאה
בדקה עלמה עכשו ומנחה טומא היך תאמר מרגשת היכה והלא לא
הרגשה עכשו. ואם תאמר ניהלה לקל. ולאחר בדקיה אירע לה
אורח וכסבורה הרגשת עד הוא וכפיר' דר' ס' אש טמאה מחמתו כמי
נימא הוא דלא חרגיש מחמתו כסבורה הרג' שש הוא כדאיתא דמי
התם והס' כי דעמא דשמאי משום דבין דרשות היחיד מרגש' לא חיישינן
למישטא ולא גורם הכתוב מחמתו כלל דהא ליישטא בתרא דאמרי' משום
דאש איתא דהוה דם מעיקרא חתא טובבת במטה ולא נהפכה חל' לא
משום דבר שאין דרש כדן לא החמירו לאסור מעת לפת ומיהו סוטה
ומשמת כחוד כיון דלעולם כן דיין. סל אלו לחוס לקן לפי שאין בהם
הרגשה לעולם. לפיכך שמאי מודה בהן ופי' טעמא דשמאי באשם
מרגשת לומר דהאילו ואשם מרגשת בעלמה לכך לא חש שמאי כלל ולא
עשה שייג לדבריו. והלא אמר הרגשת מי רגלים הוא אלא העמד
האשם על ספי' וזויה לתלות בדפיושי' ללישטא קמא. והאיכא סוטה
מודה שמאי באשם. פירש למחן מודה להלל דהוא כד פלוגתיה ויהינן
לתלות בתרומה וקדשים ואשטמא דלישטא קמא סמיכין כדהלל דהא
ליכא למימר דעמא דהלל משום דהרגשת מי רגלים חששא היא בעלמא
ולפיכך אמר תולין דאש כן חף הלל מודה באשם דאורפין ואפילו ברשות
הרבים וכן ליישטא בתרא כחוד וכן לא חשבתו כמעט לפת אלא תולין.
אלא הני ליגני כטעמא דשמאי ניכח. אבל הלל טעמיה משום דגרישי
חוקה דאש. וכיון דרש לפתך עמוד רבנן מעלה בקדשים כדפרישית
לעיל. וכן הא דאמרינן נימא תנן כתמים דלא בשמאי. אי הוה ליה
כתמים כמעט לפת דלא כהלל גמי הוה דאש כתמים לבעלה ולחולין ומעת
לעת דוקא לקדשים אלא חוקה באשם הוא דמטאיר מעת לפת בחולין
להלל כלישטא קמא דגמרא וזהו דאמרינן גמי להך לישטא ליכא למידי
חבית ומקוה ומבוי הכי גמי פירוש' לשמאי ליכא לאקשויי למפרע אבל
להלל כטומאה דלא לא קשיא היא שדון טמן כיון דליכא דרתי
לרשותא טומאה דלא כפקוס דליכא חדא רשותא תולין. וכן סוטה
ומשמת כחוד כחוד לשמאי חין אלא תולות כשאר נשים להלל ולא קשיא
לד' טומאה דלא דחבית ומקוה ומבוי משום הוי טעמא דפרישית ומה
שפירש לעיל דכל ספק טומאה למפרע טמור מסוטה אכא לפרוש דבין
שמאי ובין להלל כהא טעמא כחוד פליגי. סבר אשם מרגשת
לעלמה ואפילו לתלות חין תולין. ומר סבר אמר הרגשת מי רגלים
הוא. והיה ליה ספקא וכל ספק למפרע טמור מן המורה
ומדבריהם החמירו בקדשים לתלות ושמאירו ככתמים אפילו לחולין.
הא דאמרינן מודה שמאי באשם הוקשה בתוספות דבר שאין בו
דעת ליטאל היא ואין כמעט לפת טומאה כאשין בו דעת ליטאל
ואמרינן שיש לומר ששם נגע בה ארס תולין בו דהא יס' בו

ר' ב' ע"א מתניתין. שמאי אומר כל הנשים דיון שעתן.
פי' לשון דיון בכל מקום לומר דיון
בכך. ואפי' שיש עדיין להחמיר יותר חין מחמירין עליו כמותה שחמרו
בה הוזהב (ד' ג' כ') דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על חשבת הראשונה
ואחמיר עליה חל' כ' חין בחומשו היינו דקשינו דיו חלל לת' חין בו מחי
דיו קשיא. ובמה' סוטה כ' הוה מביא (ד' ג' כ') מנישה בקרן דרומית
מערבי כנגד חודה של קרן ודיו והיון בה מלי ודיו ואמר רב אשי אלטרך
ס' ח' תיכיעי הנסתה נוסה קת' ל'. חף כן ס' ח' תיכיעי סייג כדכרי
הלל וחכמים קת' ל' דיון שעתן. אבל לא דייקנן בשום דוכתין כלשון דיון
אם יכולין להקל יותר אלא כיון שהיה כיון להחמיר ואין מחמירין היינו
לשון דיון. וי' ח' דיון שחמיר עליהם לטמאן שעתן למפרע חין שיעור
וסת שהכל מודים שטומאה חף לשרוף כדלקמן ואינו נכון. והר"ל אומר
מפקידה לפקידה ואפילו לנימ' דרכה. פי' אפילו מפקידה לפקידה
חוששין להם דמפקידה לפקידה חששא דרבנן היא וספק טומאה גורם
עליו לתלות בתרומה וקדשים כדאיתא בגמרא ואמרינן גמי לקמן כדכר
ס' כ' דעת ליטאל. ומחילא גמי שמעינן דדוקא ברשות היחיד אבל
ברשות הרבים טמור דלא גורם אלא דליכא כספק טומאה דברשות היחיד
וכדכר שאין בו דעת ליטאל ואפילו כרס' ספקו טמור וברה' ודבר שיש
בו דעת ליטאל גמי לא גורם אלא לתלות אבל לא טומאה ודאי דחששא
בעלמא הוא ולחומרה כטעמא דמפרש בגמרא. וי' ח' דעת לפת שנגדה
נוהג פין כרס' בין כרס' גורם לתלו' בתרומה וקדשים וכן אמרו כירושלמי
דמעת לפת שנגדה נוהג בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים ואינו
גמי דאקשין הכא בשמעתין להלל קשיא טומאה ודאי דאלו מעת לפת
שנגדה תולין ולא אקשין גמי ברשות הרבים טמור. ואילו כהא קתני
בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמא והטעם לזה שלא ללכו בגורה
למפרע על דרך טומאה דסוטה. דטומאה סוטה מבאן ולהכא היא
כלכך השוה רשות לתלות ולא לשרוף. ואין זה מחזור כלל.
בסרא. מחי טעמא דשמאי. פרושי קא תפרים מתניתין ואילו דאלו
טעמיה דשמאי דכולי עלמא אית ליה אלא שחמירו לתלות בתרומה
וקדשים כדפרישית. ואוקוס משום דהפך אשם על חוקתה ובחוקת
טהרה שומרת. שהיו טעלה לנדתה ובדוקה היא משעה שפסקה לנדתה
הראשון והלל כי אחרי העמד דבר על חוקתה ואפילו בתרומה וקדשים
היכא דלית ליה רשותא מנופיה ק' אשם כיון דמנופיה קא חויה לא אחרי'
חוקתה לחוקה. אלא חיישינן היכך בחולין חף על גב דליכא למיחש
במילתא כיון דלא מברעא מילתא דטומאה חוקתין טהרות לחוקתיהו
ד' ח' חיישינן טומאה לא מפסינן וגבי תרומה וקדשים עבד כהו רבנן
מעלה וכיון דליכא חוקה גמורה תולין. ויש מפרשים דלף על גב דליכא
חוקה מיהו כ' ספק טומאה ומסוטה גמרינן מה התם מבאן ולהכא ולא
למפרע חף כל ספק טומאה לא מחמירין למפרע אלא משום מעלה דקדש'
דחולין וברה' הרבים טמור לגמרי דגמרינן מסוטה כק' ו'. ואקשין
מ' ח' מתקום לשמאי קשיא למפרע ולהלל קשיא טומאה ודאי דאלו מעת
לפת שנגדה תולין וכו'. פי' וכיון דחולין אלא חס ספקא בעלמא הוא
וה' קשיא ברשות הרבים ודבר שאין בו דעת ליטאל גמי. אלא חדא
מספיקא בקט משום דחייא לקמן כדהיי' זה וזה תולין. ואי קשיא לך
מ' ח' אשם מהא דתנן לקמן נגע בל' כליה וכו' שכתמים מטמאים טומאה
ודאי שכל הטומאות כמעט מליצתן ובאן גמי הרי דם לפתך. לא קשיא
דשמאי אשם בחוקת טהרה עומדת שהרי בדוקה היא חף על גב דשמיחי
בה דמים. מכל מקום כל שהפסיקה וטהרה בחוקתה וזו היא אבל ארס זה
אינו עומד בחוק' מי מרג' דחייא בתוספתא ומורים חכמי' לר' מ' כשראוהו
חי אלא דככה' ג' בחוקת חי הוא לא מפיקין ליה מחוקתיה חף על פי
שנחלז מת בשעת מליצתן ובתקום מליצתן אבל ח' גבי אשם כיון דספק
ביאה הוא ספק הוה ספק לא הוה תולין להקל. ולאו מילתא היא דהא
קשה באותה זיי' עגמה טהרות הראשונות טהרות לדברי הכל. וחף
ע' ס' שהיו דומה לאשם כהו דספק הוה ספק לא הוה הוא אלא משום חוקה
דאשמה היא דליתא בקוסה וכדכענא למימר קמן.
ר' ג' ע"א ויטליהם לא למדוה אלא מסוטה. פי' רבינו
ח' ס' לא למדוה אלא חמה שכן מחלקין
בין זו לסוטה דליתא קמא התם ברשות היחיד ובשם בו דעת ליטאל

חרושי נדה להרמב"ן ז"ל פרק שמאי

פ

לטהרות מפני שאין בה דבוקת חורין וסדקין ואפ"כ מועלת לגבי בעלה וטור הבית רח"ק מזה שאלמרח דתביעה הרי היא כדבוקה לגבי בעלה והוא ז"ל כתב שיש מי שחולק ואמר דבדוקת ובה בין ביום ההפסקה בין בדבוקת השבעה בעיני דבוקה מעולה כשל טהרות ולא הקלו לגבי בעל אלא בדבוקת המעלות כגון זו שאשה העוסקת בטהרות חלבי דבוקה זו אף לבעלה מתוך חומר שהחמרת עליה בטהרות חלבי דבוקה מעולה הכריזה לכן מחמת הבעל עצמו כריזה להיות דבוקה מעולה ועוד שיש להחמיר אפילו בדבוקת מעלות ומה שאמר כאן חזקה מפני שיש לה שלא הוכרזה אלא מתוך שמהומה לביטא חוששין לטהרות שמה לא עשתה כהגון ולא הכניסו לחורין ולסדקין והוא כעין מה שאמר בסמוך שיש שמה תראה שמה דם ותחטבו סבכת ודע וכו' וכן כראה מדברי רש"י ז"ל דכל דבוקה היינו לחורין וסדקין בשליה פירקין . ולפי הסברה יש להכריע בדבוקת ההפסקה שהיא מעלה חזקה מטהרה לטהרה ומוציא אותה מחוקה לחזקה כריזה להיות דבוקה מעולה שאין אחריה עליו ספק . אבל בדבוקת השבעה כיון שכבר ספק להעמידה חזקה כדבוקה לא כדבוקה כריזה אפילו לא בדקה כלל אלא בשעת ההפסקה ובסוף שבעה טהרה לקמן בפרק בתרא הילכך לקולא כדברי הרמב"ן ז"ל ובעל גפס לא יקל בכך : דהשתא מעת לעת ממשטא מפקידה לקולא מביע . פיר' לדברי חכמים לעולם מפקידה לטהרה ומה ממשטא מעת לעת סבכר מיטט מעל"ע ע"פ הפקידה וכיון שער זה ממשטא על יד מעת לעת אם לא בדקה מאתמול כ"ס שדינו למשטא על יד הפקידה אם בדקה עתה היום בשעת ראשונה ולרביעית שמה דכיון שהיו ביהמה מועט אין לחוש כ"כ בשעת פקידה לומר עם סילוק ידיה רחמ"ל . ופירק סד"ד עד זה לא ממשטא אלא על יד מעל"ע אפ"כ שהחשש שלו יותר קרובה מפני הפסד טהרות הקל . אבל על יד פקידה לא יממשטא ליהושע שמה מחסכו סבכת ודע קמ"ל :

ע"ב טעמא

אחטו דדיה שעתה דמטה לא מיטמא הא מעת לעת מטה נמי מיטמא . פי' מיטמא לעשות אב הטומאה כדיון משכב הגדה לטמא אדם ולטמא בגדים והיינו מסייעי ליה לזעירי דמי פ"ד טעמא אחטו דיה שעת טהרה לגמרי הא מעת לעת טמא כדיון מגעה פשיטא היינו טהרות להם לי למיתא מטא . וכו' ת"ת הא קמ"ל דלפילו אדם וכלים נמי מיטמו כמעת לעת ולא תימא אובלין ומשקין בלחוד הוא דמטמו . א"כ לימני היתה עסוקה בטהרות ומוגשות בכלים מטא להם לי פ"ט לרכותא לכן מסבכ נדה הוא דקמטי . ועוד דהא לא פ"ד דאובלין ומשקין מטמו ולא אדם וכלי דהשתא הני דהפסדן מרובה דלי' להו טהרה במקור גורו בקו רבין הני דלין הפסד לכן מביטא אלא ודאי מנטי' מסייעי ליה לזעירי . ופי' לטמא אדם לטמא בגדים היינו נגדים שהוא לבוש או שהוא תפוס בהן . בשעת שהוא נוגע לטמא אדם דתניא בת"כ מניין לעשות שאר כלים כנגדים פ"ל טמא וכולי וטמא אדם וכלי חרס פ"ל בגד בגד הוא מטא ולא אדם ולא כלי חרס מדקא ממשטאן כלי חרס ומרבין שאר כלים כנגדים ש"מ דלפילו מה שאינו לבוש בהן הוא מטמא ומיהו דוקא שהוא נוגע בהן בשעת נגיעתו לטמאה דדוויא כנגדים ריבה אותן הכתוב אבל לאחר שפירש מן הטומאה אם יגע כנגדים אפילו לבש אין מטמאן והיינו דלמחרין כפרק קמא דבבבא טומאה בחבורה שאני . ופנין בטהרות פרק קמא אדם ובגדים מטמא בזה חומר בלחם ומנגדים ובגדים מהלך שהלחם הנוגע בזה מטמא בגדים ואין בגדים הנוגעים בזה מטמאן . וכל זה דוקא בחבורין כדפרישית : מברי' האי מטה דבר שאין בו דעת ליטאל הוא . פירש מדקא מקשינן הכי אלא ברשות היחי בלחוד הוא דגורו רבין במעת לעת כשפק טומאה שלו ברשות הרבים אינו חלוק בין בדבר שיש בו דעת לשאין בו דעת לעצול שפיקו טהור וכמו שפירשתי במשנה . ולפיכך הקשו חכמי הגרפסים יב"י דרגימא בשבדויה טמא . אותה אם כן הו"ל לה איבה דמרי ואידי חרס הא תלתא פ"ל רשות הרבים ופיקו טהור דהכי אמרינן בגמרא בריש פרק שני נוזרים . ויש מי שפירש אין רשות הרבי' אלא בשלשה אנשים אבל נשים אפילו מאה נמי באחד דמין ורשות היחי הוא מלי טעמא דגמרינן מסוטה מה פטאין שפיר דמין ורשות היחי אבל ב"אנשים והיא לא עתירה היא . שהרי אשה אחת מתיחדת עם ב"אנשים אף רשות היחיד בלא שלשה אנשים אבל נשים אפילו עשר נשים אין אדם מיוחד הילכך הו"ל לה עתירה ורשות היחיד הוא . וזה אינו כלום ואחרים העמידו לזו כשהיא ושנה בבילה במטה . והלקה רשות לעצמה ולי כראה פ"ו שהיא טמאה ודאי ואין הספק בה אלא שהיא מטמאה אינה נחשבת בכלל התנין אלא הרי היא כגוף השרץ . וזה דיה משפטא בטליה וטהרה וטמאות כדבר טהרות וטמאות למעלה מראשו . יש מפרשים כגון שהוא וטליה טהורים וטמאות בלדן שראויין לטמא בגדים כגון משכב ומושב . ואמר אבות טומאות ספק נגע טליה בטמאות ונטמא ונגע בטהרות ונטמא . אף ספק לא נגע טהרות לא בזה ולא בזה שפיקו טהור בין בטהרות שהן שמי טיקות

דעת ליטאל כנוגע אף על פי שאין דעת ליטאל בטומאה . פי' ע"כ דאיכא טהרה מידעת ליטאל אם נגעה אם לאו ואין לה הרגש ברה"ק דמים ואין טהרה סתם פרכין לעשותה כשאר הטמאות כשיש בענין דעת ליטאל וכשאלו בו : והאיכא כמתי לימא חן כמתי דלא כמתי . פירש"י ז"ל האיכא כמתי דק"ל דמטמא למפרע וכו' ולא דוקא פירכא משום למפרע דהאיכא ר"ס בן אלעזר דאמר בסוף בא סימן דכתם אינו מטמא למפרע כלל . שלא יהא כתמה חמור מרה"ק אלא פירכא משום מכאן ולהכא היא דלא אשכחן תנא דמטהר בכתמים להכא ולשמאי דאמר אשה מרגש' ולא מחמירין עליה אפילו בדבוקת טהרה היא בכתמי' לגמרי דלא מנופה הוא הוואל ולא ארניסה ומפרקין מוד' שמאי בכתמים אפילו בלמפרע כרבין חאי טעמא וכו' : משבשת כמך מאל' . פירש"י ז"ל ג' נשים ולא דוקא דהא ארבע נשים דיין שעתן כמתינן לא כל אשה שמששת כמך : טאי איכא בין היד ליטאל דהכך ליטא איכא למידק והאיכא טהרה ומששת כמך ליטאל קמא כולן לשמאי דיין שעתן . ולא ללכות הללן . וז"ל א"כ אלא היא טעמא עדיפא ליה ואפשר דאשרי חאי איכ' בין היא ליטאל להכך ליטא כדאמ' מ"ט מפנין הני ליטא בשראי ולא תפסינן ליטאל קמא דאמרי' מתני' בפסוק כל הנשים כולן דיין שעתן ואפילו טהרה ומד' ופירק משום דאיכא למירמי לליטאל קמא חזית מקוה ומכיו וזהו ליטאל ליכא למירמי וכו' בעי ומאן דתני היא ליטאל בתרא מ"ט לא חמר ליטאל קמא . ופירק משום דאיכא מך שהדין טמן דשמי' מודה כמך : אי אשה מודה בקופה ששטמא בה טהרות וכו' . איכא למידק להלל גופיה קשיא טומאה ודאי דלא קופה טומא ודאי דקמני טמאות וכדמכא נמי שמששת לקמן ואלו מעל"ע מולין . א"ל להלל גופיה וזו ית לה שולש וזו חין לה שולש לא ה"ק ליה בין דכשיה לה שול' טמאות ודאי דין הוא לתלות באשה מפני שהיא כמי שיש לה חוגים . ואפילו לחזקה דאמר חסם טהרות שאני פירי דלא שרקי וקפיד עליה . וכן אשה מפרס לשון שאלמרו בקופה שאינה בדוקה א"כ שהיא מכוס' שלא כן הלל לשאות אשה לשאינה בדוקה ולשאינה מכוסה אלא שאלמרו שאלה טמאות ודאי באשה היה לנו לתלות מפני שהיא דומה במקלת לשאינה בדוקה ואינה מכוסה משום דשכיחי בה דמים :

דף רע"א ודא

דאמרין ואכ"א כי מודו שמאי והלל ביוות קופה . ה"פ לעולם בשאינה בדוקה מודו וביוות קופה דאיכא דמרי' לריעותא אבל בדבוקה אפ"כ שבויות קופה כמא חין טמאות דה"ל באותה שאלמרו כחוספתא ומודים חכמים לר"מ בשראי וזו ועד כאן נמי לא מטמאין כפרן שנכח' כמכוי לא משום דאיכא שרבי' דליה ושרבי' דאיתו ליה מעלמא דה"ל כמרי' לריעותא הא לאו הכי לא מטמאין ביה למפרע כלל ל"ס אותה וזו וז"ל וזו' אחרת ובקופה לא שכיחי ביה שרבי' כלל . אלא ודאי בקופה שאינה בדוקה מודו שמאי והלל לכולהו ליטא דאי לא אמרינן אוקמה אחזקיה ואפי' לתלות וכו' אלא מודה בטומאה ודאי וה"ל מוכחא רישא דשמעון :

ע"ב שאני

אומר אדם טהור נכנס לשם ובטלה . איכא למידק וליחוש נמי לאדם טמא כדאמרין בפסחים פ"ק קדרום שאכד בבית או שהניחו בויות וזכמא בויות אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ובטלה וכו' א"כ הא דאיכא למיתלי דמרי' לריעותא באדם טמא ובכפלה דעל גבי מדף . ובפ"ק דשחיטת חולין נמי אמרינן גלוה' שהניחה מנוגה ופא ומלאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ובכסה . ויש מתירין דכיון דאיכא טומאת מדף תחתיה בראין הדברים שאין אדם נוטלה תלמעלה והניחה למטה אלא כדי שלא תפול וטמאה עשה כן ואחלאל שהוא טהור ח"ך הוא מטמא בידים . ואין זה לשון מחזור . אבל ר"ת ז"ל פי' בספר הישר דתם כלים כינהו וספק כלים הנמלאים טמאים כדאמרין בפ"ק דשבת על שם שפיקו שורפין את התורה על ספק כלים הנמלאים דשוניוהו רבין לרובא דעלמ' טמאים לגבי כלים הנמלאים . אבל ספק אובלים לא קא חשיב אלא לא גורו בהו והיו להו רובא דעלמא טהורים לגביהו הילכך ליכא למיחש גבי מדף אלא לאדם טהור ולגפילה והוה לא ספק טומאה בדבר שאין בו דעת ליטאל וספיקו טהור . ואינו יודע למה גורו על כלים ולא גורו על אובלים הנמלאים . שאם נאמר מפני שחששו לפסידתן מפני שאין להם טהרה במקוה אף כלי חרס כגון גלוזית דחולין אין להם טהרה במקוה . ושם פלגים נמלאים בדרך גפילה ובכל מקום ואין אובלים נמלאים בדרכים לפי שהן נמלאים מ"ס גורו על הכלים הנפולים אפילו בבית כל שלא ידענו דרך הנחמה וטומאה אבל אובלין שאין מלווין אלא בבית ודבר מצינו דבית דרך הנחמה היא ובטהורין הוי לא גורו עליהם שלא פירות הנמלאים בשוק דרך גפילה לא הוכרחו לגור עליהן דרובן נפסלין מן המזרח אובלים :

דף רע"א מתוך

שמהומה לביתה אין מכניסו לחורין ולסדקין . מכאן למד הרמב"ן ז"ל שכל בעלה אינו נרדף דבוקת חורין וסדקין כדרי בדוקה זו אינה מעילה

הרושי נדה להרמב"ן ז"ל פרק שמאי

הוא - והיא דקתו כל וזון שלה נבעלה לאו דוקא חלה שלה נבעל בתולה
 בין בען בין בזהר - ח"ו קסבר מוכח עין מותרת לכאן גדול וכו' וכו'
 מחלוקת ומחלוקת היא ביבמות וכו' וכו' - וכן היא דלחור כ"מ לנחל חיות
 שבר לה ב' יאסיה חור יאסיה ב' לטעבר - ואינא פלוגתא כפ' עגלה
 ערוב:

דפטע'א דאָתה

דקטעיא דארתה
וואס'ס הויכער עוברס חסו' יאס האקטאס
וואס כל מדות חכמים כד'ס בנ' מלא
הוא טובל בחדר קרטיסו' חיונו ויכל לטבול' חץ חן' מיוקן סמטתו סייער
גבר' הכרת העובר דר'הא' הוא הויכער ספיטאס עט'הא' מעט' לשת' אס' ס'ער
מלא'ס הויכער כסמיו' • ויס' חסמיו דר'הא' וואס'ס הויכער עוברס ב' ביוס
סמלנו' לה' מלא'ס חסמיו' מי' חסמיו' מני' חסמיו' נמי' חסמיו' סייער' וואס'ס הוא
לח' בקיוקן חסמיו' נבול' יס' לה' חסמיו' הוא' סמלנו' לח' מלא'ס דר'הא'
כד' עני' עט'הא' דחיו' חיון דר'הא' עני' עט'הא' דר'הא' עט'הא'
לח' חסמיו' נבול' כסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
נמי' כיון דב' ביוס חסמיו' לח' חסמיו' ויס' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
הבי' עני' חסמיו' נבול' סמלנו' לה' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
וואסמיו' חסמיו' הכרת העובר קרטיסו' לח' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
דילח'ס נבול' סמלנו' לה' הכרת העובר חסמיו' הוא' וקודם' לכן' חסמיו' כסמיו'
חיון' מלא'ס חסמיו' וואס'ס חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
העובר חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
עיקר' • גרסת' דר'ס' ד' רב' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
מלני' חסמיו' • וואסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
אפי' דלח' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
כיון דרעיון' נקיים' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'
כסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו' חסמיו'

ע"כ ועוד

ע"ב ועוד עברו עליהן עונות ורואים דיים טעמה • י"א ד"ה
מזי רבי הוא דלחמ כפרי וימלא כו"ל חזק וזה
דכתי' הכא עד תלתא חזק שכל עבריה עליהן • עונות סמוך לזקתה
החזקה בוקש שדמיה שחלקין וזין חזק • וזמניה חבל זקט שכן דרך
לזקק דמיהן של זקנות מחסרת ורואה וסוקת • וסב לזנה רואה וכסיה
רואה פעם אחת ליום • עונות כעשי הוא שמתחלת להחזיק עמה כדור'
לזקתה בוקש • כיכר דיה שעה בראיה • סהי תחת תמיהן וכסיה
סהי שלישי החזקה וטמאח חמת לעת • ותמיה דקתי במחזר דיה
שעה בראיה ראשונה • חל בראיה שנייה וטמאח חמת • השם כספריה
לראיה בשנייה דאנילא חילתא דג' • עונות קמיהא לאו חזק סלוק דמיה
הוא ולא תגיב • בכלל זקנה • חל קרקע קרף חזק שניה זקנה היא אל
הזרוא ולרביה חזק • וזה לשון קנ"ג דזקנה לרביה להחזיק עמה
בראיה וזה דקתי חתני • חל בראיה שנייה וטמאח חמת לכל בחולה
והוא דליתחד בנה' • על רב חזר אכולה לומר כדון יאסן קדון הוה
שחם החזיקו עמך בדמיה טמאחות חמת לעת • וטמאח חזר ל"ס חל
חמלה זקנה שחזר קדון הוא חתוקי • חתני בראיה וטמאח • חל' חמת
לעת • חל חתוקי ותיקני דין שעתן כל ימיה מיקתיהן ויטורן ואפילו
הן טופסות פסחיה ברה • וחזיו חתני • דקתי בראיה חל החזקה
לתימיה וזהי הכל מודים דלזו זקנה קרף • דזקנה חל קתי לה כבריה
חזרי וימי חל קדון הוה להחזיק עמה כשאר הנשים חמת לעת וזה פי'
מורדק • וי"א חזק רכב' • דכתיב וימי חזק חזק וטמאח
חמת • כסור חמועד מה שור חמועד כשלא יומיה אחזק • וידיך כי כנה
שחלם קח • וד' פסחיה חזק • היבך חמועד פסחיה חמת חמת
ועת ולזלי • פי' חתרינ דחמני • דקתי • חל בראיה שנייה וטמאח חמת
לעת סחח רבי' • דחל זקנה בכללה לרביה הכל וזינו מחזר • ועוד
חמתי וסחתי • חמוקינ חל כרבי דלשון תנן שחח כרבי • וביבתי'
חזקתיה וסחתי וזו חמועד כרבי' • ולכל הלשון חמתי קיי כיון שהחזקה
ולכסוף דלזו סלוק דמיה חל בכל • נטחח נחפרע חמתי לעת • שכל

יְחִי וְתַהֲיֶיהָ וְהַשֵּׁב רַע לְרָע

אִיזוֹתֶיהָ וְהַסִּיב רַש"י מַעַת לַעַת דְּרַבָּנָן הוּא וְכָל כְּשֶׁכֶּתֶת רְאִיתָם בְּחֻקָּה
וְרַב הָיָן מְחַמְרִין לְטַעַם הַזֶּה לְחַמְרָא . וְאִם שֶׁאֵל הָרִי הָקָם לְנִשְׁלָה
יְהִי הַזֶּה מְחַמְרֵת וְהַזֶּה אֲחֵרִי וְחֻמְרָא הָאֵת לְמַדְרֵת כְּשֶׁכֶּסְפִּילָה
וְכִי וְהוּא בִּנְיָן קוֹטֵר . וְהַלֵּבֵר דְּרַבִּי יִדְרִיתִי הִבִּי לְחַמְרָא לַעַת דְּרַבָּנָן
לְרַב פֶּהָא שֶׁאֵי הָאֵם . דְּאִיבָלָא תִּלְבָּל דְּלֹא עוֹבֵד הוּא אֲבָל הֵכָּא אֲחֵרִי
וְיִכָּן לְחִיטֵי מְשִׁקָּה לֹא בִּסְרִי כִּי דִמֵּי וְהַשָּׁא הוּא דְלִכְחֵי אִיזוֹתֵיהָ
וְנָתַם כְּמֻדָּךְ לְרִאשִׁי הַפִּלֵּה דְּכִסֵּר לְטַמְוִיָּה אֲבָל לְחַמְרָא עֲוֹנוֹת לִיכָא
לְמַדְרֵת רַבִּי

יְהוָה יִעֲבֹד דָּהָא

[illegible][illegible]

דף ו ע"א דה

דקדקין ח"ס ליתמיים בני הרגות ומספרקין ב' קטני היבם דהית ליה דררר דטומאה היבם דלי' ליה דררר דטומאה לא קטני • קטני חור וקטני תבם • דלית ב' דררר דטומאה בדררר תבם בנחמה פ' עולם בדררר קדש (דף ס"ז) חמס • ליתמיא דהית לבו דררר דטומאה דרורייתא גורו בכו רכנן בין לקדש בין לחולין שטנשו על סודרת קדש חמס בדררר קדש • דלית בכו דררר דטומאה דרורייתא לקדש גורו בכו רכנן לחולין שטנשו על סודר' הקדש לא גורו בכו רכנן • וז"ל דהתם דרורייתא ליה לבו • אבל דררר דטומאה דרכנן דית לבו הכא אפילו דררר דעלמא מדרבנן ליבא דכל שדא חשכא בעלמא נתפרע • וז"ל דררר הוי בכל אלא בענין קנסא חמס דלא דקא הפסידוס שטנשו • וז"ל דהתם הכי פריש' ליתמיים בני הרגות קטניא דחיתין • קדש ב'ן לחולין שטנשו על סודרת קדש שלא בעלית כריתא כיון ליתמיא חלל לקדש לא חיי' ליתמיא • דהא חמס לשת • שכלדס לחולין שטנשו על סודר' קדש כתי איתא בדררר ככליה היבם דלי' דררר דטומאה • דקטני היבם דהית ליה דררר דטומאה אבל היבם דלי' דררר דטומאה אפ' ס' החמורו בכו לא קטני וכלאן שטנשו הוי לעתי • ליתמיא דחמוראן ככליה שטנשו לחולין שטנשו על סודרת קדש לתרועה לכרייתא • דקטני לקדש חלל לא לתרועה אחרת • אבל הכא לאי' ליגשא לקדש ולא לתרועה ולא לחולין שטנשו על סודרת קדש • קטניא דח' ליה ס' לא הוי גריבין דרר' • לתרועה דרעולא דהא איבא חורבין חולין • ליתמיא דהתם קדש יצאו תתם אלא וודאי כ"ל לאי' ליגשא דח' לחולין שטנשו על סודר' קדש לא גורו בעלמ' • שכל' לכך נידק לאני דרעול' כיון שדא עושין על סודר' קדש • חת סהיו מתנסבין חמס • על גבי חובס • היינו דקסי חובס חמס •

דף ע"ב דף ע"א

[illegible]

חרושי נרה להרמב"ן ז"ל פרק שמאי פא

שאינה נרובה לבדוק עמלה כלל אינה ככלל חפץ לעת שבירה ותקנות
שלא הניחה ומזה לראות הרי הן בחוק' טהרה כדמתיא לקמן ואין הנשים
בדקות אומן הילכך פעם ראשונה ופעם שנייה לא הוחזקה לראו' ולא
היה ככלל תקנה לבדוק שחרית וערבית דיה שעתה • וכיון שראתה
בשניה הוחזק בראשונה לבדוק רבי • הילכך כג' מטמאה מעת לעת שחרית
היה נרובה לבדוק שחרית וערבית • ואע"פ שפירין לא הניגה לכלל
שניות • וכיון שלא בדקה הפסידה עונה יתירה ושהניגה ומזה לראות
כיון שלכיה בדון היה גנור עליה אפילו בראשונה אלא שהיא קולא
לבריהם • עברו עליה • עונות חורה לכלל תקנות שלא הניגה ומזה
עד שתרצה שנים ותחא מחזקה לראות לבדוק רבי • דשוב נרובה בדקה
ומטמאה מעת לעת והא דמתיא לקמן בין שניה לשלישית כיון דלא
איתחזק בדם כתמה נמי לא תמתיאן לאו אפילו דהך ברייתא דרבי אלא
אפילו דהילכתא כרשב"ג • וכן פסק הר"ם ז"ל בקטנה כתמה טהור
עד שתרצה דם • וסמות וחזקה סבר כיון דחויא הרי היא בשאר כל
הנשים א"כ כתמה מחזקה וטמאה כלל מראה שניה ואילך הוחזק אכל
רש"י ז"ל פ' אפילו דברייתא ומאי כיון דלא איתחזק בדם שפירין לא
הוחזקו בה לטמא מעת לעת • ולפי דבריו ז"ל ולדין דק"ל כרשב"ג אין
כתמה טמא עד שיעברו עליה ד' וסמות • לראיה פסם ראשונה פיר'
רש"י ז"ל דהיינו ראה שניה של דלוג שהיא ראשונה לראיה שניות •
ולפי שהיא עומדת בה כשרואה עכשיו כעונן קרי לה הכי ויש לפרש דהר
קחיה דעונות פסם אחת ורואה עוד כעונה ותתני בעי' אהדרי איתמר
ורבנא דבא בעי' מיניה דסר' • כיון דראתה שמים כדילוגו ושמים בעוני'
סלוק דמים הוא דקא מנע מינה עונות ולא תחא מחזקה לא לדלוג ולא
לענו' דכיון דפגמה כ"כ אונס בעלמא הוא • ואמר רב גידל פסם ראשונה
של עונות דיה שעתה כדאמרן שניה של עונות כיון דראיה שלישי' הוא
מכי חויא בשניות ואילך לשלם מטמאה מעת לעת • ומיהו בראיה ג'
שלא לא תמתיא מעת לעת מאוס לסוף ג' עונות חויא ואכתני לא הוחזקה
ג' פעמים להפסקת דהא אכן לא אעור קאמרין ולישנא להדרא קא חויא
דייקא כדאמרן •

רפ"א ע"א אלא לקפיות והתני • פ' רש"י ז"ל דכל יום
שקפוק מחזיקין לה רואה ואפילו בשאר
ימות השנה ואין פיר' זה כיון דאי מעיקרא קס"ד לקפיות לחודייהו
תקנה וסמ הכי הוה ל' לתרתי כדבריהם לא קבעה לה וסמ לימים אכל
קבעה לה וסמ לקפיות לחודייהו דמאי דקאמרין מעיקרא משנינו ושאר
כי מקשינן לימים לחודייהו פשיטא ליה ליה לקפיות לחודייהו קס"ד •
אלא ה"פ אלא לקפיות בימים קבעה והתניא אינה קובעת ומתיר אינה
קובעת לימים ולא לקפיות לחודייהו פשיטא היא כדפרישית • הכי
אשכחן בנוסחי לימים לחודייהו פשיטא אחר רב אשי בגון דקס' אחד
בשבת וחזאי וקס' אחד בשבת וחזאי ולשבתא נמי קפנה ולא חזאי • מהו
דיתמא איני מילתא דיומא הוא דגרים קמ"ל דקס' נה נמי גרמא ומס'
דאכת' לא חזאי וזון קפנה • וק"ל כיון דלימים לחודייהו פשיטא ליה
וה"ל לקפיות לחודייהו נמי דפשיטא ליה דלא קבעה כדפרישית קפנה
בשבת ולא חזאי מהו מתי' לא חזאי ולא חזאי אלא בימים וקפנה
ועוד מתי' קא מקס' ומאי קא אמי רב אשי לחדתי' הא מיתר קאמרין
בדרייתא דלא קבעה וסמות לקפיות לחודייהו • ואי תקפון בשבת לא
יחזאי והילכך אינטיבא ליה לאשמועינן ימים לפסם מאי דקא משנינן
ואדרבא פשיטא דבעי' ימים וקפנה וגראה שרש"י ז"ל גורם ולשבתא
קפנה ולא חזאי ולמחר חזאי בלא קפנה ומזה דיתמא אינטיבא מילת' דיומא
הוא דגרים ולא קפנה דהא בקפיה בלא יום לא חזאי וכיון בלא קפנה
חזאי קמ"ל דקפיה דאשתול גרמא לראיה דהאידנא ומס' דאכת' לא
מטיא וזון קפנה לא חזאי מתחילת וזון הכון • ומיהו ליסנא אחרינא
אשרי להילתא דרב הונא ולא ידעין אי פליגן לישנא ולתדחי לקמא איתמר
בתרא או דילמא אע"כ דלאו הכי איתמר אלא האי תרואיהו איתנהו לענין
מעשה ומסתברא כיון דוסת' דרבנן לקולא נקטינן בהו והלכתא בתרי
לישני ונקולא • ואחר שכתבתי זה מלאמי להרמב"ם פאסי ז"ל שהחמיר
ובטלה דשעורא מפני דעתו • מדאמרין הכא מימי טהרה לימי טומאה
לא קבעה ק"ל דלשה קובעת וסמ בימי מניקה דלא מתעטין הכא אלא
ימי טהרה דיה • וה"ל אברהם ז"ל הוה אומר שאין קובעת לא בימי
טהרה ולא בימי מניקה ואי חוקמת שמעתי' במפלת שאין לה חלב
אכת' קשיא חמירי הוא שעתא אלא מאוס דראשה כד' עליה וכו' כל
הנלות ככלל הן • בתנתיין נרובה להיות בודקת וכו' ומשמע
בעדים וכו' • פ' מתני' פרוש' קא מפרשה ואולי ויכיד קמני כינד
נרובה להיות בודקת פעמים ביום שחרית וערבית • ואע"פ שלא שמעתי כלל
ובידי' משמע בעדים בודקת נמי בשעה שהיא עוברת משאר עסקיה
לשמן את ביתה ומשמע בעדים וע"כ • חזקתא בשעה שהיא עוברת לשמן
היינו עד שלפני תשמיש וס"ל דנרובה בדקה לפני תשמיש והעד הב' לפני

רפ"ב ע"א והא דבעי' מיניה ר' יוחנן מר' יהודה מהו שבודק
ומבדוק ומה בכך • לפני תשמיש קאמר
ולחמירי על עמלו הוה ר' יוחנן שאל' שאל' עסקיה בטהרות יאה נהב
חומר כפסוקה כהן ואמר לאו שאל' לבו נוקפו ופורס • ור' אבה בעא
מרב הונא לאחר תשמיש ולחמירי' שלא מן הדין בשאינה עסקיה ואיהו נמי
מבעיה שלא יאה לבו נוקפו ופורס • ופ' הענין • שהו השואלין סבורין
שבדיקות הללו של טהרות יש לחוש לספקין וזה שלא הדריכו חכמים אלא
לטהרות קולא היא לגבי הבטל שלא להאריך פליגן אה דהר"ק וני' שמחמ'
על עמלו בקרא נקע וכשר ופשוט לכן שבדיקות של טהרות חומר הוא
שחקנו כהן חכמים • כדי שיהא היר מרבה לבדוק כנשים ומשובחת ולא
היינו מקום ספק לחוש לכן ואף הרוגה להחמיר אין רוח חכמים נוחה
רש"י ז"ל לבו נוקפו בבדיקה שלפני תשמיש לפי שהיא בודקת ואין יודעין
מה תחילא עד למחר וזמנא בעל על הספק ולבדוק ולראות לא עליה על
דעתו שאפילו בטהרות לא אמרו כן ושלחמיר תשמיש נמי לבו נוקפו כו'
ופורס • ולפי דבריו אפילו בבדיקות ורואה לפני תשמיש כיון שאין אה
מחזיקה בטהור לבו נוקפו בחשיבות ובחומר בדיקת חורין וסדקין ואלי'
סומך בבדיקת אור הכר וכל זה וכו' וכו' גורמין פריש' הן • ובס'
ר"ח ז"ל מלאמי שאומרים דמ' לבו נוקפו דשכור אלתא לא הרגיסה
לא

לא בדקו - כלומר דהא קים לה דכולהו לבעלה לא כשי בדקו - וזה חזנו
 סבור שמחמתה חלה סמכות המוס הרגס וחוסיין ביון סרגיגס ודלי
 כל אורח וטסה כחדל דיהת וזכרה בעד : א"ר חמי' ר' יצח' וזו
 עדן של כנועות - פי' ודלי' משנתינו עד שלפני תפסים ולאחר תפסים
 קטני ובעקבות סמכותו ור' יצח' עד ושלפני תפסים עד עדן של
 כנועות דקטני מחנ' כפ' כל הדי והקטו לרבי חמי' הו' מתניין גריכות
 קטני כדקטן גריכה להיות בודקת ומשמות בעדים ופרק סלי חומר
 כל הקיים דברי' בחינים : קדנו טעל' ולכדיו סל' ר' חמי' פיר' משנתינו
 סכפ' כל הדי כדך הוא דרך כנוע יסמקנו לר' חמי' פיר' משנתינו
 כפי עדים אחד לזו' לה' לחד יסמקו ואם לא בלדקו או סכדו עידיהן
 חסרות לשם עד סיכדקו סח' תחת תפסים רחמי' וסנועות
 שקיימות דברי' בחינים מקיימות סלי' אחר' לזקן חס' רחמי' לבעליהן
 פיר' חזוני וזו' בחינים חל' אסכדו לר' חמי' סח' חס' אחר עד וזו

[illegible]

10

פרק כל היר

זה וכן במלוא משום שם רע י"ל מכיון שלא היה לראו' אם הדברים
בראיו' עילה מלא וגורם לפיכך אין חוששין לקלקול אלא כשחזר משום
שם רע מי מוסיף :

סליק פרק שמאי

פרק כל היר

בעד הכדוק לה וטחמו ביריכה ולמחר מלאת עליו דם נרטיק בכולה
נוסחי וכן מנינו בס"ר ופירושו שחלש עליו על העד ליתכא לחיתלי
אלא דילמא דם בירך הוא . ואי הוה בירך נמי כחם הוא וטחמו וכיון
דליכא ספיקא דירך גופיה ועוד דלא שכיח קרוב הוא יותר לתלות בעד
לשומות נדה ולא בירך הילכך בין שנמלא נמי על הירך בין שלא נמלא
אלא על העד טמאה נדה ורש"י ז"ל גורם ומלא עליה דם ויפרש על יריכ'
של אשה ואין דבריו מחוורים שאם העד נמלא ואין עליו כלום בראה
ודאי שם יבש על יריכה היה ואין לטמא אותה נדה ואם דוקא כשנמלא
אף על העד למה לי מליאת הירך וכו' מפני שהוטח ממנה דם בקל ויש
להעמידה בשאבד עדה . וי"ל לעולם כשנמלא אף על העד וכשלא נמלא
על הירך כלום פשיטא בעד הוה שאלמלא על הירך הוה לא נתקנה לגמרי
ממנה אלא אפילו נמלא על הירך נמי טמאה נדה כיון שנמלא אף בעד .
ולדברי הכל אף בזה נריכה כגרים ועוד שאלמלא כן חוששין שמא דם
לחטאת הוא ואם הקשו להלכתא וליחוס דילמא מחבולת הוא . ומיהו כיון
דליכא שיעורא דנפיקא ליה מחשש מחבולת טמאה נדה ואפילו לר' חייא
ואם היה משוך טמא בכל שהוא דלא גרע מהניחתו תחת הכר וכן בפירק
הרואה כחם חליבה דהלכתא וזה דעת הראב"ד ז"ל . ולפי גרסת ר"ח
ז"ל כמו שנמלא על העד ולא על הירך כלום טמא מחבולת כרנפה
שם בתחלה על הירך נמי היה נמלא ומשהוטח העד על הירך מקום דרוק
הוא אלא מחבולת אלא מקטח היה דם וככלל בעד ולפיכך לא הוטח ממנו
על הירך כלום . וכן בראה מלישנא דנח' דקא מקשה ר' חייא בסמוך
אף אמה עשיתו כחם אלאה אין לך שגריכה שיעור כחם וטמאה נדה אלא
זו לדברי רבי : בריקה בעד שאינו בדוק לה פירש כחוספות פגון
שהומינה פקולין או חור קיי ולבנים אלא שלא חזר וראתה כהן סמוך
לכדיקתה אם יש עליה טיף דמים מן מחבולת או משאר דברים הא'
בגד שאינו בדוק כלל לא אחר' טמאה נדה אטו לקחה בגד מן האשה
וקנהה בו מי מטמא רבי נדה ואי אומר כיון שהגריכה כגרים ועוד הר'
דיון בסדיו וחלוך וכל שלא היה בדוק כלל אפילו לדברי טוהרה לגמרי
אפילו לחתמו מן השוק סתם טוהרה לבעלה . והראב"ד ז"ל פוטר
דבעד אפילו אינו בדוק כלל טמאה דלא דמי לחלוך דכיון שבדקה מן ממש
רגלים לדבר דרוך דמים מלויין בו :

ע"ב הא

דמנן כדי שטרד מן המטה ומדיח את פניה לישנא
מעליא הוא ומאי פניה שלמטה ומאי הדחה בדקה
כלומר כדי שטרד מן המטה ומדיח את פניה לישנא
מדיחיה כדי שחשיט ידה מתחת הכר או לתחת הכסא ויבינו דאשק'
בו דלמלא שיעור חשם תלוי אינו אלא שתק העד ותבדוק דקס"ד סתמא
כשאין עד בידה אלא תחת הכר או תחת הכסא ופריך רב חסדא דה"ק
איזו אחר זמן וכו' רש"י ז"ל דחסורי מחסרה וה"ק לא רב חסדא
פרושי מפרש לה למתניתין הכי תנן נמלא על שלה לאחר זמן טמאים זון
הספק ופטרין מן הקרבן ולא פי' שיעור אחר זמן מה הוה . ופירש רבי
חזון אחר של שיעור זה שאין טמאין מן הספק כדי שטרד מן המטה
ותבדוק שזה אחר כך שמתמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה
וכי הוה דרון בין לרבנן בין לר' עקיבא אלא כך אמר אם ירדה מן המטה
ובדקה אין בועלה טמא שזה אחר זמן הא כל זמן שלא שבת כשיעור הזה
אלא בדקה עתה על המטה טמאין מספק כזו זק' ולמד על זה . אבל
לדברי רש"י ז"ל שאומר חסורי מחסרה וה"ק בדיוח איזו אחר זמן כל
שחשיט ידה ויטול עד ותבדוק לא הוה תו למיתני כדי שטרד מן המטה
ואפשר לתרץ לו שכל לפרש שלא תעלה על דעת שבדיקת ראשונה שלאחר
זמן ראשונה כשירדה מן המט' היא לפיכך פירש שתיקן ואמר שאלו ירדה
אחר אחר הוא וכו' ולדבריו דמחזור טפי לומר שפי' אחר אחר ללמד
על אחר הזמן הראשון ושלא ליתן בו מקום לטעות וברייתא נמי דייקא
כדיון דמיתא איזו אחר זמן דבר זה שאל' ר' אליעזר בר דבוק לפני חכמי'
בדיוחא שח"כ כר"ע אחס' אחרים שחטתה את בועלה מעת לעת פירש
ולפיכך

דף ע"א נשים דלאו כנות הרגשה ניכיה משוכחת . ק"ל
ולר"ת ז"ל למה ליה האי טעמא תיפוק לי
משום דלא מפקד אפריה ורביה ושמעתי שהיה מפרש דלאו כנות הרגשה
כינהו שאינו כדון הרגשה כלל לומר שאין מרגישות ולא מנות . וכן פי'
זו שטנינו בכרייתא שפלה נשים משמשות במוך חייבות לשמש דלא מותרות
כל הנשים מותרות כן . ואין פי' כזון ככאן דכנות הרגשה לאו כדון
הרגשה משמע . ואפשר לפרש דמשום משוכחת קאמר שאלו היו כנות
הרגשה אע"פ שאין מנות באכסאם ולא דיון ליקנן מ"ל לא היתה יד
המרכה לבדוק יותר מדאי משובח לפי שהיא משוכחת ואין שבה בהשחת'
אפילו לנשים ועוד דהא מביאה עתה לירי דהכור ואלו היתה כן הרגשה
בת כדון היא כדלקמן ולפיכך הוכרכו בגמ' לפרש דלאו כנות הרגשה
כינהו . אבל כל עיקר אין דיון זה הרב ז"ל בראה לי שטעם שאין
מנות על פריה ורביה ורשאי מן המורה לבטל איסור הוא בהשחתה .
ואע"פ שהשחתה מותרת לעקור את עגמה מה שאין כן באיסור ואע"פ שקיים
מנות פריה ורביה חתם מלוא אחרתיה היא שכלשונו על הסירוס ואפילו
מסרם אחר מסרם חייב אבל כשהשחתה כל בשר כתיב : דא דאשק'
בכולה שחשפין מדר' א' דאמר כל האוחז באמה וכו' י"ל דהכי אשקין
וע"כ לא פליגי רבנן דאמר לו עליה דר' א' אלא בדליכא עמר תימחול ולא
מקום גבוה ומשום חשם פסול המשפחות אבל במקום אחר מודו ליה .
הילכך גבי תרומה ל' למיחר שיעלו וכו' שם פסיד' וכן בדבר יהודה
שיטה וירד חוץ לכנסתו וישמין וכו' דא' לאו פלוגתא היא לא בשאולין
לפרש לכן הו' . וכן נמי משמע במס' ברכו' פ' ביכר דברין :

ע"ב הא דאמרין במקשה עמלו יאה כדדיו' פי' בתוספות לא
שהוא מודה בעמלו כדדיו' של רבותיו אלא שפ' ד'
מלויין לדתו ועד שדברו אינו מותר ורשאי לדבר דאמרין הקורא
לחבירו עבד שהיה כדדיו' ואמר' עליה בקדושין כאומר לו עבד אתה הוא
שמותי משמתין ליה דמיתא הקורא לחבירו עבד יאה כדדיו' :

דף ע"א נשים דאמרין רובן רשעים ויוסטים : וליחוש דילמא
דם מחבולת הוא . פי' רש"י ז"ל דעל עד שלו פריך ומיהו ה"ק קשיא
לעד שלה ולפיכך הקשו מקצת המפרשים א"כ אין לך אשה שנטמאה
בגדה כבדיקה . וי"ל בעלמא ודאי לא חיישין משום דלא שכיח אבל
מתוך שבדקה מיד לפני תשמיש ומלאה טוהר יש לספק ולא מחזור . וי"ל
שלא כשעת בעילה ממש ודאי אותו מקום בדוק הוא אלא מחבולת שהוא
סתם מלכותו ואם נכנסה דחקה ונכנסה והשמש הרגה וצדק דמה עד עקבו
לחוס שמא כשע' בעילה דחקה ונכנסה והשמש הרגה וצדק דמה עד עקבו
א"כ שמא על השמש היתה מחבולת ועמו נכנסה ופריך דמה עד עקבו
מחבולת שטל השמש נכנסת עמו וכו' ש' בפני עגמה ובתוספות אמרו דעל
עבד שלו דוקא פריך משום דכיון שבדקה היא כשיעור וסמ' ומלאה טוהר
נתי . אבל בשלה כבדיקה דעדים לא חיישין למחבולת דרוך דמים מלויין
בנשים ואין קניח בעד נמי ממשך מחבולת והורגה ובמעורה דשם אין
לחלוקה כיון שלא נמלא על שלה . אבל עדיין אינו תואה על עד שלו דלא
יפכו ליה רבנן שיעורא אלא א"כ שיהא אחר בעילה אחר שבעל שהיה
קטח טמאין ואמאי ליחוס שמא מחבול' הוא שכלה זמן מרובה קודם
אינו אלא כחם בעלמא ויש לחיוב ולומר שכל קודם קטח בין שעדיין
שבת דר' למה אין המחבול' בזה עליו ואין לחוס שמא כרנפה על הסדיו
וממנו נתקנה בו שם המחבול' בזה עליו ואין לחוס שמא כרנפה על הסדיו
ככלל הוא בו מהכ"ס שח"כ לו להשתקת במקום ששוככת עליו לזה פדקה

פנ

ע"פ דא
לדער ר' ירא בעל כפס לא יבעל וישנה • לא סחא
סבור שמנחמיו לבעלה שהוא עלמו אומר בפרק קמא
בל לבעל לא בעיה בדיקה ופסי הכינוי ברייתא וכו' דא לא
תשמיש ונתייחס טעור עד למחר הילכך בעל כפס לא יבעל עמא לבית
הספק אפילו לבדוק ולהניח דמה יועיל לגבי הספק ורובא אחר שאין
השמות הללו כוס ספק אלא חומר של טרדות הוא • והא' לדמרי
נתיב מהו הכי לא שהוא לבעל כפס אלא שהוא דוקא לטרדות ולא לגבי
הבעל ויכולא דה תיבא מני סחא • לרביא מתם בפרק קמא דמגילה
מוציא שניהם • על טעמי כנאותו לתקדא וישנה וכו' • ובתוספות
מפרשים לא יבעל וישנה בלא בדיקה הא בבדיקה מותר אפילו לחסיד
שבחסידים ומדאחרין בחס' סבת אחר ר' יוסי ה' בעלות בעליה ונתיב
אין אחרים מחחרות בדיקה • הא • בדיקה בעד אדער אסור לשמש
עד בבדיקה • לדברי רבי' • בעד מלפני משמים ופסטי איה ולידבריו
בגון שהחמירו ובדיקה לאחר תשמיש ראשון או שניה דפעה • שלא לשמש
בל הלילה ומכיון שאין מוכיחה קיים ולא עדת אף דחתה כלום • מחמת
התשמיש או אסורה לשמש עד שתבדוק לפני תשמיש לאחר הכר בעל בדיקה
של בעל וקאשינן או קתהב דן ורית' מני סחא • ורית' דלא דעת
הא אפילו ב"ס דמחמרי שרו לבדוק ולהניח ולשמש והאי דקאשינן הכי
ולא קאשינן מדכ"ס דלא מהכריז בדיקה • ודמי דמני מקשינן דלאו פסס
דילמא משום קולא דבעל הכי • שלא להטריח עליו • כן תשמיש לתשמיש
אלא מכיון שבדיקה דמגנן דררסיה הא בדיקה מתם לאחר הכר • ומתוך •
מוכיחה קיים לטרדות • וזו חין מוכיחה קיים לטרדות שמה דחתה לאחר
התשמיש זה ולא עדת למחר הילכך אף לבעלה אסור משום חנו של טרדות
וכן כמי לכ"ס דלא מגנן הכי דך בדיקה מוכיחה • בעד שלאחר תשמי' אחר
ואין חוששין לנימוק • וזו כדר תשמיש הכי דוס וחדר הילכך אסורה
עד תמחורו ומכיון עכשי' לפני תשמיש דכדיה ודמי מותר' הילכך אסור' לחמיה
עליה יותר מכאן לא יבא זה חמור מן הכות • שאם בדיקה ומלאה טיור
טיור • ואפילו לטרדות עמאן אף בטלה בדיקה של עובא אחת כגון
של שחרית או של ערביית בודקת עכשי' וטוסקת כן וכן בבדיקה של אחר
תשמי' בין לטרדות בין לבעל •

לחנן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור • פי'

תשעים בין נוסדות בין גבולות
הא דמירקסן רבה פון דרוב הונק פוקקס וגי דכלתיה
 פ' ר' פנחוניס מלויין פנחוניס כבילה ססביז מוטס
 ומקרקסן בעת תשמיס לסור בני ביתו תשס ופון וז דרך גניעות אפלין
 קליס אלף כדי שיבדור הספדריס והפנדרעניס היז עושה ובעין פונד
 דידריי ופרופויזיאט ויסכר היז פנדרס דוגי מיל דקוריס הס כדמלתי
 כדמלכות כדי פנדרס ויטריס און פונד ויטריס ופון שפאן קוקקס אינז
 על הפנמוניס פ' ר' ו' ז' : **הא** דמירקסן בעפערטיס ולא אמרן
 וכו' וסיקלע ולא היז לכוין מילתא חייטין : ומגרסירקן פ' לזא מנחלין
 י' יוחנן שפאן טופריס פנטיס וקריקטאזיז מדרשא ואקשינן עליה ריבא
 עביר כדי : והתניא ודוקן קרע פנדרס אשכ בני מדרשא אל פנחוניס : וכו' ז'
 דילתא כנשי לכו לבראי הוילא וזישטי חישטי אלמא שפ' בלא גנוסטר
 ודיה בלחא אסור : דלחא אכיי פון שפנדרס על אורח התור
 חדא מתרי טעניס נקט דר' א' אשכר לאקומה פון שפנחא בבלל המת
 א' פ' פיסוס הוב אשכר וכל תשמוחוס תמא :

הנמלא בלד העיסה • פירש רס"י ז"ל

ע"ב דא דאמרינן איזט בנייהו תלתו דהניא חמשה דמיס
טחאס ויהא ישיהם ספק כגון ירוק וזמני מתקן
וזמני צער נלי גראם הים לפסוק בדברי תנא קמא דהוא סתם חמשה
ולא בדברי ביית קלל וחכמים דסייעו דר' ע"ס אלס שיהא לפסוק הלכה
(בר' ויס' מקי' פסנ' אות' ג' נלסון חכמים ואף על פי ש' דתקן דחמס' ר'
יוס' לכך שנו אותה תחלה בן לומר שהיא הלכה וחזרו והוכיחו דבר בשם
אחרו להביא תחלה לעולם ועוד על פי סמך ור' אלי' לר' ד' תפ' שיהא
שנוים בדחירתא דס' הירוק עקבי' ש' מללללל טחמא וחכמים
מטרינן דכיון שפנו ס' דבר דר' יוס' נלסון חכמים אל שנו טחמא שמש
מנה שחלה בדר' יוס' ד' דאחרת עצמא הלכה בר' יאודה ותקן
בבבירא ב' ויהא דאחרת שמשע דעקביא גופיה דהר

חדושי נדה להרמב"ן ו"ל פרק כל הויד

לשמואל דאמר כדס עוד שחוט ועש' דאמר של גמור חיס ולרב רחמן דאמר של קסול ל"ק. הא דתמן הרנה מחלכות תולה בה וכבשה וכעגלה דא"ל חד שיטריה הוא חלה לזיבירי בלחוד דפרים הוא דתקשינ מינה הינכך חית לן לפסחי דכניהו לא פליגי אלא מר קיי כהאי חזותא ומר קיי בלידך דרובליה דרובלייתא נתי חל הוא כדאמרן . ובה דאקשינ הרנה מחלכות ארי זה תולה בה חלתי חרובליה גרופא דאקשינ נתי תולה בבנה וכעגלה . כאלמא בנה משכחת לה משמע דלא תלינ בכתמים אלא בדדמי ותקשינ דרזילין ותכחן החמירו והמלא בתקנת גלויני ראשוני דאמסיו בוחן חזי ביון כסבלו רריתא דמיס וליין קפיות בתרזיין של ד' דמיס איין תולין פתחיה וכל ככן ולא כבעל ולא במחלכות ושקל טובחים . ואחר כל מה שחש חכמים במכחם לפתול אלא כבון חסידות לבעלה . ורבינו בעל התוספות השיב דבי חמירין פברה בשוק של סכחי תולה וכן במחלכות . כבון משמח קחמירין דתולה ולא מנושא אחא חלה מעלתא אחא . לא חזיו היבד דרזינין ודאי ולא דלא ליבא למיתלי ומ"ס קחמירין הבא בשמעתין לת' ד' כדס מחלכות של דאס הרנה ודאי מחלכות של בוק הידך תולה בכתמים דומה ודאי וכן קושאין דבנה וכעגלה אכל מחסתא תולין בכתמים בכל מה שחמרו חכמים . וכענין זה כבס הראב"ד ז"ל דתולין תן הסתם כל מיני אדום בלדום וכל מיני שחור בשחור עד שיתברר לה ודאי שאין אדום הבכע דומה לאדום הכתם והסם אינו תולה כדנתי לקחן בתעסקא בידים איין תולה בו שחור . ובשמעתין הכי אקשינ הידך חסיד' פלגומא בכתב בעלם אדום במחלכות גרופא וכלא דבר ברור הוא שחור דומה . אכל נתי שאינה יודעת דרומיותות ואו סהלך נכבש מגדר פניה ואינה יכולה לדמות תולה מן הסתם . בדאמירין באשה שחלת לפני ר' עקיבא וחמרה לו רריתא בתם שחא מנה ג' בידך וטריה וברא וחסה לו ולא הכיאה הכתם בידם לפסיו וטריה מיד ולא הקף ולא ידע כל עכא הרב ז"ל . וכן ג' פסיו וחסה בשמעתין מחלכות . ובגלה ד"ק ודאי מדבעינ תליא בגני אלאה כחא טחא עסיקין ואלו הק' דדמו כתמים טטורים הם ומה נפשך אי לא דמו לא תליא ואי דמו לא נרביי תלייה כלל . ולא בעי לתרומי שפדחיה ואבד ואינה יודעת מה רריתא דמסתחא בראיה וקאלא לפני חכס תגן ודע דאיכא טוכא מתירין הינכך בוחן שאין בראיה תולה במחלכות אבון וכעגלה וכל מיני אדמות עד שיתברר לפי הדעת שאינן דומין וכן כגנו ואין לחוש ואבן רריתו בכתמים . שכתב הראב"ד ז"ל שייכתי בכל מילי דרבוואתא ולא אשכחית בכהן דינא דכתמים אי ירביי הידענה או לא . ואף על גב דאשכח דמסתחא אלא בולגלי פקד קח דגדי דלמא לטטרות היא וזה אינו נכון . ובהא הסיב הרב חתנו ז"ל דאמירין בכתמים עמיסין מביאים לידי זכיה ואיפשר עליה מהו דיתחא כל כהאי גזונא מביאה קרבן ונאכל קושחתן לן מביאה קרבן . ואחר דבעלמ דאי לטטרות כלכך קרבן מתי עבודתיה . ואפילו הכי בשאר בקדשים ליבא למיחם ביון נתימיה חלה דרבנן בעלתא לחום בטטרות . ובעלמ מתירין חוזה בתכלת . ושור הסיב בעלתא בדיח' פקד הראוב"ד (ד' נח ע"א) לרבאי איין קן שאין לך חסה שטורה לבעלה . שאין לך כל חסה ומטה שאין עליה כמה שיפי דם מחלכות . לרבאי חמירי איין סוף שאין לך חסה . שאינה שטורה לבעלה וכו' . אלאה כתמים לבעל נאחרו ואין לרעה לשלדך . שררי חסודקו כמות ישראל נכבשו איסור בכתמים וקי"ל דמהנא נתימא היא כרבי וידא . כל חלו דברי הרב ז"ל .

דף ע"ב ת"ש
 דילתא חייטא דחמא לקמיה דרבה ככ"א וכו'
 אי שקלא דהרבה חייטא משתכרין לחסכן
 דגמחא דאשה לומר כזה ישראלי פלוגי כסא וטאמר איפילו דחברתא
 למה הביאתו וילתא קמיה דרבה תטאר לנפשה דאח כל יומא נמי מטאר
 לה • ח"ל קס"ד הכחא דחייטא סברא דלא תשימנה לנפשה • אי מנא
 מתמירנה דנפשה • אי נמי מאוס כבודן כל אבתמי הללו חייטא רחוקא
 תתקומי דלמחר תשל :

[illegible]

סליק פרק כל הוד

פרק המפלת

אלא אומר ר' נחמן בר ינחק וכו' . וס"פ וכי פיתח הכי קאמר ברייתא
המפלת חתיבה אדומה ושחור או ירוקה ולבינה אינה טמאה לידה לא אלא
י

דף כ"א ע"א ה"ב וכו' כפי פליגי רבנן אירוקה ולכינה כה אחר כל של שאר מיני דמים דבריו הכל טהורה

פר

דף כב ע"א א"ד האי ממונו עד שתלא טומאתו לחוק.

ע"ב דהא דתקן המפלת מין דגים וחגבים ושרלים אם יש לה
דבר נוחה . אופי' במחלוקת שנויה ורדנו בוא ו

יש עמיה דם טמאה גדה . הילכך אדומה ושחורה הרי היא עלמה דם

ע"כ **הא** דאמר ר' יוחנן אם יש כה דם אגור טהורה איכא
דמיה לזכא כהא דה' יוחנן לזכא אם טהורה ע"כ

מוטין טמאה סדרכה של אשה לראות דם כדה כחתיכה וא"ל אחיך בלישנ'

והא' דקאמר 'יוחנן' ד"ה טהורם לרבנן דמתני' ולר' יאודה מיידי :

הוא דמקשינן לר' זירא והא ח' ר' יוחנן משום רשב"י המפלת וכו' .

בתוכה לא • וא"ל קס"ד השתא דמחבי' לאו עמה לאפוקי תוכה אל עמה

לאפוקי חתיכה גופה דאפילו היא מארבע מינין טהורה ומדר' יוחנן
מיפרשא ליה הוסיף ומתני' לית ליה סייעשא בהדיה ואע"ג דאמרן

לשיל במרחא דאלו רבנן סברי עמה אין תוכה לא הדיא מימרא דגמר' ה' א'
ולא ה' ב' דפסחא וי"ט חנוכה אכלו דבר' נמי פתחא מצינו דפסחא

אשה לראות דם בחתיכה ומין במינו הוא ואינו חושש כדפרישית לעיל •

א"כ א"ל דמתניתין לא סייעתא היא דקם דעמה לאפוקי תובה משום
שחין זה דם גדה אלא דם חפירה : הא דאשכינו ת"ק גמי טבורי

מטהר ומסדקי' אלא לאו דפלאי פלוני איכא בנייהו • לאו דלריך להכי
דבא חזי למוחזק אלא שמונתה א"ב דת"ת סדר דהסדר ולא בשמינה ולא

בְּחֵתִיכָה וּבִשְׂפֹפֶרֶת וְאֶתִּי רִבְנָן לְמִימָר אֵין זֶה דָּם נָדָה אֵל שֶׁל חֲתִיכָה

הא דם נדה טמאה ואפילו בשכופרת אלא הא דאמרינן דפלי פלוני איבא
בגיהוה משום דהים ליה דבהא נמי פליגי לפוס טעמיהו דכיון דר' אעזר

סבר דם אגור הוא ח' לטרה חלא כדלא מפלגי וכיון דרענן סברי דם
הקובר נזכה הוא אמרו איכא לאו נמי ודאי נדרבה קולבד מהבש ואלי

כֹּלֵה כְּלוֹנֵתֵיהֶן • וְהִדְרָה אֲבִי בַסְּפֹפֶרֶת דָּכָ"ע לֹא פְּלִיגִי כִי פְּלִיגִי

בְּחַתִּיכָה מִן דְּרֵכָה שֶׁל אִשָּׁה לִרְאוּת דָּם גְּדוּלָּה בְּחַתִּיכָה • פִּי רֶשֶׁי יוֹלָד
דִּבְעָלָא פִלּוּי פִלְגִי מִרְדֵּהוּ ר' אֶלְעָזָר סִבְר דְּרֵכָה שֶׁל אִשָּׁה לִרְאוּת דָּם

כדה בחתיכה וכיון דאפלאי וליכא חליבה טמאה וכי לא אפלאי רחמנא
עניניה מהרה לא המיה ולא המיה ולא המיה ומהני קדמי או קדמי אל אש

לראות דם גדה בחתיכה של האי דם חתיכה עלמה הוא ולא מחזור דא"ה

לא דנוי האי דרכה של אשה וכו' לחותו שאמרו למעלה בדר' יוחנן דהתם
האמרין דכיון דדרכה אע"ג דלא אפלאי גמי לא חגיגה דהיינו אורחא

ולישנא דנח' כמי לא משמע הכי כלל • חלוא ה"ש מר דלינהו רבנן סברו
דבריה על פניה לראות דה דמיוניה לא עובדו בלא פלא פניה פליגי דה

בדה חלל דם חתיכה והיכא דהוי ודאי דם חתיכה כגון מלאכה דם אגור

פומא ודיינו לר' יוחנן ומר דקור ר"א סבר אין דרכה של אשה הילכך
 הוי ליה כשפופרת ורחמנא אמרה בבשרה • והאי דמדבר' סברא דרבנן

מקמי דר' אלעזר א"ל מסוס דאמרון לעיל דרכה של אשה כסנרייהו א"ל

לְתַרוּמֵי כְדֻרְכָּנָן הֵא דֵם נְדָה וּדְאֵי טַמְאָה בְּדֹאִיפְלֵאֵי וּבִשְׁפּוּפֶרֶת דְּבָעֵלָא

פליגי דטהורה אלא ניחא ליה לתרוני בדידה ולא לפיולי בה פילי דהשתא
לא מוספינו בשלונתיהו איפלאי פלוי כלל אלא בדם אגור בחסירה פלוי

כדפרישית * ועוד לחוקומא כדר' יוחנן דלעיל דלא לתקום דלא כחד

כל יום מפרשים לנו כיחל היה נאבוי בחוקותיה פנוגתה דרבנן חפניה
פלווי כלחוד דהא לא מדברא בהדיא במילתיה דר' אלעזר דאנן בגמרא

לאו חסורי מחסרה לברייתא כלל אלא פימר קאמרין דלר"א כדאי פלאי
טמאס ולא ניהא ליה לאסוחמא פלוגטיהו. אמאי דלא תתפרש בדברותא

בהדיא ולא חילתא היא ור"א ירבען תרזוייהו מטהרין מד גסיב לה

בסיב לה טעמא אין זה דם קדש לטהורי נמי אפלאי פלוני אלא בטעמא

דפרישית עיקר :

חרושי נרה רהרמב"ן ול פרק המפלת

והא דאחרי ליה דבנן וזה איפכא תניא איפכא לנמרי הוא שר"ת אחר כל
נורת לנמרי ח"ט או כולו אדם או כולו כהנה וזה"ל מנור' אדם ולא פניו
בהמה אבל במקום נורת אדם ולא הוא והיינו דקתני תנאי' כל שאין בו
מנורה לאפוקי כולו כהנה ומלל' קתני אמו טוריה סתם תמנע ליה
דכרתהי פליגי וברייאחא נמי דמסייעא ליה כך מפורש בספר היסוד
ודברי רש"י וז"ל ויתר נרתי' והוא הלשון הראשון שכתבנו ואע"פ דקשיא
בה' דר' יואש' בדפרישית וזה דתניא תמנע דמות לילית אמו טמאה
לידה ולד הוא לא שיש לו כנפים ולא אחריון תמנע דמות תיש ופניו אדם
היינו נמי טמאה תמנע דדלוי פניו אדם איכ"פ טמא תיש בתר נורת
פניו אוליגן אבל בדמות לילית ס"ד אין כאן נורת אדם כלל אלא נורת
לילית היא זו בין בגוף בין בפנים קתמנע ליה דלילית גופה ולד הוא חלל
סי' לו כנפים :

ע"ב אמר

רבה ואטו נקוב אמו טמאה . פירש"י וז"ל קסבר
טרפה חיה . וקשה להעמיד דברי הרב רבה שלא
כהלכה ושור' אבי תתה ובי תנאי שאין טרפה חיה י"ב חדש נטרה אמו של
זה והלא הנפל שהוא כאלו ואינו יכול לחיות או טמא מת ומתוך
טמאה זה סיבה נקוב ואטו וכלו לו חרשו לאכ"פ ואפילו הולד שנימק
בשליח אמו טמאה והיאך ויטהרם שאלו היה דבר שמתחלת כרייתו הוא
אפשר לומר שאינו ראוי לכריית נשמה וטמא חלל זה שמה שבשני נקב
ומה כינוי למתוך וינאח' אכריס איכריס . לפיכך כ"ל שכל הטורף
בכרייתו ודאי אמו טמאה היא ואפילו היה טרפוהו בתחלת כרייתו שהרי
ראוי הוא לחיות י"ב חדש וכ"פ בטרפות נקב וחיות . והא דאמר רבה
ואטו נקב טמאה לר' קאמר ולא בא אלא להשמיענו שטמא חיה אטום אמו
טמאה שאין זה בכלל אדם חלל ונכרח שלא בדרך החיים . והא דאמר
קאמרפלי בטרפה חיה שהוקדקו לרש"י וז"ל לטורף וז"ל טרפה כ"ל שלא
הקפידו אלא על לשון הכרייתו שאלו ובהו כדי שיבטל מן החי וימות
דקסבר החי תנא דכל שנכרח אטום כלל חיותו איכריס עד מקום שאלו
יבטל מן החי וימות אינו בכלל וז"ל וזה סיבה זה בקרא טרפה אלא זה אינו
גורל האולד ונכרח אטום אבל בחלקו האחרון מה הוא כדי שיבטל מן
החי ויונתן ופי' ר' ובאי עד לארבעה ודקדקו תמנו שהוא סוכר טרפה
אינה חיה דא קאמר שבכך החי מת לרש"י נטל תמנו ור' ובאי אחר עד
לנקובה שבכך נעשה בבילה אבל טרפה אינה מתה ר' יואש' דאמר עד
טכורו קסבר בין זו בין זו חיות נן וכל זה אינו אלא בשעור כהה כדי
שיבטל מן החי אבל בולד שנטל תמנו לא בחלקו כמיו ולא אחרו כאן אלא
אטום כמשתני שאלו לחיותו איכריס ואין לו חלק שבהן אלא כמין גולם
אטום ודמיה להא דתניא לקמן בריית גוף שאינו חיותו וכו' . הא דקשיא
ואם אינה ליתני שמה תנאן אטום ואינו מיוחסתין בלח' . א"ל איכריס
למיתני טובא ליתני שמה בלח' תמנו תיש או אפילו פרוקו אחר או שיש לו
שני גבין ושתי שדראות ובתין אפיקותא דדיקל' וכן ביטול ביה א"ל הכה
לא שביחי ולא כ"ל למיתני . אבל פניו מיוחסתין כ"ל למיתני משום
דשכיח נמי טי' מגוף אטום :

דף ברע"א דא

דאחריין ושמואל סבר בריה בעלמא איתא ובי
אחמריה רחמנא למשה בעלמא . פירש"י וז"ל
אחמריה חסר לו וק"ל ח"כ לשמואל אפילו יונה לאויר השול' נמי ליפחרי
דח"כ קלום בן פרה דשרי ונראה מדבריו דבין לרב ביה' לשמואל במעי
טוריה לא חיי הולכך ינא לאויר השול' משום נפל אסור אפילו לשמואל
והא דפרקי רב שמוי מתניתין ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר וכו' לרב
ה"ה לשמואל אלא גביה הוה קלי דבר בריה הוה . ולא נאיר' ועוד דהתם
בס' ואלו מומין (דף י"ב) מן לה למתני' גבי מומי כהן איחור גבן ר'
חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שני גבין ושדראות והוה ביה למיתני'
דחיי והאמר רב בלשה אינו ולד כהנה אסור כאכילה ולא מדברין התם
בשמואל בכלום כעולם אלא הכי משמע שיראש' לכ"פ מינא בעלמא ליבא
כי פליגי בבריית רב סבר אפילו בריה בעולם ליבא דלא חיי הולכך כי
אחמריה רחמנא למשה במעי כהנה אחמריה דכחן לא נריך נפל הוא .
ושמואל סבר בריה בעלמא איתא דחיי ובי אחמריה רחמנא כשינא לאויר
השול' דלא תימא בקלוט בן פרה הוא אבל במעי כהנה דאפילו נפל
שינא איכריס נמי שרי :

ע"ב המפלת

ספיר מלא כשר נמוח מכו . פי' קא מייבעיא
לוא לרבנן דפליגי עליה דר' יואש' מופלגי
נמי בכשר נמוח או לא אחר להם לא שמעתי אחר לפני ר' יואש' מלא כשר
יוסי משום אביו כך אחר אבא מלא דס' טמאה נדה מלא כשר טמא לידה
שהיא ר' יואש' מלא כשר שאל אחר אביו כדברי היחיד ולפיכך דהקרי
ואחר שמה כדברי ר' יואש' אחרת וזה שאתר מלא כשר לאו דוקא אלא
ה"ה למחוי עכור ולא פי' כשר אלא להוסיף ללול אפילו לר' יואש' ויש
עגורסין דהכאן כסומכום מדיא ביחידא הא נמי דילמא כר' יואש' אחרת
ואחרת ואינו בספרים . וזה"ל ביון שרבי לא קבלה אפילו בכשר נמוח
שינא

מופנה . פי' קשיא הא כתיב נמי ישרנו הויס יהוא אין כתוב בפשיה
אלא בכווי . ופי' רש"י וז"ל דכיון שאין מופנה משני כדדן ומסיבין ה"כ
יש להשיב מה לאדם שכן משמא מחיים וז"ל דהאי ליטת קח' לא כדריך
פירכא דלכ"פ מופנה משני כדדן עדיף ממופנה מנר' א וכיון דע"כ
יורה יורה נמרינן ה"כ בריאח' דאדם לגופיה וגבי תנינ' נמי לגופיה
ואין מופנה כל עיקר וכל ג"פ שאינו מופנה כל עיקר אין לחידן הימנה
וא"ת וינר האדם לגופיה ודכהמה מופנה ודגמרינן וינר דתני' לגופיה
לך לאפנוני ודגמרינן היינו דקאמר ומהי ג"ה זה כלומר אחרי נוחא
מנייה ופריק לרבנן הא עדיפא דהא אין מסיבין ולר' יואש' מלא כשר
עדיפא דהיכא דהיכ' מופנה משני כדדן חיי עדיף ולהי' אפנוני רחמנ'
לטהמה משני כדדן דשדיון מופ' דכולו כגוה כי היכי דלא נמוח באריך
מנייה וינר' אחד הוא דכל היכא דהיכא למישר' שני כדדן דמופ' כדדיו
מופנה מנר' אחד הוא דכל היכא דהיכא למישר' שני כדדן דמופ' כדדיו
שדיון ומנייה נמרינן בין לר' יואש' מלא כשר בין לרבנן אבל לליטת דרב אחר
הויה דכ"פ והאי מלי פירכא משום דאפילו כשאינו נמרינן יורה יורה
יבולין אמו לגמור בריאח' א"פ ש' שריה מופ' כל עיקר לא שמהיבין
ולמוס הכי כפי' מלי פירכא ורבנן דפליגי עליה דר' מ' במתני' לא נמרי
כדאשכחן בס' כל היר שאין אדם דן ג"פ משמנו וכן פי' רש"י וז"ל . ואי
קשיא לך לר' מ' מלי פירכא לומר דהא ויתני' מלא כשר כיון דגמרי יורה
ואתו כהנה חיה ופוק כי פרסת גבי תנין מה לאדם שכן משמנו מחיים
גימא כהנה תוכיח א"ל כגמור מויער דכהנה למד תלמד א"ל מה לשיטת
שכן משמנו כמנע כמנע אחרת כדגים שאין משמנו ואע"פ שתקבלין
טומאה טומאה עתה אין להם :

ר' בנע"א למימרה

דחיי . פי' רש"י וז"ל דהא אחמה
לא מיתסר' אלא בחיה דאין איסור
אחמ' אשה לאחר מיתה ומתסי' א"כ יפה שאל ר' ירמיה ונמיה נפקא
מינה לענין אחמרי בלח' ואם אחמ' דאחמ' אפילו לאחר מיתה מן
המורה ושד נפקא מינה לאחמרי בלח' אשה שנים ונ' ימים אלא כך פירשו
למיתת דחיי שאל ח"כ לו לחיות כלל אין קדושין מופסין כגמור כגון
בת שמונה והכל הרי הוא כאבן לכל דבר אלא ודאי סבר ר' ירמיה דחיי
וקאמר ר' יואש' אחר שמואל לא אחמרי ר' מ' אלא הויל' וכמני' מתקיים
פי' הויל' לאו דוקא דהא לא טמאה הוא לר' מ' אלא משום יורה יורה
לא מלגלג עיניו בשל אדם או בשום בו מנורה אדם אלא ה"כ לא אחמרי ר' מ'
שהוא ולד שיטלה על דעתו שהוא חי אלא ולד הוא לענין טומאה שכיניו
מתקיים כגמור שהוא אינו מתקיים וכמני' מתקיים : א"ר ירמיה
בר אבא אחר רב הכל מודים וכו' . פי' ר' ירמיה משמיה דרב פליג
אחמריה ור' יוחנן דפרשי לעיל טמאיה דר' מ' משום יורה יורה או
משום גלגול שין שלדכרייה אפילו תיש גמור במעי אשה ולד משליח הוא
לשומות לידה וכו' ג"פ גופו אדם ופניו תיש דהיכא תקלת אדם וכו' משמע
דס' לרב יואש' משמיה דרב בותיה מדקאמר הויל' וכמני' מתקיים
בעלמא פליגי בשנייה אדם ונכרח בעין א' ככהמה שר"ת אומר מנור' אדם
בעין וזה איכא וזה"ל כל נורת ממש . וה"ה לר' מ' דכמנע ועין ונבן
העין ולסת וגבן הוקן כני . אלא להכי נקט פניו אדם ועין אחד ככהמה
לדודיען כחן דרבנן והא דאמר ליה רבנן והא איפכא תניא לוא איפכא
תניא דוקא דמתספי תרתי סברי דהא לא מתסר' סברא דרבנן לר' מ'
אלא איפכא בליטת לכולהו ואיפכא בסברא דר' מ' דמשכא להכרייתת
לרבנן וכדפי' רש"י וז"ל ולסבריה דרב הא דתני' לקתמנע דמות נחש אמו
טמאה לידה ר' יואש' ויחידא הא וליה ליה דר' מ' וכו' דרבנן וההיא
דתניא לעיל נראין דברי ר' מ' ככהמה ויהי כהי נמי מתקתח' ככהמה
וחיי ומקל' סימנין דאדם כיון דהיא עגמה עיניה הולכות בשל אדם
במקנת סימנין כעשית כאדם גמור מה שאין כן בעופו' שאפילו כל פניו
כאדם ועיניו לגדדיו אינו כלום . והאי דדחי ר' אחר בריה דרבא לעיל
דקדוק לרבנן דמורו רבנן בקריא וקסוף הויל' ויש להם לסתות כאדם
דחיי בעלמא היא דחיי בסברת דר' אלעזר בר גודק אבל לפוט מוסקא
לרבנן לסת' חדא מנורות דפנים עיניה ולריך נמי גבין וגבתי וקן דאדם
ועין נמי דאדם ואע"פ שהולכות לפניהם גורד נורת דאדם באוכח' .
וי"ת דלרב ירמיה גופיה חיה ליה איכא דר' מ' יורה יורה ואי כולה חיה
כפניו וגופו אמו טמאה לידה הויל' וכמני' מתקיים והא דאמר גופו אדם
ועין תיש ולא כלום משום שאין זה לא מין כהנה ולא מין אדם והויל'
ואין לו מין שמתקיים דברי הכל ולא כלום ולפי' דכרייה קשיא ח"כ מלא
ליה לר' ירמיה א"ר דר' מ' כפניו אדם ונכרח בעין א' ככהמה פליג דילמא
כהמה כרבנן ס"ל דלאו אדם הוא ומין כהנה נמי אינו שאין לך ככהמה
פמנו וזה אחמרי' קסבר דר' מ' ורבנן כפניו נמי פליגי תמלי מדאחרי
ליה רבנן כל שאין בו מנורת אדם ולא קתני וזה"ל אמו טוריה ח"כ
וכפ"ל אינו ולד שמע' דר' מ' דמשמא נמי במקנת אור' ואחרי ליה לא
כל נורה כפי' למעוטי נורה כהנה גמורה ולמעוטי נמי מקנת נורה אדם

הרדשי נדה להרמב"ן ז"ל פרק המפרת

פה

היה וז' ריב"ל מנין לו דאמרי בכלל מחלוקת אבל בעבור ד"ה ולד זה
איהא שאלה דריב"ל כ"ר יוסי ס"ל וקסבר ר' יוסי לרבנן אמרה כדסבר
כמי ר' ושמעאל בר' יוסי ועוד דכיון דרבי לא שמעתי אמר איהא תשובה
לדברי ריב"ל שחם ר' לא שמע ריב"ל שחם לא דאיהא איהא רחיה . וי"ל
אין אומרים בדברים אלו דומה לו שחשד למימר עבדו ולד וכסר ניומו
סמא איהו ולד . ואיבא למימר גמי איפכא ולפיכך נחלקו בבבלי .

דף כ"ב ע"א דאמר רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא ולד
מדנפיק קבא דריסיה הויה ליה לידה סנדל עד
דנפיק דוביה . פי' רש"י ז"ל משום שאין הראש פוטר בנפלים . ופמנא
דאמר הכי איתובא במס' בכורות אלא איבא לפרושי דאפילו למ"ד הראש
פוטר בנפלים ה"מ בולד שלם או אפילו במחוסר סגמא נזריתו אכל סנדל
שלא נגמרה לו גורה לא חשיב ריסיא למאי ביה לידה : **דא** דאמרי
תלת מתני' ותרמי' שמעמא שיעורן טפח ואקשי' תרמי' דלא הוי איהו
טעמא דלא מקשינן תלת ד' הויין משום דהוא איבא למימר רבי טילא לית
ליה דר' חייא דשיעור אדום טפח ומ"ה מקשינן אס כן תרומיהו כי הדדי
נייהו וחדא נקט :

ע"ב ודא דאמרינן השתא דהתית להכי הך גמי פלוגתא הוי
דקתינן סיפא א"ר יודנה לא אמרו טפח לא מן התנור
לכותל . ק"ל ויחשוב מן התנור לכותל דמורה ר' יודנה וס"מ למיחשבי
בדברי הכל . וא"ל לא חשיב חד דדברי הכל ה"מ למימר סממא אפן היוכל
מן התנור טפח דהא קא חשיב ככ"ג טפח סוכה למר בדוסן ג' וזמר בדוסן
ד' כיון דכולהו אית להו דוסן טפח קחשיב ליה ה"כ כולוהו אית להו אפן
היוכל מן התנור טפח מחלן או מבאן ואיבא למימר התם הכל מודים
שיעור דוסן א' כסוכה טפח והסא כהלכתן . וכי אמר דוסן סוכה טפח
ליבא למיטעי במידי דפלוגתא . אבל כהא חי אחר סממא אפן היוכל מן
התנור הוא משמע מכל כדדון . ואמרינן כדכרן ואיפריש גמי אפן היוכל בין
התנור לכותל טפח . הוא משמע אה בין תנור לבית . אינו טפח כר' יודנה
ואיבא במילתא דפלוגתא לא איירי לא כמר ולא כמר . ולא בשי לפרושי
תרומיהו ובדודי' משמע לכאורה דהשתא דאמרינן להכי ומפרקינן דהך גמי
כלוגתא הוי הדר ביה תירוטיה דקאמר . כי קאמרי היבא דכנר מטפח
לא אפן וכו' . והשתא קשיא לי טובא וליחשוב הוי דתנן במס' כלים פי"א
גדל לשתי כרטיס טפח על טפח לוכסן או שמעמא פחות מטפח טהורה
רישא ל"ק דטפח על טפח לא קאמרינן סיפא ליחשוב . ועוד שם בפרק
היה חוט מאזני' של כנור ושל בעלי בתים טפח יד קרדום מלפניו טפח
טריה הפרגל טפח יד מקבת ושל מפתחי אבנים טפח . וי"ל כי קאמרינן
היבא דכנר מטפח לא חיו והני כ"ס דכנרי מטפ' ידיהו הוי וכו' קאמרינן
השתא דהתית להכי לאו למימרא דלית' לשנויה דשנינן לא למימר דמהי'
לא תיתי תיובתא כבי מדרש כלל : **דא** דאמר רב אין הולד מתעבב
אחר חבירו כלום . רמתי מקבת בעלי פירושינן שכתב דלית ליה לרב
הא דאמרינן לקמן תעשה וכתבתי ולא אחרונה אחר חבירו שלשים יום
ולית ליה גמי תעשה דיהודה וחוקיה ולית ליה גמי הא דאמרינן בכתוב'
ויביתו ג' כמים משתות כמך קטנה מעוברת מניקה מעוברת סמא
תעשה עוברת סנדל אלא קסבר אין אהא מתעברת וחוקיה ומתעברת
ולפיכך אין ולד מתעבב אחר חבירו כלום . ואין דכרייה נראין דג' כמים
מתעברת הוא ויביתא תהי תיובתיה דרב . ועוד תעשה דיהודה וחוקיה
כבי חבייה דהוא יושב לפניו וכן ויביתו עמו ככה"מ היכי אפשר דלא חיו
ליה ואם איהו אומר דלא חיו דכרייה מעולם מאן מהימן לאסאדי עלייהו
אלא היינו טעמא דרב דקסבר אין אהא מתעברת וחוקיה ומתעברת בין
כפל בין של קיימא . אלא א"כ נעשה א' מהם סנדל וסנדל כרוך עס הולד
הוא יוכל שחבור אותו ונדבק בו והיינו טעמא דמוך . אבל כשהאשם
מתעברת תאומים טפח אחת היא שמתחלקת וקשה נגמרינן לא' או לט' אין
סולד מתעבב אחר חבירו כלום אלא א"כ הפילה א' נפל וא' שליו אבל
פעמים שנחלקו לשתיים וא' מהן נגמר לט' וא' לז' וכוה מודה רב שהול'
משתא אחר חבירו כבי שתגמור נזריתו בזמנה . והיינו תעשה דיהודה
וחוקיה ומייה לית ליה תפוכי שמעמא דלקחן כ"ד לולד דבאר ירחא לא
משתא אלא לג' אית ליה ואלא דאמרינן לעיל סנדל מהו דתמיא האיל
וא"ר ינחם עד קמ"ל טהים הורישו בבת אחת ודאי קשיא דהא איבא
סנדל דמתעברת וחוקיה ומתעברת וזה זכר וזה נקבה כדפריש' בתשעת
במוך . ואיבא למימר אין ודאי דמני למימר הכי אלא סמא תאמר היבא
דבעל ופירש מהאיה זכר והי גמי זכר קמ"ל אפילו ככה"ג חיישינן סמא
טניהם הורישו כאחד והאי זכר גמי ואי נקבה ככ"ל : **אין** תולין
אח השליא אלא בדבר של קיימא . פי' רש"י ז"ל שכלוהו בו מתקיים אם
היו חדשיו כלן למיטעי שחם הפילה דבר שאינו ראוי לכריות נעמה כגון
כדבר בירך . אחתהו נוף אסא' וא"כ הפילה שליו פי' במוך ג' וחוששין לולד
אחר . ופירש חז"ה לרב יהודה בימות משום דשמעיה מרב ולא אמרה
ואינו מחזור דבן קיימא למפוקי כל נפל משמע וכדאמרינן דלית כאן בגפלי
כאן בן קיימא ולא ידעתי מי הוסיקו לשנות פירושו אלא הא דתלמידי

דרב פליגא אדרב יהוד' דאמר לעיל משמיה דרב הפילה נפל וא"כ הפיל'
שליא כל שלשה ימים תולין אותה בולד ושאר תלמידים דרב אומרי' משמיה'
לחין תולין את השליא בכפל . אפילו יום א' אלא א"כ ילדה עמו אבל כגון
קיימא תולין אותה אפילו מכאן ועד י' ימים . ושמעתי שפירשו בירושלמי
במס' זו לפי שאין השליא פורשת עד שיגמר לפיכך אין תולין אותה בכפל .
ובשאלת דרב אחא משכחא ז"ל כתב לכך תולין אותה כבן קיימא דאמרי'
חב חיותא דולד כזעא לשליא ונפיק . אבל כפל דלית ביה חיותא לא .
ומ"ה חזייה שמואל לרב יהודה בימות דשמעיה דאמר משמיה דרב דכל ג'
תליא שליא בגפלי וכיון דשמעיהו לכוליה תלמידי דרב דאמרי' אין תולין
כלל אחר ודאי ר' יהודה שעי :

דף כ"ב ע"א דר' שמעון וכו' . פירש"י ז"ל כמי גמי דנימוק
מ"ה גופו של מת כאן הויא וי"ל כדקב וכנגל
וק"ל אלא הא דאמר רש"ל לקמן בשמעתין פסיר שפרסיהו במימיו טהור
להי כדקב וכנגל . ועוד לר' גמי כמי דהיינו טהור וכו' כדקב
וכנגל . וא"כ איהו גמי סבר כל טומאה שנתערב בה מין אחר בטלה
אלא מאן תנא דפליג עליה דקאמרת קסבר ר' שמעון וזהו דתניא מלא
תרוד רקב שנפל למזבח עפר כל שהוא טמא ור' שמעון מטטר אחמי
תרמיהא הא דכ"ט טומאה כיון שנתערב בה מין אחר טהור . ובתוס'
הקשו לפי' מדאמרינן ואודא ר"ס לטעמיה מדאמר א"כ שלא ירבו שמי
פרידות עפר על פרידה אחת של רקב ויבטלו . ואמרינן כמי גמי דבשיעור
מזומנס כגון מלא תרוד רקב איבא למימר הכי גמי שליא מ"ט דאפילו
הוא בה מרי שיעור דמלא תרוד מטטר ר"ס דסתמא מן . וא"כ ג' לביא
למימר א"כ שלא ירבו וכו' . והם מפרשים הסוגיא כולה בענין אחר
ברם נראין דברי מקבת ראשונים שפירשו מ"ט דר"ס דמטטר לגמרי
והרי אנו מוצאים בכל יום ולדות תחובים בשליא והיאך אפשר שלא תהא
בכולה כזית שלא נמוק קודם שחלף שאפי' נחמד כולו להחלו ותיס
מנטרפס הן כמך בשליא לטמא באהל ואמרינן מטטר ליה לגמרי .
ומפרקי' קסבר ר"ס כל טומאה שהיא כשיעורה ולא יותר . שנתערב בה
מין אחר בטלה דאמרינן כיון דהיא גריבה שיעור א"כ שלא ירבה מין אחר
על מקבתה ומכילה ואף כאן כיון שגמוק הולך אפי' ששתי' ממנו
מכחלי וזיס א"כ שלא ירבו שמי טיפי מים וזס על מקבת כשר שלא נמוק
ומכילו והיינו דאמרינן ואודא ר"ס לטעמי' דאמר א"כ שלא ירבו שמי
פרידו' עפר על פרידה אחת של רקב ומכילו ובגר לה שיעורא ור"ס סבר
לא מכיל אלא א"כ הויא לבית הקיטון שנטרפו מימיו לגמרי וטהור .
וזה דאמר לו לר' כשם שאינו בבית הקיטון כך אינו בבית פנימי לומר
שאף בבית הקיטון היה לבו לחוש שחל יס בו כזית כשר שגמוק אלא משום
בטול ואמר לכו אינו דומה שזה נמוק לגמרי וזה' כמים כטריפת כבי
אדם . אבל דרך לידה אינה נמוק לגמרי וכיטול אינו מושלי' . ואקשי'
לכו רבא לרבנן דבי רב אדרבה כיון דרקב יומד הוא מן העפר היאך יאמר'
ר"ס שהמוטט רבה על מקבת המרובה ומכילו ונגרע שיעורו אדרבה יס
לכו לומר שהמרובה עומ' לכד על הממוטט ומכילו לגמרי . והיינו דאמרי'
לקמן והשתא דאמרת טעמיה דר"ס סופו כחלפנו גמי שליא מ"ט דקס"ד
סמיהם והדס שכלילי' מעושין הן אלא שרבי' על הקולת כשר . ומכילו
אומ' כדפרישית . וא"ר יוחנן משום ביטול ברוך געשו בה שאפילו היו שם
שמי חללי' ותיס או כזית שלם . יס כמי שליא ודס שכה לטל את כולה
ואין אנו לריבין לומר שרבי' על מקבת ומכילו ומגרע שיעורו . אלא על
כולהו דרביס ומכילין אותו ובהא פליגי דר"ס סבר אין טומאה שחבור
ברוך מלטמא במסא ואכל דהא קאמר מאהיל על כולה ומייה כבי' החיטון
טהור שגמוק לגמרי וי"ל אפר שרופין ופחות ממנו . ור"ס סבר בטלה
היא לגמרי . וא"ר יוחנן דר"ס וראב"י אמרו דכר א' ואליבא דר' חייא
דפריש למתניתין דתקבר לומר שנטרפה מן הבכורה ולא משום טומאה
וכך סוגיא דר' יוחנן הוא דתס דכוכתא במס' בכורות מסיק טעמיה דר'
חייא משום דה"ל טומאה שרופה . ונ"ע : **בולא** תרוד ועוד עפר
בית הקברות טמא . פי' רש"י ז"ל לאו דקב של מת ממש אלא כגון שנקבר
בכסותו או בקרקע בלא ארון ויס כאן מלא תרוד ועוד מחלוט עפר דהו'
מעורבין עפר ורקב . ואין פי' זה כגון דהא אמרינן כל שתחלתו דבר א'
נעשה נגגילון ואפי' שיש בו שיעור מן הרקב דומיא דסיפא ומדאמרינן
סופו כתחלתו חלי תחלתו דבר א' נעשה נגגילון . אלאה פסיטא מילתא
דכ"ס כל דבר א' עושה נגגילון כתחלתו . ועוד מדתניא חזיהו מת שאין
לו רקב נקבר בכסותו . אלאה אין לו רקב כלל . אפילו מלא סאה דלית' א'
ליחני שאין לו תרוד רקב . ועוד מדסוגיא במס' כזיר פרק כהן גדול
(דף י"א) דאמרי' שני תמים שנקברים זה עס זה נעשה נגגילון זה לזה .
ואם קברן זה כפני ענמו וזה כפני ענמו והרקביו ועמדו על מולא תרוד
רקב טמא . אלאה אין דכדך מליו כשיעור מן הרקב . אלא כל דבר שנקבר
עמו נעשה לו נגגילון . וכן בכולה סוגיא דהתם הפי' משמע דבי גמירי
למלא תרוד רקב דוקא דנקב בעיניה . אלא הא דתניא מלא תרוד ועוד
עפר קברות פירושו כגון שנקבר המת ערום . על גבי דפסה של אבנים
והרקב

הרושי נרה להרמב"ן ז"ל פרק המפלת

וכתבו ונכתבה מורה ונכתב בעשרה ברכה דקסטר ח"ק רוב חתים יס
בהן רבקה מלח תרוד סכאן של חת והמורה הוא עשר בית הקברות
וחלגלח שנתגלה שם ועוד טג כרמינו חת זה לא היה בו מלח תרוד דה"כ
עשר בית הקברות להיכן הלך אבל מלח שנתגלה כאלו ועוד זה ח"ל כלל
מלח תרוד של חת ור"ש חסיד וחורו לטעמיהו דהיינו מלח תרוד רבקה
שנכלל לחיוב עשר כל שהיא :

ע"ב שפיר

שטרפו כחיתיו גרסי' וכן כפר"ח ז"ל ופי' סדרף
הספיר ומחוקק גורמו הכל עדיין הוא קיים נעשה
בחת שנתגלה לורמו בלור וטורס דכיון שאין בלוריו גורם כפר וכל
גורם טעם נעם ליה מדין ביות כפר ועלם כשעורה וטורין לגמרי :

והוא דה"ר יוחנן חת שנתגלה לורמו חכ"ל דטורין ק"ל מלי חובעי
ליה ר"ל דלמר כרבנן ואיהו דלמר כיחידה בדחמרינן בסמוך ר' יוחנן
אמר כר אלישור דתקן כפ"כ דהלכות ר' אלישור אומר אחר שרופין שיעורין
ברובע הקב וקתני שיעור וחכמים מטהרין ומדקתני סתם מטהרין משמע
דלמר כשיעורא פליגי אלא לגמרי פליגי דלמר חינו מטהר ואיכא למימר
ר' יוחנן כשנתגלה לורמו בלור קשיא ליה דקסטר ע"כ לא פליגי רבנן
עליה דר"ל אלא כלמר שרופין לגמרי אלא כשלא נעשה אחר חת"ס שאין
שלדו קיימת מוריס חכמים שהיא טמא . והא דלמ"ל דבינא לרב אפי'
ר' יוחנן דלמר כמלך כר"ל . לא דוקא דלא כרבנן אלא מדר' אלישור
שמע ליה ר' יוחנן דקסטר מורו ליה רבנן כשלא נעשה אחר כדפריש' ויש
לפרש דקסטר דבינא דר"ל לא מודה לר"ל כספיר שטרפו מימינו דמלח
ח"ל כשלא נעשה ספיר שטרפו מימינו דקדמית טהור לחי' אלא כשנתגלה
לורמו שלמה מלך . אלא ח"ק מלך דטורין דגמרת מינה לשפיר לא הא
ולא חת חיתיו . ועלם קאמר רבינא דר"ל דמטהר ספיר שטרפו מימינו
לגמרי כר' אלישור אומר דהאי כלמר שרופין הוא ומיהו בחת שנתגלה
כורמו דקא חתה מלך לר"ל חתיו . וזה הלשון לדברי מי שגורם
שפיר שטרפו מימינו דמטהר שטרפו לגמרי וחור לחים אבל לפי גר"ח
ז"ל שטרפו מימינו . כר"ל דהיינו כשנתגלה לורמו בלור . ויש לי
עוד לומר דר' יוחנן הלכה קא מיבעי ליה . וה"ק ליה מלך דטורין
כרבנן דלמלח טמא כר' אלישור דמטהר טעמים . אלימלח מדרבי
שכחתי קא גמרת הלכה דהוא אומר וקא פסיק הלכה כרבנן :

בזעזעז היה וטהרו לו פתחים קטנים . פרש"י ז"ל טמא לו פתחים
גדולים של ד' פתחים וטהרו לו קטני הפתחים מד' כאלו פתחים גדולים
הפתחים הגדולים מלינין על הקטנים דק"ל פתחו כד' . וה"ל להניל
על הפתחים מד' פתחים וקבי חמורין חתם' אלהות חתם פתחו כד' כד' ח'
להניל על הפתחים אלא להניח את הטומאה בפותח טמא . זה כתב הרב
ז"ל ואין הדיון אלא כשהפתחים כולן סתומים או מנופין שבהן שנינו
החת ככות ולו פתחים הרבה כולן גשולין כולן טמאין . פי' שחש דסוף
טומאה בלאת נפתח ח' חתם חת"ס שלא חשב עליו טיהר את כולן . פרש
כיון דגשולין הן ור"ל למנופין אלא כפתוחין כל פותח טמא מוניח טמא'
לדבר' ואין לו הנהל כלל :

דף כח"ע"א המפלת

דף כח"ע"א המפלת יד חתומה . פי' רש"י ז"ל חתומה
שיש לה חיתוך חלבוש וק"ל בלחו
הכי נמי ליתוס ללידה שהרי אפילו שאין לו חשילו חתוך ידים ענתן
אמו טמאה לידה . ואיכא למימר הכא סתיקא הוא ואם הפילה יד גמורה
שאינה חתומה אומר' חתוף חתום באת כשם שהיא חתומה כך באת חתוף
החטומה ושאף לא חתוף באת אלא חתומה של כפר שבעת בתין פיסת
היד היא הילכך אמו טהורה פולין להקל שרגלים לדבר . והרב ר' אברהם
בב דוד ז"ל מפרש שלא אומר חתומה אלא לענין מביאה קרבן וכאכל
דמדקתני ואין חוששין כלל כשמחטת ואלו כשאינה חתומה חינו באכל . אלא
לענין האם טמאה מ"מ . ואין זה לשון הגון מדקתני כרייתא אמו טמא'
ואין חוששין ולא קתני מביאה קרבן וכאכל ואין חוששין :

דף כט"ע"א והוא דלמ"ר פסא בתנאי יל מחותך או מחסורם .
אלישור קמא דר"ל ור' יוחנן קאי דפליגי
במחוח . והא דקאסי ליה רב זכיר למלי דחוקי ר' יוסי אומר משינא
רובו כקתנו מכלל דמסורם רובו נמי לא פטר קשיא וליה ר' יוסי אכתקנו
פליג דלח מיסטר בראש עד שינא רובו ומחמיר הוא וי"ל מדקתני כרייתא
בדר' יוסי משינא כקתנו משמע דלפליגי לחסורם חתם דה"ל למימר
ר' יוסי אומר כקתנו משינא רובו וליפלו אכתקנו והשתא פלוגתא לחסור'
משמע ואוקומה רב זכיר משינא לקתנו בחיים ופלוגתא בדלחיים היא
וכינינו נמי תנאי דת"ק סבר מחוח' ומסורם משינא רובו . הרי זה כילוד
כקתנו חת"ס שמחוח' הראש פוטר ר' יוסי אומר משינא כקתנו לחיים .
בלוח' אין הראש פוטר במחוח' אלא כשלא שכינא בו וינא כקתנו לחיים
ולכ"פ ליה דשמואל אלא ח"ס' כשלא הראש פוטר . והא דקתני חיתיו
כקתנו לחיים משינא ראשו ח"ק חיתיו כקתנו שכינא ראשו חתלה ויניח
כדרך שהחיים מוניחין סר' יוסי אומר רוב ראשו וזהו שיעור אבל משינא
ראשון ללו לשיעור קתני אלא לדרך לידה קתני ואם באנו לפרש משינא

כקתנו לחיים לחסור' ככל חסור' של כדשמואל ואמר בתנאי אפי' ללישנא
בתנא דר' חור' י"י תיקני' לן בחס' כבורות פ"ס כבור לנח' סלקא דשמואל
בתיובתא ולא ליתוקומה חתם בתנאי . אלא שיש בינא דה כקתנו מ"מ תיובתא
בחד דוכתא ותנאי בדוכתא אחריתי . חתם' חתומה . ועוד יש בחסכת
פסיקס מיוכח' בדרים ששטת ופניא כותיה כשליה דידה . כפר' ערבי
פסיקס . אלא שאלו קיימנו פסיקס תיובתא . ופניא כותיה בשתי שמועות
של ר' יוחנן וכבר כתבנו זה בספר המלחמות : הוא דלמר ריב"ל
עברה בנהר וסבילה וכו' . בדיון הוא דלמר עליה מהא דתניא בריש
פירקין ולפנינו הפילס וליה יודעת מה הפילה מביאה קרבן ואינו באכל
אלא לכ"פ הלך אחר רוב נשים לא חמורין אלא מחסורם הדין כדקתנינן
למחתי ככלל החוקק שוכרם לפנינו . ודמתי עדיפא לן למימרי :

ע"ב דהא דתניא בראש שילוח מלוא ובלת דיקנית דמחוק' לם
בינולת בוב וברואה נמי לאחר לידה כדמקסי' לקמן
יומא קמן דלתיא לקמן לייטכלה דלוחא סומרת יום כנגד יום היא אלא
ברואה השתא . בזמי ויבא מחוקין לם דוקא כגון שכלת דיקנית . ואמר
ר' יוסי טלח כשע' לידה וליה כותיה חתמי' ואלו לא אחרו כן אינן
מחויקין חתה' לא בינולת בוב ולא כשומרת יום . חת"ס שלא בדרק' כל
אותן הימים שאין חוששין לרביה כל זמן שלא ידעה אלא בימי חוסת ור"ל
משמע כפ' כפרא דתניא כטובה ר' יוסי וליה יודעת כמה ר' יוסי אלא
אפי' יודע' אלא ר' יוסי לא כלום הוא חתם חין חתה אומר השטות והחשבת
והקטנטנ נמי שראתה חסורות לשחם לעולם שחם ראו . וכן אינן מרגשות
ולא יודעות . והא דפריך מינה ר' יוסי כר חנינא ורבין לא ידע' מאי
תיובתיה חתם אומר כרחיק לידתה דמחשע דלית ליה לר' יוסי כר
חנינא כרחיק לידתה קשיא טובא . ובי הויך סלקא על דמחן כן . והא
אי לא משום דק חתם לא היו מטיבין חתה בשטע' ג' בלינולת דמחוס
טבולת יום ארוך מטיבין אות' חתם כבר עברו ליה ימי טוהר וכו' ח"ס כבנו'
ד' ר' יוסי למימר כבר עברו וכן טבולת דכ' נמי חתם וילדת והרחיק'
לידתה' . וזו שבעת הן ועוד טבולת דטורין הוא חתם' דלוי ילדה וזר
מטיבין חת"ס כשכבוד ד' נמי טהורה היא דרם טוהר הוא וכו' ח"ס ד' דטורין
ואם לאו ולד מטיבין כיון דמטיבין דר' יוסי כר חנינא תחלת טבולת רביעי
ה"ל תחלת גרה וטבולת דטורין הוא חתומה אלא ח"ס חתם כרחיק לידת'
וחוססין שחם כלי ימי טוהר כסוף טבולת רביעי . וזו אחרון שבו היה לם
תחלת גרה כדמ' ואין בנה' אלא ח"ס' ר' יוסי כר חנינא חתם חתומה
לא טוין בה ונבנ' ח"ס' למימר ולשמוך ח"ס' דכל חתם אלא חתם חתם
דוכתי בתלמודא דהא מני למיפך ולשמוך . ולא פריך ביה כלל :

שבו קמא מטיבין לם בלינולת חתם וילדת זכר ונקבה . שיינו
פתיסות שאין השבועין המלחין כאן בטבולת הליל' ח"ס עס השבועין
הגמנים כאן בטבולת רביעי' דהא למאי דס' ד' מטיבין שכלת לפנינו כיון
וכן למאי דמטיבין כגון שכלת לפנינו בין השמשות טבולת דלינולת
מוטכות עד לילה של שבעה שלאחריו כגון שכלת לפנינו בין השמשות של
מונאי שבת וכן שכלת לפנינו חתם חתם ביום וטבילה ראשונה של לילה
בלי שני שבת ואחרונה כמולאי שבת וכן כשכוב שני ואלו טבולת דחיים
דמחוס ויבא ראשונה בלחך כשבת ואחרונה כשבת . וליכא למימר
דכרייתא הכי קמני כהניא לפנינו ג' שבועין טורין חזן חתם שכלת
לפנינו טרי חתם חתם . עולה הוא למנין שבועים . וכללית זאת חתומה
לשחם בלי עשרין וחד שהרי חת' חתם כל חתמה הליל' ואלו יום שלאחריו
אלא ח"ס' יום שכלת לפנינו הוא חתמן מלשם שבועים טורין . כל זה
שינוי כמחוס' ודבר ברור הוא אלא כיון דמנין לידה ויבא חתם חתם
הוא וכל טבילה דעלמא הן דכל גרה וילדת טבולת כלילה של שבעה שני
וטבולת דחיים כיום כסוף טבולת שלהן . לא חיישי בגמרא לפרשי' הכא
מודי :

דף לע"א כגון שכלת לפנינו בין השמשות פי' רש"י הוא הדיון
דס' ל' לחוקות כשאלו לפנינו כלילה והוא ביתא
טפי דמו לא הוה קשיא לקמן לסוף שבוע לטבילה ביממה דהא לא הו' ו'
ספורים שהרי לא הפסיקה טהרה בתחלת חיום ואין אותו יום שכלת
לפנינו עולה לה נפסרת כקיים אלא מדקתני ברייתא ג' שבועין טהורים
משמע דכולן טהורים ובין השמשות משכחת בהו מיהא פסיקא טהרה
ואפילו ליום ראשון . כך פי' רש"י ז"ל . ל"ה טבולות דקאמרי ב"ה
קשיא לן כיון דלוקים בנאה לפנינו בין השמשות דויבנא לה טבילה
במריקן למתין ושם הוי' . ור' יוסי ככירוסים דכיון דחלל כשכוב הוא
לא קחשיב ואינו יודע מהו שאם בא לוחר דטבילה דסוף שבוע רביעי הוי'
חלל כשכוב לא משמע הכי דהא טבולת מימי בימים שמונים לם שש עד
סוף ו' ובאר שבעי של שבת חתמי' גמרה טבולותיה וטהורה ואפשר
שאושה טבילה ראשונה חלל כשכוב חתמי' לם ב"ה מפני שהיא נמנת
לסוף שבוע שער ואותו היום עמנו נמנה לנו חת' שבוע ללידה וטבולות
שח"כ ואש"ג דכ"ס מני לא חלל חתמי' חלל כשכוב חתמי' דמפשי טבילה
מנולה כיון דמטהרם בטבולות דלינולת דשבו' חלל ב"ה לא מנו' ח"ס' .

חרושי נרה להרמב"ן ז"ל פרק המפרת

פו

זה"ר אב"ד ז"ל כתב דאיהא למרדכי דכיון דלאו פסיקא להו דאי איתאי
 בימינו לאה טבילה לא חשיבי ב"ה כי היכי דתרגינן בטוטה כפ' בתרא
 וזה הלשון נכון בעיני דב"ה דקא חפשי טבילות מהדרי לאפשי בהו טובה
 וכ"ה דלא חפשי בהו טפי לא חשיבי לה . ובספ' הרב חתנו ז"ל תירץ דכין
 השמשות דר' יהודה אפליגו ב"ה וכ"ה ב"ה סברי כר' יהודה דספיקא הוא
 וכ"ה סברי כר' יוסי דבין השמשות דר' יהודה יתמא הוא . ולכך ליתא
 לטבילה יתירתי ועומק גדול הוא אלא תימא גדול הוא היכי שפיק מיניה
 תלמודא . זה לשון הרב ז"ל : פי' וה"ה דלענין ג"ה טבילות דב"ה ה"ה הוא
 דפתח טמא תנא טהור . פי' וה"ה דלענין ג"ה טבילות דב"ה ה"ה הוא
 קמ' לבערה שבושים כולם טמאים או טהורים לא משום דכפי למיתמא
 משמשת לאחר ל"ה לא קודם לכן ולא לאחר כן משום חששות דאחרן מנא
 הכי וה"ה כמספ' בין דמינו עשרה שבועין נפשיהו טבילות שהרי
 שבוע ט' דטמא הוא ג' ימים ראשונים שבו איכא לספוקינהו בסוף לידה
 ותחלת דהי ויום ד' תחלת דהי ונמלאת לריבה טבילה לג' ימים בשבוע
 עשירי . ותיירו עד סוף שבועי קחשיב לאחר פ"ה חשיב דהא לא תננה
 אלא חג גדרא . וכ"ה למאי דפרקינן בסמוך דלא מיירו ב"ה לא בלדיה
 והא דאקשי וימא קמא דאיתא לקמן לטבילה דלמא סומרת יום כנג' יום
 היא לכו לב' מקשינן דהא אינהא לא זיבה גדולה ולא זבה קטנה קחשיב
 אלא זיבה בלבד כדאחרן . אלא לב' בעינן דהא דמתרגינן זיבה
 גרידא לא קחשיב לב' לא לריבוינן למיתמא הכי אלא דמקמי תשמיש
 קחשיב בולא דלכפר תשמיש לא קחשיב . א"כ השתא דאיתא להכי

ליומא דחדא כשבוע לא קחשיב הדרי מהאזא טעמא דטבילה זבה חדא
 בשבוע ניבה ולפום הכי אקשי' ליחשוב דסומרת יום זה"ל טבילות
 כשבוע זו כיום כיון שפאה בין השמשות וליחשוב ומפרקינן זבה גדולה
 קחשיב כלומר יולדת כוב . א"כ זבה הוא קחשיב אי מתרמיא ליה לפני
 תשמיש אבל זבה קטנה לא חשיב . וק"ל ולימא דלמא כשילדה דאיתא
 יום א' בימי זיבה וכריבה לשמור יום כנגד יום ואין ספירת ימי לידתה
 עולין לה ודאי כשם שאין עולין לספירת זבה גדולה ולטבילה כל שבוע
 קמא בימימי משום סומרת יום כנג' יום זיבה שלפני לידתה ואחרי פריד
 יומא קמא בלחוד . ואיכא למימר דקסדר האומר שימי לידה עולין
 לשמור דזיבה קטנה ויולדת כוב קטן דמקש' לטבילה יומא קמא דלמא
 יולד' כוב קטן היא וברי ספרה יום זה לפניו בין לב' בין לב' מקשי'
 זכר גרמא לי עיקר דמי לידה אין עולין גמירי לה לקמן בפ' בבות פותיים
 מדכתיב כימי נדת דותה טמא מה ימי נידתה אין רחמי לזיבה ואין
 ספירת ז' עולה בהן אף ימי לידתה כן . וזה ליתא אלא לספירת ז' דזיבה
 גדולה אבל שימור דזבה קטנה אף בימי נדה עולה דאפשר הוא כדאיתא
 בשלח בא סימן : ורא' דלמרינן ש"מ תלמא . איכא למידק ולימא
 נמי ש"מ ד' דהא ש"מ ימי לידה שאינה דואה בהן אין עולין לה לימי זיבה
 ואיכא למימר דהיא פלוגתא דאבאי ורבא היא ורבא דלמא עולין קסדר
 הא מבי ר' אלעזר היא דלמא מספר נמי ספרה . ולפום הכי נמי לא אמרי'
 ש"מ ר' אלעזר היא כדאמרין ש"מ ר' עקיבא היא ור' שמעון היא משום
 דלאבאי דברי הכל אין עולין הילכך לא פסיקא ליה :

סליק פרק המפרת

פרק בנות כותיים

דף א"ב ע"ב מתניתין . בנות כותיים נדות מעריסות .
 למיטא וקסבר ר"מ לותיים גירי אמת הן דהכי אסיקנא בכ"ק (דף נ"ה)
 לדידה וכוין סגן גירי אמת . והן מתמלאות בנדה מן התורה יס לחוס
 לספיקן והיינו נמי דקתני אין חייבין עליהן על ביהת מקדש מפני
 שמתמלאת בספק . והא' ולמה העמידו משנתנו לר"מ לחוד דחייס
 למיטא . והא' אפילו לר"אויס נמי אית ליה בנות הכותיים כדו מעריסות
 כדאחרין בפ"ק דשבת (דף ט"ז) גבי י"ח דבר לר"אויס כלרי להו ואמר
 ר' נתנא בר יצחק בנות כותיים כדו מעריסות בו כיום גורו כלומר גירה
 בעלמא כד' שלא יתעורר בהן או גירה משום מיעוט סגן טמאות . י"ל
 כיון דמתני' קסבר כותיים גירי אמת הן דהיינו סבריה דר"מ ור' יוסי
 שמתני' ליה דלפי עליה וסבר גירי אריות הן כדאיתא במנחות דפרק ר'
 ישמעאל (דף נ"ה) ובתקומות אחרים הילכך יתא' לן לחוקמא לדידה
 ומריבא . ועוד דאיהו סתם מתני' ולא למשקל תנאי מעלמא ומש' גזרת
 י"ח דבר . ועוד דקתני לה דומיא דסיפא דכותיים עתה והתם לאו גזיר'
 אלא ריבא הוא לחוס לספיקן . וזה שכתבנו לפי גרסת תקנת הספרים
 אבל מהרבה מהן מספרי הגאונים שלא נמלא שם במש' שבת אותה הגרס'
 כלל ואפ"כ חשבו' י"ח דבר עולה לטן יפה :

דף רב ע"א שניא . מתנא חילנות ונמלא פוגעין בערוס .
 פירשתיא בתנא' מסכ' יבמות : ורא' נמי
 מיטא דכתיב הוא דתניא מעשה והטבילות קודם לאמה . וא"כ שחא
 משום גניבות אמה בה הטבילות לטובה בפרומה . י"ל שידעין היא
 בגמרא שלא בא ר' יוסי אלא להעיר על סומאת עומה והכי קתני מעשה
 היה בפרשת נדה והטבילות קודם לאמה . ולא אטבילה בלחוד אסחיד
 אלא אפרסה אסחיד דאי לאו הכי פשיטא ותא חזי האן גברא רבה מסחיד
 עליה . א"כ אין דרכן של בני אדם להפרישה מאמה אלא לכך הטבילות
 שלא משמא את הבשים שנוגעות בה ומגפפות אותה ויחזור ויטמא הן
 תרומת טבא' אבל בגניבות אמה בה אין להקפיד לטומאות הנוגעים בה
 שהרי היא ראשון ואין מתמלאת אדם . ואותה שבפומבדיתא נמי משכילה
 לטומא' גופא אינה ריבה להפרישה מאמה כדמפר' אולי : ולא יחללו
 את קדשי בני ישראל לרבות את הסך ואת השותה . י"מ שהיא אסמכתא
 דרבנן דהא קי' לגבי יום הכפורים דאכילה ושתיה דאוריית' ובכרת ואין
 סיבה בכלל שניה . ויש לפרש א"כ שמתרבה סיבה כשתיה לענין
 תרומה מריבוי הכבוד לשאר כל התורה כולה אינה כשתיה . ואי משום
 ובשמן כעלמא דשיד' נמי בכל התורה היא חלי אסמכתא כעלמא היא
 מדברי קבלה ומיאי ודאי . מכיון דאחרין גבי תרומה גופא מלא יחללו
 ואיבעית אימא מושבטן בעלמא דתשמיש משמע דבולה רבנן היא . ואחרי

פכתבתי סדרות הללו מנחתי בפ"ב מתסכת מעשר שני . שאתרו כירושלמי
 לענין מעש' ויבארו' וסיבה והתור' קראתו אכילה ואינו מחזור וא"כ מחזור
 ויקן עליו חוץ לחומ' וכו' . ומייתי נמי התם והתני סוה סיבה לשמ' לאסור
 ולתשלומין לא לשלום יום הכפורים . ומקשי ותני לא יחללו מ"מ לבית
 הקדש והשומה . א"כ ויחנן לית כאן לאסור וכו' . משמע דסיבה כשתיה
 דרבנן ואינה מחזורת מן התורה . תמיהה לן לר' יהודה שחל בנו של רבי
 ויחנן בן ברוקא דדריש לומר כל שהוא זכר לנקבה כל שהוא נקבה וא"כ
 דגבי זבה למה לי . וכי תימא לא דריש וא"כ א"כ אין איש מטמא בדם
 ובאורם מנא ליה :

ע"ב למעוטי
 אשה מלובן . מלחתי בתוספות שמקשים למה
 לי מיטא והרי מלובן ה' דמים טמאי' באשה
 ומו' לא . וי"ל דהכי דאית דם הוא אמי בק"ו ומהא' שאינו מטמא
 באורם מטמא בלובן אשה שמתמלאת באורם ואינו דין שמתמא בלובן ודם
 טהור באשה מיתקם בירוק ודיה כד' שבי ר"ס לר' יהודה חתנו ז"ל .
 והם הקשו בתוספות והא' ק' פירכא הוא מה לנקבה . שכן אינה מטמאה
 באריות כבימי' כדאחרין בסמוך . ואמרו גלויי מילתא בעלמא היא
 דלחד איש ואשה מטמאין בלובן כיון דמתקנס דם טהור ספיר . ולא
 מחזור לי דאם לובן טמא משום נדה כ"כ ידוק ודיה שכולן לא נטהרו
 אלא משום שאין אלא לובן וכ"ל דמש"ה אינטרד' יתורא דאי משום הא
 דה' דמי' לא הוה מתבט' אלא מטומאת נדה ועדיין היינו מטמאי' באשה
 מדיון שכתב ורע או זוב של איש היינו מטמאין לטהרות ולא לבעלה ומיניה
 ממשע ליה . ומ"מ יפה הר"ב ז"ל מלמדנו דאי לא ילפי מהדרי מנא חייבי
 לובן באשה ואורם ודם באיש דאנטריכו קראי למעוטינהו . ואמרו
 בתוספות שעוד שאלו בכל מקום ואין לרבות וכאן למעט הסיב לו כ"כ
 כיון דלא אנטריכו לרבותא מפרשין להו . לקרא דייפר ואיש ואשה למר
 אשה דוקא אחרתי ולא איש איש דוק' אחרתי ולא אשה : פשיטא דהא
 קא דרש להו . פי' לאו פשיטא מגופא דמילתא אלא פשיטא דכל קרא
 דריש להו דמתנא דביניה למדרם דתניא בת"כ אש יסב עליו הזב אין לי
 אלא יוסב ומגע . מניין לטערה מוסבות זה על גב זה . ואפילו על גבי אבן
 מוסתה ת"ל ויהי' שכל ככלי אשר יסב וכו' . ומשום דמילתא דגבילה היא
 בתלמודא הוא קאמרין פשיטא דלא ה"ל הכא למיתבי אלא משמט מדרסי
 ובסי' עליונו של זב שמתני' בדריס רביס . והנכון מהם מה שחמורו מסם
 ר"ס ל' שהוא דבר הנשא עליו כיון הוא כבד מאזנים ומשכבות ומחשבות
 כבד שיה' וברשו הן טמאין מדרם כדע' הזב . וזה עליונו של זב ומטהאין
 אובליין ומשקין . ואיתני למיבטי מלג' דתניא וכל המגע בכל אשר יביה
 מחתיו מתי' תחתיו אלימא תחתיו דוב דהיינו משכב מושב מתי' אשר יביה
 במשכבו נפקא . ואי קשיא לך דלרבה הוא מטמא בגדים דכתיבי ביה
 יכנס

חדושי נדה להרמב"ן ז"ל פרק בנות כותיים

על הכלל מדגלגתו דחמח. ש"ט שחן פליטט אל סוה ומרכב הסחור
לו ולא למסב ומחב דלעיל נקחוי הכבוד מכולן סחן מתמחין אדם וזה
איתו מתחל אלה מכולן ומשקין וזהו דרשן קרן וכסיד טובע לפי שחור
בעשה אב סתומה. חלל כס וס סתומה לנגוע בו וקרי וכל אחר
וזהו וז תחתי וסחמ עב הישר. כלומר עליונו אל וס פחמ טחמ סתומה
עבר וזהו ש"ט דחמור עליונו אל וס תחמורו דלוחלן ומשקין חין
בעשן תחמור דקד ובעשן על גבו מדק. כלומר סתומה קלה דעליונו אל
וז. וכן תמורס כחמיות דתנו הלוחלן וסמקין ומסדק תלמסה סחורן
והלוחלן ומשקין והסמק והסדק תלמסה מתמחין אל ופוסלן
אחד. כלומר משקין דחמס וסמק חלופין. וחסדק לפי וס ספרוס
סתמקיס גרסה ספרוס וק"ט ס"ט הוסא והסמק כחסי כלומר ח"ט
סתמח קרן הכי טוס. דהיינו מסב ומרכב וכל סחמור וינש דהיינו
עליונו דחמיותו כחסי. הכא ונחין הכבוד לטס תמסא ופי' מעלמא הכא
ולא תמסא דכחיותו. כדפסרו נמי מתי תחמור וכו'. דהיי' ליטמא דחמור
והסמק. חמלמ נקחוי הכבוד. סתומה סחמור סכמרכב. דלל טלמח אלה
ונגדוס. חמליו תמסא ומסרין. יטמא סתומה קלה. תמסא פי' חמס וכל
דלל תמסרס כיה. חמג אחר לא תמסא. אלה סהור טחמ בעלמא דכל
דסתומה אלה כחסי כיה ודחן. כדרי לו ויכס כדרי לו והכונע כיה יטמא
בכחמיו סתומה ומוסב הלכך דלל חמל אלה יטמא חלמורו סתומה
קלה דלית ליה סתורס בחקוי. סתמח חלמל כחסי ודחן. כדכחסי ככולן
בוגעיס והיכא דלל כחסי כיה כגון כטובע כגדה. דחמורס בחמסב דחיס
כחמיו דחמח סחם וכן נעשן חמסב דטובע דהי יטמא חמ בעלמא סתמח
לוקר סחמיו ממתח חמרי' כסאר חמסב וטובע דוב דחמסרס כיה וליס אחר
יגע בחמסב. ודחמיו חמל אלה וכו' ד' חור ופי' ד סתומה סכד בחמסב.
מקריק לר' דמי בר תמח ומספרנו ואכן נמי ינספרס וכו'. פי' דמי
בר חמח טמחא הוי כפי' אכל דחלי. ליהב דסליק דחמסרס דדינא חסי
דמיספרס אכן דחמקסין. כפי' כחמ' דחמלמחן. ח"ל רב סתל לרב דחמס
רב ככותא חמח מתמחיל דחמרי' וסמסכסו ח' סופורס למחין.
והי קרין סהור דגסיון. כנסחיס פי' כינד גליון (ד' סה) ר' ויסי אחר
סומרס יוס כנגד יוס ססמור ודוקק עליה פסט סלס וחל"כ דחמח. חמס
אוכלת וספורס תלמסות פסח כפי' ומסרסין סחמור דקסבר סכחן וליכא
מיסחיל דמקת היום ככולו ובעשן עליה אלה נמי ויסי וכן בחמור. חסי
ססחלל לל כמסמס. חמלמ חמח כגון סרלמח סמית כיה וססמ' אלה
אחרין מקת היום ככולו. חמלמ מילמח הוי דכסוק חמין. חמלמ ליה לר'
יוסי מקת תמלח היום ככולו כין וכן דקקס ויכן דקקס דמני סלה. סוק
חמין הוי דסח אכן כגון כוכב גדולת ק"ל כ"ס דחמור אחר מעסא ססמח
אלל לדידן ססמח ככל היום. חמלמ ויסי ליה כ"ס דחמור לחמח מקת יוס
דס מלמח הוי ססמח אלל כסוק יוס וסחלמח חמין דב"ע ליה ליה מק'
היום ככולו אלה לבחמלי. ודחמיו ח' חמקס כחן חמחמח סחמרי' כפי'
ד"ס (ד' סה) אחר רבא ק"י וזה גדה שחן תמלח היום. עולה ליה כסופה
דק' היום עולה ליה כחמלמח סלס סיס ח' עולה לו כסופו. חמלמ ליה סיס
ח' עולה לו כחמלמח. ואל"כ ליה גמח ק"י ויהיס סוק היום עולה
לח כחמלמח. וזה חמקסא יבול לקסות כן כוכב גדולה לרבס וכן
כקסמח ליהב גמחיו. חמלמ ססמח. ולפי דמי סחור' קסופיו. חמקס
יוס טחמ ככולו טחמ ומקלס יוס פסאר ככולו סחור' סוק היום כחמלמח
בן כחמלמח יוס כסופס. קולקל נעשין וזה כיוס נקי. ליהב וינספרוס
אלל לעשין גרה חמליו כולו נמי טחמ סופרס ככ"ל. ויחיו מקת היום
סעולה כספרס. דוכס דוקק כיוס. חמלמ ליהב חמח עולה לנפירס כלל
סחמורין כפי' כחמ' דחמלמ טוכלס וסיון כסכילת ליהב לוכס סמיה טכילה
וכתן נמי חמ' מלמל דחמלמ טוכלס עב דגן חמח. והיסא אחרין
חמ' כינד גליון דחמרי' לר'. ויסי לרמח בן ססמח וכן נמי חמלמ כחמ'
נזר (ד' סה) גרס' כה הכי כנסחסי לר' ויסי מביד קסבר מקת היום
ככולו וזה בחמור דחמיו קריבן סיס חמח' לה כגון דחמור פלגיו דחמל
חידן פלגל דחמסרס חמלמ ליה. סחור' פי' דחמסרס חמלמ פלגל דחמל
בחמלמ סמבר תליס ססמח ומחמרי' חמלמ חמלמ חמלמ פלגל דחמל
כחמ' דחמ' וליכמית חמלמ דחמלמ תמלח יומא חמחור. לשקיסת חמח
דלל חמ סמח סליק ליה לנחמל. הכא לרמח חמלמח מיתמר דחמ'
כיי חמלמ עלה חמס קרן דתמלח דחמורין כיון דחמל ססמח ססמח
יחמח חמלמ וליחמקס כסוק היום. וסחמלמ ליהב סיס דמסרס קרן דחמ'
לרמח כלל. ויסי דלל כמיל חמחור' וזה גדולה כליוחמח דוקק חמס
דקרי' יחמח כחסי דכחסי ויחסי דבוס. כל יומי וזה ונחמן סכמלי
חמלמין. וליחמל חמיו חמלמ ויכס חמלמ חמלמ חמלמ. ופי' דחמיו חמ'
נמי אחרין ולי דלוקס דחמרי' דוכס חמלמ חמלמ חמלמ. ככסוב חמלמ
זוכס חמלמ חמ' פי' חמקסין חמרי' חמלמ ליוחמל. לא חמקסין קרן
חמיוס. וזה דכעא נמי רמח כחמ. מוכלט סכמח דחמ' חמ'
ססמחור כיוכס נקקן. כפי' וילל דוקן כמל לרבר סמחל. כר כיונח חמלמ
והחמ דקו עליה טפי דחמרי' ליכא דרבנן פסיו' דרמח חמלמ פי' חמ' חמלמ

[illegible]

דף לא ע"א אלא

[illegible]

פז

77

92

7.

4

• 2

10

חרשי נרה להרמב"ן וז' פרק בנות כותיים פח

ורבא לא נקיים מדם לומר אט"ס שאינו גורם נקיי' בעינין ואף בימי טוהר
וכדבר : ורוא' דלמחר רבא ח"א בשלמא עולה היינו ללא מפסקא
טומאה ה"ק ח"א בשלמא דונה לעלות בשאינה רואה אפילו ברואה נמי
אינה סותרת שאין כאן ז' מפסקת . אלא וימו הוא דלא חזי לעלות דומיא
דרואה קרי סותר וימו ואינו מפסיק כדלמחר בריוס פירקין וכ"ס הכא
דכאי דם לאו בגורם הוא טומאה כלל ולא מוסיף ביה טומאה דכלום לא
ח"א אינו עולה האיכה טומאת ז' וטבעיים דמפסקא . כן כ"ל לפי' שמעו'
ז' ובתוספתא מחריבין בה בעיטתם הרבה שאינן עולין . ואיכא למידק
אשמעתין דכא בשילתי בא סימן (דף נד) איבעי להו ימי לידתה שאינה
ש"ט עולין ש"ט . וי"מ דהכא לויכא דר' מרינוס איירין דאבי דאין
מדקאמר אינה סותרת מכלל דאינה עולה דה"ל למיתנא רבוחא דשלה
ורבא אמר אפילו לר' מרינוס עולה והא דלמחר רבא מנא חמיכה לה מוחא'
טמאה לומר דכיון דקדא קא דרשינן אפילו לר' מרינוס אינה ליה מוחא'
הא דחייב מוזהב ולא מנגעה מוזהב ולא מלידתה קדא קא דייק וחינו
דקאמר ליה אביי פני חזא כלומר לר' מרינוס דוקא חזא אבל ברייתא
פריי קמי' והא דלמחר אביי מנא חמיכה לה לומר דכיון דמשכחת מנא
דלמחר אינה עולה ר' מרינוס הוא דהא לרבנן עולה . וזה הפי' שמעתי
ולא נתקבל לי . ועכשיו מנאחי בתוספתא בשמו של ר"ס ז' שכתבו
בתוספתא ודאמר הרב ז' מדע דהא בעי לה לקמן בפ' בא סימן איבעי
להו וכו' . ואין דרך התלמוד לשאלו בעיא אחת שתי פעמים ולא מיכא
כן בשום מקום תלמודא חילין גדול . ועדיין אינו מחזור לפי שאם היה
אביי מודה לרבנן דעולין לא הוה משי ליה לר' מרינוס טועם וחולק
לדינא למידק מלישנא דרייה הכי פלל כדפרישית . ועוד הא דפרישו
בדרכא דלמחר מנא חמיכה לה דמקרא דייק ולא מי רבי מרינוס לתפלג
עלה הא לאו מילתא היא דאי איכא למידק מקרא תיקי' לר' אעור דלמחר
דאינה עולה אלא היינו טעמא דאביי דליהו סבר למרוחא להאיך ברייתא
דבשילתי בא סימן דבדכר לה רב פסא ח' שאני הכא וכו' . ומסקנא
דעולין ודאי כרבא אחיא דקי"ל כוותיה ולא כדברי הרב ר' יעקב ז'
שפי' מהלכ' דלידה הכא חלל כפי קבלת הגאונים שחול' לחי במסכת
עירובין (דף יו) דליתובת מינה התם בגמרא חלל מעובדא דרב והיה
דעולין בפ' המעלה אפן עולין לרבא אחיא בר' אליעזר דלמחר מסת' נמי
פסחא ופא דלא מייחבין לכולהו בשמעתין כהא איכא בשלמא דכחשייהו
שדברי תורה עניים במקומן ועשירים במקו' אחר ומה שאמרנו שלא נגלה
בשלמא דאמו למיפסטי אי כחשי' או כרבא ויטל . ונ"ל לו דהתם אמוחרי
להו וכן מלינו בפרק התגרס (דף ס"ב) דאיבעי להו מי בעינן ודן או
לא עבדי כפייה סתם בפלוגתא בר' יהודה ורבנן דמתני' בפרק המקבל
(דף קר) מהו שסדרו בכעל חוב וכן בפרק חזקת השתים (דף ט"ב)
אם יפסיק להו סתמא מתי קא מיעבי ליה מתרי לושני דרב יוסף דלעיל
פי מייחביו הלכה וזו כן ופסטי מברייתא דעולין ואידיך ליה דאביי דסבר
לכ' ע"פ לרבנן בין לר' אליעזר אין עולין :

ע"ב ורוא' דלמחר הכא תה ימי נדה אין ראויין לידה ואין
ספירת ז' עולה בהן לקמן בשילתי בא סימן אמרינן
זאת אחרת ימי נדה שאינה רואה בהן עולין לה לימי יבמה אלא שהן
חלוקין בפירושים דסבא קאמרין אין ספירת ז' של זבה גדולה עולה
בימי נדה לפי שאינה נעשית תחלה נדה משראת ג' יבמה עד שתספור
שבעה נקיים והתם בזבה קטנה קאמרין שאט"ס שראתה שנים בימי
יבמה ונעשת נדה מונה יום אחד טהור מאותן ז' של נדה ליבמה וזוהי .
ולשון אחר פירש שם רש"י ז"ל והכל שוין בדבר זה שמשעה שנעשת
זבה גדולה כל ראיות שפירא אינה עולה בהן אלא סותרת ואינן ראויין
למנוח מהן ימי נדה ויבמה :

דף לח ע"א ורוא' דלמחרין הא קתשעת לן דאפשר לפתיחת
קבר בלא דם אלא תא אי הוה דם בפתיחת
הקבר היא וזה לויכא לאוקמא חלל כנפלים דליה להו קושי דאי בולד
מנעיל כי הוה דם בפתיחת הקבר נמי לא הוה יבמה דהא בקושי חיותיה
שאין לך קושי גדול . מפתיחת הקבר חלל כנפלים הוא דמתוקמא ליה
דמאה יום בלא קושי קמי' . ואין זה נכון לומר דאין פתיחת הקבר
בלידה קושי דלא מסתבר הכי ועוד דהא מכל מקום דמה מחמת עמלה
ולא מחמת ולד קרינן ביה . וה"ל דמנו בגמרא למחר דא"ל לפתיחת
הקבר בלא דם ויש קושי לנפלים קמ"ל אלא רואה בלא קושי קמי' דלא
בקושי יש רואה לא יומיה :

ע"ב דא דתמן אמר לן דיו לבא מן הדיו וכו' . לא דסבר רבי
אליעזר בימי נדה נדה בימי יבמה טהורס דהא רבי
אליעזר מסתמא מן בכל עת משמע . אלא לומר כיון שיש לנו לדרוש
דיו על כרחנו ונשמא ימי נדה והכתוב אומר וישיבה אח' לכולן נמלא
שטמאם בין בימי נדה בין בימי יבמה . ואם תאמר אם כן מיישר קל

וחומר והיבא דמיישר קל וחומר לא אמרינן דיו כדליתא בבבא קמא .
איכא למימר הכא משום דיו לחודיה לא מיישר דהא טהורה בימי יבמה
אלא ודאי בא דיו וטמא ישיבה ימי נדה ובה הכתוב וטמא אף ימי יבמה
וכ"ל אמרינן דיו וחינו דמקשינן לקמן רבי אליעזר ואיתא בימי נדה
נדה בימי יבמה ומהו ומהו דכתיב נדה נדה וחינו יבמה טהורין
דל' אליעזר . אית ליה הכי ודאי דבימי נדה נדה וחינו יבמה טהורין
כדיו דיו . וה"ל לקמן דמיס מחמת עמלה ולא מחמת ולד ואיתא בימי
נדה נדה בימי יבמה טהורה כדלמחר זכותא דקל וחומר לא ליישר
ומקיש קרא וקל וחומר וגרסי בתמיה ורבנן אמר קרא תשכ וישיבה אח'
לכולן וזו היא גרסתו של ר"ח ז"ל וקבלת התוספתא : ורוא' דלמחר
רבא כהא וכוהו ר' אליעזר טעמיהו קא מפרש דודאי ר' אליעזר אפילו
פרכינן לק"י אינו כדיו עד שיטמא ימי טהור . שהטורה טהורס סתם .
ועוד שאין לך טעם להחמיר עליו יותר מן השוה . ורבנן נמי לא גריסו
לך חלל למיישר טעמיה דר"א :

דף לט ע"א לומר שאין אשה קובעת לה וסת כדיו ימי יבמה .
פירש יצחק ממש וכל שכן בימי נדה
שם ראתה נדה בריש ירחא אינה קובעת וסת עד שמנה עשר יום שבעה
ימי נדה ואחר עשר של ימי יבמה והא דקמי' אחר עשר ימים נדה
עשר לא קבעה לעולם אלא ביומין הראוין לנדה קבעה . אבל בימי נדה
עמלן לא קבעה כלל וזכי נמי איתמר בפרק קמא דמכילתין דתמן חזן מן
הגדה וכו' . כדליתא התם . ואי קשיא דשמואל אדרים לקיש ור' יוחנן
דלמחר אשה קובעת לה וסת בימי יבמה התם חז' לרב פסא כגון דחזיא
בריש ירחא ובתמיה בירחא וחזיא בריש ירחא ובתמיה בירחא והשתא
חזיא בתמיה בירחא ובריחא ירחא לא חזיא כדיו דעקרא דריש ירחא
וקבעה בתמיה אמרינן הך דתמיה עיקר ואיך תוספות דמיס חזו וזו
לרב הונא בריה דר' יהושע בבהי לא קבעה אלא כגון דחזיא תרתי
לרב הונא בריה דר' יהושע בבהי לא קבעה אלא כגון דחזיא תרתי
קמייאית מתטיין סתום ושלש דמיס דלמחרין הך הקדמה פוסט'
דמיס הוות וכדפרישין בגמרא סופא למימר דריש לקיש ור' יוחנן דמי
נדה הכי נמי מתפרש רישא דמיס יבמה חלל חיונוכו בימי יבמה חז' חז' דכ' ע'
אין אשה קובעת בהן וסת כדשמואל נמלא שאלה האשה קובעת לה וסת
אלא בתפלתא אחד עשר יום ורואה ב"ט וביותר מכאן . אבל רבה
ראויהי בפחות מכאן אינה קובעת אלא שסבר ר' אבהו דב' דוד ז'
כמב' אם רגילה לראות מנ"ל לט"ל לראותה דכל חזא וחדא קיימת
לחברתה בתוך ימי יבמה רואין את האתגליות כאלו חזין . ואפשר קובעת
לה וסת מכ"ט לכ"ט דקיימי אהדי בימי נדה ואי חזיא כהן ארבע
ראיות מכ"ט לכ"ט קבעה לה וסת להפלת כ"ט ובעיא עקירה תלתא
וימתי ובדיקה אבל אמלגית דקיימי להו בימי יבמה לא בעיא בדיקה
ומקרא להו כחדא וימנא . חז' בדרי הרב ז"ל . וסב' כ"ט . ואין חזי
מוחל בהם טעם שהרי אשה לא הפליגה כ"ט כדי שתקבע לה וסת
להפלת כ"ט . ועוד מנא הרב ז"ל קביעת וסת במקרה ראיותיה
ואחר שלא אמר שמואל אין אשה קובעת וסת בימי יבמה אלא בתוך אחד
עשר דקמי' מתטיין חלל ביומין הראוין להפלת כ"ט עשירית אחד עשר קובעת
הילכך אם ראתה שלשה ימים בתוך אחד עשר ימים עשירית אחד עשר קובעת
דלא מתחלת נדה עד דספירה שבעה נקיים קובעת דלענין וסת ימי נדה
חשיבי שלא טהרו . אלא אחד עשר וט"ס משום דקיס להו לרבנן דבשבעה
ימי נדה היא מתמרת מדמיה ולא הדרי עד אחד עשר יום וכי מטיא
לשמונה עשר יום בין שהיא ראויה לנדה בין שהיא מספירת יבמה ראויין
הן לקביעת וסת . וכבר הורה זקן ז"ל . אלא שכתבנו אין הנשים
משמרות פתחי נדה ויבמות וכטועות משוינן להו ומכל מקום אם ראתה
שלשה פעמים כל ח' וא' בתוך י"ט יום זה דבר הוא שעדיין לא קבעה
וסת . שהרי אי אפשר שלא תהא אח' מהן בתוך אחד עשר ממש אבל אם
ראתה על הסדר הוה שמונה פעמים קבעה לה וסת מפני האתגליות כמו
שכתבנו לדעת הרב דהאיכא ארבע ראיות וקמייאית לזו בהפלת חזיתא
ולא הוה תלתא הפלגות עד דאיכא ארבע ראיות וחוששת היא פעם אח'
לכולן . ולפי דמתי מכלא שהחמירו בטת ישראל על עמלן להיות כטועות .
ורבי נמי דליתקן לן הכי אין מוגין לעולם ואין משגיחין על שמונה עשר
ולא על ימי נדה והאשה קובעת וסת בכל זמן שפירא בין בחקירת
ראיותיה בין בתפלתא חזון ולא נכשרך ללמד לבנות ישראל ימי נדה
וי"א שסבר בשבאח מן לגמרי וגורו עליו ולא נחלק נמי . בין רואה בין
שלא פעמים לרואה שמונה שלא יבואו לשעות בקביעת הוה והרבה
קלקולין שיהיו קרובין לבא בדבר . וחכמי נרפטים זכרונם לברכה
פתבו בתוספות דרבי יוחנן וריש לקיש פליגי דשמואל והלכה כמותם
ואשה קובעת לה וסת בין בימי נדה בין בימי יבמה ודיו התלמוד ומכל
מקום כדיון שפטי יומים שראתה בהן נדה אין יכולין להחמיר לדיו
הגמרא דקתנן בפרק קמא חזן מן הגדה וכו' . ועכשיו לעולם
קובעת :

מקבע לא קבעה . פריש' ז"ל דכתיב ג' ע' לעקור . ויחש מקו
23 כג ב דעושה

ורבא לא נקיים מדם לומר אט"ס שאינו גורם נקיי' בעינין ואף בימי טוהר
וכדבר : ורוא' דלמחר רבא ח"א בשלמא עולה היינו ללא מפסקא
טומאה ה"ק ח"א בשלמא דונה לעלות בשאינה רואה אפילו ברואה נמי
אינה סותרת שאין כאן ז' מפסקת . אלא וימו הוא דלא חזי לעלות דומיא
דרואה קרי סותר וימו ואינו מפסיק כדלמחר בריוס פירקין וכ"ס הכא
דכאי דם לאו בגורם הוא טומאה כלל ולא מוסיף ביה טומאה דכלום לא
ח"א אינו עולה האיכה טומאת ז' וטבעיים דמפסקא . כן כ"ל לפי' שמעו'
ז' ובתוספתא מחריבין בה בעיטתם הרבה שאינן עולין . ואיכא למידק
אשמעתין דכא בשילתי בא סימן (דף נד) איבעי להו ימי לידתה שאינה
ש"ט עולין ש"ט . וי"מ דהכא לויכא דר' מרינוס איירין דאבי דאין
מדקאמר אינה סותרת מכלל דאינה עולה דה"ל למיתנא רבוחא דשלה
ורבא אמר אפילו לר' מרינוס עולה והא דלמחר רבא מנא חמיכה לה מוחא'
טמאה לומר דכיון דקדא קא דרשינן אפילו לר' מרינוס אינה ליה מוחא'
הא דחייב מוזהב ולא מנגעה מוזהב ולא מלידתה קדא קא דייק וחינו
דקאמר ליה אביי פני חזא כלומר לר' מרינוס דוקא חזא אבל ברייתא
פריי קמי' והא דלמחר אביי מנא חמיכה לה לומר דכיון דמשכחת מנא
דלמחר אינה עולה ר' מרינוס הוא דהא לרבנן עולה . וזה הפי' שמעתי
ולא נתקבל לי . ועכשיו מנאחי בתוספתא בשמו של ר"ס ז' שכתבו
בתוספתא ודאמר הרב ז' מדע דהא בעי לה לקמן בפ' בא סימן איבעי
להו וכו' . ואין דרך התלמוד לשאלו בעיא אחת שתי פעמים ולא מיכא
כן בשום מקום תלמודא חילין גדול . ועדיין אינו מחזור לפי שאם היה
אביי מודה לרבנן דעולין לא הוה משי ליה לר' מרינוס טועם וחולק
לדינא למידק מלישנא דרייה הכי פלל כדפרישית . ועוד הא דפרישו
בדרכא דלמחר מנא חמיכה לה דמקרא דייק ולא מי רבי מרינוס לתפלג
עלה הא לאו מילתא היא דאי איכא למידק מקרא תיקי' לר' אעור דלמחר
דאינה עולה אלא היינו טעמא דאביי דליהו סבר למרוחא להאיך ברייתא
דבשילתי בא סימן דבדכר לה רב פסא ח' שאני הכא וכו' . ומסקנא
דעולין ודאי כרבא אחיא דקי"ל כוותיה ולא כדברי הרב ר' יעקב ז'
שפי' מהלכ' דלידה הכא חלל כפי קבלת הגאונים שחול' לחי במסכת
עירובין (דף יו) דליתובת מינה התם בגמרא חלל מעובדא דרב והיה
דעולין בפ' המעלה אפן עולין לרבא אחיא בר' אליעזר דלמחר מסת' נמי
פסחא ופא דלא מייחבין לכולהו בשמעתין כהא איכא בשלמא דכחשייהו
שדברי תורה עניים במקומן ועשירים במקו' אחר ומה שאמרנו שלא נגלה
בשלמא דאמו למיפסטי אי כחשי' או כרבא ויטל . ונ"ל לו דהתם אמוחרי
להו וכן מלינו בפרק התגרס (דף ס"ב) דאיבעי להו מי בעינן ודן או
לא עבדי כפייה סתם בפלוגתא בר' יהודה ורבנן דמתני' בפרק המקבל
(דף קר) מהו שסדרו בכעל חוב וכן בפרק חזקת השתים (דף ט"ב)
אם יפסיק להו סתמא מתי קא מיעבי ליה מתרי לושני דרב יוסף דלעיל
פי מייחביו הלכה וזו כן ופסטי מברייתא דעולין ואידיך ליה דאביי דסבר
לכ' ע"פ לרבנן בין לר' אליעזר אין עולין :

ע"ב ורוא' דלמחר הכא תה ימי נדה אין ראויין לידה ואין
ספירת ז' עולה בהן לקמן בשילתי בא סימן אמרינן
זאת אחרת ימי נדה שאינה רואה בהן עולין לה לימי יבמה אלא שהן
חלוקין בפירושים דסבא קאמרין אין ספירת ז' של זבה גדולה עולה
בימי נדה לפי שאינה נעשית תחלה נדה משראת ג' יבמה עד שתספור
שבעה נקיים והתם בזבה קטנה קאמרין שאט"ס שראתה שנים בימי
יבמה ונעשת נדה מונה יום אחד טהור מאותן ז' של נדה ליבמה וזוהי .
ולשון אחר פירש שם רש"י ז"ל והכל שוין בדבר זה שמשעה שנעשת
זבה גדולה כל ראיות שפירא אינה עולה בהן אלא סותרת ואינן ראויין
למנוח מהן ימי נדה ויבמה :

דף לח ע"א ורוא' דלמחרין הא קתשעת לן דאפשר לפתיחת
קבר בלא דם אלא תא אי הוה דם בפתיחת
הקבר היא וזה לויכא לאוקמא חלל כנפלים דליה להו קושי דאי בולד
מנעיל כי הוה דם בפתיחת הקבר נמי לא הוה יבמה דהא בקושי חיותיה
שאין לך קושי גדול . מפתיחת הקבר חלל כנפלים הוא דמתוקמא ליה
דמאה יום בלא קושי קמי' . ואין זה נכון לומר דאין פתיחת הקבר
בלידה קושי דלא מסתבר הכי ועוד דהא מכל מקום דמה מחמת עמלה
ולא מחמת ולד קרינן ביה . וה"ל דמנו בגמרא למחר דא"ל לפתיחת
הקבר בלא דם ויש קושי לנפלים קמ"ל אלא רואה בלא קושי קמי' דלא
בקושי יש רואה לא יומיה :

ע"ב דא דתמן אמר לן דיו לבא מן הדיו וכו' . לא דסבר רבי
אליעזר בימי נדה נדה בימי יבמה טהורס דהא רבי
אליעזר מסתמא מן בכל עת משמע . אלא לומר כיון שיש לנו לדרוש
דיו על כרחנו ונשמא ימי נדה והכתוב אומר וישיבה אח' לכולן נמלא
שטמאם בין בימי נדה בין בימי יבמה . ואם תאמר אם כן מיישר קל

חדושי נדה להרמב"ן ו"ל פרק בנות בותיים

לא הפליגה חלל כ"ה יום ודע"נ בן כיון שאלו דאזין לש עכשו מסתלי
 למ"ד מנין מדיס ירחא וכל מנין מחמשה בירחא לרובי ירחא וזכור
 עיקר בוסת הראשון ירחא לרוב ירחא הוא דלויכא למ"ד וכשני הויה ליה
 עיקר בוסת סלוסא מחמשה דהא דלויכא השתא כספגלגל למ"ד וזלוי
 וקבעה ליה וסת לפסגתא למ"ד ורחיית דחמשה בירחא קחל לא מספסא
 ולא מינין מנייהו אלא דתתין ב"כ מעיקרא קבעה וזתם מני כיון שסבר
 קבעה להוסת ואני כריכין לחוס לוי מכ"ב לכ"כ מעיקרא וסת הראשון
 מניין ואין רחיה שפאלתנע מוסקת . וסבור ר"ה בריה דר"י דלח אמרי
 סיני חלל כדוולא מעיקרא מתנין סמוס ועכשו קבעה כדון כך דחזינו
 סיני בדה חזרי מוסקת דמים סוה . וז"ל וסמי קריב כדון דקמייאית
 מחזנין סמוס והסליגה סמיס ועכשו כמי רחיה יס לנו לומר מוסקת
 חזרי חלל לחוס סיני מוסקת חלל למנין רחיות וס' דלוי וס' דלח לעמוד
 סליגה וזתם . כדון דלוי אמרי דחמשה בירחא עיקר . ודרישי דלוי עיקר
 מוסקת וס' כן לחוס חזי מוסקת חלל כספגלגל חלל למנין רחיה
 אל חסכתא ליה דקביעות רחיות קמייאית לא אמרי מוסקת דמים סוה .
 סס וז ספי' חזי מחזור וז"ל סיני רוב ירחי דנקט חלל ודקח אל ספגלג'
 שוה כדן דלוי בוסת חללס ודלי למנין הראוי מוסקת דהא חלל ספגלגל
 שוה חזי מוסקת מעיקרא חלל חזי חסד סוה דסאות חזימיהו וכדבעינן
 לברורי קתן בספר חסדא ושעת מיהא לרב סוהא דלויכא מוב"ב חלל
 מכ"ו וזי חזי ב"ב חזר סוסאן לחזקומו וכפך דחדס לגמרי
 חלל חל לא רחיה כספרין ומרין . שחשטנו לו מוסקת למוק חסדא וזתם
 דס"ב חל"כ מ"ז דסמחא בן חסדא וסיניו דתרגולת . וכן דעת ס"ר חסד
 ולא בן ססר חזר ד' אחרים כספרי' ז"ל .

דמיחוס לא הם הית' דניחא מט' ו'לט' דסיני ימי זוב מינע' למיחוס ולא
פשת' ליום ט' ו' קודם רחיש שחא פרחא וזיט' יודע הרכי חשינ' למיפסט'
הא מילחא מדרשוא' הס' לר' פשת' בני רחיש עשרין ומרין קמייחשת' בימי
גרה הוו ורחיש עשרין ח' דהמירגל בימי גרה כויח' . ולכא' מירוש'
אחז' לא מיחוס' לאו ככל זמן סיכא' ולא וסתא' כיון שהקבע' הוסת' כרחי'
בזמן גרה האל' פשת' חקבע' לא קבע' מיחש' ולא למיחוס' לא הם
היה לא וסת' בין קבוע' בין שליט' קבוע' בימים הראויים לנשת' וזיירע' לא
אחז' היום בימי זיכא' מכו' שחוש' שחא' בימים הללו פרחא' ולא שחש' או
דליחא' כש' שחיש' קובעת' וסת' כקוד' י"א כ' מיכא' חוששת' לנשת' הראשון
שלא' בימי י"א וזא' מילחא' מיפסטא' כהדיא' מדרשוא' דליפדוסי' דרב פפא'
ולעטין גמר' ודלי' מתסבדא' דליה' הלכתא' כרב פפא' אלזא' כרב הונא גר'
דרי' וזיח' וזיח' וזיח' וזיח' דליח' דליח' דליח' דרב פפא' מדרשוא' ודלי' מיכא'
גליג' עלי' זכיון דאוסת' דרבנא' ופ' דלא' מיפסטא' לי' לרב' הונא' לקולא' חנן
לקול' נקישו' כה' וזי' ד' אחז' רב פפא' ככלי' האשה' דלך' דמיחש' ר' פפא'
לא' מתיחן' כה' דליח' מדרשוא' אחז' וזא' חזי' . אלכ' הרב' ר' אבהו'ס'
גר' דדו' ו' פסק' בספרו' כח' פפא' וזא' חזי' גליג' כסמוך' וכ'ס' מלחז'
שכתב' שחי' בגמי' וזיכא' פשת' גרה' טבל' רחיש' סור' רחוש' חוששין' לא'
בכל זמן סחא' כחור' דליח' :

דפלטענ'ג גרמאניע רעפ'ו'ליק'ס רב פסח אלטא דאס
ר' ז' וכו' אלטאס מררס ירחא מענין כלומר
מקדרי ליה למסעג' בתוך ימי גדה לפי חשבון דרחמינו מנין . וק'ל וסא
ר' פסח נפישא גמ' אית' ליה זמנא ופסחא חכ' ז' מנין ולא לשי חשבון דרחמי
ונוצר דלמא חטוטו תרו ידעו קמא דכעשיה' מנין וכו' קרי ליה הכי
ואפשר דהכי קאמר ליה וסא האל דתעשרין וזמנא דרש' ירחא קמיתאחא

סל'ק פרק בנות כותיים

פרק יוצא דופן

מה אחרון לן כדם כשר ששרי לן כשר באיתורין לן באיתורין כשר ששרי
לן כשר בכשר • ויזע הוילי וכשר בכמה • טתח הוילי ואשרי לנבו
כבור • ונשטח חוץ לחנו הוילי ומרע לנבו • חוץ לחקומו הוילי
איתקי לן לחנו ושקבלו מסולין וזרקו את דמו בכך מסולין דחו לנבו
גבור לזי דבר שריו בכמה דמסר שריו הכשור טתח חולות תורת
הטלה ריבס חן סמיך דרין גמחא דמסר וכתכסה כשר טתח חולות • ויזע
לקדק בה ד"כ כשחשה בלילה נמי כשרה ששרי כשר בכמה יחד כשר
בובתים (דף קכ) • ויזע למייר חולות כ"ד האם שחיתט לילה מסולה
בכמה שחין ויזע בכמה לא בכשר לזי דדם • וכן חוץ לחקומו ששרי דקחמ
הוילי ואחוקס לחון לחטן לזוח הוילי וכשר בכמה • ועוד דקחמ
ושקבלו מסולין וזרקו את דמו בכך מסולין דחו לנבו כבור חולין •
גמור נמי יזע כשר ששרי כשר בכמה יחד • ויזע למייר נשטח בלילה
ויזע דמה ליכא לכשורו כשר דמי הכי מיעוטין מחי חטני לזי ומסתכר
לזוחי כשרי דשעיקר הכשרן נכסלו חליק • ויזע דחוקי כשר
מסולין דחו לגבור לזי חמ דמי יזעו בכמה דמסר שריו לזי דלזי
חליק מיינה שריו דבר שערך הכשור כן חול וזי לזי הכשר כשרין
טתח מסולין לשולס ודקחמרת חוץ לחקומו הוילי ואחוקס מסוס דכל
היכא חשכח הוילי כנטיס לא יחייבי לזי ממה • ככ"ז • ובתוספות
מחריבין בע"ה • וניתנן למעלה שנתנן חמס • וכן בחוק ובכנטיס וסס
והטלת כולו לזי כיון דכנטיס נמי שחכח כחו הכשרה לא כריכא לזי למייר
דדחוי לא לזי דרדו •

[illegible]

ע"ב הא לחמירין מקור מקומו שטח • כל דמקור בנטיה
דידיה טמא דם דהא בית הסתרים הוא ודם גופה
אינו לא אוכל ולא נשקף אלל גויה הסבוכ סטומא • כדלת שם מחתלה
וכל שנכרך בו טמא הוא וטומאת ביטולתיו טומאת ערב בתסרה • כדס
הגדה דמקומו הוא נשקף דם הגדה • וס' גמובח בפ' תרתי דמכילין
דקחמירין

דף ס"א ורבי שמעון
הוא דאס לילג ילדס אז בעין
סבויסע און טאטע לידס.

וה' לרבען נתי מבני לכו לכסי כיון דחיבו אמי ביתי טתח וית לכו
ביתוק הולד עד שגל וגו' בדאיתא ב' תסתל פשיטא דלחו טתחא לידה
ה' כח' ה' ז' . וק' נתי נתי לית לכו בתתל פשיטא ביתוק הולד
חיבא דחויין ודאי גרמון נתי לכו דלחו טתחא לידה וחסר דל' ש'
לית לכו פשיטא דרוב גענון טתח' אשוריך גרמון לידה לכו לרבען
לית לכו ביטול כה' ג' . וחיבא לחימר נתי לרבען טתחא ש"ה דא' ש'
לימא קרא כי תבטל וילדה חמי' כי תוריש דחויין לא ילדה אלא בשין
השורשים טתחא לידה . מ' ט' גרמ' לידה ממכור . פי' דחי' לכו
ג' כיון שכתביה יורה דופן בכלל גידה גבי חס' א"ל לחסכו שני יורה
גלביה גרמ' כ' דלדתי לידה וסא דחמירין שכן מוחלול חל דהיא ח' דהיא
אלא תסתברא לידה לידה דלדס גרמ' כן משום דדמי דמי הוי דהב' כ'
כביב אמו והב' כביב אמו וסא דחמירין לקמן מוחלול אמו נקח חלו דוק'
אל אדא מטעמיה ד' כ' נקט : וזאת . תורת השולח היה השולח היה
הוא ' . מטעמין פרט לנחשמה בלילה וכו' . פי' ל' וידעה כיון דממעט
הוא א"פ' שפסולו בקדש ומכשר הלן וכו' וסאלא פדכנין לחי' דרבי' מ'
משוטא לכל חד וחד אכל ל' . משעון כיון דקרא' ח' מרדס וקרא' ח' ממעט
ריבויי דבה הכל והכחשו מעט הכל . וז"ל כהן פסולו בקדש כלו
שעין פסולו בקדש . וסא דלמירין ח' חלו מיעטין פסול אחרין ח' ח'
מיעט ח' ח' מיעט אלא לרבות . משום דכיון דכל' ח' ממעט ח' ח' ח'
כהן מיעט אחר מיעט שאין מיעט אחר מיעט לרבו' אל כהן ממעטין

דבר אחד כגון אחרת עשרה כהנים כחובים בפרשה הן ולא ישראל ואין
מישטו אחר מישט. אלה רבות חל כח כל מישט הוא הריף למשט ואז
טלו ויכילו כוז ב"ק שור שור וז' פעמים לחלויל שור הריף שור ואז
יתורתי וזור בלחטורוסקין וז' ולא וסי מישט הוא מישט והני תלמא
מישטוי בתי ממשטי הני תלמא ססלי כפרוסיית • אכל במסכת סוריות
מנחית כן לאון בירושלמי בני כפסי תמטא אחת תמטא במסכתה
אלו מישטין דתקסי ככל אחר אל אחרת מישט אחרת לרבו וכאן
אלת אחרת מישט הוא מישט למשט ח' חת קטא קטא היא דכתיב מישט
אחר מישט לאחר מישטו • ולדעתו והיה דלמרי' בסנהדרין כהן ולא
ישראל משני טלון תריצין לבחב לומר דעשרה בשני • אכל בשאר דוכסין
ג' מישטין • ויחד כדשטן כן מולן למישטו כחמשעון ולא כאלהת מדא •
במורה חלף פסי מישטין מישטן מישטן מ' ח' כל הקס אחרת דתבש'
ר' שמעון מודה בזה ר' יהודה וטעמא תפרש בזה' זכאי' (ד' ע"ד) תפני

חרושי נרה דהרמב"ן ז"ל פרק ויצא דופן

פ"ט

דקאמרינן בלשון שמה ויחלף ממנה דם כמשהו מטהא משום כהן משה
דמקור מקומו טמא ולא מטהא ליה נגיעה דמת : ורוא דקאמרינן
ואזל ר' יוחנן לטעמיה שאתר משום רשב"י וכו' : אף ע"ג דר' ליה
משום רשב"י נמי אחרת ור' ליה ג' ר' ליה ג' : מודה דאשה טהורה היא
משום דנסיב ליה קרא מפורש קאמרינן הכי ליתא דאין אשה טהורה קרא
מפורש הוא ובאי דם עמנו טמא פליגי מר גמר לרם מאשה ומר לא גמר :
דא דאקשי' לר' משענו פולטת תיפוק לי דשא שמה : ה"ק למא לי
טומאה פולטת כחון הא שמה וטומאה אפילו בפנים : ואלו לרבנן י"ל
שלא הכריכה התורה טבילת משמשת לא מפני פליטתה שאלו מפני שחש
טהורה היא דהא מנע הוא ואותו מקום בית הסתרים הוא למגע אבל
כשהיא חוזרת ופולטת עשאה הכתוב כרואה מדכתיב ויהי ויהא גלי
אורחיו במים דמשום פליטה הוא דטמאים אלא לר' קשיא : ומתדרינן
בטבלה לשמשה : ואקשינן למימרא דמשמשת בטומאה ערב סגי לה
ולכך טבלה והאמרת דבא וכו' אע"ג דרבא משום פליטת קאמר ואפשר
לך לומר שבה בא ר"ס ללמד שאינה טומאה עד שתגא טומאה לחון :
אין הכי קאמרינן כיון דא"ל שלא פלגט טומאה לחון היכי משכחת לה
לטהרה לר' : משענו דקאמר אינה מטהא עד שתגא טומאה לחון : והך
קושיא לרבנן נמי היא לא כיון דאירי דבר ר' מפרש ואולי בהדי אמתדרי'
בשהטבילה במטה בלומר וטהורה לשמשה ואח"כ פליטה טומאה לבית
החיות ולא יכל לחון שלא הלכה ולא נהפכה ואקשינן מכלל וכו' ובי תימא
דילמא אשתייר ומספיק אשתייר לה בטומא אי הכי חיישינן שמה כשתי
מיבעי ליה אלא ודאי מדלגא קאמר הכי ש"מ דכל היכא דחלף בדעיה
מותרת בתורה דודאי שדתיא לכוליה ודברא כשלא הלכה הוא דקאמר
והתם לא הוה גרף למימר חיישינן אלא א"ה הוא : אלא לרבא נמי
כשהטבילה במטה ורבה אקרא קאי ופריש דכי כתיב עד הערב לאו
במהלכת ולאו במכבדת אלא דאקרא קאי ופריש דכי כתיב עד הערב לאו
בשוכבת על מטתה ואינה מתהפכת אלא משום פליטה וי"מ דלפניו במהלכת
ולאו מגורת הכתוב דמשמשת אלא משום פליטה וי"מ דלפניו במהלכת
חיישינן שמה כשתייר ובהכי לא חוקמיה לקרא כדרי ובי אקשינן אי הכי
חיישינן שמה כשתייר מיבעי ליה לאו למימרא דלא חיישינן אלא לומר
דברא לא בכי האי גוונא מיירי : ולאו מילתא היא דא"כ ליטמושינן ארבע
דעדיפא : ולמא כי כתיב קרא בשאינה מתהפכת אבל במתהפכת אפילו
מהלכת כל ג' ימים אסורה לאכול בתרומה שמה תפלוט : ועוד אי משום
השם דשיר לא חוקי קרא במהלכת לוקמיה משמשת במכבדת שיהא
טהורה משיר לגמרי אלא הקרא לא מתקום בהנך גוונא משום דאכא
נגיעת חון בפליטה כדפי' רש"י ז"ל : ורוא דתנן במסכת מקואות
האשה ששמה את ביתה ירדה וטבלה ולא כבדה את הבית כלא לא טבלה
תתיר בשלא הלכה ואע"כ אם כבדה את הבית מותר דודאי גפך כוליה
א"כ כשהלכה דפולטתו בבית החיות וכו' ובי בית ההם העמידוהו וכו'
נריכה כבוד לטהרות משום נגיעה שכבת זרע לא גיה ליה דין פולטת
לרואה ולטמא בפנים אלא דאשון דמנע שכבת זרע הוי :

ר' מנע' דא דבעא מיניה רב שמואל בר ביזנא מאביי
פולטת פ"ז אי רואה הוה או נוגעת :
ואסיקנא לרבנן דרואה הוה לכל מידי ואפילו לר' נמי לסתור ולטמא
כמה שחור רואה הוה משמע לי דפסטינן ודאי דלא כרב הונא דאמר בפ'
המפלת דאפילו בעל קרי לא סתור אלא משום דא"ל לו משום נחנחוי ויבה
דמדבע' חתימת פי האמה אלא נוגע הוה וכו' כפולטת דלא מנעו הוה
ואינה מטהא אלא כחון דאית לן למימר נוגעת הוה ולא סתרה דהא
אין בפליטה דאשה נחנחוי דם כלל : וא"ת אי הכי קשיא לאביי הכי
פסטינא לר' לסתור ולטמא במסה הוה דהא שמינן ליה לר' דם
כר' נתן דאמר זכ לר' חתית פי האמה ואיתקוש כ"ק לזב וגרין נמי
חתימת פי האמה כדאיתא בפ' אלו דברים : וי"ל קסבר אביי דבעל קרי
אע"פ דלר' חתית פי האמה רואה הוה ושעורא בעלמא הוא דאכריכה
רחתמא דומיא דזב ופדפרישית בפ' המפלת : ומיורא גבי אשה דליכא
למימר חתימת פי האמה דשיעורא אחריתא הוה במסה כרוא דם ביבה
ולא אחרין בהא דייה כבעל משום דלא אפשר : וי"מ דכתשוהו דקאמרינן
כעדה דשר' קאמרינן מ"מ מקסי השתא דרואה הוה : ויש מחכמי
הגרפתים ז"ל שחדשו בה ואמרו כיון שהיא רואה וסותרת יומה בזמן הזה
שכל הנשים ספק זבות משנין להו אשה ששמה בלילי שבת ורשפא בשב'
וסקה טהרה בו ביום או למחרתו אי מתחלת ספירתה עד יום ד' בשבת
שחור ג' ימים לאחר שמושה מ"ט דכל ג' ימים פולטת היא וסותר' וק"ל
נמי דשם עוונת פלימות מטהא פולטת והלכה למעשה הורו והנהיגו
הורו בחומרא זו אלא שמתירין בכבוד הבית יפה : ויש לדקדק אחר
דבריהם שאפילו הדבר כן כשהטבילת סותרת לבעל אין לחוש כן במהלכ'
שכבה בתפרסה לכו שם הלכה מותרת בתרומה לערב ואין חוששין שמה
כשתייר אבל אם האשה הרגיסה בעמלה שפלתה בשני טלס או בג' או
בעודת על מטהא ומתהפכת כחון יש מקום להורא זו : ואכר ד' אכרסה

ר' מנע' דא

ביבאה

221

דקמד ע"א מ"ט

ע"כ ודא

2019

מחשבותיו כדליתור לעיל (קד מ"ב) ע"כ ראש השנה י"ח וי"ט
בנייה וכן לענין עשר עשר לא שחטו כן משה
בשפחה :

ענין הקדשים כדליתורין כ"כ מ"ד זכאים (קד מ"ב) זאת אחרת שנת
פוסלות בקדשים וכן בבית ערי חומה בעיני מעט לפי חומה כדליתור
כ"כ בחדר לערביין אל שכן וסגת דירקן דיוגל דופן לא בעיני

סליק פרק יצא דופן

פרק בא סימן

לחפלו שפח א"כ אחרת גדולה היא אינה חוללת וקטנה היא שחמץ
אחרי אינה נאמנת ואפילו נאמנת אחרי כריכה וזה אחרת גריבה לית
גדולה היא שלא תמאן וליכא ליתמר כולה כרייתא נאמנת ואינה נאמנת
במקום שהורכבו לעדושה היא ויכרי קחצי נאמנת לומר גדולה היא שכל
תמאן במקום שאנו כריכין לעדות גדול שלה שאלחל עדות אשה ומהאמת
היא שבחוק קטנה עומדת ואפילו בדקו פדים עכשו ולא ראו מה שער
נאמנות אשה זו לומר הביאה אותן ואינה נאמנת שמה נכרז וכן נאמנת
לומר קטנה היא שלא תחלון במקום שאנו כריכין לעדות קטנות כגון
שבדקו אותה והיטו בה שערותיה אם אחרת אשה לפניו וכן הביאין
נאמנת והיטו בדקה לפני הפרק ואבג אחריו נקט להא א"כ שלא
תאחר כשיא עדיין לפני הפרק נאמנת דעלין בחוק קטנה היא אבל
לאחר שהביאה שערות והיא בזמנה והחזקה גדולה כפינו שמה תאחר
אינה נאמנת לומר קטנה היא שדך וכן היא כ"ה וקמ"ל אבל אין אשה
נאמנת לומר מוך וכן קטנה היא שתמאן אם הורכבו לעדות זו כגון
שחמץ א"כ שערות והוא שבעל בדרך וכן ד"ל ספק דלוריתא ואע"כ
דשכא ליכא ליתמר שמה נכרז דהא אבין ה"ה וכן זה הוא מיהו ביון שהיה
גדולה דפינו אין האשה נאמנת להקל בשל תורה לומר שומא הן וכן
כדפרשית לומר גדולה היא שתחלון וליכא ליתמר דליתורין ואב"ה ר'
אפילו היו כ"ה אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן כשיא כ"ה ובעל
כדפרשית ולא לומר גדולה היא שתחלון ומינו כוסחא דליתורין ונאמנות
אשה להחמיר אבל לא להקל כיגר גדולה היא שתמאן גדולה היא שתחלון
וכן מרש דפינו הגדול ו"ל בהלכות וכוסחא יורה היא ופירושא נאמנת
להחמיר לומר גדולה היא לעטין מיהו ואינה נאמנת להקל לומר גדולה
היא לעטין חליטה בלומר מיהו וחליטה אינו להחמיר להקל מיהו היינו
להחמיר חליטה היינו להקל :

ר"מ טע"א מוציא כשר למי חטאת ופסול משום גסטרטא
יש מקשים ואפילו בלא תמאן ומינה
היחך יהיה כלי חרס כשר למי חטאת והלא טענו בתם פרה כל מעשים
אין נעשין אלא בכלי אבנים ובכלי גללים ובכלי דומה וי"ל ה"ה
מעלה בעלמא היא משום שמתמאין היו הכהן האורף אותה להוית מלבן
של דוקים שהיו אומרים במערי שמש היא נעשית אבל מכנים פסול דין
תורה הוא וי"מ סעד שלא נכחו אחר במים היו מעשים בפלים הללו
שאין מקבלין טומאה אבל משנתנו אחר לתוך הכים טר אינה מקבלת
טומא כדליתורין בעלמא מי חטא שבע בהם שרץ טוראין וכיון שכן בכל
כלים היו נעשים ואפילו בשל חרס ולכך פסול מכנים :

ע"ב הא דאקשי' תנינא חדא וימנא בכל כשרין לדון דיני ממונ'
וכו' ק"ל דהא כולה תננא כל חדא וחדא בדוכתא
כדפרש' נמ' כל שאיב בפאה חייב במעשרות מתננא דהתם וכן כל טרס
לו ביעור יש לו כביעות והכא ודאי אבג גרדא דכיוות כו קמני לכו וי"ל
לר' יהודה פרי' הא לאו מילתא היא דהא רב יהודה פרוש' קא מרש' להו
דכא והתם חדא קמני ועוד דהא עיקר מתי' תננא' חדא לגר וחדא
למחור וי"ל למימרא דרב יהודה ודאי ק"ל להו לא לפרוש תרתי וימנא
ותמנא' דלא איתמר מחור אלא גר איתמר כ"כ פ' במסכת וכו' ודאי דומה
לה משת' פ' א"ר עקיבא דקאמר ונריכא על מירא דרב יהודה אחר
שמואל דאמר הלכה כר' עקיבא אבל מלאכה שחשט לעשותה מע' שאינו
דומה לת המצת וכו' ואינו מחורר לי שמש אין המעשים מיוחדת מנין לו
לר' יהודה לפרוש' חדא לגר וחדא למחור וי"ל דר' יהודה סברא דלפניה
קאמר דכולהו פסולין סתן ישראל כשרין לדיני ממונות ולא מיפסלי וזהו
אלא לדיני נפשות וי"ג וכן בנפשות אי' פסגה דרין ונריכא ור'
אשמועינן מחור משום דאמי מטפה כשרה ואי אשמועינן גר משו' דרואו
לבא בקל ובשרין לדיני ממונ' תננא' דרב יהודה אבג כשרין דרישית
קמי' וקאמר לאמי מחור דכשר אבל אין הכל כשרין לדון דיני נפשות
אלא פניהם וכו' פשיטא לגר ותמנא ואפילו חלל כולן פסולין הן וכו' קמני
פ"ה

ר"מ טע"א הא דתנן ר' מאיר אומר לא חוללת ולא מתיבמת
ר' לטעמיה דאמר קטן וקטנה לא חולטין
ולא מתיבמין והא דקמני סיבא וכו' לא חוללת או מתיבמת מפני
שאמרן לאו דוקא מתיבמת דהא לברכן קטנה נמי מתיבמת אלא אידי
דקמני דר' מאיר חליטה ויבוס וקמני להו ככל דוכתא נקט נמי הכא
חוללת או מתיבמת :

ע"ב גמרא הא דתנינן כל הנכדקות כדקדוק על פי נשים
היה נראה דל"ק בין להקל בין להחמיר נשים
נאמנות בין לפני הפרק בין תוכו בין לאחריו וטעמא דמילתא משום
דבמילתא דאיתא קמן ומנינן לגללים וזהו מנין דמיהו הא מילתא להביא
דליתורין כ"כ הולחן (קד מ"ב) ואשתמדרגוהו לקמן דאחיה דמיתא
דמי' אביה הוא וק"ל אפילו בקרבן ואפילו אשה דגלוי מילתא הוא
וכיוסף רבינו הגדול ו"ל כפי' דמילתא ואחר טעמא משום דלאו חליטתא
דאסורא קא מסידי ולא אשתמדרגא קא מסידי אלא מילתא הוא דמגלו
דהא הוא גבר פלן והא גיבא איתתיה וכו' כדמתיבא בהלכות והא נמי
להביא דמיה ועליה מיהו משום דמילתא קמן היא לגלוייה הילכך נשים
מתיבמין בין להקל בין להחמיר כ"כ נראה פ' דבר וזהו וזהו כ"כ
משום דהא ספק כרייתא ור' ור' ויחידא נינהו ועוד מעשה רב וכן
היה ר' חייא מוסר לאשתו ור' יוחנן מוסר לאמו ואלא רבינו הגדול
ו"ל פ' טעמא דת' משום דקסבר לפני פרק בדקו נשים דמי משתבחין
לאחר הפרק שומא נינהו וכד' יהודה מוך הפרק משום דכלפי הפרק
דמי וכד' שמואל ולאחר הפרק משום דאיתא חוקה דרבא וסמכין אנשי'
וכד' יהודה ופסק הלכה כן בדליתא בהלכות כ"כ ב"ב ביבמות ופ'
לאחר הפרק בכל השמועה היינו וכן הנעור' ותוכו היינו שנת' י"פ שהיו
שמות הגללים וכ"כ פ' ר"ג ו"ל וכן הוא קבל דמינו וכל הגלוי ו"ל ולפי
שמותן הוא שני במשכ' שבו כה פסח הפרק כלות' כשר' שאיכיר א"כ ב"ב
ומי מחלק כה אין שומעין לו : **בשלא** לפני הפרק כשיא כדק' דמי'
משכחי לאחר הפרק שומא נינהו פ' שאלחלל שדקו הגסים בתוך
הזמן היינו אומרים לאחר זמן הביא ולא קודם לכן שאורח בזמנא כה
וה"ה אפי' לתוך זמן שאין חוששין שמה לפני זמן הביא אותן למ' כללח
וזמן דמי וחוללת היא וטעמיה דבשאי בהלכות נאמנות וקטנה היא שלא תחלון
ואפילו לומר קטנה היא שתמאן אינו נאמנות מ"ט כיון דקידש בתוך זמן
ובעל לאחר זמן ה"ל ספיקא דלוריתא אפילו היו שס' עדים ששערות
הללו שומא הן חוששין שמה הביאה שערות לאחר זמן ונשרו ולטול אינה
ממאנת וחי קשיא כיני ביחא לן השא' בדקה לפני הפרק משום דמי
משכחי לאחר הפרק שומא נינהו והא למאי דקט' דהשא' דחוקה דרבא
בין למיחון בין לחליטה הוא לאחר הפרק אפילו תאמר שאלו שומא הן מ"מ
גדולה היא דחוקה הביאה שתי שערות לאו קשיא היא ואנן מחוה
חולח בהריא כדריית' דאית' ליה דק' כללח הפרק ולפוס הכי קאמרינן
בשלא בדקה לפני הפרק לפוס מתי' דקאמרת כדרייתא מהניא ודאי
ללא שבדין עובדא כהך שערות אלא בדקה דלאחר הפרק גופיה קשיא
למה לי ומשום דלא בעינן להקשיא אדיוקא מתי' דקמני כדאי קאמרינן
הכי והשתא לא נחלינן למיך כנשרו כלום דקמני וסממח פריכין
אשתמינן ל"כ כדמתוך במסקנא לעיל באידך פירקן ולפירושא כדרייתא
בעלמא אחינן השתא דמי דיקי כפגירה הו' יכול למיח' בדקה דלאחר
הפרק להחזיקה בקטנה כשלא נמלאו בה שערות אלא פירש כדרייתא
במסקנא דלעיל הכא וליטא דקאמרת פשיא בדקה לאו דוקא דאנן לא
ליריכין במיכא קודם זמן שומא הן אלא מהניא בדקה דנשים להכי
וכן כדרייתא דקמני נשים בדקות לאו דוקא אלא לומר סתן נאמנות א"כ
בדקו וי"מ טעמא בכל מקום בתלמוד שאין חוששין לשערות שנמנא לאחר
זמן שמה הכיאו אותן קודם זמן שומא הן כדליתורין כ"כ פ' שמי' (דף קי)
דמעשה דבני ברק בתינוקות וכו' ובאו ושלו לר"ט מהי סיבא דכו' :
וסיבא דקמני ונאמנת אשה להחמיר אוקימנא אב"ה ר' יהודה ואחרי
הפרק וק"ל בשלא נאמנת לומר גדולה היא שלא תמאן ואינה נאמנת
לומר גדולה היא שתמאן פיהא אלא קטנה שלא תחלון ששיטא דנאמנות

2

ישראל חכם ואין הכל שפירן לדון דברי נפשות אלה בפנים גלויים וישראל
שפטיאין לכהונה חלל חיבו מן המשיחין לכהונה • ויאל להשיב קיימין
לומר דחמור גר מסולין לדון נפשות וכן כבוד מן בטחחות וזריב
לוי אשמושינן דהא דלית מטפה סכולה ובן • ומשע' מדקחמיו
לחייב גר ומחור • וכן דסולין לכהונה כבוד חלל כשרין • מדלית נפשות
לדאשמושינן דאשלו גר ומחור כשרין • לייב מתות לא קחמיו • דא
בגור • דרי נפשות מריבין • כדחמיו • אל אשמושינן גר משוב קחמי
חמיה סכולה ולקי נפשות • חלל אשמושינן דלית מטפה כשרה
חמיה לא • ויבין סל דאשמושינן גר גר ומחור • מ' דחל כבוד קלי
לדוי נפשות • ויאל דקתי בסנהדרין ואין הכל כשרין לדון דוי נפשות
אל הכהנים לוי • וישיאל המשיחין לכהונה • דא פריס דב יהודה נלמטי
מחור גר ואי חל אכל חלל • ויחור כבוד כלל • דחל נתי כדא
חמיש חמיה עור דחל אין • ודקין מן סנהדרין ולמטה • ומחיון •
דחכמי ונשו אחד בדומין לך • ויחור לוו דסנהדרין כחמיו • סנהדרין
קבועים • אכל כר הוא להשיב דרי נפשות ולמטה עמין • אל מ' שמו
משיח לכהונה • וכן פירש' • ואל שחמרי בימות אלה היתה אמו מישראל
דן ואחיו ישראל • ורבינו ינאי בעל הלכות ז' פ' לו • כשאלו ישראל בשם
סנהדרין • וכבר פירשתי שם בימות •

הסוד והחכמה בכרכורי חסידים נרבים
מחשבה ולא הכשר • פ' נכלת נבואה ונכלת הטור • אינם לזיוכי הכשר
מים ולא הכשר טור • מפני שמסור לטמא מחשבות חסידים • והחלב כשר
לזיוכי הכשר מים שבו הכשר בדם שמיים אבל הכשר טור לזיוכי הכשר
קטני ואין חיל ויכול לזוהר חלב נכלת אלא לזיוכי הכשר מים וטור
שלא אין סופו לטמא שומא חסידים דמיין חלב נכלת • וחלב טמא
ועם חלב נכלת • חלב כשר חסידים ש' טמא שואר לזיוכי מחשבה • שפיר
נכלת טמא • ככל מקום לזיוכי מחשבה ואין חילוף חלוק מחשבה • חלב
בחלב ש' שמיים הוא • ואין לזיוכי הכשר וים • עכשיו חסידים שבו הכשר
בדם שמיים אבל הכשר טור לזיוכי הכשר קטני חסידים ואכסיה
דמם נכלת נבואה שומא ככל מקום • ונכלת טור כשר בכרכורי • לזיוכי
מחשבה ואין לזיוכי הכשר • ולא נרם בה חלב • כיון חלב בכרכורי • לזיוכי
מחשבה הכשר נזי לזיוכי • שלא הכשר שמיים מפני מקדש הכשר לחשב
והכשר קודם למחשבה לא היה הכשר בדמיית הסוד והחכמה • ונכלת
השמיית נזי אין כשר חלב כשר •

וְלִמָּחָה הָיָה הַשָּׂכָר חַיִּיבַת מַתְעַשְׂרוֹת. דָּבָרן בְּתָם • מַתְעַשְׂרוֹת וְיִמְיִיקִין • לֵאמֹר
 בְּנֵה" בַּקֵּ" דַע"ר • דָּא חֲזֵר הַשָּׂכָר מַתְעַשְׂרָה וְרַע וְיִקֵּר וְיִרְרֵן • וְכֹחַ
 אִינוֹ מַתְעַשֵּׁר יִקֵּר וְרַע אֵל הַסְּלִים וְהַגְבִּיר לְבַדֵּר הָאֵל הַכֵּל מְרִים סִינֹה
 מַתְעַשֵּׁר • וְיֹאבֵל לִמְדֵר אֵל הַמַּסַּח כֵּן הָאֵל • אִינוֹ מַתְעַשֵּׁר וְרַע אִינוֹ
 אֵלֶּה הַסְּלִים וְהַגְבִּיר כֹּלֵל בַּשָּׂכָר • אֵלֶּה הַסְּדֻקִּים וְהַמְּנֵה שׁוֹן • אִינוֹ
 כִּלְלָל לִפִּי סִינֹה פְּסוּר לְגַמְרֵי • אֵלֶּה אִינוֹ דְּבִשׁ כִּלְלָל וְהַלְּאִיחִיבָה
 מַתְעַשֵּׁר מַתְעַשֵּׁר טוֹמֵחַת סוֹלֵבִין יִדִּיק בְּתָם מַתְעַשֵּׁר בִּכְלָה מַחִיב • כְּמַתְעַשֵּׁר
 וְהֵאֵל וְדָאִי לִמְדֵר מַתְעַשֵּׁר מַתְעַשֵּׁר מַתְעַשֵּׁר דִּמְיִיתִי בְּכִלְלָה מַתְעַשֵּׁר
 הַשָּׂכָר • מַתְעַשֵּׁר טַעַם קִדְרֵם וְכו' • אֵלֶּה גִּיבֹל מְרִים וְיֹאדִיר • מַתְרָן לֵאמֹר
 וְהַיִּשְׁעֵה לִּי מַתְעַשֵּׁר וְהֵאֵל אֲרֻחָא דַּתְלִמּוֹד • בְּכֵהם דּוֹכֵת • דָּא • דִּלְמָד
 לִבְנֵי מַתְעַשֵּׁר • דְּמַבְרִינֵן בְּתָר דְּסִלְקִין מַתְעַשֵּׁר לְשִׁמּוֹר הָקִין • יִפִּי • דָּא
 אֵלֶּה כְּסֵפֶר הַיִּסְר שְׁלֹשׁ אֲחֵרֵי אֵלֶּה כְּסִפְלִין • אֵלֶּה כְּנִינִים וְשֹׁאֵר מַתֵּן
 אֵלֶּה מַבְרִינֵן לִחְסֵר שְׁפִילִין • וְהֵאֵל רִחֵם מַתֵּן שִׁמּוֹרֵת בִּירוּשְׁלַי • בִּפִּי • דָּא
 קוֹרֵא בְּמִרְיֵה • כִּיכֵד הָאֵל מַבְרֵךְ עֵלֵינֵךְ • דִּירְקוֹ • בְּסֵךְ • דָּא • וְעֵקֶב כֵּן הָיָה
 בְּשִׁינֹה נִתְּן לֵךְ מִכָּא חֲזֵר בִּי • אֵלֶּה עַל מַתֵּן מַתְעַשֵּׁר • וְכִסְחֹה נִתְּן
 לִבְרַח מִכָּא חֲזֵר אֲחֵרֵי • עַל כִּסְחֵת מַתְעַשֵּׁר • • וְכִסְחֹה חוֹלְטִין מַבְרֵךְ מִכָּא חֲזֵר
 לִבְרַח וְכו' • לְשִׁמּוֹר הָקִין • וְהֵאֵל בְּתָר בְּחֻקֵּת מַתְעַשֵּׁר • בְּכֵהם מַבְרֵךְ
 בְּתָר • בְּחֻקֵּת מַתְעַשֵּׁר בְּכֵהם מַבְרֵךְ בִּי כֹחַ • וְשִׁטְעֵל וְכו' מַתֵּן שִׁמּוֹר
 מַתְעַשֵּׁר • לִחְסֵר שְׁקִיעַת הַחֲמֹם • עוֹבֵד בַּעֲשֵׂה הַיִּלְכֵךְ מַבְרֵךְ בְּשִׁטַּת סִילּוֹקֵן
 גִּילֵם סִינֹה מַתְעַשֵּׁר עַשׂ וְאֵין לָךְ כֵּן כִּלְלָה מַתֵּן • כֵּן • חֲכִינֵי הַרְבֵּישׁ
 בְּנֵה" אֵלֶּה אִינוֹ מַתְעַשֵּׁר דָּא • כֵּן הָאֵל דִּלְמָדִּין בְּמַתְעַשֵּׁר לְאֲחֵרֵי מַתְעַשֵּׁר
 וְהֵאֵל • וְהַעֲרַב מַתְעַשֵּׁר בְּתָר דְּמַתְעַשֵּׁר מַתְעַשֵּׁר כֵּן הָיָה לִמְדֵר מַתְעַשֵּׁר
 מִיִּי • קֹאִי • מַתְעַשֵּׁר לְאֲחֵרֵי כֹל שֹׁאֵר מַתֵּן • וְעוֹד יֵשׁ כִּסְחֹהת • כְּסִינֹה
 כֵּן וְכֵן מַתְעַשֵּׁר דְּמַבְרִינֵן מַתֵּן וְכו' • אֵלֶּה נִרְאֵה לִבְנֵי מַתְעַשֵּׁר הֵאֵל לְבַדֵּר
 מַתֵּן שִׁטְעוֹנֵי דְּכֵהם לְאֲחֵרֵי • וְהֵאֵל כִּי בִירוּשְׁלַי מַתְעַשֵּׁר כֵּן • בְּחֻקֵּי מַתְעַשֵּׁר
 אֵלֶּה קִפְּדוֹ אֵלֶּה עַל מַתְעַשֵּׁר וְהֵאֵל אֵלֶּה כֹּחַ מִלֵּה בִּירוּשְׁלַי • מַתְעַשֵּׁר כֵּן אֵלֶּה
 אֵלֶּה לְשִׁמּוֹר מַתְעַשֵּׁר וְכוֹדֵאִי נִרְאֵה לִמְדֵר בְּנֵי מַתְעַשֵּׁר מַבְרִינֵן כֵּן אֵלֶּה
 בְּסִינֹה מַתְעַשֵּׁר אֲחֵרֵי מַתֵּן עֲרִיבִית וְעַל מַתֵּן עַשֵׂה שִׁטְרֵן • אֵלֶּה מַתֵּן שִׁטְרֵן
 גַּמְרֵה מַתְעַשֵּׁר דְּקִסְפִּין • לֵילֵךְ לֵאזֵר וְעַל מַתְעַשֵּׁר אֵלֶּה אֵלֶּה סִלְקֵן אֲחֵרֵי בְּנֵי
 וְעִרְבִי • עַל • מַתְעַשֵּׁר כֵּן • אֵלֶּה אֵלֶּה מַתְעַשֵּׁר בִּינֵי • הָיָה יִבְרֵךְ
 וְכֵלֵל מַתֵּן לְהַנְחִיל וְלֵאֵל לְהַנְחִיל • • וְלִפְסִיךְ אֲחֵרֵי בִירוּשְׁלַי • דִּלְמָד בְּתָם

דקנב ע"א דא
לחמירין מודה ר' יהודה שאם כעכלה לאחר
מסוב דודאי מודה ר' יהודה שהיא גדולה ממסביהא שתי שערות ויוליכך
לחמירין דאם ודע שאין קידוש קטנה כלום ודע לאס קידושין וזמון
דכעי למעב' פובדא כד' יהודה ופ"ג ד' דנכעלה ליכא לפרושי מלי דקסבר
לר' יהודה קטנה היא ואין קידושין מופסין בה עד שירבה הסחור דהא
קמני ביהאית נתיקוטא דמסביהא שתי שערות חיובות בכל מנות מחליות
מחורה ולא פליג ר' יהודה • וכן פשוט לא חמירי לר' יהודה מחליות
בגדלות שלו אלא הכל מודים דשתי שערות גמורות זו ועוד דא"ל ר' יוסי
לחמר במיחון עד שתיקף הסטרה והוא זמן גדלות לדברוי דכתיב כעירקן
דיוכא דיוק לא"כ עקרת זמן בערות מכל התורה כולה אלא שהכל מודים
דזמן גדלות היינו שתי שערות ושתמידי דרבא דחמירי מסוב דדיוכא ליה זמן
לחמירי מחליות עד דעת דהא קידושין דרבנן גל' אלא ש"כ דא"כ כד גדול
גדולי קדוש ביהאית ומסרהא הסחור אפ"פ שדאוריתא אינה קידושית
קמניו לה רבנן נטחין קדוש קדסבר לחמירי כעכלה סבר לא לחמירין דאם
יודע שאין קדוש קטנה כלום אלא חמירין לשם קדושין דאמרינן בעל •
והיכך חפילו גדולה מחם מן דין אינה מקודשת אלא שתיקנו בכמים זמן
למיחויבה עד שירבה הסחור תוך הזמן הזה חפילו בעל מחל' לחמר זמון
הזה חפילו לא בעל אינה מחלבת • וזה הלשון כבון ועיקר הוי •
ורא דלח' ישתחיל ויב' לא חרית שחפילו כל תפסא מותרת וחליו וז'
שקדוש' קדוש שטות • פ"ר רש"י ז"ל כגון ע"פ שא"כ כהן ודא' הוא
יסאר ובגון קדוש שטות • וזהו ודא' פסאס דשטותא דלחמירי •
דבר שאמר אותו נדיון יבא בן זרעו • וא"כ לר' יסונשאל חפילו חרות
מחלבת וטחא וי' סבר ליה כריביה הוא דלייתמר בתפוסת (ד' ע"ג) קטנה
סלא מיחיה והבדיליה ועמדה ובאסת רב אמר אינה כריביה גט חשבי וטחא
לחמר כריביה גט חשבי ולא חרשון קמחר • והיא חרשון גט חשבי וז' שטות
(ד' ק"א) ח"ר נתחן אחר שמוא בודקין לקידושין ולגביטין ולהליב' לחמירין
ודלייתמר עבה לחמירין • לשוקימר מדר' יהודה וכו' דלחמירי מסביהא שתי
שערות אינה מחלבת היא דלא פ"ר ישתחיל • וי' מסוב דהא דידעא שתי
דרבי • וי' מסוב דלחמירי כפסא ליהא דרמחאל • וי' דא דקא קידושי
שטות בכל חמירין קדושין שטות לא ח"ר ישתחיל וי' חרשון וסבלות
לה לומר שאם לא רתעה כעכל הולכת לה ולא תסאה כריביה גט מיחון אלא
מסאס כסרייה כבחו וסבלת לחמירין היו סבורין לומר כשא' סדר' ישתחיל
מחלבת בקדושי טבאי • וכל לחמירין אין אדם עושא שיעליו ונות ולסוס
קדושין בעל קדושיה שהגדילה ומתנו ומתרו שחפילו לר' יסמשל קדושיה
קטנות אינה מחלבת אלא עד שתיבה שתי שערות ומיהו דרבנן קדושין חפילו
סגרייתא כבדוהא כדקדקסא עד חפילו סלא מוחת קידושין דרבנן עבה
לרשוכה סוב אינה יכולה לחמות דכדרייה • וכן חשבתה גט נטחין עד
הכאסות כלסון אלא וכד' פירשמיס ביצמות כד' כ"ס • אפ"כ דקמית' לן
רבנן עד סיהו שתי שער' מתקוס א' מיהו שמיס עד גני שריי אנכבשות'
סל עד ושתים ע"ג שריי אנכבשותים סל רגל גדולה היא דלא פליגי רבנן
עליה דר"ס כהאי • ותקמני עד הכה רבס' ספאס' ז"ל כסבה ד' שערות
אלא כריביה סיהו בתקוס הסירה ושתמידי שטות חפילו ליה ורגל וז'
יגעה • וי' מסוב דכריביה ונמקוס ערור וקריש' תלעלע עד חמירי ערור

חרושי נרה להרמב"ן ז"ל פרק בא סימן צא

צא

וכן משפטי כסס ר"ח תיביו כיר ורגל סגי :

ע"ב הא דלמדין מ"ד כל כ"ג מביאה קרבן ונחלל קמ"ל .
בראה לי שאין לפרס קמ"ל דלמדין נחלל חבל מביאה
קרבן כמו שכתבו דרים . דהא כתמים דרבין הם ואפילו בידוע שמוג' חזאי דבר תורה טהור ואין מביאין לא לידו ויבד ולא לידו נדה כדאית' לקמן בפרק הרוסה . אלא ע"כ נכדש קמחמט לן דלמדין מביאה קרבן . ולא נחלל שני ימים וחלוק דומיא דג' חלוקין ויש לדחוק שבין שראתה שנים וזריכה סימור בשלשי . אף על פי שאין דין הכסם לטמא בתחלה כיון שדבר ברוהא דמנופה חזאי בדין הוא שמשעה וזה גמור' שהרי לא עלתה לה סימור . ואין זה נכון :

דף גע"ב מטמאה ענמה וקדשים למפרע . פרש"י וז' ענמה לטהרות וזוהי שיש בכלל

ענמה קדשים דלמדין נמי בכלל טהרות הן אלא משום פלוגתא דרשב"א נקט הכי ואי קשי' לרשב"א ה"א מנינו כחמה חמור מראיתיה דאלו כתמה מקולקלת לחניה ומטמא בועלה ואלו ראייתיה אינה מקלקלת' מנינה ואינה מטמא אף בועלה כדאית' בפרק קמא . ויש לומר דלרשב"א ל"ק ליה אלא שלא נחריד' וזו טומאה בכחם למפרע ויפך מזהו טומא' דראיה לפי שאינו בדין אלא אם נחמור במנין דכחם ויפך במנין דמשת' לשת דראיה לענין קלקול ל"ק ליה לפי שזמן ראייה כיון דשעת ראייה דאוריית' מתחילין ממנו שאין זמן ספק מוילא נידו וזו ודאי אכל בכחם אף שעת מביאה ספק למיכ' לא התחילו למנות ממנו וכיון שאף בזמן דמעי' לענין קלקול במנינה נבי כחם האריות לענין מנין מקולקל' משעת הכבוס למנינה . ואפי"ע שאינה מטמא טהרות ולא קדשים אלא עד מנע לשת של מביאה . ככ"ל . והא דנקט ענמה משמע לי מפני שטמאה נמי אף בועלה נקט הכי ולא קתיי כדריא טהור' וקדשים . ובסופ' מפרש' כינוי למנין שלה לומר שהיא מקלקלת' למנינה . ורשב"א ענמה אינה מטמאה למפרע ומורה במעל' . ואין פירושם נכון לפי כוונתם שהרי בזמן מעל' ע"היה חמור כתמה מראי' שהרי מודה רשב"א שמקולקל' למעלה בכתמים כדמנינו בסמוך ואלו כדריא אינה מקולקל' כלל . אלא טמאה בדפרישית : שרוא מתקן הלכותיה לידו ויבד . פי' רש"י וז' לענין ויבד הוא מתקן לדרייה היבד דלא חזאי ביום לא תלין כתמה בדריאיה ומזהו ימי נדה מיום ראייה ואין ימי ויבד מתחילין עד יום ה' לראייה ולרבי מונה מיום תביאת כתמה ואף להקל ולטבול לילי' לכתמה אף פסקה וימים ה' לכתמה אמרינן יום זכ הוא ונכתם רבי מחמיר לענין ויבד דכי חזאי כח' לכתמה אמרינן יום זכ הוא ונכתם רבי מחמיר יום כנגד יום ולרשב"א סוף נדה הוא ואין לרד' סימור ולא נראה דהא רשב"א כיון דלא תלין כתמה בדריאיה מקולקל' היא לכתמה אמרינן . ול"א פי' זה שהוא מתקן הלכותיה לידו ויבד שהוא מחמיר וחושש לכתם משום זכ כג' גריסין ועוד אי נמי שחם ראיה שנים והוא נריכה סימור .

וכן בכל פלגה רגופים שתרעה חוששת לויכה וזריכה נקיים כמלא שהוא מתקנה ומניחה מכל ספק ויבד ואי משתה שאינו מוילא מידו ספק כלומר נראה' וזמין כדברי המחמיר . ואף לשון זה אינו עולה דלמה לידו ויבד לכל דבר הוא מחמיר' שהרי רבי מטבא' ליום שני לראי' ולרשב"א ליום שני . ועוד ק"ל כיון דק"ל כתמים דרבין ובראית כתמה אינה מטמאה האף רבי מונה לה משעת כתמה . והלא ביום ראייה היא תחלת נדה וממנו ראוי למכ' דבר תורה . וכדאמרינן בפרק קמא ברוסה כסם ומקולקל' למנינה ואינה מונה אלא משעת שראתה . לפיכך כ"ל שלא תרבי דבי אלא כתמה בדריאיה אכל ראייה כתמה לא . כתמה בדריאיה לומר שאינה מטמאה ענמה וקדשים למפרע ואינה מקלקלת למנינה מיום לבישת החלוק אכל מכל מקום עיקר מנין נדה ויבד מיום ראייה כדיון תורה ומחשבת נמי ליום תביאת כתמה כדיון דבריהם לפיכך אמרו שהוא מתקן הלכותיה לידו ויבד כלומר שאינה תולה כתם בדריאיה אלא בתקום שאין חילוק ספיר' ויבד ביניהם כך דהיינו אותו יום שחנין ימי נדה חנה אחד הוא בין לכתם בין לראיה . ומלאו כל הספיר' רחוי' כדיון תורה משעת ראייה וכשהוא מנע לשת הוא רואה אינו תולה ומנח' מקולקל' לכתם ומזה משעת ראייה כמלא כשהוא אומר תולה מתקנת לגמרי . וכשהוא אומר אינו תולה הוא מקולקל' לגמרי . אכל רבי אפי' כשעת שהוא תולה כתמה בדריאיה הוא מעותה לידו ויבד . שהרי אסורה לשת עד יום ה' לראיה שהוא ח' לכתמה . ואם ראתה בו ביום חוששת לויכה בודאי כמלא לרבי שאפילו בשעת תקונה כלומר שהוא תולה הוא שעותה שפולה כתמה בדריאיה ואינו תולה ראייה בכתמה ולא השוף מדותיו . ככ"ל וסליק ספיר :

דף גע"א הא דלמדין ומשמש נמי בשעתה עשר . ק"ל

והיכי ס' דעשירי לא בעי סימור והאמר רבי יוחנן בפרק מינוק' עשירי כשעשירי ובעי סימור . ועוד רב ששת דמפרץ לה משום גרגרן ספיר' ר' יוחנן ואמר בריה לקיס . והא קיימא הלכה כרבי יוחנן בר מתי' תלת ויש' אחר' נטר לה לטויש' וזה מריש' ש"א דיום ה'

טמא ויום ה' טהור ביום העשירי ראתה ויום אחד עשר היא שומר' כנגד דקדתי שאינה משמשת אלא שמיני ולילו' וד' לילות מתוך שמונה עשר יום אלא רואה כשכפה עשר וסומ' בשמונה עשר . וי"ל קסבר מקשה דעשירי י' לו סימור בתוך ימי ויבד' דהיינו ביום אחד עשר והיינו דרשם אכל זו כיון דיש בה עשירי וי"א וראתה כהן אין ספירה לעשירי מעשה שאין ספירה אלא בימי ויבד' וסוף ימי נדה היא דומיא דספיר' וי"א והיינו נמי דרב ששת . ורב אפי' מתוך שלא בטלה שמינת' וי"א את של עשירי לא נבי ד"א לא בעי סימור עשירי מיהת בעי לעולם . ואי קשיא ותיקשי ברייתא לר"ל דאמר אף לעשירי לא בעי סימור . ויש לומר שיפא מתוך לה משום גרגרן אסור כר"ש וקסבר דרואה בעשירי ומשמש' ל"א כל שכן דהוי גרגרן ואפי"ל דלא תקן . ויש מפרשים דלא אמר ר"ל עשירי לא בעי סימור אלא למ"ד הלכות וי"א דהיינו ר' אלעזר בן עזריה אכל לר"ע דאמר קרא ויבד בימי עשירי נמי בעי סימור חזן מ"א דכיון שאין סימור שלו בימי ויבד אין לו סימור וכדאוקמה לפלוגתא דר"ל ור"י בפרק מתירא ואין זה מחזור . מדאמרינן משמש' רביעי וימים מתוך שמונה ועשרים יום דלפי זה פתחה של זו מ"ח לכ"ח . שעת מניה שאין האשה נעש' תחלת נדה משנעש' וזה גדולה עד שתספור נקיים שלה דהרי נעש' ששנה שהוא טמא כל שבעה אין בו ימימי ויבד' אלא ארבע ימים הראשונים ואם תאמר נג' האחרונים נעש' תחלת נדה כמלאכת שבוע חמיש' שהוא טמא וזה גדולה וזריכה שבעה נקיים ואם כן האף פתחה של זו כמלאכת נ"ח והרי כל אותו שבוע' בימי ויבד' הוא ונעשת בו וזה גדולה וכשכנסו ו' משמ' נקיים וכשכנסה שהוא טמא ששה ימים שבו ימי ויבד' . וי"א ויבד' משמש' כשכנסה כמלאכת נ"ח ששנים ככ"ח שנים כלום . וכן נמי מדקפני שיפא משמש' חמשה עשר יום מתוך מ"ח ש"מ ככ"ג דלי' לא תיחא הכי בלין כשכנסה של שמונה ימים והשביעיים ואלו אומרים תחל' נדה של זו שחזור' חלילה וכן שיפא דקדתי וכן למאה וכן לחלף כלומר דמאה טהורין כשכנסה הראשונים תחל' נדה והשאר כולן ימי ויבד' הן ומאה טהורין ז' לספירה וכולן למשמים והיינו ימי שמושה בימי ויבד' אלא כולן ימי ויבד' כן שמשנעש' וזה גדולה עד שתספור שבעה נקיים אין ראייה לא סתירה לספירתה ואינה מונה מהם ימי נדה . וי"ל בפרק בנות כותיים מה ימי נדה אין ראויין לויכה ואין ספיר' שבעה עולה כהן כלומר לפי שא"א . ויש אומר ובי דנין אפסר משא"א לומר שא"א לספיר' ויבד' בימי נדה כמ"ס וכן פי' רש"י וז' : וראו דאקשינן הני ארבים' הוא מפורש בדברי הר"ר אב כ"ד ז' דהכי מקשה כמנהג ימים הרבועי' למה שמשם שבעה . והלא נריכה היא לשמור יום ה' לספיר' עשירי ואחד עשר של ימי ויבד' שראתה כהן בשמונה השלישיים וכדאמרינן בריש' דהיינו סימור בעו ופריך רב אדא וזה אומר' ימי נדה שאינה רואה כהן עולה לש לימי ויבד' כלומר של זכ קטן . ולפיכך יום ה' א"א ח' רביעיים שהשלשין כהן ימי נדה עולה לה לספיר' שמי' של יום עשירי שאמרנו . ואין דברי רש"י ז' נוחין בזה אכל דבר שהכל מודי' בו שאין ימי נדה מתחילין עד שתספור נקיים . וזוהו ונלוח' על הרמב"ם פ"א ז' שכתב בחבורו שהאשה שראתה תחלה מונה שבעה לנדתה וסמוך לכן אחד עשר ואח"כ מונה ז' לבד' . אפי' שאינה רואה כהן ואחריהן אחד עשר . ואם ראתה כהן הרי היא זכ וכן כל ימייה ואם קבעה לה וסת תחל' הוס' הוא יום נדה . וממנו מונה שמונה עשר ומונה שבעה לבד' . אף על פי שלא ראתה ואם ראתה אחריהן באחד עשר וזה היא . עוד שש וכתב שאפילו ראתה ט' וי' ואחד עשר ושנים עשר הרי זו זכ ותחל' נדה וכל אלו דברי רבאי' שלדבריו לא תמנא לרואה שבעה טמאים . ושכנסה טהורים שמשמש' אלא שבע עשר וסוף שבעה שבעה' משמש' ששה ימים כשכנסה בעשירי ונחמשה ימים שבעה שנים עשר ופתחה של זו לסוף אחד עשר שבעה' ובגמרא אמרו רביעי וימייה ולא קיים אלא בתוך כ"ח ה' וכן לדבריו בשמונה ימים טמאים ושמונה טהורים אינה משמש' חמשה עשר יום אלא מתוך שנים אלא שלשה ימים . וכיון שלא אמרו משמש' ארבע עשר יום מתוך שנים ושלשים או משמש' שמונה עשר מתוך כ"ז . וכן כיוולא במנין הללו ש"מ שפתחה של זו מ"ח ומכאן ואילך חזרת חלילה . וכן האשה שראתה עשרה ימים טמאים . ושכנסה ימים טהורים אין ויבד' ושמושה שנים אלא פעם אח' בלבד לפי דברי הרב ז' שהרי כשהיא חוזרת ורואה כן כשניה בשמונה ימים טהורים נשלחו ימי ויבד' ראשונה והתחילו ימי נדה כמלא שבעה ימים וימים טמאים חמשה ימים מימי ויבד' ואין ימי שמושה כשהוא אלא שלשה וכן למאה וכן לחלף למה מנה חכמים שנים לבד' והשאר לויכות והלא נעשה היא נדה אף על פי שלא ספרה לויכה . ועוד לדבריו מנינו אשה רואה יום אחד מסוף ימי נדה ויושב' עליו ששה ימים מימי ויבד' ואין לגדה ספירה אלא בימים . וכן שניה כמנה מקומו' כמסכתא זו שברואה יום מ"א לזכר ופ"א לנקבה הרי היא תחלת נדה ואין מנין לימים שמקורם לכן ויפס' לפי שכתב בשלש

חרושי נרה להרמב"ן ו'ל פרק בא סימן

הרי השלימה עליו ששה ועוד י"א אחריו נחלת חזרת ולתחלת נדה
וכל שכן אם היה בימי יבשה סבב עברו ימי יבשה ימים שהיה ראויים
לחיות נדה וחלו לנדה הרב ד"ל ח"א דהא איכא למימר שאותו יום בתוך
אחד עשר היום ובשעתה אחריו שבעה עשר נחלת עומדת בימי היבשה
למנין הראוי וכן כל השמועה ומדאמרין התם גמי חמשה וארבעים
ימים טמאים ראיתי וכן כולם אשתמע בהדיא דמשה שבעים וזכה
גדולה הינה נעשת נדה לשלום עד שתספור שבעה נקיים שלה ואין לי
להחריץ . וכן יש שבזמן בחבורי הראשונים בקתם כגון רב סעדיה
שבבב שכל אחד עשר יום . פדן נדה לנדה בשלשה ראיות בשלשה ימים
נעשית וזכה גדולה בין ברמב"ן בין במפורין . וזה טעם מתפרס כאלן
ובכמה מקומות דרמב"ן בעיניו ולא מספורין ועל כיוצא בדברים הללו
ידוע כל הימים שהתורה משתכחת מלומדיה ואין להם מנוח כלבה
ברורה במקום אחד :

הענין . והרב ז"ל הורה ביולדת שתפסקת ומתחלת למנות מחל' ראיה
שלאחר מלאת ולדכריו בריך הוא להביא ראיה מן התורה לטעון זה שהוא
מטעם היולדת משאר נשים שאפילו בשלישן דרשות הן מוטות ימי נדה
חיה כאלו הן דרשות . ועוד דהא בפ' בנות כותיים אמרי' דלכילי עלמא
נדה ופתחא מב' מנין ואם היינו מניין משעת ראיה ראשונה כ' בימי
יבשה קא' לה . ועוד מהא דתנן היתה למודה לראות יום ט' ו' ואוקמה
שמואל ט' ו' לסבילתה שהן כ' לראייתה וכו' ואם אחת מובת כל ימי
נדה וזכה לתחלת ראיה ראשונה שראתה זו כי הדבר חותם כ' בתחלת
בימי יבשה קיימי והיאך קבעה וסת בכך שאין האשה קובעת וסת כ' א'
כדאיתא התם בשלחי בנות כותיים ואין הוסת נקבע אלא בשלשה הפלגו'
כדבעינן לפרושי קתן וכל שכן לרב הונא בריה דר' יהושע דקשיא דאמר
אינה חוששת בתוך אחד עשר וכל זה בחסכתא זו . ומהיכא עליו אם
העביר עיניו כפתחי נדה במסכ' ערכין דתנא רבנן טועה שאתה יום
אחד טמא ראיתי פתחה שבעה עשר פירש שאפילו היו תחלת ימי נדה

סדיק פרק בא סימן

פרק דם הנדה

הסככות פירש ר"י ז"ל אילן המיסך על הארץ והוא סמוך לדרך
בית הקברו וזמנין דמיתרמי בין השמשות וקברי התם והיינו ספקייהו :
הפריעות . אכנים גדולות וכולות מן הגדר וקבר תחת אחת מהן
ואין יודעין תחת איזו מהן . ותמה הוא אם כן ספק טומאה הוא ואם
הוא ברשות היחיד ספקין טמא ואם היה ברשות הרבים וגורו עליהן
מפני שהחוקה שם טומאה למה אחריו כבזמן מהלך על פני כולה דנאמן
שמה תולה הוא בספק טומאה ברשות הרבים דספקין טמא וגורו דרבנן
לית להו עוד הסיב הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל דלא כן כל זמן וגזוהרמב"ן
גמי ומאי פנא אכנים דנקט . ופירש הרב ז"ל שהסככות אילן שענפיו
אח' למעלה ואח' למטה ואין שם אהל אלא שרוין את העליונה כאלו
הן למטה והתחתונה כאלו הן למעלה ואף על פי שאין העליונות כדון
התחתונות אלא סעדין נשאר שם אהל מעט נעשה כולו אהל .
וכן הפרעות אכנים שיוצאות מן הגדר ואין גזעו וזו הוא אהל שראוי'
לקבל מעשיה נעשת אהל שלם ומביא טומאה מדבריהם . ונשואם
בספק טומאה וזהו ספקן שאין אהל שלם שלם ובסקברו שם בודאי
מייירי . ואף על גב דאמרין בסוכה שאין חומרים גור אחיה גור אסיק
אלא בתוך שלשה משום לבדד וגבי קורות הכית תנן שאפילו אין ביניהם
טפח טומאה תחתיהן ביניהם טמא' אלתא לא כסתום דמי . שאני
הכא בדיון שהכל מאלין אחד ומכותל אחד הוי חיבור ומשלים אהל שלם .
כך כתב הרב ז"ל וכענין הזה שני בתוספות טהרות ומיהו דוקא
שאין בין הענפים של סככות כותח טפח שאם היה ביניהם כדלוי פותח
טפח מססיקין : אמר ר' יוחנן במהלך וזכא על פני כולה . ה"ג
איכא למיחש דלתא טמא הוא אלא באוכל טומאה הוא דתמקקת דוויח
דריש דתמיתין ומשום דריש מקנן ועלה ותמה הרב רבי שמואל
ז"ל אלא תמיתין דקתני נאמנין לומר קברט שם את הנפלים ואין
נאמנין על הסככות הא' ודאי כשם שנאמנין על הנפלים בבבן שלהם
אולי תרומה שם כך גמי נאמנין על הסככות במהלך שם ואולי תרומה
זו אינה קושיא שהמהלך וזכא על פני כולה היכי שזכר בכל השם
שאפילו לא היה הכותי חושש לאלה הסככות בטמא בקבר נגמא אש הוא
שם ונאמן על גופו של קבר הא' על טומאות הסככות כגון שמיסך תחת
אחד מן האילנות אינו נאמן עליו דלית להו דין אהל בסככות ופרעות
אלא כנפלים נאמנין הן ואף על גב דאיכא למיחש לבקראתו דיעירא כן
כראה לי וליכא לפרושי מהלך וזכא על פני כולה שהלך תחת הסככות
אורך ורוחב שהרי פירשט שאלה הסככות עלתו מדבריהם והם אינן
גזרין כן והילכך ודאי אין נאמנין עליהם אפילו עושין בהם
מעשה :

ר' גרע"ב אבן . מוסמא . כבר פירש במסכת שבת פרק ר'
עקיבא (דף כ"ט) בתוספות בשמו של
רבינו תם ז"ל שהיה אבן גדולה שמוסמת על משכב הוב ומוסב ואדם
שאר יושב על האבן ובטמא מדין נישא שהרי משכב הוב נושא אותו
והוא היסטט שזכר שלא מנינו לו . וזהו ככל התורה כולה שכל טומאות
המסיקות טהרות חוק מן הוב וריבה הכתוב אף משכב שלו ומוסבו
הטמאים תחת האבן כדאיתא בתורת כהנים וכן אם היו בכף מאזנים
זכרנו הן מטמאים כהיסט . וכן דם נדה שהוא רונה כאלן לטמא תחת אבן
מסתא לומר שהיה לו היסט כזכרין תחת האבן בין בכף מאזני וממעטינן
ליה . מדקתיב והנשא אותם דכחשכב ומוסב הוא דמטמא באבן מסמא
להכליל שפליה כדמפרש בתורת כהנים וכחך אותם למעט דמה' ולשון
רש"י הוא והלשון שפי' בתום כחכתי שם במס' שבת :
ר' נה ע"א שמואל . יעשה עוד אביו ואחיו שטיחין . מפורש
במסכת חולין בפרק העור והרובט :
אמר ר' יהודה מדסקרתא סלקא דעתך דמינא שפיר התשתלה יוכיא
וכו' . יתחא הוא למה חור והוכיר הטעם שדחה הכרייתא קל וחומר
שלו ולמה הוגדר לומר כן לפי שאלתנו וזכר טמא למה לי . ויש לומר
שוו הכרייתא השנויה למעלה שפיר התשתלה יוכיא לא הית' שנויה בבב' ד'
ורבא לא היה יודע אותה כמ"ס בפ' בנות כותיים וכן ר' יהודה מדסקרתא
לא שעת אותה והסיב לתוך להטריד וזכר טמא והיה קשה עליו בקי'
והוגדר לומר שמדיון ק' נמי לא אחי כך מפורש בתוספתא :
ר' נה ע"א דא' דחשקין ודילתא כהן טמא הוא . ללו למיחא
דכהן טמא מותר ליטמא שלא אחריו לא בקבור
אדם כמת כדאמרין במסכ' נזיר היה עומד בבית הקברות והשיטו לו
קפו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חייב תלמוד לומר לא יחלל ינא זה
שמחולל ועומד ומוקים לה התם בחבורי אדם כמת הא' לא הכי חייב
היה הכי קאמרין ודילתא כהן טמא וסקבר כותיים שאין טמא קוזהר
על הטומאה אי נמי כהן טמא דיומי הוא וקסבר' כרבי עקיבא דאמר
שחכות טמא בזביו רבי טרסון מחייב ור' עקיבא פוטר וכבר
קיימא בפרוזה בפרק ידיעת הטומאה והענין הכותיים בטומאת כותיים
קיימא פי' שכתמים מדבריהם . וזהו קו כהן סבורין שטומאתן תורה
ד' יתא' לו דרשי בכשרה עד שתרנגו . אי נמי בכתמים שתרנגת כהן
על אביו ושל ספקות לא חששו להם . וכן כנפלים ואירין הן בטומאה
בטומאתן אף על פי שאין קוברין אותן לדבריהן דר' יהודה שאם לא היו
קוברין נחמה כולן בחזקת טמא תמים ואין לא תנין אלא כושיא
ד' נשטבל לטומא טומאה טמא כדאיתא בפרק בנות כותיים :

סדיק פרק דם הנדה

הסככות פירש ר"י ז"ל אילן המיסך על הארץ והוא סמוך לדרך
בית הקברו וזמנין דמיתרמי בין השמשות וקברי התם והיינו ספקייהו :
הפריעות . אכנים גדולות וכולות מן הגדר וקבר תחת אחת מהן
ואין יודעין תחת איזו מהן . ותמה הוא אם כן ספק טומאה הוא ואם
הוא ברשות היחיד ספקין טמא ואם היה ברשות הרבים וגורו עליהן
מפני שהחוקה שם טומאה למה אחריו כבזמן מהלך על פני כולה דנאמן
שמה תולה הוא בספק טומאה ברשות הרבים דספקין טמא וגורו דרבנן
לית להו עוד הסיב הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל דלא כן כל זמן וגזוהרמב"ן
גמי ומאי פנא אכנים דנקט . ופירש הרב ז"ל שהסככות אילן שענפיו
אח' למעלה ואח' למטה ואין שם אהל אלא שרוין את העליונה כאלו
הן למטה והתחתונה כאלו הן למעלה ואף על פי שאין העליונות כדון
התחתונות אלא סעדין נשאר שם אהל מעט נעשה כולו אהל .
וכן הפרעות אכנים שיוצאות מן הגדר ואין גזעו וזו הוא אהל שראוי'
לקבל מעשיה נעשת אהל שלם ומביא טומאה מדבריהם . ונשואם
בספק טומאה וזהו ספקן שאין אהל שלם שלם ובסקברו שם בודאי
מייירי . ואף על גב דאמרין בסוכה שאין חומרים גור אחיה גור אסיק
אלא בתוך שלשה משום לבדד וגבי קורות הכית תנן שאפילו אין ביניהם
טפח טומאה תחתיהן ביניהם טמא' אלתא לא כסתום דמי . שאני
הכא בדיון שהכל מאלין אחד ומכותל אחד הוי חיבור ומשלים אהל שלם .
כך כתב הרב ז"ל וכענין הזה שני בתוספות טהרות ומיהו דוקא
שאין בין הענפים של סככות כותח טפח שאם היה ביניהם כדלוי פותח
טפח מססיקין : אמר ר' יוחנן במהלך וזכא על פני כולה . ה"ג
איכא למיחש דלתא טמא הוא אלא באוכל טומאה הוא דתמקקת דוויח
דריש דתמיתין ומשום דריש מקנן ועלה ותמה הרב רבי שמואל
ז"ל אלא תמיתין דקתני נאמנין לומר קברט שם את הנפלים ואין
נאמנין על הסככות הא' ודאי כשם שנאמנין על הנפלים בבבן שלהם
אולי תרומה שם כך גמי נאמנין על הסככות במהלך שם ואולי תרומה
זו אינה קושיא שהמהלך וזכא על פני כולה היכי שזכר בכל השם
שאפילו לא היה הכותי חושש לאלה הסככות בטמא בקבר נגמא אש הוא
שם ונאמן על גופו של קבר הא' על טומאות הסככות כגון שמיסך תחת
אחד מן האילנות אינו נאמן עליו דלית להו דין אהל בסככות ופרעות
אלא כנפלים נאמנין הן ואף על גב דאיכא למיחש לבקראתו דיעירא כן
כראה לי וליכא לפרושי מהלך וזכא על פני כולה שהלך תחת הסככות
אורך ורוחב שהרי פירשט שאלה הסככות עלתו מדבריהם והם אינן
גזרין כן והילכך ודאי אין נאמנין עליהם אפילו עושין בהם
מעשה :

פרק האשה חרושי נדה להרמב"ן וז

צב

ר' הנטע"ב ורבי יוסי

בחד ספיקא מטרה בספק ספיקא
מבעיא . פיר' לר' יוחנן פרכין
דקאמר דר' מאיר כמי מטרה דאלו לר' אבהו למיתר לא תקן ר' יוסי לא
להודיע דבריו של ר' אבהו לך שאין כאן מטרה אף בתרי ספיקא אלא
ר' יוסי שהוא מטרה אף בחדא ומתיר' הוה לר' אבהו לר' יוסי ש"מ דר' מתתיה
ברישא אלא לר' יוחנן לישתק כמי מד' יוסי ופריך לאשמועין דחד
ספיקא דמיא דתרי ספיקא ואפילו בכתחלה ומתסנה יתירה גמרינן . הוה
דאיבעי לן יושבת מה לי ח'ר שחשון קשיא ומיפסוט ליה ממתי' בדלמתי'
בסמוך כיון דלמך ר' ש' חוקת דמים מן האשה ל"ס עומדת ול"ס יושבת .
ואיכא למימר מתיקרא קס"ד שאין חוקת דמים שמים מי רגלים מן האשה
אלא בטומרת . והשתא דאשמועין כרייתא דר' אפילו ביושבת אפסר
דלתי דם מחקור א"כ הלך אחר חוקתך שחוקת דמים מן האשה ולא מן
האיש דל"ס עומדת ול"ס יושבת . ח'ר איכא למימר דפסטה דכרייתא
משמע ליה טפי ועדיף מדיוקא דמתניתין :

ר' הנטע"ב

דנתיא ופין שפולה כסומ' א"ס כנ"ג יוס' בראשן
שלה וכו' . פי' משום דלא מקלקל לה מידי
דח' טומאתה תחלה הוא ובתמים דרבנן הם וכל כה"ג תולין קלקלה
במקולקל דומיא דההיא דאמרינן בפסחים דבדרבנן אמרינן שאני אומר
חולין לתוך חולין כפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה : והוא דלמך
ר' הסדא טמא וטהור שהלכו בשני שכלין ח' טמא וח' טהור בלחן למחלוק'
רבי ורשב"ג . בספק טומאה ברה"ר דספקו טהור הוא ובביתא לישאל
בבית אחת א"כ שכל לישאל עליו ועל חבירו פא"ג היו טהורים היינו
מטמאים שניהם . ודאי' למקטת המפרשים ששעמידו מיתרם דרב
חסדא בטמא שניה ימים וג' ימים ימי ספרו שאלו היה בראשון ד'ה
תולין בטמא כדק' ופין שפולה כסומת יוס' כנגד יוס' בראשון שלה וכו' .
ואם היה טמא כו' שכל ששלים ימי טומאתו היכי קאמרינן הכא מאי
נפקא ליה מיהא הא דאלי' היינו פלוגתי' דהכא והתם טבילה בכו
דמים הן מחוסרים . וזה הפיר' אינו מחזור לי פא"ג היה ר' חסדא
מפרס בשני שלו או בג' שלו . ועוד דרב אלא בר אבהו דפרכיה דילמא
בטמא כו' שכל קאמר ר' חסדא דתרווייהו כמי כי הדדי ניניה וכן וז' שאל
ר' יהודה בר לוי' מר' יוחנן ונא לתלות בתם בכסם אינה מתחורת לי
לדברי המפרשים שאם באנו לומר כן דבתם בכסם בראשון שלה לרבי
וכו' לרשב"ג היה לו לישאל . והיכי קאמר אליהו דרבי לא תיבעי לך
ואם נאמר בראשון שלה אפילו לר' תולין בלא טעם . אי כמי כרייתא
מיתרנא לר' יוחנן פכיר לרבי כאן בראשון שלה והיכי קאמרינן מכל
מקום קשיא . לפיכך ג' דא דקמי' ופין שפולה כסומת יוס' כנגד
יוס' בראשון שלה לרב הסדא לא מפני שחולין קלקול במקולקל לר' דלית
ליה האי סברא כלל אלא מפני שהחזקה להיות רואה . וכן בתולה מפני
שחורפה מני' וכן היושבת על דם טהור ואכברית מתוך שאין מקפידות
אין חריגות ויודעות לפיכך תולין כהן שאלו דליתא וז' הרגשה הילכך
לכא טמא טמא וטהור . שהלכו בשני שכלין אפילו בראשון שלו כאנו
למחלוקת ורב אלא פליג אדך סברא ומקוי פלוגתי' משום דכי הדדי
גיכור ור' בר לוי' נמי כר' חסדא סבר לה הילכך כבעלת הכתם
אפילו בראשון אינה טהרה לרבי . וכל השמועה על דרך זו תישב אותה .
כיון דדרש רב חייה בר רב תמנה משמיה דרב כר' נחמיה ותנא ר' יעקב
מתמא ור' נחמיה מטרה והורו נחמיה בר' נחמיה שמע מינה דהלכתא
בנחמיה . ועוד דא רב הונא ורב חייה ואבין ר' הוה בראשון מתירי איביה
דאשרינן התם מדקמתי' ר' יוחנן איכא דר' יהודה ש"מ הילכתא כנחמיה .
וההיא אייתא דבשרי' הוהא דאשכח לה דם במשתיתא משתיתא דבר
התקבל טומאה הוא דהיינו טווי . וכן פסק הרמב"ם וז' בר' נחמיה
בכתמים : הוא דאמרינן לעיל רב אשי אמר הא וזה רשב"ג וז' ק'
כאן למפרע כאן להבא . כך פירש שאם לבשו הן שמיהן החלוק הזה ואחר
שפסו אותו מלאה אחת מהן כתם ח' בחלק שלה אין תולין כתם בכתם
אלא היתה אחת אינו כבד בעל' כתם ולבשו חלוק זה ונמלא בו כתם תולין
בבעלת הכתם שהיתה כבד וזה הפיר' נכון ולשון הגמרא מוכיח אלא הפיר'
שפירש ר"ס אינו נכון כלל :

ר' הנטע"ב שווע

טווי וזו כתיב . פירש רש"י וז' שווע חלק
בדמיתרמין שיעי' כלות שיהיו חלוקין יחד
במפרק וכן פי' טווי טווי ויחד וכו' לשון אריגה למר טיהא חרוגין
יחד . ורבינו תם וז' השיב אס כן בכלאים כגיטת דשרא רחמנא כימי
מסכתת לה לא שווע ולא טווי ולא כו' איכא חלל שתי תכופות בעלמא איכא
בדלמתי' במתא' ש"מ קשר עליון דאורייתא דלי סלקא דעתך לזא
דאורייתא כלאים דשרא רחמנא נבי' לגיית למא לי וזה קיימת לן הסוכך
הכיפה אחת אינו כבוד חלל ש"מ דאורייתא והוה לכו שתי תכופות חלל
דאורייתא ואפילו בבגדי כהונה כו' חבור . וכן פסק קמח דיימות

ר' הנטע"ב ורבי יוסי
(ד' ס' מפקינן שתי תכופות דאורייתא ואפילו בבגדי כהונה נמי שחושן
כפול שש' דגז' איכא שווע מיהת לויכא ולא הוה חלוקין במפרק יחד
ואפ"ה אסורין משום כלאים כדאיתא במסכ' יומא פרק ב' לו' . אלא
כך פירש רבינו תם וז' שווע טיהא כל אחד חלוק במסכת לעצמו וטיהא
כל אחד טווי לעצמו וטיהא כל ח' אור לעצמו ומכיון שהן כך אס' הסך
כהן שתי תכופות חבור הוא דכתיב יחדיו והכי דיוק לישאל דקרא לא
תלכס שווע טווי וזו חבור ופסחים יחדיו כלל מחוברין וזו לשון סורה הוא
ולא לשון אריגה ולא לשון חבור כמו שפי' אחרים מדקאמרינן הכא ואינא
זו שווע או טווי או חבור וז' מפרקי' כמר וז' טרה ומדאפיקינא רחמנא בחד
לישאל חלל' כי היכי דשווע טווי קאי אכל חד באפי' שפס' ה"כ כו'
אכל חד באפי' נפשה קאי טיהא שוורין ולאו לשון חבור הוא והאי חוטא
דכיתא דקאמרינן דמדרבנן הוא כשאנו שוור דקאמר שסמס חוטא
אין שוורין וכדאמרינן בפרק בתרא דערוכין (ד' ס' ע"א) הנהוילא תכלת
בשוק לשונות פסולה חוטין כשרה מאי שנא לשונות דפסולה דלמרינן
אדעתא דגלימא לבעיניה חוטין נמי יתא' אדעתא דגלימא כשורין שוורין
נמי יתא' טווינא אדעתא דשיפתא דגלימא עייפינא וכו' . וז' ש'
דסמס חוטין היינו פשוטין ולא כפולין ושוורין והאי חוטא דכיתא
דאבר בגלימא דשמר' כשאנו שוור וגלימא נופא אינה שורה שאין דרבנן
שוורין אלא כשיפתא דגלימא מ"ה הוה כלאים דרבנן . ואפילו תפרש
בחוטין בין שוורין בין שאין שוורין במשמע מכל מקום כאן בחוטא
פשוט דאינו כו' דהיינו שוור קאמרינן . וזו שפטינו במסכ' כלאים אין
אסור משום כלאים אלא טווי ואריג' שנאמר לא תלכס שטטנו דבר שהוה
שווע טווי וזו רשב"א אומר כלו וז' חלל הוא אפי' שפס' עליו אלא לזא
למיתר' דמשא' טווי וז' נפיק אריג' אלא טווי נפיק שטטנו ואריג'
משום חבור הוא ותלסן יחדיו נפיק . והתם קמצי הלכדן אסורין מפני
שן שווע אפי' שפטי טווי ואריג' ומדרבנן קמצי או שווע או טווי או חבור
ואסורין והיינו דרבנן וכן עיקר המשנה מוכיח והיינו דקמצי כלו וז' חלל
אפי' שפס' עליו אלא חלל משמע לשון כו' היינו ענין פתלתול ועקס'
כדרך השוורין שפולין אותן והיינו דשרא רחמנא כלאים כגיטת משום
לגבי גיטת שוורין בעינן כדאמרינן בסיפרי פתיל תכלת טווי ושוור
אין לי אלא תכלת לבן מתין וכו' מאלן תשובה לאומרים שאין לשוור חוסי'
גיטת וימנין . דמפרקי' והוה לכו' חוטין ואין לחוס אי מפרקי' דכיון
שתחלת שוורין תולא מופסלי' דהוה לכו' חוטין ואין לחוס אי מפרקי' דכיון
דברי רבינו תם וז' . וז' בגרדומא דקאמר רבי דהתם כפי שיעור
כדי לענין ואם כן ה"כ בעינן כשתייר כשור' כהן כדי ענינה .
מהאן אתה למד שהתפור בגדי נמר בחוטין של פשתן ושינין נגמדין
שהוה כלאים של תורה : הוא דתנן שבעה סממנין מעבירין על
הכתם . לטהרות קאמר ומי וזהו מפרש הטבילו ועשה על גבי טהרה
העביר עליו שבעה סממנין ולא עבר הרי זה נכע . כלומר תולין אותו
להקל ונאמר שהוא נכע . שכן דרך הלכס שכל לעביר בסממנין ואף על פי
שאפשר שהוא דם כיון דכלוע כ"כ שאינו יכול לנאת על ידי סממנין הללו
טומאה בלועה היא ואינה מטמאה . ומיאו אס' לא הטבילו תחלה
טהרותיו תלוי' . שהרי יס' לו לחוס לדם ואף על פי שאין סופו לנאת מכל
מקום הבגד טמא שכבר נטמא כשעת נפילה ומטמא אותן והיינו דקמצי
הטבילו ומיאו אס' דם כהן ודאי הוא אף על פי שלא עבר טמא לפי
שדרך כני אדם להקפיד בו ולהעביר עליו סממנין אלו הילכך לא עלתה לו
טבילה ראשונה עד שיעבירם ויבטלנו :

ר' הנטע"ב עבר

או שדיה דרי זה ודאי כתם וטהרותיו
טמאות . לפי שסוף טומאה זו לנאת וכל
שוניא עלידי סממנין אדם עשוי להוליאו והיינו דפריך מיהא ר"ה
לרש' לקיש דקאמר טומאה ספוסה לנאת חמורה אף על פי שלא ינאת
ואף על פי שאין אדם עשוי להוליאה רק עלידי גפון אין תולין בה להקל
וטהורה שהכל היו מודים דמתניתין הכי קמצי לא עבר שמה נכע ותולין
להקל עבר ודאי דם וטומאה ודאי בעינן בטול סממנין מפני שדרך כני
אדם להקפיד עליהן ולבטלן כדפרישית . והאי דלא פרכי' סממנין
דקמצי או שדיה וגרין להטביל דאלמא סלקא ליה טבילה משום דאיכא
למיתר לר' להטביל מאחר שיעביר הכתם לגמרי על ידי גפון אי נמי
בהיא נמי קולא היא משום דכתמים דרבנן וזו חורף של רש"י וז' .
ואין במשמיתו בדיק' לגבי בעלה אס הכתם טמא או טהור אלא אס
יס' מקום לנאת . כגון שנכנסה מולה ואס לאו אינו מולה . והרמב"ם
ז' פירש רישא דמתניתין לגבי בעלה שאין הכתם מטמא עד שיעביר
שהוא דם לפיכך בודקין אותו בסממנין הללו אס עבר או שדיה טמאה
ואס לאו טהרה ולדבריו מעשה שחלו בקלור ובשרף סקמיה אינו אלא
טיהא כריכין סממנין . וק' אס כן מאי פרכי' דר' לרש' לקיש ממש
בשם שדדקס סמנין מטהרה לבעלה למא לא מטרה לטהרות . ועוד
למה

חרושי נדה להרמב"ן ו"ל פרק האשה

למה לי לחיטת והטבילו ואיבא למימרי וזה דקמתי הטבילו
משום סיבה ולא דייק: הוא דלמירינן ל"א חלה טהרות נעשה בין
תכנסת ראשונה וכו' פי' רש"י ז"ל תכנסת העברת סממנין סהרי
הקפיד עליו כשהחורין והעבירין עליו וגלגל דעתו שחקידר עליו בספק דר
זכר ע"י העברה זו ונעשה בו מעשה דם שכן דרך דם לעבור ע"י סמנין
ואין פי' סמור לי שאין קפידה זו דומה לה דמי' ר' חייא חלל כך נראה
פי' דמי' מטהרין כחם בטבילה ראשונה כשלא עבר בסמנין מפני שאין
סופו לנחל בדרך כבוסו וכדפרישית וזה כיון שגלה דעתו שהוא רוגה
להוציאו מ"מ אין זו טומאה בלוגה חלל סופו לנחל היא ולרין טבילה
לאחר שסבל לגמרי:
דף פג"ב הא דאמר שמואל הרי אמרו לימים שנים אמרו
קאמר וליה לא סבירא דהא לקמן בוסת דילוג
אמרי' דשמואל ברש"י ב' בוסת' דיומי' ס"ל והבי' ק"ל וימי' בוסת' דגוסה
ק"ל הכי אשכח בהו פלוגתא דרש"י ורבנן הא לא אשכחן חוקה אל' לר'
בארי וימי' ולרש"י ב' בתלמא חלמא הכי דבטי חוקה לרבי נמי מרי בעינן
ואיבא למימרי שמואל גמיר דלרבנן בחד ואשכח מתני' דקמתי בוסת'
דגוסה וכל שמקבט לה סוס' ג' פעמים הרי זה וס' . ואמר שמואל תרמי' **הא**
ודלי' לרש"י דאשכחן דמיקל בחוקת השסו' וכיון דסיפא ודלי' ביומי' **הא**
רש"י הרי רש"י נמי לדידיה מוקמינן ופלוגתא אחריתי היא מ"מ בעי
חוקה דייקא בתלמא וימי' ואפילו כדגוסה . ומ"מ אפילו תרי לא בעי' **הא**
דייקא אורחא . ואע"ג דלא אשכחן פסקה בוסת' דגוסה כרש"י **הא**
כיון דסמ' מתני' הוא ומחלוקת בדשמואל לא עדיף מחלוקת דבריי' **הא**
והלכה כסמ' מתני' ודאמר ר' יוסה אמר שמואל זו דברי ר' הו' וס' **הא**
היא דהא ודלי' ס"ל כותיה ביומי' כדפרישית:
דף סו"א ראיה יוס' ו' בחדש זה וכו' . אם בלוגה לחשב
חדשים מזלזלים כגון חן כאן דילוג אל'
בוסת מזה להפלת ל"ב ואם בלוגה לפרש אותן כבסדרן חסר ומלא חן
סדר דילוגה הוא שיהא שנה מ"ט' כגון לט' ו' באייר שנה להפלת ל"ב
והשנייה שהיא מ"ט' באייר ל"א בסיון להפלת ל"א הוא נמלה של דילוגה
אלה קרבה ראיה ובהיא חלש'ת בדילוג מ"ט' בסיון ל"א נמלה חזרה
להפלת שנה ל"ב ואין כאן דלוג חלל חל' דילוגה עדי' בחדש . ולקמן
מתוך שמואל דבריי' פגון דרגילה למיחוי ליום כ' וקמתי כ"ב בחדש זה
ולפי חשבונך ה"ל לחיטת כ"ה . לפיכך פי' הרא"ד ז"ל שכנס שהאשה
קובעת וס' להפלת שנות כך קובעת וס' בימי החדש שאם ראיה ריש
ירחא וריש ירחא וריש ירחא קבועה לה וס' לר"ח א"פ שאין להפלת
שנות שאח'ת תל' וח' חסר . הילכך כו' שדילוגה כיון שאין דבראיותיה גד
שניה ל' לא בהפלת ולא בדילוגין אומרים וימי החדש היא קובעת' ולא
בהשואה חלל בדילוג ופסק ר"ח ז"ל כדב' באיסורי ומיהו דוקא כו' שהיא
קובעת בימי החדש חלל בימי' שקבעה להפלת חן כראשונה מן החינן
דאל' ללוג בהפלת חיותא . וכן כתב ה"ר אברהם וכו' מורין חכמי
הגדולים כמסמ' וראיה נתנו לדבריהם דהא מתני' דהיה למודה
לראות יוס' ו' וסנתה פעמים ליום כ' הרי זה ג' ראיות ואינה קובעת
עד שביטלה ג' פעמים ליום כ' כדי שיהי' לה שלש הפלגות של כ' כ' .
וא"ל למודה שא"י ח"כ דקארי ליה לפירכיה דרב מבדילתא אחא קא
מיימי' לה הא מתני' היא דלמודה שא"י ועוד מדקמתי עלה שאין האשה
קובעת וס' וכו' ומשמע לה שאין חלוק בין קביעותיה של זו לקביע' אחרת
שא"י למודה ויבינו פלוגתא דרב סבר כיון דיומי' לימי החדש היא קובע'
ח' הראשונה מונין לה סדרי הית' ביום ידוע מן החדש ומתחלת' לדילוג
בוונה . ושמואל סבר אם שנות ליום החדש מונין לה הראשונה חלל כיון
שדילוגה כריכה ג' דילוגין . וק"ל לרב דאמר למודה שא"י מתני' אחא
קבעה לה וס' בביטוי של ג' פעמים קמייתא דט' שדי לה בחד' ראיות
ראשונות של ט' וליבא חלל שתי הפלגות . ואיבא למימרי לרב לא בעינן
אלא סו' מחד גד וכיון שגודשו הפלגותיה של זו בג' פעמים כבר הוקבע .
וכי קאמר רב למודה שא"י משום דהס' ליבא למימרי בטעמיה דמשעה
ראשונה בוונה דילוגה דהא לשמואל לא אמרין למודה שא"י כדמתרין
בגון דרגילה למיחוי ליום כ' וכו' . אלמא קמייתא מתני' כיון דליבא ג'
דילוגין מ"מ קבעה לה דהא איבא הכירה בהפלתה כראשונה דהיינו שלש
והראשונים הקשו על מה שאמרנו שהכל מודים בהפלתה שלש הפלגות
שהן ד' ראיות בעינן מההיא דתניא בב"ק (ד' ל') דהא סור נגח סור לא
נגח סור נגח סור לא נגח סור נגח סור לא נגח נעשה מועד לסירוגין
לסוורים ואע"ג דקמייתא לאו בסירוגין הוה מבטרי . ומתרינן שא"י
הכא דכיון דחין הפלגה ידועה חלל בשתי ראיות ג' הפלגות בעינן דהיינו
ד' ראיות חלל תס' האיבא ג' נגחות . ומיהו לדידי קשיא לי הא דתנא
בפ' קפלה ורשאה קפלה ורשאה וקבעה לה וס' לימים ואוקמה רב אשי
בגון דקפלה בחד בשבלי וחלי . וקפן בחד בשבלי וחלי . אחד בשבלי
אחריתא חלי בלל קפלה ונדחי ימי סבוע לא קבעי וס' חלל בהפלת
שנות בגון דקפן בחד בשבלי ולאחר כ"ב קפן נמי הכי ולאשכחי ראיות
דילוג

לה לי לחיטת והטבילו ואיבא למימרי וזה דקמתי הטבילו
משום סיבה ולא דייק: הוא דלמירינן ל"א חלה טהרות נעשה בין
תכנסת ראשונה וכו' פי' רש"י ז"ל תכנסת העברת סממנין סהרי
הקפיד עליו כשהחורין והעבירין עליו וגלגל דעתו שחקידר עליו בספק דר
זכר ע"י העברה זו ונעשה בו מעשה דם שכן דרך דם לעבור ע"י סמנין
ואין פי' סמור לי שאין קפידה זו דומה לה דמי' ר' חייא חלל כך נראה
פי' דמי' מטהרין כחם בטבילה ראשונה כשלא עבר בסמנין מפני שאין
סופו לנחל בדרך כבוסו וכדפרישית וזה כיון שגלה דעתו שהוא רוגה
להוציאו מ"מ אין זו טומאה בלוגה חלל סופו לנחל היא ולרין טבילה
לאחר שסבל לגמרי:

דף פג"ב הא דאמר שמואל הרי אמרו לימים שנים אמרו
קאמר וליה לא סבירא דהא לקמן בוסת דילוג
אמרי' דשמואל ברש"י ב' בוסת' דיומי' ס"ל והבי' ק"ל וימי' בוסת' דגוסה
ק"ל הכי אשכח בהו פלוגתא דרש"י ורבנן הא לא אשכחן חוקה אל' לר'
בארי וימי' ולרש"י ב' בתלמא חלמא הכי דבטי חוקה לרבי נמי מרי בעינן
ואיבא למימרי שמואל גמיר דלרבנן בחד ואשכח מתני' דקמתי בוסת'
דגוסה וכל שמקבט לה סוס' ג' פעמים הרי זה וס' . ואמר שמואל תרמי' **הא**
ודלי' לרש"י דאשכחן דמיקל בחוקת השסו' וכיון דסיפא ודלי' ביומי' **הא**
רש"י הרי רש"י נמי לדידיה מוקמינן ופלוגתא אחריתי היא מ"מ בעי
חוקה דייקא בתלמא וימי' ואפילו כדגוסה . ומ"מ אפילו תרי לא בעי' **הא**
דייקא אורחא . ואע"ג דלא אשכחן פסקה בוסת' דגוסה כרש"י **הא**
כיון דסמ' מתני' הוא ומחלוקת בדשמואל לא עדיף מחלוקת דבריי' **הא**
והלכה כסמ' מתני' ודאמר ר' יוסה אמר שמואל זו דברי ר' הו' וס' **הא**
היא דהא ודלי' ס"ל כותיה ביומי' כדפרישית:

דף סו"א ראיה יוס' ו' בחדש זה וכו' . אם בלוגה לחשב
חדשים מזלזלים כגון חן כאן דילוג אל'
בוסת מזה להפלת ל"ב ואם בלוגה לפרש אותן כבסדרן חסר ומלא חן
סדר דילוגה הוא שיהא שנה מ"ט' כגון לט' ו' באייר שנה להפלת ל"ב
והשנייה שהיא מ"ט' באייר ל"א בסיון להפלת ל"א הוא נמלה של דילוגה
אלה קרבה ראיה ובהיא חלש'ת בדילוג מ"ט' בסיון ל"א נמלה חזרה
להפלת שנה ל"ב ואין כאן דלוג חלל חל' דילוגה עדי' בחדש . ולקמן
מתוך שמואל דבריי' פגון דרגילה למיחוי ליום כ' וקמתי כ"ב בחדש זה
ולפי חשבונך ה"ל לחיטת כ"ה . לפיכך פי' הרא"ד ז"ל שכנס שהאשה
קובעת וס' להפלת שנות כך קובעת וס' בימי החדש שאם ראיה ריש
ירחא וריש ירחא וריש ירחא קבועה לה וס' לר"ח א"פ שאין להפלת
שנות שאח'ת תל' וח' חסר . הילכך כו' שדילוגה כיון שאין דבראיותיה גד
שניה ל' לא בהפלת ולא בדילוגין אומרים וימי החדש היא קובעת' ולא
בהשואה חלל בדילוג ופסק ר"ח ז"ל כדב' באיסורי ומיהו דוקא כו' שהיא
קובעת בימי החדש חלל בימי' שקבעה להפלת חן כראשונה מן החינן
דאל' ללוג בהפלת חיותא . וכן כתב ה"ר אברהם וכו' מורין חכמי
הגדולים כמסמ' וראיה נתנו לדבריהם דהא מתני' דהיה למודה
לראות יוס' ו' וסנתה פעמים ליום כ' הרי זה ג' ראיות ואינה קובעת
עד שביטלה ג' פעמים ליום כ' כדי שיהי' לה שלש הפלגות של כ' כ' .
וא"ל למודה שא"י ח"כ דקארי ליה לפירכיה דרב מבדילתא אחא קא
מיימי' לה הא מתני' היא דלמודה שא"י ועוד מדקמתי עלה שאין האשה
קובעת וס' וכו' ומשמע לה שאין חלוק בין קביעותיה של זו לקביע' אחרת
שא"י למודה ויבינו פלוגתא דרב סבר כיון דיומי' לימי החדש היא קובע'
ח' הראשונה מונין לה סדרי הית' ביום ידוע מן החדש ומתחלת' לדילוג
בוונה . ושמואל סבר אם שנות ליום החדש מונין לה הראשונה חלל כיון
שדילוגה כריכה ג' דילוגין . וק"ל לרב דאמר למודה שא"י מתני' אחא
קבעה לה וס' בביטוי של ג' פעמים קמייתא דט' שדי לה בחד' ראיות
ראשונות של ט' וליבא חלל שתי הפלגות . ואיבא למימרי לרב לא בעינן
אלא סו' מחד גד וכיון שגודשו הפלגותיה של זו בג' פעמים כבר הוקבע .
וכי קאמר רב למודה שא"י משום דהס' ליבא למימרי בטעמיה דמשעה
ראשונה בוונה דילוגה דהא לשמואל לא אמרין למודה שא"י כדמתרין
בגון דרגילה למיחוי ליום כ' וכו' . אלמא קמייתא מתני' כיון דליבא ג'
דילוגין מ"מ קבעה לה דהא איבא הכירה בהפלתה כראשונה דהיינו שלש
והראשונים הקשו על מה שאמרנו שהכל מודים בהפלתה שלש הפלגות
שהן ד' ראיות בעינן מההיא דתניא בב"ק (ד' ל') דהא סור נגח סור לא
נגח סור נגח סור לא נגח סור נגח סור לא נגח נעשה מועד לסירוגין
לסוורים ואע"ג דקמייתא לאו בסירוגין הוה מבטרי . ומתרינן שא"י
הכא דכיון דחין הפלגה ידועה חלל בשתי ראיות ג' הפלגות בעינן דהיינו
ד' ראיות חלל תס' האיבא ג' נגחות . ומיהו לדידי קשיא לי הא דתנא
בפ' קפלה ורשאה קפלה ורשאה וקבעה לה וס' לימים ואוקמה רב אשי
בגון דקפלה בחד בשבלי וחלי . וקפן בחד בשבלי וחלי . אחד בשבלי
אחריתא חלי בלל קפלה ונדחי ימי סבוע לא קבעי וס' חלל בהפלת
שנות בגון דקפן בחד בשבלי ולאחר כ"ב קפן נמי הכי ולאשכחי ראיות
דילוג

ואפילו הרחיקה יותר מזה לראות אחרונה. שפסקה בענין זה. ולא שאלו רחוקה מאותה רחוקה ואילו כעונות של כ' יארע לה רחוקה כיום אחרת אורח עונות כח' דהא רגלים לדבר שלמנון הראוי חוזרת. אלא שכל זמן שרואה בוסת הסיני מניין לישן מאות רחוקה אכל מכיון שהפסיקו חזרה לראות ביום ח' אם למנין הראוי חזרה מניין לוסת הראשון לפי אותו מנין ואין אחריו הפלגה של מ' היא זו שרגלים לדבר. אכל הרב ר' אברהם בך דוד ז"ל פ"ז בוסת החדש לפי דעתו ולמודה ליום כ' בחדש ושנתה ליום ל' בחדש קטני ולפי פ' בוסת של העלגה אין אחרים חזר בוסת למקומה עד שתרעה עכשיו ותחזור ותרעה ליום כ' שחזר האורח בזמנו :

דילגה ונחזה בפעם ח' לוסת של דילוג. ש"מ שאין חוששין לוסת של דילוג כלל עד שתקבעו לגמרי וזה כתוב בחוספות. וכן הורה ה"ר אברהם ז"ל : דהיה למודת להיות רחוקה יום כ' ושנתה ליום ל'. ומקמי ק"ל כיון ה"ל לשאול ש"מ לוסת הפלגה הוא דקבעת מב' לב'. והשתא ק"ל כיון דק"ל רחוקה לראיה מנין. ולא לפי מנין הראוי. כדאיתא בשלח' בנות בתיים כשהגיע יום כ' ולא ראתה ומנו עשרה לתשלום ולא ראתה הגיע יום כ' וראתה דקטני כי אורח בזמנו בל' מאי טעמה ל' לוסת הפלגה דעשרים השתא. ואיכא למימר הכא מנין למנין הראוי ויום מ' לראיה אחרונה זו היא יום כ' דקטני שאם ראתה בעונות הראשונים ביום זה תראה

סליק פרק האשה

פרק תינוקות

בקיץ בבדיקה זו. ועוד שאפילו שידוע שהוא מן הילדיו הרי נזרז בנות ישראל בכל רחוק טיפס דש כחרל שישבת עליה ונקיים בין מן המקור בין מן העליה בין מן הילדיו ודעת רבינו ז"ל שכתבה להכניג בה הלכה למעשה. ואף ה"ר אברהם אחר שאין מוילין אותה לאחר בדיקה : הא דא"ר יוחנן לבי והבעלי ליה על גב הגהר. משום שאין וסת ואם חזר וימו לפי שלא היה וסתה אלא בהכנסת לשיר סקיו חבורת מרגיש' בה ושמה חף היא היתה מתגיישת מהן מפני שמדברות בה ומתחללות וז"ל בוסת של קפילות. ושל אפילות שום שכל זמן שאינה מוכלת אינה חוששת. וא"כ דימה לא קבעה וסת דאקראי בעלמא היא וה"ק לה לאו טבילה גרמא ליד דמיסמרי אלא דימת טירך גרמא ליד ומותרת את על גב הגהר : הא דאחר שמואל ממלא ונופלת היא ואין לה תקנה. שפירא ק"ל א"כ עקרת בבדיקה הראשון שגנויה בכרית דאף אחרת דאף אפילו נתרפאה ואי לא אפילו לית לה תקנה אי הכי מחול. למה ושמה אותה שהפילה חררה בידוע שנתרפאה וזו שלא הפילה כלום ממלא ונופלת היא אכל אם ראתה מחמת בעיתותה ולא הפילה חררה זו היא שריבה לבדיקה של כריתות וכן נמי כפי שישם נבדקת בכך ואינו מחזור. ורבינו הגדול ז"ל לא כתב מעשים הללו : ר"ג וכן בטוחות יום ח' משב ו' והוא ב' משב' והן סברי בני מקום זה שאין בני תורה בידוע שאין רואים הם ויש לחוש שמה יום ח' דם טהור ויום כ' טמא וריבה ו' ועוד סברי אין נסיון בקיץ יומי נדה וזה שלכך תקן להם לג' ז' נקיים ככל זמן הלכך בשנים נמי יש לחוש שמה ראשון י"א לזיבה הוא וכן חתלה נדה. הילכך נריבות ו' והן. ואין זה לריד לפנים אלא שבהלכות רבינו הגדול ז"ל דמחה והן נראה בטעות סופר. והלשון שכתב רש"י ז"ל משב' ו' והוא כדן תורה לומר שדן תורה כך הוא למנוה' לאחר אכל אינו כדן תורה לכך שזו יושבת ו' נקיים שמה טמא רחוקה לזיבה וייתר הילכך לריבה הפרשה בטורה ובדיקה והיא דאחר ו' נקיים ולא קאמר נמי ו' נקיים. לויטא בעלמא נקט דשגרי למימר ו' ימים נקיים. וא"כ לבדרי האומר וימי נדה שאינו רואה בהן אין עולין לה לספירת ויבשה עדיו היה לו לר' ביה מיהא לומר שמה יום ח' י"א הוא ובעי שימור. וה' קן החתלה נדה אין עולה לו ונרדף ו' וכן לשני ימים. לאו מילתא שכבר פי' בפ' בנות בתיים שימי נדה ולזיבה שאינה רואה בהן עולין לספירת ויבשה קטנה לבדרי כל אדם ואין לחוש כלום. וכבר רבי' בעל הלכות ז"ל שאפילו בימי טוהר נמי אם ראתה סופרת דהאידנא יולדות בזב' קן לפי שמה' לפתח' הקבר בלא דם וכנות ישראל סופרת ז' לכל טיפה דם. ושמענו בדבריו. בזה שגאונים החרימו בדם טהור והדברים נראין חף לדין הגמ' שפסק שחששו לטעות בפתיחה ולמשלימות דם טמא לדם טהור ועשו כמי הרחק יתירה בדבר כך יש לחוש שמה יבואו לטעות בלמות שישב עליהן לזכר ולנקבה ולגדה שמה יבגו בהן קולא שסוכרות כל שיש לו טומאת לידה יש לו טהר שלה זכ"ס סכרוז נפלים אין בני אדם בקיין. ואין עליהם לדון בהם אלא כך משב לזכר ולנקבה ולגדה וקרוי הדבר לטעות בו הילכך אין ימי טוהר ויולדת מכלל ר' ירמיה שאלך בהן החמירו בנות ישראל לישב ו' נקיים. והיה דאמרינן דרש מיררם הילכתא בתייה דרב וכו'. דינא קאמרי כדאמרי בשעת' אחינא לך הלי איסור ואת אמר לי חומרה היבא דאחמור איבא דלא אחמור לא אחמור. והמקומות שגזעין כעשין על דם טוהר הם יחושו לעלמן :

ע"כ הפיפה פ"ר ז"ל חפיתא שער ופי' לפי חפיתא שער בכל מקום שגזעין בית השחי ובית הערוה וא"ל ראש. ובדאי דלשון חפיתא לא שייך. אלא בשער בדתן גזר חופף ומפסקם אכל לא משרק ואיתמר בעלמא הוה חייף ריטיה. וה"כ משמע כפר' מרובה (דף סג) גבי עשר תקנות שתקן טוהר וסתתא אשה חופפת.

ע"כ מנימון סקסגאה דסבר מיעבד כרב ואפילו ראתה לית ליה לידך דרב דאמר בועל בעילת מנוה ופורס משום דהיהא אחי כרבותינו דחזרו וגמנו ואיכו דאמר בסתם מתני' ושמואל לא קבילו ליה דמנימון מיד' מ"ה דמאן דעבד בסתם מתני' וכמעט דר' לאו בר עונשין הוא אלא משום דבעי למיעבד דלא כחד ולמית' ברב מ"ה אינשם דלא יאוכה לבדיק כל און :

דף סה"ע"כ בורן לריבות לבדוק את עמלן. פי' רש"י ז"ל שמה נשתנו מראה דמים שלה ולא שמכיון למימר הואיל וסופעת הכל דם ה' הוא וטהרות ואי קשיא מ"ה לאחר ד' לילות והא בתוך ד' לילות נמי אמרינן בפ"ק נשתנו מראה דמים שלה פתחה והתם נמי אמרינן ותבדוק בעדים דילמא נשתנו מראה דמים שלה ז' הכא כיון שסופעת אין ריך לבדוק כל זמן אכל מתוך זמן לאחר זמן לריבות לבדוק. א"כ התם לטהרות הכא אפילו לבעלה לריבות לבדוק הא אם נשתנו ודאי אין לאחר זמן בין בתוך זמן טמאה וכן רישא ד"ה היא דודאי אחריתי היא שיהי' ר"ת אומר דם בתולים אינו אדום וזהו לשיבך בודקת בזה אם מלאה אדום וזהו בידוע שהוא דם הנדה וא"כ שיינו יודע מחלוק מה היה שמה מלאה מתחלתו אדום שא"כ שיהי' טהור א"כ שאין רגילותו בכך והכמים אומרים כל מראה דמים ח' הוא הילכך לעולם עולין בדם בתולים עד שידע לך שנתנה ממה שהיה בתחלה. ויש לפרש ברייתא כולה דר"מ היא וה"ק כולן סקיו שופעות ובמות מתוך ד' לילות ולילה ח' לאחר זמן אינן טהורות אלא בבדיקה שכלולן ד"מ מחמי' כדברי כ"ס מן הסתם ומיקל כדברי ב"ה עם הבדיק' ומה היא הבדיקה האת שיהא מראהו שלא כדם הנדה אינו אדום ואינו זהו הא בתוך זמן כ"כ אינן בודקות בכך אכל אם ראתה שנתנה מראה דמים טמאה :

דף סו"ע"א ה"ג וכן גרסת רש"י ז"ל משמשת פעם ראשונה וסנייה וסנייתא וכן בכלהו גרסין וסנייתא. ומתגרס ומנשא לאחר וכולה רש"י היא דאמר בתלת יומי הוי חוקה ובי קתני דברי רבי אסיפא דמתני' דנאמנת אשה בלחוד קתני אכל ברישא כולה רש"י היא. ורבינו ז"ל כתב בהלכות עד כמה מותרת לינשא עד ג' ויתר מכלן לא תנשא עד שתבדוק את עמלה ואיני יודע אם הוא לשון גרסת הגמרא מ"מ ברש"י א"כ היא והא דמקשינן ותבדוק בביאה ג' של בעל ראשון נראה ודאי דה"ק הילך מותרת לינשא לב' ולשמש בלא בקיאה והלא כבר הוחזקה זו לראות מחמת תשמיש בג' ביאות של בעל ראשון הילכך תבדוק ולא מתגרס ופריך מותר לשני בלא בדיקה מפני שאין כל האלבעות שוות ואין מחזיקין אותה בבעלת מוס ורואה מחמת תשמיש אלא אלבעה זה שהוחזקה לו. לשיבך מתגרס ממנו אכל לשאר אלבעות עד שתאחז מחזקת לכל בג' אלבעות. והדר אקסי' כיון שהוחזקה בג' אלבעות למה לה בג' פעמים אפילו שמה פעם ח' וראת ונתגרסה ושמה עם השני וראת ומה ושמה פעם אחרת עם ג' זה וראתה הוחזקה זו לכל ופריך לפי שאין כל הכחות שוות. ואיפשר שרא' לאנבע בנחת אכל בג' אלבעות ז' כחות בכל אלבעה ואלבעה הוחזקה לכל. אכל אשר נקטה להכניס עמלה בספק ולבדוק בבעל ראשון ושלא מתגרס ודאי מותרת. שאין אחר בדיקה של הכמים בית ויחוש שפאסרות אותה לא ונעיר לג'. ובי קתני מתגרס ותנשא רבותא קמ"ל דלא מוחזקה אלא בג'. ומי שסובר להחמיר בבעלי הראשונים אין ממש בדבריו דלס' יש לחוש בראשונים כ"ס לאחרון שהוחזקה ולא התייר ספק דבר טורדו כרת כשכיל שנתנה זו אכל לענין מעשים עכשיו נראין דברי הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל שאמר אין אלו

חרושי נרה להרמב"ן ז"ל פרק תינוקות

דרכ גדלתה ומו שפתחה עיניה ביושר חינוך דרך גדלתה . וזה המירש
מוקנה מן הדעת מעני שהוא תחלק עלינו מיטת התלמוד שאמרנו בכתב
מקומות . ולית הלכתא בכל הני שמעתיא חלל כי הא וכולן פירוש ידוע
שלין הלכה בכל הנכבדות חלל כי הא דבשינן לחימר קמן . וקשה לן
מרייהו דהני שמעתיא היכי אמרינן והאנן קמן אן שחונגין לפלוג שחון
לעין וגלד שהוא חוץ לחכה . ולא שאין חונגין . לפלוג שבנין וגלד . שכל
המכה . ואיכא לחימר לפלוג שבנין מוקים לה רב עובדא בלח . והיינו
טעמא . דלא חייך משום דלא קפיד עליה וה"ל ויטעו שאינו מקפיד חלל
וכס ודאי מקפיד . ושחון לעין דקפיד עליה . אפילו לח חונג וגלד . שכל
המכה גמי משום האי טעמא הוא דלא עבדי איכס לקץ גלד ומתו חסום
דקשה לחכה . עד דביים וחוקיקי מנפשיה וקסבר דהוי דוקא . של מכה
אכל ריבדא דכוסילתא עד תלתא יומין . דלא קפיד איכס עליה לא חיינה
מכאן ואילך חיינה . אי גמי עד תלתא יומין לחה ולא מעבדה . חיינה
מכאן ואילך חיינה ליבישה וקפיד עליה . ואי קפיד לך מאי שגא פתחה
עיניה ביושר . או שגמחה דלא מעבדי בטבילה . וז"ל קריה שמתויה
דמתן כאלו לא טבלה . לא חיישי ודאי קריה שמתויה מעבדה בראת
מזי במקום הגלוי . אבל פתחה עיניה אינה מעבדה כלום . חלל קמטין
בעלמא הוא דעבדה במקום שדרכן בכך . ואפשר גמי שאין מעבדין . כלל
מלכא כהם תיש ממש :

ע"ב הא

דאמר ליה רב פפי לרבא מבני האידנא כוליה . ספק
יבשת שותייה לויטבלין כיתחא דשכטה . רש"י ז"ל
מפרש בשמעה לומר . שאין לחוש לטבול בליה . חלל כולן טבולין חלון
ביום כדון הוצא דאי לגדה יותר משמיני . או לזכר טבילה ביום ה'
הוא . ומתירינן משום דר' שמעון . דאמר אחר מעשה של ספירה תשאר
מיד ומקנה ביום ככולו . אבל אמרו חכמים אסור לה לטבול שמה תבא
לידי הספק . שמה תבא לשמש כיון שטבלה ומראה . והגויסין כל
סוכרים שהאשה טבלה כיון הוי חיה טובלת חלל בליה משום סרך כהה שכל
פוטבול כו' ותראה ותספור . ואחרים פירשו דרב פפי . לאו חטבילה
בלחוד פריך . חלל ליטבול ביומא דר' ויהיו מותרת בפלוגין קחמא שהרי
מקנה ביום בספירה הוצא פולו הוא . ומתירן לה משום דר' דאמר
אסור לשטותה כן להחזיק ענמה בטבילה . לאחר ספירה מיד . כלומר
אסור שתשמש ותספור בטבילות שמה תראה ותספור . ורביה לפרש
זה מה שאמרנו בסוף התפלה (דף ע"ב) כב' תשמש ר' שמעון . הוא
דאמר . אבל אמרו חכמים אסור לשטותה . שמה תבא לידי הספק . הכא
טובלת . אפילו לר' שמעון . אסורה לשמש ה' לרבנן מותרת אפילו לשמש
חלמא איסורא דר' כ' בתשמיש בלחוד הוא . ור' ע' למזן ז"ל כ' כהה שם
ר' ה' הוא דאמר בת"כ אסור לשטות כן לשמש וזה ביום טבילה .

ובדאי דהתם בת"כ . מוכח כן דקמי . כיון שטבלה טבילה . להחזיק
בטבילות . אבל אמרו חכמים לא תשמש כן שלא תבא לידי הספק . וז"ל
דאסור לשטות כן אסור טבילות קמי . וז"ל לתשמיש . ולא אטבילה קמי
ולפי הפירוש הזה מקילין ואומרים דהאידינא טובלות הן ביום . וליגא סרך
בהה כלל . ובדאי שזה הפירוש הוא הנכון . דר' לא אסר . חלל להחזיק
ענמה בטבילות לטהרות . אי גמי לתשמיש . חלל שגלל לומר שיהו טובלו
ביום אינו בראה . דא רבא דפרא במחזא . משום אבולאי . הא לאו הכי
אסור כתר חומרא . דר' יצא הוא דקא"ל ר' פפא חכדי האידינא כוליה
ספק יבשת שותייה . ומשעמי דאי דא דתקין תתבא . וישא משום
אבולאי פריך ליה למת ליה . אבולאי פוליה גמי ליטבול . ביומא דר' .
חלמא לרבא . חית ליה משום סרך . ואפילו לבתר חומרא . והכי פיריכס
אפילו לטבול ולהחזיק לבעלן אינו מותרת . ומתירין לה ליהתירן א"ל משן
דר' . וכיון דאסורות לטהרות ולבעלה . אין טובלות חלל בליה . ואפילו
בה' משום סרך כהה שמה טבילה . וטבא כהמה דודאי כהם שיהי נסר' .
אחר המה בטבילה דגדה נסרבת אחרים בתשמיש גוסה . ואם תאמר
תשמיש גופיה גוירא דרבנן . ואנן ניקוס וגנזור . גוירא לגזירה . כיון
דבא לידי איסור דברת גזרינן . ואי קשוא דרבנן היכי שרו לבעלה בו'
והמתן טבלה ביום שלאחריו ושמהה הרי זה תרבות רעה . התם בשומרת
יוס גריבה היא . ללא לידי ויכה גדולה הכא . כיון שספרה שבעה הוחזקה
במשינן סתום ואין חוששין לה חלל מדבריהם לר' שמעון . ולפי דעתו
שלא נחלקו חכמיו עליו כלל מדלא פריכין . תינה לר' כ' לרבנן ליטבול .
וזה דאמרינן בהפלות . הא מני ר' ה' הוא . משום דלדויד . שמעינן לה
ובוליה בה תלמוד הרכה . ואחרים השיבו . אי ר' לאו אטבילה קמי
הכי קאמר . שמה תבא לידי ספק ודאי . לידי ספק כהה ואין אנו גורסים
חלל שלא תבא לידי ספק . וכן בהלכות גדולות . וכן בת"כ . ויש
טעמא שכתוב בה יבולא לידי ספק :

דף סח ע"א הא

דמתן ותבתיא חומרים אפילו בשנים לגדתה
בדקה וכו' . דוקא בשנים חלל דראשון הואיל
וכחוק . מעין פתוח לא תתחיל כהה . אין דרכה לטבול ביומא . ואפילו
בדקה וקלחה פאור חוששין לך שמה שורה ורשמה . ואין כריך לומר
בשאל

חוספת וטובלת . ואקשינן דאורייתא הוא דכתיב את כל כשר . את הטפל
לכסר ומאי גביה שער . ופריך מדאורייתא עיניו בעלמא דילמא מיקטר
א"כ מילאם מדי . משום הנילה חתא חיה ותקין חסיפה . מדמקשינן את
הטפל לכשר ומאי גביה שער . ש"מ שאפילו בכל הצוף נכירה לעין דברי
תורה משום דילמא מילאם במדי . משמע דלגבי האי מקום השער . ואחר
מקומות שבגוף שוין . לא דלתא שורא וחייס דילמא חתא למיטעי בעיניו
דשער משום דכתיבי ביה קטרי . ואחמיר ביה חסיפה . הולכך כתיב עיניו
בכוליה גופיה דאורייתא . ובעינא גמי חסיפה למקום שער מתקנתא והיינו
דאמרינן בשמעתין כהנה תכשיל לבנה וטבילה לא עלתה לה טבילה כלומר
אם לא חזרה ועיינה בגפשה בשעת טבילה ממש . חלל דאי עיינה בעלמא
א"כ שאל חזרה לחזק כהנה שעתה לה טביל דהא א"כ שעתה כתיבי
משום תכשיל לבנה סמוך לחסיפה טבילה היא ומאי לא מיקטרי בתכשיל
של כנה . והא דאמרינן ונמלח עליה דבר חונג חס סמוך לחסיפה טבילה
וכו' . דמשמע עליה על גופה לאו למימרא דחסיפה בכולי גופה היא לא
משום דודאי עיינה בגפשה בשעת חסיפה . ואם לא טבלה . סמוך לחסיפה
ולא חזרה ועיינה בשעת טבילה . א"כ ש"מ שיהיה משמך נפשה מליגין תכשיל
לבנה וכו' . כיון שמה עליה דבר חונג חוספין . דילמא נגעה . ולא
אדעתא . והיא דאמרינן לקמן בחופפת . בע"כ וטובלת למ"ס . וכוליה
הרחקות דחסיפה כשחזרה ועיינה בעלמא . בשעת טבילה שלא הקלו . בשל
תורה . חלל בתקנת שורא דהא לא אפשר מע"כ למ"ס . דלא כהנה תכשיל
לבנה ויבולא כה . ואחרן דלא עלתה לה טבילה . חלל התם בשלא עיינה
בעלמא . ואן כשחזרה ועיינה בשעת טבילה . ומיהו מנהגא דהגאן כפי
למשטף כולי גופה בחימיו בשעת חסיפה . משום מקומות השער . שבגוף
הוא דקריי מתסרו לה . וה"כ משמע בהא דאמרינן לקמן עבדי חסרת
דודי . חסרת טטקי חסרת . משמע דשטיפת כל גופה עבדה מדבריה
עבדי ודודי וטטקי . וכן החמירו כמות ישראל על עממ ויהמכיר מנהג
הימחא על העמוד :

דף סח ע"א הא

דאמרינן ולית הלכתא בכל הני שמעתיא חלל
כי הא דאמר ר"ל . חסה לא טבול . חלל דרך
גדלתה וראוי לאו למימרא . דהנך פליגי אדר"ל . דהא אפשר דתרווייהו
אינכיו . חלל גמ' קאמר דלית הלכתא בכל הני שמעתיא . דלא מחמירין
כולי . האי כתיבת מים בדברים שדרכן להיות באלותו מקום לא כן מחמירין
בבית מים כדר' מחמירין . ובעינא טבילה דרך גדלתה . כדי שיטעו
מים קנה כתיב השחי וכיית הסתרים . וכה"ג איכא טובא בתלמודא
דקאמר לית הלכתא בכל הני שמעתיא . חלל כי הא ולא פליגי אדר"ל .
בי היא דאמרינן בכתובות דלית הלכתא . ככל הני שמעתיא . דויכחה
ונקלה ופירכסה ותבעיה לנישא . ונפשייה אברה מוולותיה . חלל כי הא
דא"ר יהודה . טובעת כתובתה כב' אין לה מוונות . והא דא"ר דאיתכחו
לכולהו . וכן כהסב' ברכות (דף ע"ב) סלק אסור לכול . ומר אחר גמר
ומר אחר מחסא מעבד לן . ואמר ולית הלכתא בכל הני שמעתיא . חלל כי
הא דא"ר יהודה . תכף לנטילה ידים ברכה . וכן בפרק שלשה שאכלו
(דף ע"ב) ולית הלכתא בכל הני שמעתיא . חלל כי הא דא"ר נחמן קטן
סידע למי מברכין מומינן עליו . והיא ודאי לא פליגא אשמעתיא דלעיל
דט' ובראין כעשרה וט' וארין ושנים ושבת ושני ת"ח המחדדין . זה את
זה כ"ס קטן ועבד נעשה אומן סמינן לשערה . והרבה מהן כך .

אבל כי איתמר בתלמודו לית הלכתא בכל הני שמעתיא . מיהא דאמרינן
היא ודאי פליג . ומחדא מידדיא חכמה ממש . ורבינו הגדול ז"ל גורם
ולית הלכתא בכל הני שמעתיא . חלל כי איתמר הני לענין טהרות איתמר
אבל לבעלה שפיר דמי כי הא דאמר ריש לקיש וכו' . וק"ל מנלן מדריש
לקיש לבעלה מותרת . דהא אפשר דכולהו אינכיו . ואיכא למימר . כי
מיימי דר' . משום פתחה עיניה ביושר ועלמה עיניה ביושר . דלא מעבד
בטבילה דרך גדלתה . כמי הוא שאין אדם נמנע מלפתוח ולעלות . עיניו
פעמים הרבה כדרכו ואין המים מתעכבים מליכנס . כדרך שנכנסין
בבית השחי ובבית הסתרים בטובלת דרך גדלתה ולא מחזור . תו קשה
לי היא דגרסינן ביומא . וכל דבר שחונג בטבילה . של טהרות חונג כגר
ועבד משחורר וכגדה לבעלה . זו היא גרסתו של רבינו עגמון ז"ל
ומשמע דכל דבר שחונג בטבילה . של טהרות חונג כגר . ועבד משחורר
וכגדה לבעלה . והא איכא הני דחנני לטהרות ולא חנני לגדה . ואיכא
למימר דה"ק . כל דבר שחונג בטבילה אחרת חונג כגר . ועבד וכגדה ואף
על פי שאין טבילתו מפורשת בתורה . שהרי טבילת גדה מן הכתוב מפורש
שהיו בטומאת עד שיבואו במים . ומה שאמרנו שם במקום שגדה
טובלת . שם גר ועבד משחורר טובל . לא מפני שטבילת גדה מפורש . ויותר
חלל לומר . דלא כשינן מטיין כזו . וא"כ דבעינן טבילה בכת אחת . משום
דסמכי לה אחי גדה יתחטא מים . שגדה טובלת . והר"ר אברהם בר
דוד ז"ל פירש . ולית הלכתא בכל הני שמעתיא . לפלוג וכו' . חלל כי הא
דאמרנו כדר' וקמן . שמה עיניה ביושר דאמר ר' חסה לא טבול חלל

חרושי נרה להרמב"ן ו"ל פרק תינוקות

צד

מטבילין על הכל . ולא למימרח דבית הלל פליגין להך תקנתא חלה בית שמאי סברי גוריון כבולן לשמות כדנות בין בחיים בין במיתה לטמא באבן מסמא ובית הלל סברי לענין הטובלת כלים עשאוה כדנות . חבל לא לשאר טומאת דחיים ולא לאבן מסמא במיתה . ויש מפרשים שחזרו בית הלל ותקנו ככ"ס ואינו נכון כלל ואחרים העמידו ברייתא זו ככ"ס וגם זה שבוש :

דף ע"ב הא דתנן ומקפת וקורא לה סס . פי' רש"י ו"ל קולה לה חלה עד שלא תקרא סס ומנחתה בכלי ומקפת מקרבת הכלי אלל העיסה . ולא נריך לישך חלה מנחתה בכלי ומקפת מקרבת הכל אלל העיסה . ולא נראה לי שאין נקרא מוקף חלה בכשך . אי נמי לרבי אליעזר דבלי אחד שהכלי מנרקן כדתנן שמי עיסות אחנו טבורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלה . ונותנין פחות מכבינה בחמלע כדי לישול מן המוקף . שעת מיכה נוגעין פתח בטיגן למוקף : **ורוא** דקתני בית שמאי אומרים לריבא טבילה לתרומה מפני שטבולת יום ארוך הוא והסיחה דעתה מן התרומה ואם ישראלית היא טובלת לביאת מקדש . פירש לפיכך טובלת כדי שתכנס לאחר כפרתה למקדש שהרי מחוסר כפורים שנגזס למקדש ענוש כרת כדאמרינן במסכ' מכות (דף ס"ג) טמא ויהי לרבות טבול יום עוד טמאמו בו לרבות מחוסר כפורים . וכן היא לריבא לטבול לנגיע' דתרומה . וב"ה אומרי' אינה לריבא חבל לקדשים מדרו בית הלל דקיי' לן האון והמחוסר כפורים לריבין טבילה לקדש דמעלות דרבנן נינהו למדנו לדברי רש"י ו"ל שהחמיר באכילת קדשים יותר מביאת המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן וכן יורי רבון :

פסא דדקה כלל חלה שראתה תחלה דלעולם היא בחזקת טומאה עד שתפרש בטורה כיון שראתה נדה וליכא חזון דפליגי . ומיהו בשני אפילו ראתה בשחרי' ופסקה טורה בחמלע יום וכן השמשו' לא הפרישה ואחר הימים מנחה טמא הרי זו בחזקת טורה . ובברייתא תניא דרבי מטיהר אפילו במנחה טבורה בראשון . ואין לפרש דלא פליגי חלה שני זה"ל לראשון דמכדי רבנן בתרתי לטפוי מילתא אחת דנכת קמא רישא שביעי קאמר חלוטיו אינהו אפילו בשנים אם כן לימרו דראשון וכן פי' רש"י ו"ל ומסתברא אפילו מנחה טבורה כשדקה אח"כ הרי זו חוששת דכיון שאין הפרישה של ראשון לנדה הפרישה גמורה אין בדיוקה שלעכשיו מחזיקה בטורה למפרע ויש לדון בדבר לא שהוא חומרא :

דף ס"ט ע"א הא דמקשי' טושה דר' יוסי בר חנינא לרב דאמר סופן אף על פי שאין תחלתן . אף על גב דרב מכל מקום בדיוקה דהפסקה בעי . שאני התם דכיון דילדה ודאי פסיקא חלה טושה דיוס ח' לא ידענא מאי סייעתא דהדרבא קשיא דהא התם לא הפסיקה טורה שהרי אכן חוששין שמה עכשיו כשנחת לפנינו דאחא ולמה לא כל הני טבילות תפרים ותספור ותטבול לנדה . ואיכא למימר דהוה משמע ליה מעיקרא דהכי קתני יום אחד טמא ראיתי והפסקתי ואיני יודעת כמה ראיתי והפסקתי דכלא הפסקה לא אפשר : **ורוא** דקתני ברייתא בין השמשות טמא ראיתי ואמר רב ירמיה מדיפתי טבילת לפנינו בין השמשות . נראה לי דהכי אמר ברייתא דקתני בין השמשות לאו לראיה חלה לביאה והכי קתני באה בין השמשות ואמרה טמא ראיתי . ואמר רב ירמיה מטבילין חותה אחד עשר טבילו' שהרי כל טבילה בין השמשות אפילו אחת סתם יום אחד טמא ראיתי אחד עשר טבילות הן . אי נמי בין השמשות טמא ראיתי דקתני שאלס אחתה מעבור יום ראיתי אין כיון ו"ל ואלו מילתא היא :

ע"ב הא דתנן בית שמאי אומרים כל הנשים מתות נדות . אוקימנא בגמרא טעמיהו דבי' שמאי כדנני' בראשון היו מטבילין על גבי נדות מתות והיו נדות חיות מתביישות תקיניו שיהו

סליק פרק תינוקות וסליקא לה מסכת נרה

הוא שיהיו נדות חיות מתביישות תקיניו שיהו

הוא שיהיו נדות חיות מתביישות תקיניו שיהו

חדושי חולין להרץ ז"ל פרק הכל שוחטין

שטת מזה ומזה שאינו נודד כלל :

דְּרֵבִיעָא אַרְבָּא דְּלִישְׁמִי בְּרִין דְּזוּ מִהֵרָה לֵי' לִחוּמָהּ
בְּלִישְׁמִי בְּרֵי שְׁמֵהּ מִתְּ דִּלְרֵאשׁוֹן וְלֹא מִשְׁמָחָה
בְּלִישְׁמִי בְּרֵי דְּפִסְחִים (ד' י) כִּיֹּר שֶׁל מִשְׁמַחַת דְּחֵי נִגְע
בְּדִקְדֻקָּה בְּדִקְדֻקָּה סוֹדֵר . וְהָיָה כִּי יִשְׁמָחַת בְּרֵי שְׁמֵהּ
סוֹמָחַת כְּשֶׁנֶּחֱד וְחֵד סוֹמָחַת עִמָּה בְּיָדֵהּ הִרְבֵּה לֵב וְלִגְוִיָּהּ בְּמַת
חֵד כְּכִלִּים וְכִלִּים בְּאֵלֶם סוֹמָחַת סוֹמָחַת כְּשֶׁנֶּחֱד הִרְבֵּה בֵּין אֶדָם בֵּין כְּלֵי'
סוֹמָחַת סוֹמָחַת עִבְרִי כִי לִפִּי שְׁמִין כְּלֵי טוֹשֶׁה יִנְלֹחֵז בּוֹ וְהִלָּחַת תָּנֵן בִּיה
וְכִלִּים הַנִּגְוִיָּהּ עִבְרִי סוֹמָחַת סוֹמָחַת עִבְרִי שֶׁלֹּא שְׁמִין לְרֵאשׁוֹן סוֹמָחַת
לִפְלִיגוֹ בְּמַת סוֹמָחַת אִשִּׁי לִי תִּשְׁכַּח דְּרֵיין דְּרֵיין אִשִּׁי דִּלְרֵאשׁוֹן וְכִלִּים מִקְטָלֵה
סוֹמָחַת הִלָּח מִכֹּחַ סוֹמָחַת אִשְׁלֵוֹ כְּלֵי מִשְׁכַּח נִמְי אִשִּׁי מִקְטָל סוֹמָחַת מִמֵּתוֹ
לֵל . וְהִלָּח דִּלְרֵאשׁוֹן מִקְטָל דְּלִישְׁמִי בְּמַת מִתְּ מִשְׁמַחַת מִסְתִּיקָתָא יִנְלֹחֵז
לִי הַלִּינְקָט דִּלְרֵאשׁוֹן אִשְׁכַּר לִמְהוֹר הִלָּח כְּשֶׁר סוֹמָחַת לְעוֹלָם כִּי שְׁמִין כֵּן
בְּמַתוֹת דִּלְרֵאשׁוֹן לִמְהוֹר לְרֵאשׁוֹן אוֹ כִּי : כְּגוֹן כְּשֶׁדֶק קְרוֹמִית שֶׁל
קֶבֶה וְשִׁחַת בִּיה . וְהִלָּח אִשִּׁי קֶדְשִׁים טוֹשִׁינִין לִי : דְּרֵבִיעָה בִּיה דִּלְרֵאשׁוֹן
(ד' י) כְּסִיג (ד' י) וְכִסְפָּה דִּם הַחֲסִיחַת (ד' י) דְּנִרְסִינִן הַתָּם מִיָּדִין לְעוֹלָם
דְּטוֹעֵה כְּלֵי נִמְלִיחֵה וְיִקַּח אִכְרֵיהֶם מִתְּ הַמַּחֲבֵלֶת וְיִפְסִין לֵבֵל הַקֶּדֶשׁ
וְאִפְלִיגוֹ לֵבֵל דְּמִיָּדִיר הֵבֵל כְּשֶׁתִּקְנֶה וְעִפְשָׁה לֵב . וְהִלָּח לֵבֵל עוֹשִׁין כְּלֵי שִׁדָּת
מִתְּ דְּרֵבִיעָה דְּרֵיבֵי רֵיבֵי רֵיבֵי יִסְדֵּה הִלָּח כְּלֵי' וְהִלָּח (ד' י) וְהִלָּח (ד' י)
כְּרִי לֵאמֹן עוֹשִׁין . וְהִלָּח דְּגִבִּי שְׁחִיטָה נִהִי דְּבִעִין כְּלֵי לִי שֶׁרֶת מִקְטָל
עוֹשִׁין . וְהִלָּח לְכַדֵּר מִחֲמִירִין כְּנִסְחִים כְּפִי' וְהִלָּח דְּכִרִים (ד' י) גִּבִּי
יֵד סַחַל לִסוֹת כִּשְׁכַת דְּקֵל אֲחִיד וְרֵי' מִצִּיחַ שְׁכִינֵי וְיִי' שְׁכִינֵה מִתּוֹחֵב
בְּמַתוֹר וְיִי' שְׁכִינֵה גִדִּי קוֹסְטוֹר אֲחִיחַל לֵב כְּשִׁינִן בְּלֵי שֶׁרֶת סִפְרִי
כֵל אֲחִיד מִתּוֹחֵב סִפְרֵי . וְשִׁמְעַת דְּמִיָּלִית אֲחִיחַל דְּלִישְׁמִי בְּרֵי שְׁמֵהּ בְּרִיבִי
הֵם כְּסִכִּין מִלֵּהם שְׁחִיטִין . וְיִי' דְּחִין רֵאִיִּי וְוֹמִירֵה דִּילֹחֵה כֵל אֲחִי'
בְּרִיבִי מִקְדָּשִׁים שְׁכִינֵי מִחֲמִיחֹל . וְכִסְטוֹר מִיָּדִין דְּלִישְׁמִי בְּרֵי שְׁמֵהּ כְּשִׁרִים
בְּרִיבִי אִפְלִיגוֹ לֵבֵל שְׁטוֹעֵה כְּלֵי שֶׁרֶת אֵל פִּסְלוֹ בֵּל כְּלֵי עַל דִּלְרֵאשׁוֹן כְּלֵי
חִסּוֹב וְכִינִי מִשְׁמַחַת מִדְּמִיחֵה מִתּוֹסֶפֶת חוֹמֵר בְּקִטְשֵׁה מִבְּשִׁיטָה שְׁחִיטָה
טוֹעֵה כְּלֵי וְאִין הַחֲסִיטָה טוֹעֵה כְּלֵי . וְהִלָּח אִשְׁכַּר לִיחֵר שְׁחִיטָה טוֹעֵה
לִי דִלְרֵאשׁוֹן כְּבִיר וְיִקַּח אִכְרֵיהֶם מִתְּ הַמַּחֲבֵלֶת אֲלֵל לִיחֵר דְּלִישְׁמִי בְּרֵי שְׁמֵהּ
קֶבֶה כְּשֶׁרֶה דִּם שְׁחִיטָה טוֹעֵה כְּלֵי חִסּוֹב : הַבִּיר שְׁחִיטִין וְאִפְלִיגוֹ
כִּינִי דִלְרֵאשׁוֹן שוֹמֵד עַל גִּבִּי . יֵי' בְּשִׁיחֵה אֲחִיחַל שְׁחִיטָה טוֹעֵה
שְׁלֹבֵה אִי נִמְי שְׁלֹבֵה דְּכִינִי לִמְכַרָּה לִבֵּו עִסְקִינִן וְיִי' בְּשִׁינִן שְׁחִיטָה יִשְׂרָאֵל
שוֹמֵד עַל גִּבִּי שְׁחִיטִין אִשִּׁין דְּעוֹחֵה לִאֲכֹלָה אִינֵו מִתְּכִינִן שְׁחִיטָה וְשִׁרִי
דְּרִיבִי וְלֹאן לִדְרֵיבִי . יֵי' נִמְי דְּכִינִי כְּבִינֵה בִּי לִיחֵר שְׁחִיטָה דְּכִלְכִּי
שׁוֹר כְּלֵי לִדְרֵיבִי אִי אֲכֹל כְּבִינֵה בְּשִׁיחֵה דְּרִיבִי כְּדִי לִאֲכֹלָה אִפְלִיגוֹ אִין
יִשְׂרָאֵל שוֹמֵד עַל גִּבִּי שְׁחִיטִין דְּלִחֵלִי נִיחּוֹם לֵב כִּינִי לְכַלְכֵּה שְׁחִיטָה מִחֵר אֲחִי
וְכִי יִתִּיחֵה דְּחִיטִינִן שְׁחִיטָה אִיחֵר לֵוֹ' לְדְּכִרִים הַפּוֹסֵלִין מִתְּ הַחֲסִיטָה שְׁלֹא
לְרַעַת יִתְּכִיל חוֹמֵה לֵוֹ לִיחֵר לְכַלְכֵּה אִיחֵר שְׁלֹא מִדְּעַת לֵב חִיטִינִן דְּחִי' כְּ
לֵבֵל אִיכִי שְׁכִינֵה כְּכִינֵה וְהִלָּח וְהִלָּח אִיחֵר דְּכִנְכֵּה וְיִנְלֹחֵז לִיחֵר אֲלֵל מִשְׁמַח
תִּפְסֵם כְּכִינֵה לֵב אִין מִדְּעַת' לֵב מִת

דף ב ע"א מתני' • הכל עוהמין ושחיטתן כשרה חזק

[illegible]

צה

דף הע"א קרי לה גערה וקרי לה קטנה וכו' * וואס ג' דכתיב ובעד קטן נהג בס גבי זכר לזכר המידה כיוצא

ע"ב **מומר** לחבול חלב תביא קרבן על הדם איכא בנזיחו
ואם פתח מלי אידיא דתבתי חלב ודח בתי מלא

סמ: לשחיטה ר"ג גור חי ליון כסד ר' מאיר גור .
פיר' לו לשחיטה ור"ג לשחיטה

ה'תש"ח כ"ח אדר א' קבל

דף רע"א אלא

מטרה לא טרם • ואע"ג דאמרינן בסמוך מפני סהן מחליפין דאמא
מטרה טרם למיכלה היתירא • לא דמי האי סירחא גבאי טורחא דסבוי

הוא מביא לנו את המעשה הזה. והוא מביא לנו את המעשה הזה. והוא מביא לנו את המעשה הזה.

and

חרושי חולין להר"ן דל פרק הכר שוחטין

אני אם לא יהיה בית הכנסת זה ביע"ח . יס לומר דבי אחרין אין הקב"ה מביא תקלה על ידם הני מילי כשאין פוסעין בכר אבל גדולי ישראל הללו ר' ישמעאל ור' אליעזר וחביריו פסעו בדבר דרבי ישמעאל היה לו לחוש לדברי חביריו להחמיר ורבי אליעזר וחביריו מתוך שכלו לכלל כעס כלו לכלל חטא . ודר' יהודה בן טבאי שהרג עד וזמם אשפר שאותו האיש מחוייב היה לשמים וזמנו הקב"ה יהודה בן טבאי לפגיעה כי הוא מפשה דרשב"א בדרים פרק השועלים דקטליה ליהוא נכרס ואיה לכו נוקסא וילא קול ואל רבי א ירע כענין הוא וכו' כלו על גערס מאורסה כיום הכפורים :

דף ע"ב ומאן דאמר

מדיח: אידי דטרידי סימנן למיפלט דמח לא בלש . ואם תאמר אם כן דאפילו גבי שמנונית אמרינן דאידי דטרידי למפלט דס לא בלש שמנונית אפילו בשר נבלה שנתלח עם בשר כשרה לא יאסרו דעמא אידי דטרידי למיפלט דמח לא בלש ניר דאסורא דמחא סתמא הוא דאמרינן דמחא למחל שמי חייבות כשרות וזו פס וזו ולא אמרינן פלטא הא ובלש חירך . ויש לומר דלעולם חיימא לך דלא אמרו אידי דטרידי למפלט לא בלש אלא כדס אכל שמנונית ודאי בלש והבא גבי סימנן שאני דכיון סהן פולטין דס כשפע אינן בולטין אפילו שמנונית ואשכחן דכותה גבי כד דאידי דפלט כשפע לא בלש אפילו שמנונית :

דבר קולף אב דחוקא דסכינא בלש אלא כגון בלכד בזה הוא סכינא ליה . ותימא אנב דחוקא דסכינא בלש אלא כגון בלכד בזה הוא דאית ליה הכי דלא כגון גמור הוא חשיב ליה . אלא דסכינא ליה דאית דותח גמור דלכשי קליפה ולגבי קליפה כגון הוא ומיהו כרותה קנת חשי ליה דחי לא לא היה כרך קליפה דכל שאין בו חוש כלל לא אמרינן אנב דחוקא דסכינא בלש . ורמיא לדבר מדאמרינן כשחוק גבי סכין טרפה אימת קא בלשתי לבי חיימא לבי גמורא שחיטה היא שעתא דה יצא הוא לאחא לא בלשתי עד דחיימא ולא אמרינן אנב דחוקא דסכינא בלשתי וכו' סכן כגון גמור שחחך בסכין של כותים אם קנה הסכין מחלה אימא כריך אפילו הדחה ואם לא קנהו בדחה מיהא סני בדבר קשה ובדבר לא כשי גיריח לבי פסקי וכמו שכתבתי למעלה והדחה שחמרו היינו שפסוק והדחה גדולה עד שימחור לו בלאו דרעס ססר האיסור ממנו . ולדברי רש"י שחחך בין בלשתי סכין שהוא קשה לכלשתי סימנן של כלי סכין רכין אינן ראיה ואפשר לדמות דאמר קולף אפילו כגון גמור אמרינן דאנב דחוקא דסכינא בלשתי : ולענין פסק הלכה פסק ברי"ף ז"ל בדרה דאמר מדיח ולאו משום דבית השחיטה כגון דהא אמרינן בפרק כל הכשר (דף י"ח) סכין ששחט בה אסור לאכול בה רוחא ומדאמרינן אסור סתם משמע עד שיכשרנו הכשר גדול כהכשרו של כלי סכנה כרותתן דכבותה נמי אמרינן סתם קשרה שחלה בה כשר אסור לאכול בה רוחא שחולל לטעמים דאמר מליח הרי קולף כרותה אלתא דכל היכא דאיתתא אסור סתם משום שהוא רוחא הוא היכך מדאמרינן סתמא סכין ששחט בה אסור לאכול בה רוחא שחט מינה דבית השחיטה רוחא אלא דהא קיימא לן מדיח משום דאידי דטרידי סימנן לאפוקי דמח לא בלש . ורמיא לדבר דהכי קיימא לן דהא איפסיק בהדא כגמורא בסכין ששחט פה טריפה דהיכא אפילו כגון וכו' דמדיח לאו משום דבית השחיטה כגון דהא בסכין ששחט בה קיימא לן דאסור לאכול בה רוחא אלא דאי שיקר טעמא משום דאידי דטרידי סימנן לאפוקי דמח לא בלש היכך האסור בסכין של כותים כהדחה סני לא וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ח' מהלכות מאכלות אסורות : גזירת סתא ויתחך חלבים ואחר כך בשר . כלומר ולריך שפסוק גדול יותר מפדי הדחתו מחמת דמו ושמו יאכח מלשפסוק היטב : לא לסחוק חריט בפלי עניינא בשרא . פי' כחוס' דדוקא בעוד שהם חמים הוא דאסור אכל לאחר שנגטנו מותר וקורא מלא דבר הכתוב וישימו את החלבים על החוות :

דף ע"א והר"ן

רבי בית שאן על ידו . פי' רש"י ז"ל דקסבר הוא דבית שאן לאו מח' היא הילכך ירק בין דמער דריה בארץ גופה דרבנן הוא בחונה לארץ אינו מתעשר כלל וכו' משמע כחוס' ע"פ ר' ישמעאל (דף ע"ב) דגרסינן התם ר' יוסף אבא לרבנן חונכו דאבא פירי דלא מעשרין אפר להו אתא לקמי' דר' ויחנן ח"ל אדמקטורף עלך זיל הדר בלר לאו איית' בלרה אלתא מעשר פירות דרבנן אינו נוטע בחונה לארץ וא"ת דפ' כיצד מברכין (דף ע"א) משמע דמער ירק נוטע בחונה לארץ דמליח התם ד' אליעזר אומר כלף מתעשר תמרות ואביבות וקפריסין ור' ע' אומר אינו מתעשר אלא האביבות בלבד וא"ר יהודה כלף של ערלה וזרק את האביבות ונוטל את הקפריסין ופריכין ולימא הלכה כר' עקיבא ומשני לי אחר הלכה כר' ע' הוא איתא אפילו בא"י קמ' בחונה לארץ דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל . ופריכין מו ולימא כל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל ומשני לי הוה אחר הכי ה"א הני מילי ירק סכאך גופה דרבנן אכל ערלה דבארץ גופה דאורייתא לא קתמנע לן אלתא דמער ירק ערלה אפילו בחונה לארץ . ויש לומר מקומות מקומות יש שאותן מקומות הרגילים עם ארץ ישראל דשכיחי שירתא חייבין במער ירק אכל מקומות שאין רגילים עמיה אף על פי סהן קרובים לארץ פטורים והכי מוכח במס' ידים :

ע"ב שני

אומר אדם טמא נכנס לשם וכסה . ואם תאמר דהבא ומשמע דחייטין לאדם טמא והבא גמי מוכח בפרק קמח דפסחים (דף י"ב) דאמרינן גמי קרום שאבד שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו . ואילו בפרק קמח דנדא אמרינן כדס איה נחבוק על גבי הקף ומדף טמא נתון תחתיו וא"ל אפשר לה ליפול אלא אם כן געיה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה ואחרי כיהא שחא אדם טמא נכנס לשם ונטמא דחייטין כדאמרינן אבא וגמי קרום שאבד ובל פני הכא דלרבי לחיש נמי שחא

קבלו מהן והכי מוכח בירושלמי דע"ה דגרסינן התם כותאי דקסרין בשו מר' אבא דאבתיק ה"ו מסתפקין משלנו ואת' חפני מה חין אתם מסתפקין משלנו אחר להם אבותיכם לא קללו מעשיהם אתם קלקלתם מעשיכם : דנותין לשכלתו עיניה לאפות וקדרה לכלל אינו חוסס לשאור ותבלין שבה לא משום מעשר ולא משום שביעית . פי' רש"י ז"ל שכתבו אשת עם הארץ . משמע מדבריו דעם הארץ חסוד על השביע' וה"ל חשמה מדתקן צפ"ג תמכס' דמחי ומייתי לה במס' גיטין כל הניזקין (דף ס"א) המולי' חטין לטוחן כותי או לטוחן ע"ה הרי חלו בחוקתן למעשר ולשביע' וק"ש' מדתקן ומייתי לה בסמוך הכותן לחמותו מעשר את שהוא טמן לה ואת שהוא נוטל ממנה משמע דעל המעשר כלב' נחשדו אכל לא על השביעית דח"כ כי עשר להו מלי הוי אכתי ליחוס שחא פירות שביעית הם . תרנו בשם רבינו שמואל ז"ל דכל שהוא קרוב לשביעית כגון גמיה ולישית חוששין לשביעית וכל שהוא רחוק משביע' כגון דביעית חמשה שנים אין חוששין להם משום שביעית וכענין ששנו בפרק ב' דהסכת במס' סו' פירות שנים שרבו על שלושים ואל שנים על של שביעית הולכין אחר הרוב להקל :

רבי ע"א חושי

לשאר ותבלין שבה משום שביעית ומשום מעשר . וא"ת דהבא משמע דמתבלין חייבין במעשר וא"כ טומאת אוכלין נמי מטמאין דתנן במס' דהבא דמתבלין חייבין במעשר טומאת אוכלין . וזו כפ' העור והרובע פה הקיפה והחלל גמירינן לטמא טומאת אוכלין . ופי' רב פהא תבלין ואיכשרנו הוא דמיריטורא אכל לטמא כחשיבא לא וא"כ היחך חייבים במעשר . תרנו בתוספות דהבא לנדרין קמ' שאור משום שביעית ומשום מעשר ותבלין משום שביעית . אי גמי ז"ל שלא כל מיני תבלין סו' יס' מהן שמתמאין טומא אוכלין כגון אותן שראויין לאכול בשני עמקן ככלל ואומין ויס' מהם שאינן מתמאין והם אותם שאינם ראויין לאכול בשני עמקן לא סהן עשוין להטעם כפלטא ומלח וזנגביל :

ע"ב השתא

מגול גולה . פי' רש"י ז"ל משל בעלה . ולא מחזור שהשאה יכול לתת ושל בעלה דבר מוטע ואינו גול וכדאמרינן בסוף ב"ק (דף ע"ב) גמלי לדקה מקבלין מן הכהנים דבר מוטע אבל לא דבר מרובה . וכי תימא התם כנבאי כדקה דוקא וזה תניא ענה בתוספתא כן שהיה אוכל משל אביו וכן עבד שהיה אוכל משל רבו קונה ונתן פרוסה לבנו ולבתו ולעבדו של אביו וזונו חושש משום גולל של בעל הבית שכן נגנו . לפיכך בראה כפי' ר"ח ז"ל שפי' דתבואה זו של אשת חבר היא ואשפת עם הארץ היא טומאה וקאמר פ"ק דכותן שאשת ע"ה מחוקת ענמה בטומאה יכולה היא אשת חבר לטחון פמה מפני שגוררתה היא חלינה בתבואה אבל כותן שהיא מחוקת ענמה בטומאה לא טחון עמה שחא גמב כפירות ומטמאיהם וכזבים שובבו ור' שמעון דאמר טעמיה מפני שחברתה אשת עם הארץ אחר שנתן ענמה בטומאה נותנה לה ואוכלת והא דאורי' גול הא בידה שנותנת מנחת חבר וכן פי' בתוספות . ולסון בירושלמי מוכיח כפי' זה דקמ' בתוספתא תרומות אכל כותן שהא טהורה לא טחון עמה נופטי מחוקת ענמה בטומאה ממנה :

דף ע"א והר"ן

רבי בית שאן על ידו . פי' רש"י ז"ל דקסבר הוא דבית שאן לאו מח' היא הילכך ירק בין דמער דריה בארץ גופה דרבנן הוא בחונה לארץ אינו מתעשר כלל וכו' משמע כחוס' ע"פ ר' ישמעאל (דף ע"ב) דגרסינן התם ר' יוסף אבא לרבנן חונכו דאבא פירי דלא מעשרין אפר להו אתא לקמי' דר' ויחנן ח"ל אדמקטורף עלך זיל הדר בלר לאו איית' בלרה אלתא מעשר פירות דרבנן אינו נוטע בחונה לארץ וא"ת דפ' כיצד מברכין (דף ע"א) משמע דמער ירק נוטע בחונה לארץ דמליח התם ד' אליעזר אומר כלף מתעשר תמרות ואביבות וקפריסין ור' ע' אומר אינו מתעשר אלא האביבות בלבד וא"ר יהודה כלף של ערלה וזרק את האביבות ונוטל את הקפריסין ופריכין ולימא הלכה כר' עקיבא ומשני לי אחר הלכה כר' ע' הוא איתא אפילו בא"י קמ' בחונה לארץ דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל . ופריכין מו ולימא כל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל ומשני לי הוה אחר הכי ה"א הני מילי ירק סכאך גופה דרבנן אכל ערלה דבארץ גופה דאורייתא לא קתמנע לן אלתא דמער ירק ערלה אפילו בחונה לארץ . ויש לומר מקומות מקומות יש שאותן מקומות הרגילים עם ארץ ישראל דשכיחי שירתא חייבין במער ירק אכל מקומות שאין רגילים עמיה אף על פי סהן קרובים לארץ פטורים והכי מוכח במס' ידים :

ברחמיהן של נדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם . ואם תאמר והרי רבי ישמעאל מגדולי ישראל היה וקרא והטע כדאיתא בפרק קמח דשבת ופחמכת תבות : נמי אחר לן ד' משמע בן שטח ליהודה בן טבאי אראה כחמהא אם לא שפכת דם נקי . ויהודה ליהודה בן טבאי וביבמות נמי אמרינן גבי ר' אליעזר וקרשו ספר תורה בחמתן קרשו פ"ד אלא נקרטה ספר פורה בחמתן ויהי' שם וכן אחד ואחר להם תונה

חרושי חולין להר"ן ז"ל פרק הכל שוחטין צו

הוא נפלה ונסחטת • תירצ ר"ת ז"ל דלגבי כלים הוא דגור דבנן לחוס
לאדם טחא וכדאמרין פ"ק דשבת (דף ט"ז) על ששה ספקות שורפין
את התרומה וקח חטב ספק כלים המלואים אבל באוכלין המלואין לא
גזור • ואפשר דטעמא דמילתא דמתוך שהן לאוכלין טהרה במקוה לא
רצו לגזור עליהן ולהפסידן לגמרי מה שאין כן בכלים ואפי"ש שיש כלים
שאין להם טהרה במקוה דהיינו כלי חרס לא רצו לחלק בכלים •
ר"י ע"א ע"ב • ודאי שגם עור ספק פוגם ספק חינו פוגם •
ק"ל דהא ה"ל טעמא לא סגי בסוף סוגיין דהא
האיכא א"ב דרב חסדא דתמי' דבענש דמפרקת דקמייתא אפנים דילת'
בענש דמפרקת דבתייתא אפנים והכל ליכא לחומר בענש דמפרקת
דבתייתא ודאי פנים וקמייתא ספק פנים וספק לא פנים • ודאי
בתוס' שכתבו דקדוש לודאי הוא דבענש דמפרקת דבתייתא ודאי אפני'
לפי שדראשונות מוזר וזכיר שלא ידחק הסבין במפרק' כבא לפי שפירין
לר"ך לשחוט האחרות אבל באחרונה לא חייס • וזה דוחק ועוד דאין
לשחוט מה שחט כן דהא אמרין מכדי למילא תליא וכו' • לפיכך כ"ל דהכי
סורס דשפתין דמפרקת סכרי דטעמיה דרב חסדא משום דכיון ששבר
בה עמלות כי נחללא פטומה לאו ריעותא הוא כלל דענש ודאי פוגם •
ומותיבין עלה מטבול ועלל דאמרי' דאפי"ש שנתפסק באותו המין כל היום
כולו דהיינו דומיא דסבר בה עמולא אפי"ש כי נחללא עליו דבר חונק ריעות'
מיקרי דמ"ה אמרין דלא עמולא לו טבילה וכו' נחללא הכי ומפרקין דאין
כדי ממי ריעותא מיקרי • אלא מיהו כיון דאפי"ש דסבין איירעא אפס'
בהמה לא איירעא • וכמו שפירש בסמוך כס"ד משום ריעותא דסבין לא
מחוקין ריעותא כבה' • והאי הוא עיקר טעמי' דרב חסדא והיינו דאמרי'
בסמוך ומאי שאל התם אטיליור ריעותא כבהמה הכא סבין איירעא כבה'
לא איירעא ואלא מדכרין ענש ודאי פנים כלל • וכו' • אי שביקין טעמא
דענש ודאי פוגם הוה לו למיתור אלא ודאי היינו טעמא דרב חסדא משום
דסבין איירעא כבהמה לא איירעא • היינו טעמא דלא אמר הכי משום
דנשי דודאי • דר"י • תמי' דס"ד מעיקרא דליכא ריעותא כסבין ועיקר
טעמיה דרב חסדא • משום דנשי סבין איירעא כבהמה לא איירעא • אפי'
מספקא ליה למתורא דרילת' דרב חסדא מספיקי נמי מטעמא קמא דטפי
ליכא למיתלי • דענש בענש מעבור דבהכי שקלי' וטרי' בסוף סוגיין
וכמו שפירש כס"ד וכו' לא קתור אלא • והיינו דאמרין בסמוך לא
רב חסדא ולבר מקמייתא דס"ד רב חסדא • לא סמך אטעמיה דסבין
איירעא בלחוד דאי הכי הוה מכשר לכולהו לא רב חסדא בעי נמי סיקא
הדבר נוטה יותר שפנים הסבין במקום שאינו פוסל בשחיטה דהיינו ענש
דמפרקת מעבור וכו' אמרין לא רב חסדא ולבר מקמייתא • ודחין
לה לר"ך כסדר • ואמרין מכדי מתלא תלין • כלומר שאפילו אם תאמר כן
אי אפשר לך לומר דליכא ריעותא כסבין • וכדאמרינן לעיל מטבול ועלל
וביון דמאי דשרי רב חסדא • היינו משום דכיון דסבין איירעא כבהמה לא
איירעא תלין לקולא אפילו כשדבר שקול חיל לן למיתלי ולמית' דבענש
דמפרקת דבתייתא אפנים • ככ"ל • **טבול ועלל** • ונחללא עליו
דבר חונק • ואפי"ש ודאי קושא ודאי על כרחי' בשלל היתה חפיה
סמוך לטביל' שאל היתה חפיה סמוך לטבילה עמולא לו טביל' וכדגריס'
כפ' מנחות אמר רבא טבילה ועלל • ונחללא עליו דבר חונק • אם סמוך
לחפיה טבילה איכא גריבה לחוק ולטבול וביון שכן מאי קא מקשי מיניה
לרב חסדא דמרי' כסבין דמפרקת סבין לטעמיה • וכו' דבסבין נמי אין
בדיקתו סמוך לשחיטה תמי' דהא איכא עור שהוא מפסיק בנתיים •
סבין • איירעא • כבהמה לא איירעא • ואפי"ש ואקשי ליה מדתנן מקום
שמנדר ומנחל חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד
בין ברשות הרבים טהרות • משום דאמרין הפעם דבר • על חוקת •
ומאי ליתא מקום איירעא גברא לא איירעא • יס לומר לא דמי
דהכא היינו טעמא דאמרין סבין איירעא כבהמה לא איירעא • לפי
שאפשר שאף על פי שהיה סבין פגום בשעת שחיטה לא נפסלה בהמה זו
דאפשר דלא נעשה פגומה כסימנין או לא קרעה בן אמתוס הפוסל שיעור'
הפוסל • הילכך לא אלימא ריעותא דסבין למיפסלה לבהמה • אבל במקום
כיון דמקום איירעא על פרחין גברא נמי איירעא • שאי אפשר שהיה
מקומו חסר ושעמולא לו טבילה • **לא** • לאתויי ספק שיה ספק דרס •
פירש היינו רבותא דאף על פי דהיה ודריסה לא מנכרא כעיקר סימנין
אפי"ש אסור • ונמי לומר דאפילו ספק דתלו בנעשה השחוט אין תולין
אותו להקל ולומר ודאי כדרכו שחט •
ע"ב ע"ד • אחד נאמן באיסורין • פירש רש"י ז"ל דכל אח' וא'
האמינותא שורה • כדכתיב ושחט את בן הבקר ואכלו בני
הארץ • ולא הוקיעו להעמיד עדים דבר • ודרסין בירושלמי במסכת
כלאים • שחט חזן אחת אומר כן אין לך אדם מתאכשן אלא בכירו ואיכא
שאין לחזק דלמית' לן מכתבי' גבי אשה וספירה לה לעגמה אלתא עד ח'
נאמן באיסורין קל ויותר מאלה • ובפרק סמיור נמי אמרין גבי חס

דתנן ומאכליתו שאינו מנוסר • היכי דמי אי דידע כפרוש ואי דלא ידע
מחל דיע • כלומר כשמוך עליה אלתא ואפילו אשה נאמנת באיסורין •
ועבד נמי נאמן מדגריסין בפרק האשה רבה (דף ט"ז) עלה דמתניתין
דתנן הוחזקו ליהוים משילין עד מפי עד • מפי אשה מפי עבד • מפי שפחה
אלתא עד אחד נאמן מכלל • ואמרין מדי דהוה אחתיכה ספק חלב ספק
שומן • ואלתא עד אחד ואמר דריא לי דשומן הוא דמיתין • אלתא כי היכי
דעד אחד נאמן באיסורין • אשה ועבד נמי נאמנין • ואף על גב דבההיא
סוגיא דחי' כי בעל למנמר מטבול הקדש וקונמות ואמרין היכי דמי אי
דריה משום דכידו לחקן דאלתא אין עד אחד שאמן באיסורין • אלא היכא
דבירדו לחקן • היינו לומר דאי מתהם לא איירא • אבל קושטא דמילתא
דעד אחד נאמן באיסורין • אף על גב דלחמק איסורא • ואין בירדו לחקן
(דף ט"ז) אמרין אשה ועבד נמי וכדכתיבנא • ואם תאמר דבפרק קמא דפסחים
ואפילו קטנים ואוקים בדאמרין • אכן בדקנוהו • וכוונן כה אטו אמריה
דהיינו מדי מתאם חית כדו • ואמרין כיון דבדיקת חזן מדכרין הוינמינה
רבין בדרכין • אלתא דבדאורייתא אינן נאמנין • יס לומר דאמרי' דוקא
בבדיקת חזן שפירא • דריך טורח גדול וחפוס • ואם תאמר דהיינו כדכתיב
ולחודין • אלו היה מדאורייתא לא שמכין עליהו • שיינו מוסגין מתוך
עגלותם וקילו בבדיקה דמור • ואמרין כה • לא שביח חזן ואינו דריך
בדיקה • והכי איתא בירושלמי דגריסין תסר' דריסין כסר' • וצירא
לית כאן נשים נשים כן עגלות נאמנות • כלומר אפילו באיסורין דאורייתא
נאמנות • ואין דריך לומר • בבדיקת חזן ואין דריך לומר • ואפילו נשים
ומהדר מפי שכן עגלות כן בודקות כל שהיא • כלומר ולפיכך הוכרז לומר
ואפילו נשים דמיתין • כיון דבדיקת חזן מדכרין • ואף על פי שלמי
זה בירושלמי • משמע דדוקא בנשים הוא דאמרינן להאי טעמא • דמפני
שכן עגלות אבל בעבדים לא מדמינא חזן נאמנין בדאורייתא כיון שפירא
כן גבי נשים • ולא אמרו גבי עבדים • ע"כ אנו גריסין לומר שאלתו כן
בנשים • וכו' • בעבדים • דהא כסוגיא דפרק האשה רבה • מוכח דבעדים
נמי נאמנין בדאורייתא וכדכתיבנא • והכל נמי מוכח דהא דתנן ומיתין
לה בריס פירקן • כל הסבולין שחטו שחיתו בשר • שחיתו בשר • כסר
בזריס ובנשים ובבעדים ומדלא קמיי כהו • אחרים עומדים על גביהן
ורואין אותן • שחט מינה דאפילו בינן לבין עגלות שחיתו בשר • ואפילו
לבתחלה לא • דאפילו לבתחלה • נמי ומשום דכדו למתא • שפירא
לבתחלה • לא דגריסין שחט יגע כבשר • תניא שחטו ולא מתוך דמשום
נשים ועבדים נמי קמיי דיעבד • ושחט מינה דאשה ועבד נמי נאמנין •
באיסורין בעד אחד • ואפילו בשל תורה • • וכן כסר דרמב"ם ז"ל בפרק
ד' הלהבות חפיה • ואפילו נשים ועבדים • אם הם היו מוחזין • מאי חזן
שוחטין לבתחלה • ואם תאמר מדתנן בפרק כיבוד מעבדין (דף ט"ז) אפילו
עבד • ואפילו שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום כסר • שלא אמרו חכמים
דבר להחמיר אלא להקל • כלומר דתחומין דרבנן • משמע דהא בשל תורה
אין נאמנין • • תירצ רמב"ם ז"ל דהיה מתניין חרישין קיימא • דתנן
רבה אחד ומיטט אחד שומטין לתרבה • וקמיי עליה אפילו עבד ואפילו
שפחה נאמנין לומר • ע"כ תחום כסר • כלומר שאף על פי שמיטט אחד
והן מדכין שומטין להם • וכו' • הילכך דטעמא שלא אמרו חכמים דבר
להחמיר • אלא להקל • הוה כל • היכא שכן מעדין • ואין אחר חולק עליהם
שומטין אפילו בדאורייתא • **תניא** • דלא כרב אחא בר יעקב • ש'
רש"י ז"ל מדקמיי שחט הלך לבית • והסגר שהסגר מנוסר • • והקשה
רמב"ם ז"ל דאי מההיא ליכא לטקשו' לרב אחא דהא רב אחא ודאי מורס
דמוקטין מילתא אחזקה • אלא למאי דאמר רבי יוחנן דמהסגר נפיק לך
פליג • ואכתי מבי רב אחא למיתור הכי • דאף על גב דתנא קמא • מבי מנין
שאם הלך לביתו והסגר שהסגר מנוסר היינו משום דקיי' ל' דמוקטין
מילתא אחזקה הוה דמלך • נמי הלך לביתו והסגר • ולא מהכרחא דקרא
דרכיו • והסגר את הבית מכל מקום אפשר דלרביא דעמד כמות הכי'
והסגר לחודים הוה דאלתא • ואכתי מבי רב אחא למיתור דמהסגר • לא
נפיק לן • לפיכך פירש רמב"ם ז"ל דמלאגטריך • א פתח הבית למעובר
שלא יעמוד • ברחוק מקום דסגר הוה • דמקטין אדחא אחא בר יעקב
דאלתא מתסתח • הוה יוכל להסגר • אפילו ברחוק מקום • משום דאמרין
אוקי מילתא אחזקה • • ולא ידעין מה הוה' בתקנתו דאכתי מאי תנא
דלא כרב אחא בר יעקב • דאדרבה רב אחא בר יעקב שפיר קאמר דמיונא
הכסן • ליכא למיגמר משום דדילמא • עד דנפיק ואתי בגר ליה • שיעורא
דהא איכא לאוקותי כשינא דרך אחוריו • והכא מיתורא • דאל פתח הבית
תניא דלא כותבי' דהא • מכל מקום מהסגר נפיק לן • אם כן אפילו שחט
רש"י ז"ל • ויכול לומר • דכיון דמיתורא מנוסר קרא • שלא ילך לחוד כסו
ויסגר ויעמי' • תחת המסך • יסגר • וכתב הכי קמא' והסגר את הכי' • כ"כ

27

100

חרושי חולין להרץ וז' פרק הכל שוחטין צו

וא"ת היכי תסבך ארבעתין הכי והא כתיב ומשך וכמות וכחוק וכמות
וכתיב בתורה ומיד בן נכר לא תקריבו להם אלהיכם מכל אלה משמע כל
תמימין וקריבו י"ל הוא אמינא דמיתמין נמי לא אלא דבעלי מומין
קאי עילוייה כללוא : בין כראש הספינה . פי' רש"י ו' דאש"ג
דאמרי לקמן דלחן שוחטין לתוך ימים כיון דכספינה הוא שרי בעל כרחן
שוחט על היס כדי שלא יטבך את הספינה . וזו אפשר לומר כן אלא
בדאמרינן לקמן כפר' השוחט מוליג ידיו חוץ לספינה ושוחט ודס שותת
ויורד על דופני הספינה :

דף י"ד א' סתניתין השוחט

וא"ת והא ק"ל דמותר לחלל שכתוב בפרשהיו הוי מותר לכל התור' כולה
וכדנתיא לעיל חוץ מן המומר ומנכך את הין . ומחלל שכתוב בפרשהיו
וביון סבן הכי קמיי שחיטתו כשרה בשלמא למסקנא דשחטתין דחוקים
לא כשוגג ניחא . אבל מעיקרא דמהדירין לאוקומה כמור' ור' מאיר הכי
תנן שחיטתו כשרה . י"ל דלחמי דסליק ארבעתין מעיקרא מוקמינן
למתי' בשוחט בנגעא אבל בתוספות כתבו דאפילו כמור' ובפרשהיו
שחיטתו הראשונה כשרה שאינו נגועא מותר לא פד גמר שחיטה . ורואה
לרוב דמאמרינן בפרק אלו וז' כנו (דף ס"ה) דלרבנן דאמרי שחיטה
שאינה ראויה שמה שחיטה שחט ראשון לשלמה . ושני לע"א חייב משום
אומ' וז' כנו וא"ל אימא דשחיטה הראשונה שחיט' מומר חשבינן ל' אלא
מחייב רבנן והלא אינה שחיטה כלל אלא נחירה בעלמא אלא ודאי משמע
שאין סם מומר עליו אלא מחלוקה שחיטה ואילך . ויש דוחין ולומר דלא
דמי שבת לע"א דשוחט לע"א כיון שאינו עובד אומה אל עס גמר שחיטה
בדין הוא שנכסיר שחיטתו הראשונה כשרה כעשיה בנכסר . אבל שוחט
בשבת הרי בתחלת שחיטתו חלל שבת דחובו הוא הילכך אפילו בשחיטתו
הראשונה הוי מומר ושחיטתו פסולה . ואין זה כלום אלא דבשבת נמי לא
מחייב עד גמר שחיטה דמקמי הכי ה"ל מקלקל בחבורה דק"ל דפסור .
אלא שדוחין טור' ודאמרינן דאפשר דשחיטת מומר לע"א נבי דמיתסר
באכילה אפשר דלא הו"ל . כשחיטת נכרי לטמיוי במשא דהא אינו כותי
וקדושו קדושין וא"ל אימא דהכי הו"ל ח"ס שנגעא מומר בשחיט' ראשונה
לרבנן חייב משום אומ' וז' כנו כשחיטה שאינה ראויה מקריא כיון
שמטרה מיד נבלה הילכך ליכא חילוק מההיא דלוח' וז' כנו :
דכא' מעיקרא מוכן לחדס והשתא מוכן לחדס . כלומר דאש"ג דאית
ליה לר' יהודה מוקנא נכמה ו' נבי דליסור שחיטה רכיב עלה לאו מוקנ'
הו"ל דס"ל לאחי' דלא הוי מוקנא אלא מה שנקלה חדס מדעתו מה שאין
כן בהקלפת בהמה מחמת איסור שחיטה שאינה כזה מדעת האדם אלא
דלריא דליסור' רכיב עלה וכיון דנשחטה היתה וכדדחי אבי לקמן גבי
גר שהדליקו בלוח' שבת . שאני התם דדחייב בידים אלא ס"ל דליכא
איסור מוקנא לא במה שאדם דוחה מדעתו : עשרה מעשר ראשון .
פירוש עשרה חלקים מן הנשאר מעשר ראשון שאין כאן עשר' לוגין שלמים
שכבר חסרו שני לוגין של תרומה גדולה . וכן פירש רש"י ו' ועיקר :
בדור' וז' מותר מיד . פי' רש"י ו' לחלל על התעשר דכיון שאפשר לחללו
על התעשר לא התירו חכמים לשתמו ולסמוך על הכרירה . והקשה
הרמב"ם ו'ל שאש"ג שהוא מחלל גריבין אנו לחלל על הכרירה . שאלמלא
כן מעשר אין כאן וחלול אין כאן דהא כולו קמיי שאני עתיד להפרי' וז'
לאו משום דסמכין אכרירה בשעה ששמה משקה מעורב הוא . אלא פי'
מחל ושותה מחליל ושותה כלומר שאין חוששין לבקיע' הנזר . ויכנס רבינו
הא"י ו'ל מחל מלשון סבא' מהול במים כלומר מוזג ושותה מיד :

ע"ב מיד

הוא טעמה אלא לרב האמר רב הלוח היה ר' יהודה
אפילו בסלי וזים ועבבים . וא"ת מ"ה הא מודה ר'
יהודה דלחשקין היוצא מן האסור משום גזירה דשחט יסחוט . ובהמה נמי
כיון דלשחיטה קיימא איכא למיגור שחט יסחוט . פיר' הרמב"ם ו'ל
דמאי דאמר ר' יהודה בשומדין למשקה לאו משום גזירה שחט יסחוט דאי
הכי אפילו לאוכלין נמי הוא האסור בסלי וזים ועבבים דהא לשחיטה
קיימא וייהי דפתיא לא עיקר טעמיה משום טור' דמעיקרא אוכל והשת'
משקה משא"כ בשומדין לאוכלין דלא הוי גולד דמשקה שלא לרעון לא הוי
משקה כדאיתא בפ' אבות הילכך אוכל דאפרת הוא :

דף טו ע"א המבשל

בשבת כשוגג יאכל . פיר' אפילו
המבשל עגמו ואפילו בו ימים ורואה
לדבר דמאמרינן בפ' בירה (דף נ"ה) בתחלה היו אומרים המבשל בשבת
כשוגג יאכל וה"ה לשוכח משרבו משקין כמור' ואומרים שבוין אנו חזרו
וגזרו על השוכח דאם איתא דלעגמו אסורה בו ביום הילך היו משקין
כמור' לאוסרין על עגמו . ועוד דאמרינן בפ' הגזקין (דף נ"ז) דר"מ לא
קנים שוגג אטו מיד וכו' דלא קנים כלל אפילו הוא עגמו יאכל בו ביום:
במור' לא יאכל . כלומר בו ביום לא יאכל לא הוא ולא אחרים אבל
במולאי שבת בין הוא בין אחרים אוכלין . ורואה לדבר מדבעין לאוקומה
למתי' כר"מ ומתי' שחיטתו כשרה קמיי ל"ס לז' א' לאחרים וקמיי

ע"ב תלוש ולכסוף חכרו לענין שחיטה מאי . פיר' הכי
קמיבעיא ליה לענין ע"א אשכחן דתלוש ולכסוף
חכרו הוי תלוש משום דקרא דע"א מוכח הכי דמדמשך דתלוש
אח"כ דוקא הוי שחוט מחבור מעיקרו אבל תלוש ולכסוף חכרו נמי
ולגבי הכשר זרעים אשכחן דאיכא מ"ד דמחבור דמי דמעינייה דקרא
נמי הוא דמדכתבי ובי יותן מים על זרע משמע דדוקא חשב לזרוע תלוש
גמור מכסיר אבל תלוש ולכסוף חכרו מחבור דמי ומכני ל' גבי שחיטה
אי הוי כתלוש והיינו משום דנפקא לן מויקח את המאכלת דמשמע מתי'
תלוש גמור כדאשכחן בפנין הכשר זרעי' או דילמ' לאו מויקח את המאכל'
גמור ופסול מחבור גמורא . גמיר ליה תלוש ולכסוף חכרו לענין שחיטה
כתלוש דמי כדאשכחן לענין ע"א . וא"ת ומאי קאמרינן ליה לרבא הא
אסיקנא לעיל מחמת' ובריייתא דתלוש . ולכסוף חכרו דרישכ' שחיטתו
כשרה . י"ל דרבא לית ליה הא אוקמתא דחוקים לעיל למתי' ומתנית'
דס"ל דמתניתין ר' חייא הוי דר' חייא במחבור מעיקרו האסור לבתלה
גזירה שחט יסחוט בדבר שלא בא מחל' אדם מהו בדיעבד שחיטתו כשרה
ובתלוש ולכסוף חכרו מכסיר ר' חייא לבתלה ויטעו ברייתא דרבא
שוחטין בין בתלוש בין במחבור ומ"ה בעי רבא איכא דרי' דפסיל שחיטת
מחבור אפילו בדיעבד תלוש ולכסוף חכרו מאי . ולעולם לא ניחא לן
בהאי אוקמתא דחוקים רבא משום דניחא לן לאוקומה למתי' ככרי' ולא
ניחא לן למתיר רבי הוי ונסיב לה אפליגא דר' חייא . ועוד דאם איתא
דר' חייא לית ליה פסול שחיטה במחבור מדאורייתא כלל לא ניחא לן
שיחא אסור לבתלה משום גזירה דשחט יסחוט בדבר שאינו בא מכת'
אדם . ומ"ה מוקמינן לה לשל ומסקינן דתלוש ולכסוף חכרו שחיטתו
כשרה בדיעבד :

דף טו ע"ב ולענין

הלכה כחוקמתא דגמ' נקטינן דמן דמח
רבא הוי אפליגא עליה דהא הך דהיה נור
יוצא מן הכותל אוקמינן לעיל כאן במחבור מעיקרו כאן בתלוש ולכסוף
חכרו ואלו לרבא תרומייהו בתלוש כאן בסכין דלא מבטל ליה כאן כבוד
ודבר אחר דמבטל ליה הילכך נקטינן דתלוש ולכסוף חכרו לענין שחיטה
כתלוש דמי אפילו במעיר דמבטל ליה . והיינו נמי דאמרינן בגמרא גבי
בעיר דרבא הכ"כ ככותל מערה דיקא נמי דקמיי דומיא דקנה טולס
מאיליו ואסיר' ש"ס . ושמינן מניה דדוקא ככותל מערה שכל ככותל
אחר שחיטתו כשרה אש"ג דמבטל ל' וכן דעת היר"ף ו'ל שספק בתלוש
ולכסוף חכרו שחיטתו כשרה . ולא חלק בין סכין לדבר אחר . וכן דעת
הרמב"ם ו'ל בפ"א מהלכות שחיטה : שבתחלה נאסר להם כשר
תאסר . פי' רש"י ו'ל שלא הותר להם לא להביא שלמים ולאכול כדכתיב
ואל פתח אהל מועד לא הביאו . והקשו בתום דהא הו"ל קרא בקדשים
אנטיך לשחוטין חוץ . ועוד דאם איתא דר' יצחאל מפיק לה מהאסור
קרא מאי מקמינן לקמן אלא לר' יצחאל נבי ואיל' גופייהו מי יתן שרין דהא
מהאסור קרא דקא מפיק ליה לר' יצחאל נשחט כדאמר דלא משתני אלא
בראויין לבא אל פתח אהל מועד . דכתיב אשר יסחט שור או כשב או עז
וכתיב נמי אל פתח אהל מועד לא הביאו . ולי דברי רש"י ו'ל עיקר
דמהאסור קרא מוכיחין דבשר שאין מתסר דמ"ה אחר דשוחט שור או כשב
או עז מחמתה עגוס כרס אש"ס שלא הקדישן בפ' דבשלמא אי כשר תאסר
מתסר כל השוחט סתם במקדישן כפי' שאם לא כן למה הוא שוחט אבל אי
כשר תאסר שרי חולין הוא שוחט ולמה עגוס כרס וז' דליכא חיוב כרס
אלא בראויין לבא אל פתח מועד דמ"ה בין דמשחט מהאי קרא דבשר תאסר
אימסר ס"ל דברי ואיל' נמי אסורי . ולא ניחא ליה לרש"י ו'ל דר' יצחאל
מהאי קרא מוכח מילתיה ודמחוכ' ר' עקיבא מקרא גופיה דבשלמא לר' ע"כ
איכא למיתר' פסיר דכיון דעכשיו מותר תורה ונכחה ועד עכשיו לא נותה
מחליל משמע דער השתא הותר כשר נחירה . שהרי לא נותה לשחוט עד
עשה אהל הכי ניחא שכתב' נאסר להם בשר תאסר אם לא נסמך אסורי
למיה

חדושי חורין להר"ן וז' פרק הכר שוחטין

הוא המסובכת היא פנימה כפופה מאוד שאין נכרת דרך הולכה ומעקרה
הוא המסובך דמכשירי מסובכת מפילו בשחט כדרך שהכנינו כונס
הסימן ומ"ה מקשינן דבי היכי דפסל' אגרת מסר דמורסא קחא מחלים
הסימן ובשרא בוע"ה כהו לן למסל' במסובכ' מסר דמורסא דמכשיר
מחלשא ומורסא כופא ופתרינן דקאי ארישא דמכשיר ולפיכך כיון שלא
קדם לה חורפא דמכשיר אין בה כח לקרוע ומקשינן דת"מ כי אולא
מחלשא ובי ארישא כופא ומתרינן כגון שהוליד ולא הביא והשתא דארישא
לכא לא כריכין לאחוקא דקיימא ארישא דמכשיר דכיון שהפנינו כפופ'
והוא אינו שוחט חלה דרך הולכה מפילו לא קיימא ארישא דמכשיר כשרה
דמכשיר . והרשב"א ז"ל קסאס אס איתא דבי מוקשינן כגון שהוליד
ולא הביא דהרינן מאוקמתא קמית' דקיימא ארישא דמכשיר הוה לן למית'
אלא ולדידי לא קפא' לי דת"מ מוקי' לה תלמודא מעיקרא דקיימא
ארישא דמכשיר לאשמועינן האי דינא שאפילו שחט בדרך שהפנינו
שוגעת למית' כל שלא חורפא דמכשיר כשרה לפי שאין כח בחורפא
אחת לקרוע ומ"ה כי מוקי' לה כגון שהוליד ולא הביא לא קחורפא חלה דאי
הוה חורפא הוה מסמך דהדר ביה מהאי דינא ולא היא דאיתא קאי
ביה . ומ"ה ליכא למידק דמפסיק ומי שכן שיש בה פנימות הרבה
מדון במציה ובפנימות אחת בלח' הוא דמפליגין בין מסובכ' לאוגרת
משמע דכל שיש בה פנימות הרבה מפילו כולם מסובכת מדון במציה
ואחרי כיון שהן פנימות כפופות כל כך שאין נכרת דרך הולכה כשהוליד
ולא הביא הוה לן לאכשורי . וז"ל דכל שיש בה פנימות הרבה חיישינן
שחא ויפכה ויביא ותחא' שחטא כמי חשקין לקמן גבי השוחט במגל קטיר
דרך הליכה שחף כשהפנינו בה לא הכשירו : לא לטרהר מירי נכלה חלה
באפילה חסורה

ואתא

דף יח"ע"א וז"ל ר' יוסי ברי יהודה לא אחר חלה בטבעת
הגדולה חלה בשאר טבעות לא אחר . פיר'
רש"י ז"ל ולא אחר רובו ככולו לשווי שחט טבעות בקנה החולץ ומקיימות
רוב הקנה ויחא' דלחיו תקום שחיטה חלה אין שחיטה כשרה בקנה חלה
או בטבעת גדולה או בין טבעת לטבעת ודמרינן בסמוך חלה מגורמתא
דרב ושמואל לאו מגורמתא חתם חלה כל טעם מתקום שחיטה בהרמה קרי'
ליה . וזה תימא שח' כדרך השוחט לקרוע עור ובשר תחלה כדי שיכניס
לשחוט בין הטבעות ולח' שיצדק לו שטבעות סמוכות הן ביותר ואם
איתא דרב ושמואל הכי ס"ל קיימא לן כותייתו דלא אשכחא חורפא דפליג
עלייהו ולא מינו לבעלי הגמ' שהוציאו זה כלל ומעט' ככל יוס' שחטין
ואין צוהרין בכך וכמעט שזה דבר שאי אפשר לעמו' עליו . ועוד דהא
מניא לקמן כפ' אל' טרפוה כל הנוהר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדול'
עד כפני ראיה התחתונה ומדפסיק ומני כל הנאחר כולו משמע דלא חלה
בטבעת עמו' וז"ל בין טבעת לטבעת לכך פירשו דר' יוסי ברי יהודה
לא אחר דבי שחט רובא של טבעת והגרים ויגא לחון דשחיטתו כשרה לא
בטבעת הגדולה דמקפת כל הקנה הליכך רוב טבעת ורוב קנה ה' הן .
חלה בשאר טבעת שאין מקיימות כל הקנה לא חמרינן לזהו רוב טבעת
כרוב הקנה והיינו מגורמתא דרב ושמואל . ומגורמתא חתם היא וק"ל
ביותייהו . ועדיין אין ה' חמור בפני דאס איתא דכתיב פירושא ר' יוסי
בר' יהודה דתרי' חיה ליה היכי לימא דשחט רוב טבעת שאינו רוב קנה
שחטא חשיטתו כשרה ובי משום דאית ליה רובו ככולו לימא דרוב טבעת
כרוב קנה עד שאפילו לא שחט . אלא רוב של אותו רוב . שחטא חשיטתו
כשרה ואחרי' ועוד שאפילו אין שיעור שחיטה שזה בשאר טבעות שחט
רוב טבעת אע"פ שלא השלים רובו של קנה שחיטתו כשרה וכן טפפת
לטבעת כל שלא שחט רוב הקנה פסול וזה ודאי אי אפשר אל' ה"פ שחט
טבעת לפי שאין מקיימות כל הקנה . במגל קנה משחט מנה אחד יותר
של קנה עדיין לא שחט רוב חללו וטבעת הגדולה כל הנדדן שיהיה רוב
חללה ורוב עביה בלן בחד . ורב ושמואל מספקין להו אי ברוכ' חללו ואי
ברוכ' עביה כלומ' אי חדי חשיבין עבי' של טבעת' חלה הקנה ותחא' השחיט'
עולה בעביה לפי ששחט בשאר טבעת רוב עביה אי ברוכ' חללה משערי'
וחף ששחט רוב עובי' והגרים כלפי הראש ויבא לו חוץ לטבעת גדולה
חוששין לה ואסורה . וזה שאמר ר' יוסי בר' יהודה אע"פ שאין מקיימא כל
הקנה החולץ ומקיימות רוב הקנה שחיטתו כשרה כלומר דשחיטה עולה
בהן . ועדיין חלה קנה הוא בחשב' ואין צריכין למנות מחלל קנה' שהוא
קדוש שחטא הטבעת והיינו דמרינן כפר' ואלו טרפות' היא פסוקא
הגורמת דאחרי' לקמיה דרב וקא' בדיק לה דרוב עביה אחר ליה כהנה
ורב אסי לרב למתעב רבינו ברוב חללה שדרה . לקמיה דרבא ברב' רבא
אלמא לרב שסוקי מספקא ליה והיינו דגרסין בפ' הגזול קמא' (דף ע"ב)
היא מגורמתא דאחרי' לקמיה דרב טרפה . ופסוקא לטבעת' מלשונה
פגש ביה רב כהנה ורב אסי כהנה נכרה אחר' ליה עבדי לך רב תרתי
למעלייתא דלא תוכלך ספק אסורה ולא תוכלך ספק גזולה דאי בעי אשכח

למיה פסוקא שחטתו ויהו כמגשין לאלול כשר תחלה עד שחט תחלה
והתירוטו וכל זה ברור . חלה הס פירשו דר' ישמעאל ור"ע כל חד וחד
דיק מילתיה מהני קראי גופייהו דעל כרחין כיון דכתיב כי ירחיב ה'
אלריך את גבולך לחפש דין שהוא תלוי בביאת הארץ הוא כח ור' ישמעאל
ס"ל שלא כח לאסור כשר נחירה דהא לא אשחרי כלל ומשמע ליה הכי
מדכתיב הלאו ובקר ישחט להם וכתיב וסחט את בן הבקר ולא משמע ליה
דניחא קדשים שחט' וכיון דלא חלה לאסור' כשר נחירה על כרחין לא יכא' לא
להתיר כשר תחלה והיינו דכתיב כי תאסור גפשך וכיון שהוליד להתירו
שמעינן שחטתה כשרה להם וחלי דכשר רחמנא וזכחת לאו למימרא דער
השתא לא הוה כשי וביניהם חלה דאי לא כתב רחמנא וזכחת הו' חמינא
דכיון דכשר תחלה היתר הכה מכלל איסור הוא לגמרי שרייה רחמנ' דער
השתא בקדשים הוא דהוה כשי שחיטה חלה לא בחולין היינו טעמא דר'
ישמעאל . ור"ע סבר דכשר תחלה לא אשחרי כלל דאי אשחרי כשי ואיל'
גופייהו לא הוה שרו וכיון דלא אשחרי מה שחלה הכתוב בביאת הארץ כי
ירחיב אינו חלה לאסור כשר נחירה כדכתיב וזכחת מכלל דער השתא הו'
שרי . וכי כתיב כי תאסור גפשך לאו למימרא דער השתא אשחרי כשר תחל'
לא שחטתה כנגד תחלת היתר לכן כשר נחירה קאמר השתא שלא יאכלו
בשר תחלה חלה בזבחים . אי נמי למדע תורה דרך ארץ שלא יאכל חס'
חלה לחלוקין וזה דרכם במסופות . חלה דרמב"ן ז"ל מביא ראיה
לדברי רש"י ז"ל במדרש הגדול באלה דברים רבה דלמרינן התם רבנן
אחרי הרבה דברי אסור חותם הקב"ה וחור והתירן דער נך אסור הקב"ה
לישראל לשחוט ולאכול עד שיביאנו אל פתח אהל מועד שנאמר ואל פתח
אהל מועד לא הביאו . מה כתיב דם יחשב לחים ההוא דם שחך וכאן חור'
והתירו להם שנאמר בכל אות נפשך תאכל בשר . וכן בראה עוד בברייתא
שהיא שניה במחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא בויקרא רבה : כל שכן
דמרחיקי להו טפי . מחלן טבוכה למקנת טוסחאות שגורכות בפ' חלו הן
הלוקין לטולס לא קדשה לפעיל' אכא . וא"כ לר' ישמעאל חורפה הכמות
ואי הכי קפא' מתי קאמרינן הכה לה' ישמעאל דלחיקון להו טפי אדרבה
אקריבו טפי כיון דהותרו הכמות : דר"ע סבר כשר תחלה לא אשח'
בכל ור"י סבר כשר נחירה לא אשחרי כלל . ומ"ה ומנא ליה לתלמודא
הכי דילמא מר אחר חדא ומר אחר חדא ולא פליגי . וז"ל דר"ע לא מני'
לומר דכשר תחלה אשחרי דאי הכי בחאי אשחרי כשר נחירה בקדשי' ליכא
למימר דהא כתיב וסחט וכגבי ואיל' ליכא למימר דהאי בקדש' דדרינן
מיניה היתר נחירה וזכחת מתקדש' ונאכך כתיב מכלל דמשקרא לא בעי
נחירה ולאוקמתי קרא דהתר נחירה כבעינן מומין בלח' דלא חיו להקדש
לא שחט ליה לתלמודא ת"ה אמרינן דר"ע סבר דכשר תחלה לא אשחרי
בכל ור' ישמעאל סבר כשר נחירה לא אשחרי כלל דאי אשחרי היאך אשחרי
להם בתחלה כשר תחלה . דהא כשר נחירה לא משכחת ליה חלה בחולין
דקדשים ה' כתיב וסחט : כי אישחרי שלל גוים דידעו לא אשחרי .
איכא נוסחי דגרסי ודילמא לא שחט ולא מחזור דאס איתא למא ליה לר'
ירמיה למקנת בעייה כליכרי כשר נחירה שהכניסו ישראל לארץ שנעברה
בהיתר הוה ליה למינקט בעייה בכתלי דחזירי דידעו אי נמי בזה שגחרו
משכבסו לארץ חלה ודאי לא הוה מסתפק ר' ירמיה חלה בזה שנעשה
בכר בהיתר ותלמו אהדר ליה דאפילו דבר טמא אשחרי להו כלומר שאפי'
לכחור לכתחלה היו מותרין וכל שכן בזה שגחרו קודם ומ"ה קא' משני
דילמא שלל גוים הוה דאשחרי להו חלה דידעו לא ומ"ה לא הוה מספקא
ליה חלה בזה שגחרו בהיתר :

דף יז ע"ב מורשא

קמא מחלים כפרא כופ' . פיר' רש"י ז"ל
דמורשא קמא מחלים עור וכשר ובתר
כופ' הסימן חלה מסובכת שאין לה חלה מורשא אחת כדקיימא ארישא
דמכשיר והוליד ולא הביא כשרה ואי אפשר לה להחלים לא עור ובשר ואי'
קורעת הסימן והקשו עליו דכיון דמכשירין שחטא מסובכ' משמע דכל
ענין מכשירין לה ואפילו כשהחלש עור ובשר כבר אי נמי אפילו כשהיה
חזי קנה פגום ואחרי' והא היא מורשא למסובכת כופא הסימן . ועוד
היאך אפשר ששתי מורשות שיש לאוגרות שהן מסובכ' הרבה דחדא מתייבאו
חלשא עור ובשר ובתרייתא כופא הסימן והא ודאי אי אפשר . לפיכך
בראין הדברים מחלים וכו' דקאמרינן . לאו בעור ובשר קאמרינן חלה
בסימן ענינו שאין כח במורשא אחת לקרוע הסימן . ואפילו היה חזי קנה
פגום חלה חס' כן קדמה מורשא ראשונה אי נמי חורפא דמכשיר ומ"ה כל
הפנימות מסובכת שאין לה חלה עוקף אחד . כדקיימא ארישא דמכשיר
והוליד ולא הביא כשרה ואפילו היה חזי קנה פגום . שאי אפשר למורשא
אחת לקרוע בלום . ולפי מילתא זו שהיה על דרך רש"י ז"ל כי אמרינן
בסמוך כחן שהוליד והביא כחן שהוליד ולא הביא . ס"ה דהוה מני לשווי
ה' דקיימא ארישא דמכשיר ה' דלא קיימא דתרי' בשנין הוליד ולא הביא
וקיימא ארישא דמכשיר . חלה לא בראה כן מדברי ריה"ק ז"ל שהוא
במנוח פאן כהנא כחן שהוליד והביא כחן שהוליד ולא הביא ולא הכיר
בכל דבעינן דקיימא ארישא דמכשיר . לפיכך פירשו לפי דרכו ז"ל

חרדשי הולין להר"ן וז' פרק הכל שוחטין צח

לה כר' יוסי בר יהודה והיונו מוגרמחא דמסקא ליה לרב דאלו בטבעת גדולה רב ושמואל דאמרי תרומתו הלה כר' יוסי בר יהודה . ואכן השתא כה ק"ל ברבא בר בר חנה דסמיך אנמריר ברוב חללה ומכיון ששחט רוב חללה אם רבה מגרים דתנן ורובו של אחד כמוהו ולפיכך השמיט בריא"ף וז' רב דאשמואל מן ההלכות שלא הולך לפסוק בה הלכה כך כנשתבספ המלחמות :

ע"ב יוסף כר חייא מב"פ גמיר . כלומר לא שמענו מרב ושמואל ומה שאין אובלין אותו בחקומו חומרא בעלמא הוא לא ע"פ רב ושמואל . ומ"ה פרכין וליה ליה לר' זירא וכו' דנהי דלא אמרה רב ושמואל אפילו הכי היה לו לנהוג חומרי מקום שילא משם :

בין דתנן ביוסינן להו . משמע הכא דבני בכל כפופין לבני ארץ ישראל ואילו כפ"ק דסנהדרין (דף ע"א) לפנין דין הטול רשות כדי שלא תעשה יחא פסור מלשם משמע איפכא דאמרי' התם מהכא להפס מהני מהתם להכא מחי . ואומר ר"מ ז"ל דלענין איסור ויפטר בני ארץ ישראל עדיפי דהבינו . אבל לפנין הפקעת מתן ראש גולה עדיף כדאמרין התם דהכא טעם וחסם מחוקק ואמרין כתיב לא יסור פט מיהודה . אלו ראשי גלויות שבבבל שרודין את העם במקל ומחוקק מדין רגליו אלו בני בניו של כל שולחמין תורה ברבים ואמרין בפ"ק דהוריות דנשיא שאלך ישראל אינו מביא ספיר מסוס דאיכא בבבל ראש גולה שהוא עשיר מחנו :

אביעין ליהו . פגע וגגע . כלומר דכי אמרין טרפה דוקא היכא דפגע וגגע דלא שייכנהו לכוני חטי לגד הראש ככ"ג אמר' טרפה או דילמא אפילו פגע ולא גגע ושייכנהו לכוני לגד הראש ואפ"ה טרפה . ופסטי' דהא מילתא פלוגתא דאמוראי . דאמר רב פפא משמיה דרבא שיר בחטי כשר' דהיינו שיר בחטי כולו והיינו פגע ולא גגע אמר כי אמר רבא לנ' טרפה דוקא בפגע וגגע ורב אחא משמיה דאמר טרפה ולדריה אפילו פגע ולא גגע נמי טרפה ורש"י ז"ל לא כתב כן ולא נתבררו דבריו :

ר"י ע"א מחלוקת כשהגרים שלים ושחט שני שלמים דר' יוסי בר יהודה סבר מיד דהוא אחי קנה פגום . מסתברא דכיון דמחמין ליה לחי קנה פגום דלר' יוסי בר יהודה לאו דוקא שחט שני שלמים אלא ה' להגרים שלים ושחט שלים ועוד דהא רב הונא גופיה מסבר לקמן להגרים שלים ושחט שלים והגרים שלים וכו' ודאיהם שהגריהם שבסוף אינה מכשיריהם אלא שחטת שלים אהנייה היא מכשיריהם ואם הייתה נמי בשרה וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב מיד דהוא אחי קנה פגום ומיהו הכא כמסופות כל שהוא לא שני ליה . דלא מלגרה הגרמה להכשרי שחטתה הולא ולאו מקום שחטתה הוא ולא נהיר דרב יהודה הגרמה במקום כרואי לשחטת עבד' לה וכו' סתמכות בס"ד : **ולענין** הלכה הרמב"ם ז"ל פסק כפ"ג מהלכות שחטת כרב יהודה ומשמע דטעמיה משום דר' אחי חמרה קמי' דר' אבון ור' אלעזר קמי' דר' יוחנן ולא אפליגו עדי בעילת' אלא כחאי דמפלג בין שחט במקום נקב לשחט ופגע בנקב משמע דשארף מיד ליה . ואחרים אמרו דא מוא לא מברעא דר' יוחנן לאו דקבלה מיהו אלא דשכיה במאי דהוא ליה איפטר לשכח וישראל אע"פ דלא ס"ל כותים מיהו לא הוה אפשר ליה למפרע . וא"ל דרב הונא מסתברא דעדיף טפי דרב חסדא ס"ל כותיה כדאמר ליה לעיל דהיה ליה מר איפכא מחלוקת כשהגרים שלים ושחט שני שלמים דר' יוסי בר יהודה סבר מיד דהוא אחי קנה פגום . אלא במקום שחטתו משוי ליה והכא נמי אמר ליה לא תהדר כך . דא"כ מסתד ליה לקמייתא אלא כרב הונא ס"ל ואפ"ה לא מברעא ליה בספק דאסורא הילכך נקטינן כחומרי דתרווייהו דלעולם לא תכשרין עד דאיכרוב שחוט בנת אחת בין בתחלה בין בסוף דככה"ל בין לרב הונא בין לר' יהודה כשרה דהא איכרונה בשחטת ובי נפקא השפא בשחטת קא נפיק וזה דעת הר"א הלוי ז"ל והרמב"ם ז"ל . אבל הרשב"א ז"ל חמיר עוד דכליטנא קמא דרב הונא אחר רב אסי ק"ל ולא מכשרין אלא כשחט שני שלמים והגרים שלים אלא הגרים שלים ושחט שני שלמים פסולה דכי נפיק חיותא בעינא רובא במקום שחטתה וליכא . והביא ראיה לבריו מדנקיט סוגיא דגמרא כי האי לישנא דאמרין פסול לשחטת פסול למליקה לאיחויי ממי לאחויי שפוי ראשו דנקט מראשו ואגריס ואולי עד דמטא תתאי וברב הונא אחר רב אסי דאמר הגרים שלים ושחט שני שלמים פסול :

ע"ב שחט במקום נקב מוא . האי מילתא דאלי לא אינשריך ליה למימר דהיינו חזי קנה פגום אלא דנקטה חסוס דכדי למנקט טעם אחריו דהיינו שחט ופגע בנקב מוא : **גמרא** אלא ממי עורף מול עורף כדקתא סיפא וכל העורף כשר למליקה . כלומר ואי עורף ממש קאמר ממי כל הרי בשוף דשייכא מליקה שיעור מועט הוא ונקט רש"א ור"ה לסי' דקתני וכל הגוף כשר לשחט כלומר כל העורף דקתני היינו כנג' הגוף : **גמרא** ערפו מול כרואה את העורף . וא"כ כנג' כל הגוף מלך שהרי הגוף פרקים פרקים הוא ששוי וזהו ל' למימר דפרק ראשון השפך לעורף ממש קוי מול ואידך הני

מול דמול ופסול דדכותא אחרין כפ' מלות חלילה (דף ק"ט) מ' אשחורא עד ארעא נחית דאי ס"ד מפסיק פסיק הוה ליה מעל דמעל ודחמא אחר מעל רגלו ולא מעל דמעל . לאו קשיא היא דהתם מ' חסוב שוקא מל' דמעל לפי שהרגל חלוק לעלמו ואשחורא חלוקה לעלמה וכל א' מקושט כיכר אבל הכא כיון שכל פרקי הגוף נראין כאחד הכל נקרא מול עורף וכשר למליקה . וכ"כ לחאי דאסיקנא התם אפילו מיתא מפסק פסיק כל דכדי כרעא ככרעא דמי : **איכא** דאמרי דוקא מחזיר . פירש טעמיה דמ' ד' מחזיר לאו משום דמדמו כז' חייא מליקה לשחטת דר' ירמיה הוא דסבר הכי דאמר לקמן כ"כ דמוליך ומביא במליקה כשר כלומר משום דס"ל דככל מיד אית לן לדמויי מליקה לשחטת אלא במה שחלק ביה הכתוב וכדפי' רש"י ז"ל אבל כז' חייא לא ס"ל הכי דאדרב' אמרין מוליך ומביא במליקה פסול . אלא טעמיה דמ' חייא דאסיקנא דוקא מחזיר משום דכיון דעיקר מליק' כסימנין היא ולי לא מחזיר חוקק דרש' ומפרקת וטריף לה מקליה חסותה סימנין לא משמע ליה דאחר שגטרפה עומד ומולק ומ' ד' אף מחזיר ס"ל דה"ל דודאי עיקר מליקה כסימנין היא ומ' כי מהדר ספיר דמי מיהו כיון דאחר דחמא מתולעטו משמע ליה דהפורה נמנה לו רשות לחתוך הסימנין מאחרי העורף כחיה לר' שרבה ואע"פ דכי לא מהדר טריף לה מקמי חסותה סימנין לא איכפת לן דדרך הכשרה הוא בכך דמיא לשחטת דמבי שחט מוטוט ושט טריפה ואפ"ה כי פשלים ליה לרוב מהני דדרך הכשרה הוא . ור' ינאי דאמר וקבלו הרובין את משכותן ס"ל דאי מחזיר פסול דכיון דדחמא אחר מתולעט ערפו כדאמרי' דוק קאמר לחתוך שר' ומפרק' כרישא : **מסתברא** כז' ד' אף מחזיר . הקשו בתוספות דלא ס"ל למימר מסתברא דהא תיובתא גמורה היא מחמ"ל מ' ד' מחזיר דוקא . וכ"ל דאפילו למ' ד' מחזיר דוקא כינוי לומר דעיקר מכותה בכך לכשתלה ומיהו דדיעב' אפילו לא החזיר כשרה ומ' קאמר מסתברא דאע"פ דאפשר לדחוקי דמחמ"ל כדלא אהדר אפ"ה מסתברא דמחמ"ל במליקה כהלכה איירי :

ר"ד ע"א ופירב הונא אחר רב אסי דאמר רב הונא אר"ה אסי הגרים שלים ושחט שני שלמים פסולה . כלומר דקמ"ל שמו' דכי היכי דפסול בשחטת פסול נמי בחלוק' ואינשרי' לאשמועינן שלא תאמר כיון שחלדה ודרסה נמי דפסול בשחטת לא פסלי במליקה שאף בהגרמה נאמר כן קמ"ל דלא דמי דהתם מקום מליקה הכא לאו מקום מליקה . ומיהו שהיינו דחאי פסולה במליקה אלא דלא אינשריך ליה לאשמועינן דכיון דמלך חזי פלסינן ואיטרפא ליה וזהו א"כ כיון שההייה מחלקת כי קא מלך טרפה קא מלך וזהו הונא כאלו טרפה מעיקרא . הרא"ה ז"ל : **אין** עיקר סימנין לשוף . טעמא דמבשרין ביה עיקר טפי משאר דברים הפוסלין בשחטת משום דעיקר לאו מהלכו שחטת ממש הוא דמאי גוויי עיקר אי' חד שנעקרף הסימנין שלא בשעת שחטתו או שנעקרו בסכין דרך שחטתן . אבל שהיינו חלדה דרסה הגרמה בשעת שחטתה בלח' נינהו מקריין הלכות שחטת ופסלי בעופות כיון שטעונין שחטתה מיהו ק"ל דבשחטת יס עיקר וכתם כשכתב רש"י ז"ל :

ע"ב ותקשילך עולת העוף דבעיא שני סימנין ובי מתם עומ' ומולק . ופי' רש"י ז"ל דהא ודאי עוף כסימן אחד הוא מת' ולמה משכב שני . וא"כ ובי ס"ל דמסוס להכשרו כסימן אח' שאם נחקך בו סימן א' שלא כדרך שחטתה יחא ממו' לאחזר וזהו בהמה שהכשרו ברוב שנים ואמרין לקמן שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכשת הרי היא כחיה לכל דברים ואמרין נמי השוחט בהמה טמאה לגברי אינה טמאה טומאת גבלות עד שתמות או עד שימית אותה ראש . וכיון שאינו טמא מיד אי' שם שהכשרו כסימן אחד ממי קשיא ליה ובי מתם עומ' ומולק . דהא כל שדרך הכשרה בכך אי' שם שתגבלת כתיים לא איכפת לן ונקובה הוסיף וכת' . ור"ד פ"ק גבי דסבירא לך דכשרה מפרקת ורוב כשר עומה לאו נכלה היא ומ"ה עומד אח' כ' ומולק מ' היא כשחמך סימן אח' עמו . ודאי נכלה היא . ואם כן מקשי לך עולת העוף שחמך מפרקת ורוב כשר וסימן אחד . היאך עומד ומולק את העני :

ר"ב ע"א ואת השני יעשה עולה כמשפט כמשפט חטאת בהמה . מקרא זה בפרשת ויקרא הו' גבי שמיעת קול שהוא בעולה ויורד . בעשרות מביא חטאת בהמה . ובעניות שמי תורים או שני בני יוגה אחד לחטאת וא' לעולה ובי חטאת העוף כפי' ומלך את ראשו ממול ערפו ולא יכיר . וכתרום כתיב עולת העוף וכתב ביה כמשפט ולתולה מכל הענין . זה נאמר בעולת העוף אל גרסה ומלך את ראשו והקטין ולא כפי' ביה מול עורף ובדדי' . נני' כפי' דהקריב וזכולה שמעתי נקטינן ממי דכתיב בעולת גרסה . כלאו כחוב בעולת חובה דכיון דתרווייהו עולה חדא מילתא היא : **בשהוא** אומר בעולת העוף והקריבו חלק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף : **הקשה** רש"י ז"ל למה כמשפט חטאת העוף לומר דבעיה מן החילין ויזכר וכו' ה'ימני

לה כר' יוסי בר יהודה והיונו מוגרמחא דמסקא ליה לרב דאלו בטבעת גדולה רב ושמואל דאמרי תרומתו הלה כר' יוסי בר יהודה . ואכן השתא כה ק"ל ברבא בר בר חנה דסמיך אנמריר ברוב חללה ומכיון ששחט רוב חללה אם רבה מגרים דתנן ורובו של אחד כמוהו ולפיכך השמיט בריא"ף וז' רב דאשמואל מן ההלכות שלא הולך לפסוק בה הלכה כך כנשתבספ המלחמות :

ע"ב יוסף כר חייא מב"פ גמיר . כלומר לא שמענו מרב ושמואל ומה שאין אובלין אותו בחקומו חומרא בעלמא הוא לא ע"פ רב ושמואל . ומ"ה פרכין וליה ליה לר' זירא וכו' דנהי דלא אמרה רב ושמואל אפילו הכי היה לו לנהוג חומרי מקום שילא משם :

בין דתנן ביוסינן להו . משמע הכא דבני בכל כפופין לבני ארץ ישראל ואילו כפ"ק דסנהדרין (דף ע"א) לפנין דין הטול רשות כדי שלא תעשה יחא פסור מלשם משמע איפכא דאמרי' התם מהכא להפס מהני מהתם להכא מחי . ואומר ר"מ ז"ל דלענין איסור ויפטר בני ארץ ישראל עדיפי דהבינו . אבל לפנין הפקעת מתן ראש גולה עדיף כדאמרין התם דהכא טעם וחסם מחוקק ואמרין כתיב לא יסור פט מיהודה . אלו ראשי גלויות שבבבל שרודין את העם במקל ומחוקק מדין רגליו אלו בני בניו של כל שולחמין תורה ברבים ואמרין בפ"ק דהוריות דנשיא שאלך ישראל אינו מביא ספיר מסוס דאיכא בבבל ראש גולה שהוא עשיר מחנו :

אביעין ליהו . פגע וגגע . כלומר דכי אמרין טרפה דוקא היכא דפגע וגגע דלא שייכנהו לכוני חטי לגד הראש ככ"ג אמר' טרפה או דילמא אפילו פגע ולא גגע ושייכנהו לכוני לגד הראש ואפ"ה טרפה . ופסטי' דהא מילתא פלוגתא דאמוראי . דאמר רב פפא משמיה דרבא שיר בחטי כשר' דהיינו שיר בחטי כולו והיינו פגע ולא גגע אמר כי אמר רבא לנ' טרפה דוקא בפגע וגגע ורב אחא משמיה דאמר טרפה ולדריה אפילו פגע ולא גגע נמי טרפה ורש"י ז"ל לא כתב כן ולא נתבררו דבריו :

ר"י ע"א מחלוקת כשהגרים שלים ושחט שני שלמים דר' יוסי בר יהודה סבר מיד דהוא אחי קנה פגום . מסתברא דכיון דמחמין ליה לחי קנה פגום דלר' יוסי בר יהודה לאו דוקא שחט שני שלמים אלא ה' להגרים שלים ושחט שלים ועוד דהא רב הונא גופיה מסבר לקמן להגרים שלים ושחט שלים והגרים שלים וכו' ודאיהם שהגריהם שבסוף אינה מכשיריהם אלא שחטת שלים אהנייה היא מכשיריהם ואם הייתה נמי בשרה וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב מיד דהוא אחי קנה פגום ומיהו הכא כמסופות כל שהוא לא שני ליה . דלא מלגרה הגרמה להכשרי שחטתה הולא ולאו מקום שחטתה הוא ולא נהיר דרב יהודה הגרמה במקום כרואי לשחטת עבד' לה וכו' סתמכות בס"ד : **ולענין** הלכה הרמב"ם ז"ל פסק כפ"ג מהלכות שחטת כרב יהודה ומשמע דטעמיה משום דר' אחי חמרה קמי' דר' אבון ור' אלעזר קמי' דר' יוחנן ולא אפליגו עדי בעילת' אלא כחאי דמפלג בין שחט במקום נקב לשחט ופגע בנקב משמע דשארף מיד ליה . ואחרים אמרו דא מוא לא מברעא דר' יוחנן לאו דקבלה מיהו אלא דשכיה במאי דהוא ליה איפטר לשכח וישראל אע"פ דלא ס"ל כותים מיהו לא הוה אפשר ליה למפרע . וא"ל דרב הונא מסתברא דעדיף טפי דרב חסדא ס"ל כותיה כדאמר ליה לעיל דהיה ליה מר איפכא מחלוקת כשהגרים שלים ושחט שני שלמים דר' יוסי בר יהודה סבר מיד דהוא אחי קנה פגום . אלא במקום שחטתו משוי ליה והכא נמי אמר ליה לא תהדר כך . דא"כ מסתד ליה לקמייתא אלא כרב הונא ס"ל ואפ"ה לא מברעא ליה בספק דאסורא הילכך נקטינן כחומרי דתרווייהו דלעולם לא תכשרין עד דאיכרוב שחוט בנת אחת בין בתחלה בין בסוף דככה"ל בין לרב הונא בין לר' יהודה כשרה דהא איכרונה בשחטת ובי נפקא השפא בשחטת קא נפיק וזה דעת הר"א הלוי ז"ל והרמב"ם ז"ל . אבל הרשב"א ז"ל חמיר עוד דכליטנא קמא דרב הונא אחר רב אסי ק"ל ולא מכשרין אלא כשחט שני שלמים והגרים שלים אלא הגרים שלים ושחט שני שלמים פסולה דכי נפיק חיותא בעינא רובא במקום שחטתה וליכא . והביא ראיה לבריו מדנקיט סוגיא דגמרא כי האי לישנא דאמרין פסול לשחטת פסול למליקה לאיחויי ממי לאחויי שפוי ראשו דנקט מראשו ואגריס ואולי עד דמטא תתאי וברב הונא אחר רב אסי דאמר הגרים שלים ושחט שני שלמים פסול :

ע"ב שחט במקום נקב מוא . האי מילתא דאלי לא אינשריך ליה למימר דהיינו חזי קנה פגום אלא דנקטה חסוס דכדי למנקט טעם אחריו דהיינו שחט ופגע בנקב מוא : **גמרא** אלא ממי עורף מול עורף כדקתא סיפא וכל העורף כשר למליקה . כלומר ואי עורף ממש קאמר ממי כל הרי בשוף דשייכא מליקה שיעור מועט הוא ונקט רש"א ור"ה לסי' דקתני וכל הגוף כשר לשחט כלומר כל העורף דקתני היינו כנג' הגוף : **גמרא** ערפו מול כרואה את העורף . וא"כ כנג' כל הגוף מלך שהרי הגוף פרקים פרקים הוא ששוי וזהו ל' למימר דפרק ראשון השפך לעורף ממש קוי מול ואידך הני

205

[illegible]

1879

חדושי חולין להר"ן ז"ל פרק הכר שוחטין

צט

למפרע ולא עוד אלא אפילו הכא שהלוקח שמה התמדה ויהא מוכר שהיא
להוציא התמדות דהא רובן מתמדין ואיכא למסמך אחי חוקא ואשכח
לממדין לקמן בכל מדין שאין מפרשין עליו ממקום אחר אלא ח"כ
החמין היינו בדאית' קמן דאיתא למיקם עלה דמילתא אבל בדליתיה
קמן איכא למסמך ארובא והיינו דקאמר אי שבקית מכלל דליתיה קמן :
רבא אחר הא מני ר' יוחנן בן טריה הוא . פירש"י ז"ל דלתרוביה
מילתא דרב נחמן דפרכין עלה ממתניתין קתני לומר דמתניתין דאזיל
בתר לקיחה ולית ליה איגלאי מילתא למפרע ר' יוחנן ב"ר הוה דאזיל בתר
חזיתיה וכי לא החמין חזיתיה מיהא ולית נקח אבל משהחמין חזיתיה אמר
ופירא הוא ורב נחמן דאמר כרבנן דלא אזלינן בתר חזיתיה בקרטוב של
חלב הילכך הכא נמי כיון דפירא הוא שסופו להחמין אף על גב דהשתא
חזיתיה מיהא קנה מעשר . ואיכא מלא דגריס ברישא דהך ברייתא שלשת
לוגין מים שגפול לתוכן קרטוב של יין ומרריהן כמררם יין וספלו למקור לא
פסלוהו . והך גירסא לא נהירא דא"כ רבנן נמי בתר חזיתיה אזלי וכמו
שהסקה רש"י ז"ל . אלא ש"כ רבנן נפסלו את המקור משום קולא דמים
שזבין תרתי בעי שפירא וחזיתיה אבל בתר חזיתיה לחוד לא חזי' מדאמר
בפי' לא פסלוהו ומ"ה לדיריה כל שהחמין בסוף קנה מעט דמפיקר' נמי
פירא הוא אבל ר' יוחנן ב"ר דאזיל בתר חזיתיה לחוד לא חזי' אלא מ"ה יותר
נראה כמו שכתב הוא ז"ל דכין ברישא בין בסיפא שלשת לוגין מים חסר
קרטוב גרסינן אבל שלש לוגין מים שגפול לתוכן קרטוב יין אש"כ שמרריהן
כמררם יין פוסלין את המקור אליבא דרבנן דלא איכפת להו בחזיתיה .
והשתא מתקומח ספיר דרב נחמן כרבנן בין ברישא בין בסיפא לאו בתר
חזיתיה אזלי דרישא דקתני אין פוסלין את המקור משום דלית ביה שפירא
הוא . והסקה הרמב"ן ז"ל דמתני' לא איכא בדר' יוחנן ב"ר דהא לא
שמעינן ליה לר' יוחנן ב"ר דאזיל בתר חזיתיה אלא במררם שזבין עשוי
להשתנות אבל כמררם שהוא עשוי להשתנות כמתני' לא שמינן ליה לכך
פ' דרבא לאפלוני אדרב נחמן דאוקי מתני' כר' יהודה קא חזי דאיהו
לא ס"ל דכלל החמין דוקא פליגי כיון דהשתא קתני אלא בין בהחמין בין
בכל החמין פטרי רבנן ובתרווייהו מחייב ר' יהודה הילכך מתני' דמפליג
בין החמין ללא החמין לא מתקומח כחד מבייהו אלא ר' יוחנן ב"ר הוה
ומ"ה לא החמין ואינו עמיד להחמין כדאוקי לה שפיר ממנו ככוס ולא
החמין דחזיתיה מיהא פוסל את המקור וכשהחמין חזיתיה חמרה ולא פסיל :
ופל' גא' דר' אלעזר דאמר בכל מדין שאין מפרשין עליו ממקום אחר
אלא ח"כ החמין . פיר' אלעזר פליג אדר' נחמן קמייא דאמר בשהחמין
מחלוק ומתני' ר' יהודה הוה דר"א סבר דכלל החמין פליגי אבל בהחמין
אפילו רבנן מחייבי דפירא הוא והיינו דקאמר אלא ח"כ החמין כלומר
ואפילו רבנן מודו ביה ומתני' דמפליג בין החמין ללא החמין רבנן הוה אי
נמי דאפיר' ר' יהודה מודה ביה ובעי החמין משום דמתפרשין עליו ממקו'
אחר דמי כמפרש מהפסור על החיוב :

ע"ב מאי שכל טמאין מעיקרין דלא דאמרין אידי דמאי יקרי
וכו' . וא"כ ורבא מלי קסבר י"ל דס"ל לרבא
דכשתמך במים טהורין ונטמאו בדיון הוא שפיל' לו הסקה דאש"כ דפירא
קאפי מלשיל מ"ה ההוא פירא מיהא הוא כיון דלא החמין וכיון שנטמא אף
הסקה עולה לו . אבל טמאין מטיקרא הוי פירא דקאפי מלשיל הרי לא
נטמא וכיון שלא נטמא הוה טהור עולה לו הסקה . ואש"כ מקט' עולה דאש
איכא דפירא קאפי מלשיל אפילו כשתמך במים טהורין ונטמאי' אינו כדן
שתעלה לכן הסקה שאין הסקה מטהרת אלא מתורת זריעה ואין זריעה
לפרי לא במים אלא משום דמכלכלי הכא נמי מכלכלי ועלשה לכן הסקה
וטהורין :

מחלוק שפירא נפקא דא"כ כלל לקיחה נמי לא קדש בשעת לקיחה קאמר
שפירא לוקח זה לטובה וזה לחסות . ולי דבריו רש"י ז"ל עיקר דלכל דוכתא
כי הוי כוונתו כה"ג מתפרשה דאי לא כתב רחמנא מעוטא דעשהו כיום
הכפורים ולא מעוטא דלוקח ועשהו גבי קנין מק' דאיכא למעט בכל חד
חד הוה גמרי דגורל דיום הכפורים לאו דוקא וס' דקנין לאו דוקא אלא
תרווייהו בין בשם בין בגורל אבל בתר דכתב רחמנא דעשהו כיום
הכפורים ומעוטא דלוקח ועשהו גבי קנין ילפינן דגורל ביה"כ דוקא ולקח'
ועשהו דקנין דוקא :

דף כה ע"א ומה כל הכלים שאין מטמאין מאוירן . כתב
רש"י ז"ל כדיליף לקמן מוכו של זה ולא מוכו
של אחר . ואינו נח אלא לזכר למדרש הכי אלא כי אמרין דכלי חרס
אינו מטמא מגבו ולאפוקי מק"ו אבל השתא דבעינן למימר דכלי חרס
ליטמא מגבו ליכא למדרש הכי אלא ה"ק ומה כל הכלים שאין מטמאין
מאוירן משום דלא אשכחן דרבי ביה קרא אויר : **אורב' עה** תוכו
כתבי תוכו תוך תוכו תוכו תוכו . פיר' רש"י ז"ל דכלל חד וחד הוה
ליה למכתב תוך . והקשו עליו א"כ לית ביה חד דמופנה לג"ש דכולהו
אחטריבי לגופייהא חד לטמא וחד ליטמא וחד תוכו של זה ולא תוכו של
אחר וחד תוכו ולא תוך תוכו . לכך פ' דתוכו ליטמא וליטמא מופנה
לגמרי דהוה מלי למיפסח כל אדר כי יטמא הילכך תוך לג"ש ווא"ו לפסוח
של זה ולא תוכו של אחר . ואין זה מתורר אלא דהניחא למ"ד מופנה מכל
אח' למדון ואין מסיבין אלא למ"ד למדין ומסיבין וכדאיתא בפ' המפנה
מאי איכא לחי' דהא איכא למיפסח מה לטמא שכן חמורה מדתו שטמא
אחרים מגבו אלא דאזיל לאו ג"ש גמורה הוה אלא גילויי מילתא :
דף כה ע"ב לתוכו ולא תוך תוכו ואפילו כלי שטף מליל . וא"כ לאפוקי תוך
תוכו למה לי קרא הוה מדינא נפקא שרי אין כלי מטמא מאויר כלי חרס
ואפילו כלי שטף דהא מטייה קרא מדכתבי מכל האוכל אשר יאכל דתני'
בפסחים (דף כ') יכול יהו כל הכלים שטמאין מאויר כלי חרס ת"ל מכל
האוכל אשר יאכל אוכלין ומשקין מטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים
מטמאין מאויר כלי חרס וכיון שאין הכלי מטמא פשיטא שהוא מניל
מופני הסומא לפירות שכתבו . י"ל דאש"כ שהכלי אינו מיטמא אי לאו
פשיטא דתוכו הוה אחינא שהפירות טמאין מ"ה תוך אויר של חיצון הס'
קמ"ל תוכו ולא תוך תוכו . ובי אמרין ואפילו כלי שטף מליל ה"ק דלא
מיעבי' את הפנימי של חרס שאין האוכלין שכתבו כאלו עומדין בלוי'
החיצון שהרי אף הפנימי כיון שהוא של חרס יש לו תורת אויר אלא אפילו
הוא כלי שטף שאין לו תורת אויר מניל זה וזה מתורר מאויר מפי' רש"י
ז"ל :

ע"ב דאמר רב נחמן כלי עגם ככלי משכית דמי . לאו לכל
קאמר לא דגולמיהו דטהורין בגולמי כלי משכית
הואיל ודמיהו יקרין אבל פשוטין אין מקבלין טומאה דקרא דמיהו ילפינן
דכלי עגם מקבלין טומאה היינו בכל מעשה עוים דתני' גבי כלי עין ועור
סין כלי קבול והיינו דתנן בפ"ב דכלים ומייתיה לה בפ"ק דשבת כלי עור
כלי עין וכלי עגם פשוטין טהורים . ולא נחשוורו דבריו רש"י ז"ל שכתב
בפ' המגביע גבי חסין פוחת קבטן כפותות טמאין ופרשה הוא ז"ל פכלי
עגם וכתב דטמאין משום דפסוטי כלי עגם טמאין והכי איתא בהכל
שחטין . ואיתא וכדכתבינא . אלא תס' בחסין של משכית :
דף כה ע"א דירמא אי הוה שבקיה הוה מחמין . כלומר וכיון
שכן היכי תנן עד שלא החמין אינו ניקח
בכסף מעט דמשמע שאין לקיחה כלל והתמך חולין גמורין ויכול לשחוט
תוך לירושל' ינחום דילמא אי הוה שבקיה הוה מחמין ונמלא סקנה מעשר

סליק פרק הכר שוחטין

פרק השוחט

דרסה וכו' מגלג אלא דאזיל כי הוה דפשיטא לן' בנהיה דגמרה ניטא
ה"כ סבירא ליה דשחיטה מן הגורר דגמרה וקרא למאי איתא דלא ליטוי
בסטר' פ' דאי גמרה הוה אחינא דשחיטה מן הגורר בכל מקום
ואפילו בשחוט המפרקת והבשר תחלה ואח"כ הסימנין דתני' לו בסטר'
דאש' סתמא גמרי קמ"ל קרא דמקום שח חטאו דהיינו מן הסימנין
שכן תחלה . אי נמי שלא תאמר נהי דמן הסימנין הוה מתחיל לרדף הוא
לחמוד ג"כ בשר ומפרקת קמ' לו שחט ממקום שח חטאו כלומר טהרה
מדמו וכו' לא דהיינו שחיטת הסימנין אבל מפרק' וכשר לא כדאמר' לקמן
הסוגר

דף כה ע"א ולטעמיה שהיה דרסה חלדה הגרמה ועקור
מי כתיב . כך הוה גרסת כל
הספרים אלא שרש"י ז"ל מחקו גורים וכו' . ולא נהיר דאי הכי תלמודא
הוה דמטיק דקרא אלא דלא לשווייה בסטר' וכן בסמוך קרא דזוכת
מוק' דלא לשווייה בסטר' ותרי קראי למה לי לסיבך נראה דה"פ דרב
כהנא גופיה הוה דמהדר לתאן דפריך עליה דקאמר ליה לדודך דמהדרת
אפירכי בתרי' דס"ל דכי קאמינא גמין לשחיטה שהיא מן הגורר לעיקר
שחיטה בעינא לאובחתי אחאי לא פרקתי דעדישא מכלה הכי שהיה

חרושי חורין להר"ן ו'ל פרק השוחט

203

החיות וזרין בעיניהם לכתחלה בקדשים משום דלדס הוא נרדף בדיעבד פליגי עליה וזמרי דלא מעבדא . יס לומר דכדי קאמרינן חס איתא דישא בקדשים אכל בחולין לא בעינן חשיבות וזרין כלל ודאי דכי בעינן להו בקדשים לכתחלה בלחן הוא דבעינן אכל חס לא עבר לא תסתכל ביה ולא כן אי פליגי רבנן עליה לכתחלה דהוא ענמו לדס הוא נרדף וזמרי דהוא חס לאו כחוי דר' יהודה . ויהודה חסילא לחולין קאמר דאי בקדשים לא אפשר לתפסל בדיעבד אלא לכתחלה . ובהדיא מניח בברייתא דאש' דיעב' פסול ר' יהודה וכדמצינא לעיל אלא דטעי עדיף ליה לאו כחוי מזגא דמתניין מלחוכי סברייתא דקא פסיל ליה לר' יהודה אשילו בדיעבד :

ע"ב הויא ליה עבודה בחדר ותנן עבודת יום הכפורים אין כשרות וכו' . אף על גב דשחיטה לאו עבודה היא שרי בשדה כור ואשילו בפרו של כהן גדול כיום הכפורים אסוקא בפי' טרף בקלפי דאס' שחטו דכשר דאשילו הכי כיון דמגות היום בכהן גדול חס איתא דאס' לא מירק הא סבול אינו דיון שימירק אחר לכתחלה ששם שהוא קורן את המזבח אף על פי שהשחיטה כשרה בזה כך ראו שימירק הוא ענמו ולא ימירק אחר . ואינו לשנא דקאמר לכתחלה הכי סבקינן ליה למרק דמשתע דלכתחלה בלחן הוא דקשיא ליה . ובתוס' מפרשין שם היתה מריקא מעבדת עבודה היא שרי אינו ממירק אלא משום דס' והוא לא מריקא בורך קבלה ומקבלה ואליך מות כהונה : לומר לי למרק . ואף על גב דאשילו בחולין בעינן שנים לכתחלה בדכתיב ברום פירקן אשילו הכי הכא כיון שאי אפשר אל על ידי אחר לא הו' לנו להקיק אחר לכך : ודבי יוחנן אחר יאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף . ואם תאמר דמזגא דאס' במסכת יבמות בפרק החולין (דף י"ו) הלכתא כדריש לקיס ביהי תלת הא בשאר הלכתא כדריש יוחנן הלכתא יאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף סבירא ליה לרביא וזלנו במסכת זבחים אחר ליה דבא לאסוי מי סברת ויאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף אינה לשחיטה אלא בסוף הלכתא ביהמי ברום לקיס סבירא ליה . יס לומר דכיון דהכא משמיה דלוי סבא אחרה ליתא בכלל פלוגתא דריש לקיס ור' יוחנן דלאו אשמיטתא דריש לקיס היא אלא דלוי סבא וכן נראה דעת בעל הלכות ז' סכתא כאן והלכתא אינה לשחיטה אלא בסוף : כלומר לא נחלקו אלא כגון ששחט סיומ אחד בחור וסיומ'א בפנים . כלומר בשחט עולת הטוק בחור ונקט שחט ולא נקט מולק לפי שעל השחיטה הוא חייב ואינו חייב על המליקה וקאמר דלמחן דאמר אינה לשחיטה אלא לסוף לא מחייב דאף על גב דהיכא דמלך סיומ'א ח' למטה וסיומ'א אחר למטה מודה דחייב התם היינו טעמא לפי שפעה בה מעשה המכשיר בחטאת העוף . אבל הכא לאו מעשה מכשיר הוא חורא דשחיטה היא ועוד דבחור אינו מכשיר בקדשים כלל . וכי תימא הרי עשה בה מעשה חולין בחור . קדשים מחולין לא לפיכך . ורב ויסק דלמי וזמר דאשילו בכחאי גוונא כולהו מודו דחייב . שרי עשה בה מעשה חטאת העוף בחור סבירא ליה דלא בעינן מעשה מכשיר אלא כיון דבחטאת בחתיבת חד סיומ'א סני וזכא נמי ככר נחתך מעשה חשוב הוי ואייב : אירע עד פסול בשחיטה בין קודם פסולה וכו' אינה מטמא בגדים . פירש רש"י ז' כגון שכתבנה וסייעו דשנין למחן דאמר יאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף בתקלת השחיטה קא אמתא שאלי התם דאגלי מולתא למפרע דלא שחיטה היא כלל . כלומר דאשילו למחן דאמר יאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף לא קאמר אלא כנגמרה בהכשר אבל לא כשכתבנה שחיטה עתה . ומיהו לא מחזור דמשתע דטעמא שנתקלה שחיטה עתה הוא דמודע דאינו אלא בסוף הרי דבר אחר גורם לה ליפסל יאסא לשחיטה מתחלה ועד סוף ואם כן אכתי תיקשי לייסלוג נמי בשחיטה עשה בה מלאכה בשעת שחיטה קודם פסולה מטמאה בגדים לאחר פסולה אינה מטמאה בגדי' מלח קתני הכי שמע מינה דאינה לשחיט' אלא בסוף . לפיכך נראה דכל היכא שאירע פסול בשחיטה בין מחמת שחיטה עתה בין מחמת דבר אחר לכ"ע אינה מטמאה בגדים דאגלי מולתא דלאו שחיטה דפריה היא כלל :

דף ל ע"א ורובין בה טעמא דלאו לשמו הא סתמא פטור . וי' היא גרסת רש"י ז' . ופירש דמקתני שז' לשמו חייב מכלל דסתמא פטור וכי קתני לשמו היינו סתמא דכיון שפסח הוא סתמא לשמו תיקרי . אבל הכי ליתי סתמא בלשון שלא לשמו אלא ע"כ שלא לשמו דוקא ולשמו סתמא . אבל הראב"ד פירש בשם הרב רבי משה בר יוסף ז' דע"כ לשמו היינו סתמא ושלא לשמו דוקא דאם איתא דסתמא שלא לשמו כי שחטו לשמו בפירוש הו' להו שלמים ששחטו לשם פסח ותנן וזמר כל הכהנים ששחטו בין לשמן בין שלא לשמן חייב . ולפי פסח וזמר הכי גריסין לשמו איתא פטור פסח כשאר ימות השנה הוא : דא תנן שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכת הרי היא כחיה לכל דבריה . ככר כתיב בפרק קמא דשכונות דהא לאו מתניין היא אלא מתקן כהשור והרשע השוחט

השור מפרקתה של כהן קוד' שתכלה נפשה הרי זה גוול את הכרי' ומגלי' דם באיברים . ומחן דפריש דלא לשויה נסטרף אלא ידרוס לא מחזור דאם כן הכי קאמרינן דדרסה גמרא ואף על פי שרש"י ז' כתב דאף על גב דהכלה למטה חסיני היא יס מהם שכתבו כחורה לא נהיר דמירי דכתיב לא תקרי גמרא ומאי דאמרינן לקתן חין ושחט אלא ומשך אסמכתא בעלמא היא : איך . לי אלא נחמים שיאנן בכלל הפשטה מנין לרבות את הראש שכבר הות' . פירש רש"י ז' דכיון דכתיב והפשיט ונתח והדר וערכו משמע דאין בכלל עריכה אלא נחמים שיאנן בכלל הפשט ובכלל נחום מנין לרבות את הראש שכבר הות' בשחיטה וחיון בכלל נקוח ובכלל הפשטה נמי אינו אלא קרב כמות שהוא כדאמרינן בוכחים מנין לרבות נמר שכוון תישים והקרנים והטלפים תלמו' לומר את וכו' וזכר לא בכלל הפשט ולא בכלל נחום מנין סויהה בכלל עריכה תלמו' לומר את הראש ואת פדרו . מדקאמר שכבר הות' מכלל דשחיטה מ' הנואר בעינן פירש דאם לא הות' הוא ליה בכלל נחום ובכלל הפשט נמי דהפשיט את העולה אכולה עולה קאי דמאי דאמרינן התם מנין לרבות נמר שכוון תישים היינו לבתר דקיס לן דראש אינו בכלל הפשט לפי שכבר הות' דאי לאו הכי הו' מוקמינן להאור קרא דהתם לקרנים וטלפים והו' ליה ראש בכלל הפשט ונתנו הילכך מדמילטך קרא לחייו ראש שמע מינה דכבר הות' וס' דשחיטה מן הנואר . וז' פ' לפרוש סל רש"י ז' :

ע"ב תדע שחט עופות יס כרגליהן קשקשים כרגלים . כתב רש"י ז' דתדע שחן הרקק גרמלו . ולא נהיר דמה בורך לראיה קרא כתיב כהדיא ישראל המים שרץ נפש חיה ועוף . לפיכך נראה דהכא קאמר כיון דבריות המים נכפס בהם ראו לדרמות אף לגדים לענין שחיטה : וז' אלא תנא דפליגי עליה דר' אלעזר הקמר רבי היא דתניא וכו' . פירש דליכא למימר דכשנגטוה על רוב אחד בשוף בין בנהירה בין בשחיטה נגטוה וכמחן דאמר חין שחיטה לעוף מן החורה דהא קתני רוב אח' בשוף דמורא דרוב שנים בנהמה דהיינו בשחיטה :

דף כח ע"א ואלו שחט את הנרגרת לא קתני . נראה לי דאף על גב דתנא הכא לאו כשיעור שחי' עסיק הכי קא דייק דודאי היא תנא בככא דשחט את הושט ואחר כך נשחטה הנרגרת כשרה אלא לאשמיטתין דאף על פי שגולד בה טרפות שניה נשחטה כיון שכבר נשחט בה שיעור שחיטה כשרה שלא תאמר כיון דקיימא לן דשחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכת הרי היא כחיה לכל דבריה כל כשגולד בה סימני טרפה קודם יצואה הנשחטה חיותה כשיעור שחיטה קא נפיק ואם איתא דנרגרת סני הוא ליה לתנא לאשמיטתין רבותא טעי דאשילו שחט את הנרגרת אף על פי שאין החיות תלו בו כל כך דאשילו הכי אס' נולד בו טרפות לאחר מלחן אינו אוסר . אי נמי הכי דייק דאם איתא דהו' לאו הו' הכי הו' ליה למיתגא שחט אחד מתן ואחר כך נשחט השני כשר מלחא קתני הכי שמע מינה דאשט דוקא : וז' לאו בשוף ומאי גמרו גמרו לקט' . פי' והכי קתני הוסף עליו כל שהוא וגמרו בכך דהא עביר ליה רובה . ומהדרינן לא בנהמה ומאי גמרו גמרו לוסט : דירבא שאלו התם דאוכא שדרה ומפרקת . ומחן דאשק' למילתיה דרב אלא בר אבהה פתוחא לא אשק' ודמיתא הוי פירוקא והדר פירוקא כבי מדרשא ודכותה בתלמודא תיובת' והלכתא . אי נמי דתיובתא דקיימא קיימא דרב אלא בר אבהה דאח' וז' ולא קנה אשילו בתליקא אחר הכי ופתותב רב אלא בתליקא והדר בעינן מאי הוי עלה לענין שחיטה ואמרינן מאי הוי עלה כדקאמרינן דקס"ד הכי הכי דתיובתא בתליקא כ"כ איתותב משחיטה דמאי שח' ומתדרינן דמליקא שאלי דאוכא שדרה ומפרקת :

ע"ב לפי שאי אפשר לנתלים . ואם תאמר א"כ מתחנה על מחנה כרוב הכי משכחת לה הא אי אפשר לנתלים . לא קשיא דהתם בסוף פרק ב' דבבבורות (דף י"ב) אמרינן דהכא בתנור של חרס עסקינן ומשום דלית ביה גומות הא לאו הכי איכא מ"ד התם דכל בידי אדם ואפשר לנתלים :

דף כט ע"א ואי מחנה על מחנה אינו כרוב . כלומר מדרבנן כדאמרינן לשל דילמא לא אית למעבד פלגא הא לא עבר ולא כלום . וליכא למימר דלענין שחיטה אינו כרוב לחומר מדרבנן אבל לענין טרפה ודאי מדינא הרי הוא כרוב וכיון דהיה מטרפה ליה שרי חין בו שיעור שחיטה מדרבנן . דליתא דאי שחטינן ליה רובא משום שחיטה הוא שאנו רואין אותו כאלו נשחט רובו ואי אפשר לפשוטו כרוב לענין טרפה ולא לענין שחיטה : אלא אי אמת בקדשים איתא פליגי רבנן עליה הוא ענמו לדס הוא נרדף ולא חמור וז' כתבינן לעיל דר' יהודה אשילו בדיעבד לא סני ליה בלא חשיבות וזרין וכו' וכן שכן אשילו בקדשים מן רבנן לא פלוגי עליה דנטי

חרושי חולין להר"ן ז"ל פרק השוחט

ק

שחוט בהמה לנכרי ומתקדשת מטמאין טומאת אובלין אבל לא טומאת נבלות עד שתחלו או עד שיחיו את ראשה דייקין לה וסם נתברר עיקרו של דבר כס"ד :

דף ע"א

האמר רבא דהא ימנא דתנן • כתב רש"י וז"ל דברא דהרבה פריך דנלחו רבא מתני' אהדרי לא קשיא דאפ"ה דהפילה נמי נפלה קרי לה דכיון דהיה לה מיוכוון לשחיט' אבל לרבא דדמיא הא הפילה הוא כשרה לדידי' הוא דקשיין מתני' אהדרי • ואין דבריו מחוורים דמשמטא דמי' מתני' גופא מוכחא דהפילה הוא כשרה מתני' גופייהו קשיין אהדרי • וליתא דהא כל חלה לגופו אינטרבה ואף ע"ג דתנן וכולן שחטו ואחרים רואין אותן לאשמועינן דלא בעינן כוונה בשחיט' מלטרין ליה למתני' נפלה סבין וחסה לגופה לאשמועי' דכשחט' בעינן כח אדם • וכן נמי אפילו תנא כפלה סבין וחסה נהי נמי דדייקי' מינה הא הפילה הוא כשרה ולא בעינן כוונה בשחיטה מלטרין ליה למתני' וכולן שחטו לאשמועינן דקוק דיעבד אבל לכתחלה לא אלא ודאי לרבא בלח' מקשינן דרבא לאשמועינן דק"ל בר' נתן משום דסתם לן כותיה איכוון ולמה ליה לאשמועינן הכי רבי יוחנן • ומהדרין כרובא דאי לאשמועינן דמתני' וכולן שחטו ר' נתן הוא הוה אמינא דלא אריא דלימא דסתם הוינו טעמא משום דקא מיוכוון לשם שחיטה בעלמא ואפילו רבנן מודו בה דכוננת חתיבה סגי להו אבל בהפילה דלא מיוכוון אימא דלא ק"ל בר' נתן קול' רבא דמקדמי נפלה ומשם דהא הפילה הוא כשרה משמע דסתם לן תנא כותיה • ואי לאשמועינן הכא משום דקאמי' מכא ען דעת דהוה אמינא דאפילו ר' נתן לא אקמר אלא בורק סבין לטענה בכותל • אי נמי הפילה דקאמי' מכא ען דעת אכל היכא דלא אמי' מכא ען דעת אימא אפילו ר' נתן מודה דשחיטתו פסולה קמ"ל רבא דכיון דר' נתן לא בעי כוונה בשחיטה אפילו הכי דלא אמי' מכא ען דעת כשרה :

ע"ב

ומי' אמר ר' יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נפלה סבין וכו' • וז"ל אחאי לא פריך ליה מתני' פירות שפלו לחוד אמת הניס' ופשט מי שידיו טמאות דשומע מינה כהדיא דלא בעינן כוונה בחולין ולא הוה גרין למיפדך מדיוקא כי כשחט • ועוד דלא מיתרבה חידך במאי דמיתרבה הך • י"ל אי מהתם הוה מהדר ליה שחט טומאת ידים דרבנן : ולענין פסק הלכה בכהן שחט טומאת ידים מ"ד דהלכה בר' יוחנן דאף לביטא לא טורה דרבנן יוחנן הלכה בר' יוחנן • אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפ"ה מהלכות מקואות כרב דאמר טורה לביטא וכוותיה מסתברא דהא רב נחמן בר יצחק כרב ס"ל ופ"ה דרבא משמע דפלגי עליה דמתיב ואולי לרב נחמן בר יצחק הא קבלה מיניה דאמרין הוא סבר דחוי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח • ולכאורה כיון דאשכחן כותיה דרב נחמן קבלה ועוד דסוגיין בפרק חין דורשין (ד"ה) כרב דאמר חולין לא בעי כוונה ולא מדכרינן התם דר' יוחנן כלל • והא פלוגתא דרב ר' יוחנן לא שייכא במנות כריכות כוונה או חין כריכות דאפילו נה תנאי ואמוראי בדאית' בפסחים ובר"ה דבא טבילה ושחיטה לא מנות נביחו אלא מכשרין ובהי' אפילו רב ר' יוחנן דאמר מכשרין קולי' ממות ולמה חמירי אבל במלות גופייהו אי בעי כוונה אי לא לא משינוי נבשיחו כבשי רב ורבי יוחנן כלל •

דף ע"א

דף ע"א א"ר פלא בעומדת להטיל • ה"ג ולא גרסינן איכא בנייהו • דרב ר' יוחנן לא פליגו אהר' כהנא כלל דאינהו לא איירו אלא אי משערין בכהנה לטוף או בעוף לעוף ופ"ה דאינהו לא הוכירו אלא שיעור שחיטה משום הא לא איריא דפליגי דמתני' נמי לא קתני אלא כדי שחיטת כהמה אחרת ואינהו נמי ליטנא דמתני' קטני ואמי' ר' חנינא ופריש עליה דכדי שחיט וישחוט קאמר ור' יוסי ב"ר חנינא נמי פריש דשיעור הגבהה והרפלה בכלל וזה שלא דכדרי רש"י וכוון דלא פליגי בקטנין דשיעור' דשהיה כדי שגיבוי' וירבינו :

ע"ב

דף ע"ב דאמר ריש לקיש אלא בריאה הואיל וחי ריאה תלויין בקנה • ולא דוקא ריאה דה"ה לב וכבד דכל מה שתלוי בריאה חיותו ממנה אבל בכני מעיים לא שאין בני מעיים תלויים ולא כופט הילכך שחט את השוט ונקבו בני מעיים כשרה דמיוח דקנה וריאה • ואינו מחזור ל' לומר כלב ובמחל' דמוח' בדוקולא דמי דאי הכי הרי הבהמה מתה לגמרי והיאך יתירנה ח"כ שחיטת השוט • וכן להקל ולומר שחיי בני מעיים תלויין בוסט חינו בריאה ל' שאין לב לומר לא מה שמנו חכמים וכו' אמרינן ואין מוחזקין כותיה על בני מעיים משום ריאה קאמרין וכן פירש רש"י ז"ל : והדר ביה רבי ירמיה ממי' מדבשי רבי ירמיה • ה"ג רש"י ז"ל ופירש דמק' אתקפת סדר ביה ולכסוף מסקינן לעולם לא הדר ביה מקד' אתקפתא דבשי' דנקבו בני מעיים כיון סימן לסימן לדבריו דבההו' דבשי' לה • ואין פירושו מחזור דאם כן הוה ליה למימר קמדי' ליה • דלאו מיתר' היא ועוד הכי אפשר דבשי' דר' ירמיה דקא בעי' לה סתמא בעלמא ולא על מילתיה דרבא דאליכא

דף ע"א ב' דר' אלעזר אמר ר' אבאשיא אמר הכי כהדיא מסתברא דלרבה בר בר חנה קרי עולא כהרייא טפי מר' אלעזר • אמר ר' אבאשיא משום דמתקמא עולא משמיה דר' יוחנן כריה אחר לה ורבה בר בר חנה נמי אחרה כהדיא משמיה דר' יוחנן מ"ה נשמע לרבנן דגמורא דלרבה בר בר חנה קארי עולא כהריה ולא לר' אלעזר דקאמר לה משמיה דר' אבאשיא : דאלו' משלכ' בכבינה ואוכל עד דחילי' בחני פרו • פי' רש"י ז"ל שחטאכל מקבל טומאה מכבינה אובלין שנגעו בו משמע הא לטומאת ענמן לא בעי כבינה אלא כל שהוא • וכן כתב הרב ז"ל בהרבה מקומות ובמסכת סוטה פירש טעמו מדתנין בספרא מכל האוכל מלמד שחטא מטמא בכל שבו יכול יטמא לאחרים בכל שבו תלמו' לומר אחר יאכל הא חיבו מטמא אלא בכבינה • אבל רבינו תם ז"ל כתב דכיון לטומאת ענמן כיון לטומאת אחרים מדאורייתא כבינה בעינן אלא דרבנן הוה דגזרי' טומאת ענמן בכל שבו והוא דספרא אסמכתא היא • והביא רמיה הרב ז"ל דמדאורייתא אפילו לטומאת ענמן בעינן כבינה מדתנין בספרי אותו תשכירו אותו אתה שוכר לטריחו ואי אתה שוכר אובלין שנטמאו לטריחו ואם איתא דמדאורייתא מקבלין טומאה בכל שבו למה לי קרא פשיטא שכיון שאף אחר שבידתן מקבלין טומאה לכתחילה למה תסגר אותן שבידתן מידי טומאתן ראשונה אלא ודאי משום דמדאורייתא בעינן כבינה הוא אמי' דאובלין כבי' ששכדו טהורין בשבידת כלים דלעילא קתמטע לן • ויש דוחין ריאה זו ודאמר שאף על פי שאובלין מטמאין בכל שכן אי לאו קרא הוה אמינא ששכדו טהורין יולאין מידי טומאתן ראשונה ואף על פי שעדיין ראוין לקבל טומאה דהא אמרינן לקמן בפרק השור והרטוב טליה שחטא לקרועה כיון שנקרע רובה טהורה אלא חף על גב דאשתייר בה שלש על שלש ודאוי הוה אמרינן באובלין אי לאו דמטמינן קרא • עוד הביא רבינו תם ז"ל ריאה מדתנן בפרק ג' דהלכות חלו ממעטין את הטפה פחות מכזית מן המת פחות מכבינה אובלין וקתני סיפא זה הכלל הטהור ממעט הטהור אינו ממעט אלאה פחות מכבינה דאורייתא הוה טהור • וכי תימא סוף סוף כיון דמדברנן טמא היאך יהא חוכך דהא כל המקבל טומאה כלל אפילו מדבריהם אינו חוכך דהתם קתני כהדיא דלגבה של בית הפרס אינה ממעטת ותנן נמי קדרה של עם הארץ שהניחה בחלון אינה חולנת הואיל וטמאה אנכ עם הארץ • פירש ר"ר שמשון ז"ל דלא גזרו בטומאה של דבריהם שלא מחוץ אלא מה שטומאתו ממני הספק שאלו היתה טומאתו ודאי היה טמא דבר מורה בקדרת עם הארץ ולגבה של בית הפרס שיש בהן חשש טומאה מן התורה אבל פחות מכבינה אובלין שאין מקבלין טומאה מן התורה כלל ממעט בחלון • אי נמי יש לומר דכיון דפחות מכבינה לא מקבל טומאה דאורייתא כל שכן בחלון נמי לא גזרו בהן חכמים טומאה דלא חשבי וכו' וטובי' מבטלי' לכו התם • ולפי שיטתו זו מאי דאמרין לעיל התורה הטהרה על כלי חרס אפילו מלא חרדל דמשמע דלטומאת ענמן לא בעינן כבינה אפילו מדאורייתא לאו דוקא מלא חרדל אלא מלא מיני פירות הרבה קאמר שחי' אפשר שיטמאו מחמת נגיעת הכלי אלא מחמת חוירו :

ע"ב

דף ע"ב א' חיי לא אחרתי לא בתרומה שטהרתה טומאה היא אלא הקדש • פי' רש"י ז"ל דמדקאמר רבה בר בר חנה דאמר ר' אלעזר לר' יהושע שיש' שני למה יפליגו דס"ל לרבה כס"א אינא דר' יהושע דחולין שנגעו על טהר' הקדש לית להו שלטי' ולפיכך לא הוכרי

חדושי תולדין להתרין ו"ל פרק השוחט

כרישׂא פסול גרסי' ולא חרישׂא חלל בחולין דה"ק דהרשון שבחולין טמא ומטמא כלומר פוסל את השני דחצי"ג דכל היכא דתנן מטמא שהוא טמא' אחר מטמא הכא חצי' דבין דקתני סיפא ודאני פוסל הוא גלי' לן דמטמא' דרישׂא היינו פוסל דהא קתני סיפא והסגני פוסל ואני מטמא כלומר דאני פוסל וטעם גליש' בחולין וסיפא חצי' דקתני נמי בתרומה מטמא פוסל את הסגני' קאמר : והשלישי נאכל בנז' הדמע' . פירש"י וז' חלל נכתבו בו שם ופסול' בתרומה חלל' נאכל חצי"ג שהוא גליש' . ודומני דאני גליש' מכלל דבחולין שטעמו על טהרת תרומה עסקינן דלא בחולין גירודא חלל' לא חצי' וז' פירש"י חלל' חצי"ג נפסל נקטו מלאכול בתרומה ספיקא ליה מדי דפסיל ליה גופיה ואכלי תרומ' ו' שכתבו עמו ומטי דאין כאן אכילת תרומה כלל דהנך לבוד הדמע' דליכא כוית בכדי אכילת פרס . והוא ו' ה"ב על דבריו נמי דליכא כוית בכדי אכילת פרס . מחי הוי דמ' תרי הוי פוסל את גופו . ואסור לא לעשות כן חצי"ג שחיבו לכולל חצי"ג דתרומה כדל' ביומא . לא שמתלו בהם ונכתבם עמו מבאן לפסול את הגויה מן התורה חללמ' תוהר הוא שלא לפסול את גופו . ובסוגיון נמי משמע הכי . דאמרין ספיקא ליה מדי דפסיל ליה גופיה משמע דעיקר אסורא תמוס דפסיל ליה גופיה והוא ו' שכן מחי קא חשני נאכל לבז' הדמע' דליכא כוית בכדי אכילת פרס חלל דכרישׂא ו' . וכן דבריו בחבורין דודל' כי אמרין מבאן לפסול את הגויה מן התורה לומר שהגויה מקבלת פסול לענין שהוא אסור לאכול בתרומה וקדשם מכל לא קשה אסור לעשות . שהרי אפילו בכניסו לו וחזרה ע"ה נכלה ע"ה ו' לאכילת דרשון ודאי . ועוד דהא קדח דלא תדעתי בהם ביטולא חרישׂא ודאי ודאי ירשאל' לן חזקתיה על הסתמא חלל כרגל דחרישׂא בפ"ק דר"ה . חלל ודאי עיקר ערכן דספיקא ליה מדי דפסיל ליה גופיה משמע דקא אכיל תרומה חלל . ובתורת טמאי נמי חייבא בכדורא ספיקא ליה מדי דפסיל גופיה ואכלי תרומה וז' מה שכתב רש"י וז' דבחולין שטעמו על טהרת תרומה הדמע' חלל' תרומה ופסול' חלל' פוסל כלום ואפי"ן שפסול חצי"ג נהו מותר לו לאכול . מהיה מה שכתב רש"י וז' דבחולין שטעמו על טהרת תרומה הוא לא תמורד סהרי סדר המעשה מובית דכי היכא דסיפא חייבי בתרומה גירדא ובקדשם גירדא חרישׂא נמי בחולין גירדי הוא . לפיכך נראה כפי' אחרון פירש"י וז' דבחולין גירדא עסקינן וכי קאמר נאכל בניז' הדמע' חלל' שם נכתבו בו פסול' על תרומה וחלל' נקט גליש' דאני חסות ובגון שנגע השני בחולין דאלו נגע בתרומה שלו . כיון דרש"ל השא' דאית ביה כוית דכדי אכילת פרס . לויכא חזון דשרי . שהרי שני עושה גליש' בתרומה חלל ודאי כפסג' בחולין עסקינן . והכי קאן חקש דודאי כיון דתרומה מותרת בו ואפי"ן שחולין גירדא . כירך הוא לאכול בתרומה חולין שטעמו על טהרת תרומה . ואם חייבא דפסיל גופו מלאכול בתרומה ספיקא ליה מדי דפסיל גופיה ולאו דקדש' לן הכי פסיל גופיה . ובדברי רש"י לא תמוס דאכילת תרומה מתעשרת בו בפסול גופו . ומשני הנך לבז' הדמע' דליכא כוית בכדי אכילת פרס . ואין חלל' לחלל' חלל' בחולין גירדי וז' מה שכתב בניז' הדמע' דשלישי בחולין לויכא :

רָחֵמָה עַל הָאוֹכֵל
 בְּקֶדֶם אֵלֶּה קִדְּשׁ מְקוֹדֶשׁ כֻּלְּכֶם . פִּי דֹם וְלֹא דִמְיוֹן שִׁמּוֹן עוֹשֶׂה רִבְעִי
 בְּקֶדֶם אֵלֶּה קוֹדֶשׁ מְקוֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי עַל חוּלִין . שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח הָקֶדֶם
 הָאוֹכֵל בְּקֶדֶם דְּלִי אִיתָא דְּאִסּוּר בְּקֶדֶם אֵסֵן כֵּן מִשְׁכַּחַת לֵה דְּשְׁלִישִׁי דְּחוּלִין
 שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח הָקֶדֶם עוֹשֶׂה רִבְעִי וּפְרִיכָן עִלָּה מִתַּנְתֵּן שְׁלִישִׁי שְׁנֵי
 לְקֶדֶם בְּחוּלִין . שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח תְּרוּמָה אֵלֶּה אֵלֶּה דְּלֵיל אֵין קִדְּשׁ מְקוֹדֶשׁ
 בְּקֶדֶם עוֹשֶׂה רִבְעִי . וְלִפִּי דֹם בְּיִלְחָרִינִן לְקַתֵּן תַּנְחִי הִיא אֵיבֹנֵת מִתַּנְתֵּן
 דְּשְׁנֵי בְּחוּלִין דְּהִי דְּלֵיל כּוֹתִים דְּהֵם סִ"ל דְּרִבְעִי בְּתֵי אֵרִיב מִתַּנְתֵּן וּפְסֵל
 אוֹכֵלִי קֶדֶם וְר' אֶלְעָזָר כִּי דִקּוּם סִ"ל כּוֹתִים . דְּחָמֵר אֵין בְּהֵם אֵלֶּה שְׁלִישִׁי
 בְּלֵחִי . וְלֵה מְחֹזֵר אֵלֶּה אִיתָא סִ"ל לִר' יִתְחַךְ דְּבְּחוּלִין . שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח
 בְּקֶדֶם אֵיתָא בְּקֶדֶם שְׁלִישִׁי כִּי שְׁמֵין עוֹשֶׂה רִבְעִי יִפְסֵל גּוֹשׁ מְחַלְחֹל
 חֲזֵר דְּהֵם בְּחוּלִין . שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח תְּרוּמָה אֵלֶּה שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רִבְעִי וְסֵחִי
 כִּסְפֵּל גּוֹשׁ מְחַלְחֹל מִתְּרוּמָה לְפִיכָךְ גִּירָה דְּרִבְיָח כִּי שְׁמֹחֵל כִּי דְּמִתָּא
 סִ"ל דְּבְּחוּלִין . שְׁנֵעוֹשׁ עַל סֵרַח לֵית כִּי שְׁלִישִׁי כֻּלְּ . וְכִי קִלְמֵר
 שְׁמֵין לִךְ דְּכִי עוֹשֶׂה רִבְעִי בְּקֶדֶם אֵלֶּה מְחַמֵּרֵה דְּרִבְעִי הֵא דְּלֵיתָא
 אִיבֹנֵת אֵלֶּה טַעֲמָה אֵין דִּיבִיב לִיגְלִיתֵיהּ וְסִ"ל לִךְ דְּכִי שְׁמֵעִלֹת בְּקֶדֶם
 תַּפְסוּתוֹ כִּי שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רִבְעִי בְּקֶדֶם אֵלֶּה קֶדֶם . וְכִינֵן שְׁמֵין אִפְסֵר
 לְתַפְסִים כִּי בְּחוּלִין סֵרַח קֶדֶם הֵא דְּלֵיל בְּחוּלִין גִּירָה שְׁהִי אֵלֶּה עַל סֵרַח
 תְּרוּמָה תַּפְסִיס כִּי שְׁמֵיחֵר שְׁלִישִׁי וְלֵה דְּרִבְעִי בְּקֶדֶם אֵלֶּה עַל סֵרַח
 הָקֶדֶם תַּפְסִיס וְכִינֵן שְׁמֵין קִדְּשׁוֹת תַּפְסִיס כִּי הֵא דְּלֵיל בְּחוּלִין גִּירָה
 שְׁשִׁישִׁי שְׁכֵן מְחֹזֵר וְלִפִּי תַּנְחִי דְּחָמֵרִין לְקַתֵּן אֵיבֹנֵת דְּאִסּוּר כִּי דִקּוּם
 וְסִ"ל דִּיבִיב וְר' יִתְחַךְ כִּפְסֵק דְּחָמֵר כִּי כֵן בְּחוּלִין . וְלִפִּי בְּהֵם שְׁלִישִׁי כֻּלְּ
 שְׁמֵין קִדְּשׁוֹת הָקֶדֶם תַּפְסִיס בְּהֵן וְר' אֶלְעָזָר כִּי דִקּוּם דְּחָמֵר הֵא דְּלֵיל בְּחוּלִין
 סֵרַח טֵיב בְּהֵן שְׁלִישִׁי מִיבֹה אֵין שְׁלִישִׁי שְׁלֵחַן עוֹשֶׂה רִבְעִי אֵלֶּה בְּקֶדֶם כֻּלְּכֶם .
 וְסִ"ל

[illegible]

חדושי חולין להר"ן ז"ל פרק השוחט

כים סופו עת תחלתו לא אחריו : ורואי דלא כוותי מיעדי סכר
 אחי לירי דלחוח . מיהא תחשע דכי אחיו וכו' לאסו שלח כפניו
 לא היכי דלכי שחע ביחא ליה חבל ביחא דלחוח לא קני דהא אחתו
 לא דלפלו לרבען לא קני חלל תמוס דתחשע לחי דריון דשק בשעת
 עיה דלמי חסרי ליה . ומועד דלא אחריו לחי דריון דשק בשעת
 ע"ג דביחא ליה לבי שחע קלמרינו . וז"ל דתלמודינו ב"ר יאסין תקדש
 דה"ה) גבי אב שקדס חלל לבני תומי מימי בבבל שלח מרירי"סח בתר"ס
 כן משתת לא בתרסמ מהי וחללי חוב הוא ולא סוף מחשבים כשאר
 סות וטועה ובסאר כקדומותיו . וכן וכו' חול אחריו תהי"ס (ד' תר"ס)
 קטנע כשקדש שלח מדעת אביו דחוששין שחא בתרסמ האב כי תר"ס
 וכו' הוי . והלא חוב הוא לו כשהיה מתקדש תמקשת עמה מרשות אביו
 והיה יכול למכרה . י"ד ע"ג זכותו וכו' חוב הוא דתמחא דמילתא
 דלא שקדס דורס להאחי בתו ויהא ליה במה שחתי דורס . דלתלמודינו אסור
 לרס אדמא דכי בתו כשהיה קטנה עד שחגדלי . וסאחור ב"ר אבי רוס
 שלכך כוכות דמי וכו' בתרסמ מהני . וכן גמי בן כיון סהא פתיר לוס
 לא חלס דורס כדך חע"ס שחתיבים כשאר כסות וטועה . ובסאר כקדומות
 חיון לו חובה הילכך טמאל דלמי חוששין כסות בתרסמ כחא כגדל מהני
 דחיון לו מימינא חלחל דלמי חדתי ליה אסור . פ"ר ט"ז ד"ל דרב
 חיי לטעמיה דלמיר בע"ז ב"ר הסורר דמעות בכומי קוטת וכו' ה"י חיי
 חיי גברא חלחל דלמי חיי ישראל דמחי ליה אסור . וחי לא אחר ליה חיי
 ירמיה וכו' כלומר דלמי דמעות קוטתו וכו' גברא חלחל הוא חיי
 אחר ליה וישראל לקוטיו שדתיך ולא לעיתוי . וכן כיון דמעות קוטת
 חלל מקוס דהיי"ס לו חלק בה . י"ז חיי ח"כ חלל מיהו כיון דלמי חלחל
 הוא ולא סוכח דמחי ולא מחשב ליה"ס שבו עוקפא שחא ידמי ישראל ויך
 לו בכחי כפס : ודלענין הלכה ה"ה ופסיקא דלכחא בדיחא כר"י
 הילכך חיי מחשבת דבכמיו סות כלל . ופסיקא ה"ה דמעות דחיי
 חלל היכא דמחשב סות כלל חלל חלל סוסולת :

דָּבָר עַל הַיָּהוָה כִּמְהַת חֲבִירוֹ רְבוּעָה לְפָנֵי עַל • כִּתְּכֶם
וְלֹא חִלְּצֵהוּ עוֹמֵד דִּשְׁפָּנִיּוֹת וְהִרְבִּיהָ
בְּהִנְחָתָהּ וּנְשִׂית שְׁלֹ חֲלָל אֶצֶר הַדְּבוּקָה וְלֹא קָזָח אֶסֶר לֵאלֹהִים
בְּחִשְׁבָּהּ כִּי דָּהוּ • וְחִין בּוֹנוֹת וְלֹא דִּשְׁכַּח בְּהִנְחָתָהּ יְבוֹל חֲסִידָהּ וְחִפְלִי
לְמַד חִין אֶסֶר דְּבַר שְׁחִיבֵי שְׁלֹ דִּלְכִּי כִּיכִי מִרְכִּינִי לְקָחֵן מִתְּכֶם
לְמַד חִין אֶסֶר דְּבַר שְׁחִיבֵי שְׁלֹ דִּלְכִּי מִתְּכֶם לְקָחֵן מִתְּכֶם (דִּשְׁפָּנִיּוֹת)
הִרְבִּיהָ בְּהִנְחָתָהּ לֹא תַחֲסִיב כְּשֶׁמִּתְּכֶם אֶלֶּל הִירָא דְּבִנְחָתָהּ מִתְּכֶם לְמַד חִין
קִס לִי דְּמִתְּכֶם מִיִּיטִי וְכֹחַ שְׁחִיבֵי שְׁלֹ עֲנִינִי לְכִינִי וְכֹחַ מִתְּכֶם
קוֹשִׁי לְמַד חִין אֶסֶר אֶסֶר • אֶלֶּל דְּלִי וְלִי אֶצֶר דְּלִי בְּנִשְׂמִית שְׁלֹ
בְּנִתְרִי מִלֵּל לְתַחֲסִיבִי בְּחֹסֶסִי • וְיִמִּינִי דְּבַר שְׁחִיבֵי שְׁלֹ יִמִּינִי
מִרְכִּינִי מִתְּכֶם לְמַד חִין אֶסֶר אֶסֶר שְׁרֵי • הוּא חֲסִידָהּ לְמַד חִין
מִיִּיטִי הִירָא בְּנִתְרִי דְּקִלְקֵלָה קִנֵּת עַד שְׁחִיבֵי מִתְּכֶם בְּחֹסֶסִי • אֶלֶּל
אֶפְסִילוֹ רְבוּעָה שְׁלֹ קִנֵּל אֶסֶר • וְכֹחַ שְׁרֵי לְפָנֵי רִשִׁי • וְלִי וְחִפְלִי
פִּישֵׁן דְּכִי נָקַט רְבוּעָה קִנֵּל • לֵאלֹהִים מִיִּיטִי הִנְחָתָהּ וְהִרְבִּיהָ שְׁחִיבֵי
כִּי שִׁמּוֹן חֲסִי דְּמִתְּכֶם רַבָּה הוּא • אֶלֶּל אֶפְסִילוֹ רְבוּעָה מִתְּכֶם לֵאלֹהִים עֲנִי
כִּי כֹלִי הוּא חֲסִידָהּ •

[illegible]

יציינו מסובכת ודוקאחרת נכלה דבשת דחמקא לתת לי נכלה דלא חסיר
 חסר מסובכת כלומר וכוין נכלה וו לא תחזיר ליסורה תמיים וזי אפשר
 לך לדון שיחול לאחר מותא אלח בקי ונדרול דתית דמיתור כבי טרפה
 שמינה אלח תחת קירוב טיפה שמינה נכלה אלח מופת נטמה לא כ"ס
 ולחכת נדרולא הוה וכוין שכן אין נטושין מן הדן וז"ל אינטיקס
 נכס דטרפה לאו היינו מסובק אחי תחת דשריורינלח מסובכת דלא חסירא
 וזי מיתא טרפה דבשת דחמקא לתת לי דיתא מסובכת דלא חסירא
 וזי טרפה דמחמקא בלאו וז"ל דלן לית לא אלח דלא תמיר חסירי
 או נכלה או טרפה וזי מסובכת חסירא דלא תהבך הוה דחסירא מהי
 בכלל נכלה או בכלל טרפה ותמן דדרים חסיראכול שמינה חיה לא חיבול
 אטרפה מוקמינן לה כדליתא נדרולא בריש פ' ואלו טרפות הלכך כיון
 דחסירא דמסובכת מינה לא טרפה וז"ל נכלה דכח"י שריא ונכסי
 דבשת טוין: **שלא** הריבית ביום וזמתי לזי טומאה בלילה
 וזע"ג דמדרורייתא הוה ודבשתא ונשתתא מכל דכר רע שלא ויהיה אדם
 ביום ויבוא לזי טומאה בלילה כיון שריא עבירה שאין אדם נבול ממנה
 בכל יום כדלחזקין בפ' גט פסטי היינו כדתייהא דיוחאל: ודלחתי נמי
 שלא אכלתי ממנה: לא הורחמנו ממנה: כ"כ פ' תמית חזק טיב טיבולת
 דמי ס"ל טובלות מאי רבוס דיוחאל:

דף לח ע"א **א'** מתניתין ה"ל דלמא דפסחא ופסחא
כפסח : מ"י ורב דלמא עליה דשמואל כפסחא
וכפסחא וכדתנן ודחמא רבא נא מחמא דתלמודא דרבא נא טרביה
לחמא לחמיה חמי טמא וסור הכי כ"ל דמתניתין דוקא בכפסחא ופסחא
וכדר כפסח : א"ר אבא בסוף חמיסא כל הכי תמיח ומזול : כלמא
דחורת יד פרוכבסת הוא ולא תסמא דכסוף חמיסא כדמין כולי האי
לאו בחמטת חמיסא :

ע"ב עוף
אנטריכא ליה דלא תמן מרחשין בן עוף איגריטרי
שמעין דלא אחי רבא דאחר סבכא כי רחמית
לאיכלוני אחתי' כלל ופרסום זבב בבתא וחסני לרבא נמי בססא
מתי' וזע"ג דהכא כל נקט ליה אלח שמעין ליבא לימירא דלני' אחתי' וזע"ג
וס' כל' אשור' כי ר' יוס' דאחר' לני' דפרסום זבב אל שמיה פרסום דה'
אדקתחזי ר' דוקא בעוף אלב בבתא לא דלא בחתי' אל דהי' אפי'
ליה למשמעין דדוקא בעוף אלב בבתא לא דלא בחתי' אל דהי' אפי'
בבתא מתי' וזלי דקטט עוף בבתא קאמר שפילני שוך שדר כל קו
לכסס' וזבב' הוי פרסום וס' בבתא: **רבי** יוחנן אמר אסורה
פי' אסורה בהנאה כיון דמחשין מעבודת' לעבודת' וזמני' תמי' הוי ול'
דרסין פסולא דלא חכי כל משמע מיניה אלח פסול אכילה כדריק' בנמ'
לקמן גבי תמיתין פסולא חין וזמני' תמי' לא:

[illegible]

ע"ב אֶרְחִסְדָּא
לֹא אֲמַרְוּ כִּי אֵלֵינוּ מֵשׁוֹס בְּכוּדוֹ דְּרַב
כִּי דִלְחַסְדָּא ס' לֹא יִשְׁטַח קִמְחָא דְּבִי
סְמִיטִינָא דְּחִשִּׁיק פְּלִיגִי מ"ה קִמְחָא דְּלֹא אֲמַרְוּ כִּי מֵשׁוֹס בְּכוּדוֹ דְּרַב
וְהִיתָּ מֵשׁוֹס בְּכוּדוֹ שֶׁל ר"א וְהָיָה דִּיחָא דְּחִשִּׁיקוֹ רִבְנָן קִמְחָא דְּבִי
שֶׁאִין סָמֵחַ מִתְּחַבְּבֵתוֹ לַע"ה הֵכָּה מֵדוּ כִּיֹּן דְּסִמְטִינָא דְּחִשִּׁיק הוֹבִיחַ
עַל תְּחִילָתוֹ וְהִתְרַיַּן לֹא אֲמַר רַב שׁוּבִי לֹא אֲמַרְוּ כִּי הִיתָ מֵשׁוֹס כִּי
שֶׁל רַבִּי ג' נִשְׁתַּחֲוֶה כְּלִמְדָּא דְּס' לֹא אֲמַרְיִין הוֹבִיחַ סוּפִי עַל תְּחִילָתוֹ וְאֵל
גַּמִּי לֹא אֲמַרְוּ כִּי דַּעֲסִי ג' דִּסְחָא לִיבָחַ תְּחִילָת פְּלִיגִי עַל דְּרַבְחָא ג' כֵּהֵם
דְּכִיּוֹן יִשְׁטַח לְמַדְבָּל דְּכִיּוֹן סוּפִיכָא ע"ה הִרִי הוֹחַ מִשְׁמֹס עַד שֶׁ
לֹא יִשְׁטַח לְפָסֶל וְכֹחֶיךָ לִישָׁח הִיתָ לֹא אֲמַרְוּ כִּי מֵשׁוֹס בְּכוּדוֹ דְּרַב
דְּעִבְדִּים אֲסוּר גַּמִּי לֹא אֲמַרְוּ כִּי מֵשׁוֹס בְּכוּדוֹ דְּרַבְנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ וְאֵל

הרושי חורין להרין וזי פרק השוחט

קב

משום דדידיה הו' ח'ת אליבא דר' יוסי הגלילי דסבר קדשים קלים ממוני
הם אבל לרבנן דס' דלינן שלו וכדמכח כפ' בתרא דנחמ' (דף קי"ד)
דחמרינן בשלמא רובע ורבע משכח לה דאקדשינהו ויהדר גרביה חלף
מוקנה ונעבד הא חין אדם אוסר דבר שאין שלו ואוקמינן בקדשים קלים
ואליבא דר' יוסי הגלילי דחמר ממונו הם מכלל דלרבנן לאו ממונו וא"כ
אם אימא דלאו בחטאת העוף עסקינן לרבנן ליתני זבח • ונ"ל דחמרינן
דאם ז' דדוקא בחטאת העוף אבל בחטאת בהמה לא דכיון דקנייה ליה
לבפרה כדיריה דמיא הילכך לא הוה מני למיתני זבח דבטלה וחטאת
בהמה לא משכחת בהו שלש חטאות ומ"ה נקטה בחטאת העוף דכדרי
לדרי אטיין • וכשנלמ' דלא קנין ליה לבפרה לא נקטינן כי היכי דלא
ליעיל נפשיה בפלוגמא דר' יוסי הגלילי ורבנן : ר' נחמ' ור' עמרם
ור' ינחא אחרי חין אדם אוסר דבר שאינו שלו • פי' רש"י ז"ל ואפילו
במעשה רבה • אבל ר"ח ז"ל כתב אלא במעשה רבה דלא דכיון דקנייה ליה
מעשה רבה הו' דא"כ מאי קא פריך מיניה דהא כ"ע מודו דמעשה רבה
אסור והיינו טעמא לפי שהו' הויק שאינו נכר • ושנים אוחין בסכין
ושוחטין גמי כיון דחבריה מסייע בהדי' מעשה ידיה לאו מעשה רבה
הוא • ולפ"ז ג"כ מאי דחמרינן בע"א נבי כלים דאחו לת"ד חין אדם
אוסר דקרא דכתיב הכננו והקדשנו ה"ק הכננו דאחכנינו הקדשנו
דאקדשיננו היינו טעמא שכיון שאין גוף הכלים חסר ככך לאו מעשה
רבה הוא :

דף מא"עא ת"ש שנים אוחין בסכין ושוחטין וכו' כלומר
ש"מ דאדם אוסר דבר שאינו שלו • וא"ל
ורילמא כהא היינו טעמא משום דה"ל מומר לע"א ושחיטתו פסולה דלאו
משום דאדם אוסר דבר שאינו שלו אלא שאין כאן שחיטה ככל • וז"ל
שכר כתבנו כפ"ק שאין אותה שחיטה שנתעבה בה מומר פסולה אלא
מאותה שחיטה ואילך הילכך משום שחיטת מומר לא מופסל • ועוד
שכר כתבנו דמתני' לאו בשוחט לע"א איירי אלא במתכוין לרפואה או
לדברי הבאי הילכך חין שחיטתו שחיטת מומר : ר' יהודה בן בבא
ור' יוחנן בן בתירא מתירין אותו מפני שני דברים • וא"ל ומי פליגי
הני תנאי אכולה מביילת דע"א דחמרינן בהדיא כהמה דוכתי דמנע כותר
חסור • יש מי שפריך דליהוה מדאורייתא קאמרי דאין אדם וכו' אבל
מדרבנן מודו דאוסר והיינו מביילת דע"א • וס' כפ"ר ישמעאל כתבתי
עוד עיקר הדברים בס"ד :

אבל רב נחמן מתוקמא ליה סביר אפילו בחטאת בהמה ורבותא קמ"ל •
י"ל דהי' דהשתא עבדי' או חמרת בשלמא לרב נחמן היינו משום דלר"כ
אפשר ליה לדחוקי ולמיתר דבטאת בהמה עסקינן ורבותא קמ"ל • ורב
הו' לא מני לדחוקי כלל אבל בתר דאוקומא רב הו'א כהני קנה פגום
קמה לה טפי סביר לרב הו'א מלרב נחמן דלרב הו'א חטאת דוקא ולא
ניחא לן למיתר לרב נחמן דחטאת לאו דוקא אלא לרבנות נקט • דאי הכי
ליתניא השוחט את הבהמה ויהא חף חטאת בכלל וכיון דחטאת דוקא ע"כ
בחטאת העוף דאי בחטאת בהמה מאי חיוביה דחטאת מוכח • אלא ע"כ
בחטאת העוף ואי חמרת חין אדם אוסר דבר שאינו שלו חף חטאת בהמה
גמי • ומסקינן דאין ה"כ דחטאת העוף דוקא אבל חטאת בהמה לא
משום דכיון דקניא ליה לבפרה כדיריה דמיא וס' עולה דכיון דדאית ליה
בפרה בגויה כדיריה דמיא הילכך ע"כ נקטה בחטאת העוף • וז"ל
ונקטינן פירושו הראשון של רש"י ז"ל • אלא שהו' ז"ל פ"ע דר"ך אחרת
דק"י ח' הכי מאי איריא חטאת לשמעין זבח כלומר אי חמרת בשלמא
דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"ה נקט חטאת דמשו' שאינו שלו משכח'
ביה א' חטאות ולא נקט זבח • דהו' משמע כל זבח ואפילו קדשים קלים
בגוף שלמים והנהו שלו והכ"ע אדם אוסר דבר שהוא שלו על ידי מעש'
כל דכו' • אלא אי חמרת דאפילו דבר שאינו שלו אדם אוסר במעשה כל
דכו' כרב הו'א ומתנית' כלומר בגמר וזיכה הוא עובדה מאי איריא חטא'
דאינו שלו אפילו זבח גמי וכ"כ לרב נחמן גמי מאי איריא חטאת ליתני'
עולה דאינה שלו לאו קדושה היא דכיון דמ"מ לא מני למיתני זבח תנא
חטאת וס' עולה אבל לרב הו'א כיון שדיון כל הקדשים שוה ליתני זבח •
וכי תימא ח"כ לרב נחמן מתוקמא ספיר בחטאת בהמה היכי פרכינן ל'
וחמרינן ואוקים בחטאת העוף דהא לרב נחמן בחטאת בהמה מתוקמא
ליה ספיר • י"ל מ"מ תמיהה דלוקמא רב הו'א בחטאת העוף דלרב נחמן
אפשר דלוקומא דחמר לך נקט חטאת וס' עולה כיון דזבח לא מני
ליתניאיה אבל לרב הו'א קשיא ליתני זבח • אבל בתר דאוקומא רב הו'א
בחטאת העוף וקמה לה אליביה ספיר עולה דשכחו טפי ומתירין ליה
אימא דלאו בחטאת העוף עסקינן ליתני עולה דשכחו טפי ומתירין ליה
דאין ה"כ דבחטאת העוף דוקא אבל בעולה וחטאת בהמה לא דכיון דקמו
ליה לבפרה כדיריה דמו ובשאר זבחים בגוף שלמים לא מני למיתני דהנהו
ידיה ממש הו' • וז"ל הו' שטת רש"י ז"ל • ואפשר עוד למר' ולומר
דמ"ה לא ניחא לן במסקנא דלרב נחמן אלא דוקא בחטאת העוף משום
דלא קמי' זבח דמאי דחמרינן מעיקרא דזבח • בגוף שלמים לא מני למיתני

סליק פרק השוחט

פרק אלו טרפות

ולא שהחלי גרס לה או שהיה תולה ואומר אלו היה טבעה חזק היתה
מתקיימת :

ע"ב והא איבא בהמה שנחתכו רגליה מן הארבעה ולמעלה •
וא"ל מאי לא פריך גמי מסיפא דקמתי וכן שניטל
גומת הגדין • וליבא למיתר דרישא נקט וס' לסיפא דהא כסוף שוגיין
אמרינן הכך דתרי דאפקת לא תפיק והיינו בהמה שנחתכו רגליה וגלודים
ואם אימא דלגומת הגדין פריך אייתר ליה חד • וז"ל דנחתכו רגליה וגומת
הגדין אחד חשיב להו כיון דבה' אבר נינהו ודוך שביד דהא פנא דבר
ר' ישמעאל לא חשיב טרפות דגרגרת אלא כחד ואט"ג דאיבא שערות
טובא דנקבים שיש בהן חסרון בכאסר ושאין בהן חסרון ברובא ונפחת
וכנסקה גמי דאית להו שערות אחרני אלמא כיון דבה' אבר נינהו ודוך
שביד כחד חשיב להו : סבר ליה כרשב"א דאמר יכולה היא לכוות
ולחיות • פי' רש"י ז"ל דחוספתא היא כהדיא דקמתי רשב"א מכשיר מפני
שיכולה לכוות ולחיות ומיהו משום דלאכתי לא חיימי • אלא סיפא דיכולה
ולחיות פרכינן למאן קאמרינן לתנא דבי ר' ישמעאל טרפה חיה שביד
להו • כלומר היכי מוכחת מדקאמר יכולה לכוות ולחיות דכשרה היא
לעולם טרפה היא דהא לתנא דבי ר' ישמעאל טרפה חיה ס"ל • ומתירינן
ס"ל כרשב"א דאמר כשרה היא כלומר דבהדיא קמתי רשב"א מכשיר •
ולא מחוור דהכיא אפשר דמאן דמקשה ידע סיפא דיוכלה לכוות ולחיות
ולא שחיע ליה מאי קאי • אלא ס"ל כרשב"א דמכשיר כהדיא
ופרכינן והא תנא דבי ר' ישמעאל טרפה חיה ס"ל כלומר היכי אפשר
דס"ל לתנא דבי ר' ישמעאל כרשב"א דהיו ס"ל טרפה חיה ורשב"א לא
מכשיר אלא מפני שיכולה לכוות ולחיות • ומשני ס"ל כרשב"א דאמר
כשרה כלומר שביד ליה דכשרה ולא מטעמיה : והאיבא כמה
חסרון בשדרה וכו' וא"ל יהודה ח' שמואל וכן לטרפס • וא"ל וכו' :
ללא

רמב"עא רמז לטרפה מניין דמכחיב וכשר כשרה טרפה לא
תכלי • כלומר דאט"ג דדרשינן מניין
דבשר קדשים שיכל חזן למחיתו פוסל משום דקרא ה"ק ובשר כשרה
טרפה כלומר שיכל חזן למחיתו הרי הוא כטרפה וכדאיתא בהדיא בריש
פרק בהמה המוקשה : **אלא** רמז לטרפה שאינה חיה מנין • פיר'
דאי טרפה חיה או אינה חיה נפקא מינה לספק טרפה למ"ד חיה אסורה
לעולם ולמ"ד אינה חיה כל שבהמה שנים עשר חדש מותרת שבידע שלא
יטעה טרפה קודם לכן • ומ"ה בעי למ"ד אינה חיה שהיא מתיר אותה
לאחר י"ב חדש מנא ליה דילמא י"ח טרפיות אגמריה דחמנא למשה שיהו
אסורות מע"פ שכן חיות • והא דחמרינן למ"ד טרפה חיה מנא ליה לאו
דוקא מנא ליה דאדרבה מ"ד טרפה אינה חיה דנפיק מנייה קולא עליו
להביא ראיה ומאי עבד ליה הו' ליה למיתר אלא דמשום דמאן דס"ל
חיה לא דמי ליה כלל' לקרא דחזא חיה דאדרבה מנייה מיתני ראיה
קאמר מנא ליה • וכן דרך התלמוד' בהרבה מקומות שבהו מקשה מרגיש
בתיורן ועושה קושיו' על דרך התיורן • וכ"כ תינה הכא אבל במסקנ'
דחמרינן אלא טרפה חיה מנ"ל נפקא ליה מאידך תנא דבי ר' ישמעאל לא
הו' ל' למיתר מנ"ל דהא תסם לא תפיק ליה למילתיה מאן דסבר טרפה
חיה מקרא דחזא חיה והו' ליה למיתר מאי עבי' ליה • י"ל דמשום
דמ"ד טרפה חיה לא מני למיתר כלל לקרא דחזא חיה • אי לאו דנפקא
ליה מקרא אחריתא דטרפה חיה מ"ה קאמר מנא ליה כלומר דאי לא נקט'
ליה מדוכחא אחריתא ע"כ אית ליה למידרש חיה אכול שאינה חיה לא
תיכול • וא"ל ויהיך בחלקו כהני ישראל בדבר שאפשר לעמו' עליו יסון
את הטרפות י"ב חדש לראות אם הם חיות או לא • וז"ל שכבר שיהו
מהן הרבה ולא היו מתקיימת ואפ"ר מי שהיה אומר טרפה חיה מדרך
קבלתו או מדרך חמתו לא היה חזר בו • שהיה יכול לומר במקרה מתק

חרושי חורין להור"ן ו"ל פרק אלו טרפות

פרק: ניקב הקרקע וזים שלו קיים כשר • פי' כגון שניקב
מעמנו מחמת חולי דלי מחמת קוק ודלי טרפ' איז דהאי קוק מהיבא חזיה
זי דרך חזן הרי ניקבה לחלל וטרפה דחייטינן שמה ניקב אחד מהאיברי'
הפנימיים שנקייבין בחשאי וכדמחזירין קקון עד שיפנקב לחלל • וזי דרך
ושט אחת • וזי דרך דקדקן דמבזחן אנקייבים שמה נמי סחור פנימי
אנקייב אלל דלא תכרה זי דרך וכו' • וזי דמי קרום עולה בו וזינו קרום
וכמו שנכתוב בסמוך כ"ס אלל דמי חולי סחור •

ע"ב ודא אחר שחולל ברובו • וז"ל ומאי קושיא כי אחר ברובו בפסוקה אבל בהגמרה אפילו במיעוטו הוי

הגדלה חזרה והוא חגגה את ד' הוא פ"ק הברים שלוש וחסט
שנים טרם. י"ג דמזוס דלח ק"ג כרב הונא לא בעי דרב לאוקומי
לחמול עליה. וזרזו חזרו ליה לבריה דר' יוסף בר מתח דלגס
דמי תורה למריה דכסאכילורו כלבס. פסקין דר' הוה בעיניה הוה
שרייה וזל חסל טעם דברד חזר ודברד חזר ודברד חזר ודברד חזר
דס"ד הסחא דלח איבעי ליה לנעם כפרוויחו כסא מתניחא דלחין

בסמוך. וכל מחזור דלי טעה בדבר משנה הוא א"ע נ' דליבא למורה נח
מחייב לגמור בדחמיון בסהדיון (דף נ"ב) גבי מרזא ש"ל ביום מנחה
משנעלה הוא א"ע והאביבא ד' טרפון לכלבים ובה מנחה לפני המזבח
והמזרח הוא ט' טרפון חמור מרזא וט' ט' עיקבא דכין דמוטה
בדבר משנה הוא דכסיה חנן נטלה א"ע א"ע כסרה חנן כלום ע"כ ובי
ליתא חנן משנה. אלא ודאי ש"ל נ"ר א"ע דרבה בשקול דע"ט טעה דס"ל

לרצו לה' דרמי עליה חומרי דרבי וחומרי דסמול וחד תניילא
 חמרין לתרוביהו מ' מ' סתן אהדי ור' אלע' ס' דסתן אהדי ומ' ס'
 דיעני כטוהה תבסין הדעת ואחר דלשליס מ' תורא לתרמי וחד כריה
 דריבנא דקסין תימנא כלבי מליה דרמא ס' דריבא ח' דמורא
 דסתן אהדי אפ' רמא עליה חומרי דמר וחומרי דמר ומסקין דכולא
 רב ערלא ואלו דוקא דרמא ערלא רב דהא אחר רמינ עליה חומרי

[illegible][illegible][illegible][illegible]

הם דאפרוק אפרוקי • כלומר
נתפרקו הטימיון מן הלחי כאן מעט וכן מעט שבגן זה אפילו מה
שנאר ממנו קיים הלוי טיף וכלו נטל כולו דמי • וזה דהאח ממנו
עקרו טימיון טרפו וכלו קמי ל נבי הלכות חטיטה • וכתבתי
אל שבטימיון • הלכות חטיטה היו הוי לוי נטע מן קבות האש
וסוקת הגררת • פירא רמח"ל • דמימיון שנקרו טלל בשעת

חיסה טרסה והיטיו סוגיון אבל נקדשו בשעת חסיה טויל לה ככלה •
ועמח דמילח דכל סין עקרון מתחלה חסר לחסח בידו בש' חסיה
יסחוט כרואו, ומ' חסיה חסיה לטסר חידו ככלה אבל נקדשו בשעת
חיסה • וי חסיה שחטח כרואו • ומ' חסיה לה ככלה שחין חסיה
חטסה • וכבר כתבתי זה בפ' בס"ד •
לחול קדח • בא דקטס תחל

ה' סה"ק כדי שיגמל מן החי ומוות אינו מפורש במשנה כמה . ואמוראי
ח' דפרישו ל'ה הם במס' בכורות : ואמרי' לה קרמח תמחה
י"ח

[illegible]

בצחה לא פורסה בכנס ד' רדון מתנייהא ובי תיזח לפרסם בשמעתא דהא
 פירושא דה בבכורות בפר' על אלו מחזין דהו ככלע פסח • לאו קושיא
 הי"ד רדון דפרץ דגדו עב שמעתא נגלות שחכסם ברובא מן לית ליה
 פירושא מתסרן נגלות דכל היכא דכחא דבר ודך שזירה כחא חזי
 לכו וכוו שחכסתי תלמידי גוי מיטל מן החי וימות • מתסרין בכדור
 התיביו ככלע • וז"ל דהא אמרין ב' הפסלת (ד' כג ע"ג) הפסלת גוף

אטום אין ארץ תמאל לידה וזוהי גוף אטום כדי שינטל מן הכי וימח
וככה ר' יחזקאל אחר עד הארבעה ר' יצחי אחר עד לקבוצי או"ר פסח עולה
מחלקות ומחלקת לכל מחלקת לחטא חטאיו כל שהוא דומה רב
גדל מחלקת לגביה אטום טוהר בלתי שיעור שינטל מן הכי וימח
במחלקת היינו כל אלו ו"ל מחלקת מחלקת שני ח"כ רבל שהוא שיש
לו שיעור הוא מחלקות משעורין גדולים שחלקן בהם מחלקת אחר הכי וכן

[illegible][illegible][illegible]

הוא חסר כל חשיבות וכל ערך. וזהו הסיבה שכל מי שיש לו חשיבות וכל מי שיש לו ערך, חייב להיות חסר כל חשיבות וכל ערך. וזהו הסיבה שכל מי שיש לו חשיבות וכל מי שיש לו ערך, חייב להיות חסר כל חשיבות וכל ערך.

דבנו מנין לו לרמב"ם וז"ל שכתב בדבשר החסום את רוב הדברם ולא בעינו
ק"ם וכוונתו חלף כל שנחתך רוב עובי הדבשר טרפה, והאפשר שלפי שנתק
את רוב החסום ורוב ההלכות שחטים ורוב הדב"ז לחלק ביניהם, ואומר
החתי' בדב"ז קרע, ואשמואל בדב"ז חתך וז"ל קרע הדב"ז דכיון דתני ישיעור
ביניהם דתני אכילת' אכ"פ כ' דרשווייבין קרע ממש כפרי חסיד להו;
וה"ל כ"ז ע"א **הדב"ז** כדברי האומר בזית, ור"ש ז"ל

דמתי' ה'א לקמן בטעם הכבד ונשתי'ר
מנה בית ות"ה פ"ד וה"ר חנני' הלכה כהם חמשה ומתן בריש
מתיבתא בסלה הכב' פ"ד נשתי'ר מנה הל' דרע"ג דסיפא מ'י שחמח
ה'א כיון דר"ר חנני' הלכה כהם מתיבתא ודרווי'ה סתמא ניניה חזי
למח דמח' מ'ד' ולא מחזור דכיון דמ' ה'א סתמא ודאי סתמא טפי
דיק למיפסח הלכחא כסתמא בתר' ושו' דלחומר' ה'א' לפיכך ברה'א

[illegible]

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבִים וְלֹא יִשְׁכָּחוּ אֶת הַחֲסִידִים הָאֵלֶּים וְלֹא יִשְׁכָּחוּ אֶת הַחֲסִידִים הָאֵלֶּים וְלֹא יִשְׁכָּחוּ אֶת הַחֲסִידִים הָאֵלֶּים

קנ

וְלֹא דָחַק קְרִימָה תַּחַת קֶחֶם אֲבָל בָּקָה תַּחַת בִּלְחָה עֵילָה כֶּשֶׁר וְיֹאכֵל דְּגִרִים
 הָבִי בְּהוֹרֵם עַד דְּמִן קְרִימָה תַּחַת וְהִיטִיז לֹא כְּעִינֵי הַכֶּהֱלִי דְּקְרִימָה
 תַּחַת לִינִיקָה תַּחַת וְלֹא לִינִיקָה עֵילָה מִמֵּי כְּדִעִינֵי לִקְחֵן גְּבִי רִיחָה מֵשׁוּם
 הַכֶּהֱלִי אֲדָמָה כְּמִסְרֵי דְּעֵדֵי דְּמִינִיקָה דְּרִיבִינֵי וְשִׁכְרָה וְיֵשׁ שְׂמִינִין
 רִיחָה וְחִמְרִינֵי בְּקִינֵי יְדֵי הַכֶּהֱלִי חוּלְדָה לֹא רִיחָה הִיכִי בְּדִקְוֵן לֹא רִב
 וְשִׁמְוֵאל וְלֹא דְּלִמְרִי מִכְּסֵי יְדֵי הַחַת הַחוּם וְכֹדֶם וְכִמְנֵטִין וְשִׁלְטֵאֲרֵם
 אֲמַר לֹא מִסְרֵם וְקִינֵינֵי הִנֵּה לֹא דְּקְרִימָה תַּחַת אֲלֵא לִמְדִּי לִינִיקָה עֵילָה
 אֲמַר לֹא לִינִיקָה תַּחַת טִרְסֵה רִיחָה עֵילָה לִינִיקָה תַּחַת לֹא לִינִיקָה אֲלֵא
 וְדִמְיִי מִן דְּלִמְרִי תַּחַת חֹף תַּחַת קֶחֶם וְלֹא מִיחָל אֲלֵא רִיחָה דִּהֶסֶם
 בְּכִסְפֵה חוּלְדָה לֹא רִיחָה מִסְקִין וְלֹא לִינִיקָה תַּחַת כִּיִּם לִינִיקָה עֵילָה
 הִלְבֵּן כִּינֵן לֹא מִכְּנֵטִין וְדִמְיִי לֹא לִינִיקָה תַּחַת וְכִסְרָה וְכֹךְ דְּלִמְרִי דְּכִרִי
 הִרִיבֵן דְּאֵל כְּלִכּוֹתֵי לִמְדִּי דְּקְרִימָה תַּחַת כְּתַחֲמֵה בְּלִחָה מִטְרִסֵה וְאֲכִל לֹא
 הִרִיבֵן הֶכֶה עַד דְּמִינִיקָה קְרִימָה תַּחַת וְכִיִּם אֲכִל אֲמִיל לֹא כְּעִינֵי הַכֶּהֱלִי
 לִמְדִּי דְּקְרִימָה תַּחַת וְדֹקֵה הִרִיחָה מִן תַּחַת וְעֵילָה כְּדִעִינֵי
 לִקְחֵן גְּבִי רִיחָה יֵל דִּהֶסֶם מֵשׁוּם דְּקֶסֶס הִרִיחָה מִן אִיכֵל לִשְׁקוֹת לֹא
 יִקְרִי קֶסֶס הִרִיחָה עַד דְּמִינִיקָה עֵדִי קְרִימָה יְדִידִי אֲבָל הֶכֶה נִיקָה קְרוֹם
 בְּלִחָה מִן דְּמִסְרֵה חֵד וְכִינֵן דְּמִסְרֵה תַּחַת כִּינֵן מִן לִינִיקָה לִשְׁקוֹת מִינִי
 וְיִרְיָה דְּמִתְנֵה בִּלְחָה מֵחָה לִמְיִי שְׂחִתְתִּינֵן מִקֵּץ חֵד הַחוּם אֲלֵא הִלְטִין
 לִינִיקָה מִקֵּץ הַחוּם אֲלֵא תַּחֲמֵלֵה מִן כְּנִדְרֵן אֲלֵא חֲמִלְטֵה

[illegible]

ר' יצחק גיבור חינוך האומות : ר' יצחק לא היה נדון לגבורה דאביו
אלא שג' חסידים ונכב' בגאבורות תלמיד שנין כדאמרין בזה בורר דבי
אשת ריש גבירא למחא כ' בזה חזי ידבן אחא לאו לך עמי כא
במדרש :

מחע"א **אנן** • אדרבא מתניין לה • וא"ת ומאי ס"ל והא
 חי איניקב האי טרפה חי איניקב האי טרפה
 מסקינן • ו"ל דסבירא לכו שאין הסרבה אוסרת מחמת ודאי בקב לא

חדושי חורין להר"ן ז"ל פרק אלו טרפות

בבית הרחם משוטף דלא שכיח הוא ולא חיישינן ליה כלל ומאן דדחי ליה
ס"ל דמשוטף דשכיח הוא • ככ"ל • והרמב"ם ז"ל כתב בפ' הגוזר
אפילו בתרסק הרי זו מותרת מכלל דס"ל ז"ל דבי קאמר ר' נחמן בית
הרחם אין חוששין משום רסוק חיכרים כפילה קאמר שאין בית הרחם
לריכה בדיק דקשה הוא חלל כפילה • ואין הסוגי' מתחורר בדרך זו כלל :
ע"ב והאר יוחנן מודה הוה ר' שמעון לענין קדשים שאינו
קדוש • מילתא דשויא ככולה קדשים • נקט ולא
דסוה נרד להכי דכבדור עסקין דכפטר רחם תלה רחמנא ולא נחלקו
חביריו על ר' יוחנן אלא לענין מעשר וטעמיה דר' יוחנן גופיה משום
דגמר מעשר ממכור שכל מודים בו :

בטרא רפנב ע"ב ובת הא קמ"ל דזאב אפילו בגסה נמי
דרים • פי' רפ"ז ז"ל דלי לאו
דרכ לא מחשית חתול ממתינת דכי קתני דרוס הולא דמשמע חלל חתול
לא משום דזאב אפילו בגסה דרים ומינה מחשית חתול אלא לעולם חתול
בדקה דרים להכי אנטרין דרכ למחשית חתול אפילו מדקה • ואין הלשון
מתייבש בכך דה"ל למימר וכו' אי לא דרכ ה"ל דחתול בגסה מחשית
ליה דזאב אפילו בגסה נמי דרים • ועוד דא"כ השתא נמי כי אמרי' הא
קמ"ל דזאב אפי' בגסה נמי דרים רב למחשית חתול אלא וכו' היכי אמרי'
בחד ככי ולי עניית יומא לעולם למחשית חתול מכלל דעד השתא לא ס"ל
הכי • וכו' ע"פ סרס"ז ז"ל דנחק ליישן אינה שכתב בו מתחורר :

ביתר דריסת חתול כן נאמריה עד שנתקבץ לחלל • כלומר מירי דהוס
אקוק בעלמא • אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בפ' הגוזר נראה דנקיבת חלל
בזן משום דריסה נגשו בה • וכן נראה מדברי הרמ"ז ז"ל סה"ס סוכרי'
דזכיר דריסה קלי כשהוא מטייל בנשים • וא"כ ומאי קושיא לרב חסדא
יומא ליה כי קתני עד שנתקבץ לחלל באמרי דרכרי • י"ל דמדרגתי סתם
עד שנתקבץ לחלל משמע שאין לו דריסה בדקה כלל דאם איתא דדרי' בדר'
משום דלא דרים באמרי דרכרי לא שייך למחשית עד שנתקבץ לחלל ועוד
דדומיא דכן קתני מהנין אין לו דריסה כשהוא כלל ואפילו בגרי' וטלמי'
ואפילו בעופות ליה ליה אלא בעוף דקד"ה חתול ונמיה ליה ליה דרים'
בגסה כלל : **הוא** דזאב כדריבי דמתיב לא חתורו אין דריסה לא
בחוקים שאין מטיילין • אבל בחוקים שיש מטיילין וס' דריסה • כלומר ורב
חסדא נמי בחוקים שיש מטיילין איירי • והא דכריבי אפסר דפגומא ורב
בעלמא דפגמי כדריבי בחתול ונמיה אי ליה ליה דריסה או לא • דלח"ק
אין להם ולכריבי וס' לכן • או אפסר דכריבי חתמי' קמי דקתני דרוס
הואב ומשמע ואב אין חלל חתול ונמיה לא וענה קאמר כריבי דלא חתורו
אין דריסה לחתול ונמיה לא בחוקים שאין מטיילין אבל בחוקים שיש מטיילין
אין דריסה • ואשמועינן רב חסדא דאפילו כריבי לא קאמר בחק' שחלילין
יש דריסה לחתול ונמיה אלא בגדיים • אבל באמרי דכריבי לא • ובאידך
לישנא נמי דאמרינן לא חתורו יש דריסה • אלא בחוקים שיש מטיילין חתמי'
נמי קמי ולא הואב בדקה וארי בגסה דהכריבי ודלי אפילו באין מטיילין יש
להם דריסה אלא דמתני קתני דזאב בדקה דרים כלומר בגדולה שבדקה
אבל למטה מזהב לא ודוקא מגדולה שבדקה הוא דמתמיש ליה אבל בדקה
שבדקה אפילו חתול ונמיה סתם למטה מן הואב נמי דרסי וענה קאמר דלא
חתורו דיש דריסה לחתול ונמיה בדקה שבדקה • אלא כשיש מטיילין אבל
כשאין מטיילין אין דריסה :

רפנב ע"ב רב ספק על ספק לא על יומא לא עאל • פי'
דוקא היכא דאבא למיחלי • כלל עאל הוא
כשר אכל היכא דדלי עאל אלא דלי ידעין כי הוא ביטוייה וי' הוא
שתין ויחזיקו מתקדקין או כולוהו שחקו למחול ודלי חיישינן ויחזיקו דתליין
הכא התיירא כלל עאל : **ספק** כלבא ספק סוגרית אימר כלבא • פי'
דא"כ דאיכא מקום לפורן : **עאל** ושתין ויתבי ביטוייה אימר שלמא
עבד • יס מי שכתב דדוקא בדידעין דשתקי מתחלה ועד סוף אבל אי
משכחינו לכו דשתקי ולא ידעין מתיקרא היכי הוה קיימין חיישינן שחא
מתחלה דרס והשתא נח רגויה ומ' שתיקי • אבל הר"ה ז"ל כתב דכיון
דחזין דהשתא שתיקי לא חיישינן דילמא מתיקרא דרים דאם איתא דחזיק
לכו אחמי הוה מתקדקין :

ע"ב אמר אמימר הלכתא חוששין לספק דרוס • וכיון דקי"ל
הכי נקטינן נמי בארי שכתב לבית השוורים ומנחם
לפורן על גבו של אח' מהם דחוששין שחא ארי דרוס • דהא אמרינן לטיל
דחא בחד תליא :

רפנב ע"ב נטרא והיירה לרב תנא דאמרי' בזה הכלל מ"ט
דדמיא לנטול • ומתא לא טרפות
וכו' • וא"כ כיון דרב מתנה איתא בזה הכלל אחמי מחשית ליה או טרפו'
טפי ובגסג"ר וכן שעתתא • י"ל דכי אמרינן דדמיא לנטול לאו דדמי'
ודלי לנטול קאמרין • אלא דאפסר למחשית דדמיא ליה ואיתא בזה הכלל
להכי תנא אלו לאשמועינן קושטא דמילתא דלא דמיא • ובדאמרינן לריס
לקיש חזא תנא דלרב מתנא דלא חתמיא בזה הכלל • דודאי הכי הוא דלא
דמיא אלא לר' יוחנן סבר דאנטרין למחשית אלו טרפות כי היכי דלא
נשעי לומר דמיא ולריס לקיש פשיטא ליה דלא דמיא ולריס לא אנטרין • ומינה

סותם משום דלא מיהדק • אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בפ' ומה' שחיטה
נראה שאפילו חלב טהור שחבר ח' הוא סותם וז"ל מוכח מלי דאמרינן
בגמר דטרפשא דליכא לא סתים והא טרפשא מינו מחובר ללב לא שאובב
עליו תמיד וא"כ אנטרין למחשית דמינו סותם מכלל דחלב טהור דכתי'
סותם • ואיכא קמא דחלב חיה אע"פ שהוא טהור מינו סותם דמידי דמהדק
בעין והאי לא מיהדק • וכחוב פסוספות נשאל למורי על מחט שנמלאת
בקרקבן ונקבה את הכים שלו וגם כשרו רק שהיה שומן סותם למעלה
והיור ולא מבישיל לן הכא לא בחלב חיה שנגדו כשהמה טמא כדאמרינן
בפ כל הכשר אבל חלב טהור שבעוף שלא מבינו כשהמה כנגדו טמא פשיט'
דסותם דמיהדק פסיר : **שלישה** משקין אסורין משום גלוי • וקי"ל
הכי ודכס נמי כי בו משום גלוי כיון דקס ליה רש"י כותיה דר' שמעון
ורב נחמן בדכס ס"ל כותיה אבל בשאר משקין כגון ליר ומוריים לא קי"ל
כותיה אלא בדכסן דאין בהם משום גלוי כגיר מדרב פפא ורב הונא בריה
דריבאשע דכל גלוי דהוה תתמי לכו כגיר הוה שרי ל' ובאידך נמי מש'
דלא אשכחן דקמי כותיה • וכי מילא הא דתנן שלשה משקין יש בהן משום
גלוי מני דהא אפילו רבנן דפליגי עליה דר' שמעון לא סרו אלא בחמשה •
וי"ל דאין ה"כ דסרו ככולהו אחרוני בר מהנך שלשה וחמשה דנקט היינו
משום דפליגי בהו ר"ס אבל בשאר מודה • וירושלמי א"ר מונא נריבין אבן
למיחא למה דבריאשתא חששין אסיר למיחן פריטי • גו כומא פשתא תוסי
פשיטא כבעלמא תוסי • טרסא מיינען כבינא • גו פוגלא חו גו אחרוגא • א"ר
יוסי בר בון כל זיעת האדם סס המו' חוץ מויעת הפנים : **איגרו** מיכל
אכלי ליה לירין מיתסם נמי לא סתים • פי' דודאי פשיטא לן דמדמיא
שרי דקי"ל כר"ע דאמר להויה חלב ס"ל הקיבה אלא דכתיב כלל נגשו בו
אסור וכו' קאמר כיון דאיהו מייכל אכלי ליה דמדמיא שרי מסתייא דלא
ליכא ליה אבן משום כשהוא אכל ודלי לא מחמרינן ליה כולי האי כשהוא
דלא דינא דאפילו חתם נמי לא סתים • ואמרינן דאקשתא כ"ע ל"ס
דאסור כי פליגי דאיתירא פולבך בר המנה דאמרינן דסתים היינו
דאיתירא :

רפנב ע"ב ואין הלכה כרס"ג בטרפות • כלומר דאמר בני
מיישינן שנקטו וליחא סותמן כשרה וליחא אלא
טרפה • והלכה כר' שמעון באכל דאפילו כל כיום שביעי • וזה מתקום
קדוש מוגה עמיה • ופי' מקום קדוש עשרה פרסה דהיינו סוגיא דחורומא
ומינה מסקינן התיב כפ' אלו מנגחין דדוקא שמתא מנחמין חלל גדול הכית
דכיון שפדיין הם נוהגין אכלות מטפל להם להיות דינו כדיון • אבל הלכו
להם מונה לעגמו דכיון שהשלימו הראשונים אכלותם מדין • מקלת היום
בכולו קדוש שחילול פליו והתם בני נגערו לעמוד מלי ולא איפסוטא
ולקולא דהלכה כדברי המיקל כאכל :

ע"ב רובא ולא הוי טמא פשיטא לא כריב דהויא טמא במשהו
פי' רש"י ז"ל דלי אקדע משהו טפי מרובא הוי
טמא דמחא דמתיא כיון דמשהו הוי טמא אע"פ דאיכא רובא לא מטרפא
עד דהוי טמא קמ"ל ר"ה דכל היכא דאיכא רובא כשרה אוליגין • ולא
מתור דהכי חסיק אדעתיה הכי לפיכך נראה בגרסת ר"ה ז"ל דגרים לא
כריבא דהוי טמא ומשהו וס"פ דמתיקרא קס"ד דכי אמרינן רובא ולא הוי
טמא היינו שאין בכל הכרם טמא ומ' שריבין א"כ מחי קמ"ל מתנייתין
פשיטא שאם אין ככולו טמא דבאר רובא אוליגין ואמרינן לא כריבא דאיכ'
טמא ומשהו בכרם סד"ה כיון דאיכא טפי מטמא לא מטרפא עד דמקדע
ביה טמא קמ"ל • ובדיון הוא דהוה מלי למימר דלית ביה טמא ומחנה
דכיון דרובא דידה לא הוי טמא סד"ה נבשי טמא קמ"ל אלא רבותא
אשמועינן דלי לא אשמועינן מתני' הוה אמינא דאפילו היכא דכוליה לא
הוי אלא טמא ומשהו נבשי טמא :

רפנב ע"ב בית הרחם אין בו משום ריסוק חיכרים • פי'
שכל שכלו או חדשו שיכל מכלל גפ"ל אין
מגריבין להשתאו כלל מפני חשש ריסוק חיכרים אלא שוחטין אותו לאל'
וכשר ואפילו בחקשה ליל קאמר דלי בשאינה מקשה פשיטא דאין בו
משום ריסוק חיכרים דא"כ רוב הטלדים ימותו • וא"כ א"כ מאי קא
מייחא סייטתא מתיבוק בן יוס' ח' מתחא כויכה דילמא הוהא בשאינה
מקשה • י"ל דה"ק אם איתא דמתק' איכא משום רסוק חיכרי בשאינה
מקשה נמי הוה לן למימר דמתחא חובסו מתיקי • אלא ודלי אפילו בחקשה
ליכא משום רסוק חיכרים • כך פירשו הראשונים ז"ל • ולרידי קשיא לי
אי הכי מאי קא מקשה מעגל שגולד ביום טוב שוחטין אותו בי"ט ומיהא
דשין שאם גולד ומתו עמו שזו מן המוכן ואנטרין לאלקומיניהו כגון
פליג דרך דופ"ח ז"ל שהפירים על גבי קרקע לוקימניהו בשאינה מקשה •
לפיכך נ"ל דרב נחמן אפילו בשאינה מקשה אנטרין דאין חוששין לרסוק
חיכרים ומאן דדחי סייטתיה נמי ס"ל דאיכא נמיה דאפילו בשאינה מקשה
חיישינן וכי תימא א"כ רוב הטלדים ימותו וימותו איכא למימר דודאי פשיט'
לן דברוב ליכא רסוק חיכרים אלא מיהא אי משוטף דמתרסקי בשעת ליה
הוי מיעוטא דשכיח כיון דאיכא למיקס עלה דמילתא • כשהייחא מיעט לעת
לא שמיבין ארובא כדכתבינא לעיל דמתיא טעמא • נרדך לבדוק בסריכות
הריאה דמשוטף דשכיח גיגסו ומ"ס קמ"ל רב נחמן דמיעוטא דמתרסקי

לכו אחמי הוה מתקדקין :
ע"ב אמר אמימר הלכתא חוששין לספק דרוס • וכיון דקי"ל
הכי נקטינן נמי בארי שכתב לבית השוורים ומנחם
לפורן על גבו של אח' מהם דחוששין שחא ארי דרוס • דהא אמרינן לטיל
דחא בחד תליא :

רפנב ע"ב נטרא והיירה לרב תנא דאמרי' בזה הכלל מ"ט
דדמיא לנטול • ומתא לא טרפות
וכו' • וא"כ כיון דרב מתנה איתא בזה הכלל אחמי מחשית ליה או טרפו'
טפי ובגסג"ר וכן שעתתא • י"ל דכי אמרינן דדמיא לנטול לאו דדמי'
ודלי לנטול קאמרין • אלא דאפסר למחשית דדמיא ליה ואיתא בזה הכלל
להכי תנא אלו לאשמועינן קושטא דמילתא דלא דמיא • ובדאמרינן לריס
לקיש חזא תנא דלרב מתנא דלא חתמיא בזה הכלל • דודאי הכי הוא דלא
דמיא אלא לר' יוחנן סבר דאנטרין למחשית אלו טרפות כי היכי דלא
נשעי לומר דמיא ולריס לקיש פשיטא ליה דלא דמיא ולריס לא אנטרין • ומינה

חרושי חורין להרץ וז' פרק אלו טרפות קד

ומיהו לר' יוחנן דאמר אלו טרפות דוקא מודה גמי דאלו כשרות דוקא ולא תווי הא דרבה בר פפא דאמר לקתה כבוליה אחת טרפה דאי לא תימא הכי הא דרבי בר פפא מנא תיתי דבזה הכלל לא חתיה דהא אמרינן בריש פירקן למעוטי דרבי בר פפא אלא לא דמיה למתניתין כלל אלא דהא ר' יוחנן גמי מודה דאלו כשרות דוקא ולא תווי דרבי בר פפא דהא דרבי הלכתא היא כדאמרינן לקמן בהדיא ולא משמע דר' יוחנן פליג עליה : ת"ש הדקין שכלי חרס קרקטותיהן ודופנותיהן וכו' . רש"י ז"ל גרים הן קרקטותיהן ולפי זה אפילו לכלי שלם בעינן שיעורא דכל שאינו מחזיק כדי סיכת קטן לא מקבל טומאה . וליתא דכלי שלם אפילו בכל סהו מקבל טומאה ואפילו אלו ואלו שחקקים פירוקות למוד גיהן עפר מקבלין טומאה . ותנן גמי בפ"ה דכלי העושה כלי קבולא מ"מ טמא . אלא דהא לא גרסינן הן ולשכרין הוא דבטינן טעורא אבל כלי טבא בכל סהו . וז"ל ובי איכא שיעורא בשכרין מאי הוי והאמרין בסוף פרק המגליע דכלי חרס העשוי לאוכלין שיעורא במונח אית והעשוי למשקין כבונם חסקה . י"ל דהסם בכלי חרס טמא שנסבר קאמר וכוין שנסבר במונח וית פרחא טומאתו מיניה לגמרי אפ"ל לקבולי טומאה מחלן ולהכא אוליין בתר הני שעורי ומיהו דוקא בכלי חרס אבל בשאר בל הכלים כל שנסברו בכדי שיהו טהורים מטומאתן ראשונה טוב אין מקבלין טומאה דדוקא כלי חרס הוא דאיתרבי בהדיא מוכל מדתניה בספרי מנין לרבות שברי כלי חרס ת"ל וכל כלי חרס וקתני עלה מחלן אמרו הדקין שכלי חרס :

דף נהע"ב והרי מים זכין דכשרין הכא והכא . כספ רש"י ז"ל לא ידענא מאי קושיו . ואפשר לפרש דה"ק היכי אמרת דכל פסול בריהא כשר בכוליה והא איתמר דמים זכין כשרה הכא והכא מחלן דליין זכין טרפה הכא והכא : **דף נהע"א נבלות** הא שחוטות נינהו . וא"ת ומאי נפקא מינה והא שמיטין ליה לר' יהודה . בפרק חטאת העוף דטרפה שחטתה מטומאה . י"ל אה"כ מיהו אישנא קפדין דא"ת דמטמאה לאו בכלה מקריא . אי גמי י"ל דר' נחמיה הוא דשלא ליה לר' יהודה עד מתי אמה מאכיל את בטי ישראל נבלות דכיון דר' נחמיה לא ס"ל בהסוד כר' יהודה לא הוה ליה למימר הכי : דרסה וטרפה שחטת או שרנגתה בהמה ומפרסתה ושהתה מעת לעת כשרה . ואמרינן בגמרא לריבא בדוקא . והא טרפות דקחשיב גבי עוף דומיה דנפלה מן כנף דמתי לעיל בבהמה אלא לפי שאין דרך של טופות הנפולין להיות מורסקין בכך . אלא מיד שחטין ומשלקין ואין חין לחוש להם נקט בעוף טרפה לכותל ורנגתה בהמה וה"ל לבהמה . דכדמסתא תנא כמי בהדיא גבי בהמה רנגתה חרפתה . ולעיל גמי אמרינן שורין המגנחין זה את זה וכו' וכי תניא גמי שהתה מעת לעת גבי עוף ה"ל לבהמה ורבותא קמ"ל שחטתו שחט שחיתו קל חס שהתה כשרה בדוקא :

דף נהע"ב אביר איתמר הני בישי דטרפ' דשחט' קמא אסירין . כלות מש' דעמה נטרפ' דעובר ירך אמו הוא' מכאן ואילך הוה ליה זה וזה גורם נבל וזה גורם מותר וכדלפסיקא היבכתא בע"ה בפרק כל הלמנים בהדיא . ואע"ג דבינה אגידה בגופה לא סבירא ליה לאתמייר דבגופא דמיה ולא שכי ליה לאתמייר בין בינה לעובר כלל . ומ"ה איתמר ר' אשי לאתמייר מדתנן ושון בבינת טרפה שחטתה מפני שגדלה בליטור וקס"ד דכלל בילה קאמר אפילו בשחלל בתרא . ולא דס"ל לרב אשי דטעמא דאסור' מוסם דזה וזה גורם אסור דא"כ תמי טריכא לאתמייר הא מתי אחר אלא דאמרינן כמ"ד זה וזה גורם מותר ועוד דק"ל בותיה . אלא היינו פירכא דס"ל לרב אשי דאפילו מ"ד זה וזה גורם מותר הכא מודה דאסור דכיון דאגידה בגופא בגופה דמיה . וכתב רש"י ז"ל בהא דשון בבינת טרפה אפ"ל דאגידה דר' איעור ור' יהושע קאי דקמיפלגי בסמוך בולר טרפה ועלה קאמר דא"ת דבולר פלגי בבינה מודו וכטעמא דמפרש ואזיל לקמן . והא דקאמר לפרש בן משו' דמי מפרס' פלוגת' דר' איעור ור' יהושע מיייתנינא' בתרומיה לישני ואווין . ומיהו ליתא דכחשת עדות תנינן לה גבי פלוגתא ב"ש וב"ה בבינת נבל' דתנן חסם בינת נבלה כל שחטתה מפני שגדלה בליטור . והא דמייית' ומודי' בבינת טרפה שהיא אסורה מפני שגדלה בליטור . והא דמייית' לה גבי פלוגתא דר' איעור ור' יהושע לא למימר דעלה קאי אלא מוסם דכית שחט' ובית הלל מודו בה בעינן לפרושי גמי אליבא דהבך תנאי דלודו בזה אינהו . ועוד דכיון דמודו בה ביה שחט' ובית הלל על כרחין מודו בה גמי' איעור ור' יהושע דרבי איעור שחט' הוא ור' יהושע מודיה הלל הוא : אלא הא דתנן ולד טרפה ר' איעור אחר לא יקרב לגבי מוצא ור' יהושע אומר יקרב במאי קמפלגי בשנטרפה ולכסוף עיברה . פירש דעביירה ולכסוף נטרפה ליכא לאוקומא דנימא דעובר ירך אמו אותו מין ששה אלו בסימנין לא אינטר' להבי למינהו כיון שעובר אפ"ל דהאגידה בגופא כגופה דמיה ליתא דלאתמייר לא סבירא ליה הכי דא"ת איהם דס"ל דבגופא דמיה אפילו בשחלל בתרא אגידה כשרה הוה ליה למימר

דף נהע"א כה גמר דף סא ע"א כה גמר מיוחד שאין לו אגבתי יתירה . פ"כ גמר דכתי' באורייתא חיה זה שקורין אותו אג"ל"ה לפי שזה אגבתי שחטתה אגבתי יתירה איתא שלאחר' או הגדול שבאגבתי שחטתה אגבתי יתירה הכשר הקרבן שחטתה עליו דרבינו קריתא דכשר ואגבתי שחטתה קן שון . אף כל כיוצא בו טמא . פי' רש"י ז"ל דמיהא דכשר בלח' איתא לחיתוי דהא ליכא לא ב"ד עופות טמאים ולא משכחת בהו דלי' להו כולפו סימני טומאה אלא גמר ומיט . ולא מחזור דכשר חין לו מין דהא לא שחט בהו למינהו . לפיכך פירשו דלישנא דעלמא הוא דקאמר להחיר שוף ככא בסתמן אחד וה"ק אינו טמא אלא כיוצא בו הא אפ"ל לית ליה אלא חד מסימני טהרה כיון שאינו כיוצא בו טהור וכדאמרינן בסמוך . שוף ככא בסתמן אחד טהור לפי שאינו דומה לכשר . ולדידי קשאי לי א"כ דעופות טמאין דלא כתיב בהו למינהו אין להם דומין והא קא פריבין כבולה שחטתין וזילף משאר עופות טמאין וסריבין גמי וגמרא מפורכא והא דאמר ר' חייא לא איתא למשאר טמאין וסריבין גמי וגמרא מפורכא והא דאמר ר' פריבין גמי וגמרא מפרס' ועוניה דהא לא כתי' בהו למינהו אין להם דומין ומיט דומם להם . לפיכך ג"ל דכלהו עופות טמאים איכא דמיהא להו הילכך איתו שהוא מלמד על הכלל כולו כל כיוצא בו טמא והיינו דשקלינן וטרינן בכולה שחטתין וזילף מעשרים עופות וזילף מעובר כלומר שהיה מלמדן על הכלל כולו לטמא . כל כיוצא בהן דהא איכא וכו' תימא חס' כן . למאי דקס"ד השתא למינהו דכתיב רחמנא בעובר למינהו . ח"ל דהלכך לטמא כל הדומה לו בחנין סימנין אע"פ שאין שון חסם לשל טורב אבל לטמא אותו מין ששה אלו בסימנין לא אינטר' להבי למינהו כיון שעובר מלמד על הכלל כולו למאי דקס"ד השתא מ"ה גמי אמרינן וגמרא מפרס' ועוניה לטמא כל כיוצא בהן אף על גב דלא כתיב בהו למינהו ומהדרינן דאס' כן גמר דכתיב רחמנא למינהו . הילכך כיון דכשר מלמד על הכלל כולו כל שדומה לו בסימנין טמא . וכל שיש לו סימן אחד של טהרה טהור בר' מלכות עופות שפרס' הכתוב כן בלכא' ומהדרינן אלא אחרים אף על פי שיש דומים להם טהורים בר' מלכות

חדש חוליו דהר' דל פרק אלו טרפות

והורתי כולה קאמרינן אל ירוקה כריסה וחורא כריסה לכל כל שאר הנוף
שחור כעורב ומ"ה מריבין לה למיניה דאי כולה לבנים דכ"ד ודאי למו
מין טורב הוא • ואיכא נוסחי נמי דגמסי הכי בחיורי כריסה וירוקה
כריסה ולקמן נמי דחתי למיניה להכי טורב העמקי ופרישנא דהיינו
עורבא חורא למו חורא לגמרי קאמר אלף טיש בו חבורות לבנות ולפיכך
קרא טמקי לפי שמואל החבורות נחמות בעמקות לגבי שאר הנוף
שהוא שחור והוא העוף הנקרא פיג"א בלע"ז שגדל בבית • אבל עוף הנח
לפנינו כולו לבן אע"פ שיש בו סימני עורב מתם כתב הרמב"ן ז"ל להלכה
אבל לא למעשה שבידוע שאינו מין טורב וכשר • ואמרנו בהנהגה חס יעלה
חמור בסולם תמלא דעת כבוכסין חס ידור גדי עם נמר תדור כלה עם
חמותה חס תמלא טורב לבן תמלא כפרה כבשים ע"כ :

דף כ"ט ע"ב וריבא של עוף טורב הוא • למו למימרא דקס"ד
דינא הכי דבעוף טורב כלחו מרימין
דכיון דאכתי לא סבירא לן טעמא דמי משתמיס חרבה קשיא אפילו
בזמור של עוף פלוני וטורב הוא אמאי מרימין אלף דלעמיה קשיא ליה
דכיון דמרימין לך אפילו כי אחר של עוף טורב להמני וממרימין דכי אחר
של עוף טורב הוא כיון דמי משתמיס חייסין דמשקד • אבל כי אחר של
עוף פלוני וטורב כיון דלא מי משתמיס דמילתא דעבידא לגלוי הוא
לא מרע נפשי :

דף ס"ד ע"א דאי לא תימא הכי הא דאמר רב חסי שמה
ספקות הן לגדוק כבשים ידורו • וז"ל
ודילמא איכא טורים דדמו לטמאים ומ"ה אי אפשר לעמוד על שמה
ספיקות בבדיקת ביטין אבל ליבא טמאים דדמו לטורים אבל אכתי
אפשר דסימני טורה דאורייתא • יש לומר דקסבר תלמודא דאש
איתא דאיכא טורים דדמו לטמאים אלמא אין סימני ביטין מבדילין בין
טומאה לטהרה וכיון שכן אפשר נמי דאיכא טמאים • שדמין כסימנין
לטהורים והיינו נמי דאמרינן דאיכא עורבא דמיא לדינא ולאו משום
עורבא לחוד הוא דאמרינן דסימנין למו דאורייתא דא"כ כל שהיא
גדולה מעורבא דליכא לספוקי בה דשמיא ולא ודאי הכי קאמרינן כיון
דאיכא עורבא דמיא לדינא • אלמא אין הסימנין מוכחין לקבלי • בין
טמא לטהור • וכיון שכן כי היכי דחזין דאיכא עורבא דמיא לדינא ה"כ
איכא למיח' לאחריית דקאמרינן שני דרשיה דין שני דאש' חזין טמאה
לאו טמאה ודאי קאמר אל דכיון דרובא דטמאים הכי אימנא אפילו אחר
של עוף פלוני וטורב הוא לא סמכין עליה • שאם רקתה ואכלה
לוקח משום שרץ השורץ על הארץ • וז"ל להם לי רקתה כלאו הכי נמי
לליק דהא קי"ל דכל היוצא מן השטח טמא בדאיתא בכבורה • י"ל אין
ה"כ דאסירא אבל מילקא לא ליק עד שפת רקס • אבל בתוספות אחר
שביטת השרץ של רקתה דאורייתא שריא דכיון דבינה אפילו טהורה כי
שריא רחמנא חזון הוא דהא היא אבר מן התי איסור טומא' נמי אישורי
לגביה דכפ"ק דבכורות הוה ס"ד למימר הכי גבי חלב דכיון דשריא חלב
דבהמה טהורה ה"כ שרי חלב בהמה טמאה לא דמיטת התם בהדיא ולהכי
נקט שאם רקתה ואכלה לוקח דבלא רקס אפילו אסורא ליכא דאורייתא
של עוף פלוני עוף טמא אסורא כדפסקא לן לקמן • מכת היענה דוקא של
עוף טמא דנקט לן מקרא ובינת טרפה נמי דאסורא דאורייתא דבמחש'ת
פ"ק ד"ט היינו טעמא דילפינן משוף טמא כיון דבינת עוף נמי היא
אבל בינת השרץ כסימניא קיימא דשרץ משוף לא יליק • ולא כהיר דמיון
דגלי לן קרא דבינת עוף טמא אסורא תמילא ידעין דאיסור אבר מן התי
הוא דשרא רחמנא גבי בינה ולא איסור טומאה • והיינו טעמא דבינת
טרפה דאסירא ובינת השרץ נמי דבטתה אל להכי נקט שאם רקתה ואכל'
משום דבלא רקתה נמי דאסורא דאורייתא איכא מילקא מיהא לא ליק
דבינת השרץ מיהא לא מיהא כה למו • ומיהא אש"כ שבינת עוף טמא
שריקתה לוקח עליה משום שרץ העוף כי היכי דלקי בבינת השרץ משום
שרץ הארץ אלף להכי נקט בינת השרץ ולא קאמר אסור' תמילא לאשמועי'
דבינת השרץ היא • ואם רקתה גריד להסירות בו משום שרץ הארץ • והוא
מתוך לשונו של רש"י ז"ל נראה לי שכן הוא גורם • ח"ר ירמיה והוא
שנמלא על קשר שלה אבל על חלמון שלה אפילו בינה אסורה • וגרסה לפ"ז
שכשהרקס מתפשט מקשר של חלמון והילך מיד הוא נכנס בחלמון ומ"ה
ח"ר ירמיה אבל נחלא על חלמון ולא אחר אבל נחלא חוץ לקשר :

דף ס"ה ע"א אפילו תימא דכין שכן ודמיה קאמרינן • נראה
סברא ד"ז פוסק בלחרי' ופ"ז יריד
לומר דנדמה דאמרינן היינו נדמה כסימנין שאם לא כן היך חלו מתיירין
העוף כסימנין נחוש שמה שכן הוא שם אחד מהטמאים ודומה להם לא
נדמה ודאי כדכתיבא :

ע"ב לא דאי חרבה כראי חרגול ולא דאי חרגול כראי חרבה
ולא דאי שניהם כראי שלטעם ולא דאי שלטעם כראי
שניהם • כך הוא הגרסא במקלפת הנוסחאות • ויש מוחקים איתא משום
דקשיא

דכתיב דהן למיניה ולמאי דמפיקין השתא אפילו לטמא הדומין להם ממש
אינטידיק למיניה שבוין שהנשר מלמד על הכלל כולו שאינו דומה לו טורב
אלא חותן שפרט בכחוב ודמיה נמי טורים אל הכי דכתיב כה למיניה
וכהאל סלקא שמעמא שפיר • וק"ל כיון דמנשר ילפין מנא להו לרבנן
דכל עוף הדורס טמא נימא דאש"פ שהוא דורס • כיון שאינו דומה לגשר
ולאנו מוסיפות הכתובים כפרסה שהוא טורב • י"ל דתנא ה"ק כיון שכל
עופות טמאים • דורסין בר מחד ולא נראה לעולם עוף טורב • שהוא דורס
כל עוף הדורס בטמא מחזיקין ליה ומידוע שהוא מלוחץ עופות הכתובים
כפרסה : **תני** ר' חייא עוף הבא הסיאן חס' טורב לפי שאינו דומה
לגשר • פי' דליכא לספוקי בעשרים עופות דהא כני תלתא ניניה ועורב
נמי בר תרי סימני הוא מתי אחרת דילמא פרס או עזניה הוא לא חייסין
להו דלא סכימי בישוב כדאמרינן לקמן • אי נמי כי קאמר טורב והוא
שכיב פרס ועזניה : **א"ב** שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה
לי • וז"ל דילמא ללאו חס' דאי דמרינן הוה ליה למו הכא • מכלל פס'
עשה • למו קושיא היא דא"כ הוה למו לומר כהן לאו בדרך קשרה כל שאין
בו חרבה סימנין לא תמלא כדרך שכלל בדמים כל שאין לו סגפיר וקשקש :
א"ב עורב דכתב רחמנא למה לי • בדן הוא דהוה מלי לגבי דמשא
עופות ליכא למילף דהוה להו שני כסובין הכאין כא' ואין מלמדין • אלא
משום דהוה בעי למפרך וגמור מעורב קא מהדר עורב דכתב רחמנא
למה לי :

ע"ב מכרי עשרים וארבעה עופות טמאין הוה אי אפשר דהך
דאיתיה כפרס לימיה בחד מהך וכו' • והוה להו
שני כסובין הבאים כאחד • וז"ל ולי מלי שפי' רש"י ז"ל דכ"ד עופות
אית להו תלתא סימני טהרה אפילו חס' כאחד דהך סימנא דאיתיה כפרס
דאיתיה בעזניה איתיה בהך עופות היכי הוה להו שני כסובין הבאין
וכ' דהא חס' ג' דכתיב פרס ועזניה לאשמועינן דעוף הבא כסימנ' ח' טמא
אנטידיק למכתב עשרים עופות דכיון דכני תלתא ניניה לא חסי מיניה •
וכ"ל לא לכתיב פרס ועזניה דהא משאר אמו דטמאים לימא דשאר עופות
הוה להו שני כסובין הבאים כא' ואין מלמדין • הילכך כתב רחמנא פרס
ועזניה ללמד ולא הוה שני כסובין הבאים כא' דהא דאמרינן דאיתיה בראי
לימיה כהאי • ודחקו בזה דהאי מקשה ס"ל דעשרים עופות • נמי כולה
בני חד סימנא ניניה • ומ"ה פריך ואין ה"כ • דלא הוה גריד לאדורי ליה
אלא דעשרים עופות כני תלתא סימני ניניה • אלא דכיון דקא מהדר ליה
אמר קושטא דמילתא כדאיתא וזה דוחק :

דף ס"ב ע"א עורב ותו לא והתניא עורב זה עורב וכו' אע"ג
דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר שפיר קא

פריך דאיתא לא פליגי אל בסוגיות דחזירי משום דנדמה בעינן אבל עורב
נדמי כולהו מדור דמינן אית ליה דהא למיניה כתיב • ובדן הוא דלקשי
ליה כהדיא מרבה למיניה אל נתיחא ליה אגב אורחיה לאשמועי' פלוגתאיהו
דר' אליעזר ורבנן : **ורלא** אשפי כפר תמרתא היו אוכלין אותה
מחמת שיש לה זקק • וז"ל חס' ה"ה ר' אליעזר מרבה אותה מלמיניה
דכתיב גבי עורב שכבר בדקו העורב ועלואו שאין לו זקק אלא אנכתי יתירה
וקרקבן בקלף כמו שכתבנו למעלה • י"ל דכל שיש לו שני סימנין בגופו
אש"פ שאין חותן סימנין של עורב מין עורב הוא לר' אליעזר בשוכן כלחו'
ולרבנן בשוכן וגדמה • ומימרא דרב נחמן נמי הכי מוכחא דקאמר כגבי
סימנין טורב והוא סימני עורב • ומשמע דכל שני סימנין בעינן • סימני
עורב דאי לא הוה ליה לפרוש עוף הבא כסימני עורב • אלא ודאי כל הבא
בגבי סימנין בגופו אש"פ שאין כשל עורב • יש לחוש שמה מין עורב הוא
אלא ח"כ סימן האחר שבו הוא שאינו דורס דכל מיני עורב דורסין כן לא
שעדיין קשה למה שכתב רש"י ז"ל שהדורס הוא הנקרא אשטורני' • וכן
נראה שדרי בלשון ישתעאל קורין אותו ודאי וזי הכי קשיא מפני שיש לכן
זקק שכבר בדקו האשטורני' • ומלואו שאין לו אלא אנכתי יתירה • וקרקבן
בקלף ולפ"ז גבי זורזים • נמי גרסינן מפני שקרקבן בקלף • ולפי גרסא זו
יהיה האשטורני' עוף טורב דרבנן פליגי עליה דר' אליעזר דס"ל דאש"פ
ש"ס לו חותן שני סימני' של עורב אש"פ טורב דשוכן ונדמה בעינן כדאית'
לקמן כלומר נדמה כפרוטו ומנהגו והאשטורני' אש"פ שהוא שחור אין
פרטות דומה לעורב לפי שהוא קטן ולא מנהגו לפי שהוא מומר תמיד •
ולפי גרסא ראשונה שגורסין • מפני שיש לכן זקק אין דוריד אשטורני' •
ואפשר שהוא טמא שהרי יש לו סימני עורב מתם ואש"פ שהוא שוכן ונדמה
ומכל מקום קשה היכי אמרינן גבי סוגיות לבנה וגבי זורזין לפי גרסא
אחרונה שכתבנו • והלא אנכי מקום פלוני היו אוכלין אותו • מפני שקרקבן
בקלף • והלא אף העורב קרקבן בקלף • וכמו שכתבנו למעלה • י"ל דה"ק
דהכי אנכתי יתירה היה לכן ואילו מלואו לכן שאין קרקבן בקלף היה אפשר
לספקן בכל העשרים עופות טמאים • אבל עכשיו שתלואו להס"ג שהיה
קרקבן בקלף • ילאו מכלל ספק עופות טמאים שאין להם אלא סימן אחד
ולמיני עורב אין חוששין שכבר היו בקאין בעורב ומיניו והיו יודעי' שלא
היו דומים להם : **ב"פליגי** בחורתי • יש מי שאומר דלא ירוקתי

קה

ע"ב והשתא דכתב רחמנא סגפיר וקסקסת ממאי דקסקסת
לבושא היא דכתוב גבריו השתפו' הוא לבוש

לא חתרים מיתירות הרעיקן בורות שיחין ומתורות משום דמכשרין לג
נגליון אקדא דמפוסא כדאיתא בסוגיון : לא ש"ד דבטיב כל אשר
דמכרי וקסאש וכו' : וא"ת וימא איפא דקוי מיעוטא דקדא דר
דמפוסא דהא ככלים אמילי אית ליה לא חיבול : וקדא דאין לו דדרוש
דקדא : דמיא ונבטליא הא דלית ליה לא חיבול אלא אית ליה אכול אבל
ככלים ש"ד דלית לו לא חיבול : לאו קושיא איא דמישטא דאין לו
לויא למידרשא דריוקיא דהא לאו דליוקא תמא אלא לגנוס דאין לו לא
חיבול : דמ"ע דכבוד התירא ביט לו וזומע אצי הא לית ליה לא חיבול
ש"פ אנטריך אין לו לגופיה לעבוד עזיז בלא תשקא הילכך כיון דלגופיה
לא מיעוטא דכתיב ליה אגופיה קומצין ליה ולאו דליוקא אבל בקדו
תא לו שפיר מיטא לחוקימי מיעוטא דריוקיא : סהדי כל עמלו דליוקיא
במלו' הוא דאנטריך :

אשר מרפוא

דף סו ע"א במאי קאמפלגי תנא דבי רב ותנא דבי ר' ישמעאל בראשון ארוך קא תפלגי • תמכני אחאי

חלום פרק

פרק בהמה המקשה

ע"כ לא חד לחקוס חקד וחד לקלוט כחשי פרה . פ"ר ש"י א' ל' להאי

ה'תש"ח

פרק בהמה המקשה

חדשי חורין להרין ו"ל

ולחן לו תקנה : לא לריבא דאילו חן פקועה דכתיב מלי אבר מוליד אבר וחתיך ליה ושרי . כלומר בין למ"ד זה וזה גורם חסור בחתיך הוא אבר שרי ולמ"ד נמי דזה וזה גורם חסור נריך לחתוך אותו חסור לפי שאין בו חלק גורם אחד של איסור . וכל דמשום הכי נקט דבתיב כלומר כל שיש לו ג"כ איסור יונק דכלאו הכי לרבנן דאמרי חן חוששין לזרע האב אפטר דאפילו למ"ד זה וזה גורם חסור אפילו אבר גופיה שרי ומ"מ למ"ד זה וזה גורם חסור אבר גופיה שרי בין לרבנן בין לחנניש ומ"מ נמי נריך סיבא באב איסור יונק דא"ל למ"ד זה וזה גורם חסור אבר גופיה שרי לחנניש תיבת או דלמא מבלבל זרעיה ולמ"ד זה וזה גורם חסור כולו חסור ולמ"ד זה וזה גורם חסור כולו חסור וזאילו חסור אבר חסור כריך לחתוך :

ע"ב דא מ"ר שמשון היא דמקיש תמורה למעשר . מ"ר ש"י וז"ל הא מ"ר שמשון היא ולאו משום דס"ל דעובר לא מקרי בהמה אלא משום דמקיש תמורה למעשר כדכתיב כס"ף דתמור מ"ר שמשון וכלא מעשר בכלל כל הקדשים הוא ולמה יונק לחן לקדים אליו ולומר לך מה מעשר קרבן חיד חף כל קרבן ימי יאילו קרבנות נכור כלות שאין התמורה נכפסת בהם . וז"ל דמי חסא הכי שמעינן ליה לר"ם דמקיש תמורה למעשר הא מתם לא משמע אלא דמעשר דתקש לקדשים . י"ל דפשיטא לן דתמורות בקדשים אחרים לקדשים דבין מעשר בין בשאר קדשים כתיב והיה הוא ותמורתו ובין דר"ם מקיש שר קדשים למעשר כתיב ומ"ל אחרים כולו תמורתו למעשר :

ר"ע ע"א ברכתו לחסות והוליתו מהו . זו היא גרסא וז"ל ופי' ברכתו אשה לעובר זה בידים והוליתו . ולא מחזור דכ"מ מלי ברכתו אחרת ברכתו והוליתו או לחסות והוליתו שני . ועוד למה כרכו חסות בלישנא דעניינא דנקט ליה ברש"י ופי' א גמי כרכו כסבי קאמר . ועוד מלי קאמר מי דנפיק דרך רישיה בטרתיים דמשמע שאין האשה יכולה להכניס ידה בפנים עד שתיחלם לכה דא לימא דבריהא תנן האשה חסיה את ידה וכו' והאשה טוורה עד שיגלה הולד וכיון שכן אפילו בד נפיק דרך רישיה משכחת לה וגם הכניסה ידה קודם לה והוליתו . לשיכ' בראה בברכת ר"א וז"ל שאול גורם ברכתו לחסות והוליתו וקא מביע ליה מי הוי חסיה ואמרי' הכי דמי מי דנפיק דרך רישי' שמיחא אלא דנקט דרך מרגלותיה כלומר חס נקם וז"ל אפילו דרך ראשה . וחז"ל הוליתו לזכר הא פטרתי היא לרשם אלא דנקט דרך מרגלותיה וזכר יגל דרך ראשו כדכרו וקודם שיגל רוב גופה הוליה הוכר את ראשו וקמביע ליה מי הוי חסיה או לא . ולא פקשי לך מי נקבא עסקין הכי קאמר דנקט דרך רישיה שאול לשון זכר דה"ל דנקט עובר זה דרך רישיה בטרתיים ונפיקן לא אפססא ולחומרא :

ע"ב הולך וכל הולך לרבות פרה במשי גמל . וז"ל ופי' הכי דדרשינן וכל דכפיש גבי עובר לרבות מהלכי שח' כדרוש נמי בכל החיים לרבות מהלכי שח' פרה לרבות מהלכי שח' דא דרשינן ליה כבשפרא בכל החיים לרבות את הפיל כלומר שא"פ ש' שאינו הולך עד שחבריו ואותו הולך . על ארבע מיקרי וז"ל איסור אבא ולימא דוכל הולך לרבות את הפיל ורבויה דוכל החיים לרבות קלוט במשי פרה י"ל משכחא קמי' בטמא ומורכב בטמאים אלא קלוט במשי פרה לא מריבין דטוור הוא : **א"ר** דר' ינחנא הוה חסיה אבא כולה לבדדכי הוא דאמא . וז"ל דרבי מנחם טמאה וזיב לוח' בפיקא וזכר נחמן בר ינחנא פתוק מטמאה שזכיר הכתוב גבי חיה חסיה ק"ל דכל הפירוש שחמרה ונשנית לא נשנית אלא מפני דבר שמתעורר בה וכמו שבפס' רש"י וז"ל . וז"ל דכל היבא דאיכא למידרש דרשינן הכא ליבא למידרש הא שהרי הקיש הכתוב טמאה לטוורא אבל השתא דכפיש וכל הולך על פסיו גלי לן דלא מקשינן טמאה לטוורא ודרשינן בכלת חיה טמאה לאימתי עובר : **נשנית לו** וזיב ימות מן הכהמה זה דהמה טמאה אחר היא לכס לאכלה זה דהמה טוורה ולחמיה חיה בכלל בהמה וכו' . וז"ל למא לי למימר וזיב ימות זה דהמה טמאה דא חן חיה טוורה הוא דבעינן מכלן דבהמה טמאה . דבריה כמביא וז"ל למימר וזיב ימות מן הכהמה כתיב ולחמיה חיה בכלל בהמה . י"ל אנטרין דא"ל לא איירי קרא חלל בבהמה טוורה בלח' לא מריבין חיה טוורה בכלל וז"ל דאשכחן בעלמא חיה בכלל בהמה ובדאמרינן בסחין הוה חסיה דהיינו גבי סימני דגלי ביה קרא דהרי' דכפיש וז"ל חסיה אחר תמאלו מן הכהמה אלא בעלמא לא דא הכא א"ע דמי' דהמה טמאה כתיב נמי חיה טמאה ולא מוקמינן חיה טמאה לבדד אלא אמרינן דלביב כתיב רחמנא בהמה טמאה וזיב ימות מן הכהמה דאין חיה בכלל בהמה ונכלת חיה טוורה לא מוקמינן חיה טמאה למימר דהכא בהמה טמאה נמי איירי . ובין דעל כרחין חיה טמאה הרי היא בכלל בהמה טוורה אחר תמאלו מן הכהמה חיה טוורה נמי הרי היא בכלל בהמה טמאה שהרי הקיש הכתוב בהמה טמאה לבהמה טוורה לומר לך כשם ששם טמאה בכלל בהמה טמאה כך חיה טוורה

דלחיה ליגנא חלי דאמרינן פרסה החור חסור למו דוקא החור לא משום חידך דחלי למימר מקום נקט ליה . והרמ"ה ז"ל תירץ דלחיה נקט החור לא משום דלחיה קלוט כמשי פרה חסור מועלת למקום חתך שבו מלא חסור כי מהכא חסור ה"מ לעובר בעלמא חסור קלוט במשי פרה דבינייהו לחור העולם נאסר חן דיט בשאר עובדים להסיר מקום חתך שבו ק"ל דלחיה חלי מהכא ליה חסור למקום חתך . ודאמרינן חד ליבא למימר . ונחמא לי לר"ם דליף היחידא דעובר בבהמה בבהמה כדמכח סוגין דלקמן לא אנטרין הכא למימר דמות יונה ומ"מ מוקי דהניחא דפרסה לקלוט אלא לרבנן דליף היחידא דעובר מריבויא דוכל בהמה לרבות את הולד ומ"מ מנטרין ליה פרסה למימר דמות יונה והכא מ"מ מתרין לה אליבא דר"ם משום דברייתא כותיה חולא דמוקי פרסה לסתירה לרבנן דהרבה פרסה למימר אלא : **חטאת** הוא דפטר לה רחמנא וכו' . כ"ל דחטאת גלי לן דוכר בשדה טרפה לא חטאת אלא ללא חטאת שיהיה עליה חסיה משיחא . הכל ק"ל לאו דחטאת גלי לן שאין כולן בכלל אלא מקנה ומ"מ טרפה דדרשינן ליה למסקנא כדדרש' ליה משיחא : **היובתא** דעולא חיוכתא . נמי קשיא ח"כ למה קרט הכתוב חטאת . איבא למימר כדי שלא כלמוד קדשים מחמשה שני ובכורים דכתיב וסכרם נמי טפי משום דהוי קדשים מקדש' וזימא דקרא דטרפה לחולין חטא לשיכ' סוגר הכתוב לפטר חטאת :

כא בינייהו למימר מיעוט אבר שפכים . מ"ר ש"י וז"ל מלי איבא בין האי ליגנא לליגנא קחא וקאמר דאיבא כנייהו למימר מיעוט אבר שפכים ואליבא דרב חסר לר' יוחנן ליבא מידי דליתרונא לליגנא ש"ל לר' יוחנן דאפילו מה שיגל לחן חיה ליה תקנתא בחורה . ולא מחזור דא"כ הוה ליה למימר מלי איבא בין ליגנא קחא לליגנא כדאמר דמלי כנייהו סתמא בין רב לר' יוחנן חסמא ועוד דא"כ ר' יוחנן דאמר חן לידא לאיברים אחרת כדאמרינן לליגנא קחא . וז"ל הכי איבא לן בסמוך לזכרי האומר חן לידא לאיברים כיון דאמרינן . ועוד דכיון דלח' חן לידא לאיברים אפילו מלי דנקט חיה ליה תקנתא בחורה הכי מספקא לן בסמוך ליבא הוליה העובר את ידו והחור וכו' . מי אמרינן הא נפיק ליה דמקנה ליבא כיון דכדרי נחמן בחורה היח' ינטרף לאסור אלא שיקרן של דברים כמו שפ' ר"ת והר"ה ז"ל דבי אמרינן מלי כנייהו בין רב לרבי יוחנן קאמרינן ומתדרינן דאיבא כנייהו למימר מיעוט אבר שפכים כלומר דאפילו לר' יוחנן דאמר חן לידא לאיברים מלי דנקט לזכרי ליה ליה תקנתא בחורה ומיעוט אבר שפכים בלח' הוא דפליגי דס"ל לרב שפכים שרובו של עובר שיגל לחן גורר את מיעוטו שפכים לאסור כך רוב אבר שבחן גורר את מיעוטו שפכים לאסור ולר' יוחנן דאמר חן לידא לאיבא ח"ל דדוק מה שיגל לחן חס' אלא מיעוטו שלא יגל מותר . ונחמא פירושא נקטינן בר' יוחנן דאין לידא לאיברים ומיעוט אבר שפכים שרי . דכיון דלחיה ליגנא לא אחרת הדרינן לכללין דרב ור' יוחנן הלכה בר' יוחנן ומ"מ בעינן חליבא הוליה עובר את ידו והחור וכו' מהו מי אמרינן הא נפיק ליה רוביה דהא כיון דר' יוחנן גופיה מורה דמה שיגל אחר . וזיב ליה תקנתא בחורה בעובר זה כיון שנאסר רוב כולה חף ומיעוט שלא יגל חסור או דלמא פיון דהדר חן המיעוט נמשך אחר הרוב ואינו נאסר עמי כי הכי דלדידיה מיעוט אבר אינו נאסר אחר רוב אבר שיגל לחן . וא"ת הכי אמרינן דאפילו ר' יוחנן מורה דמלי דנקט לזכרי ליה ליה תקנתא בחורה והא אמרינן לקמן גבי הא דאמר ר' יוחנן מחלוק אבר דעובר אלא דאמר דבהמה דברי הכל דחטיטה עושה נטול וא"ר יוסי בר חנינא מלי טעמא דר' יוחנן אליבא דרבנן הא חיה ליה תקנתא בחורה וא"ל ליה ליה תקנתא בחורה אלא דר' יוחנן אפילו מה שיגל לחן חיה ליה תקנתא בחורה . תירץ הרשב"א ז"ל דהוא טעמא לליגנא קחא דר' יוחנן דאמר אבר עמנו מותר איתמר וז"ל דהא ליגנא חסותב כיהא כדא נמי אדחיה לה לקמן ולא קיימי וכיון דלא קיימא לא דייקין עלה : **גמצא** עכשיו פסקין של דברים דהוליה העובר את ידו כיון החורה בין לא החור אבר עמנו חסור דמ"ד אבר עמנו מותר הא חסותב מיהו החורה קודם שחטיטה מקום חתך מותר ואפילו לא החורה מיעוט אבר שפכים נאסר מותר כר' יוחנן דאמר חן לידא לאיברים דהכא לא חסותב . וכן פסק הר"ה ז"ל והרמב"ם ז"ל כפ"ה מהלכות חובלות אסורות . ולענין בעיין דהוליה ידו וחמרה וחור והוליה את ידו וחמרה עד שהוליה לרובו כיון דלא איפססא הוליה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא :

ר"ע ע"א בןפקועה הכא על בהמה מעלייתא הולך חן לו תקנה . פי' ואפילו למ"ד זה וזה גורם חסור דמי איבא חד גורם דאיסורא וגורם אחר דהיתר' הוא דמקרי זה וזה גורם ושרי אלא היבא דתרווייהו דהיתר' נעמו אלא שזה טעון חטיטה וזה אינו טעון . משום זה וזה גורם לא אמרינן דלסתרי בלא חטיטה אלא כיון דמגד חסור אינו נריך ומג' אלו נריך הרי הוא כמשה

חרושי חולין להר"ן זל

פרק בהמה המקשה

קו

טוהרה בכלל בהמה טהורה. ובי כתיב באיך קרא חיה טמאה ובהמה טמאה לכדרי:

דף ע"א ב' בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לויטה. דמקן החפלת וכו'. הטמא לר"מ אל לרבנן למה לי כלומר לרבנן דפליגי עליה דר"מ בהמה טמאה בכלל חיה טמאה למה לי וחרמין לכדרי דמתיא חקרא חיה חיה וכו'. וגרסת רש"י וז' תפוסת כפירושן:

ע"ב כה

לכלי חרס שאינו מטמא מגבו. תמסגי מאי שירכא מ"ת בין סיהא כלי חרס קל או חמור איכא למיגמר מנייה שיותר ראוי להניל על טהרה מהגזיל על טומאה. וכיון שכן חרס שמניל על טומאה כ"ס שמניל על טהרה. ובי תימא ה"ק דמתוך שאינו מטמא מגבו חביל לפי שאין הטומאה יכולה ליכנס חי כבי לא תמני מירי ומתוך הדוחק י"ל לומר שא"פ שאינו מטמא מגבו אפ"ה חס לא טמא חבילי טהרה שכתוב ומהדר קל דאחיה הטהרה להקל עליו ויותר ראוי להקל בטהרה שכתוב ומהדר ל"ה דמתוכו קאמרין ואין לתוכו קולא של טמא טהרה שכתוב ומהדר לא סגי לטהר טהרה שכתוב כדכתיב: כלל וטמא דלויט מטמא מגבו לא סגי לטהר טהרה שכתוב כדכתיב: אביר דבא תרוייכו ופגנא טומאה בלוטה תנינא טהרה בלוטה תנינא. עיקר כריבי מטמא בלוטה תנינא. אבל טומאה בלוטה תנינא לא קשיא ליה דרבא לאו טומאה בלוטה חסא לא שמועין דבא כסא קאמר דחלמא מילתא פשיטא היא. והקשה הרמב"ן וז' טומאה בלוטה מאתניתן כוס ליה למימר תנינא. דמקן האשה טהורה עד שינא הולד. וז' דמסוס דאכתי לא קיימינן אטעמא דמתניתין דהא מדמקן בה גמי הדיה מטמאה טומאה שבעה משמע דטומא בלוטה כמי טמאה מ"ה לא חמר ליה תנינא מתניתין וזכר הכי גמרא תפרש לה וטעמא דחיה משום גזירה היא:

בי קאביר דבה כגון שכלע שמי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה. פי' רש"י וז' דחי מתניתין דקתייב טובל ואוכל בתרומתו הוה אמינא דהתם לאו חסוס טומאה בלוטה הוא לא משום מגב בית הספרים. ובי תימא במשא מיהא ליטמא ליתא לפי שאין טומאה משא לא למי שטומאחן מחמת גמלו ככבלה ומשייכות הוב. אבל טבעות ש' שאין טומאה מחמת עגמה אלא שכלה טומאה מאחר אין לה טומאה משא. והקשו עליו בתוספות שהרי מדרס הוב אין טומאחן מעגמה אלא מתקום אחר ואפ"ה מטמא במשא ומקרא מלא דבר הכתוב והנושא איתם וכו'. ומיהא אפשר לפרש על דרך רש"י וז' דטבעות ו' אפילו בטמאחן במת אינה מטמאה במשא שהרי אין טמא מת טומאחן משא כלל דלע"ז דאמרין חרב הרי הוא כחלל ומת עגמו מטמא במשא אלא תקי' ודכילה וכו' טומאחן במת שרי מת עגמו אינו מטמא במשא אלא תקי' ודכילה וכו' טומאחן במת שרי מת עגמו כדדון וכסא שאין לטנוע בכבלה טומאה משא הכי נמי לטנוע במת. וכן דעת הרמב"ם וז' דלא אמרינן חרב הרי הוא כחלל לפניו משא. אבל מ"ת אין פי' רש"י וז' חרס מ"ת מ"ת טבע' או קבל טומא' כחלל המת ועיק' פרי' הסתי' של חרס מ"ת מ"ת טבע' או קבל טומא' כחלל המת ועיק' פרי' מטמאה בלוטה הוא וכומו שכתבנו למעלה. ועוד שלפי פי' רש"י וז' למה ליה לאוקומה בשמי טבעות ליתא כי קאמר דבה באוכל ככלה דלף ע"ז דטומאהחן מחמת עגמה אינה מטמאה דהיא לה טומאה בלוטה. וכן מה שכתב רש"י וז' בסמוך במאי דאמרין דלא תימא אליבא דר"ע דאמר עובר במעי אשה טמא דחי אליבא דר"מ מיתוקמ' הא דמקן והאשה טהורה עד שינא הולד היינו טעמא משום דמגע בית הספרים הוא. ליתא דכרי דבגמא לא טמאחן במשא מיהא ליטמא שהרי מת מטמא במשא הואי אלא ודאי ה"פ דחי מתניתין הוה אמינא דבי אמרינן דטומאה בלוטה אינה מטמאה וכן טהרה היינו לאלד הבולטה אבל בלפ שמי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה הוה אמינא אין זו טומאה בלוטה לגבי טבעות שאללה דכמונחין בקופסא חן קמ"ל דבה דאפילו בשמי טבעות טהורה דטהרה בלוטה אינה מטמאה. וזא דקאמר דבה כסא שטומאה בלוטה אינה מטמאה.

עמה טהרה בלוטה כגון שמי טבעות אינה מטמאה בלוטה אלא וז' טהרה בלוטה כי הוי גנוא דחינה מטמאה לרבה לאו מקי' דכלי חרס המוקף נחמד פתיל יליף לה כדאמרין משיקרא דההוא קי' לא סגי. אלא בלוטה לא דמיעקר' דקס"ד דרבה בטבעת אחת טהורה הוא דקא תפרש תלמודא אליביה דקס"ד דכלי חרס גמרא לה. אבל השתא דאוקים בשמי טבעות ליכא למיגמר מהתם כלל לא דרבה מדר' ושמעל יליף לה דמוכח בהדיא דעובר במעי אשה טהור מדאורייתא כלומר אפילו בגמיה בפניו דהא מקרא דכ' אחר יגע יליף לה והוי כתיב שמי טבעות. והשתא אחי שפיר מאי דאמרין בסמוך דלא תימא אליביה דר"ע דאמר עובר במעי אשה טמא דלא אפטר' לאוקומי מתני' כותיה אפ"ה דמקן והאשה טהורה עד שינא הולד משום דבי חמר ר"ע עובר במעי אשה טמא היינו כגון שפסטה חיה ידה ונגעה בו דהוי דמתיא דשמי טבעות דמתיא דאשר יגע על פני השדה ודבהוא פליג ר"ע אבל עובר לאשה עגמה דהוי דמתיא

דטבעות אחת לחותו שכלשה מודה ר"ע דטומאה בלוטה היא ולא מיטמא ומ"ה חי מוקמינן מתניתין בר' עקיבא אחי שפיר הא דמקן בה והאשה טהורה עד שינא הולד:

ר' ענניא מטביר

ע"ה כיון שהיה עני' לקבלו הוה מקפיד עליו ואפילו מיעוטו המקפיד קי' ל' דחוקן בטבירה ואפילו בכלים כדאמרין בפסחים גבי עירובי. ויחא לי דמקפי' עליו היינו שפסטה עליו כששתי' שם כשעת טבירה ולפיכך חוקן אבל כאן נחא ליה שיעמ' שם עד שעת קבירה ומ"ה כיון שנמר בדעתו לקבל כסוף לר' מאיר כקנון דמי:

ע"ב אבל

באבר דבהמה ד"ה אין שחיטה עושה כפול. וקי"ז הכי הילכך אבר עלמא מותר מדאורייתא ואין בו אלא מנות פרוס בלבד כדאיתא לקמן: מיתרה תנינא שחיטה תנינא. וז' דרש' דאורחא דתלמודא בסי' כדאמרין לעיל בפי' השוטה גבי פרכוס מאי קמ"ל תנינא וא"ע דרש' פליג עליה וכן במס' שבת בפי' בירה גבי משהה קדרה ע"ה בירה אמרינן ורש' שבת מאי קמ"ל תנינא וא"ע דפליג עליה כמה חשלי דרבנן ולית הלכתא נמי כרש' שבת: איבא לא לבטי הכשר קמ"ל. פי' רש"י וז' חסוס דטופא לטמא טומא' חמורה אמרינן תתלו לא אמרינן. וליתא אלא חסוס שכתבם מעשה עץ בעגמא שמש וז' לסופו לטמא טומאה חמורה כגון בנק שנסדקי עירוב כדאיתא לקמן בפרק השעור והרובט:

דף ע"א מתניתין

השוחט את הבהמה ומלא בה כן שמתה חי וכו' קורעו ומולי' את דמו. פי' רש"י וז' אבל חלבו שרי דקתינן לקמן מה חלב ושמי כליו' האמורים באשם מואח מכלל שלל וכו'. וקשה לי חי להיתר חלבו כריבי' להבוא דרש' תינא חלבו דשרי. אבל גידו מלן ואלו בגמרא אמרינן דחלבו וגידו של שלל היתר בשחיטת אמו שרי לפיכך גרוא שדירותא דחלב מכל בכהמה תכללו כקפא לן והוא דרש' דמו חל' ושמי כליות האמורי' באשם מואח מכלל שלל דמוכחינן מנייה לקמן לר' דחלבו של שלל שרי בחביל' להושיט ידו למעי בבהמה ותלש חלב מכן תפסה שלא הותר בשחיטת אמו הוא דגמרינן מינה אבל כל שהותר בשחיטת אמו כל שיש בשעור שרי מכל בבהמה תכללו. וא"ת א"כ למה לי מוזיא את דמו. כ"ל דליבא שמיט' שריותא מכל בבהמה תכללו אלא חידו דבר אובלח כגון חלב וגיד דתכללו וא"ע דאשכחן אבילה גבי דם אפ"ה הכא כיון דליבא לאוקומה אמרינן דבר אבילה לא מוקמינן ליה אדם: מצא כן תפשה חי טעון שמיט' פי' דס"ל לר"מ שלא הותרה הטהרה שבר בשחיטת אמו אלא בשמי אפטר' לרב בשחיטת עגמו כגון כן תפשה מת או חן אפילו חי אבל כן תפשה חי שהוא ביתר בשחיטת עגמו לא הותרה טהרה ורבנן סברי כל בבהמה שריא דחמא ואפילו כן תפשה חי:

ע"ב גמרא ר' יוחנן

אומר אף לדברי התמיר בחלב חוסר בדם. משמע דלר' דמו חסור ועגם כרת דמדמסקין דר' דאמר תמיר בדמו לומר שאין עגוס כרת מכלל דלר' יוחנן דחמר חוסר בדמו עגוס כרת קאמר. דחי לא במאי פליגי. וכבת הרמב"ן וז' דר' יוחנן הוא דאמר הכי אליבא דר' יהודה ולית ליה לר' יוחנן אליבא דר' יהודה דכל היכא דלא מתייבא דם הנפש לא מחייב אדם שתמית אלא הרי דמו של שלל כדס התמית ועגוס כרת. אבל אין דלא קי' בר' יהודה אין חייבין עליו כרת אלא כדס איברים הוא חי נמי כדס התמית וזה שכתב הר"ח וז' בהלכותיו לא לענין כרת כמו שזכרנו בגמרא אבל רבה לאסור דמו על פי הגמרא ותפס לעגמו הלשון הכתוב בה ואין דברי הר"ח וז' מוכיחין כן שהרי כתוב מחלוקתן של ר' שמעון ב"ר יוחנן וכבת וקי"ז בר' יוחנן ואם איתא דדרבה לא קי' בר' יוחנן וכן הרמב"ם וז' כתב בפי' מהלכות מאכלות אסורות השליל הגמולת במעי בבהמה הרי דמו כדס הילול לפיכך דס הגמולת כנוס בתוך לבו חייבו עליו כרת אלא ס"ל לר' יוחנן אפילו אליבא דרבנן איכא כרת בדמו של שלל ובי תימא דהיאך אפשר והא אמרינן דשלייל ליכא דם הנפש וקי"ז כדס האיברים או כדס התמית דלרבנן דקי' כותיה דליבן אלא שאזכרה. וז' דבי אמרינן ה"מ לר' דכיון דס"ל דאפילו לר' יהודה ליכא כרת בדמו של שלל ע"כ אית ליה למימר דשלייל לית ליה דם הנפש וכדמתרלינן בגמרא אליביה אבל לר' יוחנן דאמר דר' יהודה עגוס כרת בדמו ס"ל דשלייל דם הנפש אית ביה דכיון דלרבנן שומעין באשר ביה רחמנא אף מנד עלמא יו שחיטת ודס הנפש קרי הילכך לר' יהודה אכילת דמו של שלל עגוס כרת ולירידן דקי' כרבנן דאמר דם האיברי' באזהר' כדס הנפש שלו עגוס כרת ודס איבריו באזהרה ודינן שוה לבהמה גמורה: מאי דר' יוחנן דגמרת שם מה מפסח. פי' רש"י וז' דפסח קדשים הוא ויולא דוקן פסול בקדשים הכא נמי לגבי פסח חמור גמרינן מנייה דיונא דוקן פסול. וא"ת א"כ היכי אמרינן אליבא דר' יוחנן לא מיעבי לך דכיון

חרושי תולין דהרין וזל פרק בהמה המקשה

דכיון דאמר טעון שחיטה שה תעלה הוא מ"ת יפסל משום יונק דופן .
 תירץ הרמב"ן ז"ל דכיון דאמר הכי משקלה כ"ת מקמי דתיקום לן ג"ס
 ולא משקלה לן אליבא דרבנן . חלל משום דכשרה כדקולא דמיה חלל
 כר"ת דאמר טעון שחיטה קס"ד פדולין מ' והא דאמרנן מלי דשחיד
 דילפית שה שה מפסח לאו דמשקלה . כדירא לן הכי חלל ה"ק ליה דמיה
 כיון דאמר חלל טעון שחיטה דכשרה כדקולא דמיה דהא טעון דכשרה
 וזל דהיה ואמר מעלי טעון לא מלי דשחיד דאמר שה שה מפסח ופסח
 למימר דבין לרבנן בין לר"ת אין פדולין : א' מה להלן זכר חס וכן
 שנה זכר א"כ שה מה מלי מהני ליה . פי' אשחט ליה טעון דג"ס דשה שה
 לבן פקוטה חלל טעון שחיטה . משום דאמר דלל דהא הוי תמים וכן שנה שה
 מיקרי ופקוטה נמי שה מקריא חלל בן פקוטה לחו שה הוה דלליבא דרבנן
 דאמר חלל טעון שחיטה . כחלל דמנה כשרה כדקולא דמיה ואפילו לר"ת
 דאמר טעון שחיטה . כיון דבן פקוטה הוא ולא גולל כדרך הגולדים ס"ל
 דלל מיקרי שה . ובתוספות פי' דה"ק מלי דשחיד דילפית שה שה מפסח
 ומיפסל משום שחיטה כדאמרנן בפ"ק דבכורות . דללן פדולין בשחיטה
 ולר"ת כיון דכריך שחיטה פדולין בו . והקשה עליהם הרמב"ן ז"ל וז"ל
 מיפסל אפילו לר"ת משום יונק דופן ולדודו לא קשיא דפסח לא דפסח
 יונק דופן תפדה תפדה מרבי ליה להקריא חלל פסול שחיטה לא דללו שה
 מיקרי : א"ל . בשחיטה זכר שחטון דאמר שחיטה חכמה ולא דם
 וא"ת והא ר' מאיר ליה ליה דר' שמעון דתמן הובשירו בדמיה : וי"ל דר"ת
 סבר שחיטה חכמה ודם מכשיר ור"ת סבר שחיטה חכמה ולא דם .
 והא דתמן ולא ינא תסר דם כשרים וזללן בידים שחטות לפי ש
 הובשירו בדם רבנן היו דאמר . דם מכשיר ולא שחיטה ושגם מחלוקת
 בדבר :

דף עה"א ב' פ"ג
 היבא דהוסיט ידו למעי בהמה ותלג
 חלב ממן חשעה חי וחבלו ר' יוחנן
 חומר חלבו בחלב בהמה זכר . פי' ר"ת ור"ל בר' יהודה ס"ל דאמר חלבו
 של שליל מותר וכך פי' רש"י ז"ל ואיכא פליגי וכך ג"ל בטעמם דר' יוחנן
 סבר כיון דקרייה רחמנא בהמה כדכתיב בהמה כדכתיב חלבו . הרי הוה
 כבהמה גמורה חלל שכל זמן שהיא בפנים כל מה שיש בו התורה מורה
 בשחיטת חמו מכל בהמה חלבו וז"ל חלבו וגידו שרו חלל כשתלג ממנו
 והואיל לחון חלבו בחלב בהמה . ור"ל סבר דהא דמיה חלב גמור לא הוי
 תורה בשחיטה הילכך כיון שחמרה תורה כל בטהמה חלבו ואפילו חלבו
 וגידו ס"ל דלא מיקרי חלב עד דליבא חדשים ואורא הילכך אפילו חלב
 שחטון חלב וקוטה לחון מותר דלא מיקרי חלב . ולפי שטת זו ק"ל בר'
 יהודה דשגול הוא וחלבו . וגידו שרו מדתנא ליה תנא לר' יהודה . בלשון
 חכמים חלב חלבו חלבו לחון כר' יוחנן דחדשים גרמי . וכך
 נראה דעת הרמב"ם ז"ל חלב הרמב"ם ז"ל פסק בפ"ה מהלכות מחלוקת
 חלכות בשחיטה דליל בר' יהודה שהוא יותר בשחיטה חמו וכפ"ז מהל'
 פסח דכל היבא דחלבו חדשים . אפילו חלבו הנמלל בפנים חסור . מכל'
 דס"ל לר' יוחנן דחדשים גרמי לחסור חלבו ואפילו חלב שהוא בפני' כצעת
 שחיטה ולפי זה כי נקט הוסיט ידו למעי בהמה ותלג חלב לרבותיה דר"ל
 נקטיה דלפילו בינא לחון שרי חלל לר' יוחנן אפילו מה שחבחו הוא
 חסור ודבריו תימה הם דהא תניא וטוב בשליל וחלבו חסור דברי ר' ת' . ר'
 יהודה חומר חמו טוב בשליל וחלבו מותר ואר"ח ח"ד הוסיט מחלוקת
 בבן חשעה חי והלך ר' מאיר לשיטתו ור' יהודה לשיטתו כלומר היתר
 חלבו ביהמה שחיטה מלי ולפיכך נראה עיקרן של דברים כמו שכתבנו :
א"ר חסדא השוחט את הטרפה זכר . ולטעמך הא דתנא ר' חייא
 השוחט את הבהמה זכר או היא גרסת רש"י ז"ל . ולפי זה כי קאמר טעון
 שחיטה יותר בשחיטה הוי ליה למימר חלל להכי אחר טעון דלא תיסק
 אדעתין אע"פ שחמו טרפה . כיון שאין בו טרפות בדיו הוא שיהא יותר
 בשחיטה חמו וכדאמר בפ' כסוי הדם לא גריבא לשוחט את הטרפה ומנא
 דה בן חשעה חי סד"א הוילי ושחיטה שחיטה ראוייה . שמה שחיטה תהי
 ליה שחיטה חמו ולא ליבעי שחיטה קמ"ל להכי קאמר טעון שחיטה חלל
 דחית בה דמיה דטעון שחיטה ויותר בשחיטה . ומקשינן טעון שחיטה
 בתנא בר' מאיר כלומר דלדבריהם המותר דקיינו רבנן אינו כדיון שיהא
 יותר בשחיטה . וא"ת היכי קאמר הכי והא איכא גופיה . אחר בסמוך
 ארבעה סימנין שרא ביה רחמנא . תירץ הרא"ה ז"ל דהוה ס"ד דרבא
 ה"ק דשחטו כשרה סימנין חמו מועילין לו וכשחמו טרפה סימנין עלמין

דף ע"ז ע"א פ"ד
 שפיר פבדי דלא אמרי ליה .
 מהני ואמר וזה שפיר מלי
 לשנוי דלמעלה מן הארבעה היינו בכל פרק הארבעה ואפילו למעלה
 מלומת הגידין ולא שמעינן ליה מוכן שנטל לומת הגידין . סלח תאמר
 חותכה מכאן ומתה חותכ' מכאן וחיתיה כסבריה דטול' ונטל לומת הגידין
 כמי לא שמעינן ליה מהא דהכא נחתבו לגמרי ומתוך הדוחק יש לי לומר
 דלרב יהודה לא משמע כלל דתיסק אדעתיה חותכה מכאן ומתה חותכה
 מכאן וחיתיה הילכך מוכן שנטל לומת הגידין שמעינן נחתבו דג"ל למעלה
 מכן דלא חיתא דל' כלל חותכה מכאן וחיתיה ר' יהודה נמי הוא חתך
 ארבעה הנזכרת עם הראש כעולה . אי נמי דתן הארבעה ולמעלה
 עיקר פסטה שחטת סמוך ממנו והא מוכן שנטל לומת הגידין שמעינן ל'
 והא דלא משני ליה דס"ל בתנא דאגמרה ולרב דהיינו כשיוצאין מן העלם
 כמו שפי' רש"י ז"ל חלל למעלה מן הארבעה מיד לא חסרין משום לומת
 הגידין כתבו בתוס' דהיינו משום דרב יהודה קאמר בסמוך :
דף ע"ז ע"א פ"ד
 בשער העגס וינא לחון תמן מה לי כפל חס'
 לי חיתיה וקא' . פירוש האי שגדא רובו
 של עגס ינא לחון ונפל ממנו מקנת עד שהיה עור וכשר חופה רוב עכו'
 רוב הקיסו של עגס הנשאר ומיבעיא ליה לאפי' אי חללין בתר השחט
 דהשתא תיבא עור וכשר חופין את רובו או דילמא כיון דחלל חיתיה לכוליה
 עגס לא היה עור וכשר חופין חלל מיעוטו טרפה ושפט ליה רבא דכיון
 שכל רובו לחון לעולם אין הבהמה חיה מיעוטו הנכנס דמה לי כפל חס'
 לי חיתיה וזה וינא חומר בחלון הגמול חס' רש"י ז"ל :

סליק פרק בהמה המקשה

פרק חורין דהר"ן וז"ל פרק אותו ואת בנו

קו

דף ע"א ועוד
היה כתיב וז' רבא זה בנה אב וכו' והקשו
במס' דל"ג כגון אב. הא כפ"ק דבכורות
(דף יב) וליק' מג"ש דשה מה מפסח. וי"ל דהמס' בבכורות דלא וליק'
מקד"ג ש' אלא לעגל וחיה וטריפה ושחטה דזה מני למילף. אבל המס' לגבי
כלאי א"ל בדפדפוי' לעיל אי מה להלן זכר מס' וכן מה אף כאלו זכר מס'
ובן שנה תפדה תפדה ריבא. כלומר כיון דשה מיקרי אף ע"ג דפסילי
בפסח מתפדה אחריו ולהכי נקט כגון אב דבפסח כתיב משיקרא ויחשו
איש מה לבית אבות למה לי למחדר שה בשר הכי דכתיב מה תמים זכר בן
שנה ודאי להוציא את הכלאים דעליה כתיב מן הבכשים ומן העזים תקחו
דמשתע עד שיהא כולו מן הבכשים או כולו מן העזים ולגופיה לא אנטרי'
דפסח בכלל כל הקדשים והוא שאינו כהן ככלאים אלא ודאי לבנין אב הוא
דאחא דכל מקום שנאמר מה להוציא את הכלאים:
דף ע"ב סימנין
דאורייתא. פי' רש"י ז"ל דמסימני
אברהם קאמר. והקשה הרמב"ן ז"ל מה
עליו וז' אפילו בשעתא לומר סימנין אלו דאורייתא. י"ל שאין
מחזירין אברהם כסימנין דילמא מחזיר חזא. א"כ כסומא בארובה אלא
ודאי סימנין או קאמרין שהן עיקר לסומן עליהם בפנין זה וגמרא נמי
לא והאי דמחזיר דמאי דאמרין בפ' אלו טרפות גבי סימני בליים סימנין
לא דאורייתא: **מן התיש** ומן הנבי חין אותו ואת בנו טובא בו.
זו היא גרסת הספרים אבל רש"י ז"ל כתב דלא גרסינן ליה דא"כ מאי
קמ"ל רב חסדא חיוו כיו. שנחלקו בו ר' אלעזר וחכמים זה הכא מן התיש
ומן הנביה הא בדריה קמני לה. לפיכך כתב דה"ג מן הכיו חין אותו
ואת בנו טובא בו. והיינו דאשמועינן רב חסדא דכיו זה שנחלקו בו
היינו בא מן התיש ומן הנביה וכן גרסא דבוספתא ויש ליישב גרסת
הספר' דא"כ דכדאין תניא מן התיש ומן הנבי אי לאו דרב חסדא הוה
אמרינן דר' אלעזר לא פליג ככיו דכיו אית ביה מן התיש ומן הנביה דכריה
בפני עמלו הוא אלא בכלאים גופיה פליג לומר דיש כלאים שחיתו ואת
בנו טובא בו כגון הכא מן התיש ומן הנבי ויש כלאים שאין אותו ואת בנו
טובא בו כגון הכא מן התיש ומן הנבי ואשמועינן רב חסדא דלאו בכלאים
פליגי אלא ככיו דכיו לתנא קמא נמי בא מן התיש ומן הנבי הוא וכו'
נחלקו:
דף פ"א כוי בריה
בפני עמלו הוא. הכי ק"ל אי
דכוי הוי בריה בפני עמלה או בא
מן התיש ומן הנבי כדאמרין לעיל והתם בבכורות ח' ר' יהושע בן לוי
הכל תודים דחין חיה מתעברת מכהמה ולא בהמה מחיה חזן מר' אליעזר
ומחלקתו וכו' וכולהו חיוק ס"ל דחין פהמה מתעברת מחיה כחיותיה
ק"ל. ודאקשינן לעיל הא דתנן חין שחטן אותו ב"ט מני לא רבנן
ולא ר' אליעזר ע"ה דמלי לאוקמוי כר' יוסי אלא דלא ניחא ליה לאפוקי
מדר' אליעזר ורבנן:
ע"ב שני
אחאי סופא את הארבעים ותו לא. בדיון הוא דהיה
ליה לאקשויי כיון דקמא תקטל קטלי' שני אחאי סופא
את הארבעים משום אותו ואת בנו דמתני' ודאי כי קתני דשני סופא את
הארבעים משום אותו ואת בנו. קאמר ולא משום שחטין חזן מדלא תחייב
עליה דשני כרת. והא דלא אקשי הכי משום דלדידיה נמי סופא את
הארבעים ניחא ליה משום שחטין חזן ולא עוד אלא דקשיא עליה כרת נמי
לחייב: שחיתות קדשים נמי שחיתה שאינה ראוי' היא דכתיב דלא
וריק דס לא משתיר בשר שני אחאי סופא את הארבעים ופסול. זו היא

גרסת רש"י ז"ל ופיר' דתתקיא קשיא ליה אחאי סופא את הארבעים
דאפילו אית ליה אותו ואת בנו טובא בקדשים ליכא למימר דליק' עליה
דשחיתות שני שחיתה שאינה ראוי' היא דהא מחוסר זמן הוא ופסול.
ועוד דאפילו פסולא נמי ליכא משום שחיתות ראשון דהוא ליה שחיתה
שאינה ראוי' פי' לפירושו דשחיתה שאינה ראוי' דשני מוכיחא מורי
מלקות אבל לא מירי פסול לפי ששחיתות שני ראוי' ואינה ראוי' היא
שראוי' הוא לבא לאחר זמן אבל אינו ראוי עכשיו וכל כי האי גוונא דחין
ליה ר' שמעון בדיוא מניטאה כדתיבא לקמן בסמוך כל הראוי לבא לאחר
זמן הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת הכא נמי חיה ליה לר"ש למדיניה
בדיוא מניטאה וכיון דבאותו ואת בנו ליכא כרת אית ליה לרבי שמעון
למימר דפסול הוי אבל לא לקי עליה הילכך משום שחיתה דשני שאינה
ראוי' לגמרי פטור מתלקות אבל פסולא מיהא איכא אבל משום שחיתות
ראשון שאינה ראוי' לעולם ראוי שנאמר שחיתות פסולא וריק ליה ז' וז'
פריך תרתי אחאי סופא את הארבעים ואחאי פסול. ואם תאמר הכי
אמרין דשחיתות ראשון שחיתה שאינה ראוי' היא לעולם דהא אי כתי
זריק דס והוא ליה שחיתה ראוי' וכדמסקין לקמן בשמעתיה דרב
המנונא. וי"ל דהשתא ס"ל דאליבא דר' הושעיא דאפילו וריק ליה דס
זריק הוא דקא' מכשרה ולא שחיתה ולעולם שחיתות קדשים שחיתות שאינה
ראוי' היא וכדאמרין בפ' מרובה וכו' שחיתה מתרת והלא זריקא מתרת
לקמן הוא דמחדש' כדבר המנובא דכי זריק דס אינאלי מילתא למפרע
דשחיתה ראוי' הוי. זו היא שיטתו של רש"י ז"ל: ר' יירא אמר הנח
למחוסר זמן דהכתוב נתקן לעשה. פי' האי נתקן לעשה לאו דמתקן
לאויה כללא דגולה ושלוה הקן דהא הכא לא מתקן לאויה כלל. אלא ה"ק
הנח למחוסר זמן דהכתוב נתקן מלאו דשרעו וקלוטו ואוקמיה חששה דכתי'
ומיום השמיני והלאה ירבה משיקרא' לא. וכיון דלגופיה כתיב לא ירבה לא
הוי בכלל לא יר' דשרעו וקלוטו שאין אותו הלואו מלמד זה על שר הפסולין
שאין הרבה אחריה בהן. אבל בזה שכתוב בו הרבה כלואו הנח בכלל
עשה חין בכלל לאו ראשון. וא"ת ויסיביליך מחוסר זמן דאותו ואת
בנו ממחוסר זמן דשבעה. י"ל שכיון שהפסיק בפסול מחוסר זמן דשבעה
ילק' מחוסר זמן דאותו ואת בנו חין בכלל אי נמי דאותו ואת בנו גופיה
דרש נתון עשה דתני בספרי מנין לאותו ואת בנו כמקודשין הרי זה כלל
ירבה ת"ל ירבה לקרבן אשה לך' ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו
ביום אחד מלמד שהשחט אותו ואת בנו כמקודשין הרי זה כלל ירבה
כלומר משום שחט זה. ויש סוה' לפי' זה מה שכתוב במקלת כוסחא' הנח
לאו דמחוסר זמן דנתקוי עשה ניבא:
דף פ"א לילה
לקדושה ווס להרבה. ואם תאמר ווס
להרבה למה לי קרא מביים ווס את בני
ישראל נפקא שכל הקרבנות ווס. י"ל שם עלה ירד שכל הקרבין
בלילה אם עלו לא ירדו אבל זה שהוא מחוסר זמן להרבה אם עלה ירד:
דקשיא לן שני אחאי בלא תעשה. האי שקלא וטריא לא אשכחן לה
בשום דוכתא בגמרא אלא אינהו הוי ידעי דהכי אימרת בני מדרשא
ופריקו לה כדפריך לה רבא הבא ודכוחא מלי דפרכין בכתה דוכתי
והאמר ר' יוחנן חין ערער פחות משיטין ואין לה עיקר בשום מקום:
יום אחד יום המיוחד טעון כרוז. זו היא גרסת רש"י ז"ל. אבל
ר"ח ז"ל גורס מה יום המיוחד טעון כרוז וכן בכל הספרים כלומר שהיו
תוקעין בערב שבת להבטיל העם ממלאכה כדאית' בסוף פ' במה מדליקין
אף זה טעון כרוז אמה מכרתי לשחוט בטה מכרתי לשחוט:

סליק פרק אותו ואת בנו

פרק כסוי הדם

למימר מה הפס שחיתה שאינה ראוי' כי היכי דאמר רבי שמעון מה
הפס שחיתה ראוי' דאי הכי הוה משמע דדוקא שחיתה שאינה ראוי':
דנין
שחיתה משחיתה ואין דנין שחיתה מטבחה. ואם
תאמר והא דגבג וטבא נמי פליגי דרבי מאיר אית ליה
שחיתה שאינה ראוי' שמה שחיתה ורבי שמעון לית ליה ואחאי
והא התם טבחה כתיבא בה וליגמר טבחה מטבחה. ובי
תימא כיון דגמרינן הכא שחיתה משחיתה לומר דשחיתה
שאינה **כח א**

שחיתה שאינה ראוי' שמה שחיתה.
תמיהא לי מנא ליה דשמה שחיתה
דילמא לא שמה שחיתה אלא שחיתות עליה הכתוב בכלל בשחיתה שאינה
ראוי' כזו וכמו שכתבתי למעלה. וניחא לי דמאי דקאמר שמה שחיתה
לאו דוקא אלא ה"ק מה שחיתה דהתם שחיתה שאינה ראוי' אף שחיתה
דהכא אפילו שחיתה שאינה ראוי' בכלל ולאו דינא גמרינן מהתם אלא
לשגא כי היכי דגמר רבי שמעון מוטבא טבא והנן אלא דלא מני

חדושי חולין להר"ן ז"ל פרק כסוי הרם

דריש חומרה דחיי לירי קולא הוא דחיי למיכל משטתו ופירי
סיפא בתי חומרה דחיי לירי קולא הוא הילכך לוקמיה ארבינ • ומסקינ
דבנן לך חומרה דחיי וכן בריש • בין בסיפא פלגי ומחמי • אל
דטורי ליה לר"מ עד דחסינ למלמיה • מפני • שדרבו של מינוק
טמא • פיר' דר' י' לטפא באשפה ובשיס כדלני שרי • וכן בנן
בירי • ואם תחמר ואת'פ סבנך בירו היכי אמרינ דודאי גנב וזאן בנן
בפ' ד' דמס' טהרות לגיל מינא מינוק שגמלא בגד בית הקברות ושמינ
בירו ואין הסוכנין אלמ תמוקס וסבנא סוכר • שמי חומר אחר ליקט
ובתו • והבא נמי לימא • דלדס אחר קתן על בלא • ועוד אם תימא
דלודאי גנב ומינין אל היכי אמרינ • וישיס • בחקת סוכר • עומדת
וסמוך משוט לחוס • וזאן כיון דלודאי גנב הויא ליה שיסה כתיבון •
ורמיס לזכר מלחמרינ בקרן כל ביד (ד' י') אחר ר' יוחנן בשלשה
מקומות גלבא הכמים אחר הרוב • ועשויה כדורי מקור ושלי וכו' • וזא
גלוי נמי • חיבל למסוך חוקה דבית למשט אלץ כיון דהסלי דחיי
בבית נטשה בית בשלי הכא נמי • כיון דודאי גנב עינן בשיס • חולא נל
חוקתא ונעשיית כתיבון • והכי אחר הס' למינטי מחיל למינטי רובא
דליבל חוקה • כיון מינוק וזה בין מינוק גלוי • אלץ הכא כתיבון שמי
דחיי עסקינ • ואין לנו יודעינ דודאי • אלץ גנב בשיס • אלץ לחו וספלי
דחיי חסותי סמליס • מפני שדרבו של מינוק לטפא בשיס • ואם
תחמר • כיון שדרבו של מינוק לטפא למת לי בנן בירו חפלו אין בנן
בירו הוה לכו דרבנן טמא • יז לומר דה"ל אלץ להודיעך כח • של רבי
מחיר קטל עשה שף ע"פ סבנך בירו • מחיר מטר • שפול תול • שמי
בירי נהנה • ואל דרבנן אלץ • שדרבו של בנן בירו ממתחין • והכי תימא
בדוספתא כס' טהרות דמי עלה מינוק • שגמלא שורב עיר קופס •
בנן או בגד חבית של מסקין • ר' מחיר מטר • והכמים ממתחין • שדר
המינוק לטפא • והיי דממתחין דחמיר רבנן תולין חול • שמי • וחס
סאורפין עליה את הטהרות כדתיא כפ' (עשרה יוחסין • ואידי דתמתינ
ר"מ מטר • דחמיר • והכמים ממתחין •

[illegible]

פליטת רחמים שמה שמיטה שוב אי אפשר לנגזר טביחת מטיבית (נחמר)
 פליטת שמה שמיטה דלי הכי קטין שהדדי וליטה דמלי חולמים כך מהך
 נגזר טביחת מטיבית ולא נגזר שמיטה שמיטה • י"ל אין אדם דן
 ב"ש עולמו ור' חזקוני ב"ש שמיטה נגזר אלף שנים ואין ידוע אי ב"ש דמיטה
 שמיטה ולא ב"ש שמיטה שמיטה הילכך ערפלה לא למיגזר דמיטה
 שמיטה אבל ב"ש דמיטה טביחת לא נגזר : ורענני הלכה ק"ל
 רבי אבהו ואת בנו דמיטה שמיטה רחמים שמה שמיטה וכדמחזיקין ראה
 רבי דבדיו של ר' מחרר כחותו אינו נשפלו בלשון כחמים הילכך השמיטה
 נמשלת טביחה חסור לשנות בזה חזקוני אבל לענין כסוי הדם ק"ל
 דמיטה שמיטה רחמים לא שמה שמיטה וכדמחזיקין רבי דבדיו של
 ר' שמעון בכסוי הדם • ושלא בלשון כחמים הילכך השמיטה לא הטרפה
 טבור מלכות • וכשאר דוכתי כוליה מסתברא דלרבי שמה שמיט' דגמרי
 פקוחו ואת בנו דכתיב ביה לשון שמיטה ורחמי דלכר מחזיקין לענין בן
 מחזיקין לא לריבא דרבי • ס"ל כ"מ וכו' • ס"ל תני ליה שמיטה אמו וכו'
 וגבי כסוי הדם דלרבי לא שמה שמיטה • ור' אבהו ב"ש שמיטה דכסוי הדם
 הוא דכתיב בה לא מחסר ויכל אחיה : ואין רגין חולין מקדישי •
 וא"ל וליטה ר' שמעון דלוחו ואת בנו נוגז במוקדשין • ונגזר במוקדשין
 דמיטה שמיטה רחמים שמה שמיטה • דהא קדשים מקדישים • ובחולין
 דמיטה שמה שמיטה חולין מקדישין • י"ל דלוחו ואת בנו • או
 מחסר שמיטה שמיטה • מיתקן לה או מחסר שמיטה • מיתקן לה ולחוקי • או
 אפשר • וא"ל ומאי חולמים כך מהך • י"ל חסר דלשכתן בכסוי הדם
 ר' שמעון דלא שמה שמיטה הילכך מי מאי חולין לקדיש הוא קשיא לן
 בכסוי הדם אבל מי מאי קדשים שמיטה ואת בנו בחולין לא קשיא לן שחטי
 קדשתם גוי לא שמה שמיטה לא דקדך שמיטה ויתביבא : ור' אבהו
 חזקוני • מיתקן בן פקדש טעון שמיטה • ומתקנין לא
 כריבא דרבי • ס"ל כ"מ • וס"ל כרבנן • ור' אבהו
 נחה ליה לדחוקי כולי האי ליתא בן שמה • מי דלחלין לר' מ' חזקוני
 שמיטה דסד' ל' דליסחרי כקדשי קדש • כבר נגזר מהו דר' • ו"ל כסד'
 וכן ומהלך בן שמה • • ללוחי ידן חזקוני כולי האי בלומר אבל בן
 שמה פשיטא שנים שמיטה אמו טרפה שמיטה שמיט' דר' אמו הוא
 וכוון שמיטה הרי הולך עמה כטרפה היא : אא"כ דלוחייתא
 היינו דגורקין חיה אמו כהנה • פירש ר"ל • חזקוני פירש כקט האי
 י"ל שפא דר' ומיכאל דלחריב כהנה קדשתי יתירי חיה • וכמה •
 קידושין • (ד"מ) • י"ד ק"ל מי אחרת כהנה דלוחייתא היינו גורקין חיה
 אמו • כהנה כטרפה כיוון דכהנה ומהי חסורין כהנה • דלוחייתא
 וככהנה גורו ענה לטרפה • חסר קדשים חסר מזהבית חף לשריפה אי
 לא יתיריה • מדבריה תורה וזו מדבריה חלה אי אחרת שחסר עלתו
 מדבריהם הכי גורו ענה חסר חסר כלל • דהא לא חזקוני • למיטעי כהנה
 חסר קדשים :

דף פו ע"א ולמעמיד
סיפא נתיב בל ניוולד מאי חיבא
למירר . קשיא לי מחי קושית
בשלתא ללבי כסוי א"פ דהוספקא חיבא לחבורי פטרי ליה חסוס
דרייתא מאי נמיכל מחסותו וכו' מתנין נקוד דבר דון הקרן בשבט
תפעה אלל כסיפא כיון דהוספקא אסור לשחוט אחריון מספקא לל מלו
דבנן למשרי שאין ל"ב עוקרין דבר דון הקרן בקום עשה . וכל דבני
פירק מדינא דהלי לרבנן פטורין לבסות ומוטריין לשחוט אחריון דהל
בדן תמשיין קולאלין דרבנן ביה דכח לאינן לוי מימיני למיטוסין וכו'
דרכין כיון דרבנן מחמירי דמחיר אחאי לל מחמירי ברישא ושני וכו'

סליק פרק כסוי דם

פרק גיר הנשה

הכל חיסור ניד איכא חיסור מקודשין לכתא • דלא הכי קמה לה
מתניתין כרבי שמעון בלבד ודלא כבאבא תנאי •
ואמר רבי יוחנן לא נכרעה מלא נפל מלא נתקשרו איבריו
בעידן • ואם תאמר ולפום חיל דהוינן על
בית מבל על כולו לא כ"ס לא הוי עלי לר' יוחנן לא נכרעה
מלא נפל מלא נתקשרו איבריו • וכל הכי כמי על
הכל מן התא וזכי לקשויי על הכרי מן התא מבל על כולו לא כ"ס לכי
חוקמה ר' יוחנן כשלא נתקשרו איבריו בעידן ותרמי אמר כלום נפל שמי
בו

[illegible]

חדושי חולין להר"ן זצ"ל פרק גיד הנשה

קה

בזכות ושלל נתקשרו איבריו בגידין. דמסוס כוית לא מטמא דהא לית
צ"ח ומטוס וזכר כתי לא מטמא שחיטו מטמא מתורת חכר. חלל כסיוס כו
בשר גידין ושעמות. והכי חיתא בירושלמי חד סב שחיל לר' יוחנן על כוית
מגנה כל בולו לא כ"ס. ס"ל לנעל שחין בו כוית על האבר מגלה על כולו
לא כ"ס. ס"ל לנעל שחין קשרו איבריו בגידין. והא דאמרין שלא נתקשרו
איבריו בגידין פי' דחיתא ואלא נתקשרו ות"ה איסור מוקדשים קדם
וחיוב משפט יצירה ואיסור גיד לא חיל עד שיתקשרו דכלאו הכי חין מור'
גידין ענינן דלי ליתגהו כלל הכי אמר' דאיסור מוקדשים קדים :
דף צ"א שכן איסורו נהב בבני נח. לאו למימרא דאיסור'
גיד הכנה נהב בבני נח כלל דהא אמרין
בסנהדרין כל מלוה שנאמרה לבני נח ולא כשנית בבני נח ישראל נאמרה
ולא לבני נח וזמא חין לנו חלל גיד הכנה וחליבא דר' יהודה חלל ח"ק שכן
איסורו קדים לנהב בשרא. חילוי מתחלה סהו בני נח וכוין דקדים
איסורו כולי האי חסיד לן חומרא : **באן** להטלותו כאן להלקותו.
פי' דס"ל להלקותו חס כללו. ולא כסיד דפשיטא דלקי חלל ח"ס
להלקותו שחם הטלה חין איסור גיד הכנה כו' נהב בו למלקות ומיבו איסורא
איכא בהטלה מדכתי' מתקשר ישראל מן המותר לישראל : **ר' תנאי** והקרי'
הכהן חס הכל וכו' לא ח"ל לאימיו חלל פלוגתא דרבי ורבנן בלחוד חלל
דאימיו להאי ברייתא לברורי דרבי חס :

ע"ב איבע' דהו' ר' יהודה מפסג פשיטא ליה וכו' או
דילמא ספוקי. מספקא ליה ואסיקנא
דמפסג פשיטא ליה. אפ"ל דשקלינן וטרינן בה טובא לפרושי מילתי'
דר' יהודה לא ק"ל כותיה לא כרבנן דקאמרי דנהב בשחיטין :
דף צ"א ופ"ב טבח פרה להם בית השחיטת כספניהם.
לא נכטו על השחיטה וליכא למימר שח"ס שלא נכטו קיימו מדעתם
בדאמרין קיים אברהם עירובי תבשילין וכדברי רש"י. דא"כ מאי
האי דאמרין והכין טול גיד הנשה בפניהם כמ"ד גיד הנשה נאמר לבני
נח דילמא נח נאמר חלל שחם היו נהגין בו איסור מדעתם כשם שחיו
מקיימין מכות שחיטה חלל ודאי כי אמרין פרה להם בית השחיטה
בגריה קאמר דמיתרין זו היא שחיטתו ופרושה להרשות סיגה מיד אבר
מן החי שנאמר להם :

דף צ"ב ע"ב וא"ר אלעזר ח"ר הושיע מחלוקי' בכן תשטה חי
וכו' וא"ת למה ליה לאימיו הא דר' הושיע
הא בהדיא פנינא בברייתא דבבבא פליגי. י"ל דאי לאו דר' ח"ר
הושיע ח"ר דחלבו דקתני בברייתא היינו שמוט של גיד חלבו חלבו דשלי
דכ"ע שרי חלל השחא דר' ח"ר חלבו ח"ר הושיע דבבבא חילתא חלבו
לשיתן דמקאמר סתמא הכי שחטת ע"כ פלוגתיהו בלבו דשלי דאי
בשמוט של גיד דלאו שליל מאי לשיתן שייך ביה חלל ודאי חלבו דשלי
ומ"ה קשיא לשמואל : **באן** שחטת ליה דאית ליה חטיטה ר' תנאי.
מיהא שחטת דר' יהודה לית ליה חטיטה כלל חפילו מדרבנן דאי אית ליה
הכי אמרין חלל שחטת ליה דאית ליה חטיטה ר"ה הא חפילו ר' יהודה
מודה בה וסייע דמסקין לקמן בעובד דבר פיולי דשקל דאורייתא לר'
אחיר מכלל דחיל דשיר מדרבנן לר' מאיר חלל לר' יהודה חפילו מדרבנן
במי לא חסיר חלל לר' יהודה לית ליה חטיטה כלל חפילו מדרבנן. ומ"ה
אמרין הכא חלל שחטת ליה דאית ליה חטיטה ר' מאיר :

דף צ"ג ע"א חוטיין סניד אסורין. אמר ליה רב ספרא משא
מי קאמר דחלל חלל חטוב כשרא. דקס"ד
דאסורין אגופן של חוטיין קאמר ומ"ה מתמה מי קאמר דחמא חטוב
דחלל כלומר דאסורין לאו אגופן של חוטיין קאי לא מאוס דס שכתובו הוא
הילכך חמא ומלחיה חפילו לקדרה שפיר דמי כיון שהדס יוכל ח"ס
שהחוטין נשארין : **שחור** חטוב לא קשיא הא כנגד הדד הא שלא
כנגד הדד. פי' דר' יהודה סומכיה דשחור ושלל כנגד הדד קולשיה ונגד
הדד דאורייתא מפני חלב הקרב שהוא סוכך עליו ושלל כנגד הדד דהיינו
קולשיה דרבנן : **ובוריא** חטוב לא קשיא הא בעילשה הא בתחלה
כלומר עילאה חייבין עליו מפני חלב הכליות תחלה אסור ואין חייבין
עליו :

ע"ב והלכתא להלקותו בזכות להעבירו בכשעורה. האי
דליכא דר' יוחנן דר' יוחנן פליגי. ח"ס פסיק הלכתא לאשמועינן דשנויה דרב
פסא שנויה הילכך ק"ל דכשעורה במקום אחד מעבירין אותו. כוית
חפילו בשנים ושלל מקומות חלקין אותו וכן כתב הרשב"ם ז"ל בפ"ו
מהלכות חטאות אסורות :

דף צ"ד ע"א אלא במקום שמכריון שלמה אחי משדר ליה.
פי' חלל במקום שמכריון ולא הכריון ולא
ס' לפרושי משום דאי מכריון והכריון חו ליה במקו' שאין מכריון ואיכ'
למיפרך חטובה נמי לשדר ליה. חלל ודאי כי קאמר במקום שמכריון

מסתמא משמע מכריון ולא הכריון שהיון שם שמומר ליקח ואסור לחבור
וכיון שכן שלמה אחי משדר ליה מחתך לה ומכיון לה לישראל. וח"ת
וכיון דס"ל השחא דחמא דכוית לא ידע מאי קשיא ליה בשלמה אדרבה
הוא ליה למיפרך חטובה נמי לישר ליה דהא לא אחי ישראל לחזון חייבים
דחיים דילמא חטובה דכוית היא. י"ל ח"ה חלל לטעמיה פריך ליה
לדיק דאמרת בחטובה אסור דחיי ישראל למטעי ולמסמך עליו ח"ה
דמדינא אסור שלמה נמי אחי משדר לה מחתך לה ומכיון לה לישראל
וישראל טעי ביה. ומפרקין דליכא למטעי ומשום הכי דחטובה דכוית מידע
ידע חלל בחטובה דאסור איכא למיטעי ומשום הכי דחטובה דכוית מידע
דמדינא לא חיל למיסמך בבני שאפילו נאמר כשולח ידך לחבירו חטובה
שחין לדיק מכירו לפרושה לבני חס נטל גידה דחוקה דהשולח ניקרה
וכמו שכתוב בסמוך בס"ד כשם הראב"ד ז"ל היינו בשולח לישראל חלל
זה ששלח לבכרי חין זו ראייה שנטל הגיד דשמוח מחתך היה חטובה
למורך עמו ואח"כ נחלק עליה למוכרה לבוית ולא חס שנטל גידה לא
ה"ל חלל ושלמה חטובה דילמא יטעה וסבר דכוין דחטובה היא הגיד
נטל לבמרי : **איכ"א** במקום שאין מכריון גזירה שמוח שחטת ליה
מכריון וליכא למימר דחיי משדר דחיי למטעי ולמסמך דאסור חפילו שמוח
דלמא ח"ה בעית חיתא נמי ס"ל דחטוב דכוית מידע ידע דכי אחי למטעי
ולמסמך בבני ח"ה יכא דליכא למיטע לטרפה כגון מקום שמכריון
ולא הכריון חלל ח"ה דליכא למיטע לטרפה כגון מקום שאין מכריון
לא אחי למטעי ולמסמך בחטובה דאסור שחייב לחוס שחא מחתך
היה מנקה ישראל שהיה סבור שהיא כשרה ואח"כ נודע לו שהיא טרפה
ובתנא חומרה לבוית הילכך לא אחי לחזון חייבים חלל דליכא למיטע
שמוח שחטת ליה בבני ישראל דבכ"ה אחי לחזון חייבים. וא"ת ובכ"ה
נמי ח"ה אחי לחזון חייבים ואיך ראייה יס לו שחא כשרה מפני שכתב
לו זה ישראל בפניו והא מקום שאין מכריון הוא שמומר לחבור ואסור
ליקח. י"ל דכי מותר לחבור היינו בתפרש שהיא טרפה חלל בסתם לא
דמימר אחר האי ישראל כיון שמכריון לו בסתם כשרה היא דאי לא נמא
מטעיה ומתנה נמי מחייבין סוף מתנו דאי לאו דעבד ליה כיון נכש
לא חו יכא ליה מתנה הילכך ודאי כיון שכתב לו בסתם כשרה היא
וכיון דחיוא ליה חטובה בחטובה דאסור סבור שנטל גידא וחיל למיכא
בגידה. וא"ת וחי במקום שאין מכריון חין מותר לחבור חלל בתפרש
הא וילל להו מילתא וחי כתבין לעיל דכשלא כהו להכריון היינו משום
חששא דאי הוה מתירס לכו דטרפות נינהו זיל להו ולא זכרי. י"ל ח"ה
בשמכריון כפרה ח"ה חלל להו וילתא במילתא חלל כשמודיעים אותם
בנגעא לא : **רב אשי** אמר כולה במקום שאין מכריון ומליתא
פיינו טעמא גזירה שמוח יאמרה לו בפני ישראל. פי' דרש"י ז"ל דכי
קתני חין מוכרין נבלות וטרפות לבוית מפני שמוח יאמרו וימכרנה לישראל
בסתם הוא ואסור למוכרה להם חפילו חלל בפני ישראל לפי שטעמיה
שיראיו ישראל ויחשובו שבין שמכרה סתם דכשרה היא דאי טרפה הוה
אדונו הוה מודיע ליה כדי שלא יתפוס עליו כנגב. וכי קתני בני גיד
דחפילו בחטובה חין לדיק ליטול הימנה גיד הנשה דלא אחי ישראל לחזון
חייבים ולא חיישין שמוח יאמרה לו בפני ישראל. כתב דרש"י ז"ל דקסבר
האי מנא דלא גזרינן שמוח יאמרה לישראל חלל במכירה שהוא כל
חלל בשולח לא וכמו שכתב בפירושו : **ורא רב** לאו בפירוש
איתמר חלל מכללא איתמר. אפ"ל דאמרין דמכללא איתמר ודחינן
נמי לכללא ואמרין דפרושה דכויתם הוה דאסורא שכיחי טפי הכי
קאמרין שמוח שגרילי בתחלה לומר דרב אחרה מכללא איתמר וחי מהא
לא חירא חלל ודאי קושטא דמילתא הוא דרב אחרה בדמוכא בהדיא
ההוא עובדא דרב חנן בר רבא חתני. ועוד דרב אחר בהדיא מותרין
משום נבלה מכלל דכאכילה אסורין וסייע דמקשינן ורב סיכי חלל
כשרא :

דף צ"ה ע"ב והאמר רב כל נחש שחיטו כחליעור עבד
אברהם וכוונתן בן שולח חינו נחש.
כתב הרמב"ם ז"ל בפרק ח' מהלכות ע"א וכן המעשה לענין סימנין חס
יארע לו כך וכך חששא דבר פלוני ואם לא יארע לו לא חששא כגון
חליעור עבד אברהם וכו' הכל אסור. וכתב עליו הראב"ד ז"ל בשעור
זה חזון גדול סהרי דבר זה מותר ומותר הוא ואולי הטעהו הלשון
סרה כל נחש שחיטו כחליעור עבד אברהם וכוונתן חינו נחש והוא
סבור שלענין אסור נאמר. ולא היא חלל הבא קאמר חינו ראי'
לסמוך ואיך חשב על דיוקים כמותן עבירה זו. ודברי הראב"ד
ז"ל תמיהן בעיני סהרי פשוט בגמרא שלענין איסור נאמר דהא
אמרין חלל משום נחש כלומר מ"ה לא אכיל והכא אמרין כל
נחש שחיטו וכו' אינו נחש כלומר ואינו אסור הכי מפרש שלענין
איסור נאמר ומכל מקום הדבר לדיק תירין שאי אפשר שהדיוקים
הללו הוה מנחשין וכך נראה לי במירוקן

חרושי חורין להר"ן ז"ל פרק גיר הנשח

בין הגידול וליבטיל כרובא בלחור דובא חמא דמי שמאס כליתמו חא תא
והרובא נטות טעם הילכך כיון שאין כרוטב בנותן טעם הוא ליה גיר
בין הגידול יבש כיבש דלפילו מדרבנן חד כחרי בטיל . ומהו דמי מלי
לאכול כל אחד בפני עצמו אבל לבשלם כולם יחד בעינן ששים דמי לא הא
טעים טעמא דאסורא . וא"ת ולוקחא בטמאה ובטרפות דבעינן ששים
לכטולו יש לומר דומיא דגיר וכלל קמיני מה אסורא כשלחן בינה נמי
בשלמה :

רפצו ע"ב והוי יודע

דלרבנן חית להו חלת' קרתי בטעם
בעקר כנגד שלש מינין שיש לנו
בטעם בעקר האחד שלא קלט ההתר מן האסור לא טעמו בלבד לא גופו
ולא פליטתו ומוכחי לה להאי ממשותף דכפיב גבי גיר דדרשינן התם שחם
טרה ענבים כמים וז"ל בהם טעם יין חיוב וזה הבא שלא נתער' כמים
לא מערקן של ענבים ולא מפליטתן חלל מתינן שקלטו טעמא חללו
בפתר כחמות מים דבישית יין חיוב . השני שקלטו ההיתר מן האסור
פליטתו חלל לא גופו לפיכך ליה להאי מניעולי כותים . השלישי שנתער'
בהיתר מנופ' של חיסור וילעין לה להאי ממשותף וחלל כדאיתא התם ואף
ע"פ שנוף הת' נתערב בכשר טעם בעיקר מיקרי כיון שנוף הת' חלל
בכלל בכשר ואיט' כדבד' ההכללין לא כלל דהוא עיקר מיקרי כיון שכל
ח' כללו בדבריו חלל כח הת' כלל בכשר הכי דרש' להו רבנן רבנן קדמי
וסבירא להו לטוס סוגיא דהתם דגמרינן טעם בעיקר לכל האיסורין
שבתורה . וז"ת הו' להו שלש כמותים הבאין בחל' ואין מלמדן ליתא
דאמרינן בסוגיא דהתם דגמרינן כמותים חסר הוא תמוס דנותן טעם
לפגם הוא דקדריה בת יומא נמי . חי אסור דלא נפגם טורחא ובשר בחל'
נמי דחוס הוא . כדאיתא התם הילכך גמרינן טעם בעקר לכל האיסורין
שבתורה מתשרא . וקרא דכל אשר יגע בכשר יקדש ויקמינן לה לרבנן
התם להיתר מנטרף לחיסור ולא גמר ממים לכל האיסורין שבתורה דחולין
מקדשים לא ילפינן היינו טעמיהו דרבנן וד' עקיבא מוקי לה קתם משרת
להיתר מנטרף לחיסור . והו' להו משרת וחטאת שני כמותים הכונים בחל'
ואין מלמדן דא"ת דאי כתב רחמנא חטאת נזיר לא חתי דחולין מקדש'
לא ילפינן לכחוד רחמנ' נזיר ולא לכחוד חטאת הילכך הו' נזיר שני כמותי'
בחלל טעמו דבין לרבנן כיון דר"ע לית להו היתר מנטרף לחיסור בכל
איסורין שבתורה . ור"ע פא' להו חתי קרתי לטעם בעקר בשר בחלב
ונטולי בותים ולא הו' להו שני כמותים דמתער' בחלב ליתא . ואמרת דהדור
הוא . אבל מניעולי כותים ס"ל לר"ע דאיתא למגמר דגמלי כותים לר"ע
לאו חדוש הוא דלא חסריה תורה . חלל קדריה בת יומא ס"ל לר"ע דקדריה
בת יומא לא נפגם כלל . בחלל דבין לרבנן כיון דר"ע חית להו טעם
בעיקר בכל האיסורין שבתורה לטוס דהטא ומשטא דטמא דהתם וליט
להו היתר מנטרף לחיסור חלל בחטאת בחל' ובסוגין דהתם חטאת
דטעם בעיקר דרבנן דאמרינן לא לריבא חלל לטעם בעיקר . ובקדשים
אסור חטאת בקדשים הוא דאסור מדאורייתא חלל בחולין לא וכן עסק
רש"י וז"ל דטעם בעיקר דרבנן כדמבכח בסוגין . והביא עוד דמאס
מקדאמרינן בפ"ב רש"י ספ' חלל דאמר אביי ס"מ טעמו דחמא
בעלמא דאורייתא . דמי ס"ד דרבנן ממש בחלב ממי טעמא לא גמרינן
וכו' וזהו דחייב ואמר דרך ביטול אסור תורה חללח ס"ל לרבנן טעמו
ולא ממש דרבנן . עוד הביא רביה מדר' יוחנן התם בפ' בתרא דע"א
(דף סו) כל שטעמו וממש אסור ולוקין עניו וזהו כות' כדאיתא בפ"ב
טעמו ולא ממש אסור ואין לוקין עליו . ואי ס"ד טעם בעיקר דאורייתא
אחאי אין לוקין עליו לא ס"מ דרבנן . וכי תימא ח"כ קשיא הויא סוגיא
דפסחים דחטאת דבין לר"ע ובין לרבנן טעם בעקר דאורייתא כדמוכחי
לה מקראי . תירח רב ז"ל דסבירי הוי אחראי בתרא דחטאת ליתא
למיגמר כדגמרי מיניה רבנן תמוס דהו' להו גיטולי כותים ומשרת' שני
כמותים הבאים בחל' דגמרינן כותים ס"ל כר' עקיבא דלאו חדוש הוא
ובמשרת' ס"ל כרבנן דחתי לטעם בעקר ח"כ ס"ל גמרינן כותים כרבנן
דחדוש הוא ובמשרת' ס"ל כר' ע"ל לטעם בעקר חתי . חלל להיתר
מנטרף לחיסור הילכך לית לן קרל דגמרי מיניה בעלמא טעם בעיקר .
אלו דברי רש"י וז"ל . ואינן נוחים כמה שכתב דהוי אחראי בתרא ס"ל
פלגא כר"ע ופלגא כרבנן . לפיכך כתב הרמב"ם ז"ל דכולהו כר"ע
בכרז דחטאת חתי להיתר מנטרף לחיסור ואפ"ס ס"ל דליכא למיגמר
מניעולי כותים תמוס דהו' להו גיטולי כותים . וחטאת שני כמותי' כדאין
בחל' סבכב כמבני למעלה דחטאת נמי איכא למגמר טעם בעיקר הילכך
חטאת הויא ליה שני כמותי' כדבי גיטולי כותים לטעם בעיקר ולא גמרינן
מניעויה ובדרי חטאת כדדי היתר מנטרף לחיסור' ולא גמרינן נמי מניעויה
וח"ת לית לן בכל האיסורין היתר מנטרף וטעם בעיקר דאורייתא .
והביא סוגיא דהתם דאמרינן היתר מנטרף לחיסור' וטעם בעיקר בכל
האיסורין שבתורה סוגיא דלמי הוי דס"ל הכי ומאס דס"ל דבין הוא
שיחא טעם בעיקר אחר דכי אחי חטאת לשני כמותים כדדי משרת
להיתר מנטרף לחיסור וז"ת לית לן היתר מנטרף לחיסור בכל התורה
בולט

פל דברים שהנחם שאברהם תורה הוא התולה את דבריו בסתם
סאין הסברה נותנת סיבה בהם גורם חטא לדבר או נזק כגון פת
בפל מידו וכי הסתק לו בדרך כדאיתא בפ"ד חיתות שאלו וכי וכל בהם
הם מדרבי האמורי חלל הלקח סימנין בדבר שהסבא נודעת שהן מורין
פועלת הדבר או נזקו אין זה נחם שכל עסקי העולם כך הם שהרי האומר
שחם ירדו גשמים לא חלל לדרך ואם לאו חלל לדרך אין זה נחם חלל
מנהגו של עולם ואליעזר עבד אברהם ויונתן בן שמואל וכיוצא מהם חלו
מעשיהם סליעזר יודע היה שלא היו מונונין אשה ליתקח אביו חלל
הנזנת לו ולפיכך לקח סימן לעלמו שחם תהא כל כך נאה כמעשי' ושלמה
במדותיה עד שכשיאמר לה הגמליני משט מים תשיבנו ברוח גדי' שחם
וגם גמלי' חלל חותה היא שהיונין מן השמי' לינחק . וכן יונתן בן שמואל
שכנס להכות במחנה פלשתים הוא ונשא כליו בלבד לקח זה סימן לעלמו
שחם ואמר עליו חלינו יחא נראה שהם יראים מתאדב וכיוצא בזה בסתם
יונתן בנבחרתו שהוא ונשא כליו ופגשו בהם שכן מנהגו של עולם ששנים
או שלשה חבירי לב יניסו הדבס מן המפחדים ואם יאחרו דמו עד הגענו
חליבם ורואה מדבריהם שאינם מתפחדים וכיוצא בזה לא היה ראוי ליונתן
בן שמואל שימסור עצמו לסכנה וכל כיוצא בזה מנהגו של עולם הוא . וכי
מיתנין לה בגמר' לענין חיסור הכי קאמרינן שכל נחם טעמו מן הדבר'
שחטרה תורה סאין הסברה ומכרעת בהן כל שאינו סומך על מעשי' מתם
כמו שפא' חלל הסמים כדבר מותר אינו נחם ואינו אסור אע"פ שהוא
מדברי הכתובים האסורים ורב לא חלה מעשי' במכר' שהרי לא אחר חי
מכר' חתי לאשתי חזי' וחי לא לא חזי' חלל דכי חתא מכר' דחתי לאתא
חזר יומא טבא לבנו וכיון שכן אחאי לא חלל מההוא . ואי קשיא לך
לחלל חסיה דשמואל וכי ח"ל ושמאל חת כמגע ולא חלל . י"ל שפא' נמי
של תיסק אינו מחדדי הכנס חלל כגון נבואה קטנה הויא כדאמרינן בפ"ק
דכ"ב יתנה נבואה לתינוקות . ולפ"י חתרינן בגמ' רב דיוק במכר'
חי חזותה לו חזי' ואם בקושי מחלה לא חזי' ואפשר שאף זה אינו סמך
גמרי כחליעזר עבד אברהם וכיוצא בן שמואל שחלו מעשיהם עליו אמרי
אבל רב תפני דברים אחרים היה נמנע חלל שהם טעם סימן של מכר'
סמך להם והיינו נמי דאמרינן בית אשה ומקום אע"פ שאין נחם י"ס סימן
וכתב רש"י ז"ל אע"פ שאין נחם שחטור נכנס ולסמוך על הכנס י"ס סימן
שחם אינו מלגיה אחרי כן אין לו לנחם יותר מחלי שיש חוסם שלא יגליה
ודי דפתי בדברים הללו . ואפשר שאף הרמב"ם ז"ל לכך נבכוון שהשמים
לעלמו סימנין כדבר אסור ותולה עניו מעשה לגמרי כמו שפא' חליעזר
עבד אברהם כדבר מותר :

רפצו ע"ב קורא

ואוכל עד שמיני גלדי . לאו דוקא דהא
נריך לשיר כדי קליפה או כדי נטולת
מקום דלא גרע מהא דמנן כפר' כיבד נולין (דפס"ס) סבו בשמן של
מרות' אס' חבורת' בהבים יאכלו ואם לאו יקלף את החיטין וגבי רוטב נמי
תנן נטף מרוטבו טל החרס וחזר חליו יטול את המקומו הילכך ודאי אע"פ
דאמרינן שחחא קלף ואוכל עד שמיני גלדי כדי קליפ' מיח' נריך לשיר
וא"ת ממי קמ"ל דכללה לא פשיטא דמי אפי' בלי נמי חוסר למה ליה לפגמ'
דקט' כתבאלי תיסק לי דמקמי הכי נמלח ומליח הרי הוא כרומח' דכלי
דחא שמואל גופיה אחר הכי לקמן בסמוך . י"ל אגרינך דר' לא הא
דשמואל הוי מלי למימר דכי תנן היינו ללי כדאשכחן גבי פסח דכתיב
ויכסלו את הפסח קמ"ל שמואל נכשאל בקדריה אבל נכלה לא . ומיח' ו
למחן דחפרס לקמן בפרק כל הבשר דלא אמר' מליח כרומח' חלל במליח
שאינו נאכל כלל מחמת חלחו וכעין כשרא דבעי ליה לאורחא חלל מליח
דקדריה לא . הא לא קשיא ולא מידי :

רפצו ע"ב ורוא

אחרי אינסי מיה דבישי בעלמא הוא . הכ"ע
דאית ביה אפרוח . כתב הראב"ד ז"ל
דמדאגריבנן לאוקמי בביתא אפרוח ולא חוקים לה אפי' בטמאה ולכלל
גופה של בינה ס"מ דבינה בריה היא ואחריה ולא בטמאה בשמים . והא
דאמרינן בפ"ק דבינה (דף ע"ג) לר' יוחנן דאמר את שדרכו למנו' שבינו
דבינה הוא חבל שדרכו למנו' ובטלה היינו לומר דלא חשיבה כחשיבה
הרחויה להכתב' ודבר שבונין דלא בטיל אפילו בחלף חלל מ"ת בשמים
לא בטלה חלל בתחא או במחשים . ולא מחזור דמי בריה היא לא בטלה
אפילו בחלף . ועוד דוראי לאו בריה היא דבריה נשמה בעינן . כדאיתא
במשכת מכות גבי חטא דאמרינן ורבנן בריית' נשמה חשיבה . וכי תימא
א"כ לישני ליה הכא בטמאה ולכללה הוי גופה . מירכו בתוספו דלכלולי
גופה לא בעינן ששים דכיון דאמרי אינסי מיה דבישי בעלמא הוא ולא
הכא טעמא הוי ליה יבש כיבש וחד בתרי בטיל אפילו מדרבנן דע"כ
לא בעינן ששים אלא בדבר הנכלל א"כ בחשיבת חיסור שפולטת טעם לפי
שהטעם מתער' בעינן ששים לבטולא ואפילו כמין כתינו נמי סאין הטעם
בוכר מ"ת הא טעים טעמא דאיסורא אבל יבש כיבש דליכא תערובת
שמיים כרובא בטיל והיינו דפרכינן עלה דמתני' דגיד הנשה שנתכשל

חרושי חורין להר"ן ז"ל פרק גיד הנשה

קט

וקיימא וזו הכפורה כי דינא הוא דמקדשי ליה דהא אמרין לקמן מה טעמא חכמה מילתא קלי ולכרטי מאי דקס"ד הכתוב בד"ר יוסי הגלילי דמסוס איסור כולל קלמור ורבה אחיקף עליה דלבי דודאי לאו בכלל פליגי דהא סוף סוף תרומהו בהדי הדדי קלמור ור"י ויוסי הגלילי מחייב שמים מסוס איסור בת אחת ור"ע ס"ל דאיט חיוב אלא אחת דלע"ג דמודה ר"ע באיסור בת אחת דהא כפר' כל הכשר מוכח כפדיא דמודס ר"ע במוסר' וס"ל בבת אחת הכא היינו טעמיה דר"ע מסוס דס"ל דסב' יום הכפורה חד שמה ויכח דתקנויהו שמתן כפיב בכו וכח אסורא דמו והא דסלח רב ינחק בר גמדי משמיה דר' יוחנן הויד בשבת וסגן כיום הכפורה וכו' לאו לדברי ר' יוסי הגלילי קלמור אלא שמדא הוה : דפקע"א כגון שטרפה עס יניחא רובא . פי' עס יניחא רובה לאו דוקא דה"ל שטרפה כמעט אמה לא חייל איסור טרפות עד יניחא רובה דמתלא תלי וקלי דהא אס בשטרפה אמה היא עתה מותרת הילכך איסור טרפה לא חאיל עד שעת יניחא :

בולח ולהכי אחא הולת אכל טעם כעיקר דס"ל דדינא הוא דלכו טעם בעיקר ולגינן מנבולי כותים דהטחא לכני כמובין כהלים כח' דהימר מנטרף לאיסור חנטרין והני אמוראי כפראי ס"ל דבין דמחטא גמורין תרומיהו טעם כעיקר והימר מנטרף לאיסור שקולין טיכו דהי מנייהו מנקה הילכך ה"ל חטא בהדי משרת שני כפודי' להימר מנטרף לאיסור' ובהדי גיבולי כותים לטעם כעיקר מ"ל לית לן חליבה דר"ע בכל התורה כולה לא הימר מנטרף לאיסור ולא טעם כעיקר . ובהו טיט דר"י ו"ל טולה ופה . ואס חאמר כיכי אמרין דטעם כעיקר דר' בון והא דתניא לקמן אלה הטמאים לרבות תרין ורובין וקיה סלחן . ו"ל ה"מ בעינן אכל על ידי טרפות לא :

דף קע"א ור"י הגלילי לית ליה איסור כולל והתניא שבת ויה"כ וכו' . פי' דר"י דלע"ג דהא איסור בת אחת הוא אי לאו דס"ל לר' יוסי כולל ומוסר' לא הוה הכי חילי בבת אחת . ולא מחזור דאיסור בת אחת לא תלי במוסר' וכולל כלל . אלא ה"ל דקס"ד השתא דיום הכפורה כולל דשבת קביעא

סליק פרק גיד הנשה

פרק כל הבשר

לפעוטי מאי חילומא למעוטי טיט הנרוק כימי דמי אי כשהפרה שוחא וסוח ממנו אפילו לרביעית נמי אי דאין הפרה שוחא וסוח ממנו אפילו למקוה נמי . אלא כל שמחוק עבירות נפסלו משפיות הפרה אין טובלין בהם הילכך אין מטבילין בהם לידים . וטעמא דכל הני דאין מטבילין בהם לידים מסוס דבין דמקון רבנן נטילת ידים מטב' סרך תרומס אסמכינהו אנטילת ידים דקדש דהיינו קדוש ידיו ורגליהם כשמתקד' ובהם מים כמוב' בהו דמשתע כדרכן : נטילת ידים לחולין מטב' סרך תרומה . מיוסא ח"ע"ג דמסר' הרומה תקון דוקא באכילה משוס דשכוחא מילמא טובא דנגע אכל כנגיעה לא . ובאכילה נמי דוקא בפת שהוא דרך קביעות או במשקין סקן עולין לקבל טומאה אכל בכירות וכיוצא בהם לא : כל הנוטל ידיו לפירות הרי זה ממיס הרוח . פי' דוקא כשאנו מטביל אותם במשקה אכל טבילן במשקה הא אמרין כפר' ערבי שמיס כל שטבולו במשקה כריך נטילת ידים . פי' וגריך יטול שמי ידיו שרי טובע באוכל כשתימן ומיכו לטנין שפיות יין לריך לטול ידיו אחת ובידו אחת סניא כדמניא ב' כינד מברכין כולל סדר הכינה וכו' הביאו להם יין כל אחד ואחד נוטל ידו אחת והיינו טעמא דסניא בידו אחת לפי שאין דרך ליגע בכוס אלא בידו אחת : ולענין כה הכאס בכיטין אמרין בירושלמי דהיכא דלא קביע סעודתיה עולוייהו כנטילת ידו אחת כני . אכל אי קביע סעודתיה עולוייהו כיון דאסיקנא כפר' כינד מברכין דמברך ביה המוילא ושלם ברכות אלא פת גמור הוא ונטול שמי ידיו : שנים שאכלו מזה ליהלך . פי' ה"ל לכשתלה אכל כריעב' אחד מהם יוכל בברכת חבריו דאי לא היאך יוכל בור בברכתו של סופר אלא ודאי כדאמרן . והא דאמרין כסוף ר"ה דס"ג מוילא את שאינו בקי ואינו מוילא את הבקי דמשתע דאפילו כריעב' אינו מוילא התם שאני משוס דתפלה דחמי ניבא : נטילת ידים לחולין עד הכרך לקדוש ידים ורגלים במקדש עד לפרק . זו היא גרסת רש"י ו"ל לחולין עד לפרק פרק שני של אכבעות לתרומה עד לפרק כרק שלישי שהוא סוף סיגול אכבעות לקדוש ידים ורגלים במקדש אינו אלא עד סוף פסת יד דאמרין התם האומר משקל ידו עלי מבנים ידו כללי מים עד מרקקו כלומר עד תחלת עכס אורז הנקרא מרפק שטפו מהני ליכא למימר שמי אפשר שיהיה בשלשן יד הורז כולו אלא ודאי עד תחלת מרפקו קאמר ופרכין עליה מהא דתניא לקדוש ידים ורגלים במקדש עד לפרק כלומר והתם כתיב ידים ואפ"ה לא כתי קדוש אלא עד לפרק אלא דהאי פרק דהכא הוא מקום חבור היד עם הזרוע . ורב שטס דקאמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לקולא מיקל היה מן הכרייתא כדברי רש"י ו"ל אכל כשהחאות גרסא אחרת דגרסי הכי קדוש ידים ורגלים במקדש עד לפרק לחולין עד לפרק לתרומה עד לפרק . ולפי גרסא זו קריא אי תרומה חתירה מחולין כדברי רש"י ו"ל האי תנא מאי קא חשיב אי מלמטה למעל קמשי' הוה לי למתקן קדוש ותרומה וחולין לפיכך כתב הרמב"ן ו"ל דהחמירו בחולין טפי מכתרומה והאי תנא מלמטה למטה קא חשי' והיי מוכח בירושלמי דאמרין התם לתרומה עד לפרק לחולין עד קשרי אכבעות דהיינו פרק שלישי וכיון שכן פרק דתרומה היינו פרק שני דליבא למימר סוף פסת יד דהיינו סעורא דמקדש כדאוכחא מהאי דפ' משקל

דף קע"א אבל בשר אסור לאכול גבינה . פירס הרי"ף ו"ל שאסור לאכול גבינה עד שיסחא כרי סעודה אחרת דאמרין בכיוון גבי מר עוקבא וכן כתב הרמב"ם ו"ל דב' הנזכר ופ"ה ה"ק אכל גבינה מותר לאכול בשר בקטנה הפה ונטילת ידים . אכל בשר אסור לאכול גבינה עד שיסחא כשיעור טבין סעודה לסעודה . ופ"ה לרב ינחק בריה דרב משרשיא דלמא ליה גבינה ואכיל וחמו ליה כשרא ואכל קטנה הפה עד . אכל אחרים פי' דה"ל אכל גבינה מותר לאכול בשר אפילו בלא קטנה הפה לפי שאין הגבינה כשארית בפה אלא במקוה מחליה ומיכו נטילת ידים בלילה דלא חיי כריך ורב ינחק בריה דרב משרשיא לא עד קטנה הפה כלל דלגבי' ואח"כ בשר לא כריך ומ"ה קאמר אכל גבינה מותר לאכול בשר כלו' בלא קטנה הפה אכל אכל בשר אסור לאכול גבינה אלא ח"כ כטל ידיו וקנח פיו ומיכו בבהי סני . ורואיה דלכר מדאמרין לקמן בסמוך לא שנו אלא בין משקיל למבטיל אכל בין משקיל לגבינה חובה אלא איכא תקנתא בין משקיל לגבינה דלא כריך שכייה והיינו קנח הפה ונטילת ידים ומר עוקבא דהוה טרי אסעודתא לסעודתא מדת חסידות הוא סביה טובה ככך . וחוה דעס בעל הלכות ור"מ ו"ל ור"ה הלוי ו"ל . ואפ"ה ח"כ מעיקרא כי אמרין כהי יסחא אדם בין כשר לגבינה ואמר ליה ולא כלום הוה ס"ד שאינו כריך לא שכייה ולא קטנה הפה ואי הכי חמאי לא חקש מנרייתא דכ"ס אומרים מקנח וכו' אומרים מדחי . איכא למימר דהוה מלי לדחוי דכ"ס דאמרי מדחי לא בשו מקנח ומאי מדחי נוטל ידיו . וכבר פסח המנהג כדברי הרי"ף ו"ל וסרמב"ם ו"ל דאמרין לקמן אכל בין משקיל לגבינה חובה בין משקיל לגבינה דמעיקרא קאמר :

ע"כ מכלל דראשונים ח"ע"ס סתיד סולדת בהם מותר . כי האי ליטנא נקטינן דלקמן אפליגי חזקי' ור' יוחנן בחמי האור דחוקים אמר אין טבלין בהם לידים ובודאי דב' סולד' בהם קאמר ואפ"ה פליגי עליה ר' יוחנן ושרי וק"ל כותים דהא כל גדולי גליל העלין מושין כן כדאית' לקמן הילכך נקטינן דראשונים אפילו יד סולדת בהם שרי ואחרונים יד סולדת בהם אסור אין יד סולדת בהם מותר : דף קי"א חמיה האור חזקיה אמר אין נוטלין מהם ליד' ור' יוחנן אמר נוטלין מהם . אף

ע"כ דחוקיה רביה דר' יוחנן הוה ק"ל כותים דר' יוחנן דהא שאל לר"ב וא"ל דכל גדולי גליל העלין מושין כן וכן פסק הרמב"ם ו"ל בפ"ה מהלך ברכות . אכל בחמי טבריא ק"ל כחוקיה . הילכך קיימ' במקומן מטבילין בהם את הידים אכל ככלי אי נמי דפסק מנייהו בבת בירמא אין נוטלין . ובין דק"ל כחוקיה ק"ל במים שנפסלו כשתיית בהמה כשרב"ב דאמר דמקומן מטבילין בהם את היד' אכל ככלי אי נמי דפסק מנייהו בבת בירמא לא ומיכו כי אמרין דמקומן מטבילין בהם את היד' דוקא כשנפסלו מחמת טבין מרים או מלוחים או כינוא בהם . אכל כפסלו מחמת עבירות לא דמכיון דמק' ויחומר דכל גווס טובל פון אשנין כהו דוקא במרים או מלוחים שטבול בהן כל גווס . אכל בעכוין שאינו טובל בהן כל גווס אפילו במקומן פסולין לנטילת ידים . ורואיה דלכר דעכוין אינו טובל בהם כל גווס מדאמרין ב' כל הבהים (דף כב) ח"ר שמתין ב"ל גל התשלים למי מקוה משלים למי כיוור לרביעית אינו משלים ואקשינן

חדושי חולין להר"ן ז"ל פרק כל הבשר

חלל מורד אחד מוטל על הנטייה שפני כך הוא מטיף את דיו ולפי שם ככלל טיילה נטיה : כרי שניקב בכונס חסקה אין גוטלין חמנו ליום . פי' והוא שנקב בכונס חסקה לחסה שאין בו כדי לקבל דרעיות חבל אם ניקב למעלה ובאחר פדיון פדולי הכלי כדי לקבל דרעיות כלי חסקה וכן נקב חמנו ליום . ובכח דברי בעל תורתה : שגידן שכל יסודך על ידי זה היות למעלה'ם שכל שכל על שחמנו ומעלה אין תורת כלי עליו . חבל אחרים אחרים שכל שיש בו לקבל דרעיות תורת כלי עליו ונטול כל ענין שורה : קפ"יתו לחנה קפדיותו לחמנו . ופי' חנה קפדיותו ליה מנה טיילה וחנה' טיילה דתן חבל כל הכלי' גוטלין ליום ואפילו כל' גללים כל' חבטים כל' חמה חבל כל' כדולי המתן וידם מתגושס חב' וכן יתן לחבירו חכמנו חפני שאין חסניו כלי' חיותה דתן חביל לחבן קוחוס או קנקתוס וטינה תרחיטן פסולין .

י"ב דומה היות לתרומה וקח מביטוי ליה חי קדימין לחולין כתרומה
ואחר ליה חין . וכתב הרמב"ם ז"ל כ"פ ד' מהלכות רביות שגררף ליוטל
שני ידיו מהכלל וכתב הוא נושא כח כו' עליו . ואחר זכ' הארבעה על
השנים . וכלל ר"מ ז"ל כתב דכל שפלת ידו ומהלכל בידיה שני
ונתן מידו על חברתה ודוחק . והבית הרי"ם מדתניא כחוספא הנותן
לחבירו כחפניו ידיו שחלחל כחפלהם לא כשל מהכלל שפחה דלא כשל
בתפלה דידו אחת חן הכלי ואם נטל ידו אחת חן כלי מהני : ר' הנין במס'
בבלי הדין כס' את הכלים את שפוחים כן את המדות פסולין . הניא
הס' כלים מורחין וחדשים כסרים . ותמן נמי כס' המים שפחחם
מטבילין כן את הגלגולין וצ"ע שלא נשתנו מרחיקין פסולין וכשהו כולל
בידיו ומתן על בני בכרות בלומר שאין מושביל את הגלגולין כדחן הכלי
ואם נותן חן המים שכללי כדורו על הכבדות . אם נשתנו מרחיקין פסולין
ולא כן כסרין שחין ו' חלילה . מים שכלבי כפסח וצ"ע שלא נשתנו
מרחיקין חין מוטלין מהס' לידים כמני שבידוע שפחחם כס' מלחכה
ושלפני כספרי את נשתנו מרחיקין פסולין ואם לאו כסרין . ע"כ בתוספת'
לאחר ופילו ג' ג' . ופרש"ם טעמו מוסר דקדמו משריו שררה
ליבא לפרשי לשנים כן כתב אחת . וזה הכי לובא שירים כלל וליבא לפרש'
כמי כזה אחד . ואם נכח הראשון ידו וכל ד' ליוטל חסרו שפח' ע"פ אחת
בכלי רביעית תפלה לו כטילה . ומני שיהי כן כפח' נשתנו פסולין
הא דרבי חשיבירא קדימין ולמה נטרפו המים שפסכו לאחר אלל כגון
שחלחל מבי ידו אחת יד' חבירו ואמין נשכבין תחילה על הראשון ואח"כ
נגזל על הס' ונ"ל חסרין שפח' ע"פ המים כ"פ בידים כיון שאין הקלות
נגל הס' סדרי חסר מה ששל ידו של ראשון . א"כ כיון שאין הקלות
נפסק לא היו חסר דמיה למתי דחמריקן אם היו רגליו של ראשון נגזלין
במים א"כ הס' סדור . ונמשע ומתחילין דמסכת ידים שהטיל ידיו
כדין שחן עליהם חן הראשון ואמין הראשונים לטער את היד' וזוהי
ושניו להעביר המים הראשונים שקבלו וזמנת הידים . אלל שהרמב"ן
ז"ל כתב אלל הוכרח מים שניים אל לתרומה חלל לחולין לא אלל הוכרח
בסוף מקום לענין פה ולתפלה כלל . ומיהו בירושלמי כ' ואלו דברים
מחמת שחן לחולין כריך מים שני' דגרסינן הס' מים שפח' המזון רשות
שלאחר חסון חוכה . אלל שיראשונים כולל ומתפסק ובשנים כולל ואיני
ונפסקי מהו כולל ומתפסק ר' שמואל ר' חאבא רשות כולל ואיני ר' יושקב ר' לוי
בני כולל וזהו ואחר רשות בלומר כיון שחמיריו עליהם כל כך שגררף
ליוטל ולשנות היחל קורא חסון רשות חלחל אפילו לחולין לרבי' מים
שניים וזהו חמירין כ"פ ד' דסוסי' (ד' ד' ע"ג) שהטול כריך שפח' ידיו
למעלה כד' אלל יחורו המים ויטולו את הידים ע"י לפי שהי' הראשון'
מטהרין את הידים כדאייתא הס' ומיכה חן מטהר' . שפחחם מטהר
ויהיו הידים ומים שניים מטהרין המים ששל בני ידיו ואם לא יגיביה
ור' שמואל יגלו חן המים הראשונים לחון לפרך ואחר שטבר מים ששל ידיו
במים שני' ר' הירק' יחורו ואין שפח' ויטהר את היד' . בדרו לחכ' .
בתפס . ופסטיקן להתירו בתפס לחלובי ירמיהאלה התירו בתפס לחלובי
טברות הילכך כריך כטילת ידים . אלל הרמב"ם ז"ל כתב כפ' שגררף
מהלכות רביות לט' אלל חן ידיו בתפס ואוכל כן פה או ר' שמואל
בתפס חן על פי שלא כולל ידיו . ומשעלי דם' ל' דכיון דחמריקן
לחלובי טברות מחמת דוקא חלובי חלובין כטברה הוא דלא התירו חלל
לשאר כל אדם שרי :

ע"כ הרה"ה

בזה שמה יסבך ולא ידוע • ובזה הרבה נכתב
דבר תפל שאין דרך לבטלו בזה הדעה • אולי נעשים שרד לדיבא לתיאור
שמה יסבך ולא ידוע • ובזה הרבה נכתב דבר תפל שאין דרך לבטלו בזה הדעה •
תפל לא דעים בכלי אחרתו אל מחלל שם אלו דרך לבטלו בזה הדעה
לילול • אמר רב ביון אמת טעם בחימה • חיוב דחוקי הכח
לזה לזה לרד לאחשונין מה החימה עולה נעשים בכלה ואחשונין כל
האחשונין כולן חפץ שכן עולה מה האחשונין כפי כדקדק דרש הגאון וכן
פירש ד"ר גמי פסוק בפרקי דרבי יוסף • דמי חמיני לא חמיני •

קס"ג ע"י וְחָזִי דְחִמְרוּ כְחוֹלִין טַיִם מִתְבָּרְרוּ הֵיכֵן מֵאִשׁ שְׂחִין
 שֶׁהֵבִיטָם וְרִיזָן הֵם חֵין גִּידִיל לְהַחֲמִיד עֲלֵיהֶם וְכַדְמָתָא יִתְּן לְקַחְתָּ הַחֲמִיר
 בְּמַה לְחַבֵּל תִּהְיֶה וְזֶלָּה הַפִּירוּ כְּבִרָה לְחַבֵּל טַרְחוּת וְלֹא דְבִרְיִית 'מִתְחַלֵּב'
 מִתְּקַטֵּחַ חֵין חֶסֶד . וְתִקְבֶּזֶד עַד כִּדְמָתָא דְסִימָס דִּי לְחֻלּוּן . עַד
 לְפֶרֶץ דְחֵינֵי פֶרֶץ לִי לְתַרְוּמָה עַד לְפֶרֶץ דְחֵינֵי פֶרֶץ שֶׁנִּי . וְשֹׁמֵל
 אֲמִיר בִּין לְחֻלּוּן . בִּין לְתַרְוּמָה לְחֻמְרוֹת שְׂבוֹת מִחֲמִיר לְתַרְוּמָה עַד פֶּרֶץ
 פִּלְטִיתָא כְּשִׁיבִיר חֻלּוּן . וְקִין כְּשִׁמְוֵל דְחֵין חֵין דְחֵין מִיחֵין וְרִיבִישׁ
 בְּלִי קִימִי כֹתִיב . וְכֹן לְעִישׁ וְכֹן בִּין לְפִיטֶר דְחֵין דְחֵין שְׂנִיטִיל חֵין
 לְחֻלּוּן הֵין עַד סוֹף כְּטוֹל הַשְּׂבִיכִיּוֹת וְכֹן עֵדֶת הַרֹאשׁ דְחֵין חֵין חֵין דְחֵין
 וְכֹן כֶּבֶד מַדְבְּרִי דְחֵין דְחֵין גִּלְחָה שְׂנִיטִיל דִּיחֵין לְחֻלּוּן . עַד סוֹף פֶּסַח הֵין
 חֵין שְׂתוּבֵשׁ עוֹלָם וְשֶׁנִּי לִי חֻמוֹת פִּירוֹת . וְלַעֲנִין מִיחֵין חֵין חֵין
 פֶּרֶץ חֵין חֵין שְׂטוֹל עַד פֶּרֶץ שֶׁנִּי דִּי לִי שְׂחִין הַמִּחְבֵּל יוֹרֵד לְמַטָּה
 מִחֻמוֹת הֵין :

ע"ב אמר רב

[illegible]

דף קוע"א א"כא

[illegible]

חרושי חורין להר"ן וזי פרק בר הבשר

קי

משום דמסמך ליה אמת' דר' אהר' הכה' חי נמי דאי אשמועינן התם
הוא אמת' ה' מ' כפאר חיסורין דמחמירין ביה מדרבנן לומר שחתיכה
ענמה נעשית ככלה אבל בבשר וחלב ששניהם היתר וחדוש הוא כשחשבת'
תורה אימא לא מחמירין ביה למימר חתיכה ענמה נעשית ככלה קמחמ' **לן**
והא דליכטריך הכה' נמי למימר דאוסרת כל החתיכות כולן מפני
שהן מינה משום דאי מהתם הוא אמת' דהיינו טעמא לפי שאף האסור
הכלול בחובה נמי מינה הוא אבל היכא דחלב הוא שכלל בבשר סלקא
דעתך אמת' כיון שחלב שכלל בבשר מין בשאינו מינו הוא נהי נמי
למחמירין דחתיכה ענמה נעשית ככלה לאכרובי ששים בכלה אפילו הכי
נימא שפחה ידועת כחלב שקבלה האיסור' ממנו ומהא בטלה כששים כהדי
בשר כמין בשאינו מינו קמ' **ל**
ר' קה' א' לימא
פליגא דרב אדרבא דאמר רבא קסבר ר'
יהודה כל מין ומינו וכו' פי' רש"י
ז"ל אדרבא דפרק גיד הנשה ו' ולא נהיר משום דהתם לתרנוי לדרב
גופיה איתמר אלא דרבא גרסינן ובפרק הקומץ רבא (דף כ"ג) איתא דתנן
בשערי קומץ בקומץ חביתה וכו' ואיכא דאמרינן דהו' מזה מאי הוא
מין במינו הוא אחר דבא קסבר ר' יהודה מין במינו ודבר אחר סלק אה
מינו כמי שאינו ומהא דרבא דרבא פרכין משום דאיתא דמחמירין מוכח
אבל ההוא דרבא דפרק גיד הנשה איכא למימר כדאב"י דמוקי לה כשקדם
וסלקו **ל**
ר' קה' ע"ב לב
הוא דבני קריעה אבל כחל לא בני קריעה
גרמא לי דהוא סבירא לי' דאפילו ליתא לדרב
מיהו בקריעה מ' הא שרי דאף על גב דכחל לא שיעאפילו הכי כיון דחלב
שמוטא דרבנן מסמיא חי מחמירין ביה לאכרובי קריעה משום היכירה
ומדלא קמי קורטו שעת מינה דאפילו קריעה לא נריך משום דכתיב קדושים
בישראל מלכין ליה קריעה היינו משום דהו' תקנתא מפלוג' להויתא
כל חלבו וממנו אבל לאחר כשולו שרי אפסר' להויתא כל חלבו ממנו לפי
שבכחל כלושה ממנו משום הכיורא בעלמא בדרבנן לא מחמירין
ודאי' דילמא לב הוא דסני ליה בקריעה כלומר דאי ליתא לדרב קריעה
לאחר ביטול לא מהני ביה **ל**
ר' קה' א' איכא
תנא דאמרינן לרב כחל פי' רש"י ז"ל
דליכ' כחל דקמי' אסור שמי' ליה דת'
ליה חי כחל של מניקה שמי' לו ומתוך פלפולו של ר' חייא שנה לו כחל
סתם סתיה סבור שיבין ולא הכין והקפא הרמב"ן ז"ל אי הכי מלג
דכחל של מניקה דיעבד נמי אינו אסור חי משום דרייתא דמסייע ליה
לרב דילמא כחל שאינו של מניקה ויש לומר שמתקנתא שכלל בחלבו
וקמי' ומה הפסד כיון וזו שעת מינה דבשל מניקה נמי קמי' **ל**
ובתוספתא נמי תניא כחל של מניקה קורטו ומיניה את חלבו לא קורטו
אינו עובר עליו **ל** ודילמא דערלה הוא ודילמא דגול הוא משום
דעבר אמת' גי' הוא דהוא בני לשבוש' אבל דאי לא פרכי ניכנה דסתם
שירות לאו דערלה ולא מחמירין אסורא וכל שכן בחונה לארץ דקיימא לן
יורד ולוקח וכלבד שלא ידעו לוקט ולגול נמי לא חיישינן דאם כן לא
נקח שום דבר מן הכותים שמה גולוהו מישראל אלא ודאי לשבוש' הוא
דבני ואינו נמי לחזויו חורפיה אהדר ליה דקופא סבא הואי וקדיחן
בהו חילין **ל**
ר' קה' א' מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת
וגאסרת ואם תאמר ליערבינהו
וליתנינהו מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת וי' לומר אי הו' תני הכי
הוא משמע דכי הכי דפלגין בשלוקה פליגי במתוברת וליתא דמודה
תנא קמא דמתוברת ודאי אוסרת וגלבי קאמר ליה ר' ישמעאל דמתוברת
כשלוקה וכשם שמתוברת אוסרת כשלוקה אוסרת כשלוקה אוסרת וגאסרת
וקי' לשלוקה אינה גאסרת דהא רב נחמן הכי ס"ל ועבד בה עובדא
ולרב בר שאל דלא אבי' לא חיישינן ומתניין דתרומות נמי שמתא קמי'
אוסרת ואינה גאסרת ומשמע אפילו בשלוקה ומינה במתוברת לב' **ל**
נאסרת כדכתיבנה **ל**
ר' קה' ע"ב דגים
ועופות שחלחלו זה עם זה אסורין
מחמירין אסורין שמתא משמע דאסורין
ולית להו תקנתא במליחה וכי תימא אמת' לא א"ל לפי שאין המלה
מעלי כל הדם שחתיכה סבבר כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כרי
הלך מיל ואינו רחוק שהמחל היוגה מן הבשר אחר שיעור זה יותר
מחמירין מן הראשון הילכך ודאי אין מליחה בזה אלא להויתא דם שכל
בני בשר והסמך לו הא לדם הנלווה בחתיכה לא חיישינן דהוא ליה דם
האיברים שלא פירש דשרי והוא דעת הרמב"ם ז"ל ולפיכך הוא מנריך
שלא ליתא הבשר בקדירה עד שיהיו המים רותחין שאחר כך אין מפליטין
אדרבה חוטטין הבשר ומניח הדם שלא יא' אף על פי כן נריך למולחו
שילא הדם שכל שטח הבשר והסמך לו דאי לא חיישינן שמה קודם

התרגיש הבשר בחום המים תפשיט מן הקרום בשטחה ולפיכך דגים
שבלוטין הן דאחי מעלמא כיון שאין המלה מוליחתו אסור ולין סבירא
זו נכונה דהא אמרינן לעיל בלחמא דאסמיק ביני ומחמירין דהתבות
ומלחה אפילו לקדירה שפיר דמי דלחמא המלה מוליח אף הדם שבתוך
החוטטין ואף על פי שאחר שיעור מליחה המולח מחדש איכא למימר
דקים להו לרבנן דבשיעור מליחה יוגה כל דם נגמר והשאר מילא הדם
הוא שיונה ומותר ויור נראה לומר שלא רכו חממים להחמיר בדבר
כל כך כיון דקיימא לן דדם שחלחו אין עובר עליו וכי תימא אס' כן
דגים שחלחו עם טופות יחזרו לאחר מליחה להיתירם הראשון י' יש לומר
שאין המלה מפליט אלא דם הכלוע באיברי' מענתן אבל דם הבשר ממקור'
אחר אין המלה מפליטו עוד תירכו כה' דטעמא דמליחת משום דדם
של איברים כל זמן שלא פלטו אין אוסר דכל היכא דלא פריש שרי ומה
שלא נפלט במליחה אינו נפלט לפולס ולפיכך מותר בקדירה אבל דם
שכללו ממקום אחר אין כאן עדים שפלטו הכל ולין זה מחמיר שהרי
דם הכנוס בחוטטין בחמירין משמע שאין דינו כדם האיברים אלא כמחל
דמחל חממה דמי ומחמירין לעיל אהכי חויה לסתפוגא דכחל דהוא
מלא דמחל אחר לאו אמת' תעבדו הכי ודוחא הוא לומר דשאינו סתפוגא
דכחל משאר חוטטין לפיכך נראה כמו שפרשנו שהמלה מפליט כל הדם
המובלע באיברים מענתן ואפילו אותו שבתוך החוטטין אבל אין המלה
מפליט דם הבשר ממקום אחר אבל רבינו תם ז"ל היה מתיר למלוח
בשר עם בשר שהיה מלוח אף על פי שבשר פלט דמו ויורו משום דדם
משאר שריק ולא אסור אלא טופות ודגים משום דדגים דפו קרמיוסו
והקשו עליו הרמב"ן ז"ל שלא אמרו דם משאר שריק אלא ככלי משום
דכבולטו כך פלטו אבל לא בחליה שהרי קערה שחלה בה בשר אסור
לאכול בה רותח ולא אמרינן דם משאר שריק וכל שכן מן הבשר שאינו
שריק ואף על פי שהוא בשר מלוח כבר ולין זו קושיא אגלי' משום
דאין ודאי כי אמרינן דדם משאר שריק היינו משום דכבולטו כך פלטו
ובמליחה נמי איכא למיח' הכי כששם שהמלה מכלייתו דכבולטו כך פלטו
כיון שדרך המלה להפליט דם מן הבשר מה שאין כן בקערה שאין דרך
המלה להפליט כלום ממנה וכי תימא אס' כן דגים למה כן אסורין
לימא בהו כבולטו כך פלטו איכא למימר משום דפיו קרמיוסו דמחל
מסדר שריק בהו כחלב בבשר דאמרינן לעיל דסרובי מסריך ולא אמרינ'
כבולטו כך פלטו אפילו על ידי האור אבל עדיין אין דבריו רבינו
תם ז"ל מחמירין דהא רב שפת מלח גרמא גרמא משום דילמא פליט הא
ובליע הא' כדאיתא בשמוך אף על גב דלא שמעינן ליה דפלגי דמחל
משאר שריק ואף על גב דאסיקנא דלא שנה בין חדא בין תרתי שרי היינו
משום דאיידי דטרוד פלטו לא כלל אבל היכא דלא פליט ודאי כלל
מאי שכן דלירו מותר דאי הכי טהור תפל וטמא מליח לפי אסור אלא
מ"ה סריך משום דמשמע מינה דאפילו כדיר אמרינן דאיידי דטרוד
למפלט לא כלל אף על גב דרב מרי לא אסתפק בכי' מדפשיט ליה רבא
המסתמיס לאסור טרין ורובין ורש"י ז"ל לא פירש כן **ל**
ר' קה' א' אבר
אם היה טהור תפל וטמא מליח אסור משום
דטמא מליח פולט ליר ויור זה שהוא רותח

מחמת מלחו ככלע בטבור ואחר ואף על פי שהטהור אינו מליח כל כך
מחמת בליעתו שלא ידא נאכל מחמת מלחו ולעיל אמרינן דלא אמרינן
מליח כרותח אלא בשאינו כחלב מחמת מלחו היינו לומר שאין הבשר
רותח אבל מכל מקום ליר זה הנופל עליו רותח הוא ונכלל בו ומהיו
הבשר נוגס חשיבין ליה דמשום הכי אמרינן טהור מליח וטמא תפל מותר
אף על פי שכללעין בתוכו טפות רותחות מן הטהור אף על פירכין אינו
מתחמס כל כך עד שיפלוט וכתב הרמב"ן ז"ל דאף על גב דאמרינ'
בפסחים בשר רותח שכלל לתוך חלב רותח וכן נוגס לתוך חם אסור ואם
לתוך נוגס בקליפה שכלל לתוך חלב רותח ומיאו עד דמקרקר ליה בלע
וכדאיתא התם והכא בין שמתא עליון או שתחתו טמא מליח שחל
פולט לתוך הטהור תפל חם לתוך נוגס הוא שזה פולט וזה בולע ואמאי
קמי' אסור לגמרי אלא דהיינו טעמא דמתוך קדוש פולט לתוכו כל
שעה ושע' טפות מלוחות שכן כחמות אוסרין אותו לגמרי שלא אמרו תתאי
גבר אלא כגון חתיכה רותחת לתוך חלב נוגס שהוא מתגבר עליו ומנגנו
אבל הכה' כולו חיים מרוב טפות מלוחות שהן חמות בענתן ע"כ **ל**
ואינו מבין דבריו דהכי קאמר דאפילו טמא מליח מתחתו היה ליה חם
לתוך נוגס מתוך שזה פולט וזה בולע דאי הכי נוגס לתוך חם דמסקין
בפסחים דאסור משום דתתא גבר נימא אדרבה חם לתוך נוגס היה
לפי שעל הנוגס אנו דנין מחמת מה שכלל בו מחמת פליטת האסור
החם ועוד דאם איתא דהכי הוא לרב דאמר התם עי' אלה גבר
נוגס שכלל לתוך חלב חם למה הוא מותר לימא סיבה נאסר מרוב טפות
החלב שהן חמות בענתן ולפיכך לא ירדנו לסוף דעתו אלא סוגיא דהתם
מובחא

הוא דבני קריעה אבל כחל לא בני קריעה
גרמא לי דהוא סבירא לי' דאפילו ליתא לדרב
מיהו בקריעה מ' הא שרי דאף על גב דכחל לא שיעאפילו הכי כיון דחלב
שמוטא דרבנן מסמיא חי מחמירין ביה לאכרובי קריעה משום היכירה
ומדלא קמי קורטו שעת מינה דאפילו קריעה לא נריך משום דכתיב קדושים
בישראל מלכין ליה קריעה היינו משום דהו' תקנתא מפלוג' להויתא
כל חלבו וממנו אבל לאחר כשולו שרי אפסר' להויתא כל חלבו ממנו לפי
שבכחל כלושה ממנו משום הכיורא בעלמא בדרבנן לא מחמירין
ודאי' דילמא לב הוא דסני ליה בקריעה כלומר דאי ליתא לדרב קריעה
לאחר ביטול לא מהני ביה **ל**
ר' קה' א' איכא
תנא דאמרינן לרב כחל פי' רש"י ז"ל
דליכ' כחל דקמי' אסור שמי' ליה דת'
ליה חי כחל של מניקה שמי' לו ומתוך פלפולו של ר' חייא שנה לו כחל
סתם סתיה סבור שיבין ולא הכין והקפא הרמב"ן ז"ל אי הכי מלג
דכחל של מניקה דיעבד נמי אינו אסור חי משום דרייתא דמסייע ליה
לרב דילמא כחל שאינו של מניקה ויש לומר שמתקנתא שכלל בחלבו
וקמי' ומה הפסד כיון וזו שעת מינה דבשל מניקה נמי קמי' **ל**
ובתוספתא נמי תניא כחל של מניקה קורטו ומיניה את חלבו לא קורטו
אינו עובר עליו **ל** ודילמא דערלה הוא ודילמא דגול הוא משום
דעבר אמת' גי' הוא דהוא בני לשבוש' אבל דאי לא פרכי ניכנה דסתם
שירות לאו דערלה ולא מחמירין אסורא וכל שכן בחונה לארץ דקיימא לן
יורד ולוקח וכלבד שלא ידעו לוקט ולגול נמי לא חיישינן דאם כן לא
נקח שום דבר מן הכותים שמה גולוהו מישראל אלא ודאי לשבוש' הוא
דבני ואינו נמי לחזויו חורפיה אהדר ליה דקופא סבא הואי וקדיחן
בהו חילין **ל**
ר' קה' א' מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת
וגאסרת ואם תאמר ליערבינהו
וליתנינהו מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת וי' לומר אי הו' תני הכי
הוא משמע דכי הכי דפלגין בשלוקה פליגי במתוברת וליתא דמודה
תנא קמא דמתוברת ודאי אוסרת וגלבי קאמר ליה ר' ישמעאל דמתוברת
כשלוקה וכשם שמתוברת אוסרת כשלוקה אוסרת כשלוקה אוסרת וגאסרת
וקי' לשלוקה אינה גאסרת דהא רב נחמן הכי ס"ל ועבד בה עובדא
ולרב בר שאל דלא אבי' לא חיישינן ומתניין דתרומות נמי שמתא קמי'
אוסרת ואינה גאסרת ומשמע אפילו בשלוקה ומינה במתוברת לב' **ל**
נאסרת כדכתיבנה **ל**
ר' קה' ע"ב דגים
ועופות שחלחלו זה עם זה אסורין
מחמירין אסורין שמתא משמע דאסורין
ולית להו תקנתא במליחה וכי תימא אמת' לא א"ל לפי שאין המלה
מעלי כל הדם שחתיכה סבבר כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כרי
הלך מיל ואינו רחוק שהמחל היוגה מן הבשר אחר שיעור זה יותר
מחמירין מן הראשון הילכך ודאי אין מליחה בזה אלא להויתא דם שכל
בני בשר והסמך לו הא לדם הנלווה בחתיכה לא חיישינן דהוא ליה דם
האיברים שלא פירש דשרי והוא דעת הרמב"ם ז"ל ולפיכך הוא מנריך
שלא ליתא הבשר בקדירה עד שיהיו המים רותחין שאחר כך אין מפליטין
אדרבה חוטטין הבשר ומניח הדם שלא יא' אף על פי כן נריך למולחו
שילא הדם שכל שטח הבשר והסמך לו דאי לא חיישינן שמה קודם

התרגיש הבשר בחום המים תפשיט מן הקרום בשטחה ולפיכך דגים
שבלוטין הן דאחי מעלמא כיון שאין המלה מוליחתו אסור ולין סבירא
זו נכונה דהא אמרינן לעיל בלחמא דאסמיק ביני ומחמירין דהתבות
ומלחה אפילו לקדירה שפיר דמי דלחמא המלה מוליח אף הדם שבתוך
החוטטין ואף על פי שאחר שיעור מליחה המולח מחדש איכא למימר
דקים להו לרבנן דבשיעור מליחה יוגה כל דם נגמר והשאר מילא הדם
הוא שיונה ומותר ויור נראה לומר שלא רכו חממים להחמיר בדבר
כל כך כיון דקיימא לן דדם שחלחו אין עובר עליו וכי תימא אס' כן
דגים שחלחו עם טופות יחזרו לאחר מליחה להיתירם הראשון י' יש לומר
שאין המלה מפליט אלא דם הכלוע באיברי' מענתן אבל דם הבשר ממקור'
אחר אין המלה מפליטו עוד תירכו כה' דטעמא דמליחת משום דדם
של איברים כל זמן שלא פלטו אין אוסר דכל היכא דלא פריש שרי ומה
שלא נפלט במליחה אינו נפלט לפולס ולפיכך מותר בקדירה אבל דם
שכללו ממקום אחר אין כאן עדים שפלטו הכל ולין זה מחמיר שהרי
דם הכנוס בחוטטין בחמירין משמע שאין דינו כדם האיברים אלא כמחל
דמחל חממה דמי ומחמירין לעיל אהכי חויה לסתפוגא דכחל דהוא
מלא דמחל אחר לאו אמת' תעבדו הכי ודוחא הוא לומר דשאינו סתפוגא
דכחל משאר חוטטין לפיכך נראה כמו שפרשנו שהמלה מפליט כל הדם
המובלע באיברים מענתן ואפילו אותו שבתוך החוטטין אבל אין המלה
מפליט דם הבשר ממקום אחר אבל רבינו תם ז"ל היה מתיר למלוח
בשר עם בשר שהיה מלוח אף על פי שבשר פלט דמו ויורו משום דדם
משאר שריק ולא אסור אלא טופות ודגים משום דדגים דפו קרמיוסו
והקשו עליו הרמב"ן ז"ל שלא אמרו דם משאר שריק אלא ככלי משום
דכבולטו כך פלטו אבל לא בחליה שהרי קערה שחלה בה בשר אסור
לאכול בה רותח ולא אמרינן דם משאר שריק וכל שכן מן הבשר שאינו
שריק ואף על פי שהוא בשר מלוח כבר ולין זו קושיא אגלי' משום
דאין ודאי כי אמרינן דדם משאר שריק היינו משום דכבולטו כך פלטו
ובמליחה נמי איכא למיח' הכי כששם שהמלה מכלייתו דכבולטו כך פלטו
כיון שדרך המלה להפליט דם מן הבשר מה שאין כן בקערה שאין דרך
המלה להפליט כלום ממנה וכי תימא אס' כן דגים למה כן אסורין
לימא בהו כבולטו כך פלטו איכא למימר משום דפיו קרמיוסו דמחל
מסדר שריק בהו כחלב בבשר דאמרינן לעיל דסרובי מסריך ולא אמרינ'
כבולטו כך פלטו אפילו על ידי האור אבל עדיין אין דבריו רבינו
תם ז"ל מחמירין דהא רב שפת מלח גרמא גרמא משום דילמא פליט הא
ובליע הא' כדאיתא בשמוך אף על גב דלא שמעינן ליה דפלגי דמחל
משאר שריק ואף על גב דאסיקנא דלא שנה בין חדא בין תרתי שרי היינו
משום דאיידי דטרוד פלטו לא כלל אבל היכא דלא פליט ודאי כלל
מאי שכן דלירו מותר דאי הכי טהור תפל וטמא מליח לפי אסור אלא
מ"ה סריך משום דמשמע מינה דאפילו כדיר אמרינן דאיידי דטרוד
למפלט לא כלל אף על גב דרב מרי לא אסתפק בכי' מדפשיט ליה רבא
המסתמיס לאסור טרין ורובין ורש"י ז"ל לא פירש כן **ל**
ר' קה' א' אבר
אם היה טהור תפל וטמא מליח אסור משום
דטמא מליח פולט ליר ויור זה שהוא רותח

מחמת מלחו ככלע בטבור ואחר ואף על פי שהטהור אינו מליח כל כך
מחמת בליעתו שלא ידא נאכל מחמת מלחו ולעיל אמרינן דלא אמרינן
מליח כרותח אלא בשאינו כחלב מחמת מלחו היינו לומר שאין הבשר
רותח אבל מכל מקום ליר זה הנופל עליו רותח הוא ונכלל בו ומהיו
הבשר נוגס חשיבין ליה דמשום הכי אמרינן טהור מליח וטמא תפל מותר
אף על פי שכללעין בתוכו טפות רותחות מן הטהור אף על פירכין אינו
מתחמס כל כך עד שיפלוט וכתב הרמב"ן ז"ל דאף על גב דאמרינ'
בפסחים בשר רותח שכלל לתוך חלב רותח וכן נוגס לתוך חם אסור ואם
לתוך נוגס בקליפה שכלל לתוך חלב רותח ומיאו עד דמקרקר ליה בלע
וכדאיתא התם והכא בין שמתא עליון או שתחתו טמא מליח שחל
פולט לתוך הטהור תפל חם לתוך נוגס הוא שזה פולט וזה בולע ואמאי
קמי' אסור לגמרי אלא דהיינו טעמא דמתוך קדוש פולט לתוכו כל
שעה ושע' טפות מלוחות שכן כחמות אוסרין אותו לגמרי שלא אמרו תתאי
גבר אלא כגון חתיכה רותחת לתוך חלב נוגס שהוא מתגבר עליו ומנגנו
אבל הכה' כולו חיים מרוב טפות מלוחות שהן חמות בענתן ע"כ **ל**
ואינו מבין דבריו דהכי קאמר דאפילו טמא מליח מתחתו היה ליה חם
לתוך נוגס מתוך שזה פולט וזה בולע דאי הכי נוגס לתוך חם דמסקין
בפסחים דאסור משום דתתא גבר נימא אדרבה חם לתוך נוגס היה
לפי שעל הנוגס אנו דנין מחמת מה שכלל בו מחמת פליטת האסור
החם ועוד דאם איתא דהכי הוא לרב דאמר התם עי' אלה גבר
נוגס שכלל לתוך חלב חם למה הוא מותר לימא סיבה נאסר מרוב טפות
החלב שהן חמות בענתן ולפיכך לא ירדנו לסוף דעתו אלא סוגיא דהתם
מובחא

הוא דבני קריעה אבל כחל לא בני קריעה
גרמא לי דהוא סבירא לי' דאפילו ליתא לדרב
מיהו בקריעה מ' הא שרי דאף על גב דכחל לא שיעאפילו הכי כיון דחלב
שמוטא דרבנן מסמיא חי מחמירין ביה לאכרובי קריעה משום היכירה
ומדלא קמי קורטו שעת מינה דאפילו קריעה לא נריך משום דכתיב קדושים
בישראל מלכין ליה קריעה היינו משום דהו' תקנתא מפלוג' להויתא
כל חלבו וממנו אבל לאחר כשולו שרי אפסר' להויתא כל חלבו ממנו לפי
שבכחל כלושה ממנו משום הכיורא בעלמא בדרבנן לא מחמירין
ודאי' דילמא לב הוא דסני ליה בקריעה כלומר דאי ליתא לדרב קריעה
לאחר ביטול לא מהני ביה **ל**
ר' קה' א' איכא
תנא דאמרינן לרב כחל פי' רש"י ז"ל
דליכ' כחל דקמי' אסור שמי' ליה דת'
ליה חי כחל של מניקה שמי' לו ומתוך פלפולו של ר' חייא שנה לו כחל
סתם סתיה סבור שיבין ולא הכין והקפא הרמב"ן ז"ל אי הכי מלג
דכחל של מניקה דיעבד נמי אינו אסור חי משום דרייתא דמסייע ליה
לרב דילמא כחל שאינו של מניקה ויש לומר שמתקנתא שכלל בחלבו
וקמי' ומה הפסד כיון וזו שעת מינה דבשל מניקה נמי קמי' **ל**
ובתוספתא נמי תניא כחל של מניקה קורטו ומיניה את חלבו לא קורטו
אינו עובר עליו **ל** ודילמא דערלה הוא ודילמא דגול הוא משום
דעבר אמת' גי' הוא דהוא בני לשבוש' אבל דאי לא פרכי ניכנה דסתם
שירות לאו דערלה ולא מחמירין אסורא וכל שכן בחונה לארץ דקיימא לן
יורד ולוקח וכלבד שלא ידעו לוקט ולגול נמי לא חיישינן דאם כן לא
נקח שום דבר מן הכותים שמה גולוהו מישראל אלא ודאי לשבוש' הוא
דבני ואינו נמי לחזויו חורפיה אהדר ליה דקופא סבא הואי וקדיחן
בהו חילין **ל**
ר' קה' א' מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת
וגאסרת ואם תאמר ליערבינהו
וליתנינהו מתוברת אוסרת ושארית שלוקה אוסרת וי' לומר אי הו' תני הכי
הוא משמע דכי הכי דפלגין בשלוקה פליגי במתוברת וליתא דמודה
תנא קמא דמתוברת ודאי אוסרת וגלבי קאמר ליה ר' ישמעאל דמתוברת
כשלוקה וכשם שמתוברת אוסרת כשלוקה אוסרת כשלוקה אוסרת וגאסרת
וקי' לשלוקה אינה גאסרת דהא רב נחמן הכי ס"ל ועבד בה עובדא
ולרב בר שאל דלא אבי' לא חיישינן ומתניין דתרומות נמי שמתא קמי'
אוסרת ואינה גאסרת ומשמע אפילו בשלוקה ומינה במתוברת לב' **ל**
נאסרת כדכתיבנה **ל**
ר' קה' ע"ב דגים
ועופות שחלחלו זה עם זה אסורין
מחמירין אסורין שמתא משמע דאסורין
ולית להו תקנתא במליחה וכי תימא אמת' לא א"ל לפי שאין המלה
מעלי כל הדם שחתיכה סבבר כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כרי
הלך מיל ואינו רחוק שהמחל היוגה מן הבשר אחר שיעור זה יותר
מחמירין מן הראשון הילכך ודאי אין מליחה בזה אלא להויתא דם שכל
בני בשר והסמך לו הא לדם הנלווה בחתיכה לא חיישינן דהוא ליה דם
האיברים שלא פירש דשרי והוא דעת הרמב"ם ז"ל ולפיכך הוא מנריך
שלא ליתא הבשר בקדירה עד שיהיו המים רותחין שאחר כך אין מפליטין
אדרבה חוטטין הבשר ומניח הדם שלא יא' אף על פי כן נריך למולחו
שילא הדם שכל שטח הבשר והסמך לו דאי לא חיישינן שמה קודם

חרושי חורין להר"ן וז' פרק כל הבשר

מוציא דלשונם הולכין אחר התחנות וכל שהתחנות הם אף על פי שהתחנות הענין נאסר תחת מה שכולע חפליטת התחנות כונן לתוך חס חיקרי ואסור • אבל חבל חקוס נ"ע אחי לא מפליגין הכא בין עילאה לתחת כדמפלגין התם ואחריו הכא סתמא ואם היה טעור תפל דשחא תליא אסור ומשמע אפילו טעור תפל תחתון ואף על גב דקיימא לן דתתאה גבר • ואפשר דהכא לאו בנוגעין זה בזה עסקינן לא שטומדין בסמוך כדרי ספליטת הטמא מונעת בטעור דכבש"ג למחן דאחר תתאה גבר הא איכא שהרי הפליטה זכה תחתיו ולמחן דאחר עילאה גבר גמי הא איכא תפני הפליטה שנוגעת ללדדיו ולמחן דאחר עילאה גבר אפשר דלפ"ד דוקא עילאה חלה ה"ת הנדדיו ולא אחר עילאה חלה למטות דלא אחריו תתאה גבר ואפילו למ"ד תתאה גבר אפשר לומר כן • וה' ארצה לי • וטעם אפשר לי לומר דלא סייך בחליה פלוגתא דעילאה גבר תתאה גבר כלל משום דהתם ודאי לא חזרינן הכי אלא כנסתלק מעל האור שאלו היום על האור שיהיו היו תחתמין וכנסתלק מהאור תפני שהוא הולך ומתקדש וסופו שיתקדש בו דאי אחריו שחלד מתקדש לכן את חבירו אבל תתאה שחין סופו להטען מעליו לא מפליגין ביה כלל בין עילאה לתתאה וז"ל אחריו סתמא דאם היה טעור תפל וטמא תליא ואסור היום מהם סתמא תחתיו או ענין • ומיהו משמע דבקליפה שני ליה דככל איסור שעל ידי מליחה שני בקליפה שלא כדכרי הרמב"ן וז"ל שאוסר את כולו • מיהו אפשר לומר דכיון שגיר זה יוצא מן הטמא ועמד יצמינו ונכלע אף"כ בטעור הוא ליה כנטף מרובו על החרס וזרז חלו דכדי נטילת מקום כדאימא בפ' כיצד נולין :

ע"ב קסבר איסור חל על איסור חלב ומתה מחד קרא קא נפקי • רש"י וז"ל לא גרים ליה דכיון דקסבר איסור חל על איסור לא גריך קרא כדאחריו לקמן לרבי עקיבא • ואפשר לקיים הגרסא דהכא קאמר סבר דכיון שנתרבה כאן איסור חל על איסור דחלב או מתה מליף ילפינן תרומתו דהי מינייהו תפס : **קסבר** שמואל איסור חל על איסור וזה שמואל וכו' • ח"ל מלי קושיא דהא איסור חל על איסור דבשר בחלב איסור מוסף הוא שהרי בחלה לא נאסר אלא בחבילה ועכשיו נתוסף בה איסור הנאה ומסתב כריתות גביים אוכל חבילה אחת ומייב עליה חסם טמאות ואסר אחד אחריו דאיסור הנאה איסור מוסף הוא ואילו בבית שאוכל תרומה טמאה כל שנתמאת תרומה ואחר כך נטמא כהן ליכא איסור מוסף דליכא למיתר אפילו כנטמא כהן ואחר כך נטמאת תרומה אחריו דאינו במיתה אף על גב דנתוסף איסור בלאות תרומה לכל כהן דלאו כבה"ג פטור לאו יחזיק חין איסור חל על איסור הוא ובודאי שכל שנטמא הגוף תתאה חייב ולא פטרינן אלא כנטמאת תרומה ואחר כך נטמא הגוף וידינו דאחריו פטור לו שחוללת ועומדת קודם לכן לפיכך נראה דשעתין פליגא אדרבא דאחר במסתב שמועות דאפילו למחן דליה כולל מוסף חית ליה :

דף קיר ע"ב אראשי מנין לבשר בחלב שאסור בחבילה שנאמר לא תאכל כל טעופה כל שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל • גרסא לי דת"ה חפיק לה רב אחי מיהו קרא וזה חפיק לה מוחה שסנה רבי לא תאכלנו וכו' ואף על גב דלקמן תתניה ר' יוחנן אדרים לקים וז"ל כעורה זו שנה רבי לשמוע דתתיה קרא נפקא לן איסור חבילה ואיסור הנאה כר' אבהו אבל דר"ס לקים לקמן משום דליכ' לאכוחי מינה האי רבות דהא כיון דגבי פסח כתיב ועל טעופה תחילה משמע דבשול אחר דבשר בחלב אסור בהנאה דומיא דפסח ח"ה ח"ל ר' יוחנן כעורה זו שנה רבי • אבל עדיין יש לשמוע לקמן דאחריו רבי הנאה מנה ניה נפקא ליה מהבא דתניא רבי יוחנן גאמח כאן בי עם קדוש אחי אנטריבי' דרשא דהא כל איסורין שבתורה דבי היכי דאסרי בחבילה אסרי בהנאה נפקא לן לר' מאיר תנבלה וז"ל יסודה מדרשא דאורא אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה כדאימא בפרק כל שעה • ורב אחי גמי ליגמר מקרא דרבי איסור חבילה ואיסור הנאה • ואפשר דכיון דקרא דלא תאכלנו דמפקי

מנייה בשר בחלב גמי דם הוא דאסור ודם לא אסור בהנאה אי אפשר ללמוד ממנו איסור הנאה לבשר בחלב ומ"ה חילוק דרשא אחרת : **דף קטו ע"ב אמרת** קל וחומר וזהו מראה שלא נעברה כל עברה וכו' • תתניה אחי אנטריבי' לקל וחומר ליגמר במה מנינו מכללי בשר דסוף סוף ליכא לאכוחי חלה מנייהו ואפשר דמה מנינו גמי כל דהו פרכין כי יכרי דפרובין כמה הכד כל דהו דהא מה הכד גופיה זה מנינו הוא • אבל עדיין יש לשאול בכל מה הכד קל וחומר למה לי נעביר מה מנינו ואי פרכין מה לפלוגי בימא פלוגי יוכיח וחזר דיון הכד השוה שבהן • וגרסא לי דהיינו טעמא דהא חסוקין בכל מה הכד דכל דהו פרכין ואם התלמודין היו יתירים על הלמד בחומרא אף על פי שלא היה חומרא שום אפילו הכי כיון ששנים יתירים ממנו כד חזר לא גרע מפירכא כל דהו וידינו דפרובין בדין שרף אלו נערות מה להכר השוה שבהן שכן יש בהן כל חומר אבל עכשיו שאנו דנין קל וחומר ליכא למית' הכי שאף בלמד יא חומרא שניהם במלמדין : **חרא** תחתיה כל דהו פרכין • משמע אף על גב דלא הכד דינא וחתי כמה הכד :

דף קטו ע"א קורא וחומרא פרכין כל דהו לא פרכין • וגרסא לי שחף על פי שהתדות מסודות בסיוי כמו שכתב רש"י וז"ל יש בהן כמות טעם משום דבחדא תתלת יש שני הוכחות שאין דבר תלוי בהם חומרא דפרובין מינה חרא שדבר נוסב בכל ח' מפני התלמודין אף על פי שאין חומרותיהן שוות ועוד שיש תלמד שלישי שאין לו חומרא על הלמד כלל ואף על פי כן מזה חומרא שחף דנין עליה נוסב בו ומ"ה כל היכא דלא הכד דינא לא פרכין ביה כל דהו אבל תחתיה תתני אף על גב דלא הכד דינא אין כאן אלא הוכח אחד שלא תהא החומרא תלוייה בלכות חומרא אחרת שיש לתלמד דאסור ומ"ה פרכין כל דהו : **קסבר** איסור חל על איסור • כבר כתבתי למעלה דאיסור חל על איסור דבשר בחלב איסור מוסף הוא היכא כיון דקיימא לן בעלמא דאיסור חל על איסור • באיסור מוסף נקטינן כרבי עקיבא ואף על גב דשמואל שהוא חומרא תתני דלא גרים כר' עקיבא אלא כתנא קמא כדאמרין לעיל • גדי לרבות את הלב וכו' • הא תימרא דשמואל פרכין תפרינן לה לעיל ולפירוקא בשר דאחריו • הא דידים הא דרביה אפשר דלדיויה איסור חל על איסור אית ליה וחלב ומתה לא כרבי קרא • ואי גמי שליל דגידוקא אייתרם לכו פרי מר להוניה טמא' וחד להוניה חיה ושוק נפקא ליה מדר' יובי הגלגלי לפי שאין לו חלב ואם וזה דנקט שמואל לרבות חלב ומתה • כל דתתריב נקט ליה לרבות חלב דמתעט נקט ליה להוניה אף על גב דלא נפקי מקראי כדאחריו בשליח דם • ואף על גב דלא נקט להוניה חיה לאו דסבירא ליה כתנא קמא אלא כפלוניתא לא קיימי דשוק גמי לא נקט ביה להוניה אי מגרי כר' עקיבא אי מחלב חמו כר' יובי הגלגלי ואף על גב דסוגיין דשוק לא מתער חלה מדרבנן משום דכפלוניתא לא קא תיירי :

ע"ב הכא בלוקח גדי מן המביט עסקינן ומיישנין שמה יובק תן הטרפה • נראה לי דרבי הוצא חלב שבקיבה כחוק שבה חסם דלין ליה ומ"ה כיון שייקא מן הטרפה מתער מדינא דאי מדרבנן בעלמא לא חיישינן שמה ייקא מן הטעם דאחוקי איסורא מדרבנן בעלמא לא מחזיקין דקיבת נבלה משום הכי אסירא משום דכנכל' ליכא לפלוגי בין ישראל לבית דגבלה מתתא חין דעתן עליה בל שהיא סמוכה למיתה ולא חוי לה ולזו מפריש לה • ועוד שכל הרואה קיפת נבלה מותרת אף בשל כותי יבא להחזיר שכל שאנו מתירין דמן דרובא נבלה לא ישמשו לנו לחלק בין נבלת ישראל לנבלת הכותי היולך לרוב הונא כל שייקא מן הטרפה קיפתו אסורה מן הדיו וקיפת נבלה שיקה מן הכשרים מחומרא בעלת' דלרוב הונא במקום שבה חסם דיינינן ליה והיינו דתתרי' לאוקמ' כר' הונא ואי"ג דקיפת נבל' דמדרבנן מיתסר ח"ל דה"ת לאכלא בעיניה אבל גבי' לא מתער מפני חסם שמה העמידו בה אבל לשמוע דאח' דתתני' הכי קפני קיפת שחט' ככרי נבלה שמה מנינא מתערר קשיא :

סליק פרק כל הבשר

זכורה נשלמה חרושי הר"ן וצוק"ל כי מהפרכים האחרונים לא חבור כלום כי נתבקש בשיטתה שלמעלה עם חבריו הצדיקים והקדושים אשר מזיו השכינה נהנים ובתורה המה נושאים ונותנים תמיד :

ת ו ש ל ב ע

ק"א

ויוס מי שיהיה דעבדיקה שני ואינו מחזור וכן כשב הרש"א ז"ל
 וליבא פרוש' בקד עב שמתקין לחלל דלח על גב דלא נקד כלום טרם
 כיון שמתעלה לחלל דלח כפי קבוצה דהוה גבי שמה עשר טרופות
 ובעל מחבריו מ' בקד דוון לסד' ויהי חלי טרם' וליבא פרוש' דהוה
 ומתענין אלא הוי מחל כל בקבה דנח' ויטרפה ביה לא מתי אלא
 דקבוצה דהוון מ' לאו דמיישון נקבוצה שחברים הפנימיים לאו טרם
 הוי:

דף נד ע"א האלהים

בעיני הקהל והוא שלח תפס כסמיתין • וזה אם תפס
בעור דביון תפס בעור תפס כסמיתין קרינו לים
תשחטי סמיתין שפיר אפי' עקורין : זה הכלל
לחטוי מחי לחטוי עב שחטתה • ואם תחת'
ואחרי לא אחר לחטוי כסב' ד' יום לומר
דכסב' ד' מתניתין הוא הילכ' לא לריך
לחטוינהו אבל עב שחטתה
לריך למיתניהו ולהכי
מיתני לכו בזה
הכלל :

דף נג ע"ב דרוסה
 שאלונו עד ג'אילוס בש"ר כנגד כז
 משי"ס • ע' דרוסה שאלונו שפירוב
 בדקיה כנון ספק דרוסה ובהא סויה
 ליה בדקיה מה שאין כן בודאי דרוסה דלא סגיאליה בדקיה אפילו
 לא האלים בש"ר אסורא שפיר ליה דרוסה לפניו • וככי מוכחא מחגי'
 דקמתי ודרוסה הכן ואלו בדקיה לא קמתי אלא הבא בספק דרוסה וקאמר
 אבדקיהן לה דלא מחסרה חלף דע שפירוס בש"ר כנגד בני משי"ס דלמרי'
 דאוריה קלי כלומר דאוריה סורף את בני משי"ס ולאפוקי האלים בש"ר
 בריך דלפניו פיהא דהארה קלי אין סם מקום שמתרף בו אף על פי
 שהוא נוקב ויורד וכן אתה אומר בדרוסה דלא לפניו בריך שמינה
 באסרת בכך כך כבש הר"ז • ו' וסריה אהייה מחמתי דקמתי ודרוסה
 יאכן ואלו בדקיה לא קמתי • גראה לי אליהם אהייה דמחמתיקן טרופות
 אליה לאשמועינן ובקפחנה לא קמתיי ודאי הבא בני משי"ס בדקיהקן אוריה
 אפילו ודאי בדרסה • וכן דעת הרשב"א • ו' דלפניו בודאי בריך בדרסה
 לא בדקיה וכן גראה • וזה שאלונו דרוסה שאלונו ולא אחרו ספק
 דרוסה שאלונו • ואלכך דרם כפנינו בודקין אותו ומחזקין אם יש מקום
 אחרתם מחזקן בודקין כנגדו • ואל האלים שם שבפניו כנגד החלל אף
 על גב דלא נקבס הערוך סם אלא שמתחלת סם הארס ויורד טרופה
 דרוסה לירד לבני משי"ס • ואם לא האלים בש"ר כנגד בני משי"ס כשרה •
 וימאטתא ולפתח אפילו שם קורט דם אין בך כלום ואם לא נתבא
 מקום אחרתם מחזקן כשרה דלף על כן דרוסה לא שולט בה • במה
 דברים אחרים כשכדן סוחד לדרוסתו • אבל אם לשלחנו אין בך חושאין
 שמה אפילו מחזקן • ומה אמריו הילכך ברייה בדקיה מבפניו וכן כתב
 הרשב"א • ו' • ור"ז • ו' סוכר דבדקין ספק דרוסה או שרמיטו שדרסה
 אפילו מקום הדריסה יברך מחזקן • ודקין שרמיטו שדרסה משי"ס שמשפ
 דבכיריה ליה דכיון שפירך למתלה שדרסה טוב אין בריך בדקיה •
 דסביראן כדריה הרשב"א • • ומכא מקוט כבן אורא דריה לא מלידיס
 הילכך אין בך דקיה • ובהב • בעל הלכות גדולות • דקמתי חו
 בקיאו בדקיה אבל הסחא ליהא לתיקס בש"ר דקיה שפיר ואמר רבנן
 לומר שמיט שם חדש ולנקבס כל שמינה יולדת • ור"ז • ו' כתב בריך
 לו לריון • אלא מה שפנינו ורוחו דכתיב ח' הסופות אשר יבנים יבנים

שם בעי חילוף יש דרום כסימנין • פירוש ש' יו"ל אס
דרום כנגדן והאדים הכשר כנגד הסימנין מי אחריו
דסימנין ככז תשי"ס דכיון שסדר' בשך כנגדן טרפה או דילמא דסימנין
קשים הם אלל דרום ועד סימנין כנגדן לא מוטרפה • כבר
פירש ר' חנן דלמך לזריב סידק' כנגד הלל לאסוקי טובי כנזר או
הירבים • ויש נוסחאות גרסין כנגד דקוים כניס חלל שני
וחלילו כסימנין • ובראי לה דלאו נוסחא דיוקנא היא דלמך

שם רבנחמן
חמר בקון עד שמקוב לחלל • פי' דייטשן
שמה יקובו בדיקון • רב הרי"ה והבן והמגד
שמו יקובו בדיקון • ויודעים בדיקון מקום הוא שבנדוק עליו
ולא דמי לנדיק הקרקען וימים שלו קיים • ולישבו לו קון בוסט • דהתם
במקום ידוע ולא דמי לנפלה דכשרה בבדיקה דהתם כיון שגפלה אי
בליא נקובו בני מעיים קרע הוא וקרע גדול הוא • הילכך כשי בבדיקה
חלל הי"ח חזיב ליתחם לנדיק מסחו • וידע בליאום מקום בדיקון ליה
טרפה • וכן הדין במחל מחט מיד בני מעיים • ובמחל מחט מיד
דייטשן שמה יקובו ואין חלו יודעים בליאום מקום נבדוק הילכך טרפה •

סליקא

חרושי חורין פרק העזר והרוטב

בפרק קמח דמכילתין תמורה העידה על כלי חרס דאמילי מלא חרדל
אלמלא חיל לאו משום חורין של כלי חרס אלא געט שרן עברגיר אחד לא
לטמא הכל אף על פי שהכל מקוהין אחד ויגוע זה בזה ובתוך כלי אחד
אלמלא חיל באפיה נפשיה קאי והאי באפיה נפשיה קאי • ובחשבת חגיגה
תנן הכלי מלרף מה שפוזרו לקדם אבל לא לחלוץ ולתרוח • ובעיקר
ענה בפרק קמח דמכילתין רבה אי דרגעי אהדי או לא נעשי אהדי • ואי סלקא
דעמד גוע במחומר מלי מחיביש ליה פשיטא בדלא נעשי דלי דרגעי
אפילו לחלוץ ולתרוח ואפילו שלא מחמת גרף כלי • ויש מתדיין
דלעולם נפקא מינה להכניס ואף על גב דמחזוריתא אפילו ליטמא
בעינן בכביה מדרכין מהא מטמא בכל שהוא • ובחשבת פירוש
שפחות מכזיב וזו מחומר עם כביה אובלין אבל אינו מחומר בו כל כך
שלא היה מגביהו היה יתקן שר האובל מלואו פחות מכזיב • לביקרא לא
חשיב יד לכביה אלא לחיות פחות מכזיב דכיון דאין מטלטל על יד זה
היד לא חשיב יד והוא כלאו אינו מחומר לענין שיהא ידו לטלטל ביה
לכשר המחומר כוונתו לטלטל עמו • וסבאן משמע שאלו שחזקין
בסבין הלחם קודם שיעשה המוליד גרף שלא יהיה החתך כל כך גדול
כדי שיהא כל הכשר מיטלטל על יד החשיכה הריא ואי לא הוה ליה כלא
הכל פתוך ופרוס ואכן שלמה בעינן ואף על גב דבשפחות כל החתכות
ביחד מטלטל הכשר כולו כיון דאיכא חתך אחד דלא יביל לטלטל ביה
מיד הוה ליה פרוס ונרדף למכזיב מכשרא שלימה • כך נראה •
דא דאמר רבי יוחנן יד יד לפחות מכזיב פירש רש"י וז"ל דוקא פחות
מכזיב והוא סיבה בוכפול הא לפחות מכפול מודה רבי יוחנן דאין לו יד
דאי לא ליעביטא וליתניטא וי יד ויש שומר לפחות מכפול • והרמב"ן
ז"ל פירש דה"ל לפחות מכפול סבירא ליה לרבי יוחנן דיש יד והא דלא
ערביטא דאריד דאמר רב חין יד לפחות מכזיב ואין שומר לפחות מכפול
אמר ר' יוחנן יד יד לפחות מכזיב ויש שומר לפחות מכפול • וה"ל דאפילו
לפחות מכפול יד יד • וטעמיה דרב משום דאין יד אלא כמיו • טומאה
דאינו ביה ואין שומר אלא לשיעור ורש"י גדולים דאינו פול דכתיב
על כל זרע וזרע דגמר דמרי גדולה • ורבי יוחנן ליה ליה הכי טעמי
דכיון דאפיקתיה מכזיב אוקתה אבל שהוא דאם מכל מקום כאלו וכלן
לפחות מכשיור הוא • ובכשר הרשב"א ז"ל דאין טעמו מחומר דאם כן
אמאי נקט רב גבוי טומאה שיעורא מליטמא דהיינו ביה ולא נקט שיעור
רבא דהיינו כביה או שיעורא וטא דהיינו כפדסה ומאי פירש דנקט
בשומר שיעורא רבא דהיינו כפול דאדרבא הוה ליה למנקט כאלו וכלן
שיעורא וטא דאם אשכחן יד ושומר לפחות מיכן • והסוגיא ותפסת
ייתר כהנון לפי פירש רש"י ז"ל • הארלי פסית עליהן טמא
איכא למידק יד או שומר למת חתן וכי פתח דאחי מנבלה ומתו ורש"י
אכתי לטמא באהל אגב יד ושומר מנלן כימא דיו לכא תן דאין להיות
כדון וכדאמרין לעיל גבי כלה • תירץ הרשב"א ז"ל דכיון דגלי קרא
פירות בין להכניס בין להוליך בטומאה מעיקרא כיון לטומאה קלה בין
לטומאה חמורה אף למת כן וגלוי מילתא בטעמיה הוה לגבי הא ולא
דמי להאיא דלעיל דנבלה דהתם אכתי לא אשכחן שיהא היד כעיקר
אלא לטומאה קלה וסילבך הוה איכא למידק דנבלה הלכא מהא דיש
שקלא כדון אבל השאך דגלי לן קרא להיות כעיקר בין לקולא בין
לחומרא אף למת כן •

דף קט ע"א כראמר רב
אחא ברבי דרבה בקולחא
ומסוס יד • ה"ה דהוה
יביל לתרוי ברבי שאני אלא כיון דהכתיב סני ליה לחמיה סיעתיה דחייס
בהאי • ומ"מ כשתרין לקמן ברבי שאני האלא קשיא •
ע"ב הבאנמי בשדרה ומסוס שומר • פירש דבי אחרינן
הכא דחסיס מלטרפין כגון סהם משכולת
אחת ובעודם בשדרה נעשין שומרין אלו לאלו ושומר של זה מוסיף לזה
ושל זה מוסיף לזה ולא יפול לארץ ואף על פי שזן מלוקין עמה דהיינו
בדרך שכיב אדם מוסיפין לזריעה מכל מקום המולד ומתחלה היו
שומרין אלו לאלו מלטרפין ומכל מקום שדרה עממה מינה מלטרפת
דהיא ודאי חין מוסיפין אותה לזריעה וכי קא מיכביש ליה לרב
הושיעא בחסום של שני פלגים או פשי אגווי ומי אפסקי ומי שקדים
שלא היו שומרין מעולם זה לזה והאי שומר אוכל שחלקו דאמרין ליה
לא מייירי כגון כלל שחלקו דההוא ודאי מלטרפין המולד ומתחילה
כשפיה שלם היו שומרין זה לזה אלא כגון שני אגוויס הוא דמיכביש
ליה דחלקו לאו דוקא אלא הכא קמאר שהיו חלוקים זה מזה •
בבב דרש פירש השכלם פשוט שורות שורות בבקף
ובכשתרין

דף קה ע"א הא
דאמרין מנור וכירים יותן וכו' וטמאים יהיו
לכס לרבות את הידות • איכא דקשיא ליה
ומי עדיף יד מנבו של כלי חרס • ותרבו בתוספות גזרת הכתוב היא •
והרמב"ן ז"ל תירץ דהכא ביד חלולה עסקין וכגון שנטמא מאיורו
וכשנטמא היד נטמא הכלי • א"כ ביד של עץ או של אבן • ומחוברת בו
באורו וזו היא שפנינו האבן היוגלת מן הסגור טמא • ובתה הרשב"א
ז"ל ולא הכנתי תירונו דמכל מקום כיון שאין יד האבן והעץ חלולין • הלא
כן עממן מקבלין טומאה ויתרין תוס' נראה יותר • עיוליה מעילה
אפוקי מיבעי • ג"ל דהכי פירושא השתא אחרת דעוליה פילא דהנה לומר
שהכל נטמא אגב היד אלא שכלי נגרר אחר היד וכשנטמא היד נטמא
הכלי אפוקי מיבעי • כ"ס שראוי לומר שיהא נגרר היד אחר הכלי וכשהכלי
נטמא יוציא טומאתו על דרך היד •

ע"ב הפטמא
של רמון מלטרפת והנן שלו חין מלטרפין •
פ' פטמא אותו הדד שכרש הרמון ושלשה
דברים יש בראשו הפטמא והנן והמסרק • המסרק הוא כמו גור עשוי
פגיונות פגיונות כמין מסרק והפטמא מין המסרק כמין דד קטן • והנן
פניו הפטמא • קריי כאלו על כל זרע וזרע וליכא • פ' דכשטטטין
רמון טוטטין יחור ואפילו שנטעו הרמון חותכין הפטמה שהיא קליפה
וגבה קודם נטיעתו • אלא תלתא קריי כתיבי חד לשומר ורש"י
בחסה בקליפה וכעדישים בקליפה • וחד לשומר דאילנות כפטמה של
רמון וחד לשומר כשר וכו' • יש יד לטומאה ואין יד להכשר וכו' •
דוקא ביד פלגיו הא שומר לכ"ס יש שומר להכשר • והיכא שפול מיס על
שומר הכשר האובל דהא כתיב • וכו' יותן מיס על זרע בדרך שכיב אדם
וזרעים חטים בקליפתם עדשים בקליפתם ותעד דאי לא לשמיעין שומר
וכ"ס יד • ובשם שאין מקבלין טומאה אלא לכשתלשן כן חין
מקבלין הכשר אלא לכשתלשן • פ' רש"י ז"ל דתניא בספרא חס חתה
אומר מחוברין טמאים טמאת את הכל פי' שאין לך מחוברין שאין שריש
מתים מזויים אלא ונטמאו במחומר • וא"ל דהכי תלי הכשר במחומר
שכ"ס שאם חתה אומר מחוברין מוכשרין הכשר את הכל והכי תלי תנא
הכשר בטומאה דהא חין לך זרעים שלא ירדו עליהם נשמים בעולם
מחוברין מה שאין כן בטומאה שיש כמה זרעים שנטעו לא נגע בהם שרן •
פירש בתוספות משום דהיינון שאין הנשמים יורדין ויש יורדין ואין
מכשרין כגון שהוא יוגל לדרך דלא ניחא ליה ואין אחרינן יותן דומיא
דיתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה • וסילבך אפילו תמלא לומר
דמחברין מוכשרין אפשר שלא נכשרו אבל שריש מלווין יותר • ובכשר
הרמב"ן ז"ל שאינו מחומר שאף על פי כן מיעוט הוא שאין לך תנאה
שלא תלמדך לגשמים וסילבך ניחא ליה ירדתו והרבה בני אדם אינן
יוגלין לדרך כל זמן שהמטר יורד ואדרבה בטומאה יש כמה מחוברין
שמשולם לא נגע בהם טומאה • והוא ז"ל תירץ שאפשר שהיא תנא
סבירא ליה דכתיב מחסבה לדבר התלוש משום שטמא דאם לא כן תמלא
את הכל סילבך נשמים אף על גב דניחא ירדתו לנרדף המחומר לא
מכשרי עד שיחשוב לנרדף דבר תלוש אבל חשב עליהם לדבר תלוש אפילו
במחומר מכשרין • ומ"ס פשיטא ליה לתנא בטומאה טפי מהכשר דאפילו
תימא יש הכשר במחומר כיון דכתיב מחסבה לתלוש לא סבירא ועוד שחא
היימי מוסיף חסן בדי שמים שאינו מכשר ולא נמלאת מטמא את הכל
מ"ס תנא לן תנא בטומאה • ותירץ עוד הא דקתני כשם שאין מקבלין
טומאה לא למיתלי הכשר בטומאה אלא משום שטמא דהיא דקתני
כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר נקט ליה האי לישן ולהשקות טומא
והכשר • ובכשר הרשב"א ז"ל שזה התירוק האחרון כגון • יש יד
לפחות מכזיב • ואם תאמר ומאי נפקא מינה דהא אפילו נגע באובל
פנמו אינו מקבל טומאה דאובל אינו מיטמא ומתמא פחות מכביה •
ולרש"י ז"ל ניחא דסבירא ליה דלא אמר כביה אלא לטמא אחרים
ונפקא מינה להכניס לקבל טומאה • אלא שבהרבה מקומות משמע
דכביה אובלין שאמרו בין ליטמא בין לטמא וכן משמע הכא מההוא
תא שמע דאמרין בסמוך מההוא דרבי אלעזר ב"ע שנטמא כפול ומתמא
בעדישים ואם כן הדרא קשיא לדוכתא מאי נפקא לן מינה • כבר נשמר
מזה רש"י ז"ל ספי' דהכא כתיב פול או כתיב זית והוא עם כביה אובלין
ונגע בו טומאה ביד של פחות מכזיב לרב דאמר חין יד לפחות מכזיב
הואיל ואין עיקרו כזיב ביחד אינו חשוב יד והכל טמא ולרבי יוחנן חשוב
יד והכל טמא • ואינו מחומר דהכי דמי אי מחומר לכביה הרי זה יד
לכביה ואם אינו מחומר אפילו נגע טומאה כתיב זית נעמנו חין
השאר טמא דהאי באפיה נפשיה קאי והאי באפיה נפשיה קאי וכדאמרין

ק"ב

ובשמינין גרעין אחד כל
 לבול דרד ובשמינין חטים
 וספסדו ויבא כנולא חובלין
 וזל פ"ב כ"ז ו' בוא
 שבעדו לאו דוקא ותמוס דל' חזן שומע גבי שומר ק"ד דייקא ומקו
 לה בסעי דכשגדו לאו דוקא ור"ל סדר דכשגדו דוקא ות"ח מקוץ
 בשומר : אלא מעשה תפילין כיבי כשבינין . לרבווא קנט תפילין
 וזכ"ס מ"ח ומוזהר : שכתבין במקום שער אלן לרבווא חזקת דלכריו
 תפילו תפילין כשכתבין במקום שער הכי כשבינין : וז"ל ולכר אחא ר
 יעקב ס"ח ומוזהר ויחא דמקום שער הוא כיבי כשבינין : וי"ל דהוא
 ס"ח דתפילו במקום שער לא מקיב אלן משהו וכשיכודו הלכוהם

דף קכ"ע א תנן

לשרים שכן אסורין במטה. • פי' רש"י ו'ל כדאמר'
במנוחה כפ' קדש מנוח (דף י"ג) והבדלת בין
הבכחה הטעורה לטמאה וכו' פתח הכתוב בלילה וסוים בטומאה לומר
לך מה טומאה כבעדשה חף לילה כבעדשה • ודוק בשרים טמאים

דף קכא ע"ב הואיל ויכול לגוררה ולהטמיד על סחוט

[illegible]

חרד לא
 י אחד
 חגיגה
 ובענין
 סלקא
 דנבני
 תריץ
 יתרא
 פירו
 כך
 ד לא
 יד לא
 ד לא
 חזקת
 גדול
 ים בלא
 תיבת
 ל ביה
 :
 מחות
 ון לוד
 רבנן
 דלא
 מכבול
 דאפילו
 ומוסא
 דכתב
 טעמי
 וכאן
 חסם
 שיעור
 דקט
 וכאן
 פשת
 ו
 דרשים
 להיות
 ו
 י קרן
 י קרן
 נא ולא
 בבשר
 סם דיה
 ח בין
 קולחא
 דכוס
 דמיה
 אמרין
 שכולת
 ית לזה
 דלויין
 ח היו
 טרפת
 ח לרב
 פקדי
 ון חמל
 חתילה
 יעשיח

חדושי חולין פרק העור והרוטב

הקשה לי איבא לתיאם בלעגס גורנין. בדאמיריגן בערגן קאמ דאכט חורבן
לנאמאחאן יענע מאס סאח יאמור טיילע ביי יומא מעליא. וואס מעגליגן
בין העטלעך לאלע טעגלעך מאס דווערן דעסלעסעס ביי יום טומא'ס.
וואס דאכט פאר א זאך. וואס געטן קאמירן דעסע דוקא פארשקן. און בעלע
דירעקט טארירן וואס גורנין. וואס געטן מאס דווערן דעמערן. בייס טומאס
ומערקן ביימאן אף בעטליע טארירן ביימאן. אלע דאס גורא אהמירי
און בעטע הוקאן אס ביימאן העליגן. יומא חמיר דאס מחמיר קרייטע
אזא מחמאט. טיילען גורא קרובע און אלע בעלע אהמירי. מחמיר קרייטע
לחמיר דעסע נמי פארשקן בייס טומאס וועלכע דעסעס ביי מיר אלע גורא מאס
טיילע ביי יומא. וואס דאכט פאר א זאך. וואס דאכט קאמיר און איבא טיילע טעגלעך
וואס טומאס בעטלעך וואס גורא. סאח יאמור אלע קרייטע מחמיר סאריר
אלע טאריר אהמירי אלע טיילע מחמיר. אלע נאם איבא לחמיר אלע
מאס דקרייטע טיילע וועלכע אלע טיילע. ווער וועלכע דאמערקט סאריר
לויט חורבן דאקדמות וואס אלע אלע דאס קאמיר אלע גורא.

[illegible][illegible]

וּפְרִיק וְנִחָמָה מְכַלֵּל חַיִּים וְגַבִּי אֶחָד תָּן הָיִיתָ גְּמוּרָה בְּעֵינֶיךָ לְכַתִּיב בְּשֵׁר
בְּנִשְׁאֵל וְלִכְלֵל מִתְּחֵלָה כָּלֵל לֹא בָחַל וּכְיוּן מֵלֵךְ הַתְּחֵלָה בִּה מִיתָה חַיִּים חֵן סוֹפֵה
לְיִשְׁמָח טוֹמָמָה חֲמוּרָה וְכִרְיָה הַבְּשֵׁר :

ד' קבכע"א תש"ד ד' יהודה חומר החלל והמכונה וכו' וז"ל
הוא (ואם שכתבו) פ"י רבותא שמעיה
דב' הוצא דלח תימח מכונס ביה תנאוק אחד תתחלחל אלח חסילי נחלק
הוא כנסו מלחא • חי חמרת בעלתא וכו' וז"ל חמרת חמרתא חלח חלקת
לחמיתין פגלטו חיה דר' יהודה שער עור לא מבתל וחסי ליה כנס
ר' ישמעאל ותנא קמא פטור ליה בר קטיבא • ויש לומר אם כן ביום
הזה לוי נפלה פגלטו סבין ליה דמחוי כחלח למבתל ליה גירד מחסבה
גלגויי ומבתל לו כלטו וליכנו כנס • וזלח פגלטו חיה חי סידרה לו
עור חסילי ליה לית חי חקתה פגלטו • ואי עור לא מבתל כנס למה לא הו
לא חיבה כטליה ועור נמי לא מבתל • ואם תחמר לעולם דבי ישמעאל
פגלטו חיה חמר פגלטו סבין נח חמר מפסי כשעור מבתל אלח אם כן
כנסו וליכנו דבר הוצא • יא חמר חמר דחמרת לעור מבתל לו לית
חיה חקתה כנסו • **עור** חס סבור דבר חור • פ"י ר"ש ו"ל
מאס דלחו כשר הוא ונח אי כלל מת • וכאז דרמב"ן ו"ל דתשמע
חסילי דחשן נמי לא הוי דלח חמירין ליתחא כשר כעור מאס דמחי
לעור נכלח דחמירי מחד • ובחסכת נדה פתח דם הדיח ומפרס נמי
חד ליתח מאס דלח ליה לנפס דעור גזוז מחלק • **שכא** יפסח
עורות חיו וחמו שטחין • ואם תחמר ויהא מת חסור בהגהה ואם כן
בכולה חמים נמי חסור • ויש לומר דלחוי חלים לקויחא חסילי כשר
מחים נמי חסבה חסורת אלח דחיו וחמו חסבה חסורת טפי • חסבה
לכבד בחיו ודמחמו • ואם תחמר ויהא חסור עולין מחמו שטחין •
ויש לומר שיש שטחין חסויין לחסור וחוסין לטותחא כדי שלא יתרחקו
מחס בני חס • ויש שחריג שכל דבר מן החם גזוז מחלקי עור חסות
מחי חסור בהגהה • וזלח דמחירין כדברות דין גרמא דעפירא חיו •
ואם נאסח מחלקי עולין מחמו • ונח מלחמא חסור דהם מחי בהגהה
הוא חס מחים • ועור קשיא חס שער חסילי מלחא • ונחלקו בו בשלח
פרק קמא דעריבין חס הוא חסור בהגהה ועור חס כלישחא כמרה כפר
חס הדיח מחירין דעור חין גזוז מחלקי כנס • וזלחך חסור כמרה כפר
אלח מחורחמא חמו שארמחא למעלה חמירי לכו חוסמא • ודמב"ן ו"ל
חירד דעור חסו חמו מאס חסור הוא מפסין ומקייחין בידו לספור
עליהם ואטחין לפניו • ויש בו חסורת מאס חין חס וזלחן קורבן וזלחן
נמי הוא • והבן קמח גורא שחא פטור עור קרובין לספור עליהם
ויבא לחר ותן לעשות מהן שטחין ואי הוא חסור שגושין ואינו מכיר
בסם שכל לא חס :

ע"ב ואם

[illegible]

דף קכג ע"א **מטות**
 שמתחיל לקורעה כיוון שנקרעה דוכס
 שוב חזר חבור וטוהרם • פי' רש"י •
 וטוהרם לגמרי ואפילו הקרעים יתירים • על שלש שרמוני עדיין לקבל
 שמוחה • ואף על פי ששני שלש על שלש שמתחיל שטורן מן הקרע
 חצו שמוחם מדרם • הכס שני שמוחתי נטבו חצב הכה חז' הכה
 דכולה שמוחה שכלש על שלש וקריעה מהניח לבטולי שמה מיניה ומה
 לא פס ליה מדי ומדבריו • ר' נחמ' דכל שנטחה שמוחה מדרם חף על
 פי קרעו ומהו שמוחם שמוחם מדרם והוא שכאשר בו שיעור לגמרי
 והרמב"ן • פי' דלמילי מדרסות אחרות • וכל שדמיוני כסמך כסמך
 ומה מדרם • כיון שגח בו חולל טוהר ואפילו לרצון כסמכיוני חתמה
 טסחים • דלא חז' למדרם טוהר לגמרי ולא שמוחם חסוס מנע מדרם
 ולא קרעו הדיח שניני שלש על שלש שנקרע טוהר וכו' והרמב"ם שכאשר
 מעטנו ובדקתני שלש על שלש שנקרע חצב הכה קורעה קתני
 מנחה במחבובו כדי לטהרה ובכלל סני שטעלי • וכלכך פקע סני שמוחה
 מנחה • אמר רבא שתי תשובת בדבר חזא שמה ואחרו טבילה בת
 יומה מעלי • ואם חזאר ובדקיה לית ליה קרעה מובית עליה • חזלי
 פי' לא טבול מכל מקום • וכל דמשפתם בו ביומה הדיח אומר בורא
 הטבילה כיון דמשפתם בו ואם כן קתחיל טבילה בת יומה מעלי
 כבר נזכר מזה סני • ור' ורס"ה נחתנין בליל הוטבלה וקם שפתת
 סני ביום המחרת שטוהרם אומר הוטבלה מתחתו • והרמב"ן •

ק"ג

דף קכ"ה א' נונ"ג אין מחליל לא • ואם אסמך ומחל •
דמחליל לא תסור קטני גונע ואל קטני
מחליל וזה לא קטני משא וזה מחליל • יש לומר דמחל • ודלי לא
אגטרוד ליה דעסם גופים טמחא תסור חליל חליל דריבא ואל קטני פסע
מיה דליו טמחא בחליל • ואם אסמך ודילמא הו' דלא קטני חליל משו'
מוקדשן דלא מיתני לה • יש לומר דמתניין מילי מילי קטני ואלו בבת
טמחא ואל לא תסמועין ואל אסמך ודילמא מ"ה לא קטני ליה טמחא
דגונע בכל הכרדן טחא ומחליל איני טמחא חליל ככגד החור דטמחא
דוקטט ועולה כגדן • ויש לומר דלדברא דהאי הויא רבואה טפי מכלה
מתניין וזכו ליה תנאים • אי קסבר מוח שפמים מעלה חרוב'
מחליל אבר מחליל הוא • פירש ר"י דל קסבר על גב דליבא מוח הויא
ובמחור בן החור לבא • שפרי פסמים שפמח בל כלל וחור • ועי' ירי
החור גדל הכשר מלמעלה • והוכר הוא וז' לפרסן בן • ממוס דלי' בלי
מוח לוקמח כגון דליבא מוח כלל • ולא מחור דאם אימא דאפילו בלא
מוח כלל טמחא תסור אבר היכי בעינן דאפסגות רוב כבין • ורוב חנין
למחא חליל ואל דברא כיון • ורוב חנין • ואל אפסג' בלא חליל ביה עמור'
סביה כהן מוח • ויולא אבר כחבר מן הכת ומטמחין אפסג' פסע • עמון
ועוד דהא חורין לקמן בטמון דמוח המתקסק אינו מעלה חרוב' מבחור'
והי אפסר לומר דרבינו טפי מוח המתקסק מוח • שני מוח כלל חליל
ודלי מוח ממוס בעינן • וזה א"כ תשיקין לן לוקמח באין ס' מוח • לא
הי' א"כ נקט קולית דכסין ס' מוח קא מורי •

על פני המזל כמות שטלמן וזו המטה ופרסן
 פארוז על פני המזל דכיון שזינו מסורג במטה אינו
 מקבל טומאה שהרי אינו מקבל טומאה אלא על ידי מטה הילכך הכנוב
 טמא כדרך הנקב טהור וזף על פי שזה בטל את החבל לבני הית • וכן
 גרסה מדברי רש"י ז"ל • ואם תאמר כיון דלא מבטל ליה אפילו שלא
 כנגד הנקב אינו טמא • כדמוכח בפרק לחיפור • דכל דבר שאינו מבטל
 אינו חובץ במטי טהור • תירוש בתוס' דכל דבר שטומא לא החלוז אינו
 גריר בטול וחובץ דקוצא כשאילו לא מנעטו אלא חובץ לבני אדם • במחל
 את כל האויר אינו גריר בטול • והבא נתי אף על פי שאינו מבטל מחלל
 את כל האויר • וביון דכשהוא מחלל את כל האויר חובץ ואינו גריר בטול
 כלגודי תחת חובץ •

דף קבוע"א ר"י וס' •

דברי יוסף מודה הוא בצד ברייתא דקמי' בית שיש לו פתחים הרבה כל
 הפתחים טמאים חמצי שדך טומאה לבאת • ומכאן דהתם מירי בית
 שלם וזה שלם אין דברו לשרפה ולנחמה פחות מזה • באן •

[illegible]

הדושי חולין פרק העור והרוטב

גדול עולה עמו טמא דר' מאיר מפרשי ור' שמעון או פליגי בשמייה פליגי
ואי לא טעמי' מסום שמייה מבשרת ולא דם הוא . ומאי דקאמרין ומ'ט
אין נעשית חי כמי אינו כמחור לרוחא דמילתא איתמר :
דף קכח א בנתקנה הדם בין סמן לסיון . פי'
רס"ו ו' כשנתו הדם
על האבר . ואם תאמר ולשמעין נישא על הדלת בדפליגו דה רבי ור'
חייא כפרק הסוחט . ויש לומר דרבותא אשמעינן שאין בהם נעשית
יד לאבר . א"כ חוזה בקטן ואין גדול עולה עמו : **המשותף** לחי
דלעת אסרה כפי ר' ורמיה מסו שטעמיה יד לחברתה . פי' אם נגע
שומאח בלוחו חני סל ע"ה מהו סיבה יד להכניס לה שומאח מי חזרין
אין שוא אובל שלי אשה יכול להכניסו לחתנים עניניה בעלמא הוא
ולשרוף הוא עומד ולחתוך ממנה ואינו יד או דילמא כיון דמחבר יד הוא
אשה ליה כשאר ידות אובלין שאף על פי שאין אובל אלא עץ בעלמא
אישקין יד לאובל . ואם תאמר הרי היא עננה שומאח כנדה או בשרף
וחתמא נדה שני ואפילו להאן דלמר שומאח בית הסתרים אינה שומאח
ובשעת פרישתה מתנה מקבל שומאח . חי נמי חבורי אובלין במאן דמסרתי
דמו כדליתא בפרק בהמה . איכא למימר שאני שומאח ע"ה דרבנן היו
בדליתא בפרק אחר רבי עקיבא ובי בעינן לענין שומאח דלדורייא
יש לפרש דהכי מביעא לי' אם נעשה חני' המותר יד לחני' אסור להוציא
ושומאח שבה לטגע או דילמא כיון שזה מותר וזה אסור ולחתוך ממנו חי'
עומד אינו יד שכל העומד לחתוך ולשרוף כסורף ובחתוך דמי :
ע"ב אי' הכי אפילו בשר גמי לא סלקא דעתך וכו' . הקשה
בתוספות דהבא חשמה דבשר נעשה חליפין חזן
תכוליא וניב שפתיים ואילו בנדה פרק דם הנדה אמרין מה עמם שגברא
ישנו ואין גזשו מחליף וכו' וסריך והרי בשר גזשו מחליף ומשני מקומו
נעשית ללקח . ומירבו דהבא מענינה דקרא והתם מענינה דקרא
התם מענינה דקרא דחייא דעמם דעמם נמי פעמים מתרפא קנת ואין
הכח נראית אלא משהו אכל אינו מתרפא כבתחלה ובשר כמי אינו
מתרפא כבתחלה שהרי נעשה מקומו ללקח . הכא דחייא דמת מה מיתה
ושאי' עושה חליפין אף כל שאינו עש' חליפין כלל אכל בשר אע"פ שמתקומו
נעשה ללקח ואינו חוזר לכחות שהיה מתקן קנת נעשה חליפין :
דף קכט ע"א אמאי שומאח בית הסתרי היא . הבא לא חני
למימר בשעת פרישתן מחליפין מקבלת
שומאח מחליפין א"כ חבורי אובלין במאן דמסרתי דמו דחייא כנו, שאל נשח'
בו יותר בשר ואין עליו סוס דין אחר מן החי כך פירשו בתוספות . ובכח
הרמב"ן ו' דמיהו הוה מני לחוקמא כגון שיש עליו בשר הרבה שנידין
בשאר עליו כדי להעלות ארובה אלא שהחוקך בשר לגמרי משמע :
ואמרי לה שני ליה לרבי מאיר בין שומאח דכעיה הכשר לטומאה ולא
ביעיה הכשר . פירש הקיא דפרק בהמה התקשה הוכשר העובר בשחיט'
אמו ועדיין האבר הטמא מחובר בו וטמא אכל בתשמישו מן הכשר

כריך הכשר . וכיון דנריך הכשר ולא הוכשר קודם חתיכה . היאך קיבל
שומאח מאביו . ואם תאמר פשיטא וכי עדיפא שומאח בית הסתרים
משאר שומאח . דלח תבשי הכשר ורבי אכל כר ממל איך יחלוק על זה .
ועוד דהוה ליה למימר וזה לא יוכשר ואיך מקבל שומאח מאביו . יש
לומר דרבי אכל כר ממל הוה סבירא ליה דכיון דמטמאה שומאח חמורה
על גב אביו לא הוה נריך הכשר וזה ר' אסי לחלוק על ר' אבא כר ממל
ואמר דשני לר' יוסי בין שומאח דכעיה הכשר כלומר דודאי ר' מאיר
סבירא ליה הבא דכעיה הכשר כלומר דלא סביר רבי מאיר דלא
ליכשי הכשר משום דמטמא שומאח חמורה על גבי אביו כיון דמטמא
עץ בעלמא שמש . וכיון שכן אפילו לר' מאיר נריך הכשר . והבא מדלח
קתני אלא מחשבה משמע דלא נריך הכשר ואם כן קשיא . ופריך
דלמא כשהוכשר ופשיטא ליה לתנא שגריך הכשר ולא תני לה . ורבי
בר בר חנא לא הכין דברי דבא ורב אסי עד פסירסו לו דבא ואמר לו
דמטמא עץ בעלמא שמש . ולכן פשיטא דלרביה הכשר . ואם תאמר
למה לן לאוקומא כרבי מאיר דמחר שומאח בית הסתרים מטמא וזה קלי
לאוקומא אפילו לרבנן דבמסכת נדה אמרין דכל שסומו לטמא שומאח
חמורה אין נריך לא הכשר מים ולא הכשר שרץ והכי מפורש במסכת
נדה פ' בא סימן . ו' דהתם דוקא בשסומו לטמא שומאח חמורה חתמת
עמנו אכל אבא אביו כי הכי נריך הוא למגע שומאח אביו :
ע"ב ודלמא טעמא דרבי שמעון או כדרכא או כדר' יוחנן .
ואם תאמר אמאי לא אקשי מינה כפי' דר' יוחנן
אמר יוחנן דהא רב אסי משמיה דר' יוחנן אמרה . יש לומר דאי
התם הוה חייבא חמורא ניהו ואליבא דר' יוחנן . ונעדיפא מיניה
אקשי לרב אסי גופי' מאי טעמא דחיק בפסיה כולי האי דילמא טעמא
דר' שמעון או כדרכא או כדר' יוחנן . אי נמי משום דר' יוחנן לאו
טעמיה דר' שמעון מפרש לעיל אלא טעמא דרבי מאיר דאמר מדולדל
בכחיה חוזה בקטן ואין גדול עולה עמו הוא נעשה לו יד דר' שמעון כר'
יוסי סבירא ליה : **א"ר** לעולם אסיפא ולאו אחר אלא הכשר .
הקשה הרמב"ן ו' ל' כיון דר' יוחנן גופיה אחר בשליי פרק גיד הכשר ולא
תחיל הגשם עם הכשר זו אבר מן החי ובשר בשדה טרפה זה בשר מן
החי אם כן בשר מן החי דאסור לבני נח מכלל דפסוק וז' ישראל לאמר
ולא לבני נח . ומירן דהא דכתיב לא תאכל הגשם עם הכשר משמע
לית לר' יוחנן דבר שהוא כגוף שאינו עושה חליפין כלל והיינו אבר ואיך
בכלל זה בשר אכל בבני נח כתיב אך בשר כגשם דמו לא תאכלו כלומר
לא הכשר כגשם . ואפילו בשר מן החי משמע ולפיכך קרי ליה ר' יוחנן
אובל שמי אשה יכול להכניסו לחתנים עניניה בעלמא הוא
דר' שמעון דאמר לא הוכשרו משום דאובל שלי אשה יכול להכניסו
לחתנים אמאי קתני לא הוכשרו הוה ליה למימר ר' שמעון מטהר .
יש לומר דלירי דקאמר תנא קמא הוכשרו אחר אינו נמי לא
הוכשרו :

סליק פרק העור והרוטב

פרק הזרוע

מתנות ניתנו לכל כהן אפילו לעם הארץ . וכן מפורש בירושלמי ונתת
לכהן לכל כהן שירנה בין לכהן חסר בין לכהן עם הארץ . ואף על פי
שאלמרח בירושלמי גבי חלת כותי בארץ ובחונה לארץ מכל תקום מיניה
שמעינן דכל כהן שירנה דקאמרין ר"ל בין חסר בין עם הארץ אלתא
מתנות לכל כהן ניתנות והבא אמרין דאין נותנין מתנות אלא לחסר
מירבו בתוספות דהבא מיידי קשיא כהן חסר ועם הארץ ולא אסור ליתן
לעם הארץ . והביא דמסכת חלה בשאין עם כהן חסר שמוטב שיתנם
לכהן עם הארץ ממי שלא יתנם לשום כהן וקתנא ע"ה כמי דכותן שאיך
שם כהן חסר אינו נריך לעכבם עד שימלא כהן חסר או יאסור וישלח
לתקום אחר : **דא** עשר משלם אחר ר' חסדא מדת חסידות שני
כאן . ואם תאמר וזה משלם קאמר וכדאקשינן לעיל . יש לומר דרבנן
לאו משלם קאמר אלא שמתבל דקריהם אמו אומרים אין עשיר אינו פטור
אלא משלם ומשום מדת חסידות . ורבנן דתרי פליגי דאריזא אריזא
דכעיה בחותם שש פטור לגמרי ואפילו מדת חסידות אין כאן . ונעדיפא
אף על פי שפעה שלא כגון אינו משלם כדרינן אלא כותן משום מדת
חסידות : **לא** גריבא דלתי לידיה . ואקשינן חי דלתי לידיה מאי
למימרה . ה"ה דהוה מי לאקשויי אי הכי אפילו חיה וזוק נמי אלא
דעדיפא

דף קל ע"ב קאמעיל חולין לעזרה . במאן משמע
דחולין נעזרה דלדורייא ונתיב להו בעזרה
מאי קאשיא דלמא חולין חייבים בחזה ושוק מדלדורייא ומתיב להו בעזרה
מדלדורייא . והכי נמי משמע בפרק המוכר חת הספינה (דף פ"ב ע"ב)
ודילמא לאו בכורים ניתנו וקא מעייל חולין לעזרה . וא"ל דהא בוכחים
בפרק כל התדיר (דף כ"ב ע"ב) משמע דלית דלדורייא דתנן התם ובכולן
הכהנים ראשין לשנות באכילתן לאוכלן כליוין שלוקין ומכושלין ולפת
לחובן תבלין של חולין ואי דלדורייא היאך מביאין עם תבלין של חולין .
ויש לומר שלא אסרו אלא כשהביאין לעשות בהן כעין הקרפה כי הבא
דמתיב להו . ובההיא דבכורים דמתיב להו נמי . ומדע לך דהא נכנסין
שם כנגדי חול . והלא שהיה מביא כשנתו חולין לעזרה ומקדישו וסותך
ידו עליה . והרמב"ם ו' שכתב בהלכות שחיטה פרק שני דאסור
לכניסם שם אפילו לחם ופירות . כתב הרשב"א ו' דלא נראה דבריו
אלא אם כן דעתו לומר לחם בלחמי מזה ופירות בכבורים : **בגין** שאין
נותנין מתנות לכהן עם הארץ . א"ל דתנן במסכת חלה פרק בשרא ואילו
ב תנן לכל כהן החרמים והבכורות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור והזרוע
והלחיים והקנים וראשית הגז והבכורים רבי יהודה אוסר בכבורים אלא

חרושי חורין

פרק הורוץ

קיד

דעדינא ליה לאקשווי במתנות גוטיהו דמיירי בהו ופריק דחתי לידיה
 בטבליהו וסאלי חוה וסוק דכעיס משלח גבוה קא זכו ולאחר הקדשה
 ופירשה אבל מתנות ממון כן הם: **אין קד** בהם אלא תשעת
 הרמה ואילך. חיוב למידק דורכא את אשר יריתו בעתידים לתרום
 הכתוב מדבר ומיניה גמדין בפרק אלו הגשרפין דהאובל טבל במיתה
 דבעתידים לתרום הכתוב מדבר. ותיירו בתוספות דודאי מדכתיב
 אשר יריתו ולא כתיב אשר היריתו שמעין דכטבל במיתה דבעתידים
 לתרום הכתוב מדבר ומיירו תדמקא אשר יריתו לה' אשמועינן דאין לגבוה
 אלא ששעת הרמה ואילך:

דף קלא ע"א ד"ג שבעה נכסי כהן תרומה ותרומת מעשר
 והחלה והדמאי והבכורים הקרן
 וכוונתו. ואף על פי שיש חריים שהם ממון כהן כגון המתנות ודאשית
 הגז וקדיון הכן ופדיון פטר חמור וכיוצא בהן הבה לא חשיב אלא אותן
 שיש בהן קדושה אבל בהכך פשיטא דחולין גמורין גילתו אבל כהני שבעה
 אשמועינן דאף על גב דיש בהן קדושה ממון כן. וקורן וכוונתו של אובל
 תרומה בשוגג קאמר ולא בגול גבר כמו שפי' רש"י ו' ו' והא דקדמי ספר
 תורה פי' הרמב"ם ו' דהא קמ"ל דאפילו ס' שאלין גופו ממון ואינו אלא
 לראיה שבו ומילי לא נתנו בכספה אפ"כ לוקחין אותו כהן:

ע"ב ד"א תלקט לעני להודיר לעני על שלו. פי' דהוה ליה
 למכתב ולקט קנידך לא תלקט מעובד אומם לעני ולגור
 דהכי אורחא לא תעשה זה ונעשה זה לא תלקט אלא מעובד אומם לעני ולגור
 דבדבוריה שעת מינה להודיר העני על שלו כלומר דרמזתה אתר לעני לא
 תלקט: **סע"ש** עני המתחלק במוך הכית טובת הגאה לבעלים.
 פי' רש"י ו' דכיון דמתחלק במוך הכית טובת הגאה לבעלים דכדור למת
 לכל מי שירגה. ואינו מחזור דאם כן אפילו מעשר ראשון נמי.
 ובתוספות פירשו דהכי קאמר מעשר עני כותן שמתחלק במוך הכית לפי
 שמי וזמנים שי במעשר בדמיא כספא כתוב אחד אומר חמץ שלש שנים
 תוליו את כל מעשר כבודאך והכית בשעריך ובתוב אחד אומר כי תכלה
 לעשר את כל מעשר כבודאך בשנה השלישית שנת המעשר ונתת הא כיצד
 עד הפסח מחלקין במוך הכית ומכאן ואילך מניחו בחון. כלומר עד
 הפסח שהוא ומן גשמים את מניחו בחון מתפסד בגשמי שנה לפיכך
 אחרת תורה שביכיסו בטובה ונתת תלמוד שיש לו טובת הגאה כי שיתגלה
 למי שירגה דכתיב ונתת אכל מפסח ואילך שכבר כלו גשמים מוליו
 ומניחו בחון וכל הרגה וטול יכא ליטול ואין לו בו חשונה שעה ואילך
 פוס טובת הגאה. והכי מוכח נמי בפרק בתרא דגדרים דכתיב' אוסר
 מעשר עני כחודר הגאה ובכריתתא שרי ומשני כהן במעשר עני המתחלק
 במוך הכית דכתיב ביה נתינת כהן במעשר עני כמתחלק בגורן דכתיב
 ביה הגאה: **וכך** דבר שאינו בקדושה כגון הורוץ והלחיים והקבץ
 אין מולין אותן מידם אלא לא חקרי עש כגון ורוע ולא ורוע ומאי
 גיורא מעשר ראשון ולבת דקנסיהו עורא. ואם תאמר ולמה לא תירן
 דמ' קמי דאין מולין אותן מידן משום דמספקא ליה לבריתא אי
 יאקרו עש או לא עש ואיתא ברב. יש לומר דניחא לי לתירו דכמעשר
 ראשון מיירי דכיון דקמי וכל דבר שאינו בקדושה משמע דמיירי בדבר
 דמדינא הוא לכהן אלא דכיון דלית דבר שבקדושה לא קפדין אי איתיה
 ביד לוי וניחא כמעשר ראשון דמדינא הוא לכהן אחר קנסא אלא דכיון
 דדבר שאין לו קדושה הוה לא קפדין לא איתיה אי איתיה ביד לוי אבל אי תירן
 דמתנות מיירי ומשום דמספקא לן אי יאקרי עש אי לא יאקרי עש קשה
 למה אחר וכל דבר שאינו בקדושה דהא טמא לאו משום קדושה ואינה
 קדושה הוא אלא משום דמדינא אין מולין מספקא דהמפ"ה. ואם
 תאמר ומקשה מאי סבירא ליה. יש לומר דמקשה סבירא ליה דכל דבר
 שאינו בקדושה לאו דוקא אלא דקושטא קא נקט ואגב גררא דרישא.
 כן נראה לי: **ורא** דאמרין מעשר ראשון ולבת דקנסיהו עורא
 אליבא דר' אלעזר בן עזריה אתא דסבירא ליה דמדינא מעשר ראשון אף
 לכהן וקנסא דקנסיהו עורא לתנינה לכהן ולא ללוי אלא דכיון דדבר
 שאינו בקדושה הוא לא קפדין להווי מידן אבל לר' דסבירא ליה
 דמדינא מעשר ראשון ללוי דוקא קנסא דעורא כיון שיתגנו אף לכהן
 לראיה שירגה. ואם כן לא מיתני ליה דבר שאינו בקדושה אלא מולין
 דאפילו לכתלה נותנין לו דקנסא דעורא לתמו לראיה שירגה והילכך
 פשיטא דאין מולין ואפילו פוי דבר שבקדושה:

דף קלב ע"ב דאמר רבא הדין עם הטבח. וקשה לי
 יש לומר דהוה ליה למימר וזבח כזבח מאי וזחי. שעת מינה הדין עם
 הטבח ור' אלעזר וזחי לא דריש: **זאת** אחרת הדין עם הטבח.
 פי' שאף על פי שהטבח שחט לישראל אחר אינו יכול לדחות הכסן ולומר
 לו לאו בעל דברים דדיי את ויל אלא בעלים אלא הדין עמו דמות לו
 ולא למיחרא שם נקט לבעלים או מברך לאחר שיאכל הטבח חייב לתת
 יוכה

דף קלד ע"א לא שנו אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו טבח
 הדין עם הטבח. יש שפירשו והדין
 אף עם הטבח קאמר ורגה מזה גובה ורגה מזה גובה. ורב אסי סבר
 הדין עם הלוקח דוקא שהוא הדין שאכלן. ותרומתו סבירא ליה דלא
 כרב חסדא דמיתא דאחר המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשם.
 ואין פירוש זה עיקר דמדקם"ד לאוקופי פלוגתיהו בדבר חסדא דאחר
 גזל ולא נתיאשו בעלים רגה מזה גובה רגה מזה גובה שעת מינה דהאי
 פירושא ליתא דלפי פ' ו' רב כרב חסדא ורב אסי דלא כרב חסדא אלא
 כרב פלוגתיה. ואם איתא הכי קאמר רב אסי הדין עם השני והא בר
 פלוגתיה דרב חסדא סבירא ליה הדין עם הראשון דהיינו הגזלן על כן
 יש לפרש דמסיקא קא סלקא דעתך דרב פדיון עם הטבח דוקא קאמר
 שהוא הגזלן דלית ליה דרב חסדא דגזל ורב אסי סבר הדין אף עמו קאמר
 וכדרב חסדא דאחר רגה מזה גובה רגה מזה גובה. ולפי זה הדין עמו
 דכולי עלמא לית ליה דרב חסדא דמזיק מתנות וכו'. דהא כשאכלן
 עסקין דאי לא אכלן אפילו למאן דלית ליה רגה מזה גובה רגה מזה גובה
 הדין עם האחרון דכגולה קיימת ליבא מתן דפליג אלא כשאכלן.
 ומיאו למאי דאסיק' דפליגי בתמנא כהונה אי גזולת דאיתנהו בעייתיהו
 פליגי דרב סבר הדין עם הטבח שרי משתרשי ליה וזו דכהן וחייב
 לשלם ואסור לו למכור חלק כהנים ולעשות עליהם גזלן לשיכר חייב
 להחזיר לכהן ורב אסי סבר קמאי לאו מירי עבד ושני חייב להפכים
 דאיתנהו ברשותיה. ובזה הרשב"א ו' ומיאו למאי דאסיק' דמתנות
 כהונה גזולות או אינו גזולות פליגי דאף עם הטבח קאמר ורב אסי
 דוקא עם הלוקח והכי איתא בבבא קמא פרק הגזל: **ארא** תשוב
 יתירה למה לי. פירש אי אחרת בשלמא דכל היבא דליבא עניים מחייב
 להפכים בביתו עד שידתנו לו עניים ויתנם להם נוחא תשוב יתירה
 דלכתי הוא דאחא לרבווי דאפילו דליבא עניים תשוב וחי מתקום
 שאינו משתדל הוא ויבאם לביתו אלא אי אחרת דכל היבא דליבא עניים
 יוכה

חדושי חזקין פרק ראשית הגז

ועבד הוא בתמנות ויחזיקו שלו משאב ימיהו למה לי ויתירן למקדיר כדמו
כן נראה לי :
ע"כ הכי נרמז רש"י ו'ל מקום שנהגו למלוג בעגלים לא
יפאט את הזרוע • פירש דאף על גב דמחזוריתא
אינו חייב אלא בזרוע מופסט דמגל ימיה דמי הזרוע הוא חוקימגל לימין
הזרוע המיומן סבורע • כדאיתא בסמוך • אלא איהי מהנהג לזיתן ליה
עם השור ומשום עין יפק • אבל הכי ו'ל גרים מקום שנהגו למלוג

סליק פרק הזרוע

פרק ראשית הגז

המנות כתרומה ואפילו באותן מקומות בתמנות הוא שנקטו אצל בראשית
הגז לא תקנו אלא כהג' בה' חלשתי אבל בשאר מקומות חזקה לארץ כל
שאר תרומות ומעשרות כהגות ס"ס אף תמנות כן • ועוד דכיון דקיימת
ל' כ' חלשתי משום דהג' וביון דהג' נהגו א"כ כמי כיון דנהגו בתמנות
כ' חלשתי כיון דנהגו לזון דל' כ' א"כ חזקו דמן תורה נתיב נתיב
חזקו דתרומה • והנהג' ו'ל כתב שפסלו לדברי ר' אלעאי דוק בראשית
הגז אחר דכחוס לארץ לא אבל תמנות תקנו בכל מקום כמו שנקטו חזקו
בכל מקום ולא ראשית הגז כמו שלא תקנו תרומה ואפילו באותן מקומות
שנקטו תרומה לא משמע דחשול ראשית הגז משום דלא קריש ולא טביל
בדורות והלכך נהגו כפי קולא אבל תמנות שטחוס כחלה שנהגות בכל
מקום • ויטעם חזקו דלכל י"ס חלה ואין לכל פסד וחשטליה שטח
משכח תורת חלה • וכן בתמנות הכל שחטין ולקחין אורע • והלכתי
וכו' וכתב להשפח תורת תמנות כהנהג' מ"ס לי דמורייתא • וי' דרבנן
נהגין הן בכל מקום • ובכל זמן חלה שטח כח לשטח ולקחוס • וכדאית
דכיון דכחלוהי מכלות משמע דתמנות נהגות בכל מקום ובכל זמן תמנות
דלשכחן דנהגו בראשית הגז כ' אפלי לא משרי' חלשתי למלוג להנהג
קולא בתמנות • והמחמר תבול עליו בדרכ • וכן פסק הרמב"ם ו'ל
פסקן ט' מהלכות בכורים ושאר תמנות כהנהג' דתמנות דנהגות כיון
בארץ בין בחולות לארץ • ובראשית הגז פקדן פסק בראשית דדוקא
בארץ נהגו אבל לא בחולות לארץ • דה"ג ר' חננאל ו'ל שכן כהנהג
זכרם לזמנא • ויפסד כהנהג' דכדור חשילו כהנהג' של כהנים קריש
בכורים אבל במעשר כהנהג' ובראשית הגז שטחין • וקשה דהא ראשית
דכיתן הוא ויהי מעשר תרומה חלשתי עגלי ולדברי רש"י ו'ל נמי קשה
שהוא גורם כפי כסן • ופי' כפי הכית וזה שאין כן במעשר שאינו נהג
אלא כפי הכית • ואינו מחזור דהא ר' אלעאי לשאר חזקן הוא • לא
ה"ל לפי ופי' שמעשר כהנהג' קריש לפניו ולחזרו • ובתנן קריש לתשיע
שטח • ולאחר עשר שטחין וכו' מה שאין כן בכבור וראשית הגז •
וכ"כ :
בהגהות • דא' הספיק ליתנו לו עד שנכנס פטור • פי' רש"י ו'ל
משום דקריש כפי וכו' ואלו ליה כמותי מתנו כהנהג' או שכלן ואם תאמר
אם כן חלשתי לא אחר משיע ליה לרב חסד • יש לומר דא' מתניתין
הוא חלשתי • כגון שגז אחת ונכנס • וכן כולם שלא כולו כלל חזק • וקמ"ל
שאין מחזקין לאחר לביעה • ובתנא בתוספות רבותיו הגרמנים ו'ל
שכפירוסים הראשונים ו'ל מלכות ידו נמלח מתכב ידו שפירם בתחילת
שלא הספיק ליתן עד שנכנס קודם שגז חתם לאן שלא כל לכלל חזק עד
שנכנס והעביר עליו קולמוס ופי' כמו שנמלח היום כתוב בפירוש וכתב
הרמב"ם ו'ל ונמלח פועיל לו כתיבתו והנהגו • וקדשכ"ל ו'ל שהוא
תמא חלשתי אינו חייב אף על פי שנכנס דהא משתרי ליה ואטור • מי גרש
מפורע חוב • וכו' : דא' תנן מנה ופרס דברי ר' דאס • פי'
רש"י ו'ל כל אחת ואחת גזוזת מנה ופרס אבל בתוספתא משמע שכן
כולן גזוזת מנה מנה ופרס • סהם כפשים ומהם סלעים דמניח חמשה
רמלוג גזוזת מנה מנה ופרס • שכן חתם וסלעים • חייב בראשית
הגז דברי רבי דאס חלשתי מנה מנה ופרס בין בולן קלח • ואם תאמר
חלשתי קתני מנה מנה ופרס ליתני שלם מנין • מיר' הרמב"ם ו'ל שפירשנו
גזוזת שפי פעמים כהנהג' ומנשרפ' הן דמחש' על חרש הוא ולכ"י קלח
דבי דוסא מנה פרס • בכל גזוזת שכן שלם מנין מנשרפות וחייבות וחובות
אומרים אפילו גזוזת כל שכן • כפלים אחת • ובכדור סיכוס כהם בסוף כד'
הפירש דהיינו סהם • ומיזו חזקת למיר' לחלן דאמר כל שכן דמחש' •
היו ששים היכי קתני כל סהו דהא לויכ' בין רבי דוסא לרבנן אלא
פורח לדברי דוסא ששים ומהם סלעים ולרבנן ששים • אבל לביעה
רש"י ו'ל יחזק דלוידי דאמר פגל קמח שיעורא דא' אחר אינו שיעורא

חדושי חולין פרק שלוח הקן

קטו

אטא • וכתב הרמב"ן וז"ל להפטר דהבא קאמר כל שהן ראיות להפטר
חייבות בראשית הגז דהיינו שנים • והראב"ד וז"ל פי' דבמנה של קדש
א"ר דוסא דהוה מנה ופרס שנים וחמש דמנה של קדש כפול היה •
וכתב הרמב"ן וז"ל דלינו כנון •
דף קלח ע"א **אתמר** גז ומכר רב הסדא אמר חייב רב נתן
בר הוסיא אמר פטור וכו' • פירש
נראה לי דהכי פלוגי דרב הסדא סבירא ליה כיון דרחמנא אמר חמש
חלן עשויות שמשותפות את בעליהן משמע דכיון שטלה בדעתו לגזז לאנו
והרי גם חמשה אחילה לה מלות ראשית הגז חף על גב דכי גזז שנים או

סליק פרק ראשית הגז

פרק שלוח הקן

לאפוקי שלא יפור' אחד מכות שלוח לפניך למע לי דהא כיון שאמרת דכל
שחין קנו בידך חייב לשלח פה לי ברשות הרבים מה לי ברשות היחיד כיון
שאינו בידו • אלמא לאפוקי לפניך וכו' דרך לכדרי יהודה אמר רב •
פי' דמשקל דרשין פרט למחזן ובמחזרע לפניך דכולא חדא דרשא
היא וחדל משמעותא הוא הילכך אחא דרך לכדרי יהודה אמר רב
וכו' •

דף קמ"א מרתנא דבי רבי ישמעאל נפקא • דתנא דבי
ר' ישמעאל נאמר וכו' • ואם תאמר
חיות למע לי לחייוראשי איברים שלהן מדתנא דבי ר' ישמעאל נפקא •
יש לומר טרפה נפקא מדתנא דבי ר' ישמעאל מפני שאיכסור טרפה שזה
בבהמה ובטורף ואסורין להדיוט אבל למעוטי מחוסר אבר לא סהרי אי
אפשר להקיש מכשיר שבתוך למכפר שזו בהמה וממין פוסלין בה וזה
עוף שאין תמות זכרות בעופות הילכך לא נעשה מכשיר במכפר בחזק
בזמנין ולענין מחוסר אבר נמי חזן מכשיר במכפר משום דמוס קבוע
נאסר לגבוה ולהדיוט שרי וכו' אלטרין קרא דחיות • ויש שתרבו שחין
הבא נמי דלחזין דרשי אברים לא לריד קרא דמתנא דבי ר' ישמעאל
נפקא • אלמא להכי אלטרין חיות לרבא דאלטרין ליה טהורות לשלח לוונא
לה אחרת ואלטרין חיות למעוטי החליפין בדמי ע"א • ולרב נחמן בר
ינאי טהורות למעוטי נפרי עיר הנדחת וחיות שלא חיווניה • אי נמי
החליפין בדמי ע"א • וכן לרב פפא חיות למעוטי עיר הנדחת • וכתב
הרמב"ן וז"ל דלא מחזור דהא משקל לא קשוי ליה בגמרא אלמא הטהור
מדתנא דבי רבי ישמעאל נפקא • ואם תאמר והא נפרי עיר הנדחת
והחליפין כע"א • מדתנא דבי רבי ישמעאל נפקא דהא משמע שאסורין
לגבוה דהשתא ומה להדיוט אסורי לגבוה מיבעיא ועוד דכיון דאסורין
בהנאה לא קרינא בהו ממסקנה ישראל מן המותר לישראל • תרנו
בנוספות דשמיא לא מחמטין מחשקה ישראל אלמא כעין עולה וכלא
כרם שלא היתה להם שעת הכושר • ובתנא שכן מוכיח במנחות אבל
לפרי עיר הנדחת היתה להן שעת הכושר לא • ואם תאמר שבהמה
מנות לאו ליהנות נתנו • ומשום כך אמרו שהנפרין שהחליפין בדמי ע"א
כשרין לכפרה דאי לאו הכי מוקי לה רב פפא כשרין חליפין בדמי ע"א
דבי ר' ישמעאל • ובתנא דמ"ה נקט שהחליפין ולא נקט בלפרין שנעשו
תקרובות לע"א משום דאי נעבדין הוה אסורין היה ולא היו ראוין
לכפרה • וזה דוחק דכיון דהתורה אמרה וסיית חרס כמות ואמרין
כל מה שאפה מהייה ממנו כמותו והיאך אפשר דאחכבא לבפרה לכך
יש שתרנו דהא דרב נחמן ורבא ורב פפא כולוה לר' ינאי משנו ליה
ודלא כתנא דבי ר' ישמעאל דהא דתנא דבי ר' ישמעאל סליק בך שיא •
וגם זה דוחק וכו' •

דף קמ"ב **ע"ב** **שני** סדרי ביטוי וז"ל גב • פיר' רש"י וז"ל ביטוי בני
קיימא אם נתכוון לטל את התחתון מי הוי אמנעין
חנינה ופטור מלשלח • והקשה הרמב"ן וז"ל דהא מכל מקום האם רובל
על הביטוי העליונים ואפילו לא יטול לא עליונים ולא תחתונים הוה
ליה הריני נוטל את האם • ומלשן את הכנים דהיינו העליונים שהוא חייב
בדמיון במתניתין • ופיר' דעליונים ביטוי של עוף טמא לכך בני אי
הוי העליונים חנינה לתחתונים • והרשב"א וז"ל פירשה דביטוי מומתין
ובגזן ששלח ידו על הקן וגם על הפקידים ביטוי כדי שישלח חנינה בין
האם לביטוי • ובר' על בני ביטוי ונקבה על גבי זכרמהו תיק •
והרמב"ם וז"ל כתב בפרק י"ג מהלכות שחיטה שכן הדין האם על גבי אב
שגיד לשלח שניהם מספק • מתניתין ביטוי מזורז • פי' ביטוי
שנתחמוס

דף קמ"ג **ע"ב** **קוק** מכל מקום • פירוש נראה לי מדכתב רחמנא קן
נפוד כפת"ח שהוא סמוך וז"ל כתב קן בגר' שהוא
מזכרת שנת מניה שהתורה הקים קן לאם מה האם שאינה אלא אחת חף
הקן אפילו אינו אלא אחד חייב לשלח • ועוד לפניך למע לי גר'
לי דה"פ אפילו תמנא לומר דבי יקרא מלרין לידורש במחזרע לפניך

ולדחי עשה דוכרת • וחירונו דעשה ודכרת עדיף טפי מפני שזה על
כרחו מניה עליו לבערו אבל שלום מי הוה מניה המוטלת עליו הרי אם
לא רצה ליקח הכנים פטור מלשלח והילכך עשה כי הא לא דחי אפילו
לאו גרודא • ותמנא דאפילו עשה ולא תעשה לא דחי עשה ואין אמרין
דאחי עשה ורחמי לא תעשה גרודא אבל עשה דרחה עשה ואפילו דאלים
דאחי ביה לאו לא • וכו' • **אבר** קדשי כדק הבית דקדשת דמים
בעלמא הוא כיון דמדרו פקעא ליה קדושתיה • ואם תאמר וקדושה
שבהן להיכן הלכה • וז"ל דהקדש דמים אינו בקצין הגוף אלא כשעבוד תסוך
וכיון שנתאש הגופר מחמת שתרדו הוה ליה הפקר ופקע ליה שיעבוד מומן
שיש לגבוה עליו דאי נמי בקצין הגוף דעלמא ביהא גוונא הפסידו בעלים
וכדאמרין לענין שירה שעתד עליה גיים דכל היכא דאין הבעלים
יכולין להניח יכיל מיתר מהפקדון קא זכינא אלמא הפקר הוא וינא תרשות
בעלים • וזו היא דאמרין דאיתרין קרא למעוטי קדשי מזה לרב דאי
לאו דמעוטי קרא הוה אחינא דאפילו בקדשי מזה ינא תרשות הקדש
ופקע הקדש ואליבא דרב הוה הוא דאלטרין קרא למעוטי אבל קדשי
כדק הבית לא ימעט לגמרי נפקי מרשות גבוה •

ע"ב קוק מכל מקום • פירוש נראה לי מדכתב רחמנא קן
נפוד כפת"ח שהוא סמוך וז"ל כתב קן בגר' שהוא
מזכרת שנת מניה שהתורה הקים קן לאם מה האם שאינה אלא אחת חף
הקן אפילו אינו אלא אחד חייב לשלח • ועוד לפניך למע לי גר'
לי דה"פ אפילו תמנא לומר דבי יקרא מלרין לידורש במחזרע לפניך

חדושי חולין פרק שרות הקן

במחשבתו תחתיה ואליו אפרוה נזר חסד כעון שבו חסד א דארת
 חסד כעון שבו חסד כלל וחי נרדף לומר אם הכינים יזר חסד
 אפרוה שזה מן חסד לומר הכינים חסדיו קרי כחן חסד לך
 וזה לעומד חסד פים לומר חסד היא יכול אסם הכינים חסד עוף חסד
 חסד לומר:

[illegible]

ת ו ש ל ב ע

ספר חמשה שיטות הל' טחורשי הר"ן על מסכת סנהדרין ומסכת חולין . הרושי רמב"ן על מסכת נישין ומסכת נדה .
 חרושי ריטב"א על מסכת מכות . העתקתי מספר ישר הנכתב על קלף בשנת **קומי אורי** כי בא אויך לפ"ק :
 וגמרת' בעז"ה היום יום א' יו"ד לחדש כסליו באמת **ויושר** לפ"ק :
 הקטן יצחק איצק בלא"ה המונה כ"ה פסח פפנהיים וצ"ל : ש"ן ונאטן פת רעגנשבורג :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש הועזיר חנוך המכונה העגלי בן כמר נתן ו"ל מק"ק היטן באר
ולע"ע עוסק באמונה בק"ק זולצבאך :

ועל ידי הפועל העוסק במלאכת הקדש באמנות הפרעסין ציטר ויורא המכונה ליב בן כתר'ר הענקי וכל
מזיון טווא לעת עתה בק"ק וולצבאך גין ונבר לתתורני הרבני המפורסם פוהר'ר עקיבא בער
וצ"ל מנציתיון

